Dicționar cronologic

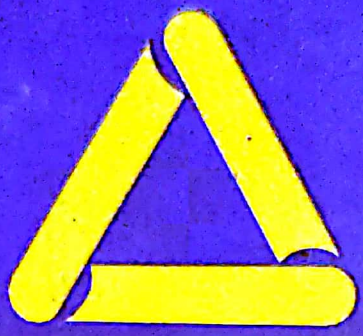

Literatura americană

Editura științifică și enciclopedică

Redactor
RODICA PANDELE

Coperta și supracoperta
GH. MOTORA

Tehnoredactor
CONSTANȚA BRANCIU

Scanned with OKEN Scanner

Dicționar cronologic

Literatura AMERICANĂ

Dan Grigorescu

Editura științifică și enciclopedică
București, 1977

Scanned with OKEN Scanner

INTRODUCERE

Literatura americană s-a constituit ca urmare a unui proces care se aseamănă doar în puține privințe cu începuturile literare ale națiunilor europene. Venind de peste Atlantic, din țări cu îndelungată tradiție, multă vreme ea nu va reflecta decît într-o măsură neesențială tendințele reprezentative ale culturii contemporane și ale celei mai vechi din locurile de obîrșie. Cele dintîi cronici, promițătoarele prospecte compuse la îndemnul unor companii de comerț sînt contemporane cu Milton, cu Corneille, cu Opitz; ele exprimă prea puțin realitățile cunoscute de coloniștii de pe pămînturile Lumii Noi. Vreme de aproape două secole, epigonismul va însemna nu numai o imitație firavă, ci și un fel de nostalgie, aproape întotdeauna mărturisită, a vieții de pe celălalt țărm al Oceanului. Rareori se va deslușì bucuria descoperirii unor teritorii necunoscute, a unor priveliști pline de frumusețe; și atunci, descrierile nu vor depăși, de cele mai multe ori, convenționalul. Călătorii ocazionali prin teritoriile engleze sau franceze din America vor părea să admire mai mult aceste locuri decît cei care se așezaseră aici.

Un fel de tristă conștiință a provincialismului cultural domină primele veacuri de creație literară americană și, așa cum băga de seamă un comentator, „primii istorici ai literaturii americane scriau de parcă ar fi descris flori și arbori englezești, transplantați aici" [1]. În plin secol romantic, cîțiva dintre cei mai de seamă scriitori ai Americii (Longfellow și Howells printre ei) credeau că pot vorbi despre literatura țării lor ca despre rezultatul prelucrării unor surse europene. Vigurcasa conștiință națională din scrierile politice ale lui Jefferson, din pamfletele lui Franklin, se va împlini în structuri literare specifice în vremea războiului de independență de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea; dar vor mai trece cîteva decenii pînă cînd elanurile patriotice din versurile lui Freneau vor afla un ecou pe măsura valorilor poetice prevestite în această lirică închinată Americii și camenilor ei.

Simțămîntul surghiunului, complexul de inferioritate vor începe să se risipească abia după ce Emerson va rosti în 1837 faimoasa conferință *Cărturarul american*. Dar, se pare că încrederea cititorului și a criticii în valorile americane întîrzie să se manifeste, chiar și după vigu-

---

[1] Henry Seidel Canby, în Spiller, Thorp, Canby, Johnson, Ludwig, *Literary History of the United States*, New York—London, 1964, p. XVIII.

roasa „Declarație de independență intelectuală", așa cum i s-a spus, nu fără dreptate, manifestului lui Emerson: lipsa de înțelegere cu care au fost întîmpinate *Firele de iarbă* ale lui Whitman (la aproape 20 de ani după *Cărturarul american*) dezvăluie forța prejudecății potrivit căreia, prin firea lucrurilor, arta Europei este superioară oricărei creații produse în America. Se deslușesc aici consecințele unor împrejurări ale istoriei culturale din vremea coloniilor, împrejurări de obicei nepriel-nice constituirii unei conștiințe naționale în cultura noii țări.

Mai înainte de orice, literatura sosită din Europa nu avea decît foarte rareori calitatea care ar fi îndreptățit-o să întemeieze o tradiție. E drept că nu se poate trage o concluzie unică privind situația tuturor coloniilor din veacul al XVII-lea; că ideile calvinismului și pragma-tismul puritanilor, opuse creației laice, n-au atins cultura Sudului (mai ales a Virginiei), căreia modelul elizabethan și eufuistic îi erau familiare. Dar e tot atît de adevărat că, deși nu se manifesta la fel de agresiv ca teocrația din Noua Anglie, administrația din Sud era, totuși, în stare să se mîndrească, prin pana guvernatorului Berkeley, că „nu s-au ivit pe aceste locuri nici școli, nici tiparnițe și că se poate trage nădejdea că nici nu se vor ivi pentru o bună bucată de vreme." [1] Harvardul a fost creat în 1636, la mai puțin de două decenii de la debarcarea celor dintîi coloniști în Massachusetts; dar vor trece mulți ani pînă cînd programa să includă studiul disciplinelor umaniste, eliberate de dominația ideo-logică a puritanismului.

Procesul de laicizare a fost îndelungat, deloc lipsit de episoade tragice, și una dintre dovezile cele mai convingătoare este că un poet cu adevărat valoros, Edward Taylor, ale cărui versuri pot sta alături de cele ale oricărui scriitor al epocii barocului, și-a ascuns manuscrisele și au trebuit să treacă două sute de ani pînă cînd America să se afle, pe neașteptate, în fața unuia dintre marii înaintași ai literaturii sale, pitit, atîta vreme, de teama inflexibilei pedepse a concetățenilor săi: nu i s-ar fi iertat senzualitatea acestei poezii îndrăgostite de sevele și de miresmele naturii.

La drept vorbind, sentimentul că literaturii din colonii îi lipsea vibrația originalității era, într-o măsură, întemeiat. Din întîlnirea tra-diției europene cu peisajul american nu s-au ivit imediat structuri noi; cultura băștinașă nu a fost cunoscută decît relativ tîrziu și nu a parti-cipat în vreun fel decisiv la clădirea unei tradiții naționale. Americanii i-au privit pe indieni într-un chip care nu diferea prea mult de viziunea exotică din paginile cărților europene; romantismul, care — în cele mai multe literaturi ale lumii — îndemnase la o descoperire a folclorului, a creat în cultura americană cîteva convenții ce aveau să fie preluate, mai tîrziu, de Hollywood și transformate într-o mitologie a Vestului îndepărtat și a Preriei, cu puține elemente reale. „Nobil sălbatic" sau „sălbatic" pur și simplu, indianul apărea în literatura și în pictura ame-ricană a romantismului ca o ființă a unei lumi îndepărtate, iar civili-zația lui (fără îndoială, mult mai puțin spectaculoasă decît aceea din Mexic sau din regiunile andine), aproape cu totul ignorată. Pînă în a doua jumătate a secolului trecut, culegerile de literatură folclorică au

---

[1] *Cf.* M. C. Tyler, *A History of American Literature, 1607—1765*, New York, 1878, I, p. 68.

Scanned with OKEN Scanner

fost sporadice și, de-a lungul atîtor ani de războaie și de strămutări silnice, multe opere ale folclorului indian s-au pierdut.

Vreme de mai bine de un secol nici nu se va putea vorbi despre coloniile americane ca despre o strictă entitate politică: dependența tuturor de suveranul englez nu va asigura unitatea acestor teritorii slab populate (la jumătatea secolului al XVIII-lea, încă nu se atinsese cifra de un milion de locuitori), risipite de-a lungul unui țărm de peste două mii de kilometri, cu puține concentrări urbane, unde așezările erau despărțite de vaste întinderi, încă sălbatice. Legăturile cu Anglia ale fiecărei colonii erau foarte adesea mai strînse decît acelea cu propriii ei vecini. Relativa omogenitate etnică a Noii Anglii nu poate constitui un etalon al stării de lucruri din întregul teritoriu al Americii coloniale. La începutul secolului trecut, o treime din populația Pennsylvaniei vorbea germana, jumătate din locuitorii Carolinei de Nord erau de origine scoțiană sau irlandeză, sclavii aduși din Africa în Virginia erau aproape la fel de numeroși ca și urmașii coloniștilor englezi, iar în Carolina de Sud și în Georgia, ei îi depășeau în număr pe emigranții europeni.

Astfel încît miracolul e tocmai acela că, în asemenea împrejurări, din scrieri a căror valoare stă mai curînd în sinceritatea tonului decît în preocuparea estetică, s-a putut închega o literatură națională, însuflețită de idealurile unei întregi națiuni. O literatură care, din ce în ce mai distinct, se rostea într-un limbaj specific. Cultura americană n-a fost, pur și simplu, o structură *transplantată* din solul european, ci una *transformată* — cu oricît respect și nostalgie ar fi privit spre Lumea Veche (și, mai ales, spre Anglia), colonistul primelor decenii, pionierul de mai tîrziu nu putea să ignore universul pe care-l descoperea, mereu neașteptat, atît de diferit de cel știut în țara de baștină sau de cel descris de convenționalele prospecte, distribuite de companiile agricole, forestiere, textile, dornice să atragă mînă de lucru în continentul uimitcarelor legende. Lent, dar continuu, literatura a evoluat spre dobîndirea unui accent propriu, așa cum s-a întîmplat și cu limba engleză în varianta ei americană. Dar, diferențele din cîmpul literaturii vor deveni mai adînci decît cele lingvistice: „literatura înseamnă funcția cuvîntului care exprimă valori; și, încă de la început, valorile, perspectivele, experiența vieții din America se deosebeau de tot ceea ce se știa în Europa" [1].

În plin secol romantic, natura va fi interpretată într-un sens care rămîne greu de înțeles pentru cititorul deprins numai cu literatura europeană. Niciodată pînă atunci în istoria civilizației natura n-a fost schimbată atît de profund și pe un teritoriu atît de larg, niciodată pînă atunci truda omului nu păruse a cîștiga izbînzi atît de rapide asupra lumii naturale. „Niciodată rezultatul acestei lupte nu s-a oglindit într-o dezvoltare mai impetucasă a spiritului de inițiativă, a încrederii în sine și a dorinței de libertate". [2] Lenin va atrage atenția asupra importanței pe care o reprezenta „rezervorul de pămînturi libere" de la vest de Mississippi pentru structura unui proletariat diferit de acela

---

[1] Samuel E. Morison, *The Intellectual Life of Colonial New England*, New York, 1956, p. 38.

[2] Henry Seidel Canby, *op. cit.*, p. XIX.

Scanned with OKEN Scanner

din Europa, a unui proletariat care putea să schimbe condiția de exploatat într-o fabrică de pe țărmul de est cu aceea de fermier liber în teritoriile de curînd cucerite. Glorificarea omului, victorios în confruntarea lui cu natura, are un înțeles mult mai precis, mai pragmatic decît în romantismul european. De aceea, oricît de credincios ar fi lecției lui Scott, Fenimore Cooper e mai important pentru literatura americană decît fusese autorul lui *Ivanhoe* pentru cea engleză, chiar dacă valoarea romanelor sale nu o egalează pe aceea a scrierilor predecesorului.

Deși a fost uneori susținută în istoriile literare, ideea că marea literatură din cea de-a doua jumătate a veacului trecut s-ar fi ivit aproape inexplicabil în cultura americană e o speculație lipsită de temei istoric. Hawthorne, Melville și Whitman, ceva mai tîrziu Twain (cel din *Huckleberry Finn*) și chiar Henry James sînt prevestiți de scrieri literare cărora le lipsește, se înțelege, intensitatea expresiei și originalitatea ideilor. Dar, din strîngerea laolaltă a unor frînturi desprinse din texte de o valoare îndeajuns de modestă, din atmosfera culturală creată de ele, s-au edificat operele literare cele mai reprezentative ale acelei epoci numite, pe drept, cu vorbele unui istoric inspirat al literaturii Statelor Unite, *Renașterea americană*.

Acesta este, cred, avantajul unei cronologii literare; ea poate semnala și scrierile mai puțin celebre, cele cărora critica le-a acordat mai puțină importanță, apte — însă — să reflecte mentalitatea și gustul unei vremi. Înșiruite de-a lungul anilor, operele își dezvăluie ramificațiile și prelungirile prin timp, nebănuitele ecouri produse în arta unor scriitori de seamă. Se respinge astfel, implicit, teoria — încă susținută în unele cărți americane — care definește istoria literară din Statele Unite ca pe o permanentă întrupare a unor influențe venite de dincolo de Ocean. În urmă cu două decenii, unul dintre cei mai respectați istorici literari ai Americii, Robert Spiller, era încă obligat să polemizeze cu cei care, considerînd expresia literară exclusiv ca pe un fapt lingvistic, defineau literatura Statelor Unite ca „o ramură a celei engleze" [1]. Consecința unei asemenea teorii era că, perioada asupra căreia se punea accentul era tocmai aceea a culturii coloniale și că, „regiunea Statelor Unite care păstrase cu mai multă consecvență caracteristicile tradiționale britanice, Noua Anglie", era judecată ca un etalon al întregii mentalități culturale americane. Cei mai importanți scriitori ai Statelor Unite erau socotiți a fi Washington Irving, Longfellow, Lowell și Howells, nu pentru că descoperiseră potențialul dramatic al tematicii americane, ci pentru că o înfățișaseră „fără să tulbure tradițiile britanice". Dintr-o asemenea perspectivă, nu e de mirare că Whitman, Melville, Twain, Dreiser și toți cei care au socotit că realitățile americane au nevoie de un mod specific de expresie au fost aceia cărora li s-a opus cea mai înverșunată rezistență de către istoricii și criticii literari. Se ignora faptul că, mai presus de imitațiile stilistice, literatura din vremea primilor coloniști și a pionierilor reflecta o înțelegere caracteristică a rostului artei, pe care o vom regăsi, în întrupări diverse, cu intensități diferite, în toate etapele culturii americane.

---

1 *Vezi* Robert E. Spiller, *The Cycle of American Literature*, New York, 1960, p. XI.

Scanned with OKEN Scanner

Compoziția literară era subordonată, încă de pe atunci, unor idei filosofice și politice (e drept, nu întotdeauna formulate limpede), afirmate cu fervoare militantă. O literatură prin definiție polemică ai cărei primi reprezentanți proveneau din niște grupuri sociale angajate în luptele ce au precedat războiul civil de la mijlocul veacului al XVII-lea din Anglia. Puritanismul „a făcut să fie mai abrupte diferențele de clasă dintre diverse grupări filosofice și religioase, și urmările unui asemenea fapt au afectat în mod vital dezvoltarea Noii Anglii. Luptele din Massachusetts pot fi cu greu înțelese dacă nu sînt puse în legătură cu ciocnirile mai ample care aveau loc în Anglia." [1]

Acestui caracter al unei literaturi militînd acerb pentru o idee, i se adaugă acela al încrederii în capacitatea artelor de a cuprinde realitatea; pictura celor dintîi „zugravi", primele texte literare, folclorul care a început să fie creat pe aceste pămînturi, încercările de teorie literară (condamnînd fără cruțare „podoabele ce ascund adevărul") au pus temeliile unei tradiții care va putea fi urmărită de-a lungul întregii evoluții a culturii americane.

Chiar și în epoca „tradiției nobile" din Noua Anglie, accenteei angajării politice se deslușesc cu ușurință în literatura Americii; și poemele romantice (uneori descinzînd direct din versurile covîrșite de umbră și de noapte ale lui Bürger), calmele descripții ale naturii se asociază, la Holmes și la Whittier, cu energice manifeste politice, prilejuite de „drama sclaviei", cînd „nici o conștiință americană nu se putea trage deoparte, prefăcîndu-se a nu băga în seamă frămîntările sociale" [2]. În unele cazuri, chiar și atunci cînd scriitorii nu urmăreau să facă demonstrația unei idei politice, cărților lor, credincioase unor realități sociale, le-au înfățișat într-un chip atît de convingător, încît au devenit adevărate manifeste ale mișcării anti-sclavagiste: așa s-a petrecut, de pildă, cu faimoasa *Colibă a unchiului Tom* a lui Harriet Beecher-Stowe.

Semnificativ, romantismul este mișcarea literară care, mai cu seamă prin Edgar Allan Poe, instituie primatul rațiunii în arhitectura compozițională a poemului. Viziunile fantastice, peisajul straniu sînt construite cu instrumentele puse la îndemînă de analiza logică. Cărțile cele mai importante ale literaturii moderne americane vor afirma această concepție a raționalismului care determină deopotrivă analiza socială și pe aceea psihologică. Romanul „fluxului interior" (care, orice s-ar spune, îl numără printre înaintași și pe americanul Henry James) nu este, în cazul lui Faulkner, de pildă, o acumulare de detalii descoperite întîmplător de jocul memoriei și al uitării, ci o articulare a rezultatelor unei investigații logice a universului lăuntric al personajelor.

Momentul în care literatura Statelor Unite a fost recunoscută ca o valoare certă a culturii universale, cînd criticii de pe amîndouă țărmurile Atlanticului au încetat să se mai întrebe dacă „e cineva care să citească vreo carte americană", corespunde întru totul acestei etape în care peisajul dintre cele două oceane nu a mai fost privit ca o lume exotică,

---

1 Vernon Louis Parrington, *Main Currents in American Thought*, I, New [York· 1954, pp. 7—8.

2 Robert Withington, *The Patriotism of the Autocrat*, în „Harvard [Graduates Magazine", XXXVI (1927—8), p. 525.

Scanned with OKEN Scanner

fabuloasă. În pofida imaginii propuse de *Westernul* hollywoodian, a faptului că romanul lui Fenimore Cooper a continuat, pentru o bună bucată de vreme, să constituie pentru europeni una din principalele căi de cunoaștere a Americii, realitatea lumii urbane, violentele ei conflicte au început să se dezvăluie prin intermediul romanului lui Sinclair Lewis, al lui Upton Sinclair, al lui Scott Fitzgerald și al întregii „generații pierdute". Iar universul rural s-a dovedit a fi, așa cum o demonstrau cărțile lui Conrad Richter și ale membrilor diverselor școli ale „culorii locale", departe de a reprezenta o lume a tihnei și a idilismului. *Specificul* american nu s-a întrupat ca o consecință a circulației unor formule preconcepute, decorative; el însemna, mai ales, descrierea unui mod caracteristic de viață, a unor conflicte rezultînd din rapida urbanizare a unor vaste întinderi. „Visul american", nutrit de generația lui Whitman, se destrăma repede, elanurile *Firelor de iarbă* erau înlocuite de sunetul elegiac al poeziei care se afirmă încă înainte de primul război mondial. Chiar și unul dintre cei mai reprezentativi urmași ai „bunului poet cărunt", Carl Sandburg, adoptă cuprinzătorul ton profetic al poemei whitmaniene, pentru a cînta nu „America biruitoare", ci o lume întunecată, „orașul-abator" și dramele „celor-care-cojesc-porumbul". Trecutul devine nu numai o sursă a încrederii în gloria poporului american, ci și a conștiinței tragicelor suferințe; *Trupul lui John Brown*, poemul lui Stephen Vincent Benét, este una dintre aceste opere menite să deromantizeze istoria națională.

Dealtminteri, întreaga literatură a secolului nostru e dominată, în Statele Unite, de pasiunea descoperirii adevăratelor înțelesuri ale conflictelor din viața socială și din existența individului. De la naturalismul lui Norris și al lui Dreiser, la realismul aspru al lui Steinbeck din *Fructele mîniei* și la expresionismul teatrului lui O'Neill, literatura americană se constituie ca o imagine a lumii sociale în implicațiile ei cele mai dramatice, a relațiilor deprimante ale individului cu universul înconjurător. Simptomatic, poezia însăși caută forme apte să exprime aceste înfățișări ale lumii obiective și ciclurile narative ale lui Edgar Lee Masters, ale lui William Carlos Williams nu sînt, în nici un caz, doar niște soluții de înnoire stilistică. Uneori, chiar și spiritul novator al unui curent poetic cum a fost imagismul (căruia literatura universală îi este datoare o semnificativă reevaluare a sintaxei poetice) era contestat în numele unei coerențe ideologice, pe care poezia e obligată s-o respecte: „S-a încercat poezie fără punctuație. S-a încercat poezie fără litere majuscule. S-a încercat și poezie fără altă imagine decît aceea care se adresează ochilor ... S-a încercat chiar și poezie lipsită de sentiment" [1], ricana Robert Frost.

Iar cînd un poet a cărui înrîurire asupra verbului poetic modern nu poate fi contestată (mă refer la Ezra Pound) a abdicat de la obligația fundamentală a unei înțelegeri umaniste a rosturilor creației lui, reacția celorlalți scriitori, chiar și a celor ce-l recunoșteau drept maestru, a fost necruțătoare. Stimat ca scriitor, el n-a putut fi iertat ca om.

În timpul celui de-al doilea război și — mai ales — în deceniile agitate care i-au urmat, în anii intervenției în Asia de Sud-Est, atitu-

---

1 *Cf.* Blair, Hornberger, Stewart, *American Literature*, Chicago, 1964, p. 225.

Scanned with OKEN Scanner

dinea civică, viziunea dramatică a lumii realului au dobîndit noi mijloace de expresie. De la formele tradiționale ale poeziei lui Lowell, pînă la violența expresiei „generației *beat*", comentariul politic a devenit o formă din ce în ce mai des folosită de scriitorii americani.

E ceea ce a urmărit să releve și cartea de față. Evidențierea unor direcții fundamentale, definitorii, ale creației literare, din mulțimea volumelor publicate, a revistelor (unele din ele cu o viață efemeră), a reprezentațiilor teatrale e un obiectiv care, am crezut, nu se poate atinge decît prin menționarea unui număr cît mai mare de date din istoria culturii unei țări. Capodopera nu poate fi judecată decît în raport cu o întreagă atmosferă culturală. Am socotit, de asemenea, că a urmări, în cazul unor scriitori și al unor scrieri însemnate, ecoul în critica vremii și în aceea de mai tîrziu, înseamnă a sugera evoluția unei mentalități, a unor fapte importante de sociologie a culturii. E ceea ce, cu un termen împrumutat din inginerie, se cheamă „metoda plutitorilor": fluxul unui rîu nu se poate observa decît dacă se lansează cîteva bucățele de lemn și se notează cu grijă drumul lor la vale.

Istoria literaturii americane este istoria spiritului unui popor, reflectată în unele dintre înfăptuirile ei cele mai de seamă. Istoria literaturii americane condensează, într-o perioadă relativ scurtă, istoria unei națiuni, a transformărilor dintr-o țară de dimensiunile unui adevărat continent.

O literatură care, în relațiile ei cu literaturile lumii, a adus, cu un glas specific, mărturia unor permanențe civice, umaniste, a unor valori artistice, despre care Nicolae Iorga a putut spune cîndva că sînt „trăsături ale unei lumi care năzuiește mereu la libertate".

DAN GRIGORESCU

Scanned with OKEN Scanner

1493 Cristofor Columb (c. 1446—1506) îi scrie lui Sanchez despre călătoria pe care, cu un an înainte, o făcuse spre Vest: „... La treizeci și trei de zile de la plecare ... am ajuns în Marea Indiei, unde am descoperit mai multe insule locuite de mulți băștinași, pe care — fără să fi întîmpinat vreo împotrivire — le-am luat în stăpînire în numele prealuminatului nostru monarh ... Celei dintîi dintre aceste insule, căreia indienii îi spun Guanahani, i-am dat numele slăvitului nostru mîntuitor (San Salvador) ..."

În istoria literaturii americane nu se poate stabili documentul care să-i marcheze începuturile, în felul în care o fac *Jurămintele de la Strasbourg* (842) pentru literatura franceză, *Ghicitoarea din Verona* (sec. 8—9) pentru cea italiană sau *Scrisoarea lui Neacșu* (1521), în literatura română. Însemnările unora care au ajuns pe țărmurile noului continent sînt scrise în alte limbi decît în engleză, limba în care avea să fie compusă literatura din aceste locuri. Abia către sf. sec. 16 primii anglo-saxoni vor ajunge în America de Nord și o vor descrie în cîteva cărți redactate în englezește. Semnificația acestor călători din primele sec. de după descoperirea Lumii Noi, înainte de colonizarea ei, este întrucîtva asemănătoare cu aceea a cronicarilor din literaturile europene. Va trece multă vreme pînă cînd operele literare create pe aceste pămînturi să aibă sensul unei literaturi naționale. De aceea, cel dintîi document ce se cuvine pomenit într-o cronologie a literaturii americane, cea dintîi „cronică" din istoria literară a acelor locuri mi se pare firesc a fi, simbolic, o scrisoare a celui ce a ajuns primul în Lumea Nouă, chiar dacă el nu își dădea seama că aflase pămînturi încă neștiute de contemporanii săi.

Situația cu totul particulară a istoriei literaturii americane e accentuată și de împrejurarea că producțiile folclorului indigen vor fi cunoscute foarte tîrziu și că nu se poate trasa o istorie care să pornească, așa cum ar fi normal, de la ele.

1503 Amerigo Vespucci (1451—1512) îi scrie lui Lorenzo de Medici despre călătoriile sale din 1499 și 1501—2 pe țărmurile Lumii Noi. (Istoricii nu sînt convinși că toate expedițiile lui Vespucci

Scanned with OKEN Scanner

au existat cu adevărat.) Originalul scrisorii s-a pierdut, dar au rămas cîteva traduceri în latină; *Mundus Novus* ⟨*Lumea Nouă*⟩ și *Epistcla Albericii de Novo Mundo* ⟨*Scrisoarea lui Alberic despre Lumea Nouă*⟩.

1507 Prima dată cînd numele AMERICA e menționat, într-o carte a geografului german Martin Waldseemüller, *Cosmographiae Introductio* ⟨*Introducere în Cosmografie*⟩, care intenționa să fie o introducere la o nouă ediție a *Geografiei* lui Ptolemeu. Denumirea nu va fi, însă, adoptată în Spania și în Portugalia decît în sec. 18; pînă atunci, ținutul apusean al Atlanticului va continua să fie cunoscut sub numele de INDII, INDIILE DE VEST sau LUMEA NOUĂ.

1530 *De Orbe Novo* ⟨*Despre Lumea Nouă*⟩ și *Opus Epistclarium* ⟨*Opera epistolară*⟩, de Peter Martyr (pe adevăratul nume, Pietro Martire Anghiera, 1455—1526), primele scrieri care voiau să prezinte istoria explorărilor europene în America; de aceea, Martyr e supranumit de unii „cel dintîi istoric al Lumii Noi".

1542 Alvar Nuñez Cabeza de Vaca (c. 1490 — c. 1557) își relatează călătoria care, în 1528, îl dusese pînă pe coastele Floridei. Expediția eșuase, puținii supraviețuitori (printre care și Cabeza de Vaca) fuseseră luați în robie de un trib indian; exploratorul spaniol fugise la un trib prieten și, apoi, într-o căruță, a traversat întregul continent, pînă la Ciudad de Mexico. Însemnările sale sînt, într-o măsură, răspunzătoare pentru configurarea timpurie a imaginii „indienilor sălbatici".

1563 Hughenotul Jean Ribault (sau Ribaut, c. 1520—65) publică o relatare a călătoriei sale în Florida: *Whole and True Disccvery of Terra Florida* ⟨*Descoperirea întreagă și adevărată a Terrei Florida*⟩.

1582 Geograful englez Richard Hakluyt (1552?—1616) publică *Diverse Voyages Touching the Discoverie of America* ⟨*Felurite călătorii în legătură cu descoperirea Americii*⟩, primul vol. în care erau adunate relatările călătorilor în Lumea Nouă.

1586 *L'Histoire notable de la Floride* ⟨*Istoria vestită a Floridei*⟩, de René Goulainé de Laudonnière (hughenot francez, menționat între 1562—82).

1587 *A Notable Histcire Containing Foure Voyages Made by Certayne French Captaynes into Florida* ⟨*O însemnată povestire cuprinzînd patru călătorii în Florida ale unor căpitani francezi*⟩, de Richard Hakluyt.

1588 Thomas Hariot (1560—1621), matematician englez care participase la o expediție în Virginia în 1580, scrie *Briefe and True Report of the New-Found Land of Virginia* ⟨*Înfățișare pe scurt și adevărată a ținutului Virginiei, de curînd descoperit*⟩.

1589 Hakluyt tipărește *The Principal Navigaticns, Voyages, Traffiques, and Discoveries of the English Natien* ⟨*Cele mai de seamă navigații, călătorii, negoțuri și descoperiri ale națiunii engleze*⟩,

lucrare masivă, cu numeroase referiri la voiajurile englezilor în America. O a 2-a ediție, mult lărgită, în 3 vol., va apărea între 1598—1600.

1598 Se menționează cel dintîi spectacol de teatru din America: în valea lui Rio Grande, în Texasul de astăzi, s-a reprezentat, în spaniolă, o piesă a unui autor necunoscut (azi, pierdută), înfățișînd expedițiile catolice în Lumea Nouă.

1602 John Brierton (sau Brereton, menționat între 1572—1619) scrie *A Briefe and True Relation of the Discouerie of the North Part of Virginia* ⟨*Povestire pe scurt și adevărată a descoperirii părții de nord a Virginiei*⟩, entuziastă relatare a expediției la care participase autorul, în 1602, de-a lungul țărmului acelei regiuni care va fi numită, ceva mai tîrziu, „Noua Anglie".

1603 Exploratorul francez Samuel de Champlain (c. 1567—1635) publică *Des Sauvages* ⟨*Despre Sălbatici*⟩, descriere a expediției sale pe valea inferioară a fluviului Sfîntul Laurențiu.

1605 Apare la Londra *A True Relation of the Most Prosperous Voyage Made This Present Year 1605 by Captaine George Waymoth* ⟨*Povestire adevărată a celei mai prospere călătorii, făcută în acest an 1605, de căpitanul George Waymoth*⟩, de James Rosier (c. 1575—1635), relatare a unei expediții în Maine.

1608 *A True Relation of such occurrences and accidents of noate as hath hapned in Virginia since the first planting of that Collony* ⟨*Povestire adevărată a acelor împrejurări și întîmplări mai însemnate petrecute în Virginia, de la cea dintîi înființare a acestei colonii*⟩, de John Smith (1580—1631). John Smith a fost unul dintre aceia care au determinat constituirea imaginii, în bună măsură fictivă, a „colonistului-aventurier" din America sec. 17. La 16 ani plecase de acasă și luptase ca mercenar în Țările de Jos; în 1602 se înrolase în armata austriacă, distingîndu-se în războiul cu turcii, în vremea căruia ajunsese pînă la granița dintre Ungaria și Transilvania. De aici înainte, biografia lui, așa cum și-o povestește, e un necontenit amestec de întîmplări reale și de fantezie: Smith pretinde că ar fi fost înnobilat, luat în robie de turci și trimis în dar guvernatorului turc dintr-o provincie a cărei localizare „la răsărit de Marea Neagră" e foarte vagă. Acolo, una dintre nevestele guvernatorului s-ar fi îndrăgostit de el și i-ar fi înlesnit evadarea; după multe aventuri s-a întors în Anglia (în jurul anului 1604), dată de la care împrejurările vieții sale au devenit mai bine cunoscute. Sosind la Jamestown (1607), cu cei dintîi coloniști trimiși de «Virginia Company» pentru a stabili așezările menite să asigure comerțul cu băștinașii, a fost desemnat membru în consiliul coloniei, în pofida protestelor celor care își aminteau încercările lui de a pune la cale o răscoală pe corabia care-l adusese din Anglia. Într-una din expedițiile organizate în ținuturile indienilor, a fost luat prizonier și salvat de frumoasa indiană Pocahontas. Această aventură, povestită în diferite versiuni de el însuși,

Scanned with OKEN Scanner

pare a fi apocrifă; ea a inspirat o întreagă literatură înclinată să dea o aură romantică primelor vremuri ale colonizării Americii. Întors printre coloniști, e condamnat la moarte și salvat în ultima clipă de o expediție sosită cu oameni și provizii din Anglia. Devenit președinte al consiliului coloniei, intensifică explorările în zona Golfului Chesapeake și pe valea rîului Potomac. Explozia — pare-se nu tocmai întîmplătoare — a unui butoi cu praf de pușcă îl rănește grav și îl silește să se întoarcă în Anglia; aici, organizează mai multe expediții în regiunea numită de el „Noua Anglie". Dar, cum nu a adus de acolo aurul pe care i-l ceruseră patronii săi, i s-a acordat doar titlul de „Amiral al Noii Anglii" (care, firește, nu avea nici o semnificație practică) și a fost nevoit să caute în altă parte sprijinul material necesar altor expediții. Luat prizonier de pirați, întors în patrie după alte nenumărate aventuri (a căror relatare e, bineînțeles, greu de controlat), nu e acceptat de pelerinii care-și pregăteau tocmai atunci călătoria spre Lumea Nouă: „cărțile și hărțile domniei voastre ne sînt de mare ajutor, dar nu și purtările domniei voastre". Pînă la sfîrșitul vieții, John Smith va rămîne în Londra, unde va scrie multe cărți despre America, despre aventurile sale adevărate și închipuite.

1609 La Londra apare *Nova Britannia: offeringe most excellent Fruites by Planting in Virginia* ⟨*Noua Britanie. Darul celor mai bune roade ce pot fi culese în Virginia*⟩, de Robert Jonson (menționat între 1609—12).
— *Good Speed to Virginia* ⟨*Drum bun spre Virginia*⟩, proiect scris în formă de predică de Robert Gray (biografie necunoscută), menit să încurajeze colonizarea Virginiei.
— Richard Hakluyt publică *Virginia Richly Valued* ⟨*Bogatul preț al Virginiei*⟩, descriere entuziastă a frumuseții și resurselor naturale ale noii colonii.

1610 *Newes from Virginia* ⟨*Vești din Virginia*⟩, baladă de Richard Rich (menționat 1609-10), marinar în flota care navigase spre coasta americană în vara anului 1609. Versurile lui, stîngace dar — precum se pare — întemeiate pe întîmplări reale (un uragan care împinsese nava spre țărmul Bermudelor), sînt citate mai ales pentru posibila sugestie pe care i-au dat-o lui Shakespeare în crearea faimoasei scene a naufragiului din *Furtuna*.

1611 Apare o nouă descriere hiperbolică a Virginiei: *Relation ... of the Colonie, Planted in Virginia* ⟨*Povestire... despre colonia întemeiată în Virginia*⟩, scrisă de Thomas West, baron De La Warr (1577—1618), cel dintîi guvernator al coloniei. Relatarea lui a fost una dintre acele cărți care au încurajat mulți coloniști să vină în locurile descrise cu atîta entuziasm.

1612 John Smith publică *A Map of Virginia with a Description of the Country* ⟨*O hartă a Virginiei împreună cu descrierea ținutului*⟩, încercare de a determina colonizarea regiunii, înfățișată în culori idilice.

Scanned with OKEN Scanner

— William Strachey (menționat 1606—18), secretar al guvernatorului Virginiei, scrie *For the Colony of Virginea Britannia: Lawes Divine, Morall and Martiall* ⟨*Despre colonia Virginiei Britanice. Legile religioase, morale și juridice*⟩.

1613 *Good News from Virginia* ⟨*Vești bune din Virginia*⟩, de Alexander Whitaker (1585—1614), pastor anglican care, făcînd o descriere a vieții aspre a coloniștilor, pledează, într-un stil biblic, pentru obținerea unui ajutor mai substanțial din partea patriei britanice. — Samuel Purchas (1575?—1626), cleric englez, publică, într-o lucrare pretențioasă, pe care o voia un fel de istorie universală a religiei, *Purchas his Pilgrimage; or, Relations of the World and the Religions observed in all Ages and places discovered, from the Creation into this Present* ⟨*Pelerinajul lui Purchas, sau Știri despre lume și despre religiile cunoscute în toate epocile și locurile descoperite de la Facerea lumii pînă astăzi*⟩, numeroase date despre America, preluate mai ales din lucrările lui Hakluyt.

1616 *A Description of New England: or the Observations and Discoveries of Captain John Smith* ⟨*Descriere a Noii Anglii, sau Observațiile și descoperirile căpitanului John Smith*⟩, povestirea aventurilor și faptelor de curaj ale autorului, care încerca, astfel, într-o vreme cînd nu avea slujbă, să se recomande organizatorilor unor noi expediții în America.

1618 William Strachey publică *The Historie of Travaile into Virginia Britannia* ⟨*Istoria călătoriilor în Virginia britanică*⟩, compilație detaliată a jurnalelor de călătorie publicate pînă atunci — și, în primul rînd, a istorisirilor lui John Smith — realizînd, așa cum s-a spus, „cel mai important document al începuturilor istoriei în Virginia" (Martin S. Day, *History of American Literature*, I, 1970, p. 5). Manuscrisul, dedicat lui Francis Bacon, va fi publicat integral în 1849.

1620 John Smith scrie *New Englands Trials* ⟨*Încercările prin care a trecut Noua Anglie*⟩, relatare caracterizată mai tîrziu drept „o petiție pentru obținerea unei slujbe". În 1622, Smith va compune o versiune lărgită, incluzînd și povestirea debarcării pelerinilor.

1622 Cea dintîi descriere a sosirii pelerinilor în America scrisă, aproape sigur, de unul dintre ei: *A Relation or Journall of the Beginning and Proceedings of the English Plantation Setled at Plimoth in New England* ⟨*Relatare sau Jurnal al începuturilor și întîmplărilor din plantația engleză întemeiată la Plimoth* (sic!) *în Noua Anglie*⟩. Autorul, care semna «G. Mourt», a fost identificat, de către unii, cu George Morton (1585—1624). Însemnările sale, compuse într-o proză alertă, cu un evident simț al dramatismului, sînt cunoscute, în general, sub numele de *Mourt's Relation* ⟨*Relatarea lui Mourt*⟩; ele au fost multă vreme neglijate, pentru că informațiile pe care le cuprind nu sînt complete, unele episoade fiind notate în fugă. — George Percy (c. 1580 — c. 1632), locțiitor al guvernatorului Virginiei după destituirea lui John Smith, scrie *A True Relation of the Proceedings ... in Virginia* ⟨*Descriere adevărată a întîmplărilor... din Virginia*⟩. Manuscrisul lui Percy e, de fapt, un răspuns

Scanned with OKEN Scanner

polemic în care încearcă să apere înfăptuirile din timpul administrației sale, împotriva atacurilor unui adversar, probabil John Smith însuși. Stilul, apologetic și lipsit de însușiri literare, e acela al multor scrieri din anii de început ai literaturii coloniale.

1624 Apare *The Generall Historie of Virginia, New England, and the Summer Isles* ⟨*Istoria generală a Virginiei, a Noii Anglii și a Insulelor Verii*⟩, de John Smith, ediție revizuită, cuprinzînd episoade noi — mai puțin vrednice de crezare — din scrierile anterioare ale aventurosului colonist. Cele cîteva versuri ce însoțesc proza lui Smith au fost atribuite de unii lui John Donne, cel mai de seamă poet englez al vremii. (Atribuirea a fost contestată. *Vezi* R. B. Botting, „Times Literary Supplement", Londra, 14 mart. 1936.)

— *Good News from New England* ⟨*Vești bune din Noua Anglie*⟩, de Edward Winslow (1595—1655), unul dintre «părinții pelerini» care debarcaseră în America, în urmă cu 4 ani. Revenit în Anglia, în calitate de reprezentant al coloniei recent întemeiate, el își publicase cartea în scopul „de a îndemna să nu se judece cu prea multă ușurință o faptă atît de însemnată" cum era înființarea de noi colonii. Plecat din nou la Plymouth, el va deveni, în 3 rînduri, guvernator al plantației (1633, 1636, 1644), în restul timpului slujind ca ajutor al guvernatorului.

Încă din această perioadă, încep să se contureze caracteristicile celor 2 centre ale literaturii engleze din colonii: Virginia și Noua Anglie. Preocupate amîndouă mai ales de scrierile istorice (repetînd, astfel, o fază incipientă a celor mai multe literaturi europene), ele integrau în chip deosebit influențele aduse din Europa. Literatura Virginiei observa cu mai multă luare-aminte stilul elegant, fraza complicată a neoclasicismului și a manierismului (caracteristică accentuată mai ales după 1649, cînd mulți partizani ai monarhiei au emigrat aici, aducînd cu ei amintirea unei literaturi de curte). În Noua Anglie, teocrațiile locale vor impune o literatură severă, al cărei spirit provenea din barocul englez, dar mai cu seamă din ideile puritane, opuse ornamentului, propovăduind viața simplă, pioasă, indiferența față de creația artistică de orice fel. Literatura era luată în seamă doar în măsura în care putea deveni un instrument de propagandă religioasă. Gîndirea puritană proclama respectul individului, oricare făptură omenească reprezentînd „un suflet" sortit fie salvării, fie osîndei fără de sfîrșit, așa cum hotărîse Cerul înainte de nașterea fiecăruia. De aceea, detaliul cel mai mărunt al existenței era semnificativ, pentru că dezvăluia voința divină; astfel, minuția realistă va fi încurajată din primele decenii ale istoriei literare în America, în numele unor dogme religioase de dreptatea cărora nimeni nu cuteza a se îndoi.

1625 Pastorul anglican William Morrell (menționat între 1623—5), întors în Anglia după eșecul coloniei întemeiate în Maine, publică poemul *Nova Anglia*, scris în latinește și tradus tot de el, sub titlul *New England, or a Brief Enarration* ⟨*Noua Anglie, sau Scurtă povestire*⟩. Patetic apel la ajutor pentru coloniștii care

Scanned with OKEN Scanner

trăiau în „ținuturile bătute de vînturi reci", în preajma „indienilor cu ochi războinici", poemul nu vădește însușiri deosebite și e versificat cu stîngăcie.

— Samuel Purchas tipărește *Hakluytus Posthumus, or Purchas his Pilgrimes, contayning a History of the World in Sea Voyages and Lande Travells, by Englishmen and others* ⟨*Hakluytus Posthumus, sau Pelerinajele lui Purchas, cuprinzînd o Istorie a lumii prin călătoriile pe mare și drumurile pe uscat ale englezilor și ale altora*, 4 vol.⟩, amplificare a relatărilor lui Hakluyt. Lucrarea descrie, în a 2-a jumătate a ei, călătoriile în Lumea Nouă. Cea mai cuprinzătoare carte de acest fel scrisă pînă atunci, ea abundă în construcții greoaie și prețioase.

— Olandezul Johann de Laet, director al Companiei Indiilor de Vest, publică, la vestita imprimerie « Elzevir » *Nieuwe Wereldt* ⟨*Lumea Nouă*⟩, prima descriere amplă a coloniilor olandeze din America, mai ales a Noului Amsterdam (New Yorkul de mai tîrziu).

1626 John Smith publică *An Accidence, or The Pathway to Experience Necessary for all young Seamen* ⟨*Gramatică, sau Calea spre cunoaștere trebuitoare tuturor tinerilor marinari*⟩, manual presărat cu scurte povestiri cu scop practic. Peste un an (probabil revizuit de altcineva), va fi republicat, sub titlul *A Sea Grammar* ⟨*O gramatică a mării*⟩.

— George Sandys (1578—1644), colonist din Virginia, publică *Ovid's Metamorphosis Englished by G. S.* ⟨*Metamorfozele lui Ovidiu, pe englezește de G. S.*⟩, prima traducere dintr-un clasic realizată în America. (Traducerea, dealtminteri destul de liberă, cuprinde multe interpolări, referințe la ținuturile în care trăia Sandys.) După întoarcerea în Anglia, traducătorul va mai scrie parafraze în versuri ale *psalmilor*, ale *imnurilor* din liturghia anglicană, ale *Cîntării Cîntărilor*.

— Pastorul protestant John Wilson (c. 1591—1667) publică *A Song, or Story, for the Lasting Remembrance of Divers Famous Works* ⟨*Un cîntec, sau Poveste pentru amintirea trainică a feluritelor opere de seamă*⟩, într-o metrică greoaie de baladă, care avea drept scop să-i învețe pe copii „cu cîtă înțelepciune a făurit Dumnezeu istoria Angliei, după legile credinței protestante". Admiratorii lui Wilson vor reedita poemul în 1680, sub titlul *A Song of Deliverance* ⟨*Un cîntec de eliberare*⟩.

1630 John White (1575—1648) scrie *The Planter's Plea* ⟨*Pledoaria Plantatorului*⟩, descriere jovială a vieții din colonii.

— Se publică *New-England's Plantation* ⟨*Plantația din Noua Anglie*⟩, de Francis Higginson (1586—1630), fost pastor al coloniștilor din Salem (Massachusetts).

— John Winthrop (1588—1649), aristocrat cu simpatii puritane, ales guvernator al coloniei Massachusetts, compune — înainte de a pleca spre America — *The Humble Request of ... the Company Late Gone for New England* ⟨*Supusa rugăminte a celor de curînd plecați spre Noua Anglie*⟩, în care își afirmă adeziunea

Scanned with OKEN Scanner

la puritanism, dar precizează că nu are de gînd să separe biserica din colonia americană de aceea oficială din Anglia. Mai tîrziu, prin guvernarea lui despotică, Winthrop va pricinui o violentă ciocnire cu reprezentanții țărănimii libere și ai meșteșugarilor. „Dacă ar trebui să schimbăm cîrmuirea din aceea a aristocrației într-o simplă democrație — va scrie el — va trebui să băgăm de seamă că scripturile nu ne dau nici o pildă de acest fel: nu e pomenită nici o cîrmuire de aceasta în *Biblie...*". Ideile sale au stîrnit mînia coloniștilor, care au cerut judecarea lui; Winthrop s-a salvat ținînd o cuvîntare în care proslăvea „libertatea, deopotrivă, pentru toți".

— William Bradford începe să scrie *History of Plimmoth Plantation* ⟨*Istoria Plantației Plimmoth* (sic!)⟩, relatare pe care autorul nu pare să fi avut de gînd s-o publice. Manuscrisul e valoros pentru că faptele primilor 10 ani de existență ai coloniei întemeiate de „părinții pelerini" sînt înfățișate cu sinceritate, fără dorința de înfrumusețare. *Cartea a II-a* o va scrie între 1646—50, iar în 1651 îi va adăuga o listă completă a emigranților sosiți cu corabia « Mayflower ». Documente de mare preț pentru istoricii de mai tîrziu, manuscrisele au fost pierdute în timpul războiului împotriva Angliei (1776) și regăsite la Londra, la mijlocul sec. 19, fiind tipărite abia în 1856. Povestirea debutează cu prezentarea „înspăimîntătoarelor pămînturi pustii, pline de fiare și de oameni sălbatici", urmărind istoria coloniei de-a lungul unor evenimente notate cu multă claritate, pînă la constituirea unei comunități unite. Zilele celei dintîi ierni petrecute pe țărmul american, cînd mai mult de jumătate din coloniști au pierit de boală și de istoveală, generozitatea indienilor, conflictele dintre emigranți, soldate cu întemeierea unei noi colonii la Merry Mount (învinuită curînd că „a devenit o școală a ateismului" și că locuitorii ei „se poartă mai rău decît fiarele și decît învățăceii lui Bacchus") sînt evocate cu sentimentul că „oamenii sosiți în acest ținut sînt vrednici de o pană măiastră, pentru că suferințele lor sînt multe, dar hotărîrea lor de a le învinge e puternică".

— *The True Travels, Adventures and Observations of Captaine John Smith in Europe, Asia, Africa and America, from 1593 to 1629* ⟨*Adevăratele călătorii, peripeții și observații ale căpitanului John Smith în Europa, Asia, Africa și America, de la 1593 la 1629*⟩, autobiografie ale cărei detalii le contrazic adesea pe cele din cărțile mai vechi ale lui Smith.

1631 *Advertissement for the Unexperienced Planters of New England, or Anywhere; or, The Pathway to Erect a Plantation* ⟨*Sfaturi pentru coloniștii fără de experiență din Noua Anglie sau de oriunde, sau Cum se poate întemeia o plantație*⟩, de John Smith. Sub forma obișnuită a învățăturilor unui bătrîn înțelept către tînărul său discipol, Smith le dă sfaturi coloniștilor din Massachusetts, pentru prefacerea așezărilor în colonii înfloritoare. Cartea cuprinde și poemul autobiografic *The Sea-Mark* ⟨*Geamandura*⟩, influențat evident de poezia engleză metafizică.

Scanned with OKEN Scanner

1634 William Wood (menționat între 1629—35), fost colonist în Massachusetts, publică — după întoarcerea în Anglia — *New Englands Prospect* ⟨*Perspectivele Noii Anglii*⟩. Scrisă cu vioiciune, într-un stil care amintește de prozatorii epocii elizabethane, cartea cuprinde numeroase informații despre începuturile vieții în colonii și e presărată cu versuri, unele nu lipsite de grație.

1636 La Newe Towne (azi, Cambridge, în Massachusetts), se înființează un colegiu care, din 1639, se va numi « Harvard », după numele unui colonist, John Harvard, care i-a lăsat moștenire jumătate din averea sa.

1637 Se publică, la Amsterdam, *New English Canaan* ⟨*Canaanul din Noua Anglie*⟩, de Thomas Morton (1590?—1647). Cartea îi descrie cu bunăvoință pe indieni, înfățișează cu entuziasm ținutul Noii Anglii și povestește, pe un ton de poem eroi-comic, atacurile pelerinilor din Plymouth împotriva coloniei de la Merry Mount, întemeiată la 1625 de căpitanul Wollaston și de Morton însuși.

1638 *News from America* ⟨*Știri din America*⟩, relatare a luptelor purtate de coloniștii din Massachusetts împotriva indienilor din tribul Pequot, scrisă de John Underhill (c. 1597—1672), conducătorul oștii coloniste.

1639 Prima carte tipărită în colonii: *An Almanack for New England for the Year 1639* ⟨*Un almanah pentru Noua Anglie pentru anul 1639*⟩, compus de William Pierce (sau Peirce) și tipărit de Stephen Daye (c. 1594—1668), la tiparnița lui — cea dintîi în coloniile engleze din America — construită în acel an la Cambridge, lîngă Boston.

1640 Richard Mather (1596—1669), John Eliot (1604—90) și Thomas Weld (sau Welde, 1595—1661) publică *The Whole Booke of Psalmes Faithfully Translated into English Metre* ⟨*Cartea întreagă a psalmilor, cu credință tălmăcită în versuri englezești*⟩. Tipărit de Stephen Daye și prefațat de John Cotton (1584—1652), conducătorul religios al coloniștilor din Massachusetts, vol. cunoscut sub numele de *Bay Psalm Book* ⟨*Cartea Psalmilor de la Golf*⟩ — referire la Golful Massachusetts, pe țărmul căruia era așezată colonia — va fi, vreme îndelungată, cartea oficială de imnuri religioase a coloniștilor. *Prefața*, scrisă de John Cotton, e cel dintîi text cu valoare de „artă poetică" publicat în America. Ea teoretizează necesitatea unei literaturi „simple, fără podoabe, precum ritmul și rima", pentru că „lui Dumnezeu i se cuvin cuvinte din inimă, și nu frumuseți deșarte". Acesta e spiritul care va determina, pentru o lungă perioadă, orientarea literaturii din Noua Anglie.

1641 Thomas Shepard (1605—49), pastor din Cambridge, publică *The Sincere Convert* ⟨*Cel ce a trecut sincer la dreapta credință*⟩, în care predică „evanghelia iubirii și milei nesfîrșite". Cartea lui Shepard va deveni foarte populară, fiind adesea retipărită, iar în 1681 tradusă de John Eliot „în limba indienilor" (probabil în dialectul pequot).

Scanned with OKEN Scanner

— John Cotton publică la Londra *The Way of Life* ⟨*Calea vieții*⟩, colecție de predici în care, urmînd inflexibil dogmele lui Calvin, printre care și aceea a păcatului originar, a predestinării, conform căreia nimănui nu-i e dat să știe dacă aparține celor meniți a fi salvați sau celor osîndiți pe vecie. Virtuțile fundamentale ale puritanilor vor fi: hărnicia, supunerea la învățăturile *Scripturii*, umilința, voia-bună chiar și în fața năpastelor, modestia și resemnarea.

1642 În orășelul Quincy (Massachusetts) se naște Benjamin Tompson, „primul poet născut pe pămînt american". (m. 1714)

1643 Se publică, la Londra, *New Englands First Fruits* ⟨*Cele dintîi roade ale Noii Anglii*⟩, lucrare înfățișînd într-o lumină extrem de favorabilă clima, peisajul și rodnicia pămîntului din colonii. Scrisă cu evidenta intenție de a atrage noi coloniști în acele ținuturi, cartea este, probabil, opera lui Hugh Peter (sau Peters, 1598—1660), fost pastor în Massachusetts (care va fi executat pentru participarea la războiul civil, de partea republicanilor lui Cromwell), și a lui Thomas Weld (1595—1661), și el fost pastor în colonii.

— Apar, fără numele autorului, *Church-Government and Church-Covenant Discussed* ⟨*Conducerea bisericii și pactul bisericesc, discutate*⟩ și *Apologie of the Churches in New-England for Church Covenant* ⟨*Apologia bisericilor Noii Anglii pentru un pact al bisericilor*⟩, de Richard Mather, pledoarii pentru o organizare a vieții culturale a coloniilor sub egida religiei.

— Roger Williams (c. 1603—83), fruntaș al fracțiunii liberale a coloniștilor, publică *A Key into the Language of America* ⟨*Cheia limbii din America*⟩, primă încercare de a consemna limba indienilor din regiunea Massachusetts.

1644 *The Bloudy Tenent of Persecution for Cause of Conscience* ⟨*Sîngeroasa pravilă a împilării pe motive de conștiință*⟩, de Roger Williams, „unul dintre cele mai de seamă documente ale luptei pentru libertate umană." (Martin S. Day, *History of American Literature*, I, 1970, p. 17). Autorul proclamă, într-un dialog între 2 îngeri, Adevărul și Pacea, principiul toleranței tuturor religiilor, „păgîne, ebraică, turcească sau anticreștine", și îl întreabă pe John Cotton, conducătorul celei mai rigide fracțiuni a puritanilor, „cum se face că aceia care au venit în America pentru a-și afla libertatea gîndirii și a religiei" au ajuns să conteste această libertate pentru alții.

— *The Keyes of the Kingdom of Heaven* ⟨*Cheile împărăției cerului*⟩, de John Cotton, lege a organizării bisericii din Noua Anglie, pe temeiul unor principii în virtutea cărora fiecare comunitate își păstra dreptul de a-și numi și demite preoții, de a primi noi credincioși în sînul ei, de a-i alunga și pedepsi pe cei ce se abat de la credință. În același timp, fără a se institui un control oficial, bisericile erau obligate să se supună disciplinei impuse de *Scripturi*.

Scanned with OKEN Scanner

1645 John Cotton scrie *The Way of the Churches of Christ in New England* ⟨*Calea bisericilor lui Cristos în Noua Anglie*⟩, repetînd principiile din *Cheile împărăției cerului* (1644). Textele lui Cotton vor constitui multă vreme principala justificare a guvernării teocratice în Noua Anglie.

1646 *Hypocrisie Unmasked* ⟨*Fățărnicia dată în vileag*⟩, de Edward Winslow, atac puritan împotriva „ereticilor antinomiști", o nouă afirmare a rigidelor dogme puritane. În același an, Samuel Gorton (c. 1592—1677), unul dintre cei învinuiți de Winslow că ar fi „călcat legile nestrămutate lăsate de Dumnezeu celor muritori", replică la fel de violent într-un pamflet intitulat *Simplicities Defense against Seven-Headed Pclicie* ⟨*Curățenia se apără împotriva pcliticii celei cu șapte capete*⟩.

— Apare, postum, vol. *The Gclden Fleece* ⟨*Caierul de aur*⟩, amestec de proză și de versuri ale medicului și poetului William Vaughan (1577—1641). Cartea punea față în față „relele și nenorocirile vieții" din Anglia și „frumusețile de nespus ale noilor pămînturi". Se pare că manuscrisul datează din 1626.

1647 Edward Winslow răspunde unui pamflet scris de maiorul John Child, în care se atacase intoleranța cîrmuirii puritane. Textul lui Winslow, *New Englands Salamander Disccvered by an Irreligious and Scornfull Pamphlet* ⟨*Salamandra Ncii Anglii descoperită de un pamflet necredincios și plin de hulă*⟩, abundă în epitete injurioase dar, scris cu stîngăcie verbală, nu izbutește să convingă de netemeinicia părerilor lui Child.

— John Cotton replică lui Roger Williams; pamfletul lui, *The Bloudy Tenent Washed and Made White in the Blcud of the Lamb* ⟨*Sîngercasa pravilă, spălată și albită în sîngele Mielului*⟩, relevă — într-o vreme în care puritanii erau siliți să-și apere cu înverșunare principiile atacate de adversari — intoleranța fanatică a conducătorilor coloniei de pe țărmul golfului Massachusetts.

— Sir Ferdinando Gorges (c. 1566—1647), unul dintre inițiatorii «Companiei Virginiei de la Golful Plymouth» (1606), publică *The Briefe Narratien of the Original Undertaking of the Advancement of Plantaticns into Parts of America* ⟨*Scurtă pcvestire a obîrșiilor întreprinderii pentru propășirea plantațiilcr din ținele părți ale Americii*⟩, încercînd în van să atragă sprijinul oficialității engleze pentru întemeierea unei colonii sub cîrmuire anglicană, care să se opună puterii puritanilor în Noua Anglie. (Aflată în plin război civil, Anglia nu se mai interesa de soarta teritoriilor de dincolo de Atlantic.)

— Nathaniel Ward (c. 1578—1652), pastor din Massachusetts, publică la Londra, sub pseudonimul «Theodore de la Guard», satira *The Simple Cobler of Aggawam* ⟨*Umilul petecar din Aggawam*⟩, „care ar vrea să ajute să se dreagă țara lui, stricată rău de tot și în talpă și la carîmbi, punînd toate petecele pe care le are la îndemînă". Afirmînd un punct de vedere prin excelență puritan, Ward combate luptele care „sfîșiau țara, de la un capăt la altul", frivolitatea femeilor, „purtările și îmbrăcămintea vrednice de rîs

Scanned with OKEN Scanner

ale bărbaților". Stilul lui, acela al unui eufuist întîrziat, e dator pamfletului elizabethan, așa cum îl concepuseră Nash, Greene, Harvey; Ward are, însă, o incontestabilă vigoare polemică, o vioiciune a descrierii caracterelor care-l individualizează în peisajul literar al coloniilor din prima jumătate a sec. 17.

1648 Se publică *A Survey of the Summe of Church Discipline* ⟨*Privire asupra disciplinei bisericești*⟩, de Thomas Hooker (1586—1647), fost fruntaș al congregaționaliștilor din Connecticut. Autorul postula principii opuse acelora pe care se întemeia guvernarea teocratică din Massachusetts: absolutismul divin, susținea el, face inutil absolutismul vremelnic al guvernelor de pe pămînt. În ceea ce privește ideile literare, Hooker repetă principiile puritane care resping „podoaba" și recomandă simplitatea.

1649 Congregaționaliștii din Massachusetts publică *A Platform of Church-Discipline* ⟨*O platformă a disciplinei bisericești*⟩, redactată de Richard Mather. Cunoscută mai ales sub numele de *Platforma de la Cambridge*, propunea un sistem de organizare religioasă bazat pe autonomia fiecărei congregații și pe contestarea ierarhiei ecleziastice. Pînă aproape de sf. sec. 18, platforma va reprezenta unul dintre actele cu o influență dintre cele mai profunde asupra culturii din colonii, asupra instituțiilor politice și a comportării sociale. Înriurirea sa a fost transmisă mai cu seamă prin intermediul unor instituții universitare (Harvard, Yale, Amherst), întemeiate și conduse multă vreme de intelectuali congregaționaliști.

1650 La Londra, apare sub titlul *The Tenth Muse Lately Sprungup in America* ⟨*Cea de-a zecea muză, de curînd izvodită în America*⟩, vol. de poeme ale lui Anne Bradstreet (c. 1612—72), fiica lui Thomas Dudley, guvernator al coloniei de la Golful Massachusetts. Primei ediții (apărută fără știrea poetei), îi va urma, în 1678, o alta mai amplă, tipărită la Boston. Poemele nu excelau prin originalitate și istoria literară a descoperit cu ușurință influența poeziei de inspirație biblică a francezului Du Bartas (de curînd tradusă în englezește), a lui Spenser și Sidney. Intelectualii puritani din Noua Anglie au proclamat-o drept „cea mai curată voce poetică din colonii" (Nathaniel Ward) și judecata critică a secolelor următoare a preluat, în bună măsură, acest entuziasm al sec. 17.
— Magistratul Adriaen van der Donck publică *Beschryvinge van Nieuw Nederland* ⟨*Descrierea Noii Olande*⟩, în care obiectează împotriva sistemului de arendă aplicat în coloniile olandeze din America, sistem ce-i nedreptățea pe țărani și sporea averile marilor proprietari.

1651 William Bradford, guvernator al coloniei Plymouth încheie redactarea lucrării *History of the Plymouth Plantation* ⟨*Istoria plantației Plymouth*⟩, înșiruire a evenimentelor petrecute din momentul îmbarcării pelerinilor pe corabia «Mayflower» pînă în 1650. „William Bradford ... merită cinstea de a fi numit părintele istoriografiei americane. Îi aducem, de asemenea, omagiul ce-l

Scanned with OKEN Scanner

datorăm acelor autori care, prin înseşi operele lor, ne dau impresia că, oricît de vrednici de admiraţie ar fi pentru ceea ce au scris, dincolo de slovele lor se află ceva şi mai demn de admiraţie: prezenţa lor umană ... *Istoria* lui e limpede, lucidă şi deosebit de strălucită; cuprinde multe elemente ce dau măsura felului în care autorul ei înţelegea natura şi cerinţele unei scrieri istorice; ... i se cuvine un loc de frunte în literatura istorică americană." (M.C. Tyler, *A History of American Literature, 1607—1676,* 1878, vol. I, pp. 116—118); „Bradford a fost un înaintaş al literaturii, nu un istoric ... El stă alături de autorii de *anale,* de *însemnări zilnice,* de *autobiografii,* dintre care puţini l-au egalat în privinţa puterii caracterului şi în felul în care şi-a urmărit cu consecvenţă scopul propus. A fost cel dintîi scriitor al pelerinilor din America, cel dintîi care a consemnat evenimentele din Noua Anglie, un povestitor de o forţă remarcabilă, înzestrat cu un respect fără de cusur faţă de exactitatea faptelor." (Charles F. Richardson, *American Literature, 1607—1885,* 1887, vol I, p. 75)

1652 *Ill News from New England* ⟨*Ştiri rele din Noua Anglie*⟩, de John Clarke (1609—76), partizan al lui Roger Williams. Scrisă cu pasiune, cartea ataca despotismul teocratic din Massachusetts. — Moare John Cotton (n. 1584), unul dintre cei mai înverşunaţi susţinători ai puritanismului şi ai teocraţiei.

1653 Apare, anonim, la Londra, *The Wonder-Working Providence of Sions Saviour in New England* ⟨*Providenţa cea făcătoare de minuni a Mîntuitorului Sionului în Noua Anglie*⟩. S-a dovedit că autorul e Edward Johnson (1598—1672), un puritan fanatic din oraşul Woburn (Massachusetts). Subintitulîndu-se *Cronică a evenimentelor din Noua Anglie în secolul al XVII-lea* (mai exact, a perioadei 1628—52), cartea e scrisă pe un ton de epopee. Noua Anglie e înfăţişată într-o viziune extatică (tălmăcită în stanţe elizabethane) ca un pămînt a cărui creştinare e poruncită de Dumnezeu ce-i ajută pe colonişti „c umila miracolelor sale".

1654 William Bradford scrie *Dialogue between Some Young Men Born in New England and Sundry Ancient Men that Came out of Holland* ⟨*Dialog între unii tineri născuţi în Noua Anglie şi feluriţi bătrîni veniţi din Olanda*⟩, lung poem narativ proslăvind minunatele pămînturi ale coloniilor şi virtuţile locuitorilor lor.

1656 *Leah and Rachel: or, The Two Fruitfull Sisters, Virginia and Maryland* ⟨*Leea şi Rachela, sau Cele două rodnice surori, Virginia şi Maryland*⟩, de John Hammond (menţionat între 1635—56), violent pamflet care, comparînd viaţa din Anglia cu aceea din colonii, propune îmbunătăţirea soartei englezilor săraci prin aducerea lor în America.

1658 John Norton compune ditirambicul *Abel Being Dead Yet Speaketh. Or the Life and Death of John Cotton* ⟨*Abel grăieşte şi după moarte, sau Viaţa şi moartea lui John Cotton*⟩, prima biografie a unui american.

Scanned with OKEN Scanner

— Ferdinando Gorges (1630 — 1718), nepotul celui care întemeiase «Compania Virginiei de la Golful Plymouth» și visase să stabilească în Noua Anglie o colonie anglicană și aristocratică, scrie *America Painted to the Life* ⟨*America zugrăvită după natură*⟩. Vădit influențat de opera lui Edward Johnson (pe care o imită fără imaginație), Gorges încearcă să reia ideile bunicului său. Într-un moment în care succesul coloniei pelerinilor de la Plymouth și al celei a puritanilor din Massachusetts nu mai puteau fi puse la îndoială, opera sa nu a avut, firește, nici un ecou.

1659 Apare, sub titlul *Complaint of New Amsterdam in New Netherland* ⟨*Plîngerea Noului Amsterdam din Noua Olandă*⟩, traducerea unui poem olandez al lui Jacob Steendam (c. 1616 — c. 1672). Versurile descriu nepăsarea celor din țară față de starea precară a coloniștilor din Noul Amsterdam, care „se luptă cu sărăcia și cu englezii", fără a primi cuvenitul ajutor „din partea patriei ingrate".

1660 Samuel Maverick (c. 1602 — c. 1672), explorator al Noii Anglii în expedițiile lui Gorges, publică în Anglia *A Briefe Description of New England and the Severall Townes Therein* ⟨*Scurtă descriere a Nouii Anglii și a mai multor orașe de acolo*⟩, pledcarie pentru un control mai strict al coloniilor „unde se simte bătînd un vînt amenințător de nesupunere față de măria-sa regele".

1662 *The Day of Doom* ⟨*Ziua Judecății-de-Apoi*⟩, de Michael Wigglesworth (1631—1705). Interesant astăzi mai ales ca un document al mentalității puritane din sec. 17, poemul a fost opera literară cea mai populară din pericada colonială (și chiar după aceea, fiind reeditat adesea pînă în 1867); generații întregi de elevi ai școlilor din Noua Anglie au învățat pe de rost versurile compuse în formă de baladă, în care *Apocalipsul* era versificat cu stîngăcie.

1663 *A Discourse about Civil Government in a New Plantation Whose Design is Religion* ⟨*Discurs asupra cîrmuirii civile într-o nouă plantație al cărei țel e religia*⟩, de John Davenport (1597—1670), pastor al comunității din New Haven (Connecticut). Încă una din numeroasele lucrări ale vremii, în care se apără ideea teocrației. — **febr. 12.** Se naște, la Boston, Cotton Mather, fiul lui Increase Mather, nepot al lui Richard Mather și al lui John Cotton, fruntași ai celei mai conservatoare grupări a puritanilor. (m. 1728)

1665 Prima piesă reprezentată în englezește în coloniile americane: *Ye Beare and Ye Club* ⟨*Poart-o și cîmpește-o*⟩. Autorii, Cornelius Watkinson, Philip Howard și William Darty, 3 tineri din Virginia, sînt judecați pentru imoralitate. Nu se poate ști cît de întemeiată era învinuirea, textul pierzîndu-se, iar referirile la el fiind foarte puțin edificatoare.

1666 Apare vol. de poeme *Daily Meditations* ⟨*Meditații zilnice*⟩, de Philip Pain. Nu se cunosc nici un fel de amănunte despre autor (nici măcar dacă acesta era numele lui adevărat), cu excepția informației tipărite pe pagina de titlu: „s-a înecat de curînd într-un naufragiu". Pentru că versurile au fost publicate în

Scanned with OKEN Scanner

Massachusetts, s-a tras concluzia că ar fi fost un colonist din Noua Anglie; din subiectele „meditațiilor", rezultă că poetul ar fi fost un tînăr, care lupta să-și păstreze credința intactă, în pofida îndoielilor ce o clătinau. Deși influențate de tematica poeziei metafizice engleze, *Meditațiile* sînt compuse cu o sinceritate naivă exprimată într-un stil lapidar, fără metaforele și antinomiile abundente ale originalului. Dacă e adevărat că Pain era un colonist din Noua Anglie, atunci poemele sale sînt cele dintîi creații poetice ale unui american, tipărite în coloniile americane.

1669 *New Englands Memoriall* ⟨*Cronica Noii Anglii*⟩, de Nathaniel Morton (1613—86), secretar al coloniei Plymouth, fiul lui George Morton și nepotul lui William Bradford. Cartea lui, o istorie a coloniei de la întemeiere pînă în 1668, folosea — așa cum recunoștea autorul însuși — *jurnalul* lui Edward Winslow și *notele* lui Bradford. Pînă în 1855, cînd a fost regăsită *Istoria* lui Bradford, cronica lui Morton (mai ales ediția lărgită din 1680, și ea întemeiată pe textul unchiului său) a fost principala sursă a tuturor istoricilor americani.

— *Meat out of the Eater* ⟨*Carne din trupul celui care mănîncă*⟩, de Michael Wigglesworth, e un alt exemplu, dintre cele foarte numeroase, de pasaje teologice greoi versificate.

— Moare Richard Mather (n. 1559), unul dintre principalii teoreticieni ai puritanismului în America. Plecat din Anglia din cauza persecuțiilor religioase, el s-a stabilit în Massachusetts unde, vreme de mai bine de 30 de ani, a predicat în spiritul unei inflexibile intoleranțe. Cărțile sale au pus temeiurile unei culturi puritane ce avea să influențeze multă vreme literatura și arta Noii Anglii.

1670 *A Brief Description of New York* ⟨*Scurtă descriere a New Yorkului*⟩, de Daniel Denton (? — 1696). Cea dintîi carte englezească, înfățișînd mai pe larg teritoriul de la vărsarea în ocean a fluviului Hudson, teritoriu de curînd cucerit de la olandezii care-l denumiseră „Noul Amsterdam". Publicarea *Descrierii* avea drept scop declarat „încurajarea celor care doresc cu adevărat să călătorească" și, „mai presus de toate, și-ar putea întemeia o negustorie prin acele locuri bogate".

1672 John Josselyn (menționat între 1638—75), naturalist englez care călătorise în 2 rînduri pe coastele Noii Anglii, publică *New Englands Rarities Discovered* ⟨*Raritățile Noii Anglii scoase la lumină*⟩. Datele prețioase despre flora acelor ținuturi, descrisă cu acurateță, se amestecă cu uimitoare naivități (Josselyn povestește cu gravitate cum se întîlnesc sirenele pe acele țărmuri).

1676 *A Looking-Glass for the Times* ⟨*Oglindă a acestor vremuri*⟩, de Peter Folger (1617—90). Scris în metrică de baladă, poemul proclamă ideea libertății religioase și afirmă că războaiele cu indienii au izbucnit ca pedeapsă pentru bigotismul conducătorilor religioși din Massachusetts.

Scanned with OKEN Scanner

— Benjamin Tompson, medic și profesor din Boston, publică poemul satiric *New Englands Crisis. Or a Brief Narrative of New-Englands Lamentable Estate at Present* ⟨*Criza Noii Anglii, sau Scurtă povestire a jalnicei stări a Noii Anglii în aceste vremuri*⟩, afirmînd că viața coloniilor a degenerat și că ideea fundamentală a libertății a fost uitată de cîrmuitori. În același an, Tompson tipărește o versiune prescurtată a poemului, sub titlul *New-Englands Tears for Her Present Miseries* ⟨*Lacrimile Noii Anglii pentru nenorocirile sale de astăzi*⟩.

— Increase Mather (1639—1723), fiul cel mai mic al lui Richard Mather, publică *A Brief History of the Warr with the Indians* ⟨*Scurtă istorie a războiului cu indienii*⟩, explicînd — din unghiul de vedere al coloniștilor — cauzele luptelor care sînt puse pe seama „sălbăticiei înnăscute" a băștinașilor. Autorul va scrie peste 130 de cărți, toate încercînd să ilustreze calitățile „simplității", ale „lipsei de podoabe" pe care, ca majoritatea puritanilor, el le cerea literaturii.

1677 Urian Oakes (c. 1631—81), pastor al bisericii din Cambridge și președinte al Harvardului, scrie o *Elegie* în amintirea lui Thomas Shepard, fruntaș al puritanismului extremist, prilej de a-și proclama propriile convingeri inflexibile și de o severitate întunecată.

— *Narrative of the Troubles with the Indians in New England* ⟨*Povestirea necazurilor cu indienii în Noua Anglie*⟩, de William Hubbard (c. 1621—1704), pastor al bisericii puritane din Ipswich (Massachusetts). Scriere părtinitoare, înfățișîndu-i pe indieni ca pe niște „ființe viclene", e compusă cu stîngăcie, cu o pătimașă încredere în dreptatea coloniștilor „trimiși pe acest pămînt să aducă sfîntul cuvînt al Domnului și dreapta credință în numele căreia să-i pedepsească pe păgîni".

— Moare Sir William Berkeley (n. 1606), guvernator al Virginiei, al cărui despotism provocase nenumărate proteste, culminînd cu răscoale ale coloniștilor. Cîndva lăudat pentru preocupările lui literare (în 1639, înainte de a veni în America, publicase *The Lost Lady* ⟨*Femeia pierdută*⟩), tragi-comedie, e socotit astăzi, pe drept, un epigon fără semnificație al dramaturgiei elizabethanilor Beaumont și Fletcher. Sînt faimoase cuvintele sale ce reflectă poziția administrației coloniale față de cultură: „Slavă Domnului, nu sînt nici școli gratuite, nici tipărnițe, și nădăjduiesc că vor mai trece trei sute de ani pînă cînd vom avea așa ceva".

1681 William Penn (1644—1718), quaker care fusese întemnițat în Anglia pentru că apărase temeiurile unei credințe simple, fără preoți și fără icoane, capătă de la regele Charles II dreptul de proprietate asupra teritoriului ce se va numi Pennsylvania. În același an, el scrie *Some Accounts of the Province of Pensilvania* (sic!) ⟨*Cîteva fapte ce înfățișează provincia Pensilvaniei*⟩. Valoarea textului nu o depășește pe aceea a atîtor alte cărțulii menite să-i atragă pe coloniști pe pămînturile americane.

— Tipărit în America la numai 3 ani după publicare (în Anglia), *The Pilgrim's Progress* ⟨*Calea pelerinului*⟩, al lui John Bunyan,

Scanned with OKEN Scanner

devine una dintre cele mai populare cărți din Lumea Nouă. De-a lungul timpului poemul va cunoaște mai mult de 120 de ediții americane.

1682 *The Sovereignty & Goodness of God, Together with the Faithfulness of His Promises Displayed; Being a Narrative of the Captivity and Restauration of Mrs. Mary Rowlandson* ⟨*Atotputernicia și bunătatea lui Dumnezeu, dinpreună cu dovada împlinirii făgăduințelor sale, fiind o povestire a captivității și eliberării doamnei Mary Rowlandson*⟩. Mary Rowlandson (c. 1635—c. 1678), soția unui pastor din Massachusetts, fusese luată captivă, împreună cu fiica sa, în primăvara lui 1676; după aproape 3 luni (în care vreme fetița murise), fusese răscumpărată cu banii strînși de coloniștii din Boston. Povestirea captivității ei a fost una dintre cele mai populare cărți de proză din colonii, fiind reeditată de aproape 30 de ori de-a lungul sec. 17. Scrisă într-o engleză idiomatică, aspră, fără vreun fel de preocupări stilistice, ea oferă unele elemente despre viața și purtările indienilor, despre omenia și generozitatea lor, descrise cu onestitate, în pofida disprețului pe care autoarea nu încearcă să și-l ascundă.
— Tiparnițele din Virginia sînt închise printr-o ordonanță a guvernatorului, care considera că „răspîndesc nesupunerea și răzmerița".

1683 Benjamin Harris (menționat între 1673—1716), librar și editor din Boston, publică *The New England Primer* ⟨*Abecedarul din Noua Anglie*⟩. Fiecare literă e ilustrată cu cîte o xilogravură și o strofă, amîndouă compuse cu multă stîngăcie. Cuprinzînd, ca texte de lectură, versete ale *Bibliei*, *Abecedarul* e una dintre cele mai elocvente dovezi ale concepțiilor rigide de educație puritană.
— *Déscription de la Louisiane* ⟨*Descrierea Louisianei*⟩, de Louis Hennepin (1640—?1701), capelan al expediției franceze a lui La Salle (1682) de pe valea inferioară a fluviului Mississippi. Dincolo de amănuntele — exagerate peste măsură — privind importanța rolului său în expediție, *jurnalul* lui Hennepin prezintă multe elemente importante ale vieții indienilor din acele locuri, într-o vreme cînd ținuturile din preajma lui Mississippi erau învăluite într-un aer de legendă.

1684 Thomas Gage (c. 1596—1656), misionar al bisericii catolice din Spania, publică *The English-American: His Travail by Sea and Land* ⟨*Anglo-americanul. Călătoriile lui pe mare și pe uscat*⟩. Descrierea precisă a bogățiilor și a proastei administrări civile și militare a posesiunilor spaniole din America a stimulat explorările engleze ulterioare a acestor ținuturi.
— Increase Mather publică *An Essay for the Recording of Illustrious Providences* ⟨*Eseu despre notarea faptelor strălucite ale providenței*⟩, în care consemnează relatări ale pastorilor puritani din Anglia și din Irlanda, despre miracole la care ar fi fost ei înșiși martori.

1687 John Tulley (c. 1639—1701) din satul Saybrook (Connecticut) publică primul *almanah umoristic* din America.

Scanned with OKEN Scanner

— William Penn publică pamfletul *The Excellent Privilege of Liberty and Property* ⟨*Neasemuitul privilegiu al libertății și al proprietății*⟩; reproducînd ample citate din *Magna Charta*, el cere o guvernare strict constituțională a coloniilor.

1690 **25 sept.** Apare «*Publick Occurrences Both Forreign and Domestick*» ⟨«*Întîmplări publice atît din străinătate cît și din țară*»⟩, cel dintîi ziar american. Publicat la Boston de Benjamin Harris, e interzis după primul număr, pentru că — așa cum declara guvernatorul în actul de suspendare — „cuprinde fapte de o prea mare importanță", iar întîmplările „sînt înfățișate într-un chip care ne îndeamnă să ne îndoim de adevărul lor".

1693 William Penn publică un vol. de aforisme amare despre viață și despre încrederea în cei atotputernici: *Some Fruits of Solitude* ⟨*Cîteva roade ale singurătății*⟩.

— George Keith (c. 1638—1716), quaker din Pennsylvania, publică *An Exhortation and Caution to Friends* ⟨*Îndemn și luare-aminte pentru prieteni*⟩, socotită drept cea dintîi declarație antisclavagistă din colonii.

— Cotton Mather publică *The Wonders of the Invisible World* ⟨*Minunile lumii nevăzute*⟩, justificînd, în esență, sălbaticul verdict al procesului vrăjitoarelor, din Salem. Deși consideră că „purificarea prin post și prin rugăciune" ar fi putut avea același efect, el nu se îndoiește nici o clipă de temeinicia verdictului curții pe care o condusese guvernatorul Phips.

Fratele său, Increase, publică și el, în același an, *Cases of Conscience Concerning Evil Spirits* ⟨*Cazuri de conștiință privind spiritele rele*⟩, manifestînd o înțelegere mai rațională a împrejurărilor care au dus la procesele de tristă celebritate. Învinuit de mulți coloniști că influenței sale i s-ar fi datorit, în bună măsură, deschiderea anchetei conduse de Phips, el se declară împotriva tezei conform căreia „diavolul se face cunoscut prin evidență spectrală" și afirmă principiul după care „e mai bine să scape un vinovat decît să fie osîndit un nevinovat", principiu neobișnuit în etica puritanilor ortodocși.

— La Williamsburg (Virginia), se înființează o nouă instituție universitară, Colegiul «William și Mary», sub conducere anglicană și cu o programă de învățămînt mai liberală decît a Harvardului.

1697 *Phaenomena Quaedam Apocalyptica* ⟨*Fenomene apocaliptice*⟩, de Samuel Sewall (1652—1730). Purtînd subtitlul *Descriere a noilor ceruri pentru cei ce stau pe noile pămînturi*, scrisă pe un ton biblic (parafrazînd uneori versete ale *Apocalipsului*, fără a le adăuga vreun element personal), această predică de esență calvinistă i-a impresionat pe contemporani, iar romanticii și-o vor aminti ca pe o operă a unui premergător, viziunea infernului lui Sewall avînd, adesea, o picturalitate gravă (Whittier va scrie un poem intitulat *Profeția lui Samuel Sewall*). În anul în care a fost publicată prorocirea, autorul ei s-a înfățișat coloniștilor din Boston, făcînd penitență publică pentru rolul pe care-l avusese în procesul vrăjitoarelor și declarîndu-se „vinovat de nedreptățile

Scanned with OKEN Scanner

și urgiile suferite de frații săi". El a fost singurul judecător de la Salem care nu a încercat să justifice sentința.

1698 Louis Hennepin publică *Nouveau Voyage* ⟨*O nouă călătorie*⟩, la fel de puțin vrednică de încredere în privința amănuntelor istorice, ca și *Descrierea Louisianei* (1683).

1699 *A Trip to New England. With a Character of the Country and the People, both English and Indians* ⟨*Călătorie în Noua Anglie, cu o descriere a țării și a locuitorilor, deopotrivă englezi și indieni*⟩ e publicată la Londra de Ned Ward (1667—1731). Se pare că autorul nu ajunsese în America, ci și-a adunat datele din alte descrieri ale noului continent. De reținut prezentarea favorabilă a băștinașilor, „al căror trai simplu a fost tulburat de venirea oamenilor albi".

1700 Samuel Sewall publică *The Selling of Joseph* ⟨*Vînzarea lui Iosif*⟩, pamflet anti-sclavagist în care cere ca „negrii, care sînt frații noștri", pentru că „toți oamenii, fii ai lui Dumnezeu, sînt frați", să fie tratați ca egali „cu toți ceilalți semeni ai lor".
— Apare pamfletul *More Wonders of the Invisible World* ⟨*Alte minuni ale lumii nevăzute*⟩, de Robert Calef (1648—1719), negustor din Boston. Atac violent, din perspectiva raționalismului care nega posibilitatea manifestărilor supranaturale invocate de judecătorii vrăjitoarelor din Salem, pamfletul a provocat reacția lui Cotton Mather; acesta îi va replica în *Some Few Remarks Upon a Scandalous Book* ⟨*Cîteva observații asupra unei cărți calomnioase*, 1701⟩ și va porunci arderea publică a cărții lui Calef în curtea Universității Harvard.

1701 La Killingworth și Saybrook, orășele din Connecticut, ia ființă « Școala colegiată din Connecticut ». În 1716 se mută la New Haven, principalul oraș al coloniei, iar în 1718 capătă numele de Colegiul Yale, în onoarea unui bogătaș din Boston care i-a făcut o donație importantă. Din 1887 va deveni Universitate. Universitatea nu a aderat niciodată la vreuna din congregațiile religioase din Noua Anglie, încercînd să-și păstreze deplina independență.

1702 Cotton Mather publică *Magnalia Christi Americana* ⟨*Mărirea lui Crist în America*⟩, în bună parte o antologie a scrierilor și a predicilor lui mai vechi, centrate în jurul istoriei Noii Anglii. Bazată pe o concepție puritană rigidă („istoria țării e șirul unor semne ale netăgăduitei puteri a lui Cristos"), cartea oferă, totuși, numeroase date, mai ales ale biografiilor unor fruntași politici și religioși din Massachusetts. Sentimentul că, de fapt, compune un epos creștin se întrevede în invocațiile frecvente ale grației divine și în unele întorsături de frază ce vor să amintească de poemele lui Milton.

1703 Sosește în America, la Charleston, „împovărat de foame, de sărăcie și de zdrențe", Anthony Aston (?—1730), cel dintîi actor profesionist din colonii, care va încerca — fără prea mult succes într-o țară a cărei cultură era dominată de dogmele puritane,

Scanned with OKEN Scanner

potrivnice spectacolelor dramatice — să înjghebeze o trupă de teatru. E și autor al unei piese inspirate de „înfățișările acestei țări", astăzi pierdută.
— **oct. 5** Se naște, la East Windsor (Connecticut), Jonathan Edwards. (m. 1758)

1704 Apare «*Boston News-Letter*» ⟨«*Informația din Boston*»⟩, la început o dare de seamă asupra întîmplărilor din oraș, scrisă de mînă și trimisă guvernatorilor din Noua Anglie de către șeful poștei din Boston. Peste cîțiva ani, va deveni un ziar de informații care-și culege știrile din surse locale și din ziare englezești, difuzîndu-le uneori cu o întîrziere de un an de la producerea evenimentelor relatate. Cu o orientare conservatcare și filo-engleză, va fi transformat, prin 1768, în organul oficial al administrației coloniale. Va fi suprimat în timpul războiului coloniilor împotriva Angliei (1776).

1705 Constatînd că „întîmplările din colonii și simțămintele celor ce trăiesc aici nu pot fi înțelese de cei veniți doar într-o simplă călătorie", Robert Beverley (c. 1673—1722), proprietarul unei plantații din apropierea rîului Potomac, scrie *The Histcry and Present State of Virginia* ⟨*Istoria și starea actuală a Virginiei*⟩. Redactată cu vioiciune, cu un simț al umorului care nu caracterizează prea multe opere ale vremii, cartea este, de fapt, o monografie geografică, istorică, etnografică (deși cuncașterea vieții indienilor se dovedește superficială, oprindu-se la pitorescul vestimentației și la cîteva legende știute, cu siguranță, din tradițiile care circulau printre coloniști). O a 2-a ediție, cu adăugiri mai ales de ordin istoric, e publicată în 1722.
— John Dunton (1659—1733), librar englez, venit în Noua Anglie în 1686 să-și încerce norocul, colindînd satele din jurul Bostonului în căutarea de cumpărători ai cărților (socotite de el „folositoare, cu sfaturi înțelepte privind meșteșugurile ce pot aduce avuții, într-un cuvînt pe potriva locuitorilor din Noua Anglie"), publică amintiri despre această experiență, sub titlul *Life and Errors of John Dunton* ⟨*Viața și greșelile lui John Dunton*⟩. „Am plecat repede din acele locuri — scrie el — pentru că nimeni nu s-ar fi atins în ruptul capului de o carte dacă această carte nu avea binecuvîntarea bisericii. Iar biserica se pare că judeca astfel: dacă nu spune ce spune *Biblia*, înseamnă că-i o carte primejdioasă, iar dacă spune ce spune *Biblia*, nu mai e nevoie de ea, pentru că avem *Biblia*."

1706 — **ian. 17.** Se naște, la Boston, Benjamin Franklin, al cărui tată avea un mic atelier pentru fabricarea lumînărilor și a săpunului. Bunicul lui din partea mamei fusese Peter Folger, autorul poemului *Oglindă a acestor vremuri* (1676). (m. 1790)

1707 Pastorul presbiterian Francis Makemie (c. 1658—1708), întemnițat pentru că predicase la New York, fără să fi avut „o încuviințare scrisă" din partea guvernatorului, scrie *A Narrative of a New and Unusual American Imprisonment* ⟨*Povestirea unui fel nou și neobișnuit de întemnițare în America*⟩, protestînd

Scanned with OKEN Scanner

împotriva „acestor obiceiuri despotice, lovind în libertatea fiecăruia de a da glas credinței așa cum socotește el de cuviință". — Pastorul Benjamin Colman (1673—1747), din Boston, publică elegia *Elijah's Translation* ⟨*Tălmăcirea lui Elijah*⟩, poem de factură neoclasică, scris în amintirea lui Samuel Willard, fost rector al Harvardului.

— John Williams (1664—1729), pastor din Massachusetts, care, în timpul războaielor cu indienii, stătuse 2 ani în captivitatea unor triburi aliate cu francezii, își publică amintirile, sub titlul *The Redeemed Captive, Returning to Zion* ⟨*Captivul răscumpărat, întorcîndu-se în Sion*⟩. Williams a fost ajutat de Cotton Mather „să ducă la bun sfîrșit această carte", fapt evident mai ales în precizarea unor atitudini religioase față de indienii și de călugării iezuiți francezi (care încercaseră să-l convertească). Stilul greoi, cu o sintaxă stîngace nu lasă să se presupună că în această privință Williams fusese sfătuit de Mather, om cultivat, bun unoscător al limbii engleze.

1708 La Londra, apare poemul satiric *The Sot-Weed Factor* ⟨*Negustorul de tutun*⟩, despre al cărui autor, Ebenezer Cook, s-a crezut că ar fi un englez călător o vreme prin Maryland. Alții au ajuns la concluzia că poetul ar fi american; oricum, informațiile biografice lipsesc. Subtitlul poemului e grăitor pentru atitudinea autorului său: *Călătorie în Maryland. O satiră în care sînt descrise legile, cîrmuirea, conacele și alcătuirea țării. Și, de asemenea, clădirile, sărbătorile, petrecerile și bețivăniile locuitorilor din acele părți ale Americii. În versuri burlești.* Titlul satirei a fost folosit de romancierul John Barth care, în 1960, a publicat o biografie fantezistă a lui Cook, pretext de a evoca, dintr-o perspectivă satirică, Marylandul sec. 18.

1709 Experience Mayhew (1673—1758), predicator din Massachusetts, traduce *psalmii* și *Evanghelia lui Ioan* în dialectul vorbit de triburile indiene din jurul Bostonului.

1710 Cotton Mather publică *Bonifacius, An Essay Upon the Good, That Is To Be Devised and Designed* ⟨*Bonifacius, Eseu despre Bine, așa cum trebuie învățat și gîndit*⟩. Reeditat de mai multe ori, folosit în multe școli administrate de puritani ca manual de etică, el propune o viziune pragmatică a binelui și a răului. — John Wise (1652—1725), pastor din Ipswich, celebru fiindcă în tinerețe își îndemnase enoriașii să nu-și plătească dările către coroana engleză, scrie *Church Quarrel Espoused* ⟨*Cearta bisericii scoasă la iveală*⟩, pledoarie pentru o structură democratică a organizării bisericești, opusă concepției autocratice a familiei Mather și a partizanilor ei.

1713 *The Efficacy of the Fear of Hell To Restrain Men from Sin* ⟨*Puterea pe care o are frica de iad să-i oprească pe oameni de a păcătui*⟩, de Solomon Stoddard (1643—1729), pamflet ce-i îndemna pe clerici să-i înspăimînte pe credincioși, „astfel încît să nu mai păcătuiască și, în același timp, să fie mai ascultători față de biserică".

Scanned with OKEN Scanner

1714 Prima piesă americană de teatru care vede lumina tiparului: *Androboros*, de Robert Hunter, guvernator al New Yorkului. O satiră politică, niciodată reprezentată, îndreptată împotriva lui Francis Nicholson, brutalul comandant al garnizoanei engleze (gr. androboros, „mîncător de oameni"). Acțiunea sumară, replicile lipsite de cursivitate fac din satira lui Hunter o operă de interes exclusiv documentar.

1717 *A Vindication of the Government of New England Churches* ⟨*O propunere privind cîrmuirea bisericilor din Noua Anglie*⟩, de John Wise. Cartea urmărește să demonstreze că „o bună cîrmuire a bisericii izvorăște din buna cîrmuire a țării", întemeiată — la rîndu-i — pe recunoașterea deplinei egalități între oameni. Pentru aceste idei democratice, Wise a fost considerat „premergător al lui Jefferson", iar cartea lui, reeditată adesea, mai ales în perioada din ajunul războiului de eliberare și în timpul campaniei anti-sclavagiste care a precedat războiul civil din 1861—5.

1719 Apare « *The Boston Gazette* » ⟨« *Gazeta Bostonului* »⟩, ziar conservator, care va susține ideile lui Increase Mather. E publicat pînă în 1741.

— S-a crezut multă vreme că în acest an ar fi fost publicată, la Boston, prima ediție a celei mai populare cărți pentru copii, *Songs for the Nursery; or, Mother Goose's Melodies* ⟨*Cîntece pentru cei mici, sau Melodiile măicuței Goose*⟩. Se presupune că editorul, un oarecare Thomas Fleet, învățase versurile de la soacra sa, Elizabeth Goose (sau Vergoose). Cercetările mai recente au demonstrat că o asemenea ediție nu a existat și că, în realitate, cartea a fost publicată la Londra, în 1760, și că folosise deopotrivă versuri din tradiția orală engleză și traduceri ale unor surse franceze, inclusiv *Contes de ma mère l'oye* (1697), ale lui Charles Perrault (engl. goose, ca și fr. oie, „gîscă").

1720 Se publică *A History of New England to 1720* ⟨*O istorie a Noii Anglii, pînă la 1720*⟩, de Daniel Neal (1678—1743), pastor protestant englez. Folosind într-o largă măsură textele istorice ale lui Cotton Mather, lucrarea dezvăluie un punct de vedere liberal, opus în mod declarat „tiraniei apăsătoare" a familiei Mather și vorbește despre procesele vrăjitoarelor ca despre „o mare rușine care pătează filele istoriei Noii Anglii și a întregii lumi civilizate".

1721 Cotton Mather publică eseul *The Christian Philosopher* ⟨*Filosoful creștin*⟩, încercare de a împăca religia și știința dintr-un unghi teist.

— Jeremiah Dummer (1679?—1739), reprezentant al coloniilor Massachusetts și Connecticut pe lîngă Parlamentul englez, publică *Defense of the New England Charters* ⟨*Apărarea actelor de înființare a Noii Anglii*⟩, cerînd o mai largă autonomie a teritoriilor americane.

— *The Grounds and Rules of Musick Explained; or, an Introduction to the Art of Singing* ⟨*Explicarea temeiurilor și a regulilor*

Scanned with OKEN Scanner

muzicii, sau Introducere în arta cîntatului〉, de Walter Thomas (1696—1725), cel dintîi manual de muzică tipărit în colonii. — La Boston, apare «*The New England Courant*» 〈«*Curierul Nouii Anglii*»〉, imitație vioaie a ziarului «*The Spectator*», publicat la Londra de Addison și Steele. Din febr. 1723, editorul publicației va fi Benjamin Franklin. Colaboratorii ziarului se vor constitui într-un club literar căruia, pentru că se declarase partizan al ideilor liberale, Cotton Mather îi va spune disprețuitor «The Hell-Fire Club» 〈«Clubul Flăcărilor Iadului»〉. Apare pînă în 1826.

1722, — **mart.-oct.** Apar, anonim, în «*Curierul Nouii Anglii*», eseurile intitulate *Dogood Papers* 〈*Însemnările doamnei Dogood*〉. Scrise în stilul lui Addison, acestea caracterizează categorii morale prin portretul cîte unui singur tip reprezentativ; principiile toleranței religioase, la care autorul revine adesea, capătă formulări asemănătoare celor din lucrările filosofice ale lui John Locke. Din 1864, anul în care James Parton (1822—91) a publicat o biografie extrem de documentată a lui Franklin, *Însemnările doamnei Dogood* sînt atribuite fără rezerve tînărului editor al «*Curierului Nouii Anglii*».

1723 Benjamin Colman (1673—1747) publică predica *God Deals With Us as Rational Creatures* 〈*Dumnezeu ne socotește niște ființe rațional*e〉, susținînd ideea că „fiecare credincios poate să-l descopere pe Dumnezeu, fără să fie nevoie ca alții să-i dea cu sila credința pe care s-ar cuveni s-o îmbrățișeze".
— Moare Increase Mather (n. 1639), unul dintre cei care întrupaseră imaginea puritanului intolerant. Exegeze mai recente au scos, totuși, la iveală strădaniile sale de a încuraja studiile științifice și atitudinea, la început mai rezervată decît i s-a reproșat mai tîrziu, din timpul proceselor vrăjitoarelor. Activității sale diplomatice i se datorește creșterea puterii locale a coloniștilor. Dar concepțiile lui politice, întemeiate pe ideea că „orice cîrmuire pămîntească trebuie să se supună cîrmuirii Celui-de-Sus", au dus la întărirea teocrației din Massachusetts, la combaterea nemiloasă a oricăror tendințe liberale. În planul culturii, nu a acceptat nici o creație care să nu fi fost inspirată de dorința „de a-l proslăvi pe Dumnezeu"; prestigiul său a determinat o îndelungată influență a acestor concepții rigide asupra literaturii și artei din Noua Anglie, atenuînd, astfel, efectele iluminismului.

1724 Hugh Jones (c. 1670—1760), profesor de matematici la Colegiul «William și Mary», publică *An Accidence to the English Tongue* 〈*Bazele limbii engleze*〉, cea dintîi gramatică engleză redactată în colonii.

1725 La Boston, apare primul *Astronomical Diary and Almanack* 〈*Jurnal și almanah astronomic*〉, care va fi publicat pînă în 1764 de Nathaniel Ames (1708—64) și, după aceea, pînă în 1775, de fiul său, Nathaniel Ames, Jr., ajungînd să fie cartea cea mai populară din America timpului; într-o vreme în care populația coloniilor abia depășea un milion, *Almanahul* va fi tipărit într-un tiraj de peste 60 000 de exemplare.

Scanned with OKEN Scanner

— Roger Wolcott (1679—1767), soldat din Connecticut, publică *Poetical Meditations* ⟨*Meditații poetice*⟩; între alte poeme ale vol., atrage în chip deosebit luarea-aminte o încercare — rudimentară — de epos eroic, reconstituind luptele coloniei Connecticut, sub conducerea lui John Winthrop, pentru dobîndirea unei autonomii mai largi față de coroana engleză. Poemele lui Wolcott reprezintă un moment important în evoluția de la tradiția poeziei elegiace a Noii Anglii din sec. 17 la poemele epice pe teme ale istoriei americane, care vor fi compuse sub înrîurirea grupării « Înțelepții Connecticutului », în sec. 18.

— În tipografia lui William Bradford (1663—1752), apare « *The New York Gazette* » ⟨« *Gazeta New Yorkului* »⟩, cel dintîi ziar tipărit în orașul dintre Hudson și East River, publicînd informații din viața coloniei New York și actele oficiale ale administrației. E editată pînă în 1744.

1726 Samuel Penhallow (1665—1726) publică *A History of the Wars of New England with the Eastern Indians* ⟨*Istoria războaielor Noii Anglii cu indienii de răsărit*⟩, relatare vioaie a luptelor de la sf. sec. 17 și începutul sec. 18, dovedind un simț sigur al observației. Una dintre operele în care se conturează viziunea „nobilului sălbatic": indienii sînt adesea asemuiți cu războinicii greci și romani.

— Într-o cărțulie scrisă pentru lămurirea unor detalii ale serviciului religios, *Manuductio ad Ministerium* ⟨*Cum se folosesc mîinile în timpul slujbei*⟩, Cotton Mather introduce și cîteva observații privind stilul literar, conform cărora, „deși lucrarea de literatură se cuvine a fi împodobită cu aluzii și citate", „bogăția conținutului e mai de seamă decît eleganța vorbirii"; și, „întrucît sarcina cea mai însemnată a literaturii e să dăruiască învățătură oamenilor", „cu cît o operă dă mai multe învățături, cu atît stilul său e mai bun". Una din cele mai complete „arte poetice" din colonii, cu efecte notabile asupra creației literare din Noua Anglie a acelei vremi.

— Sînt publicate, sub titlul *Compleat Body of Divinity* ⟨*Întreaga credință*⟩, operele complete ale lui Samuel Willard, cea mai masivă carte tipărită pînă atunci în Noua Anglie. Mărturie a unei viziuni puritane inflexibile, acuzînd de erezie orice confesiune care nu accepta dogma bisericii oficiale din Massachusetts, dar — în același timp — dînd glas îndoielii privind dreptatea sentinței în procesele vrăjitoarelor.

1727 Cadwallader Colden (1688—1776), funcționar al administrației engleze din New York, publică *A History of the Five Indian Nations* ⟨*Istoria celor cinci națiuni indiene*⟩, studiu bine documentat al puternicei confederații irocheze, constituită în sec. 16 de 6 grupări de triburi indiene din vestul coloniei New York.
— Se editează, la Boston, « *The New England Weekly Journal* » ⟨« *Revista săptămînală din Noua Anglie* »⟩. În afara informațiilor despre evenimentele din Massachusetts, din celelalte colonii americane și uneori din Europa, publica versuri și eseuri ale lui In-

Scanned with OKEN Scanner

crease Mather, Thomas Prince, Mather Byles. În paginile ei a apărut și o scrisoare a poetului clasicist britanic Alexander Pope, conținînd observații critice, în general favorabile despre poezia americană („citim cu mîndrie versurile scrise în limba noastră de acești poeți care proslăvesc o țară nouă, cu înfățișările ei minunate"). În 1741 se va contopi cu «*Gazeta din Boston*», continuînd să apară sub titlul «*Gazeta din Boston sau Revista săptămînală*», pînă în 1776.

— Benjamin Franklin înființează la Philadelphia un club ale cărui statute limitau la 12 numărul de membri. Aceștia erau aleși dintre „muncitorii care lucrează cu mîinile, producînd lucrurile fără de care societatea umană ar muri". Supranumit «Asociația șorțurilor de piele», clubul încuraja discuțiile cu caracter filosofic, nota dominantă fiind dată de concepțiile deiste și pragmatice ale lui Franklin.

1728 Un tipograf din Philadelphia, rival al lui Franklin, publică ziarul «*The Universal Instructor and Pennsylvania Gazette*» (<«*Învățătorul universal și Gazeta Pennsylvaniei*»>). În toamna anului următor însă, greutățile financiare îl obligă pe editor să-și vîndă ziarul adversarului său, lui Franklin, care îi schimbă titlul în «*Gazeta Pennsylvaniei*» și îi imprimă un pronunțat caracter polemic. Printre altele, «*G.P.*» va fi cel dintîi ziar american care va tipări caricaturi cu caracter politic. Apare pînă în 1815.

— Moare Cotton Mather (n. 1663). Întreaga viață fusese convins că e sortit „să ducă mai departe opera începută de bunicii și de tatăl său". Partizan fervent al guvernării autocratice, susținută și de ceilalți membri ai familiei Mather, și-a pierdut — din cauza atitudinii sale din timpul proceselor vrăjitoarelor — prestigiul cîștigat în deceniul precedent, cînd apărase cu vigoare ideea unei guvernări autonome a coloniilor. Arogant, veșnic convins că ideile sale sînt singurele cărora li se poate da dreptate, și-a pierdut toți prietenii, către sfîrșitul vieții partizanii săi fiind doar cei ce se temeau de el. Receptivitatea sa la progresele științei (fusese un partizan al vaccinării contra vărsatului) va fi uitată și imaginea păstrată în sec. 18 va fi aceea a unui înfocat apărător al intoleranței puritane. Autor al unui număr impresionant de lucrări (peste 450), el nu a ilustrat calitățile stilistice, pe care, în paginile sale de critică, le ceruse el însuși literaturii. Fraza sa are o pedanterie uscată, comparațiile sînt livrești și, nu o dată, obscure. „Cînd intrai în camera lui, îl găseai așezat la o masă împovărată de teancuri de cărți. Erau ediții uriașe *in-folio*, și ediții grațioase *in-duodecimo*, în engleză, în latină și în greacă, în ebraică și în caldeeană și în toate limbile care au dus la încurcătura iscată la construcția Babelului sau s-au născut cu acel prilej. Și, în aceeași fantastică îngrămădeală, stăteau cărțile și în mintea lui." (Nathaniel Hawthorne, *Grandfather's Chair*, 1850, p. 63); „Adevăratul loc al lui Cotton Mather în istoria literaturii noastre e acela ... al celui din urmă, al celul mai riguros și, deci, al celui mai dezagreabil reprezentant ai

Scanned with OKEN Scanner

școlii puritane în proza americană ... A prelungit în Noua Anglie modalitățile acelei școli, chiar într-o vreme în care oamenii cei mai cultivați din colonii le respinseseră și începuseră să le urască." (M. C. Tyler, *A History of American Literature*, vol. II, 1878, p. 87)

1729 Moare Edward Taylor (n. 1642?), pastor din Westfield (Massachusetts). Se crede că a fost necunoscut ca poet de către contemporanii săi; nu și-a publicat poemele, temîndu-se că sensualismul lor ar putea jigni sentimentul puritan, atît de puternic în epocă. Cea dintîi ediție, un vol. de versuri alese, a fost tipărită în 1939, iar *operele complete* abia în 1960. A început să scrie, pare-se, tîrziu: primele versuri sînt datate aproximativ 1682. Seria de 217 poeme compuse de la această dată pînă la 1725 a fost numită *Preparatory Meditations*⟨*Meditații pregătitoare*⟩; experiența mistică a pastorului puritan se tălmăcește într-o imagistică surprinzător de colorată, bucuriile cerești convertindu-se în analogii cu viața pămîntească și întreaga lume transcendentă căpătînd o înfățișare domestică, de orășel american care petrece în zilele de sărbătoare. Scripturile se dezvăluie ca un peisaj familiar, cu vaci care mugesc în amurg, cu putineiuri aburind de lapte, cu jocuri de popice, cu mori învîrtindu-și roata pe rîuri molcome, asemenea acelora din Noua Anglie. Încă și mai semnificativ, din cele 97 de *meditații* inspirate de *Vechiul Testament*, 76 sînt prelucrări ale *Cîntării Cîntărilor*, somptuoasă și senzuală evocare a unei lumi semănînd mai curînd cu basmele Orientului decît cu poveștirile biblice. În 1690, Taylor a scris un lung poem, *God's Determination Touching His Elect* ⟨*Hotărîrea lui Dumnezeu cu privire la alesul său*⟩, versificare mai stîngace a dogmei predestinării, lipsită de lirismul încărcat de seve din versurile de mai tîrziu care au făcut din poezia sa „un glas modern într-o epocă puritană". (Austin Warren, *Edward Taylor's Poetry: Colonial Baroque*, în „Kenyon Review", 1941, p. 369); „Emoțiile lui ar fi putut să fie prea puternice pentru limitele înguste ale teoriei puritane, dar el folosește cu îndemînare unele convenții puritane pentru a produce, în opera lui, contraste și tensiuni dramatice." (Kenneth B. Murdock, în: Robert E. Spiller et al., *Literary History of the United States*, 1964, p. 67)

1730 Prima producție dramatică americană reprezentată la Londra: *The Fashionable Lady* ⟨*Cocheta*⟩, o comedie muzicală de James Ralph (c. 1705—62), prieten al lui Garrick, Fielding și Franklin. — Moare Samuel Sewall (n. 1652). Semnificația operei sale va fi relevată abia la sf. sec. 19 (între 1878—82), cînd i se va edita *Jurnalul*, cuprinzînd comentarii ale evenimentelor petrecute între 1674 și 1729. În contrast cu notațiile grandilocvente, obsedate de ideile puritane, ale lui Cotton Mather, scrierile lui Sewall ilustrează atitudinea unui intelectual de un bun-simț elementar, cu păreri clare, „oglindind trecerea de la secolul al XVII-lea puritan, la secolul al XVIII-lea, yankeu". (Martin S. Day, *His-*

Scanned with OKEN Scanner

tory of American Literature, vol. I, 1970, p. 13) În același timp, așa cum o demonstrează mai ales paginile ce-i descriu pe indieni și relatează procesele vrăjitoarelor (în care jucase un rol sumbru, dar ulterior făcînd penitență publică și regretînd participarea la „uciderea unor nevinovați"), el reprezintă tranziția de la pietismul rigid la un umanitarism cu vederi largi. Sewall a fost supranumit „un Samuel Pepys american", caracterizare îndreptățită de stilul său simplu, de observația ironică, de capacitatea de a defini lapidar personaje și categorii morale.

1731 La Boston, e tipărită revista « *The Weekly Rehearsal* » ⟨« *Relatarea săptămînală* »⟩, al cărei editor, Jeremy Gridley, publica în fiecare număr eseuri de factură addisoniană, descriind, cam monoton, stări de fapt din Boston. În 1733, proprietarul gazetei, tipograful Thomas Fleet, inaugurează o politică în virtutea căreia se publicau, „fără părtinire, părerile oricui ține în mînă un condei și binevoiește a trimite rîndurile sale redactorului". După izbucnirea războiului de eliberare a coloniilor, gazeta, care, în 1735, își schimbase numele în « *Boston Evening Post* » ⟨« *Poșta de seară a Bostonului* »⟩, va fi suspendată, tocmai pentru că i se reproșa neutralismul.

1732 Generalul englez James Edward Oglethorpe (1696—1785) publică la Londra *A New and Accurate Account of the Provinces of South Carolina and Georgia* ⟨*O descriere nouă și fidelă a provinciilor Carolina de Sud și Georgia*⟩. El obținuse, în acest an, actul de înființare al coloniei Georgia unde urmau să fie aduși „săracii și cei osîndiți pentru neplata datoriilor"; cartea scrisă de el avea drept scop să atragă, printr-o descriere extrem de favorabilă a resurselor noii colonii, pe cei care ar fi putut finanța întreprinderea.

— William Byrd (1674—1744), plantator bogat din Virginia, scrie *A Progress to the Mines* ⟨*Călătorie spre mine*⟩, jurnal de călătorie la minele deținute de familia sa în Carolina de Nord. Descrierea vieții minerilor e făcută cu multă simpatie și „dîrzenia lor, dragostea lor de libertate" e pusă în contrast cu „viața moliie" a unor nobili, portretizați cu un umor acid. Manuscrisul a fost găsit în așa-numitele „hîrtii de la Westover" (după numele orășelului în care trăise Byrd) și publicate în 1841, cînd scriitorul a fost recunoscut ca „unul dintre cei mai importanți prozatori americani din veacul al XVIII-lea". (*Cf.* Carl Holliday, *The Wit and Humor of Colonial Days*, 1912, p. 152)

— Daniel Neal publică primul vol. al lucrării *History of Puritans* ⟨*Istoria puritanilor*⟩. Studiul, care va apărea în 4 vol. (ultimul în 1738), conține, printre altele, un violent atac împotriva dinastiei Mather, învinuită mai ales pentru că „a pus la cale monstruoasele procese ale vrăjitoarelor".

1733 Franklin scrie și tipărește *Poor Richard's Almanack* ⟨*Almanahul sărmanului Richard*⟩, care va fi una dintre cele mai populare cărți ale sec. 18. În paginile lui puteau fi găsite sfaturi practice și îndrumări morale, anecdote și povestiri umoristice. Deși

Scanned with OKEN Scanner

modelele, deopotrivă engleze și americane, sînt imitate adesea foarte exact, Franklin a adăugat personaje (Richard Saunders, însuși, de pildă, cel ce a dat titlul almanahului), inspirate de modele contemporane care au conferit cărții o autenticitate mult apreciată de cititori. Din 1758, *Almanahul* a fost redactat de alți editori și și-a pierdut treptat popularitatea; în 1796 va înceta să apară. „Mi se pare că *Almanahul sărmanului Richard* a contribuit cel mai mult la popularitatea lui Franklin. Ca autor al acelor proverbe pe care se presupune că le rostește sărmanul Richard, Franklin a ajuns sfătuitorul aproape al fiecărei familii americane. Astfel, încît, *Almanahul* a reprezentat truda cea mai umilă a lui Franklin care a făcut cel mai mult pentru faima sa." (Nathaniel Hawthorne, *Biographical Stories*, 1842, în *Works*, vol. XII, 1883, p. 202); « Addison și Steele aveau mai multă artă, dar mult mai puțin umor decît Franklin. *Sărmanul Richard* și-a dobîndit viața eternă, trecînd în graiul zilnic al poporului, pe cînd *Spectatorul* se pierde repede din vederile tuturor, cu excepția cîtorva specialiști în literatură." (John T. Morse, Jr., *Benjamin Franklin*, 1889, p. 22)

— William Byrd scrie *A Journey to the Land of Eden* ⟨*Călătorie în ținutul Edenului*⟩, povestire ironică a unui drum pe care-l făcuse prin Virginia și Carolina de Sud. Observațiile sale, de un umor cîtuși de puțin blajin, relevă un curios amestec de idei aristocratice și de sincere simpatii față de „cei care muncesc pămîntul și dau bogățiile celor bogați". Manuscrisul a fost publicat în 1841.

1735 Se publică, postum, vol. *Reliquiae Turellae* ⟨*Relicve ale doamnei Turell*⟩, poeme pioase, ecou întîrziat al concepțiilor puritane, scrise de Jane Turell (1708—35). Versurile au o anume suavitate, dar sînt lipsite de originalitate.

1736 Tipograful John Peter Zenger (1697—1746) publică *A Brief Narrative of the Case and Tryal of John Peter Zenger* ⟨*Scurtă povestire a învinuirii și procesului lui John Peter Zenger*⟩, relatare a conflictului său cu guvernatorul Bradley, al New Yorkului, care îl trimisese în judecată pentru că publicase în paginile « *Revistei săptămînale din New York* » versuri satirice la adresa administrației coloniale. Juriul însă a dat un verdict de achitare, ceea ce, în anii următori, va spori curajul ziariștilor de a polemiza cu oficialitatea.

— *Poems on Several Occasions* ⟨*Poeme pe diferite teme*⟩, scrise „de un gentilom din Virginia". S-a dovedit că autorul acestor versuri, evident influențate de Alexander Pope și care folosesc în chip livresc amintiri din Anacreon, e William Dawson (1704—52), profesor la Colegiul « William și Mary ».

— *Chronological History of New England in the Form of Annals* ⟨*Istorie cronologică a Noii Anglii, în formă de anale*⟩, de Thomas Prince (1687—1758), pastor puritan din Boston. Cartea, folosind o documentație imensă, integrează istoria coloniilor americane în istoria universală și, în consecință, urmărește cronologia

de la Adam pînă în 1633, cînd se întrerupe, exact în punctul de unde urma să relateze istoria Noii Anglii, după întemeierea coloniei de la Golful Massachusetts. Valoarea literară e neglijabilă.

1737, ian. 29. Se naște, în satul Thetford din Anglia, Thomas Paine. (m. 1809)

1740 Sînt publicate *Poems on Several Occasions* ⟨*Poeme pe diferite teme*⟩, de Aquila Rose (c. 1695—1723), care fusese tipograf în Philadelphia. Poemele, editate de fiul poetului și de Franklin, sînt scrise într-o clară manieră neoclasică.

1741 Patrick Tailfer, colonist din Georgia, refugiat în Carolina de Sud, publică *A True and Historical Narrative of the Colony of Georgia* ⟨*Povestire adevărată și istorică despre colonia Georgiei*⟩. Nu se cunosc amănunte din biografia autorului, dar din text se poate deduce că fusese persecutat de guvernatorul Oglethorpe, pe care-l numește „un bătrîn despotic și corupt". Fără pretenții literare, textul are, totuși, un farmec provenind din relatarea răutăcioasă, clevetitoare, a detaliilor din viața guvernatorului și a altor înalți funcționari englezi.

— Jonathan Edwards (1703—58), pastor al parohiei din Northampton (Massachusetts), își tipărește predica *Sinners in the Hands of an Angry God* ⟨*Păcătoșii în mîinile unui Dumnezeu plin de mînie*⟩, pe care, în ziua de Crăciun a anului precedent, o ținuse în biserica de la Enfield (Connecticut). Într-o frazare energică și gravă, cu o cadență de poem în proză, Edwards evocă o imagine plastică a infernului, viziunile apocaliptice avînd o pregnanță care îl vor impune ca autor, din nefericire, cu o operă nereprezentativă pentru orizontul umanist de mai tîrziu al acestui „puritan care, dintre toți, a scris singurele opere de interes literar". (Alexander T. Ormond, *Jonathan Edwards, A Retrospect*, 1901, p. 87)

— ian.-mart. Apare la Philadelphia « *The American Magazine* » ⟨« *Revista americană* »⟩, al cărei editor, John Webbe, intenționa „să dea compatrioților săi o mai bogată hrană culturală" decît avuseseră pînă atunci. În afara dărilor de seamă ale adunărilor coloniale, « *A.M.* » publica eseuri pe probleme științifice, etice, politice, unele preluate din « *The London Magazine* » ⟨« *Revista londoneză* »⟩.

— ian.-iun. La cîteva zile după apariția primului număr al « *Revistei americane* », Franklin publică « *The General Magazine* » ⟨« *Revista generală* »⟩. În cele 6 numere ale sale, revista va publica știri despre războaiele din Europa, despre încheierea alianței dintre Franța și unele triburi indiene din valea rîului Ohio și din regiunea Marilor Lacuri, despre evoluția comerțului Angliei cu continentul european, comentarii ale filosofiei lui Locke și a lui Hobbes, extrase din cartea lui Patrick Tailfer, poezii, reluate — de cele mai multe ori — din vol. recent tipărite.

Scanned with OKEN Scanner

1743 La Philadelphia, se înființează din inițiativa lui Franklin, « American Philosophical Society » ⟨« Societatea filosofică americană »⟩, cea dintîi asociație științifică din colonii.

— apr. 13 Se naște la Shadwell (în Virginia) Thomas Jefferson. (m. 1825)

1744 *Poems on Several Occasions* ⟨*Poeme pe diferite teme*⟩, de Mather Byles (1707—88), inegale ca valoare, unele de un umor sprințar, altele greoaie și imitative.

— Moare William Byrd (n. 1674), care fusese, de-a lungul unei întregi generații, figura cea mai proeminentă a vieții culturale din Virginia. Biblioteca lui de 4 000 de vol. era, pare-se, cea mai bogată din colonii și catalogul ei, publicat recent (1958), demonstrează curiozitățiile unui spirit iluminist. Cultura lui științifică i-a dat un prestigiu pe care nu-l egala decît acela al lui Franklin și a determinat alegerea lui în « Societatea Regală din Londra » (1733). Prozator înzestrat cu o știință sigură a efectelor umoristice, portretist cu o remarcabilă observație a detaliului, Byrd credea în virtuțile stilului literar de „a înfățișa adevăratul suflet al omului". Personalitate complexă, el a fost ceea ce s-a numit mai tîrziu „un paradoxal proprietar de sclavi care proclama ideea unei democrații etnice, cu alte cuvinte credința în drepturile negrilor de a participa la viața politică a coloniei" și „un bogătaș care lansa teoria contrastului dintre sărăcie și bogăție ca fenomen anormal al existenței sociale." (R. C. Beatty, *William Byrd of Westover*, 1932, p. 18)

1745 Sînt publicate *Poems on Several Occasions : Original and Translated* ⟨*Poeme pe diferite teme. Originale și traduse*⟩, ale pastorului John Adams (1704—40). Amestec, foarte caracteristic pentru epocă, de parafraze biblice și adagii epicureice de inspirație horațiană.

— Cadwalleder Colden scrie *Explication of the First Causes of Action in Matter and of the Causes of Gravitation* ⟨*Explicarea cauzei prime a acțiunii în lumea materiei și a cauzelor gravitației*⟩, atac împotriva lui Newton din perspectiva filosofiei mecaniciste franceze.

— La Annapolis (capitala Marylandului), se înființează un « Club al serilor de marți », în care se discuta literatura americană și europeană, despre teoriile politice și lucrările științifice apărute în colonii și în Anglia. Unul dintre primele semne ale iluminismului în America.

1746 David Brainerd (1718—47) publică *Mirabilia Dei Inter Indicos* ⟨*Miracolele lui Dumnezeu printre indieni*⟩ și *Divine Grace Displayed* ⟨*Arătarea Grației divine*⟩, cuprinzînd și descrieri amănunțite ale triburilor indiene din New York, New Jersey și Connecticut.

— *Ethices Elementa* ⟨*Elemente de etică*⟩, de Samuel Johnson (1696—1772), pastor anglican din Noua Anglie; expunere admirativă a idealismului subiectiv al filosofului englez Berkeley și satirizare a concepțiilor calviniste.

Scanned with OKEN Scanner

— Se întemeiază Colegiul din New Jersey (în 1896 își va schimba numele în Universitatea Princeton).

1747 Samuel Niles (1674—1762), pastor din Rhode Island, publică *A Brief and Plain Essay on God's Wonder Working Providence in the Reduction of Louisburg* ⟨*Încercare simplă și pe scurt asupra minunatei providențe a lui Dumnezeu în cucerirea Louisburgului*⟩, o greoaie cronică în versuri a luptei armatelor engleze cu garnizoana franceză din Louisbourg.

— Apare *The History of the First Discovery and Settlement of Virginia* ⟨*Istoria celei dintîi descoperiri și colonizări a Virginiei*⟩, de William Stith (1707—55), în care se exprimă un punct de vedere clar republican, cerîndu-se proclamarea independenței coloniilor și alungarea funcționarilor și a armatei monarhiste.

— E publicat manuscrisul *Jurnalului* marinarului Thomas Chalkley (1675—1741), povestire simplă a călătoriilor sale pe Atlantic și în Mările Sudului, exaltînd viața pioasă a quakerilor.

1749 Se publică primul vol. al lucrării *A Summary, Historical and Political of the British Settlements in North America* ⟨*Scurtă prezentare istorică și politică a așezărilor engleze din America de Nord*⟩, de William Douglass (1691?—1752), care conține date prețioase privind fauna, flora și geografia fizică a coloniilor (vol. al 2-lea, 1751), dar și numeroase greșeli istorice, reluate, multă vreme de autorii americani ai literaturii despre indieni, (printre ei și Fenimore Cooper).

1750 Jonathan Mayhew (1720—66) scrie *Discourse Concerning Unlimited Submission and Non-Resistance to the Higher Power* ⟨*Discurs privind supunerea nelimitată și non-rezistența față de puterile mai înalte*⟩, unul dintre primele exemple de teoretizare a nesupunerii civile. Deși dreptul cetățenilor de a nu da ascultare legii era justificat de „rînduielile divine care trec înaintea celor pămîntești și îi îndeamnă pe oameni să nu dea ascultare cîrmuirii vremelnice, dacă aceasta nu e pe potriva celei veșnice", cartea lui Mayhew dezvăluie de fapt concepția iluministă a „contractului social" și, în anii următori — cînd opoziția față de guvernarea colonială va fi tot mai fățișă — demonstrația cărturarului din Boston va fi adesea invocată de către patrioții americani.

1751 Se inaugurează Academia Pennsylvaniei; primul președinte al consiliului de conducere e Benjamin Franklin. În 1789, instituția se va transforma în universitate.

1752 Charlotte Ramsay Lennox (c. 1729—1804) scrie *The Female Quixote; or, The Adventures of Arabella* ⟨*Un Don Quijote feminin, sau Aventurile Arabellei*⟩, satiră burlescă a pasiunii pentru romanele sentimentale. Eroina cărții trece prin lungi experiențe amare pricinuite de dorința ei de a-și modela viața după tiparele unei literaturi convenționale.

— **ian. 2** Se naște la New York, Philip Freneau, fiu al unor emigranți hughenoți francezi. (m. 1832)

Scanned with OKEN Scanner

1753 William Smith (1727—1803), pastor de origine scoțiană, scrie *A General Idea of the College of Mirania* ⟨*Idee generală a Colegiului Miraniei*⟩, propunere de a înlătura din universități predarea acelor discipline „care propovăduiesc răzvrătirea și necredința față de rege".

1754 La New York se înființează King's College ⟨Colegiul regal⟩. Închis în timpul războiului de independență, se va redeschide 1784 în sub numele de Columbia College ⟨Colegiul Columbia⟩. În 1891, va deveni Universitatea Columbia.

— John Woolman (1720—72), predicator quaker, scrie *Some Considerations on the Keeping of Negroes* ⟨*Cîteva considerații privind starea în care sînt ținuți negrii*⟩, pledoarie antisclavagistă, în numele ideii că „Dumnezeu l-a creat pe om altfel decît pe animalele de povară și l-a trimis să stăpînească pămîntul, fără să dea acest drept doar celor a căror piele are o anume culoare".

— **mart. 24** Se naște, în orășelul Reading (Connecticut), Joel Barlow. (m. 1812)

1755 Se publică primul număr din « *Boston Gazette* » ⟨« *Gazeta Bostonului* »⟩, în paginile căreia vor apărea articole ale fruntașilor luptei pentru independența coloniilor. Își încetează apariția în 1798.

1757 William Bradford tipărește la Philadelphia « *The American Magazine and Monthly Chronicle* » ⟨« *Revista și cronica lunară americană* »⟩ care susținea ideea dezvoltării unei națiuni americane. În problema repartizării impozitelor, a adoptat o poziție conservatoare, combătîndu-l pe Franklin și declarîndu-se de partea marilor proprietari. Colaboratorii revistei au întemeiat un club literar antiliberal, cunoscut sub numele de « Societatea Gentilomilor ». Revista va fi publicată doar pînă în 1758, dar clubul va continua să-și țină adunările lunare multă vreme după aceea, devenind o grupare politică profund conservatoare.

1758 John Maylem (1739—?), care își adăuga pe coperta cărților sale, cognomenul « Philo-Bellum » (Cel-ce-iubește-războiul), publică poemele *The Conquest of Louisburg* ⟨*Cucerirea Louisburgului*⟩ și *Gallic Perfidy* ⟨*Perfidia galică*⟩, a căror valcare o dă, mai presus de arta versificatorului, autenticitatea evenimentelor relatate cu simplitatea unui jurnal de campanie.

— Thomas Prince traduce în versuri *Psalmii*, structura traducerii fiind inspirată clar de Pope.

— În Rhode Island se publică « *The Newport Mercury* », ziar antiregalist, în paginile căruia sînt popularizate scrierile iluminiștilor francezi. Suspendat în timpul războiului de independență, cînd orașul Newport a fost ocupat de armatele engleze, ziarul își reia apariția și o continuă pînă astăzi.

— Moare Jonathan Edwards (n. 1703), ultimul reprezentant proeminent al ideologiei puritane, adversar înverșunat al toleranței religioase.

— Se naște Noah Webster, fiul unui fermier din West Hartford (Connecticut). (m. 1843)

1760 Jupiter Hammon (1720?—1800?), sclav negru din Long Island, compune poemul de inspirație religioasă *An Evening Thought* ⟨*Gînd de seară*⟩. Primul exemplu cunoscut al unei opere poetice compuse de un sclav din coloniile americane.

1761 James Lyon (1735—94), pastor din Maine, publică *Urania*, o adunare de „melodii psaltice și de imnuri", printre care figurează și cîteva cîntece folclorice din Noua Anglie.

1762 O operă cu o structură surprinzătoare, de poem medieval, într-o vreme în care modelele poeziei americane erau, cu precădere, creațiile neoclasice: *The Court of Fancy* ⟨*Curtea fanteziei*⟩, de Thomas Godfrey (1736—63), poet din Philadelphia care s-a inspirat, așa după cum mărturisea el însuși, din Chaucer.
— Sub același titlu ca și eseul din 1754 *(Cîteva considerații privind starea în care sînt ținuți negrii)*, John Woolman scrie o nouă pledoarie pentru eliberarea tuturor sclavilor din colonii.
— James Otis (1725—83), profesor de drept la Harvard, publică *A Vindication of the House of Representatives* ⟨*O cerere către Camera Reprezentanților*⟩, în care susține ideea necesității de a se acorda libertatea coloniilor în numele „rațiunii omenești care nu se împacă defel cu starea aceasta în care unii scriu legile și alții, semenii lor, cu aceleași drepturi de la Natură, le ascultă la mii de mile depărtare".

1764 Isaac Hunt (c. 1742—1809), student al Academiei din Philadelphia, publică *A Letter from a Gentleman in Transilvania* ⟨*Scrisoare de la un gentilom din țara de dincolo de păduri*⟩, pamflet împotriva proprietarilor din Pennsylvania pe care-i atacă pe temeiul concepției că „proprietatea e un drept natural al tuturor oamenilor și cei care-i lipsesc pe alții de acest drept făptuiesc o crimă împotriva Naturii".

— Thomas Hutchinson (1711—80), politician promonarhist din Boston, publică vol. 1 din *A History of the Colony of Massachusetts Bay, from Its First Settlement in 1628 to the Year 1750* ⟨*Istorie a coloniei de la Golful Massachusetts, de la întemeierea ei în 1628, pînă în anul 1750*⟩, pledoarie în favoarea drepturilor coroanei engleze asupra coloniilor americane. Publicarea lucrării l-a făcut extrem de nepopular pe autor, care a devenit ținta unor atacuri violente din partea partizanilor independenței (și personaj al comediei satirice *Adulatorul*, de Mercy Otis Warren). (Vol. al 2-lea, în 1767.)

— Benjamin Youngs Prime (1733—91), medic din New York, publică vol. de versuri *The Patriot Muse* ⟨*Muza patriotică*⟩, celebrînd victoriile englezilor în războaiele cu francezii și cu indienii. Poemele, scrise pe un ton minor, sînt creațiile unui epigon al lui Alexander Pope.

— La Hartford, e publicat săptămînalul « *Connecticut Courant* » ⟨« *Curierul din Connecticut* »⟩, care, de la început, își afirmă un

Scanned with OKEN Scanner

punct de vedere antibritanic, cerînd independența coloniilor. Cea mai veche publicație dintre cele care apar neîntrerupt pînă astăzi în Statele Unite.

— Se întemeiază Colegiul din Rhode Island, căruia, din 1804, i se va schimba numele în Universitatea Brown. Multă vreme va fi considerată instituția universitară cu programa cea mai liberală din America de Nord.

1765 Samuel Smith (1720—76), funcționar al administrației coloniale, publică *The History of the Colony of Nova-Caesaria, or New Jersey* ⟨*Istoria coloniei Nova Caesaria, sau New Jersey*⟩, pledoarie documentată a dreptului la independență al coloniilor.

— Stephen Hopkins (1707—85), guvernatorul coloniei Rhode Island, publică *The Rights of Colonies Examined* ⟨*Cercetarea drepturilor coloniilor*⟩, contestînd autoritatea regelui asupra supușilor săi, „regele și supușii fiind părtașii unei învoiri pe care, dacă simte că nu-i aduce nici un folos, oricare dintre părți o poate da laoparte".

— *A Letter from a Gentleman at Halifax to His Friend in Rhode Island* ⟨*Scrisoarea unui gentilom din Halifax către prietenul său din Rhode Island*⟩, pamflet regalist al lui Martin Howard (?—1781), răspuns la cartea lui Hopkins: „dacă ascultarea față de Dumnezeu e principala virtute a unui creștin, cum putem să încuviințăm răzvrătirea împotriva regelui care s-a suit pe tron prin voința divină?".

— **sept.** Apare unicul număr al ziarului « *The Constitutional Courant* » ⟨« *Curierul Constituțional* »⟩, editat de James Parker (c. 1714—70), tipograf republican din New Jersey. Ziarul e suspendat de autoritățile coloniale, pentru că în editorial Parker anunțase că „va lupta din răsputeri împotriva impozitelor nedrepte pe care americanii sînt siliți să le plătească regelui".

1766 Anthony Benezet (1713—84), învățător la o școală ai cărei elevi erau negri, scrie *A Caution to Great Britain and Her Colonies* ⟨*Să ia aminte Marea Britanie și coloniile ei*⟩, în care consideră sclavia drept „primejdia cea mai mare a Angliei și a coloniilor", pentru că ea va duce „la învrăjbire și la războaie" și pentru că „propășirea coloniilor are nevoie de oameni care să muncească de drag, să dea cît pot mai mult din munca lor, și nu să vadă în muncă o pedeapsă și un chin".

— Robert Rogers (1731—95), comandant al unui detașament englez de guerilă, scrie drama în versuri *Ponteach, or the Savages of America* ⟨*Ponteach sau Sălbaticii din America*⟩. Lăudînd virtuțile lui Pontiac, căpetenia indienilor în luptele de pe valea rîului Ohio, în care la început englezii au fost înfrînți, piesa lui Roger a fost cea care a conturat imaginea eroică a acestui indian, preluată apoi de literatura romantică americană.

— La New Brunswick (New Jersey), se înființează Queen's College (din 1825, va lua numele de Universitatea Rutgers).

1767 La Philadelphia apare « *Pennsylvania Chronicle* » ⟨« *Cronica Pennsylvaniei* »⟩, exprimînd, în politica externă, punctul de vedere al partizanilor independenței coloniilor, iar în cea internă declarîndu-se împotriva lui Franklin și a „celorlalte minți tulburate de ideile filosofilor francezi". Apare pînă în 1773.

— Se reprezintă *The Prince of Parthia* ⟨*Prințul Parthiei*⟩, tragedie în versuri albe de Thomas Godfrey (1736—1763). Acțiunea, plasată la începuturile e.n., e compusă într-un stil tributar convențiilor dramei elizabethane, iar versurile cuprind lungi citate din Shakespeare, Addison, Marlowe, Dryden și Beaumont.

— « Andrew Barnon » (pseudonim al unui scriitor încă neidentificat) scrie și compune *The Disappointment; or, The Farce of Credulity* ⟨*Dezamăgirea, sau Farsa credulității*⟩, operă comică, folosind numeroase melodii populare, printre care și faimoasa *Yankee Doodle*. Nu s-a reprezentat niciodată, din pricina străveziilor aluzii la unii cetățeni de vază ai Philadelphiei, cuprinși de febra căutării unor comori despre care legenda spunea că ar fi fost ascunse de piratul Blackbeard. Libretul e scris cu un umor gras, iar jocurile licențioase de cuvinte abundă.

1768 John Dickinson (1732—1808), fruntaș al grupării conservatoare din Philadelphia, publică pamfletul *Letters from a Farmer in Pennsylvania to the Inhabitants of the British Colonies* ⟨*Scrisorile unui fermier din Pennsylvania către locuitorii coloniilor britanice*⟩, în care demonstrează că politica impozitelor aplicată de Anglia în colonii e potrivnică constituției.

1769 Henry Laurens (1724 — 92), negustor din Carolina de Sud, publică *Some General Observations on American Custom House Officers and Courts of Vice-Admirality* ⟨*Cîteva observații generale asupra vameșilor americani și a tribunalelor vice-amiralității*⟩, în care își exprimă opoziția față de politica britanică din colonii din punctul de vedere al comercianților din colonii, strîmtorați de sistemul vamal englez. Argumentelor filosofice ale lui Otis, celor juridice ale lui Dickinson, Laurens le adăuga pe cele pragmatice; protestul față de sistemul colonial căpăta, astfel, forme dintre cele mai diverse.

— La Hanover (New Hampshire), se înființează Colegiul Dartmouth.

1770 Se traduce *Jurnalul de călătorie* în America al lui Peter Kalm (1716—69), publicat în Suedia între 1753—61. Deși autorul, botanist englez renumit, se arată interesat mai ales de istoria naturală a noului continent, cartea lui cuprinde multe observații precise despre instituții și oameni, dezvăluind un spirit liberal, potrivnic „întunecatelor puteri ale pastorilor din Noua Anglie, atît de străine acestui veac al luminii adusă de știință".

— La Boston, apare « *The Massachusetts Spy* » ⟨« *Iscoada din Massachusetts* »⟩, ziar ce se declară „în afara luptelor politice" dar care, în realitate, susținea cauza independenței coloniilor.

Scanned with OKEN Scanner

Informațiile publicate în paginile lui (deși redacția se arăta preocupată mai ales de problemele agriculturii, tipărind sfaturi practice și invitîndu-i pe fermieri să expună „împrejurările vrednice a fi știute" din experiența lor) aduc la cunoștință, fără să le comenteze, abuzuri ale administrației, precum și proteste ale coloniștilor din diverse provincii. Apare pînă în 1904.

— William Billings (1746—1800), tăbăcar din Boston, publică *The New England Psalm Singer* ⟨*Psaltul Noii Anglii*⟩, carte în care încearcă să apropie melodia liturgică de cîntecul popular.

1772 Hugh Henry Brackenridge (1748—1816) și Philip Freneau, studenți la Princeton, publică poemul *The Rising Glory of America* ⟨*Se-nalță gloria Americii*⟩, celebrînd, în vers hiperbolic, cadențat cu vigoare, încrederea în destinul națiunii americane.

— Apare, postum, vol. *Poems on Several Occasions, with Some Other Compositions* ⟨*Poeme pe diferite teme, împreună cu alte cîteva compoziții*⟩, de Nathaniel Evans (1742—67), cleric anglican din Philadelphia. Unul dintre primele exemple ale influenței lui Young asupra liricii americane; poetului din Philadelphia, însă, îi lipsește simțămîntul misterului, lirica lui încorporînd subiectele modelului englez (uneori și metaforele sînt transcrise de acolo) și dezvăluind un temperament pașnic, pentru care natura e un permanent izvor de încredere într-un „echilibru universal".

1773 *Poems on Various Subjects* ⟨*Poeme cu diferite subiecte*⟩, de Phillis Wheatley (1753?—1784), sclava neagră a unui negustor din Boston; versuri sensibile, de o sinceritate naivă, înșiruite de neoclasicismul lui Pope.

— John Trumbull (1750—1831), student la Yale, compune poemul eroi-comic *The Progress of Dulness* ⟨*Calea neghiobiei*⟩, satiră împotriva sistemului conservator de educație din colonii, ale cărui personaje (Brainless — „Fără minte", Harebrain — „Minte-de-iepure", Simper — „Fandosita" etc.) se dovedesc total nepregătite pentru împrejurările vieții de zi cu zi, pentru că în anii de școală nu au făcut decît să învețe pe de rost lungi pasaje din cărți, reguli nefolositcare, sau și-au redus lecturile la romane sentimentale ieftine. Școala i-a deprins să se poarte „nu precum o cere viața, ci precum se spune-n cărți", iar cărțile citite, ei „nu le-au priceput deloc, gîndul pus în cărți de alții le-a rămas străin și searbăd și i-au luat pojghița numai".

— Mercy Otis Warren (1728—1814), fruntașă a luptei împotriva englezilor, scrie tragedia *The Adulateur* ⟨*Adulatorul*⟩, a cărei intrigă, deși plasată în Roma antică, tratează evenimente contemporane, precum „masacrul de la Boston" din 1770 și trădarea guvernatorului Hutchinson. Succesul piesei se explică nu atît prin valoarea ei literară, cît prin elanul patriotic cu care este scrisă.

— În ziarul «*Public Advertiser*» ⟨«*Informarea publică*»⟩ din Philadelphia, Franklin publică 2 pamflete; cel dintîi, *Edict by the King of Prussia* ⟨*Edict al regelui Prusiei*⟩, parodiază stilul

Scanned with OKEN Scanner

proclamațiilor lui George al II-lea al Angliei, care pretindea că „toate coloniile datorează ascultare coroanei, pentru că au fost întemeiate prin hotărîrea regelui". „Anglia — răspunde Franklin — datorează ascultare Prusiei, pentru că primii anglo-saxoni care s-au așezat acolo veneau din Germania". Cel de-al 2-lea pamflet, *Rules by Which a Great Empire May Be Reduced to a Small One* ⟨*Mijloacele prin care un imperiu mare poate fi transformat într-unul mic*⟩, al cărui stil îl amintește pe Voltaire, procedează prin aceeași reducere bufonă la absurd: obosit de administrarea coloniilor, regele vrea să-și distrugă imperiul și aplică nu mai puțin de 20 de măsuri (de fapt caracteristice politicii engleze în America: trimiterea unor guvernatori incompetenți, creșterea impozitelor, introducerea unor reguli ilogice ale comerțului, nepăsarea față de petițiile supușilor etc.). „Rezultatul — conchide Franklin — nu poate fi decît acela pe care-l dorește maiestatea-sa: pierderea definitivă a coloniilor."

— Apare « *Rivington's New York Gazetteer* » ⟨« *Gazetarul din New York al lui Rivington* »⟩, ziar regalist, finanțat de armata engleză. Publicat sub titluri diverse (« *Rivington's New York Loyal Gazette* » — « *Gazeta leală din New York a lui Rivington* » și « *Royal Gazette* » — « *Gazeta regală* »), el dispare în 1783, îndată după retragerea armatelor regale învinse.

1774 În perioada care precede izbucnirea războiului de independență, prevestit de rezoluțiile « Congreselor continentale » ale coloniilor, polemicile politice sînt cele care caracterizează literatura și, mai ales, jurnalistica vremii. Cu argumente uneori împrumutate din filosofia dreptului a iluminiștilor francezi, alteori deduse din experiența recentă a relațiilor cu Anglia, fruntașii luptei pentru independență cer despărțirea imediată de metropolă.

— Thomas Jefferson redactează unul dintre principalele manifeste antibritanice: *A Summary View of the Rights of Britisch America* ⟨*Sumară trecere în revistă a drepturilor Americii Britanice*⟩, afirmînd că Parlamentul nu poate reclama nici un drept asupra coloniilor, a căror unică legătură cu Anglia e recunoașterea aceluiași rege.

— Apare, anonim, pamfletul *A Full Vindication of the Measures of Congress* ⟨*Justificare totală a măsurilor Congresului*⟩. Autorul, Alexander Hamilton (1755—1804), apăra poziția patrioților americani împotriva monarhiștilor și ajungea la concluzia că unica rezolvare a conflictului cu Anglia e războiul.

— James Wilson (1742—98), ziarist scoțian recent emigrat în America, publică eseul *Considerations on the Nature and Extent of the Legislative Authority of the British Parliament* ⟨*Considerații asupra naturii și măsurii în care Parlamentul englez are putere legislativă*⟩. Reluînd argumentele lui Jefferson, Wilson afirmă că, atîta vreme cît coloniile sînt constituite ca state, ele au propriile lor legi, iar relațiile cu Anglia se rezumă la o uniune personală.

Scanned with OKEN Scanner

— John Jay (1745—1829), jurist și politician conservator din New York, publică *An Address to the People of Great Britain* ⟨*Scrisoare către poporul Marii Britanii*⟩, în care face apel la poporul Angliei să se răscoale împotriva Parlamentului, susținînd, astfel, cauza coloniilor. În același spirit e conceput pamfletul lui Arthur Lee (1740—92), medic și jurist din Virginia, *An Appeal to the Justice and Interests of the People of Great Britain* ⟨*Apel la dreptatea și la interesele poporului Marii Britanii*⟩, în care se demonstrează că independența coloniilor va da și englezilor o situație mai bună decît aceea prezentă. Replica monarhiștilor e la fel de violentă; medicul Samuel Seabury (1729—96), din Connecticut, care tipărește, sub semnătura « Un fermier din Westchester », pamfletul *Free Thoughts on the Proceedings of the Continental Congress* ⟨*Reflecții liber exprimate asupra actelor Congresului continental*⟩, Myles Cooper (1735—85), rectorul de la « King's College », autor al unei *Friendly Address to all Reasonable Americans* ⟨*Apel prietenesc către toți americanii rezonabili*⟩, ziaristul Joseph Galloway (1731?—1803), din Philadelphia, care publică un *Plan of a Proposed Union between Great Britain and the Colonies* ⟨*Planul unei propuse uniuni între Marea Britanie și colonii*⟩, argumentează, în esență, la fel: coloniile nu au suficientă experiență de guvernare și independența lor n-ar face decît să aducă haosul și să le transforme într-o pradă ușoară pentru indieni, francezi sau spanioli. Cam în același spirit e concepută și parodia *The First Book of the American Chronicles of the Times* ⟨*Cartea întîi a cronicilor americane din vremuri vechi*⟩, scrisă într-un stil biblic, voit grandilocvent; autorul anonim ironizează faptele coloniștilor, pentru a le demonstra că nu știu să se guverneze și că răscoala lor „nu poate duce decît la Apocalips".

— Singura producție literară notabilă publicată în acest an de către patrioții anti-britanici este *A Pretty Story* ⟨*O poveste frumoasă*⟩, de Francis Hopkinson (1737—91), erudit, istoric, muzician și ziarist din Philadelphia; *Povestea* e, de fapt, o fabulă în proză, al cărei înțeles e ușor de deslușit, relatînd legăturile dintre Anglia și colonii sub chipul unor întîmplări ale gospodarilor dintr-un sat cărora proprietarul le-a arendat pămînturile. În final, sătenii nu mai pot îndura purtarea proprietarului și „sînt atît de iritați, încît ..." *Povestea* se întrerupe aici, cu un rînd de 13 puncte (cîte colonii se aflau în America), amenințarea pe care o cuprinde fiind cît se poate de clară.

— În această atmosferă agitată apare postum, aproape neluat în seamă, *Jurnalul* lui John Woolman (1720—72), predicator autodidact, om cu spirit larg. Cartea va fi remarcată mai tîrziu, iar în prefața ediției din 1871, Whittier va scrie despre această „confesiune cu un stil limpede ca un cristal" că „aduce cu sine un dulce parfum de violete". E mărturisirea unui om care „suferă văzînd cum înflorește nedreptatea și cum mai pot fi ținute în sclavie ființele omenești". Analiza stărilor sufletești

Scanned with OKEN Scanner

se face cu delicateţe. Generaţia romantică (mai ales Thoreau) îl va admira pe „acest ultim reprezentant al vremurilor în care sentimentul ştia să se împace cu raţiunea şi cu dorinţa de a face bine".

— Samson Occom (1723—92), indian din Connecticut convertit la protestantism, publică o culegere de imnuri şi cîntece liturgice. — La Boston apare «*Royal American Magazine*» ⟨«*Revista regală americană*»⟩, care, mai ales în primele luni, exprimă cu fervoare o ireductibilă atitudine patriotică, antibritanică. Va publica, de pildă, satire împotriva guvernatorului, a generalilor armatei engleze şi caricaturi antiengleze semnate de Paul Revere (1735—1818), argintar şi gravor care aderase cu înflăcărare la partida independenţei.

1775 Apare romanul picaresc *Adventures of Alonso: Containing Some Striking Anecdotes of the Present Prime Minister of Portugal* ⟨*Aventurile lui Alonso. Cuprinzînd unele uluitcare păţanii ale primului ministru al Portugaliei*⟩, „de un locuitor al Marylandului care şi-a petrecut cîţiva ani la Lisabona". Cel dintîi roman american; e atribuit lui Thomas Atwood Digges (1741?—1821?), prieten al lui Washington, Jefferson, Franklin şi al altor fruntaşi ai luptei pentru independenţa americană. Cartea urmăreşte, într-un stil sprinţar, peripeţiile unui negustor ambulant portughez, incluzînd şi pasaje în care discută „relele aduse de guvernarea despotică".

— Philip Freneau scrie *A Political Litany* ⟨*O litanie politică*⟩, poem satiric care, reluînd ordinea cuvintelor din *Tatăl nostru*, se încheie cu dorinţa ca America să fie „izbăvită de cel rău", adică de englezi.

— Mercy Otis Warren scrie comedia satirică *The Group* ⟨*Grupul*⟩, ai cărei eroi sînt conducători conservatorii ai Massachusettsului. Intriga e firavă, dar lungile discuţii care o înlocuiesc îi interesau, fără îndoială, pe spectatorii vremii, pentru că recunoşteau în ele amănunte ale propriei lor vieţi.

— Reacţia lealiştilor faţă de comedia lui Mercy Otis Warren e violentă, dar nu întotdeauna susţinută şi de talent literar. Samuel Seabury (1729—96) publică pamfletul *An Alarm to the Legislature of the Province of New York* ⟨*Legiuitorii provinciei New York sînt vestiţi de primejdie*⟩, susţinînd mai vechea lui propunere de a se stabili autonomia coloniilor sub controlul Parlamentului englez şi respingînd ideea independenţei; William Smith scrie *Sermon on the Present Situation of American Affairs* ⟨*Predică despre starea prezentă a lucrurilor în America*⟩, în care se pronunţa cu o asemenea înverşunare împotriva independenţei, încît guvernatorul Pennsylvaniei ordonă închiderea colegiului al cărui rector era, „pentru că într-o şcoală condusă de un om ca acesta, nu se poate învăţa decît ura împotriva libertăţii şi a oamenilor"; la Boston, se reprezintă *The Blockade* ⟨*Blocada*⟩, de generalul Bourgoyne (1722—92), comandantul trupelor engleze care ocupaseră oraşul, o comedie greoaie, ridiculizîndu-i pe

Scanned with OKEN Scanner

soldații răsculați; Isaac Hunt, cel care cu un deceniu mai înainte scrisese pamflete împotriva marilor proprietari din Pennsylvania, publică acum *The Political Family* ⟨*Familia politică*⟩, atacîndu-i cu o asemenea violență pe revoluționari și predicînd continuarea „uniunii sfinte cu Anglia", încît provoacă o răscoală a locuitorilor Philadelphiei, iar el, înfricoșat, fuge în Scoția, unde va muri în mizerie.

— ian. Apare « *The Pennsylvania Magazine* » ⟨« *Revista Pennsylvaniei* »⟩, în care se publică, în afara unor comentarii ale evenimentelor politice (scrise din perspectiva radicală a lui Thomas Paine, editorul revistei), cîteva scrisori semnate de fruntașii răsculaților, opere literare inspirate de sentimente patriotice, ai căror autori sînt Hopkinson, John Witherspoon, rectorul colegiului din New Jersey, și Freneau. În anul următor, revista lui Paine va fi cea dintîi publicație americană care va tipări *Declarația de independență*. Apare pînă în iul. 1776.

— James Adair (c. 1709—c. 1783), negustor irlandez de blănuri, scrie *The History of the American Indians* ⟨*Istoria indienilor americani*⟩, de fapt o descriere (adesea îndeajuns de precisă) a limbii și obiceiurilor triburilor de pe cursul superior al lui Mississippi. Istoria acestor triburi, însă, pornește de la o teză fantezistă: indienii sînt descendenți ai vechilor evrei și ai fenicienilor(!).

1776 În anul cel mai important al istoriei Americii, literatura politică ocupă, firește, locul preponderent în peisajul cultural. Polemicile ating o extremă violență și, în pătimașele dispute dintre partizanii independenței și cei ai monarhiei, tonul capătă accente care vor răsuna mai tîrziu, în poezia romantică americană. Cel mai reprezentativ document al acelui an, *Declarația de independență* (adoptată în ședința din 4 iulie a Congresului continental), a fost numită, pe drept cuvînt, „o capodoperă a iluminismului", de vreme ce temeiurile ei ideologice au fost preluate din *Tratatul asupra Guvernării* al lui Locke. Dar, tonul pe care a fost redactată este al unui avîntat poem în proză (autorul este Jefferson, iar unele idei despre drepturile celor 13 colonii aparțin lui John Adams și lui Franklin). Un spațiu larg al documentului e rezervat înșiruirii poverilor pe care trebuiau să le poarte coloniile din pricina dependenței de Anglia. Premisa lui Jefferson este aceea că „fericirea individului este scopul suprem al existenței sale" și că datoria statului e „să pună la îndemînă mijloacele și să apere această fericire". În consecință, guvernarea se cuvine a fi „o creație a celor guvernați", să fie conștientă „de îndatoririle sale față de voința celor mulți" și „să lucreze fără contenire pentru a împlini nevoile cetățenilor țării". Concluzia *Declarației* afirmă, încă o dată, fundamentele filosofice iluministe pe care era clădită concepția despre stat a republicanilor americani: nu instituțiile, ci oamenii sînt „creații sacrosancte"; ori de cîte ori făpturile umane au nevoie de schimbări care să le dea fericirea datorată de stat, instituțiile trebuie schimbate.

Scanned with OKEN Scanner

1776 — ian. 10. Unul dintre documentele gîndirii politice americane care preced publicarea *Declarației*, pregătind atmosfera ideologică din anul proclamării independenței, este pamfletul *Common Sense* ⟨*Bunul simț*⟩, al lui Thomas Paine, publicat anonim la Philadelphia. „Într-o epocă în care ura față de guvernul englez creștea mereu, opera aceasta a adus argumentele cele mai puternice pentru independența totală a coloniilor." (James D. Hart, *The Oxford Companion to American Literature*, 1968, p. 172) Paine este un discipol al iluminiștilor francezi de la care preia ideea că „despotismul e o formă care s-a născut din neputința de a guverna lumea" și că „un om de rînd e mai de preț pentru societate și în fața lui Dumnezeu decît o grămadă de pungași încoronați". Pamfletul conține și pasaje al căror ton profetic prefigurează — poate și mai pregnant decît proza lui Jefferson — romantismul american: „Strigătul celor uciși, glasul înlăcrimat al naturii se înalță: E VREMEA LIBERTĂȚII!" „... Alte argumente pline de patos ... adăugate ideilor sănătoase și raționamentului fără de replică din pamfletul *Bunul simț*, nu-i vor lăsa pe cei mulți să ia o hotărîre greșită în privința despărțirii de Anglia." (George Washington, *Scrisoare către Joseph Reed, 31.I.1776*, în *Writings*, 1870, III, p. 396); „Nici un alt pamflet publicat în timpul revoluției nu izbutește să trezească interesul cititorului de astăzi, să-și păstreze valoarea de document istoric așa cum izbutește *Bunul simț*." (Moncure Daniel Conway, *The Life of Thomas Paine*, 1892, vol. I, p. 66)

— dec. 19 Într-o perioadă în care armata americană părea că va fi nimicită curînd, Thomas Paine publică primul pamflet din seria *The American Crisis* ⟨*Criza americană*⟩, în care îi chema pe patrioți la luptă. Textul lui Paine suna atît de înflăcărat, încît Washington a poruncit să fie citit tuturor regimentelor. Pamfletele, incisive, scrise într-un stil abrupt, au continuat să apară pînă în apr. 1783.

— Freneau scrie poemele *The Jamaica Funeral* ⟨*Înmormîntarea în Jamaica*⟩, violentă satiră anticlericală, și *Beauties of Santa Cruz* ⟨*Frumusețí din Santa Cruz*⟩ în care, descriind priveliștile insulei, încheie cu o diatribă împotriva sclaviei care „mînjește cu păcat tot ce-i frumos". (Ambele poezii vor fi introduse în vol. *Poeme* publicat de Freneau, în 1786.)

— *The Battle of Bunkers-Hill* ⟨*Bătălia de la Bunkers-Hill*⟩, tragedie în versuri albe de H. H. Brackenridge, scrisă pentru a fi reprezentată de studenții Academiei «Somerset» din Maryland, unde autorul era profesor. Construită pe o schemă foarte simplă — o discuție între cîțiva patrioți americani și o alta între ofițeri ai armatei engleze — ea are drept scop glorificarea celei dintîi victorii a americanilor în lupta împotriva englezilor, cea de pe dealul Bunkers, de lîngă Boston.

— Apare drama *The Fall of British Tyranny; or American Liberty Triumphant* ⟨*Prăbușirea tiraniei britanice, sau Triumful libertății americane*⟩. Piesa — despre al cărei presupus autor, John sau Joseph Leacock, din Virginia, nu se cunosc amănunte —

Scanned with OKEN Scanner

compusă cu stîngăcie, prezintă portrete caricaturale ale politicienilor englezi, în vreme ce fruntașii americani (mai ales George Washington) sînt înfățișați într-o lumină extrem de favorabilă.
— Dezvoltarea literaturii dramatice, ale cărei posibilități de a se adresa unui public larg (și, în general, puțin cultivat, așa cum erau soldații celor 2 armate) erau superioare celor ale cărții tipărite, e demonstrată și de apariția — într-o broșură ieftină, destinată evident răspîndirii printre detașamentele americane de pe front — a dramei *The Blockheads* ⟨*Capetele tari*⟩. Atribuită multă vreme — pare-se eronat — lui Mercy Otis Warren, piesa e constituită tot dintr-o suită de dialoguri între englezii refugiați din fața ofensivei patrioților. Drama e un răspuns polemic la *Blocada* generalului Bourgoyne, aceea fiind o descriere batjocoritoare a soldaților americani.
— *The Patriots* ⟨*Patrioții*⟩, dramă în proză de Robert Munford (1730?—84), reflectînd atitudinea unor mari proprietari din Sud față de război. Deși hotărît îndreptată împotriva monarhiștilor, piesa îi prezintă pe soldații americani ca pe niște „lași, fricoși, puși pe jaf", care „nu înțeleg nici pentru ce, nici cu cine luptă".
— Jonathan Odell (1737—1818), american înrolat în armata britanică, scrie poemul *A Birthday Song* ⟨*Cîntec de ziua nașterii*⟩, închinat regelui și atacîndu-i pe patrioți.
— Benjamin Church (n. 1734), autor al unor vehemente articole antiengleze, e executat la Boston; se descoperise că scria, sub nume fals, răspunsuri atribuite monarhiștilor la propriile sale pamflete.
— La Boston, apare (pînă în 1819) « *Independent Chronicle* » ⟨« *Cronica Independentă* »⟩, ziar liberal care apăra cauza americană.
— Se publică săptămînalul « *The New York Packet and the American Advertiser* » ⟨« *Corabia de poștă din New York și Informația Americană* »⟩, care își pierde popularitatea cînd editorul său, Samuel London (c. 1727—1813), scrie un pamflet împotriva lui Paine. Curînd după aceea, revista încetează să mai apară.
— Studenții de la Colegiul « William și Mary » înființează un club secret pe care-l numesc « Phi Beta Kappa », inițialele *motto*-ului grecesc însemnînd „Filosofia — călăuză a vieții". Erau admiși numai studenții cei mai buni care — la primire — trebuiau să prezinte un eseu sau un poem (cel mai faimos asemenea eseu, a rămas cel al lui Emerson, *The American Scholar* ⟨*Cărturarul american*⟩, 1837). Curînd, asociația își stabilește filiale la aproape toate universitățile americane. Din 1831, caracterul secret e părăsit, iar din 1875 în rîndul membrilor sînt primite și studentele.

1777 Francis Hopkinson publică pamfletele antibritanice *Letter Written by a Foreigner on the Character of the English Nation* ⟨*Scrisoarea unui străin despre caracterul națiunii engleze*⟩ și *General Bourgoyne's Proclamation* ⟨*Proclamația generalului Bourgoyne*⟩, în care — într-un stil imitat după Voltaire — îi ironizează pe englezi și parodiază grandilocvența comandantului armatelor

Scanned with OKEN Scanner

britanice. În același an, compune *Camp Ballad* ⟨*Balada taberei*⟩, poem descriind cu o înfiorată sinceritate tragedia războiului.

— H. H. Brackenridge scrie *The Death of General Montgomery* ⟨*Moartea generalului Montgomery*⟩, tragedie în versuri albe, despre campania din 1775 împotriva armatelor engleze din Canada, încheiată cu eșecul americanilor. Tragedia, vădit influențată de dramaturgia engleză a sec. 18 nu a fost, se pare, reprezentată niciodată.

1778 Jonathan Carver (1710—80), trimis în 1776—7 de generalul Robert Rogers să exploreze valea superioară a fluviului Mississippi și regiunea Marilor Lacuri, publică *Travels Through the Interior Part of North America* ⟨*Călătorii în interiorul Americii de Nord*⟩, carte devenită extrem de populară, încît pînă la mijlocul sec. 19 se vor publica 30 de ediții.

— Brackenridge publică *Six Political Discourses* ⟨*Șase discursuri politice*⟩; concepute ca modele de oratorie și construite după regulile antice, subiectul lor e apărarea cauzei independenței americane.

— Hopkinson scrie satirele: *The Battle of the Kegs* ⟨*Bătălia butoaielor*⟩ și *Date Obolum Belisario* ⟨*Dați-i de pomană lui Belizarie*⟩. Cea dintîi, compusă imediat după ce inginerul David Bushnell fabricase niște „mașini infernale" care, lansate pe fluviul Delaware, urmau să distrugă flota engleză ancorată în portul Philadelphia, descrie spaima englezilor care deschid focul asupra tuturor obiectelor plutind pe apele rîului. Cealaltă este alegoria crudă a Angliei, sub înfățișarea unui general bătrîn, cîndva glorios, adus în mizerie de necugetatul și flușturaticul său fiu, George.

— Jupiter Hammon scrie un poem admirativ dedicat „dulcilor versuri" ale lui Phillis Wheatley.

— Într-un sat din apropiere de New York, se naște James Kirke Paulding. (m. 1860)

1779 Alexander Hewat (c. 1745—1829), pastor protestant proregalist, publică *A Historical Account of the Rise and Progress of the Colonies of South Carolina and Georgia* ⟨*Dare de seamă istorică asupra nașterii și dezvoltării coloniilor Carolina de Sud și Georgia*⟩, atacată de îndată de partizanii independenței pentru că, deși exactă în descrierea evenimentelor mai vechi, era foarte părtinitoare cînd se referea la epoca din preajma războiului.

— *The House of Night* ⟨*Casa nopții*⟩, poem filosofic de Freneau, povestind, într-o simbolistică de factură gotică, ultimele ceasuri ale Morții, sortită ea însăși să moară. Tonul, amintindu-l pe acela al poetului sentimentalist englez Thomas Grey, prevestește orientarea romantică de mai tîrziu a autorului.

— Apare *The Motley Assembly* ⟨*Adunarea pestriță*⟩, farsă ridiculizînd membrii societății înalte din Boston, care pactizaseră cu englezii. Piesa a fost atribuită poetei Mercy Otis Warren, autoarea mai multor scrieri antibritanice.

Scanned with OKEN Scanner

— Din ian. pînă spre sfîrșitul anului, Brackenridge editează la Philadelphia « *The United States Magazine* » ⟨« *Revista Statelor Unite* »⟩, la care colaborau, printre alții, John Witherspoon și Philip Freneau, autori ai unor poeme patriotice. Revista publică articole ale editorului ei, îndemnînd la mobilizarea tuturor „americanilor care pot purta arme" la luptă împotriva armatei engleze.

1780 David Humphreys (1752—1818), colonel în armata americană și aghiotant al lui Washington, scrie *A Poem Addressed to the Armies of the United States* ⟨*Poem adresat armatelor Statelor Unite*⟩ și *A Poem on the Happiness of America* ⟨*Poem despre fericirea Americii*⟩. Grandilocvente, versificate uneori stîngaci, ele sînt, totuși, un document interesant, pentru că dezvăluie starea de spirit a unei întregi generații, încrederea ei în viitorul Americii.

1781 Freneau publică poemul *The British Prison Ship* ⟨*Nava-închisoare britanică*⟩. Povestind împrejurările prizonieratului pe o corabie englezească, chinurile la care a fost supus de dușmani, poetul recreează o atmosferă de spaimă, asemănătoare aceleia din *Casa Nopții*, chiar mai cutremurătoare, de vreme ce amănuntele evocate erau reale.

— Francis Hopkinson compune *The Temple of Minerva* ⟨*Templul Minervei*⟩, „cantată dramatică alegorică ... alcătuită dintr-o uvertură, arii, ansambluri și coruri, întru slava alianței Americii cu Franța".

— Samuel Andrew Peters (1735—1826), preot regalist, scrie *General Histcry of Connecticut* ⟨*Istoria generală a Connecticutului*⟩. Multora dintre neadevărurile strecurate în paginile cărții în scopul discreditării puritanilor americani li s-a acordat, în sec. 19, un credit nelimitat și au contribuit la conturarea unei imagini false a Noii Anglii din preajma și din timpul războiului.

1782 Apar, la Londra, *Letters from an American Farmer* ⟨*Scrisorile unui fermier american*⟩, de J. Hector St. John de Crèvecœur (pe adevăratul nume Michel-Guillaume Jean de Crèvecœur, 1735—1812), francez înrolat în armata franceză din Canada și, mai tîrziu, stabilit lîngă New York, călătorind adesea pînă în Noua Scoție, în Virginia și în zona Marilor Lacuri. *Scrisorile* sînt cea dintîi scriere care sugerează imaginea americanului, așa cum era văzută de ochii europeanului. „Aparent o relatare strictă a faptelor, ele descriu, în realitate, un mit romantic al Americii, portretizîndu-l pe american nu așa cum e, ci așa cum crede el că este: « Nu avem prinți pentru care să trudim, să flămînzim și să sîngerăm: sîntem cea mai desăvîrșită societate din cîte există acum pe pămînt. Aici, omul e liber așa cum s-ar cuveni să fie pretutindeni »." (Martin S. Day, *History of American Literature*, I, 1970, p. 67) Temele introduse în cele 12 scrisori sînt cele ce vor domina literatura americană multă vreme după aceea: viața bucolică a fermierilor în mijlocul unei naturi generoase; americanul „un om nou al unei lumi noi", diferit de european; „el acționează în virtutea unor principii noi, produce idei noi și

Scanned with OKEN Scanner

întemeiază noi opinii". Dar, în *scriscarea* dedicată Carolinei de Sud, se înfățișează tragedia unui sclav negru lăsat să moară într-o cușcă și literatura antisclavagistă a sec. 19 va apela adesea la această imagine. Ultima *scrisoare*, redactată pe un ton profetic, anunță primejdiile care se nasc din tratamentul nedrept aplicat indienilor și relevă inconsecvența politicii americane, care se declara întemeiată pe frăția oamenilor, dar îi persecuta pe băștinași. Concepțiile lui Crèvecœur sînt acelea ale unui iluminist asupra cărora, însă, ideile rousseauliene își puseseră o puternică amprentă: exaltarea naturii, a valorilor native ale omului, alterate de societate, de egoismul individului, sînt elemente ale gîndirii literare romantice.

— John Trumbull publică *M'Fingal*, poem, satirizîndu-i deopotrivă pe conservatorii probritanici și pe liberalii americani. Episoadele, descrise în tradiția poemului eroi-comic neoclasic, fac aluzie la evenimente din timpul războiului; versul bombastic, caracteristic întregului grup al « Înțelepților din Connecticut », căruia îi aparținea Trumbull, se potrivește cu specificul poemului.

— Apare prima ediție americană a *Bibliei*, publicată de tipograful Robert Aitken (1734—1802), din Philadelphia.

1783 David Humphreys scrie poemele *The Glory of America; or Peace Triumphant over War* ⟨*Gloria Americii, sau Pacea triumfînd asupra războiului*⟩, o grandilocventă profesiune de credință patriotică, și *Poem on the Industry of the United States of America* ⟨*Poem despre hărnicia din Statele Unite ale Americii*⟩, îndemn didactic la muncă, adresat „preavrednicilor de cinste compatrioți".

— Apare primul număr al publicației « *New York Independent Journal, or General Advertiser* » ⟨« *Revista independentă a New Yorkului, sau Informația generală* »⟩, care se declară de partea lui Hamilton și a federaliștilor, împotriva liberalilor lui Jefferson. Aici vor fi publicate primele *Documente federaliste*, expunerea principiilor conform cărora guvernul central urma să fie investit cu puterea de a lua decizii valabile pentru toate administrațiile locale ale statelor, concepție opusă aceleia al lui Jefferson, partizan al unei autonomii mai largi a statelor, al unui sistem parlamentar care să asigure participarea tuturor cetățenilor americani la guvernarea țării, numai hotărîrile de importanță excepțională urmînd a fi emise de guvernul federal. Ziarul apare pînă la 1788.

— apr. 3 Se naște, la New York, Washington Irving. (m. 1859)

1784 Jefferson tipărește la Paris *Notes on the State of Virginia* ⟨*Note despre statul Virginia*⟩, o analiză a istoriei sociale și politice a statului care concentra, într-un fel, calitățile și cusururile întregii țări.

— Poetul Peter Markoe (c. 1752—92) compune drama *The Patriot Chief* ⟨*Conducătorul patriot*⟩, a cărei acțiune complicată, abundînd în întîmplări neprevăzute, descrise pe un ton avîntat, face din ea una dintre primele opere romantice ale teatrului american.

Scanned with OKEN Scanner

— Colonelul Ethan Allen (1738—89), unul dintre eroii războiului de independență, publică eseul *Reason, the Only Oracle of Man* ⟨*Rațiunea, singura călăuză a omului*⟩, afirmare a ideilor iluministe. S-a constatat mai tîrziu că Allen folosise, fără s-o mărturisească, un manuscris din biblioteca filosofului Thomas Young (1732—77).

— Cel dintîi manual de geografie publicat în America: *Geography Made Easy* ⟨*Geografia pe înțelesul tuturor*⟩, de Jedidiah Morse (1761—1826). Multe fenomene geografice sînt explicate naiv, autorul fiind un teist înverșunat, iar comentariile despre monarhiile europene îl dezvăluie ca pe un adversar ireductibil al republicii.

— Hannah Adams (1755—1831), prima femeie americană care și-a făcut o profesiune din scris, publică un *compendiu* (lacunar) al „sectelor religioase din toată lumea, de la începutul epocii creștine".

— *The Discovery, Settlement, and Present State of Kentucke* (sic!) ⟨*Descoperirea, colonizarea și situația actuală din Kentucky*⟩, de John Filson (1747?—88), cuprinzînd și prima consemnare a legendei lui Daniel Boone, unul dintre primii coloniști ai acelor locuri, în jurul căruia se va crea, în deceniile următoare, o întreagă literatură.

— La Boston apare primul număr al ziarului «*Massachusetts Centinel and the Republican Journal*» ⟨«*Sentinela Massachusettsului și Revista republicană*»⟩, care reflectă ideile federaliste ale lui John Quincy Adams, precum și poziția conservatoare, opusă aceleia a lui Paine și a revoluționarilor francezi. Va fi publicat pînă în 1840.

1785 Timothy Dwight (1752—1817) publică poemul epic *The Conquest of Canaan* ⟨*Cucerirea Canaanului*⟩, comparație bombastică între Connecticut și pămîntul biblic al făgăduinței, menționînd adesea evenimente și personalități contemporane, deși scopul său declarat era acela de a prezenta „fapte ce se-ntîmplă oricînd și oriunde".

1786 Freneau își adună cea mai mare parte a versurilor scrise pînă atunci într-un vol. intitulat *Poems*. „Philip Freneau a fost cel mai distins poet al epocii noastre revoluționare." (Rufus W. Griswold, *The Poets and Poetry of America*, 1846, p. 1); „A scris multe poeme lirice și balade de inspirație istorică și patriotică, în care ... s-au reflectat sentimentele contemporanilor. Succesul lor s-a datorat, în parte, interesului imediat al subiectelor și, în parte, versificației muzicale și sentimentului patetic." (Henry T. Tuckerman, *A Sketch of American Literature*, 1852, p. 33)

— Apare, anonim, vol. *The Lyric Works of Horace, to Which Are Added a Number of Original Poems* ⟨*Operele lirice ale lui Horațiu, la care se adaugă un număr de poeme originale*⟩. Traducerile din latinește sînt adaptate la realitățile americane (Augustus, de pildă, e Washington). Versurile originale (printre ele și o descriere bucolică a Virginiei) sînt scrise în tradiție neoclasică. Autorul pare să fi fost John Parke (1754—89), ofițer republican din Delaware.

Scanned with OKEN Scanner

— Joseph Brown Ladd (1764—86), medic din Rhode Island, publică *The Poems of Arouet* ⟨*Poemele lui Arouet*⟩, versuri care evocă natura, scrise în manieră sentimentalistă.

— În « *The New Haven Gazette* » ⟨« *Gazeta din New Haven* »⟩ și în « *The Connecticut Magazine* » ⟨« *Revista Connecticutului* »⟩ apare, concomitent, poemul eroi-comic *The Anarchiad* ⟨*Anarhiada*⟩, operă anonimă scrisă de pe poziții aristocratice, împotriva lui Jefferson, a lui Paine și a liberalilor.

— Se publică romanul sentimental *Victoria*, de Susanna Rowson (c. 1762—1824).

— La Philadelphia, apare « *The Columbian Magazine* » ⟨« *Revista columbiană* »⟩, în ale cărei pagini sînt abordate mai ales chestiuni de tehnică și de știință. Revista, publicată pînă în 1792, va face loc, însă, și producțiilor literare, cu precădere celor de factură neoclasică.

1787 Royall Tyler (1757—1826), jurist din Boston, scrie — sub înrîurirea *Școlii bîrfelilor* a lui Sheridan — comedia *The Contrast*, ale cărei situații schematice relevă firea bună a personajului pozitiv, un patriot onest, îndrăgostit credincios și discret, și lipsa de onoare a anglofilului, sperjur și dornic de îmbogățire.

— Joel Barlow (1754—1812), conducător al grupării « Înțelepții din Connecticut », scrie o lungă epopee, *The Vision of Columbus* ⟨*Viziunea lui Columb*⟩, imitație după *Paradisul pierdut* al lui Milton. Poemul, dedicat regelui Franței, reflectă poziția conservatoare de care, nu mult după aceea, poetul se va despărț și va îmbrățișa ideile revoluției franceze cu o asemenea entuziastă convingere, încît, printr-un edict al lui Robespierre, i se va acorda, în 1792, cetățenia franceză.

— Jupiter Hammond compune *An Address to the Negroes of the State of New York* ⟨*Apel către negrii din statul New York*⟩, poem în care-i îndeamnă pe sclavi la supunere, iar pe stăpîni la îndurare.

— Richard Henry Lee (1732—94), partizan al ideilor radicale ale lui Jefferson, scrie *Letters of the Federal Farmer* ⟨*Scrisorile fermierului federalist*⟩, pamflete pline de vervă, în care polemizează cu scrierile lui Hamilton și ale lui Madison.

— Indianul Joseph Brant (1742—1807) traduce *Evanghelia* în dialectul mohawk.

— La Philadelphia, apare « *The American Museum* » ⟨« *Muzeul American* »⟩, revistă lunară în care, cu rare excepții (de pildă articolele lui Franklin și Hopkinson), erau publicate texte preluate din reviste englezești. În 1792 își încetează apariția.

— Noah Webster publică, la New York, « *The American Magazine* » ⟨« *Revista americană* »⟩, revistă de vagă orientare federalistă, cu o existență scurtă (apare pînă în luna dec. a acestui an). Căuta să se adreseze unui public larg, inserînd comentarii pe teme de educație, sfaturi gospodărești.

Scanned with OKEN Scanner

— Apare « *The Kentucke Gazette* » ⟨« *Gazeta din Kentucky* »⟩, prima publicație periodică din teritoriul de la vest de munții Alleghani, recent anexat.
— Se înființează Universitatea din Pittsburgh, la această dată, instituția de învățămînt superior din cel mai apusean punct al țării.

1788 La New York se reprezintă comedia *The Politician Outwitted* ⟨*Politicianul păcălit*⟩. Autorul, necunoscut, s-a inspirat, cu siguranță, din *Contrastul* (1787) lui Tyler și a înfățișat și el, într-o intrigă la fel de simplistă ca și aceea a modelului, conflictul dintre un conservator orbit de prejudecăți și un partizan al independenței, tînăr vesel și care crede sincer în frăția dintre oameni.
— Susanna Rowson scrie romanul *The Inquisitor* ⟨*Inchizitorul*⟩, al cărui model e *Călătoria sentimentală* de Sterne.
— St. George Tucker (1752—1827), jurist din Virginia, scrie oda de factură neoclasică *Liberty*, închinată independenței Americii.
— Se publică *The Triumph of Infidelity* ⟨*Triumful necredinței*⟩, de Timothy Dwight. „O satiră în maniera lui Pope, căreia îi lipsește spiritul lui Pope ... ultimă izbucnire a mentalității lui John Cotton și a familiei Mather", cum a fost numit mai tîrziu; poemul lui Dwight exprimă conservatorismul agresiv al « Înțelepților din Connecticut ». Poetul atacă raționalismul și deismul, considerînd „democrația și necredința drept creații la fel de primejdioase ale iadului". Dwight crede că numai o anume elită a puritanilor ar ști să guverneze America și s-o ducă pe adevăratul drum.
— Peter Markoe publică poemul *The Times* ⟨*Vremurile*⟩, satiră la adresa cîtorva bogătași conservatori din Philadelphia.
— Pentru scurtă vreme (se pare că numai pînă în 1789), activează la New York « Societatea filologică » ai cărei membri (cel mai proeminent dintre ei fiind Noah Webster) declarau că „lucrează pentru propășirea limbii literare a Americii".
— La New York se înființează « Calliopean Society » ⟨« Societatea caliopiană »⟩, club literar, înzestrat cu o foarte bogată bibliotecă de literatură americană și europeană. Aici s-au purtat discuții privind literatura Americii, modalitățile cele mai potrivite să exprime specificul vieții din Statele Unite. Clubul se dizolvă în 1831.

1789 William Dunlap (1766—1839), pictor întors de curînd de la Londra unde studiase cu Benjamin West, scrie comedia de moravuri *The Father* ⟨*Tatăl*⟩, în care intriga se desfășura la fel de convențional ca și în piesa lui Tyler, *Contrastul* (1787), sursa de inspirație a lui Dunlap.
— Apare, anonim, romanul epistolar *The Power of Sympathy; or, The Triumph of Nature* ⟨*Puterea dragostei, sau Triumful naturii*⟩, cel dintîi roman american. Acțiunea complicată, comentariul moralizator mărturisesc influența lui Richardson; dar unele episoade sînt, cu siguranță, inspirate din viața contemporană a Americii. Atribuit multă vreme unei scriitoare din Bos-

Scanned with OKEN Scanner

ton, Sarah Wentworth Morton (1759—1846), s-a demonstrat mai tîrziu că autorul e William Hill Brown (1765—93).

— Se publică la Boston «*The Massachusetts Magazine*» ⟨«*Revista din Massachusetts*»⟩ în care, în afara unor informații cu caracter general, apăreau poeme, scurte povestiri, eseuri semnate, printre alții, de William Dunlap și de Sarah Morton. E editată pînă în 1796.

— sept. 15 În orășelul Burlington (New Jersey), se naște James Fenimore Cooper, fiul unui politician cu idei socialist-utopice. (m. 1851)

1790 Mercy Otis Warren publică un vol. intitulat *Poems Dramatic and Miscellaneous* ⟨*Poeme dramatice și diverse*⟩, în care tendințele romantice și cele neoclasice se întîlnesc, adesea, chiar în cuprinsul aceleiași bucăți.

— Sub pseudonimul «Philenia, o doamnă din Boston», Sarah Wentworth Morton publică povestirea *Ouâbi: or the Virtues of Nature* ⟨*Ouâbi, sau Virtuțile naturii*⟩. Scrierea, folosind motivul „bunului sălbatic", propune descrieri fanteziste ale naturii din ținuturile mitice ale Vestului american.

— Enos Hitchcock (1744—1803), pastor din Rhode Island, participant la războiul contra englezilor, publică romanul *Memoirs of the Bloomsgrove Family* ⟨*Memoriile familiei Bloomsgrove*⟩, compus pe un ton didactic și moralizator, cu o acțiune liniară și lentă.

— Apare (pînă în 1797) «*The New York Magazine*» ⟨«*Revista din New York*»⟩, de orientare neoclasică, al cărei scop era „să încurajeze literatura națională a Statelor Unite".

— apr. 17 Moare Benjamin Franklin (n. 1706). „Ca autor al acelor proverbe rostite, pasămite, de sărmanul Richard, Franklin a devenit sfătuitorul și prietenul bun aproape al tuturor familiilor americane." (Nathaniel Hawthorne, *Biographical Stories*, în *Works*, vol. XII, 1842, p. 202); „Cu netulburată liniște, Franklin a privit adînc în secretele naturii. Mintea lui limpede nu a fost niciodată înfierbîntată de pasiune și nici umbrită de orgoliul teoriilor. Fiu al unui calvin rigid, nepot al unui quaker tolerant, el a fost — încă din adolescență — înclinat mai degrabă spre un respect neabătut pentru libertatea spiritului decît spre subtilitățile teologice. Privea cu scepticism tradiția ca fundament al credinței și admira mai mult rațiunea decît autoritatea." (George Bancroft, *History of the United States*, vol. III, 1844, p. 378); „Stilul literar al lui Franklin îl amintește pe cel al lui Defoe, dar povestirea sa e de o netăgăduită sinceritate și autenticitate." (Philip Brooks, *Essays and Addresses*, 1880, p. 441); „Stilul e inimitabil, simplu, direct, idiomatic ... un stil pe care nu-l putem crea cu ajutorul nici unui profesor de retorică și căruia cea mai ușoară atingere a unui critic îi poate dăuna." (Francis H. Underwood, *The Builders of American Literature*, 1893, p. 46); „Experiențele de electricitate ale lui Franklin, începute în 1746 și cuprinzînd faimoasa experiență cu zmeul din 1752 au dus la publicarea unor studii de ținută științifică.

Scanned with OKEN Scanner

Mulți termeni întrebuințați încă în electricitate au fost, se pare, creați de el: armătură, baterie, a condensa, conductor, șoc ..." (L. M. MacLaurin, *Franklin's Vocabulary*, 1928, p. 31); „Pentru America secolului al XVIII-lea, Franklin a reprezentat întruparea vie a Epocii luminilor. El a făcut mai mult decît oricine pentru transmiterea gîndirii din Lumea Veche în cea Nouă, și aceasta atrage imediat luarea aminte în scrierile lui." (Martin S. Day, *History of American Literature*, I, 1970, p. 38)

1791 Thomas Paine publică, la Londra, primul vol. al tratatului politic *The Rights of Man* ⟨*Drepturile omului*⟩. (Vol. al 2-lea, 1792.) Înflăcărată apărare a Revoluției franceze, cartea va avea drept rezultat acuzarea de înaltă trădare a autorului ei care va trebui să se refugieze în Franța pentru a se salva de la moarte. Principiul fundamental al lui Paine e acela că suveranitatea izvorăște din voința celor mulți, ca un ideal reafirmat de fiecare generație. Omul s-a despărțit de starea naturală și se desparte treptat de *Biblie*, pentru că virtutea morală s-a dovedit insuficientă să-l guverneze și „țelul fiecărei cîrmuiri trebuie să fie libertatea și siguranța individului". Dreptul natural (pe care, în tradiția iluminismului, Paine îl socotește a fi temeiul oricărei societăți) înseamnă libertatea omului, a faptelor și a gîndurilor sale, în măsura în care sînt compatibile cu libertatea altora. Cartea denunță proprietatea ca pe o creație opusă libertății. „Cartea domnului Paine ... ar duce Anglia la rațiune și la revoluție, dacă s-ar îngădui ca ea să fie citită în acea țară." (Thomas Jefferson, *Scrisoare către Benjamin Vaughan, 11 mai 1791*, în *Opere*, vol. V, 1894, p. 334); „Această carte ar trebui citită de fiecare om. E concisă, clară, firească și convingătoare." (Robert G. Ingersoll, *The Gods and Other Lectures*, 1874, p. 30)

— Susanna Rowson publică în Anglia romanul sentimental *Charlotte Temple: A Tale of Truth* ⟨*Charlotte Temple. Poveste adevărată*⟩. Ținînd „să atragă luarea-aminte a tinerelor fete asupra primejdiilor vieții și asupra înșelătoriilor celor vicleni", cartea (a cărei ediție americană va fi publicată în 1794) abundă în episoade melodramatice și în comentarii pline de duioșie despre soarta tristă a eroinei principale.

— Benjamin Youngs Prime scrie *Columbia's Glory* ⟨*Gloria Columbiei*⟩, lungă istorie în versuri a războiului de independență, în care evenimentele sînt îmbrăcate în metafore grandilocvente.

— Apare vol. *Miscellanies in Prose and Verse* ⟨*Diverse bucăți în proză și în versuri*⟩, de Thomas Morris (menționat între 1741—67), notații stîngace ale unei experiențe dramatice (autorul fusese soldat în războaiele cu francezii și cu indienii și înregistrase, cu un fel de inconștientă bravadă, primejdiile de moarte prin care trecuse).

— Fizicianul englez Joseph Priestley (1733—1804) scrie *Letters to Edmund Burke* ⟨*Scrisori către Edmund Burke*⟩, în care apără independența americană. Atițată de politicienii conservatori, mulțimea îi distruge laboratorul și Priestley, fuge la Philadelphia, unde va trăi pînă la sfîrșitul vieții.

Scanned with OKEN Scanner

— Freneau editează, cu sprijinul lui Jefferson, ziarul « *The National Gazette* » ⟨« *Gazeta națională* »⟩, care va susține ideile partidului republican-democrat, devenind — în același timp — una dintre principalele tribune ale raționalismului iluminist. Apare pînă în 1793.

1792 H. H. Brackenridge publică primele 2 cărți ale romanului picaresc *Modern Chivalry* ⟨*Cavalerism modern*⟩, în care personajele, create sub influența evidentă a lui Cervantes, Swift, Fielding, sînt proiectate pe un fundal prin excelență american, iar aventurile, narate cu un umor nu foarte rafinat, provin din prejudecățile unei națiuni tinere, descrise cu sinceritate. În următoarele 2 cărți ale romanului (cartea a 3-a, 1793, cartea a 4-a, 1797), ironia e înlocuită treptat de un ton didactic, intenția educativă a lui Brackenridge umbrind calitățile narative, descrierea plină de nerv din primele capitole.

— Pastorul Jeremy Belknap (1744—98) din New Hampshire publică alegoria satirică *The Foresters* ⟨*Pădurarii*⟩, istorisind — dintr-un unghi naționalist — povestea întemeierii coloniilor engleze din America și felul în care au fost împilați coloniștii de către rege și Parlamentul de la Londra.

— Thomas Odiorne (1769—1851), poet din New Hampshire, scrie poemul *The Progress of Refinement* ⟨*Drumul rafinamentului*⟩, lung comentariu în versuri, cu pretenții filosofice, al feluritelor înfățișări ale naturii. Influențat de Thomson, poemul devine un precursor al romantismului american, prin modul în care face apel la filosofia lui Locke pentru a sugera relațiile dintre om și natură, în cadrul cărora se conturează posibilitatea omului de a-și atinge idealul etic.

— Se publică *Historical Collections of the Indians in New England* ⟨*Colecțiile istoriei indienilor din Noua Anglie*⟩, de Daniel Gookin (1612—87), cel care, pe la mijlocul sec. 17 fusese ales „căpetenie onorifică" de unele triburi din Massachusetts, drept recunoștință pentru pasiunea cu care le apărase cauza în fața coloniștilor.

1793 Joel Barlow scrie poemul *Hasty Pudding* ⟨*Mămăligă pripită*⟩. Aflat în Franța, poetul își amintește nostalgic de Connecticut și de veselia simplă a vieții de acolo. Fiertura de mălai devine un simbol al lumii rurale din America, evocată în cuplete eroi-comice; imitînd structura poemului *The Cyder* ⟨*Cidrul*⟩, scris de englezul John Philips în 1708, versurile lui Barlow nu își propun, așa cum făcea modelul, să compună niște *Georgice* contemporane, ci doar să recompună atmosfera pașnică a ținutului copilăriei de odinioară. Poemul va fi publicat în 1796.

— Richard Alsop (1761—1815) publică un vol. de *American Poems* ⟨*Poeme americane*⟩, care ilustrează caracterul imitativ și livresc al poeziei cultivate de grupul « Înțelepților din Connecticut », din care făcea parte și Alsop.

— Gilbert Imlay (c. 1754—c. 1828), participant, de partea americanilor, la războiul de independență, publică la Londra romanul *The Emigrants*, în care, punînd în contrast „inocența america-

Scanned with OKEN Scanner

nului" cu „decadența europeanului", declară că umanitatea se va putea desăvîrși numai „în lumea nouă, departe de spiritul comercial", de structura socială înghețată, de „minciunile savante ale Europei". Imlay a plănuit și organizarea unei comunități utopice pe valea rîului Ohio, dar planurile sale, lipsite de sprijin financiar, nu s-au împlinit niciodată.

— Sub semnătura «O doamnă din America», apare romanul sentimental *The Hapless Orphan; or Innocent Victim of Revenge* ⟨*Orfana nefericită, sau Victima inocentă a răzbunării*⟩, poveste cu multe pasaje neverosimile, cu o acțiune complicată artificial.

— Enos Hitchcock publică *The Farmer's Friend; or, The History of Mr. Charles Worthy* ⟨*Prietenul fermierului, sau Povestea domnului Charles Worthy*⟩, roman cu ostentativă intenție didactică și moralizatoare. Se observă, către sf. sec. 18, o orientare tot mai hotărîtă a literaturii americane către roman, gen inaugurat în Statele Unite abia în 1789, cu *Puterea dragostei*, al lui Brown. Asimilînd deopotrivă influențele sentimentalismului, ale povestirii gotice și ale picarescului, literatura Americii adopta, într-o perioadă de cîțiva ani, forme epice pe care Europa le crease într-o perioadă îndelungată. Păstrînd încă, în unele cazuri, retorismul poemului narativ, gen ce va fi cultivat și el multă vreme de acum înainte, romanul american încearcă, totuși, să deseneze caractere și episoade tipice Americii contemporane.

— Apare eseul *A Plea for the Poor* ⟨*Pledoarie pentru cei săraci*⟩, de John Woolman, încă o mărturie, de data aceasta postumă, a mișcătorului umanism al fostei calfe de croitor, savant autodidact și adversar ireductibil al sclaviei.

— În orășelul Hanover (New Hampshire), apare (pînă în 1798) «*The Eagle; or Dartmouth Centinel*» ⟨«*Vulturul, sau Sentinela de la Dartmouth*»⟩, ziar care acorda literaturii un spațiu larg; colaborau, printre alții, Joseph Dennie și Royall Tyler.

— Dennie și Tyler sînt cei care definesc, împreună cu John Davis și T. G. Fessenden, și caracterul literar al revistei «*Farmer's Weekly Museum*» ⟨«*Muzeul săptămînal al fermierului*»⟩, în programul căreia se afirma „necesitatea creării unei literaturi pe înțelesul celor ce lucrează pămîntul". Revista apare, între 1793 și 1810, la Walpole (New Hampshire).

1794 Thomas Paine publică *The Age of Reason* ⟨*Epoca rațiunii*⟩. Operă deistă, afirmînd că biserica nu e decît „o invenție menită să-l înspăimînte și să-l înrobească pe om, să monopolizeze puterea și profitul". „Omul care a determinat cea mai largă influență în atacurile sale împotriva religiei intolerante a fost Thomas Paine. El a fost necredinciosul prin excelență, împotriva căruia teologii de mai devreme și cei de mai tîrziu s-au unit ca împotriva unui monstru." (Edwin Percy Whipple, *American Literature and Other Papers*, 1886, p. 201); „Cartea lui Paine este răscoala inimii umane împotriva religiei inumanității." (Moncure Daniel Conway, *The Life of Thomas Paine*, vol. II,

Scanned with OKEN Scanner

1892, p. 198) *Epoca raţiunii* e una dintre ultimele opere majore ale iluminismului american.
— Timothy Dwight scrie poemul didactic de structură neoclasică *Greenfield Hill*, răspunzînd criticilor europeni care contestau existenţa unei literaturi naţionale în America.
— Premiera tragediei *The Fatal Deception* ⟨*Decepţia fatală*⟩, de William Dunlap, a cărei acţiune e un şir de crime, de sinucideri, de *qui-pro-quo*-uri, comentate în monologuri patetice. Va fi publicată în 1807, sub titlul *Leicester*, sub care e cunoscută astăzi.
— Se reprezintă opera *Tammany, or the Indian Chief* ⟨*Tammany sau căpetenia indiană*⟩, de James Hewitt (1770—1827), compozitor newyorkez, pe un libret de Anne Julia Hatton. Elogiu al „bunului sălbatic", cu o acţiune care se desfăşoară într-un peisaj exotic convenţional.
— Opera comică *Slaves in Algiers, or a Struggle for Freedom* ⟨*Sclavii din Alger, sau Lupta pentru libertate*⟩, de Susanna Rowson, înfăţişînd capturarea unor americani de către piraţii din Tripolitania. (Evenimente ca acela descris aici vor duce la izbucnirea unui război între America şi piraţii din nordul Africii.) Autoarea juca unul dintre rolurile principale.
— La Philadelphia apare — cu întreruperi pricinuite de suspendarea ei de către autorităţile care o considerau „extremistă" şi „anarhistă" — pînă în 1835, «*Aurora*», ziar a cărui ideologie e influenţată de Jefferson.
— **nov. 3** Într-un sat din Massachusetts, se naşte William Cullen Bryant. (m. 1878)

1795 Freneau publică *Poems Written Between the Years 1768 and 1794* ⟨*Poeme scrise între anii 1768 şi 1794*⟩, mărturie a unui patriotism şi a unui spirit civic care vor îndreptăţi judecata unor contemporani potrivit căreia „Freneau e singurul poet ce poate sta alături de Jefferson şi de Paine", cei mai proeminenţi gînditori liberali ai vremii.
— Isaac Story (1774—1803) scrie oda *Liberty*, într-o strictă manieră neoclasică.
— Apare romanul epistolar de factură sentimentalistă *The Art of Courting* ⟨*Arta de a face curte*⟩, de Ebenezer Bradford (biografie necunoscută).
— *The Triumph of Love, or Happy Reconciliation* ⟨*Triumful dragostei, sau Fericita împăcare*⟩, dramă de John Murdock (biografie necunoscută), inspirată de evenimente contemporane. Piesa e menţionată de istoria literaturii americane ca fiind cea dintîi care aduce pe scenă personajul negrului generos şi înţelept.

1796 Isaac Story scrie poemul neoclasic *All the World's a Stage* ⟨*Întreaga lume e o scenă*⟩.
— **sept. 17** «*Claypoole's American Daily Advertiser*» ⟨«*Informaţia americană zilnică a lui Claypoole*»⟩ publică *The Farewell Address* ⟨*Mesajul de adio*⟩ al lui George Washington. Scris, probabil, cu ajutorul lui Madison şi al lui Hamilton, *Mesajul*

Scanned with OKEN Scanner

primului președinte al Americii afirmă o poziție federalistă (guvern central puternic), se declară împotriva luptei între partide politice și a „alianțelor înjositoare" cu guvernele străine.
— St. George Tucker tipărește *A Dissertation on Slavery* ⟨*Disertație asupra sclaviei*⟩, propunînd emanciparea treptată a sclavilor.
— William Cobbett (1763—1835), ziarist englez care emigrase în America fiindcă era urmărit, în țara lui, pentru mai multe articole defăimătoare, scrie de pe pozițiile celui mai conservator federalism, *The Life of Tom Paine* ⟨*Viața lui Tom Paine*⟩, lucrare plină de calomnii, conținînd șirul pamfletelor îndreptate împotriva partizanilor lui Jefferson și a revoluționarilor francezi.
— Apare *The Guillotina, or a Democratic Dirge* ⟨*Ghilotina, sau Un bocet democratic*⟩, atac, din perspectivă conservatoare, împotriva Revoluției franceze. Autorul, Lemuel Hopkins (1750—1801), unul dintre «înțelepții din Connecticut» colaborase la satira anti-revoluționară *Anarhiada* (1786—7).
— William Cliffton (1772—99), poet conservator din Pennsylvania, scrie comedia *The Group; or An Elegant Representation* ⟨*Grupul, sau O reprezentație elegantă*⟩, satirizînd Revoluția franceză și, mai puțin fățiș, războiul american de independență.
— Premiera operei *Edwin and Angelina* ⟨*Edwin și Angelina*⟩, de Elihu Hubbard Smith, a cărei țesătură melodică e bazată pe baladele populare din Noua Anglie.

1797 Sarah Wentworth Morton scrie, sub pseudonimul «Philenia, o doamnă din Boston», *Beacon Hill: a Local Poem, Historic and Descriptive* ⟨*Beacon Hill. Poem local, istoric și descriptiv*⟩, compus sub influența lui Milton și a lui Gray. Evenimentul istoric e un pretext pentru o poveste sentimentală despre fidelitatea conjugală. (În 1799, fragmente ale poemului vor fi republicate sub titlul *The Virtues of Society* ⟨*Virtuțile Societății*⟩.)
— Apare, postum, romanul epistolar *The History of Maria Kittle* ⟨*Povestea Mariei Kittle*⟩, de Ann Eliza Bleecker (1752—83), povestea unei coloniste căzute în captivitate indiană în timpul războiului cu francezii și cu indienii. Acțiunea e localizată în regiunea din jurul orașului Albany (New York), unde scriitoarea trăise în ultimii ani ai vieții.
— Hannah Foster (1759—1840), soția unui pastor din Massachusetts, publică, anonim, romanul epistolar *The Coquette* ⟨*Cocheta*⟩. Intriga complicată, episoadele triste, relatate pe un ton melancolic, au plăcut și au făcut din carte unul dintre cele mai populare romane de la sf. sec. 18.
— Un roman de factură melodramatică cu o temă mai gravă este *Fortune's Foot-ball; or the Adventures of Mercutio* ⟨*Jocul cu mingea al Sorții, sau Aventurile lui Mercutio*⟩, de James Butler (1755?—1842) scriitor din Pennsylvania. Romanul discută din nou comerțul cu sclavi aduși din Africa.
— Royall Tyler scrie și el un roman inspirat de tema sclaviei, „neomenoasă instituție rămasă dintr-o epocă trecută": *The Algerine Captive; or the Life and Adventures of Dr. Updike Un-*

Scanned with OKEN Scanner

derhill ⟨*Sclava algeriană, sau Viața și aventurile doctorului Updike Underhill*⟩. Romanul conține și o densă substanță autobiografică; Tyler ironizează educația dogmatică din colegiile Noii Anglii. Ceea ce i-a atras, însă, simpatia cititorilor a fost țesătura picarescă, aventurile africane ale eroului, spectaculoasele răpiri de către pirați, amestecul de episoade în stilul *Tom Jones*, cu acelea care-l aminteau pe *Robinson Crusoe*.

— *Bunker Hill, or the Death of General Warren* ⟨*Bunker Hill, sau Moartea generalului Warren*⟩, dramă în versuri albe de John Daly Burk (c. 1775—1808), proslăvind pe un ton retoric rezistența americanilor împotriva armatei engleze, pe dealul Bunker (17 iun. 1775), în cea dintîi bătălie importantă din războiul de independență.

— *The Georgia Spec; or, Land in the Moon* ⟨*Speculațiile din Georgia, sau Pămînt pe Lună*⟩, comedie de Royall Tyler. Despre această comedie, astăzi pierdută, se știe doar că satiriza fraudele unor negustori de pămînturi din statele sudice.

— În Anglia, apare, sub titlul *A View of the Causes and Consequences of the American Revolution* ⟨*Privire asupra cauzelor și urmărilor revoluției americane*⟩, o culegere de predici ale lui Jonathan Boucher (1738—1804), fost pastor în Virginia, în care se reiau argumentele regaliste din deceniul al 8-lea: neascultîndu-l pe rege, americanii s-au împotrivit voinței divine.

— Cobbett editează la Philadelphia «*The Porcupine Gazette and Daily Advertiser*» ⟨«*Gazeta porcului-spinos, sau Informația zilnică*»⟩, ziar de înverșunată atitudine pro-engleză. Apare pînă în 1799, cînd editorul său e condamnat pentru calomnie.

— Mathew Carey (1760—1839), ziarist liberal din Philadelphia, scrie *The Porcupiniad; A Hudibrastic Poem* ⟨*Porcupiniada, poem hudibrastic*⟩, atac violent, sub forma unui poem eroi-comic, împotriva lui Cobbett și a federaliștilor. Versurile lui Carey ilustrează vehementele polemici politice care, cu rare excepții, caracterizează producția literară americană de la sf. sec. 18,

1798 Joseph Hopkinson (1770—1842), președintele Academiei de Arte Frumoase, scrie versurile pe care le intitulează *Hail Columbia* ⟨*Slavă, țară a lui Columb*⟩, pentru marșul în onoarea președintelui Statelor Unite. Tonul e al unui patriotism exaltat, întru totul explicabil în acel moment în care războiul cu Franța părea inevitabil și unitatea națională în jurul lui Washington devenea o necesitate de necontestat.

— În același spirit e compusă și *Versification of President Washington's Excellent Farewell Address* ⟨*Versificare a excelentului mesaj de adio al președintelui Washington*⟩, de Jonathan Mitchell Sewall (1748—1808), fruntaș federalist din Massachusetts.

— Susanna Rowson scrie romanul istoric *Reuben and Rachel; or Tales of Old Times* ⟨*Reuben și Rachel, sau Povestiri din timpuri vechi*⟩, reconstituind biografiile cîtorva urmași ai lui Columb.

— Charles Brockden Brown (1771—1810), scriitor din New York, publică *Alcuin, A Dialogue* ⟨*Alcuin, Dialog*⟩, pledoarie pentru drepturile femeii, scrisă sub influența ideilor lui Godwin. Tot

Scanned with OKEN Scanner

înrîuriri lui Godwin îi datorește Brown și compunerea romanului gotic *Wieland, or the Transformation* ⟨*Wieland, sau Transformarea*⟩, publicat în același an. Recuzita tradițională a romanului negru — morți misterioase, glasuri care se aud în miez de noapte, castele întunecate, experiențe alchimiste oculte — e folosită într-un mediu cu totul nepotrivit, acela al pașnicei Pennsylvanii rurale.

— În tragedia în versuri *André*, de William Dunlap (1766—1839), povestea unui tînăr locotenent englez, condamnat la moarte drept spion, George Washington apare pentru prima dată ca erou literar. Generalul american șovăie între milă și datorie, dar respectul lui Dunlap pentru președintele țării e prea mare și talentul său literar prea firav pentru a transforma acest conflict de conștiință în substanță dramatică.

— Exploratorul englez George Vancouver (1758?—1798) publică, în 3 vol., prima descriere a teritoriului american de pe țărmul Pacificului de nord-vest.

1799 Charles Brockden Brown publică într-un singur an 3 romane gotice, cu o intrigă la fel de complicată, amestecînd bătăliile spectaculoase cu indienii, luptele cu panterele (în Pennsylvania!), peisajele cu păduri și peșteri misterioase, castelele cu intrări secrete, sinuciderile și morțile ciudate: *Edgar Huntly : or, Memoirs of a Sleep-Walker* ⟨*Edgar Huntly, sau Memoriile unui somnambul*⟩, *Arthur Mervyn ; or, Memoirs of the Year 1793* ⟨*Arthur Mervyn, sau Memorii din anul 1793*⟩ și *Ormond ; or The Secret Witness* ⟨*Ormond, sau Martorul secret*⟩.

— Sub pseudonimul «O doamnă din Charleston», Helena Wells (biografie necunoscută) publică *The Stepmather* ⟨*Mama vitregă*⟩, roman sentimental cu evidentă intenție didactică. Modelele sentimentaliste engleze (mai ales Richardson) sînt urmate fără capacitate de invenție.

— Premiera dramei *The Italian Father* ⟨*Tatăl italian*⟩, de William Dunlap, cu o intrigă voit complicată, urmînd, fără prea multe contribuții personale, intriga unei drame a elizabethanului Thomas Dekker.

— Cîțiva «înțelepți din Connecticut» (Richard Alsop, Lemuel Hopkins și Theodore Dwight) publică satira antiliberală *Political Greenhouse* ⟨*Sera politică*⟩, îndreptată mai cu seamă împotriva lui Jefferson.

— Thomas Cooper (1759—1839), savant englez care, în 1794, emigrase în America, fiindcă fusese persecutat pentru simpatiile lui față de Revoluția franceză, tipărește un vol. de *Political Essays* ⟨*Eseuri politice*⟩, în care se declară împotriva tiraniei de orice fel, socotind că „democrația e cea mai de seamă cucerire a societății umane".

— Se publică *An Account of Remarkable Occurences in the Life and Travels of Col. James Smith* ⟨*Relatarea extraordinarelor întîmplări din viața și călătoriile colonelului James Smith*⟩ — explorator american (c. 1737—c. 1814), care studiase viața indienilor de pe valea rîului Ohio.

Scanned with OKEN Scanner

— Charles Brockden Brown editează la New York «*The Monthly Magazine and American Review*» ⟨«*Revista americană lunară*»⟩, cu preocupări educative și literare. Aici au fost publicate, înainte de a apărea în vol., mai multe capitole din *Edgar Huntly*. Revista apare pînă în 1802.

1800 John Blair Linn (1777—1804), poet din Philadelphia, publică *The Death of Washington. A Poem* ⟨*Moartea lui Washington, poem*⟩, odă funebră, în maniera lui Ossian.

— Jonathan Sewall scrie *Eulogy on the Late President Washington* ⟨*Elogiu răposatului președinte Washington*⟩, exercițiu retoric de factură neoclasică.

— Sarah Sayward Barrell Keating Wood (1759—1855), scriitoare din Maine, publică romanul gotic *Julia and the Illuminated Baron* ⟨*Julia și baronul «iluminat»*⟩, a cărui acțiune e plasată într-un fel de Franță mitică, țară cu păduri adînci, cu peșteri misterioase, ruine bîntuite de duhuri, castele cu uși secrete și cu galerii care nu se știe unde ajung.

— La ființă «The Tuesday Club of Philadelphia» ⟨«Clubul de marțea, al Philadelphiei»⟩, cenaclu politic și literar de orientare conservatoare. Animatorul său, Joseph Dennie, publicist care scria articole polemice împotriva lui Jefferson și a liberalilor, a fost considerat o vreme drept «Addison al Americii»; articolele sale, compuse cu o anume vervă satirică, vor fi uitate, însă, de prima generație a romanticilor.

— Se întemeiază Bibiloteca Congresului. Colecțiile bibliotecii, care s-au constituit prin achiziția documentelor aparținînd lui Washington, Jefferson, Hamilton și Madison, cuprind astăzi aproape 50 milioane de cărți, reviste, manuscrise, documente fotografice și cinematografice, gravuri și benzi de magnetofon.

1801 Paul Allen (1775—1826), ziarist și poet din Philadelphia, publică vol. *Original Poems, Serious and Entertaining* ⟨*Poeme originale, serioase și vesele*⟩, cele mai multe demonstrînd non-conformismul tînărului liberal, care satiriza pe cei ce „au înțeles că schimbările aduse de revoluție trebuie să însemne, în primul rînd, creșterea propriei averi".

— *A Parnassian Shop, Opened in the Pindaric Stile; by Peter Quince, Esq.* ⟨*Prăvălie parnasiană, deschisă în stil pindaric. De Peter Quince, Esq.*⟩, satiră anti-liberală, de Isaac Story. Modelul era englezul John Wolcot (1738—1819), autorul unor poeme comice, publicate sub pseudonimul «Peter Pindar».

— Sarah Wood publică povestirea fantastică *Dorval; or the Speculator* ⟨*Dorval, sau Speculantul*⟩, pornind de la întîmplări reale: fraudele negustorilor de pămînturi din Georgia.

— Tabitha Tenney (1762—1837), soția unui senator din New Hampshire, scrie romanul *Female Quixotism; Exhibited in the Romantic Opinions and Extravagant Adventures of Dorcasina Sheldon* ⟨*Donquijotism feminin, înfățișat în părerile romantice și aventurile extravagante ale Dorcasinei Sheldon*⟩, satiră a convențiilor sentimentaliste din romanele vremii, la citirea cărora domnișoarele „suspinau și uitau de adevăratele necazuri ale lumii".

— Joseph Dennie publică, la Philadelphia, revista « *The Port Folio* » ⟨« *Portofoliul* »⟩. Printre colaboratori, se numără Joseph Hopkinson, C. B. Brown, Royall Tyler, precum și poetul irlandez Thomas Moore. Temele permanente ale « *P.F.* » erau „eșecul democrației americane" și atacurile împotriva filologului și lexicografului Noah Webster, care încerca „să încurajeze formarea unui idiom american", păcătuind astfel — crede Dennie — „față de puritatea limbii engleze". Aici a apărut, rod al colaborării mai multor prieteni ai editorilor, seria de eseuri intitulată *Lay Preacher* ⟨*Predicatorul laic*⟩, imitînd stilul lui Addison și atacîndu-i pe jefersonieni. După moartea lui Dennie (1812), revista va include în program „afirmarea caracterului literaturii și obiceiurilor americane". Își încetează apariția în 1827.

— Apare primul număr al ziarului « *The New York Evening Post* » ⟨« *Poșta de seară a New Yorkului* »⟩, care, de-a lungul unor perioade întregi din istoria politică a Americii, va apăra ideile democratice, ale egalității între oameni și va fi una dintre cele mai consecvente publicații anti-sclavagiste. Pînă către mijlocul sec. 19, își făcea o glorie din a atrage „colaborarea celor mai de seamă scriitori ai țării" și „promovarea unei literaturi bune". Din 1934, își schimbă numele în « *The New York Post* » ⟨« *Poșta New Yorkului* »⟩ sub care apare și astăzi.

1802 *Amelia; or The Influence of Virtue* ⟨*Amelia, sau Înrîurirea virtuții*⟩, roman gotic de Sarah Wood, țesătură complicată a unor episoade romanești.

— Apare traducerea engleză a romanului *Atala*, de Chateaubriand (publicat în Franța în 1801), prima carte importantă a literaturii universale în care peisajul american e evocat pentru a ilustra ideea „bunului sălbatic". Traducătorul, Caleb Bingham (1757—1817), autor al unor manuale școlare care propuneau o morală rigidă, a realizat o versiune uscată, lipsită de culoare.

1803 William Wirt (1772—1834), jurist din Virginia, publică *Letters of the British Spy* ⟨*Scrisori ale spionului englez*⟩, impresii ale unui călător imaginar prin statele sudice, prilej de a crea o imagine plină de autenticitate a oamenilor și a locurilor.

— C. B. Brown editează la Philadelphia « *The Literary Magazine and American Register* » ⟨« *Revista literară și cronica americană* »⟩. Aici el va publica o continuare a romanului *Wieland*, în care încerca să explice unele pasaje obscure din vol. apărut în 1798. Din 1807, cînd Brown se retrage de la revistă, publicația se transformă într-un almanah stufos, prezentînd prea puțin interes literar, și își încetează apariția în 1810.

— **mai 25** Se naște, la Boston, Ralph Waldo Emerson, descendent al unei vechi familii puritane. (m. 1882)

1804 William Wirt scrie *The Rainbow* ⟨*Curcubeul*⟩, descriere colorată, plină de pitoresc, a Virginiei.

— Se întemeiază la Boston « Anthology Club » ⟨« Clubul antologic »⟩, societate literară care se declara, programatic, partizană a „creșterii unei literaturi cu adevărat americane". Făceau

Scanned with OKEN Scanner

parte, printre alții, Bryant, Allston, Daniel Webster. Atitudinea lor aristocrată le-a atras adversitatea grupurilor democrate care-i priveau ca pe niște filo-britanici. A editat și *« The North American Review »* ⟨*« Revista nord-americană »*⟩.

— **iul. 4** Se naște la Salem (Massachusetts) Nathaniel Hawthorne (m. 1864).

1805 Ornitologul Alexander Wilson (1766—1813) publică *The Foresters* ⟨*Pădurarii*⟩, poeme proslăvind natura, pe un ton minor.

— *The First Settlers of Virginia* ⟨*Primii coloniști din Virginia*⟩, roman de John Davis (1775—1854), marinar englez, autor al mai multor cărți cu subiect american. În acest roman el, cel dintîi, schițează portretul literar al frumoasei indiene Pocahontas care va deveni adesea, în epoca romantică, un simbol al purității simple. Legenda ei fusese lansată de John Smith, în *Istoria generală...* (1624). Se știe despre ea că, în 1613, pe cînd se afla la Jamestown (Virginia), ca ostatecă a englezilor (era fiica unui șef indian), a fost convertită la creștinism, s-a căsătorit cu un englez și a plecat în Anglia, unde a murit în 1617. Portretul ei literar, influențat de concepția „bunului sălbatic", va fi unul dintre principalele modele ale literaturii Vestului îndepărtat și, mai tîrziu, ale personajelor din povestirile sentimentale cu indieni.

— Premiera comediei sociale *Independence, or Which Do You Like Best, the Peer or the Farmer?* ⟨*Independența, sau Cine îți place mai mult: nobilul sau fermierul?*⟩, de William Ioor (menționat 1780—1830), dramaturg din Carolina de Sud. Tema romantică a naturii opusă vieții false de la curțile nobiliare e folosită pentru a celebra virtuțile americanului simplu și robust.

— Thomas Green Fessenden (1771—1837), poet și ziarist conservator (colaborator și la *« Portofoliul »* lui Dennie), publică *Democracy Unveiled* ⟨*Democrația dată în vileag*⟩, virulent atac împotriva lui Jefferson și a democraților.

— Se înființează « Boston Atheneum » asociație literară care va organiza, pe rînd, o bibliotecă, un muzeu și un laborator „pentru încurajarea artelor și a cunoștințelor." În deceniile următoare, influența *« B.A. »* asupra vieții literare din Boston va crește mereu; dar scriitorii cu vederi liberale îi vor reproșa că nu dă activității sale „un caracter mai pronunțat democratic".

1806 John Howard Payne (1791—1852), foarte tînăr dramaturg din New York (la 14 ani editase prima revistă de teatru din Statele Unite, *« Thespian Mirror »* ⟨*« Oglinda actorului »*⟩), scrie melodrama *Julia, or the Wanderer* ⟨*Julia, sau Rătăcitorul*⟩, în spiritul convențiilor dramei engleze din sec. 18.

— Se publică *Epistles of William, Surnamed Littell, to the People of the Realm of Kentucky* ⟨*Epistolele lui William, supranumit Littell, către poporul ținutului Kentucky*⟩, savurcase schițe de portret ale coloniștilor de pe valea rîului Ohio. Autorul, William Littell (1768—1824), a fost unul dintre cei dintîi cercetători ai legilor indiene.

Scanned with OKEN Scanner

— Noah Webster editează *A Compendious Dictionary of the English Language* ⟨*Dicționar-compendiu al limbii engleze*⟩, cea dintîi publicație științifică de acest fel care consemnează și „americanismele". Dicționarul lui Webster, necontenit pus la punct de filologii moderni, e cea mai temeinică lucrare de lexicografie americană.

— Se naște, la Charleston (Virginia), William Gilmore Simms. (m. 1870)

1807 Joel Barlow publică *The Columbiad* ⟨*Columbiada*⟩, formă revizuită a *Viziunii lui Columb* (1787). Scopul, declarat în prefață, era acela „de a insufla dragostea pentru libertate națională" și de a combate „înclinarea primejdioasă către violență".

— **febr. 27** Se naște, la Portland (Maine), într-o veche familie de coloniști, Henry Wadsworth Longfellow. (m. 1882)

— **dec. 17** Se naște John Greenleaf Whittier, fiul unor țărani din Haverhill (Massachusetts). (m. 1892)

1808 Apar în vol., sub titlul *Salmagundi; or the Whim-Wham and Opinions of Launcelot Langstaff, Esq. and Others* ⟨*Salmagundi, sau Capriciile și opiniile lui Launcelot Langstaff, Esq. și ale altora*⟩, eseurile publicate între 24 ian. 1807 și 25 ian. 1808, pe foi volante, de frații Washington și William Irving și de J. K. Paulding. Concepute după modelul addisonian, cele 20 de eseuri ale tinerilor newyorkezi le dezvăluie ideile federaliste, aristocratice. Observația tipologică e, însă, precisă și comentariul viu. „*Salmagundi* e o foarte agreabilă lectură de dimineață sau foarte nimerită pentru orele după-amiezii, pentru că nu răpește unui gentleman prea mult din timpul rezervat afacerilor și plăcerilor." (Richard Henry Dana, *The Sketch Book*, în „North American Review", vol. 9, 1819, p. 334); „Cele mai bune bucăți sînt scrise în cel mai bun stil al domnului Irving. Luată în ansamblu, *Salmagundi* e o creație foarte valoroasă și a fost imediat recunoscută ca atare de către public. Îi lipsește, desigur, profunzimea colecțiilor moderne de eseuri britanice; dar, în ceea ce privește spiritul, efectul direct asupra cititorului, valoarea literară, ne îndoim că vreo altă publicațe de acest fel, apărută în anii care au trecut de la tipărirea *Spectatorului*, al cărui model îl urmează, ar putea fi comparată cu ea." (A. H. Everett, *Irving's Life of Columbus*, în „North American Review", vol. 28, 1829, p. 116)

— Premiera dramei *The Indian Princess; or, La Belle Sauvage* ⟨*Prințesa indiană, sau Frumoasa sălbatică*⟩, subintitulată *operă melodramatică*, de James Nelson Barker (1784—1858). Povestea frumoasei Pocahontas, tratată într-o manieră convențională, cu tipuri schematice și cu localizare fantezistă, are meritul de a introduce mai multe cîntece de inspirație folclorică.

1809 Englezul Thomas Campbell (1777—1844) publică în America poemul narativ *Gertrude of Wyoming* ⟨*Gertrude din Wyoming*⟩ cu subiect tipic romantic: o fată din valea Wyoming, în Pennsylvania, crescută în mijlocul unei naturi „copleșitoare-n sălba-

Scanned with OKEN Scanner

1809 tica-i frumusețe", se căsătorește cu logodnicul pe care-l așteptase „ani mulți, de-a rîndul, credincioasă"; dar curînd după aceea, sînt amîndoi uciși, împreună cu alți coloniști, de indienii unui trib din apropiere.

— Washington Irving scrie *A History of New York, From the Beginning of the World to the End of the Dutch Dynasty, by Dietrich Knickerbocker* (*Istoria New Yorkului de la începutul lumii pînă la sfîrșitul dinastiei olandeze, de Dietrich Knickerbocker*, satirizînd deopotrivă stilul pretențios al tratatelor de istorie, pe care-l parodiază într-o formă burlească, și unele fapte contemporane. Epoca „Noului Amsterdam", aceea în care New Yorkul se afla sub administrație olandeză, e, însă, evocată cu duioșie, ca „o vreme a pașnicei bunăstări", iar guvernatorul Peter Stuyvesant e un înțelept viteaz (imaginea o vor prelua multe opere de mai tîrziu). „Îmi dau, negreșit, seama că — fiind străin de partidele și de politica din America — pierd mult din înțelesul și din arta satirei; dar trebuie să mărturisesc că, privind numai la lucrurile pe care le înțeleg, nu am citit nimic care să-mi aducă atît de bine aminte de stilul lui Swift ... Cred, de asemenea, că sînt unele pasaje care indică, fără putință de tăgadă, că autorul are însușiri originale, iar unele trăsături îl apropie de Sterne." (Walter Scott, *Scrisoare către Carson Brecvort, 23 apr. 1813*) Knickerbocker devine un personaj extrem de popular: newyorkezii de origine olandeză îi iau numele. «Școala Knickerbockerilor» va fi numită gruparea literară constituită în deceniul al 2-lea în jurul lui Irving și al lui Paulding; mai tîrziu, critica literară va aplica termenul la întreaga mișcare literară din New York de dinaintea războiului civil din 1861—5. „O operă care poate fi comparată cu oricare alta de acest fel compusă în limba noastră; o carte cu glume care nu se tocesc niciodată și care, în loc să-și stingă strălucirea, așa cum se întîmplă, din timp în timp, cu umorul american și englezesc, cu lungi și întunecate intervale, își păstrează o vivacitate cu adevărat franțuzească, de la început la sfîrșit; o carte care, dacă e vorba să aibă un cusur, îl are doar pe acela că e prea glumeață, cu o țesătură prea deasă de veselie și de ridicol." (Edward Everett, în „North American Review", vol. 15, 1822, p. 206); „Nouă din zece cititori vor spune, probabil, despre *Knickerbocker* că e o bucată generoasă și caraghioasă; atît, și nimic mai mult. Fie și așa. O să i se facă dreptate cîndva. Planul lui Irving nu e clar și nici nu și l-a respectat de-a lungul operei. Adevăr sau ficțiune, fapt sau invenție, totul avea pentru el aceeași valoare, dacă vreo sugestie oarecare îi ieșea în cale. Într-un cuvînt, urmărim acest *Knickerbocker*, deși *este* obositor, deși *sînt* unele greșeli evidente în el; un pic de exagerare a umorului, un pic de confuzie în ceea ce privește scopul cărții; dar, în totul, o operă onorabilă a literaturii noastre, vînjoasă, îndrăzneață, și *în întregime originală*, fără să fie extravagantă." (John Neal, *American Writers*, în „Blackwood's Magazine", vol. 17, 1825, p. 62); „Se poate spune despre Irving nu numai că a caricaturizat, ci și că a avut curajul caricaturilor sale. Persoanele pe care le-a acoperit de ridicol erau strămoșii familiilor

Scanned with OKEN Scanner

1809 celor mai de seamă din New York ... După publicarea cărții, el nu mai putea să intre în mijlocul lumii bune căreia, de fapt, îi aparținea, fără să riște a fi insultat, mai ales de cucoanele bătrîne." (Edwin Percy Whipple, *American Literature and Other Papers*, 1886, p. 43); „Atîta vreme cît tinerețea și spiritul său cultivat au putut să țină piept lucrurilor, călimara lui a fost un izvor nesecat de voioșie, dar — cînd vinul a început să fiarbă — el l-a îndulcit prea tare. Asta explică de ce operele lui cele mai bune sînt opere timpurii și de ce *Knickerbocker* rămîne cel mai viguros și mai original dintre volumele lui." (Vernon Louis Parrington, *Main Currents in American Thought*, II, 1927, p.212)

— Royall Tyler publică *A Yankey in London* ⟨*Un yankeu la Londra*⟩, mai multe scrisori ale unui presupus emigrant american în Anglia, necontenit mirat de înfățișările societății britanice pe care le compară cu cele știute din America; aceste comparații, mărturisind un spirit profund conservator, nu sînt în avantajul democrației americane.

— Premiera dramei *Lovers' Vows* ⟨*Jurămintele îndrăgostiților*⟩, de John Howard Payne, stîngace adaptare după Kotzebue, îi aduce o asemenea cădere, încît prietenii tînărului autor organizează o colectă pentru a-l putea trimite pentru mai multă vreme în Anglia, sperîndu-se că publicul va uita, între timp, eșecul dramaturgului.

— William Allen (1784—1868), bibliotecar la Harvard, tipărește prima ediție a unei lucrări adesea republicată după aceea: *The American Biographical and Historical Dictionary* ⟨*Dicționarul biografic și istoric american*⟩. Operă cu numeroase lacune și cu interpretări subiective, compusă din unghiul unui cleric federalist.

— Apare, la Philadelphia, «*The Literary Gazette*» ⟨«*Gazeta literară*»⟩. În 1813—4, cînd Washington Irving va fi editorul ei, va publica mai ales opere ale «Knickerbockerilor», dar din 1817 pînă în 1821 — cînd își încetează apariția — își pierde treptat caracterul literar, transformîndu-se într-o neatractivă publicație a marinei americane.

— **iul. 8** Moare la New York Thomas Paine (n. 1737). Clericii newyorkezi refuză să înmormînteze „oasele acestui ateu în pămîntul binecuvîntat al unui cimitir". În ultimii ani ai vieții, acest înflăcărat partizan al independenței americane și al Revoluției franceze trăise uitat de prietenii săi de odinioară care-l socoteau „prea radical". Condamnat de guvernul britanic pentru înaltă trădare, salvat în ultima clipă de la ghilotină, în timpul Revoluției franceze (fusese ales membru al Convenției), atacat de conservatorii americani, Paine a fost ultimul reprezentant de seamă al raționalismului deist din sec. 18. „Credea în libertate și în dreptate și în doctrina sfîntă a egalității umane. Sub aceste stindarde divine a luptat întreaga viață. A făcut imposibilă scrierea unei istorii a libertății politice fără a i se pomeni numele. A fost unul dintre creatorii luminii, unul dintre vestitorii zorilor. Ura tirania regilor și tirania lui Dumnezeu." (Robert G. Ingersoll, *The Gods and Other Lectures*, 1874, p. 135); „Exprimîndu-se clar

Scanned with OKEN Scanner

și direct, el își presăra scrierile cu figuri alese din limbajul familiar oamenilor obișnuiți și îndrăzneala frazei lui provoca un larg ecou. A fost, probabil, cel mai mare pamfletar din cîți au scris în limba engleză." (Vernon Louis Parrington, *Main Currents in American Thought*, II, 1927, p. 341); „Scria cum gîndea, adesea împotriva gramaticii, a logicii, a eleganței, întotdeauna, însă, vrînd să fie deîndată înțeles. S-a ivit într-o vreme în care a putut fi o forță motrice și succesul revoluțiilor la care a participat face din el un profet și un filosof într-o măsură mai mare decît a fost cu adevărat." (Fred L. Pattee, *The First Century of American Literature*, 1935, p. 24); „Va fi, oare, acest patriot și luptător pentru drepturile umane așezat vreodată la locul pe care-l merită, respectat și iubit de poporul american? Nimeni n-o poate spune cu certitudine, dar e un fapt că în ultimul deceniu negura calomniilor care-i umbrea reputația s-a risipit și soarele adevărului a început să strălucească. Bunicii noștri îl aminteau rareori fără o expresie de dispreț, dar oamenii de astăzi îl înțeleg mai bine. Să ne gîndim la cuvintele lui Thomas A. Edison, care a spus: « L-am privit întotdeauna pe Thomas Paine ca pe unul dintre cei mai de seamă americani. Niciodată nu am avut în această țară un om înzestrat cu o inteligență mai vie »." (W. E. Woodward, *Tom Paine: America's Godfather*, 1945, p. 17)

— **ian. 19** Se naște, la Boston, Edgar Poe, fiul unor actori ambulanți. (m. 1849)

— **aug. 29** Se naște Oliver Wendell Holmes, fiul unui istoric modest, din Cambridge (Massachusetts). (m. 1894)

1810 Charles Jared Ingersoll (1782—1862), jurist din Philadelphia, publică, anonim, cartea *Inchiquin; The Jesuit's Letters* ⟨*Inchiquin, Scrisorile iezuitului*⟩, entuziaste descrieri ale Americii, în care polemizează cu unele relatări nefavorabile publicate, în anii din urmă, de călătorii englezi.

— William Cooper (1754—1809), tatăl lui Fenimore Cooper, scrie *A Guide in the Wilderness* ⟨*Călăuză în ținuturi virgine*⟩, celebrînd frumusețile peisajului american. Autorul întemeiase în statul New York un fel de falanster, « Cooperstown » (orașul lui Cooper), așezare pe care o voia „o uniune liberă a oamenilor care iubesc libertatea".

— Se publică *An Account of the Expeditions to the Sources of Mississippi and through the Western Parts of Louisiana* ⟨*Relatarea expedițiilor spre izvoarele lui Mississippi și prin părțile de vest ale Louisianei*⟩, jurnal de călătorie al lui Zebulon Montgomery Pike (1779—1813), ofițer în armata americană, unul dintre cei dintîi care au formulat ideea expansiunii Statelor Unite spre Colorado și Noul Mexic, ținuturi descrise de el într-un amestec de acurateță științifică și de fantezie romantică.

— Isaiah Thomas (1749—1831), tipograf din Worcester (Massachusetts), scrie *A History of Printing in America* ⟨*Istoria tiparului în America*⟩, punînd la îndemînă date inedite și extrem de

Scanned with OKEN Scanner

prețioase pentru viitoarele istorii ale literaturii din vremea colonială.
— Se naște la Cambridgeport (Massachusetts) Margaret Fuller. (m. 1850)
— Moare Charles Brockden Brown (n. 1771). „Dacă romanele lui Brown ne apar ca o expresie crudă a tinereții, ele sînt expresia tinereții unei literaturi, într-o măsură nu mai mică decît a tinereții autorului... Și, totuși, mult inferior lui Poe și lui Hawthorne... a scris povestiri fantastice în care simțul realității e evident." (Warren B. Blake, *Charles Brockden Brown*, în „The Sewanee Review", oct. 1910, pp. 435—36); „Romanele lui Brown aduc un sunet ciudat în auzul modern... Scriitorul a fost dintre aceia care... au vrut să-și păstreze locul modest de clasici minori în anii bravi ai tinereții Republicii." (Ernest Marchand, *Ormond*, 1937, p. XLIV); „Deși esențialmente un temperament singuratic, el s-a mișcat între oameni și simțurile lui au absorbit, ca un burete, toate imaginile pe care le-au atins. Datorită acestei abilități de a cuprinde totul dintr-o singură privire, el a putut lăsa goale în furtună inimile personajelor sale, creînd scene asemănătoare celor din Defoe, al căror realism e la fel de puternic ca în orice scriitor și pictînd un fundal fizic pe care a proiectat portretul ticăloșilor cu minte mereu neliniștită, al oamenilor cu pasiuni chinuitoare și intelect fascinant". (David Lee Clark, *Charles Brockden Brcwn*, 1952, p. 193); „Castelelor părăsite și temnițelor străvechi Brown le-a opus pădurile bîntuite de duhuri (în care nimic nu e așa cum pare a fi) și peșterile, prăpăstiile și povîrnișurilor din care omul luptă din greu să iasă. Sînt simboluri de demult, aproape instinctive, *selva oscura* a lui Dante și a celor mai vechi, iar peștera, ca metaforă a misterelor inimii omenești, e, probabil, la fel de veche ca însăși literatura." (Leslie Fiedler, *Love and Death in American Novel*, 1960, p. 147)

1811 Apare romanul gotic *The Asylum; or, Alonzo and Melissa* ⟨*Azilul, sau Alonzo și Melissa*⟩, de Isaac Mitchell (c. 1759—1812), publicat pînă atunci în foileton în ziarul tipărit de autor în orășelul Poughkeepsie de lîngă New York. În același an, profitînd de succesul *Azilului*, e publicată anonim o carte care plagiază, aproape cuvînt cu cuvînt, textul lui Mitchell: *Alonzo and Melissa, or the Unfeeling Father* ⟨*Alonzo și Melissa, sau Tatăl nepăsător*⟩. Cum nu existau mijloace legale de a împiedica publicarea plagiatelor, cele două cărți au circulat, multă vreme, concomitent.
— iun. 14 Se naște Harriet Beecher, fiica unui pastor protestant din orășelul Litchfield (Connecticut), autor al unor frecvente predici anti-catolice, apărător al dogmei calvine. (m. 1896)

1812 John Pierpont (1785—1866), jurist din Massachusetts, publică *The Portrait*, poem de atitudine federalistă, proslăvindu-i pe Washington și pe Hamilton și atacîndu-l pe Jefferson, pe care-l delcară, pur și simplu, „trădător".
— La Philadelphia apare romanul *Kelroy*, de Rebecca Rush (biografie necunoscută), caracteristic pentru literatura feminină

a începutului de secol, de o grație afectată și cu înclinări moralizatoare. Roman de moravuri, inspirat de viața din Philadelphia, *Kelroy* s-a bucurat, în anii următori, de numeroase ediții.
— Premiera, la Philadelphia, a piesei *Marmion*, dramatizare de James Nelson Barker după Walter Scott. Va fi tipărită în 1816.
— Tot la Philadelphia, se reprezintă *Paul and Alexis*, melodramă convențional romantică, de Mordecai Manuel Noah (1785—1851). În forma tipărită în 1821, piesa va fi intitulată *The Wandering Boys* ⟨*Copiii rătăcitori*⟩.
— În Polonia, unde fusese trimis să îndeplinească o misiune pe lîngă Napoleon, moare Joel Barlow (n. 1754), pe atunci ambasador în Franța.

1813 Se publică vol. *Odes, Naval Songs, and Other Occasional Poems* ⟨*Ode, cîntece marinărești și alte poeme ocazionale*⟩, de Edwin Clifford Holland (c. 1794—1824), poet din Carolina de Sud. Cartea marchează momentul răspîndirii romantismului în cultura statelor din Sud, pînă atunci indiferentă la noile forme literare.

1814 Francis Scott Key (1779—1843) scrie poemul *The Bombardment of Fort McHenry* ⟨*Bombardarea fortului McHenry*⟩, inspirat de un episod al războiului cu englezii, la care fusese martor pe cînd se afla în captivitatea trupelor britanice. Publicat în ziarul « *The Baltimore Patriot* », poemul, scris pe muzica unui cîntec englezesc, va deveni repede foarte popular, sub titlul *The Star-Spangled Banner* ⟨*Stindardul înstelat*⟩. În 1931, devine imnul oficial al Statelor Unite.
— Mathew Carey scrie *The Olive Branch* ⟨*Ramura de măslin*⟩, în care pledează pentru reconcilierea cu Anglia, după războiul din 1812.
— David Humphreys publică *The Yankey in England* ⟨*Yankeul în Anglia*⟩, comedie bazată pe o temă îndelung exploatată în literatura Statelor Unite: simplitatea moravurilor americanilor, în contrast cu mentalitatea sofisticată a europenilor.

1815 Bryant scrie *To a Waterfowl* ⟨*Unei păsări de apă*⟩, poem care își propune să sugereze, prin construcția strofelor, zborul păsării; ideea e aceea a existenței unei forțe care guvernează viața tuturor viețuitoarelor de pe pămînt. Versurile vor fi publicate în 1818 și, apoi, în vol. *Poems*, din 1821. Matthew Arnold îl va numi „cel mai desăvîrșit poem scurt din limba engleză". (Cf. James D. Hart, *The Oxford Companion to American Literature*, 1965, p. 849)
— Ediția din acest an a vol. *Poems*, de Freneau, cuprinde versurile patriotice și satirice scrise în timpul războiului cu englezii, din 1812.
— Se tipărește *A General History of New England from the Discovery to MDCLXXX* ⟨*Istorie generală a Noii Anglii de la descoperire pînă în 1680*⟩, de William Hubbard, pastorul din Ipswich, lucrare care stătuse la baza tuturor istoriilor americane scrise în sec. 18 și a prejudecăților anti-indiene din literatura unor

puritani. *Istoria* lui, considerată de mult pierdută, fusese descoperită în arhivele din Boston.

— Apare *Journal of a Cruise Made to the Pacific Ocean* ⟨*Jurnalul unei călătorii în Oceanul Pacific*⟩, de David Porter (1780—1843), ofițer în marina americană. Evocînd peisaje luxuriante, cartea va inspira crearea mai multor opere literare, printre care și o schiță din *The Encantadas*, de Melvill.

— La Boston, se publică « *The North American Review* » ⟨« *Revista nord-americană* »⟩, ai cărei redactori, E. T. Channing, R. H. Dana și William Tudor, voiau să încurajeze publicarea unei literaturi „cu adevărat americane", care „să fie în stare să se compare întru totul cu aceea a Angliei contemporane". Aici se vor publica, de-a lungul anilor, opere ale lui Bryant, Lowell, Henry Adams, Emerson, Irving, Longfellow, Holmes, Howells, Whitman, Twain, Henry James. Spre sf. sec. ea se va îndrepta și spre literatura europeană, tipărind lucrări ale lui Tolstoi, Maeterlinck, Wells, D'Annunzio. Încetează să apară în 1939; din 1963, își reia apariția la Colegiul « Cornell », din Iowa.

1816 John Pierpont publică poemul *Airs of Palestine* ⟨*Cîntecele Palestinei*⟩, proslăvind, în versuri pline de pasiune care-i amintesc pe primii puritani, valoarea morală a poeziei și a muzicii liturgice.

— Samuel Woodworth (1785—1842), scriitor din Massachusetts, publică romanul fantastic *The Champions of Freedom* ⟨*Luptătorii pentru libertate*⟩, a cărui acțiune e plasată în timpul recentului război împotriva englezilor. Eroul principal e Duhul lui Washington (« Misteriosul comandant »), care-i sfătuiește și-i ajută pe generalii americani.

— Abner Kneeland (1774—1844), pastor din Noua Anglie, scrie *A Series of Letters in Defense of Divine Revelation* ⟨*O serie de scrisori întru apărarea revelației divine*⟩. În pofida titlului, cartea exprimă grave îndoieli cu privire la originea divină a scripturilor. Scrierile de felul acesteia, publicate în revistele liberale ale vremii, vor duce, în 1838, la întemnițarea autorului.

— George Tucker (1775—1861), ziarist și politician liberal, tipărește vol. *Letters from Virginia* ⟨*Scrisori din Virginia*⟩, în care ironizează aristocrația rurală din vechiul dominion britanic, încă păstrătoare a unor tradiții — cîteodată într-o formă caricaturală, întotdeauna anacronice — aduse din Anglia, în urmă cu 2 sec.

— Apare, la Boston, *A Vocabulary of Words and Phrases Peculiar to the United States* ⟨*Vocabular al cuvintelor și expresiilor caracteristice Statelor Unite*⟩, de John Pickering (1777—1846), filolog influențat de teoria lui Webster a unei „variante tipic americane a englezei".

— La Baltimore se întemeiază « The Delphian Club » ⟨« Clubul delphic »⟩, asociație literară al cărei program naționalist, de încurajare a literaturii americane (dar și de negare a litera-

Scanned with OKEN Scanner

turilor europene), e ilustrat prin articolele lui John Neal, Francis Scott Key și Samuel Woodworth, apărute în revista « *The Portico* » ⟨« *Arcada* »⟩, editată de către membrii clubului, pînă în 1818.

1817 În « *The North American Review* » e publicat poemul *Thanatopsis* ⟨*Viziunea morții*⟩ al lui Bryant. Moartea însemna, în concepția tînărului poet, împlinirea datoriei pe care o are natura de a recupera tot ceea ce a creat și a dus la împlinire și desăvîrșire. Omul trebuie să adopte morala dictată de natură și să știe limpede că soarta lui se încheie cu întoarcerea în natură. „E un poem bine gîndit, bine construit, bine versificat. Ideea din concluzie e de o înălțătoare noblețe și a slujit admirabil la desăvîrșirea întregii compoziții." (Edgar Allan Poe, *William Cullen Bryant*, 1846, în *Opere*, vol. VI, 1894, p. 113)

— James Nelson Barker scrie comedia *How To Try a Lover* ⟨*Cum să pui la încercare un îndrăgostit*⟩, povestea aventurilor unor tineri din Catalonia Evului Mediu, care izbutesc să înfrîngă piedicile puse în cale de familiile lor aflate în război și să se căsătorească, slăvind puterea dragostei atotputernice.

— La Detroit, se înființează Universitatea Michiganului (din 1817, se mută la Ann Arbor).

— **iul. 12** Se naște, în orașul Concord (Massachusetts), Henry David Thoreau, într-o familie care descindea din emigrați scoțieni și francezi. (m. 1862)

1818 Se reprezintă la Londra tragedia în versuri albe *Brutus; or, the Fall of Tarquin* ⟨*Brutus, sau Prăbușirea lui Tarquinus*⟩, de J. H. Payne, un montaj de fragmente dramatice (inspirate de căderea ultimului rege roman și de proclamarea republicii), scrise și publicate de Payne în anii precedenți.

— Hannah Mather Cocker (1752—1829), nepoată a lui Cotton Mather, publică *Observations on the Real Rights of Women* ⟨*Observații asupra adevăratelor drepturi ale femeilor*⟩. Unul dintre primele documente ale feminismului militant din Statele Unite.

1819 Fitz-Greene Halleck (1790—1867), membru al « Grupului Knickerbockerilor », publică poemul narativ *Fanny* care, imitînd tonul lui Byron din *Beppo* și *Don Juan*, satirizează societatea newyorkeză, pretențiile ei culturale ridicole, snobismul și mercantilismul ei.

— Apare, fără știrea autorului, poemul *The Lament of the Captive* ⟨*Jeluirea prizonierei*⟩, de Richard Henry Wilde (1789—1847), fragment dintr-o plănuită epopee a războiului cu triburile indienilor seminoli. Poemul, interpretat de unii ca un atac împotriva sclaviei, a fost întîmpinat cu entuziasm și pus pe muzică în mai multe rînduri; în această formă circulă și azi, sub titlul *My Life Is Like the Summer Rose* ⟨*Viața mea-i precum o roză, vara*⟩.

— **mart.-iun.** Apar, anonim, în « *New York Evening Post* » și în « *National Advertiser* » cele 35 de poeme scrise în stil folcloric și intitulate *Croaker Papers* ⟨*Documentele broscciului*⟩, comentarii amare ale evenimentelor contemporane. S-a dovedit mai tîrziu că autorii erau Joseph Rodman Drake (1795—1820)

Scanned with OKEN Scanner

1819 și Fitz-Greene Halleck, amîndoi membri ai «Grupului Knickerbockerilor». Vor fi tipărite în vol. în 1860.

— Sub pseudonimul «Geoffrey Crayon», Washington Irving începe să publice în foileton *The Sketch-Book* ⟨*Cartea de schițe*⟩. Cele mai multe schițe (care vor apărea pînă în 1820, fiind publicate, după cîteva luni, și în Anglia) descriu reacțiile unui călător american în Marea Britanie. Unele din ele, însă (precum *Rip Van Winkle* și *Legenda de la Sleepy Hollow*), inspirate din povești populare germane sau olandeze, sînt proiectate pe fundalul peisajului american. Situațiile fantastice (eroi care se întorc acasă după ce dormiseră 20 de ani încheiați și fuseseră uitați de toată lumea, sau — alții — care dispar după ce fuseseră urmăriți de creaturi fără cap ce bîntuie prin nopțile cețoase) se amestecă cu descripțiile precise ale New Yorkului contemporan și sînt comentate cu un umor surîzător. „Fiecare are prima lui carte pe care să o fi citit; vreau să spun *o carte*, printre toate celelalte, care, în adolescență, să-i fi fascinat imaginația și care, în același timp, să-i fi stîrnit și săturat poftele minții. Pentru mine, aceasta a fost *Cartea de schițe* a lui Washington Irving. Eram elev de școală cînd a fost publicată și citeam fiecare foileton cu o uimire și o bucurie mereu crescînde — fermecat de umorul lor blînd, de duioșia melancolică, de atmosfera de visare ..." (Henry Wodsworth Longfellow, Cuvînt la o adunare a Societății de Istorie din Massachusetts, 15 dec. 1859); „Stilul schițelor e stilul caracteristic al lui Irving — pur, cast, spumos, curgător; adesea elegant și întotdeauna potrivit temei tratate; bogat, dar nu extravagant, cu imagini variate și pertinente — frumoase flori de stil, amestecate cu grație, înfățișîndu-se nu într-o copleșitoare abundență, ca în unele grădini artificiale, ci într-un fel de ordine și variație naturală, ca în podoabele florale care ne întîmpină cînd privim niște peisaje frumoase." (Charles Adams, *Memoirs of Washington Irving*, 1870, p. 93); „*Cartea de schițe* e aceea în care Irving ni se înfățișează pentru întîia oară ca un purtător de torță în marea procesiune a prozatorilor englezi. În *Knickerbocker* dansa sau țopăia în ritmul propriei inimi; în *Salmagundi* se înălțase la înțelegerea responsabilității literare, fără să știe prea bine în ce direcție îl va duce sensul abia aflat al literaturii. În *Cartea de schițe* e un scriitor matur, clasic, plecîndu-se în fața marii tradiții a prozei engleze și știind precis ce are de făcut și cum trebuie s-o facă." (Edmund Gosse, *Irving's Sketch-Book*, în „The Critic", vol. 3, 1883, p. 141); „...Aventurile și dezamăgirile lui Rip erau caracteristice americanului din epoca pionierilor. Incapabil de o muncă prea temeinică, sîcîit de nevastă, dezgustat de societatea umană, se retrage în munți, însoțit doar de cîine și de pușcă. Bea zdravăn, adoarme și e vrăjit. După douăzeci de ani, se trezește într-o altă societate. Vechile granițe dispăruseră, figurile de odinioară nu mai puteau fi văzute, toate aspectele vieții se schimbaseră. În străfundul său, Rip, însă, nu se schimbase; pentru că se rătăcise într-un vis și, așa cum mărturiseau ceasul și calendarul, rămăsese, din punct de vedere

Scanned with OKEN Scanner

mental, un băieţandru. Aceasta a fost soarta unei întregi generaţii: nu e, oare, încă şi acum soarta majorităţii americanilor pierduţi în visele lor de a dobîndi averi în afacerile imobiliare, în cele cu cauciuc sau cu petrol? În clipele noastre eroice, ne putem crede Ciorapi-de-piele sau Paul Bunyani cu pumnii tari. Dar, în adîncul inimii, sîntem nemîngîiaţi ripi." (Lewis Mumford, *The Golden Day*, 1927, p. 68)

— Apare tragedia romantică în versuri *Otho*, de John Neal (1793—1876), scriitor şi ziarist din Baltimore, membru al «Clubului delphic».

— Premiera dramei *She Would Be a Soldier; or The Plains of Chippewa* ⟨*Ar fi trebuit să fie şi ea soldat, sau Cîmpiile din Chippewa*⟩ de Mordecai M. Noah, inspirată din ultimele lupte ale războiului cu englezii, din 1812, în care, pe fundalul evenimentelor reale, e proiectată o intrigă romantică, cu deghizări, răpiri spectaculoase şi cu îndrăgostiţi gata să-şi sacrifice viaţa pentru a-i salva pe cei pe care-i iubesc.

— John Gottlieb Ernestus Heckenweller (1743—1823), misionar din vestul Pennsylvaniei, publică *Account of the History. Manners, and Customs of the Indian Nations Who Once Inhabited Pennsylvania* ⟨*Relatarea istoriei, purtărilor şi obiceiurilor naţiunilor indiene care au locuit cîndva în Pennsylvania*⟩. Lucrarea sa, părtinitoare, cu multe interpretări romantice ale vieţii şi tradiţiilor indiene, a constituit o sursă bogată de inspiraţie pentru scriitorii sec. 19 şi, îndeosebi, pentru romanele lui Fenimore Cooper.

— Se tipăreşte, la Philadelphia, «*The Electric Magazine*» ⟨«*Revista electrică*»⟩, publicaţie care, purtînd diverse titluri pînă în 1907, cînd îşi va înceta apariţia, a reeditat opere literare şi articole de critică apărute în revistele americane şi engleze, reluînd cîteodată şi articole publicate în alte ţări.

— **febr. 22** Se naşte, la Cambridge (Massachusetts), într-o familie veche de colonişti englezi, James Russell Lowell. (m. 1891)

— **mai 31** Se naşte în orăşelul Huntington (Long Island), Walt Whitman, descendent al unor colonişti veniţi din Olanda, Anglia şi Ţara Galilor. (m. 1892)

— **aug. 1** Se naşte, la New York, Herman Melville, urmaş al unor colonişti englezi şi olandezi. (m. 1891)

1820 Apare *Yamoyden*, poem de Robert Charles Sands (1799—1832) şi James Wallis Eastburn (1797—1819). Inspirat de războaiele cu indienii, din sec. 17, el împarte, cu o rigoare romantică, personajele în fiinţe cu desăvîrşire bune (băştinaşii) şi făpturi demonice (puritanii).

— Premiera dramei romantice *Giovanni Sbogarro*, scrisă de fratele mai mare al lui Washington Irving, Peter (1771—1838).

— Călătorul canadian Gabriel Franchère (1786—1863) publică *Relation d'un voyage à la Côté du Nord Ouest de l'Americque Septentrionale* ⟨*Relatarea unei călătorii pe Coasta de Nord-vest a Americii de Nord*⟩. Însemnările pline de culoare ale lui Franchère au stat la baza romanului *Astoria* (1836) al lui Irving. Cartea lui Franchère a fost tradusă în engleză în 1854.

Scanned with OKEN Scanner

— ian. În revista conservatoare engleză «*Edinburgh Review*», ziaristul Sydney Smith publică următorul comentariu: „În cele patru puncte cardinale ale lumii, cine citește o carte americană? Cine se duce la o piesă americană? Cine privește o pictură sau o statuie americană?."

1821 La deschiderea anului universitar la Harvard, Bryant citește poemul *The Ages* ⟨*Vîrstele*⟩, 35 de stanțe spenseriene, care celebrau izbînzile omului, principiul progresului uman, și afirmă că sînt „...Semne ferice, mii de semne / ce dau nădejdi în zile bune / ai căror zori se simt aproape". În același an, el își publică primul vol. de *Poems*.

— James Gates Percival (1795—1856), medic din Carolina de Sud, aclamat ca „marele poet al Americii", publică un volum de *Poems*, care nu poate sugera astăzi motivele gloriei de acum 150 de ani. Piesa cea mai reprezentativă, *Prometeu* (considerat de contemporani a fi egal în valoare cu *Childe Harold* al lui Byron), e un poem diluat, în care ideea „propășirii umane", a „jertfei ce stă la temeiul oricărei fapte măreț", e estompată de retorism.

— Apare lungul poem narativ *Noah* ⟨*Noe*⟩, de Paul Allen, revizuit în bună măsură de John Neal.

— James Fenimore Cooper scrie *The Spy : A Tale of the Neutral Ground* ⟨*Spionul. Povestire din teritoriul neutru*⟩, operă narativă cu o acțiune complicată, în general — însă — bine construită, înfățișînd momente din războiul de independență, peste care se suprapun imagini dinamice, pline de culoare, cu deghizări, răpiri, evadări, lupte spectaculoase și condamnați la moarte iertați în ultima clipă. „Multe scene și personaje noi, umor și patos, o pictură a Americii din timpul lui Washington." (Maria Edgeworth, *Scrisoare către Mrs. Rexton, 8. VII 1821*, în *Letters*, II, 1901, p. 29). „*Spionul* a fost un eveniment. Cea mai îndrăzneață și mai frumoasă încercare de roman istoric în America... O carte bună; plină, poate, de greșeli și de ezitări. Dar, în același timp, cu merite neîndoielnice, cu o îndrăzneală de concepție și un curaj al construcției care demonstrează clar încrederea unui geniu în propriile lui resurse. Concepția «spionului» ca personaj literar a fost o concepție foarte nobilă." (William Gilmore Simms, *Views and Reviews in American Literature, History and Fiction*, 1845, p. 211); „*Spionul* a constituit temeiul celebrității lui Cooper în această țară, în Anglia și în Europa. Au fost oameni care și-au modelat viața după o pildă ce putea fi regăsită în cariera lui Harvey Brich și erau mîndri de asta. Devotamentul pentru cauza pe care o iubea și o slujea, modestia, puterea de a-și urmări scopul... alcătuiau subiectul unei bune predici pe temă morală." (Donald G. Mitchell, *American Lands and Letters, The Mayflower to Rip-Van-Winkle*, 1897, p. 234); „Succesul *Spionului* nu s-a datorat noutății subiectului. Cuprinzînd multe dintre greșelile caracteristice lui Cooper, conține și multe merite caracteristice lui. E plin de scene care atestă vigoarea narațiunii sale; și personajul central, umilul negustor

Scanned with OKEN Scanner

ambulant Harvey Birch, calm, viteaz, incoruptibil, inventiv în vreme de pericol, e un exemplu nobil al acelui eroism lipsit de emfază într-un portret de felul acelora în care Cooper excela." (Henry Pancoast, *An Introduction to American Literature*, 1898, p. 133)

— Frances Wright (1795—1852), scriitoare scoțiană, partizană a ateismului și a emancipării claselor oropsite (mai ales a negrilor), scrie *Views of Society and Manners in America* ⟨*Privire asupra societății și obiceiurilor americane*⟩, entuziastă relatare a unei călătorii prin Statele Unite, „țara care ar avea posibilitatea să desăvîrșească o societate dreaptă pentru toți".

— Se înființează revista « *The Saturday Evening Post* » ⟨« *Poșta de sîmbătă seara* »⟩, al cărei scop inițial era „să aducă pe masa de duminică a locuitorilor Philadelphiei o lectură agreabilă". Treptat, preocupările literare devin mai statornice și E. A. Poe, Cooper, Harriet Beecher-Stowe vor colabora în deceniile următoare. De pe la începutul sec. 20, noii editori se vor întoarce la intențiile fondatorilor și literatura publicată aici va urmări același scop, ca și odinioară, „să fie un dar agreabil pe masa de duminică". Acest caracter larg popular va fi subliniat de copertele realist-sentimentale pe care, de decenii întregi, le semnează Norman Rockwell. Apare și astăzi.

1822 James Lawson (1799—1880), om de afaceri newyorkez, prieten cu Washington Irving și E. A. Poe, publică, anonim, poemul *Ontwa, the Son of the Forest* ⟨*Ontwa, fiul pădurii*⟩, viziune convențional romantică a vieții indienilor.

— Apare vol. de versuri *Elixir of Moonshine by the Mad Poet* ⟨*Elixirul clarului de lună, de Poetul nebun*⟩. « Poetul nebun » era un boem din New York, McDonald Clarke (1798—1842), ale cărui poeme au o trăire autentică, mărturisind o bucurie simplă, a descoperirii unei lumi mereu inedite pe străzile din jurul Broadwayului, printre hoinarii care dorm prin parcuri, printre cărăuși și actori săraci.

— James McHenry (1785—1845), poet din Philadelphia, scrie *The Pleasures of Friendship* ⟨*Bucuriile prieteniei*⟩, versuri cu un anacronic sunet neo-clasic.

— Washington Irving publică vol. de schițe: *Bracebridge Hall; or, The Humorists: A Medley* ⟨*Bracebridge Hall, sau Umoriștii. Potpuriu*⟩, a căror acțiune se desfășoară în peisajul romantic al Angliei, Franței, Spaniei și Americii. Cea mai cunoscută, *The Storm Ship* ⟨*Corabia furtunii*⟩, e o versiune americanizată a *Olandezului zburător*.

— Apare masiva biografie romanțată a unei căpetenii indiene, *Logan, a Family History* ⟨*Logan, o poveste de familie*⟩, de John Neal, în care exotismul spectaculos se substituie, de cele mai multe ori, datelor reale, creînd o imagine fantezistă a vieții indienilor.

— Catharine Maria Sedgwick (1789—1867), scriitoare din Massachusetts, publică *A New England Tale* ⟨*O poveste din Noua Anglie*⟩, roman sentimental, cu evidente intenții moralizatoare.

Scanned with OKEN Scanner

Descrierea vieții americane de familie la începutul sec. 19 conține — însă — multe elemente exacte, sugerînd o atmosferă mohorîtă care poartă încă semnele educației puritane.

— Apare povestirea *A Few Days in Athens* ⟨*Cîteva zile la Atena*⟩, de Frances Wright, evocînd cu mijloace romantice viața din Grecia clasicismului antic. Whitman va numi această carte „hrana zilnică a tinereții" lui.

— Premiera piesei *The City Looking Glass* ⟨*Oglinda orașului*⟩, de Robert Montgomery Bird (1806—54), student medicinist. Comedie de moravuri, ironizînd viața înaltei societăți și a burgheziei parvenite din Philadelphia.

1823 James McHenry publică, într-un singur an, 3 opere care demonstrează cît de profundă era influența romantismului european asupra scrisului său: *Waltham*, poem epic înfățișînd, cu numeroase inadvertențe, episoade din războiul de independență; *The Wilderness; or, Braddock's Times* ⟨*Natura virgină, sau Vremea lui Braddock*⟩, roman despre războaiele cu indienii din sec. 17, în care adevărul evenimentelor e la fel de îndoielnic; *The Spectre of the Forest* ⟨*Fantoma pădurii*⟩, roman istoric despre Noua Anglie, în care localizarea e incertă, reprezentînd doar un pretext pentru exerciții epice în stilul lui Walter Scott.

— *The Pilot* ⟨*Pilotul*⟩, roman de Fenimore Cooper. Aventurile, în timpul războiului de independență, a unor corăbii de război americane a căror misiune, aceea de a captura mai mulți englezi de seamă, e relatată cu amănunte pline de pitoresc,întrețesute cu o poveste de dragoste, semnificînd victoria sentimentului curat împotriva prejudecăților de familie.

— În același an, Cooper publică romanul *The Pioneers; or, The Sources of the Susquehanna* ⟨*Pionierii, sau Izvoarele rîului Susquehanna*⟩, a cărui acțiune se petrece în nordul statului New York, în regiunea munților împăduriți din preajma satului Cooperstown, regiune familiară scriitorului. Intriga, cu întîmplări neprevăzute, cu revelarea neașteptată a unor relații de rudenie ale eroilor, cu vînători de cerbi prin hățișurile codrilor și spectaculoase incendii în păduri, e plasată tot în vremea războiului de independență, evocat mai mult prin aluzii. „Originalul vînător din *Pionierii* exprimă clar impulsuri subversive. Personajul a fost conceput în termenii unei antiteze între natură și civilizație, între libertate și lege, care a guvernat cele mai multe interpretări ale expansiunii spre Vest. Cooper a fost în stare să-i vorbească despre această temă poporului lui, pentru că forțele care acționau înlăuntrul său reproduceau întocmai modelele gîndirii și ale simțirii predominante în societatea vremii. Dar el simțea problemele cu mai multă profunzime decît contemporanii săi; el era, în același timp, mai puternic legat de principiul ordinei sociale și mai receptiv la ideile naturii și libertății în pădurile Vestului, decît erau ceilalți americani." (Henry Nash Smith, *Virgin Land*, 1950, pp. 60—61)

— James Kirke Paulding (1778—1860), membru proeminent al « Grupului Knickerbockerilor », scrie romanul *Koningsmarke*,

Scanned with OKEN Scanner

the Long Finne: A Story of the New World ⟨*Koningsmarke, finlandezul cel înalt. Poveste din Lumea Nouă*⟩. Intenționînd, la început, să ironizeze romanele lui Scott și ale lui Cooper, povestirea lui Paulding se lasă treptat furată de întîmplările pline de neprevăzut pe care le imaginează și construiește o complicată arhitectură epică, reconstituind, în maniera școlii newyorkeze, istoria coloniei suedeze de pe rîul Delaware, la începutul sec. 17.

— John Neal publică lunga povestire *Seventy-six* ⟨*'76*⟩, în care se reconstituie episoade întregi ale războiului de independență, și *Randolph*, roman epistolar, cuprinzînd critici violente împotriva unor scriitori contemporani și o satiră la adresa unui politician din Baltimore, înfățișat ca „un înfumurat fără nici un fel de valoare". Fiul acestuia îl provoacă la duel pe Neal (provocare pe care scriitorul o ignoră).

— Apare (pînă în 1860) «*New York Mirror*» ⟨«*Oglinda New Yorkului*»⟩, „săptămînal dedicat literaturii, artei și societății". Editorul său, Samuel Woodworth, împreună cu colaboratorii cei mai de seamă, Cooper, Irving, Neal, Whittier, au făcut din această publicație o antologie dintre cele mai grăitoare a literaturii americane din acea vreme. Din 1844, cînd Edgar Poe va deveni titularul cronicii literare (revista apare atunci sub numele de «*Evening Mirror*», ⟨«*Oglinda serii*»⟩), publicația va avea un caracter mai accentuat pro-romantic.

1824 *The Chestnut Tree* ⟨*Castanul*⟩, lung poem al lui Royall Tyler, imagine patriarhală a lumii rurale americane, prevestind — însă — apariția industrialismului. Una dintre ultimele opere notabile ale neoclasicismului din Statele Unite.

— Bryant publică poemul în versuri albe *Monument Mountain* ⟨*Muntele monument*⟩. Numele unui munte prăpăstios din locurile copilăriei îi sugerează lui Bryant povestea iubirii neîmplinite dintre 2 tineri și moartea fetei care, deznădăjduită, se azvîrle din vîrful muntelui.

— Apare vol. *Tales of a Traveller* ⟨*Povestirile unui călător*⟩ de Washington Irving. Cele mai multe pagini cuprind însemnări, scrise cu un umor blajin, dintr-o călătorie în Germania. Altele, „documente găsite printre hîrtiile răposatului Dietrich Knickerbocker", sînt plasate în New York. Vol. „cristalizează concepțiile literare ale scriitorului și relevă contribuția lui la constituirea formei romantice a schiței, cu unitatea temei și a atmosferei, cu aparentul realism al detaliului narativ și al descrierii locurilor, cu ascuțita caracterizare a personajelor, cu polisarea stilului desemnat să producă efecte artistice, cu umorul lipsit de complicații și cu lumea fascinantă, plină de imaginație, plasată departe de viața mondenă." (Martin S. Day, *History of American Literature*, I, 1970, p. 78)

— William Austin (1778—1841), jurist din Boston, scrie *Peter Rugg, the Missing Man* ⟨*Peter Rugg, omul dispărut*⟩, povestire fantastică al cărei subiect e influențat, probabil, de E.T.A.

Scanned with OKEN Scanner

Hoffmann: un bostonian, întorcîndu-se spre oraș pe o furtună năpraznică, nu-și găsește ținta și rătăcește vreme de 50 de ani, timp în care galopul calului său se aude în regiuni diferite ale Coastei de Est a Statelor Unite. Povestirea a intrat în folclor, de unde au preluat-o Hawthorne și Amy Lowell.

— Lydia Maria Child (1802—80) publică povestirea *Hobomok*, a cărei acțiune se petrece în Massachusettsul epocii coloniale. Motivul „bunului sălbatic" e reluat pe un ton lipsit de elan.

— Premiera tragediei în versuri *Superstition* de J. N. Barker. Acțiune romantică, abundînd în scene de efect, cu dueluri, lupte cu indieni, grandilocvente declarații de dragoste; personajele, coloniști din Noua Anglie a sec. 17, sînt descrise vag, dar unele evenimente (precum un proces de vrăjitorie) sînt evocate cu un autentic simț al dramatismului.

— Samuel Woodworth scrie *La Fayette*, melodramă romantică, proslăvindu-l pe generalul francez venit să lupte pentru independența americană.

— Theophilus Parsons (1797—1882), tînăr profesor de drept la Harvard, editează «*United States Literary Gazette*» ⟨«*Gazeta literară a Statelor Unite*»⟩, la care colaborează Longfellow, Bryant, R. H. Dana, J. G. Percival. Revista apare pînă în 1826.

— În revista engleză «*Blackwood's Magazine*», John Neal publică mai multe articole dedicate literaturii americane. Cele mai importante sînt cele 5 apărute între sept. 1824 și febr. 1825, în care sînt prezentați un număr de 135 scriitori americani. Scrise fără ca autorul lor să fi avut acces direct la cărțile discutate, articolele abundă în greșeli, dar sînt socotite drept cea dintîi încercare de a redacta o istorie a literaturii Statelor Unite.

1825 Apar *poemele* lui Edward Coote Pinkney (1802—28), cel care-l provocase la duel pe John Neal (1823). Deși lăudate de Poe, versurile lui Pinkney sînt imitații fără strălucire după Byron și Moore.

— Bryant scrie *A Forest Hymn* ⟨*Un imn al pădurii*⟩, proclamînd frumusețea firii căreia omul se cuvine a i se închina, mai curînd decît bisericii; necontenita schimbare a naturii înseamnă reînnoirea ce se opune morții, ordine a frumuseții, căreia omul trebuie să i se supună. În același an, Bryant scrie elegia *The Death of the Flowers* ⟨*Moartea florilor*⟩, prilejuită de moartea neașteptată a surorii sale. În tristețea copleșitoare a unei zile de toamnă, moartea e descrisă ca o întoarcere firească în ciclul atotcuprinzător al naturii.

— Fitz-Greene Halleck scrie poemul *Marco Bozzaris*, despre eroul luptei pentru libertate a poporului grec. Versurile sînt influențate de poemele byroniene.

— Fenimore Cooper publică romanul *Lionel Lincoln*; intriga e forțat complicată și singurele amănunte care interesează astăzi, în puzderia de *qui-pro-quo*-uri și de lovituri de teatru, sînt cele înfățișînd luptele de la începutul războiului de independență, descrise cu acuratețe.

Scanned with OKEN Scanner

— Nicholas Marcellus Hentz (1797—1856), profesor de limbă franceză din Carolina de Sud, publică *Tadeuskund, the Last King of Lenape* ⟨*Tadeuskund, ultimul rege din Lenape*⟩, povestire melodramatică despre indienii delaware, prezentați fantezist, convenția romantică trecînd prin influența lui Fenimore Cooper.

— Aflat în Anglia, John Neal publică un lung roman, *Brother Jonathan* ⟨*Fratele Jonathan*⟩, a cărui acțiune, foarte diluată, încearcă să prezinte viața Noii Anglii dinainte de războiul de independență.

— Premiera tragediei *The Widow's Son; or, Who Is the Traitor?* ⟨*Fiul văduvei, sau Cine-i trădătorul?*⟩, de Samuel Woodworth, în spiritul dramelor domestice ale sentimentalismului francez, în care atmosfera Massachusettsului din preajma războiului din 1776 adaugă un element patetic. Personajul principal, fratele Jonathan (care apare nu numai în romanul lui Neal — v. *supra* — ci și într-o altă piesă din același an a lui Woodworth, *The Forest Rose; or American Farmers* ⟨*Trandafirul de pădure, sau Fermieri americani*⟩, un om simplu, de o mare robustețe morală, cu un remarcabil spirit practic, a fost considerat multă vreme după aceea drept întruparea yankeului tipic.

— Apare primul vol. din colecția bibliofilă „The Atlantic Souvenir", în care vor fi publicați Bryant, Irving, Cooper, Paulding Halleck. Este editată pînă în 1832.

— R.C. Sands și Bryant editează «*The New York Review and Atheneum Magazin*» ⟨«*Revista din New York și Jurnalul Ateneului*»⟩, a cărei intenție era „să demonstreze existența unei literaturi originale în America". Dificultățile financiare îi vor obliga în 1826 pe cei 2 să vîndă revista publicației «*The United States Literary Gazette*». În scurtul răstimp în care a apărut, a publicat colaborările unor tineri scriitori (printre ei și Longfellow).

1826 Apare vol. *Melodies, Duets, Songs, and Ballads* ⟨*Melodii, duete, cîntece și balade*⟩, reunind versurile scrise pînă atunci de Samuel Woodworth. În majoritate *poezii inspirate de natură* și balade celebrînd victoriile americane; poemele — puse pe muzică de compozitorul Frederick Scott — au ajuns, în deceniile următoare, foarte populare, generații întregi de copii învățîndu-le pe de rost la școală.

— Fenimore Cooper publică *The Last of the Mohicans (Ultimul mohican)*. Acțiunea, care se petrece în nordul statului New York, la mijlocului sec. 18, e susținută de o cunoaștere precisă a ritmului epic, iar personajele sînt desenate cu o mare energie portretistică. „În privința desenării portretelor, *Ultimul mohican* e întrecut de multe alte opere ale scriitorului. Meritul său trebuie căutat în descrierile de natură și în acțiune. E ușor să găsești greșeli în *Ultimul mohican*, dar nu-i deloc ușor să-i afli un rival care să se apropie de arta lui. Cartea respiră miresmele curate ale vieții în aer liber: se simte parfumul pădurilor de pin și prospețimea vîntului de munte. Peisajul ei întunecat și săl-

batic se înalță tot atît de clar ca și imaginile de pe pînza unui pictor sau, mai curînd, ca reflectarea naturii înseși." (Francis Parkman, în „North American Review", ian. 1852, p. 156); „Nici o partidă de vînătoare nu e mai fioroasă și mai absurdă, nici un pericol mai puțin motivat, nici o salvare mai ridiculă, nici o tensiune epică mai melodramatică decît cele din *Ultimul mohican*. Peisajul e aproape cu totul abstract, arhetipal; printre copaci fără nume, două femei și protectorii lor fug din fața unor sinistri urmăritori, într-o goană care-i duce la peștera mitică a lui Charles Brockden Brown, în spatele unei cascade vrednice de Scott și în preajma unui lac înconjurat de păduri (lacul e al lui Cooper!), a cărui imagine ne îngrozește visele, dar pe care turistul sau pescarul nu îl descoperă. Și, în mijlocul acestor păduri magice (uneori semănînd mai mult cu cele ale lui Shakespeare din *Visul unei nopți de vară* decît cu oricare pădure de pe aceste meleaguri), nu există înțepături de țînțari și furnicile nu se tîrăsc prin iarbă; tufișurile vrăjite se pleacă să nu rupă hainele și să nu supere privirile celor două fete care, fără săpun, fără pieptene și fără perie, trebuie să-și păstreze neatinsă... simbolica frumusețe. Indienii vorbesc asemenea miticilor celți din *Ossian*, nobilii asemenea lui Fenimore Cooper, amintindu-i pe cei din romanul clasic britanic, Natty, însuși, asemenea unui amestec neverosimil de actor provincial, de predicator dintr-un sat pierdut în păduri și de înțelept. Romanul e o piesă în care nu pătrunde realitatea." (Leslie A. Fiedler, *Love and Death in the American Novel*, 1960, p. 198)

— Timothy Flint (1760—1840), misionar protestant din Noua Anglie, scrie povestirea romantică *Francis Berrian; or, The Mexican Patriot* ⟨*Francis Berrian, sau Patriotul mexican*⟩, despre un puritan din Massachusetts care participase la revoluția mexicană din 1822, prilej de a picta un peisaj sudic însorit, nostalgică reprezentare a unor locuri visate de cel care-și petrecea viața „în negurile Atlanticului de Nord".

— Premiera „tragediei domestice" *Richelieu*, de J. H. Payne, adaptare nemărturisită după o obscură dramă franceză.

— Apare broșura *Observations on Growth of the Mind* ⟨*Observații asupra dezvoltării intelectului*⟩, de Sampson Reed (1800—80), ale cărui teorii influențate de mistica lui Swedenborg îndeosebi cele relative la „corespondențele sufletești" și la „optimismul profetic" vor înrîuri idealismul filosofiei lui Emerson.

— **iul. 4** Moare Thomas Jefferson (n. 1743), unul dintre „arhitecții independenței americane" (Whittier), autorul textului *Declarației de independență*, conducător al aripei celei mai liberale a revoluționarilor americani, partizan înflăcărat al Revoluției franceze. Daniel Webster, care va publica în acel an un *Discurs* comemorîndu-l pe Jefferson, îl va numi „părinte al Americii moderne".

1827 Apare vol. *Tamerlane and Other Poems* ⟨*Tamerlan și alte poeme*⟩, de Edgar Allan Poe. Poemul care dă titlul cărții mărturisește influența lui Byron, simplitatea narativă a versului, gestul

Scanned with OKEN Scanner

1827 romantic, coloritul exotic și, mai ales, portretul eroului care, hotărît să înfrîngă destinul, se chinuie, neputînd să se adapteze vieții, duc de îndată cu gîndul la titanii poetului englez. „Poe urmează autobiografia caracteristic romantică, de la interacțiunea eului și a naturii, pînă la premisa că voința individului e măsura universului." (Martin S. Day, *History of American Literature*, I, 1970, p. 153)

— William Gilmore Simms publică *Poems*, puternic influențate de Byron.

— Imitînd poezia lui Byron și a lui Walter Scott, Fitz-Greene Halleck scrie poemul *Alnwick Castle* ⟨*Castelul Alnwick*⟩.

— Romanul *The Prairie (Preria)*, de Cooper. Ultimul vol. din ciclul «Ciorap-de-piele», romanul urmărește destinul lui Natty Bumppo (eroul care leagă acțiunea celorlalte cărți din ciclul indian al lui Cooper) pînă la moartea în îndepărtatele cîmpii din Iowa. Personajul romanelor lui Fenimore Cooper a rămas un prototip deseori întîlnit în epica americană a sec. trecut: „bunul sălbatic" al iluminismului, aici mai nuanțat, pentru care existența în mijlocul naturii înseamnă posibilitatea de a-și păstra, neștirbite, demnitatea și libertatea. „Socot că două sau trei personaje ale lui Cooper ocupă locul de frunte în întreaga proză americană. Care anume? Ciorap-de-piele, Tom Coffin, Uncas. De ce aceste nobile creații au fost neglijate de pictori și de sculptori, nu sînt în stare să înțeleg. Fără îndoială, nu există vreun indian mai nobil înfățișat în literatura noastră. Thackeray numește cea dintîi dintre aceste nemuritoare creații — și el era cu siguranță un judecător competent — una dintre realizările de mîna întîi ale romanului, probabil mai bun decît oricare dintre personajele lui Scott, și îl așază pe admirabilul bătrîn Natty Bumppo alături de Unchiul Toby, Sir Roger de Coverley și de Falstaff, toți figuri eroice." (Fitz-Greene Halleck, 1867?, *cf. Moulton's Library of Literary Criticism*, 1967, III, p. 226)

— Anne Newport Royall (1769—1854), scriitoare originară din Maryland, ale cărei cărți sînt notații din călătoriile ei de-a lungul și de-a latul Americii, publică povestirea romantică de aventuri *The Tennessean* ⟨*Cel din Tennessee*⟩.

— *Hope Leslie, or Early Times in the Massachusetts* ⟨*Hope Leslie, sau Vremurile de demult în Massachusetts*⟩, roman de Catharine Maria Sedgwick; într-o epocă în care romantismul îl întruchipa pe indian ca pe un erou, cartea (dealtminteri, scrisă stîngaci) îi glorifică pe coloniști și lupta lor împotriva „cruzilor băștinași".

— George Washington Parke Custis (1781—1857), nepot prin alianță al primului președinte american, compune piesa retorică *The Indian Prophecy, a National Drama in Two Acts, Founded on the Life of George Washington* ⟨*Profeția indiană, dramă națională în două acte, întemeiată pe viața lui George Washington*⟩, înșiruire de declarații patetice și de lungi monologuri.

— George Tucker scrie *A Voyage to the Moon* ⟨*Călătorie în Lună*⟩, satiră swiftiană la adresa „lumii întoarse pe dos din acest secol".

Scanned with OKEN Scanner

— Samuel Griswold Goodrich (1793—1860), ziarist din Boston, publică *The Tales of Peter Parley about America* ⟨*Povestirile despre America ale lui Peter Parley*⟩, una dintre primele cărți de educație în care se renunță la tonul didactic-religios, propunîndu-se o „pedagogie practică, în spiritul nevoilor sociale". — Se publică la Boston « *The Youth's Companion* » ⟨« *Prietenul celor tineri* »⟩, prima revistă americană pentru copii și tineret. De-a lungul celor peste 100 de ani cît a apărut (pînă în 1929), i-a avut printre colaboratori pe Harriet Beecher-Stowe, Tennyson, Whittier, Thomas Hardy, Kipling, Louisa Alcott, pe naturalistul T. H. Huxley, pe Howells, Jules Verne și Jack London.

— Sînt inițiate 2 colecții bibliofile: « The Talisman » — la New York, tipărită pînă în 1830 (inaugurată cu poemele lui Bryant); « The Token » ⟨« Simbolul »⟩ — la Boston, care va apărea pînă în 1842, publicînd poeme ale unor autori minori, și numai cu totul ocazional, opere ale lui Longfellow, Holmes sau Lowell.

1828 Whittier scrie balada *Skipper Ireson's Ride* ⟨*Călătoria căpitanului Ireson*⟩, inspirată de un fapt real: răzbunarea femeilor dintr-un sat pescăresc din Massachusetts împotriva căpitanului Ireson care fugise de pe o corabie naufragiată, lăsîndu-i pe marinari să se înece. Versurile au fost publicate în 1857, în « *Atlantic Monthly* » și în 1860 în vol. *Balade de acasă*. (Mai tîrziu, poetul va afla că Iresone fusese nevinovat.)

— Se publică vol. *Remains* ⟨*Rămășițe*⟩, de Carlos Wilcox (1794—1827), pastor din Connecticut. Cuprinde mai multe predici și un lung poem, *The Age of Benevolence* ⟨*Epoca bunăvoinței*⟩, remarcat de contemporani pentru „eleganța descrierii naturii" (de fapt, Wilcox urma foarte îndeaproape tradiția lui Young și a lui Cooper).

— James Ewell Heath (1792—1862), funcționar al administrației din Virginia, scrie romanul *Edge-Hill*, descriere idilică a vieții de pe plantații și a relațiilor dintre sclavi și proprietari.

— Hawthorne publică, anonim, romanul *Fanshawe* (un autoportret), al cărui erou e unul dintre primii inadaptabili din literatura americană. „*Fanshawe* e o operă al cărei interes derivă în întregime din capodoperele de mai tîrziu ale scriitorului. Intriga ei e cît se poate de inconsistentă, personajele sînt imperfecte, descrierile banale, aproape fără culoare, dar oricine citește cu atenție povestirea detectează cu ușurință prezența timidă a însușirilor reale ale lui Hawthorne." (Bayard Taylor, *Critical Essays and Literary Notes*, 1876, p. 355); „Romanul e scurt, intriga melodramatică, scenele au relief, personajele sînt puse într-un contrast puternic, stilul are o fluență agreabilă; dar cartea nu are distincție ... E importantă doar în măsura în care dezvăluie cu cîtă seriozitate își trata Hawthorne semnătura pusă pe o carte." (George Woodberry, *American Men of Letters*, 1902, pp. 31—32)

— Apare *The Red Rover* ⟨*Piratul roșu*⟩, roman melodramatic de aventuri pe mare, de Fenimore Cooper.

Scanned with OKEN Scanner

— Washington Irving publică masiva biografie *The Life and Voyages of Christopher Columbus* ⟨*Viața și călătoriile lui Cristofor Columb*⟩ (3 vol.), una dintre cele mai temeinice lucrări dedicate marelui navigator din cîte au fost publicate de-a lungul anilor în Statele Unite. „E una dintre acele opere care aduc bucurie cititorilor și deznădejdea criticilor. În genul ei, e aproape perfectă; și, prin urmare, recenzentului nu-i rămîne prea mult de spus, decît să însemne în josul fiecărei pagini cuvintele pe care Voltaire spunea că ar fi fost obligat să le scrie, dacă ar fi publicat un comentariu la Racine: *Pulchre ! bene ! optime !*". (A. H. Everett, *Irving's Life of Columbus*, în „North American Review", vol. 28, 1829, p. 103)

— Grenville Mellen (1799—1841), scriitor din Maine, publică, sub pseudonimul « Reginald Reverie », vol. *Sad Tales and Glad Tales* ⟨*Povestiri triste și vesele*⟩, în care influența lui Irving e evidentă. Mellen se numără, înaintea lui Hawthorne și a lui Poe, printre primii autori americani de nuvele.

— Apare romanul *Rachel Dyer* de John Neal, al cărui subiect e inspirat de tragicele procese ale vrăjitoarelor din Salem.

— Sub titlul *Americans as They Are* ⟨*Americanii așa cum sînt*⟩, se publică traducerea cărții unui călugăr elvețian, Karl Postl (1793—1864), călător în mai multe rînduri prin America. Sub pseudonimul « Charles Sealsfield », el va descrie viața regiunilor din sud-vestul Statelor Unite și va susține cauza indienilor „care pier de foame și de boli pe pămîntul strămoșilor lor". Aceleași idei sînt ilustrate și de alte 2 cărți ale lui Postl, traduse tot în 1828: *The United States as They Are* ⟨*Statele Unite așa cum sînt*⟩ și *Tokeah; or, The White Rose* ⟨*Tokeah, sau Trandafirul alb*⟩, aceasta din urmă o încercare de povestire lirică despre indienii navajo.

— Apare *An American Dictionary of the English Language* ⟨*Dicționar american al limbii engleze*⟩ (2 vol.), lucrare de Noah Webster, care constituie baza aproape a tuturor lucrărilor lexicografice americane de mai tîrziu.

— Primul număr din « *The Southern Review* » ⟨« *Revista Sudului* »⟩, publicată în orașul Charleston (Carolina de Sud). Programul revistei (care va apărea pînă în 1832) afirma „nevoia de a se promova o literatură a Sudului, inspirată din viața oamenilor din aceste locuri".

— Elias Boudinot (c. 1803—39), tînăr intelectual indian din Georgia, editează « *The Cherokee Phoenix* » ⟨« *Fenixul cherokee* »⟩, săptămînal tipărit în engleză și în dialectul indienilor cherokee, prima publicație de acest fel, al cărei scop era „să sprijine cultura indienilor din Georgia și din întreaga Americă de Nord". Apare pînă în 1835.

1829 Apare vol. *Al Aaraf, Tamerlane and Minor Poems* ⟨*Al Aaraf, Tamerlan și poeme mărunte*⟩, de Edgar Allan Poe. *Al Aaraf*, poem a cărui simbolistică de obîrșie platoniciană îl amintește pe Shelley, își împrumută titlul de la numele unei stele — descrisă cîndva de Tycho Brahe — unde mitologia arabă credea că

Scanned with OKEN Scanner

1829 sălășluiește „ideea frumuseții". Viziunea lui Poe e completată de sonetul *Către Știință* (publicat în același vol.), în care, din perspectiva filosofiei idealiste a „miracolelor neînțelese", poetul se opune raționalismului sec. 18.

— Washington Irving publică *A Chronicle of the Conquest of Granada* ⟨*Cronică a cuceririi Granadei*⟩, rezultat al unei minuțioase documentări în Spania, prezentat într-o formă umoristică, dar cu numeroase elemente de intrigă și de decor romantic. (Un alt element al convenției romantice: se pretindea că întîmplările au fost descoperite în cronica unui călugăr spaniol, de fapt un personaj fictiv).

— Fenimore Cooper publică povestirea *The Wept of Wish-ton-Wish* ⟨*Plînsul de la Wish-ton-Wish*⟩, pledoarie romantică pentru convietuirea prietenească dintre coloniști și indieni. Acțiunea, plasată într-un sat din pădurile Connecticutului sec. 17, folosește procedeele cunoscute din romanele anterioare ale lui Cooper.

— Apar *Tales of an Indian Camp* ⟨*Povestiri dintr-o tabără indiană*⟩ (3 vol.), de James Athearn Jones (1791—1854), scriitor din Massachusetts. Prelucrări ale unor legende din folclorul indienilor din regiunea Marilor Cîmpii.

— William Apes (1798—?), indian din tribul pequot, din Noua Anglie (care luptase alături de americani în războiul cu englezii, din 1812) publică scrierea autobiografică *A Son of the Forest* ⟨*Un fiu al pădurii*⟩.

— John Augustus Stone (1800—34), actor din Massachusetts, scrie tragedia *Metamora, or the Last of the Wampanoags* ⟨*Metamora, sau Ultimul wampanoag*⟩, al cărei erou e regele Philip, conducător — devenit legendar — al luptei indienilor din Noua Anglie împotriva coloniștilor europeni, în sec. 17. Căpetenia indiană e portretizată, în tradiția lui Fenimore Cooper și a „bunului sălbatic" din sec. 18, ca un viteaz luminat și drept, a cărui înfrîngere nu poate fi provocată decît de trădare.

— R. P. Smith (1799—1854), din Philadelphia, scrie tragediile romantice *William Penn, or The Elm Tree* ⟨*William Penn, sau Ulmul*⟩, despre istoria Pennsylvaniei la sf. sec. 17 și *The Eighth of January* ⟨*Opt Ianuarie*⟩, inspirată de victoria lui Jackson în bătălia de la New Orleans, împotriva englezilor. În același an, mai publică melodrama *The Disowned* ⟨*Dezmoșteniții*⟩, care imită modele franceze, exprimîndu-și convingerea că „teatrul american ... are nevoie de cît mai multe piese, pentru a alege cîteva care să-i dea viață".

— Samuel Lorenzo Knapp (1783—1838), scriitor din Massachusetts, publică primul volum de critică din literatura americană: *Lectures on American Literature* ⟨*Conferințe despre literatura americană*⟩, încercare timpurie de a atrage atenția asupra unui subiect, în general, ignorat în acea vreme. Dar, pentru că nu avea suficient material pe care să-l analizeze, Knapp e obligat să introducă articole cu totul străine de substanța literară anunțată de titlu (precum *Istoria navală a țării noastre*).

— Samuel Kettell (1800—1855), scriitor din Massachusetts (care lucra pentru diverși autori, punîndu-le la îndemînă date necesare

Scanned with OKEN Scanner

cărților lor), publică antologia *Specimens of American Poetry* ⟨*Exemple de poezie americană*⟩, (3 vol.) cuprinzînd 189 de scriitori, de la Cotton Mather, la Whittier. Concepută într-un spirit de patriotism înflăcărat, lucrarea era menită să răspundă întrebării lui Sydney Smith, „Cine citește o carte americană?" (v. *supra*, 1820).

— Francis Lieber (1800—72) publică primul din cele 13 vol. ale lucrării *Encyclopaedia Americana* (ultimul, în 1833).

— La Boston apare « *The American Monthly Magazine* » ⟨« *Revista lunară americană* »⟩. Consacrată „popularizării literaturii", ea adoptă un ton sprințar, publicînd mai ales comentarii mondene și anecdote despre scriitori și numai rareori prezentări de cărți și informații literare. Își încetează apariția în 1831.

— Se publică la Baltimore « *The Genius of Universal Emancipation* » ⟨« *Geniul emancipării universale* »⟩, revistă care — pînă la dispariția ei, în 1830 — va susține cauza abolirii sclaviei.

1830 sept. În « *Juvenile Miscellany* » ⟨« *Miscelanee pentru tineri* »⟩, apare poezia *Mary's Lamb* ⟨*Mielul lui Mary*⟩, de Sarah Josepha Hale (1788—1879), al cărei prim vers, „Mary are-un mielușel", va deveni celebru mai tîrziu: el va fi transmis în prima experimentare publică a telegrafului lui Edison.

— Fenimore Cooper publică romanul *The Bravo* ⟨*Aventurierul*⟩, cu o intrigă foarte complicată, de tip romantic, plasată în Veneția Renașterii. În același an, el scrie romanul *The Water Witch* ⟨*Vrăjitoarea apei*⟩, despre un pirat care atacă navele engleze în largul portului New York, pentru a se răzbuna împotriva unui ofițer britanic, logodnicul iubitei sale. Dar, în cele din urmă, cînd flota franceză amenință corabia pe care se află dușmanul său, piratul își descoperă solidaritatea patriotică cu englezii și, venindu-le în ajutor, îi alungă pe francezi.

— William Joseph Snelling (1804—48), ziarist din Boston, scrie *Tales of the Northwest; or Sketches of Indian Life and Character* ⟨*Povestiri din Nord-vest, sau Schițe despre viața și firea indienilor*⟩, notații, într-un stil alert, dintr-o călătorie în regiunea locuită de indienii dakota, înfățișați cu simpatie.

— Timothy Flint publică romanul *Shoshonee Valley* ⟨*Valea Shoshonee*⟩, scris sub influența lui Chateaubriand (acțiunea urmînd aproape întocmai firul din *Atala*), dar și cu elemente de descriere realistă, cu o minuție de jurnal de călătorie.

— Premiera melodramei în versuri *The Deformed; or, Woman's Trial* ⟨*Schilodul, sau Punerea femeii la încercare*⟩, de R. P. Smith, imitată după o dramă elizabethană. Acțiunea (care, după obiceiul vremii, se petrece în Italia) e de un uluitor neverosimil. În același an, R. P. Smith mai scrie drama patriotică *The Triumph at Plattsburg* ⟨*Triumful de la Plattsburg*⟩, despre o victorie navală împotriva englezilor în războiul din 1812, și dramatizează *Aventurierul* și *Vrăjitoarea apei*, ale lui Cooper. Succesul imens al celor 4 piese i-au stabilit renumele de cel mai de seamă dramaturg al epocii.

Scanned with OKEN Scanner

— Comedia *The Lion of the West* ⟨*Leul din Vest*⟩, de J. K. Paulding, despre un fermier din Kentucky care, vizitînd New Yorkul, îi uimește pe orășeni cu simplitatea lui brutală, cu înverșunarea cu care respinge „fleacurile" ce-i desfată pe cei de la oraș (paturile moi, hainele prea strimte, balurile luxoase, trăsurile...). În 1831, J. P. Stone va transforma comedia într-o melodramă cu același titlu, iar în 1833, W. B. Bernard va scrie o altă imitație, *A Kentuckian's Trip to New York* ⟨*Călătoria unui kentuckian la New York*⟩. Cele 2 imitații (amîndouă pierdute) vorbeau despre succesul comediei lui Paulding. Tema va reveni, dealtfel, foarte des în literatura americană a sec. 19.

— Prima reprezentație a « menestrelilor », nume sub care, în sec. 19, au devenit foarte populare spectacolele de varietăți date de actori albi deghizați în negri, cîntînd melodii ale negrilor, dansîndu-le dansurile foarte riguros ritmate. « Menestrelii » au avut o influență hotărîtoare asupra dezvoltării ulterioare a jazzului și a vodevilului american.

— Achille Murat (1801—47), fiul faimosului general al lui Napoleon, publică *Lettres sur les Etats Unis* ⟨*Scrisori despre Statele Unite*⟩, manifest republican în care organizarea politică americană e dată drept exemplu Europei. (Achille Murat emigrase în Florida îndată după înfrîngerea lui Napoleon, unchiul său.)

— Apare, la Philadelphia, « *Godey's Lady's Book* » ⟨« *Cartea pentru doamne a lui Godey* »⟩, revistă lunară care, în afară de sfaturi practice și de modă (rubrici ce i-au adus celebritatea), publică povestiri și versuri. De-a lungul anilor, pînă în 1898, cînd a dispărut, revista a publicat colaborări ale lui Emerson, Longfellow, Poe, Holmes, Harriet Beecher Stowe, W. G. Simms.

— Se editează « *The Illinois Monthly Magazine* » ⟨« *Revista lunară din Illinois* »⟩, primul periodic literar de la vest de rîul Ohio. E publicată pînă în 1837.

— Joseph Emerson Worcester (1784—1865) editează *Comprehensive Pronouncing and Explanatory Dictionary of the English Language* ⟨*Cuprinzător dicționar de pronunție și explicativ al limbii engleze*⟩. Deși în privința multor definiții dicționarul rămînea tributar lui Webster, editorul său susținea ideea „purității limbii" și considera că doar engleza britanică poate da exemple potrivite și fertile. În „bătălia dicționarelor", care a izbucnit după aceea, Webster — promovînd concepția unei variante specific americane — a ieșit biruitor.

— **dec. 10** Se naște Emily Elizabeth Dickinson, fiica unui avocat din orașul Amherst (Massachusetts). (m. 1886)

1831 Edgar Poe publică un vol. cuprinzînd cîteva dintre poemele sale cele mai reprezentative: *To Helen (Către Helen), Lenore, The Sleeper* (*Adormita*, într-o versiune ulterioară — *Irene*), *Israfel, The City in the Sea (Cetatea din mare)*. Întregul vol. se constituie ca o timpurie profesiune de credință a poetului, care vedea în artă capacitatea de evadare dintr-o realitate unde era pîndit de dureri și de dezamăgiri, într-un teritoriu, conceput romantic, al frumuseții desăvîrșite, pure și, pentru el, adevărate. „Poe descrie

Scanned with OKEN Scanner

1831 tradiționalul vis romantic al frumoaselor timpuri trecute și îndepărtatelor locuri, așezate într-o țară a fanteziei... Dar visul lui era ireal și plînsul lui lipsit de convingere. Poe aducea ecouri din disperarea poetică a lui Byron și profetiza răul frumos al lui Baudelaire; dar nihilismul lui romantic a găsit puține corespondențe în literatura americană a secolului al XIX-lea. Doar mai tîrziu eroii blestemați ai lui O'Neill și Jeffers vor repeta negarea speranței și celebrarea violenței din opera sa." (Frederic I. Carpenter, *American Literature and the Dream*, 1955, p. 201)

— Bryant scrie *Song of Marion's Men* ⟨*Cîntecul ostașilor lui Marion*⟩, baladă dedicată unui detașament de voluntari care a luptat împotriva englezilor în războiul de independență.

— Apare vol. *Legends of New-England in Prose and Verse* ⟨*Legende ale Noii Anglii, în proză și în versuri*⟩, de Whittier, mărturie a interesului său pentru temele istoriei locale, tratate cu un simț romantic al culorii.

— J. K. Paulding publică *The Dutchman's Fireside* ⟨*Căminul olandezului*⟩, povestire romantică de dragoste, proiectată pe fundalul războiului cu francezii și cu indienii, de la sf. sec. 17.

— Se publică lungul roman *Sixty Years of the Life of Jeremy Levis* ⟨*Șaizeci de ani din viața lui Jeremy Levis*⟩, de Laughton Osborn (c. 1809—78). Într-o perioadă de deplină afirmare a prozei romantice americane, cartea rămîne sub înrîurirea vădită a sentimentalismului din veacul precedent, în primul rînd a lui *Tristram Shandy*, de Sterne.

— Premiera dramei în versuri *The Gladiator*, de R. M. Bird, scrisă pentru Edwin Forrest, vestit actor al vremii. Repovestind istoria lui Spartacus, complicată cu detalii romantice, drama a fost unul dintre cele mai mari succese ale scenei americane din sec. trecut, Forrest reprezentînd-o de peste 1000 de ori.

— John Augustus Stone scrie 2 drame de structură romantică: *Tancred: King of Sicily* ⟨*Tancred. Regele Siciliei*⟩ și *The Demoniac; or the Prophet's Bride* ⟨*Demonicul, sau Mireasa profetului*⟩, cu o convențională intrigă medievală.

— Se reprezintă tragedia romantică în versuri *Caius Marius*, de C. P. Smith, al cărei succes a fost asigurat de jocul lui Edwin Forrest.

— Apare, la New York, « *Spirit of the Times* » ⟨« *Spiritul vremii* »⟩ revista care se subintitula „cronică a curselor de cai, a agriculturii, a vînătoarei, a literaturii și a teatrului". Una dintre cele mai răspîndite publicații ale epocii (la un moment dat, atinge tirajul, uriaș pe atunci, de 40 000 exemplare); va fi publicată pînă în 1861 și va juca un rol însemnat în culegerea și difuzarea folclorului din regiunile de frontieră.

— La Boston se publică « *The Liberator* » ⟨« *Eliberatorul* »⟩, revistă antisclavagistă, care va apărea pînă în 1865. Editorul ei, W. L. Garrison, tipărea operele literare ale unor fruntași ai luptei aboliționiste, precum și ale unor negri din statele din Sud.

— Apare « *The New England Magazine* » ⟨« *Revista din Noua Anglie* »⟩, cea mai importantă revistă literară din prima jumătate a sec. Deși a fost publicată numai pînă în 1835, operele

Scanned with OKEN Scanner

tipărite în paginile ei (au colaborat Holmes, Longfellow, Whittier, Hawthorne, Noah Webster) au imprimat o direcție specifică mișcării culturale din întreaga Nouă Anglie.

— Se inaugurează Universitatea din New York, care va deveni una dintre cele mai influente instituții din viața culturală a orașului.

1832 Ediția din acest an a vol. *Poems* de Bryant e socotită drept cea mai reprezentativă culegere de versuri a poetului.

— Washington Irving publică vol. *The Ahambra*, însemnări din vremea petrecută de autor în străvechiul palat maur din Granada. „Considerăm opera pe care o avem sub ochi egală în valoare literară oricăreia dintre cele care aparțin acestui gen, cu excepția *Cărții de schițe*. Și nu ar trebui să fim surprinși dacă ea ar fi tot atît de citită ca și această producție atît de populară." (Edward Everett, *Irving's Alhambra*, în „North American Review", vol. 35, 1832, p. 281)

— Fenimore Cooper scrie povestirea *The Heidenmauer; or, The Benedictines* ⟨*Castelul Heidenmauer, sau Benedictinii*⟩, evocînd lupta unor protestanți bavarezi din sec. 16, care caută împlinirea „unor idealuri mai umane, împotriva superstițiilor" și a dominației catolice. Tema istorică se împletește cu o poveste romantică de dragoste ce se desfășoară în pădurile din jurul castelului, prilej de a zăbovi asupra peisajului predilect al lui Cooper.

— În colecția «Simbolul» apar povestirile *Roger Malvin's Burial* ⟨*Înmormîntarea lui Roger Malvin*⟩ și *My Kinsman, Major Moulineux* ⟨*Ruda mea, maiorul Moulineux*⟩, de Hawthorne. Atmosfera întunecată, dominată de o superstițioasă conștiință a vinovăției, de o apăsătoare însingurare lăuntrică a eroilor, distonează vădit în romantismul optimist, în care natura Americii respiră larg, în proza Statelor Unite a acelor ani.

— John Pendleton Kennedy (1795—1870) publică *Swallow Barn; or, A Sojourn in the Old Dominion* ⟨*Hambarul Rîndunicii sau Timpul petrecut în Vechiul Dominion*⟩, vol. de schițe în care priveliștile și oamenii Virginei sînt înfățișați într-un stil tributar lui Addison și Washington Irving.

— Premiera tragediei *Oralloosa*, de R. M. Bird, al cărei rol principal îl juca Edwin Forrest. Acțiunea se petrece în vremea cuceririi imperiului incas al Perului, de către spaniolii lui Pizarro.

— William Dunlap scrie o *Istorie a Teatrului American*; lucrarea va furniza viitorilor cercetători un material foarte prețios, constînd mai ales în informații directe despre actorii vremii și despre reprezentațiile unor piese al căror text s-a pierdut.

— Frances Trollope (1780—1863), scriitoare engleză care trăise mai mulți ani în Ohio, publică *Domestic Manners of the Americans* ⟨*Obiceiurile americanilor la ei acasă*⟩. Cartea mărturisește simpatiile aristocratice ale autoarei, care — însă — face observații judicioase asupra spiritului mercantil, asupra barbarei sclavii a negrilor și asupra unor caracteristici ale sistemului politic american.

Scanned with OKEN Scanner

1832 — Seth Luther (menționat între 1817—46) publică pamfletul *An Address to the Working-Men of New England* ⟨*Apel către muncitorii din Noua Anglie*⟩, în care atacă — pentru întîia oară în America — folosirea muncii copiilor în fabrici.

— Apare pamfletul *Thoughts on African Colonization* ⟨*Gînduri despre colonizarea africană*⟩, de William Lloys Garrison (1805—79), fruntaș al aripei radicale a mișcării anti-sclavagiste. Lucrarea reprezintă un protest împotriva „diavoleștii instituții a sclaviei" care este „rușinea omenirii civilizate".

— Benjamin Bussey Thatcher (1809—40) publică vol. intitulat *Indian Biography* ⟨*Biografie indiană*⟩, un dicționar biografic al personalităților indiene din istoria Americii.

— Charles Stuart (1783—1865) scrie *The West India Question: Immediate Emancipation Safe and Practical* ⟨*Chestiunea Indiilor de Vest. Emancipare imediată, sigură și efectivă*⟩. Textul lui Stuart va deveni unul dintre temeiurile teoretice ale anti-sclavagiștilor din Anglia și din Statele Unite.

— **dec. 19** În timpul unui viscol care bîntuia New Jerseyul, moare Philip Freneau (n. 1752). „... a fost cel mai de seamă poet al epocii revoluționare. A scris mult, și multe dintre compozițiile lui sînt fără valoare sau se referă la evenimente și persoane astăzi uitate și nu mai sînt interesante. Rămîn, însă, destule care să demonstreze că avea mai mult geniu și mai mult entuziasm decît oricare alt bard ale cărui forțe poetice erau chemate să acționeze în vremea marei lupte pentru libertate." (Rufus W. Griswold, *The Poets and Poetry of America*, 1842, p. 1); „A scris multe cîntece și balade cu subiect patriotic și istoric, nu lipsite de merit, care au atras și, într-un fel, au reflectat sentimentele contemporanilor săi. Succesul lor s-a datorat, în parte, interesului imediat al subiectelor și, în parte, versificației muzicale și sentimentului patetic." (Henry T. Tuckerman, *A Sketch of American Literature*, 1852, p. 27); „Poemele lui Philip Freneau reprezintă vremea lui, războiul ideilor și al versurilor, nu într-o măsură mai mică decît acela al săbiilor și al strategiilor; și el adaugă acestui material o simplitate plină de umor, specifică lui, cu care zugrăvește viața satului, obiceiurile locale din zilele cînd se vorbea prea liber despre deliciile cîrciumei, înainte ca societățile de temperanță și legile din Maine să fi fost concepute; cînd oamenii intrau în temniță la cererea neîndurăților creditori, și cînd diaconii din Connecticut ieșeau în fugă din biserică să-l aresteze pe cel ce cuteza să călătorească duminica. După ce au trecut acele zile ... el a abordat teme de interes mai general, în spiritul odelor lui Horațiu, meditații vizionare asupra trecutului Americii, sau efuziunii sentimentale, ca în iubirile lui Sapho. Acestea demonstrează finețea și delicatețea poetică a lui Freneau căruia i se cuvine mult mai multă considerație, în această privință, din partea criticilor, oricum mai multă decît i s-a acordat pînă acum." (Evert A. și George L. Duyckinck, *Cyclopaedia of American Literature*, vol. I, 1855, p. 136); „În

Scanned with OKEN Scanner

genul său, Freneau a fost un geniu și a avut o intuiție strălucită. Unele din versurile sale au izvorît din flacăra intensă a oprimării și poetul le-a încălzit pînă au devenit o văpaie albă. Era stăpînit de o nevoie impetuoasă de a cînta libertatea, iar spiritul său a fost riguros și pătrunzător." (James D. Murray, *Lecture Before the Long Island Historical Society*, 1883); „Freneau și-a întrecut toți contemporanii nu numai în privința cantității, ci și în cea a calității pure, a varietății subiectului și formei. Opera lui e un amestec aproape unic de forță satirică, de imaginație romantică și de sentiment al naturii. La o extremă — invectiva amară a satirei; la celălalt — fantezia delicată a poemelor lirice." (Samuel Tucker, 1917, în *Cambridge History of American Literature*, vol. I, 1933, p. 181); „El a împărțit cu Paine și cu Crèvecœur cea mai liberală viziune a Americii și a fost un prieten pasionat al celor umili și oprimați. În satire și pamflete i-a executat pe federaliști și a luat partea poporului." (Ludwig Lewisohn, *Expression in America*, 1932, p. 41)

1833 Frederick William Thomas (1806—66) publică poemul epic *The Emigrant* exprimînd speranțele într-o lume a libertății și a dreptății pentru toți americanii.

— E. A. Poe scrie poemul *The Coliseum*, glorificînd Roma antică, simbol al frumuseții eterne. Respectul față de antichitate (care, aici, se exprimă pe un ton influențat de acela al cîntului IV din *Childe Harold*, al lui Byron) era o atitudine curentă în cultura americană, mai ales în cea sudică, și *Coliseul* (precum, cu 2 ani mai devreme, *Către Elena*) e doar unul dintre exemplele cele mai cunoscute. În 1835, poemul va fi încorporat de Poe în tragedia *Politian*.

— Apare povestirea *Ms. Found in a Bottle (Manuscris găsit într-o sticlă)*, de Edgar Poe.

— Apare povestirea *The Headsman* ⟨*Călăul*⟩, de Fenimore Cooper, compusă în manieră romantică.

— Prima carte de proză a lui Longfellow, *Outre-Mer* ⟨*Dincolo de mare*⟩, vădit influențată de *Cartea de schițe*, a lui Irving.

— *The Down-Easters* ⟨*Cei din Maine*⟩, de John Neal, în care elementele romanului gotic se întrețes cu acelea ale descripției realiste și cu umorul povestirii populare.

— E publicat vol. *Sketches and Eccentricities of Col. David Crockett* ⟨*Schițe și excentricități ale colonelului David Crockett*⟩, al căror autor, Davy Crockett (1786—1836), un tip pitoresc de politician din Tennessee, a fost transformat de prietenii săi într-un erou romantic al luptelor cu indienii, isprăvile sale fiind descrise cu un hiperbolic umor popular.

— *Rosine Laval*, povestire realistă despre viața micilor orașe din Connecticut, publicată de Ralph Ingersoll Lockwood (1798—1858?), sub pseudonimul «Mr. Smith».

— Elias Boudinot publică povestirea *Poor Sarah; or, the Indian Woman* ⟨*Sărmana Sarah, sau Femeia indiană*⟩, scrisă în limba tribului cherokee căruia îi aparținea și autorul.

Scanned with OKEN Scanner

— Apare *Autobiografia* lui Black Hawk (« Șcim negru », 1767—1838), căpetenie indiană care luptase împotriva armatei americane, refuzînd să-și strămute triburile la vest de Mississippi. Cartea a fost întîmpinată cu multă simpatie de tinerii scriitori americani, iar Fenimore Cooper o va numi „document tragic al vieții nefericite a stăpînilor acestor locuri".

— Gulian Crommelin Verplanck (1786—1870), ziarist din New York (editorul colecției « Talismanul ») își adună în vol. recenziile și conferințele despre istoria, literatura și arta americană pe care le consideră „subiecte vrednice a fi discutate mai profund, pentru că înfățișează viața și idealurile unui popor".

— Constantine Rafinesque (1783—1840), profesor la Universitatea Transylvania, din Kentucky, transcrie *Walam Olum* — cronica triburilor de indieni delaware — pe care o va publica în 1836, în cartea sa, *The American Nations* ⟨*Națiunile americane*⟩.

— Se publică lucrarea călugărului iezuit Sébastien Rôle (1657?—1724), *Dictionary of the Abnaki Language* ⟨*Dicționar al limbii abnaki*⟩, socotită cea dintîi cercetare științifică a unui dialect indian. (Limba abnaki era vorbită în Maine.)

— Romanciera Lydia Maria Child (1802—80) publică *An Appeal in Favor of that Class of Americans Called Africans* ⟨*Apel în sprijinul acelei clase de americani cărora li se spune africani*⟩, în care se declară împotriva sclaviei, „stare de lucruri sălbatică și nefirească".

— Apare « *The American Monthly Magazine* » ⟨« *Revista lunară americană* »⟩, la care au colaborat, printre alții, Paulding și Poe. E publicată pînă în 1838.

— Primul număr al lui « *The Knickerbocker Magazine* » ⟨« *Revista Knickerbockerilor* »⟩, la care — în afara scriitorilor din grupul lui Washington Irving — au publicat Longfellow, Bryant, Whittier, Holmes, Hawthorne, Bird. Vreme de 3 decenii (apare pînă în 1865), ea va fi una dintre cele mai influente publicații americane.

1834 Emerson scrie poemul *The Rhodora: On Being Asked, Whence Is the Flower?* ⟨*Rododendronul. Despre întrebarea „De unde vine floarea?"*⟩. Premisa mistică a „cercetării zadarnice a puterii divine" se transformă într-un idealism estetic, foarte apropiat de acela din *Odă unei urne grecești* a lui Keats: „... dacă ochii au fost făcuți ca să vadă/atunci Frumusețea e unica scuză a propriei existențe".

— Poe scrie poemul *To One in Paradise* ⟨*Uneia, în Paradis*⟩, reluînd tema elegiacă a morții femeii iubite.

— William Gilmore Simms publică romanul *Guy Rivers*, ai cărui eroi sînt briganzii din Georgia. E posibil ca Simms să fi fost influențat de povestirile lui Mérimée.

— Apare *The Kentuckian in New York* ⟨*Kentuckianul la New York*⟩, roman epistolar de William Alexander Caruthers

Scanned with OKEN Scanner

1834 (1802—46) în care americanul din Sud, simplu, brav, drept, e definit prin contrast cu cel din Nord, viclean și lacom de bani.
— Joseph C. Hart (1798—1855) scrie romanul *Miriam Coffin; or, the Whale Fisherman* ⟨*Miriam Coffin, sau Vînătorul de balene*⟩, a cărui publicare avea drept scop obținerea de la guvern a unor fonduri menite să sprijine industria pescuitului din Noua Anglie. Cartea are un caracter descriptiv, scientist, fără să dezvăluie vreun oarecare talent literar.
— *Novelettes of Traveller; or, Odds and Ends from the Knapsack of Thomas Singularity, Journeyman Printer* ⟨*Povestirile unui călător, sau Obiecte disparate din traista lui Thomas Singularity, tipograf ambulant*⟩, de Henry Junius Scott (1797—1837). Schițe umoristice picarești, înfățișînd viața „frontierei" (regiunile din Vest, de curînd colonizate de americani).
— *Tales and Sketches* ⟨*Povestiri și schițe*⟩, de William Leete Stone (1792—1844), inspirate din istoria Connecticutului în vremea colonială, prezentată într-o reconstituire minuțioasă, dar lipsită de invenție epică.
— Albert Pike (1809—91), ziarist din Arkansas, publică *Prose Sketches and Poems, Written in the Western Country* ⟨*Schițe în proză și poeme, scrise în ținuturile din Vest*⟩, în general autobiografice, dar didactice și grandilocvente.
— Asa Greene (1789—1837?), medic din Massachusetts, scrie *The Perils of Pearl Street* ⟨*Primejdiile de pe Pearl Street*⟩, satiră burlescă, proiectată pe fundalul real al New Yorkului, ironizînd viața marii finanțe.
— Premiera tragediei *The Broker of Bogota* ⟨*Cămătarul din Bogota*⟩, de R. M. Bird, cu subiect melodramatic, plasat într-un peisaj neutru, pe care — în mod convențional — autorul îl propune ca fiind acela al Columbiei din sec. 18.
— Pierre Etienne Du Ponceau (1760—1844), avocat de origine franceză din Pennsylvania, voluntar în războiul american de independență, publică *Discourse on the Necessity and Means of Making Our National Literature Independent* ⟨*Discurs asupra necesității și a mijloacelor de a face literatura noastră independentă*⟩.
— William Dunlap scrie *History of the Rise and Progress of the Arts of Design in the United States* ⟨*Istoria ridicării și progresului artelor desenului în Statele Unite*⟩, prima istorie a artei americane.
— La Richmond, apare « *Southern Literary Messenger* » ⟨ «*Mesagerul literar al Sudului* »⟩. Între dec. 1835 și ian. 1837, editorul ei va fi Poe, care-i va da prestigiul celei mai importante reviste literare a vremii. Polemicile cu « *Revista Knickerbockerilor* » au dezvăluit crezul estetic, de factură romantică, al redacției. După ce Poe a fost înlăturat de la conducerea revistei, « *S.L.M.* » a devenit o publicație științifică, de informație politică și militară, iar în 1864 și-a încetat apariția.
— Apare la New York « *The Ladies' Companion* » ⟨ « *Prietenul doamnelor* »⟩. Revista publică opere ale lui Poe, Paulding, Longfellow, Simms. Apare pînă în 1844.
— Se naște, în Maine, Charles Farrar Browne. (m. 1867)

Scanned with OKEN Scanner

1835 *Melanie and Other Poems* ⟨*Melanie și alte poeme*⟩, de Nathaniel Parker Willis (1806—67), amestec de teme romantice și neoclasice.

— Apare selecția postumă *The Culprit Fay and Other Poems* ⟨*Zîna vinovată și alte poeme*⟩ din opera lui Joseph Rodman Drake (1795—1820), poet din Școala Knickerbockerilor.

— *The Hawks of Hawk-Hollow* ⟨*Șoimii de la Scorbura Șcimului*⟩, roman de R. M. Bird, relatarea romantică a unei răzbunări, presărată cu episode dramatice: un ticălos asasinat în ziua nunții cu fata răpită, aflarea unui tată dispărut și — bineînțeles — nunta tinerilor îndrăgostiți, care încheie cartea.

— O acțiune întrucîtva asemănătoare e aceea din *Horse-Shoe Robinson; A Tale of the Tory Ascendancy* ⟨*Robinson Potcoavă, Povestea unor părinți conservatori*⟩, de J. P. Kennedy. Acțiunea se petrece în timpul războiului de independență, tatăl tiranic al fetei e un pro-englez, mirele ales de el — un spion britanic, iar tinerii, care se iubesc și se vor căsători în cele din urmă, cînd trădătorii își vor primi pedeapsa, sînt partizani înflăcărați ai independenței.

— Direcția realistă a romanului american e reprezentată de cartea lui Frederick William Thomas (1806—66), *Clinton Bradshaw; or, The Adventures of a Lawyer* ⟨*Clinton Bradshaw, sau Aventurile unui avocat*⟩, a cărei acțiune se petrece în orașul american contemporan, observat cu atenție și descris cu o minuție care, uneori, pune în primejdie cursivitatea acțiunii.

— W. A. Caruthers publică romanul istoric *The Cavaliers of Virginia* ⟨*Cavalerii din Virginia*⟩, despre răscoala lui Bacon (1676), povestită cu destul de puțină grijă pentru respectul documentelor.

— W. S. Simms publică *The Partisan* ⟨*Partizanul*⟩, cel dintîi vol. din ciclul «Romanele revoluției».

— Un alt roman al lui Simms, *The Yemassee* ⟨*Indianul yemassee*⟩, reconstituire romantică a luptelor purtate de indienii yemassee din Georgia împotriva coloniștilor englezi, în sec. 18, e continuarea biografiei eroice a personajelor din *Guy Rivers*.

— Sub pseudonimul «Geoffrey Crayon», Washington Irving publică 3 vol. de însemnări de călătorie în America și Spania și piese din folclorul iberic. Cel dintîi vol., *A Tour on the Prairies* ⟨*O călătorie în prerii*⟩, cuprinde — în afara unor pagini de jurnal — cîteva creații folclorice ale indienilor din centrul Statelor Unite. Descrierea vieții frontierei este, ca de obicei în cărțile lui Irving, învăluită într-o atmosferă romantică, îndulcind asperitățile și (așa cum rezultă din compararea cărții cu textul rapoartelor oficiale ale funcționarilor guvernamentali care au participat la această expediție) omițînd sau înfrumusețînd detaliile existenței reale a băștinașilor din acele ținuturi.

— În colecția bibliofilă «Simbolul», Hawthorne publică povestirea alegorică *The Ambitious Guest* ⟨*Oaspetele ambițios*⟩, dezvoltînd tema romantică a dorinței împlinite doar de moarte.

— Apare satira alegorică *The Monikins* ⟨*Poreclele*⟩, a lui Fenimore Cooper. Într-o manieră care-l amintește foarte limpede

1835 pe Swift, Cooper exprimă concepții politice conservatoare. Unele observații despre mercantilismul societății americane sînt, însă, notate cu acuratețe.

— iun. În « *Southern Literary Messenger* », apare *The Unparalleled Adventure of One Hans Pfaal (Nemaipomenita întîmplare a unui oarecare Hans Pfaal)*, povestire de Edgar Poe descriind — într-un limbaj pseudo-științific — călătoria lui Pfaal cu balonul pînă la Lună. În același an, tot în « *S.L.M.* » Poe publică povestirea *Berenice*, relatare macabră a morții aparente a unei tinere bolnave de epilepsie. O a 3-a povestire, *Morella*, propune tema reîncarnării. Toate cele trei povestiri, prima de un umor prea elaborat, celelalte de un fantastic lugubru (care-l vor impresiona, mai tîrziu, pe Baudelaire), vor fi republicate în vol. *Tales of the Grotesque and the Arabesque* ⟨*Povestiri ale grotescului și arabescului*⟩ (1839).

— Poe începe să publice în « *Southern Literary Messenger* » tragedia în versuri albe *Politian*, inspirată de o întîmplare, comentată adesea de ziarele și de literatura vremii, sub numele de « tragedia din Kentucky »: răzbunarea unei tinere doamne împotriva celui care o sedusese. Publicarea lui *Politian* se întrerupe în 1836, primăvara, și va rămîne în manuscris pînă în 1923, cînd va apărea într-o primă ediție completă.

— În « *Revista literară a Noii Anglii* », apare povestirea *Young Goodman Brown* ⟨*Tînărul Goodman Brown*⟩, de Hawthorne, a cărei acțiune se petrece în Salemul epocii coloniale și evocă scene întunecate ale sabatelor vrăjitoarelor. Povestirea va fi republicată în vol. *Mosses from an Old Manse* ⟨*Mucigai dintr-o străveche casă parohială* (1846).

— John Trat Irving (1812—1906) publică un vol. de *Indian sketches* ⟨*Schițe indiene*⟩, în care se reflectă uimirile unui citadin ce descoperă viața preriilor.

— *The Mysterious Bridal and Other Tales* ⟨*Nunta misterioasă și alte povestiri*⟩ (3 vol.), de W. L. Stone, schițe ce descriu viața colonială în Noua Anglie și, îndeosebi, în Connecticut. Romantismul atmosferei este o pastișă după Walter Scott și Fenimore Cooper.

— Daniel Pierce Thompson (1795—1868), librar și ziarist din Vermont, publică *The Adventures of Timothy Peacock* ⟨*Aventurile lui Timothy Peacock*⟩, povestire picarescă, avînd drept scop satirizarea practicilor masonice.

— Augustus Baldwin Longstreet (1790—1870) publică vol. *Georgia Scenes, Characters, Incidents etc., in the First Half Century of the Republic* ⟨*Scene, personaje, întîmpări etc. din Georgia, în prima jumătate de veac a Republicii*⟩. Schițele urmăreau „să umple un gol pe care istoria nu l-a luat niciodată în seamă: obiceiurile, comportarea, felul de a petrece al oamenilor, umorul, idiomul vorbit de diversele straturi sociale, așa cum apar ochilor și urechilor unor martori nemijlociți". Schițele lui Longstreet sînt printre cele dintîi piese literare care stabilesc o tradiție a specificului literar al Sudului; către mijlocul sec. 19 această direcție

Scanned with OKEN Scanner

va fi precis conturată și Mark Twain va fi unul dintre cei care vor contribui la afirmarea ei.

— Robert Taylor Conrad (1810—58), ziarist din Philadelphia, scrie *Jack Cade, The Captain of the Commons* ⟨*Jack Cade, căpitanul comunelor*⟩, tragedie romantică în versuri albe, înfățișînd — fără să fie preocupată prea mult de succesiunea istorică a faptelor — răscoala tîrgoveților englezi din sec. 15. Conrad încearcă, însă, așa cum afirmă în prefață, să descopere „adevărul social și economic al faptelor care au dus la răscoală".

— Premiera farsei *The Wag of Maine* ⟨*Păcăliciul din Maine*⟩, de C. A. Logan, al cărei succes s-a datorat umorului de factură populară, ironiei la adresa celor bogați și puternici.

— Charles Fenno Hoffman (1806—84), scriitor din « Grupul Knickerbockerilor », publică *A Winter in the West* ⟨*O iarnă în Vest*⟩, jurnal de călătorie prin Michigan și Illinois, scris cu un umor alert, cu un remarcabil simț al observației realiste.

— La Nashville, New York, Boston și Philadelphia apar cele dintîi « almanahuri ale lui Crockett », descriind aventuri închipuite ale lui Davy Crockett, devenit simbolul americanului din regiunile de frontieră, îndrăzneț, optimist, înzestrat cu un neabătut spirit de dreptate. Între 1835—56 au apărut peste 50 de asemenea almanahuri în care, în afara eroilor frontierei, erau înfățișate și personaje ale mitologiei populare.

— La Cincinnati (Ohio), e publicat « *The Western Messenger* » ⟨« *Mesagerul Vestului* »⟩, al cărui redactor, W. H. Channing, voia „să-i facă pe cei de pe Coasta de Est să înțeleagă lumea Vestului". Materialul literar publicat era discutat din unghi transcendentalist și, în general, mistic. Printre puținele opere literare originale care au apărut aici (ale lui Emerson, Margaret Fuller, Elizabeth Peabody, precum și ale unor scriitori obscuri), aproape nici una nu e consacrată „explicării vieții din Vest". Revista apare pînă în 1841.

— Apare (pînă în 1838), la Charleston, « *Southern Literary Journal and Monthly Magazine* » ⟨« *Revista literară a Sudului și Jurnalul lunar* »⟩, care susținea cauza proprietarilor de sclavi. Singura colaborare vrednică a fi menționată e acea a lui Simms.

— Se publică primul număr al lui « *New York Herald* » ⟨« *Vestitorul din New York* »⟩, ziar de informație senzațională, primul cotidian din lume ce va folosi corespondențele telegrafice. Își încetează apariția în 1966.

— Colegiul Oberlin, din Ohio, primește, cel dintîi în istoria învățămîntului superior american, studenți negri.

— **nov. 30** În orășelul Florida (Missouri), se naște Samuel Langhorne Clemens [Mark Twain]. (m. 1910)

1836 Holmes publică un vol. de *Poems*, sprințare comentarii ale vieții cotidiene și ale tipurilor umane din Noua Anglie.

— Richard Hildreth (1807—65), ziarist din Massachusetts, scrie *The Slave; or, Memoirs of Archie Moore* ⟨*Sclavul, sau Memoriile lui Archie Moore*⟩, socotit primul roman anti-sclavagist din literatura americană. Republicat, de-a lungul anilor, sub titlurile

Scanned with OKEN Scanner

1836 *Sclavul alb* și *Archie Moore*, el și-a cîștigat o largă popularitate, nu numai datorită ideilor umanitare pe care le promova, ci și acțiunii dinamice, plină de episoade romantice.

— Apare romanul *The Partisan Leader* ⟨*Conducătorul partizanilor*⟩, de Nathaniel Beverley Tucker (1784—1851), profesor de drept din Carolina de Sud. Publicată în timpul campaniei electorale a lui Martin Van Buren, discipol al principiilor lui Jefferson, cartea lui Tucker insinuează că ar anticipa evenimente ce se vor petrece abia în 1849, cînd Van Buren, ales în sfîrșit președinte, devine dictator al Statelor Unite, „manevrînd mașina statului în folosul Nordului", ceea ce provoacă secesiunea Carolinei de Sud, iar Virginia intenționează să ceară protecția Angliei și să inițieze o confederație a statelor agrare. Lipsit de calități literare, romanul va fi reeditat în timpul războiului civil, ca un argument propagandistic în sprijinul sudiștilor.

— Joseph Holt Ingraham (1809—60), pastor din Maine, scrie romanul aparent istoric, *Lafitte; or the Pirate of the Gulf* ⟨*Lafitte, sau Piratul din Golf*⟩, fantezie romantică brodînd pe marginea legendelor despre un pirat care, la începutul sec. 19, a luptat alături de americani împotriva flotei engleze în regiunea deltei lui Mississippi.

— W. G. Simms publică un nou vol. din ciclul «Romanelor revoluției», *Mellichampe*, în același stil romantic, cu personaje împărțite net în „bune" și „rele", cu bătălii spectaculoase în peisaje exotice, cu evadări la adăpostul nopții și cu pedepsirea, în final, a tuturor ticăloșilor.

— *Jonathan Jefferson Whitlaw*, lungă povestire de Frances Trollope, afirmînd necesitatea abolirii sclaviei.

— Susan Sedgwick (1789—1867) scrie povestirea pentru copii *The Young Emigrants* ⟨*Tinerii emigranți*⟩, despre o familie de muncitori newyorkezi stabiliți în Ohio la sf. sec. 18, despre lupta lor cu o natură potrivnică și despre victoria datorată, mai ales, „respectului pentru legile morale".

— *The Maypole of Merrymount* ⟨*Armindienii la Merrymount*⟩, povestire alegorică, de Hawthorne: la Merrymount — așezarea din Massachusetts ai cărei locuitori fuseseră acuzați de păgînism în sec. 17 de către conducătorii religioși ai coloniei — o nuntă sărbătorită după străvechile ritualuri păgîne e risipită de soldații puritani; mirele și mireasa își cer iertare pentru „tulburarea de neînțeles a minții" și vor deveni respectabili discipoli ai sumbrelor dogme calvine.

— Premiera tragediei romantice *The Actress of Padua* ⟨*Actrița din Padova*⟩, de R. P. Smith, adaptare după *Angelo, tiranul Padovei* al lui Victor Hugo. Textul piesei s-a pierdut, dar subiectul e bine cunoscut, datorită versiunii narative, publicată de Smith tot în 1836.

— Apare, anonim, eseul *Nature*, de Emerson, dezvoltînd principiile expuse în conferințele ținute în 1832—5 și în care fundamenta concepțiile filosofice ale transcendentalismului. Pornind de la idealismul platonician, cunoscut prin filiera lui Coleridge, Wordsworth și Fichte, el îi adăuga idei preluate din teologia

Scanned with OKEN Scanner

protestantă și din metafizica mistică a lui Swedenborg. Recomandînd întoarcerea spre cunoașterea nemijlocită a naturii, Emerson echivala natura — pe urmele lui Carlyle, pe care-l cunoscuse și cu care se împrietenise în timpul călătoriei sale în Anglia — cu divinitatea.

— Bronson Alcott (1799—1888), director al unei școli din Boston, publică *The Doctrine and Discipline of Human Culture* ⟨*Doctrina și disciplina culturii umane*⟩, una din primele lucrări de pedagogie din cultura americană.

— Un obscur nuvelist și dramaturg din New York, Edward Sherman Gould (1805—85), scrie *American Criticism of American Literature* ⟨*Critică americană a literaturii americane*⟩, contestînd valoarea oricăror producții ale poeziei, literaturii epice și ale dramei naționale și recomandînd întoarcerea la modelele britanice.

— Albert Gallatin (1761—1849), fost colaborator politic al lui Jefferson, tipărește *Synopsis of the Indian Tribes of North America* ⟨*Tabel sinoptic al triburilor indiene din America de Nord*⟩, lucrare pentru care a fost supranumit «Părintele etnologiei americane». Gallatin încerca să ofere o descriere completă a obiceiurilor, felului de viață, meșteșugurilor, artei principalelor grupuri tribale din Statele Unite.

— James Hall (1793—1868) publică primul vol. din lucrarea sa *History of the Indian Tribes* ⟨*Istoria triburilor indiene*⟩ care reflectă, ca și cercetările lui Gallatin, opoziția față de tratarea romantică a vieții indienilor americani, atît de frecventă în literatura romantică a vremii.

— **aug. 25** La Albany (New York), se naște Francis Bret (sau Brett) Harte. (m. 1902)

— **mart. 6** Davy Crockett, care se înrolase în armata texană, luptînd pentru independența acestui teritoriu ocupat de mexicani, moare în lupta de la Alamo, ceea ce va face ca figura lui să capete dimensiuni eroice în literatura epocii următoare.

1837 *Portfolio of an Artist* ⟨*Mapa unui artist*⟩, poeme de un neoclasicism anacronic, ale pictorului Rembrandt Peale (1778—1860).

— *Nick of the Woods; or, The Jibbenainosay* ⟨*Nick-al-pădurii, sau Ucigă-l toaca*⟩, roman de R. M. Bird; felul în care sînt înfățișați indienii (acțiunea se petrece în anii imediat următori războiului de independență) se opune cu violență convenției „bunului sălbatic", dar preia o altă convenție, aceea acreditată de puritani, în sec. 17: indianul însetat de sînge.

— William Ware (1797—1852), pastor protestant din Massachusetts, publică romanul epistolar *Letters from Palmyra* ⟨*Scrisori din Palmyra*⟩, primul dintr-o trilogie în care intenționa să reconstituie începuturile creștinismului. În edițiile ulterioare, romanul se va intitula *Zenobia*.

— W. J. Snelling care, sărac și respins de toate redacțiile literare, ajunsese la Casa de corecție, publică *The Rat-Trap; or, Cogitations of a Convict in the House of Correction* (*Cursa de*

Scanned with OKEN Scanner

1837 *șoareci, sau Cugetările unui osîndit din Casa de corecție*), reflecții amare despre alcătuirea lumii și despre puterea banului.

— Hawthorne publică vol. *Twice-Tcld Tales* ⟨*Povestiri repovestite*⟩, 39 de schițe, apărute înainte în presa literară, unele alegorice sau fantastice, altele inspirate din istoria Noii Anglii sau din întîmplări contemporane a căror acțiune e mult dilatată în vol. „Cînd o stea nouă se înalță pe cer, lumea se uită o vreme la ea cu ochii liberi sau cu telescoapele pe care le găsește la îndemînă. În rîul gîndirii, care curge atît de liniștit, adînc și limpede prin paginile acestei cărți, zărim oglindirea unei stele spirituale spre care lumea se simte îndemnată să cerceteze cu ochii liberi și cu ocheanele criticii ... Propriile noastre observații sînt următoarele: cartea aceasta a ieșit din mîna unui scriitor de geniu." (Henry Wadsworth Longfellow, *Hawthorne's Twice-Told Tales*, în „North American Review", vol. 45, 1837, p. 59); „În tipografia lui Munroe & Co. din Boston au apărut, în anul 1837, *Povestirile repovestite*. Deși nu au avut prea mult succes atunci, m-au ajutat să devin cunoscut vecinilor mei; într-o asemenea măsură încît, deși șovăiam, am fost silit să ies din cuibul meu de bufniță și să fac puțin pe leul. Astfel, am fost tras, într-un fel, în vîrtejul lumii și am ajuns și eu ca toți ceilalți oameni. Lunga mea izolare nu m-a făcut melancolic sau mizantrop, nici întru totul nepregătit pentru viață. Și, probabil, asta era disciplina de care avea nevoie idiosincrasia mea; iar norocul și propriile mele instincte, lucrînd împreună, m-au făcut să fac ceea ce era nevoie să fie făcut." (Nathaniel Hawthorne, *Scrisoare către Richard Henry Stoddard*, 1853, în *Nathaniel Hawthorne and His Wife*, 1878, vol. I, p. 98)

— Nathaniel Parker Willis (1806—67) scrie tragedia în versuri *Bianca Visconti*, în care folosește obișnuitele convenții ale dramei romantice americane: separarea rigidă a personajelor bune de cele rele, *qui-pro-quo*-ul cu consecințe tragice, deznodămîntul neașteptat, toate proiectate pe fundalul unei livrești Renașteri italiene.

— Premiera tragediilor lui Epes Sargent (1813—80), ziarist din Boston: *The Bride of Genoa* ⟨*Mireasa din Genova*⟩, a cărei intrigă e plasată într-o fantezistă Renaștere italiană, și *Velasco*, reluînd — într-o interpretare ciudată — povestea Cidului.

— Catherine Esther Beecher (1800—78), sora scriitoarei Harriet Beecher-Stowe, publică pamfletul *Slavery and Abolitionism* ⟨*Sclavie și aboliționism*⟩, în care atacă sclavia în numele principiilor *Declarației de Independență*, al *Constituției* și „al visurilor de deplină libertate ce i-au mînat în America pe cei dintîi coloniști".

— Apare *The Bible Against Slavery* ⟨*Biblia împotriva sclaviei*⟩, de Theodore Dwight Weld (1803—35), unul dintre cei mai proeminenți teoreticieni ai aboliționismului.

— Francisc Joseph Grund (1798—1863), aristocrat austriac care venise în America în jurul lui 1827, scrie *The Americans in Their Moral, Social and Political Relations* ⟨*Americanii, în relațiile lor morale, sociale și politice*⟩, în care societatea americană e reco-

Scanned with OKEN Scanner

mandată ca un ideal vrednic de-a fi urmat de către întreaga omenire.

— **aug. 31** Emerson rostește, la Harvard, celebra prelegere *The American Scholar* ⟨*Cărturarul american*⟩, supranumită *Declarația de independență intelectuală a Americii*, un apel pentru crearea unor opere „menite să dea măsura idealurilor noii națiuni" și, în același timp, unul dintre cele mai grăitoare documente dezvăluind poziția transcendentalistă în definirea rolului literaturii: „Scopul societății este acela de a crea indivizi perfecți, iar misiunea omului de cultură e să întrupeze această perfecțiune în el însuși și să-și folosească inspirația, dată de divinitate, pentru a cîștiga binele în folosul compatrioților săi".

— Apare, la Philadelphia, « *The Gentleman's Magazine* » ⟨« *Revista gentilomului* »⟩. Între iul. 1839 și iun. 1840, redactorul revistei a fost Poe care și-a publicat aici povestirile *William Wilson*, *Prăbușirea Casei Usher* și *Jurnalul lui Julius Rodman*. Revista a fost tipărită pînă în 1840.

— La Washington apare « *United States Magazine and Democratic Review* » ⟨« *Revista Statelor Unite și Cronica Democratică* »⟩. De-a lungul anilor (va fi publicată pînă în 1849), a tipărit colaborările lui Whittier (*Cîntecele muncii*), Hawthorne (*Legende ale unei case de provincie*), Poe (*Marginalia*), Whitman, Bryant, Simms, Epes Sergent, Paulding.

— Colegiul Oberlin e cea dintîi instituție universitară americană care acordă diplome femeilor.

— **mart. 1** În familia unui ziarist din Martin's Ferry (Ohio), se naște William Dean Howells. (m. 1920)

1838 Whittier publică vol. de versuri antisclavagiste *Poems Written During the Progress of the Abolition Question* ⟨*Poeme scrise în timpul discutării abolirii sclaviei*⟩.

— Apare romanul *Homeward Bound; or, The Chase* ⟨*Spre casă, sau Urmărirea*⟩, de Fenimore Cooper. Aventurile unei corăbii americane, pornită din Europa să traverseze Atlanticul, urmărită de o navă engleză, prinsă de furtună, atacată de pirați. Încheierea, însă, ca de atîtea ori în romanele lui Cooper, înseamnă răsplătirea celor buni, care — descoperindu-și adevărata identitate — își găsesc părinții pierduți de multă vreme, și a îndrăgostiților care se vor putea căsători, pentru că uneltirile ticăloșilor sînt date în vileag.

— În același an, Cooper publică *Home As Found* ⟨*Casa, așa cum au găsit-o*⟩, continuare a romanului *Spre casă;* personajele din cartea precedentă își regăsesc, în orășelul lor din statul New York, vecinii, prietenii, atmosfera provincială.

— W. G. Simms publică romanul *Richard Hurdis; or, The Avenger of Blood* ⟨*Richard Hurdis, sau Răzbunătorul sîngelui*⟩, inspirat de legendele care îl transformaseră pe banditul Murrell într-un personaj al folclorului din Sud.

— *Constance Latimer; or, The Blind Girl* ⟨*Constance Latimer, sau Fata oarbă*⟩, roman lacrimogen, de factură romantică, foarte

1838 popular, scris de Emma Catherine Embury (1806—63), scriitoare din New York.

— Apare *Probus*, al 2-lea roman din trilogia epistolară a lui William Ware, inspirat tot de istoria politică și socială a primelor vremuri ale creștinismului, scris de pe poziții idealiste.

— Joseph Clay Neal (1807—47), ziarist din Philadelphia, publică vol. *Charcoal Sketches; or, Scenes in a Metropolis* ⟨*Schițe în cărbune, sau Scene dintr-o metropolă*⟩. Tipurile sociale sînt descrise cu o ironie care o amintește pe aceea a lui Dickens.

— J. P. Kennedy scrie povestirea *The Rob of the Bowl: A Legend of St. Inigoes* ⟨*Furtul pocalului, Legendă a Sfîntului Ignațiu*⟩ relatare realistă a unei întîmplări din Marylandul colonial, provocată de încercarea protestanților de-a alunga administrația catolică a lordului Baltimore.

— *Th Narrative of Arthur Gordon Pym, of Nantucket (Povestea lui Arthur Gordon Pym din Nantucket)*, de Edgar Poe. Folosind datele puse la îndemînă de un *jurnal* de călătorie în mările Sudului, publicat de exploratorul Benjamin Morell în 1832, povestirea adaugă faptelor adevărate aventuri senzaționale, naufragii, răzvrătiri ale echipajului, sporind tensiunea epică a întîmplărilor. „Lui Poe îi plăcea adesea să se arate mîndru că a transformat goticul dintr-o spaimă germană, într-o spaimă a sufletului ... Fără îndoială, Pym — care, în această privință, seamănă cu toți protagoniștii lui Poe — reacționează, chiar și în furutună, mai curînd în plan estetic decît în plan moral." (Leslie A. Fiedler, *Love and Death in the American Novel*, 1960, p. 414)

— Poe publică povestirea *Ligeia*, narațiune fantastică a unei reîncarnări proiectată pe fundalul unui castel englezesc medieval. „Preocupat de ideea mistică a păstrării după moarte a identității fizice și intelectuale, scriitorul creează o povestire tipic gotică, dar cultul întunericului, așa cum apare la Poe, nu e spaima ca scop în sine, ci o încercare îndrăzneață de a înfrunta adevăratul întuneric în manifestările lui cele mai concrete. Dacă «viața e un vis", atunci moartea e o deșteptare." (Harry Levin, *The Power of Blackness*, 1958, p. 163)

— George Ripley (1802—80), pastor protestant din Massachusetts, publică primul vol. din antologia *Specimens of Foreign Standard Literature* ⟨*Modele de literatură străină*⟩. Cele 14 vol., care vor apărea pînă în 1842, cuprind mai ales texte ale filosofilor idealiști europeni și vor determina o înviorare a publicațiilor transcendentaliste, de vreme ce le puneau la îndemînă documente ale gîndirii de la care plecau multe idei ale școlii filosofice americane.

— Fenimore Cooper scrie *The American Democrat, or Hints on the Social and Civic Relations of the United States of America* ⟨*Democratul american, sau Opinii despre relațiile sociale și civice din Statele Unite ale Americii*⟩, analiză a democrației americane făcută din perspectiva unui conservator, partizan al aristocrației.

— Apare ediția americană a cărții lui Alexis de Tocqueville (1805—59), *De la démocratie en Amérique* ⟨*Despre democrația din America*⟩, cercetare îndeajuns de obiectivă a societății ame-

Scanned with OKEN Scanner

ricane și a sistemului politic și administrativ din Statele Unite. În discutarea literaturii americane, Tocqueville își afirmă părerea că „arta literară a acestei țări ... se află încă într-un stadiu de început, mult în urma celei europene", din cauza „disprețului cu care literatura și arta fuseseră privite de primii coloniști", precum și „relativei ușurințe cu care se procurau cărțile aduse din Anglia", ceea ce făcea de prisos efortul de creație literară.

— Pierre Etienne Du Ponceau publică *Grammatical System of Some of the Languages of the Indian Nations of North America* ⟨*Sistemul gramatical al unor limbi vorbite de națiunile indiene din America de Nord*⟩, rezultat al preocupărilor lui constante de a crea o literatură națională, din care „încurajarea creației băștinașe nu poate lipsi".

— Apare « *The Boston Quarterly Review* » ⟨« *Revista trimestrială din Boston* »⟩, a cărei orientare generală era un fel de socialism creștin și reflecta vederile recent creatului Partid al Muncitorilor. În paginile ei, vor semna, printre alții, Ripley, Margaret Fuller, Elizabeth Peabody și unii reprezentanți mai mărunți ai transcendentalismului. Va fi publicată pînă în 1842.

— **febr. 16** Se naște, la Boston, Henry Adams, nepot al fostului președinte John Quincy Adams. (m. 1918)

1839 François Dominique Rouquette (1810—90), poet de expresie franceză din Louisiana, publică un vol. de versuri care lăudau viața simplă, virtuțile morale și suferințele indienilor choctawa; poemele vor fi remarcate de Victor Hugo.

— În revista « *The Western Messenger* », din Cincinnati, apare poemul *Good-bye*, de Emerson. Scris în 1823, poemul anticipa ideile eseului *Natură* (1836): Emerson respinge instituțiile tradiționale „ale unei lumi infatuate" și îndeamnă la „întoarcerea acasă", în singurătatea naturii.

— În același an, Emerson publică poemul *The Humble-Bee* ⟨*Bondarul*⟩; versurile slăvesc înțelepciunea „filosofului vrîstat cu galben", nepăsător la toate cîte se petrec în jurul lui, „sorbind doar sucurile dulci" și dînd, astfel, o pildă a bucuriilor simple care stau la îndemînă epicureianului ce trăiește în mijlocul naturii.

— Natura e subiectul și altui poem tot din 1839: *Each and All* ⟨*Fiecare și toți laolaltă*⟩. În pofida „oricărei dezamăgiri trecătoare", a „faptelor ce pot fi hîde", dacă sînt judecate izolat, Emerson crede că „toate se-mplinesc prin ceea ce primesc de la celelalte fapte", „fiecare are nevoie de toate celelalte", „nimic nu-i Bun sau Frumos în sine însuși", relevînd din nou ideea Naturii „ca un întreg desăvîrșit".

— Longfellow publică vol. de versuri *Voices of the Night* ⟨*Glasuri ale nopții*⟩; cartea va atinge un tiraj de peste 40 000 de exemplare și va determina stabilirea renumelui de poet al autorului. Romantismul acestor poeme a fost, aproape fără excepție (dintre personalitățile culturii americane ale sec. trecut, numai Poe a declarat arta lui Longfellow „pur imitativă"), considerat drept „un exemplu de claritate a sentimentului" (Whittier) și „de măies-

Scanned with OKEN Scanner

1839 trită melodie a versului" (Holmes). „Longfellow a jucat un rol important în dezvoltarea literaturii americane; el a fost unul dintre acele stăvilare deschise prin care cultura europeană s-a năpustit ca un puhoi, măturînd din cale orice încercare incipientă de a se constitui o tradiție autohtonă. El credea neabătut că e un american autentic ... dar nu avea o imagine precisă a îndatoririlor sale — și avea multe îndatoriri — care proveneau din situația de scriitor american în acei ani ai unei culturi debile, cînd s-au pus temeiurile literaturii noastre naționale. Margaret Fuller le știa. Poe le întrezărea. Walt Whitman le-a demonstrat, dinamic. Dar Longfellow, fără a fi în întregime conștient de ele, era englez cel puțin tot atît cît și american. El a fost marele nostru Victorian." (Herbert S. Gorman, *A Victorian American, Henry Wadsworth Longfellow*, 1926, p. VIII)

— Longfellow publică romanul *Hyperion*, a cărui intrigă e doar un pretext pentru punerea la un loc a unor discursuri filosofice, legende romantice, judecăți de critică literară, traduceri din poezia germană. Roman autobiografic, *Hyperion* urmează modelul povestirilor germanului Jean Paul și, într-o măsură, al poemelor de tinerețe ale lui Byron. „Scenele domoale, delicate, frumoase contrastează cu scenele înspăimîntătoare ale vechiului roman, precum o pictură calmă, autumnală, comparată cu un peisaj răscolit de un uragan tropical ... Tonul sentimental și melancolic care îl învăluie nu va fi auzit de mulți în această atmosferă de încordare, de agitație, de interese practice ale momentului de față. Decorul și podoabele lui sînt depărtate cît de mult cu putință de cercul vieții americane; și gîndurile și simțurile (lui Longfellow, *n.n.*) sînt prea eterice pentru a fi cuprinse repede de cugetele care nu iau seama decît la subiectele zilei de azi." (Cornelius Conway Felton, *Hyperion*, în „North American Review", vol. 50, 1840, pp. 146, 161); „Relatarea poetică a călătoriilor sale și-a cîștigat o popularitate imensă datorată mai ales romantismului ei sentimental. Astăzi, puțini sînt cei care, după ce au depășit vîrsta adolescenței, se mai îndeamnă să citească în întregime această relatare, atît de nefiresc și de afectat îi este stilul, atît de subțire țesătura epică, atît de premeditat sentimentul." (Thomas Davidson, în *Encyclopaedia Britannica*, ed. a IX-a, 1882, vol. XIV, p. 871)

— În « *The Baltimore Museum* », apare poemul *The Haunted Palace (Palatul bîntuit)*, al lui Poe, o alegorie a „puterii nebuniei" care „ia-n stăpînire un cuget bîntuit de duhuri". Versurile vor fi incluse în *Prăbușirea Casei Usher*, ca „o improvizație verbală rimată a eroului".

— Poe publică povestirea fantastică *William Wilson* în care, alături de elemente ale descripției realiste (anii de școală într-un internat englezesc, amintind de tinerețea lui Poe însuși), sînt introduse fragmente alegorice: un *alter-ego* al eroului acționează asupra sa, încercînd să-l oprească de la păcat.

— Apare *The Fall of the House of Usher (Prăbușirea Casei Usher)* a lui Poe. Povestire a alienării (eroul e un autoportret al lui Poe), *Casa Usher* e una dintre operele cele mai caracteristice ale roman-

Scanned with OKEN Scanner

tismului tulburat, obsedat de ideea prăbușirii, așa cum îl cultiva Poe. „În povestirile sale, domnul Poe s-a decis să-și demonstreze puterea mai ales în acea zonă ale cărei hotare se întind din regiunile cele mai limpezi ale probabilului, pînă în cele mai înfricoșătoare locuri ale superstiției și irealului. El combină, într-un chip cu totul remarcabil, două calități care se unesc foarte rar: puterea de a influența cugetul cititorului prin mijlocirea umbrelor impalpabile ale misterului, și o minuție a detaliului care nu neglijează nici măcar un ac sau un nasture, și le descrie pe toate." (James Russell Lowell, în „Graham's Magazine", febr. 1845, p. 336); „Proiectată pe fundalul epocii, *Prăbușirea Casei Usher* ne va apărea ca o expresie poetică a ideilor sociologic-deterministe care pluteau în aer în 1839, data cînd Poe își scria povestirea ... Într-o teorie științifică, Poe distilează efectele poetice — la fel ca atunci cînd exploatează, pentru scopuri artistice, teoriile contemporane ale hipnotismului, frenologiei ... Povestirea noastră e determinism transformat în poezie, în « atmosferă ». A-i cere lui Roderick să « reziste » mediului ambiant, cînd el vrea să fie întruparea poetică a determinismului, înseamnă a nu fi consonant cu înțelegerea istorică a climatului unei povestiri scrisă în 1839 — povestea reflectă ceea ce a fost numit în mod corect « le réalisme des romantiques »." (Leo Spitzer, *A Reinterpretation of „The Fall of the House of Usher"*, în „Comparative Literature", 1952, IV, p. 360)

— Vol. *Tales of the Grotesque and Arabesque* ‹*Povestiri ale grotescului și arabescului*›, de Poe (deși publicată în 1839, ediția poartă data 1840). Printre cele 25 de povestiri cuprinse în carte, se află: *Manuscris găsit într-o sticlă*, *Berenice*, *Ligeia*, *Prăbușirea Casei Usher*, *William Wilson*, *Nemaipomenita întîmplare a unui oarecare Hans Pfaall*.

— Tînărul jurist protestant John Lothrop Motley (1814—77), din Boston, scrie romanul *Morton's Hope* ‹*Speranța lui Morton*›, relatare autobiografică a experienței unui american, student la o universitate germană, care descoperă cultura europeană și înțelege că țara lui „trebuie să afirme ideile specifice, modelate pe acest pămînt al Americii", și nu să imite „cultura unui continent de care strămoșii noștri s-au despărțit cu mai bine de 200 de ani în urmă".

— Cu ajutorul lui Emerson, al cărui discipol se va socoti întreaga viață, studentul teolog Jones Very (1813—80) publică un vol. de eseuri și poeme. Cartea mărturisește mai curînd apropierea de ideologia primilor puritani, cerînd supunerea la „voința absolută a lui Dumnezeu", iar forma poemelor o imită pe aceea a poeziei metafizice engleze din sec. 17. Repetînd cu înverșunare că „în casa lui l-a găzduit de multe ori pe Sfîntul Duh", scriitorul a fost internat într-un azil de boli nervoase; după ce s-a întors în orășelul său natal, Salem (Massachusetts), nu a mai publicat nimic, trăind într-o desăvîrșită izolare, vol. din 1839 rămînînd singura carte tipărită în timpul vieții de acest mistic nefericit, bolnav și însingurat.

1839 — Charles Frederick Briggs (1804—77), ziarist din New York, publică romanul *The Adventures of Harry Franco* ⟨*Aventurile lui Harry Franco*⟩, descriind panica din timpul unei crize care a lovit Bursa newyorkeză.

— Theodore Sedgwick Fay (1807—98), diplomat american la Londra, scrie *Sydney Clifton; or Vicissitudes in Both Hemispheres* ⟨*Sydney Clifton, sau Nenorociri din amîndouă emisferele*⟩, roman gotic în care recuzita convențională a castelului medieval e înlocuită cu un decor modern, amintind mai curînd de *Melmoth* al lui Balzac decît de modelele „romanului negru" din sec. 18.

— Cornelius Mathews (1817—89), ziarist newyorkez, publică romanul *Behemoth: A Legend of the Mound Builders Behemoth.* ⟨*Legendă a constructorilor de movile*⟩, în care reminiscențele sentimentaliste se amestecă cu trăsăturile romantismului de factură Fenimore Cooper. Viața indienilor e evocată cu preocuparea pentru exactitate.

— Pe fundalul istoric al unor evenimente din vreme războiului de independență, D. P. Thompson proiectează, în *The Green Mountain Boys* ⟨*Băieții Muntelui Verde*⟩, o intrigă extrem de complicată, cu obișnuitele deghizări, *qui-pro-quo*-uri, răpiri și bătălii ale romantismului american din școala lui Simms.

— Sub pseudonimul « Mary Clavers », Caroline Kikland (1801—64) publică vol. de schițe *A New Home* ⟨*Un nou cămin*⟩, înfățișînd viața noilor așezări din Michigan, într-un stil de pictură realistă, opus romantismului eroic de influență Cooper.

— Premiera dramei în versuri *Tortesa, the Usurer* ⟨*Tortesa, cămătarul*⟩, de N. P. Willis. Acțiunea asociază convențiile romantismului englez cu cele ale sentimentalismului dramei burgheze din sec. 18.

— Apare primul vol. din colecția bibliofilă « The Liberty Bell » ⟨« Clopotul libertății »⟩, dedicată literaturii anti-sclavagiste. De-a lungul anilor (colecția va fi publicată pînă în 1858), vor apărea lucrări ale lui Emerson, Longfellow, Lowell, Harriet Beecher-Stowe, Bayard Taylor, iar dintre scriitorii străini, ale lui Tocqueville, Elizabeth Browning, Harriet Martineau. Problema sclavajului era privită mai ales din perspectiva etică și nu se discutau aproape deloc implicațiile ei economice.

— Theodore Dwight Weld publică o analiză a sclavajului din Statele Unite, sub titlul *American Slavery As It Is* ⟨*Sclavia americană, așa cum e*⟩. Harriet Beecher-Stowe va mărturisi că vol. lui Weld a fost hotărîtor pentru ea în compunerea *Colibei Unchiului Tom* (1852).

— Se publică *Letter on the Political Obligations of Abolitionists* ⟨*Scrisoare despre obligațiile politice ale aboliționiștilor*⟩, de James Gillespie Birney (1792—1857), unul dintre primii ideologi ai luptei antisclavagiste din Sud.

— La Philadelphia, apare (pînă în 1858) « *Graham's Magazine* », revistă literară de orientare romantică. Între 1841—42, editorul ei va fi Edgar Poe, care va publica aici cîteva dintre povestirile și poemele sale cele mai reprezentative din acei ani. Printre cei-

Scanned with OKEN Scanner

lalți colaboratori, au fost și Longfellow, Bryant, Fenimore Cooper, Lowell, Paulding.

1840 Apare vol. de versuri *The Casket of Fate* ⟨*Cutia destinului*⟩, de Frances Sargent Osgood (1811—50), tipic pentru poezia sentimentală a direcției victoriene din America.

— iul. În primul număr al revistei «*The Dial*» ⟨«*Cadranul*»⟩, din Boston, apar *Orphic Sayings* ⟨*Cuvinte orfice*⟩, de Bronson Alcott (1799—1888). Publicate împreună cu eseul *Natură*, al lui Emerson, ele au fost considerate drept „scripturi ale transcendentalismului", iar autorul lor un „profet" al grupului din jurul lui Emerson. Adevărul e că, deși Alcott se silește să rezume toate principiile școlii transcendentaliste, excesul de ornamente stilistice îl reduce la un fad program didactic. «*D.*», care va apărea pînă în apr. 1844, va fi organul literar al transcendentaliștilor; aici vor fi publicate opere ale lui Emerson, Thoreau, Margaret Fuller (care era și editorul revistei), Lowell, Theodore Parker, Ripley, Elizabeth Peabody. Revista va fi adesea atacată de alte publicații literare pentru „stilul obscur" și pentru „atitudinea aristocratică" a redacției, care se adresa doar „unui public select".

— Succesul poemului narativ *Florence Vane*, al lui Philip Pendleton Cooke (1816—50), poet din Virginia, se datorează accentelor sentimentale, foarte prețuite într-o epocă în care influența victoriană era din ce în ce mai puternică.

— *The Pathfinder; or the Inland Sea* ⟨*Călăuza, sau Marea interioară*⟩, roman de Fenimore Cooper, din seria «Ciorap-de-piele». Acțiunea, plasată în regiunea lacului Ontario, folosește elementele obișnuite ale romantismului lui Cooper.

— W. G. Simms publică *Border Beagles, A Tale of Mississippi* ⟨*Ogarii de la graniță, Poveste de pe Mississippi*⟩, continuare la *Richard Hurdis* (1838), în același stil picaresc.

— Charles Fenno Hoffman scrie romanul *Greyslaer*, inspirat de „tragedia din Kentucky", dar plasat în epoca războiului de independență și transformat într-o carte patriotică în care cioc-nirea dramatică se produce între prietenii și adversarii indepen-denței americane. Dramatizarea romanului (realizată de un anonim și reprezentată în același an) s-a bucurat și ea de mult succes.

— Povestirea autobiografică *Two Years Before the Mast* ⟨*Doi ani în fața catargului*⟩, de Richard Henry Dana, Jr. (1815—82). Începînd cu înrolarea în marină a fostului student de la Harvard, povestirea înfățișează peisaje ale coastei californiene, descrise cu simț al pitorescului și al grandoarei priveliștilor. Personajele (printre ele și un „bun sălbatic", un indian kanaka) sînt portretizate în linii precise, nu fără un anume umor. Cartea lui Dana a fost primită cu simpatie, mai ales pentru căldura cu care e descrisă viața marinarilor, și a fost adesea imitată de o literatură care descoperea frumusețea peisajului marin. Melville însuși va recunoaște că narațiunea lui Dana i-a inspirat pagini întregi din *Moby Dick*.

Scanned with OKEN Scanner

— În « *Burton's Gentleman's Magazine* », apare, anonim, povestirea *The Journal of Julius Rodman* ⟨*Jurnalul lui Julius Rodman*⟩, de Poe. Personajul și împrejurările narațiunii sînt fictive; dar priveliștile Munților Stîncoși (pe care Julius Rodman ar fi fost „cel dintîi — în afara băștinașilor — ce i-a traversat vreodată") sînt foarte exacte și folosesc, într-o largă măsură, descripțiile din *Astoria* lui Irving, o istorie a primelor așezări de pe coasta de nord a Pacificului, și din jurnalele expediției lui Lewis și a lui Clark, cea dintîi expediție care traversase (la începutul sec. 19) continentul american.

— Se publică, sub titlul *Letters of Mrs. Adams* ⟨*Scrisorile doamnei Adams*⟩, însemnările lui Abigail Adams (1744—1818), soția lui John Adams (1735—1826), cel de-al 2-lea președinte al Statelor Unite (1797—1801). Scrisorile cuprind un material extrem de prețios, consemnat cu simplitate, fără preocupări literare, despre viața americană din cea de-a 2-a jumătate a sec. 18.

— Apare *History of the Working Men's Party* ⟨*Istoria Partidului Muncitorilor*⟩, de George Henry Evans (1805—56), în care sînt susținute ideile radicale ale lui Paine și agrarianismul lui Jefferson și combătute ideile fourieriste.

— William Ladd (1778—1841), cel care în 1828 întemeiase Societatea Americană pentru Pace, scrie *An Essay on a Congress of Nations* ⟨*Eseu asupra unui Congres al Națiunilor*⟩, anticipînd unele instituții internaționale care se vor crea în sec. 20, precum Liga Națiunilor, sau Curtea internațională de justiție.

— Se publică la New York « *The National Anti-Slavery Standard* » ⟨« *Stindardul național antisclavagist* »⟩. Programul său cuprindea abolirea imediată a sclaviei, stabilirea unor măsuri care să asigure educația negrilor, apărarea Uniunii americane împotriva secesiunii cu care amenințau statele din Sud. Mai tîrziu, ziarul va apăra drepturile femeii și va ataca abuzurile marii finanțe. Principalul colaborator literar va fi James Russell Lowell (care, între 1848—52, va fi editorul ziarului). Apare pînă în 1872.

1841 Longfellow publică vol. antologic *Ballads and Other Poems* ⟨*Balade și alte poeme*⟩. Unele poezii aduc subiecte medievale, scandinave, în peisajul Noii Anglii; altele sînt simple prelucrări ale unor vechi balade englezești, pe care Longfellow le transformă, de asemenea, în poeme relatînd evenimente recente din viața americană. „Admirînd mult geniul domnului Longfellow, sîntem totuși conștienți de numeroasele lui erori, de afectările și imitațiile sale. Meșteșugul lui artistic e admirabil și idealismul său înalt. Dar, concepția lui despre scopurile poeziei e în întregime greșită; și o vom dovedi cîndva, spre propria noastră satisfacție, cel puțin. Ideile lui didactice sînt toate eronate. A scris poeme strălucite, din pură întîmplare; adică, ori de cîte ori geniul i-a permis să scoată tot ce e mai bun din rutina gîndirii sale, o rutină dedusă din studiile lui germane." (Edgar Allan Poe, *Longfellow's Ballads*, 1842, în *Works*, 1895, vol. VI, p. 122)

— Adrien Emmanuel Rouquette (1813—87), fratele lui François, publică la New Orleans un vol. de versuri în franceză, *Les Sa-*

Scanned with OKEN Scanner

1841 *vanes* ⟨*Savanele*⟩, lăudînd simplitatea nobilă a vieții indienilor choctaw, în tovărășia cărora își petrecuse mulți ani ai adolescenței.

— Apare vol. de poeme *A Year's Life* ⟨*Viața dintr-un an*⟩, de James Russell Lowell. Lipsite, deocamdată, de personalitate, versurile mărturisesc proaspete lecturi ale liricii elizabethane, îndeosebi ale sonetelor lui Shakespeare și ale lui Sidney.

— *The Deerslayer (Vînătorul de cerbi)*, roman de Fenimore Cooper, din punctul de vedere al cronologiei interioare, primul vol. din ciclul « Ciorap-de-piele ».

— W.G. Simms publică romanul *The Kinsmen* ⟨*Rudele*⟩, a cărui acțiune se brodează pe evenimentele războiului de independență în Carolina, cuprinzînd și ciocnirea dintre 2 frați vitregi, unul — partizan al americanilor, celălalt — al englezilor. Acesta din urmă, dovedindu-se a fi un ticălos fără de scrupule, e — bineînțeles — pedepsit, iar celălalt, răsplătit. Publicată în numeroase ediții (în 1854 își schimbă titlul în *The Scout; or, The Black Riders of he Congaree* ⟨*Cercetașul sau Călăreții negri din Congaree*⟩, cartea a fost considerată de contemporani „un *Rege Lear* al literaturii americane", devenind cea mai populară operă a lui Simms.

— *Confession; or, The Blind Heart, a Domestic Story* ⟨*Mărturisire, sau Inima orbită. Poveste domestică*⟩, roman de W. G. Simms abundînd în elemente romantice, în lungi monologuri, în dueluri, otrăviri, încercări de sinucidere, plasate în peisajul unei Alabame fictive.

— *Julian*, de William Ware, ultimul vol. din trilogia începută în 1837, povestind, într-o manieră eroică, episoade ale istoriei de la începuturile epocii noastre.

— În revista literară « *Arcturus* », din New York, se publică în foileton romanul *The Career of Puffer Hopkins* ⟨*Cariera lui Puffer Hopkins*⟩, de Cornelius Mathew, relatare realistă a vieții politice americane și a culiselor ei. Foiletoanele continuă să apară pînă în 1842.

— Edgar Poe publică în « *Graham's Magazine* » povestirea *Descent into the Maelström (O coborîre în Maelström)*. Spre deosebire de romantismul transcendentalist și de cel al lui Fenimore Cooper, care vedeau în întoarcerea la natură salvarea sufletului, Edgar Poe era înfricoșat de o natură vrăjmașă, ascunzînd primejdii necunoscute, cu neputință de a fi înfrînte de om.

— Apare povestirea *The Murders in the Rue Morgue (Crimele din strada Morgue)*, de Poe. „*Crimele din strada Morgue* sînt, fără îndoială, o povestire a cărei artă literară e admirabilă... Prima povestire polițistă care a avut mii de imitatori și nici un rival. Originalitatea, veridicitatea acestei povestiri și ale celorlalte scrise de Poe în același gen sînt mai presus de orice laudă. Edgar Poe avea această însușire (pe care am putea-o numi rațiune imaginativă), într-un grad neatins de nici un alt scriitor al genului." (Brander Matthews, *The Philosophy of the Short-story*, 1901, p. 44)

Scanned with OKEN Scanner

1841 — Solon Robinson (1803—80), scriitor din Indiana, publică romanul *The Will: A Tale of the Lake of the Red Cedars and Shabbona* ⟨*Testamentul. O povestire despre Lacul Cedrilor Roșii și despre Shabbona*⟩, încercînd să surprindă — fără dorința înfrumusețării romantice — culoarea locală a regiunilor de frontieră. Conștiința „specificului provincial" se afirmă acum, către mijlocul sec. 19, din ce în ce mai puternic. El însemna, așa după cum sugera Robinson însuși în prefața la *Testamentul...* „înțelegerea trăsăturilor unor oameni, a vieții lor, nu din perspectiva vizitatorului ocazional, sosit la Washington, din New York, din Boston sau din alt oraș mare; nu ca o lume ciudată și pitorească; nu ca o pictură într-o expoziție plină de culori; ci ca un adevăr văzut de oamenii care trăiesc în permanență în acele locuri."

— Thomas Bengs Thorpe (1815—78) publică povestirea *The Big Bear of Arkansas* ⟨*Ursul cel mare din Arkansas*⟩, în vechea tradiție a exotismului vieții de frontieră, căreia i se opunea concepția estetică a „specificului provincial".

— În aceeași manieră convențională e scrisă și povestirea *Wild Western Scenes* ⟨*Scene din Vestul Sălbatic*⟩, de John Beauchamp Jones (1810—66), originar din Maryland și stabilit în copilărie în Kentucky. Portretul lui Daniel Boone e realizat și el în același stil romantic, amintind de eroii lui Fenimore Cooper.

— Ziaristul William Davis Gallagher (1808—94), din Ohio, publică antologia *Selections from the Poetical Literature of the West* ⟨*Selecții din literatura poetică a Vestului*⟩, încercînd să releve „identitatea poeziei din regiunile de frontieră, diferită de aceea produsă în marile centre, de tradiție veche, de pe coasta Atlanticului".

— Apare o culegere de *Scrieri* ⟨*Writings*⟩, de Charles Sprague (1791—1875), cuprinzînd ecouri întîrziate din Gray și Young.

— Pictorul George Catlin (1796—1872) publică *The Manners, Customs and Condition of the North American Indians* ⟨*Purtările, obiceiurile și felul de viață al indienilor din America de Nord*⟩, însemnări din numeroasele lui călătorii la triburile indiene de la fluviul Yellowstone, în nordul Munților Stîncoși, pînă în Florida. Scrise cu simpatie, cu grija respectării detaliului, însemnările alcătuiesc împreună cu desenele realizate de el tot atunci, unul dintre cele mai valoroase documente de etnografie indiană.

— William Leete Stone scrie *The History and Poetry of Wyoming* ⟨*Istoria și poezia din Wyoming*⟩, în care sînt consemnate minuțios, într-un stil foarte diferit de al povestirilor lui romantice, episoade ale existenței triburilor indiene de lîngă frontiera canadiană.

— John Lloyd Stephens (1805—52), care călătorise în America Centrală cu o misiune secretă încredințată de președintele Van Buren, publică *Incidents of Travel in Central America, Chiapas and Yucatan* ⟨*Peripeții dintr-o călătorie în America Centrală Chiapas și Yucatan*⟩, o primă încercare de a compara civilizația indienilor din acea zonă, cu viața și cultura celor din Statele Unite.

Scanned with OKEN Scanner

— Apare — pînă în 1955 — « *The Brooklyn Eagle* » ⟨« *Vulturul din Brooklyn* »⟩, ziar care apăra ideile Partidului democrat. Între mart. 1846 și ian. 1848, editorul său va fi Walt Whitman.

— În Massachusetts ia ființă comunitatea falansteriană « *Brook Farm* ». Unii scriitori apropiați de grupul transcendentalist au trăit aici o vreme, încercînd să pună în practică îndemnurile școlii lui Emerson de întoarcere la natură; printre ei, Hawthorne, Dana, Dwight au fost cei care au crezut cel mai mult în perspectivele falansterului de a deveni o pildă pentru alte experiențe similare. Aici se vor publica revistele « *The Phalanx* » ⟨« *Falanga* », 1843—5⟩ și « *The Harbinger* » ⟨« *Prevestitorul* », 1845⟩ care își propuneau să popularizeze socialismul utopic al lui Fourier în varianta sa americană. Din lipsă de mijloace, însă, ca și din pricina unei previzibile imposibilități de întoarcere la economia naturală, falansterul va fi obligat să se dizolve în 1847.

1842 În « *The Dial* », Emerson publică poemul *Saadi*, în care propune același ideal propovăduit și de poetul persan, al izolării de lume, „de frămîntările ei", al unei vieți „mîngîiate de muze", „o viață senină", dăruită de Natură cu „frumusețea absolută".

— Alfred Billings Street (1811—81), bibliotecar din New York, publică poemul epic *The Burning of Schenectady* ⟨*Arderea orașului Schenectady*⟩, glorificînd faptele unor soldați americani care, în timpul războiului de independență, luptaseră pe străzile în ruină ale unui oraș din statul New York și pieriseră cu toții, refuzînd să se predea englezilor.

— Apar *Poems on Slavery* ⟨*Poeme despre sclavie*⟩, de fapt singurele comentarii directe ale acestei probleme fundamentale a societății americane scrise vreodată de Longfellow. Compuse la îndemnul senatorului aboliționist Charles Sumner, poemele au adăugat un nume de prestigiu la campania împotriva sclaviei și au fost violent atacate de conservatorii sudiști.

— Rufus Wilmot Griswold (1815—57), ziarist din Philadelphia, unul dintre cei mai temuți critici ai vremii, publică antologia comentată *The Poets and Poetry of America* ⟨*Poeții și poezia Americii*⟩. Document al gustului literar al epocii, antologia selectează mai ales versuri ale reprezentanților romantismului sentimentalist: 17 poeme ale Lydiei Sigourney, 45 ale lui C. F. Hoffman și numai 3 ale lui Poe.

— *Wing-and-Wing*, roman de Fenimore Cooper, a cărui acțiune e plasată în timpul războaielor napoleoniene, pe insula Elba și în Italia. Narațiunea este construită în tehnica obișnuită a lui Cooper, cu lupte spectaculoase, evadări, deghizări, dramatice povești de dragoste, proiectate în peisajul însorit al unei Italii descrise destul de convențional.

— W.G. Simms publică romanul *Beauchampe; or, the Kentucky Tragedy* ⟨*Beauchampe, sau Tragedia din Kentucky*⟩, relatînd întîmplările sîngeroase din anii 1824—6, care-i impresionaseră atît de profund pe americani și inspiraseră, și înaintea lui Simms,

1842 multe opere literare în care romanticii descoperiseră un material pe măsura viziunii lor epice. Romanul lui Simms adaugă detalii fanteziste, monologuri grandilocvente ale eroilor adevăratei întîmplări, în scopul accentuării atmosferei misterioase, amenințătoare, ce înconjura crima.

— *The Western Captive* ⟨*Prizoniera din Vest*⟩, roman de Elizabeth Oakes Smith (1806—93), scriitoare din Maine. Regiunea frontierei e înfățișată în obișnuita culoare exotică a romantismului epocii.

— Walt Whitman publică povestirea *Franklin Evans; or the Inebriate: A Tale of the Time* ⟨*Franklin Evans, sau Beţivanul. O poveste a timpului*⟩; scrisă la comanda unei societăți de temperanță, povestirea atrage atenția, pe un ton moralizator, asupra primejdiilor alcoolismului.

— În «*Graham's Magazine*», apare *The Masque of the Red Death* (*Masca morții roșii*), povestire fantastică de Poe, scrisă într-un stil romantic, cu accente de un profund pesimism; acțiunea, foarte simplă, înfățișează zădărnicia încercărilor unui grup de aristocrați de a se ascunde de o molimă înfricoșetoare, „moartea roșie". Petrecerea lor, asemenea aceleia a personajelor *Decameronului*, într-un castel izolat, se încheie cu apariția unui personaj mascat (ce se dovedește, la urmă, lipsit de trup) care-i răpune pe toți.

— Apare vol. *American Notes* ⟨*Note din America*⟩, al lui Charles Dickens, una dintre cele mai critice prezentări ale sistemului penal, a sclaviei și, în general, a vieții sociale din Statele Unite. Încurajată de o propagandă șovină, reacția cititorilor americani, pînă atunci admiratori entuziaști ai lui Dickens, a fost extrem de nefavorabilă și atacurile presei americane au fost foarte violente.

— Harriet Farley (1817—1907), muncitoare într-o fabrică din orășelul Lowell (Massachusetts), editează revista «*The Lowell Offerings*» ⟨«*Darurile din Lowell*»⟩, care va apărea sub acest titlu pînă în 1845, cînd și-l va schimba în «*The New England Offerings*»» ⟨«*Darurile din Noua Anglie*»⟩, fiind tipărită pînă în 1850; revista publica bucăți literare scrise de muncitoarele din fabrica unde lucra Harriet Farley.

— Apare (pînă în 1843) «*Boston Miscellany of Literature and Fashion*» ⟨«*Miscelaneea de literatură și modă din Boston*»⟩, publicație lunară editată de Cornelius Mathews și E. A. Duyckinck (1816—78). Au colaborat, printre alții, Lowell, Hawthorne, N. P. Willis; orientarea generală a revistei era a unui romantism moderat, celebrînd nu numai frumusețile vieții în natură, ci și pe acelea ale orașului.

— Sub influența transcendentaliștilor, iau ființă noi comunități fourieriste, mai ales în Noua Anglie. Unele vor avea o existență scurtă (precum cea de lîngă Harvard dizolvată în 1843); altele (de pildă cea de la Milford, în Massachusetts) vor supraviețui mai îndelung greutăților de tot felul. Dar experiența lor nu va mai fi decît rareori reluată de partizanii socialismului utopic.

— **ian. 11** Se naște, în New York, William James. (m. 1910)

— febr. 3 la Macon (Georgia) se naște Sidney Lanier. (m. 1881)
— iun. 24 Se naște Ambrose Gwinett Bierce, fiul unui fermier din Ohio. (m. 1914?)

1843 În «*The New York Mirror*» apare balada *Ben Bolt*, de Thomas Dunn English (1819—1902), al cărei subiect e o poveste sentimentală de dragoste. Devenită celebră mai ales în timpul războiului civil (datorită evocării peisajelor din Noua Anglie, de care soldații nordiști de pe front se găseau departe și pe care și le aminteau cu nostalgie), balada a fost pusă pe muzică de multe ori (s-au identificat 26 de variante diferite), astăzi fiind încorporată în folclorul multor regiuni, unde numele autorului a fost uitat.

— La o adunare politică din Boston, John Greenleaf Whittier citește poemul *Massachusetts to Virginia* ⟨*Massachusetts către Virginia*⟩, în care protestează împotriva legii „sclavilor fugiți", acuzînd-o de „barbară neomenie". Amintind de idealurile comune care, în timpul războiului de independență, îi legaseră pe americanii din cele 2 colonii, poemul îi îndeamnă pe cei din Virginia să înțeleagă nevoia desființării sclaviei. Poemul, publicat în «*The Liberator*», va deveni unul din cele mai energice manifeste aboliționiste; în timpul războiului civil, va circula în foi volante în taberele soldaților nordiști.

— Apare vol. *The Anti-Slavery Poems of John Pierpont* ⟨*Poemele anti-sclavagiste ale lui John Pierpont*⟩. Autorul, care se ilustrase în deceniul al 2-lea ca un fruntaș conservator, se dovedește acum un om cu idei liberale, acuzîndu-i pe partizanii sclaviei de „sălbăticie", „păgînism" și „crimă împotriva ideilor revoluției americane".

— Povestirea alegorică *The Celestial Railroad* ⟨*Calea ferată cerească*⟩, de Nathaniel Hawthorne. Autorul reface drumul pelerinului lui Bunyan, de la Cetatea Pierzaniei pînă la Cetatea Cerească; de data aceasta, însă, pelerinii străbat drumul cu trenul, întîlnind în drum toate locurile pomenite de poemul de odinioară, dar mult schimbate de trecerea timpului. Pe cînd pelerinii așteaptă feribotul care să-i treacă Styxul, călăuza lor dispare într-un nor de fum, dovedindu-se a fi diavolul însuși. „Hawthorne s-a plimbat cu mine ieri după-amiază, și numai după ce ne-am întors i-am citit *Calea ferată cerească*; acolo am aflat o senină putere pe care, trăind în această lume meschină, nu puteam să nu i-o lăudăm." (Ralph Waldo Emerson, *Scrisoare către Thoreau*, 1843, în *Thoreau's Writings*, vol. VI, 1906, p. 149)

— În colecția bibliofilă «The Gift», apare povestirea *The Pit and the Pendulum (Hruba și pendulul)*, de Poe. „Locul și timpul, așa cum sînt sugerate de simbolistica lui Poe, sînt un puț și un pendul. Abisul fără fund, care se îngustează din ce în ce, subliniază condiția umană, tic-tacul care măsoară bătaia inimii umane. Personajul, deși poartă multe măști, e lesne descoperit: el e duhul omului subteran, care-și pierde treptat puterea. Și

Scanned with OKEN Scanner

1843 totuși, intriga e construită lucid de-a lungul unui labirint de dureri și dezastre..." (Harry Levin, *The Power of Blackness*, 1958, p. 164)

— E. A. Poe scrie *The Black Cat* ⟨*Pisica neagră*⟩, fantezie în stilul „povestirilor de groază".

— În revista « *Dollar Magazine* » din Philadelphia, Poe publică *The Gold Bug (Scarabeul de aur)*. Acțiunea e aproape neglijabilă, elementul care interesează fiind „analiza" — așa cum numea Poe deducția logică, reconstituirea unui adevăr ce se oferă doar fragmentar.

— În « *The Pioneer* », Poe publică povestirea de groază, *The Tell-Tale Heart (Inima care-și spune taina)*. Mai importantă decît intriga propriu-zisă e analiza psihologiei asasinului, a nuanțelor transformării ei, a modului în care înregistrează psihologia victimei însăși. Unii critici consideră că *Inima care-și spune taina* anticipează literatura „fluxului conștiinței" din sec. 20.

— Tot în « *The Pioneer* », Poe publică eseul *Notes on English Verse* ⟨*Note asupra poeziei engleze*⟩. Va fi republicat în « *The southern Literary Messenger* » (1848), sub titlul *The Rationale of Verse* ⟨*Logica poeziei*⟩. Rezumat al ideilor estetice ale lui Poe, *Notele* exprimă deopotrivă direcțiile fundamentale ale unei atitudini critice și inconsecvențele lor. Rigiditatea principiilor de compoziție poetică, aerul de „artă poetică clasicistă au fost adesea atacate, deși — în general — romantismul american se conducea și el, de cele mai multe ori fără s-o mărturisească, după niște principii care modelau, îndeajuns de rigid, forma poeziilor.

— William Tappan Thompson (1812—82), scriitor din Georgia, publică vol. *Major Jones's Courtship* ⟨*Chipul de-a face curte al Maiorului Jones*⟩, schițe scrise în dialectul din regiunile de Sud-est înfățișînd, cu un umor blajin, tipuri din Georgia, moravurile provinciale, mentalitatea conservatoare a micii burghezii locale.

— Premiera piesei *The Spanish Student* ⟨*Studentul spaniol*⟩, încercare dramatică a lui Longfellow. Dramele sale au fost primite nefavorabil de presă și de public (cu toate că tinerii intelectuali se pare că au prețuit elanul romantic al dramei). „Ca dramaturg, el a eșuat, fără îndoială. Îi lipsesc nervul dramatic și puterea de concentrare. Povestea e frumos rostită de actori, dar — dincolo de dialog — ea nu are pretenții să fie numită dramă" (Thomas Powell, *The Living Authors of America*, 1850, p. 143); „Dintre toate operele de mai mare extensie ale lui Longfellow, așa-zisele drame sînt adevărate eșecuri... *Studentul spaniol*, mai mult grațioasă decît impresionantă, e muzicală datorită cîntecelor și urîțită de un final absurd." (John Nichol, *American Literature*, 1882, p. 200)

— La Philadelphia, se reprezintă *Columbia, the Gem of the Ocean* ⟨*Țara lui Columb, nestemată a Oceanului*⟩, „cîntec patriotic", atribuit actorilor englezi Thomas à Becket și David Shaw. Se pare că era o adaptare a unui spectacol englezesc de versuri și de cîntece, intitulat *Britannia, the Pride of the Ocean* ⟨*Britania, mîndrie a Oceanului*⟩.

Scanned with OKEN Scanner

— Apare « *The Pioneer* » ⟨« *Pionierul* »⟩, revistă literară al cărei redactor era Lowell. În cele 3 numere ale sale, « *P.* » a publicat colaborări ale lui Poe, Hawthorne, Jones Very, Whittier, J. S. Dwight și, bineînțeles, Lowell. Se apăra un punct de vedere liberal în politică, iar programul literar sublinia nevoia unei „creații naționale, în măsură să oglindească sufletul poporului american".

— W. H. Channing editează revista « *The Present* » ⟨« *Prezentul* »⟩, al cărei scop era „să susțină toate mișcările ce par menite să înfăptuiască unirea și progresul în religie, în știință și în societate". În scurta ei existență, « *P.* » a publicat poeme de Channing și Lowell, articole de C. A. Dana și Margaret Fuller, dar, mai ales, traduceri din scriitori germani și francezi contemporani. Apare pînă în apr. 1844.

— Albert Brisbane, fost student al lui Fourier, întemeiază la Red Bank (New Jersey) comunitatea « North American Phalanx ». Principiilor socialist-utopice li se adăugau sfaturile practice ale unor economiști, agronomi, ingineri mecanici, ceea ce a îngăduit ca « *N.A.P.* » să supraviețuiască mai mult decît alte comunități asemănătoare. În 1854, însă, moara (ale cărei instalații erau printre cele mai moderne din America acelei vremi) arde în împrejurări foarte ciudate, și « *N.A.P.* » se dizolvă. Membrii ei fuseseră mai ales scriitori, artiști, medici ce descoperiseră „adevărata fericire de a munci pentru binele unei întregi comunități" și de a trăi „în mijlocul naturii, fără ca cineva să pună în primejdie libertățile celorlalți".

— **apr. 15** Se naște la New York, în Greenwich Village, Henry James, fiul unui predicator protestant, partizan al ideilor mai liberale ale unitarienilor, prieten al transcendentaliștilor și al fourieriștilor. (m. 1916)

— Moare Noah Webster (n. 1758), „părintele lexicografiei americane". Promotor al ideii că „o națiune nouă aduce înnoiri fundamentale limbii pe care o vorbește", el a editat *Dicționarul american al limbii engleze*, dicționar ce-i poartă numele și de la care pornesc cele mai multe lucrări de lexicografie publicate în America de-a lungul unui secol și jumătate.

1844 Apare în vol. prima culegere din poemele lui James Russell Lowell. Foarte bine primite de cititori (3 ediții în cursul unui singur an), ele sînt întîmpinate cu rezerve de către critici. Poemele publicate pînă atunci în reviste fuseseră comentate mai favorabil: „Domnul Lowell este, poetic vorbind, copilul epocii sale, făcînd parte din acea categorie de poeți la care elementul imaginativ și reflexiv predomină, lăsînd în urmă pasiunea, și care ocupă acum locul cel mai înalt în scara valorilor vremii." (George Stillman Hillard, *Lowell's Poems*, în „North American Review", vol. 52, 1841, p. 452); „E îndreptățit, după părerea noastră, să ocupe cel puțin locul al doilea sau al treilea între poeții americani. Afirmăm aceasta, gîndindu-ne mai ales la imaginația sa, însușire pe care ar trebui s-o ia în seamă criticii, în primul rînd, cînd vorbesc despre poezie. Din acest punct de

Scanned with OKEN Scanner

vedere, el întrece — credem — pe oricare dintre scriitorii noștri (cel puțin pe aceia care s-au afirmat ca poeți), cu excepția lui Longfellow și, poate, a încă unui alt poet de aceeași mărime. Urechea lui percepe ritmul, însă imperfect, și el e departe de a avea abilitatea artistică a unui Longfellow, Bryant, Halleck, Sprague sau Pierpont." (Edgar Allan Poe, *A Chapter of Autobiography*, 1841, p. 8). Cînd, însă, poemele au fost adunate la un loc, critica — partizană, în cea mai mare parte, a sentimentului romantic — a observat construcția logică (fapt pentru care Poe, recunoscîndu-și aici ilustrarea propriilor idei, va rămîne un admirator al lui Lowell), uneori manieristă, repetarea formulelor prozodice premeditate.

— *Dream-Land* ⟨*Tărîm de vis*⟩, poem de Edgar Poe, încercînd să sugereze coborîrea în tărîmul de spaimă al inconștientului, tărîm care înseamnă, pentru poet, „obiectivizarea groazei și a dezamăgirilor, iar evadarea din acest tărîm, ca pe o izbăvire de rele. Un asemenea ciclu, completat prin călătoria de-a lungul întregii țări a inconștientului, aduce împlinirea deplină a vieții." (Martin S. Day, *History of American Literature*, I, 1970, p. 155)

— Bayard Taylor (1825—78), poet din Pennsylvania, publică vol. de versuri *Ximena*, compuse în maniera convențional romantică a epigonilor lui Byron.

— Sarah Anna Lewis (1824—80), din Baltimore (care apare uneori sub numele « Estelle », în opera lui Poe), tipărește vol. *Records of the Heart* ⟨*Însemnări ale inimii*⟩, versuri de o anume grație, dar lipsite de originalitate.

— Apare poemul *Yonnondio, or Warriors of the Genesee* ⟨*Yonnondio, sau Războinicii din tribul Genesee*⟩, de William H. C. Hosmer (1814—77), avocat din Albany (New York), episod eroic din istoria indienilor din aceste locuri, în sec. 17; războinicii tribului genesee sînt priviți cu simpatie, poemul încheindu-se cu un apel la „o înțelegere mai adîncă a rolului pe care primii locuitori ai acestui pămînt l-au avut în construirea Americii".

— Harriet Farley editează antologia *Mind Amongst the Spindles* ⟨*Cuget printre urzelile pînzei*⟩, cuprinzînd scrieri ale muncitoarelor țesătoriei din Lowell, Massachusetts, cele mai multe apărute în « *The Lowell Offerings* ».

— Romanul *Afloat and Ashore* ⟨*Pe mare și pe uscat*⟩, de Fenimore Cooper (urmarea, *Miles Wallingford*, va fi publicată tot în 1844). Nenumărate aventuri, ținuturi exotice, povești de dragoste, toate concură — în formula obișnuită a lui Cooper — la construcția unei povestiri romantice, a cărei concluzie înseamnă răsplătirea celor buni și pedepsirea celor răi.

— *The Quaker City; or, The Monks of Monk Hall* ⟨*Orașul quaker, sau Călugării din Monk Hall*⟩, roman de George Lippard (1822—54), care „dezvăluie viciile orașului infernal" (Philadelphia), într-un stil violent realist, cu un umor sardonic. Succesul cărții (5 ediții numai în 1844) a dus la publicarea multor imitații și a unor ediții „piratерești", reluînd întocmai textul lui Lippard, sub alte nume.

Scanned with OKEN Scanner

1844 — Dickens publică *Martin Chuzzlewit*, ale cărui episoade americane înfățișează o imagine apropiată de aceea din *Notele* scrise în 1842: mercantilismul lipsit de scrupule, nesocotirea individului uman sînt considerate drept trăsături fundamentale ale societății din Statele Unite.

— În «*Democratic Review*», apare povestirea alegorică *The Artist of the Beautiful* ⟨*Artistul frumosului*⟩, de Hawthorne, propunînd teoria deosebirii dintre ideea artistică, de esență transcendentă, și înfăptuirea ei în operă, prin însăși natura ei inferioară „artei în sine".

— Cîteva luni mai tîrziu, Hawthorne scrie o altă povestire alegorică, *Rappaccini's Daughter* ⟨*Fiica lui Rappaccini*⟩: fata unui savant înclinat spre rău, „împins de dragostea pentru știință dincolo de orice judecată morală și umană", e ucisă de o doctorie menită să înlăture efectele otrăvurilor, „pentru că, deprinsă de tatăl ei să trăiască printre florile otrăvite", moare din pricina acelei băuturi ce-aduce altora viață". Moartea și viața devin, astfel, simple noțiuni, definite prin contrast; valoarea relativă a noțiunilor etice va fi întotdeauna parte integrantă a filosofiei estetice, pesimiste, a lui Hawthorne.

— apr. 13 În «*New York Sun*», apare povestirea *The Balloon Hoax (Farsa cu balonul)*, de Edgar Poe. Scrisă sub forma unei știri serioase, povestirea pretindea că anunță trecerea Atlanticului de către un balon cu cîrmă care, împins de furtună, ar fi ajuns în Carolina de Sud. Amănuntele tehnice erau expuse cu atîta competență, încît mulți cititori au crezut că traversarea Oceanului s-a petrecut în realitate și că dezmințirile ulterioare ale lui Poe încearcă doar să ascundă adevărul.

— Ann Sophia Stephens (1813—86) publică *Alice Copley: A Tale of Queen Mary's Time* ⟨*Alice Copley. O poveste din vremea reginei Mary*⟩, evocare romantică a unor evenimente fictive, într-un stil influențat direct de Alexandre Dumas. Autoarea se declară, nostalgic, admiratoare a aristocrației de odinioară.

— Nathaniel Harrington Bannister (1813—47), prolific autor dramatic, scrie *Putnam*, piesă de teatru inspirată din războiul de independență. Ritmul lent, numeroasele tirade nu au împiedecat piesa să obțină un îndelungat succes de public.

— Apare «*The Christian Citizen*» ⟨«*Cetățeanul creștin*»⟩, revistă editată de Elihu Burritt (1810—79), „fierarul cărturar", un meșteșugar din Connecticut, faimos pentru excelenta cunoaștere a latinei și elinei, a istoriei europene, a operei lui Shakespeare. «*C.C.*», principala publicație a mișcării pacifiste americane, va apărea pînă în 1851.

— Primul număr al publicației «*Columbian Lady's and Gentleman's Magazine*» ⟨«*Revista columbiană pentru doamne și domni*»⟩, la care vor colabora Poe, C. F. Hoffman, Paulding. Își încetează apariția în 1849, neputînd rezista concurenței lui «*Graham's Magazine*», al cărei prestigiu se constituise mai demult și unde colaboratorii erau atrași și de tirajul mai mare și de sumele mai importante plătite pentru colaborări.

Scanned with OKEN Scanner

— Eliakim Littell (1797—1870), ziarist din Philadelphia, publică *«The Living Age»* ⟨*«Epoca vie»*⟩, revistă de literatură și de comentarii literare. Fără să ocupe vreodată o poziție importantă în viața literară americană, revista va fi suspendată în 1941, pentru că, din 1938, devenise un organ de propagandă pro-japoneză, finanțat de guvernul din Tokio.

1845 Longfellow publică vol. *The Belfry of Bruges* ⟨*Clopotnița din Bruges*⟩, în majoritate versuri inspirate de călătoria făcută prin Europa, în 1842. În vol. apare și poemul *The Arrow and the Song* ⟨*Săgeata și cîntecul*⟩, metaforică declarație de credință: arta e asemeni unei săgeți pe care poetul o lansează în văzduh și o regăsește după multă vreme, înfiptă în trunchiul unui stejar. — ian. 29 În ziarul newyorkez *«Evening Mirror»* ⟨*«Oglinda serii»*⟩, apare poemul *The Raven (Corbul)* de Edgar Poe. Tot în 1845, Poe va publica un vol. de poeme, căruia *Corbul* îi va împrumuta titlul. *Filosofia Compoziției* (1846), în care Poe explica geneza poemului, s-a dovedit că a fost compusă după elaborarea lui, iar principiile stabile pe care pretindea a le fi pus la temeiurile construcției versurilor s-au demonstrat, mai apoi, a fi fost elaborate în scopul justificării propriei poezii. „Scopul meu e să pun în evidență că nici un punct în compoziția poemului nu se explică prin accident sau prin intuiție — că opera s-a închegat, pas cu pas, cu precizia și consecințele rigide ale unei probleme de matematică... Cititorul începe să privească această pasăre ca pe o emblemă, dar numai în ultimul vers al ultimei strofe devine clară intenția de-a o transforma într-o emblemă a *Amintirii îndoliate și fără de sfîrșit.*" (Edgar Allan Poe, *The Philosophy of Composition*, 1846, în *Works*, 1894, vol. VI, p. 46); „[Poemul] are o forță pe care nimeni nu o poate contesta; dar el nu îmi apare ca o expresie naturală a unui intelect sănătos, indiferent de starea de spirit în care am presupune că s-ar afla acest intelect... Ritmul, însă, acționează admirabil asupra imaginației, iar *nevermore* sună ca un solemn clopot de moarte." (Elizabeth Barrett Browning, *Scrisoare către R. H. Horne, 12 mai 1845*, în *Works*, vol. IV, 1896, p. 360); „Explicațiile despre compoziția *Corbului* date de Poe chiar și celor mai apropiați prieteni erau extrem de contradictorii și toți cădeau de acord că explicațiile din *Filosofia Compoziției* erau pură ficțiune, una dintre încercările poetului de a-și surprinde criticii, încercări care s-au dovedit a avea mai mult succes chiar decît se aștepta el. Un prieten de-al său mi-a spus că Poe i-a mărturisit nu numai că explicațiile despre metoda compoziției în *Corbul* nu erau autentice, dar că nici nu s-a așteptat vreodată să fie luate ca atare." (William Fearing Gill, *The Life of Edgar Allan Poe*, 1877, p. 149); „Credința mea e că ideea primă a poemului și forma sa inițială au venit ca o inspirație, așa cum se întîmplă întotdeauna cu un poem; că autorul și-a dat seama cum poate fi perfecționată poezia, dîndu-i ultima tușă pe care o descrie în capitolul din *Compoziție* și că, deci, explicațiile de acolo nu sînt

Scanned with OKEN Scanner

1845 nici în întregime false, nici în întregime adevărate." (Edmund Clarence Steedman, *The Raven, Illustrated by Gustave Doré, Comment on the Poem*, 1884, p. 13); „În «*Oglinda Serii*» din 29 ianuarie 1845, a apărut *Corbul*, însoțit de o notă foarte laudativă a lui Willis; cîteva zile mai tîrziu, «*Revista liberală americană*» din februarie, din ale cărei coli ante-apariție fusese preluat poemul, a devenit centrul unui viu interes literar și prada foarfecilor editoriale de-a lungul și de-a latul țării. În ziar, autorul se ascunsese sub pseudonimul «Quarles», dar în revistă el fusese numit: E. A. Poe. Răspunsul publicului a fost imediat și decisiv. Nici un alt poem mare nu s-a impus atît de repede, pe scară atît de largă, în chip atît de nepieritor în mințile oamenilor. *Corbul* a devenit, într-un fel, o pasăre națională, iar autorul cel mai celebru american al acelui moment." (George E. Woodberry, *Edgar Allan Poe*, în *American Men of Letters*, 1885, p. 221)

— *Margaret*, roman de Sylvester Judd (1813—53); subintitulat *Poveste despre real și ideal*, combină descrierea colorată a Maineului cu fantezia fourieristă. Temele obișnuite ale prozei americane romantice (crima, răzbunarea, seducția, dragostea celor buni, împlinită după numeroase aventuri) se asociază cu idealul prosperității simple și al pioșeniei transcendentaliste.

— Fenimore Cooper publică romanul *Satanstoe*, primul din ciclul «*Manuscrisele lui Littlepage*», imagine a pașnicei vieți coloniale din New York și de pe valea fluviului Hudson, brusc întreruptă de izbucnirea războiului cu francezii și cu indienii, din 1755; în relatarea luptelor, Cooper se simte la largul său, și binecunoscuta lui manieră cu descripții ale pădurilor dese prin umbra cărora se furișează convoaiele militare, cu asedii și cu povești de dragoste al căror final fericit încununează fidelitatea îndrăgostiților, pusă la încercare de dramele războiului este ilustrată din nou. Cel de-al 2-lea roman al ciclului «Littlepage», *The Chainbearer* ⟨*Purtătorul de lanțuri*⟩, apare la scurt timp și continuă peripețiile din *Satanstoe* pe care le duce cu o generație mai tîrziu, proiectîndu-le pe fundalul unui alt război, cel de independență, din 1776. Cu excepția acestei deosebiri, noul vol. urmează, simetric, construcția primului.)

— Epes Sargent publică romanul *Fleetwood; or the Stain of Birth* ⟨*Fleetwood, sau cel însemnat din naștere*⟩; manieră romantică, aventuri neverosimile, portrete sumare — categoriile „celor buni" și ale „celor răi" rigid diferențiate — victorie finală a „celor buni".

— William Tappan Thompson scrie vol. de schițe *Chronicles of Pinesville* ⟨*Cronicile din Pinesville*⟩, înfățișînd într-un stil sprințar, într-un limbaj inspirat de vorbirea zilnică a eroilor, viața provinciei americane.

— Simms publică primele povestiri din ciclul *Wigwam and Cabin* ⟨*Wigwamul și coliba*⟩, descripție a regiunilor de frontieră, aspre, cu personaje de o nobilă simplitate, deopotrivă indieni locuind în „wigwam" (cort indian de formă conică) și pionieri, care locuiau în case construite din trunchiuri groase de copaci.

Scanned with OKEN Scanner

— Într-un stil asemănător (de fapt, imitîndu-l pe Simms) sînt scrise povestirile din *Some Adventures of Captain Simon Suggs, Late of the Tallapoosa Volunteers* ⟨*Unele aventuri ale căpitanului Simon Suggs, fost în detașamentele de voluntari din Tallapoosa*⟩, de Johnson Jones Hooper (1815—62), ale căror eroi sînt pionieri din Kentucky și Tennessee.

— În «*Graham's Magazine*» apare povestirea *The Imp of the Perverse* ⟨*Odrasla cea rea a perversului*⟩, de Edgar Poe. Monologul personajului principal osîndit pe viață, analiză psihologică subtil nuanțată, anticipează — s-a spus — proza dostoievskiană.

— Premiera comediei de moravuri *Fashion; or, Life in New York* ⟨*Modă, sau Viața în New York*⟩, de Anna Cora Mowatt (1819—70); scrisă sub evidenta influență a lui Sheridan (pînă și unele nume proprii sînt formate după sistemul folosit de acesta în *Rivalii*), comedia îi ironizează pe recenții parveniți americani.

— *Narrative of the Life of Frederick Douglass* ⟨*Poveste a vieții lui Frederick Douglass*⟩, al cărei autor (1817—95), sclav din Maryland fugit în Massachusetts, devenise un fruntaș al luptei aboliționiste. Povestirea, scrisă cu o patetică sinceritate, a fost răspîndită în broșuri, iar în timpul războiului civil (cînd, Douglass va organiza 2 regimente de negri, luptînd alături de armatele nordiste), va fi publicată în ziarele armatei Uniunii.

— Margaret Fuller publică în vol. *Woman in the Nineteenth Century* ⟨*Femeia în secolul al XIX-lea*⟩ prelegerile pe care, între 1839 și 1844, le ținuse în casa prietenei sale, Elizabeth Peabody. Prelegerile reprezintă prima analiză matură a condiției femeii americane din punct de vedere economic, social, politic, intelectual.

— Apare *Sol Smith's Theatrical Apprenticeship* ⟨*Ucenicia teatrală a lui Sol Smith*⟩, de Solomon Franklin Smith (1801—69), actor, proprietar de teatru și ziarist din Tennessee. Sursă prețioasă de informații asupra vieții grele, a actorilor, a boemei artistice din provincia americană, a luptei cu prejudecățile puritane ale unei părți din publicul vremii, care-i socotea pe actori „ucenici ai diavolului".

— Apare «*American Whig Review*» ⟨«*Revista liberală americană*»⟩; întemeiată ca o publicație strict politică, ea se va transforma curînd într-un periodic cu preocupări social-literare, caracter pe care și-l va păstra pe tot parcursul vieții — pînă în 1852. Aici își va publica Poe unele poeme și povestiri *(Corbul, Ulalume, Cazul domnului Valdemar)*.

— Apare «*Broadway Journal*» ⟨«*Revista Broadwayului*»⟩, al cărei editor este Poe. Publicație cu o viață scurtă (încetează în 1846), «*B.J.*» s-a ilustrat prin polemica purtată de redactorul său cu Longfellow și cu transcendentaliștii, cerînd „o literatură eliberată de constrîngerile religioase" și „tratînd viața prezentă".

1846 Henry Morford (1823—81) scrie *The Rest of Don Juan* ⟨*Odihna lui Don Juan*⟩, poem de influență explicit byroniană.

Scanned with OKEN Scanner

1846 — Pastorul Elijah Kellogg (1813—1901), din Maine, publică în revista pentru elevi « *The School Reader* », poemul *Spartacus to the Gladiators* ⟨*Spartacus către gladiatori*⟩, proclamînd — pe un ton retoric — idealul libertății „pentru toți oamenii, născuți slobozi sau în sclavie".

— Apare vol. *Progress : A Satirical Poem* ⟨*Progres. Poem satiric*⟩ de John Godfrey Saxe (1816—87), poet din Vermont. Imitînd maniera lui Oliver Wendell Holmes, poemul propune o imagine swiftiană a societății americane, în care tehnica și progresul ei au devenit scopuri în sine.

— În « *The Boston Courier* », apare prima serie din *The Biglow Papers* ⟨*Scrisorile lui Biglow*⟩, poeme satirice scrise în dialect, de J. R. Lowell, împotriva războiului purtat de Statele Unite cu Mexicul.

— Melville publică povestirea *Typee*, a cărei acțiune se bazează pe unele elemente autobiografice. Natura luxuriantă a insulelor Pacificului de Sud și viața locuitorilor din arhipelagul Marchizelor sînt descrise cu un admirabil simț al amănuntului semnificativ. „WILEY & PUTNAM'S LIBRARY OF AMERICAN BOOKS, NOS. XIII and XIV: Aceste volume din excelenta și populara serie conține o operă cu totul remarcabilă, intitulată *Typee, sau O privire asupra vieții polinesiene*... Cartea e scrisă cu ușurință și cu vigoare; și nu știm vreo altă operă care să ne dea o imagine mai sugestivă a oamenilor ce trăiesc în afara civilizației moderne, în acea stare de autenticitate în care au rămas atît de puține exemplare umane... Narațiunea e construită cu meșteșug și, din punct de vedere literar, realizarea operei e vrednică de interesul pe care-l conține subiectul." (Nathaniel Hawthorne, în „The Salem Advertiser", 25 mart. 1846)

— Cooper publică al 3-lea vol. din ciclul „Manuscrisele lui Littlepage »: *The Redskins* ⟨*Pieile Roșii*⟩, a cărui acțiune se desfășoară aproape de mijlocul sec. 19 în timpul unor răscoale împotriva proprietarilor de pămînt din statul New York. Prilej pentru scriitor să-și afirme din nou admirația față de indieni, și să construiască o intrigă complicată, obișnuită narațiunilor lui.

— Hawthorne publică 2 vol. de schițe, sub titlul *Mosses from an Old Manse* ⟨*Mucegai dintr-o veche casă parohială*⟩. « The Old Manse » era numele sub care devenise cunoscută casa din Concord unde scriitorul locuise retras, în 1842—6. Vol. se deschide cu un eseu scris în 1842 și care dă titlul culegerii ce proslăvește singurătatea creatorului, „reîntors din vîrtejul amețitor al vieții mondene" și cuprinde 25 de schițe, unele inspirate din întîmplări istorice (precum *Înmormîntarea lui Roger Malvin*, scrisă în 1832 și publicată tot atunci în colecția bibliofilă « Simbolul », alegorii satirice *(Calea ferată cerească*, 1843*)* și alegorii cu temă estetică (*Fiica lui Rappaccini*, *Artistul frumuseții*, amîndouă din 1844). „Adevărul acestor schițe e calitatea lor esențială, pentru că Hawthorne le-a scris cu afecțiunea... unuia care a navigat pe vremea de aur a tinereții lui printre acele scene de fiecare zi, a prelungit-o mult în anii maturității și

Scanned with OKEN Scanner

1846 nu va lăsa niciodată să-i piară strălucirea, nu-şi va părăsi nicicînd căldura cu care priveşte lucrurile umile, plăcerea generoasă pentru pieritoarele frumuseţi ale naturii, punctată din loc în loc de viaţa omenească." (George Woodbery, *Nathaniel Hawthorne*, în *American Men of Letters*, 1902, p. 129)

— George Lippard, ziarist din Philadelphia (« excentricul Lippard »), scrie povestirea romantică *Blanche of Brandywine*, în care convenţionalele aventuri din castelele misterioare, lovituri neaşteptate de teatru, regăsirea copiilor răpiţi, crime şi uneltiri, sînt salvate, în parte, de o ironie inteligentă şi de un stil alert.

— Ann Sophia Stephens publică un vol. de povestiri romantice, *The Diamond Necklace, and Other Tales* ⟨*Şiragul de diamante şi alte povestiri*⟩, urmînd, fără prea multă fantezie, temele lui Dumas şi ale lui Walter Scott. Cadrul european e de o uimitoare lipsă de exactitate istorică şi geografică.

— Apare vol. de schiţe *The Mysteries of the Backwoods* ⟨*Misterele din Backwoods*⟩, de Thomas Bangs Thorpe. (« Backwoods » era un nume generic dat regiunilor păduroase slab populate de pionieri.) Viaţa locuitorilor din Arkansas şi Tennessee e prezentată cu un evident simţ al realului, cu un umor inteligent care se opune viziunii eroice propuse de romantici.

— Premiera tragediei în versuri *Witchraft; or, The Martyrs of Salem* ⟨*Vrăjitorie, sau Martirii de la Salem*⟩, de Cornelius Mathews, amintind tragicele procese ale vrăjitoarelor din sec. 17.

— În « *Graham's Magazine* », Poe publică *The Philosophy of Composition* ⟨*Filosofia Compoziţiei*⟩, încercare de a explica temeiurile creaţiei poemului *Corbul*. (Deşi, aşa cum s-a demonstrat, principiile expuse aci sînt, aproape în întregime, elaborate *după* scrierea poemului şi nu au constituit baza creării sale.) Principiul fundamental afirmat de Poe e acela că „frumuseţea e unicul scop legitim al poemului". Adevărul şi Pasiunea sînt acceptate în măsura în care ajută la realizarea prin contrast a unui efect general, aşa cum disonanţele ajută la producerea efectelor muzicale. Poetul caută să înalţe sufletul cititorului, descoperindu-i înfăţişările ascunse ale frumuseţii desăvîrşite care transcende lumea fizică. Cea mai înaltă frumuseţe poetică ar fi melancolia. „Faima lui Poe ... primeşte prea puţină hrană atît de la teoriile lui critice care, în mod obiectiv, sînt considerate absurde, cît şi de la inventivitatea tehnică." (Ludwig Lewisohn, *Expression in America*, 1932, p. 166)

— În « *Godey's Lady's Book* », Poe publică eseul *The Literati of New York City* ⟨*Literaţii din New York City*⟩, o privire critică asupra scriitorilor din « Grupul Knickerbocker » şi a altor cîţiva poeţi şi prozatori din New York. Printre cei la care se referă Poe se află mai ales scriitori minori, faţă de care tonul e, în general, necruţător sau de o suspectă bunăvoinţă. Aprecierile critice ale unor opere literare i-au atras lui Poe duşmănia multor scriitori newyorkezi, unii replicînd cu pamflete injurioase.

— Henry Theodore Tuckerman (1813—71), critic din New York, publică vol. *Thoughts on the Poets* ⟨*Gînduri despre poeţi*⟩, caracte-

Scanned with OKEN Scanner

rizînd cu generozitate creaţia celor mai mulţi contemporani ai săi. După opiniile lui Tuckerman, critica era „expresie a bucuriei pe care o simţi cînd citeşti o carte, bucurie ce o împărtăşeşti şi altora".

— La New Orleans, Nashville şi Washington, apare concomitent *« De Bow's Review »* ⟨ *« Revista lui De Bow »*⟩, publicaţie care va susţine pînă în 1880, cînd va da faliment, ideea sclaviei ca pe o „necesitate morală şi economică".

1847 Longfellow publică poemul *Evangeline, A Tale of Acadie* ⟨*Evangeline, o Povestire din Acadia*⟩. Epica poemului se întemeiază pe o tragedie reală din sec. 18, din timpul războiului cu francezii şi cu indienii, cînd populaţia Acadiei (teritoriu corespunzînd Noii Scoţii de astăzi) a fost strămutată spre sud sau în interiorul continentului. Poemul intenţiona, în primul rînd, să fie un răspuns criticilor care-i reproşaseră lui Longfellow că neglijase temele istoriei americane; dar faptelor reale li se adăugase evidenta influenţă a idilei lui Goethe, *Herman şi Dorothea*. „Prin această operă de maturitate, el a atins un punct înalt în stima contemporanilor, mult mai înalt decît atinsese pînă acum. Să-l aşezăm, deci, în fruntea listei poeţilor din ţara noastră, pînă cînd altcineva va răscoli pămîntul gloduros al vieţii noastre americane, aşa cum a făcut el, şi va face să crească din el o floare mai frumoasă şi mai nobilă decît acest poem al *Evangelinei*." (Nathaniel Hawthorne, în „Salem Advertiser", 15.XI.1847)

— **dec.** În *« American Whig Review »* apare *Ulalume*, poem de Edgar Allan Poe, a cărui simbolistică e criptică, datorită aluziilor mitologice, interpretate adesea de poet într-un sens cu totul personal. „Interesul baladei vine din faptul că ea e ultima reprezentată a permanentei disperări care a împovărat anii maturităţii lui Poe şi cea din urmă călătorie a chinuitului său suflet la mormîntul iubitei pierdute, simbolizată aci de Ulalume." (Francis Gerry Fairfield, *A Mad Man of Letters*, în „Scribner's Monthly", vol. 10, 1875, p. 698); „ ... Cel mai neobişnuit poem pe care l-a scris el, dacă nu, desigur, cel mai neobişnuit poem pe care l-a scris cineva în amintirea femeii pierdute ... Nu am descoperit niciodată în versurile lui semnul unei dureri adevărate, al unei sincerităţi intelectuale, ci doar o hotărîre bolnavă de a crea straniul, impresia de locuri îndepărtate, de teribil..." (Richard Henry Stoddard, *Life of Edgar Allan Poe*, 1875, p. 149); „Poetul, încă tulburat de moartea idolatrizatei femei-copil, cu sănătatea zdruncinată, sărac, se apropia de hotarul nebuniei. Deşi nu împlinise 40 de ani, trăia printre fantomele şi umbrele unei vieţi irosite, într-o lume populată de spaimele unui infern dantesc ... În aceste împrejurări el a compus *Ulalume*." (James L. Onderdonk, *History of American Verse*, 1901, p. 247); „În « ceţosul ţinut din Weir », el îşi imagina frumuseţea pe care n-o putea afla în lumea americană, în « regatul de lîngă mare » el şi iubirea lui ideală visau la o viaţă de imposibilă desăvîrşire." (Frederic I. Carpenter, *American Literature and the Dream*, 1955, p. 201)

Scanned with OKEN Scanner

1847 — *Poeme*, primul vol. în care Emerson își adună o bună parte din versurile apărute pînă atunci în publicații, îndeosebi în revistele transcendentaliste.

— Apare vol. *Songs of the Sea with Other Poems* ⟨*Cîntecele mării și alte poeme*⟩, de Epes Sargent, sonete care notează cu o anume grație impresiile unei călătorii spre Cuba, delicate descrieri ale mării.

— William Wetmore Story (1819—95), avocat din Boston, publică vol. *Poems*, în care fiecare poezie încearcă să evoce o sculptură celebră; dealtminteri, poetul mărturisește că ar vrea să devină sculptor, ceea ce se va și întîmpla curînd, ajungînd unul dintre cei mai vestiți artiști americani din a 2-a jumătate a sec. (uneia dintre operele sale, *Cleopatra*, i se va dedica un amplu articol în *Faunul de marmură*, 1860, al lui Hawthorne).

— Philip Pendleton Cooke (1816—50) publică vol. *Froissart's Ballads* ⟨*Baladele lui Froissart*⟩, transcrieri versificate din cronicarul francez.

— Melville scrie *Omoo, a Narrative of Adventures in the South Sea* ⟨*Omoo, povestirea aventurilor în Mările Sudului*⟩, concepută ca o continuare a lui *Typee* (1846). Scrisă pe același ton de entuziastă admirație pentru oamenii și locurile îndepărtate de civilizație, povestirea nu are, însă, unitatea poetică a lui *Typee*, iar descrierilor le lipsește intensitatea lirică. „*Omoo* e o carte pe care cineva o citește prima dată cu interes și cu plăcere, dar, apoi, cu o permanentă ezitare ... E scrisă pe un ton poetic, dar cu un fel de neglijență." (G. W. Peck, *Omoo*, în „American Review", vol. 6, 1847, p. 45)

— Apare *The Domain of Arnheim* ⟨*Moșia de la Arnheim*⟩, povestire de Poe, mai curînd un poem în proză, imaginînd un castel „jumătate gotic, jumătate maur", arhitectură ideală, plasată într-un peisaj de o mare frumusețe poetică.

— *Locke Amsden; or, The Schoolmaster* ⟨*Locke Amsden, sau Învățătorul*⟩, roman de Daniel Pierce Thompson, înfățișînd, într-o descripție realistă, viața pionierilor din Vermont. Romanul constituie un prilej de a afirma ideile despre educație ale autorului, adept al lui Rousseau.

— *Life of Daniel Boone* ⟨*Viața lui Daniel Boone*⟩, scrisă de John Mason Peck (1789—1858), predicator baptist care colindase Illinois, Indiana și Missouri, încearcă să prezinte într-un chip mai apropiat de adevăr peripețiile eroului aureolat de legendă.

— *The Desperadoes of the Southwest* ⟨*«Desperados» din Sud-vest*⟩, roman de Charles Summerfield [Alfred Arrington, 1810—67], ziarist din Nebraska; viața aspră a americanilor din regiunea de frontieră, tratamentul inuman al sclavilor negri, prezentate într-un stil realist. Realismul prozei americane se exprimă, deocamdată, în notații precise, ca de jurnal de călătorie, ale unor ziariști care trăiau și ei în acele regiuni. Atenți mai ales la elementul autentic, înfățișat minuțios, autorii nu încheagă decît arar o acțiune propriu-zisă.

Scanned with OKEN Scanner

1847 — Un exemplu adesea citat al acestui „realism geografic" e povestirea cu puternic caracter autobiografic *The Oregon Trail* ⟨*Calea spre Oregon*⟩, de Francis Parkman (1823—93) care, în 1846, călătorise de la St. Louis pînă în Wyoming. Drumul l-a slăbit atît de mult pe autorul povestirii, încît — de acum înainte — își va scrie cărțile imobilizat într-un fotoliu (va inventa și un aparat cu ajutorul căruia putea scrie fără să privească hîrtia).

— Vestul îndepărtat îi atrage din ce în ce mai des pe călătorii și ziariștii în căutare de subiecte noi: Joel Palmer (1811—81), care plecase din Indiana ca să se stabilească în regiunea Pacificului de Nord-vest, publică *Journal of Travels over the Rocky Mountains* ⟨*Jurnal de călătorie peste Munții Stîncoși*⟩, iar belgianul Pierre Jean De Smet (1801—73) scrie *Oregon Missions and Missionaries* ⟨*Misiuni și misionari din Oregon*⟩. Toată această literatură de călătorii va pune la îndemînă un material extrem de prețios scriitorilor din a 2-a jumătate a sec. 19 și va determina prelungirea tradiției romantice ale cărei romane și povestiri vor afla un nou cadru exotic pentru acțiunea lor.

— Unul dintre primii autori de povestiri din Vestul îndepărtat e un tipograf din St. Louis, John S. Robb (biografie necunoscută); el a publicat, începînd din 1847, mai multe vol. de schițe din viața pionierilor din acele locuri, amestec de observație realistă și de exagerări romantice.

— Comedia *The Bucktails; or, Americans in England* ⟨*Cozi-de-țap, sau Americanii în Anglia*⟩, de J. K. Paulding satirizează conservatorismul britanic.

— Rufus Wilmot Griswold publică antologia *The Prose Writers of America* ⟨*Prozatorii Americii*⟩, faimoasă pentru judecățile nedrepte față de Poe și exaltarea valorii unor minori. Ea nu făcea, însă, decît să reflecte gustul sentimental, înclinația spre literatura de agrement, a unei bune părți a publicului.

— Andrew Jackson Davis (1826—1910), vraci și hipnotizator din Poughkeepsie, lîngă New York, publică *Principles of Nature, Her Divine Revelations, and A Voice to Mankind* ⟨*Principiile naturii, revelațiile ei divine și un glas către umanitate*⟩, lucrare „vizionară", profund mistică, ale cărei idei vor influența poemul metafizic în proză *Eureka*, al lui Poe.

— La Rochester apare pînă în 1864 « *North Star* » ⟨« *Steaua Nordului* »⟩, ziar antisclavagist editat de Frederick Douglass. Aproape toți scriitorii aboliționiști (Lowell, Hawthorne și Whitman printre ei) vor colabora la pagina literară a publicației.

— Caroline Kirkland editează, la New York, « *The Union Magazine* » ⟨« *Revista Uniunii* »⟩, la care vor colabora Simms, C. F. Hoffman, Poe (cu *Către Helena*, *Clopotele*, *Principiul poetic* și *O enigmă*) și, ceva mai tîrziu, Longfellow, Lowell, N. P. Willis, Stoddard, Griswold. Apare pînă în 1852.

— C. F. Hoffman și frații Duyckinck tipăresc « *The Literary World* » ⟨« *Lumea literară* »⟩, săptămînal dedicat problemelor artei și literaturii. Dar, cu toate că publică mulți autori de prestigiu

(Irving, Cooper, Bryant, Melville) ea nu-și cîștigă popularitatea nici după ce începe să tipărească numai cancanuri mondene. Apare pînă în 1853.

— Emerson și prietenii săi, Parker și J. E. Cabot, editează la Boston «*The Massachusetts Quarterly Review*» ⟨«*Revista trimestrială din Massachusetts*»⟩, care-și propunea să continue ideologia revistei «*The Dial*». Dar faima editorilor, la care se adaugă aceea a unor colaboratori (de pildă, Lowell), nu dă publicației circulația largă sperată de transcendentaliști. Grupul editorial încerca să sugereze că ea reprezenta o etapă de maturitate față de precedenta revistă transcendentalistă și o numeau în glumă „«*The Dial*» cu barbă". Adversarii, însă (de exemplu, pastorul abolиționist T. W. Higginson), au replicat: „o barbă fără «*The Dial*»". Apare pînă în 1850.

— La Washington apare — pînă în 1860 — revista anti-sclavagistă «*The National Era*» ⟨«*Era națională*»⟩. Vor colabora, printre alții, Whittier, Hawthorne (cu povestirea alegorică *Marele chip de piatră*); în 1851—2 în paginile ei va apărea în foileton *Coliba unchiului Tom*.

— Se constituie la New York «Century Association» ⟨«Asociația secolului»⟩, club literar alcătuit de dizidenții din «Bread and Cheese Club» ⟨«Clubului Piinii-cu-brînză», 1822⟩, tineri care se declarau nemulțumiți de conservatorismul literar al grupului lui Cooper. Printre cei dintîi membri, alături de reprezentanți ai generației tinere (Bryant, Tuckerman, Verplanck), s-a numărat și Irving.

1848 Lowell publică poemul *The Vision of Sir Launfal* ⟨*Viziunea lui Sir Launfal*⟩, o parabolă a cărei acțiune e inspirată de legendele medievale din ciclul «Graalului», preluate, probabil, prin intermediul lui Tennyson.

— În același an, Lowell publică, anonim, satira în versuri *A Fable for Critics* ⟨*O fabulă pentru critici*⟩. Scrisă într-un ritm capricios (care a fost caracterizat ca „un genial țopăit anapestic"), el conține cîteva judecăți de valoare exprimate într-un limbaj neconformist adesea, însă, exact: Holmes — „ale cărui mîini frumoase țes un poem plin de fantezie, nostim, cu simțire, ardeiat cu satiră"; Emerson — „un cap grecesc pe umeri yankei"; Longfellow — „care va trăi cît se vor purta pe lume Collins și Gray"; Bryant — „un iceberg, calm și tăcut, ce nu se aprinde niciodată"; Irving — „unei inimi de poet adăugați-i o picătură de Steele, aruncați în amestec un întreg Addison, minus gheața; Whittier — „fervoare a minții ce nu cunoaște nici o deosebire între pura frenezie și pura inspirație"; Poe — „ ... al cărui *corb*, asemenea lui Barnaby Rudge, e trei cincimi geniu și două cincimi prostie goală"; Hawthorne — „puterea lui e-atît de slabă, turbarea lui atît de blîndă!..."; Cooper — „A zugrăvit un erou care e nou, într-adevăr: apoi nu s-a ostenit decît să-l copieze prost, de zeci de ori"; Lowell însuși — „ce-ncearcă să suie Parnasul, trăgînd după sine o povară de *isme*"; Thoreau și Channing (pe care satira nu-i numește) — „Rușine, frate poet, care-ai

Scanned with OKEN Scanner

1848 rodit fructe atît de bune! Nu poţi lăsa în pace livezile vecinului Emerson?". Pretextul epic e o adunare a zeilor din Olimp la care Apollo îl însărcinează pe unul din închinătorii săi, un critic, să-i aducă un crin cules de la poeţii americani; după îndelungă cercetare, criticul nu poate aduce decît un ciulin. Furios, Apollo îl alungă, plîngînd după vremurile cînd criticii nu fuseseră inventaţi. Poemul aminteşte de *Ospăţul poeţilor*, al romanticului englez Leigh Hunt (1784—1859), în care, la fel, Apollo îi judecă aspru pe poeţii contemporani. „Nici un eşec n-a fost vreodată mai vrednic de milă. Prin publicarea unei cărţi în acelaşi timp atît de ambiţioasă şi atît de slabă, atît de răutăcioasă în intenţii o operă atît de nefinisată şi de stîngace şi atît de slab construită, atît de diferită în trup şi în spirit de tot ceea de a scris înainte, domnul Lowell a făcut un pas irevocabil greşit şi a scăzut cu cel puţin cinzeci la sută în stima opiniei publice." (Edgar Allan Poe, *Lowell's „A Fable for Critics"*, 1849, în *Works*, vol. VI, 1896, p. 249); „Zvonurile publice o atribuie aceleiaşi pene care a aşternut pe hîrtie *Scrisorile lui Biglow* şi dacă nu ar fi alt temei al acestei presupuneri decît extraordinara mînuire a rimelor hudibrastice şi curgerea lină a versificaţiei, trebuie să admitem că zvonul poate fi adevărat. *Fabula*, care — de fapt — nu e deloc fabulă, e cu adevărat un poem plăcut şi spumos, abundînd în accente de satiră strălucită, împănată cu suficient spirit încît să-şi amuze victimele înseşi." (Francis Bowen, *Humorous and Satirical Poetry*, în „North American Review", vol. 68, 1849, p. 191); „Cred că *Fabula pentru Critici*, în care, cu o asemenea ascuţită intuiţie, el a făcut o apreciere critică a meritelor şi a cusururilor celor mai de seamă compatrioţi ai săi, a fost subapreciată. Ea poartă semnul nu numai al unui spirit jucăuş, spumos, pătrunzător, al unei inteligente şi neaşteptate folosiri a rimelor în care nu a fost întrecut nici măcar de Browning, dar — de asemenea — o excepţională putere de a-i descoperi pe oameni în spatele strălucirii unei popularităţi trecătoare sau a norilor vremelnicelor păreri nefavorabile." (Frederic William Farrar, *An English Estimte of Lowell*, în „The Forum", vol. 12, 1891, p. 147)

— *Scrisorile lui Biglow*, publicate de Lowell, în 1846, în ziarul « *The Boston Courier* », apar în vol.

— Sarah Anna Lewis îşi tipăreşte un vol. de versuri sentimentale, de o duioşie dulceagă: *Child of Sea and Other Poems* ⟨« *Copilul mării şi alte poeme* »⟩.

— Adrien Emmanuel Rouquette publică *Wild Flowers: Sacred Poetry* ⟨*Flori de cîmp. Poezie religicasă*⟩, de fapt poeme inspirate de natură, în care atitudinea filosofică e aceea a unui panteist.

— William Ross Wallace (1819—81), avocat din New York, scrie romanul romantic în versuri *Alban the Pirate* ⟨*Alban piratul*⟩.

— *Eureka (Evriha)*, de Poe; subintitulată *poem în proză*, scrierea e, de fapt, un eclectic eseu filosofic care asociază limbajul scientist desprins din lectura operelor lui Newton şi Laplace cu cel al metafizicii idealiste.

Scanned with OKEN Scanner

1848 — Apare romanul *The Oak Openings; or, The Bee-Hunter* ⟨*Luminișul dintre stejari, sau Prisăcarul*⟩, de Fenimore Cooper. Construită după modelul obișnuit al romanelor lui Cooper, acțiunea se petrece în timpul războiului cu englezii, din 1812. Fundalul e acela al cîmpiilor Michiganului, unde se duc luptele cu englezii, ciocnirile dintre indienii aliați cu americanii și cei pro-britanici; Dinamismul intrigii, condusă cu multă îndemînare, îl amintește pe acela al ciclului « Ciorap-de-piele ».

— *The First of the Knickerbockers* ⟨*Primul Knickerbocker*⟩, roman istoric, scris cu o anume îndemînare, de newyorkezul Peter Hamilton Myers (1812—78).

— Ziarista Eliza Leslie (1787—1858) scrie romanul moralizator *Amelia, or a Young Lady of Vicissitudes* ⟨*Amelia, sau O tînără doamnă a nenorocirilor*⟩; acțiunea se petrece în Philadelphia contemporană, văzută ca o Sodomă căreia i se opune viziunea idilică a vieții din regiunile de frontieră.

— Aceeași concepție romantică, potrivit căreia viața din ținuturile neatinse de civilizație și-a păstrat simplitatea moravurilor, frumusețea morală a oamenilor, e dezvăluită și de romanele *Life in the Far West* ⟨*Viața în Vestul îndepărtat*⟩, de George Frederick Ruxton (1820—48) și *Old Hicks, the Guide* ⟨*Bătrînul Hicks, călăuza*⟩, de Charles Wilkins Webber (1819—56).

— Premiera melodramei romantice *The Forrest Princess* ⟨*Prințesa din pădure*⟩, de Charlotte Mary Sanford Barnes (1818—63), reînviere a vechii legende despre frumoasa Pocahontas.

— Benjamin A. Baker (1818—90) scrie comedia *A Glance at New York* ⟨*O privire asupra New Yorkului*⟩, cea dintîi dintr-o lungă serie de lucrări dramatice ale sale, care voiau să înfățișeze o imagine realistă a orașului; piesa creează tipul „băiatului din Bowery", un fel de Gavroche newyorkez, vesel, viclean, îndrăzneț, trăind în Greenwich Village, în mijlocul boemei artistice, a micilor negustori și a sutelor de pierde-vară. Personajul va supraviețui, în diverse interpretări, pînă în literatura și în filmul sec. 20.

— Oliver Bell Bunce (1828—90), ziarist din New York, compune *The Morning of Life* ⟨*Zorii vieții*⟩, comedie cu subiect rural, care a avut un statornic succes pe scenele americane, fiind reprezentată adesea pînă spre sf. sec.

— toamna Edgar Poe întreprinde un turneu de lecturi în mai multe orașe americane, citindu-și conferința *The Poetic Principle (Principiul Poetic)*. Deși nu adaugă elemente noi ideilor estetice exprimate mai înainte (mai ales celor din *Filosofia Compoziției*), conferința are darul să înfățișeze, într-o formă mai concisă, concepția poetică a scriitorului. Pornind de la Coleridge, Poe susține distincția dintre „adevărul obiectiv" și „adevărul estetic" al poeziei; lirica e socotită „formă supremă a poeziei", iar — dintre piesele lirice — poemul scurt e considerat a fi forma cea mai potrivită să exprime tensiunea lăuntrică. Arta e văzută ca „un teritoriu al frumuseții" în care muzica versului constituie elementul fundamental, capabil să provoace emoția, scopul poeziei fiind „înălțarea sufletului pînă la frumusețea ideală". „Aș de-

Scanned with OKEN Scanner

fini poezia — spune Poe — ca o *creație ritmică a frumuseții*. Unicul ei arbitru e Gustul." Dragostea, „cea mai pură și mai adevărată dintre toate temele poetice", e suprema înfățișare a frumuseții. „Văpăile pasiunii, preceptele datoriei, chiar și lecțiile adevărului pot fi introduse (în poezie), dar adevăratul artist va face întotdeauna tot ce-i stă în putință pentru a le aduce sub stăpînirea Frumuseții." Conferința (tipărită, postum, în 1850) va fi considerată de istoricii literari un adevărat program estetic al romantismului american.

— Joseph C. Hart, cel care, în 1834, publicase primul roman american despre vînătorii de balene ⟨*Miriam Coffin*⟩, își tipărește, sub titlul *The Romance of Yachting* ⟨*Povestea navigației cu iahtul*⟩, o culegere de impresii de călătorie și de eseuri. Între acestea figurează și eseul conținînd una dintre primele formulări ale teoriei care îi atribuie lui Francis Bacon crearea dramelor shakespeareane.

— Theodore Parker (1810—60), pastor non-conformist din Boston, care se distinsese ca fruntaș al luptei anti-sclavagiste (mai tîrziu îl va adăposti pe John Brown, legendarul conducător al unui fel de război de guerilă pentru eliberarea sclavilor), publică *Letter Touching the Matter of Slavery* ⟨*Scrisoare referitoare la problema sclaviei*⟩, în care afirmă crezul „dreptului la libertate al tuturor oamenilor".

— Se publică lucrarea *Ancient Monuments of the Mississippi Valley* ⟨*Vechi monumente de pe valea lui Missisippi*⟩, de Ephraim George Squier (1821—88), care a întreprins unele dintre cele dintîi cercetări științifice ale vechii culturi indiene, rămase multă vreme principalele opere de referință în acest domeniu.

— Apare, la New York, «*The Independent*», revistă săptămînală care va deveni, treptat, o tribună a intelectualilor cu idei liberale, precum Lowell, Whittier, Harriet Beecher-Stowe, Garrison. Colaboratorii literari erau, în afara celor menționați, Longfellow, Bryant, Holmes, Bret Harte, Riley. După 1870, cînd editorul de pînă atunci, H. W. Beecher (fratele scriitoarei), se va retrage, revista își va pierde în mare măsură importanța, pînă în 1928, cînd dispare.

— Walt Whitman care, din 1818, era redactor al unor ziare din Brooklyn, e concediat din pricina ideilor sale anti-sclavagiste.

1849 Edgar Poe scrie cîteva poeme în care tonul elegiac capătă intensități mai tragice decît oricînd. Boala i se agravase, fără speranță de însănătoșire, iar amintirea morții soției devenea din ce în ce mai dureroasă. Poetul se simțea însingurat, lumea care-l înconjura i se părea tot mai potrivnică idealului său de frumusețe. Unul dintre aceste poeme poartă un titlu semnificativ: *Eldorado*, numele orașului legendar clădit din aur, căruia poetul îi opune aspirația spre ideal, eliberată de povara existenței într-o lume ce prețuia doar valorile materiale.

— În același an, Poe compune poemul *The Bells (Clopotele)*, în care muzicalitatea versului, onomatopeea sugerează ireversibilul, de-a lungul unei compoziții melodice evoluînd de la sunetul

Scanned with OKEN Scanner

clopoțeilor de sanie ai copilăriei, pînă la acela lugubru al clopotului de înmormîntare. *For Annie (Pentru Annie)* e o altă elegie în care, paradoxal, tema tragică a morții unuia dintre îndrăgostiți sună mai puțin dureros, pentru că, totuși, concluzia e aceea a dragostei mai puternice decît moartea. *Annabel Lee* — probabil cel din urmă poem scris de Poe (publicat, postum, la 9 oct. 1849 în «*New York Tribune*») — propune aceeași viziune gravă, mai resemnată totuși; dragostea e asociată cu elementele eterne ale lumii, cu mișcarea necontenit ritmică a astrelor.

— Whittier publică o primă culegere de *Poems*; principiul fundamental al liricii sale e cuprins în versurile uneia dintre poezii, intitulate *Proem* ⟨*Preludiu*⟩: poetul, conștient că nu poate egala „străvechile cîntece melodioase" ale lui Spenser și Sidney, declară că arta lui vrea să exprime „o ură fierbinte împotriva tiraniei" și să împartă „durerile și tristețile fraților oameni". Scrise într-un limbaj de o simplitate aproape prozaică, introducînd în versuri dialectul yankeu al Noii Anglii, poemele sale sînt concepute ca o „expresie a gîndurilor celor mulți".

— Cîteva luni mai tîrziu, apare vol. *Leaves from Margaret Smith's Journal in the Province of Massachusetts Bay, 1678—79* ⟨*File din jurnalul lui Margaret Smith, din provincia Golfului Massachusetts, 1678—79*⟩, de Whittier. Pornind de la întîmplări adevărate ale proceselor vrăjitoarelor din sec. 17, *jurnalul* încearcă să explice mentalitatea puritană a acelei vremi; dar, drama din Salemul colonial devine și un simbol al „tiraniei oarbe" de totdeauna, împotriva căreia, de-a lungul întregii povestiri, Whittier se declară un dușman neîmpăcat.

— Melville continuă să publice povestiri înfățișînd lumea pe care o cunoscuse în drumul său pe mare, din 1837. Romanul alegoric *Mardi: and a Voyage Thither* ⟨*Mardi și o călătorie pînă acolo*⟩ e o reluare a temei Mărilor Sudului, a contrastului dintre viața candidă a băștinașilor și relele aduse de civilizație, prilej de exaltare a peisajului exotic, dar și o prefigurare a alegoriilor din Moby Dick. Chiar și în povestiri cu elemente mai clar realiste, *Redburn: His First Voyage* ⟨*Redburn. Prima lui călătorie*⟩, povestea întîmplărilor unui tînăr marinar pe o corabie care traversează Atlanticul, ducîndu-l pînă în Anglia și, pe urmă, înapoi, pe țărmul american, publicată tot în 1849, simbolurile ocupă un loc important în arhitectura epică. Povestirea își propune „să nu ofere metafizică, viziuni cosmice, ci numai simple prăjituri și bere". Descripția orașului, a portului Liverpool, a colibelor dărăpănate în care trăiesc săracii, a Londrei, cu mizeria morală ascunsă stîngaci sub strălucirea saloanelor snoabe, viața marinarilor de pe corabia «Highlander» au o incontestabilă vigoare, arta lui Melville de a construi o imagine amplă din acumularea și repetarea detaliilor inaugurînd o direcție nouă în proza americană.

— Longfellow publică romanul *Kavanagh*, a cărui acțiune, îndeajuns de convențională, urmărește viața unui tînăr catolic, convertit la protestantism, devenit pastor al unei mărunte așezări din

Scanned with OKEN Scanner

1849 Noua Anglie. „Oricine prețuiește puritatea tonului, blîndețea, simplitatea picturală a dobîndit o nouă obligație față de autorul lui *Kavanagh* ... În *Kavanagh*, ca și în *Evangeline*, ni se pare că meritul deosebit al scriitorului e acela că el pune surdină povestirii, cu o desăvîrșită uitare de sine. Alămurilor orchestrei nu li se îngăduie să vină în primul plan ... *Kavanagh* e o dagherotipie exactă a vieții din Noua Anglie. Spunem *dagherotipie*, pentru că sîntem conștienți de o anume lipsă de mișcare și de culoare." (James Russell Lowell, *Longfellow's Kavanagh*, în „North American Review", vol. 69, 1859, pp. 214—5); „Celor care credeau că li se va da un roman care să ilustreze caracterul și viața Noii Anglii nu li s-a dăruit ceea ce așteptau. *Kavanagh* e o schiță și nu o poveste completă și rotundă. Personajele sînt abia conturate și principalul interes al cărții provine din morala ei transparentă." (Thomas Starr King, *Notices on Recent Publications*, în „Christian Examiner", vol. 47, 1849, p. 154)

— *The Young Patroon* ⟨*Tînărul proprietar*⟩, greoi roman istoric, de Peter Hamilton Myers, evocînd viața statului New York din vremea colonizării olandeze.

— John Lothrop Motley scrie *Merry Mount*, roman întemeiat pe o solidă documentare istorică, în care este înfățișată povestea acestei așezări întemeiate în 1625, în Massachusetts unde, potrivit spuselor mînioșilor puritani, „se clădise o școală a ateismului, ai cărei discipoli trăiau în bacanale, asemenea fiarelor". Nonconformismul coloniștilor din Merry Mount e privit, însă, cu simpatie de Motley.

— James Kirke Paulding, unul dintre cei mai proeminenți reprezentanți ai «Școlii Knickerbockerilor» (acum în declin), scrie romanul *The Puritan and His Daughter* ⟨*Puritanul și fiica sa*⟩ a cărui acțiune trebuia să fie o variantă la *Romeo și Julieta*, proiectată în decorul Americii coloniale și a adversității dintre puritanii Noii Anglii și cavalerii Virginiei. Procesul vrăjitoarelor de la Salem adaugă un element dramatic, înlesnindu-i lui Paulding construcția unei intrigi romantice complicate, în care una dintre nevinovatele osîndite e salvată în ultima clipă de logodnicul ei, încheind cartea cu o fericită căsătorie.

— Emerson Bennett (1822—1905) publică romanele «de capă și spadă» *Prairie Flower* ⟨*Floare de prerie*⟩ și *Leni-Lectie*. Intriga complicată, loviturile de teatru, personajele cu identitate misterioasă au asigurat cărților un mare tiraj (fiecare dintre ele a fost tipărită în peste 100 000 de exemplare), iar autorului lor o foarte largă popularitate, care — însă — a apus imediat după moartea lui.

— Medicul newyorkez William Starbuck Mayo (1811—95), întors dintr-o lungă călătorie în Nordul Africii, tipărește romanul *Kaloolah; or, Journeying to the Djébel Kumri* ⟨*Kaloolah, sau Călătorind spre Djebel Kumri*⟩. Conceput ca o satiră gulliveriană — yankeii vizitînd Africa sînt de o comică stîngăcie — romanul introduce numeroase comentarii admirative asupra civilizațiilor africane, combătînd și teoria sclavagiștilor americani, după care sclavii negri ar fi fost „niște barbari".

Scanned with OKEN Scanner

1849 — Apare *Landcr's Cottage* ⟨*Vila lui Landcr*⟩, de Edgar Poe, continuare la *Domeniul Arnheim* (1847). Scriitorul descrie în amănunt o „casă ideală de la țară", cu o arhitectură grațioasă, plasată într-o grădină a cărei înfățișare sugerează, firește, frumusețile misterioase ale naturii.

— Charles Wilkins Webber publică *The Gold Mines of the Gila* ⟨*Minele de aur de la Gila*⟩, una din primele povestiri care înfățișează „goana după aur" ce a urmat descoperirii bogatelor zăcăminte din California.

— Mary H. Eastman (1818—80), soția unui ofițer dintr-o unitate multă vreme staționată în regiunile de Nord-vest ale Statelor Unite, scrie *Dacotah, or Life and Legends of the Sioux Around Fort Snelling* ⟨*Dacotah, sau Viața și legendele indienilor Sioux din jurul fortului Snelling*⟩, naivă transcriere a folclorului regiunii. Autoare a multor cărți pentru copii (pe care le și ilustra cu o anume spontaneitate), Mary Eastman a contribuit la acreditarea ideii că primii locuitori ai Americii erau creatorii unei literaturi orale ce merita o cunoaștere mai adîncă.

— Thoreau publică povestirea autobiografică *A Week on the Concord and Merrimack Rivers* ⟨*O săptămînă pe rîurile Concord și Merrimack*⟩. Prelucrare a unor notații mai vechi (1839) dintr-o călătorie prin New Hampshire, cartea păstrează un aer de aventură romantică, dar digresiunile istorice, literare și filosofice adesea greoaie, întrerup — cîteodată pe pagini întregi — acțiunea povestirii. Stilul specific al scriitorului (pe care Lowell îl va defini ca fiind „de o antică puritate") nu ajunsese încă la maturitate.

— În același an, Thoreau rostește conferința *Resistance to Civil Government* ⟨*Rezistență împotriva guvernului civil*⟩; publicată — după puțin timp — sub acest titlu, în efemera revistă «*AestheticPapers*» ⟨«Note estetice»⟩, ea va deveni cunoscută mai tîrziu (și tipărită de multe ori ca un eseu, *Civil Disobedience* ⟨*Nesupunere civică*⟩. Thoreau contesta dreptul unui guvern care îngăduia existența sclaviei și dezlănțuise războiul împotriva Mexicului, de a decide asupra soartei indivizilor; dar — pornind de la această premisă — autorul formula o teorie și mai cuprinzătoare, după care „drepturile și privilegiile umane nu sînt înscrise în documente, ci în sufletele noastre". Oamenii se cuvine a respecta „nu legea, ci dreptul"; și cel mai direct mod de a-și apăra acest drept devine, astfel, „nesupunerea civică". Nesocotind „mașinăria guvernului american" și „dobîndind simpatie prin martirajul" său, el spera „să-i trezească din apatie pe concetățeni" pentru „a corecta injustiția". Îndemn la rezistența pasivă (pe care îl va prelua, la mijlocul sec. 20, mișcarea pentru drepturi civile condusă de Martin Luther King, de pildă), *Nesupunerea civică* va deveni foarte populară și în cercurile anarhiste americane (deși Thoreau nu contesta guvernul *în general*, ci formele de opresiune și de nedreptate generate de *un anume tip de guvern*), și în grupurile non-conformiste din universități.

— Apare *The Life of Josiah Henson* ⟨*Viața lui Josiah Henson*⟩, al cărei text fusese dictat unui ziarist de către autorul ei (1789—

Scanned with OKEN Scanner

1849 1883), sclav fugit din Maryland, și la care Harriet Beecher-Stowe scrisese o prefață plină de căldură. Henson a fost modelul după care a fost creat unchiul Tom.

— Premiera tragediei romantice în versuri *Calaynos*, de George Henry Boker (1823—90), a cărei acțiune se petrece în Spania medievală.

— **mai 10** Seara, o mulțime de admiratori ai actorului american Edwin Forrest invadează sala teatrului de la Astor Place, unde englezul Macready juca în *Macbeth*, rol interpretat, în aceeași vreme, de Forrest la un alt teatru. În încăierarea dintre partizanii stilului tradițional, reprezentat de englez, și cei ai interpretării mai simple, „americanizate", a lui Forrest, au fost uciși 22 de spectatori.

— Premiera comediei de anticipație *Chloroform; or New York a Hundred Years Hence* ⟨*Cloroform, sau New Yorkul peste o sută de ani*⟩, cu o temă care o amintește pe aceea a lui *Rip Van Winkle* (1819): personajul central se întoarce după un somn lung de un secol în orașul transformat între timp, a cărui viață nu o poate înțelege.

— Antologia *The Female Poets of America* ⟨*Poetele Americii*⟩, alcătuită de Griswold; una dintre primele cărți de acest gen în literatura lumii.

— **febr.** Apare primul număr al săptămînalului newyorkez *« The Spirit of the Age »* ⟨*« Spiritul epocii »*⟩, editat de William Henry Canning. Revista a publicat și cîteva traduceri din opera socialiștilor europeni, inclusiv fragmente din *Manifestul comunist*. Apare pînă în apr. 1850.

— Moare Edgar Allan Poe (n. 1809). „A murit Edgar Allan Poe. A murit la Baltimore, duminică, 7 octombrie. Această știre o să-i surprindă pe mulți, dar puțini vor fi îndureraţi ... Cuvintele lui erau cîteodată de o elocvență aflată mai presus de moarte. Glasul său era modulat cu o artă uimitoare și ochii lui, largi și expresivi, păreau cînd că-și odihnesc privirile pe chipurile oamenilor, cînd că le străpung, iscînd un incomparabil tumult între ascultători, în vreme ce propriul său chip părea că arde sau era cuprins de o paloare de nepătruns, de parcă imaginația i-ar fi adus sîngele aprins în obraz sau i l-ar fi gonit, înapoi, înghețat, în inimă. Imaginile sale veneau dintr-o lume pe care nici un muritor n-o poate vedea fără să fi fost dăruit cu scînteia geniului." (Rufus Griswold, în „New York Tribune", 9.X.1849); „Pot spune cu toată sinceritatea că, deși *am auzit* adesea despre abaterile lui de la « drumul drept », *nu l-am văzut* niciodată altfel decît ca pe un om blînd, generos, bine crescut și extrem de manierat. O femeie delicată și bine educată îi deslușea cu ușurință farmecul personal, irezistibil, în respectul cavaleresc, plin de grație și de tandrețe cu care se apropia întotdeauna de femeile ce-i cîștigaseră stima ..." (Frances Sargent Osgood, în „International Magazine", vol. I, 1850); „Pentru el, literatura era o religie; iar el, marele ei preot, îi gonea cu un bici împletit din scorpioni pe zarafii din templu. Nimeni nu a fost mai repede mișcat de un gest

Scanned with OKEN Scanner

1849 binevoitor; nimeni nu a reacționat mai iute la o jignire ... Vreme de optsprezece luni i-am cunoscut bine toate speranțele, toate temerile și necazurile vieții, lupta încrîncenată cu soarta potrivnică; și, totuși, a rămas mereu același gentelman fără cusur, același cărturar liniștit, chibzuit, ferindu-se a fi inoportun, același soț devotat, care nu cheltuia nimic pentru sine, muncitor punctual și neobosit, *om de o înaltă oncare* în tot ceea ce întreprindea." (George R. Graham, în „Graham's Magazine", 2.II.1850); „Într-un vis pe care l-am avut odată, am văzut o navă pe mare, în miez de noapte, în furtună. Nu era o corabie din acelea cu vele mari, nici un vapor maiestuos care să străbată hotărît prin furtună, ci părea mai curînd unul din acele iahturi superbe pe care le văzusem adesea ancorate, legănîndu-se grațios în apele din jurul New Yorkului și în strîmtoarea Long Islandului. Plutea acum, purtat în neștire de furtună, cu pînzele sfîșiate, cu catargele frînte, izbit de ploaia înghețată, de vînturile și de valurile nopții. Pe punte se zărea o siluetă zveltă, subțire, frumoasă, un bărbat a cărui figură abia se deslușea, părînd că se bucură de spaimele, de beznele și de vijelia al căror centru și victimă era el. Omul din visul acesta îngrozitor ar fi putut fi Edgar Poe, spiritul, soarta, poemele sale — ele însele niște vise îngrozitoare." (Walt Whitman, în „The Critic", vol. 2, 1882, p. 147); „Melodia celor mai bune poeme ale sale e tulburătoare, dar tinde întotdeauna să degenereze într-o simplă glumă mecanică ... Unic printre poeții noștri, Poe ne leagă de literatura europeană prin deznădejdea lui muzicală — atît de asemănătoare cu aceea a lui Leopardi, Pușkin, Heine, Lenau, Petőfi și Musset, cu toții descendenți ai lui Byron."(Greenough White, *Sketch of the Philosophy of American Literature*, 1890, p. 59); „Depărtîndu-se de preocupările lui literare specifice, Baudelaire a vorbit și a scris pentru a face celebru numele lui Edgar Poe; și a avut succes, pentru că — așa cum demonstra un francez — « datorită trudei și geniului lui Baudelaire povestirile lui Poe au devenit atît de bine cunoscute în Franța și sînt privite acum drept modele clasice ». Mai departe, se cuvine să se observe că Edgar Poe e singurul scriitor american care a devenit popular în acea țară unde literatura secolului al XIX-lea a atins o perfecțiune pe care epocile viitoare o vor înregistra și o vor admira. Dar ne întrebăm: e rezultatul acesta datorit stilului admirabil folosit de Baudelaire în traducere? Și pana lui vrăjită ar fi dăruit faimă oricărui autor străin, oricît de lipsit de valcare ar fi fost el? Strania influență provine din fantezia bogată a autorului american sau din și mai bogata formă pe care i-a dat-o francezul? Baudelaire trebuie să fi știut, evident, o engleză bună; dar, pe cînd le citea, îmbrăca simultan vorbele englezești cu propriile lui haine franțuzești, sau stilul englezesc și fantezia Lumii Noi i-au cucerit admirația? E greu să răspundem acestor întrebări. Explicația lui Baudelaire nu rezolvă întru totul dificultatea. « Credeți-mă sau nu, dacă nu vreți — spune el — dar în operele lui Edgar Poe am descoperit poeme și povestiri care dormeau în propria-mi minte, vagi, confuze, desperecheate, în vreme ce el a știut cum să le combine, să le transcrie și să le ducă la perfec-

Scanned with OKEN Scanner

țiune». Aici se afla, așa cum socotea poetul francez, secretul succesului. El își descoperise afinitățile; nu avea decît să-și adune ideile lui plutitoare, neavînd nici o dificultate să le pună în ordine, fiindcă totul era clar pentru el. Cei doi autori aveau aceeași gîndire, iar rezultatul a fost o operă clasică dăruită Franței, creată cu o gîndire străină." (Esmé Stuart, *Charles Baudelaire and Edgar Poe*, în „The Nineteenth Century", vol. 34, 1893, p. 66); „În ochii străinilor, el e cel mai înzestrat dintre toți scriitorii americani; el este cel căruia criticii europeni sînt cel mai adesea înclinați să-i acorde numele de geniu. La sfîrșitul sec. 19, Poe e singurul literat născut în Statele Unite ale cărui scrieri sînt citite pe nerăsuflate în Marea Britanie și în Franța, în Germania, în Italia și în Spania, unde Franklin nu mai e decît un nume și unde faima lui Fenimore Cooper, odinioară atît de larg răspîndită, se stinge acum treptat." (Brander Matthews, *An Introduction to the Study of American Literature*, 1896, p. 156); „Cea dintîi și, probabil, cea mai evidentă caracteristică a operei lui Edgar Allan Poe e aceea că anihilează orice încercare de a o pune în legătură cu literatura americană de dinainte. Că se detașează complet de tot ceea ce s-a creat în spațiul geografic și în timpul în care a apărut. Că a răsărit pe neașteptate, misterios, dintr-un pămînt care pînă atunci nu mai dăduse naștere la nimic asemănător. Nimic nu părea să prevestească, în America deceniului al treilea al secolului, nici *Israfel*, nici *Cetatea din mare*, nici *Către Helen ...*" (Hamilton W. Mabie, *Poe's Place in American Literature*, 1899, p. 44); „E limpede că el a fost cea mai importantă figură în istoria povestirii literare americane din prima jumătate a sec. 19. Numai Hawthorne poate fi luat în considerație ca un rival al originalității lui Poe. Dar, deși scriitorul din Noua Anglie e infinit superior lui Poe din unele puncte de vedere (precum, de pildă, în aceea ce privește crearea personajelor), el trebuie să-i cedeze locul lui Poe în ceea ce privește imaginația epică și în zugrăvirea unei situații extrem de vii. Faptul dacă-i acordăm sau nu lui Poe onoarea de a fi inventat schița literară depinde în întregime de interpretarea cuvintelor. Dar, cel puțin, el a inventat povestirea polițistă și, mai mult decît oricine altcineva, a dat schiței voga pe care ea a căpătat-o în America." (Killis Campbell, în *Cambridge History of American Literature*, vol. II, 1946, p. 67). „Poe nu a înfăptuit transformarea majoră pe care o va realiza, mai tîrziu, secolul al XIX-lea, anume aceea de a lua povara responsabilităților morale de la individ, dînd-o societății. Lumea morală a lui Poe era agonia oamenilor care sînt responsabili din punct de vedere moral, dar care și-au pierdut întreaga conștiință a motivelor acestei responsabilități. Culpabilitatea și răul sînt înfricoșetoare pentru că ele există în condiția tot mai rea a lumii, și totuși nimeni nu poate fi făcut vinovat pentru asta. Oamenii sînt siliți să trăiască în această dramă a teroarei și a morții, ca și cum ea ar fi un statornic regim de însănătoșire a acțiunii și a judecății. Tot timpul, însă, ei trebuie să-și improvizeze acțiunile și judecățile, pentru a se justifica moral. Roderick Usher, William

Scanned with OKEN Scanner

Wilson, omul din mulțime, Montresor din *Balerca de Amontillado*, toți aceștia și alții asemenea lor se comportă și sînt judecați ca și cum ar exista o îndelungată tradiție sau o veche morală în spatele lor, dar nici unul dintre ei nu ar ști în ce constă această tradiție și morală. Ei sînt asemenea eroului lui Kafka din *Procesul* care nu știe pentru ce e învinuit." (Edward H. Davidson, în *Interpretations of American Literature*, 1959, p. 81)

1850 După îndoielnicul succes al lui *Kavanagh*, Longfellow se întoarce la poezie, publicînd vol. *The Seaside and the Fireside* ⟨*Pe malul mării și la gura sobei*⟩. Dintre piesele publicate aci, cea mai îndelung comentată e *The Building of the Ship* ⟨*Construirea navei*⟩, alegorie a făuririi națiunii americane. „Ca poem scris pentru a fi recitat, el e la fel de plin de sentiment ca oricare altă poezie scrisă de Longfellow. Dar citind *Construirea navei*, în permanență ne aducem aminte că nu există o graniță între proză și poezie. Nu numai pentru că ritmurile neîncătușate îndeamnă adesea să se uite această distincție, dar — în general — stilul aparține mai mult oratoriei decît poeziei. Finalul poemului a dat multor cititori americani fiorul entuziasmului patriotic și entuziasmul se datorește deopotrivă cititorilor și lui Longfellow; și totuși nu e doar o simplă oratorie înlănțuită în rime? ... Numai oratorie! Da, așa e; dar e o oratorie de calitatea aceleia a lui Webster și Sumner ..." (Eric S. Robertson, *Life of Henry Wadsworth Longfellow*, 1887, pp. 135—6)

—Whittier publică *Songs of Labor* ⟨*Cîntecele muncii*⟩, 6 poeme care celebrează demnitatea și frumusețea creatoare a muncii meșteșugarilor (cizmari, constructori de nave), a tăietorilor de lemne, a pescarilor, a păstorilor, a fermierilor. „Mai mult decît oricare alt poet al Americii, el s-a apropiat de existența adevărată a oamenilor simpli ... Ar fi putut spune despre sine ceea ce Lowell a spus dramatic odată: « Ne tragem titlurile de noblețe de la cei împilați »." (Thomas Wentworth Higginson, *John Greenleaf Whittier*, 1902, p. 151)

— În același an, Whittier publică poemul *Ichabod* al cărui titlu (în ebraică „cel lipsit de glorie") se referă la dezamăgirea pricinuită de o cuvîntare a lui Daniel Webster, fostul prestigios fruntaș al liberalilor americani, în care susținea încheierea unui compromis cu statele sudiste și consfințirea sclaviei.

— Adversar constant al sclaviei, Whittier scrie în acest an poemul *A Sabbath Scene* ⟨*O scenă de sabat*⟩, înfățișînd — melodramatic — o întîmplare dintr-un stat din Sud, unde un preot predă urmăritorilor o tînără sclavă fugită de pe plantație, care căutase adăpost în biserică, în timpul serviciului religios. Poezia a avut un efect propagandistic imens, pentru că răspundea indignării provocate de clerul care sanctificase instituția sclaviei.

— Hawthorne publică romanul *The Scarlet Letter (Litera stacojie)*. Reluînd un episod din povestirea *Endicott și crucea roșie*, publicată în *Povestiri repovestite* (1837), romanul e relatarea sumbră a unor tragice evenimente petrecute în Bostonul puritan

Scanned with OKEN Scanner

1850 de la mijlocul sec. 17. „Simbolul cel mai complex al acestei cărți construită din simboluri e acela al literei stacojii, interpretată în felul său de fiecare personaj al romanului: pedepsirea păcatului, pentru puritani; nedreptate pentru Hester; veșnică acuzație pentru pastor; mister pentru fetiță. Sîntem bucuroși că *Litera stacojie* e, la urma urmei, ceva mai mult decît un experiment și nu trebuie să fie privită neapărat ca un pas fatal. Ea caută să se ridice de la compoziția măruntelor povestiri la romanul istoric; și folosim expresia *caută* fără vreo semnificație minimalizatoare, pentru că ea e, în chip mărturisit, o încercare a puterii mai hotărîtă decît eforturile făcute pînă acum, și a fost proiectată ca parte a unui ciclu." (Arthur Cleveland Coxe, în „The Church Review", vol. 3, 1851, p. 503); „*Litera stacojie* se va bucura de stima oamenilor, în numele artei, și va fi bine primită de toți cei care, în alte timpuri, i-ar fi apreciat pe Cervantes, Lesage sau Scott." (R.F. Griswold, *Nathaniel Hawthorne*, în „International Magazine", vol. 3, 1851, p. 157); „Cu toată grija detaliului stilistic și a autenticității ce-i caracteriza schițele, acest roman unic și original poate fi considerat ca o acuzație artistică a puritanismului, așa cum fusese modificat de viața colonială din Noua Anglie. În privința respectării adevărului în înfățișarea obiceiurilor, a moravurilor locale, a peisajului, *Litera stacojie* e la fel de vrednică de încredere ca oricare dintre cele mai bune romane ale lui Scott; în privința anatomiei pasiunilor și a conștiinței umane, seamănă cu cele mai adevărate tablouri ale vieții pariziene sau provinciale din Balzac; în vreme ce apărarea dreaptă și curajoasă a sentimentelor e la fel de umană ca și la Dickens." (Henry T. Tuckerman, *The Prose Poet; Nathaniel Hawthorne*, 1853, p. 36); „E de un întuneric dens, cu o singură licărire de culoare vie care se zărește în adîncul ei. Și, probabil, o să rămînă multă vreme cea mai intens întunecată operă de primă mărime a romanului de limbă engleză... Erorile romanului sînt, din punctul meu de vedere, o lipsă a realității și un abuz de elemente fanteziste, de un anume simbolism superficial. Eroii mi se înfățișează nu ca niște personaje, ci ca niște reprezentanți, aranjați foarte pictural, ai unei singure stări de spirit. Și interesul narațiunii stă nu în aceste personaje, ci în situația creată, care e insistent proiectată în fața noastră, fără să aducă prea multă mișcare, deși — aș spune — cu un fel de stabilă variație. Și la care ele, scoase din propria lor realitate, contribuie cu prea puțin pentru a fi ajutate să trăiască și să se miște." (Henry James, *Hawthorne*, în *English Men of Letters*, 1880, pp. 106, 110); „Dacă Victor Hugo s-ar fi supus unor principii de artă la fel de rigide ca ale lui Hawthorne și și-ar fi restrîns în consecință țesătura epică, și-ar fi salvat pictura de acele trăsături ciudate de pensulă care-i desfigurează cele mai bune tablouri. Într-un cadru similar *Literei stacojii*, *Oamenii mării* și-ar fi dublat actuala valoare." (Robert Buchanan, *A Look Round Literature*, 1886, p. 37); „Să privim o clipă la *Litera stacojie*, la patosul subiectului și la scenele lui tragice. Toată lumea e de acord că aceasta e o capodoperă a teroarei morții și a remușcării; sîntem

1850 cuprinși de admirație pentru felul în care pătrunde în sufletul celor ce suferă. Și, totuși, cine a vărsat o lacrimă la lectura acestei cărți inimitabile? Cred că nimeni. Cartea nu ne mișcă pînă la lacrimi; ea nu ne trezește nici un sentiment de durere cutremurătoare așa cum se petrec lucrurile cu marile tragedii; nu e emoțională în înțelesul obișnuit al cuvîntului, dar nu e nici lipsită de profunzime ... Ce trăsătură curioasă a scrisului său, ce atitudine stranie a omului față de luptele morale și de agonia naturii umane așază această carte într-un loc atît de diferit de cele ale altor romane?" (Paul Elmer More, în „Atlantic Monthly", vol. 88, 1901, pp. 588, 589); „Personajele sînt simboluri, dialogul e nefiresc, personajul Pearl e imposibil, ireal, în ciuda afirmațiilor familiei că el reprezenta un studiu amănunțit al fiicei mai mari a lui Hawthorne, Una. Scena eșafodului, menită să reprezinte punctul cel mai înalt al acțiunii, e ridicolă. Intenția era să realizeze o tragedie, dar cărții îi lipsește emoția, puterea de a ține mereu trează atenția cititorului, realismul. Poate fi citită cu singe rece, gîndindu-te doar la metodă, la artificiile literare, la stilul desăvîrșit." (Fred L. Pattee, *The First Century of American Literature*, 1935, p. 547); „În *Litera stacojie*, Hawthorne a compus o alegorie; sau, dacă ne gîndim la viziunea alegorică a vieții pe care era bazată societatea puritană la începuturile ei, am putea să spunem că a compus un mare roman istoric. Istoria care, plasîndu-l într-o epocă anti-intelectuală, l-a despărțit de ideile ce i-ar fi dat putință să se ocupe de propria-i perioadă și-a răscumpărat în parte vina, înlesnindu-i intrarea — pentru scurt timp — într-o epocă mai înrudită cu propria lui natură. Dacă ar fi posedat capacitatea de a critica și de a organiza concepțiile la fel cum o avea pe aceea de a le dramatiza, s-ar fi putut ridica mai presus de limitele lui." (Yvor Winters, *Maule's Curse*, 1938, pp. 21—22); „Hawthorne a impus o *Concluzie* moralizatoare dramei în care jucaseră eroii lui. Dar falsitatea morală și artistică a acesteia nu rezidă în didacticismul ei sau în tulburarea autorului, pentru că acestea erau convenții ale vremii. Ea rezidă mai curînd în contradicția dintre comentariile moralizatoare ale autorului și cuvintele și faptele personajelor sale. Creînd protagoniști vii, Hawthorne a încercat să le impună din afară propria voință și judecată ... În *Concluzia* sa ... Hawthorne a violentat personajele vii pe care le crease." (Frederic L. Carpenter, *American Literature and the Dream*, 1955, p. 69); „Una dintre principalele tensiuni tematice din Hawthorne e aceea dintre tendințele puritane și cele romantice. Scrierile lui Hawthorne înclină în direcția puritană. Dar el a trăit într-o epocă romantică și opera sa dezvăluie o conștiință a caracterului acelei vremi. Opera lui, într-un sens, e o critică a acelui caracter, dar ea nu reprezintă o critică oarbă la fascinația romantică." (Randall Stewart, *American Literature and Christian Doctrine*, 1958, p. 83); „Hawthorne e acela care a deschis în literatura noastră, așa cum a explicat Melville însuși, drumul tragismului. Și cea mai de seamă dintre toate povestirile lui gotice,

Scanned with OKEN Scanner

1850 *Litera stacojie*, e cea dintîi tragedie americană. I s-a spus «un *Faust* puritan», ca și cum în Statele Unite ar mai putea exista alt fel de *Faust*. Dar e important să se observe că Hawthorne a fost acela care a identificat experiența puritană cu pactul diabolic și a aruncat asupra începuturilor vieții în America un întuneric gotic pe care nici măcar idilele lui Longfellow nu au izbutit să-l risipească." (Leslie Fiedler, *Love and Death in the American Novel*, 1960, p. 422)

— Apare romanul semi-autobiografic *White Jacket; or, The World in a Man-of-War* ⟨*Tunică-albă, sau Lumea de pe un vas de război*⟩, de Melville, evocînd experiența autorului, marinar pe nava *United States* între aug. 1843 și oct. 1844. Cartea cuprinde descrieri ale vieții umilitoare a marinarilor, ale pedepselor corporale feroce, ale lipsei de omenie a ofițerilor, prilej pentru Melville de a discuta primejdiile oricărei ordini în care bunul-plac al celor puternici ia locul logicii și al respectului pentru om.

— Mayne Reid (1818—83), scriitor de origine irlandeză care, din 1840 cînd venise în America, avusese o existență agitată, fiind — pe rînd — ziarist, mic negustor, paznic pe plantații, ofițer în războiul cu mexicanii, învățător, actor, dramaturg, soldat în expedițiile din teritoriile din Vest, vînător în regiunile de frontieră, scrie romanul *The Rifle Rangers* ⟨*Jandarmii călări*⟩. Cel dintîi dintr-un lung șir de 90 de romane de aventuri, extrem de populare, în care descrierile Sudului și Vestului american, ale vieții pionierilor și indienilor au făcut din scriitor unul dintre cei mai proeminenți urmași ai lui Fenimore Cooper.

— *The Wide, Wide World* ⟨*Lumea largă, largă*⟩, masiv roman sentimental și moralizator (3 vol.), de Susan Bogert Warner (1819—95), publicat sub pseudonimul « Elizabeth Wetherell ».

— Bayard Taylor publică foarte popularul *Eldorado*, Însemnări din călătoria în California epocii goanei după aur.

— *The Creole; or, Siege of New Orleans* ⟨*Creola, sau Asediul New Orleansului*⟩, roman istoric ai cărui eroi sînt pirații din Golful Mexic, de Joseph Beckham Cobb (1819—58), scriitor din Mississippi, adversar al lui Longfellow, pe care-l ataca pentru că „neglija subiectele băștinașe".

— Un nou roman istoric de P. H. Myers: *The King of the Hurons* ⟨*Regele huronilor*⟩.

— Robert Hare (1781—1858), profesor de chimie la Universitatea din Pennsylvania, publică *Standish the Puritan* ⟨*Standish puritanul*⟩, roman a cărui acțiune se petrece în timpul războiului de independență.

— *The Optimist*, vol. de schițe de H. T. Tuckerman, scrise în tradiția lui Washington Irving.

— Whittier adună în vol. *Old Portraits and Modern Sketches* ⟨*Portrete vechi și schițe moderne*⟩, mai multe lucrări de proză pe care le publicase în « *The National Era* », al cărui redactor fusese între 1847—60. Nota dominantă a acestor schițe o dă atitudinea anti-sclavagistă a autorului.

Scanned with OKEN Scanner

1850 — Emerson publică în vol. *Representative Men* ⟨*Oameni reprezentativi*⟩ 7 conferințe ținute la Boston, Manchester și Londra între 1845—7. Sugerate, pare-se, de *Eroii și eroismul* lui Carlyle, conferințele ilustrau concepțiile mistice ale transcendentalismului, potrivit cărora „un om de seamă e acela care reprezintă, într-o măsură mai mare decît semenii săi, esența divină și le dă, astfel, posibilitatea să-și descopere ei înșiși puterea de creație". Cei 6 „oameni reprezentativi" erau Platon, Swedenborg, Montaigne, Shakespeare, Napoleon și Goethe.

— Sub pseudonimul « Ik Marvel », Donald Grant Mitchell (1822—1908) publică vol. de eseuri *Reveries of a Bachelor; or, A Book of the Heart* ⟨*Reveriile unui holtei, sau O carte a inimii*⟩, îndemnînd la dobîndirea bucuriilor simple prin prețuirea darurilor mărunte ale vieții zilnice.

— Medicul Henry Clay Lewis (1825—50) publică, sub pseudonimul « Madison Tensas, » un vol. de schițe umoristice, *Old Leaves from the Life of a Louisiana Swamp Doctor* ⟨*File disparate din viața unui doctor din mlaștinile Louisianei*⟩, creionări ale atmosferei din preajma Deltei lui Mississippi, sugerînd înapoierea culturală și socială a regiunii.

— Apar, postum, *Lectures on Art* ⟨*Prelegeri despre artă*⟩, ale lui Washington Allston (1779—1843), pictor, poet, autor de romane gotice. Una dintre primele cărți americane de teoria artei, vol. susține ideea că „pictura trebuie să spună o poveste inteligibilă și să-l impresioneze pe privitor prin mijlocirea sentimentului".

— *Gallery of Illustrious Americans* ⟨*Galeria americanilor iluștri*⟩ prima colecție de fotografii publicată în vol., de Mathew B. Brady (c. 1823—96).

— *The Traditional History of the Ojibway Nation* ⟨*Istoria tradițională a poporului ojibway*⟩, de George Copway (1818—63 c.), fostă căpetenie a indienilor ojibway din regiunea Marilor Lacuri, devenit predicator al sectei wesleyene. Folosind același material al tradiției orale, Copway publică poemul epic *The Ojibway Conquest* ⟨*Înfrîngerea ojibwayilor*⟩, într-un stil despre care s-a spus că e „un amalgam de Washington Irving, de *Evanghelie a lui Luca* și de predici metodiste".

— Lewis H. Garrard (1829—87) își publică, sub titlul *Wah-to'-yah, and the Taos Trail* ⟨*Wah-to'-yah și drumul Taosului*⟩, jurnalul de călătorie prin Noul Mexic, de curînd colonizat de guvernul american. O sursă valoroasă de informații despre locurile și oamenii unor regiuni puțin cunoscute pe vremea aceea.

— Walter Colton (1797—1851), unul dintre primii navigatori americani care au ajuns în California, scrie *Three Years in California* ⟨*Trei ani în California*⟩, una dintre sursele cele mai bogate în date privind aceste pămînturi de pe țărmul Pacificului, așa cum se înfățișau ele la mijlocul sec. trecut. Colton se stabilise din 1845 în California, unde va înființa « *The Californian* » ⟨«*Californianul*»⟩, cel dintîi ziar din acele locuri, tipărit la Monterey.

— La New York apare primul număr din « *Harper's Monthly Magazine* » ⟨«*Revista lunară a lui Harper*»⟩. La început, va pu-

Scanned with OKEN Scanner

 blica cu precădere literatură engleză (îndeosebi pe Dickens și Thackeray) dar, din 1869, vor fi tipărite tot mai multe scrieri ale americanilor: Melville, Elizabeth S. Phelps, Henry James, Garland ... Printre cele mai populare romane în foileton apărute aici va fi *Joan d'Arc* (1895—6) al lui Twain. După 1900, revista va dedica un spațiu mai larg problemelor sociale și politice ale Americii. Printre cei mai celebri autori de editoriale, au fost D. G. Mitchell (1851—3), G. W. Curtis (1853—92), W. D. Howells (1901—20), Bernard DeVoto (1935—55). Revista apare și astăzi, sub titlul « *Harper's Magazine* », stabilit în 1925.

— R. W. Griswold editează « *The International Monthly Magazine of Literature, Art, and Science* » (« *Revista lunară internațională de literatură, artă și știință* »), care intenționa să fie un concurent al lui « *Harper's* ». Colaborau R. H. Stoddard, Bayard Taylor, Hawthorne, Simms, se publicau opere ale lui Dickens, Thackeray, Bulwer-Lyton. În 1852, va fi absorbită de « *Harper's* ».

— **mart.** 7 Daniel Webster rostește în Senat o faimoasă cuvîntare, cerînd aboliționiștilor să renunțe la unele revendicări, pentru a păstra unitatea țării. Reacția liberalilor a fost aceea pe care o exprimă, de pildă, *Ichabod* al Whittier: Webster e acuzat că a trădat principiile umanitariste pe care le apărase cîndva.

— **iul.** 15 Piere într-un naufragiu în apropiere de New York Margaret Fuller (n. 1810). Adeptă a transcendentalismului, ea se bucurase de prețuirea lui Emerson. În 1847, se căsătorise cu marchizul Ossoli, fruntaș al revoluției de la Roma din 1848. „De la început pînă la sfîrșit a fost o femeie animată de scopuri nobile, lipsită de egoism." (Catharine M. Sedgwick, *Letter to Mrs. Channing*, 1850, în *Life and Letters*, 1882, p. 340); „Nu cunosc nici o altă tragedie atît de dureroasă, cu atît mai tristă cu cît era amestecată cu atîta ridicol ... Faptele ei erau curajoase, ideile un amestec de generozitate și de pietate puritană." (Nathaniel Hawthorne, 1857—9, în Julian Hawthorne, *Nathaniel Hawthorne and his Wife*, I, 1892, p. 261); „În opera ei sînt pasaje pline de forță și de frumusețe. Descrierile de peisaj — aceea a Niagarei, de exemplu — sînt realizate din cîteva trăsături îndrăznețe de pensulă care sugerează mai mult decît simpla impresie vizuală. Ea pictează, de fapt, emoțiile pe care le încercăm în fața peisajului și transmite, astfel, idealul naturii." (Francis H. Underwood, *A Hand-Book of English History*, 1872, p. 165); „O poveste stranie și un destin straniu, cel al unei femei strălucitoare, neliniștite, nefericite, al acestei ardente intelectuale din Noua Anglie, al acestei pătimașe yankee, care a ocupat un loc atît de important în gîndurile, viețile, sentimentele celor care o apreciau în chip lucid. Totuși, n-a lăsat în urma ei decît amintirea unei amintiri." (Henry James, *English Men of Letters*, 1880, p. 76); „În multe privințe, Margaret Fuller stă, asemenea lui Poe, solitară în literatura noastră ... E aproape singurul scriitor american, care, asemenea unui cîntăreț sau unui actor, ne rămîne în minte numai datorită mărturiei contemporanilor." (Fred Lewis Pattee,

Scanned with OKEN Scanner

A History of American Literature, 1896, p. 231); „Cartea ei, *Femeia în secolul al XIX-lea*, a fost o operă care a creat epocă și puterea ei de a imprima o personalitate și o măreție a sufletului asupra celor din jur a făcut mai mult decît oricare alt fapt pentru recunoașterea contribuției intelectuale și culturale a femeii, care sînt la fel de importante ca acelea ale bărbatului." (Eleanor Roosevelt, *Prefață* la Margaret Bell, *Margaret Fuller*, 1930, p. 14)

1851 Vol. de versuri *Meditations in America, and Other Poems* ⟨*Meditații despre America și alte poeme*⟩, al lui William Ross Wallace, mărturisește o mare admirație pentru oamenii Americii, o încredere fierbinte în destinul țării.

— Surorile Frances Fuller Victor (1826—1902) și Metta Victoria Victor (1831—86) publică *Poems of Sentiment and Imagination* ⟨*Poeme ale sentimentului și ale imaginației*⟩, de un romantism declamator, epigonic.

— Theodore Sedgwick Fay scrie poemul narativ *Ulric; or, The Voices* ⟨*Ulric, sau Glasurile*⟩, al cărui subiect se inspiră din epoca Reformei în Germania. Tonul e tipic romantic.

— Thomas Holley Chivers (1809—58), care devenise cunoscut ca autor al unor drame și poeme romantice și ca prieten al lui Poe (s-a spus, de pildă, că poemul său *Isadore* ar fi influențat compunerea poemelor *Corbul* și *Ulalume*), publică *Eonchs of Ruby* pe care critica îl suspectează ca plagiat după poemele lui Poe; Chivers replică violent, insinuind că Poe ar fi fost cel care i-a plagiat versurile lui. Chiar și adversarii lui Poe condamnă insinuările lui Chivers al cărui nume va fi acoperit de oprobiu.

— Hawthorne publică *The House of the Seven Gables (Casa cu șapte frontoane)*, roman a cărui acțiune se întemeia pe o tradiție de familie, potrivit căreia unul dintre străbunicii scriitorului ar fi fost blestemat de cei pe care i-a osîndit în vremea proceselor de vrăjitorie de la Salem, în care el fusese judecător. O poveste romantică, sumbră, cu o remarcabilă forță de evocare a atmosferei și a tipurilor. „*Casa cu șapte frontoane* este, după părerea mea, mai bună decît *Litera stacojie*; dar s-ar putea să-l fi prezentat pe eroul principal într-un chip prea rafinat pentru a se putea bucura de aprecierea publicului; după cum s-ar putea ca povestea din carte să nu se potrivească întru totul cu decorul în care am plasat-o. Dar am sentimentul că unele părți sînt atît de bune cît aș fi putut spera să realizez în scrisul meu, iar editorul îmi vorbește în termeni încurajatori despre succesul cărții." (Nathaniel Hawthorne, *Scrisoare către Horatio Bridge, 15.III.1851*, în Horatio Bridge, *Personal Recollections of Nathaniel Hawthorne*, 1893, p. 125). „Cred că nu avem, și nici n-am avut de multă vreme un alt romancier în afara domniei voastre. Sînt neclintit în această părere, și anume că dacă n-ar fi fost ultimele două cărți ale domniei voastre, ar fi trebuit să abandonăm orice speranță și să ne lăsăm doar în seama creșterii spontane a acelor creații lîncede, lipsite de viață, androgine care, în ochii unora, reprezintă cele mai de seamă triumfuri ale unei arte surori. Dar Hester e o ființă de carne și de sînge și mireasma de ferigă nu e mai credin-

Scanned with OKEN Scanner

1851 cioasă pămîntului decît e gingăşia adevărată micuţei noastre Phoebe! Cugetul yankeu a îmbobocit şi a înflorit, de cele mai multe ori, în ghivece cu pămînt englezesc, dar cugetul domniei voastre a crescut ca o mlădiţă în pămînt natural." (Oliver Wendell Holmes, *Scriscare către Hawthorne, 9.IV.1951*, în G. P. Lathrop, *A Study on Hawthorne*, 1876, p. 232); „*Casa cu şapte frontcane* mi-a plăcut într-atît, încît n-am putut rezista să v-o spun. Credeam că n-o să pot să vă iert dacă scrieţi un lucru mai bun decît *Litera stacojie*; dar mă aflu în faţa unui triumf pe care ar trebui să-l aprofundaţi pentru a spori impresia făcută de o asemenea carte. Aşa cum mi se pare, *Casa* e cea mai valoroasă contribuţie la istoria Noii Anglii. Cu o artă deosebită aţi creat un tip, în persoana judecătorului Pyncheon, atît de asemănător strămoşului său, colonelul, care exprimă relaţia intimă între Prezent şi Trecut sub forma legăturilor între strămoşi şi urmaşi, legături la care istoricii privesc cu atîta luare-aminte." (James Russell Lowell, *Scrisoare către Hawthorne, 24.IV.1851*, în *Moulton's Library of Literary Criticism*, IV, 1966, pp. 405—6); „Conţinutul cărţii nu-i dezminte titlul romantic. Cu adîncă desfătare, am petrecut aproape o oră sub fiecare din cele şapte frontoane. Cartea e asemenea unei odăi vechi şi frumoase, mobilată din belşug, dar foarte judicios, cu acel soi de mobilă care i se potriveşte cel mai bine. Draperii bogate sînt aşezate lîngă scenele meşteşugit împletite ale tragediilor. Porţelanuri vechi stau pe dulapurile sculptate; canapele adînci te aşteaptă să te scufunzi în pernele lor; un bufet frumos e plin de merinde gustoase; cămara miroase a vin vechi; şi, în sfîrşit, într-un colţ, e o carte mică şi cu coperte negre ferecate în aur, intitulată *Hawthorne. O problemă*. (Herman Melville, *Scriscare către Hawthorne, 1851*, în G. P. Lathrop, *A Study of Hawthorne*, 1893, p. 231); „Sînt ispitit să declar cartea, luînd împreună subiectul şi tratarea lui, şi în ciuda unei concentrări mai clasice din *Litera stacojie*, cea mai desăvîrşită apropiere de o operă ideală de proză narativă, care ne-a adus o mare onoare naţională." (Henry James, *Library of the World's Best Literature*, vol. XII, 1897, p. 7056); „Dacă poţi alege una din toate poveştile lui Hawthorne, înclin fără ezitare spre *Blithdale* sau spre *Litera stacojie*, mai curînd decît spre *Faunul de marmură* sau spre *Casa cu şapte frontcane*. Pe aceasta din urmă am găsit-o la fel de obositoare ca pe oricare altă scriere a lui Hawthorne. Nu cred că i se face o nedreptate dacă se spune despre ea că pare o expansiune a unei schiţe la dimensiunile unui roman. Şi firul epic, fragil, care ţese întreaga concepţie cu un patos plin de ciudăţenii şi o conduce spre finalul acela şchiop, pare uneori că se destramă şi-l sperie pe cititorul atent care se alarmează că s-ar putea rupe cu totul." (William Dean Howells, *Heroines of Fiction*, vol. I, 1901, p. 163); „Surprinzătorul capitol din *Casa cu şapte frontcane*, în care se descrie cu atîta persistenţă moartea judecătorului Pyncheon, e doar un exemplu al metodei lui obişnuite. Cei care sporovăiesc pe seama vălului negru al pastorului nu sînt nici mai plini de curiozitate şi nici mai neobosiţi decît Hawthorne,

1851 atunci cînd cugetul îi este consumat de o imagine vie. Așa se întîmplă cu toți aceia ale căror idei sînt puține și prețioase: știind cît de puțin are în sticlă, soarbe îndelung aroma fiecărui strop. De aici, dragostea pentru simbolism și frecventele eșuări în alegorie, atunci cînd imaginația secătuiește." (Vernon Louis Parrington, *Main Currents in American Thought*, vol. II, 1930, p. 447)

— *Moby-Dick; or, The Whale (Moby-Dick, sau Balena)*, roman de Melville. E posibil ca sursa romanului să fi fost o relatare publicată în «*Knickerbocker Magazine*», în 1839, despre Mocha Dick, o legendară balenă albă despre care se spunea că ar fi cutreierat mările cu 19 harpoane înfipte în trup, că ar fi pricinuit moartea a 30 de oameni, ar fi zdrobit 3 vase pescărești și 14 bărci, ar fi scufundat o navă australiană și alta franceză. Melville reia legenda, plasînd-o în cadrul realist al unei povestiri marinărești și transformînd-o într-un simbol, cel mai adesea interpretat ca o figurare a luptei omului cu destinul. „O compoziție prost alcătuită, de fantezie și de fapt banal. Ideea unei povestiri auzite în altă parte l-a obsedat evident pe scriitor ... Ciudată așa cum e, povestirea ar putea fi acceptată ca o extravaganță, dacă autorul ar fi fost consecvent cu el însuși." (***, în „Atheneum", 25 oct. 1851, p. 1 112); „O nouă operă a lui Herman Melville, intitulată *Moby-Dick, sau Balena* a fost recent tipărită de Harper and Brothers; din punctul de vedere al bogăției și varietății episoadelor, al originalității concepției, al splendidelor descrieri, depășește toate scrierile anterioare ale acestui scriitor care a obținut atîtea succese." („Harper's New Monthly", dec. 1851, p. 137); „Capodopera lui e *Moby Dick*. Dacă n-ar fi fost lungimea ei disproporționată, frecventele îngrămădiri, lipsite de artă, ale detaliilor și evidentele imitații ale trucurilor stilistice și de construcție specifice lui Carlyle, această poveste de o uimitoare forță și vădind o cunoaștere largă a lucrurilor ar fi fost proclamată cea mai de seamă povestire despre mare. Respirația mării se simte în ea ... E înzestrat cu prea mult sînge rece acel cititor care nu împărtășește cu teribilul căpitan Ahab dorința de a-și urma demoniaca urmărire a lui Moby Dick, invincibila balenă, o creație a imaginației deloc nedemnă de un mare poet." (William P. Trent, *A History of American Literature*, 1903, p. 390); „E o condiție absolut necesară aceea de a înțelege ce a urmărit Melville prin povestirea și mitul Balenei albe. *Moby Dick* poate fi citită ca o poveste a mării, și atunci lungimea descrierilor balenelor și ale vînătorii de balene pot să irite. Poate fi citită ca un tratat de industrie balenieră și atunci figura nu îndeajuns de eroică a lui Ahab și frumusețea lui Queequeg, de o sinistră inocență, pot să irite. Și, de asemenea, poate fi citită ca o epopee a spiritului uman și atunci să se descopere un echivalent al simbolismului ei în conștiințele unora dintre noi. Pentru mine, Balena e Natura, Natura pe care omul o urmărește și o supune, Natura pe care el o capturează, o leagă de corabia lui, o taie în bucăți, o analizează științific, o topește, o transformă în hrană și în lumină, o vinde în piață, Natura care slujește

Scanned with OKEN Scanner

1851 scopurilor omului atîta vreme cît el însuși își folosește mintea și poate s-o domine. Dar mai e și o altă Natură, mai amenințătoare — Balena albă — o Natură care-l amenință pe om și, în cele din urmă, îl răpune cu o lovitură de coadă. Această Natură nu poate fi străpunsă cu harponul, nu poate fi capturată și nici, cu atît mai puțin, sfîrtecată și vîndută." (Lewis Mumford, *The Golden Day*, 1926, p. 149); „Fără să fi urmărit aceasta cu tot dinadinsul, dar pentru că era profund îngrijorat de valorile precare ale unui creștinism democratic, pe care le vedea amenințate sau năruite, Melville a creat în tragedia lui Ahab un simbol înfricoșetor al individualismului claustrat care, dus la extremă, aduce nu numai propriul dezastru, ci și dezastrul grupului din care face parte. El oferea, astfel, o priveliște amenințătoare a ceea ce se întîmpla cînd aspirația emersoniană spre virtute devenea, în ființele mai puțin inocente „aspirație la putere și la cucerire." (F. O. Matthiessen, *American Renaissance*, 1941, p. 459); „Voiajul lui *Pequod* e ... un voiaj de descoperiri pe mările experienței, deopotrivă pentru scriitor și pentru cititor ... Cu un simț ascuțit al detaliului, el prezintă maldăre de imagini — cîrlige, vele, cuve, catarge — imagini nefamiliare, obiecte necunoscute cititorilor, pe care trebuia să le vizualizeze clar, de vreme ce unele dintre ele urmau să devină un fel de aștri mititei, veghind deasupsa acțiunii. Aceste imagini au alcătuit treptat un cadru în care el și-a așezat pictura. Pe măsură ce pictura creștea în dimensiuni, imaginile însele au început să-și reveleze înțelesul lor esențial, simbolic; dar fenomenul se produce în așa fel, încît nu se poate ști dacă pictura provine din aceste sensuri sau dacă ele provin din pictură. În această lume a realității dense, a umanității simbolizate abrupt, omul încearcă să se afirme pe sine. Calvarul și eșecul alcătuiesc tragedia; spre deosebire de cele mai multe tragedii enigmatice, teroarea se instaurează, în vreme ce sensurile evadează spre copleșitoarea ambiguitate a leviatanului." [c. 1948] (R. W. Short, *Interpretations of American Literature*, 1959, p. 110); „Putem observa ... că el adună laolaltă tiparele mitologice a mai multor culturi și a mai multor nivele din propria lui cultură: ritualul primitiv, mitul grecesc, legenda biblică, folclorul spaimei și al miracolului — comun lumii noi și celei vechi — și tradițiile populare specific americane ale hiperbolei comice, cele ale personajului yankeu și ale celui din regiunile de frontieră. Și în dezordinea detaliată care e adevărata metodă a lui *Moby Dick*, aceste teme de mit, folclor și ritual sînt așezate în contraste dialectice care dau dramatism și unitate diverselor tensiuni ale cărții." (Daniel Hoffman, *Form and Fable in American Fiction*, 1965, p. 234) — În revista antisclavagistă *« The National Era »* ‹« Epoca Națională »›, din Washington, începe publicarea în foileton a romanului *Uncle Tom's Cabin (Coliba unchiului Tom)*, de Harriet Beecher-Stowe.

— *Katharine Walton*, romanul lui Simms, e o continuare a *Partizanului* (1835), relatînd — în același stil romantic, încărcat de

1851 episoade spectaculoase — întîmplări din vremea războiului de independență.

— Sylvanus Cobb, Jr. (1823—87), scriitor din Noua Anglie căruia contemporanii îi spuneau «Angrosistul de literatură», publică romanul de aventuri romantice *The King's Talisman* ⟨*Talismanul regelui*⟩. De-a lungul activității sale, Cobb a scris, pare-se, peste 300 de romane și 1 000 de nuvele, abordînd mai ales teme istorice și exotice care i-au asigurat o mare popularitate.

— Un alt roman istoric: *The Rangers; or, The Tory's Daughter* ⟨*Ostașii călări, sau Fiica unui conservator*⟩, de Daniel Pierce Thompson; subiectul: războiul de independență în Vermont.

— Elizabeth Stuart Phelps (1815—52), scriitoare din Massachusetts, publică *The Sunny Side; or, The Country Minister's Wife* ⟨*Fața însorită, sau Soția prectului de țară*⟩, stîngace povestire morală.

— Vol. *The Snow-Image, and Other Twice-Told Tales* ⟨*Chipul-de-zăpadă și alte povestiri spuse a doua oară*⟩, al lui Hawthorne, reunește 17 schițe, unele de inspirație istorică, altele alegorice sau cu subiect supranatural.

— Poemul dramatic *The Golden Legend* ⟨*Legenda de aur*⟩, al lui Longfellow, se întemeiază pe *Heinrich cel sărac* al minnesingerului Hartmann von der Aue (sec. 12). Lupta dintre bine și rău, într-un decor medieval, încheiată cu concluzia optimistă a capacității umane de a înfrînge adversitatea celor răi, amintește, într-o măsură — în interpretarea lui Longfellow — de tema faustiană. „E o construcție metodică, mai curînd decît o operă de invenție; corespondențele cu capodopera lui Goethe, fără a mai vorbi de acelea cu producțiile mai timpurii, sînt interesante. Hotărît lucru, efectul ei general cuprinde multă originalitate și autorul, asemenea unui sticlar modern, a aranjat cu gust cioburile prismatice pe care a știut precis de unde să le adune." (E. C. Stedman, *Poets of America*, 1885, p. 205); „În comparație cu idealurile exprimate în scrierile lui cele mai bune, dramele lui Longfellow sînt aproape puerile. Acestea sînt operele care dezvăluie cel mai clar punctele slabe ale întregii creații. Cultura lui, care nu deranjează în scrierile obișnuite în proză, devine aici o piedică. Imaginația și puterea lui de construcție par a fi paralizate ... La drept vorbind, ele nu sînt deloc drame." (James L. Onderdonk, *History of American Verse*, 1901, p. 226)

— Nathaniel Deering (1791—1881), editor din Maine, publică *Bozzaris*, dramă romantică în versuri despre faimosul erou al războiului grec de eliberare.

— William Grayson (1788—1863), politician din Carolina de Sud, publică *Letters of Curtius* ⟨*Scrisorile lui Curtius*⟩, apologie a sclaviei, atacînd violent pozițiile aboliționismului care devenea tot mai popular în America.

— Oliver Stearns (1807—85), reprezentant al clericilor cu vederi liberale (a fost cel dintîi teolog american care a susținut teoria evoluției), profesor la Harvard, publică *The Gospel as Applied*

Scanned with OKEN Scanner

1851 *to the Fugitive Slave Law* ⟨*Scriptura așa cum se aplică la Legea sclavilor fugiți*⟩, în care cere abolirea sclaviei.

— În «*National Intelligencer*» ⟨«*Informația națională*»⟩, din Washington, apar scrisorile anti-sclavagiste ale lui Daniel Drake (1785—1852), una dintre cele mai proeminente personalități ale medicinei americane. Scrise pe un ton acid, cu argumente logice foarte clare, ele au fost primite extrem de favorabil de intelectualii aboliționiști.

— Apare *History of the Conspiracy of Pontiac* ⟨*Istoria conspirației lui Pontiac*⟩, de Francis Parkman, unul dintre cei mai de seamă specialiști în istoria indienilor americani. Studiile sale numeroase, inaugurate de acest vol. demonstrează rolul populațiilor băștinașe în istoria Statelor Unite.

— Un alt studiu privind istoria civilizației indiene: *Aboriginal Monuments of the State of New York* ⟨*Monumente băștinașe din statul New York*⟩, al arheologului E. G. Squier.

— Primul din cele 6 vol. ale lucrării *Historical and Statistical Information Respecting the History, Condition, and Prospects of the Indian Tribes of the United States* ⟨*Informații istorice și statistice privind istoria, viața actuală și perspectivele triburilor indiene din Statele Unite*⟩, de H. R. Schoolcraft (vol. 6, în 1857). Una din principalele surse de informații ale scriitorilor americani care vor trata tema „amerindului".

— *League of the Ho-dé-no-sau-nee or Iroquois* ⟨*Liga triburilor Ho-dé-no-sau-nee sau irocheze*⟩, de Lewis Henry Morgan (1818—81), prima cercetare antropologică a unui trib indian.

— Apare primul din cele 4 vol. ale lucrării *History of Louisiana*, de Charles Etienne Arthur Gayarré (1805—95). (Vol. 4, în 1866.) La început, Gayarée e influențat vădit de Walter Scott, dar va evolua spre un stil mai precis, strict întemeiat pe informație științifică.

— Primul număr din «*The New York Times*». La început, ziar de orientare conservatoare, va evolua spre o concepție liberală. În sec. 20 va fi unul din ziarele cu cel mai mare tiraj din lume. Apare și astăzi.

— Se publică, la Boston, «*The Carpet-Bag*» ⟨«*Traista comisvoiajorului*»⟩, săptămînal umoristic, sub redacția lui Benjamin Penhallow Shillaber (1814—90). Revista va contribui, în ciuda scurtei ei existențe, la stabilirea unui standard mai înalt al umorului american. La 1 mai 1852, aici vor debuta Mark Twain și Artemus Ward. Au mai colaborat: Sylvanus Cobb, Louise Moulton, Elizabeth Akers, C. B. Lewis, J. T. Trowbridge. Apare pînă în 1853.

— **sept. 14** Moare la Cooperstown (New York), James Fenimore Cooper (n. 1789). „Cînd a început să scrie era aproape singur, pe cînd acum o întreagă mulțime se înghesuie să culeagă roadele de pe fiecare centimetru pătrat al ogorului său. Și, cu toate că stilul e plin de cusururi, romanele sale sînt pline de forță și interesante în ele însele, în afară de faptul că ne înfățișează valoroase imagini

1851 din copilăria țării noastre, viața pionierilor și a indienilor, lupta pentru libertate națională pe pămînt și pe mare." (Constance Fenimore Woolson, în „Harper's Magazine", vol. 44, 1871, p. 26); „Opera lui are cusururi de stil și de conținut. Judecata nefavorabilă de care a avut parte se datorește greșelilor minore, neplăcute mai curînd decît cu adevărat periculoase. Acestea, în multe cazuri, provin din cantitatea operei și din viteza cu care a scris-o." (Thomas R. Lounsbury, *James Fenimore Cooper*, 1882, p. 271); „Cu toate slăbiciunile lui, Cooper a fost inspirat de un patriotism fierbinte și era înzestrat cu o natură îndrăzneață, viguroasă, agresivă ... Cooper a fost cel dintîi care, după încheierea războiului din 1812, a azvîrlit deoparte spiritul colonial și și-a ocupat poziția de reprezentant al literaturii autentic americane." (Henry Cabot Lodge, *Studies in History*, 1884, p. 353); „ Nici un Hamlet, Werther, René sau Childe Harold nu avea voie să treacă prin pădurile lui sau să se așeze pe puntea corăbiilor sale. Hotărîrea și stăruința disciplinată care-i îndrumau voința erau elementele ce dădeau vigoare operei și pe care le alesese pentru acțiunea lui romantică. Indiferent dacă scena se petrece într-o pădure neumblată sau pe mare, oamenii lui se luptă mereu între ei sau se încleștează cu puterile naturii." (Edwin Percy Whipple, *American Literature and Other Papers*, 1886, p. 46); „Alți romancieri stăpînesc astăzi o artă mai rafinată, dar nici unul nu izbutește mai pe deplin să împlinească tot ceea ce voia să facă, așa cum izbutea Cooper în operele lui cele mai bune. Și el a făcut un mare serviciu literaturii americane, demonstrînd cît de bine se potriveau artei narative scenele, personajele și istoria țării sale." (Brander Matthews, *An Introduction to the Study of American Literature*, 1896, p. 67); Arta lui Cooper are unele defecte. Undeva, în *Vînătorul de cerbi*, într-un spațiu limitat la 2/3 de pagină, Cooper a realizat 114 delicte împotriva artei literare, dintr-un total posibil de 115. A bătut un record. Sînt 19 reguli care guvernează arta literară în domeniul narațiunii romantice (alții spun că ar fi 22). În *Vînătorul de cerbi*, Cooper a violat 18 din ele ... Puterea de invenție a lui Cooper nu era o zestre; dar, așa cum era, îi plăcea să lucreze cu ea, îi făceau plăcere efectele și, fără îndoială, realiza unele lucruri foarte drăguțe. În cutiuța în care-și ținea recuzita de scenă, păstra șase sau opt lucruri pline de viclenie, trucuri, artificii, pentru sălbaticii și pădurarii lui, pentru a-i păcăli și a le crea tuturor dificultății și nu era niciodată mai fericit decît atunci cînd își punea la încercare aceste mașinării și vedea că ele funcționează. Unul din procedeele favorite era acela de a pune o persoană încălțată cu mocasini să pășească exact pe urmele lăsate de un inamic încălțat cu mocasini și să-și ascundă, astfel, propriile urme. Cooper a tocit căruțe întregi de mocasini, punînd la cale acest truc. O altă piesă de recuzită pe care o scotea destul de frecvent din cutiuță era creanga ruptă. Își prețuia creanga ruptă mai presus decît toate celelalte efecte și o punea în funcțiune mai des decît pe celelalte. E, în fiecare carte a lui, un capitol odihnitor în care nu oricine calcă pe o creangă uscată și nu-i alarmează

Scanned with OKEN Scanner

1851 pe pieile-roșii și pe pieile-albe de pe o rază de două sute de yarzi. Ori de cîte ori un personaj al lui Cooper e în primejdie și tăcerea desăvîrșită valorează patru dolari minutul, e sigur că o să calce pe o ramură uscată. S-ar putea să fie la îndemînă o sută de alte lucruri pe care ar fi putut să calce, dar asta nu l-ar mulțumi pe Cooper. Cooper îi cere să se învîrtească și să caute o creangă uscată; și, dacă nu poate s-o facă, să meargă și să împrumute una. De fapt, seria «Ciorapului-de-piele» ar fi trebuit să se cheme seria «Crengii rupte».“ (Mark Twain, *How to tell a Story and Other Essays*, 1897, pp. 93, 97); „Esența faptelor e că Fenimore Cooper nu era un artist al cuvîntului și că el nu poseda decît într-o slabă măsură ceea ce ne face plăcere să numim conștiință literară. Fără să fi avut o experiență specială de scriitor, cînd — la vîrsta de aproape 30 de ani — i-a venit din întîmplare ideea să-și încerce mîna în scrierea unui roman, a ieșit cu bine pe malul celălalt, fără să-l intereseze unde a ajuns ... Arta propriu-zisă a scrisului îl preocupa mult mai puțin decît peisajul și acțiunea. Robust și impetuos, disprețuia detaliile stilului și regulile academice. A-i aplica regulile academice, ar fi ca și cum ne-am întreba dacă arta călăriei unui cowboy ține seama de regulile manejului; nimănui nu-i pasă.“ (W. B. Shubrick Clymer, *James Fenimore Cooper*, 1900, p. 59); „Nu a avut, de la început, simțămîntul că i s-a încredințat misiunea de a reforma romanul american. Își parcurgea drumul asemenea oricărui muritor, urmărindu-și succesele și neluînd seama la eșecuri ... Clădindu-și povestirile de început în jurul unei convenționale povești de dragoste a doi tineri, Cooper avea excelentul exemplu al lui Scott și al unui mare număr de romancieri minori ai vremii.“ (Lillie Deming Loshe, *The Early American Novel*, 1907, p. 86); „Un erou ultra-romantic și un altul mai obișnuit cărora li se potrivesc o eroină ultra-romantică și o alta mai obișnuită; un ticălos; un pedant. Aceștia sînt oamenii care se pot întîlni în povestirile lui Cooper. Și, cum personajele sînt astfel numite, asemănarea cu (sau datoria față de) Scott e clară. Lumea pe care o descrie e aceea a frontierei; acțiunea cuprinde o urmărire încununată de un moment de groază. Simplitatea acestor elemente indică, de fapt, firea scriitorului. Inventarul utilajului literar e redus; scriitorul nu e nici un mare cărturar, nici un filosof, nici un istoric. El nu e altceva decît un povestitor ... Tot ceea ce a învățat de la Scott a fost schimbat în ceva nou de americanismul spiritului său, și peisajul american, pasiunea lui de o viață întreagă colorează chiar și imaginile Lumii Vechi.“ (John Erskine, *Leading American Novelists*, 1910, pp. 128—29); „Pentru Fenimore Cooper, natura nu era un cadru, ea era o parte esențială a existenței. Putea să-i audă glasul, să-i înțeleagă tăcerea să ni le tălmăcească pe amîndouă cu bucuria și cu siguranța efectelor care aparțin numai unei concepții poetice.“ (Joseph Conrad, *Notes on Life and Letters*, 1921, p. 76); „Calitățile de critic social ale lui Cooper au fost adesea interpretate ca defecte. Exprimarea lui directă și vigoarea cugetului au determinat o atitudine lipsită de compromis care

Scanned with OKEN Scanner

uneori au afectat eficiența imediată a scrierilor lui, dar care tind să le sporească valoarea permanentă. Stima lui față de cultura Lumii Vechi l-au făcut să nu se simtă liniștit într-un mediu american; și prejudecățile ce decurgeau din idealismul lui orb și din încrederea în principiile americane l-au făcut să condamne cu violență corupția societății post-feudale din Europa. Metoda lui, asemenea aceleia a lui Milton și a lui Carlyle, a fost pătrunsă de un entuziasm convins mai curînd decît de o logică echilibrată. Scrierile lui sînt în același timp o reflectare și o interpretare a Americii aflate în marș." (Robert E. Spiller, *Fenimore Cooper: Critic of His Times*, 1931, p. VIII); „Pentru americanul care-și dorește o educație istorică și literară, profundă și nu superficială, întreaga operă a lui Cooper se cuvine scoasă la lumină. Ea e o grămadă de fragmente, fără îndoială; dar fragmentele sînt cele ale unei civilizații." (Yvor Winters, *Maule's Curse*, 1938, p. 50); „Drama pe care Cooper a construit-o pe scena spațială rezulta din trucul de a așeza această scenă exact pe marginea timpului... În acele romane în care decorul e pădurea virgină americană, lumea se descoperă întotdeauna, în întregime, eroului, și — normal — asemenea lui Huck Finn, eroul e gata să pornească din nou în căutarea unor noi teritorii." (R.W.B. Lewis, *The American Adam*, 1955, p. 100); „Tocmai pentru că și-a conceput îndatoririle ca pe un act public și național și, de asemenea, pentru că a fost unul dintre cei dintîi care s-au ivit pe scenă, Cooper a fost capabil să formuleze unele dintre principalele atitudini și dileme ale mentalității americane." (Richard Chase, *The American Novel and Its Tradition*, 1957, p. 47); „... A introdus subiectul tradițional al visului american și, ca urmare, și-a împlinit misiunea de romancier de un fel nou, un romancier american care a asistat la nașterea unei națiuni și a slujit-o înfățișînd-o cum ar putea, dacă s-ar purifica, să-și găsească un loc cu valoare de exemplu pentru întreaga omenire." (William Wasserstrom, *American Imago*, 1960, p. 437)

52 Bayard Taylor publică *A Book of Romances, Lyrics and Songs* ⟨*Carte de romanțe, poezii lirice și cîntece*⟩, versuri ritmate cu îndemînare, dar lipsite de profunzime poetică.

— *The Blithedale Romance* ⟨*Povestea de dragoste de la Blithedale*⟩ i-a fost sugerată lui Hawthorne de atmosfera de la Brook Farm; unul dintre personaje e inspirat de Margaret Fuller, un altul e, în parte, un autoportret. Concluzia e de un scepticism amar, vădind o totală neîncredere în ideea de progres uman. „... O operă de o putere puțin obișnuită, dezvăluind bogăția ideilor lui Hawthorne; în ceea ce privește descrierea personajelor, ea depășește tot ceea ce autorul scrisese pînă atunci ... Materialul povestirii a fost pus la îndemînă de experiență și de observație, mai degrabă decît de fantezie." (Andrew Preston Peabody, *Nathaniel Hawthorne*, în „North American Review", vol. 76, 1853, p. 241); „Caracteristica principală a *Povești de dragoste de la Blithedale* mi se pare a fi aparenta ușurință cu care e compusă și, în consecință, aerul curat și efectele lipsite de orice mohorîtă tristețe

Scanned with OKEN Scanner

1852 care o deosebesc de orice altă poveste de dragoste." (George Parsons Lathrop, *A Study of Hawthorne*, 1876, p. 241); „Cartea este, desigur, un amestec de elemente care lasă în amintire o impresie asemănătoare aceleia a unei zile de aprilie, o alternanță de străluciri și de umbre, de pete răzlețe de soare și de nori cu ploaie." (Henry James, *English Men of Letters*, 1880, p. 128)
— *Pierre; or the Ambiguities* ⟨*Pierre, sau Ambiguitățile*⟩, roman de Melville. Cuprinzînd numeroase elemente autobiografice, cartea proiectează pe un fundal romantic episoade de un tragism cîteodată melodramatic a căror concluzie, în spiritul gîndirii lui Melville, e ambiguitatea binelui și a răului. „O tragedie asemănătoare acelora ale post-elizabethanului John Webster e adusă în chip neconvingător în decorul Noii Anglii și al New Yorkului contemporan." (Martin S. Day, *History of American Literature*, I, 1970, p. 144)
— Harriet Beecher-Stowe publică în vol. *Uncle Tom's Cabin; or, Life Among the Lowly* (*Coliba unchiului Tom, sau Viața printre cei umili*). În primul an după publicare, romanul va fi tipărit în 300 000 de exemplare, cifră uriașă în acea vreme. El va juca un rol important în mișcarea anti-sclavagistă, cu toate că autoarea lui nu aderase niciodată în mod formal la această mișcare; „Primirea entuziastă a romanului doamnei Stowe e rezultatul unor cauze diverse. Cea dintîi e meritul însuși al cărții. Ea e, fără discuție, opera unui geniu. Are defecte de concepții și de stil, dezvăluie o lipsă de îndeminare artistică, e adesea plată și nepotrivită în ceeace privește descrierile și e colorată de ideile metodiste; dar, cu toate defectele ei, gîndirea, imaginația, sentimentul, concepțiile morale, puterea dramatică strălucesc în fiecare pagină." (S. G. Fisher, *Uncle Tom's Cabin*, în „North American Review", vol. 77, 1853, p. 466); „Doamna Stowe trăiește ca autoare a unei singure cărți mari. Ea are capacitatea de a da o anume viață unora dintre personaje; de a le schița pe altele în chip foarte eficient, chiar dacă alunecă adesea în caricatură; de a spune povești interesante ... Criticul de astăzi nu poate face altceva decît s-o imite pe George Sand care a recenzat cartea la prima ediție: să neglijeze defectele și să-i afirme puterea și sinceritatea emoțională, care sînt aproape fără rival." (William P. Trent, *A History of American Literature*, 1903, p. 508); „Într-o clipită, doamna Stowe a fost aclamată ca un conducător, chiar ca un creator al mișcării împotriva sclaviei. Dintr-o dată, ea a cules răsplata unei activități îndelungi și pline de pasiune, care fusese dusă vreme de mai bine de douăzeci de ani, de un grup de iconoclaști al căror conducător fusese Garrison. Fără să-și dea seama, scrisese un manifest aboliționist." (Constance Rourke, *Trumpets of Jubilee*, 1927, p. 109); „Cartea a fost o piatră zvîrlită dintr-o praștie; a fost scrisă cu un scop unic: abolirea sclaviei răzbate din fiecare pagină. Nu mai e nevoie să se spună ceva. A-i scoate în evidență greșelile — și defectele sînt copilărești — e cu totul inutil. În lumina uimitoarei ei popularități, orice critică se ofilește. A apărut într-un moment al istoriei

Scanned with OKEN Scanner

1852 cînd un asemenea succes a fost posibil. Dar succesul a fost statornic și nu putem să nu înțelegem că romanul va rămîne printre capodoperele genului." (Fred L. Pattee, *The First Century of American Literature*, 1935, p. 573); „Cifrele reci spun că în primul an au fost vîndute 300 000 exemplare, dar nici o cifră nu poate exprima amploarea influenței asupra spiritului popular. Doamna Stowe a creat o platformă pentru ceea ce era un sentiment al milioanelor de oameni, dar a adăugat multe date, așa încît cititorii ei și-au lărgit imens cîmpul experienței. Putea scrie cu inspirația unui profet, dar a fost, de asemenea, în stare să se exprime astfel încît să fie citită «în salonul, în bucătăria și în sera de legume a oricărei case». Asemenea lui Dickens, ea și-a dat seama cît de subțire e linia care desparte umorul de patos; a trecut, cu ușurință, cînd de-o parte, cînd de cealaltă a liniei. Dacă un cititor modern e înclinat să descopere că moartea Evei și a lui Tom e descrisă într-un stil exagerat, cititorul din veacul trecut vedea doar tragismul episodului... Imitații ale operei acesteia au răsărit pretutindeni, dar din imensul vraf de literatură a Unchiului Tom n-a rămas aproape nimic. Deși cu o structură simplă, cartea doamnei Stowe e inimitabilă." (Alexander Cowie, *Rise of the American Novel*, 1948, pp. 449—50); „Cu excepția lui Hawthorne, ea e singura reprezentantă importantă a romanului în Noua Anglie; și, cînd ne aducem aminte în ce măsură redusă și-a găsit expresie Noua Anglie în admirabila operă a lui Hawthorne, ea e romancierul care relevă cel mai profund spiritul Noii Anglii." (Charles H. Foster, *The Rungless Ladder*, 1954, p. X)

— La scurt timp după apariția *Colibei Unchiului Tom*, Mary H. Eastman publică *Aunt Phillis's Cabin, or Southern Life As It Is* ⟨*Coliba mătușei Phillis, sau Viața Sudului așa cum e în realitate*⟩, replică de un tezism sentimentalist la cartea doamnei Stowe; punctul de vedere sudist e susținut cu înverșunare, fără talent literar.

— *La Thebaïde en Amérique, ou Apologie de la vie solitaire et contemplative* ⟨*Tebaiada americană, sau Apologia vieții solitare și contemplative*⟩, de Andrieu Emmanuel Rouquette e un elogiu mistic al întinderilor continentului american, descrise pe un ton exaltat căruia îi lipsește precizia din vol. anterioare ale scriitorului. Cartea a fost atacată de sudiști pentru numeroasele pasaje anti-sclavagiste.

— Premiera dramei romantice *Hernando de Soto*, de George Henry Miles (1824—71), scriitor din Maryland.

— *A Handbook on Literature and Fine Arts* ⟨*Manual de literatură și artă*⟩, de George Ripley și Bayard Taylor e una dintre ultimele lucrări teoretice scrise de pe pozițiile esteticii romantice.

— La San Francisco apare revista literară «*The Golden Era*» ⟨«*Epoca de aur*»⟩. La început, au colaborat Twain, Bret Harte, Stoddard, Mulford, Joaquim Miller. După 1860, cînd acești scriitori de prestigiu nu mai semnează în paginile revistei, ea coboară la un nivel jos de mediocritate; continuă, totuși, să apară pînă în 1893.

Scanned with OKEN Scanner

— Se inaugurează Biblioteca Publică din Boston, adăpostind cea mai bogată colecție de literatură din epoca colonială și a războiului civil. Era găzduită într-una dintre cele mai impozante clădiri de pe atunci, faimoasă mai ales pentru frescele pictate de Sargent, Abbey și Puvis de Chavannes.

1853 *The Chael of the Hermites* ⟨*Capela pustnicilor*⟩, vol. de versuri de Whittier, proslăvind — sub influența evidentă a lui Burns — frumusețea vieții rustice.

— Sarah Helen Whitman (1803—78), poetă din Rhode Island, publică vol. *Hours of Life* ⟨*Orele vieții*⟩; influența lui Poe, a cărui logodnică fusese în ultimul an de viață al poetului, e covîrșitoare în versurile scriitoarei.

— În « *Putnam's Monthly Magazine* » apare, nesemnată, povestirea *Bartleby, the Scrivener; a Story of Wall Street* ⟨*Bartleby copistul, o poveste din Wall Street*⟩, de Melville. Amară reflectare a stării de spirit a lui Melville, povestirea relatează cazul unui mărunt funcționar care, cu prețul vieții, refuză să se îndeletnicească cu altceva decît cu copierea obositoare a documentelor de arhivă. Insuccesul romanelor lui Melville îl determinase pe scriitor să publice articole la diferite ziare, pentru a-și cîștiga existența. Bartleby, un fel de Akaki Akakievici al literaturii americane, încearcă să fie, sub acest raport, un autoportret.

— Un nou vol. din seria « romanelor revoluției » ale lui Simms: *The Sword and the Distaff* ⟨*Spada și furca de tors*⟩, scris într-un stil romantic grandilocvent.

— Pentru a-și apăra cartea de atacurile prosclavagiștilor, care o învinuiau de falsificarea faptelor reale, Harriet Beecher — Stowe publică *A Key to Uncle Tom's Cabin* ⟨*O cheie la Coliba unchiului Tom*⟩, conținînd extrase din hotărîrile tribunalelor, din ziare, din scrisori personale, toate confirmînd realitatea celor narate în roman.

— În « *Putnam's Monthly Magazine* » apare *A Yankee in Canada* ⟨*Un yankeu în Canada*⟩, povestire de călătorie a lui Thoreau, presărată cu numeroase digresiuni de ordin istoric și de critică literară. Autorul pornea de la însemnările din *jurnalul* său, redactat în timpul unui voiaj de la Concord la Montreal (1850).

— George William Curtis (1824—92), fost membru al comunității de la Brook Farm, publică *The Potiphar Papers* ⟨*Scriscrile lui Putifar*⟩, schițe satirice care dezvăluie „ipocriziile și slăbiciunile lumii bune", alcătuită, după părerea scriitorului, din trei categorii: „bogătașii, vechile familii cu pretenții aristocratice, și un roi de tineri care știu să danseze cu dexteritate și, de aceea, sînt invitați la petreceri absurde, stupide".

— *New York: Its Upper Ten and Lower Million* ⟨*New York. Cei zece din pătura de sus și milionul din pătura de jos*⟩, de George Lippard, povestire amplă care atacă imoralitatea și inechitatea socială din marele oraș.

Scanned with OKEN Scanner

— Joseph Glover Baldwin (1815—64) publică vol. de schițe *Flush Times of Alabama and Mississippi* ⟨*Vremuri de avînt în Alabama și în Mississippi*⟩, despre primele așezări din vechiul Sud-vest, scrise cu un umor blajin, adesea pe un ton de satiră bufă, înfățișînd și numeroase portrete exacte ale unora dintre oamenii acelor locuri.

— *Fern Leaves from Fanny's Portfolio* ⟨*Frunze de ferigă din ierbarul lui Fanny*⟩ publicate, sub pseudonimul « Fanny Fern », de Sara Payson Willis (1811—72), sora lui N. P. Willis. Schițe amuzante, cu unele accente melodramatice.

— H. T. Tuckerman publică *Leaves from the Diary of a Dreamer* ⟨*File din jurnalul unui visător*⟩, schițe în maniera desuetă la acea dată, a lui Washington Irving.

— Premiera tragediei romantice *Leonor de Guzman*, de George Henry Boker, al cărei subiect e inspirat din istoria medievală a Spaniei.

— O editură newyorkeză publică « *Putnam's Monthly Magazine* » ⟨« *Revista lunară a lui Putnam* »⟩. În redacție lucra și G. W. Curtis, iar printre colaboratori figurau Longfellow, Lowell, Thoreau, Melville, Cooper, Bryant, Bayard Taylor, C. E. Norton, R. H. Stoddard. Programul cerea „o reprezentare fidelă a literelor americane contemporane". Suprimată în 1857, ea va fi republicată sub titlul «*Putnam's Magazine* », între 1868 — 70; colaborau, printre alții, Howells, Burroughs, Piatt. O a 3-a serie, « *Putnam's* », va apărea între 1906 și 10, iar în paginile ei vor semna Henry James, Don Marquis, Neihardt, Gelett Burgess. Revista va fi absorbită de « *Atlantic Monthly* ».

1854 Whittier publică *Maud Muller*, idilă care așază în decor american vechea temă a dragostei dintre un cavaler și o fată de țăran; iubirea neîmplinită tulbură amintirea celor 2 eroi ai idilei, ajunși la anii dezamăgirilor.

— William J. Grayson, reprezentant al cercurilor pro-sclavagiste din Carolina de Sud, publică lungul poem didactic *The Hireling and the Slave* ⟨*Lacheul și sclavul*⟩, opunînd viața idilică a sclavilor de pe plantațiile Sudului cu traiul greu al „sclavilor salariului" din Nord. Tezistă și lipsită de virtuți poetice, opera lui Grayson a fost uitată repede, cu toate elogiile pe care le-a stîrnit, la apariție, în revistele sudiste.

— William H. C. Hosmer publică *Poetical Works* ⟨*Opere poetice*⟩, 2 vol. masive de „cîntece și tradiții indiene", mărturisind simpatia poetului față de „primii locuitori ai acestor pămînturi", „oropsiți și nesocotiți de noii cuceritori".

— *Poems and Parodies*, de Phoebe Cary (1824—71), poetă din Ohio, se bucură de o faimă efemeră; critica de mai tîrziu relevînd superficialitatea versurilor compuse, totuși, cu un anume simț muzical.

— *The Lamplighter* ⟨*Lampagiul*⟩, roman sentimental, de Maria Susanna Cummins (1827—66), scriitoare din Massachusetts, povestind pe un ton moralizator prietenia dintre un copil orfan

Scanned with OKEN Scanner

1854 și lampagiul din Boston și încheindu-se cu răsplătirea celor buni și generoși.

— *Fashion and Famine* ⟨*Modă și foamete*⟩, roman sentimentalist de Ann Sophie Stephens, al cărui subiect e inspirat de contrastele vieții din New York, interpretate — însă — dintr-o perspectivă simplificatoare.

— Elizabeth Oakes Smith oferă în romanul *The Newsboy* ⟨*Vînzătorul de ziare*⟩, o imagine sentimentalistă a cartierelor sărace dintr-un mare oraș.

— Mary Virginia Terhune (1830—1922) publică *Alone* ⟨*Singur*⟩, roman despre viața agitată a Sudului; scriitoarea e, însă, preocupată mai puțin de aspectele sociale ale vremii decît de propriile concepții moralizatoare.

— John Rollin Ridge (1827—67) publică *Life and Adventures of Joaquin Murieta, the Celebrated Californnia Bandit* ⟨*Viața și aventurile lui Joaquin Murieta, faimosul bandit din California*⟩, o povestire plină de culoare și de fantezie care a creat un Robin Hood local. Ridge, fiul unei căpetenii a indienilor cherokee, semna sub pseudonimul « Yellow Bird » ⟨« Pasăre galbenă »⟩, traducerea numelui său indian.

— *Walden, or Life in the Woods (Walden, sau Viața în pădure)*, de Thoreau, relatează experiența autorului care, între mart. 1845 și sept. 1847, s-a retras pe malul eleșteului Walden de lîngă Concord, unde a trăit singur, dedicîndu-se observației florei și faunei locurilor și meditației asupra raportului între individ și societate. Soluția lui Thoreau, rezistența pasivă față de o societate întemeiată pe nedreptate (și, mai concret, față de autoritățile statului Massachusetts care îi predau sudiștilor pe sclavii refugiați pe teritoriul său), s-a dovedit ineficientă, iar individualismul său anarhic, refugiul în natură n-au produs ecoul scontat de el. Meditațiile sale, însă, publicate în cele 18 eseuri reunite în vol. au marcat un punct important în istoria gîndirii americane. „Nu e nimic sordid sau meschin în economia domnului Thoreau, deși unora simplitatea lui le poate apărea trivială și afectată; el nu a trăit în sărăcie din dorința de a face economie, nici nu a ales această viață pentru că s-ar fi temut de muncă. Ci pentru a putea trăi independent și a se bucura de propriile sale gînduri; pentru a putea citi textele hinduse și a comunica direct cu formele vizibile ale naturii. Trebuie să-i acordăm tot creditul și să admitem că nu există în carte nici un fals sentiment, nici o simulare a pietății și a filantropiei. El nu e un cinic și, cu toate că l-am numit un « Diogene yankeu », singurul personaj cu care poate fi asemuit e Mark Tapley creat cu voie-bună de Dickens, Tapley a cărui bucurie era să rămînă vesel în împrejurările cele mai grele." (Charles F. Briggs, în „Putnam's Magazine", vol. 4, 1854, p. 445); „Descriindu-și pustnicia și viața din pădure, spune atîtea lucruri scînteietoare și comentează atît de viu, de acid și — trebuie să adăugăm — atît de exact societatea, așa cum e la noi, încît cartea lui merită pe deplin să fie citită, atît pentru conținut, cît și pentru gîndurile sugerate pe marginea

1854 ei." (Andrew Preston Peabody, *Critical Notices*, în „North American Review", vol. 79, 1854, p. 536); „Realitatea din jurul său e adesea ascunsă de ceţurile gîndirii transcendentaliste, în mijlocul cărora eseistul se rătăceşte în prăpăstiile ridicolului. Ne face, totuşi, multă plăcere să descoperim reacţiile acestui modern Jacques-Melancolicul, observaţiile lui pline de prospeţime, inteligente, asupra cărţilor şi a oamenilor, care au uneori un ton poetic." (Evert A. and George L. Duyckinck, *Cyclopaedia of American Literature*, II, 1875, p. 601); „Thoreau e influenţat de Emerson într-un grad foarte înalt. Biografii săi ... spun că imita tonul şi purtările lui Emerson într-o asemenea măsură, încît era plicticos să-l asculţi. Fără să-şi dea seama, a adoptat stilul scrierilor lui Emerson. A devenit un maestru al frazei scurte, epigramatice. Totuşi, în stilul lui Thoreau există o asprime şi o lipsă de eleganţă care nu aparţin stilului lui Emerson. Nimeni nu l-a întrecut în privinţa descripţiei minuţioase. Acuta lui putere de observaţie, abilitatea de a-şi concentra îndelung atenţia asupra unui lucru, dragostea de natură şi de singurătate, toate i-au conferit stilului său o individualitate distinctă." (Fred Lewis Pattee, *A History of American Literature*, 1896, p. 226); „Extrem de nesemnificativă ne apare mica aventură a lui Thoreau care făcea pe pionierul la frontiera regională a lui Walden, în Epoca de Aur a transcendentalismului, cînd prietenii lui transcendentalişti lăudau energia americană care pornise, aşa cum credeau ei, să transforme ţara într-o grădină a abundenţei ... Nu înainte de trecerea ultimei frontiere americane, de dispariţia pămînturilor libere şi a îmbogăţirii uşoare, publicul american, începînd să pună la îndoială conceptele de « progres» şi de « succes », a citit ca pe o nouă descoperire cartea lui Thoreau, clar-văzătoarele lui atacuri împotriva pasiunii pentru proprietate; a citit cu un nou entuziasm invitaţia de a construi în inima trivialităţilor agresive un Walden în care să ne putem urma aventura propriului pionierat". [c. 1927] (Lucy Lockwood Hazard, *The Frontier in American Literature*, 1941, p. 170); „Oricît de absurdă ne-ar apărea retragerea lui Thoreau la Walden, trebuie să admitem că ea n-a fost decît un rezultat raţional al filosofiei individualiste generate de frontieră. Dacă Emerson şi prietenii lui ar fi crezut cu adevărat în ceea ce predicau, l-ar fi urmat pe Thoreau ... Emerson a preferat, totuşi, să rămînă ochiul care vede şi nu mîna care munceşte ... Dacă evenimentele de mai tîrziu au tins să-l facă pe Thoreau întrucîtva ridicol, se cuvine să ne amintim că nu Thoreau, ci doctrina lui a ajuns să fie ridicolă. Emerson a fost salvat de acest ridicol, pentru că el nu a încercat niciodată să pună în practică lucrurile pe care le predica. Dacă există un element quijotesc în Thoreau, acesta e quijotismul celui care, refuzînd compromisul, îşi urmează neabătut logica, indiferent de rezultatele ei." (V. F. Calverton, *The Liberation of American Literature*, 1932, pp. 262—3); „A înţeles că în actul expresiei, fiinţa întreagă a omului funcţionează într-o unitate organică cu fundamentul ei natural şi social." (F. O. Matthiessen, *American Renaissance*, 1941, p. 175); „*Walden* e ... un

Scanned with OKEN Scanner

1854 vast ritual al renașterii, cel mai pur și mai complet din literatura noastră." (Stanley Edgar Hyman, în „Atlantic Monthly", nov. 1946, p. 140)

— În « *Putnam's Monthly Magazine* », Melville publică, sub pseudonimul « Salvator R. Tarnmoor », *The Encantadas, or Enchanted Isles* ⟨*Encantadas, sau Insulele Vrăjite*⟩, descrieri ale Insulelor Galapagos și ale oamenilor care au ajuns pe țărmurile lor. Povestirile abundă în episoade romantice.

— J. E. Cooke publică povestirea *Leather Stocking and Silk* ⟨*Ciorap-de-piele și Mătase*⟩, comedie de moravuri inspirată de viața Virginiei la începutul sec. 19. Satiră la adresa aristocrației și a burgheziei locale, cartea cuprinde și momente ale vieții din regiunea de frontieră, influențate de Fenimore Cooper.

— Apare, anonim, povestirea *The Virginia Comedians; or, Old Days in the Old Dominion* ⟨*Comedianții din Virginia, sau Zile de odinioară în Vechiul Dominion*⟩, scrisă de J. E. Cooke. Intrigă melodramatică în care sînt introduse și elemente ale istoriei reale din ajunul războiului de independență.

— *Ida May*, povestea sentimentală a unui copil vîndut ca sclav, de Mary Hayden Green Pike (1824—1908), scriitoare din Maine.

— Timothy Shay Arthur (1809—95) scrie povestirea morală *Ten Nights in a Barroom and What I Saw There* ⟨*Zece nopți într-o cîrciumă și ce am văzut acolo*⟩, îndemn la temperanță și la interzicerea consumului de alcool.

— Benjamin Penhallow Shillaber (1814—90), tipograf din Boston, scrie *Life and Sayings of Mrs. Partington* ⟨*Viața și spusele doamnei Partington*⟩, al cărei personaj central e un fel de doamnă Malaprop dintr-un mic oraș de provincie american, care comentează cu o ignoranță hilară lumea și evenimentele vremii.

— *Wensley, a Story Without a Moral* ⟨*Wensley, povestire fără morală*⟩, de Edmund Quincy (1808—77), fruntaș aboliționist din Boston, prezintă un tablou romantic al epocii coloniale.

— T. B. Thorpe publică *The Hive of the Bee Hunter* ⟨*Stupul prisăcarului*⟩, vol. de povestiri despre viața regiunilor de frontieră, descrisă cu minuție realistă.

— Solon Robinson (1803—80), ziarist din Indiana, scrie *Hot Corn: Life Scenes in New York City* ⟨*Porumb fierbinte. Scene din viața la New York*⟩, schițe care dezvăluie un atent simț de observare a oamenilor din marele oraș și a relațiilor dintre ei, dominate de patima înavuțirii.

— Unul dintre cele mai cunoscute vol. de povestiri în spiritul «culorii locale » scrise de Seba Smith e *'Way Down East, or Portraitures of Yankee Life* ⟨*Departe spre Est, sau Descrieri ale vieții yankee*⟩, scris cu vervă, ironizînd anacronicele prejudecăți puritane din Noua Anglie.

— Harriet Beecher-Stowe publică *Sunny Memories of Foreign Lands* ⟨*Amintiri însorite de pe pămînturi străine*⟩, în care relatează triumfala sa primire în Anglia, în timpul călătoriei pe care o întreprinsese un an înainte.

Scanned with OKEN Scanner

— Anna Cora Mowatt publică *Autobiography of an Actress* ⟨*Autobiografia unei actrițe*⟩, combătînd prejudecățile vemii și încercînd să-i prezinte pe actori ca pe niște artiști demni, meritînd un loc mai bun în societatea americană care-i disprețuia.

— Louise Amelia Knapp Smith Clappe (1819—1906), soția unui căutător de aur venit din Massachusetts în California, publică în revista « *Pioneer Magazine* », din San Francisco, mai multe scrisori adresate surorii ei rămase în Noua Anglie. Scrisorile — apărute sub pseudonimul « Dame Shirley » — constituie unul dintre cele mai vii documente ale epocii „goanei după aur" și au fost republicate de nenumărate ori.

— Apare vol. *A Journey to Central Africa* ⟨*Călătorie în Africa Centrală*⟩, al lui Bayard Taylor, una dintre cele mai populare descrieri ale continentului negru.

— Alonzo Delano (1802?—1874), ziarist din California, publică *Life on the Plains and Among the Diggings* ⟨*Viața sub cerul liber și în mine*⟩, relatare a traversării Americii din Illinois pînă pe Coasta de Vest, cu marile convoaie din vremea migrației provocate de „febra aurului". Scrisă cu umor și cu simț al tragicului, cartea înfățișează contrastul dintre speranțele celor ce visau să se îmbogățească și realitatea speculațiilor necinstite ale misiților, exploatarea la care erau supuși minerii.

— *The Gentleman from Ireland* ⟨*Gentlemenul din Irlanda*⟩, dramă semi-autobiografică a lui Fitz-James O'Brien (c. 1828—62), ziarist irlandez de curînd stabilit în America și care-și povestește amarele experiențe newyorkeze unde trăia, sărac, în mijlocul boemei literare.

1855 În prima ediție a vol. *Leaves of Grass (Fire de iarbă)*, de Walt Whitman sînt cuprinse 12 poeme, printre care și cele intitulate mai tîrziu *Song of Myelf (Cîntec despre mine însumi)* și *I Sing the Body Electric (Cînt corpul electric)*, definitorii pentru arta poetului, pentru entuziasmul său iluminist față de înfăptuirile științei, pentru orgolioasa celebrare a frumuseții omului. *Prefața* (omisă în reeeditări) trasează cîteva elemente semnificative ale esteticii lui Whitman: poetul trebuie să fie „un înflăcărat îndrăgostit de univers", să se inspire din înfățișările naturii care „îi revelează planul cosmic, contopind armonios trecutul, prezentul, viitorul", să descopere măreția propriei națiuni, să se socotească „un glas al americanilor de rînd". Poetul are datoria să urmărească „tot ceea ce e permanent în fluxul lumii", să „explice dezvoltarea ei" și să „clădească o artă realistă", cu un stil „simplu și natural", fără ornamente de felul „rimei sau metricii convenționale", de vreme ce stilul se cuvine „să crească organic, asemenea unui animal sau unui arbore desăvîrșit, în care fiece parte se află într-o proporție armonioasă cu întregul". Reacția criticii a fost aproape unanimă: i s-a reproșat (uneori foarte violent) lui Whitman „prozaismul" și „grandilocvența" versului, „egocentrismul" și „lipsa de gust"; o notabilă excepție a constituit-o *scrisoarea din 21 iul. 1855, a lui Emerson*: „Nu sînt orb ca să nu-mi dau seama de valoarea minunatului dar al *Firelor de*

Scanned with OKEN Scanner

1855 *iarbă*. O scocotesc drept cea mai extraordinară pildă de spirit și de înțelepciune creată pînă acum de America. Sînt foarte fericit că o citesc, așa precum ne face fericiți întîlnirea cu o putere copleșitoare. Ea împlinește un lucru pe care nu contenesc să-l cer naturii sterile și avare, într-o vreme cînd excesul de meșteșug și temperamentele prea limfatice ne fac spiritul nostru de occidentali obez și fără vlagă. Vă dăruiesc bucuria produsă de propriul dumneavoastră gînd, liber și viteaz. El mi-a dăruit bucurie. Am găsit lucruri incomparabile, firește incomparabile în sensul cel bun, așa cum trebuie să fie. Am aflat aici curajul tratării poetice care ne bucură atîta și care nu poate decît să inspire o cunoaștere cuprinzătoare. Vă felicit la începutul unei cariere strălucite ce trebuie să fi avut, totuși, niște îndelungi antecedente pentru un asemenea debut. M-am frecat puțin la ochi pentru a-mi da seama dacă această rază de soare nu e o iluzie; dar sensul robust al cărții e o sobră certitudine. Ea are cele mai de seamă merite, anume acelea de a întări sufletește și de a încuraja."

— Longfellow publică *The Song of Hiawatha (Cîntecul lui Hiawatha)*, poem care adună laolaltă legende indiene, preluate din antologiile publicate de Schoolcraft, Heckewelder și Catlin, cu o metrică îndeajuns de fidelă *Kalevalei*. „Acest poem mi s-a părut foarte unitar; dulce și copt bine ca fiertura de mălai; plin de învățături și foarte nimerit pentru o lectură intersantă și dezvăluind un fel de simț bărbătesc al datoriei poetului. ... Poemul poate fi numit pe drept cuvînt o *Edda indiană*". (Ralph Waldo Emerson, *Scrisoare către Longfellow 25.XI.1855*, în Samuel Longfellow, *Final Memorials*, 1887, p. 294); „Nici o operă de merit nu a fost judecată mai sever decît *Hiawatha* atunci cînd a apărut. Dar numărul exemplarelor vîndute a fost foarte mare. Ea a devenit repede cea mai populară operă a lui Longfellow și criticii care o atacaseră s-au alăturat mai tîrziu corului de laude." (John Townsend Trowbridge, *Some Noted Princes, Authors, and Statesmen of Our Time*, 1885, p. 295); „Există un element de pionerat în îndrăzneala lui Longfellow de a se fi dedicat carierei de sciitor ... Chiar și cei mai puțin inițiați pot percepe un alt element de pionerat în folosirea materialului autohton american, așa cum s-a întîmplat în *Hiawatha* și în alte poeme asemenea acestuia ... În secolul trecut, un ziar din Boston deplîngea folosirea legendelor căraghioase ale sălbaticilor băștinași. (Edward Wagenknecht, *Longfellow: A Full-Length Portrait*, 1955, p. 80)

— Longfellow publică poemul autobiografic *My Lost Youth* ⟨*Tinerețea-mi pierdută*⟩, evocînd — în metrică de baladă — anii adolescenței petrecuți în Maine. Fiecare strofă de 9 versuri se încheie cu refrenul (preluat dintr-un cîntec lapon):, Voința unui băiat e voința vîntului/Și gîndurile tinereții sînt gînduri ce-ajung departe." Titlul vol. lui Robert Frost, *A Boy's Will* ⟨*Voința unui băiat*⟩, 1913, e inspirat de aceste versuri.

— Paul Hamilton Hayne (1830—86), poet din Carolina de Sud, publică un vol. de convenționale *Poems*, șterse descrieri de natură.

1855 — Apare vol. *Poems of the Orient* ⟨*Poeme din Orient*⟩, de Bayard Taylor, aride transcrieri ale unor versuri din folclorul Egiptului, Turciei, Indiei și Chinei, țări pe care autorul le vizitase în 1851—3.

— Thomas Bailey Aldrich (1836—1907), ziarist originar din New Hampshire, colaborator al unor publicații din Louisiana și New York, publică un vol. de versuri delicate, nostalgice, scrise sub înrîurirea lui Longfellow: *The Bells* ⟨*Clopotele*⟩.

— George Horatio Derby (1823—61), ofițer din Massachusetts, scrie un vol. de versuri umoristice, *Phoenixiana*, în care sînt cuprinse și cîteva snoave de origine indiană.

— Un fost participant la experiențele utopice ale transcendentaliștilor, Hew Ainslie (1792—1878), publică vol. de versuri scrise în dialect: *Scottish Songs, Ballads, and Poems* ⟨*Cîntece, balade și poeme scoțiene*⟩.

— Romanul *Israel Potter* de Melville reconstituie, într-o intrigă complicată, episoade ale războiului de independență; acțiunea — care se desfășoară la Boston, la Londra, la Paris, pe navele americane de război — acoperă o perioadă de 45 de ani și se încheie cu concluzia amară potrivit căreia Statele Unite și-ar fi uitat datoriile față de luptătorii din 1776. Autorul folosește aventurile unui personaj real, fost soldat și marinar american, membru al unei societăți secrete care activase în Anglia în folosul coloniștilor, aventuri publicate de un anonim, în 1824.

— În ciclul « romanelor revoluției », al lui Simms, apare un nou vol.: *The Forayers; or The Raid of the Dog Days* ⟨*Jefuitorii, sau Expediția din zilele cîinelui*⟩, cu o intrigă bogată în aventuri neașteptate, lupte nocturne, crime, răzbunări și răpiri.

— Samuel Adams Hammett (1816—65), ziarist din Texas, publică romanul umoristic *The Wonderful Adventures of Captain Priest* ⟨*Minunatele aventuri ale căpitanului Priest*⟩, prezentare ironică, anti-romantică, a vieții din regiunile de frontieră.

— Preotul episcopalian Joseph Holt Ingraham (1809—60) scrie stufosul roman epistolar *The Prince of the House of David* ⟨*Prințul din casa lui David*⟩, greoaie încercare de literaturizare a vieții lui Isus.

— Louise Chandler Moulton (1835—1908), scriitoare din Connecticut, publică *Juno Clifford*, roman moralizator, de un sentimentalism dulceag.

— Aproape neluat în seamă de critici, apare vol. *Wolfert's Roost and Miscellanies* ⟨*Bordeiul lui Wolfert și diverse*⟩, cuprinzînd 19 povestiri ale lui Washington Irving, publicate de-a lungul anilor, sub diferite pseudonime, în « *The Knickerbocker Magazine* »; legende spaniole, povestiri din America epocii coloniale, descrieri ale ținuturilor de pe valea fluviului Hudson, în maniera obișnuită a « Școlii Knickerbockerilor ».

— Influențate de stilul grupului lui Irving, schițele lui Mortimer Neal Thomson (1831—75), publicate sub pseudonimul « Q. K. Philander Doestricks, P. B. », descriu cu o ironie blajină viața New Yorkului, văzută ca un amestec de comedie bufă și dramă dominată de puterea banului.

Scanned with OKEN Scanner

1855 — Apare povestirea sentimentală *Inez: A Tale of the Alamo* ⟨*Inez. Povestire din Alamo*⟩, de Augusta Jane Evans (1835—1909), scriitoare din Alabama. Este evocată lupta din 1836 de la fortul Alamo, unde 150 de texani au fost zdrobiți de armata mexicană, luptă în care și-a pierdut viața și faimosul erou al eposului folcloric din sec. trecut, Davy Crockett.

— Premiera, la Philadephia, a tragediei romantice în versuri *Francesca da Rimini*, de George Henry Boker, are un succes care-l întrece nu numai pe al celorlalte producții dramatice ale acestui fecund autor, ci și pe al majorității pieselor de teatru reprezentate în deceniul al 6-lea. Personajele precis caracterizate, cadența clară a versului, folosirea cu îndemînare a efectelor de scenă, i-au făcut pe unii critici să-l proclame pe autor «un Victor Hugo al Americii». Piesele sale (și îndeosebi *Francesca da Rimini*) mai figurează încă în repertoriul unor teatre din Statele Unite.

— Hinton Rowan Helper (1829—1909), poet din Carolina de Nord, care petrecuse mai mulți ani în California în vremea „goanei după aur", își publică amintirile sub titlul *Land of Gold : Reality Versus Fiction* ⟨*Țara aurului. Realitatea opusă fanteziei*⟩, dezvăluind mizeriile căutătorilor de aur, demitizînd astfel viziunea romantică a celor mai multe scrieri inspirate de migrația spre Vest.

— Frații Evert Augustus (1816—78) și George Long Duyckink (1823—63), editori ai revistei newyorkeze «*Literary World*» ⟨«*Lumea literară*»⟩, tipăresc *The Cyclopaedia of American Literature* ⟨*Enciclopedia literaturii americane*⟩, cea mai cuprinzătoare lucrare de acest fel publicată pînă la acea dată în Statele Unite. Revăzută în 1866, ea constituie și astăzi un foarte util material de referință pentru cei ce studiază creația literară americană din prima jumătate a sec. trecut și din perioadele mai vechi.

— Apare *The Republican Court, or American Society in the Days of Washington* ⟨*Curtea republicană, sau Societatea americană în vremea lui Washington*⟩, de Rufus Griswold, minuțioasă reconstituire a vieții politice și sociale din primii ani de după independență

— Apare primul vol. din monumentala lucrare *The Life of Washington* ⟨*Viața lui Washington*⟩, de Washington Irving. Publicată în 5 vol. (ultimul, în 1859), ea va reprezenta multă vreme tipul standard al cercetării istorice a acelei vremi.

— John Bartlett (1820—1905), proprietarul librăriei de la Universitatea Harvard, publică un vol. de *Familiar Quatations* ⟨*Citate familiare*⟩. Cartea, revăzută în repetate rînduri de filologi și lexicografi, e publicată și astăzi.

— Thomas Bulfinch (1796—1867) editează vol. *The Age of Fable* ⟨*Epoca fabulei*⟩, antologie de povestiri din mitologia antică, scandinavă, celtică și orientală.

— Apare, postum, *Art, Scenery, and Philosophy in Europa* ⟨*Arta, priveliștile și filosofia Europei*⟩, a lui Horace Binney Wallace (1817—52), avocat din Philadelphia. Eseurile dezvăluie ideile

unuia dintre primii americani care s-au declarat discipoli ai pozitivismului lui Auguste Comte.

1856 Cea de-a 2-a ediție a *Frunzelor de iarbă* cuprinde, în afara poemelor din vol. apărut în 1855, alte 21 de piese poetice noi. În fruntea vol., Whitman a publicat (fără încuviințarea lui Emerson) scrisoarea pe care gînditorul transcendentalist i-a trimis-o după apariția primei ediții.

— Apare vol. *Panorama and Other Poems*, de Whittier. Figurează, printre altele, idila *Maud Muller* (de fapt, o localizare a cîntecului francez medieval al tînărului nobil și al fetei de păstor, căruia Whittier i-a schimbat finalul, înlocuindu-l cu nostalgicele amintiri ale celor 2 eroi, bătrîni, înduioșați de fugara clipă de fericire de odinioară) și *The Barefoot Boy* ⟨*Băiatul desculț*⟩, poem care relatează viața simplă, plină de bucurii, a unui băiețandru de la țară.

— Culegerea postumă de poeme a lui Richard Alsop, *The Charms of Fancy* ⟨*Farmecele fanteziei*⟩, versuri convenționale, livrești, imitîndu-le fără strălucire pe acelea ale poeților Restaurației engleze. Într-un cuvînt, tipice pentru literatura poetică a « Înțelepților din Connecticut » din sec. 18.

— Mortimer Neal Thomson publică *Plu-ri-bust-tah, A Song That's By No Author* ⟨*Plu-ri-bus-tah, un cîntec scris de nimeni*⟩, parodie răuvoitoare a *Cîntecului lui Hiawatha*, de Longfellow.
— *André*, roman în versuri albe al pastorului newyorkez William Wilberforce Lord (1819—1907), cu o intrigă firavă, ritmată stîngaci. Autorul, proclamat de unii critici « Miltonul Americii » la apariția vol. *Poems* (1845), va rămîne în istoria poeziei americane numai datorită criticii necruțătoare pe care i-a consacrat-o Poe.

— Horatio Franklin Moore (1828—1904), istoric din New Hampshire, editează o antologie intitulată *Songs and Ballads of the American Revolution* ⟨*Cîntece și balade ale revoluției americane*⟩.
— Harriet Beecher-Stowe scrie *Dred, A Tale of the Great Dismal Swamp* ⟨*Dred, povestea mlaștinii întunecate*⟩, în care își propune să urmărească influența demoralizatoare a sclaviei asupra albilor din Sud (acțiunea se petrece în regiunea mlaștinilor din Carolina de Nord). Ca și în *Coliba unchiului Tom*, sclavii, generoși și integri, sînt prezentați în opoziție cu stăpînii lor, cruzi și lacomi de avere.

— Romanul *Vassall Morton*, a lui Francis Parkman, e întîmpinat cu îndreptățit interes: cartea cuprinde multe elemente autobiografice, iar autorul ei devenise demult celebru datorită călătoriilor pe drumurile necunoscute ce traversau Munții Stîncoși și spre țărmul Pacificului și suferințelor pricinuite de extenuarea care a urmat acestor călătorii: aproape orb, pe jumătate paralizat, nu putea — în unele perioade — să dicteze mai mult de 6 rînduri pe zi.

— O nouă ediție, revizuită, a unuia dintre primele romane ale lui Simms, *Beauchampe* (1842), apare sub titlul *Charlemont; or,*

Scanned with OKEN Scanner

1856 *The Pride of the Village* ⟨*Charlemont, sau Mîndria satului*⟩. În noua versiune, amănuntele „tragediei din Kentucky" sînt povestite într-o manieră și mai pronunțat romantică, iar concluzia are un sens moralizator și mai evident decît prima versiune (1842).

— Simms publică un nou «roman al revoluției»: *Eutaw*. Maniera în care sînt prezentate evenimentele din timpul războiului de independență nu e schimbată cu nimic față de cărțile sale precedente; aventurile, povestite cu lux de amănunte, dau posibilitatea să se deosebească 2 categorii de personaje: cei buni, generoși, viteji (americanii), și cei răi, meschini, lași (englezii și prietenii lor). Descrierile naturii din Carolina sînt făcute, însă, cu un evident simț al grandoarei.

— Caroline Lee Whiting Hentz (1800—56), învățătoare din Georgia, scrie romanul sentimental *Ernest Linwood*, însăilare fără relief a unei intrigi simpliste.

— Anna Cora Mowatt publică romanul *Mimic Life* ⟨*Viață de mim*⟩, în care — folosind și elementul autobiografic — încearcă să-i reabiliteze pe actori, categorie încă disprețuită într-o țară a cărei cultură era dominată de morala puritană. Pe alocuri, influența lui Scarron e mărturisită direct.

— Un ziarist din St. Louis, T. D. Bonner (biografie necunoscută), scrie „după dictare" *Life and Adventures of James P. Beckwourth, Mountaineer, Scout, and Pioneer, and Chief of the Crow Nation of Indians* ⟨*Viața și aventurile lui James P. Beckwourth, muntean, cercetaș și pionier și căpetenie a națiunii indienilor crow*⟩. Povestind, cu exaltare romantică, viața unui aventurier care străbătuse în lung și-n lat Statele Unite, cartea va încuraja literatura exotică a „Vestului sălbatic" din a 2-a jumătate a sec. 19.

— Melville adună într-un vol. intitulat *The Piazza Tales* ⟨*Povestiri de pe verandă*⟩, un număr de 6 schițe publicate pînă atunci în periodice.

— George William Curtis publică vol. de schițe *Prue and I* ⟨*Prue și cu mine*⟩, reverii ale unui sărman funcționar din New York, ducînd o viață ternă, lipsită de bucurii, dar imaginîndu-se ca fiind un tînăr avut, căruia i se oferă un trai minunat. De fiecare dată, trezirea la realitate e și mai dureroasă.

— Culegerea postumă *The Humors of Falconbridge* ⟨*Toanele lui Falconbridge*⟩, anecdote ale ziaristului Jonathan Falconbridge Kelly (1817—55), cele mai multe repovestiri ale unor snoave populare.

— *The Widow Bedott Papers* ⟨*Documentele văduvei Bedott*⟩, culegere postumă de schițe umoristice. Autoarea, Frances Miriam Whitcher (1814—52), ziaristă din New York, a creat tipul personajului feminin comic, folosind un limbaj colocvial plin de culoare; schițele vor fi adesea reeditate și dramatizările realizate după ele se vor bucura de mult succes pînă în primele decenii ale sec. 20.

— Cornelius Mathews tipărește antologia *Indian Fair Book* ⟨*Cartea poveștilor indiene*⟩, în care — în afara unor piese folclorice

Scanned with OKEN Scanner

apărute în reviste — figurează și numeroase povestiri inedite. Ediția a 2-a, publicată în 1877 sub titlul *The Enchanted Moccasins* ⟨*Mocasinii fermecați*⟩, constituie încă o bază pentru diversele antologii de folclor indian.

— Actrița newyorkeză Sidney Frances Bateman (1823—81) scrie comedia de moravuri *Self* ⟨*Personalitate*⟩, în care ironizează pretențiile aristocratice ale bogătașilor din oraș. Vădit influențată de satira *Modă*, de Anne Mowatt, piesa a fost reprezentată în toamna lui 1856, autoarea interpretînd unul dintre rolurile principale.

— După succesul romanului *The Quadroon* ⟨*Mulatra*⟩, publicat în același an, autorul, Mayne Reid, realizează o dramă plină de efecte romantice, foarte populară, despre dragostea dintre un alb și o mulatră, cu o intrigă extrem de complicată, cu răpiri, lupte cu bandiții, evadări. Morala e aceea a unui umanitarist, opunîndu-se sclaviei.

— Sub titlul *English Traits* ⟨*Trăsături caracteristice ale englezilor*⟩, Emerson își editează conferințele rostite în 1848, în care relatează întîlnirile cu Wordsworth, Coleridge și Carlyle, stăruind — mai cu seamă — asupra caracterului național al englezilor, admirat fără rezerve.

— James Jackson Jarves, fostul editor al lui « *The Polynesian* », primul ziar din Hawai, publică vol. de eseuri *Italian Sights* ⟨*Priveliști italiene*⟩, în care analizează cu discernămînt arta Renașterii. (Jarves a fost unul dintre primii colecționari americani de artă; colecția sa e astăzi adăpostită de Muzeul Universității Yale.)

— Apare vol. postum al lui Horace Binney Wallace: *Literary Criticism and Other Papers* ⟨*Critică literară și alte lucrări*⟩, una dintre cele mai interesante încercări de interpretare pozitivistă a literaturii americane.

— Se votează Legea drepturilor de autor, destinată să apere proprietatea scriitorilor asupra operelor, într-o epocă în care edițiile piratерești se înmulțiseră și editorii nu aveau nici un fel de obligație juridică față de cei pe care îi publicau.

1857 Apare poemul *Brahma*, al lui Emerson, reflectînd interesul transcendentaliștilor pentru filosofia hindusă, de care îi apropia concepția mistică a unei „forțe creatoare universale", întrupînd „ideea unei divinități eterne, atotcuprinzătoare".

— În « *Harper's* » e publicată, anonim, satira în versuri *Nothing To Wear* ⟨*N-are cu ce se-mbrăca*⟩, ironică prezentare a unei doamne din burghezia bogată care se vaită de fiecare dată că „n-are ce să îmbrace" la petrecerile mondene. Poemul și-a cîștigat o largă popularitate, astfel încît mai mulți poeți și ziariști newyorkezi au pretins de îndată a fi cei care l-au scris. Adevăratul lui autor, William Allen Butler (1825—1902), obscur avocat și autor al unor versuri ocazionale, al mai multor biografii romanțate și povestiri uitate astăzi, și-a dobîndit notorietatea datorită acestui poem adesea imitat și parodiat, deopotrivă,

Scanned with OKEN Scanner

1857 în Statele Unite, în Anglia și în Franța. Chiar în anul publicării lui, au apărut două parodii: *Nothing To Do : A Tilt at Our Best Society* ⟨*N-au nimic de făcut. O întrecere a lumii bune de la noi*⟩ de Horatio Alger (1832—99), pastor cu vederi liberale, și *Nothing To Say : A Slight Slab at Mobocratic Snobbery, Which Has „Nothing To Do" with „Nothing To Wear"* ⟨*N-au nimic de spus. O lespede ușoară peste snobismul gloatocratic care „N-are nimic de-a face" cu „N-are cu ce se-mbrăca"*⟩, a lui Mortimer Thomson. Fiecare din aceste parodii lărgea cadrul satirei anti-burgheze din poemul lui Butler.

— Mirabeau Bonaparte Lamar (1798—1859), fost ministru în guvernul efemerei republici independente a Texasului (1836—45), publică vol. *Verse Memorials* ⟨*Amintiri în versuri*⟩, de factură byroniană.

— În Carolina de Sud, apar *Sonnets and Other Poems* ⟨*Sonete și alte poeme*⟩, de Paul Hamilton Hayne (1830—86), delicate descrieri ale naturii.

— Richard Henry Stoddard (1825—1903), fierar autodidact din Massachusetts, prieten al lui Hawthorne, publică *Songs of Summer* ⟨*Cîntecele verii*⟩, poeme admirate de contemporani pentru muzicalitatea versului și fantezia imaginilor, dar respinse mai tîrziu pentru artificialitatea lor sentimentalistă. Către sfîrșitul sec., Stoddard — care va ține o cafenea în New York, unde se întîlneau scriitori de seamă ai epocii, și va conduce rubrica literară a ziarului *« Mail and Express »* ⟨*« Poșta și curierul »*⟩ — va fi socotit un adevărat arbitru al vieții culturale din marele oraș.

— Romanul satiric *The Confidence Man : His Masquerade* ⟨*Șarlatanul. Mascarada lui*⟩, al lui Melville, a cărui viziune profund pesimistă se exprimă în subtitlul tipărit pe coperta interioară: *Odă lăuntricei neîncrederi în Om, dobîndită fără de voie de pe urma repetatelor dezamăgiri cu încercările dezinteresate de a-și cîștiga încrederea.*

— Romanul istoric *The Bay-Path* ⟨*Drumul golfului*⟩, de Josiah Gilbert Holland (1819—81), evocînd viața coloniștilor din Connecticut în sec. 17, devine foarte populară; cititorii — mai ales cei din Noua Anglie — apreciau tonul sfătos, didactic, atmosfera sentimentalistă, încheierea moralizatoare a unei cărți în care, de fapt, istoria era doar un pretext pentru îndemnurile la o viață cumpătată, în spiritul învățăturii puritanilor de odinioară.

— John Townsend Trowbridge (1827—1916), scriitor din Boston, publică romanul anti-sclavagist *Neighbor Jackwood* ⟨*Vecinul Jackwood*⟩, influențat de *Coliba unchiului Tom* (1852), în care introduce elemente reale din viața negrilor, întrețesute cu descripții sentimental-romantice.

— Apare *Paul Fane*, unicul roman al lui Nathaniel Parker Willis, scriitorul bostonian a cărui faimă se constituise, încă de la sfîrșitul deceniului al 4-lea, ca autor al unor tragedii romantice și al unor poeme epice sentimentaliste. Romanul, al cărui erou

Scanned with OKEN Scanner

e un pictor, dezvăluie mentalitatea unei epoci care-i putea admira pe artiști pentru meșteșugul lor, dar nu le acorda decît o situație modestă în ierarhia socială.

— Premiera dramei *Love in '76* ⟨*O iubire în '76*⟩, de Oliver B. Bunce, a cărei intrigă romantică, foarte complicată, cu convenționale deghizări, răpiri, trădări, se încheie fericit prin căsătoria eroilor cu fetele pe care le iubesc, ele însele vajnice apărătoare ale ideilor anti-britanice.

— Dion Boucicault (1820—90), actor irlandez stabilit la New York, își prezintă drama *The Poor of New York* ⟨*Săracii din New York*⟩, înfățișînd, într-un stil vioi, momente ale crizei economice care, în acel an, crease un îngrijorător fenomen, acela al șomajului, încă necunoscut pînă atunci în marele oraș american.

— Delia Salter Bacon (1811—59) publică *The Philosophy of the Plays of Shakspere Unfolded* ⟨*Filosofia pieselor lui Shakespeare, dată la iveală*⟩; însoțită de o *prefață* laudativă, scrisă de Hawthorne și întîmpinată cu interes de Emerson și de Carlyle, lucrarea a lansat teoria (reluată ulterior de alții, cu argumente filologice mai convingătoare) potrivit căreia, adevărații autori ai dramelor shakespeareane ar fi un grup de filosofi și de poeți, condus de Francis Bacon și cuprinzîndu-i, printre alții, pe Spenser și pe Raleigh. Curînd după publicarea cărții, autoarea și-a pierdut mințile, ceea ce i-a făcut pe unii să insinueze cu maliție că teoria lansată de ea ar fi fost primul semn al bolii.

— Apare, la Boston, «*Atlantic Monthly*» ⟨«*Atlantic, revistă lunară*»⟩, al cărei redactor era Lowell, iar printre colaboratori îi număra pe Emerson, Longfellow, Whittier, Harriet Beecher-Stowe, Howells (între 1861 și 71, redactor al revistei), Holmes (cel ce îi imprima orientarea estetică). Una dintre cele mai prestigioase reviste americane de cultură, «*A.M.*» va adopta, în timpul războiului civil, o hotărîtă atitudine anti-sclavagistă. Programul ei literar, influențat inițial de transcendentalism, va rămîne îndeajuns de conservator, revista căutînd și astăzi să promoveze, sub cuvîntul „valorilor stabile", tradiționalismul literar și artistic.

— E publicată la New York «*Harper's Weekly*» ⟨«*Revista săptămînală a lui Harper*»⟩. Pînă în 1916, cînd își va înceta apariția, revista îi va edita pe Dickens, Kipling, Henry James, Conan Doyle, Howells, Hamlin Garland, cîștigîndu-și renumele de „publicație a creatorilor limbii engleze moderne". Polemizînd cu apărătorii sistemului politic corupt de la sf. sec. trecut, ea a fost o participantă permanentă la viața politică a țării pe care o interpreta dintr-un punct de vedere liberal. Caricaturiștii ei sînt cei care au creat simbolurile celor 2 partide americane: elefantul republican și măgărușul democrat.

1858 Longfellow publică poemul *The Courtship of Miles Standish* ⟨*Miles Standish în pețit*⟩, întemeiat pe o legendă apocrifă din primele vremuri ale istoriei Noii Anglii. Poemul trebuia să fie un capitol din istoria Noii Anglii pe care Longfellow visa s-o scrie, cîndva, în întregime. „Dorim sincer să stabilim valoarea acestei scrieri în comparație cu celelalte ale domnului Long-

1858 fellow. Ne-a plăcut și-i mulțumim pentru asta. Conține cîteva pasaje descriptive de o frumusețe fără egal; și, dacă e adevărat că unele fragmente sînt țesute din firul obișnuit al vieții de fiecare zi, e tot atît de adevărat că acestea sînt cele mai potrivite caracterelor masive, pline de hotărîre, îndeajuns de prozaice, ale Părinților Pelerini și ale fiicelor lor. Miles Standish n-a fost un paladin și nici John Alden un cavaler rătăcitor, Priscilla Mullins a fost o fată simplă, nedeprinsă cu vorbele împodobite, lipsită de spirit romantic. Și, cu toate că noi nu i-am fi putut vedea ca pe niște eroi ai domnului Longfellow, ne pare bine că i-a ales și ne-a dat niște imagini atît de vii ale lor. Criticii care găsesc anacronisme în descrierea roții de tors sînt cei care dau cel mai bine glas veridicității întregii povestiri." (Andrew P. Peabody, în „North American Review", 1859, vol. 88, p. 276). „*Miles Standish*, din care editorii au vîndut douăzeci și cinci de mii de exemplare în prima lună după apariție... e scris, însă, în hexametri și, cu toate că e atît de popular datorită noutății lui, nu poate cîștiga niciodată un loc permanent în inimile cititorilor." (Charles D. Cleveland, *A Compendium of American Literature*, 1859, p. 561); „În acest poem, precum în multe altele, observăm că slăbiciunile domnului Longfellow nu sînt departe de izbînzile lui; că el exprimă în chip fericit simțămintele și gîndurile tuturor, dar nu stăpînește acea pasiune prin care marii lirici zugrăvesc înaltele maree ale emoției. El nu cîntă niciodată sub impulsul de neînvins al unui sentiment arzător..." (George Lowell Austin, *Henry Wadsworth Longfellow, His Life, His Works, His Friendships*, 1883, p. 334); „*Miles Standish* a însemnat un progres față de *Evangeline*, din punctul de vedere al structurii și al caracterizării distincte a personajelor. Un merit al povestirii e umorul sănătos care apare pe alocuri, luminînd bezna ce se asociază, în gîndurile noastre, cu viața coloniei pelerinilor; ne dăm astfel seama că elementele comice și poetice nu vin în contradicție cu o imaginație bogată. Versul, deși mai puternic, e mai îndelung elaborat decît cel din *Evangeline*; unele strofe sînt, însă, prozaice, aproape inadmisibile." (Edmund Clarence Stedman, *Poets of America*, 1885, p. 203).

— Apare poemul *Telling the Bees* ⟨*Vorbind cu albinele*⟩ al lui Whittier, descriere delicată a sentimentului pe care-l încearcă un tînăr la aflarea veștii că iubita lui a murit. Poemul înfățișează cu grație elemente ale peisajului calm al Noii Anglii.

— Vol. *Near Home* ⟨*Aproape de casă*⟩, de W. E. Channing, căruia i se reproșează „retorismul negeluit" (Thoreau) și insistența asupra „notațiilor sumare, pe care transcendentalismul său pătimaș nu l-ar fi lăsat să le revizuiască și să le polizeze" (Melville).

— James Thomas Fields (1817—81), reputat editor din Boston, publică un vol. de versuri de o naivitate și de o stîngăcie care au făcut multă vreme deliciul tinerilor scriitori americani: *A Few Verses for a Few Friends* ⟨*Cîteva versuri pentru cîțiva prieteni*⟩.

Scanned with OKEN Scanner

1858 — William John Grayson, politicianul prosclavagist din Carolina de Sud care replicase printr-un roman lipsit de vlagă la *Coliba unchiului Tom*, scrie *The Country* ⟨*Țara*⟩, elogiu convențional, în stil neoclasic, al vieții campestre.

— J. G. Holland publică vol. de madrigale *Bitter-Sweet* ⟨*Dulce-amărui*⟩, versuri minore, cu descripții lipsite de originalitate ale naturii din Noua Anglie.

— Oliver Wendell Holmes publică *The Autocrat of the Breakfast-Table* ⟨*Autocratul la micul dejun*⟩, eseuri în stil addisonian și cîteva poeme, unele publicate aici pentru prima dată. Sub pretextul unor conversații dintre chiriașii unei pensiuni din Boston, Holmes schițează personaje care ilustrează concepțiile lui despre oamenii Noii Anglii: bigotismul, conservatorismul unora dintre ei sînt satirizate din unghiul raționalismului scientist. În anii următori, Holmes, încurajat de succesul cărții, va publica și alte vol. cu o tehnică literară asemănătoare.

— Apare romanul *The War Path* ⟨*Cărarea războiului*⟩, de John Beauchamp Jones, o nouă carte dedicată vieții pionierilor din regiunea fluviilor Mississippi și Missouri, în care tradiția lui Fenimore Cooper e continuată doar în direcția narării aventurilor spectaculoase, a luptelor cu indienii (văzuți, însă, ca niște „sălbatici lipsiți de sentimente omenești").

— Newyorkezul Frederick William Shelton (1815—81), cleric episcopalian, care — în tinerețe — polemizase cu Trollope și susținuse ideea că literatura americană se afirmă ca o creație originală, publică însemnările *Peeps from a Belfry; or the Parish Sketch Book* ⟨*Vederi dintr-o clopotniță, sau Carnetul de schițe al parohiei*⟩, descriere — nu lipsită de simț plastic — a unei ierni pe dealurile din Vermont.

— Premiera dramatizării romanului *Zece nopți într-o cîrciumă și ce am văzut acolo* (1854), de T.S.Arthur sporește și mai mult popularitatea acestei cărți, care răspundea ideilor morale ale puritanismului, recomandînd cumpătarea și supunerea la legile bisericii ca pe o supremă împlinire a personalității umane.

— Thomas Banga Thorpe adună în vol. *Colonel Thorpe's Scenes in Arkansas* ⟨*Imaginile din Arkansas ale Colonelului Thorpe*⟩, povestiri umoristice, cîteva apărute și în vol. anterioare, în care ironizează provincialismul pionierilor din regiunile din Sud-vestul Statelor Unite. Într-o perioadă în care literatura provincială exalta imaginea bucolică a vieții din teritoriile îndepărtate și-l lăuda pe locuitorul acestor pămînturi, schițele lui Thorpe constituie o excepție și prevestesc proza lucidă a lui Mark Twain.

— În același spirit, cu un umor încă și mai gros, sînt scrise povestirile din vol. *Piney Woods Tavern, or Sam Slick in Texas* ⟨*Cîrciuma „La Pădurea de Pini", sau Slam Slick în Texas*⟩, de Samuel Adams Hammett. Colportînd anecdote populare, unele dintre ele în doi peri, povestirile lui Hammett demitizau figura texanului, devenită extrem de populară în literatura romantismului întîrziat, pentru care imensul teritoriu al fostei republici, recent anexat la Statele Unite, avea aceeași semni-

Scanned with OKEN Scanner

ficație pe care, odinioară, o avuseseră pădurile și munții din Nord, de unde generația lui Fenimore Cooper își extrăsese substanța epocii din prima jumătate a sec.

— ian. În «*Atlantic Monthly*», Fitz-James O'Brien, pitorească figură a boemei newyorkeze, publică povestirea fantastică *The Diamond Lens* ⟨*Lentila de diamant*⟩, în care un savant, descoperind o făptură miraculoasă ce trăia într-un strop de apă, se îndrăgostește de ea și înnebunește cînd aceasta moare.

— Vol. de eseuri *Leisure Labours* ⟨*Chinurile desfătării*⟩ al lui Joseph B. Cobb, autor minor de romane inspirate din istoria Louisianei, e un semn al tendinței provincialiste: lui Longfellow și altor scriitori importanți ai vremii li se reproșează dezinteresul față de subiectele locale.

— Apare primul din cele 3 vol. ale lucrării *A Critical Dictionary of English Literature and of British and American Authors* ⟨*Dicționar critic al literaturii engleze și al scriitorilor britanici și americani*⟩, de Samuel Austin Allibone (1816—89). (Vol. al 3-lea, în 1871.) Una dintre primele lucrări enciclopedice care încearcă să sugereze un tablou complet al literaturii de limbă engleză.

— Actorul newyorkez William Evans Burton (1804—60), editează *The American Cyclopedia of Wit and Humor* ⟨*Enciclopedia americană a înțelepciunii și umorului*⟩, în care cuprinde doar scrieri publicate în vol. neglijîndu-le pe cele apărute în periodicele vremii.

— John Beauchamp Jones publică, la Philadelphia, «*The Southern Monitor*» ⟨«*Monitorul sudului*»⟩, ziar care apăra pozițiile statelor sclavagiste, în conflictul, devenit tot mai acut, cu aboliționismul. Apare pînă în 1874.

1859 Apare romanul *The Minister's Wooing* ⟨*Pastorul în pețit*⟩, de Harriet Beecher-Stowe. Plasată într-un orășel din Noua Anglie în anii imediat următori războiului de independență, acțiunea reia, într-un fel, tema din *Miles Standish* (1858) a lui Longfellow: sacrificiul celui ce renunță la fata iubită, ca să lase să se împlinească dragostea ei pentru un tînăr care, la rîndul lui, o iubește. Soluția sentimentalistă e mai apăsat subliniată, principiile eticii puritane fiind puse clar în evidență.

— John Turville Adams (1805—82), scriitor din Noua Anglie, publică romanul *The White Chief Among the Red Men* ⟨*Căpetenia albă printre Pieile-Roșii*⟩, ilustrînd tendința de a compune cărți inspirate din istoria locală; acesta evocă, într-o țesătură epică abundînd în inadvertențe de cronologie, momente ale luptelor dintre coloniști și indieni, în sec. 17.

— The *Patriot Cruiser* ⟨*Crucișătorul patrioților*⟩, roman istoric despre războiul de independență al prolificului Sylvanus Cobb, Jr.

— Continuînd seria «romanelor revoluției», Simms publică *The Cassique of Kiawah* ⟨*Sutana lui Kiawah*⟩, croit după tiparele binecunoscute: acțiune plină de aventuri, personaje precis despărțite în „buni" și „răi", descrieri ale unei naturi misterioase.

Scanned with OKEN Scanner

1859 — Augusta Jane Evans scrie un nou roman sentimentalist și moralizator: *Beulah*, în care reconstituirea evenimentelor din istoria Sudului e doar un pretext pentru o înduioșătoare povestire de dragoste.

— Apare romanul *Seacliff* ⟨*Stînca*⟩, de John William de Forest (1826—1906), dedicat vieții din micile orășele de provincie, văzute ca o lume a cinstei și a purității sufletești, în contrast cu orașul care adăpostește viciul și tristețea.

— Joseph Holt Ingraham scrie un nou roman cu subiect biblic; *The Pillar of Fire* ⟨*Stîlpul de foc*⟩, greoaie repovestire a vieții lui Moise.

— O carte notabilă, compusă pe un ton hazliu, este *Mrs. Partington's Knitting Work* ⟨*Împletitura doamnei Partington*⟩, de B. P. Shillaber, în care, personajul povestirilor atît de populare în 1854 își reia funambulestile comentarii, foarte asemănătoare cu acelea ale doamnei Malaprop din comedia lui Sheridan *Rivalii* și ale Coanei Chirița.

— Admiratorii lui R. H. Dana, Jr. sînt dezamăgiți de publicarea însemnărilor de călătorie *To Cuba and Back* ⟨*Spre Cuba și înapoi*⟩, cărora le lipsește vigoarea descripției și simțul dramatic din romanul *Doi ani în fața catargului* (1840).

— Dion Boucicault prezintă, cu mare succes, la New York, melodrama *The Octoroon* ⟨*Mulatra*⟩, dramatizare a romanului lui Mayne Reid, în care actorul newyorkez introduce cîteva tirade antisclavagiste, de mare efect.

— Premiera dramei romantice *Geraldine*, de S. F. Bateman.

— Comedia *Señor Valiente* aduce autorului ei, George Henry Miles (1824—71), un succes pe care nu-l cunoscuseră dramele sale în versuri albe, cu toate că uneia dintre ele, *Mohammed, the Arabian Prophet* ⟨*Mahomed, profetul arab*⟩, reprezentată în 1851, i se decernase premiul instituit de faimosul actor Edwin Forrest pentru „debutul unui tînăr foarte talentat".

— Teoria regionalismului literar își află și un suport teoretic în *The Protective Pclicy in Literature* ⟨*Politica protecționistă în literatură*⟩, eseu al ziaristului William Turner Coggeshall (1824—67), care diminuează meritele literaturilor străine și le exagerează pe acelea ale creației autohtone.

— James Redpath (1833—91), corespondentul în Kansas al lui «*New York Times*», publică *The Roving Editor; or, Talks with Slaves in the Southern States* ⟨*Redactorul călător, sau Convorbiri cu sclavii din statele Sudului*⟩ și *A Handbook to Kansas Territory* ⟨*Manual pentru Teritoriul Kansas*⟩, reportaje care scot în evidență condiția sclavilor din Sud și îndreptățesc concluzia, vehement aboliționistă, a ziaristului.

— Primul vol. (cel de-al 2-lea, în 1860) al lucrării *Diary of the American Revolution from Newspapers and Original Documents* ⟨*Jurnalul revoluției americane, alcătuit după relatări din ziare și din documente originale*⟩, alcătuită de F. Moore.

Scanned with OKEN Scanner

1859 — Apare «*Vanity Fair*» (*«Bîlciul deșertăciunilor»*), săptămînal umoristic newyorkez care comenta, în articole satirice și în caricaturi, politica zilei. Printre colaboratori, figurau Stoddard, Howells și Aldrich. Revista apare pînă în 1863.

— **nov. 28** Moare, aproape uitat de generația mai tînără, Washington Irving (n. 1783). Abia în deceniile care vor urma intelectualii americani îi vor recunoaște meritele de a fi dat literaturii naționale o tentă proprie. „Poetul și romancierul înapoiază mai mult decît împrumută de la scenele care îi dau inspirația. Ce era acest curs larg de apă care trece pe lîngă zidurile voastre, înainte de a fi fost atins de imaginația creatoare a povestitorului? El nu mai e fluviul lui Hudson, ci al lui Irving... Trec pe străzile pline de oameni și, dintr-o dată, fantezia mă aduce înapoi în zilele Noului Amsterdam al lui Irving." (Oliver Wendell Holmes, în „The Critic", vol. 3, 1883); „Dacă Hudsonul e pentru noi mai mult decît doar un curs de apă și un mijloc natural de a transporta grînele spre mare, dacă munții Catskill sînt mai mult decît un loc unde se pot construi hoteluri de vară, aceasta i se datorează lui Irving. Dacă există o undă de poezie în viața New Yorkului, o sugestie dulce de mit și de superstiție, un halo de legendă care estompează lumina aspră, prea strălucitoare, de amiază, a simțului nostru practic, Irving e cel care le-a adus aici." (A. G. Sedgwick, în „The Nation", vol. 36, 1883, p. 292); „Irving a inaugurat literatura americană nu cu trompetele rebeliunii, nu cu înălțarea epică meritată de un popor care cucerise o lume a pămînturilor virgine, ci cu un umor domol, de modă veche, cu o distincție și cu o gravitate plină de urbanitate și cu o indiferență surîzătoare față de unele patimi locale. Chiar și în țara lui el a fost un turist înzestrat cu spirit de observație, care descoperă multe lucruri interesante, dar nu se lasă dus de curentele gîndirii celor din jur... E la fel de departe de dezvoltarea industriei, de ciocnirile de concepții și de necesitățile economice, pe cît a fost, în aceeași epocă, Poe." (John Macy, *The Spirit of American Literature*, 1913, pp. 21—2); „Cel mai distins dintre primii noștri romantici, Irving a ajuns să fie, în cele din urmă, zidit în altarul romantismului." (Vernon Louis Parrington, *Main Currents in American Thought*, vol. II, 1927, p. 211); „Celebritatea lui Irving ca om de litere a fost legată inseparabil de rolul pe care l-a îndeplinit ca ziarist, om politic și diplomat. Se poate spune, cred, că nici un scriitor dinainte de 1850, cu excepția lui Poe și a lui Hawthorne, n-a ajuns să fie atît de faimos în America în ciuda faptului că majoritatea cititorilor nu-i aprobau opiniile despre propriile-i personaje, care lor le erau mult mai dragi decît ceea ce Irving numise «rezultatul exercițiului aristocratic» al condeiului... Scrierile lui au ilustrat cultura burgheză a compatrioților săi și le-a măgulit aspirațiile de a deveni aristocrați, de a urma modelele englezești, de a face bani, de a explora Vestul, de a-și afla tradiții proprii, de a fi respectați în străinătate." (Stanley T. Williams, *The Life of Washington Irving*, vol. I, 1935, p. XIV); „...cel dintîi american important care a transcris literar mitologia

Scanned with OKEN Scanner

comică și tradițiile populare ale Americii, răspîndite — la începutul secolului al XIX-lea — aproape exclusiv pe cale orală." (Daniel G. Hoffman, *W. Irving*, în „P.M.L.A.", iunie 1953, p. 425) — dec. 2 Este executat John Brown (n. 1800), unul dintre cei mai populari conducători ai luptei anti-sclavagiste. Răsculații conduși de el străbătuseră statele Sudului, ducînd lupte de guerillă cu armata și determinînd crearea unui folclor foarte bogat, din care își trag obîrșia numeroase opere literare, compuse în ultimul veac. John Brown a devenit un erou al cîntecelor populare, al poeziei și al prozei culte, păstrîndu-și nealterate dimensiunile de titan romantic.

— La New York se înființează «Cooper Union», școală superioară menită să asigure „progresul artei, arhitecturii, ingineriei și al științelor". De-a lungul timpului, ea va deveni o promotoare a artei moderne, mulți dintre pictorii și sculptorii avangardei americane din acest sec. fiind absolvenți sau profesori ai acestei școli.

1860 Cea de-a 3-a ediție a *Firelor de iarbă* cuprinde 122 de poeme noi față de primele 2 ediții. Printre acestea se numără *Proto-Leaf* ⟨*Proto-frunza*⟩, căreia, în 1867, i se va schimba numele în *Starting from Paumanok* (*Pornind din Paumanok*), și e un fel de autobiografie lirică (Paumanok e numele indian al lui Long Island, locul copilăriei lui Whitman), în care se rezumă și inventarul temelor poetice ale *Firelor de iarbă*: lumea nouă, întinsele pămînturi ale Statelor Unite, prietenia, dragostea, egalitatea, libertatea omului, frumusețea individului și a sufletului său. Vol. include două noi secțiuni: *Calamus* ⟨*Trestie*⟩ și *Enfans d'Adam* (în edițiile următoare, *The Children of Adam* ⟨*Copiii lui Adam*⟩). Titlul celei dintîi simbolizează o trinitate a valorilor umane: frunzele trestiei — moartea, tulpinile (care, strînse laolaltă, semnifică puterea unirii) — prietenia, rădăcina — viața nemuritoare, formele veșnic noi ale plantei, întrupînd aceeași sursă neschimbată. Interpretat de unii, încă de la apariție, ca o glorificare a unui erotism morbid, poemul afirma „dragostea indisolubilă a tuturor oamenilor de pe acest continent", care vor întemeia o „Uniune trainică a Americii". *Copiii lui Adam* reprezintă, într-un fel, o replică la *Calamus*: forța spirituală a universului e identificată cu impulsul neînfrînt al dragostei fizice.

— Reluînd titlul poemului publicat în 1825, Bryant editează vol. *A Forest Hymn* ⟨*Imn pădurii*⟩, ce exprimă un concept romantic al naturii, derivînd din acela al lui Wordsworth: creația divină, întrupată de natura neatinsă de om, fiind aceea care, transmițîndu-i-se poetului, îi dă puterea să scrie versul evocator. — În «*The Saturday Evening Post*» apare, sub pseudonimul «Florence Percy» poezia *Rock Me to Sleep* ⟨*Leagănă-mă să adorm*⟩, a unei ziariste din Maine, Elizabeth Chase Akers (1832—1911). Astăzi uitate, versurile acestea de un romantism dulceag au fost foarte populare în epocă și republicate în multe rînduri în reviste și în antologii de poezie, puse pe muzică de peste 30 de compozitori.

Scanned with OKEN Scanner

1860 — Whittier publică vol. *Home Ballads, Poems and Lyrics* ⟨*Balade, poeme și poezii lirice de-acasă*⟩, printre care și *Călătoria Căpitanului Ireson* (1828) și *Vorbind cu albinele* (1858), care își dobîndiseră notorietatea încă de cînd fuseseră tipărite în reviste.
— Henry Timrod (1828—67), poet din Virginia, publică un vol. de *Poems*, delicate descrieri de natură, dezvăluind cultura clasică a autorului lor.
— Aproape neluat în seamă, apare un vol. de *Poems*, al lui Frederick Goddard Tuckerman (1821—73), jurist din Massachusetts, care, dezgustat de lume, se retrăsese în singurătatea unei case de țară. Descoperirea poeziei lui Tuckerman se datorește istoriei literare a sec. 20 și îndeosebi lui Yvor Winters, care a relevat originalitatea versului, „descrierile de natură întrecîndu-le pe acelea ale romanticilor englezi, cu excepția — poate — a lui Wordsworth", sinceritatea sentimentului de durere.
— Apare romanul *The Marble Faun (Faunul de marmură)*, al lui Hawthorne, care reia tema relativității păcatului din *Litera stacojie*, proiectată pe un romantic peisaj italian, prezentat cu un simț remarcabil al contrastelor de umbră și lumină. „Minuția cu care sînt analizate secretele mișcări ale inimii, al cărei tovarăș e conștiința păcatului și delicatețea extremă a mînuirii subiectului sînt minunate și nu au fost egalate de nici un alt scriitor." (Samuel Smiles, *Brief Biographies*, 1860, p. 269); „...Cît despre povestire, criticată de unii, pot spune doar că, în ceea ce mă privește, ea m-a mulțumit. Îmi plac aceste forme estompate, stranii, fantastice, hawthornești, ce se zăresc prin întunericul de aur. Îmi place felul în care subiectul e mai curînd sugerat decît relevat; contururile sînt îndeajuns de clare, de la început pînă la sfîrșit, pentru ca aceia care au destulă imaginație să vă poată urma în zborul dumneavoastră aerian..." (John Lothrop Motley, *Scrisoare către Hawthorne, 29 mart. 1860*, în G. P. Lathrop, *A Study of Hawthorne*, 1889, p. 261); „*Faunul de marmură* ilustrează, conștient sau nu, invadarea esteticului de către etic, care a creat probleme artei, împărțindu-i supușii în două și detronînd vechea dinastie, fără a o fi înlocuit deocamdată cu o alta nouă, într-un chip care să fie recunoscut ca fiind legal." (James Russel Lowell, *Swinburne's Tragedies*, vol. II, 1966, p. 125); „Puține cărți sînt oferite atît de des vizitatorilor englezi și americani ai Romei, cum e *Faunul de marmură* al lui Hawthorne... Se fac pelerinaje la ceea ce e astăzi cunoscut sub numele de Turnul Hildei; și, cînd tinerele doamne merg la Biserica Capucinilor să vadă picturile lui Guido se așteaptă, cu teamă, să găsească un călugăr zăcînd mort pe lespezi, sîngerînd din belșug. Cartea ne dă o impresie puternică a culorii locale." (Eugene Schuyler, *Italian Influences*, 1889, p. 308); „Nu-mi amintesc nici un scriitor care să fi unit cu atît succes detaliul ornamental cu structura organică. E ca un pediment doric, a cărui frumusețe nu e adăugată, ci conținută. Ori de cîte ori această calitate se manifestă, stilul — literar sau arhitectonic, pictural sau sculptural — cîștigă imens în sobrietate și în unitate. Nu spun că aceasta nu e adevărată pentru *Faunul de mar-*

1860 *mură*, nici că, în vreun fel, culoarea locală ar fi mai puțin naturală decît în romanele din Noua Anglie ale lui Hawthorne; dar elementele strict necesare efectului scenic se amestecă cu acelea aparținînd mai curînd ghidului turistic decît operei de artă. Analiza unei picturi sau interpretarea unei sculpturi sînt adesea vitale pentru o operă a lui Hawthorne și au o valoare separată, fără vreo relație cu acțiunea; dar sînt multe descrieri istorice de felul celor care apar mai degrabă într-o operă de felul *Alhambrei* lui Irving decît într-o scriere epică." (Arthur Sherburne Hardy, în „The Buyer", vol. 6, 1889, p. 428); „Mulți au comis o greșeală gravă: au luat *Faunul de marmură* drept un ghid al Romei, aproape ca pe o prezentare a Italiei. Cartea nu ne înfățișează nici Roma, nici Italia. Citiți-o în lumina însemnărilor lui de călătorie și o să vă dați seama că Hawthorne nu a apreciat niciodată pe deplin Italia. Deci, el nu a știut cum să deseneze un portret al acestei țări... Un om care a putut așeza *Eva* lui Powers [Hiram Powers, 1805—73, sculptor academist, a cărui casă din Florida a fost descrisă de Hawthorne în *Carnetul de schițe italiene — n.n., D.G.*] mai presus decît Venus din Milo, pentru că pielea ei e mai netedă și membrele mai puternice; un om care a privit-o iarăși și iarăși pe Venus di Medici (care nu e o zeiță, ci o fată obișnuită din Grecia, cerîndu-și dreptul legiuit la dragoste), dar nu a vizitat decît rareori Capela Medici, ale cărei forme gigantice se răsucesc într-o patimă neputincioasă, dăruind o veșnicie limitată de puterile pămîntești, nu putea iubi cu adevărat Florența și nici Roma, pentru ceea ce are ea mai măreț." (Jessie Kingsley Curtis, în „Andover Review", vol. 18, 1892, p. 139)

— Încurajat de succesul *Autocratului* (1858), Holmes publică în « *The Atlantic Monthly* » *The Professor at the Breakfast-Table* ⟨*Profesorul la micul dejun*⟩ — cu aceeași structură addisoniană — comentarii din perspectivă raționalistă asupra unor probleme de etică, de estetică literară, ironizînd dogma calvină.

— Cel dintîi « roman de 10 cenți »; *Malaeska: The Indian Wife of the White Hunter* ⟨*Malaeska, soția indiană a vînătorului alb*⟩. de Ann Sophia Stephens (1813—86), poveste melodramatică despre un fantezist Vest îndepărtat, care a obținut un extraordinar succes de public: 3 milioane de exemplare vîndute în primul an.

— Jossiah Gilbert Holland publică un nou roman sentimentalist: *Miss Gilbert's Career* ⟨*Cariera domnișoarei Gilbert*⟩, a cărui acțiune se petrece în Connecticutul contemporan.

— *Barley Wood*, roman autobiografic de Jane Marsh Parker (1836—1913); răzvrătirea unei fete împotriva atmosferei de spaimă bigotă de a cădea în păcat, atmosferă în care fusese crescută de tatăl ei, adventist fanatic.

— Joseph Holt Ingraham continuă seria romanelor cu subiecte preluate din *Vechiul Testament*: *The Throne of David* ⟨*Tronul lui David*⟩ repovestește, pe un ton grandilocvent, răscoala lui Absalom.

— James Redpath publică 3 vol. de reportaje și comentarii în care se declară împotriva sclaviei: *The Public Life of Captain John Brown* ⟨*Viața publică a căpitanului John Brown*⟩ și *Echoes of Harpers Ferry* ⟨*Ecouri de la Harpers Ferry*⟩, relatînd împrejurările luptelor de guerilă și ale capturării celui care, încă de pe atunci, se transformase în legendă. *A Guide to Hayti* ⟨*Ghid pentru Haiti*⟩ propune organizarea unei republici a sclavilor negri în Haiti.

— William Gilpin (1813—94), fost soldat în războaiele cu indienii, administrator al teritoriului Colorado, scrie *The Central Gold Region* ⟨*Aurita regiune centrală*⟩, povestire hiperbolică romantică, scrisă pe un ton profetic, despre o nouă civilizație umană, a cărei vatră va fi valea fluviului Mississippi.

— Premiera dramatizării poemului *Evangeline* (1847) al lui Longfellow, datorată actriței Sidney Frances Bateman.

— Emerson adună într-un vol. cu titlul *The Conduct of Life* ⟨*Modul de-ați dirija viața*⟩ o serie de conferințe ținute în 1851 și în care pledase pentru încrederea în om și în puterile lui spirituale, afirmîndu-și în același timp concepțiile idealiste privind natura spirituală a realității și existența suprasufletului

— William Turner Coggeshall publică antologia *The Poets and Poetry of the West* ⟨*Poeții și poezia Vestului*⟩, care voia să „repare nedreptatea făcută de alții (Griswold și Duyckinck, *n.n.*, *D.G.*) din ale căror antologii lipsește cugetul și simțirea Vestului". O nouă afirmare a provincialismului literar, susținut cu multă energie de Coggeshall.

— Premiera comediei *The Colleen Bawn* ⟨*Domnișoara Bawon*⟩, de Dion Boucicault, cu care dramaturgul inaugurează un ciclu de piese inspirate de viața irlandezilor. Comediile se vor bucura de un mare succes și vor fi jucate, multă vreme în întreaga țară.

— Extinderea transcendentalismului e dovedită de apariția, la Cincinnati, pe valea rîului Ohio, a unei reviste lunare „de filosofie și literatură", purtînd numele publicației din Boston luată drept model: « *The Dial* » ⟨« *Cadranul* »⟩. Cu excepția editorului revistei, însă Moncure Conway (1832—1907), toți colaboratorii (Emerson, Alcott, Howells, Octavius Brooks Frothingham) sînt membrii ai grupului din Noua Anglie. A apărut cîteva luni.

1861 Longfellow scrie balada *Paul Revere's Ride* ⟨*Goana lui Paul Revere*⟩, repovestind, într-un amestec de istorie adevărată și hagiografie, fapta lui Paul Revere, vestit gravor și argintar din Boston care, în noaptea de 18 apr. 1775, a alergat călare, cale de mai multe zeci de mile, pentru a-i vesti pe conducătorii armatei americane că englezii se apropie pe ascuns, pregătindu-se să încercuiască statul major al revoluționarilor. Scrise cu o anume simplitate gravă, versurile au o cadență muzicală evocatoare.

— Una dintre primele lucrări literare inspirate de evenimentele războiului civil izbucnit în acest an: *The Picket-Guard* ⟨*Sentinela*⟩, poem publicat de poeta newyorkeză Ethel Lynn Beers

(1827—79), în «*Harper's Weekly*». Retipărită de multe ori sub titlul *All Quiet Along the Potomac* ⟨*Liniște deplină de-a lungul rîului Potomac*⟩, narează pe un ton sentimental moartea unui soldat necunoscut într-una din primele lupte din cursul războiului.

— La cel dintîi congres al Confederației sudiste, Timrod citește oda *Ethnogenesis* ⟨*Etnogeneză*⟩, proclamînd încrederea în viitorul „noii națiuni" (adică al statelor sclavagiste secesioniste), prevestindu-i victoria în război. În vol. versurile vor fi publicate după moartea autorului, sub titlul *Poems* (1874).

— Lucius Manlius Sargent (1786—1867), poet clasicizant și publicist conservator din Boston, scrie *The Ballad of the Abolition Blunderbuss* ⟨*Balada bombardei aboliționiste*⟩, atac împotriva lui Emerson și a grupului transcendentalist care se declarase pentru desființarea sclaviei.

— Apare romanul *Elsie Venner: A Romance of Destiny* ⟨*Elsie Venner. Poveste despre puterea destinului*⟩, de Holmes, al cărui model se pare că a fost Margaret Fuller. Anticipînd doctrina naturalismului, autoarea își propunea „să analizeze, din punctul de vedere al medicinei", conceptul de ereditate.

1862 — **iul.** În ziarul newyorkez «*Evening Post*», apare poemul *We Are Coming, Father Abraham, Three Hundred Thousand More* ⟨*Sosim, părinte al nostru Abraham, încă trei sute de mii*⟩, al lui James Sloan Gibbons (1810—92), obscur poet și predicator într-un orășel din apropierea New Yorkului. Poemul răspundea, pe un ton entuziast, retoric, chemării lui Abraham Lincoln, care cerea ca „încă trei sute de mii de soldați să se înroleze" în armata nordistă, pe atunci copleșită de confederați. Pus pe muzică de mai multe ori, versurile lui Gibbons au devenit un marș al Uniunii statelor nordiste.

— **febr.** În «*Atlantic Monthly*», din Boston, Julia Ward Howe (1819—20) publică *The Battle Hymn of the Republic* ⟨*Imnul de luptă al Republicii*⟩, inspirat de o vizită pe front, la sf. lui 1861. Cuvintele imnului — al căror mesaj era definit de autoare drept acela al „sacrei libertăți umane" — erau cîntate pe melodia unei balade, compusă în cinstea lui John Brown. *Imnul* va deveni foarte popular printre soldații Uniunii, iar autoarea lui, care se distinsese mai demult ca o luptătoare pentru reforme sociale, va fi socotită, vreme îndelungată, „poeta dreptății".

— William Ross Wallace publică vol. de poeme *The Liberty Bell* ⟨*Clopotul libertății*⟩, în apărarea cauzei nordiste.

— Apare romanul *The Pearl of Orr's Island* ⟨*Perla din Orr's Island*⟩, de Harriet Beecher-Stowe, sentimentală poveste de dragoste, de profundă influență romantică, a cărei acțiune e plasată într-un sat de pescari din Maine, descris în culori idilice.

— Într-o colecție de «zece cenți», apare *Maum Guinea and Her Plantation Children* ⟨*Măicuța Guinea și copiii de pe plantația ei*⟩, roman anti-sclavagist, de Metta Victoria Victor (1831—86).

— Rebecca Harding Davis (1831—1910) publică la Philadelphia romanul *Margaret Howth*, descriind, într-un stil realist, viața

unui oraș industrial. Deși tonul e cîteodată prea insistent moralizator, cartea își păstrează un nedezmințit interes documentar, scopul ei, declarat, „a săpa în împrejurările vieții obișnuite, în această viață vulgară a Americii, și de a afla ce se află dedesubt", fiind urmat cu destulă consecvență.

— Apar, postum, romanele *John Brent* și *Edwin Brothertoft* ale scriitorului Theodore Winthrop (1828—61), din Connecticut, vestit pentru îndelungatele lui călătorii de-a lungul și de-a latul Statelor Unite. Stilul, plin de stîngăcii, acțiunea melodramatică nu au împiedicat aceste cărți (cea dintîi, o povestire despre Vestul îndepărtat, cu o intrigă firavă, cea de-a doua, un roman istoric, relatînd întîmplări din New York în vremea războiului de independență) să dobîndească o foarte largă popularitate.

— Richard Burleigh Kimball (1816—92), fost om de afaceri în New York, stabilit în Texas, scrie romanul *Under-Currents of Wall-Street* ⟨*Curentele subterane ale Wall-Streetului*⟩, relatare a vieții agitate, a lipsei de morală din lumea capitalului newyorkez.

— Un nou roman care prevestește naturalismul: *The Morgesons* ⟨*Morgesonii*⟩ de Elizabeth Drew Stoddard (1823—1902), scriitoare din New York. Influențată, poate, de Holmes, ea pune ereditatea la baza oricărei explicații a temperamentului și a destinului personajelor sale.

— Sub pseudonimul « Artemus Ward », Charles Farrar Browne (1834—67) adună în vol. foiletoanele umoristice pe care, începînd din 1857, le publicase într-un ziar din Cleveland. Personajul lui Browne era un actor ambulant, ale cărui proverbe și pilde păstrau hazul literaturii orale din cartierele sărace ale New Yorkului și din așezările regiunilor de frontieră. Browne a fost unul dintre cei mai populari scriitori din deceniile al 6-lea și al 7-lea, iar Mark Twain, unul dintre numeroșii săi admiratori.

— Un alt umorist foarte apreciat de contemporani e newyorkezul Robert Henry Newell (1836—1901). În 1861, el publică primul din cele 5 vol. ale seriei *The Orpheus C. Kerr Papers* ⟨*Documentele lui Orpheus C. Kerr*⟩. Numele personajului e o transcriere fonetică a cuvintelor „Office Seeker" (Vînătorul de funcții), sugerînd situația creată în primii ani ai administrației Lincoln, cînd dorința de parvenire politică ajunsese un fenomen caracteristic vieții sociale americane. Multe din scrierile lui au un caracter eroi-comic, ironizînd grandilocvența proclamațiilor militare, a căror solemnitate o ironizează, introducînd greșeli intenționate de ortografie care modifică în mod comic sensul cuvintelor și făcînd aluzii străvezii la personaje reale. Mai tîrziu, Newell va evolua spre o poziție politică profund conservatoare.

— **ian. 24**, într-o familie de intelectuali înstăriți newyorkezi, se naște Edith Newbold Jones, cunoscută sub numele de Edith Wharton. (m. 1937)

Scanned with OKEN Scanner

1862 — **sept. 11.** Se naşte, în Carolina de Nord, William Sydney Porter, cunoscut sub pseudonimul «O. Henry». (m. 1910) — **mai 6** Moare, în orăşelul Concord (Massachusetts) Henry David Thoreau (n. 1817). „Botaniştii cunosc o floare care... creşte pe culmile cele mai greu accesibile ale munţilor Tirolului, unde pînă şi caprele abia îndrăznesc să se aventureze; vînătorul ispitit de frumuseţea ei şi de dragostea lui (pentru că floarea e preţuită imens de fetele din Elveţia) se caţără pe stînci s-o culeagă şi e găsit mort la poalelele povîrnişului, cu floarea în mînă. Botaniştii îi spun *Gnaphalium leontopodium*, dar elveţienii o numesc *Edelweiss*, ceea ce înseamnă *Nobilă puritate*. Întotdeauna mi s-a părut că Thoreau trăia cu speranţa că va culege această floare ce-i aparţinea de drept. Proporţiile studiilor pe care le începuse erau atît de vaste, încît impuneau cu orice preţ longevitate, şi nu eram pregătiţi defel să aflăm că a murit. Ţara nu-l cunoaşte încă sau îl cunoaşte prea puţin şi nu-şi dă seama ce fiu a pierdut." (R. W. Emerson, în „Atlantic Monthly", 10/1862 p. 249); „Nu se cuvin deşarte lacrimi / Acestei inimi minunate / Ce lumii nu-i aduse plînset / Ci slove limpezi şi curate; / O, tu, prieten singuratic: / Vei sta în preajmă, nevăzut, / Puternic, înţelept statornic, / Cum totdeauna te-am ştiut" / (Louisa M. Alcott, *Thoreau's Flute*, în „Atlantic Monthly", 12/1863, p. 281); „Nu a fost un gînditor profund, ci un om cu multă sensibilitate. Totuşi, cugetul lui ne întîmpină cu frig şi cu viscole în puritatea sa. O zăpadă uşoară a căzut pretutindeni şi el pare că a mers pe drumul unor senzaţii ce nu lasă urme. Cred că o tensiune mai adîncă ar fi făcut mai mult pentru faima lui... Cele mai bune scrieri ale lui sînt cele în care păstrează simplitatea şi puritatea propriei lui vieţi. Am spus că aria subiectelor lui e îngustă, dar un maestru rămîne un maestru. A deprins engleza la izvorul ei viu, printre poeţii şi prozatorii celor mai bune vremuri ale acestei limbi. Sînt pagini în care stilul e amplu şi plin de mister. Citatele lui sînt lingouri din cel mai pur metal. Sînt fraze a căror perfecţiune nu poate fi întrecută şi gînduri limpezi ca un cristal. Metaforele şi imaginile lui cresc proaspete, de-a dreptul din pămînt... Cînd îl citim, ni se pare că Natura însăşi ar fi ţinut un jurnal de însemnări şi că el a devenit propriul său Montaigne. Privim peisajul ca printr-un ochean al lui Claude Lorrain. Comparate cu cartea sa, toate celelalte care au un scop asemănător par fade ca un jurnal meteorologic publicat de un preot de ţară într-un almanah vechi." (James Russell Lowell, *Thoreau*, 1866, pp. 378, 380); „Cărturar prin naştere, scriitor, la moartea lui faima-i ajunsese, prea departe de malurile rîurilor pe care le descrisese în cărţi. Dar oricine poate spune, fără primejdia că ar rosti un neadevăr, că proza sa depăşeşte în substanţă şi în profunzime pe aceea a oricărui naturalist al vremii. Şi nimeni nu se îndoieşte că, în viitor, va avea mulţi cititori... Mai homerică decît a oricărui american, gîndirea lui era robustă, ca şi cum frazele i-ar fi fost construite de Natura însăşi, şi tot ea le-ar fi dat înţelesul, împrumutîndu-le propria vigoare şi curăţenie. Nimic nu se poate omite din aceste fraze, nimic nu e de prisos,

Scanned with OKEN Scanner

1862 totul e compact și concret, ca însăși Natura." (A. Bronson Alcott, *Concord Days*, 1869, pp. 14, 16); „Cititorii veneau de la distanțe de multe mile să-l vadă, atrași de scrierile lui. Cei care nu puteau să vină, îi trimiteau scrisori. Cei care veneau și nu-l puteau vedea, de pildă, străinii sosiți în pelerinaj, păreau a-i fi prieteni apropiați, atît de calde și de cordiale erau scrisorile lui ... Nu era un capricios: voința statornică, consecvența fără compromis a naturii lui morale îl făceau să dea altora tot ce avea mai bun, fără să șovăiască." (William Ellery Channing, *Thoreau: The Poet-Naturalist*, 1873, p. 18); „Sînt unii scriitori americani care farmecă deopotrivă prin excentricitate și prin originalitate. Cel mai eminent dintre aceștia e, probabil, Thoreau — un om despre care se poate spune că a pătruns mai adînc decît orice alt scriitor american în inima naturii. Fără îndoială, el a experimentat Natura" ... (Edwin Percy Whipple, *American Literature and Other Papers*, 1876, p. 111); „Oricît s-ar putea îndoi cineva de talentul său, nimeni nu poate, cred, să se îndoiască de geniul său. Era înzestrat cu un geniu firav și cu multe meandre, dar în întregime al său. Era imperfect, neșlefuit, neartistic, mai rău decît provincial — era parohial — și numai în pasajele cele mai bune e lizibil." (Henry James, *English Men of Letters*, 1880 p. 94); „Opera lui abundă în observații pline de finețe, exprimate într-un stil frumos. Nu se poate să nu observi asemănarea dintre stilul său și acela al lui Emerson și al lui Alcott. Nimic din ce a scris el nu poate fi eliminat." (Alfred H. Welsh, *Development of English Literature and Language*, 1883, vol. II, p. 413); „Poezia lui Thoreau nu e de felul acelora care îl înalță pe cititor datorită elanului de prodigioasă exaltare, dar ea se adresează spiritului, precum versurile lui Wordsworth și ale lui Emerson. Nu e însoțită de sunetele tobelor și ale fluierelor, ci exprimă fervoarea și extazul unei voci slabe și liniștite. Aduce cu sine melodia neștiută a izvoarelor și bucuria cîntecelor de păsări." (Joel Benton, în „Lippincott's Magazine", 37/1886, p. 500); „Interesul pentru cărțile lui a crescut mereu și în anii din urmă mulți scriitori au călcat pe urmele pașilor săi, prin păduri și cîmpii. Dar nici unul nu-l întrece pe Thoreau: puterea și rodnicia nativă a minții, independența și originalitatea, iscusita percepție a naturii, a poeziei naturii, cultura lui întinsă, însușirile stilului său se combină pentru a-l face cel mai atrăgător dintre toți scriitorii din acest secol care au abordat temele lui favorite." (Francis H. Underwood, în „Good Words", 29/1888, p. 452); „De departe, cel mai de seamă scriitor al nostru despre Natură și creatorul unui nou sentiment în literatură." (Paul Elmer More, *A Hermit's Notes on Thoreau*, în „Atlantic Monthly", 87/1901, p. 860); „Din punct de vedere intelectual, el a fost unul dintre cei mai viteji oameni care au trăit vreodată și, în același timp, un pedant lipsit de mobilitate. Prozator al cărui stil avea un ton cu totul personal, n-a lăsat totuși nici o carte terminată... Thoreau e un om și un scriitor, ca să spunem așa, în alb și negru. Îi lipsește culoarea, e un om asemenea unei gravuri. Natura a uitat să adauge pică-

Scanned with OKEN Scanner

tura de vopsea în ulciorul lui Thoreau... Stilul lui, de o puritate cristalină, lucid, echilibrat în chip fericit, admirabila lui moderație susțin necontenit atenția cititorului. E poate cel mai bun stil literar al vreunui scriitor american... E stilul unui mare scriitor, dar al unui om plin de cusururi." (Ludwig Lewisohn, *Expression in America*, 1932, pp. 136, 140); „Thoreau, asemenea celor mai mulți membri ai Partidului Speranței, a înțeles mai bine dimineața și nașterea, decît noaptea și moartea. Răspundea de îndată ciocîrliei care cînta în zori: țipătul bufniței îl făcea livresc și sentimental... Nu știa ce înseamnă răul și nu și-a împlinit nevoia adîncă de purificare a sufletului." (R.W.B. Lewis, *The American Adam*, 1955, p. 27); „Thoreau, artist transcendentalist, nutrea o credință nemărginită în resursele simbolice și în extinderea obiectivă a conștiinței lui personale, concepută în *Jurnal* ca un Cîntec despre sine însuși care — teoretic — avea aceeași îndreptățire artistică în notele sale zilnice despre natură cît are orice altă operă născută din cultul romantic al imaginației. Nu e o absurditate să se spună că *Jurnalul* lui Thoreau are aceeași intenție — aceea de a dezvălui întîlnirea dintre lumea exterioară și cea lăuntrică — pe care a avut-o și Proust cînd și-a clădit romanul simfonic pe temeliile analizei introspective. Mitul favorit al lui Thoreau — imaginația (sau «sufletul») e, în lumea materială asemenea lui Apolo osîndit să muncească pentru regele Admetus; acest mit i-a fost drag în chip deosebit lui Proust, care l-a folosit, sub forma unui citat din Emerson, ca epigraf la prima lui carte, *Plăcerile și Zilele*." (Alfred Kazin, *Contemporaries*, 1962, p. 49)

1863 Apare prima parte a poemelor adunate sub titlul *Tales of a Wayside Inn* ⟨*Povestiri dintr-un han la margine de drum*⟩, de Longfellow (partea a 2-a va apărea în 1872, partea a 3-a, în 1874, și un vol. care le va înmănunchia pe toate, în 1886). Reluînd tehnica lui Boccaccio și a lui Chaucer, *Poemele* lui Longfellow imaginează o adunare a unui grup de oameni cu temperamente diferite care, pentru a-și trece timpul, își povestesc întîmplări, adevărate sau imaginate, își spun pilde și anecdote. Personajele (unele dintre ele reale, după cum real era și hanul de lîngă Boston la care s-au adunat) spun povești din istoria americană (*Paul Revere*), întîmplări mai recente ⟨*Păsările din Killingworth*, despre ogoarele din Connecticut, năpădite de omizi, pentru că țăranii uciseseră păsările), legende medievale (*Regele Robert al Siciliei*, *Saga regelui Olaf*, *Șcimul lui Ser Federigo*, repovestirea unei narațiuni din Boccaccio), renascentiste ⟨*Torquemada*⟩, vechi povești ebraice ⟨*Legenda rabinului Ben Levi*⟩.

— În «*Atlantic Monthly*», Emerson publică poemul *Voluntaries* ⟨*Voluntarii*⟩, dedicat colonelului Robert G. Shaw, comandantul regimentului de negri care, cu cîteva săptămîni înainte, fusese ucis pe front.

— Ziaristul newyorkez Henry Morford (1823—81) scrie romanele *Shoulder Straps* ⟨*Bretelele*⟩ și *The Days of Shoddy* ⟨*Zilele des-*

Scanned with OKEN Scanner

1863 *trămării*), descriind corupția unor comandanți ai diviziilor nordiste, afacerile necinstite ale furnizorilor armatei.

— Prima carte despre realitățile americane scrisă de Bayard Taylor: romanul *Hannah Thurston*, a cărui acțiune se petrece într-un orășel din nordul statului New York, decor al unei convenționale povești de dragoste.

— Hawthorne publică vol. *Our Old Home* (*Vechiul nostru cămin*), însemnări din călătoria sa în Anglia, scrise pe un ton nostalgic, dar cuprinzînd și multe caracterizări lucide ale conservatorismului politic, ale dramaticelor diferențe sociale din Anglia.

— În «*Atlantic Monthly*», apare povestirea *The Man Without a Country* (*Omul fără țară*), de Edward Everett Hale (1822 — 1909). Scrisă pentru a susține sentimentul patriotic al soldaților nordiști povestirea imaginează peripețiile unui personaj care, blestemîndu-și țara, e osîndit să-și petreacă restul vieții pe mare, fără să primească vești despre Statele Unite. După 57 de ani de neîntrerupte rătăciri, moare fericit, aflînd că patria lui a devenit un pămînt al fericirii. Publicată în broșură în 1865, va fi inclusă în vol. *If, Yes, and Perhaps* (*Dacă, da și poate*), în 1868, iar în 1937 compozitorul Walter Damrosch (1862 — 1950) va scrie o operă pe un libret inspirat de ea.

— Harriet Prescott Spofford (1835 — 1921), scriitoare din Noua Anglie, publică vol. *The Amber Gods, and Other Stories* (*Zeii de ambră și alte povestiri*), ecou întîrziat al romantismului.

— Se publică vol. de eseuri *Excursions* (*Excursii*), de Thoreau, cu o prefață de Emerson. Cartea a revelat „spiritul de îndrăgostit de natură, de om care știe să descifreze tainele ce nu se lasă deslușite decît de cineva care a trăit sincer în preajma lor" (Holmes).

— În elanul de revalorificare a operei lui Thoreau, despre care exista sentimentul că nu a fost îndeajuns cunoscută și înțeleasă, revista bostoniană «*Atlantic Monthly*» publică eseul *Life Without Principle* (*Viață fără principii*). Cultura americană modernă e criticată pentru că „e preocupată exclusiv de achiziționarea valorilor materiale" și nu e conștientă de permanența valorilor spirituale. „Prea mulți sînt cei care trec, lipsiți de gînduri, pe suprafața subțire a existenței, obsedați de dorința de bani, de clevetiri, de conformism față de convenții." Le lipsește adevăratul simț al independenței și al exprimării propriei personalități, fapt dezvăluit de „goana după aur" spre California. „Filosofia și poezia și religia unor asemenea oameni nu sînt vrednice nici măcar de praful de pe o minge." America modernă a anulat caracterul sacru al ființei umane și „remediul nu poate fi altul decît o conștiință vie, o devoțiune adîncă ... Chiar și faptele științei pot așterne praf pe mințile noastre, dacă nu sînt... fertilizate de roua veșnic viului adevăr al vieții."

— Pedagogul și diplomatul Robert Dale Owen (1801—77), unul dintre principalii organizatori ai comunităților utopice din deceniul al 3-lea, publică eseul *The Policy of Emancipation* (*Politica emancipării*), despre care se crede că a influențat teoriile despre stat ale lui Lincoln, viziunea lui egalitară.

Scanned with OKEN Scanner

— Se publică la New York săptămînalul « *The Round Table* » (« *Masa rotundă* »), care susținea o critică literară deschisă, potrivnică lipsei de valoare, afirmînd necesitatea unui punct de vedere strict american. Revista se baza mai ales pe colaborări primite de la un cerc larg de cititori, redacția îndeplinind doar oficiul „de a le citi cu grijă și de a le publica fără să intervină în ideile și în stilul colaboratorilor". Suspendată în 1864, ea trece, în 1866, sub controlul unui grup de intelectuali conservatori și își încetează apariția în 1869. Din prima echipă de colaboratori făceau parte R. H. Stoddard, Aldrich, M. D. Conway.

— dec. 16 Se naște la Madrid Jorge Ruiz de Santayana y Borrais, a cărui familie va emigra, în 1872, la Boston. (m. 1952)

1864 Whittier publică vol. *In War Time and Other Poems* (*În vreme de război și alte poeme*), interpretare din punctul nordist de vedere a evenimentelor războiului civil; versurile lui Whittier narează, de multe ori cu simplitate, fapte eroice ale soldaților Uniunii și ale populației civile din orașele ocupate de armatele Confederației sudiste.

— Vol. *Poems of the War* (*Poeme despre război*), de G. H. Boker, proslăvește eroismul soldaților din Nord. Versurile influențate de epigonii romantici englezi sînt scrise pe un ton sentimental, cu o anume grandilocvență obositoare.

— Un glas izolat în această epocă în care poezia era atît de clar orientată spre subiectele Americii contemporane e acela al lui Robert Traill Spence Lowell (1819—91), fratele mai mare al lui J. R. Lowell: vol. lui de *Poeme* evocă teme exotice și împrejurări ale istoriei recente a Indiei.

— W. F. Channing publică 3 povestiri de călătorie ale lui Thoreau, unindu-le sub titlul *The Maine Woods* (*Pădurile din Maine*). Cea dintîi, *Ktaadn*, apărute în 1848, în « *Union Magazine* », relata întîmplările unei excursii la un munte din apropierea țărmului, „cea dintîi bucată de pămînt de pe teritoriul Statelor Unite care primește, în fiecare dimineață, razele soarelui". A 2-a, *Chesuncook*, publicată în 1858 în « *Atlantic Monthly* », povestea călătoria la un lac din munți, pe drumuri puțin umblate. Ultima, inedită, *The Allegash and East Branch* (*Alegașii și Brațul-de-răsărit*), scrisă în 1857, cuprindea, în afara descripțiilor de peisaj, o amănunțită „analiză a caracterului indienilor" pe care autorul îl socotea „o admirabilă răsfrîngere a calităților izvorîte din natură". Vol. mărturisea încă o dată încrederea lui Thoreau în natură; legătura făpturii umane cu „lumea nemînjită de corupția civilizației mecanice" avea semnificația unei „trebuințe la fel de vitale ca hrana și ca aerul".

— Apare romanul *Cudjo's Cave* (*Peștera lui Cudjo*), de J. T. Trowbridge, a cărui acțiune e plasată în Tennessee, în plin război civil. Cartea, cu numeroase episoade tipic romantice, a avut un succes statornic de-a lungul ultimelor decenii ale sec. trecut.

Scanned with OKEN Scanner

1864 — Richard Burleigh Kimball scrie un nou roman despre afacerile necinstite ale marii finanțe: *Was He Successful?* ⟨*Oare a avut succes?*⟩.

— *Red-Tape and Pigeon-Hole Generals As Seen from the Ranks* ⟨*Generalii birocrați, așa cum sînt văzuți de soldați*⟩, vol. de însemnări din război ale lui Henry Morford, mărturisire a dezamăgirii unui partizan înflăcărat al aboliționismului, înrolat în armată la chemarea lui Lincoln, descoperind corupția și lipsa de curaj a ofițerilor superiori.

— Bayard Taylor publică povestirea *John Godfrey's Fortunes* ⟨*Norocul schimbător al lui John Godfrey*⟩, inspirată de viața literară a New Yorkului, văzută ca o nemiloasă concurență financiară dintre editori, scriitorii fiind numai „pioni pe imensa tablă de șah a bogaților pentru care cartea e doar o investiție și un profit".

— Avocatul Richard Malcolm Johnston (1822—98) tipărește vol. *Georgia Sketches* ⟨*Schițe din Georgia*⟩, scrise în tradiția umorului popular și evocînd cu duioșie viața Georgiei patriarhale, de dinaintea drumului de fier și a războiului.

— Generalul nordist Charles Graham Halpine (1828—68) scrie *The Life and Adventures of Private Miles O'Reilly* ⟨*Viața și aventurile soldatului Miles O'Reilly*⟩, povestire umoristică despre viața de front în timpul războiului civil.

— Sub pseudonimul burlesc « Petroleum Vesuvius Nasby », ziaristul David Ross Locke (1833—88) din Ohio publică *The Nasby Papers* ⟨*Hîrtiile lui Nasby*⟩, satiră anti-sclavagistă și anticonservatoare. Influențată de Artemus Ward, cartea povestește întîmplările lui Nasby, predicator incult și stupid, partizan al sudiștilor, ale cărui incredibile argumente împotriva aboliționiștilor nu fac decît să compromită cauza Confederației statelor din Sud. Abraham Lincoln a fost unul dintre admiratorii lui Locke și se povestește că, înainte de a propune guvernului său *Declarația de Emancipare* împotriva sclaviei, el le-a citit miniștrilor cîteva pagini din Locke.

— Thomas Low Nichols publică *Forty Years of American Life: 1821—1861* ⟨*Patruzeci de ani din viața Americii: 1821—1861*⟩, interpretare din perspectiva unui spirit liberal și radical (conservatorii îi spuneau « diavolul Nichols ») a istoriei și a vieții cotidiene din Statele Unite, în care se atrage atenția asupra amenințărilor marelui capital „adversar al formelor democratice din viața acestei societăți".

— Primul din cele 14 vol. ale lucrării *A Dictionary of Books Relating to America, from Its Discovery to the Present Time* ⟨*Dicționar al cărților referitoare la America, de la descoperire pînă în ziua de azi*⟩. Cunoscut sub numele de *Dicționarul lui Sabin*, după numele autorului său, anticarul new-yorkez Joseph Sabin (1821—81), reprezintă una dintre sursele cele mai prețioase de informație bibliografică despre cărțile de geografie, istorie, călătorie scrise de-a lungul a patru secole. Ultimul vol. redactat de Sabin, al 14-lea, a apărut în 1884; continuat de mai multe

Scanned with OKEN Scanner

1864 echipe de bibliografi, *Dicționarul* a fost publicat pînă în 1936, cînd a fost tipărit vol. al 29-lea.

— mai 18 La Plymouth (New Hampshire), moare Nathaniel Hawthorne (n. 1804), una dintre personalitățile dominante ale literaturii americane de la mijlocul sec. Exprimînd o filosofie pesimistă, provenind din tradiția puritană, creația sa e preocupată de problemele morale, iar viața americană, descrisă în spiritul temei romantice a luptei individului cu societatea, e înțeleasă ca o lume aflată în plină decadență. Dar concluziile lui mizantropice au un sens mai curînd estetic decît moral, prefigurînd — în continuarea ideilor lui Poe — concepția „artei pentru artă". „O să afli cu adîncă durere știrea morții celui mai drag și mai iubit dintre vechii noștri prieteni... În ultimul an, era aproape infirm... A murit fără suspin, fără durerere, fără chin." (Franklin Pierce, *Scrisoare către Horatio Bridge, 21 mai 1864*, publicată în *Moulton's Library of Literary Criticism*, III, 1967, pp. 393—4); „Hawthorne era un temperament sumbru. Sensibilitatea excesivă și tristețea erau înnăscute, și el și le cultivase de-a lungul unei vieți solitare, cufundat în studiu, încît ajunsese să se simtă vinovat ca un hoț cînd fura un ceas de veselie. Prietenos din fire, părea o victimă a propriului temperament și căuta însingurarea, era distant și singura punte de comunicare cu alții rămînea scrisul, în care își dovedea sentimentele prietenești față de ceilalți." (A. Bronson Alcott, *Concord Days*, 1869, p. 193); „Despre Hawthorne s-a spus că a fost un mistic, ceea ce nu e deloc adevărat, și un visător psihologizant, ceea ce e adevărat doar într-o foarte mică măsură. El a fost *spiritul* Noii Anglii, ceea ce nu vrea să însemne *fantomă*, ci spirit, în sensul vechi al cuvîntului, esență transparentă, rarefiată, ascunsă în spatele oricărei organizări fizice: întrupat, desigur, nu într-un templu, ci copleșit de o durere adîncă, încercînd să arunce o punte peste prăpastia care-l despărțea de oameni și neizbutind niciodată." (Richard Holt Hutton, *Nathaniel Hawthorne, Essays in Literary Criticism*, 1871, p. 98); „Fantezia lui Hawthorne are o calitate pe care Poe nu a avut-o. Efectele literaturii lui sînt morale, pe cînd ale lui Poe sînt doar fizice. Situațiile și dezvoltarea lor logică și efectele ce se pot obține din această construcție sînt unicele elemente care l-au preocupat pe Poe. La Hawthorne, situațiile — oricît ar fi de stranii și de înfricoșătoare — sînt doar semnul exterior vizibil al unei lupte lăuntrice, spirituale." (Brander Matthews, *The Philosophy of the Short-Story*, 1885, p. 39); „Pentru mulți oameni, caracteristica lui cea mai importantă și mai mișcătoare va rămîne însingurarea. El e departe de toate, e pretutindeni un străin. E un solitar estetic. Imaginația lui frumoasă, luminoasă, e aripa care, în serile de toamnă, abia atinge fereastra întunecată. E o însușire care i-a dat mai degrabă densul abisurilor umane decît dorința de a le măsura și a se întoarce la suprafață ca să vorbească despre ele. A rămas la suprafață — suprafața sufletului și marginea tragediei. Și-a țesut pînza în aerul transparent." (Henry James, *Library of the World's Best Literature*,

Scanned with OKEN Scanner

1864 vol. XII, 1897, p. 7 061); „Forța... e, desigur elementul care lipsește imaginației sale... De multe ori, el pare că-i pe punctul să facă dovada acestei puteri, să ne impresioneze; dar — cu excepția, cred, a *Literei stacojii* — nu izbutește s-o facă niciodată." (W. C. Brownell, *American Prose Masters*, 1929, p. 69); „În domeniul lui, Hawthorne nu are rivali: e foarte greu să i se stabilească locul în literatura americană. El e preocupat mai ales de viața lăuntrică a sufletului și, în operele cele mai bune, el stă alături de maeștrii tragediei spirituale... El reprezintă puritanismul american; totuși, nu-l reprezintă complet. Nu poate înfățișa energia puritanismului în acțiune și capacitatea lui de a se bucura, elemente ale caracterului puritan pe care doamna Stowe le ilustrează... Că lui Hawthorne nu-i lipsesc aceste însușiri umane e dovedit de jurnalele și de însemnările lui care-l arată ca pe un om adevărat, curajos și agreabil..." (John Erskine, *Leading American Novelists*, 1910, p. 273); „În lumina deplinei înțelegeri a rolului romancierului realist, cei mai mulți critici, regretînd că Hawthorne nu a fost Fielding sau Balzac, au crezut că el a eșuat în prezentarea vieții din epoca sa, pentru că nu a surprins faptele concrete cu o exactitate de inspector al porturilor. Dar, dacă a trebuit să-și împlinească funcția, rămînînd credincios lucrurilor cunoscute mai adînc de intuiția lui, atunci — în mod inevitabil — a țesut în textura stilului său unele fire mai subțiri și mai posomorîte, consecințe ale îndelungatei dominații puritane și ale lipsei oricărei tradiții artistice de la care ar fi putut porni. Cu toate că viața Americii se desfășura atît de febril, nu era acea consecvență a vieții sociale pe care o știa Fielding, nici multipla stratificare socială pe care o putuse analiza Balzac. Disproporția frecventă dintre greutatea materială a lucrurilor pe care le avea de spus Hawthorne și șubrezenia vehiculului pe care-l avea la îndemînă sugerează natura problemelor omului acelor timpuri, nemulțumit să-și însușească întocmai concluziile europenilor, dar hotărît să cuprindă «adevărul folositor», adevăratul înțeles al civilizației, așa cum exista în America. Ceea ce Eliot a numit «realismul» lui Hawthorne nu a depins de o notație a bogatelor detalii de la suprafață: lipsa însăși de hrană l-a făcut mai adevărat, confruntat de tragedia Noii Anglii provinciale." (F. O. Matthiessen, *American Renaissance*, 1941, pp. 235—6); „S-a spus pe drept cuvînt că Hawthorne a scris o tragedie de tip autentic clasic. Și crearea tragediei, așa cum a relevat Matthiessen, impune ca scriitorul să aibă o perspectivă interioară a ordinei sociale și a forțelor morale. Pentru că tema tragică se constituie din neadaptarea individului la standardele de comportare care determină relațiile cu ceilalți indivizi. Singure aceste considerații demonstrează că un sens social este — și a trebuit să fie — un element fundamental în arta lui Hawthorne." (Lawrence S. Hall, *Hawthorne, Critic of Society*, 1944, pp. X, 183); „Alegoria era frîna pe care Hawthorne o punea sensibilității. Pentru că alegoria *era* analitică: alegoria era sigură pentru că păstra distincția convențională între gîndire și obiect și pentru că depindea de o ordine convențională al cărei sens se definea lesne.

Scanned with OKEN Scanner

Tiparele simbolului și ale alegoriei duc la concluzii foarte diferite în cărțile lui Hawthorne; sau, mai degrabă, simbolistica duce la o luxurianță neconcludentă a înțelesului, în vreme ce alegoria impune un sens moral și un caracter simplificat." (Charles Feidelson, Jr., *Simbolism and American Literature*, 1953, pp. 14—15)

1865 Whitman publică vol. *Drum-Taps* ⟨*Răpăit de tobe*⟩, cuprinzînd descrieri ale vieții de pe front și ale spitalelor de răniți din Washington, unde poetul lucrase ca infirmier voluntar, îngrijindu-i deopotrivă, pe soldații nordiști și pe cei ai armatei confederate. Într-un vol. suplimentar, Whitman va tipări versurile scrise după asasinarea lui Lincoln: *Sequel to Drum-Taps (Urmare la Răpăit de tobe)*; ambele vol., conținînd poeme ce vor deveni foarte caracteristice pentru poezia whitmaniană *(Pionieri, o, pionieri; Cînd liliecii își păstrau floarea-n grădină: O, căpitane, căpitanul meu)* vor fi incluse în ediția din 1867 a *Firelor de iarbă*. „A fost o sarcină melancolică să citesc această carte și e o sarcină și mai melancolică aceea de a scrie despre ea... Domnul Whitman e mîndru mai ales de substanța cărții: viața însăși. Poate că e aspră, poate că e întunecată — așa spune poetul — dar, adăugăm noi, e sinceră, e sublimă, se adresează sufletului omului, e vocea unui popor." (Henry James, în „The Nation", vol. I, 1865, p. 625)

— Henry Clay Work (1832—84), compozitor și poet din Illinois, scrie *Marching Through Georgia* ⟨*Mărșăluind prin Georgia*⟩, închinată ofensivei generalului nordist Sherman, fără a pomeni atrocitățile comise de armatele Uniunii. Cîntecul lui Work a devenit un marș foarte răspîndit în armata americană.

— După o îndelungată tăcere, James Russell Lowel atrage din nou luarea-aminte a criticii literare cu *Ode Recited at the Commemoration to the Living and Dead Soldiers at Harvard University* ⟨*Odă recitată la ceremonia închinată soldaților în viață și celor morți, de la Universitatea Harvard*⟩. Slăvind dragostea pentru adevăr, în numele căreia „fiii Harvardului și-au jertfit viața", poetul proclamă importanța unui asemenea sacrificiu" care ferește lumea de năvala Nopții". Lincoln e simbolul „ostașului curajos luptînd cu minciuna" și, atîta vreme cît oamenii rămîn leali unui crez altruist, îi vor slăvi pe cei morți întru apărarea dreptății, „sînge și măduvă a Națiunii".

— Thomas Buchanan Read (1822—72), poet minor și pictor din Pennsylvania, publicăvol. *A Summer Story, Sheridan's Ride, and Other Poems* ⟨*Poveste de vară, Expediția lui Sheridan și alte poeme*⟩, preamărind faptele de arme ale generalului nordist (pe care l-a înfățișat hiperbolic și într-o compoziție pictată în același an).

— Apare poemul *Laus Deo!* ⟨*Laudă Domnului!*⟩, de Whittier, celebrînd votarea — la 18 dec. — a celui de-al 13-lea amendament al Constituției, care abolea sclavia.

Scanned with OKEN Scanner

1865 — Richard Henry Stoddard scrie *Abraham Lincoln : An Horatian Ode* ⟨*Abraham Lincoln. Odă horațiană*⟩, glorificînd amintirea președintelui asasinat.

— W. E. Channing editează, postum, *Cape Cod*, de Thoreau, din care unele fragmente apăruseră în « *Putnam's Magazine* » (1855) și « *Atlantic Monthly* » (1864). Sînt descriși oamenii și locurile acestei peninsule nisipoase, bătută de vînturi, din răsăritul statului Massachusetts, prilej de a se reafirma ideile despre natură și despre relațiile omului cu mediul înconjurător, enunțate în *Walden* (1854).

— Jeremiah Clemens (1814—65) publică *Tobias Wilson*, povestire despre războiul civil, scrisă de pe pozițiile Sudului. Relatînd fapte reale, Clemens nu atinge, însă, arta despre care criticul unui ziar din Alabama, de pildă, vorbea ca despre „aceea a unui Dickens american"; narațiunea e scrisă cu stîngăcie și tezismul ei e adesea supărător.

— În revista newyorkeză « *Saturday Press* », apare schița *The Celebrated Jumping Frog of Calaveras County* ⟨*Faimcasa broască săltăreață din ținutul Calaveras*⟩, publicată de Samuel Clemens, sub pseudonimul « Mark Twain ». Povestirea, de obîrșie folclorică, apăruse în « *Alta California* », în 1835; naturalețea tonului, umorul lipsit de emfază l-au făcut faimos pe autor, care lucra pe atunci la un ziar din Nevada. Foiletoanele scrise de Twain pentru acest ziar nu vor fi publicate decît în 1957.

— Henry Wheeler Shaw (1818—85), ziarist din Massachusetts, care dusese pînă de curînd o viață aventuroasă în Vestul Mijlociu, publică *Josh Billings His Sayings* ⟨*Josh Billings, Zicerile sale*⟩, primul dintr-o serie de vol. umoristice alcătuite din comentarii ale aventurilor lui prin ținuturile îndepărtate, ale vieții înapoiate din provinciile recent ocupate de armata americană.

— Mary Mapes Dodge (1831—1905) scrie *Hans Brinker; or, the Silver Skates* ⟨*Hans Brinker, sau Patinele de argint*⟩, o carte pentru copii a cărei acțiune se petrece în Olanda. Multă vreme, această povestire va rămîne un model al genului, prin fantezia cu care sînt povestite isprăvile eroilor, prin duioșia și ironia binevoitoare cu care sînt portretizați.

— Premiera dramei *Rip Van Winkle* scrisă de Boucicault în colaborare cu actorul Joseph Jefferson (1829—1905) reprezintă un triumf aproape fără precedent și aduce din nou în actualitate numele uitat al lui Washington Irving.

—La New York apare săptămînalul «*TheNation* » ⟨ «*Națiunea* »⟩, al cărui program își propune „discutarea problemelor actuale... menținerea principiilor cu adevărat democratice, apărarea egalității cu cei care muncesc în Sud... emanciparea negrilor", precum și „afirmarea importanței educației publice, prezentarea cărților și a operelor de artă de către o critică sănătoasă și imparțială". Printre colaboratorii din primii ani ai revistei se aflau Howells, William și Henry James; deși a fost vîndută, în 1881, lui « *Evening Post* », ea a continuat să apere pozițiile unui liberalism opus conservatorismului noilor proprietari. De-a lungul anilor, se va declara împotriva intervenției imperialiste în Rusia Sovie-

Scanned with OKEN Scanner

tică, admirînd victoria Revoluției, și va atrage atenția asupra primejdiei fascismului. Critica literară va fi susținută de nume de prestigiu, precum Mark și Carl Van Doren, Ludwig Lewisohn, John Macy. În ultimele 2 decenii, importanța revistei în peisajul cultural american a scăzut.

— În orășelul Ithaca (New York) ia ființă Universitatea Cornell, care va rămîne una dintre cele mai prestigioase instituții de învățămînt superior din Statele Unite, întemeindu-se, încă de la început, pe o programă de învățămînt liberală, laică.

1866 Apare poemul *Snow-Bound*; *A Winter Idyl* ⟨*Înzăpeziți. Idilă de iarnă*⟩, de Whittier. Imagine a vieții patriarhale din Noua Anglie de la începutul sec., poemul zugrăvește o lume rurală calmă, înveselită de o naivă lipsă de griji, pe care amintirea mirifică a copilăriei o transformă într-un fel de pictură flamandă a unei ierni pline de poezie. „Poezia lui descriptivă nu e niciodată o poezie rece. Pictura sa are o culoare proaspătă și strălucitoare, aducînd scenele vii în propriile pagini și, fără să se oprească în drum pentru a analiza lucrurile sau a filozofa, ne dă imagini ale Naturii, directe și sincere. Poezia lui e simplă și directă, dar nu e profundă. E un povestitor naiv. Lipsa de profunzime devine aici o calitate: niciodată el nu umbrește simplitatea aceasta directă, introducînd elemente ale propriei personalități. Frumusețea mistică, grația visătoare, arta cizelării, imaginația bogată nu sînt, fără îndoială, darurile sale. El nu s-ar fi refugiat, dacă ar fi putut, în lumea ireală a lui Shelley. *Înzăpeziții* sînt cea mai finisată operă a lui. Pictura e limpede definită, desenul se distinge ușor pe fundalul zăpezii, ceea ce dă expresivitate fiecărei trăsături pe care o descrie." (R. F. Prothero, în „Longman's Magazine", 9/1886, p. 189)

— Henry Howard Brownell (1820—72), avocat din Connecticut, publică vol. *War-Lyrics and Other Poems* ⟨*Versuri de război și alte poeme*⟩, imagine hiperbolică a eroismului armatei nordiste și îndeosebi al amiralului Farragut (al cărui colaborator apropiat fusese poetul), transformat într-un erou de epopee antică.

— *Battle-Pieces and Aspects of the War* ⟨*Piese de luptă și aspecte ale războiului*⟩, vol. de poeme al lui Melville, însoțit de un „supliment în proză" care face apel la o atitudine umană a Nordului față de Sudul înfrînt.

— John Esten Cooke, care își cîștigase o anume notorietate cu romanele inspirate din viața Virginiei din perioada colonială, scrie *Surry of Eagle's Nest* ⟨*Surry din Eagle's Nest*⟩, roman înfățișînd războiul civil, din perspectivă sudistă.

— Sub pseudonimul « George. F. Harrington », pastorul protestant William Mumford Baker (1825—83) publică romanul *Inside: A Chronicle of Secession* ⟨*Dinlăuntru. Cronică a secesiunii*⟩, relatare autobiografică a vieții în statele din Sud în timpul războiului civil.

— Bayard Taylor scrie *The Story of Kennett* ⟨*Povestea orașului Kennett*⟩, relatare despre oamenii unui oraș din Pennsylvania în sec. 18. În această vreme, în care tematica literaturii epice

se constituia, în primul rînd, din evenimentele războiului civil, romanul lui Taylor se înfățișează ca o operă singulară în literatura americană.

— W. D. Howells, care fusese numit de președintele Lincoln consul la Veneția, își publică spiritualele lui impresii sub titlul *Venetian Life* ⟨*Viață venețiană*⟩.

— Charles Henry Smith (1826—1903), avocat și ziarist din Georgia, adună într-un vol. epistolele sale umoristice, îndreptate împotriva Nordului, pe care le publicase, în anii dinaintea războiului și în perioada 1861—5, în revistele din Sud. Vol. intitulat *Bill Arp, So-Called* ⟨*Așa-numitul Bill Arp*⟩ crea tipul yankeului îngust la minte, care comenta hilar problemele cele mai importante ale vremii. Succesul primului vol. va determina publicarea pînă în 1903 a unei întregi serii a lui Bill Arp. Smith e și autorul unor scrieri în dialect, influențate de folclorul negru.

— Emerson își editează vol. *Orations, Lectures and Essays* ⟨*Cuvîntări, conferințe și eseuri*⟩, în care adună lucrări create în ultimii ani, multe dintre ele comentarii — din perspectiva unui umanitarism luminat — asupra sclaviei, războiului și situației din epoca post-belică a Statelor Unite.

— William Douglas O'Connor (1832—89), jurnalist și scriitor obscur, publică pamfletul *The Good Gray Poet* ⟨*Bunul poet cărunt*⟩, în care lua apărarea lui Whitman, pe atunci concediat dintr-o măruntă slujbă într-un birou guvernamental. Titlul cărții lui O'Connor a devenit porecla faimoasă a lui Whitman (care, cu un gest de recunoștință, va prefața, în 1892, un vol. postum de povestiri al prietenului său, vol. ce cuprindea și *The Carpenter* ⟨*Dulgherul*⟩, un portret liric al poetului). Faima *Bunului poet cărunt* a făcut ca numele lui O'Connor să nu fie uitat curînd; în schimb, romanul aboliționist *Harrington* (1860) și cele 2 eseuri care susțineau că Bacon ar fi adevăratul autor al dramelor shakespeareane sînt citate extrem de rar de istoriile literaturii americane.

— La New York apare « *The Galaxy* », revistă literară care urmărea să se opună presupusului provincialism al lui « *Atlantic Monthly* », din Boston. Mark Twain era unul dintre redactori, iar printre colaboratori se aflau Whitman și Henry James. Revista va înceta să apară în 1878, după ce își dobîndise un solid prestigiu, mai ales datorită articolelor de critică literară, comentariilor de politică și de istorie, eseurilor cu caracter științific.

— Henry Harrisse (1829—1910), istoric de origine franceză, publică *Bibliotheca Americana Vetustissima* ⟨*Biblioteca americană din cele mai vechi timpuri*⟩, o bibliografie cuprinzînd titlurile a 300 de cărți, apărute între 1493 și 1551, care se refereau la America. În 1872, Harrisse îi va adăuga o *addenda*.

— La San Francisco, se naște Joseph Lincoln Steffens. (m. 1936)

1867 O parte din exemplarele celei de-a 4-a ediții a *Firelor de iarbă* cuprind și poemele apărute în *Răpăit de tobe* și în *Urmare la Răpăit de tobe*.

1867 — Se publică în vol. cea de-a 2-a serie a satirelor în versuri intitulate *The Biglow Papers* ⟨*Documentele lui Biglow*⟩ ale lui Lowell. Apărute mai întîi în «*Atlantic Monthly*», versurile, despre care se pretindea că ar fi fost scrise de Hosea Biglow, fermier din Noua Anglie, însoțite de un complicat aparat pseudocritic alcătuit de Homer Wilbur, „pastor al primei biserici din Jaalam", apărau cauza Nordului împotriva statelor confederate.
— Sub titlul *May-Day* ⟨*Armindeni*⟩, apare un vol. de versuri ale lui Emerson. Poemul care dă titlul cărții e o odă rapsodică închinată Primăverii, *„Fiică a Pămîntului și-a Cerului"*, tînjind de dorul „frumosului Armindeni". Versurile ilustrează, de fapt, concepția filosofică exprimată în eseul emersonian *Natură* (1836): încîntătoarea primăvară urmează hîdei ierni, astfel încît firea conține o largă varietate de elemente care trebuie văzute în relațiile lor complexe pentru a se putea înțelege întregul.
— Whittier publică vol. de poeme *The Tent on the Beach* ⟨*Cortul de pe plajă*⟩, compuse în maniera *Povestirilor dintr-un han la margine de drum* (1863), de Longfellow, dar cu o mai pronunțată tentă filosofică.
— Apare poemul *Hesperia*, al lui Richard Henry Wilde, scris în 1843 sau 1844 și readus în actualitate de neîntreruptul succes al *Plingerii captivei* (poezia din 1819, pusă pe muzică de cei mai de seamă compozitori americani). *Hesperia* era un poem de factură romantică, evident influențat de Byron și de irlandezul Thomas Moore.
— Apare traducerea *Divinei Comedii*, datorată lui Longfellow, ajutat de Lowell și C.E. Norton. Cei 3 poeți se întîlneau săptămînal la «Societatea Dante» înființată de ei. „Domnul Longfellow l-a tradus pe Dante așa cum se cuvine a fi tradus un mare poet. După publicarea tălmăcirii lui, nu se mai poate încerca nici o altă versiune pînă cînd forma actuală a englezei nu va deveni învechită, căci, dacă punem preț pe fidelitatea față de sens, pe forma de expresie, sau pe dibăcia de a contopi spiritul poetic al originalului cu frazele unei alte limbi, nu putem afla nimic mai desăvîrșit." (William Cullen Bryant, *Scrisoare către James T. Field*, 31.X. 1867, în P. Godwin, *William Cullen Bryant*, II, 1883, p. 265); „Încoronarea operei de traducător a lui Longfellow a fost versiunea engleză a *Divinei Comedii*". (Henry A. Beers, *Initial Studies in American Letters*, 1895, p. 136)
— Se publică, la cîteva luni după moartea autorului, *Ode Sung at the Occasion of Decorating the Graves of the Confederate Dead* ⟨*Odă cîntată cu prilejul decorării mormintelor celor morți pentru Confederație*⟩, pe care Henry Timrod o recitase la Charleston, la inaugurarea unui cimitir al eroilor. Versurile au o tonalitate sumbră, destinul celor care „s-au sacrificat pentru o cauză pierdută" fiind evocat cu o adîncă tristețe.
— John William De Forest (1826—1906), fost căpitan în armata Uniunii, scrie romanul *Miss Ravenel's Conversion from Secession to Loyalty* ⟨*Convertirea domnișoarei Ravenel de la cauza secesiunii la aceea a loialității*⟩. Conceput într-un stil realist, romanul dă o imagine exactă a vieții de pe cîmpul de bătălie

Scanned with OKEN Scanner

și din spatele frontului, a corupției și a ineficienței comandanților. În același timp, De Forest se dovedește și un bun analist al nuanțelor psihologiei feminine.

— *St. Elmo*, roman de Augusta Evans, își cîștigă o largă popularitate, datorită sentimentalismului, concluziei moraliste, optimismului său convențional.

— George Washington Harris (1814—69), căpitanul unui vas de pe rîul Tennessee, adună în vol. schițele publicate în revista «*The Spirit of the Times*» și în ziarele locale. Vol., intitulat *Sut Lovingwood*, lansa tipul flăcăului glumeț, lipsit de griji, vorbind într-un dialect sudic, foarte colorat; s-a spus despre personajul lui Harris că e un predecesor al lui Huckleberry Finn al lui Twain, „fratele mai mare, mai prost crescut și mai spurcat la gură".

— Cel dintîi vol. al lui Bret Harte: *Condensed Novels and Other Papers* ⟨*Romane condensate și alte lucrări*⟩. Parodii după Cooper, Dickens, Dumas, Hugo, legende inspirate din istoria Californiei spaniole (scrise în maniera lui Washington Irving), schițe despre febrila goană după aur din deceniul al 6-lea, compuse într-un stil alert, cu ascuțite observații de psihologie socială.

— Premiera melodramei *Under the Gaslight* ⟨*Sub lumina lămpii de gaz*⟩ a lui Augustin Daly (1838—99), cuprinzînd scene de un spectaculos ieftin, cu cowboys legați de butuci și aruncați să fie tăiați în ferăstraiele de apă sau așezați pe calea ferată și, firește, salvați în ultima secundă, după care răufăcătorii își primesc pedeapsa. Genul, foarte apreciat în a doua jumătate a sec. 19, va fi reluat de unele westernuri convenționale ale Hollywoodului.

— John Burroughs (1837—1921) scrie *Notes on Walt Whitman as Poet and Person* ⟨*Note despre Walt Whitman ca poet și ca om*⟩; judecățile critice sînt apologetice, dar amănuntele biografice (scrise, pare-se, de poet însuși) constituie o prețioasă sursă de informație.

— Se publică la Baltimore «*The Southern Review*» ⟨«*Revista Sudului*»⟩, apărînd „valorile literare ale regiunior nesocotite de publicațiile din Boston și din New York". Apare pînă în 1879, fără să fi izbutit să demonstreze afirmația făcută în primul număr: „Cultura Sudului trece acum printr-o perioadă mai înfloritoare decît oricînd".

— La Washington, se înființează Universitatea Howard, care primea fonduri speciale de la Congresul Statelor Unite, pentru a sprijini educația studenților negri.

1868 Apare lungul poem dramatic *The New England Tragedies* ⟨*Tragediile din Noua Anglie*⟩, de Longfellow. Alcătuit din 2 drame, *John Endicott* și *Giles Corey of the Salem Farms* ⟨*Giles Corey din Salem Farms*⟩, fiecare compusă dintr-un prolog și 5 acte, poemul evocă tristele evenimente din a 2-a jumătate a sec. 17, cînd bigotismul puritan a instaurat teroarea în Massachusetts.

1868 — Sculptorul William Wetmore Corey (ale cărui opere reprezentînd gustul neoclasic al unei întregi epoci fuseseră descrise în amănunt în *Faunul de marmură*, 1860, al lui Hawthorne) publică vol. de poeme *Graffiti d'Italia* ⟨*Schițe din Italia*⟩, vădit influențate de lirica bunului său prieten, poetul englez Robert Browning.

— Edward Rowland Sill (1841—87), erudit absolvent al Universității Yale, publică *The Hermitage and Other Poems* ⟨*Sihăstria și alte poeme*⟩, mărturisind — într-un stil clasicizant — lupta lăuntrică dintre cultura lui umanistă și educația teologică, îndoielile grave ale spiritului zbuciumat de conflictul dintre știință și religie.

— Apare vol. *Specimens* ⟨*Eșantioane*⟩, de Joaquin Miller [Cincinnatus Hiner (sau Heine) Miller] (1841? — 1913). Mai mult decît versurile, convenționale, ceea ce i-a atras celebritatea a fost biografia sa (după cum s-a dovedit, însă, în bună parte fantezistă): s-a născut în orășelul Liberty (Indiana), a ajuns în Oregon într-o căruță cu coviltir, a trăit printre indienii din California de Nord, a fost hoț de cai, avocat fără clientelă în Portland, mesager care purta călare poșta de-a latul continentului, soldat în luptele cu indienii și, în cele din urmă, redactor al unor ziare obscure. Își schimbă numele, luîndu-l pe acela al vestitului bandit mexican Joaquin Murietta. În 1870, plecînd în Anglia, va fi aclamat ca un « Byron al Oregonului », cercurile literare londoneze fiind convinse că au descoperit un autentic poet al Vestului îndepărtat. Întorcîndu-se în America, nu a izbutit să-și onoreze porecla, poemele lui bombastice, imitative, cu multe stîngăcii metrice fiind violent criticate.

— Phoebe Cary (1824—71), poetă din Ohio, publică *Poems of Faith, Hope and Love* ⟨*Poeme ale credinței, speranței și dragostei*⟩ care, deși fragile și convenționale, i-au cîștigat o nebănuit de largă popularitate, stinsă însă imediat după moartea sa.

— Prima ediție completă a *Autobiografiei* lui Benjamin Franklin. Începută în 1771, ea se întrerupe brusc în cursul relatării întîmplărilor din 1757 și mai conține doar cîteva însemnări fugare despre anii 1758 și 1759. Cea dintîi ediție americană, din 1818, ulterioară celor publicate în Franța, Anglia, Germania cuprindea numai crîmpeie răzlețe. Ediția din 1868, publicată de ziaristul John Bigelow (1817—1911) după un manuscris pe care-l găsise în Franța pe cînd era ministru al Statelor Unite la Paris, e socotită a fi dovada cea mai elocventă a spiritului larg al lui Franklin, reprezentînd, în același timp, unul dintre documentele cele mai grăitoare ale iluminismului american. Acest „puritan yankeu care se declara de acord cu Rousseau și cu Voltaire" și „scria în limba lui Addison și a lui Defoe" (James D. Hart, *The Oxford Companion to American Literature*, 1968, p. 293) păstra un accent tipic american. Un stil precis, lucid, spiritual face din *Autobiografie* (pe care Franklin nu a intenționat niciodată s-o publice) una dintre operele cele mai semnificative ale literaturii americane. Autorul nu respinge ideile altora și întîmpină cu entuziasm înfăptuirile științei. „Deși, probabil, nu a fost construită astfel

Scanned with OKEN Scanner

1868 în mod intenționat, cartea e unitară, unitatea ei provenind din arta de a fi uman, unitate pe care n-o are simpla narare a evenimentelor autobiografice. Asemenea autobiografiilor lui Rousseau, Henry Adams, Goethe și Wordsworth, eroul povestirii e un *alter ego* al autorului, simbol sau proiecție a părerilor proprii despre experiența vieții și, în egală măsură, portret al adevăratului său *eu* ... Franklin, asemenea celorlalți autori de autobiografii, folosea cunoașterea faptelor din propria lui viață, pentru un scop ce se află dincolo de limitele realității literale." (Robert Spiller, în *Proceedings of the American Philosophical Society*, 31.VIII.1956, p. 313)

— O. W. Holmes publică romanul *The Guardian Angel* ⟨*Îngerul păzitor*⟩, amestec de sentimentalism și de analiză lucidă, făcută cu instrumentele științei medicale, ale psihologiei. Atmosfera războiului civil e evocată cu un real simț al dramaticului.

— Cea dintîi carte americană pentru copii care încearcă să evadeze din tiparele didacticismului convențional: *Little Women* ⟨*Micile doamne*⟩, de Louisa May Alcott. În bună parte autobiografic, romanul descrie viața plină de farmec a patru surori, aflate la vîrsta incertă a adolescenței. Conturarea personalității lor se produce într-un mediu de familie amical și calm; intriga, fără ciocniri violente, se constituie din experiențele unei vieți lipsite de generozitate, dar nu nefericite. Numai moartea timpurie a uneia dintre fete, delicată, visînd să ajungă muziciană, tulbură această atmosferă de Contesă de Ségur americană. A rămas pînă astăzi una dintre cele mai populare povestiri pentru copiii din Statele Unite și din Anglia.

— Urmările războiului civil, evocate în *The Gates Ajar* ⟨*Porțile întredeschise*⟩, roman de Elizabeth Stuart Phelps (1844—1911), ar fi putut deveni un subiect dramatic; dar eroina cărții își află consolarea pentru pierderea logodnicului ucis pe front în convingerea că-l va întîlni în viața de apoi, convingere îndelung discutată în paginile cărții care se transformă, astfel, într-un fel de didactic manifest al misticismului.

— *Waiting for the Verdict* ⟨*Așteptînd verdictul*⟩, roman de Rebecca Davis, care-și propunea să fie „o pledoarie pentru negrii americani", eșuează într-un sentimentalism dulceag.

— R. B. Kimball continuă seria romanelor inspirate din viața lumii newyorkeze de afaceri, publicînd *Henry Powers, Banker* ⟨*Henry Powers — bancherul*⟩, scris cu același simț al observației realiste ca și vol. precedente, dar cu aceleași descrieri cîteodată prea lungi și obositoare.

— În «*Overland Monthly*» apare povestirea *The Luck of Roaring Camp* de Bret Harte, amestec de naturalism și de culoare locală. Copilul unei prostituate se naște într-o așezare minieră, Roaring Camp, din California, îngrămădire sordidă de colibe. Femeia moare și pruncul e adoptat de minerii ursuzi, al căror suflet bun iese la iveală cu acest prilej. Peste un an, satul e inundat și un miner se înecă: odată cu el și The Luck, al cărui nume se dovedește a fi fost o tristă ironie (The Luck, „Norocul").

Scanned with OKEN Scanner

1868 — Sarah Anna Lewis, ocrotitoarea de odinioară a lui Poe, scrie drama în versuri *Sappho*, tradusă mai tîrziu în greceşte şi reprezentată cu mult succes la Atena, în 1870.

— Preluînd titlul revistei dispărute, se publică la New York săptămînalul «*Vanity Fair*» ⟨«*Bîlciul deşertăciunilor*»⟩, al cărei scop era „să devină un spectacol săptămînal al lumii politice, sociale, literare şi financiare". Pînă în 1936, cînd va fi absorbit de revista de modă «*Vogue*», a adoptat o atitudine estetizantă în problemele literare şi un liberalism moderat în cele politice.

— La Philadelphia se publică revista lunară «*Lippincott's Magazine*» ⟨«*Revista lui Lippincott*»⟩, care se opunea „regionalismului de Nouă Anglie" al lui «*Atlantic Monthly*» şi se declara „interesată de producţia literară din întreaga ţară, precum şi de aceea din Europa". Colaborau, printre alţii, Simms, Henry James, Lanier, Rebecca Davis, ceva mai tîrziu Bret Harte şi Stephen Crane. În paginile revistei vor apărea, pentru prima dată în America, *Portretul lui Dorian Gray*, de Oscar Wilde, şi seria povestirilor despre Sherlock Holmes, de Conan Doyle. E publicată pînă în 1916.

— O firmă tipografică din New York editează revista «*The Aldine*» ⟨«*Aldina*»⟩, menită „să promoveze artele plastice şi tipografice". În 1871—5, sub conducerea lui R. H. Stoddard, abordează şi subiecte literare de interes general. După aceea, pînă în 1879, cînd îşi încetează apariţia, devine o publicaţie de tehnică tipografică. Editată în excelente condiţii grafice, «*A.*» a contribuit mult la popularizarea gravorilor americani, ale căror opere erau admirabil reproduse.

— Cu colaborarea lui Simms, Lanier şi Longstreet, se publică, la Baltimore, «*The New Eclectic*» ⟨«*Noua revistă eclectică*»⟩, abordînd subiecte de literatură, critică, artă şi comentariu social. Între 1871—5 (cînd îşi întrerupe apariţia) devine, sub titlul «*Southern Magazine*» ⟨«*Revista din Sud*»⟩, publicaţie istorică, editînd mai ales documente de arhivă.

— La San Francisco, apare «*Overland Monthly*» ⟨«*Revista lunară de la capătul continentului*»⟩, al cărei editor e Bret Harte. Colaborările lui C. W. Stoddard, Sill şi ale altor scriitori de vază ai vremii, i-au asigurat un prestigiu deosebit, fiind socotită „corespondenta lui «*Atlantic Monthly*» şi a lui «*Lippincott*» pe Coasta de Vest". După o întrerupere de opt ani (1875—83), revista reapare, atrăgînd colaborarea lui Jack London şi a lui Frank Norris; în 1935 încetează să mai apară din lipsă de fonduri.

— Se publică în Noua Anglie săptămînalul «*Hearth and Home*» ⟨«*Căminul şi casa*»⟩, inserînd sfaturi agricole şi piese literare destinate satului. Printre editori era şi Harriet Beecher-Stowe, iar Rebecca Davis şi Louisa Alcott colaboratoare permanente. Treptat, revista s-a transformat într-o publicaţie a romanelor sentimentale publicate în foileton şi, în 1875, a dispărut.

— **aug. 23** Se naşte, la Garnett (Kansas), Edgar Lee Masters. (m. 1950)

Scanned with OKEN Scanner

1869 Whittier publică vol. *Among the Hills* ⟨*Printre coline*⟩, dovedind întoarcerea poetului la tematica vieții rurale, înfățișată cu o sinceră bucurie a regăsirii peisajului calm, pictat cu un anume sentiment idilic.

— Apare poemul în versuri albe *The Cathedral* ⟨*Catedrala*⟩, al lui J. R. Lowell. Amintindu-și o zi petrecută la Chartres, poetul își mărturisește admirația față de Evul Mediu, pe care-l opune relativismului epocii victoriene „care se îndoiește deopotrivă de știință și de religie". Fără să respingă explicațiile scientiste ale lumii, Lowell urmează ideile transcendentaliste, crezînd că divinitatea se revelează „omului lăuntric", cu fiece impuls „care eliberează și înalță, umilind, bucurînd și consolînd". Unul dintre cele mai tipice poeme create sub înrîurirea misticismului transcendentalist. O versiune revizuită (cuprinzînd și *Oda recitată la comemorarea de la Harvard*) va fi publicată în 1877.

— Edmund Clarence Stedman (1833—1908), agent newyorkez de bursă, publică vol. de versuri *The Blameless Prince* ⟨*Prințul fără prihană*⟩; unul dintre poeme, *Pan in Wall Street* ⟨*Pan din Wall Street*⟩, e un elogiu al omului de succes, întreprinzător, inventiv, cu spirit pragmatic. Un soi de „manual al reușitei în viață", redactat cu o naivă încredere în puterea societății vremii de a înfăptui „justiția umană", așezîndu-i pe cei vrednici „în fruntea lumii".

— Sub titlul *The Innocents Abroad; or, The New Pilgrim's Progress (Ageamiii în străinătate sau Noua călătorie a pelerinului)*, Mark Twain își adună notele de călătorie publicate în 1867 în ziarele «*Alta California*», din San Francisco, «*New York Tribune*» și «*New York Herald*». Impresiile sale de drum prin Europa, Egipt și Palestina sînt ale unui american ce descoperă, cu uimire și cu o neascunsă ironie, Lumea Veche, care i se pare sofisticată și ridicolă. E viziunea unui spirit încrezător în democrația americană și, totodată, o reluare a uneia dintre vechile teme ale literaturii din perioada colonială, comparația dintre yankeul sincer, cu o frustă înțelegere a lucrurilor, și europeanul lipsit de vlagă, prea complicat pentru a se putea adapta vieții moderne. Comicul de situații abundă; pe alocuri, el se asociază pe neașteptate cu descrieri de un sentimentalism naiv (cum este acela a scenelor biblice evocate în Palestina).

— Romanul autobiografic *The Story of a Bad Boy* ⟨*Povestea unui băiat rău*⟩ de Thomas Bailey Aldrich e o continuare a cărții Louisei Alcott: copiii cuminți de acolo devin la Aldrich niște băiețandri neastîmpărați, dornici de aventură. Intriga propriu-zisă e firavă și finalul e convențional.

— *Oldtown Folks* ⟨*Oamenii din Oldtown*⟩, roman de Harriet Beecher-Stowe, descrie viața unui oraș patriarhal din Massachusetts, în anii de după războiul de independență. Țesătura epică e complicată și, în ciuda unor evenimente reale notate cu precizie, e îmbibată de sentimentalism. Romanul e dramatizat în același an și piesa, reprezentată la Boston, obține un mare succes de public.

Scanned with OKEN Scanner

— Bret Harte publică povestirea *The Outcasts of Poker Flat* ⟨*Exilații din Poker Flat*⟩, relatare sumbră a morții unor dezmoșteniți ai soartei, bețivi, cartofori, prostituate, surprinși de zăpadă într-un loc izolat din munții Californiei. În fața morții, ei își descoperă minunate însușiri umane, fiecare încercînd să se sacrifice pentru a-i salva pe ceilalți. Povestirea a fost caracterizată drept „unul dintre cele mai semnificative exemple ale culorii locale".
— *Tennessee's Partner* ⟨*Tovarășul lui Tennessee*⟩, povestire publicată de Bret Harte în «*Overland Monthly*», se inspiră din aceeași lume întunecată a așezărilor minere din California, unde justiția e sumară și, adesea (ca în cazul povestit aci, al unui om spînzurat de obște, pentru bănuiala că ar fi un bandit de drumul mare), nedreaptă. Oamenii sînt aspri, posomoriți și înrăiți de viața grea din minele prost întreținute, de sărăcie și de pierderea tuturor speranțelor.
— Francis Parkman publică *The Discovery of the Great West* ⟨*Descoperirea Vestului întins*⟩, istorie a expedițiilor lui La Salle pe valea lui Mississippi. Cartea va înflăcăra fantezia multor scriitori din deceniul al 8-lea, care vor căuta aici sugestii pentru decorul romanelor lor inspirate din Vestul de odinioară.
— Se publică la Boston «*Appleton's Journal*» ⟨«*Revista lui Appleton*»⟩, săptămînal care va edita opere literare, comentarii politice, științifice, evenimente ale vieții europene, precum și încercări de critică de artă. Din 1872, lucrările literare vor fi ilustrate de artiști de seamă ai epocii. Au colaborat: Bryant, Burroughs, Stoddard, Rebecca Davis. În 1881 încetează să apară, după ce — în ultimii ani — publicase numai reluări ale unor opere apărute în revistele europene.
— La Universitatea Yale se înființează prima școală de artă care elibera absolvenților diplome academice.
— Se naște, la Head Tide (Maine), într-un peisaj adesea evocat în poemele sale, mai ales cele din tinerețe, Edwin Arlington Robinson. (m. 1935)

1870 **sept.** În «*Overland Monthly*» apare balada comică *Plain Language from Truthful James* ⟨*Limbajul fără cusur al sincerului James*⟩, de Bret Harte. Povestea simplă, scrisă cu haz, a 2 jucători de cărți, trași pe sfoară de un măsluitor de meserie, a ajuns repede populară și, sub titlul *The Heathen Chinee* ⟨*Chinezul păgîn*⟩, a fost republicată în multe rînduri fără știrea autorului.
— Joaquin Miller publică la Londra vol. *Pacific Poems* ⟨*Poeme ale Pacificului*⟩, care-i sporește faima de «Byron al Oregonului», dobîndită în Anglia. Astăzi nu ne putem explica, însă, decît prin gustul pentru exotic, entuziasmul cititorilor englezi de acum 100 de ani: versurile sînt greoaie, ritmul suferă adesea, peisajul ilustrat e lipsit de strălucire.
— William Cullen Bryant publică traducerea *Iliadei*.
— Henry Clay Lukens (1838—1900?), ziarist din New York, scrie — sub pseudonimul «Erratic Enrique» — *Lean Nora* ⟨*Nora cea deșirată*⟩, parodie a poemului *Lenore*, al lui Bürger, una dintre cele mai violente — și, în bună măsură, nedrepte —

Scanned with OKEN Scanner

1870 reacții antiromantice din literatura americană a celei de-a 2-a jumătăți a sec. 19.

— O nouă carte a lui R. B. Kimball menită să înfățișeze adevărata față a finanței din Wall Street: *To-day in New York* ⟨*Astăzi în New York*⟩, roman ale cărui personaje pot fi cu ușurință identificate în lumea afaceriștilor lipsiți de scrupule, din Manhattan.

— Elizabeth Stuart Phelps Ward publică romanul *Hedged In* ⟨*Îngrădită*⟩, dezvăluind ipocrizia convențiilor sociale față de femei și cerînd adoptarea unei legislații care să acorde drepturi tuturor americanilor; cartea va fi publicată în ediții ieftine și va deveni un manifest al luptătoarelor feministe din Statele Unite.

— Cercurile liberale din Statele Unite fac o bună primire cărții *Army Life in a Black Regiment* ⟨*Viața militară într-un regiment de negri*⟩, de Thomas Wentworth Higginson (1823—1911), pastor protestant din Noua Anglie, fost colonel al celui dintîi regiment format din negri, pe frontul de Vest, în timpul războiului civil. Amintirile lui Higginson relevau calitățile umane ale foștilor soldați și constituiau, de fapt, o pledoarie pentru acordarea drepturilor egale.

— Premiera, la New York, a piesei *Saratoga; or, Pistols for Seven* ⟨*Saratoga, sau Pistoale pentru șapte persoane*⟩, de Bronson Howard (1842—1908). Farsă de moravuri, al cărei erou, logodit în același timp cu patru fete, se întîlnește cu ele, spre marea lui spaimă și încurcătură, la Saratoga, localitate balneară din statul New York. Sub titlul *Brighton*, piesa a fost localizată în Anglia, unde a obținut, de asemenea, un mare succes.

— Emerson își adună conferințele rostite între 1858—69, în vol. *Society and Solitude* ⟨*Societate și solitudine*⟩. Eseurile abordează teme variate ale lumii americane și ale civilizației umane, în general. Soluția lui Emerson, tipică pentru gîndirea socială a grupului «brahminilor» (poreclă ironică a scriitorilor aparținînd aristocrației din Noua Anglie) pe care-l conducea, este „echilibrul între social și individual" și, în spiritul transcendentalismului, „orientarea după lumina lăuntrică a fiecăruia, spre lumea interioară care dă omului putere să urce spre dreptatea absolută și să accepte societatea așa cum e".

— Charles Dudley Warner (1829—1900), gazetar din Connecticut, publică vol. de eseuri *My Summer in a Garden* ⟨*Vara petrecută în grădină*⟩, comentarii spirituale despre viața rustică, scrise cu umorul blajin al lui Washington Irving.

— Surorile Victoria Claflin Woodhull (1838—1927) și Tennessee Claflin (1846—1932) editează la New York revista «*Woodhull and Claflin's Weekly*» ⟨«*Săptămînalul lui Woodhull și Claflin*»⟩. Publicația susținea ideile marxiste, asociindu-le în mod straniu cu teoriile comunismului primitiv. În 1872, ea va publica prima traducere engleză a *Manifestului comunist*. În 1876, cele două surori pleacă în Anglia și revista își încetează apariția.

— Apare, pînă în 1886, «*The Index*» ⟨«*Semnul*»⟩ susținînd nevoia emancipării religioase, a recunoașterii unei libertăți spi-

rituale totale. Colaborau Henry James, Moncure Conway, T. W. Higginson.

— Editorul Charles Scribner (1821—71) înființează «*Scribner's Monthly*» ⟨«*Revista lunară a lui Scribner*»⟩, dedicată literaturii naționale. Publica mai ales romane în foileton, dintre care puține au fost reținute de istoria literară; apare pînă în 1881.

— Se inaugurează Muzeul Metropolitan din New York.

— mart.5 Se naște, la Chicago, Frank Norris, pe numele său întreg Benjamin Franklin Norris. (m. 1902)

1871 În cea mai mare parte, cea de-a 5-a ediție a *Firelor de iarbă* e o republicare a vol. din 1867. Unele exemplare conțin, însă, și lungul poem *Passage to India* ⟨*Trecerea spre India*⟩, apărut recent în broșură separată.

Whitman celebrează cîteva evenimente care se petrecuseră în ultimii ani: săparea Canalului Suez, construcția căii ferate dintre Atlantic și Pacific, instalarea cablului transatlantic, care „mărită continentele între ele". Caracteristic pentru concepția filosofică a lui Whitman, poemul propune o viziune eclectică, asociind știința cu un fel de religie primitivă.

— Longfellow publică poemul dramatic *The Divine Tragedy* ⟨*Divina tragedie*⟩, reprezentînd punctul extrem al evoluției sale de la poezia istoriei naționale la eposul creștin, în care se deslușesc — însă — și ample ecouri ale idealismului german.

— Apare un nou vol. al lui Whittier din ciclul celor care glorifică viața la țară și pacea naturii: *Miriam and Other Poems* ⟨*Miriam și alte poeme*⟩; unele versuri înfățișează istoria Americii de odinioară ca pe o vreme a sacrificiilor și a gloriei, pilduitoare pentru prezent.

— Apare traducerea *Odiseii*, semnată de Bryant. „Cele mai evidente caracteristici ale *Iliadei* și *Odiseii* lui Bryant sînt: a) în general — deși nu consecventă — fidelitatea față de text, în comparație cu versiunile anterioare ale unor poeți de egală valoare; b) simplitatea stilului; c) redarea spiritului eroic; d) puritatea limbii, care place cititorului." (E. C. Stedman, *Poets of America*, 1885, p. 84)

— Joaquin Miller este din nou primit cu entuziasm de cititorii englezi, cu prilejul apariției vol. *Songs of the Sierras* ⟨*Cîntecele Sierrelor*⟩, priveliști de natură din California, pictate cu un exotism exagerat.

— Emma Lazarus (1849—87), poetă din New York, publică vol. *Admetus and Other Poems* ⟨*Admetus și alte poeme*⟩, cu o tematică inspirată din vechea istorie ebraică. Versurile sale, cărora cîteodată nu le lipsește elanul eroic, sînt de cele mai multe ori retorice și grandilocvente.

— John Hay (1838—1905), fostul secretar al lui Lincoln, scrie *Pike County Ballads* ⟨*Balade din districtul Pike*⟩, poeme epice în dialect, înfățișînd episoade ale vieții aspre a oamenilor dintr-o regiune a statului Illinois, personaje candide, de o impresionantă simplitate sufletească și de un curaj pe care Hay îl admiră fără rezerve.

Scanned with OKEN Scanner

1871 — Howells publică romanul liric *Their Wedding Journey* ⟨*Călătoria lor de nuntă*⟩, mai curînd un jurnal de voiaj, lipsit de o acțiune precis conturată; înșiruire plină de farmec a descrierii peisajelor din Nord-estul Statelor Unite, de-a lungul drumului ce duce de la Boston la cascada Niagara, și de acolo la Montreal.
— Apare *Hammer and Rapier* ⟨*Ciocanul și pila*⟩, roman de John Esten Cooke, povestind evenimentele războiului civil și tragedia armatei confederate a generalului Lee. Cartea, scrisă de un sudist, nu face aproape deloc dovada unei înțelegeri lucide a istoriei; stilul, nu lipsit de vigoare, îl amintește pe acela al lui Whittier din *Vreme de război și alte poeme* (1864), dar comentariile eroilor, părtinitoare, compun o imagine deformată a războiului, văzut ca o invazie a Nordului în pămînturile pașnice din Sud.
— E.S.P. Ward scrie *The Silent Partner* ⟨*Tovarășul taciturn*⟩, roman despre viața femeilor care lucrau într-o fabrică din Noua Anglie, pledoarie pentru acordarea de drepturi egale femeilor, întrețesută cu descrieri ale atmosferei întunecate din fabricile americane, ale raporturilor dintre muncitori și patroni.
— *The Hoosier Schoolmaster* ⟨*Învățătorul din Indiana*⟩, roman de George Cary Eggleston (1839—1911), înfățișînd — într-o construcție simplă și fără invenție epică — viața unui sat din Vestul mijlociu, al cărei idilism pălește treptat, sub înrîurirea relațiilor capitaliste.
— Henry James publică povestirea *A Passionate Pilgrim* ⟨*Un pelerin plin de pasiune*⟩, enunțînd tema care, mai apoi, va constitui un element de bază al creației sale: reacția americanului candid față de Europa, de rafinamentul culturii vechiului continent. Povestirea va fi tipărită în vol., în 1875.
— Sub pseudonimul «Philemon Perch», avocatul Richard Malcolm Johnston (1822—98), din Georgia, publică vol. de schițe *Dukesborough Tales* ⟨*Povestiri din Dukesborough*⟩, scrise în tradiția umorului lui Longstreet. Primei ediții, apărută în 1864 sub titlul *Georgia Sketches* ⟨*Schițe georgiene*⟩, i se adaugau elementele de culoare locală care accentuau influența acestei direcții literare asupra prozei lui Johnston.
— Premiera dramei *Horizon* ⟨*Orizont*⟩ de Augustin Daly, în care melodrama (aflarea în împrejurări neverosimile a unor oameni, îndelung căutați, și descoperiți pe neașteptate) se asociază cu descrierile exotice ale unui fabulos Vest îndepărtat.
— Whitman publică vol. *Democratic Vistas* ⟨*Perspective democratice*⟩, susținînd ideea că democrația este singura formă de guvernămînt care asigură dezvoltarea individului. El observă că, după războiul civil, a apărut o clasă de parveniți, care a determinat degradarea principiilor democratice. Poporul american va ști, însă, „să-și clădească un viitor grandios". În același timp, Whitman simte nevoia „unei declarații de autentică independență culturală", de afirmare a unei literaturi cu adevărat naționale.
— Vol. de eseuri critice *My Study Windows* ⟨*Ferestrele biroului meu*⟩, al lui Lowell, dezvăluie un spirit clasicizant, puțin receptiv la înnoirile poetice ale vremii.

Scanned with OKEN Scanner

— John Burroughs publică *Wake-Robin* ⟨*Orhideea*⟩, culegere de eseuri în tradiție transcendentalistă, despre natura din munții Catskills. Scrise cu o fermecătoare simplitate, acestea sînt considerate cele mai reprezentative exemplare ale genului, din perioada de după Emerson și Thoreau.

— George Wilbur Peck (1840—1916), ziarist din Wisconsin, publică *The Adventures of One Terence McGrant* ⟨*Aventurile unui anume Terence McGrant*⟩, comentarii umoristice ale actualității politice americane, scrise de un provincial convins că tot răul țării vine din marile orașe.

— Se încheie, cu cel de-al 3-lea vol., publicarea lucrării *A Critical Dictionary of English Literature and British and American Authors*, pe care Samuel Austin Allibone începuse să-l editeze în 1858.

— **iul. 21** La Newark ⟨New Jersey⟩, se naște Stephen Crane. (m. 1900)

— **aug. 27** La Terre Haute (Indiana), se naște Theodore Herman Albert Dreiser. (n. 1945)

— **nov. 10** Se naște, la St. Louis, Winston Churchill. (m. 1947)

1872 Longfellow adună laolaltă *Divina Tragedie*, *Legenda de aur* și *Tragediile din Noua Anglie*, publicîndu-le sub titlul *Christus: A Mystery* ⟨*Cristos. Un mister*⟩. Întreaga viziune a lui Longfellow, succesiunea ideilor morale, concepția permanenței religiei sînt confuze, forțate și unilaterale, istoria umanității fiind exclusiv legată de a religiei creștine.

— *Legends and Lyrics* ⟨*Legende și poezii lirice*⟩, de Paul Hamilton Hayne, fragile compoziții manieriste, cu metafore și comparații căutate.

— *Drops of Water* ⟨*Picături de apă*⟩, vol. de Ella Wheeler Wilcox (1850—1919), poetă din Wisconsin, cuprinde poeme morale, grandilocvente, care îndeamnă la temperanță, aruncînd anatema asupra „răului celui mai mare dintre toate: alcoolul".

— Celia Thaxter (1835—94), fiica paznicului unui far de pe țărmul Insulei Shoals (New Hampshire), publică un vol. de *Poems*, delicate picturi ale mării.

— Edward Payson Roe (1838—88), pastor din New York, scrie romanul *Barriers Burned Away* ⟨*Arderea stavilelor*⟩, povestire morală despre un tînăr sărac, dar plin de virtuți, care cîștigă dragostea fetei iubite după ce o salvează din marele incendiu din Chicago. Imensul succes al romanului l-a determinat pe Roe să se retragă din preoție și să se dedice creației literare; cărțile lui, numeroase, sînt croite toate după același tipar: un pretext epic, de cele mai multe ori furnizat de propria experiență, de cîte o știre apărută în ziare sau de o relatare a vreunui cunoscut, integrat într-o narațiune despre cineva care, datorită calităților etice, izbîndește în lupta pentru dobîndirea averii. Totul îmbibat de un mare entuziasm pentru viața rustică și de un sentimentalism pietist.

— Prentiss Ingraham (1843—1904), aventurier mercenar care colindase Mexicul, Austria, Creta și Cuba, publică *The Masked Spy* ⟨*Spionul mascat*⟩, cel dintîi dintr-o serie de peste 600 de

Scanned with OKEN Scanner

romane populare de aventuri, publicate sub numele său și sub nenumărate pseudonime. Prieten cu William Frederick Cody (1846—1917) — faimosul Buffalo Bill — erou al eposului popular despre Vestul sălbatic, Ingraham i-a dedicat acestuia aproape 200 dintre romanele sale, contribuind, astfel, la răspîndirea uneia dintre cele mai caracteristice legende ale Americii veacului trecut.

— Apare povestirea romantică *Septimius Felton; or, the Elixir of Life* ⟨*Septimius Felton, sau Elixirul vieții*⟩, de Nathaniel Hawthorne, găsită postum printre hîrtiile scriitorului. O acțiune încărcată de evenimente stranii cu reîncarnări ale strigoilor, iviți sub înfățișarea tulburătoare ale unor fete de o frumusețe nepămînteană, cu flori minunate și cu licori care dăruiesc viață eternă.

— Holmes publică *The Poet at the Breakfast Table* ⟨*Poetul la micul dejun*⟩, comentarii estetice și morale în stilul lui Addison. Vol. adaugă puține elemente noi la seria inaugurată de *Autocratul* (1858).

— Twain publică povestirea *Roughing It* ⟨*Asprindu-l*⟩, fragment autobiografic în care sînt descrise cu umor călătoriile sale în Nevada, în Utah (la comunitățile de mormoni), la San Francisco. Episoadele disparate sînt unite de reflexiile autorului, dar legendele din folclorul local, descrierile colorate de natură, povestirile de aventuri nu au un fir epic comun, alcătuind piese ale unui mozaic nefinisat.

— Tot un jurnal de călătorie, alcătuit însă din broderii epice pe marginea întîmplărilor reale, e *Beauty and the Beast and Tales of Home* ⟨*Frumoasa și monstrul și povestiri de acasă*⟩, de Bayard Taylor. Povestiri romantice din Anatolia și Caucaz, schițe realiste ale vieții quakerilor din Pennsylvania, scrise pe un ton moralizator și livresc.

— Actorul Frank Hitchcock Murdoch (1843—72) scrie melodrama *Davy Crockett*, convențională prezentare a Vestului din vremea pionierilor. Substanțial revizuită de un alt actor faimos al epocii, Frank Mayo (1838—96), piesa se va reprezenta în 1872, obținînd un mare succes de casă.

— Geologul Clarence King (1842—1901), care lucrase la prospectarea minelor din California, publică vol. *Mountaineering in the Sierra Nevada* ⟨*Colindînd Sierra Nevada*⟩, în care sînt adunate observații științifice, relatări — scrise vioi — despre oamenii și locurile Californiei, unele păstrînd un aer exotic.

— Henry Morton Stanley (1841—1904), reporter la «*New York Herald*», își publică însemnările din faimoasa lui expediție în Centrul Africii, în căutarea lui Livingstone. *How I Found Livingstone* ⟨*Cum l-am găsit pe Livingstone*⟩ va ajunge una dintre cele mai populare lucrări de acest gen din literatura americană.

— Apare traducerea *Eneidei*, datorată lui Christopher Pearse Cranch (1813—92), poet și pictor din gruparea transcendentalistă.

1873 Bayard Taylor scrie, în obișnuita-i manieră romantică, poemul *Lars: A pastoral of Norway* ⟨*Lars. O pastorală din Norvegia*⟩, bombastică prezentare a unui imaginar peisaj nordic.

Scanned with OKEN Scanner

1873 — Ediția de *Poems* a lui Henry Timrod, publicată postum de prietenul său Paul Hamilton Hayne, dezvăluie o mare sensibilitate poetică, un temperament melancolic, înclinat spre reflecția amară, izvorîtă din împrejurările triste ale unei vieți împovărate de o cumplită sărăcie. Timrod va fi supranumit « poetul laureat al Sudului ».

— Apare vol. *Farm Ballads* ⟨*Baladele fermei*⟩, de Will Carleton (1845—1912), versuri de un sentimentalism dulceag.

— Daniel Ricketson (1813—98), poet din grupul transcendentaliștilor, publică vol. *The Factory Bell and Other Poems* ⟨*Clopotul fabricii și alte poeme*⟩, mărturisind, într-un stil care abundă în declarații emfatice, simpatia față de muncitorii „ce trudesc în iadul fabricilor .../ Să plămădească bunurile de care are nevoie întreaga omenire."

— John Boyle O'Reilly (1844—90), marinar irlandez naturalizat în Statele Unite, după ce evadase dintr-o închisoare australiană, unde fusese întemnițat pentru ideile socialist-utopice, publică *Songs from Southern Seas* ⟨*Cîntece din Mările Sudului*⟩, versuri care dezvăluie o sensibilitate reală pentru culoarea exotică.

— Versurile publicate pînă atunci de Edmund Clarence Stedman sînt adunate în vol. *Poetical Works* ⟨*Opere poetice*⟩, foarte bine primit de contemporani, iar ulterior judecate de critică drept „reflexe reci ale poeziei din Noua Anglie și ale creației lui Tennyson".

— Howells publică romanul *A Chance Acquaintance* ⟨*O cunoștință întîmplătoare*⟩, a cărui intrigă firavă e mai degrabă un pretext pentru descrierea peisajului de pe valea fluviului St. Lawrence și a orașului Quebec.

— Apare *The Gilded Age: A Tale of To-day* ⟨*Vîrsta de aur. Poveste din zilele noastre*⟩, roman de Mark Twain și de Charles Dudley Warner, ziarist din Connecticut. Cartea reprezintă unul dintre cele mai vehemente atacuri împotriva individualismului lipsit de scrupule, a lumii dominate de patima profitului, în care valorile morale sînt nesocotite. Acțiunea se desfășoară în teritoriile din valea fluviilor Missouri și Tennessee și se inspiră din afacerile ilicite cu terenuri, prilejuite de construcția căilor ferate. Critica sec. 20 vorbește adesea despre roman ca despre un premergător al cărților lui Norris, al concluziilor lor decepționiste. Romanul va fi dramatizat în 1874 și piesa va fi revizuită de Twain însuși.

— Edgar Fawcett (1847—1904) publică romanul *Purple and Fine Linen* ⟨*Purpură și lenjerie fină*⟩, virulentă satiră împotriva vieții oamenilor de afaceri din New York.

— Se publică *My Opinions and Betsy Bobbet's* ⟨*Părerile mele și cele ale lui Betsy Bobbet*⟩, roman de Marietta Holley (1836—1926), primul dintr-o lungă serie de cărți populare care au făcut-o celebră pe autoare: pseudonimul ei, « Nevasta lui Josiah Allen », a devenit sinonim cu morala bunului-simț, cu „filosofia gospodinei".

— William Starbuck Mayo scrie romanul *Never Again* ⟨*Niciodată de-acum încolo*⟩, al cărui erou, un yankeu cumsecade, dar cu

Scanned with OKEN Scanner

1873 moravuri simple și naive, nu izbutește să se adapteze la societatea mondenă a New Yorkului, sofisticată și ipocrită.'

— Lew Wallace (1827—1905), eroul de odinioară al războiului civil, apărător al Washingtonului împotriva armatelor confederate, publică romanul *The Fair God; or, The Last of the Tzins* ⟨*Zeul cel drept, sau Ultimul tzin*⟩, inspirat din lupta aztecilor cu spaniolii și din evenimentele — reconstituite cu minuție, pe temeiul documentelor istorice și al cercetărilor întreprinse de autor însuși — care au dus la prăbușirea imperiului lui Montezuma.

— Thomas Bailey Aldrich publică vol. de povestiri *Marjorie Daw and Other People* ⟨*Marjorie Daw și alții*⟩, reflex al concepțiilor sale conservatoare, al idealurilor morale puritane, pe care crede că le poate desprinde din viața orășelelor Noii Anglii.

— *Life Amongst the Modocs* ⟨*Viața în mijlocul indienilor modoci*⟩, povestire cu numeroase elemente autobiografice, de Joaquin Miller; în jurul faptelor reale din vremea cînd autorul a trăit la frontiera Californiei cu Oregonul, el a brodat numeroase amănunte fantezist-exotice, necontenit amplificate în edițiile ulterioare, publicate sub diverse titluri, de-a lungul deceniilor 8—10.

— Premiera piesei *The Scouts of the Plaine* ⟨*Cercetașii cîmpiilor*⟩, de Edward Zane Carroll Judson (1823—86). Autorul, una dintre cele mai pitorești figuri ale celei de-a 2-a jumătăți a sec. trecut, a fost pe rînd vînător și soldat în expedițiile din Vestul îndepărtat, a participat la întemeierea unor grupări secrete îndreptate împotriva influenței politice a bisericii catolice. Judson a condus așa-zisa „răzmeriță din Astor Place" (1849), violentă manifestație șovină împotriva unui actor britanic, interpret al lui *Macbeth*, soldată cu 22 de morți (Judson a fost condamnat la închisoare pentru incitare la dezordine publică). Eroul piesei e E. F. Cody, căruia E. Z. C. Judson i-a dat numele, celebru de atunci încoace, de « Buffalo Bill »; succesul a fost asigurat de faptul că W. F. Cody însuși juca rolul principal. Sub pseudonimul « Ned Buntline », Judson a publicat peste 400 de romane populare, cele mai multe povestind aventurile imaginare ale lui Buffalo Bill.

— Se publică primul număr al revistei newyorkeze « *The Delineator* » ⟨« *Tiparul* »⟩, care va apărea pînă în 1937. La început revistă de modă, din 1894 începe să publice schițe literare și articole despre viața femeii americane. În 1907, cînd Theodore Dreiser devine redactor șef, problemelor sociale și politice (precum dreptul femeii la vot, îmbunătățirea condițiilor de trai ale celor săraci) li se acordă o importanță deosebită. În timpul războiului mondial, publică articole împotriva Puterilor Centrale, iar după încheierea păcii susține ideea necesității unor schimbări radicale în societatea americană. Din 1926 își reia conținutul monden inițial.

— La Cleveland, apare « *Home Companion* » ⟨« *Tovarășul căminului* »⟩. În afara unor lungi romane sentimentale în foileton, va publica literatura cîtorva scriitoare de prestigiu, ca

Scanned with OKEN Scanner

Willa Cather, Zona Gale și Edna Ferber. În 1955, atinge un tiraj de peste 4 milioane de exemplare și în 1957 își încetează apariția.
— Apare «*St. Nicholas*» ⟨«*Moș Niculaie*»⟩, revistă pentru copii, care declară de la început că „nu ar vrea să fie varianta dulceagă a unui periodic pentru adulți", „un rezumat al predicilor moralizatoare lipsite de har" sau „o evadare din realitate". În paginile sale au publicat Louisa Alcott, Frances Hodgson Burnett, Edward Eggleston, Twain, Stevenson, Kipling, Howell, Bret Harte, iar printre cei care au debutat aici, au fost Edna Millay, Faulkner, Scott Fitzgerald, Ring Lardner, Stephen Vincent Benét, Edmund Wilson, Babette Deutsch. În 1940, după ce, ajungînd în proprietatea magazinelor Woolworth, va face mari concesii calității literare, încetează să apară.
— La inițiativa lui Anthony Comstock (1844—1915), conducător al unor organizații religioase și „agent cu însărcinări speciale" al Departamentului Poștelor, se votează o lege prevăzînd „interzicerea tuturor materialelor ce încurajează viciul"; înțelesul cuvîntului „viciu" nefiind precizat și interpretarea lui fiind lăsată la bunul plac al puritanilor, în virtutea acestei legi au fost arestate peste 3 000 de persoane, arse 50 de tone de cărți, distruse 15 000 kg de șpalturi tipografice și peste 4 milioane de litografii, printre care multe reproduceri după picturile marilor maeștri.
— **dec. 7** Se naște, la Winchester (Virginia), Willa Cather. (m. 1947)

1874 După ce, vreme de aproape un deceniu, romanul american s-a inspirat cu precădere din evenimentele direct legate de războiul civil (încercînd, adesea, să justifice, de pe pozițiile fiecăreia din cele 2 tabere, atrocitățile frontului), tematica literaturii epice începe să se contureze tot mai clar în direcția comentariului social al vieții urbane, așa cum se înfățișa în perioada postbelică. Creșterea puterii politice a corporațiilor financiare, corupția și parvenitismul, lipsa de scrupule a proaspeților îmbogățiți sînt aspectele evocate de cele mai multe ori; modelul pe care și-l propun romancierii americani este, în această epocă, mai ales Balzac. Balzaciană e și cartea Rebeccăi H. Davis, *John Andross*, apărută în acest an, al cărei subiect îl constituie viața marelui oraș, dominată de puterea băncilor, și culisele politicii americane.
— Pe un ton mai puțin grav, ziaristul Charles Heber Clark (1841—1915) din Philadelphia scrie, sub pseudonimul «Max Adeler» schițele satirice adunate în vol. *Out of the Hurly-Burly* ⟨*Culese dintr-un talmeș-balmeș*⟩, prezentînd viața suburbiei aflată la discreția marii finanțe.
— Romanul *The Circuit Rider* ⟨*Parohul*⟩, de Edward Eggleston, propune o imagine realistă a Vestului, opusă convenției romantice. Titlul cărții era inspirat de porecla dată unor preoți care erau siliți să străbată călare drumuri foarte lungi pentru a-și vizita enoriașii.
— Anacronică, tragedia neoclasică în versuri albe *Liddesdale*, a lui James Lawson, reprezentant al generației lui Poe, Simms și Paulding, reia tema romanului în versuri *Ontwa, Fiul pădurii* (1822).

Scanned with OKEN Scanner

— Primele vol. ale lucrării *The Native Races* ⟨*Neamurile băştinaşe*⟩, masivă cercetare etnografică de Hubert Howe Bancroft (1832—1918), fost miner, fondatorul unora dintre cele mai importante librării şi edituri din California.

— Apare *The Earth as Modified by Human Action* ⟨*Pămîntul, aşa cum e modificat de acţiunea omului*⟩, de George Perkins Marsh (1801—82), avocat cu preocupări ştiinţifice, din Vermont. Lucrarea, sugerînd metode capabile să îndrepte condiţia lumii organice şi anorganice pe care activitatea omului o degradează, e adesea citată astăzi ca un punct de plecare al ecologiei din sec. 20.

— Se înfiinţează la New York « The Lambs » ⟨« Mieii »⟩, club al artiştilor dramatici, pînă astăzi un promotor al vieţii teatrale americane.

— **febr. 3** Se naşte, la Alleghenny (Pennsylvania), Gertrude Stein. (m. 1946)

— **febr. 9** În Brookline, cartier al Bostonului, se naşte Amy Lawrence Lowell, descendentă colaterală a lui James Russell Lowell. (m. 1925)

— **mart. 26** La San Francisco, se naşte, dintr-o familie venită din Noua Anglie, Robert Frost. (m. 1963)

— **aug. 26** Se naşte, la Portage (Wisconsin), Zona Gale. (m. 1938)

1875 Continuînd tendinţele de idealizare a vieţii rurale, opusă oraşului apăsător, erodat de conflicte sociale, tendinţe evidente încă din 1869, Whittier publică vol. *Hazel-Blossom* ⟨*Flori de corn*⟩.

— Sydney Lanier scrie poemul *The Symphony;* alternanţele sonore, onomatopeele urmăresc să reconstituie în melodia cuvintelor tiparele muzicii. Lanier preia versificaţia complexă a poeziei metafizice a sec. 17 şi încearcă, pe temeiul ei, să sugereze orchestraţia simfonică; dar instrumentele, personificate, discută problemele sociale ale vremii (îndeosebi lipsa de omenie a relaţiilor impuse de industrialism), respingînd, în felul acesta, estetismul. Concluzia poemului, „Muzica e iubire-n căutarea unui cuvînt", umanizează întreaga concepţie estetică a poetului.

— Bayard Taylor publică vol. *Home Pastorals, Ballads and Lyrics* ⟨*Pastorale, balade şi poeme lirice domestice*⟩, de un intimism convenţional.

— Apare vol. *Farm Legends* ⟨*Legendele fermei*⟩, de Will Carleton, poezie bucolică, exaltînd virtuţile vieţii rustice, „care păstrează neatinse frumuseţile tradiţiilor americane".

— Josiah Gilbert Holland, editorul revistei « *Scribner's Monthly* », publică romanul *Sevenoaks*, tablou romantic al vieţii dintr-un orăşel din Massachusetts.

— *A Foregone Conclusion* ⟨*Concluzie pripită*⟩, roman de Howells, urmărind evoluţia psihologiei unor hipersensibili. Tonul e, însă, acela al unui roman sentimentalist şi analiza psihologică nu e întotdeauna convingătoare.

— Constance Fenimore Woolson (1840—94), scriitoare din Ohio, publică vol. de povestiri *Castle Nowhere* ⟨*Castelul Niciunde*⟩,

Scanned with OKEN Scanner

evocînd, cu precizie realistă, viața primilor locuitori din preajma Marilor Lacuri, francezii veniți din Canada.

— Vol. de schițe *Hoosier Mosaics* ⟨*Mozaicuri din Indiana*⟩, al lui Maurice Thompson (1844—1901), scris în dialect, enunță tendințele provincialiste care se vor contura tot mai precis de-a lungul ultimelor decenii ale sec.

— Sub titlul *Memoranda During the War* ⟨*Memorii din timpul războiului*⟩, Whitman își publică însemnările din timpul războiului civil, înfiorate mărturii ale dragostei de om, patetice declarații împotriva războiului.

— Primul vol. al lucrării *Talks about Art* ⟨*Convorbiri despre artă*⟩, de William Morris Hunt (1824—79), una din primele lucrări de critică de artă, care se opun influenței academiste. Hunt a fost unul dintre artiștii care au susținut pătrunderea înrîuririi franceze în pictura americană.

— Apare *Science and Health with Key to the Scriptures* ⟨*Știință și sănătate, cu o cheie a Scripturilor*⟩, de Mary Baker Eddy (1821—1910), lucrare idealistă, care subordona factorul fizic celui moral; dealtminteri, organizația întemeiată în 1879 de autoarea acestei lucrări poartă, semnificativ, numele de *The Church of Christ, Scientist* ⟨*Biserica științifică a lui Cristos*⟩.

1876 A 6-a ediție a *Firelor de iarbă* (2 vol. — primul, o reeditare a celui din 1871, al 2-lea, intitulat *Two Rivulets* ⟨*Două pîraie*⟩, cuprinzînd *anexele* acestuia, precum și cîteva noi poeme și bucăți în proză); va fi cunoscută sub numele de «ediția centenarului», pentru că apărea în anul în care se împlinea un secol de la independența Statelor Unite. Titlul vol. 2 sugerează, pe de o parte prezența prozei și a versurilor, pe de alta, reflexiile asupra politicii și literaturii americane, însoțite de cugetări asupra morții și nemuririi. Încorporează și unele lucrări publicate cu cîțiva ani în urmă, precum *Perspective democratice* (1871), *Memorii din timpul războiului* (1875), *Trecerea spre India* (1871) și cîteva «cîntece ale Centenarului».

— Melville publică în 2 vol. poemul epic *Clarel: A Poem and Pilgrimage in the Holy Land* ⟨*Clarel. Poem și pelerinaj în Țara sfîntă*⟩. Decepționismul scriitorului atinge aici unul din punctele sale cele mai dramatice; urmărind evoluția intelectuală a mai multor pelerini plecați spre Ierusalim, el observă că nici credința, nici agnosticismul nu sînt în stare să rezolve ceea ce consideră a fi o criză a culturii moderne. Peisajele, descrise cu un ascuțit simț al picturalului, le cunoscuse în timpul călătoriei în Palestina (1857).

— Apare vol. *The Echo Club and Other Literary Diversions* ⟨*Clubul Ecoului și alte variații literare*⟩, de Bayard Taylor, parodii răutăcioase, lipsite de haz și de obiectivitate, ale poeziei lui Whitman și a altor poeți din generația mai tînără.

— Julia A. Moore (1847—1920) publică vol. de versuri *The Sweet Singer of Michigan Salutes the Public* ⟨*Dulcea cîntăreață din Michigan salută publicul*⟩. Titlul vol. a făcut ca poeta să fie cunoscută, de-a lungul întregii sale vieți, sub numele de «Dul-

Scanned with OKEN Scanner

cea cîntăreață din Michigan»; versurile au atras atenția prin uimitoarele lor stîngăcii, prin sfidarea inconștientă a regulilor gramaticii, prin banalitatea rimelor. Poemele erau, de pildă, elegii la moartea unor cunoscuți răpuși de friguri galbene sau care se înecaseră cu o bucată de friptură, laude ale cîștigătorilor unor concursuri de golf. Mark Twain spunea despre «Dulcea cîntăreață» că „are darul de a transforma, fără voie, o faptă umoristică într-un episod patetic și una patetică într-un episod de un haz irezistibil".

— Apare *Roderick Hudson*, roman de Henry James. Eroul principal, sculptor talentat, artist de o mare sensibilitate, dar lipsit de voință, nu poate rezista propriilor pasiuni și, incapabil să-și împlinească visul de dragoste, se prăbușește, simbolic, de pe o stîncă, în mijlocul unui viscol năprasnic, consfințind, astfel, eșecul individualismului.

— Se publică romanul *The Dclliver Romance* ⟨*Povestea de dragoste din Dclliver*⟩, al lui Hawthorne. Ultima operă a scriitorului apăruse, fragmentar, în revista «*Atlantic Monthly*», în 1864 și 1871. Acțiunea fantastică reia vechea temă a licorii care întinerește; dar, luată într-o cantitate prea mare, ea aduce moartea, semn că tinerețea veșnică nu poate fi regăsită nicicînd.

— Mark Twain publică romanul *The Adventures of Tom Sawyer*, în bună parte autobiografic, elogiu al copilăriei libere, al solidarității dintre copii, și al victoriei binelui împotriva răului. „Desigur, faima domnului Clemens nu-i decît o faimă de moment, dar e minunat că este atît de larg răspîndită, chiar numai pentru scurt timp. Pe ce se bazează ea? Iată o enigmă. Autorul se apleacă asupra cotidianului și a obișnuitului; e adesea trivial (ca în *Aventurile lui Huckleberry Finn*), lipsit de bună-cuviință, dacă nu chiar insultător (ca în *Ageamiii în străinătate*), artificial și urmărind doar efecte minore (ca în *Aventurile lui Tom Sawyer*) ..." (Alexander N. De Menil, *The Literature of the Louisiana Territory*, 1904, p. 198)

— Asa Gray (1810—88), profesor de botanică la Harvard, publică *Darwiniana*, pledoarie în sprijinul ideilor evoluționiste. Cartea va fi adesea atacată de reprezentanții bisericii și, pentru o vreme, reeditarea ei va fi interzisă.

— Theodore Low De Vinne (1828—1914), unul dintre primii tipografi de artă din New York, scrie *The Invention of Printing* ⟨*Invenția tiparului*⟩, în care pledează pentru dezvoltarea unui meșteșug prea îndelung neglijat în America.

— **ian. 12** La San Francisco se naște John Griffith (care avea să ajungă celebru sub numele de Jack London, și despre care se spune că ar fi fost fiul nelegitim al unui astrolog ambulant. (m. 1916)

— **sept. 13** Se naște, la Camden (Ohio), Sherwood Anderson. (m. 1941)

1877 Albery Allson Whitman (1851—1901), poet negru, publică poemul epic *Not a Man, and Yet a Man* ⟨*Nu-i om și-i totuși om*⟩,

al cărui subiect e ajutorul dat de indienii din Sud sclavilor fugiți de pe plantații în anii anteriori războiului civil.

— Sidney Lanier încearcă, în vol. *Poems*, să transpună în poezie tiparele sonore ale muzicii. Aranjamentul versurilor și ritmurile erau subordonate acestei tendințe și se accentuau elementele construcției muzicale. De asemenea, Lanier urmărea să transpună în versificație complicată metaforele poeziei metafizice din sec. 17.

— Apare romanul *The American*, de Henry James. Tema, frecventă în proza lui James, este aceea a opoziției dintre americanul sincer, deschis, lipsit de prejudecăți și aristocrația europeană, snoabă, cu etică dubioasă.

— Julian Hawthorne (1846—1934), fiul lui Nathaniel Hawthorne, publică romanul *Garth*, a cărui acțiune romantică, proiectată pe decorul exotic al Antilelor, se constituie din episoade fantastice, vrăji, întîmplări inexplicabile, în tradiția romanului gotic.

— Încurajat de Mark Twain, prietenul său (împreună cu care lucrase la ziarul din Virginia City), William Wright (1829—98) publică sub pseudonimul « Dan De Quille » o carte intitulată *The History of the Big Bonanza* ⟨*Istoria marii îmbogățiri*⟩, înfățișînd epoca goanei după aur, febra înavuțirii care-i cuprinsese pe cei ce veniseră să se așeze în pămînturile deșerte ale Nevadei.

— Sarah Orne Jewett (1849—1909), scriitoare din Maine, publică vol. de povestiri *Deephaven*, inspirat din viața mizeră, lipsită de bucurii a unui oraș de provincie, care trăiește doar din amintirea gloriei de odinioară. Scriitoarea e partizană declarată a teoriei « culorii locale », a literaturii specificului provincial.

— Vol. de eseuri *Birds and Poets* ⟨*Păsări și poeți*⟩, de John Burroughs, creionînd, sub influența lui Emerson și Thoreau, viața din pădurile munților Catskills.

— Apare, pînă în 1918, revista umoristică « *Puck* », care va satiriza falsele convenții ale societății, ipocrizia, demagogia și corupția politicienilor, logomania lor. Una dintre cele mai respectate și temute publicații ale epocii, « *P.* » va atinge tiraje de sute de mii de exemplare, iar caricaturile publicate aici vor crea un stil adesea reluat de revistele moderne.

1878 Whittier publică *The Vision of Echard* ⟨*Viziunea lui Echard*⟩, un poem dedicat istoriei din perioada colonială, pe care poetul o glorifică, punînd-o în contrast cu vremurile contemporane, vremuri ale corupției, ale vorbăriei goale și ale goanei după înavuțire.

— Se publică, fără numele autorului, poemul *The Marshes of Glynn* ⟨*Mlaștinile de la Glynn*⟩, de Lanier, unul dintre cele 6 *Imnuri ale mlaștinilor*, proiectate de poet. Numai 4 dintre ele au fost scrise: *Sunrise* ⟨*Răsărit*⟩, *Individuality*, *Marsh-Song-At Sunset* ⟨*Cîntecul mlaștinii — În amurg*⟩ și *Mlaștinile de la Glynn*. Lanier alternează ritmurile, sincopează măsura versurilor, pentru a obține sugestia cadenței muzicale. Poemul exprimă un fel de extaz păgîn în fața priveliștii sălbatice oferite de mlaștinile de la Glynn (Georgia), de pe țărmul Atlanticului.

Scanned with OKEN Scanner

1878 — George Thomas Lanigan (1845—86), poet din Philadelphia, publică vol. *Fables by G. Washington Aesop* ⟨*Fabule de G. Washington Esop*⟩; versuri sprințare, multe dintre ele de un absurd ce i-a indignat pe contemporani, dar foarte prețuit de grupările de avangardă din sec. 20.

— Henry James scrie un nou roman, *The Europeans: A Sketch* ⟨*Europenii. Schiță*⟩, în care reia tema opoziției dintre europeni și americani. De această dată, superioritatea americanilor e demonstrată de nepăsarea cu care asistă la încercările unei aristocrate, soția repudiată a unui principe german, de a încheia, la Boston, o căsătorie care s-o pună la adăpost de grijile vieții. Nu după mult timp, James publică *Daisy Miller*, a cărei eroină întrupează idealul feminin al scriitorului: tînăra americană, inocentă, cinstită, incapabilă să înțeleagă prejudecățile care guvernează viața europenilor.

— *Roxy*, roman de Edward Eggleston, amestec de descripție realistă a atmosferei unui mic oraș de provincie și de sentimentalism dulceag și fals.

— *The Leavenworth Case* ⟨*Cazul Leavenworth*⟩, de Anna Katharine Green (1846—1935) stabilește formula clasică a romanului polițist american: vinovatul e descoperit după înlăturarea treptată a ceea ce părea să fie evidența împotriva altor suspecți.

— Moses Tyler (1835—1900), profesor la Universitatea din Michigan, publică *The History of American Literature* (2 vol.), lucrare documentată, cu solide judecăți de valoare, citate încă pentru obiectivitatea lor.

— **ian. 6** În orășelul Galesburg din statul Illinois, într-o familie de emigranți suedezi, se naște Carl Sandburg. (m. 1967)

— **sept. 20** Se naște Upton Beall Sinclair, fiul unei familii proeminente din Baltimore, sărăcită după criza economică de la sf. deceniului al 7-lea. (m. 1968)

— **ian. 12** Moare William Cullen Bryant (n. 1794). „Însușirile prin care se distinge poezia lui Bryant sînt seninătatea și gravitatea gîndirii; o încredere fierbinte în omenire și o dragoste nețărmurită pentru libertate; un meșteșug neîntrecut în zugrăvirea peisajului țării natale. Nu a fost depășit de nimeni în arta poeziei — s-ar putea spune că n-a fost egalat, pentru că descrierile lui de natură nu sînt niciodată schițate la întîmplare ... Bryant știa cum să creeze pasaje admirabile și cum să evite platitudinile." (Richard Henry Stoddard, *Poetical Works of William Cullen Bryant*, 1878, p. XXII); „Titlul de «Marele American» i se potrivește, probabil, mai mult decît oricărui fiu al acestei națiuni. I se spune, cu o expresie fericită, «Grecul puritan»; și acest epitet se aplică deopotrivă vieții și operelor sale." (Hattie Tyng Griswold, *Home Life of Great Authors*, 1886, p. 132); „Există doar un cod al onoarei artistului: credința față de propria viziune. Bryant a preferat o viață confortabilă, i-a plăcut să fie mai curînd bun ziarist decît poet și a coborît de la senina noblețe a lui *Thanatopsis* la puerilele versuri din *Imn mării*, *Viața viitoare*, *Îmbulzeala străzii* și multe asemenea rostiri prea rigide. Chiar și *Imn pădurii*, probabil cel mai bun dintre

Scanned with OKEN Scanner

toate acestea, spune numai lucruri știute și care nu provoacă nici un fel de surpriză, oferind sfaturi cuminți de moderație." (Harriet Monroe, în „Poetry", iul. 1915, p. 199); „De la moartea lui Bryant, o gravă nedreptate i se face de către critici, care s-au preocupat aproape exclusiv de opera lui în versuri, neglijînd-o pe cealaltă care e cel puțin la fel de semnificativă. Studiindu-se poetul, fost uitat ziaristul, ultimul democrat care vorbea în numele liberalismului american a fost dat la o parte de tînărul versificator care descria peisajul american ... Ziaristul și criticul care, vreme de cincizeci de ani, a rostit judecăți temeinice asupra problemelor politice, economice, culturale; care a dat dovada unui gust și a unui caracter demn, fără precedent în jurnalistica americană, a făcut Americii servicii diferite de contribuția lui la poezia noastră, aflată la începuturi. A fost părintele ziaristicii americane din secolul al XIX-lea, așa precum a fost și părintele poeziei americane din același secol. În coloanele lui « *Evening Post* » liberalismul cel mai luminat al epocii noastre și-a aflat locul datorită inteligenței scînteietoare a lui Bryant." (Vernon Louis Parrington, *Main Current in American Thought*, vol. II, 1930, pp. 238—9); „Adevăratul Bryant, văzut din perspectiva generației lui, a fost nu numai un moralist sobru, ci un pasionat apărător al democrației, un exponent timpuriu al romantismului american și un descoperitor și apărător al marilor teme romantice." (Tremaine McDowell, *William Cullen Bryant, Representative Selections*, 1935, p. LXVIII); „În ciuda unor deficiențe evidente, poezia lui Bryant ... are cîteva merite care le compensează. Dispunea de o calitate esențială pentru succesul poetic, un ascuțit simț al formei; iar deficiențele privind ideile, dicțiunea și imaginile sînt mai puțin importante decît ar fi putut să fie dacă nu le-ar fi salvat o capacitate foarte personală a dramatismului." (George Arms, *The Fields Were Green*, 1953, p. 19)

1879 John Wallace Crawford (1847—1917), soldat în detașamentele de pază a frontierei de Vest, publică un vol. de versuri, *The Poet Scout* ⟨*Cercetașul poet*⟩, naivi ditirambi despre „viața eroică" a locuitorilor „pămînturilor sălbatice" din preajma Munților Stîncoși. Poeziile (pe care Crawford le recita pe la serbările populare) au fost puse pe muzică, multe dintre ele cîntîndu-se și azi, fără ca cineva să mai cunoască numele poetului.

— Apare vol. *Father Ryan's Poems* ⟨*Poemele părintelui Ryan*⟩, al cărui autor, Abram Joseph Ryan (1838—86), preot catolic, evoca pe un ton elegiac înfrîngerea sudiștilor în războiul civil.

— Howells publică romanul *The Lady of the Aroostook* ⟨*Doamna de pe « Aroostook »*⟩, poveste simplă a dragostei dintre o învățătoare de țară din Massachusetts și un tînăr din înalta societate bostoniană. Acțiunea, care se desfășoară pe corabia « Aroostook », îi prilejuiește lui Howells admirabile descrieri ale peisajului marin, evident influențate de Melville.

— Henry James publică romanul *An International Episode* ⟨*Un episod internațional*⟩, în care reia tema deosebirilor dintre

Scanned with OKEN Scanner

americani și europeni, a imposibilității realizării unei depline comuniuni sufletești.

— Adrian Emmanuel Rouquette scrie *La Nouvelle Atala* ⟨*Noua Atala*⟩, în care, reluîndu-l pe Chateaubriand, adaugă elemente de observație directă a vieții indienilor din Louisiana.

— Romanul umoristic *Rudder Grange* ⟨*Coviltirul*⟩, de Frank Stockton, devine o carte foarte populară, aventurile tinerilor însurăței — eroii cărții —, precum și cele ale slujnicei Pomona, o fată hazlie de la țară, circulînd în felurite ediții de-a lungul următoarelor decenii.

— Ziaristul George Washington Cable (1844—1925), din Louisiana, publică vol. de povestiri *Old Creole Days* ⟨*Vremurile de odinioară ale creolilor*⟩, scrise în spiritul „culorii locale", cu intrigă complicată, cu întîmplări neverosimile și cu un deznodămînt romanțios.

— Robert Louis Stevenson, aflat la San Francisco, unde își urmase logodnica americană, scrie povestirea autobiografică *The Amateur Emigrant* ⟨*Emigrantul amator*⟩, relatare a călătoriei sale din Anglia pînă în California.

— Actorul newyorkez James A. Herne (1839—1901) scrie, în colaborare cu David Belasco, *Hearts of Oak* ⟨*Inimi de stejar*⟩, dramă realistă a vieții domestice.

— John Burroughs publică un nou vol. de eseuri, *Locusts and Wild Honey* ⟨*Lăcuste și miere pădureață*⟩, scrise într-un sever stil scientist.

— Apare eseul *Progress and Poverty* ⟨*Progres și sărăcie*⟩, al lui Henry George (1839—97), care explică discrepanța dintre evoluția tehnică a națiunii și sărăcia individului prin proprietatea privată asupra pămîntului. Cartea va influența concepțiile numeroaselor grupări liberale și, mai tîrziu, ale aripii reformiste a Partidului Socialist, care considera că o reformă agrară va rezolva problemele societății capitaliste din America.

— Moare Theophilus Brown (n. 1811), croitorul cărturar din Worcester (Massachusetts), al cărui atelier fusese locul de întîlnire a multor scriitori de seamă din Noua Anglie. Scrisorile sale, publicate la cîteva luni după moarte, constituie documente extrem de valoroase ale vieții literare americane din sec. 19.

— **nov. 10** — La Springfield, capitala statului Illinois, se naște Nicholas Vachel Lindsay. (m. 1931)

— **dec. 8**] — Se naște, în Pennsylvania, Wallace Stevens. (m. 1955)

1880 R. H. Stoddard publică un vol. de *Poems*, foarte admirate de contemporani, unii declarîndu-le „model de eleganță poetică, dovadă că limba vorbită în America se poate mlădia în versuri frumoase". De pe la 1900, însă, critica se referă la aceste versuri ca la un „exemplu tipic de sentimentalism, de artificialitate, de lipsă de energie", cu toate că le recunoaște unele însușiri „de melodie și de fantezie a imaginilor".

— Apare romanul *The Stillwater Tragedy* ⟨*Tragedia de la Stillwater*⟩, al lui T. B. Aldrich. Amestec neîndemînatic de roman

Scanned with OKEN Scanner

1880 detectiv, de povestire sentimentală și de roman social, conceput din perspectivă conservatoare.

— Henry Adams (1838—1918) publică *Democracy: An American Novel* ⟨*Democrație. Un roman american*⟩. Apărută anonim, cartea zugrăvește viața politică americană, corupția și cinismul politicienilor, descrise cu un acut simț de observație. Intriga amoroasă, de importanță secundară în construcția romanului, e țesută, totuși, cu o anume îndemînare.

— A. W. Tourgée (1838—1905) publică romanul *Bricks Without Straw* ⟨*Cărămizi fără paie*⟩, în care demonstrează că eliberarea sclavilor negri nu poate deveni eficientă dacă în lutul „cărămizilor" nu se amestecă „paiele" unor reforme sociale, capabile să asigure „bazele unei dezvoltări libere" și să se opună activității rasiștilor.

— Un avocat și întreprinzător constructor de căi ferate, ofițer din Mississippi, publică romanul sentimental *The White Rose of Memphis* ⟨*Trandafirul alb din Memphis*⟩. Autorul, William Cuthbert Falkner (1825—89), va apare, în cărțile strănepotului său, William Faulkner, sub chipul colonelului Sartoris.

— Lew Wallace scrie romanul *Ben-Hur*, povestire sentimentală, plină de aventuri, de întîmplări neprevăzute despre ultimii ani ai Imperiului roman. Unul dintre cele mai populare romane ale vremii: se pare că, într-un interval de cîțiva ani, s-au vîndut 2 milioane de exemplare.

— Twain publică *A Tramp Abroad* ⟨*O haimana în străinătate*⟩, însemnări dintr-o călătorie pe care scriitorul o făcuse, cu 2 ani înainte, în Germania, Italia și Elveția. Descrierile de natură au un incontestabil simț al măreției; ele se asociază cu butade umoristice, cu povestirea unor farse de un gust discutabil, cu observații voit absurde. Cartea e ilustrată cu desene atribuite unui student lipsit de talent al școlii de artă, în realitate glume grafice ale lui Twain.

— Vol. de schițe, *Tales of the Chesapeake* ⟨*Povestiri din Chesapeake*⟩, de G. A. Townsend, corecte prezentări ale vieții de pe coasta Virginiei, în spiritul „culorii locale".

— Constance Fenimore Woolson publică vol. *Rodman the Keeper: Southern Sketches* ⟨*Rodman arendașul. Schițe din Sud*⟩, descrieri ale vieții din Carolina și din Florida în anii de dinaintea războiului civil și din perioada reconstrucției. Notațiile dezvăluie un real simț al dramaticului, peisajul social relevînd transformările adînci aduse de război. Unele episoade, cu o narațiune densă și cu o nuanțată analiză a psihologiei feminine, o anticipează — s-a spus — pe Margaret Mitchell.

— Se publică vol. de schițe *The Peterkin Papers* ⟨*Hîrtiile doamnei Peterkin*⟩, de Lucretia Peabody Hale (1820—1900) în care, prin mijlocirea unei doamne din Philadelphia, întruchipînd bunul-simț pragmatic al americanului mijlociu, sînt satirizați snobii din Boston. Personajul creat de Lucretia Hale va deveni foarte popular, reflexiile sale, pline de haz, circulînd adesea, sub formă de maxime, în folclorul urban de la începutul sec. nostru.

Scanned with OKEN Scanner

— Steele MacKaye (1842—94), actor newyorkez, compune melodrama *Hazel Kirke*, al cărei succes a fost asigurat de finalul fericit al unei acțiuni abundînd în întîmplări spectaculoase, țesute pe marginea unei iubiri curate, victorioasă împotriva tuturor invidiilor și intrigilor.

— La Chicago apare «*The Dial*» ⟨«*Cadranul*»⟩, revistă literară de ținută conservatoare. În 1918, odată cu stabilirea redacției la New York, colaborările lui Conrad Aiken, Van Wyck Brooks și Randolph Bourne o vor transforma într-o publicație promovînd radicalismul social și cultural. Din 1920, va deveni una dintre cele mai influente promotoare ale literaturii moderne și printre colaboratorii ei se vor număra T. S. Eliot, Theodore Dreiser, Thomas Mann, André Breton. Din 1926 pînă în 1929, cînd va înceta să apară, editorul ei va fi Marianne Moore.

1881 Ediția a 7-a a *Firelor de iarbă* cuprinde 20 de poeme noi și sistematizează toate ciclurile apărute în edițiile precedente într-o ordine pe care o vor respecta, de acum înainte, toți editorii cărții. Reacția violentă a oficialității puritane bostoniene a determinat retragerea cărții, care va fi publicată, într-o formă identică, în anul următor, la Philadelphia.

— Henry James publică romanul *The Portrait of a Lady* (*Portretul unei doamne*). Poveste de dragoste, plină de o grație tragică, proiectată pe un fundal italian, desenat cu un simț sigur al exotismului. O lume complicată, cu personaje ciudate, e surprinsă cu precizie, într-un stil care anticipează romanele de idei ale sec. 20.

— Apare un alt roman al lui Henry James: *Washington Square*, descriere a mediului american. Resortul acțiunii este o poveste de dragoste, în care sentimentul sincer e confruntat cu interesul meschin al unui arivist. Personajul central e o tînără idealistă dar foarte voluntară, care nu acceptă compromisuri și nu înțelege să se supună altor rațiuni decît acelora ale propriilor sentimente.

— Apare romanul *A Tallahassee Girl* ⟨*O fată din Tallahassee*⟩, de Maurice Thomson, prezentare sentimentală a vieții Sudului.

— Sarah Pratt McLean (1856—1935), învățătoare din Noua Anglie, publică vol. de povestiri *Cape Cod Folks* ⟨*Oamenii de la Cape Cod*⟩, cu viguroasă culoare locală, inspirate din viața unor mici așezări pescărești din Massachusetts și cuprinzînd numeroase elemente autobiografice.

— G. W. Cable scrie nuvela *Madame Delphine*, romanțioasă prezentare a vieții din New Orleans de la începutul sec., cînd orașul se afla sub stăpînirea bandei de pirați comandate de frații Lafitte.

— *Uncle Remus: His Songs and His Sayings* ⟨*Moș Remus. Cîntecele și snoavele lui*⟩, de Joel Chandler Harris (1848—1908), povestiri, versuri, cîntece din folclorul negrilor din Sud, scrise în dialect, cu un umor și o duioșie care le-au făcut să rămînă pînă astăzi unele dintre scrierile cele mai îndrăgite de copiii americani.

— Charles Dudley Warner, împreună cu care Twain scrisese *Epoca de aur* (1873), inaugurează seria de biografii critice

Scanned with OKEN Scanner

1881 « American Men of Letters ⟨« Literații americani »⟩, „ilustrînd influențele sociale, politice și morale" care s-au exercitat asupra scriitorilor. Cel dintîi vol. este dedicat lui Washington Irving; pînă în 1904, cînd seria și-a încetat apariția, au mai fost publicate 21 de vol., consacrate celor mai de seamă scriitori din sec. 19.
— Helen Hunt Jackson (1830—85) scrie *A Century of Dishonor* ⟨*Un secol de rușine*⟩, istorie a nedreptăților comise de guvernul american împotriva indienilor.
— Jefferson Davis (1808—89), președinte al Confederației sudiste în timpul războiului civil, publică *The Rise and Fall of the Confederacy* ⟨*Creșterea și prăbușirea Confederației*⟩. Cartea are drept scop să demonstreze că nu problema sclaviei fusese adevărata cauză a războiului, ci tendințele expansioniste ale Nordului industrial.
— Revista « *The Critic* » ⟨« *Criticul* »⟩, una dintre cele dintîi publicații care va comenta favorabil poezia lui Whitman și va publica « povestirile lui moș Remus ». Apare pînă în 1906.
— Revista « *The Century Illustrated Monthly Magazine* » ⟨« *Revista lunară ilustrată a secolului* »⟩ continuă politica dispărutei « *Scribner's Monthly* » (1870—81). De-a lungul anilor — apare pînă în 1930 — va publica opere importante ale lui Henry James, Howells, John Hay, Jack London și ale altor scriitori americani de seamă.
— **sept. 7** În orășelul Lyon (Carolina de Nord), moare Sidney Lanier (n. 1842). „Cînd a murit, în vîrstă de 39 de ani, se desăvîrșise ca un admirabil muzician; într-un răstimp de 10 ani (pentru că activitatea lui literară a început cu puțin înainte ca el să fi împlinit 30 de ani) a fost în stare să conferențieze despre romanul englez, despre Shakespeare și despre vechii poeți englezi. A scris cel mai original tratat de prozodie engleză, alături de care nu pot sta — atît cît mă pricep la acest gen de literatură — decît studiile lui Poe și ale lui Coleridge. Și a fost, în chip ireproșabil, cel mai bun poet american al generației lui. Dacă s-a mai născut un geniu după Keats, acesta a fost Lanier." (John Macy, *The Spirit of American Literature*, f.d. [1913?], p. 312); „Dacă Lanier ar fi trăit mai mult și ar fi avut parte de mai multă libertate, și-ar fi desăvîrșit — fără îndoială — instrumentul pe care și-a cîntat melodiile originale. Poezia lui ar fi fost recunoscută ca o poezie adevărată. În cea mai mare parte a ei, poezia aceasta nu a însemnat decît o succesiune de ritmuri și tonalități frumoase." (Alfred Kreymborg, *Our Singing Strength*, 1929, p. 162); „Cu siguranță, nici un alt artist nu și-a urmat vreodată idealul cu mai multă convingere, în mijlocul mai multor nenorociri; pentru mine, povestea vieții lui Lanier înseamnă o poveste sublimă. A avut tot ceea ce i-a lipsit lui Poe: răbdare, puritate, consecvență în afirmarea unui crez și un perfect echilibru sufletesc." (Hamlin Garland, *Roadside Meetings*, 1931, p. 146); „Protestul lui Lanier împotriva capitalismului e caracteristic unei atitudini americane și se deosebește de protestele unui poet englez cu care, din cauza dragostei pentru lucrurile frumoase și a dorinței de a le dărui contemporanilor, el e comparat adesea: William Morris ...

Scanned with OKEN Scanner

Această atitudine tipic americană va împiedica, probabil, formularea peste hotare a vreunei aprecieri cu adevărat generale, pentru că poezia lui cuprinde mai puține descrieri ale Americii decît se găsesc în poezia lui Whitman — și de aceea e mai greu să fie judecată — și e mai distinct americană decît aceea a lui Poe. El trebuie să-și găsească întotdeauna un ecou în conștiințele celor care iubesc America, iubesc strălucirea soarelui de pe cîmpiile ei largi și înțeleg spiritul american." (Aubrey H. Starke, *Sidney Lanier*, 1933, p. 451); „În cazul lui Lanier, eliminarea poemelor slabe trebuie operată drastic. Totuși, în cele șase sau șapte care rămîn, se poate deslușI semnul distinctiv al unui poet care scria mult mai bine decît își dădea el seama, care a creat o operă limitată, dar valoroasă, ale cărei trăsături de bază nu se aseamănă cu acelea produse de alți poeți mai mari." (Ed. W. Parks, *Southern Poets: Representative Selections*, 1936, p. CXVIII); „Din fericire, cei doi poeți ai sunetului, Poe și Lanier, nu au izbutit să se conformeze pe deplin propriilor principii estetice, atît de complicate. De fiecare dată, poetul lăuntric a fost mai puternic decît autorul teoriilor." (Stanley T. Williams, în *Literary History of the United States*, ed. Robert Spiller, vol. II, 1948, p. 906)

1882 La Philadelphia se retipărește ediția *Firelor de iarbă* care fusese retrasă, cu un an înainte, de îndată după publicarea la Boston. — Whitman publică, sub titlul *Specimen Days and Collect* ⟨*Zile de pomină și zile obișnuite*⟩, o autobiografie — care cuprinde și *Memoriile din vremea războiului* (1875). Fascinanta imagine a New Yorkului și a Brooklynului copilăriei se asociază cu însemnările dramatice din vremea războiului, cu scene din spitalele de răniți din Washington și cu notații poematice ale unor călătorii spre Vest, în Canada și la Boston, prilej de a exalta frumusețea grandioasă a naturii.

— Mary Ashley Townsend scrie *Down the Bayou and Other Poems* ⟨*În jos pe Bayou și alte poeme*⟩, versuri cuminți descriind peisajul Louisianei.

— Apare *A Modern Instance* ⟨*O pildă de viață modernă*⟩, roman de Howells. Surprinzînd deteriorarea relațiilor de familie sub influența goanei după înavuțire, cartea realizează o fină analiză psihologică a personajelor, motivîndu-le acțiunile printr-o atentă observație a evoluției lor sufletești.

— William Cuthbert Falkner publică romanul *The Little Brick Church* ⟨*Bisericuța de cărămidă*⟩, replică tîrzie, naivă, din perspectivă sudistă, la *Coliba unchiului Tom*.

— Romanul *Anne*, de Constance Fenimore Woolson descrie, pe un ton melodramatic, viața unei tinere venite dintr-un orășel de provincie în New Yorkul pe care-l vede ca pe un monstru, ucigaș al iluziilor.

— Mark Twain publică romanul *The Prince and the Pauper* (*Prinț și cerșetor*). Menit să fie o carte pentru copii, romanul întreprinde, de fapt, un atac violent împotriva relelor sociale din Anglia epocii Tudorilor. Povestea, aparent candidă, a moște-

Scanned with OKEN Scanner

1882 nitorului tronului și a cerșetorului care-și schimbă între ei identitatea e un pretext pentru descrierea cruzimii bisericii și a nobilimii, a suferinței celor săraci.

— Francis Marion Crawford (1854—1909) publică povestirea *Mr. Isaacs, A Tale of Modern India* ⟨*Domnul Isaacs, povestire din India modernă*⟩, al cărei erou, negustor de diamante, inaugurează o lungă serie de personaje romantice cu care Crawford își va popula romanele înfățișînd peisaje exotice din țările străbătute în călătoriile sale grăbite, întreprinse cu o curiozitate turistică.

— În « *The Century* », apare povestirea *The Lady or the Tiger?* ⟨*Doamna sau tigrul?*⟩, de Frank Stockton. Succesul ei (care a determinat frecventa republicare și, în 1888, compunerea unei operete, la fel de populară) se explică prin adoptarea unui ton ușor umoristic, prin acțiunea plină de întîmplări neprevăzute, prin decorul fabulos, de un pitoresc lipsit de emfază.

— Premiera dramei *Young Mrs. Winthrop* ⟨*Tînăra doamnă Winthrop*⟩, de Bronson Howard, una dintre cele mai violente satire de moravuri sociale din cîte s-au scris în ultimele decenii ale sec.

— Frank Hamilton Cushing (1857—1900), etnograf și arheolog care trăise multă vreme printre indienii zuni, publică — sub titlul *Myths of Creation* ⟨*Mituri ale creației*⟩ — traducerea unui poem epic al acestor triburi din Noul Mexic, socotită pînă astăzi drept unul dintre cele mai temeinice documente antropologice și literare apărute în Statele Unite.

— Thomas Robinson Hazard (1797—1886) publică — sub titlul *The Jonny-Cake Letters* ⟨*Scrisorile lui Jonny-Cake*⟩ — o culegere de folclor din ținutul său de baștină, conștiincios alcătuită, în care se poate urmări transformarea subiectelor originale, inspirate din viața agrară a primilor coloniști, în anecdote cu subiecte din industrie.

— Antropologul Daniel Garrison Brinton (1837—1899) editează primul din cele 8 vol. ale antologiei *The Library of Aboriginal American Literature* ⟨*Biblioteca de literatură americană indigenă*⟩, a cărei publicare se va încheia în 1890.

— Moare Henry Wadsworth Longfellow (n. 1807), la Cambridge (Massachusetts). „În opera lui voluminoasă, Longfellow mi se pare nu numai că e eminent în privința stilului și a formei de expresie poetică, semn al epocii prezente (o idiosincrasie, aproape o repulsie organică față de melodia verbală), ci și că dăruiește inimii omenești, gustului tuturor, ceea ce le e mai de preț, poezia, și așa trebuie să fie, pesemne, în firea lucrurilor. El e, desigur, acel gen de bard a cărui împotrivire față de lumea lipsită de idealuri, agresivă, stăpînită de idolul banului e în chipul cel mai elocvent necesară nației noastre; mai cu seamă în această epocă a Americii, epocă dominată tiranic de fabricant, de negustor, de financiar, de politician... pentru care și în mijlocul cărora el a venit ca poet al melodiei... poet al dulcelui amurg al trecutului Italiei, Germaniei, Spaniei, Europei de Nord, poet al delicateții generoase... Ar trebui să mă gîndesc îndelung dacă aș fi întrebat cine e cel care a făcut mai mult (și într-o direcție mai

1882 vrednică de laudă) pentru America. Mă îndoiesc că înaintea lui a fost vreun judecător mai subtil și un om care să aleagă poemele cu atîta pricepere. Traducerile numeroaselor poeme germane și scandinave sînt — se spune — superioare originalului. Nu se grăbește, dar nici nu lîncezește. Influența lui e asemenea unei băuturi bune sau aerului curat. El nu e un poet al șovăirilor, ci e întotdeauna robust, sugerînd miresme tari, mișcare și grație." (Walt Whitman, în „The Critic", vol. 2/1882, p. 101); „E de ajuns să privești un catalog detaliat al traducerilor din operele lui Longfellow... ca să măsori întinderea faimei lui. Lista include 35 de versiuni în germană ale unor cărți sau piese disparate, 12 în italiană, 9 în franceză și olandeză, 7 în suedeză, 6 în daneză, 5 în poloneză, 3 în portugheză, cîte 2 în spaniolă, rusă, maghiară, cehă, precum și traduceri în latină, ebraică, sanscrită, chineză, marathi, idiș — cu totul o sută de versiuni în 18 limbi, fără a vorbi, firește, de originalele englezești. Nu există dovada că vreun alt poet de limbă engleză din ultimul secol a fost atît de larg apreciat. Această superioritate relativă e evidentă mai ales în acea minunată enciclopedie literară, *catalogul* în mai multe volume al lui British Museum... Numărul articolelor care figurează, de pildă, sub numele lui Tennyson este, pînă în septembrie 1901, de 487; sub cel al lui Longfellow de 357; urmează apoi Browning 179, Emerson 158, Arnold 140, Holmes 135, Morris 117, Lowell 114, Whittier 104, Poe 103, Swinburne 99, Whitman 64." (T. W. Higginson, *Henry Wadsworth Longfellow*, în *American Men of Letters*, 1902, p. 246); „Uriașa lui popularitate, sentimentalismul său contagios, viziunea sa asupra Lumii Vechi, în acel moment în care America era deosebit de susceptibilă, toate acestea — într-o etapă literară cînd se constituia un nou grup de poeți — a aruncat o umbră peste o întreagă epocă a istoriei poeziei noastre. Lui Longfellow, mai mult decît oricărei alte cauze, i se datorează lipsa de vlagă a poeziei americane de-a lungul a două generații." (F. L. Pattee, *Sidelights on American Literature*, 1922, p. 248). „Nu a fost întru totul diferit de acei menestreli ai Evului Mediu care împrumutau deliberat unul de la altul modalități variate de a învesmînta o aceeași substanță poetică și nu se ridicaseră la noțiunea de expresie ca gest personal și, deci, la aceea de literatură ca proprietate individuală. Nu încape îndoială că acest corp cuprinzător de versuri narative, precum și unele poeme lirice cu sentiment agreabil și cu ritmuri ușoare își mai găsesc ecou în mediile subliterare... Celor preocupați de interpretarea omului, a naturii, a vieții umane, Longfellow nu le mai spune nimic." (Ludwig Lewisohn, *Expression in America*, 1932, p. 66); „Așa cum Longfellow ratează de multe ori perfecțiunea unor versuri care ar fi putut să ne provoace emoții poetice, tot așa încrederea lui placidă în omenire și lipsa de profunzime ne creează un sentiment de inadecvare... E adevărat că Longfellow nu pătrunde adînc în experiența umană, dar vede îndeajuns de clar acele fragmente de viață care ajung la privirile lui. Fără să fi avut un ochi lăuntric, profetic, el avea o înțelegere de bun-simț a faptelor și a încercat să folosească materiale diverse

Scanned with OKEN Scanner

1882 care dezvăluie un orizont cu mult mai larg decît ne-am fi putut aștepta dacă-l judecam numai din perspectiva blajinei predilecții, evidente în fundal." (George Arms, *The Fields Were Green*, 1953, p. 217); „Dintr-o perspectivă atît de confortabilă astăzi, *Poemele despre sclavie* ni se par foarte cuminți, dar nu trebuie să uităm că, la apariție, cartea nu a putut fi recenzată în «*Graham's Magazine*», pentru că vorba *sclavie* era interzisă în coloanele revistei. Mai tîrziu, cei mai apropiați sfătuitori literari ai lui Longfellow simțeau că *Scheletul în armură* se îndepărta în chip prea îndrăzneț de didacticismul epocii anterioare a literaturii americane. Apoi, un ziar din Boston deplîngea folosirea «legendelor prostești ale sălbaticilor băștinași» în *Hiawatha* ... Chiar și în 1882, un admirator, F. H. Underwood, mărturisea că *Tragediile din Noua Anglie* i s-au părut prea depresive și dureroase." (Edward Wagenknecht, *Longfellow: A Full-Length Portrait*, 1955, p. 80); „Pretutindeni în opera lui Longfellow se observă tendința de a lucra minuțios detaliile; de a subordona scenele sau întîmplările elementelor reale pe care le proiectează; muzicalitatea forțată, în care cuvîntul-rimă nu-și are altă justificare decît ca un cuvînt-rimă. Asemenea procedee sînt, totuși, folosite cu bune urmări. Poemele sînt adevărate mijlocitoare între cititor și lumea reală, ajutîndu-l să-și ajusteze această lume la visele și fanteziile lui." (Roy Harvey Pearce, *The Continuity of American Poetry*, 1961, p. 241)

— La Concord (Massachusetts), moare Ralph Waldo Emerson (n. 1803); de mai mulți ani, o grea boală de nervi îl izolase de restul lumii. „Ceremonia funerară a lui Emerson a fost impresionantă și elocventă, dar nimic din tot cît s-a spus cu acest prilej nu era la fel de impresionant ca omul care zăcea în coșciug... Cine, văzîndu-l o dată, i-ar fi putut uita înfățișarea?... Fiecare vorbă a lui era rostită astfel încît să-și dobîndească întreaga putere și deplinul înțeles; și nimeni n-ar fi putut să-și prezinte conferințele atît de captivant cum o făcea el." (Julian Hawthorne, în „Harper's Magazine", vol. 65/1882, pp. 278, 279); „Poezia lui Emerson nu e de felul aceleia care țîșnește din pasiune, ci dintr-o nevoie intelectuală de expresie intensă și sublimată. Vedem pasul pe care l-a făcut de la proză la poezie, și acest pas e cel mai scurt cu putință. Drumul poeziei lui e stîngaci, uneori de-a dreptul greoi, ca și cum natura i-ar fi dat picioare să umble, și nu aripi să zboare." (John Morley, *Ralph Waldo Emerson, An Essay*, 1884, p. 26); „Poezia lui ocupă un loc cu totul particular. Ca regulă generală, ea se supune canoanelor artei poetice; multe versuri sînt de un înalt lirism, finisate cu pricepere. Dar ar fi prea simplist să o socotim ca mijloc de a exprima un gînd căruia nu i s-ar fi găsit o formă atît de concisă în proză. Cînd Emerson voia să dea vorbelor sale mai multă putere de convingere, o exaltare neobișnuită, o adîncime neobișnuită a înțelesurilor, cea mai adîncă intensitate a convingerilor lui, aborda o formă poetică. Cine nu ține seama de acest lucru, nu-l poate interpreta pe Emerson ca poet... Nu e de mirare că Emerson a anticipat, în cîteva poeme de-ale sale, ultimele concluzii ale evoluționismului.

Scanned with OKEN Scanner

1882 El a fost cîntărețul drumului ascendent al Naturii și al drumului Înainte al Omului." (Charles, F. Richardson, *American Literature, 1607—1885*, vol. II, 1888, pp. 139, 168); „Emerson a trăit într-o lume a idealului, luminată palid de lună, în care puține lucruri erau în stare să îmblînzească pasiunile feroce și remușcările chinuitoare ale naturii umane. A fost o voce care s-a adresat intelectului și conștiinței, și nu sufletului." (Richard Holt Hutton, *Criticism on Contemporary Thought and Thinkers*, 1894, p. 58); „Oricît sînt de diferiți ca oameni, Franklin și Emerson sînt amîndoi americani tipici, ei sugerează împreună cele două laturi ale caracterului american. Franklin reprezintă realul, Emerson idealul. Franklin — proza vieții americane, Emerson — poezia ei ... Cînd Emerson te îndeamnă « să-ți mîni căruța spre o stea », Franklin e gata să-ți dea o unsoare de prima calitate pentru roți." (Brander Matthews, *An Introduction to the Study of American Literature*, 1896, p. 108); „Modul în care Emerson privea lucrurile era cu totul opus celui în care le priveau Carlyle și Ruskin. Pentru el, universul se afla într-o stare perfectă de sănătate, iar cei care negau asta erau bolnavi. Diagnosticul pus de el era formulat întotdeauna pe un ton afirmativ și îndreptățea cele mai mari speranțe. Criticii lui au spus că a scos din ecuație puterile răului, iar din viziunea lui filosofică a înlăturat persistența și omniprezența păcatului." (Joel Benton, în „The Outlook", 68/1901, p. 407); „Emerson a fost un yankeu iscusit și, dintr-un instinct cu adevărat yankeu, a trecut de partea cîștigătorilor; a fost un suflet voios, de copil care nu percepea răul, după cum nu percepea nimic din ceea ce nu se potrivea transcendentalismului său." (George Santayana, *Winds of Doctrine* 1913, p. 197); „Indiferent de valoarea răspunsului estetic la natură și la arta literară, lui Emerson îi lipsea energia emoțională. Pasiunea lui spirituală ... se potrivește anevoie timpurilor moderne, dar dragostea pentru omenire abia pîlpîia în sufletul lui și, în consecință, nu a izbutit să-și exteriorizeze sentimentele." (Norman Foerster, *American Criticism*, 1928, p. 104); „Îi lipseau mijloacele temperamentale care l-ar fi ajutat să progreseze pe drumul pe care și-l alesese. De fiecare dată, în tot ceea ce întreprindea, la început, trebuia să se gîndească de mai multe ori, să cumpănească tot ceea ce avea de făcut, toate senzațiile, toate emoțiile și pasiunile ... Dacă filosoful, rareori desăvîrșit, se întîlnea cu poetul, rezultatul era o poezie sau un poem în proză de o mare putere și originalitate." (Alfred Kreymborg, *Our Singing Strength*, 1929, p. 68); ...„Misterul lui Emerson se dezleagă, e misterul unei minți întreprinzătoare, sagace, dintre cele mai alese, o minte care nu pătrundea problemele umane, adînci, primordiale, tragice, o minte aproape abstractă, dezmembrată, fină dar fără forță, lipsită de sînge, prea senină, niciodată sumbră, aproape niciodată tulburată în adîncurile ei, pentru că nu avea contact direct cu problemele și cu conflictele ce izvorăsc din patimile omenești, din relațiile, neîmplinirile, triumfurile și deznădejdile oamenilor." (Ludwig Lewisohn, *Expression in America*, 1932, p. 117); „A exercitat o influență eliberatoare în sensul că i-a stimulat pe oameni să părăsească dogmele care-și pierdu-

Scanned with OKEN Scanner

1882 seră înțelesul și le-a dat curajul să se bizuie pe ei înșiși." (Henry B. Parkes, *The American Experience*, 1947, p. 190); „Ideile lui Emerson erau... locurile comune ale mișcării romantice, dar limbajul lui era acela al amvonului calvin." (Yvor Winters, *In Defense of Reason*, 1947, p. 587); „Emerson, care nu avea știința și puterea lui Coleridge de a defini lucrurile, aruncă un alt soi de lumină asupra originilor gustului modern. Operele lui sînt asemenea unui monolog continuu în care originile simbolismului sînt mereu prefigurate. Deși nu ajunge niciodată să spargă cochilia, exemplifică în modul cel mai clar sensibilitatea nouă, întrupînd-o într-un act de continuitate. Eșecul s-a datorat lipsei unui scop precis formulat, dar virtutea lui a fost onestitatea." (Charles Feidelson, Jr., *Symbolism and American Literature*, 1953, p. 123); „Emerson visa ca America să instaureze un mod de viață diferit de cel al Europei. Visa că Lumea Nouă o să împlinească idealurile de libertate și democrație enunțate în Declarația de Independență." (Frederic I. Carpenter, *American Literature and the Dream*, 1955, p. 25); „Gîndirea lui Emerson, chiar și la bătrînețe, în anii lui cei mai sceptici, prezintă un anume tip de optimism și nu o formă a simțului tragic, iar ceea ce vreau să spun e că, orice am crede despre filosofia lui, ea se clădise nu numai pe o experiență personală profundă, ci și pe o viziune a Răului; o filosofie care nu era, în nici un fel, specifică lui Emerson și nici nu se exprima în vreun chip original în scrierile lui. Dimpotrivă, avea o lungă și augustă tradiție în gîndirea occidentală și sugera analogii nu numai cu gîndirea Europei, ci și în aceea a Orientului. Pe scurt, ea e teoria care identifică Răul cu Non-existența, cu Negația, cu absența Ființei pozitive." (Newton Arvin, în „The Hudson Review", Spring, 1959, p. 46); „Opera sa conține un sistem de idei și poate fi citită ca o demonstrație a unei metode de investigație. Autorul ei e, însă, într-un chip fundamental pentru înțelegerea scrierilor sale, un om al cuvintelor. Mesajul său e transmis printr-un ton specific, prin metafore, prin ritmuri limpezi ale prozei, și nu poate fi înțeles altfel decît în felul acesta. Dacă nesocotim însușirile literare ale acestei opere, îi pierdem adevăratul înțeles al înțelesului." (Jonathan Bishop, *Emerson on the Soul*, 1964, p.5)

— **febr. 2** — Moare Richard Henry Dana, Jr. (n. 1815). „Pînă la Richard H. Dana și la Melville, marinarii flotei comerciale nu au fost înfățișați în literaturile engleză și americană. Dana și Melville erau americani. Ei au fost cei dintîi care au dezvăluit... viața oamenilor într-o asemenea temniță plutitoare, felul în care sînt hrăniți, cum dorm, chinurile și amărăciunile lor, oboseala cruntă, ucigătoare din clipa în care părăsesc nava, în contrast cu banii adunați de călăul lor, șeful de echipaj." (William Clark Russell, *A Claim for American Literature*, în „North American Review", 1892, p. 138)

— **mai. 8** — Moare, uitat aproape cu totul, Jones Very (n. 1813). Cîndva, poemele sale pe care pretindea că i le comunicase „Sfîntul Duh" stîrniseră o oarecare senzație; dar — după ce

Scanned with OKEN Scanner

poetul fusese internat într-un spital de boli nervoase — sonetele sale (despre care Bryant crezuse cîndva că ar fi „printre cele mai frumoase din lirica americană") nu au mai atras atenția criticii și a cititorilor și nu vor fi publicate în vol. decît în 1886. „Misticismul lor morbid l-a osîndit, înainte de a fi fost în stare să-și descopere adevăratele calități, sensibilitatea de pictor al naturii și muzicalitatea versurilor." (James L. Onderdonk, *History of American Verse*, 1901, p. 188)

1883 *Sonetele* lui Jones Very sînt editate de prietenul său, William P. Andrews. „Lui Very i-a fost hărăzită o recunoaștere din partea unor minți nobile, dar nu s-a bucurat de popularitate. Bryant, Emerson și Hawthorne i-au lăudat poemele și glasul care se deslușea în slova lor. Spiritul din care a izvorît poezia lui Very era acela al unui om puțin obișnuit, care nu poate fi înțeles fără a fi studiat în mod special, cu toate că versurile pot fi deslușite fără dificultate." (Arthur B. Simonds, *American Song*, 1894, p. 57)

— Apare, postum, poemul *The Song of the Cattahoochee* ⟨*Cîntecul fluviului Chattahoochee*⟩, al lui Lanier. Exemplificînd concepția „poeziei ca muzică", poemul introduce variații ritmice și efecte onomatopeice menite să sugereze alternanțe melodice.

— Sub pseudonimul « Benj F. Johnson », ziaristul James Whitcomb Riley (1849—1916) din Indiana publică vol. *The Old Swimmin'Hole, and 'Leven More Poems* ⟨*Vechiul iaz și unsprezece alte poeme*⟩. Scrise în dialectul din Vestul mijlociu, poemele au fost primite favorabil de către public care „a apreciat autenticitatea frustă a versurilor, capacitatea de a se bucura simplu de priveliștile naturii." (James T. Porter, *Poets of Indiana*, 1961, p. XIII)

— Un alt vol. dedicat peisajului și oamenilor din Indiana e *Songs of Fair Weather* ⟨*Cîntecele timpului frumos*⟩, de Maurice Thompson. Compuse pe un ton romantic, poemele lui păcătuiesc printr-o viziune convențională, mai puțin spontană decît aceea a lui Riley.

— *Poems of Passion* ⟨*Poemele pasiunii*⟩, de Ella Wheeler [Wilcox — poeta din Wisconsin care debutase în 1872 cu versuri submediocre îndemnînd la temperanță — sînt respinse de critică pentru „imoralitate", ceea ce o transformă pe autoare într-o eroină a libertății de opinie. Citite astăzi, poemele surprind tocmai prin conformism, prin timiditatea exprimării sentimentului erotic.

— Apare, postum, romanul *Dr. Grimshawe's Secret* ⟨*Secretul doctorului Grimshawe*⟩, de Nathaniel Hawthorne, publicat de Julian Hawthorne (1846—1934), fiul scriitorului. Acțiunea, construită după tiparul romanului gotic, abundă în apariții misterioase, creează o atmosferă apăsătoare, un peisaj sumbru, și se încheie, conform convenției, cu izbînda celor buni și drepți.

— Constance Fenimore Woolson publică romanul *For the Major* ⟨*Pentru maior*⟩, încercare de reconstituire a „culorii locale" din Carolina de Nord; pretextul epic e pus la îndemînă de povestea

Scanned with OKEN Scanner

1883 unei femei care își sacrifică viața, rămînînd în preajma soțului ei bolnav și încercînd să-i apere iluziile că Sudul de dinainte de război nu s-a schimbat în nici un fel.

— Amélie Rives (1863—1945), poetă și romancieră din Virginia, publică *The Quick or the Dead?* ⟨*Cel viu sau cel mort?*⟩, de un psihologism minor, influențat evident de proza prerafaelită cu care scriitoarea făcuse cunoștință în anii șederii sale în Anglia.

— Robert Grant (1852—1940), jurist din Boston, scrie romanul *An Average Man* ⟨*Un om obișnuit*⟩, convențională opoziție între tipul onest și cel însetat de bani și de glorie.

— Apare *The Hoosier Schoolboy* ⟨*Școlarul din Indiana*⟩, romanul lui Edward Eggleston, analiză lucidă a condițiilor deprimante de învățătură din școlile americane de la țară întreprinsă cu mijloacele realismului.

— Apare *The Led-Horse Claim: A Romance of a Mining Camp* ⟨*Galeriile de la Led-Horse. Povestire dintr-o tabără de mineri*⟩, de Mary Hallock Foote (1847—1938). Poveste de dragoste, ale cărei episoade se împletesc cu întîmplările dramatice dintr-o așezare de mineri din Colorado, povestite cu un evident simț realist. Acțiunea este motivată de împrejurări sociale, descrise cu naturalețe.

— Mark Twain publică povestirea autobiografică *Life on the Mississippi (Viața pe Mississippi)*. Primele 3 capitole reconstituie istoria fluviului, din zilele descoperirii sale de către exploratorii europeni; următoarele 19 capitole (publicate mai întîi în «*Atlantic Monthly*») relatează întîmplări din copilăria scriitorului, petrecută pe malurile fluviului Mississippi, nostalgică relatare a vremii vapoarelor cu zbaturi, a piloților îndrăzneți și a lungilor călătorii pe apă, din Minnesota pînă în Golful Mexic. (Unul dintre capitole, deși scris pentru *Huckleberry Finn*, nu fusese inclus în roman.) Cartea cuprinde și o polemică violentă cu romantismul lui Walter Scott, dezvăluind „efectul nefast pe care l-a avut asupra literaturii din Sud". Partea a 2-a a vol. e alcătuită din notații disparate, descrieri, amintiri, cărora le lipsește verva primelor capitole.

— *Dialect Tales* ⟨*Povestiri în dialect*⟩, de Katharine Sherwood MacDowell (1849—83) sînt adunate în vol. la scurtă vreme după moartea prematură a autoarei. Schițele, compuse în spiritul „culorii locale", evocă oameni și priveliști din valea inferioară a lui Mississippi.

— George Wilbur Peck (1840—1916), ziarist din Wisconsin, își adună schițele umoristice publicate pînă atunci în diverse periodice în vol. *Peck's Bad Boy and His Pa* ⟨*Băiatul cel rău al lui Peck și tăticul lui*⟩. Umorul lui Peck se bazează îndeosebi pe relatarea farselor răutăcioase ale unui băiețandru, obosit de povețele nesfîrșite ale unui tată prea grijuliu.

— În povestirea *The Siege of London* ⟨*Asediul Londrei*⟩, care dă titlul vol. publicat în acest an, Henry James modifică perspectiva relațiilor dintre americani, reprezentanți ai unei lumi candide și viguroase, și europeni — snobi și obosiți sufletește, așa cum apăruseră de cele mai multe ori în proza lui de pînă atunci.

Scanned with OKEN Scanner

1883 Eroina — o văduvă americană bogată — e văzută ca un fel de reîntrupare a Rebeccăi Sharp *(Bîlciul deșertăciunilor)*, arivistă fără scrupule, care se ambiționează să cucerească înalta societate londoneză. Spre deosebire de personajul lui Thackeray, ea își împlinește planurile și, într-o viziune pesimistă, triumfă spectaculos.
— Edgar Watson Howe (1853—1937), ziarist din Kansas, publică *The Story of a Country Town* ⟨*Povestea unui tîrg de provincie*⟩. Acțiunea melodramatică se asociază cu o descriere de un realism brutal a oamenilor și locurilor din Vestul mijlociu.
— În «*Longman's Magazine*», apare *Across the Plains* ⟨*De-a latul cîmpiilor*⟩, de R. L. Stevenson; continuare a *Emigrantului Amator* (1879), ea relatează, într-un stil colorat, o călătorie cu trenul de la New York la San Francisco, prilej al unor însemnări savuroase despre America.
— Elizabeth Stuart Phelps Ward continuă, cu *Beyond the Gates* ⟨*Dincolo de porți*⟩, seria povestirilor sale fantastice, a căror acțiune e, de fapt, o proiectare a faptelor din *Vechiul Testament*.
— *On Land and Sea* ⟨*Pe uscat și pe apă*⟩, vol. de povestiri al lui William Henry Thomes (1824—95), e o colecție de amintiri din tinerețe, din vremea cînd — asemenea multor adolescenți — autorul, sub influența povestirilor lui Richard Dana, plecase în California, în căutarea aventurii și a exoticului.
— Primele reprezentații cu spectacolul *The Wild West* ⟨*Vestul sălbatic*⟩, pus în scenă de William Frederick Cody. El însuși transformat de «romanele de 10 cenți» într-un erou convențional (Buffalo Bill⟩, Cody făcea din spectacolele organizate de el o imagine fals exotică a Vestului, căreia filmele de mai tîrziu ale Hollywoodului îi vor rămîne în bună parte datoare.
— Premiera piesei *Daisy Miller*, dramatizare de Henry James după romanul său din 1878.
— Parker Pillsbury (1809—98), fruntaș al luptei pentru drepturi civile, ziarist din Massachusetts, publică *Acts of the Anti-Slavery Apostles* ⟨*Faptele apostolilor anti-sclavagismului*⟩, istorie a mișcării aboliționiste din Noua Anglie.
— Apare *Walt Whitman*, eseu consacrat personalității poetului, de Richard Maurice Bucke (1837—1902), medic psihiatru, entuziast admirator al operei whitmaniene. Multe dintre interpretările mistice ulterioare ale acestei opere își află originea în eseul lui Bucke.
— Invitat în Statele Unite pentru un ciclu de conferințe, esteticianul englez Matthew Arnold (1822—88) își exprimă îndoiala că operele scriitorilor americani contemporani, inclusiv aceea a lui Emerson (căreia îi consacră o analiză separată), reflectă adevăratele calități ale Americii. Conferințele, publicate în vol. sub titlul *Discourses in America* ⟨*Conferințe din America*⟩, vor fi întîmpinate cu multe rezerve de intelectualii americani.
— La «Clubul Serilor de Luni», din Hartford (Connecticut), Mark Twain ține conferința *What Is Happiness?* ⟨*Ce e fericirea?*⟩; revăzută în 1898 și publicată în 1906, fără numele autorului, sub titlul *What Is Man?* ⟨*Ce e omul?*⟩; ea reflectă, sub forma unui dialog platonician, concepțiile pesimiste ale lui Twain. Omul —

Scanned with OKEN Scanner

declară scriitorul — e doar un mecanism căruia-i lipsește posibilitatea exercitării liberului arbitru; un mecanism acționat de egoism și de rapacitate. Twain pledează pentru idealuri mai largi care să-i îngăduie omului să-și apere fericirea, militînd pentru fericirea tuturor semenilor săi.

— sept. 17 În orășelul Rutherford (New Jersey) se naște William Carlos Williams. (m. 1963)

1884 Publicarea postumă a lungului poem liric *Katie*, de Henry Timrod, pe care poetul îl dedicase cîndva soției sale, nu izbutește să alunge uitarea ce înconjura de mai multă vreme, pe nedrept, opera celui supranumit cîndva « Byronul Sudului ».

— Apare *The Rape of Florida* ⟨*Violarea Floridei*⟩, de Albery Allson Whitman (1851—1901), poet de culoare, ale cărui versuri povestesc istoria tragică a sclavilor aduși din Africa și a indienilor; poemul va fi republicat în 1885, sub titlul *Twasinta's Seminoles* ⟨*Seminolii din Twasinta*⟩.

— Louise Imogen Guiney (1861—1920) publică vol. *Songs at the Start* ⟨*Cîntece la început*⟩; scrise în maniera lui Tennyson, versurile poetei din Boston dovedesc persistența manierismului minor în poezia americană a vremii.

— Omițînd capitolele apărute în *Viața pe Mississippi*, Mark Twain publică romanul *The Adventures of Huckleberry Finn (Aventurile lui Huckleberry Finn)*, la care lucra din 1876. „Mark Twain a fost un umorist al vieții regiunilor de frontieră. Inteligența lui literară a fost modelată în teme și forme care s-au dezvoltat din umorul frontierei ... De la umorul povestitorilor anonimi din aceste regiuni pînă la figura lui Huckleberry Finn există o linie trasată limpede și Huckleberry Finn nu a putut să vină pe alt drum decît pe acesta." (Bernard De Voto, *Mark Twain's America*, 1932, p. 241); „În formă și în stil, *Huckleberry Finn* e aproape o operă desăvîrșită ... Forma cărții e bazată pe cea mai simplă dintre formele romanului, picarescul, romanul drumurilor, care-și adună incidentele de-a lungul călătoriilor eroului. Dar, așa cum spune Pascal, « rîurile sînt drumuri care se mișcă », și mișcarea drumului, viața lui misterioasă, transformă simplitatea primitivă a formei: drumul însuși e cel mai important personaj în romanul drumurilor, și plecarea eroului din preajma rîului, și întoarcerea lui compun un motiv epic subtil și plin de semnificații. Simplitatea lineară a romanului picaresc e modificată de organizarea dramatică foarte clară a acțiunii ... În privința stilului, acesta e de-a dreptul definitiv pentru literatura americană. *Huckleberry Finn* a stabilit, în proza scrisă, virtuțile vorbirii colocviale americane. Aceasta nu are nimic a face cu pronunțarea sau cu gramatica. Ea trebuie pusă în legătură cu folosirea liberă a limbajului. Și, mai ales, cu structura frazei, care e simplă, directă, fluentă, păstrînd ritmul grupurilor de cuvinte și intonațiile limbii vorbite." (Lionel Trilling, *The Liberal Imagination*, 1953, pp. 116—17); „El nu e independența Pionierului

Scanned with OKEN Scanner

1884 American tipic sau simbolic, ci independența hoinarului. Existența lui pune sub semnul întrebării valorile Americii, precum, și valorile Europei; el reprezintă un afront față de «spiritul pionierilor» ca și față de «întreprinderea de afaceri». El e o stare a naturii ... într-o lume veșnic ocupată, e omul căruia nu-i pasă de nimic. Într-o lume rapace, întemeiată pe spiritul de concurență, el se simte bine trăind de azi pe mîine." (T. S. Eliot, Prefață la *Adventures of Huckleberry Finn*, 1950, pp. XV—XVI); „Huck pare a fi primul erou existențialist, un fel de strămoș ciudat al Străinului lui Camus, al protagoniștilor lui Jean-Paul Sartre sau al personajelor negative din opera de tinerețe a lui Hemingway. Dar, cît de livrești și de abstracte par acestea în comparație cu Huck! El nu e produsul nici unei metafizici, ci e teribila țîșnire a spiritului Americii care pîndea în străfunduri. Prin el, obsedanta temă americană a singurătății atinge un nivel maxim al expresiei, fiind în sfîrșit acceptată nu ca o binecuvîntare vrednică de toată rîvna noastră, nici ca un blestem de care se cuvine să fugim, ci — foarte simplu — ca un destin uman. Ahab e înzestrat cu însușiri mitice; dar Huck *este* un mit. El nu a fost inventat, ci descoperit de cineva aflat îndeajuns de aproape de spiritul popular ca să-i înțeleagă miturile, și spiritul popular vorbește prin el. Twain ironiza uneori spiritul popular, dar niciodată n-a fost alienat de acest spirit. Și cînd se confunda cu adevărat cu el ... scriitorul și oamenii simpli ai Americii îl visau pe Huck, visau, cu alte cuvinte, visul anti-american al Americii." (Leslie Fiedler, *Love and Death in the American Novel*, 1960, p. 589)

— John Hay, fostul secretar al lui Lincoln, publică, anonim, romanul *The Bread-Winners* ⟨*Cei care cîștigă pîinea*⟩; folosind pretextul epic al arivismului, înfățișează, de pe poziții conservatoare, conflictul dintre muncă și capital.

— *The Entailed Hat* ⟨*Pălăria moștenită*⟩, roman de George Alfred Townsend, are ca subiect răpirea negrilor liberi de către bande plătite de negustorii de sclavi, în ajunul războiului civil.

— Sarah Orne Jewett publică romanul *A Country Doctor* ⟨*Un doctor de țară*⟩; povestind viața unei fete care refuză căsătoria pentru a putea îmbrățișa cariera de medic, apără ideile feminismului, militînd pentru dreptul femeilor la viață și pentru drepturi egale cu ale bărbaților.

— Apare romanul *Ramona*, de Helen Hunt Jackson a cărui acțiune, inspirată de evenimente reale, cunoscute de autoare din vremea în care lucrase la Comisia de investigare a rezervațiilor, relatează momentul cuceririi Californiei de către anglo-saxoni, cînd satele indiene au fost distruse și averile spaniolilor confiscate.

— Sub pseudonimul «Frances Snow Compton», Henry Adams publică romanul *Esther*, o prezentare vie a lumii artistice din New York (unul dintre personaje, Wharton, de pildă, e Saint-Gaudens, cel mai proeminent sculptor american al vremii). În același timp, cartea constituie o pledoarie pentru cugetarea liberă pe care o opune misticismului protestant.

Scanned with OKEN Scanner

— Katherine Sherwood MacDowell publică un nou vol. de povestiri inspirate din viața oamenilor de pe Mississippi, *Suwanee River Tales* ⟨*Poveștile de pe rîul Suwanee*⟩, compuse în spiritul esteticii profesate de mișcarea „culorii locale".

— Mary Noailles Murfree (1850 — 1922) scrie un vol. de povestiri a căror acțiune, vădind un simț acut al realității aspre din Sud, era influențată de teoria „ culorii locale". *In the Tennessee Mountains* ⟨*În munții din Tennessee*⟩ apare sub pseudonimul « Charles Egbert Craddock », numele eroului unei povestiri publicate de scriitoare, cu ani în urmă, în « *Atlantic Monthly* ».

— Un nou vol. în spiritul „ culorii locale" al lui Joel Chandler Harris, creatorul „unchiului Remus" (1879): *Mingo, and Other Sketches in Black and White* ⟨*Mingo și alte schițe în alb și negru*⟩, înfățișînd peisaje și chipuri din Georgia.

— *Stray Leaves from Strange Literatures* ⟨*Frunze răzlețe din literaturi străine*⟩, legende adunate din diverse literaturi. Autorul, Lafcadio Hearn (1850—1904), se născuse într-o insulă din Marea Ionică, studiase în Franța și în Anglia și emigrase în Statele Unite în 1869. Foarte sărac, aproape orb, suferind de un cumplit complex de inferioritate, Lafcadio Hearn a lucrat o vreme, fără succes, ca ziarist la Cincinnati și la New Orleans. *Frunzele*, una dintre primele mărturii ale înclinației sale pentru literaturile exotice, au trecut aproape neobservate și au fost redescoperite abia în sec. 20.

— John Peter Altgeld (1847—1902) scrie *Our Penal Machinery and Its Victims* ⟨*Mașinăria ncastră judiciară și victimele ei*⟩, eseu în care demonstrează că sistemul juridic american e îndreptat împotriva celor săraci. Altgeld va fi ales guvernator al statului Illinois, calitate în care îi va grația pe conducătorii celebrei mișcări muncitorești din Haymarket (la Chicago), și va protesta împotriva trimiterii trupelor federale pentru înăbușirea unor greve. Va deveni eroul poemului *The Eagle That Is Forgotten* ⟨*Vulturul uitat*⟩ (1913), de Vachel Lindsay și al romanului *The American* ⟨*Americanul*⟩ (1946), de Howard Fast.

— Lowell publică eseul *On Democracy* ⟨*Despre democrație*⟩, scris de pe pozițiile conservatoare ale aristocrației europene.

— Ia ființă, la New York, « Grolier Club », asociație al cărei scop era „promovarea artelor grafice".

1885 Edmund Clarence Stedman publică antologia *The Poets of America* ⟨*Poeții Americii*⟩, o consemnare obiectivă a situației liricii Statelor Unite la sf. sec. 19.

— Will Carleton, poet al priveliștii bucolice a vieții rurale americane, publică ciclul *City Ballads* ⟨*Baladele orașului*⟩, viziune apocaliptică a „cetății moderne care ucide", a lumii citadine plină de păcate.

— Apare *A Mortal Antipathy* ⟨*Dușmănie de moarte*⟩, de Oliver Wendell Holmes. Roman psihologic, încercînd să explice, naiv, misoginismul unui tînăr, altminteri echilibrat și delicat, precum și vindecarea lui, prin puterea propriei voințe.

Scanned with OKEN Scanner

— William Dean Howells scrie romanul social *The Rise of Silas Lapham* ⟨*Ascensiunea lui Silas Lapham*⟩, ale cărui personaje trăiesc drama confruntării dintre proaspeții îmbogățiți și vechea aristocrație bostoniană.

— John Esten Cooke publică *My Lady Pokahontas: A True Relation of Virginia* ⟨*Doamna Pokahontas. Povestire adevărată din Virginia*⟩, roman istoric plin de culoare, a cărui acțiune e construită cu abilitate.

— Replicînd romanului *Cei care cîștigă pîinea* (1884) al lui Hay, Henry Francis Keenan (1850—1928) publică, tot anonim, *The Money-Makers* ⟨*Cei care fac bani*⟩, în care dezvăluie speculațiile financiare ale politicienilor, lupta lor lipsită de scrupule împotriva organizațiilor muncitorești.

— Pastorul protestant Josiah Strong (1847—1916) publică utopia *Our Country* ⟨*Țara noastră*⟩, care oferă imaginea unei „purificări umaniste a capitalismului".

— Thomas Allibone Janvier (1849—1913) publică vol. *Color Studies* ⟨*Studii de culcare*⟩, schițe înfățișînd viața din Mexic și din Greenwich Village. Stilul denotă simțul pitorescului, capacitatea de a creiona portrete verosimile.

— Ulysses Simpson Grant (1822—85), fostul general victorios din războiul civil, președinte al Statelor Unite (1869—77) publică *Personal Memcirs* ⟨*Memorii personale*⟩, care — prin stilul lor direct, lipsit de preocuparea de a înfrumusețea faptele — rămîn una dintre cele mai prețioase surse istorice ale unei epoci frămîntate.

— **febr. 7** În orășelul Sauk Centre (Minnesota) se naște Harry Sinclair Lewis. (m. 1951)

— **mart. 6** La Niles (Michigan), se naște Ringgold Wilmer Lardner. (m. 1933)

— **oct. 30** Se naște, la Hailey (Idaho), Ezra Weston Loomis Pound. (m. 1972)

1886 Whittier scrie poemul epic *St. Gregory's Guest* ⟨*Oaspetele Sfîntului Grigorie*⟩, mărturisind consecvența cu care, de aproape 2 decenii, poetul se îndrepta spre tematica rurală.

— Apare poemul *John Brown and the Heroes of Harper's Ferry* ⟨*John Brown și eroii de la Harper's* (sic!) *Ferry*⟩, de William Ellery Channing.

— Henry James publică romanele: *The Princess Casamassima* ⟨*Prințesa Casamassima*⟩ și *The Bostonians* ⟨*Bostonienii*⟩. Cel dintîi — a cărui eroină apăruse și în *Roderick Hudson* (1876) — e o poveste inspirată din activitatea cercurilor anarhiste londoneze, căreia i se suprapune o poveste de dragoste, realizată cu un mare rafinament al mijloacelor artistice. Conflictul social e interpretat dintr-o perspectivă utopică, rezolvarea lui lăsîndu-se în seama intervenției „celor buni și generoși". *Bostonienii* înfățișează agitația din jurul luptelor feministe, James pronunțîndu-se limpede în favoarea ideii că „femeia se cuvine să-și respecte menirea de mamă și de soție" și să renunțe la activitatea politică. Ambele

Scanned with OKEN Scanner

1886 cărți reflectă concepțiile estetizante din acea vreme ale scriitorului, dorința lui de a se refugia într-o lume a frumuseții, soluțiile utopice pe care le oferea luptelor sociale.

— Howells scrie romanul *Indian Summer* ⟨*Vară tîrzie*⟩, titlu metaforic al poveștii unei iubiri tîrzii dintre o văduvă și un bărbat dezamăgit în dragoste, foști prieteni în copilărie. Povestea e scrisă cu un naiv sentimentalism.

— Apare romanul *Little Lord Fauntleroy (Micul lord Fauntleroy)*, de Frances Hodgson Burnett (1849—1924), una dintre cele mai iubite cărți pentru copii. Scriitoarea interpretează tema aristocrației britanice, într-un stil tributar sentimentalismului de factură dickensiană.

— *East Angels* ⟨*Îngerii de la răsărit*⟩, roman de Constance Fenimore Woolson, narează pe fundalul unor uimitoare peisaje din Florida un convențional conflict moral.

— Frank Stockton publică romanul umoristic *The Casting Away of Mrs. Lecks and Mrs. Aleshine* ⟨*Alungarea doamnei Lecks și a doamnei Aleshine*⟩ în care, într-o țesătură epică plină de fantezie, e ironizat spiritul conservator, tabieturile micii burghezii americane.

— Charles Edward Carryl (1842—1920), bancher din New York, scrie *Davy and the Goblin* ⟨*Davy și spiridușul*⟩, imitînd tehnica lui Lewis Carroll din *Alice în țara minunilor*.

— Sarah Orne Jewett publică vol. *A White Heron* ⟨*Un cocor alb*⟩, schițe cu subiecte psihologice, vădind o anume finețe de analiză.

— Apare vol. de schițe în tradiția „culorii locale", *Forest and Stream Fables* ⟨*Fabulele pădurii și ale rîului*⟩, de Rowland Evans Robinson (1833—1900), din Vermont.

— Actorul William Gillette (1855—1937) scrie drama *Held by the Enemy* ⟨*În mîna dușmanului*⟩, a cărei intrigă e inspirată de evenimentele războiului civil, prezentate cu o anume îndemînare a efectelor scenice.

— Actorul ambulant Denman Thompson (1833—1911), din Pennsylvania, prezintă drama *The Old Homestead* ⟨*Casa cea veche*⟩. Reluînd acțiunea unei piese scrise în 1877, *Joshua Whitcomb*, el înfățișează viața patriarhală a așezărilor rurale din Noua Anglie, tulburate de prefacerile societății moderne. Vreme de mai bine de 20 de ani, drama lui Thompson va fi una dintre cele mai populare piese ale dramaturgiei americane

— Ziaristul liberal Henry Woodfin Grady (1850—89), din Georgia, ține conferința *The New South* ⟨*Noul Sud*⟩, în care militează pentru ideea unei țări unite, eliberată de prejudecăți rasiale. Tipărită în broșură, conferința a fost larg difuzată mai ales printre foștii sclavi din Georgia, Florida și Caroline.

— La Rochester (New York), apare «*The Cosmopolitan*» ⟨«*Cosmopolitul*»⟩, publicație lunară de orientare conservatoare. Din anul următor, cînd se mută la New York, acordă un spațiu mult mai larg literaturii, asigurîndu-și colaborarea lui Mark Twain, Henry James, Kipling și Conan Doyle. În 1925 e încorporată în trustul Hearst și de atunci apare ca revistă de modă

Scanned with OKEN Scanner

iar piesele literare — adesea de interes mediocru — se pierd printre sfaturile cosmetice și cancanurile mondene.

— Prima audiție a cantatei *The Farewell of Hiawatha* ⟨*Hiawatha își ia rămas bun*⟩, de Arthur William Foote (1853—1937), pe versurile lui Longfellow.

— La Nashville (Tennessee), ia ființă Universitatea Fisk, destinată studenților negri.

— **sept. 10.** Se naște, la Bethlehem (Pennsylvania), Hilda Doolittle. (m. 1961)

— **mai 15** În orășelul Amherst (Massachusetts), moare Emily Dickinson (n. 1830). În afara cîtorva prieteni apropiați, puțini știau că această doamnă singuratică, imobilizată de cîțiva ani de o boală neiertătoare, scrisese versuri. În timpul vieții sale, numai 7 poeme îi fuseseră publicate, și acestea fără încuviințarea poetei.

1887 John Vance Cheney (1848—1922), poet din California, publică vol. *Thistle-Drift* ⟨*Mărăcini*⟩, convenționale poeme lirice în maniera lui Bryant.

— O învățătoare din Baltimore, Lizette Woodworth Reese (1856—1935), își adună în vol. *A Branch of May* ⟨*Creangă de mai*⟩, poemele, remarcate de îndată pentru concizia expresiei, pentru intensitatea emoției și interpretarea personală, de o seducătoare simplitate a subiectelor pastorale.

— Stuart Fitzrandolph Merrill (1863—1915), poet emigrat în Franța, unde a devenit unul dintre cei mai convinși apărători ai simbolismului, publică vol. *Les Gammes* ⟨*Gamele*⟩, în care înrîurirea lui Wilde și a prerafaeliților, a socialismului lui William Morris sînt evidente.

— Edith Matilda Thomas (1854—1925), poetă din Ohio, publică *Lyrics and Sonnets* ⟨*Poezii lirice și sonete*⟩ despre care, din pricina formei clasicizante, s-a spus că sînt „mai curînd grecești decît americane".

— Apare un nou roman straniu, exprimînd idei spiritiste, scris de Elizabeth Stuart Phelps Ward: *The Gates Between* ⟨*Porțile dintre două lumi*⟩, povestind cu o seriozitate ridicolă aventurile de după moarte ale unui medic agnostic. În același an, scrie *Jack, the Fisherman* ⟨*Jack pescarul*⟩, povestire de un realism aspru, despre viața unui sat de pe coasta Noii Anglii.

— Joseph Kirkland (1830—94), prozator din Michigan, publică romanul *Zury, the Meanest Man in Spring County* ⟨*Zury, cel mai abject individ din comitatul Spring*⟩, a cărui intrigă inspirată din fapte reale deromantizează viziunea tradițional romantică a Vestului mijlociu.

— *Pine and Palm* ⟨*Pin și palmier*⟩, romanul lui Moncure Daniel Conway (1832—1907), reprezentant al aripii liberale a transcendentalismului, prezintă situația Statelor Unite din preajma războiului civil, așa cum o vedeau intelectualii din cele 2 partide ce aveau să se înfrunte curînd pe cîmpul de luptă. Simpatia autorului înclină evident spre aboliționiști.

— Apare romanul *Saracinesca*, de Francis Marion Crawford (1854—1909), descriere realistă a vieții înaltei societăți italiene,

1887 bine cunoscută autorului, care și-a petrecut mulți ani la Roma
— Ziaristul Harold Frederic (1856—98) din Albany (New York) scrie romanul *Seth's Brother's Wife* ⟨*Soția fratelui lui Seth*⟩ care înfățișează o imagine adevărată a lumii rurale de pe valea fluviului Hudson, a mașinațiilor politicianiștilor și a ziaristicii provinciale, supuse presiunilor exercitate de atotputernicii locali.
— Edgar Saltus (1855—1921), filosof hedonist din New York, scrie romanul *Mr. Incoul's Misadventure* ⟨*Nenorocirea domnului Incoul*⟩, al cărui personaj central simbolizează „întreaga societate newyorkeză", o lume care „nu crede în nimic și nu iubește nimic". Intriga melodramatică, adaptare extravagantă a romantismului *fin-de-siècle*, e povestită într-un stil încărcat și — de aceea — abscons, într-un limbaj bizar. Crezul estetic al lui Saltus e exprimat într-o frază ce va deveni celebră: „În literatură, ca și în istorie, cel care vorbește e fiorul".
— Kirk Munroe (1850—1930), autor de cărți pentru copii, scrie — după ce-și petrecuse multă vreme printre indienii seminoli din Florida — romanul *The Flamingo Feather* ⟨*Pana de flamingo*⟩. Acțiunea e clădită pe fapte reale inspirate din luptele triburilor indiene care, în sec. 16, se aliaseră cu francezii împotriva spaniolilor.
— *Uncle Lisha's Shop : Life in a Corner of Yankee-land* ⟨*Prăvălia unchiului Lisha. Viața într-un colț al Țării yankeilor*⟩, de R. E. Robinson, din Vermont, e o nouă culegere de schițe scrise în spiritul „culorii locale", în care umorul popular și replica de bun simț dau autenticitate dialogului.
— O altă reprezentantă a școlii „culorii locale", Mary Wilkins Freeman (1852—1930), din Massachusetts, publică vol. *A Humble Romance and Other Stories* ⟨*O iubire cbișnuită și alte povestiri*⟩, înfățișînd viața rurală a Noii Anglii, „cu oameni oprimați, trăind într-un sistem pe cale să se prăbușească".
—Thomas Nelson Page (1853—1922), reprezentantul școlii „culorii locale" din Virginia, publică sub titlul *In Old Virginia* ⟨*În vechea Virginie*⟩, povestiri romantice, reconstituind cu nostalgie atmosfera Sudului din anii premergători războiului civil. Construite pe o schemă narativă în care evenimentul fantastic, peisajul ciudat joacă rolul cel mai important, ele sînt scrise în dialectul negrilor.
— Sub pseudonimul « Octave Thanet », Alice French (1850—1934) adună în vol. *Knitters in the Sun* ⟨*Țesători în soare*⟩, povestiri convenționale, în spiritul „culorii locale", a vieții din Arkansas și Iowa.
— Ziarista Elizabeth Cochrane Seaman (1867—1922), de la « *New York World* », simulînd o maladie nervoasă, e internată într-un spital, după care realizează un zguduitor reportaj, *Ten Days in a Mad House* ⟨*Zece zile într-o casă de nebuni*⟩, descriind condițiile înspăimîntătoare dintr-o asemenea instituție.
— Primul vol. din tratatul *American Literature, 1607—1885* ⟨*Literatura americană, 1607—1885*⟩, de Charles Francis Richardson (1850—1913), profesor la Colegiul Dartmouth. Cu toate

Scanned with OKEN Scanner

judecățile sale subiective, Richardson rămîne cel dintîi istoric literar american care a încercat să stabilească un sistem coerent, punînd datele literare în legătură cu istoria Americii (vol. al 2-lea, în 1888).

— Apare, postum, *American Literature and Other Papers* ⟨*Literatura americană și alte eseuri*⟩, de Edwin Percy Whipple (1819—86). Aprecierile critice ale lui Whipple suferă de o excesivă generozitate.

— La New York apare «*Scribner's Magazine*» ⟨«*Revista lui Scribner*»⟩, publicată de editorul și librarul Charles Scribner (1854—1930). De-a lungul unei jumătăți de sec. (apare pînă în 1939), «*S.M.*» și-a păstrat prestigiul unei publicații de înalt nivel intelectual. În primii ani, colaborau frații Henry și William James, Bret Harte, Kipling, Cable, Edith Whatron, Stephen Crane. Mai tîrziu, revista — deschisă creației tinerilor — va fi cea dintîi publicație importantă în care semnează Hemingway și Thomas Wolfe.

— **aug. 15** La Kalamazoo (Michigan), se naște Edna Ferber. (m. 1968)

— **nov. 15** Se naște la St. Louis, Marianne Moore. (m. 1972)

1888 Walt Whitman își adună în vol. *November Boughs* ⟨*Ramuri de noiembrie*⟩ versurile și prozele publicate pînă atunci în diverse ziare. Poemele vor fi încorporate în edițiile ulterioare ale *Firelor de iarbă*, sub titlul *Sands at Seventy* ⟨*Țăria de la șaptezeci de ani*⟩, iar prefața, *A Backward Glance Over Travel'd Roads* ⟨*Privind în urmă cărările străbătute*⟩, va apărea ca epilog al ediției din 1889. El definește *Firele de iarbă* ca pe „o încercare de a articula ... fără compromisuri, propria-mi personalitate fizică, emotivă, morală, intelectuală și estetică, în mijlocul atmosferei contemporane și evenimentelor din America — pe care le consemnează versurile — o încercare de a exploata această personalitate, identificată cu un anume loc și cu o dată precisă, într-un sens mult mai sincer și mai cuprinzătoare decît în oricare poem sau carte de pînă acum". Poetul „abandonează temele și ornamentele convenționale, eufemismul, rima, astfel încît să se conformeze realităților concrete ale universului, așa cum sînt puse ele la îndemînă de știință și — la rîndul său — să participe la construirea acestor realități". Poetul trebuie „să se integreze în acțiunea emotivă și imaginativă a timpurilor moderne", „să scrie poeme ale realității, ale științei, ale democrației și egalității".

— Melville publică vol. *John Marr and Other Sailors* ⟨*John Marr și alți marinari*⟩, poeme oferind o imagine viguroasă a mării și a oamenilor ei, descriși cu sobrietate, cu simț dramatic, iar peisajele marine păstrează un ciudat mister, aproape mitologic.

— Opera lui Irwin Russell (1853—79), sclav eliberat din Mississippi, difuzată mai ales pe cale orală, e descoperită de Joel Chandler Harris; vol. *Poems by Irwin Russell* ⟨*Poemele lui Irwin Russell*⟩, scris în dialectul negrilor din Sud, e întîmpinat favorabil de critica americană care a văzut în el „exemplul unui

Scanned with OKEN Scanner

 lirism fierbinte, al unei străvechi înțelepciuni, al unei sincerități poetice desăvîrșite".

— *April Hopes* ⟨*Speranțe de april*⟩, romanul lui Howells, încearcă o analiză a reacțiilor sufletești ale unei fete care se simte înșelată de logodnic.

— Henry James publică romanul *The Aspern Papers* ⟨*Scriscrile lui Aspern*⟩, a cărui intrigă, pretext pentru o fină analiză psihologică, înfățișează încercările zadarnice ale unui istoric literar de a obține scrisorile unui poet romantic de la începutul sec. 19, prilej de a descrie frumusețea Veneției.

— Apare *Looking Backward, 2000—1887* ⟨*Privind în urmă, 2000—1887*⟩, roman utopic de Edward Bellamy (1850—98), care își imaginează „o stare de fericire socială", rezultînd din ordinea socială și economică statornicită în lume la sfîrșitul sec. 20. Folosind o tehnică pe care literatura americană o cunoștea încă de la *Rip Van Winkle* (1819), Bellamy povestește experiențele unui tînăr, trezit din somn în anul 2000, după ce dormise vreme de 113 ani. Starea ideală a Americii, așa cum o descria romanul, a îndemnat la întemeierea a numeroase «cluburi Bellamy» și a unui «partid naționalist», ale cărui principii au fost preluate din roman: edificarea unei societăți perfect democratice, productive, în care cetățenii Statelor Unite să trăiască în condițiile unei egalități desăvîrșite.

— *The Swamp Angel* ⟨*Îngerul din mlaștină*⟩, al ziaristului californian Prentice Mulford (1834—91) este descrierea unei experiențe asemănătoare aceleia a lui Thoreau din *Walden*; Mulford trăise multă vreme, izolat, în mijlocul mlaștinilor din New Jersey. Descrierii sale îi lipsește forța evocatoare și interesul ideologic al operei lui Thoreau; se cuvine relevată, însă, vitalitatea tezelor transcendentaliste.

— Frances Courtenay Bayler (1848—1920), scriitoare din Virginia, continuă tradiția romanului senzațional, cu răpiri și lupte cu indienii, în *Juan and Juanita*, agrementat cu toate elementele obișnuite ale genului.

— Kate Douglas Wiggin (1856—1923), conducătoarea uneia din primele grădinițe de copii din America, scrie povestirea *The Birds'Christmas Carol* ⟨*Colindul păsărilor*⟩, a cărei eroină, fragila Carol Bird, va deveni unul dintre personajele cele mai dragi copiilor.

— Premiera melodramei *Shenandoah*, de Bronson Howard, a cărei acțiune, complicată și puțin verosimilă, e inspirată din evenimentele războiului civil. După un îndelung succes de public, piesa va fi publicată în 1897.

— Apare vol. *Political Essays* ⟨*Eseuri politice*⟩, de James Russell Lowell, atac la adresa Angliei care îi sprijinise pe confederați în timpul războiului civil.

— Predicatorul baptist Russell Herman Conwell (1843—1925) din Philadelphia publică *Acres of Diamond* ⟨*Pogoane de diamant*⟩, o carte care susține ideea „capitalismului sacrosanct", a „caracterului său divin". Conwell a fost, de-a lungul mai multor decenii,

Scanned with OKEN Scanner

1888 unul dintre cei mai înverşunaţi reprezentanţi ai concepţiilor retrograde apărate de marile monopoluri.

— Agnes Repplier (1858—1950), din Philadelphia, una dintre cele mai respectate femei ale vremii pentru „inteligenţa şi cultura sa neobişnuite", publică vol. *Books and Men* ⟨*Cărţi şi oameni*⟩, notaţii critice despre scriitorii americani contemporani, interesante prin numeroasele detalii ale atmosferei din principalele oraşe ale Coastei de Est.

— Primul vol. al antologiei *A Library of American Literature* ⟨*Bibliotecă de literatură americană*⟩, de Edmund Clarence Stedman şi Ellen Hutchinson. Ultimul vol., cel de-al 11-lea, va fi publicat în 1890. Antologia „a contribuit mult la formularea unor aprecieri mai exacte şi la trezirea unui interes mai larg faţă de literatura naţională." (James D. Hart, *The Oxford Companion to American Literature*, 1965, p. 800)

— *The Critical Period of American History, 1783—1789* ⟨*Perioada critică a istoriei americane, 1783—1789*⟩, studiu de John Fiske (1842—1901), harnic popularizator al ştiinţei, de pe poziţii materialiste, încearcă să aplice pozitivismul lui Auguste Comte la istoria americană.

— Istoricul şi diplomatul britanic James Bryce (1838—1922), care se dedicase de mai mulţi ani studiului istoriei Statelor Unite, publică lucrarea *The American Commonwealth* ⟨*Comunitatea americană*⟩. Autorul pledează pentru idealul democraţiei şi al credinţei în înţelepciunea poporului. Reluînd ideile lui Crèvecoeur, formulate la sf. sec. 18, Bryce se declară un admirator al sistemului politic american, dar socoteşte că acest sistem „nu poate funcţiona în chip desăvîrşit ... atîta vreme cît nu se înlătură apatia intelectualilor americani care duce la ... incompetenţă legislativă şi la nepăsare în administraţia publică". Istoricul englez pune, astfel, pe seama unor deficienţe de ordin subiectiv cusururile pe care Crèvecoeur le intuise în însăşi structura politică a Americii.

— Actorul Edwin Booth înfiinţează la New York clubul « The Players » ⟨« Actorii »⟩, destinat „discuţiilor despre artă ale actorilor, scriitorilor, pictorilor şi sculptorilor".

— Ia fiinţă « American Folk-Lore Society » ⟨« Societatea Americană de Folclor »⟩; prin intermediul publicaţiei editate de ea, « *Journal of American Folk-Lore* » ⟨« *Revista de folclor american* »⟩. Societatea a atras atenţia asupra valorii creaţiei indienilor americani, a negrilor, asupra baladelor şi poveştilor populare care circulau în Statele Unite la sf. sec. trecut.

— Apare revista « *Collier's* », publicaţie menită să lanseze cărţile vîndute în rate de librarul Peter Collier. Curînd, devine un periodic literar, cu numeroase ilustraţii, iar în 1903—19, participă, de pe poziţii liberale, la dezbaterea principalelor probleme sociale şi politice ale vremii. Ulterior, se va orienta spre publicarea unei literaturi uşoare, sentimentale şi de amuzament, a cancanurilor mondene, a ştirilor scurte despre vedetele de la Hollywood şi de pe Broadway, ceea ce-i va spori tirajul, dar îi va atrage ironiile cercurilor intelectuale. Apare pînă în 1957.

Scanned with OKEN Scanner

— **apr. 30** Se naște, la Pulaski (Tennessee), John Crowe Ransom.
— **sept. 26** Se naște, la St. Louis, Thomas Stearns Eliot. (m. 1965)
— **oct. 16** La New York se naște, într-o familie de actori de origine irlandeză, Eugene Gladstone O'Neill. (m. 1953)
— **dec. 15** În orășelul Atlantic (Pennsylvania), dintr-o familie care se va strămuta curînd în Dakota de Nord, se naște Maxwell Anderson (m. 1959).

1889 În format de buzunar, apare cea de-a 8-a ediție a *Firelor de iarbă*, care — sub titlul *Țăria de la șaptezeci de ani* — retipărește versurile din vol. *Ramuri de noiembrie* (1888). Ca *epilog* al ediției, se tipărește prefața *Ramurilor de noiembrie. Privind în urmă la cărările străbătute*, unul dintre cele mai caracteristice texte programatice whitmaniene.
— Eugene Field (1850—95), ziarist din Chicago, pentru care „însușirea principală a literaturii bune e aceea de-a putea fi citită de oricine", publică *A Little Book of Western Verse* ⟨*Cărticică de versuri din Vest*⟩. Compuse în dialectul din Missouri și Colorado, unde Field își petrecuse mulți ani din viață, versurile au fost puse pe muzică de cîțiva compozitori americani faimoși.
— Howells publică romanul *Annie Kilburn*, în care recomandă soluția activismului social pentru rezolvarea situației grele a muncitorilor din fabrici, recunoscînd ineficiența filantropiei, pentru că „durerea oamenilor trudiți și asupriți" are cauze cu mult mai adînci.
— Arthur Sherburne Hardy (1847—1930), profesor la o facultate de construcții, publică romanul *Passe Rose*, a cărui acțiune se petrece în Franța lui Carol cel Mare. Mai tîrziu, autorul va fi trimis ca ministru al Statelor Unite în Persia, Grecia, România, Serbia și Spania.
— *The Philistines* ⟨*Filistinii*⟩, roman al ziaristului Arlo Bates (1850—1918), pune o problemă ce va reveni tot mai frecvent în literatura americană a sf. de sec.: artistul al cărui talent piere sub înrîurirea dorinței de a fi pe placul înaltei societăți, conformiste și de un agresiv prost gust.
— Charley Dudley Warner publică *A Little Journey in the World* ⟨*Scurtă călătorie în lume*⟩, primul vol. dintr-o trilogie care urmărea „istoria unei mari averi", acumularea ei prin mijloace imorale, puterea dată celor ce au stăpînit-o, și risipirea ei, ca într-un blestem căruia nimeni nu i se putea împotrivi.
— Apare *A Connecticut Yankee, in King Arthur's Court (Un yankeu la curtea regelui Arthur)*, de Mark Twain. Satiră antiromantică, demitizînd ironic viziunea idilică a Evului Mediu și opunîndu-i o imagine optimistă a progresului tehnic modern. „Twain e unul dintre artiștii noștri populari, deopotrivă ca om și ca scriitor, comparabil din punct de vedere ... al inspirației și al împlinirii artistice cu cronicarii, cu jongleurii și cu baladiștii de odinioară. Privindu-i din această perspectivă opera voluminoasă, cineva se poate identifica, fără efort, cu un anume tip de inteligență și de gust care nu intră în conflict între ele, pe care nici o glumă, nici o povestire, nici un eseu nu le-au făcut să-și

Scanned with OKEN Scanner

piardă prospețimea, simțămîntul de admirabilă uimire, de libertate, de bucurie. Și sîntem fericiți că lucrurile stau și vor sta întotdeauna așa. Pentru că Mark Twain e american în înțelesul mai vechi ...: un om care iubește din toată inima, cu perseverență, libertatea și democrația; așa cum se vădește în *Un yankeu la curtea regelui Arthur* și în *Prinț și cerșetor* și într-o sută de alte pasaje, un luptător neînduplecat pentru o viață mai bună și mai liberă a oamenilor de rînd. Nu-și propunea să-i flateze pe oameni, ci biciuia cu îndrăzneală gesturile ipocrite, înșelătoriile morale, mărginirea inimii și a minții." (Ludwig Lewisohn, *Expression in America*, 1932, p. 230)

— *Chita: A Memory of Last Island* ⟨*Chita. Amintire despre Last Island*⟩, povestire de Lafcadio Hearn, relatare colorată a dispariției unei insule din Golful Mexic, înghițită, în 1856, de un val uriaș.

— William Crary Brownell (1851—1928) scrie *French Traits. An Essay in Comparative Criticism* ⟨*Trăsături franceze. Eseu de critică comparativă*⟩, lucrare doctă, redactată cu distincție, în care, propunînd criterii sigure etice și sociale pentru aprecierea valorii artistice, recomandă — poate și sub influența lui Matthew Arnold — reevaluarea trecutului literaturii. Deși precede cu aproape 4 decenii mișcarea Noului Umanism, Brownell e discutat adeseă împreună cu Irving Babbitt și cu P. E. More, conducătorii acestui grup.

— O carte tipică pentru mentalitatea marelui capital: *The Gospel of Wealth* ⟨*Evanghelia bogăției*⟩, a multimilionarului Andrew Carnegie (1835—1919), care susține ideea că bogătașii sînt „ființe alese" ce lucrează nemijlocit „pentru folosul public" și „pentru progresul social".

— La Boston, apare revista « *The Arena* », care milita pentru reforme economice și sociale îndreptate împotriva capitalului, și — în cîmpul literaturii și al artei — pentru realism. Apare pînă în 1909.

— La New York apare « *Munsey's* », săptămînal „ilustrat, conținînd artă și veselie și interes pentru om". Dar politica redacției era aceea a unui liberalism moderat, iar, în privința literaturii, de promovare a unei creații facile, fără pretenții. În 1891, se transformă într-o revistă mondenă cu apariție lunară și-și va păstra acest caracter pînă în 1929, cînd încetează să mai apară.

— **aug. 5** La Savannah (Georgia), se naște Conrad Potter Aiken. (m. 1973)

— **oct. 17** Se naște, în New Jersey, Waldo David Frank. (m. 1967)

1890 Mabel Loomis Todd (1856—1932), soția unui profesor de astronomie din Amherst, și Thomas Wentworth Higginson editează un prim vol. de *Poems*, alese din numeroasele hîrtii rămase de la Emily Dickinson. „Emily Dickinson, o fată bătrînă din Noua Anglie a secolului al XIX-lea a fost, fără să știe, o *imagistă*. Avea imaginația vizuală, dragostea pentru economia epitetului, austeritatea riguroasă a stilului și subtilitatea individuală a ritmului cerute de poeții contemporani grupați sub acest nume. Născută puritană, și-a îndemnat sufletul să se plece asupra

Scanned with OKEN Scanner

1890 abstracțiunilor, dar imaginația ei nestrunită, păgînă, a transformat dintr-o dată abstractul în concret, i-a dat formă și culoare." (Harriet Monroe, în „Poetry", dec. 1914, pp. 138—9); „Poemele sînt dezamăgitoare. Critica a reluat ideile lui Higginson, pînă cînd Emily Dickinson a figurat, adesea pe larg, în toate istoriile și antologiile recente, dar începe să devină clar că ea a fost supraapreciată. A-i compara fragmentele excentrice cu spiritul neîncătușat, de spiriduș, al lui Blake e de-a dreptul ridicol. Sînt numai ornamente, notații vagi ale unui cuget cuminte; sînt scrise neglijent, asemenea epistolelor autoarei lor, de curînd publicate. Ele dezvăluie prea puțin din viața poetei și din aceea a omenirii, în general. Ar fi trebuit lăsate să piară, așa cum voia autoarea lor." (Fred L. Pattee, *A History of American Literature Since 1870*, 1915, pp. 340—1); „Și-a caligrafiat paginile cu o scriitură care izvora din sufletul ei, o linie asemănătoare cu o lumină pragmatică ce separă două sfere luminoase, două planete; și linia de despărțire e abia perceptibilă." (Marsden Hartley, în „The Dial", 15.VIII.1918, p. 96); „Asemenea lui Emerson... ea a fost, de la bun început, un amestec de puritan și de liber cugetător. Problemele binelui și răului, ale vieții și morții, o obsedau." (Conrad Aiken, în „The Dial", apr. 1924, p. 305); „Emily Dickinson e adesea abstractă, uneori oprindu-se chiar la verbozitate, dar e întotdeauna salvată de inteligența aluzivă a cerebraliștilor noștri, de o pasiune care-i învăluie întreaga poezie ca o flacără mistuitoare." (Edward Sapir, în „Poetry", mai 1925, p. 103); „E un suflet de piatră, impermeabil la poezie, acela care nu e copleșit de versul ei, de neglijențele stilistice. Vivacitatea îi acoperă conștiința de sine și dă deoparte toate contradicțiile lăuntrice; condensările ei repezi — pe care nici un scriitor al epocii sale nu le-a depășit — îl cuceresc și pe cel mai îndărătnic cititor. Nu putem să nu fim uimiți de felul în care împerechează idei mărețe într-un catren exploziv." (Louis Untermeyer, în „The Saturday Review", 5 iul. 1930, p. 1171); „Emily Dickinson era un copil al rațiunii, dar tehnica ei era intuitivă și, în această privință, ea era « intratabilă »." (Marianne Moore, în „Poetry", ian. 1933, p. 223); „Poemele sînt remarcabile prin condensarea lor, prin culoarea vie a imaginilor, prin satira și ironia lor delicată sau pătrunzătoare, prin reacția de copil la evenimentele experienței, sentimentul subtil al naturii, modul direct, abrupt, în care sînt tratate unele teme privite în general ca fiind banale, admirabila capacitate de a privi înlăuntrul propriului suflet ..." (Norman Foerster, *Cambridge History of American Literature*, vol. III, 1933, p. 34); „În poemele ei se simt deopotrivă vitalitatea puritanismului și revolta împotriva puritanismului; ele sînt pline de viață pentru noi, numai pentru că erau pline de viață pentru ea ... Asemenea lui Thoreau, putea să găsească semnificații în evenimentele cele mai simple ale naturii și a avut, poate, mai mult succes în comunicarea percepțiilor sensibile cititorilor." (Granville Hicks, *The Great Tradition*, 1935, p. 128); „Nu a fost nici poet « profesionist », nici « amator », ci poet « particular », care scria fără să obosească așa cum unele femei fac mîncare sau împletesc." (R. P. Blackmur,

Scanned with OKEN Scanner

 în „Southern Review", Autumn 1937, p. 346); „Cel mai inteligibil mod de relații sau de tensiune în interiorul poeziei lui Emily Dickinson e o relație între rococo și sublim. În cele mai bune poeme, principiul rococo a fost silit de exigențele structurii poemului să nu se supună la nimic altceva decît la ceea ce e lucrul cel mai admirabil în aceste versuri, patosul și delicatețea formei, calități cu care, în aceste poeme, sublimul trebuie să se investească și se investește. Această balanță permanentă constituie economia versului lui Emily Dickinson." (Richard Chase, *Emily Dickinson*, 1951, pp. 236—7); „La ea, sentimentele luau locul ideilor, dar sentimentele erau contemplate cu atîta claritate, atît de disciplinate, atît de îngrijite, încît deveneau echivalentul ideilor, în ceea ce privește precizia și puterea de pătrundere." (Kathleen Raine, în „New Statesman and Nation", 19.IV.1952, p. 472); „Deși vocabularul său include încă termeni precum *grație* și *mîntuire*, acești termeni se integrează într-un context uman sau natural, niciodată în legătură cu funcțiile divine." (Clark Griffith, *The Long Shadow*, 1964, p. 268); „Emily Dickinson marchează un punct de răscruce în concepția poetului american despre funcțiunile sale. Experiența arșiței de amiază, a fulgerului, cunoașterea extazului florii și a puterii albinei, a respins acel fel de misticism care, la Emerson, însemna încețoșare și la Whitman structură amorfă. Nu a scris nici ca un vizionar, nici ca un geniu, ci ca un meșteșugar care pune în ordine fragmente variabile." (Albert J. Gelpy, *Emily Dickinson, The Mind of the Poet*, 1965, p. 152); „Dacă definim imnul ca pe o creație lirică destinată a fi cîntată de o congregație, ea nu a scris nici un imn. Poemele ei nu au fost scrise pentru un asemenea scop, nu au fost folosite niciodată în acest fel și nici nu se potrivesc pentru așa ceva. Nu a scris poezie epică, dramă, romane, eseuri, sonete sau vilanele, ci numai niște lucruri pe care le-a numit imnuri sau psalmi. Metrica imnurilor a stabilit metrica ei. Registrul vocii care le citește e limitat la registrul imnurilor. Vocabularul e impregnat cu vocabularul imnurilor și e strict circumscris la aristocrația provincială a Noii Anglii." (Martha Winburn England, în „Bulletin of the New York Public Library", febr. 1965, p. 88)

— *At Sundown* ⟨*În amurg*⟩, poem de Whittier, demonstrînd consecvența cu care, în ultimii 20 de ani, poetul își afirma încrederea că viața rurală va „purifica existența Americii".

— R. H. Stoddard publică vol. de versuri *The Lion's Cub; with Other Verse* ⟨*Puiul de leu și alte poezii*⟩, caracterizate prin sentimentalism și prin artificialitatea imaginilor; contemporanii îi admirau însă „simțul muzical" și „fantezia metaforelor", Stoddard fiind considerat pe atunci, de mulți, unul dintre cei mai de seamă artiști ai epocii.

— Frank Dempster Sherman (1860—1916), tînăr profesor de arhitectură la Universitatea Columbia, își adună poemele în vol. *Lyrics for a Lute* ⟨*Versuri pentru alăută*⟩; o poezie sprințară, agreabilă, dar lipsită de profunzime, pe placul micii burghezii.

— George Edward Woodberry (1855—1930), profesor de literatură comparată la Columbia, publică *The North Shore Watch*

Scanned with OKEN Scanner

1890 ⟨*Paza pe țărmul de nord*⟩, versuri cerebrale, cam uscate și reci. În același an, publică vol. de eseuri *Studies in Letters and Life* ⟨*Studii despre literatură și viață*⟩, propunînd stabilirea valorii estetice pe baza ecoului stîrnit de opera artistică.

— Apare *The Tragic Muse* ⟨*Muza tragică*⟩, roman de Henry James, una dintre cele mai clare polemici ale lui James cu pragmatismul vulgar.

— Howells scrie romanul *A Hazard of New Fortunes* ⟨*Primejdia noilor averi*⟩, în care, dezvăluind conflictul între muncă și capital și neînțelegîndu-i îndeajuns de exact cauzele, își afirmă convingerea utopică că soluția ar putea fi găsită în concesiile unor „capitaliști generoși" față de muncitori.

— Lafcadio Hearn publică romanul *Youma*, a cărui acțiune tragică se întemeiază pe evenimentele reale ale răscoalei sclavilor din Martinica, în 1848.

— Apare, anonim, romanul satiric *The Anglomaniacs* ⟨*Anglomanii*⟩, ironizîndu-i pe americanii plecați să-și facă o situație socială în Europa. Autoarea, Constance Cary Harrison (1843—1920), scriitoare și ziaristă din New York, care trăise mulți ani în Anglia, va publica numeroase articole, romane și schițe inspirate din viața înaltei societăți americane, pe care o va descrie adesea cu sarcasm.

— *The Delight Makers* ⟨*Cei-ce-plămădesc-desfătările*⟩, roman istoric de Adolph Francis Alphonse Bandelier (1840—1914), arheolog de origine elvețiană. Romanul reconstituie istoria indienilor pueblo din Noul Mexic, trădați de clasa dominantă („cei-ce-plămădesc-desfătările") și, ca urmare, înfrînți de triburile navajo.

— Ziaristul Opie Read (1852—1939), din Arkansas, publică vol. de schițe *A Kentucky Colonel* ⟨*Un colonel din Kentucky*⟩, satirizînd mentalitatea retrogradă a burgheziei din regiune. Reacția va fi atît de violentă, încît Read va fi nevoit să se mute la Chicago.

— Apare romanul *The Story of Tonty* ⟨*Povestea lui Tonty*⟩, fanteziștă istorie a regiunii Vestului mijlociu, de Mary Catherwood.

— Premiera comediei *A Texas Steer* ⟨*Un juncan de Texas*⟩, de Charles Hale Hoyt (1860—1900), satiră îndreptată împotriva politicianismului, ale cărei personaje, violent caricaturizate, reprezentau, foarte străveziu, personalități reale ale vieții sociale americane.

— Jacob August Riis (1849—1914), ziarist de origine olandeză (emigrat în Statele Unite în 1870), publică rezultatele anchetelor sale sociale întreprinse în cartierele sărace ale mai multor orașe, în fabrici și în mine. Lucrarea lui, intitulată *How the Other Half Lives* ⟨*Cum trăiește cealaltă jumătate*⟩, a fost considerată „o declarație de război împotriva condițiilor de muncă, a felului în care sînt tratați copiii, împotriva abuzului social".

— Hamilton Wright Mabie (1845—1916), redactor al revistei newyorkeze « *The Christian Union* » ⟨« *Uniunea creștină* »⟩, tipărește vol. *My Study Fire* ⟨*Focul din camera mea de lucru*⟩, eseuri de o excesivă generozitate, tipice pentru modul în care cultura americană preluase critica victoriană.

Scanned with OKEN Scanner

— John George Nicolay (1832—1901) și John Hay, foști secretari particulari ai lui Lincoln, publică masiva biografie în 10 vol., *Abraham Lincoln: A History* ⟨*Abraham Lincoln. O istorie*⟩, a cărei redactare o începuseră în 1875.

— La Philadelphia, apare revista « *The Conservator* » ⟨« *Paznicul tezaurului* »⟩, al cărui editor, Horace Logo Traubel (1858—1919), scria articole de popularizare a filosofiei marxiste și publica însemnări despre viața și opera prietenului său Walt Whitman. Revista dispare îndată după moartea entuziastului său editor.

— Apare săptămînalul « *Literary Digest* » ⟨« *Rezumat literar* »⟩. Publica extrase din articolele și comentariile ziarelor și periodicelor privind problemele cele mai importante ale vieții sociale și culturale americane. Apare pînă în 1938.

— La New York e publicată revista lunară « *The Smart Set* » ⟨« *Echipa iscusită* »⟩. Ea va evolua curînd de la o concepție eclectică, în virtutea căreia tipărea o literatură estetizantă, spre o viziune profund anti-burgheză. Aici va debuta O. Henry, iar după 1913 — cînd editorul revistei a devenit W. H. Wright — vor colabora D. H. Lawrence, Joyce, D'Annunzio, Ford Madox Ford. În 1918, sub conducerea lui H. L. Mencken și G. J. Nathan, va deschide o violentă campanie împotriva monopolurilor, a politicienilor demagogi, a conservatorismului literar. Printre colaboratorii din această perioadă, se vor număra O'Neill, Scott Fitzgerald, Waldo Frank. După 1924, cînd revista va fi cumpărată de trustul Hearst, ea își va pierde culoarea, devenind o publicație conformistă, lipsită de relief. Încetează să apară în 1930.

— **mai 15** În Texas, într-o familie de vechi tradiții sudiste, se naște Katherine Anne Porter.

1891 Walt Whitman tipărește vol. de versuri și proză *Good-Bye, My Fancy* ⟨*Adio, iubirea mea*⟩. Operele din acest vol. vor fi republicate în cea de-a 9-a ediție a *Firelor de iarbă*, a cărei pregătire începe în acest an (ediția va fi publicată în 1891—2) și care va cuprinde, de asemenea, ciclul *Old Age Echoes* ⟨*Ecourile bătrîneții*⟩ și va relua din ediția a 8-a epilogul *Privind în urmă la cărările străbătute*.

— Apare *Timoleon*, vol. de poeme ale lui Melville, impresii versificate din călătoriile în Grecia și în Italia, întreprinse de autor cu aproape 35 de ani în urmă. Acestor piese, în general caligrafii grațioase ale peisajelor mediteraneene, li se alătură poemul *After the Pleasure Party* ⟨*După petrecere*⟩, de un deceptionism violent: nevoile fiziologice năruie aspirațiile spirituale ale omului și-l transformă într-o „vietate egoistă", astfel încît „iubirea însăși e nedesăvîrșită".

— Tot sub îngrijirea lui Mabel L. Todd și a lui Higginson apare vol. *Poems: Second Series* ⟨*Poeme. Seria a doua*⟩, de Emily Dickinson.

— Lizette Woodworth Reese publică *A Handful of Lavender* ⟨*Un pumn de levănțică*⟩, poeme de o mare prospețime a expresiei, de o sensibilitate robustă.

Scanned with OKEN Scanner

1891 — Stuart Merrill publică un nou vol. de versuri în franțuzește, *Les Fastes* ⟨*Fastele*⟩, dezvăluind aceeași înrîurire a poeziei *fin-de-siècle*, ca și în *Gamele* (1887).

— Apare *Little Smoke: A Tale of the Sioux* ⟨*Little Smoke. Poveste despre indienii sioux*⟩, una dintre cele mai faimoase povestiri pentru tineret, scrise de William Osborn Stoddard (1835—1925), fost secretar particular al lui Lincoln.

— Inginerul Francis Hopkinson Smith (1838—1915), autor al mai multor vol. de schițe și însemnări de călătorie pe care și le ilustrase singur, scrie romanul *Colonel Carter of Cartersville* ⟨*Colonelul Carter din Cartersville*⟩; cartea s-a bucurat de o mare popularitate, mai ales datorită eroului său principal, un boem vesel, trăind cu egală nepăsare nefericirile și împrejurările fericite ale vieții. Smith va fi unul dintre fruntașii școlii „culorii locale" din Virginia și Maryland.

— *Jerry*, roman de Sarah Barnwell Elliott (1848—1928), descriind într-un stil realist viața oamenilor din munții sterpi ai statului Tennessee.

— Romanul de anticipație *Caesar's Column: A Story of the Twentieth Century* ⟨*Coloana lui Cesar. O poveste din secolul al XX-lea*⟩, de Ignatius Donnelly (1831—1901), politician cu vederi liberale din Minnesota. Viziune amară a unui viitor în care bogații vor avea la îndemînă toate binefacerile tehnicii (înfățișate cu imaginație), iar săracii vor fi din ce în ce mai nemilos oprimați.

— Apare postum *The Demagogue* ⟨*Demagogul*⟩, roman inspirat din viața politică a provinciei americane. Autorul era D. R. Locke, cel care sub pseudonimul « Petroleum V. Nasby », publicase — în timpul războiul civil — mai multe virulente satire antisudiste.

— Hamlin Garland (1860—1940) publică vol. de schițe *Main-Travelled Roads* ⟨*Drumuri bătătorite*⟩. Autorul, născut în Wisconsin, muncise din greu în fermele din Iowa și Dakota de Sud. După ce locuise o vreme la Boston (unde îl va cunoaște pe Howell, care-i va influența decisiv concepțiile literare), s-a întors în Vestul mijlociu, micul fermier devenind eroul povestirilor lui cu un puternic caracter realist. Datorită mai ales acestui vol., Garland se va număra printre cei mai proeminenți reprezentanți ai școlii „culorii locale" din ultima ei fază.

— Apare vol. *Tales of Soldiers and Civilians* ⟨*Povestiri despre soldați și despre civili*⟩, de Ambrose Bierce. Povestiri de groază, în tradiția lui Poe, caracterizate printr-o ingenioasă folosire a surprizei și printr-un studiu realist al stărilor de intensă încordare psihică.

— Rebecca Davis publică vol. de povestiri *Gallegher: A Newspaper Story* ⟨*Gallegher. Poveste dintr-un ziar*⟩. Eroul schiței care dă titlul culegerii e un fel de Gavroche american, plasat într-o intrigă de factură polițistă, condusă cu multă îndemînare.

— Vol. de schițe umoristice *Huckleberries Gathered from New England Hills* ⟨*Afine culese de pe dealurile Noii Anglii*⟩, de

Scanned with OKEN Scanner

1891 Rose Terry Cooke (1827—92), inspirate din viața satelor din Massachusetts.

— *The Uncle of an Angel* ⟨*Unchiul unui înger*⟩, schițe de Thomas Allibone Janvier (1849—1913), satirizînd burghezia conservatoare a Philadelphiei.

— Mary Wilkins Freeman publică vol. *A New England Nun, and Other Stories* ⟨*O călugăriță din Noua Anglie și alte povestiri*⟩, schițe construite pe o observație realistă, dar cu numeroase accente sentimentaliste, în spiritul promovat de mișcarea «culorii locale».

— *Flute and Violin* ⟨*Flaut și Vioară*⟩, de James Lane Allen (1849—1925) adună mai multe schițe care înfățișează tablouri ale vieții din Kentucky.

— Henry Cuyler Bunner (1855—96) își tipărește vol. *Short Sixes: Stories To Be Read While the Candle Burns* ⟨*Sexta micșorată. Povestiri de citit cînd arde lumînarea*⟩, proză lipsită de relief, de un sentimentalism temperat.

— *The Prison* ⟨*Închisoarea*⟩, schiță de Henry B. Brewster (1850—1908), închipuind reacția unor personaje de diverse convingeri filosofice la lectura manuscrisului aparținînd unui condamnat la moarte.

— Premiera comediei *A Trip to Chinatown* ⟨*O călătorie în cartierul chinezesc*⟩, de C. H. Hoyt, prezentare amuzantă a vieții urbane americane, a pasiunii turistice pentru exotic.

— Se reprezintă drama *Alabama*, a lui Augustus Thomas (1857—1914), cea dintîi dintr-o serie prin care autorul voia „să înfățișeze adevărata față a Americii moderne".

— Henry James dramatizează romanul *Americanul* (1877).

— William Henry Venable (1836—1920), învățător din Cincinnati, scrie *Beginnings of Literary Culture in the Ohio Valley* ⟨*Începuturile culturii literare din valea rîului Ohio*⟩, documentat studiu ce demonstrează asimilarea culturii locale în anii expansiunii spre Vest a anglo-saxonilor.

— Vol. *Criticism and Fiction* ⟨*Critică și proză literară*⟩ al lui Howells îl situează pe autor printre cei mai de seamă critici ai vremii; judecățile lui sînt sigure, percepția valorilor e întemeiată pe o cultură largă. Howells e unul dintre primii analiști americani ai stilului literar. Cartea constituie, în același timp, un manifest al realismului ale cărui izvoare sînt „existența adevărată a oamenilor", știința și „democrația, de vreme ce realistul subscrie la ideea egalității între lucruri și între oameni". Arta trebuie „să servească morala și se cuvine mai curînd să-i învețe pe oameni, decît să-i amuze".

— *The American Race* ⟨*Rasa americană*⟩, de Daniel Garrison Brinton (1837—99), profesor la Universitatea Pennsylvaniei. Prima încercare de clasificare, pe criterii antropologice, a grupurilor tribale indiene.

— Apare publicația lunară «*Review of Reviews*» ⟨«*Revista revistelor*»⟩, al cărei program prevedea „urmărirea atentă a mișcărilor istoriei contemporane și înțelegerea adevăratului ca-

Scanned with OKEN Scanner

1891 racter al forțelor umane vii ale timpului nostru". În afara unui comentariu editorial al evenimentelor curente, revista insera articole preluate din alte publicații și recenzii ale cărților și periodicelor americane și străine. Apare pînă în 1937.

— La New York se naște Henry Miller.

— aug. 12 Moare James Russell Lowell (n. 1819). „Poate că e o prejudecată profesională, dar cum întreaga lui viață a însemnat numai și numai literatură, mi se pare că putem vedea în destinul lui ales și plin de întîmplări norocoase cea mai concretă dovadă de prețuire acordată meseriei de scriitor, într-o lume preocupată de alte lucruri. Privindu-l ca pe un om de litere înseamnă a te apropia cel mai mult de adevărata lui personalitate și nu cred că unii dintre cei mai fanatici admiratori ai lui au fost dezamăgiți dacă i-au privit opera ca pe un tribut plătit, în ultimă analiză, puterii stilului. Aceasta e ideea pe care numele lui mi-o evocă, în chipul cel mai direct. Și, cu toate că nu e nici pe departe unica idee care-i era dragă, unitatea operei lui poate fi regăsită, cu siguranță, în această idee. El a dus stilul — stilul literar — în zone în care îl căutăm foarte rar: în politică, în toate ținuturile lumii, în diplomație, în prezidarea dineurilor și a aniversărilor oficiale, în scrisori și în telegrame, în conversație, unde îl deghiza ca pe un spirit ascuțit al vremii coloniale." (Henry James, în „Atlantic Monthly", 69/1892, p. 36); „Defectele stilului domnului Lowell nu trebuie să ne îngrijoreze prea mult. Ele constau, în primul rînd, se poate spune în cîteva linii cacofonice (pe care o revizuire din partea autorului le-ar fi eliminat), unele metafore confuze, o tendință moralizatoare și, mai ales în proză, erori de gust, propoziții scrise neglijent. Să lăsăm, însă, acestea pe seama criticilor pe care îi interesează doar greșelile. Asemenea celor mai de seamă oameni ai noștri de litere, el a dat americanismului un caracter mai elevat, a militat pentru un patriotism mai rațional ... și, de-a lungul propriei cariere, a demonstrat că preocupările intelectuale nu sînt incompatibile cu un interes viu în problemele politice contemporane ... Dacă nu a fost un autor de o originalitate desăvîrșită, și-a cîștigat în schimb onoarea de a fi fost cel mai de seamă poet satiric de limbă engleză din vremea lui Pope pînă astăzi." (James L. Onderdonk, *History of American Verse*, 1899, pp. 288—9); „Printre oamenii de litere, Lowell e fără îndoială cel mai tipic american ... Se cunoștea bine de tot pe sine, așa cum nu se cunosc de obicei oamenii cu adevărat mari; era puțin prea « deștept » și, în literatura cu adevărat mare, nu e loc pentru asemenea « deșteptăciune ». Dar conștiința de sine și « deșteptăciunea » trebuie admise deopotrivă ca niște caracteristici cu adevărat americane. Și Lowell era atît de versatil, atît de urban, atît de larg în concepții, atît de vrednic de admirație în simpatiile sale, încît i se cuvine, fără doar și poate, să fie trecut în calendarul culturii americane." (Woodrow Wilson, *Mere Literature and Other Essays*, 1900, p. 210); „Dacă Lowell și-ar fi domolit neastîmpărul în folosul poeziei, arta pe care o iubea cel mai mult, și i-ar fi dăruit puterea critică pe care le-a dat-o celorlalte arte, ne-ar fi

Scanned with OKEN Scanner

1891 lăsat o colecție de cîntece mai bogată decît elanurile acestea capricioase, atît de des retezate de prea multele «*isme* legate împreună». Nu i-am fi pretins mai puține *isme*, ci mai multă frumusețe." (Alfred Kreymborg, *Our Singing Strength*, 1929, pp. 128—9); „Critica lui era aceea a unui erudit, probabil într-o măsură mai largă decît a oricărui alt critic american; marii scriitori ai culturii occidentale îi erau familiari. Ar fi putut scrie cu o plăcere epicureică sau să-și asume funcția de judecător al literaturii. Dar incoerența studiilor lui critice, preferința pentru atacurile întîmplătoare, sub forma eseului lipsit de articulare clară, demonstrează un anume tip de indolență a spiritului care l-a împiedicat să modeleze din vasta lui informație o teorie solidă și consecventă a literaturii." (Granville Hicks, *The Great Tradition*, 1935, p. 16); „În locul naturismului transcendentalist, Lowell a încercat să pună înțelepciunea solidă a trecutului umanității... S-a întors spre scriitorii «sănătoși și echilibrați» de dinaintea lui Rousseau. Cu vederi mai liberale decît acelea ale urmașului său, Irving Babbitt, el a admis că Rousseau «e un om care acceptă în chip consecvent idei noi». Dar concluzia lui e clară: ceea ce e nou nu poate fi consecvent și doar ceea ce e tradițional e bun. «Democrația — spunea el — e un lucru bun pentru că e tradițional»." (Frederic Carpenter, *American Literature and the Dream*, 1955, p. 58); „Lowell și-a pus pînzele în bătaia vîntului schimbărilor sociale și a ajuns treptat să fie purtătorul de cuvînt al unei concepții culturale potrivit căreia tot ceea ce e mai bun trebuie croit pe măsura oamenilor — pe măsura unui public cu totul nou — și nu pe măsura exclusivă a celor mai buni... Lowell a dorit să scrie poeme care să ajute publicului său numeros să înțeleagă lumea reală așa cum e ea cu adevărat." (Roy Harvey Pearce, *The Continuity of American Poetry*, 1961, pp. 193, 220)

— **sept. 28** Moare Herman Melville (n. 1819). „Un romancier din New York City, ani în șir funcționar de vamă; scrierile lui de tinerețe au fost extrem de populare, dar aproape uitate înaintea morții autorului." (Oscar Fay Adams, *A Dictionary of American Authors*, 1898, p. 253); „Herman Melville, ale cărui cărți despre Mările Sudului au fost declarate de Robert Louis Stevenson cele mai bune din cîte au fost scrise vreodată, a început cu romanele lui de aventuri marine o carieră literară plină de promisiuni care nu a ajuns niciodată să dea rod." (Barrett Wendell, *A Literary History of America*, 1900, p. 229); „E cel mai bun romancier al nostru care a scris despre călătorii și viața pe mare; el a înfățișat un tip pe care literatura americană nu l-a mai prezentat în altă parte: un marinar obișnuit din marina Statelor Unite... Cărțile lui au contribuit la abolirea pedepsei cu biciul și au sugerat și alte reforme în administrarea serviciului nostru naval." (Charles Noble, *Studies in American Literature*, 1907, p. 293); „*Moby Dick* e o carte de un simbolism ezoteric cu semnificații complicate și foarte obositoare. Dar e o carte mare, o carte foarte mare, cea mai mare carte scrisă vreodată despre ocean. Ea ne-aduce durerea în

Scanned with OKEN Scanner

inimi ..." (D. H. Lawrence, *Studies in Classic American Literature*, 1924, p. 160); „Melville sfîșie masca înșelătoare a comediei și-i descoperă secretul, dîndu-i lui Moby Dick elementul final care creează eposul: înfruntarea dintre zei și oameni." (Constance Rourke, *American Humor*, 1953, p. 157); „Metoda lui Melville... îngăduie simbolurilor sale să acumuleze înțelesuri pe măsură ce izbesc în lumea aceasta mitică, astfel încît un singur înțeles acordat acestor simboluri are cel puțin o validitate parțială. Interpretarea alegorică de tip medieval și puritan anihilează, totuși, aspectele mai cuprinzătoare ale operei, pentru că viziunea realității la Melville este mai curînd o viziune orientală, bazată pe simțul interdependenței și nu al izolării unităților experienței umane. Prin mijloace care folosesc scopurilor sale, chiar dacă implică o considerabilă dezumanizare a personajelor, el face ca simbolurile să se estompeze reciproc și să capete contur în acel punct îndepărtat unde fiecare în parte devine invizibil. Structura sa sugerează un aranjament ierarhic al simbolurilor care se contopesc, asemenea aranjamentului ființelor cerești din *Paradisul pierdut* al lui Milton, un aranjament greu de justificat într-un limbaj rațional." (R. W. Short, în *Interpretations of American Literature*, 1959, pp. 110—11); „Spre deosebire de *Litera stacojie* a lui Hawthorne, a cărei eroină nu e nici slabă, nici decepționată la modul romantic, *Moby Dick* al lui Melville sugerează tragedia unei democrații ineficiente și mințite. Dacă visul american eșuează, el va eșua fie din neglijența celor cîrmuiți, fie din greșelile conducătorilor. El nu va eșua pentru că libertatea ar fi în sine, plină de păcat (așa cum sugerează Hawthorne), nici pentru că visul desăvîrșirii ar fi imposibil (așa cum Melville însuși avea să sugereze în *Billy Budd*)." (Frederick Carpenter, *American Literature and the Dream*, 1955, p. 79); „Într-un epos democratic, așa cum e în mod declarat *Moby Dick*, am fi așteptat o celebrare a idealurilor egalității și frăției, pe de o parte, și a individului uman, pe de alta. Legătura ideală dintre oameni nu e aici relația ierarhică dintre Ahile și Patrocle, oricît de tandră ar fi aceasta, ci egalitatea frățească perfectă dintre persoane aparținînd unor rase diferite... Și Ahab devine, așa cum hotărăște «necesitatea întunecată», exemplul semeț al omului independent, ca și cum Melville ar fi vrut să pună la încercare cîteva dintre implicațiile extreme ale crezului emersonian, dominant în vremea aceea, crezul încrederii în sine." (Richard Chase, *The American Novel and Its Tradition*, 1957, pp. 101—2); „*Moby Dick* e... marea încercare a lui Melville de a face ordine într-un univers american în care dispariția polarității Bine-Rău pare a amenința condiția umană. Amenințarea vine de la Ahab, a cărui ură împotriva creației e simptomul — sau poate consecința — acelei dezamăgiri a democrației în fața universului despre care am vorbit, resentimentul față de felul în care spiritul a trădat materia și Dumnezeu a trădat lumea." (Marius Bewley, *The Eccentric Design*, 1959, p. 210)

Scanned with OKEN Scanner

1892 Harriet Monroe (1860—1936) obține primul său succes cu poemul *Columbian Ode* ⟨*Odă columbiană*⟩, dedicat Expoziției mondiale, deschisă în acest an la Chicago.

— Amélie Rives (1863—1945) publică romanul *Barbara Dering*, scris în stil *fin-de-siècle*.

— Hamlin Garland publică 3 romane inspirate din cele mai actuale probleme ale vieții politice americane: *Jason Edwards: An Average Man* ⟨*Jason Edwards. Un om obișnuit*⟩, în care sprijinea teoria lui Henry George privind impozitele echitabile pe proprietate; *A Spoil of Office* ⟨*Compromiterea unei slujbe*⟩, dezvăluire a corupției politice și declarație de principii, de asemenea, în favoarea ideilor lui Henry George; *A Member of the Third House* ⟨*Un membru al Camerei a treia*⟩, înfățișînd influența pe care patronii căilor ferate o aveau în desfășurarea activității parlamentare. În același an, Garland scrie și romanul *A Little Norsk* ⟨*Mica norvegiană*⟩, despre viața plină de amărăciuni a unei fete de pe o fermă din Dakota. Stilul abrupt, fraza colțuroasă, inflexiunile naturaliste vor deveni o caracteristică de bază a prozei lui Garland.

— Twain tipărește povestirea *The American Claimant* ⟨*Pretendentul american*⟩, bazată pe comedia *Colonelul Sellers*, scrisă în colaborare cu Howells în 1883 și reprezentată fără succes în 1886. Instituțiile americane, văzute de un aristocrat englez, sînt observate cu un ochi critic, într-o narațiune amuzantă, a cărei tehnică picarescă e condusă cu multă fantezie.

— Învățătorul James Lane Allen (1849—1925) își adună, sub titlul *The Blue-Grass Region of Kentucky* ⟨*Regiunea cu iarbă albastră din Kentucky*⟩, povestirile publicate în «*Harpers's Magazine*» în deceniul precedent; viziune romantică a vieții de la frontieră, a interdependenței om-natură, într-un stil colorat, îndelung polisat.

— Charles Robinson (1818—94), în tinerețe fruntaș al luptei anti-sclavagiste din Massachusetts, iar pe la mijlocul sec. emigrant în California și apoi în Kansas, scrie povestirea *The Kansas Conflict* ⟨*Conflictul din Kansas*⟩, descriind lupta pentru pămînt a fermierilor din acea regiune.

— Vol. de eseuri *The Old South* ⟨*Sudul de odinioară*⟩, de Thomas Nelson Page, prezintă o imagine idilică a Virginiei din anii premergători războiului civil, încercînd să justifice literatura „culorii locale".

— *French Art* ⟨*Arta franceză*⟩, eseuri ale lui W. C. Brownell, care urmăresc „să ofere scriitorului american, cititorului și — în general — tuturor celor preocupați de soarta culturii din această țară... perspectiva culturii europene, astfel încît să se elibereze de destinul provincialismului".

— J. A. Riis publică studiul sociologic *The Children of the Poor* ⟨*Copiii celor săraci*⟩, atrăgînd, patetic, luarea-aminte asupra condițiilor de lucru ale copiilor, care pot duce „la degenerarea acestui popor".

— La Universitatea Sudului din Tennessee, apare «*Sewanee Review*» ⟨«*Revista din Sewanee*»⟩, al cărei scop era „re-evalua-

1892 rea contribuției Sudului la cultura americană. Programul ei a fost, multă vreme, conservator, academist; din 1944, cînd — pentru o scurtă perioadă — Allen Tate i-a fost redactor, revista a început să abordeze mai frecvent problemele literaturii moderne. Apare și astăzi.

— **febr. 22** Se naște, la Rockland (Maine) Edna St. Vincent Millay. (m. 1950)

— **mai. 7** La Glencoe (Illinois), se naște Archibald MacLeish.

— **iun. 26** La Hillsboro (Virginia de Vest) se naște Pearl Sydenstricker, cunoscută ca scriitoare sub numele «Pearl Buck.» (m. 1972)

— **mart. 26** În orașul Camden (New Jersey), unde se stabilise din 1873, moare Walt Whitman (n. 1819). „Cititorul poate întoarce pagină după pagină fără să observe vreo imagine desenată cu îndrăzneală și cu claritate. Dacă obscuritatea e o virtute, cea mai mare parte a operei acestui autor are merite evidente; dar el nu împlinește cerințele artei literare." (Willis Boughton, în „The Arena", 6/1892, p. 478); „Pentru el, băltoaca cea mai murdară reflectă frumusețea cerului. Am auzit că un copil a izbucnit în plîns cînd i s-a spus că o floare pe care o admira nu era altceva decît o buruiană. Pentru Whitman, nu existau buruieni pe lume. Cu ochi de copil, el le lua pe toate drept plante de preț, fiecare din ele ascunzînd, adînc, în caliciul lor, sămînța perfecțiunii. Și, din acest punct de vedere, el nu se asemăna copilului, pentru că încrederea lui nu putea fi strivită de mîna brutală, lipsită de rațiune." (Pauline W. Roose, în „Gentleman's Magazine", 48/1892, p. 479); „Cine e el? Ce valoare are? E Homer al Americii? Ce va însemna pentru posteritate? Dacă adunăm răspunsurile date acestor întrebări de oamenii pricepuți din lumea literelor, rezultatele vor dezvălui cîteva contraste interesante. Puțini mai contestă că ar exista unele lucruri puternice, de bună calitate, în opera lui Whitman. Dar cei mai mulți sînt de acord că aceste grăunțe sînt ascunse sub o grămadă de tărîțe; chiar dacă îl judecăm din punctul de vedere al grupului său restrîns de admiratori, rezultatul teoriei sale despre lipsa de formă se întoarce împotriva lui, pentru că poemul pe care ei îl admiră cel mai mult și pe care îl propun drept exemplu, *O Captain, my Captain*, e — de fapt — cel care se apropie cel mai mult, dintre toate poemele lui Whitman, de forma convențională... Dacă Whitman ne aduce aminte, prin folosirea cuvintelor străine răzlețe, de un chelner poliglot, e la fel de adevărat că — în mijlocul frazeologiei lui bizare — ajunge uneori la o expresie fericită, homerică în simplitatea ei, în putere și în grandoare... Geniul și superficialitatea merg mînă în mînă în scrierile lui." (C. D. Lanier, în „The Chautauquan", 15/1892, pp. 311, 312, 313); „Un aspect curios al măreției lui Whitman e numărul mare de admiratori și de urmași. Nu a mai existat un asemenea fenomen în istoria literaturii. Johnson l-a avut numai pe Boswell. Nimeni nu putea, se pare, să se apropie de Whitman fără să fie absorbit în orbita lui." (Jennette Barbour Perry, în „The

Scanned with OKEN Scanner

1892 Critic", 32/1898, p. 137); „Singularitatea formei literare, provocarea pe care a aruncat-o formei versificate și limbajului banal i-au dat notorietate lui Whitman. Această notorietate a devenit celebritate, pentru că stîngăciile și solecismele care ne privesc țintă din paginile lui sînt doar dovezi ale unei inspirații profunde și ale unui curaj autentic. Chiar și idiosincrasiile stilului său au o latură care nu înseamnă simplă afectare: ordinea cuvintelor, procesiunea imaginilor reproduc o fantezie bogată și spontană." (George Santayana, *Interpretations of Poetry and Religion*, 1900, p. 177); „El *este* America. Lipsa lui de eleganță răspîndește un miros puternic, dar acest miros *este* America. E văgăuna care, scobită în stîncă, stîrnește ecourile epocii lui. El « cîntă vremea de răscruce » și e « glasul triumfător »... Liber cu totul de idealul umanist al Renașterii, ideal al omului complet, și de idealismul grec, el e mulțumit să fie ceea ce este și e timpul și poporul său. E un geniu, pentru că are viziunea a ceea ce este el cu adevărat și a ceea ce are de împlinit. Știe că e un început și nu o operă finită, la modul clasic. Îl respect pentru că m-a vestit pe mine, în vreme ce eu îl recunosc ca pe un înaintaș de care s-ar cuveni să fiu mîndru." (Ezra Pound [1903], în *Whitman: A Collection of Critical Essays*, 1962, p. 8); „E un poet mare, un om mare... E mare pentru că e părtaș al inspirației plenare pe care trebuie s-o primească marii poeți. Nu mă refer la vreun izvor de lumină lăuntrică pe care să-l soarbă doar cei vrednici, deși lui Whitman i-ar fi plăcut o asemenea explicație. Mă gîndesc mai curînd la un sens al semnificației omului în această contopire a vremelnicului și a eternului care făurește o epocă sau o eră. Marii poeți au acest simț și depinde de felul în care îl folosesc pentru a deveni *cei mai mari* ... Whitman l-a avut." (Henry Seidel Canby, *Classic Americans*, 1931, pp. 348—9); „A pătrunde în lumea lui Whitman înseamnă a atinge spiritul comediei populare americane, cu prejudecățile lui locale, cu preferințele lui naționale, cu credințele lui fantastice; se desfășoară aici multe faze ale reacției comice." (Constance Rourke [cca 1931], în *American Humor*, 1953, p. 142); „Toate erorile lui Whitman, deși l-ar putea împiedica să devină un poet de prim rang, par să fi fost calități adevărate, dacă sînt judecate în relație cu situația și cu țelurile poetului. Un spirit mai disciplinat ar fi devenit neputincios prin simpla recunoaștere a imposibilității de a cuprinde într-un sistem asemenea elemente antagonice. Un spirit mai puțin optimist ar fi eșuat, dîndu-și seama ce distanțe uriașe trebuie străbătute pentru ca viziunea măreață să se împlinească... Spiritul larg, nemodelat al lui Whitman, afirmativ fără discriminare, ospitalier fără șovăire, percepînd cu ascuțime detaliul concret, a fost tocmai acela care a putut să se arunce în jungla sălbatică a vieții americane lipsită de omogenitate politică, economică, rasială, religioasă și socială." (Granville Hicks, *The Great Tradition*, 1935, p. 28); „Pe de o parte, dorința de a cuprinde faptele vieții americane l-au putut duce dincolo de *slang*, în zonele jargonului celui mai puțin lucrat, ale stilului jurnalistic al vremii

Scanned with OKEN Scanner

1892 lui. Pe de altă parte, încercările de a trece dincolo de restricțiile limbajului și de a sugera atmosfera au produs doar formule goale. Eșecurile lui grotești în ambele direcții aruncă o lumină mai clară asupra rarelor sale succese și asupra fuziunii de care depind ele." (F. O. Matthiessen, *American Renaissance*, 1941, p. 526); „Walt Whitman e o forță vie în războiul împotriva barbariei fasciste, precum și în pacea pe care America și alte națiuni unite vor s-o dobîndească prin victorie necondiționată. Cel mai proeminent interpret al democrației din cîți a avut țara noastră, Whitman... ne îndeamnă să afirmăm nepieritoarea demnitate a omului, să ne îndreptăm hotărît spre progres, să întărim înțelegerea popoarelor libere. Whitman ne învață că vom învinge numai dacă vrem să ne unim și dacă avem curajul să doborîm dușmanii democrației oriunde ar putea ei să apară." (Samuel Sillen, *Walt Whitman, Poet of American Democracy*, 1944, p. 9); „Walt Whitman a întrupat, în poezie și în viață, visul american al democrației pentru popor, ceea ce l-a făcut să difere de tradiția « blajină » a trecutului american, în care tînărul Walter crescuse, și să intre în conflict cu ea. Conflictul dintre Walter și « Walt » poate fi, deci, interpretat ca un conflict între două idealuri americane. Cei mai înverșunați adversari ai poetului au fost, de asemenea, cei mai înverșunați adversari ai acelui vis egalitar pe care a încercat să-l realizeze, atît în viață, cît și în poezie." (Frederic L. Carpenter, *American Literature and the Dream*, 1955, p. 45); „Aceasta a fost unica realizare a lui Whitman: el și-a creat propriile convenții politice pe măsura nevoilor lui poetice. În acest sens, el e primul poet american cu adevărat original. A scris întotdeauna de parcă ar fi fost cel dintîi poet confruntat de necesitatea de a-și crea propriul idiom și propria concepție poetică." (David Daiches, în *Leaves of Grass One Hundred Years After*, 1955, p. 122)

— **sept. 7** La Hampton Falls (New Hampshire), moare John Greenleaf Whittier (n. 1807). „Fluxul neîntrerupt al gîndirii lui, simplitatea structurii, dorința de a nu alege lucruri din cale afară de frumoase, ci de a spune totul, au determinat francheța, care e cel mai mare farmec al operelor sale ... și l-au ajutat să-și desăvîrșească exprimarea vieții din Noua Anglie de odinioară." (George Edward Woodberry, *John Greenleaf Whittier*, în „Atlantic Monthly", 70/1892, p. 673); „Mai mult decît oricare altul dintre poeții noștri, Whittier a fost cîntărețul și profetul oamenilor de jos." (W. H. Savage, în „The Arena", 10/1894, p. 166). „Nimeni nu poate vorbi despre Whittier fără să-l recunoască, pe deplin, drept poetul american al vieții domestice. Mai mult decît oricine, el descoperă adevărata existență a oamenilor obișnuiți... Ar fi putut spune despre sine ceea ce Lowell a afirmat cîndva, cu dramatism: « Ne tragem obîrșia din cei oprimați »." (Thomas Wentworth Higginson, *John Greenleaf Whittier*, 1902, p. 151); „Dacă Whittier nu a fost un poet mare, el a fost, printre cei de statura lui, un poet adevărat. Frumusețea unei personalități de o puritate unică, încîntătoare îi iradia versul. Materialul poeziei sale era obișnuit, dar spiritul

Scanned with OKEN Scanner

1892 ei era întotdeauna nobil... Ura împotriva nedreptății era puternică... Și o exprima cu o sinceritate seducătoare, uneori cu o fericită simplitate a frazei, care ne face să-i iertăm limitele viziunii, banalitatea gîndirii și a imaginilor, frecventa sărăcie a tehnicii." (William Henry Hudson, *Whittier and His Poetry*, 1917, p. 13); „Era înzestrat cu un talent generos, dar care nu era întregit nici de educația meșteșugului, nici de disciplina necesară dezvoltării artistului. Era din cale afară de neglijent în privința rimelor, «rime bune, yankee, dar care nu sînt prețuite în afara Noii Anglii», cum spunea el odată. Construcția strofelor era confuză și neglijentă... Dar nici un american care trăia în umbra sclaviei și a războiului fratricid, nici unul dintre cei a căror maturizare s-a produs în generația din anii ce au urmat acelor zile încordate nu s-ar gîndi să-și măsoare dragostea și veneraţia pentru Whittier cu canoanele artei absolute. Poezia lui Whittier e pătrunsă de pasiune patriotică în acea perioadă a înaltei conștiințe care a apărat Uniunea și a mîntuit-o de blestemul sclaviei, conștiință ce nu poate fi judecată obiectiv de cei care au avut un sens vital al agoniilor și al exaltărilor acelui timp de încercări." (William Marton Payne [1917], în *Cambridge History of American Literature*, vol. II, 1946, p. 53); „Whittier nu a fost, desigur, un poet mare, nici măcar un poet notabil. Comparat cu Whitman, el e doar o figură minoră. Dintre poeții americani mai cunoscuți, doar Bryant mai are un registru liric atît de puțin cuprinzător și e tot atît de puțin generos în sugestii. Viața lui austeră, sărăcăcioasă, i-a dăruit prea puțină senzualitate a naturii și prea puține pasiuni intelectuale. Vinul păgînismului, amestecat cu prea multă apă, a făcut ca temperamentul Noii Anglii să fie cu desăvîrșire anemic. Seva umorului, care circula cu atîta putere prin venele Vestului, dînd la iveală spiritul asupru al lui Davy Crockett și al lui Mark Twain, era sleită în sîngele yankeilor. Imaginația lui domestică nu a fost stimulată de o viață rustică plină de vigoare, cum a fost cazul englezului Bunyan sau al scoțianului Burns. A devenit un mănunchi yankeu de nervi, răspunzînd numai la stimuli morali." (Vernon Louis Parrington, *Main Currents in American Thought*, vol. II, 1927, p. 366); „Poezia lui Whittier e autobiografică. Nimeni nu și-a exprimat vreodată mai direct propria experiență. Cu toate că operele lui încep să sune desuet, cele mai bune pagini ale sale sînt menite să supraviețuiască, și să supraviețuiască mai mult decît unele opere mai populare din zilele lui ori decît altele scrise cu mai multă îndemînare tehnică." (Alfred Kreymborg, *Our Singing Strength*, 1929, p. 85); „În realitate, el a comis greșeli mai grave decît aceea de a folosi rime proaste; nu numai că a scris poeme care nu sînt conforme cu viața, ci a publicat efuziuni versificate lipsite de suflet, unele îndreptate împotriva progresului științific, altele apărînd nedreptatea socială sau sugerînd remedii insuficiente pentru vindecarea lor. După cum a avut merite mai însemnate decît acela de a fi fost doar un bard rural, de vreme ce a fost un profet al cărui glas «plin de tensiune» «vestind o

Scanned with OKEN Scanner

lume mai bună » l-a înălțat printre poeții universali ai libertății. A fost un desăvîrșit poet liric care a făcut ca nobila lui personalitate să cuprindă adevărata valoare a poeziei. Merită cu adevărat un loc alături de Walt Whitman printre marii noștri poeți americani." (Albert Mordell, *Quaker Militant, John Greenleaf Whittier*, 1933, p. XVI); „Virtutea poeziei lui Whittier, în ceea ce ea are mai bun, rezidă în țesătura solidă a sincerității. A scris despre lucruri pe care le știa în amănunt. Sentimentele lui erau încercate de curentul vieții însăși și duse pînă la acel punct de jos unde se așezau pe terenul tare al unor convingeri de stîncă." (George F. Whicher, în *Literary History of the United States*, edit. Robert Spiller et al., vol. I, 1948, p. 580); „A unit cu succes o viziune complexă a caracterului, o stăpînire a tehnicii narative și o proporție justă a părților." (George Arms, *The Fields Were Green*, 1953, p. 39)

1893 Apare *East and West: The Discovery of America and Other Poems* ⟨*Răsărit și Apus. Descoperirea Americii și alte poeme*⟩, de Ernest Francisco Fenollosa (1853—1908). Autorul care, înainte de a se întoarce în Statele Unite, unde va deveni director al Muzeului din Boston, fusese vreme de 12 ani profesor în Japonia, va fi unul dintre cei dintîi cercetători ai literaturii Extremului Orient. Studiile sale îl vor influența pe Ezra Pound.

— Sub pseudonimul « Johnston Smith », Stephen Crane publică romanul *Maggie: A Girl of the Streets* ⟨*Maggie. Fata străzii*⟩. Amestec de naturalism (personajele, oameni dintr-o mahala săracă a New Yorkului, se comportă după modele zoliste) și sentimentalism, cartea lui Crane e unul dintre primele exemple ale variantei americane a naturalismului. Ediția din 1896 va fi publicată sub numele adevărat al autorului.

— *The Cliff-Dwellers* ⟨*Locuitorii de pe stînci*⟩, romanul lui Henry Blake Fuller (1857—1929), își centrează acțiunea în jurul existenței chiriașilor unui zgîrie-nori din Chicago. Narațiunea, punînd în evidență calitățile de observație realistă ale romancierului, se clădește din episoade ce demonstrează nimicirea treptată a sentimentelor sub presiunea rutinei burgheze și a dorințelor de parvenire.

— Apar *Can Such Things Be?* ⟨*Pot exista asemenea lucruri?*⟩, vol. de schițe și de povestiri ale lui Ambrose Bierce, cu subiecte inspirate din întîmplările războiului civil și din viața pionierilor stabiliți în California. Trăsătura lor generală e „realismul psihologic, umorul sardonic, folosirea inteligentă a finalurilor neașteptate și a efectelor supranaturale." (James D. Hart, *The Oxford Companion of American Literature*, 1965, p. 131)

— *A Golden Wedding and Other Tales* ⟨*Nunta de aur și alte povestiri*⟩, de Ruth Stuart (1849—1917⟩, scrise în spiritul „culorii locale", înfățișînd viața din Louisiana, cu încredere „în destinul națiunii unite, după războiul civil".

— Premiera dramei *Shore Acres* ⟨*Pogoanele de pe țărm*⟩, de James A. Herne (1839—1901), actor din New York, care atrage atenția asupra năruirii idealurilor vieții rurale ale Noii Anglii.

Scanned with OKEN Scanner

— Apare *« McClure's Magazine »* ⟨*« Revista lui McClure »*⟩, publicație ce-și propunea „să prezinte, la un preț mic, operele celor mai de seamă scriitori englezi și americani" și „să aducă la cunoștință faptele cele mai importante din viața științifică și din politica internațională". În perioada 1901—12, a fost una dintre cele mai proeminente reviste care au dezvăluit opiniei publice corupția politicianismului, afacerile oneroase ale marelui capital. Printre colaboratori: O. Henry, Jack London, W. A. White, Ida Tarbell, Lincoln Steffens. E editată pînă în 1929.

— Apare *« The Outlook »* ⟨*« Perspectiva »*⟩, *revistă de familie* tipărită de redacția lui *« The Christian Union »* (1870—93), cînd aceasta își încetează apariția. Au colaborat: Louisa Alcott, Harriet Beecher-Stowe, Eggleston, Burroughs. Treptat, revista se transformă într-un comentator de politică, printre colaboratori numărîndu-se, în primii ani ai sec. 20, Theodore Roosevelt. Se publică pînă în 1935.

1894 John Banister Tabb (1845—1909), preot catolic, profesor la un colegiu de lîngă Baltimore, publică un vol. de *Poems*, care se distingeau prin forma clasică și prin muzicalitatea versurilor. Intensitatea sentimentului religios, stilul criptic, obținut prin numeroase efecte concettiste, au îndreptățit compararea lui Tabb cu poeții englezi metafizici din sec. 17.

— Bliss Carman (1861—1929) și Richard Hovey (1864—1900) publică *Songs from Vagabondia* ⟨*Cîntece din Vagabondia*⟩, exuberante poeme proslăvind viața liberă, lipsită de prejudecăți și de constrîngeri. Vol., dezvăluind o înrîurire clară a liricii „poeților damnați" francezi, a contribuit într-o largă măsură la inițierea unei „revolte împotriva spiritului livresc și a anemiei, a manierismului unei însemnate părți a poeziei americane a vremii".

— George Santayana publică *Sonnets and Other Verses* ⟨*Sonete și alte poeme*⟩, versuri de factură simbolistă.

— Apare romanul *A Traveler from Altruria* ⟨*Un călător din Altruria*⟩, de Howells. Pe un pretext epic fragil (vizita unui locuitor dintr-o republică ideală, întemeiată pe principiile altruismului, într-o stațiune mondenă americană), sînt dezvoltate ideile unui egalitarism utopic: cetățenii Altruriei nu cunosc exploatarea muncii de către capital; ei îndeplinesc munci manuale în schimbul unei retribuții în natură, toate bunurile se află în proprietatea comunelor, folosirea mașinilor moderne e interzisă prin lege, îmbrăcămintea și arhitectura sînt controlate de „inspectori estetici", care veghează la respectarea bunului gust.

— C. D. Warner publică romanul *The Golden House* ⟨*Casa de aur*⟩, continuare a *Scurtei călătorii în lume* (1889). Degradarea vieții de familie sub influența relațiilor capitaliste e urmărită și aici cu un simț ascuțit al observației realiste.

— *A Kentucky Cardinal* ⟨*Un cardinal din Kentucky*⟩, roman de J. L. Allen, înfățișînd, într-un stil naiv sentimentalist, idila

Scanned with OKEN Scanner

1894 a 2 tineri îndrăgostiți de natură, idilă a cărei puritate e simbolizată de o pasăre din specia „cardinal" ce nu poate supraviețui în captivitate.
— *Coeur d'Alene*, roman de Mary H. Foote, relatînd luptele minerilor dintr-un orășel din Colorado; atitudinea autoarei e cu totul potrivnică mișcării organizate a muncitorimii.
— Paul Leicester Ford (1865—1902) publică romanul *The Honorable Peter Sterling* ⟨*Onorabilul Peter Sterling*⟩, în al cărui personaj principal (deși autorul a negat) a putut fi recunoscut președintele Grover Cleveland (1885—9; 1893—7). Cartea exprimă admirația față de ideile conservatoare ale omului politic.
— *The Tragedy of Pudd'nhead Wilson* ⟨*Tragedia lui Wilson cel prostănac*⟩, roman de Mark Twain. O poveste cu elemente romanești și cu detalii de roman polițist; tonul general al romanului e dominat de un decepționism amar, neîncredere în natura umană și posibilitățile oferite de viață.
— Twain publică povestirea *Tom Sawyer Abroad (Tom Sawyer în străinătate)*. Aventurile — pline de fantezie (o călătorie cu balonul în Sahara și în Orientul Apropiat, întîlniri cu beduinii și cu leii, amintind de *Tartarin* al lui Daudet) — nu au, totuși, autenticitatea și suculentul umor popular al primelor romane inspirate de isprăvile lui Tom și ale lui Huck.
— Kate Chopin (1851—1904), scriitoare din St. Loúis, care trăise mai mulți ani în Louisiana, tipărește *Bayou Folk* ⟨*Oamenii Deltei*⟩, grupaj de 23 de povestiri despre viața locuitorilor din regiunea deltei lui Mississippi. „Culoarea locală" se realizează aci prin atmosfera plină de dramatism a conviețuirii anglo-saxonilor, a descendenților francezilor, a negrilor și a mulatrilor, prin relatarea, cu umor, a glumelor și a preceptelor morale ale acestor oameni, prin respectarea formelor dialectale.
— Premiera, la Philadelphia, a dramei în versuri albe *Chatterton*, de Ernest Lacy (1863—1916), de un romantism anacronic.
— *Wealth Against Commonwealth* ⟨*Bogăția împotriva Republicii*⟩, eseu de Henry Demarest Lloyd (1847—1903), ziarist și avocat din Chicago, adversar declarat al monopolurilor industriale și al politicianismului corupt, apărător al fruntașilor demonstrației muncitorești din Chicago, din 1886, și al lui Eugene V. Debs (conducătorul sindicalist care va deveni unul dintre cei mai de seamă organizatori ai Partidului Socialist American).
— Hamlin Garland publică, sub titlul *Crumbling Idols* ⟨*Idoli care se năruie*⟩, un vol. de eseuri în care susține ideea „veritismului", noțiune însemnînd, în concepția scriitorului, o literatură capabilă să asocieze estetica realismului cu idealurile democratice și cu umanismul whitmanian. Garland e, în același timp, un partizan al teoriei „culorii locale".
— La Cambridge (Massachusetts) — orășel de lîngă Boston, în care se afla Universitatea Harvard — se publică revista « *The Chap Book* » ⟨« *Cartea pentru toți* »⟩, al cărei titlu prelua denumirea dată, la începutul sec. 19, cărțuliilor populare în Statele Unite. După cîteva luni, revista se mută la Chicago; vor colabora Henry James, Hamlin Garland, Eugene Field, Julian Haw-

Scanned with OKEN Scanner

1894 thorne, precum și englezii Wells, Stevenson, Yeats. Formatul și prezentarea grafică (înrîurită de stilul *fin-de-siècle* al graficii engleze) vor influența multe reviste literare americane ale vremii. Apare pînă în 1898.

— Edgar Wilson Nye (1850—96), ziarist care, sub numele « Bill Nye », se făcuse cunoscut în Wyoming ca un umorist temut, scrie o *Istorie a Statelor Unite*, în care interpretează comic evenimentele trecutului și ale prezentului.

— Premiera operei *The Scarlet Letter (Litera stacojie)*, de Walter Johannes Damrosch (1862—1950). Libretul se baza pe textul romanului lui Hawthorne (1850); opera lui Damrosch, reprezentată la « Metropolitan », New York, e unul dintre primele exemple ale influenței wagneriene asupra muzicii americane.

— La Cambridge (Massachusetts), se naște Edward Estlin Cummings. (m. 1962)

— **oct. 7** Moare, la Boston, Oliver Wendell Holmes (n. 1809). „E foarte greu să-i stabilești lui Holmes un loc în literatură. A fost un scriitor cu totul deosebit. Nu a urmat nici un model și nu a avut nici un fel de imitatori interesanți." (Walter Lewin, în „The Academy", 46/1894, p. 279); *„Autocratul, Profesorul* și *Elsie Venner* sînt fișe de observație clinică. Pacientul nu zace întotdeauna culcat în pat, dar se află sub observație medicală; și interesul acestor cărți rezidă, în cea mai mare măsură, în faptul că tot ceea ce se spune și tot ce se vede aci provine din observațiile unui medic priceput." (Theodore Thornton Munger, în „New World", 4/1895, p. 38); „Dr. Holmes nu a aderat niciodată la transcendentalism. El a ridiculizat, în versuri, *Sfinxul* lui Emerson, într-o manieră inegalabilă... A fost foarte puțin ispitit de idealism... În locul solitudinii și contemplației, el iubea foarte mult întîlnirile cu prietenii, discuțiile, conversația. Desigur, felul în care un asemenea om îl privea pe Emerson era al cuiva venit din afară, dar e foarte exact, viu și nu lipsit de simpatie." (William Cranston Lawton, *Introduction to the Study of American Literature*, 1902, p. 221); „A fost ultima frunză a Renașterii din Noua Anglie, și chiar mai aproape de trunchiul calvin decît alții. Holmes a fost cel de-al doilea american de faimă care a cultivat o filosofie evazionistă. Longfellow a cutreierat mările și curțile europene, pentru a lărgi cultura națiunii noastre; Holmes a fugit înapoi, într-un secol trecut, sau — de fapt — niciodată nu a părăsit acel secol. Holmes a domolit văpaia și patima adevăraților poeți cu drăgălășeniile unei logici grațioase. Scrierile lui sînt ale unui intelectual și se adresează intelectului. Cînd coboară spre inimă, ating cele mai dulcege, cele mai catifelate și mai sentimentale strune. El e, deci, frunza cea mai palidă a copacului... care ni i-a dat pe Bryant, pe Emerson, pe Whittier, pe Lowell și pe Emily Dickinson." (Alfred Kreymborg, *Our Singing Strength*, 1929, p. 140); „Din punctul de vedere al oricărei valori permanente, proza lui avea defectele fatale ale tezismului, ale unui ton pedestru, total lipsit de profunzime. Era spumoasă, strălucitoare, dar lipsită de vigoare. E îndelung șlefuită, dar șlefuirea e aplicată

Scanned with OKEN Scanner

1894 pe un cositor lipsit de valoare. Dacă e vreo calitate la care să fi țintit Holmes, aceea e distincția. Și totuși distincția e ceea ce i-a lipsit în mod evident." (Ludwig Lewisohn, *Expression in America*, 1932, p. 69); „Principalele defecte ale lui Holmes — universul îngust, miopia față de... eterogena Americă a zilelor lui — au făcut ca multe idei ale sale să pară meschine și provinciale. Puțini poeți au avut mai multă încredere în lucrurile minunate produse de societatea contemporană lor."(S. I. Hayakawa și Howard Mumford Jones, *Oliver Wendell Holmes: Representative Selections*, 1939, p. CXII); „Puțini scriitori izbutesc să rămînă cu adevărat populari mai mult decît răstimpul unei generații. Și, totuși, mai sînt încă mulți cititori pentru care Holmes e încă popular și, de-a lungul anilor ce vor veni, el va continua să aibă multe de spus. Dacă le va lipsi Holmes, cercetătorilor le va lipsi și cheia multor porți spre înțelegere." (M. A. Dewolfe Howe, *Holmes of the Breakfast Table*, 1939, p. 160); „În momentul în care și-a publicat romanele, Holmes era profesor de anatomie, o știință a oaselor și a trupurilor moarte, și — ca anatomist — părerile lui despre bolile psihice nu ar fi fost considerate importante de doctori și de psihiatri. De aceea a ales, deliberat și probabil cu îndemînare, genul narativ ca pe o cale de a-și face cunoscute punctele lui de vedere. Cele trei povestiri ale sale sînt o ficțiune lipsită de consistență dacă sînt judecate după criteriile moderne sau dacă sînt comparate cu cele ale maeștrilor vremii — Poe, Thackeray, Balzac, sau chiar Hawthorne... Intriga e simplă, aproape copilărească și — în două dintre ele — cititorul nu e dezamăgit de obișnuita înfrîngere a ticăloșilor și de răsplătirea îndrăgostiților... În lumina dezvoltării psihiatriei moderne, ele rămîn ca o mărturie a acuității medicului, a științei sale, a profundei măiestrii și înțelegeri a psihiatrului." (Clarence P. Obendorf, *The Psychiatric Novels of Oliver Wendell Holmes*, 1946, p. 167); „Holmes amintește în mai multe chipuri de Anglia neoclasică. Asemenea lui Addison și a lui Steele, el și-a bazat admirabilul stil al prozei pe cea mai bună limbă vorbită pe care o putea auzi în vremea lui — și aceasta s-ar fi putut să fie, în largă măsură, propriul său stil oral. ... Optimismul lui precumpănitor, bazat pe certitudinea că mintea omenească poate să cuprindă și, într-o anume măsură, să controleze lumea fizică în care se află, semăna îndeaproape cu acela care se deslușește la urmașii lui sir Isaac Newton." (Odell Shepard în *Literary History of the United States*, edit. Robert Spiller et al., I, 1948, pp. 598—9). „Holmes nu e un poet național, ci provincial. Descendent din Anne Bradstreet, cititor al lui Cotton Mather, el se înfățișează cu un spirit domestic de Nouă Anglie, o familiaritate puritană, un simț al detaliului casnic. Păcat că nu l-a putut cunoaște pe poetul colonial Edward Taylor (și el medic), cu roțile lui de tors, cu jocurile de popice, cu trăsurile și cu prăjiturile lui aromate. Atingînd — sau căutînd — rareori o grandoare a concepției, chiar atunci cînd aspiră la ea, Holmes nu o caută printre faptele mărețe. Chiar și cele mai bune poeme serioase ale sale, *Templul viu* și *Nautilul*, sînt bazate pe materialul aflat la îndemîna natu-

Scanned with OKEN Scanner

ralistului." (George Arms, *The Fields Were Greeen*, 1953, p. 101); „Holmes se afla la jumătatea drumului între bărbăția pe cale să se ofilească a calvinismului tatălui și vitalitatea ce se afirma treptat a umanismului militant al fiului său." (R.W.B. Lewis, *The American Adam*, 1955, p. 34); „Sensibilitatea ce se deslușește în versurile lui nu e aceea a unui poet care ar declara că prea multă profunzime poate fi periculoasă, ci mai curînd a unuia care era incapabil de profunzime, un tovarăș al «oamenilor cu umeri largi, ce trăiesc în aer liber», despre care, de fapt, știa foarte puțin și care îl interesau și mai puțin. El nu a atins profunzimea strămoșilor săi." (Roy Harvey Pearce, *The Continuity of American Poetry*, 1961, p. 221)

1895 Theodore Tilton (1835—1907), celebru pentru atitudinea sa antisclavagistă și lupta pentru sufragiu universal, publică vol. *Sonnets to the Memory of Frederick Douglass* ⟨*Sonete în memoria lui Frederick Douglass*⟩, versuri închinate uneia dintre cele mai proeminente personalități ale mișcării pentru eliberarea negrilor. Douglass (1817—95), el însuși sclav fugit de pe o plantație din Maryland (1838), întemeiase ziarul « *The North Star* » (1847—64), în paginile căruia apăruse ideea desființării sclaviei, organizase două regimente de negri încorporate în armata nordistă în timpul războiului civil și participase cu entuziasm la opera de reconstrucție. După aceea, ca o recunoaștere a meritelor lui, primise diferite demnități din partea guvernului de la Washington. Sonetele lui Tilton îl evocă, proclamîndu-l „una din marile conștiințe ale acestei țări".

— Versurile lui Samuel Francis Smith (1808—95), care — în prima jumătate a sec. — se afirmase ca unul dintre cei mai de seamă autori de poeme patriotice, sînt adunate în vol. *Poems of Home and Country* ⟨*Poeme despre casă și despre țară*⟩. Tonul lor neoclasic suna anacronic la acest sf. de sec., cînd influența lui Whitman se manifesta asupra tinerei generații de poeți.

— Ina Coolbrith (1842—1928), care în copilărie plecase din Illinoisul natal, cu o caravană de căutători de aur, publică vol. *Songs from the Golden Gate* ⟨*Cîntece de la Poarta-de-aur*⟩, descrieri romantice ale peisajului californian.

— Apare vol. *First Poems and Fragments* ⟨*Primele poeme și fragmente*⟩, al poetului bostonian Philip Henry Savage (1868—99); versurile au fost considerate „o recoltă zgîrcită a unei poezii delicate și clare." (Roma A. King, *The Bow and the Lyre*, 1957, p. 106)

— *The Black Riders and Other Lines* ⟨*Călăreții negri și alte versuri*⟩, vol. lui Stephen Crane, mărturisește influența poemelor lui Emily Dickinson; Crane abordează un stil abrupt, eliptic, prevestindu-l pe acela al imagiștilor. Poezia aceasta e copleșită de sentimentul amar al înfrîngerii tînărului de către forțele fără chip ale unei lumi potrivnice.

— Stephen Crane publică romanul *The Red Badge of Courage: An Episode of the American Civil War* (*Semnul roșu al curajului. Un episod din războiul civil american*), roman care urmărește

Scanned with OKEN Scanner

1895 să descifreze psihologia luptătorului de pe front, demitizînd viziunea romantică a eroismului. „Tema și stilul din *Semnul roșu al curajului* sînt concepute organic, tema schimbării e conjugată cu stilul fluid. Fluiditatea și schimbarea caracterizează întreaga carte. Stilul lui Crane, calculat să creeze impresii confuze de schimbare și de mișcare e, în mod deliberat, discontinuu și dezordonat. El juxtapune detalii disparate, care nu se urmează sau se contopesc în chip logic. Scenele și obiectele sînt estompate, totul își schimbă valoarea. Totuși, fiecare detaliu se află în relație cu întreaga structură, e manipulat într-un sistem de referințe complexe la înțelesul general al cărții. Crane întrebuințează un limbaj poetic care, încercînd o definiție, înseamnă un limbaj meditativ, simbolic ... Limbajul lui Crane e un limbaj al simbolului și al paradoxului." (R. W. Stallman, *The Red Badge of Courage*, 1951, p. XXXV—XXXVI); „Vernon Loggins vorbește sugestiv despre stilul lui Crane ca despre « un amestec plin de înțeles al cuvintelor neașteptate și ciudate ». Faimoasa propoziție care încheie capitolul al IX-lea din *Semnul* — « Soarele roșu era lipit de cer ca un biscuit » — a fost lăudată pentru strălucirea ei și atacată pentru artificialitate. E, desigur, deopotrivă strălucită și artificială; Crane a fost un mare creator de fraze, dar ar fi exagerat să se spună că nu a forțat niciodată nota. Joseph Hergesheimer a lăudat pe drept cuvînt limba *Semnului*, « nu atît un dialect, cît o consemnare flexibilă, izbutită, a ceea ce promitea să fie limba nouă a unei țări noi »." (Edward Wagenknecht, *Cavalcade of the American Novel*, 1952, p. 216)

— *With the Procession* ⟨*Cu procesiunea*⟩, romanul lui Henry Blake Fuller, descrie tendințele de parvenire ale burgheziei, într-un stil evident influențat de acela al romanelor lui Henry James.

— John Ames Mitchell (1845—1918) publică romanul *Amos Judd*, în care, pentru a-și exprima dezaprobarea față de societatea americană, apelează la tradiționala ficțiune a străinului.

— *Rose of Dutcher's Coolly* ⟨*Trandafirul de la Dutcher's Coolly*⟩, roman de Hamlin Garland. Povestea unei fete de la țară care, zdrobită de plictiseala vieții de la fermă, caută bucuriile orașului și, bineînțeles, nu le găsește. Scris cu pătrundere psihologică, cu un simț real al detaliului semnificativ, romanul s-a bucurat de o mare popularitate.

— Sculptorul și pictorul Frederic Remington (1861—1909), celebru pentru lucrările care evocau Vestul sălbatic, scrie cîteva schițe, reunite sub titlul *Pony Tracks* ⟨*Drumuri străbătute pe cal*⟩; vol. mărturisește atracția peisajului din Vest, descris cu un deosebit simț al pitorescului.

— Premiera dramei *Secret Service* ⟨*Misiune secretă*⟩, de William Gillette (1855—1937), inspirată din luptele războiului de secesiune.

— Eugene Debs (1855—1926), fruntaș al luptei sindicatelor americane pentru dobîndirea de drepturi politice, scrie eseul *Liberty*, în care pledează pentru reforme menite să ducă la îmbunătățirea situației muncitorilor.

Scanned with OKEN Scanner

— Henry Van Dyke (1852—1933), pastor presbiterian, publică *Little Rivers* ⟨*Pîrîiașe*⟩, eseu ce proslăvește viața în natură.
— Henry B. Brewster (1850—1908) scrie *The Statuette and the Background* ⟨*Statueta și fundalul*⟩, dialog pe tema relației dintre artă și realitate, în care se sprijină pe tezele estetizante ale urmașilor prerafaelitismului englez.
— *The Story of the Indian* ⟨*Povestea indianului*⟩, scrisă de naturalistul George Bird Grinnell (1849—1938), e o prezentare adevărată a vieții indienilor americani, întemeiată pe însemnări din numeroasele expediții întreprinse de autor în teritoriile din Vestul mijlociu.
— Primul număr al revistei lunare « *The Bookman* » ⟨« *Cărturarul* »⟩, care va fi publicată pînă în 1933. Multă vreme, ea va fi condusă după principii literare tradiționaliste; din 1927 (odată cu venirea lui Burton Rascoe în fruntea echipei redacționale), va deveni o publicație cu idei progresiste, tipărind — de exemplu — romanul lui Upton Sinclair, *Boston* (1928), roman evocînd tragica poveste a lui Sacco și a lui Vanzetti.
— La San Francisco apare « *The Lark* » ⟨« *Ciocîrlia* »⟩, revistă literară ce va adopta un ton ironic față de literatură, de artă, de societate, în înțelesul acordat acestor noțiuni de estetica și de istoriografia tradițională. Apare pînă în 1897, cînd în ciuda succesului ei, editorul, Gelet Burgess (1866—1951), o va suprima, pentru că „se cuvine să moară în floarea vîrstei și nu să îmbătrînească și să se urîțească".
— Thomas Bird Mosher (1852—1923), editor din Maine, publică revista lunară « *The Bibelot* » ⟨« *Bibeloul* »⟩, care își propunea să tipărească „opere de valoare, din păcate prea puțin cunoscute în Statele Unite". A contribuit la prezentarea unor scriitori, mai ales tineri, ce se vor impune apoi atenției publicului.
— mai 8 La Red Bank (New Jersey) se naște Edmund Wilson. (m. 1973)
— Se înființează Biblioteca Publică din New York.

1896 Mabel Todd editează *Poems: Third Series* ⟨*Poeme. Seria a treia*⟩, de Emily Dickinson.
— Edwin Arlington Robinson tipărește pe cheltuială proprie vol. de poeme *The Torrent and the Night Before* ⟨*Torentul și noaptea din ajun*⟩. Versurile sale, influențate de poezia lui Thomas Hardy, povestesc pe un ton incisiv viața dintr-un orășel imaginar al Noii Anglii, Tilbury Town (care va reveni în poemele sale de mai tîrziu), al cărui model e Gardiner (Maine), orașul copilăriei și adolescenței poetului, unde viața e dominată de convenții mic-burgheze și de obsesia dobîndirii bunurilor materiale. Aluziile la specificul existenței yankee din nordul Noii Anglii au rămas multă vreme criptice pentru cititorii lui Robinson.
— Paul Lawrence Dunbar (1872—1906), publică vol. *Lyrics of Lowly Life* ⟨*Versurile vieții umile*⟩, scrise în stilul poeziei populare a negrilor.
— Vol. *A Quiet Road* ⟨*Un drum liniștit*⟩, de Lizette Woodworth Reese, păstrează aceeași prospețime a descrierii naturii pentru

1896 care culegerile anterioare de versuri ale poetei din Baltimore au fost considerate ca „un mare progres față de sentimentalismul victorian".

— Apare *Personal Recollection of Joan of Arc* ⟨*Amintiri personale despre Ioana d'Arc*⟩, de Mark Twain, biografie romanțată care folosește numeroase personaje și episoade fictive. Autorul („nobilul Louis de Conte", presupus „paj și secretar" al Ioanei) urmează evenimentele, așa cum sînt atestate documentar, din viața eroinei franceze pe care Twain o proclamă „nobilul copil, cel mai inocent, cel mai gingaș, cel mai adorabil din cîți a născut istoria", dar le comentează în spiritul umorului folcloric european și al povestirii populare americane. Traducerea textului francez, bineînțeles inexistent, s-ar fi datorat lui « Jean François Alden ».

— Twain publică o nouă povestire al cărei erou e Tom Sawyer: *Tom Sawyer, Detective*, cu o intrigă ingenioasă, eroul descoperindu-i pe făptașii unui furt de diamante și respingînd o falsă acuzație de crimă împotriva unchiului său, Silas. Povestirii îi lipsește, însă, ingenuitatea și spontaneitatea primelor isprăvi ale eroului.

— *The Damnations of Theron Ware* ⟨*Damnațiunea lui Theron Ware*⟩, romanul lui Harold Frederic, devine una dintre cărțile cele mai populare ale acestui sf. de sec. Poveste de dragoste proiectată pe fundalul unor complexe relații sociale ale vieții newyorkeze, ea evocă o lume plină de patimi care ucid visurile idealiste ale celor ce speră să realizeze frumusețea, dreptatea și echitatea în cadrul acestei societăți lipsite de scrupule.

— Un alt roman popular: *In His Steps* ⟨*Pe urmele pașilor săi*⟩, poveste mistică scrisă de pastorul Charles Monroe Sheldon (1857 — 1946), din Kansas.

— *A Houseboat on the Styx* ⟨*Casa plutitoare de pe Styx*⟩ de John Kendrick Bangs (1862 — 1922), povestire extravagantă ale cărei personaje, Shakespeare, Dalila, Lucrezia Borgia și Artemus Ward, poartă discuții uluitoare, de un umor absurd.

— Apare vol. de schițe *The Country of the Pointed Firs* ⟨*Țara brazilor țepoși*⟩, considerat drept o capodoperă a prozatoarei Sarah Orne Jewett, a cărei faimă de artistă a peisajului din Maine se constituise de mai multă vreme. Descrierea realistă a oamenilor și a locurilor sugerează schimbările intervenite în ultimele decenii în viața Americii patriarhale, cînd vechile relații au lăsat locul noilor forme de existență generate de capitalism.

— Chester Bailey Fernald (1869 — 1938), scriitor din Boston, care trăise cîțiva ani în San Francisco, publică culegerea de schițe *The Cat and the Cherub* ⟨*Pisica și heruvimul*⟩, înfățișînd, cu simț al dramaticului și al pitorescului, viața din cartierul chinezesc al marelui port californian.

— Apare vol. de povestiri *Red Men and White* ⟨*Piei roșii și albi*⟩, de Owen Wister (1860 — 1938), care petrecuse mai multă vreme în regiunea agrară din Wyoming. Proza sa se opune mitului fascinant al Vestului sălbatic, oferind o imagine veridică a vieții aspre, a luptei cu o natură vitregă ce-i unește pe vechii locuitori ai acestor locuri și pe noii veniți.

Scanned with OKEN Scanner

1896 — Stephen Crane publică vol. *The Little Regiment, and Other Episodes of the American Civil War* ⟨*Micul regiment și alte episoade ale războiului civil american*⟩, cuprinzînd 6 povestiri care studiază reacțiile psihologice ale soldaților de pe front și ale celor din spatele frontului. Teza lui Crane pare a fi aceea că adevăratul eroism înseamnă capacitatea de a te sacrifica spre binele altora, de a-ți regăsi omenia în momentele grele.

— Eseul *The Relation of Literature to Life* ⟨*Legătura literaturii cu viața*⟩, al lui Charles Dudley Warner, constituie unul dintre documentele cele mai importante ale realismului american, autorul său susținînd ideea că „scriitorul are o singură temă pe care se cuvine s-o trateze: viața, și un singur crez: adevărul".

— Santayana publică studiul *The Sense of Beauty* ⟨*Sensul frumuseții*⟩, întemeiat pe cursurile predate de el la Harvard în 1892—5. Concepția lui Santayana este aceea că „așa precum adevărul e... conlucrarea percepțiilor, tot astfel frumosul e conlucrarea plăcerilor... Frumosul e plăcerea obiectivă." Plăcerea își are obîrșia în senzație, iar „materialele" cu care e asociată funcția estetică sînt bazate pe experiența simțurilor și a ideilor, cărora li se dă expresie în formă. „Frumosul pare a fi cea mai clară manifestare a perfecțiunii și cea mai bună evidență a posibilităților ei... Frumosul e o pledoarie pentru conformitatea posibilă între suflet și natură și, în consecință, un temei al încrederii în supremația binelui".

— Henry Van Dyke publică vol. de eseuri morale *The Story of the Other Wise Men* ⟨*Povestea celorlalți înțelepți*⟩, cu un pronunțat caracter religios.

— William James publică *The Will To Believe, and Other Essays in Popular Philosophy* ⟨*Voința de a crede și alte eseuri de filosofie populară*⟩, una dintre cărțile care vor statornici faima de filosof empirist a autorului.

— **ian.** 14 Se naște, la Chicago, John Roderigo Dos Passos, fiul unui emigrant portughez. (m. 1975)

— **apr.** 4 La New Rochelle, lîngă New York, se naște Robert Emmet Sherwood. (m. 1955)

— **sept.** 24 La St. Paul (Minnesota), se naște Francis Scott Key Fitzgerald. (m. 1940)

— **iul.** 1 Harriet Beecher-Stowe moare la Hartford (Connecticut) (n. 1811). „Experiențele doamnei Stowe erau excepționale, împlinirile ei evidente. Eticul a fost dominant în cariera ei, lumea ideilor, a aspirațiilor era lumea care o interesa în primul rînd." (Richard Burton, în „Century Magazine", 52/1896, p. 704); „Doamna Stowe rămîne scriitorul unei singure cărți. Avea însușirea de a da destulă viață unora dintre personajele sale, de a le schița foarte convingător pe altele, chiar dacă adesea cădea în caricaturizare cînd spunea o poveste interesantă." (William P. Trent, *A History of American Literature*, 1903, p. 508); „La un moment dat, doamna Stowe a fost aclamată ca un conducător, chiar ca un creator al mișcării contemporane împotriva sclaviei. Dintr-o dată, ea a cules răsplata unei strădanii înde-

Scanned with OKEN Scanner

lungate și ardente, depusă vreme de mai bine de două decenii de un mic grup de iconoclaști al căror conducător a fost Garrison. Fără să știe, ea scrisese manifestul aboliționist." (Constance Rourke, *Trumpets of Jubilee*, 1927, p. 109); „A analiza defectele puerile (ale operei sale — *n.n., D.G.*) e fără rost. În lumina uimitoarei popularități pe care și-a cîștigat-o în lumea întreagă, orice critică se dovedește a fi inutilă. Această operă a apărut într-un moment al istoriei cînd un asemenea succes a fost posibil. Și nu se poate nega că va sta multă vreme printre cele mai de seamă opere ale prozei literare." (Fred L. Pattee, *The First Century of American Literature*, 1935, p. 573); „Cu excepția lui Hawthorne, ea e singurul romancier important al Noii Anglii și, dacă ne amintim cît de puțin își află expresie Noua Anglie în admirabilele împliniri ale lui Hawthorne, ea e cea mai revelatoare romancieră a Noii Anglii." (Charles H. Foster, *The Rungless Ladder*, 1954, p. X) ; „Recitind cartea, ne dăm seama că tot ce trebuie să facem e să-i iertăm stilul. Doamna Stowe desenează scheme ale goticului timpuriu, care continuă — în forme mai sofisticate — să exercite o mare atracție asupra americanilor. Structural, cartea e foarte solidă și are chiar un schelet, pe care l-a format geografia sclaviei." (Anthony Burgess, *Encounter*, 1966, p. 55)

1897 William Bliss Carman publică vol. de versuri, *Ballads of the Lost Haven : A Book of the Sea* ⟨*Baladele limanului pierdut. O carte a mării*⟩, de o surprinzătoare delicatețe lirică.

— John B. Tabb își tipărește o culegere de versuri, *Lyrics* ⟨*Lirice*⟩, în maniera vol. lui anterior, (1894), cu o preocupare constantă pentru polisarea îndelungată a formei. Stilul criptic va rămîne o caracteristică a tuturor volumelor lui publicate și de acum înainte.

— E. A. Robinson reia mai multe poeme din vol. său de debut, publicîndu-le în *The Children of the Night* ⟨*Copiii nopții*⟩. Culegerea cuprinde și *Crezul* poetului care recunoaște că poezia lui nu e „o licărire" pentru acela care „întîmpină bucuros, cînd e înspăimîntat, haosul negru și îngrozitor al nopții", dar anunță că din ea se va ivi „gloria Luminii", care va pătrunde în viața oamenilor. Alte poeme sînt portrete psihologice, asemănătoare acelora ale lui Browning. Personajele sale își caută un scop în viață, fără să-l afle în atmosfera sufocantă a orașului de provincie din Noua Anglie.

— *Songs and Stories from Tennessee* ⟨*Cîntece și povestiri din Tennessee*⟩, de John Trotwood Moore (1858—1929) prelungesc tradiția „culorii locale"; multe dintre versurile și paginile de proză ale cărții reiau, fără să le transforme, piese folclorice.

— Yone Noguchi (1875—1947), japonez recent stabilit în Statele Unite, publică vol. *Seen and Unseen ; or, Monologues of a Homeless Snail* ⟨*Văzute și nevăzute, sau Monologurile unui melc fără casă*⟩. Publicate la îndemnul grupului «Les Jeunes» din San Francisco și al lui Joaquin Miller, versurile lui Noguchi, scrise într-o engleză foarte aproximativă, cu multe stîngăcii, au fost

Scanned with OKEN Scanner

1897 lăudate pentru „originalitatea lor boemă", în vreme ce alți recenzenți le-au atacat violent, iar Frank Norris le va ironiza în romanul *Caracatița* (1901)

— Henry James publică romanul *The Spoils of Poynton* ⟨*Jefuirea Poyntonului*⟩, alegorie a mentalității capitaliste incapabilă să admire adevărata frumusețe artistică.

— Un alt roman al lui Henry James, *What Maisie Knew* ⟨*Ce știa Maisie*⟩, urmărește reacțiile unui copil care se maturizează înainte de vreme, în atmosfera de suspiciuni și de ură creată în jurul lui de părinți, care nu l-au dorit și care îl simt ca pe un obstacol în drumul măruntei lor fericiri.

— După o îndelungată tăcere, Silas Weir Mitchell publică romanul istoric *Hugh Wynne, Free Quaker* ⟨*Hugh Wynne, quaker liber*⟩. Scris la persoana întîi, romanul povestește episoade ale războiului de independență, în care personaje fictive se întîlnesc cu personaje reale, într-o intrigă complicată, de factură romantică.

— Mary Wilkins Freeman scrie *Jerome, A Poor Man* ⟨*Jerome, un om sărac*⟩, exemplu al unei anacronice viziuni sentimentaliste.

— Richard Harding Davis (1864—1917), unul dintre cei mai reputați ziariști ai vremii, publică *Soldiers of Fortune* ⟨*Aventurierii*⟩, roman care-și propune să sugereze confruntarea între muncitori și patroni, dar, în cele din urmă, se transformă într-o dulceagă poveste de dragoste. Dramatizat în 1902, își va diminua și mai mult semnificația socială.

— *The Man of Last Resort* ⟨*Omul ultimei resurse*⟩, cea dintîi carte de succes a lui Melville Davisson Post (1871—1930), autor al unui mare număr de romane polițiste; datorită abilității de a construi intriga, critica îl va socoti mai tîrziu un creator al genului în literatura americană.

— Sub pseudonimul « Dan Quin », fostul avocat Alfred Henry Lewis (c. 1858—1914), care acum ducea o viață de cowboy în ținuturile din Sud-vest, publică vol. de povestiri *Wolfville*, scrise în dialect, cu un suculent umor popular, dar evident inspirate din schițele lui Bret Harte despre California.

— Lydia Louise Ann Very publică *Sayings and Doings Among the Insects and Flowers* ⟨*Ce se spune și ce se întîmplă printre gîze și flori*⟩, delicate descrieri de natură.

— *Following the Equator* ⟨*De-a lungul Ecuatorului*⟩, jurnalul de călătorie al lui Mark Twain în Australia, India și Africa de Sud. Episodul australian cuprinde multe informații indirecte despre băștinași, despre istoria insulei și despre floră, într-un stil adesea lipsit de strălucire și de nerv. Dar impresiile din India, comentariile privind stările sociale, foametea, molimile, catastrofele naturale, administrația britanică, opresivă și coruptă, războiul cu burii din Africa de Sud și lipsa de etică umană a imperialismului sînt notate cu luciditate și cu o amărăciune ce prevestește pesimismul cărților pe care Twain le va scrie în 1898.

— *A Dictionary of American Authors* ⟨*Dicționar al scriitorilor americani*⟩, masivă lucrare de referință a profesorului Oscar Fay Adams (1855—1919), din Massachusetts.

Scanned with OKEN Scanner

— Moses Tyler tipărește *The Literary History of the American Revolution, 1763—1783* ⟨*Istoria literară a revoluției americane, 1763—1783*⟩, lucrare de erudiție, care rămîne și azi o sursă utilă pentru studiul acestei perioade.

— Richard Maurice Bucke își mărturisește din nou, pe un ton exaltat, admirația față de Whitman, într-un eseu care abundă în judecăți estetice și filosofice lipsite de temei critic: *Walt Whitman, Man and Poet* ⟨*Walt Whitman, om și poet*⟩.

— Apare la New York « *The Survey* » ⟨« *Tur de orizont* »⟩, revistă de comentariu politic, publicată de « Societatea de Caritate ». După 1912, va pierde sprijinul celor care o finanțau și se va transforma într-o publicație de orientare liberală. În această perioadă, vor colabora scriitorii cu vederi radicale, precum Lincoln Steffens, Ida Tarbell, W. A. White, Jacob Riis, Dorothy Thompson, Stuart Chase. Își încetează apariția în 1944.

— **apr. 17** La Madison (Wisconsin), se naște Thornton Niven Wilder. (m. 1976)

— **sept. 25** La New Albany (Mississippi), se naște William Harrison Falkner, care își va ortografia, mai tîrziu, numele Faulkner. (m. 1962)

1898 *Poems*, cel de-al 2-lea vol. al lui Philip Henry Savage, dovedește aceeași capacitate de concentrare a emoției lirice, semnalată la apariția *Poemelor și fragmentelor* (1895).

— *The Song of the Wave* ⟨*Cîntecul valului*⟩, culegere din versurile lui George Cabot Lodge (1873—1909); un comentariu amar al lumii americane contemporane în care „omul își pierde treptat omenia" și „speranțele toate se pierd, ofilite", pentru că „banul ucide oameni și vise".

— Sub titlul *Songs from the Ghetto* ⟨*Cîntece din ghetto*⟩, apare traducerea în engleză a poemelor scrise în idiș de Morris Rosenfeld (1862—1923), unul dintre primele tablouri ale vieții din cartierele mizere ale New Yorkului.

— Lloyd Mufflin (1864—1921) publică vol. *The Slopes of Helicon* ⟨*Povîrnișurile Heliconului*⟩, versuri înrîurite de parnasienii francezi.

— Josephine Preston Peabody (1847—1922), studentă la Colegiul Radcliffe (instituție a Universității Harvard), publică *The Wayfarers* ⟨*Drumeții*⟩, vol. de versuri care mărturisesc influența simbolismului francez.

— Frank Lebby Stanton (1857—1927), poet din Georgia, publică vol. *Comes One With a Song* ⟨*Vine cineva cu un cîntec*⟩, versuri clare, simple, de un robust optimism patriotic.

— Richard Hovey, colaboratorul lui Bliss Carman, împreună cu care publicase *Cîntecele din Vagabondia* (1894) își adună, sub titlul *Along the Trail* ⟨*De-a lungul drumului*⟩, poemele inspirate de izbucnirea războiului hispano-american; despre versurile lui Hovey, exprimînd un violent șovinism, s-a spus că „l-au americanizat pe Dumnezeu".

— Romanul lui Howells, *The Laadlord at Lion's Head* ⟨*Stăpînul de la Lion's Head*⟩ — un fel de variantă americană a lui *Bel-Ami*,

Scanned with OKEN Scanner

 de Maupassant — urmărește existența paralelă a unui artist sensibil și onest și a unui tînăr arivist, dornic să parvină prin orice mijloace. Howells trage o concluzie morală la fel de pesimistă ca și aceea a scriitorului francez: în lumea acestui sfîrșit de sec., virtutea nu e răsplătită.

— Henry James publică *The Turn of the Screw* ⟨*O coardă prea întinsă*⟩, stranie povestire de groază, cu fantome, evoluînd într-o apăsătoare atmosferă psihologică, morbidă, care, după unii comentatori de mai tîrziu, ar dovedi influența lui Freud asupra scriitorului american. Povestea va fi dramatizată de William Archibald, sub titlul *The Innocents* ⟨*Nevinovații*⟩, 1950, iar Benjamin Britten va compune o operă (1954), pe un libret inspirat de ea.

— *In the Cage* ⟨*În cușcă*⟩, povestire de Henry James, mărturisind influența lui Cehov: o tînără telegrafistă se îndrăgostește în taină de un ofițer ale cărui depeșe către logodnică i-l dezvăluie ca pe un „suflet generos". Visele ei se năruie și, în cele din urmă, fata se consolează căsătorindu-se cu un om cumsecade, dar mărginit, alături de care va duce o viață cenușie, mic-burgheză.

— Frank Norris scrie *Moran of the Lady Letty* ⟨*Moran de pe «Lady Letty»*⟩, roman de aventuri marine (cu răscoale ale echipajelor, răpiri, episoade erotice, senzaționale descoperiri de comori). Încheierea, în care eroul își pierde averea, iar logodnica îi este ucisă, prevestește concepțiile pesimiste din cărțile cele mai reprezentative ale lui Norris.

— Finley Peter Dunne (1867—1936), ziarist din Chicago, publică *Mr. Dooley in Peace and War* ⟨*Domnul Dooley în timp de pace și de război*⟩, cea dintîi dintr-o lungă serie de cărți foarte populare, al căror erou, un cîrciumar de origine irlandeză, comentează cu umor evenimentele contemporane.

— *The Californians* ⟨*Californienii*⟩, primul roman dintr-un ciclu în care Gertrude Atherton (1857—1948) va urmări istoria Californiei, de la ocupația spaniolă pînă în epoca modernă.

— *The Adventures of Françcis* ⟨*Aventurile lui Françcis*⟩, roman picaresc de S. W. Mitchell, plasat în anii Revoluției franceze, prezentată într-o viziune fantezistă.

— Louise Very publică 2 romane de un sentimentalism epigonic; *A Strange Disclosure* ⟨*O dezvăluire ciudată*⟩ și *The Better Path* ⟨*O cale mai bună*⟩.

— Se publică, postum, romanul *David Harum, A Story of American Life* ⟨*David Harum, o poveste despre viața americană*⟩, de Edward Nayes Westcott (1846—1898), al cărui personaj principal, proprietarul unei mici bănci dintr-un orășel din nordul statului New York, comentează cu haz întîmplările din viața vecinilor și a cunoscuților.

— Charles Major (1856—1913), scriitor din Indiana, publică *When Knighthood Was in Flower* ⟨*Cînd cavalerismul era în floare*⟩, anacronic roman cavaleresc, fantazînd pe marginea unor întîmplări de la curtea Angliei, din sec. 16.

— Povestirile din vol. *The Open Boat and Other Tales of Adventures* ⟨*Barca și alte povestiri de aventuri*⟩, al lui Stephen Crane,

descriu reacțiile psihologice ale unor personaje puse în fața primejdiei, pierderea bruscă a lucidității în momentele de cumpănă; concluzia pesimistă e aceeași ca în toate cărțile lui Crane care tratează tema eroismului.

— J. A. Riis publică un nou vol. de reportaje, *Out of Mulberry Street* ⟨*Din strada Mulberry*⟩, relevînd aspecte ale vieții din mahalalele sordide ale New Yorkului.

— **iul. 21** La Oak Park (Illinois), se naște Ernest Miller Hemingway. (m. 1961)

— **iul. 22** Se naște, în Pennsylvania, Stephen Vincent Benét. (m. 1943)

— Se înființează Institutul Național de Arte și Litere; urmînd modelul Academiei Franceze, are 250 de membri și 3 secții: Artă, Literatură, Muzică.

1899 Edwin Markham (1852—1940), învățător din Oregon, publică *The Man with the Hoe and Other Poems* ⟨*Omul cu sapa și alte poeme*⟩. Piesa care dădea titlul vol. era inspirată de o cunoscută pictură a lui Millet evocînd „țăranul torturat, plecîndu-se sub povara secolelor". Poemul, scris în versuri albe, a devenit una dintre cele mai faimoase creații lirice ale vremii.

— Vol. *War Is Kind* ⟨*Războiul e blajin*⟩, de Stephen Crane, evocă, în versuri libere, imaginile sîngeroase ale cîmpului de luptă, oamenii înspăimîntați de prezența morții.

— Apare romanul *The Awkward Age* ⟨*Vîrsta critică*⟩, de Henry James, analiză a stărilor incerte de conștiință ale unei adolescente aflate la „vîrsta critică". Acțiunea se proiectează pe fundalul înaltei societăți londoneze. Soluția fericirii, căutată în retragerea la țară, departe de vicii (inspirată și de romanele lui Thomas Hardy) nu va reveni decît rareori în opera lui James.

— *McTeague*, roman de Frank Norris, analiză din unghi naturalist a lăcomiei de bani, care dezumanizează și ucide.

— În *Blix*, alt roman al lui Norris, povestea de dragoste care constituie substanța epică a cărții se încheie cu un final optimist, cu totul neobișnuit în literatura scriitorului californian.

— *Richard Carvel*, roman de Winston Churchill, evident influențat de proza lui Thackeray. Acțiunea, plasată în timpul războiului de independență, abundă în aventuri romantice, iar personajele sînt portretizate cu un acut simț al observației realiste, amintind de *Henry Esmond*, romanul scriitorului englez.

— Paul Leicester Ford publică romanul *Janice Meredith*, inspirat din evenimentele războiului de independență. Intriga romantică se asociază cu descrieri realiste ale atmosferei vremii; portretele unor personalități precum Washington sau Hamilton sînt desenate cu grija respectării autenticității.

— C. D. Warner încheie, cu *That Fortune* ⟨*Acea avere*⟩, ciclul început în 1889. Concluzia acestor romane e că societatea americană are nevoie de o regenerare a valorilor, renunțînd la cultul banului și afirmînd încrederea în frumusețea morală a oamenilor.

Scanned with OKEN Scanner

1899 — *The Gentleman from Indiana* ⟨*Gentlemanul din Indiana*⟩, romanul lui Newton Booth Tarkington (1869—1946), povestește campania unui redactor de ziar provincial împotriva corupției politice; în final, omul care credea în dreptatea socială e înfrînt de finanța atotputernică.

— Morgan Andrew Robertson (1861—1915) publică romanul de aventuri marine *Where Angels Fear To Tread* ⟨*Unde îngerii se tem să pășească*⟩, povestire naivă, stîngace, care și-a cîștigat popularitatea datorită evocării unor peisaje exotice.

— Stephen Crane publică vol. *The Monster, and Other Stories* ⟨*Monstrul și alte povestiri*⟩. Pe un ton amar, scriitorul consemnează reacții ale unor provinciali mărginiți și superstițioși, ce nu pot înțelege generozitatea și omenia lipsită de prejudecăți.

— C. B. Fernald continuă, cu *Chinatown Stories* ⟨*Povestiri din cartierul chinezesc*⟩, ciclul de cărți care încearcă să dezbrace de falsul pitoresc viața acestui cartier din San Francisco.

— Apare *The Conjure Woman* ⟨*Vrăjitcarea*⟩, vol. de schițe despre negri al lui Charles Waddell Chesnutt (1858—1932), el însuși negru, remarcabil pentru forța sa de evocare realistă.

— George Ade (1866—1944) scrie *Fables in Slang* ⟨*Fabule în argou*⟩, povestiri socotite multă vreme ca reprezentînd „cea mai exactă redare a limbii vorbite de americanul de pe stradă".

— Premiera dramei *The Reverend Griffith Davenport* ⟨*Reverendul Griffith Davenport*⟩, de James A. Herne, evocînd momente ale luptei aboliționiste dusă în statele sclavagiste din Sud.

— Augustus Thomas scrie *Arizona*, dramă ce „înfățișa lumea Americii, în adevărata ei lumină".

— William Gillette obține un mare succes cu *Sherlock Holmes*, dramatizarea celebrelor povestiri ale lui Conan Doyle. Actorul-dramaturg va juca vreme de mai bine de 30 de ani în rolul titular al piesei, dobîndind o uriașă popularitate.

— Joel Elias Spingarn (1875—1939), profesor de literatură comparată la Universitatea Columbia, publică *A History of Literary Criticism in the Renaissance* ⟨*Istoria criticii literare în Renaștere*⟩, una dintre primele lucrări comparatiste din critica americană.

— George Edward Woodberry publică un vol. de eseuri, *Heart of Man* ⟨*Inima omului*⟩, anticipînd concepțiile literare ale școlii «Noului Umanism», proclamînd experiența etică a omului drept „calitatea esențială a existenței" și respingînd teoria mistică a sensului literaturii, căreia îi opune o concepție raționalistă.

— *A Message to Garcia* ⟨*Mesajul către Garcia*⟩, eseu de Elbert Hubbard (1856—1915), comentînd un episod al războiului hispano-american în care face un asemenea elogiu al „devotamentului față de stăpîni", încît patronii multor fabrici și mari magazine au comandat zeci de mii de exemplare și le-au distribuit salariaților pentru „a le educa spiritul de sacrificiu". Mai tîrziu, în timpul războiului ruso-japonez, generalii celor 2 armate au împărțit cartea, în același scop, soldaților lor. Pînă în 1940, eseul va atinge aproape 50 milioane de exemplare. Succesul surprinde astăzi, proza lui Hubbard fiind cu desăvîrșire insipidă.

Scanned with OKEN Scanner

— Thorstein Veblen (1857—1929), fiul unor emigranți norvegieni, profesor la Universitatea Chicago, scrie *The Theory of the Leisure Class* ⟨*Teoria clasei care huzurește*⟩, violent atac împotriva marilor financiari. „Clasa profitorilor — scria Veblen — s-a născut pe treapta barbariei prădalnice din istoria omenirii... Această clasă perpetuează nedreptatea și, prin răul exemplu pe care-l oferă, instituționalizează imoralitatea."

— *A Social Mirage* ⟨*Un miraj social*⟩, pledoarie în favoarea feminismului de Miriam F. Leslie (1836—1914).

— *The National Music of America* ⟨*Muzica națională a Americii*⟩, de Louis Charles Elson (1848—1920), prima lucrare care încearcă să stabilească trăsăturile caracteristice ale creației muzicale, îndeosebi ale celei folclorice, din Statele Unite.

— Primul număr al revistei « *Everybody's* » ⟨« *Pentru toți* »⟩, editată de secția de publicitate a unui mare magazin. Din 1903 va deveni independentă, iar mai tîrziu va participa la campania împotriva corupției. Pînă în 1928, cînd își va înceta apariția, vor colabora aici, printre alții, Upton Sinclair, Lincoln Steffens, Ben Lindsay.

— Apare la New York « *Pearson's* » ⟨« *Revista lui Pearson* »⟩, corespondent american al revistei londoneze cu același nume. În timpul primului război mondial va adopta o atitudine progresistă; va publica articole și piese literare de Upton Sinclair, La Follette, Debs, G. B. Shaw, traduceri din Gorki. Se publică pînă în 1925.

— **iul.** 21 La Garrettsville (Ohio), se naște Harold Hart Crane. (m. 1932)

1900 Ridgely Torrence (1875—1950), ziarist din New York, debutează cu un vol. de versuri, *The House of a Hundred Lights* ⟨*Casa cu o sută de lumini*⟩, amestec bizar de forme și de idei ale poeziei europene *fin-de-siècle*.

— Frank Lebby Stanton continuă să scrie versuri de un surîzător optimism patriotic; *Songs from Dixie Land* ⟨*Cîntece din Dixie Land*⟩ se bucură de același succes pe care-l avusese și vol. *Vine cineva cu un cîntec* (1898).

— *Lift Every Voice and Song* ⟨*Înălțați-vă glasurile și cîntați*⟩, pe versuri de James Weldon Johnson (1871—1938), învățător negru, și muzică de fratele său, John Rosamond Johnson (1873—1954), devine « imnul negrilor din America ».

— Frank Norris publică romanul *A Man's Woman* ⟨*Femeia unui bărbat*⟩, descriere amănunțită, în spirit naturalist, a efectelor egoismului, a violenței și a atmosferei dintr-un spital.

— Deși tipărit, romanul *Sister Carrie (Sora Carrie)*, al lui Theodore Dreiser, nu e difuzat de editor, pentru că ar „contraveni moralei publice". De-abia în 1912, după multe tergiversări, va fi acceptat de către editori și de librari. Romanul reconstituie biografia unei fete de la țară care, la început din nevoia de a-și găsi o slujbă, apoi din dorința de a deveni o actriță faimoasă, renunță treptat la convingerile morale.

Scanned with OKEN Scanner

1900 — *Monsieur Beaucaire*, roman de Booth Tarkington, inspirat din aventurile galante ale unui duce de Orléans din sec. 18, dobîndește un enorm succes și face din autorul său o celebritate.

— Ellen Glasgow (1874—1945), descendentă a unei familii aristocratice din Virginia, publică *The Voice of the People* ⟨*Glasul poporului*⟩, cel dintîi dintr-o lungă serie de romane care consemnează viața politică și socială a ținutului natal al scriitoarei, din 1850 pînă în ajunul celui de-al doilea război mondial. Opera aceasta reprezenta revolta împotriva tradiției sentimentale a prozei din Sud și înfățișa, cu mijloacele romanului realist, confruntarea dintre societatea agrară și revoluția industrială.

— Apare *The Wonderful Wizard of Oz* (*Vrăjitorul din Oz*), de Frank L. Baum (1856—1919), care va deveni una dintre cele mai iubite cărți pentru copii din literatura americană și universală. Succesul ei îl va determina pe autor să publice încă 13 romane pe teme asemănătoare.

— Maurice Thompson scrie *Alice of Old Vincennes* ⟨*Alice din vechiul Vincennes*⟩, convențională poveste de dragoste al cărei interes îl constituie acuratețea cu care e prezentată atmosfera din ținuturile Indianei la izbucnirea războiului de independență.

— Apare un alt roman despre viața regiunilor de frontieră: *The Reign of Law* ⟨*Domnia legii*⟩, de James Lane Allen, a cărui acțiune (ca și a romanelor precedente) se desfășoară în Kentucky.

— Robert Grant scrie romanul *Unleavened Bread* ⟨*Pîine nedospită*⟩, studiu de caracter al unei femei ambițioase, ale cărei dorințe de a urca pe scara socială nu cunosc nici un fel de scrupule — prilej de a reliefa corupția vieții politice, influența marilor concerne financiare asupra vieții americane.

— *To Have and To Hold* ⟨*A avea și a păstra*⟩, roman de Mary Johnston (1870—1936), complicată poveste de dragoste și de aventuri cu pirați, plasată la începutul sec. 17, lupte cu poliția regală, revolte pe mare, naufragii și salvări miraculoase, îmbrăcate într-un sentimentalism anacronic.

— *Eben Holden, A Tale of the North* ⟨*Eben Holden, o poveste din Nord*⟩, de Irving Bacheller (1859—1950), e relatarea melodramatică a vieții unui orfan.

— Mark Twain publică vol. de povestiri *The Man That Corrupted Hadleyburg* ⟨*Omul care a corupt Hadleyburgul*⟩, expresie a scepticismului moral și a pesimismului scriitorului, care vrea să demonstreze că onestitatea e doar o iluzie și că, în fond, nimeni nu rezistă ispitei înavuțirii prin orice mijloace.

— În vol. *The Son of the Wolf* ⟨*Fiul lupului*⟩, al lui Jack London, sînt adunate 9 schițe inspirate din viața căutătorilor de aur din Alaska. Peisajul nordic e pictat cu un simț sigur al atmosferei, cu o înțelegere precisă a raportului dintre natură și om; forța de supraviețuire a individului uman, văzut ca o făptură atotputernică, e — de fapt — tema centrală a vol.

— *Whilomville Stories* ⟨*Povestiri din Whilomville*⟩, de Stephen Crane sînt, în marea lor majoritate, întîmplări din viața copiilor dintr-un orășel de provincie, relatate cu nostalgie și cu umor.

Scanned with OKEN Scanner

— Stephen Crane publică *Wounds in the Rain* ⟨*Răni în ploaie*⟩, rod al scurtei șederi în Cuba, ca reporter în timpul războiului hispano-american. Schițe și reportaje demitizînd eroismul ambelor tabere, care luptau pe un teritoriu străin.

— Premiera tragediei *Madame Butterfly*, de David Belasco (1859—1931) și John L. Long (1861—1927), adaptare a unei povestiri scrise de Long în 1898. Faima piesei va fi sporită de opera lui Puccini, compusă în 1906.

— Piesa într-un act *Fortune and Men's Eyes* ⟨*Soarta și privirile oamenilor*⟩, de J. P. Peabody; eroul piesei e Shakespeare, înfățișat ca un iluminat, un demiurg dornic să instaureze domnia binelui în lume.

— Drama în versuri *The Masque of Judgment* ⟨*Mascarada judecății*⟩, de William Vaughn Moddy (1869—1910), proclamă dreptul omului de a-și exercita libera voință și putere de judecată.

— Barret Wendell (1855—1921), profesor la Harvard, publică *A Literary History of America* ⟨*O istorie literară a Americii*⟩, solidă lucrare de referință, folosită și astăzi de specialiști.

— G. E. Woodberry publică vol. de eseuri *Makers of Literature* ⟨*Creatorii literaturii*⟩, care marchează și mai clar apropierea sa de ideile «Noului Umanism», de interpretarea literaturii ca reflex al activității complexe a omului în societate.

— Ida Tarbell (1857—1944), din Pennsylvania, scrie de pe poziții radicale o masivă *Life of Abraham Lincoln* ⟨*Viața lui Abraham Lincoln*⟩, în care îl prezintă pe Lincoln ca pe unul dintre oamenii de seamă ai Americii, luptător și martir al ideii de libertate și de dreptate socială.

— Primul număr al revistei «*The World's Work*» ⟨«*Munca lumii*»⟩, proslăvea „puterea omului de a crea bunuri materiale" și socotea că Statele Unite reprezintă „exemplul cel mai convingător al progresului adus de munca statornică și de simțul practic". Apare pînă în 1932, dar fără a dovedi vreo preocupare deosebită spre promovarea literaturii americane.

— La Asheville (Carolina de Nord), se naște Thomas Clayton Wolfe. (m. 1938)

1901 *Lincoln, and Other Poems* ⟨*Lincoln și alte poeme*⟩, versuri de Markham, care, în ciuda retorismului, s-au bucurat de o largă popularitate, datorită subiectelor patriotice și a muzicalității versurilor.

— Carman și Hovey publică *Last Songs from Vagabondia* ⟨*Ultimele cîntece din Vagabondia*⟩, proclamînd — ca și în vol. anterioare ale ciclului — frumusețea vieții în natură, a hoinărelii fără țintă prin satele Americii.

— În vol. *Poems*, William Vaughn Moody își exprimă credința în capacitatea nemărginită de creație a omului.

— Anna Hampstead Branch (1875—1937), poetă newyorkeză, scrie *The Heart of the Road* ⟨*Inima drumului*⟩, versuri evident influențate de Emily Dickinson.

Scanned with OKEN Scanner

1901 — *The Sacred Fount* ⟨*Izvorul sfințit*⟩, roman semi-autobiografic, de Henry James, afirmînd veșnica tinerețe a dragostei.

— Frank Norris publică *The Octopus*: *A Story of California* (*Caracatița. Poveste din California*), studiu realist al vieții fermierilor din Valea San Joaquin, al luptei lor deznădăjduite împotriva companiilor feroviare care le răpeau pămînturile, aruncîndu-i în sărăcie. „... *Caracatița*, romanul producției, e o împlinire admirabilă; nici una dintre scrierile lui Norris nu au ajuns vreodată să rivalizeze cu însușirile acestei cărți. Unul dintre cele mai semnificative romane ale literaturii noastre, *Caracatița* pătrunde în miezul conștiinței americane într-un moment crucial al istoriei ei." (Kenneth S. Lynn, *Prefață* la *The Octopus*, 1959, p. XVIII)

— Apare *The Crisis* ⟨*Criza*⟩, roman de W. Churchill, continuînd ciclul inaugurat cu *Richard Carvel* (1899). O poveste de dragoste tulburată de tragicele întîmplări ale războiului civil, scrisă cu un ascuțit simț al valorii detaliilor psihologice.

— Upton Sinclair, student la Universitatea Columbia, publică romanul *Springtime and Harvest* ⟨*Primăvara și secerișul*⟩, republicat în același an sub titlul *King Midas* ⟨*Regele Midas*⟩. Tînărul scriitor își anunță preocuparea, ilustrată adesea prin romanele sale de maturitate, de a dezvălui influența nocivă a banului.

— Stewart Edward White (1873—1946) scrie romanul *The Claim Jumpers* ⟨*Hoții de aur*⟩, inspirat de viața minerilor din California, descrisă cu intenția de a se opune prejudecăților romantice, încă foarte puternice în literatura pe această temă de la începutul sec.

— Ziaristul newyorkez David Graham Phillips (1867—1911) publică *The Great God Success* ⟨*Izbînda marelui Zeu*⟩, roman în care polemizează, pe un ton batjocoritor, cu frauda politică.

— George Barr McCutcheon (1866—1928), scriitor din Indiana, publică romanul *Graustark*, romantică idilă dintre un american și o contesă dintr-o țară fantezistă, în stilul popularului *Prizonier din Zenda* (1894), al scriitorului britanic Anthony Hope.

— Sub titlul *The Making of an American* ⟨*Cum am devenit american*⟩, J. A. Riis, care venise în Statele Unite în 1870, cînd avea 21 de ani, își publică autobiografia, cuprinzînd multe comentarii amare ale situației celor săraci din marile orașe americane.

— Booker T. Washington (1856—1915), fiul unei sclave, ajuns unul dintre cei mai respectați profesori la școlile rezervate negrilor, își publică autobiografia, *Up from Slavery* ⟨*Ridicat din sclavie*⟩, impresionantă mărturie a încrederii în puterile omului de a-și dobîndi libertatea; cartea, extrem de populară printre urmașii foștilor sclavi, afirmă dreptul la învățătură și la muncă al tuturor americanilor, indiferent de rasă.

— Premiera tragediei în stil clasic *Marlowe*, de Josephine Preston Peabody.

Scanned with OKEN Scanner

— Piesa *The Great White Way* ⟨*Marele drum alb*⟩, de Albert Bigelow Pains (1861—1937), va da numele sub care va fi cunoscut, multă vreme, cartierul teatrelor din New York.

— Premiera dramei *The Climbers* ⟨*Cei care se cocoață*⟩ a productivului dramaturg Clyde Fitch (1865—1909). Piesa e un studiu amănunțit al vieții sociale, politice și morale din cartierul băncilor New Yorkului.

— Se publică postum *Zuñi Folk Tales* ⟨*Povestiri populare ale indienilor zuñi*⟩, culegerea lui Frank Hamilton Cushing.

— Gustavus Myers (1872—1942), istoric din New Jersey, scrie *The History of Tammany Hall* ⟨*Istoria lui Tammany Hall*⟩, o cercetare amănunțită a corupției politice în viața socială a Statelor Unite.

— Horace Hooper, librar american, cumpără drepturile de editare ale *Enciclopediei Britanice*, inițiată în 1768, la Edinburgh. Redactarea era asigurată de ziarul londonez « *Times* ». În 1920, Compania comercială « Sears, Roebuck, and Co. » va cumpăra *Enciclopedia* și o va aduce la Chicago unde, din 1947, e publicată sub îngrijirea Universității din acest oraș.

1902 Richard Maurice Bucke, Horace Traubel și Thomas B. Harned, executorii testamentari ai lui Walt Whitman, îi editează *Scrieri complete*, în 10 vol. Ediția va fi, de-a lungul mai multor decenii, forma standard a operelor scriitorului.

— Vol. *Later Lyrics* ⟨*Versuri mai noi*⟩, de J. B. Tabbe, scris în obișnuita sa manieră criptică, amintind-o pe a poeților metafizici englezi din sec. 17.

— E. A. Robinson publică povestirea în versuri albe *Captain Craig* ⟨*Căpitanul Craig*⟩, al cărei erou e un poet vagabond, filosof excentric, ironizat de concetățeni, mic-burghezi din Tilbury Town, în vreme ce tinerii îl respectă pentru înțelepciunea și curajul său.

— *The Wings of the Dove* ⟨*Aripile porumbiței*⟩, roman de Henry James, ale cărui personaje sînt descrise cu o delicată nuanțare a analizei psihologice, iar intriga e motivată de „conflictul moral dintre sinceritate și „minciuna convențională", menită să dăruiască unui bolnav „un răgaz de bucurie și de încredere în viață".

— Brand Whitlock (1869—1934), ziarist din Ohio, scrie romanul *The Thirteenth District* ⟨*Al 13-lea district*⟩, al cărui subiect e corupția politică americană și dezintegrarea morală a politicienilor.

— *The Captain of the Gray-Horse Troop* ⟨*Comandantul detașamentului de cavalerie*⟩, romanul lui Hamlin Garland evocă persecutarea indienilor din regiunile Vestului mijlociu.

— *The Rescue* ⟨*Salvarea*⟩, roman de Anne Douglas Sedgwick (1873—1935), scris sub evidenta înrîurire a lui Henry James, tratînd tema relațiilor sociale și a contrastului dintre standardele etice americane și cele engleze.

— Gertrude Atherton publică *The Conqueror* ⟨*Cuceritorul*⟩, biografie romanțată a lui Hamilton (faimos fruntaș al războiului

1902 american de independență din 1776), prezentînd deformat personajele istorice.

— Ziaristul Harry Leon Wilson (1867—1939) scrie *The Spenders* ⟨*Risipitorii*⟩, roman care urmărește decăderea urmașilor unui pionier din Vestul îndepărtat.

— *The Ragged Edge* ⟨*Marginea zdrențărcasă*⟩, roman de John Thomas McIntyre (1871—1951), un studiu al cartierelor sărace din Philadelphia, scris cu preocuparea reconstituirii realiste a atmosferei sociale a orașului.

— Thomas Dixon (1864—1946), predicator baptist din Carolina de Nord, publică *The Leopard's Spots* ⟨*Petele leopardului*⟩, roman care prezintă dintr-o perspectivă reacționară epoca de după războiul civil și pledează cu înverșunare pentru activitatea Ku-Klux-Klanului.

— Ellen Glasgow scrie *The Battle-Ground* ⟨*Pe cîmpul de bătălie*⟩, roman ce prezintă ciocnirea dintre noile clase și vechii proprietari de plantații din Sud.

— *The Blazed Trail* ⟨*Deschizătorii de drumuri*⟩, roman de S. E. White, inspirat din istoria Statelor Unite din prima jumătate a sec. 19 și din vremea cuceririi Vestului, folosind recuzita tradițională a genului: peisaje sălbatice, lupte cu indienii, cavalcade în noapte, primejdioase traversări ale rîurilor etc.

— Owen Wister publică *The Virginian: A Horseman of the Plains* ⟨*Omul din Virginia. Un călăreț din cîmpii*⟩, roman de factură romantică, utilizînd numeroase proverbe și anecdote folclorice. Subiectul: aventurile unui geambaș curajos, care luptă cu banditii din ținuturile Munților Stîncoși și iese întotdeauna victorios, datorită puterii și îndemînării sale.

— *The Valley of Decision* ⟨*Valea Hotărîrii*⟩, roman de Edith Wharton, inspirat din istoria socială și politică a Italiei de la sf. sec. 18.

— Medicul de origine indiană Charles Alexander Eastman (1858—1939) își publică autobiografia sub titlul *An Indian Boyhood* ⟨*Copilăria unui indian*⟩.

— J. A. Riis își continuă campania de dezvăluire a condițiilor de viață ale celor săraci și publică *The Battle with the Slum* ⟨*Lupta cu periferia*⟩.

— Richard Harding Davis publică *Ranson's Folly* ⟨*Nebunia lui Ranson*⟩, vol. de schițe inspirate din viața pionierilor din Vestul îndepărtat, văzută ca o pildă de bărbăție și de cinste. Tonul e sentimental, portretele convenționale.

— Premiera dramei *The Girl with the Green Eyes* ⟨*Fata cu ochi verzi*⟩, de Clyde Fitch, un „studiu al geloziei" întreprins cu mijloacele construirii abile a situațiilor, al ingenioaselor lovituri de teatru.

— **febr. 27** La Salinas (California), se naște John Steinbeck, fiul unei familii de emigranți germani și irlandezi. (m. 1968)

— **mai 5** Moare Francis Bret Harte (n. 1839). „Sînt mai mult de nouă sute nouăzeci și nouă de motive pentru care putem admira opera lui Bret Harte. Dar un motiv suprem e acela care poate fi rezumat în trei propoziții, unite într-o concluzie comună:

Scanned with OKEN Scanner

1902 în primul rînd, că a fost un american autentic; în al doilea rînd, că a fost umorist autentic; în al treilea rînd, că nu a fost un umorist american. Bret Harte avea propriul său umor, dar acesta nu avea nimic comun cu umorul american. Umorul american are o strălucire particulară, dar n-are nici o legătură cu Bret Harte. Umorul american provine din exagerarea faptelor; umorul lui Bret Harte e agreabil și analitic." (G. K. Chesterton, *American Humor and Bret Harte*, în „The Critic", vol. 41, 1902, p. 170); „Harte e adevăratul fondator al literaturii realiste despre Vestul american. Un romantic, dickensian cu sînge californian". (Joseph Harrison, *Bret Harte*, 1941, p. CVII)

— **oct. 25** Moare Frank Norris (n. 1870) de pe urma unei banale operații de apendicită. „În fond, Norris a fost un luptător și a luptat împotriva celor mai multe vestigii ale tradiției romantice care dăinuiseră pînă la el. Asemenea lui Garland, deși nu ar fi folosit cuvîntul în ruptul capului, era un verist. Mulți l-au considerat naturalist, dar el nu a fost așa ceva." (F. Calverton, *The Liberation of American Literature*, 1932, p. 353); „Stilul lui Norris e asemenea vieții pe care o descrie — viguroasă, robustă, adesea tumultuoasă. E asemenea unui puhoi, uneori un puhoi ce rupe totul în cale, ducînd bucăți mari smulse din maluri. Dar, asemenea unui puhoi, el poartă, cu un impuls nestăvilit, manierisme, clișee, grandilocvențe, care pot să se ivească la suprafață, dar nu-i pot opri mișcarea, nici diminua puterea." (Ernest Marchand, *Frank Norris*, 1942, p. 192); „Cheia artei lui Norris poate fi găsită într-o bucurie naivă, sinceră, nestinsă, la fel de solară ca și lirismul poeziei elizabethane, o bucurie asemenea primei descoperiri a lumii, înviorătoare în franchețea ei, dornică să absoarbă orice pîlpîire a vieții". (Alfred Kazin, *On Native Grounds*, 1942, p. 99); „Acum e lesne să-i vedem cusururile operei. A împrumutat efecte literare de la alții; le-a luat de oriunde le-a găsit, de la Kipling, de la Stevenson, de la Tolstoi, de la Zola... Marile lui virtuți au fost... prospețimea, vigoarea, un minunat spirit de observație al vieții din jur și curajul de a o înfățișa în întregul ei dramatism, în violența ei, precum și abilitatea de a-și construi romanele, asemenea lui Zola, din blocuri masive." (Malcolm Cowley, în „New Republic", 5.V.1947, p. 33); „În afara unei texturi delicate și îndemînatice a prozei lui Norris, și a tonului adesea atractiv care evocă temperamentul clasei suprapuse, cu siguranță, alte elemente nu erau departe de morbid. Ca și în cazul lui Scott Fitzgerald, era acea tensiune care dădea operei lui Norris — o operă bazată pe propriul sens al dramei și nu pe programe literare sau pe polemici sociale — o tensiune ascunsă și o dinamică lăuntrică, diferite de fațada bărbătească și de acțiunea pe care o accentua el." (Maxwell Geismar, *Rebels and Ancestors*, 1953, pp. 51—2); „Cu toate că a fost un pionier în constituirea unei tradiții viabile a naturalismului american, Norris a demonstrat în cele mai bune scrieri ale sale că poate crea o balanță fragilă între forța centrifugă a unor abstracțiuni și un interes de factură centripetă în observarea detaliilor." (George W. Johnson, în „American Literature", mart. 1961,

Scanned with OKEN Scanner

p. 63.); „Frank Norris nu a fost un mare romancier. Operei sale îi lipsesc lărgimea și profunzimea înțelegerii umane pe care o pretindem marilor scriitori. Chiar și romanele sale cele mai bune sînt atinse de un simbolism melodramatic, de contraste morale hipersimplificate." (Donald Pizer, *The Novels of Frank Norris*, 1966, p. 179)

1903 Doi poeți obscuri, Richard Gerard și Harry Armstrong, publică balada sentimentală *Sweet Adeline* ⟨*Frumoasa Adeline*⟩. Versurile vor deveni foarte populare, mai ales datorită aranjamentelor muzicale pentru micile formații instrumentale de amatori.

— Willa Cather publică vol. de versuri *April Twilights* ⟨*Amurguri de aprilie*⟩, scrise cu multă delicatețe, fine caligrafieri ale unor stări de sentiment prilejuite de descoperirea naturii.

— *Lyrics of Love and Laughter* ⟨*Versuri de dragoste și de veselie*⟩, de Paul Laurence Dunbar, grațioase notații în dialectul negrilor.

— George Sterling (1869—1926), poet al boemei californiene, discipol al lui Bierce, publică *The Testimony of the Suns* ⟨*Mărturia sorilor*⟩, versuri care imită ritmurile muzicale ale poeziei lui Keats. Multă vreme, poezia lui Sterling va fi identificată cu tendințele cele mai hotărîte ce se opuneau modalităților noi ale liricii americane.

— *In Titian's Garden* ⟨*În grădina lui Tizian*⟩, vol. de versuri scrise cu un exuberant simț al culorii de Harriet Spofford, ilustrează înclinația spre poezia romantică a multor scriitori americani ai epocii.

— *The Ambassadors*, romanul lui Henry James, reia tema contrastului dintre rafinamentul european și candoarea frustă americană. „Din familiarizarea sa cu societatea contemporană din America, Anglia, Franța și Italia s-au născut mai multe romane și povestiri pline de vigoare, de adevăr, de semnificație. Proiectarea eroilor pe fundalurile contrastante era mai variată și mai interesantă. Contrastele punctelor de vedere, ale convențiilor și ale idealurilor, ale obiceiurilor și ale tradițiilor au dat texturii narative o bogăție care, mai tîrziu, avea să se piardă, din păcate. Întoarcerea la motivul cosmopolit în *Ambasadorii* și în *Vasul de aur* ar fi binevenită dacă dezvoltarea motivului nu ar fi încrustată și întunecată de manierisme." (W. C. Brownell, [cca 1909], în *America Prose Masters*, 1929, p. 392); „*Aripile porumbiței*, *Ambasadorii* și *Vasul de aur* sînt asemănătoare cu pasul destinului, abia auzit din spatele noianului faptelor de viață... O muzică de coarde, cu un crescendo clar și cu un moment de culme bine definit." (James Gibbons Huneker, în „Bookman", mai 1920, p. 367); „Ultimele sale romane importante sînt remarcabile pentru reînvierea... acelei extraordinare bune credințe al cărei efect, în romanele de început, a fost realizarea legăturii cu maeștrii clasici ai literaturii americane. În *Aripile porumbiței*, *Ambasadorii* și *Vasul de aur*, motivele acestei bune credințe sînt aplicate la dezordinea și splendoarea lumii bune, care acum nu mai e admirată din afară, ci văzută dinăuntru." (Philip Rahv, *Image and Idea*, 1949, p. 46)

Scanned with OKEN Scanner

1903 — Apare, postum, romanul *The Pit, A Story of Chicago* ⟨*Groapa, poveste din Chicago*⟩, de Frank Norris. Conceput ca o a 2-a parte a *Epopeii grîului* inaugurată de *Caracatița*, romanul urmărește destinul unui om de afaceri îmbogățit prin abile manipulații de bursă și care e ruinat pe neașteptate. Ciudat amestec de sentimentalism și de naturalism, *Groapa* nu a fost prețuită de critica americană decît după cel de-al doilea război. „Concepuse « *Epopeea grîului* » — *Caracatița* (1901), *Groapa* (1902) și *Lupul* (pe care nu l-a scris niciodată) — ca pe o istorie a spiritului cosmic al grîului, mișcîndu-se din locul unde răsare din pămîntul Californiei pînă pe marile piețe ale Europei... Asemenea concepții explică arhitectura grandioasă și pasiunea naturalismului său, căruia el voia să-i spună romantism, înțelegînd prin asta căutarea unui adevăr în straturi mai adînci decît cele ale realismului clasic." (Carl Van Doren, în *Cambridge History of American Literature*, vol. III, 1946, p. 93)

— Jack London publică *The Call of the Wild (Chemarea străbunilor)*, cuprinzînd admirabile descrieri ale peisajului arctic. „Eroii lui Jack London, oameni sau cîini din operele lui pur literare, sînt — ca să folosim o expresie favorită de-a sa — « individualiști furioși »... Cum se explică, atunci, că autorul unor asemenea tipuri... este un susținător al ideilor socialiste? În parte, explicația poate fi găsită, fără îndoială, în faptul că socialismul lui London înseamnă tocmai victoria oamenilor puternici, care știu ce vor și visează la o lume puternică." (Robert C. Brooks, în „Bookman", sept. 1905, pp. 61—2)

— Sînt publicate 2 romane de Upton Sinclair: *Prince Hagen* ⟨*Prințul Hagen*⟩, satiră împotriva marii finanțe și a politicianismului, scrisă ca o fantezie în stilul *Insulei Pinguinilor* a lui France, și *The Journal of Arthur Stirling* ⟨*Jurnalul lui Arthur Stirling*⟩, tratînd tema destinului artei într-o lume care nu prețuiește decît valorile practice.

— H. L. Wilson publică romanul istoric *The Lions of the Lord* ⟨*Leii lui Dumnezeu*⟩, despre călătoria mormonilor persecutați spre pustietățile din Utah.

— John Fox scrie romanul *The Little Shepherd of Kingdom Come* ⟨*Micul păstor de la Kingdom Come*⟩, reconstituire, dintr-un unghi sentimentalist, a vieții din Kentucky în vremea războiului de secesiune. Titlul propune un joc de cuvinte, sugerînd un vers dintr-un imn religios. „Să vină micul păstor al împărăției", aluzie la eroul romanului, un tînăr cioban din munții Cumberland, sfios și inocent. Romanul va fi dramatizat în 1916.

— Hutchins Hapgood (1869—1944), ziarist din Chicago, scrie *The Autobiography of a Thief* ⟨*Autobiografia unui hoț*⟩, roman în care dezvăluie creșterea periculoasă a criminalității din orașele americane și ineficiența poliției. Răspunderea acestei stări de lucruri, spune Hapgood, trebuie căutată în însăși structura lumii capitaliste.

— *Rebecca of Sunnybrook Farm* ⟨ *Rebecca de la ferma Sunny brook*⟩, roman pentru copii, de Kate Douglas Wiggin, grațioasă

Scanned with OKEN Scanner

povestire a cărei eroină descoperă lumea patriarhală a satului american.
— Apare *The Log of a Cowboy* ⟨*Jurnalul unui cowboy*⟩, de Andy Adams (1859—1935); autorul, cowboy din Indiana, care călătorise în Texas și în Colorado, notează, într-un stil plin de naturalețe, episoadele unei vieți grele, opuse mitului unui Vest sălbatic pitoresc, așa cum apărea în multe romane populare ale vremii.
— William Edward Burghardt DuBois (1868—1963), profesor de istorie la Universitatea din Atlanta, publică *The Souls of Blanck Folk* ⟨*Sufletul poporului negru*⟩, schițe și versuri inspirate din viața oamenilor de culoare din America; vol. relevă străvechile tradiții ale culturii negrilor americani, contribuția lor la definirea literaturii din Statele Unite.
— *The Land of Little Rain* ⟨*Țara cu puțină ploaie*⟩, vol. de schițe de Mary Austin (1868—1934), descriind ținuturile californiene din preajma munților, deșertul, oamenii care se luptă cu natura. Temele și stilul mărturisesc influența lui Bret Harte.
— Premiera poemului dramatic *The Canterbury Pilgrims* ⟨*Pelerinii de la Canterbury*⟩, de Percy MacKaye (1875—1956), al cărui erou e scriitorul englez Chaucer, prezentat într-o imaginară idilă cu Stareța din propriile sale *Povestiri din Canterbury*.
— G. E. Woodberry publică *America in Literature* ⟨*America în literatură*⟩, istorie a literaturii americane, care dezvăluie atitudinea ostilă filonului realist. Din analiza, îndeajuns de amănunțită, a scriitorilor americani, sînt omiși Whitman și Twain.
— Sub titlul *The Responsabilities of the Novelist* ⟨*Responsabilitățile romancierului*⟩ sînt publicate mai multe eseuri ale lui Norris a căror idee centrală e aceea că romancierul, „dintre toți oamenii, nu se poate gîndi numai la sine și pentru sine", ci — sacrificînd bani și glorie — trebuie să se gîndească la răsplata supremă: mulțumirea de a fi spus adevărul. Cel mai bun roman e acela care „demonstrează ceva, trage concluziile dintr-o întreagă confruntare de forțe, de tendințe sociale și se dedică nu unui studiu despre oameni, ci unui studiu al omului".
— Se publică, în 18 volume, *The Writings and Speeches of Daniel Webster* ⟨*Scrierile și cuvîntările lui Daniel Webster*⟩.
— **dec. 17** Se naște la White Oak (Georgia) Erskine Preston Caldwell.

1904 *Lyrics of Life and Love* ⟨*Versuri despre viață și dragoste*⟩, de William Stanley Beaumont Braithwaite (1878—1962), poet negru, a cărui lirică se remarcă printr-o mare sensibilitate și printr-un simț ascuțit al muzicalității.
—Horace Traubel publică *Chants Communal* ⟨*Cîntecele Comunei*⟩, poeme care propun idealul unei societăți a egalității depline a oamenilor, o societate „fără impilați și impilatori".
— Apare *Sappho*, imaginară reconstituire a 100 de fragmente din lirica poetei din Lesbos, publicată de William Bliss Carman.
— J. B. Tabb publică *The Rosary in Rhyme* ⟨*Cartea de rugăciuni în versuri*⟩, ilustrînd orientarea tot mai clară a poetului spre o interpretare mistică a faptelor vieții.

Scanned with OKEN Scanner

1904 — *A Masque of Love* ⟨*Mascarada dragostei*⟩, de Charles Erskine Scott Wood (1852—1944), jurist din Oregon, vol. de versuri, care proclamă „dreptul tuturor ființelor umane la o viață demnă și frumoasă".

— *The Golden Bowl* ⟨*Vasul de aur*⟩ de Henry James, axat tot pe tema contrastului dintre America și Europa; romanul conturează idealurile morale ale unei existențe cinstite, ale sincerității sentimentelor, ale puterii de sacrificiu pentru apărarea fericirii altora.

— Howells publică romanul *The Son of Royal Langbrith* ⟨*Fiul lui Royal Langbrith*⟩, analiză psihologică a reacțiilor unui tînăr care află că faima de filantrop a răposatului său tată e cu totul nemeritată și că ascunde niște operații bancare oneroase.

— *The Crossing* ⟨*Traversarea*⟩, roman de Churchill, înfățișînd, într-un ritm dinamic, viața Sudului în timpul războiului de independență.

— Jack London scrie *The Sea-Wolf (Lup de mare)*, roman de aventuri pe apele Pacificului. Acțiunea urmărește ciocnirea dintre mai multe tipuri de individualism, alegorie — în concepția scriitorului — a însăși lumii reale.

— *The Cost* ⟨*Prețul*⟩, romanul ziaristului newyorkez David Graham Phillips (1867—1911) dezvăluie operațiile financiare necinstite din Wall Street.

— Robert Herrick scrie romanul *The Common Lot* ⟨*Soarta comună*⟩, a cărui acțiune se inspiră din speculațiile constructorilor din Chicago și din urmările tragice ale dorinței de îmbogățire cu orice preț a proprietarilor de terenuri.

— *The Eagle's Shadow* ⟨*Umbra vulturului*⟩, roman de James Branch Cabell (1879—1958), dezvăluind mercantilismul vieții americane moderne.

— Actrița Elizabeth Robins (1865—1952) scrie romanul *The Magnetic North* ⟨*Nordul magnetic*⟩, despre ținuturile arctice prin care trecuse în timpul celebrei „goane după aur" de la sf. sec. trecut.

— Un nou roman din seria acelora în care Ellen Glasgow abordează conflictele sociale ale Sudului: *Deliverance* ⟨*Izbăvire*⟩.

— Gene Stratton-Porter (1863—1924), scriitoare din Indiana, publică romanul sentimental *Freckles* ⟨*Pistrui*⟩, scris după rețeta obișnuită: un copil de pripas se dovedește a fi, de fapt, fiul unui bogătaș și își află — astfel — răsplata pentru cumințenia și pentru puritatea lui sufletească.

— Nation Carry (1846—1911), fostă învățătoare din Missouri care se socotea „emisara divinității mîniate de lipsa de temperanță a oamenilor", publică *The Use and Need of the Life of Carry A. Nation* ⟨*Folosul și nevoia vieții lui Carry A. Nation*⟩, scriere bizară, plină de relatări de un ridicol desăvîrșit ale isprăvilor acestei „profete și martire a vieții fără vicii". Cartea va deveni, pentru o lungă perioadă, punct de referință al criticii, ori de cîte ori se va vorbi despre „creația subliterară americană".

Scanned with OKEN Scanner

1904 — Sub pseudonimul «O. Henry», ziaristul William Sidney Porter (1862—1910), a cărui popularitate se datora povestirilor publicate săptămînal în revistele newyorkeze, își adună în vol. *Cabbages and Kings* ⟨*Verze și regi*⟩, povestiri despre aventurile sale în America Latină, într-o epocă de neliniște politică, marcată de lovituri militare de stat și de războaie civile.

— Premiera comediei *The Dictator*, de R. H. Davis, al cărei subiect e inspirat de imixtiunile Statelor Unite în politica țărilor din America Centrală.

— W. V. Moddy scrie *The Fire Bringer* ⟨*Purtătorul focului*⟩, dramă în versuri, proslăvind răzvrătirea lui Prometeu împotriva nedreptății zeilor.

— Apare vol. *Semiramis and Other Plays* ⟨*Semiramida și alte piese*⟩, drame în versuri de Olive Tilford Dargan (1869—1968), scrise într-un anacronic stil clasicizant.

— Premiera tragediei romantice *Adrea*, de David Belasco și John L. Long. Acțiunea înfățișează evenimente dintr-un fantezist Ev-Mediu.

— Henry Adams își tipărește eseul *Mont-Saint-Michel and Chartres* subintitulat *studiu asupra unității secolului al XIII-lea*. Autorul alege această epocă în care „omul avea despre sine cea mai aleasă părere, socotindu-se o unitate într-un univers unificat". „Peisajul, psihologia, istoria, literatura, poezia, arta — toate acestea sînt materiale ale povestirii pe care o relatează Adams. Dar scopul ultim este acela de a arăta, în formă și în conținut, cît de vastă poate fi lumea descoperită de simțuri și cît de importantă e opera înfăptuită de intelect cînd acesta slujește cea mai înaltă viziune a imaginației și nu ține seama de teroarea pe care o poate exercita faptul mărunt împotriva acestei viziuni." (J. C. Levenson, *The Mind and Art of Henry Adams*, 1957, p. 288); „În *Chartres*, el adoptă poziția lui Nietzsche și a prietenilor săi instinctualiști și celebrează omul dionisiac." (Ernest Samuels, *Henry Adams: The Major Phase*, 1964, p.305)

— În *The Shame of the Cities* ⟨*Rușinea orașelor*⟩, Lincoln Steffens își adună articolele, de o teribilă violență, în care atacă sistemul muncii în fabrici și corupția politicianismului.

— Începe editarea masivei lucrări intitulate *Shelburne Essays* ⟨*Eseurile de la Shelburne*, 11 vol.⟩, de Paul Elmer More (1864—1937), profesor de literaturi antice la Harvard. Ultimul vol. va fi publicat în 1921. Eseurile sînt considerate drept una dintre cele mai importante contribuții ale Noului Umanism, curent din filosofia și critica literară americană întemeiat de More și de Irving Babbitt (1865—1933), printre adepții săi numărîndu-se și T. S. Eliot. Noul Umanism preconiza stabilirea unei ierarhii universale a valorilor, bazată pe principiile raționalismului cartezian, opuse romantismului. Scopul literaturii în concepția acestui curent era să-i determine pe oameni să tindă spre atingerea unor idealuri etice înalte.

— Sub redacția lui Albert Bushnell Hart (1854—1943), profesor la Harvard, începe editarea lucrării *The American Nation*,

Scanned with OKEN Scanner

28 vol., care, pe temeiul documentelor de arhivă, reconstituie istoria Statelor Unite, din sec. 17 pînă în epoca modernă. (Vol. 28, în 1918.)

— Ida Tarbell publică *The History of the Standard Oil Company* ⟨*Istoria Companiei Standard Oil*⟩, dezvăluind primejdia pe care o reprezenta dezvoltarea marilor monopoluri pentru viața economică și socială a țării.

— George Amos Dorsey (1868—1931), profesor de antropologie la Universitatea Chicago, publică studiile *The Mythology of the Wichita* ⟨*Mitologia triburilor wichita*⟩ și *Traditions of the Arikara* ⟨*Tradițiile tribului arikara*⟩, solidă cercetare a folclorului indienilor americani.

— Se înființează « American Academy of Arts and Letters » ⟨Academia Americană de Arte și Litere⟩, ca instituție onorifică în cadrul Institutului Național de Arte și Litere. Academia își asuma sarcina promovării literaturii, artei și muzicii americane. Numărul membrilor era limitat la 50; printre cei dintîi academicieni au fost Henry Adams, T. B. Aldrich, John Burroughs, Mark Twain, W. D. Howells, J. C. Harris, Henry James, E. C. Stedman.

— Ia ființă « Bibliographical Society of America » ⟨« Societatea bibliografică a Americii »⟩, instituție care continua activitatea lui « Bibliographical Society of Chicago » ⟨« Societatea bibliografică din Chicago »⟩, (1899—1904). Scopul ei era promovarea cercetărilor referitoare la bibliografiile literare americane, ale căror rezultate să fie publicate într-o revistă trimestrială și în diverse vol. de studii. În 1955, va iniția publicarea unei *Bibliography of American Literature* ⟨*Bibliografia literaturii americane*⟩, proiectată în 8 sau 9 vol., cu 35 000 articole reprezentînd valorificarea studiilor elaborate de 300 de scriitori șomeri, începînd din perioada crizei economice 1929—33.

1905 *Verses by Two Undergraduates* ⟨*Versuri scrise de doi studenți din anii inferiori*⟩, de Van Wycke Brooks (1886—1963) și John Hall Wheelock (n. 1886), vol. care cere „înnoirea expresiei poetice americane".

— Publicarea postumă a unei culegeri de *Poems* din opera lui Trumbull Stickney (1874—1904) revelează „un talent autentic, viguros, capabil să surprindă ritmul vieții din Noua Anglie". (William Vaughn Moody, *Prefața* la Trumbull Stickney, *Poems*, 1905, p. 5)

— *The Game* (*Meciul*), roman de Jack London, poveste tragică a unui boxer ucis în ring în timpul unui meci.

— Mary Austin publică *Isidro*, roman de aventuri al căror fundal e California, în vremea stăpînirii mexicane.

— Thomas Dixon, consecvent cu ideile lui reacționare, publică romanul *The Clansman* ⟨*Omul din clan*⟩, înfățișînd din perspectivă rasistă situația Sudului în epoca reconstrucției.

— Apare romanul *The Plum Tree* ⟨*Prunul*⟩, de D. G. Phillips, inspirat de afacerile necinstite ale unor fruntași politici contemporani.

Scanned with OKEN Scanner

1905 — *The House of Mirth* ⟨*Casa veseliei*⟩, roman de Edith Wharton. Povestea unei fete, ostracizată de înalta societate ale cărei convenții le călcase. Critica l-a comparat cu romanele lui Henry James, pentru că studierea falselor valori se ridică și aici deasupra unui roman de moravuri și devine tragedie.

— Meredith Nicholson (1866—1947) scrie romanul polițist *The House of a Thousand Candles* ⟨*Casa cu o mie de făclii*⟩ și obține un mare succes comercial, în ciuda rezervelor criticii literare.

— Andy Adams publică *The Outlet* ⟨*Scăparea*⟩, povestire din viața cowboylor, din lupta lor cu oamenii de afaceri, cu companiile de cale ferată și cu politicienii.

— Premiera dramei *The Girl of the Golden West* ⟨*Fata din Vestul aurit*⟩, de David Belasco. În 1910, Puccini va compune opera *Fata din Far West*, al cărei libret se bazează pe piesa lui Belasco.

— Josephine Preston Peabody scrie piesa într-un act *The Wings* ⟨*Aripile*⟩, a cărei acțiune se petrece în regatul Northumbriei, în sec. 8.

— Edwin Milton Royle (1862—1942), dramaturg din Chicago, prezintă melodrama *The Squaw Man* ⟨*Soțul indienei*⟩, cu o intrigă convențională și cu o palidă prezentare a vieții Vestului îndepărtat. Cu toate acestea, piesa obține un mare succes, fiind prezentată în 1908 în Anglia, sub titlul *The White Man* ⟨*Bărbatul alb*⟩, iar în 1927 devenind libretul spectacolului muzical *The White Eagle* ⟨*Vulturul alb*⟩.

— Daniel De Leon (1852—1914), fruntaș al Partidului Socialist Muncitoresc, publică pamfletul *Socialist Reconstruction of Society* ⟨*Reconstrucția socialistă a societății*⟩, în care apără ideile reformiste ale unionismului industrial.

— Apare eseul *The War of the Classes* ⟨*Războiul claselor*⟩, în care Jack London își proclamă încrederea în victoria proletariatului. Scrisă pe un ton entuziast, cartea dezvăluie lipsa unui fundament ideologic ferm.

— Apare primul vol. al lucrării *The Life of Reason* ⟨*Viața rațiunii*, 5 vol.⟩, de Santayana, în care autorul susține că materia e unica realitate și unica sursă a ideilor, a miturilor, a instituțiilor și a tuturor definițiilor pe care le folosesc oamenii pentru a exprima această realitate.

— Se publică lucrarea *History of the United States* ⟨*Istoria Statelor Unite*, 6 vol.⟩, de Edward Channing (1856—1931), profesor de istorie la Harvard. (Ultimul vol., în 1925).

— Primul număr al revistei săptămînale « *Variety* » ⟨« *Varietăți* »⟩, publicație de informații și de critică teatrală caustică, tipărită la New York. Revista apare și astăzi, iar din 1933 un supliment zilnic se tipărește la Hollywood.

— La Universitatea Harvard ia ființă « Atelierul 47 ». Sub influența lui George Pierce Baker (1866—1935), regizor și critic teatral, « Atelierul » (care, în 1925, se va muta la Yale) va încuraja punerea în scenă a pieselor unor studenți, printre care Eugene O'Neill, Philip Barry, John Dos Passos, S. N. Behrman, Thomas Wolfe.

Scanned with OKEN Scanner

— Prima audiție a poemului simfonic *The Mystic Trumpeteer* ⟨*Trîmbițașul mistic*⟩, de Federick Shepherd Converse (1871—1940), pe versurile unui poem de Whitman.

1906 Vol. de poeme simboliste *Pipes of Pan* ⟨*Flautul lui Pan*⟩, de W. B. Carman.

—William Ellery Leonard (1876—1944), profesor de latină și de engleză veche la Universitatea Wisconsin, publică vol. *Sonnets and Poems*. Deși într-o formă adesea convențională, versurile au o intensitate pătimașă și izbutesc să exprime stări sufletești dintre cele mai subtile.

— *The Blind Man at the Window* ⟨*Orbul la fereastră*⟩, poeme de Stark Young (1881—1963), profesor la Universitatea Texas, scrise sub vădita influență a parnasienilor francezi.

— Thomas Augustine Daly (1871—1948), ziarist din Philadelphia, publică un vol. intitulat *Canzoni*, ale cărui versuri comice sînt scrise în jargonul italienilor americani.

— *Before Adam* ⟨*Înainte de Adam*⟩, roman al lui Jack London. Un personaj anonim își povestește visele care îl duc într-o lume îndepărtată, în epoca pleistocenului, prilej de a evoca fantastice priveliști ale naturii acelor timpuri. „Cincizeci și cinci de ani au trecut de cînd a fost scris *Înainte de Adam*. În acest răstimp, mulți și-au încercat mîna în pictarea vieții îndepărtaților noștri strămoși... În toată această îndelungată jumătate de secol, deși știința noastră despre evoluția umană a crescut extraordinar de mult, cred că nici un scriitor n-a realizat o pictură atît de vie și de emoționantă a trecutului primordial al omului, așa cum a realizat Jack London." (Loren Eiseley, *Epilog* la *Before Adam*, 1962, p. 147)

— London publică și *White Fang (Colț alb)*, povestea atașamentului unui cîine față de stăpînul său, elogiu al făpturilor crescute în natura sălbatică, aspră, care nu-și pierd însușirile fundamentale ale fidelității și generozității.

— *Coniston*, roman de W. Churchill, un uimitor amestec de analiză realistă a atmosferei dintr-un orășel al Noii Anglii, a corupției politice, și de sentimentalism în descrierea destinului eroilor.

— Upton Sinclair publică *The Jungle (Jungla)*, roman inspirat de viața muncitorilor din uriașele abatoare din Chicago. Cartea a provocat o anchetă federală asupra situației din industria cărnii și votarea unei legi care-i apăra pe muncitori și pe consumatori împotriva necinstei industriașilor. „De la *Jungla*, din 1906 pînă astăzi, el a înfipt de mai multe ori bisturiul în cele mai dureroase puncte ale civilizației noastre americane." (Robert Henrick, în „New Statesman and Nation", 7 oct. 1931, p. 213)

— *The Bishop of Cottontcwn* ⟨*Episcopul din Cottontcwn*⟩, romanul lui J. T. Moore, urmărește efectele industrialismului asupra regiunilor din Sudul Statelor Unite.

— Romanul *The Flock* ⟨*Turma*⟩, de Mary Austin, poetică evocare a vieții pastorale din așezările izolate în munții din Răsăritul Statelor Unite.

Scanned with OKEN Scanner

1906 — Apare *The Awakening of Helena Richie* ⟨*Deșteptarea Helenei Richie*⟩, roman de Margaret Deland (1857—1945), studiu realist al parvenirii unei femei egoiste, ariviste; acțiunea se proiectează pe fundalul unui orășel de provincie, asemănător aceluia din Pennsylvania unde autoarea își petrecuse adolescența.

— Rex Beach (1877—1949), romancier din Michigan care trăise mulți ani în Alaska, scrie *The Spoilers* ⟨*Spoliatorii*⟩, roman care înfățișează viața minerilor de pe Yukon.

— O. Henry publică vol. de schițe *Four Million* ⟨*Patru milioane*⟩, inspirate din viața cotidiană a „celor patru milioane" de locuitori ai New Yorkului și scrise cu un acut simț al observației realiste.

— Premiera piesei de moravuri *The New York Idea* ⟨*O idee ca la New York*⟩, de Langdon Mitchell, amestec de farsă și de analiză serioasă a frivolității înaltei societăți newyorkeze.

— Amélie Rives scrie *Augustine the Man* ⟨*Augustine-omul*⟩, desuetă tragedie în versuri.

— Premiera dramei *Votes for Women* ⟨*Voturi pentru femei*⟩, de Elizabeth Robins, elogiind spiritul întreprinzător și inteligența femeilor.

— David Belasco și Richard Walton Tully (1877—1945) prezintă drama sentimentală *Rose of the Rancho* ⟨*Rose de la fermă*⟩.

— Drama în versuri *Jeanne d'Arc*, de Percy MacKaye, obține un mare succes de public.

— O altă piesă în versuri cu subiect istoric: *Guenevere*, de Stark Young.

— Premiera dramei *The Stolen Story* ⟨*Povestea furată*⟩, de Jesse Lynch Williams (1871—1929), prezentînd moravurile ziaristicii vremii.

— Primul din cele 5 vol. de memorii ale lui Horace Traubel, *With Walt Whitman in Camden* ⟨*Cu Walt Whitman la Camden*⟩, în care personalitatea poetului e prezentată cu o imensă admirație. (Ultimul vol., în 1963.)

— Apare un nou vol. de articole ale lui Lincoln Steffens, îndreptate împotriva corupției lumii financiare și a politicii americane: *The Struggle for Self Government* ⟨*Lupta pentru autoguvernare*⟩.

— Ziaristul newyorkez Samuel Hopkins Adams (1871—1958) publică pamfletul *The Great American Fraud* ⟨*Marea înșelăciune americană*⟩, dezvăluind nefasta influență a monopolurilor asupra dezvoltării tehnicii.

— La Minneapolis, apare « *The Bellman* » ⟨« *Clopotarul* »⟩, revistă literară de tendință conservatoare. În paginile ei, au publicat George Sterling, Sara Teasdale, Joyce Kilmer, Carl Van Vechten. Apare pînă în 1919.

— Upton Sinclair și un grup de 40 de entuziaști întemeiază la Englewood, în apropiere de New York, o comunitate utopică, «The Helicon Home Colony» ⟨«Colonia casei de pe Helicon»⟩, Heliconul fiind muntele muzelor în mitologia elină. În anul următor, colonia e distrusă de un incendiu și locuitorii ei (Sinclair Lewis printre ei) se risipesc.

— **iul. 18** Se naște, la Philadelphia, Clifford Odets. (m. 1963)

Scanned with OKEN Scanner

1907 Robert William Service (1874—1958), emigrant englez stabilit în Alaska, publică *The Spell of the Yukon* ⟨*Vraja Yukonului*⟩, poeme inspirate din goana după aur. Republicate într-o a 2-a ediție în același an, versurile i-au stabilit lui Service faima de „poet al privelиștilor dezolante din ținuturile arctice". — Sara Teasdale (1884—1933), poetă din Missouri, stabilită la New York, publică *Sonnets to Duse and Other Poems* ⟨*Sonete către Duse și alte poeme*⟩. Versurile au fost de îndată remarcate pentru simplitatea lor, pentru lipsa aproape ostentativă a metaforelor.

— *Through the Eye of the Needle* ⟨*Prin urechile acului*⟩, roman epistolar de Howells, conceput ca o continuare a *Călătorului din Altruria* (1894). Un oaspete din republica utopică a Altruriei, dezamăgit de societatea americană întemeiată pe cultul banului, relevă avantajele unei orînduiri în care munca individului e destinată să contribuie la bunăstarea întregii colectivități.

— D. G. Phillips publică romanele: *Light-Fingered Gentry* ⟨*Nobilimea cu mînă lungă*⟩, în care comentează un recent scandal provocat de operațiile necinstite ale unor societăți de asigurare, și *The Second Generation* ⟨*A doua generație*⟩, al cărui subiect îl constituie contrastul dintre lipsa de scrupule a bogătașilor și virtuțile morale ale proletariatului.

— *The Iron Heel (Călcîiul de fier)*, de Jack London, roman de anticipație, pretins a fi fost scris în 1932 și relatînd întîmplări din perioada 1912—8 cînd monopolurile capitaliste se unesc într-o vastă organizație care obține controlul deplin al vieții economice și sociale americane. Creată ca o reacție a oligarhiei financiare la creșterea puterii Partidului Socialist, aceasta anulează toate formele unei vieți democratice, creează un sistem social întemeiat pe caste și pe oligarhia militară sprijinită de poliția secretă, care persecută cu furie organizațiile muncitorești. Dar — deși unii dintre conducătorii lor, printre care și Ernest Everhard, autorul manuscrisului pe care London pretinde a-și fi bazat cartea, sînt asasinați — muncitorii nu renunță la luptă. În încheiere, se anunță — în niște așa-zise „note de subsol" — că puterea « Călcîiului de fier » a fost răsturnată de clasa muncitoare.

— *Bar-20*, roman western, foarte popular, scris de Clarence Edward Mulford (1883—1956), povestește aventurile unui cowboy a cărui poreclă dă și titlul cărții. Acesta va deveni prototip al personajelor convenționale, idilizate, din multe romane de acest gen al seriei extrem de bogate, create în deceniile următoare.
— *The Trimmed Lamp* ⟨*Lampa împodobită*⟩, vol. de povestiri umoristice de O. Henry.

— Hutchins Hapgood publică romanul *The Spirit of Labor* ⟨*Spiritul muncii*⟩, scris de pe pozițiile radicalismului politic.
— Povestirea *The Turn of the Balance* ⟨*Înclinarea balanței*⟩, de Brand Whitlock, prezintă un tablou realist al criminalității din Statele Unite și pledează, în numele unor principii umanitare,

Scanned with OKEN Scanner

1907 pentru o reformă eficientă a sistemului penitenciar american. — *Sappho and Phaon*, dramă simbolistă, în versuri, de Percy MacKaye.

— Premiera dramei *Witching Hour* ⟨*Ceasul vrăjilor*⟩, în care Augustus Thomas face concesii unui gust îndoielnic; intriga, folosind efecte stridente, prezintă cazuri de hipnotism cu urmări tragice, tratate de dramaturg fără vreo cunoaștere a temeiurilor științifice.

— Primele spectacole de revistă cu *Ziegfield Follies*, organizate de regizorul newyorkez Florenz Ziegfield (1869—1932). Spectacolele, care vor avea loc, cu unele întreruperi, pînă în 1930, vor constitui un model pentru faimcasele varietăți de pe Broadway, amestec de scheciuri vesele, de balet și de muzică de jazz.

— Henry James își publică impresiile culese cu prilejul călătoriei din 1904 în Statele Unite, sub titlul *The American Scene* ⟨*Lumea Americii*⟩. „După o absență de aproape un sfert de veac, el își găsește țara într-o stare care-i prilejuiește comentarii amare: « Ați prefăcut tot ceea ce era nobil și sănătos... în lucruri crude și hidoase ». "(J. C. Thornton, în „Bookman", 5 apr. 1909)

— Henry Adams scrie vol. autobiografic *The Education of Henry Adams* ⟨*Educația lui Henry Adams*⟩, pandant la *Mont-Saint-Michel and Chartres* (1904). Subintitulată « Studiu asupra multiplicității secolului al XX-lea », lucrarea opune această viziune „unității" din veacul al XIII-lea. Adams apără ideea „accelerării forțelor istorice" și descrie lumea modernă că pe o realitate „multiversă", ducînd la o știință complexă a acțiunii și a reacțiunii. După părerea sa, educația (și, în această privință, dă exemplul propriei educații la Harvard) nu izbutește să-l pregătească pe tînărul din această societate pentru conflictele pe care le are de înfruntat, într-o lume unde „dinamul electric joacă același rol împlinit cîndva, în secolul al XIII-lea, de Panteonul creștin". *„Educația lui Henry Adams*, concepută ca un studiu de filosofie a istoriei, se dovedește de fapt a fi o *apologia pro vita sua*, una dintre cele mai egocentrice și cele mai revelatoare de sine din cîte au fost scrise în această limbă... Ea este o notație, tragică și patetică sub ironia blajină, a înfrîngerii unor aspirații frumoase și a unor ambiții vrednice de laudă. E povestea unei vieți la care însuși cel care a trăit-o privește înapoi ca la o punte ruptă." (Carl Becker, în „American Historical Review." apr. 1919, pp. 4 244—5); „Citită ca un roman de investigație spirituală, o povestire de inițiere în viața unui *alter ego* a lui Adams, *Educația* dezvăluie o complexitate extraordinară, mișcîndu-se simultan pe mai multe nivele ale sensurilor. « Henry Adams » din carte e la fel de proteic ca și « eu » al lui Whitman și cuprinde propriile sale multitudini." (Ernest Samuels, *Henry Adams: The Major Phase*, 1964, p. 353)

— În *Literature and American College* ⟨*Literatura și universitatea americană*⟩, Irving Babbitt pledează pentru dezvoltarea învățămîntului umanist, pe temeiurile raționaliste susținute de doctrina Noului Umanism.

Scanned with OKEN Scanner

— William James publică lecțiile ținute la Lowell Institute și la Universitatea Columbia, în 1906—7, sub titlul *Pragmatism: A New Name for Some Old Ways of Thinking* ⟨*Pragmatism, un nume nou pentru unele forme vechi de gîndire*⟩. Pornind de la empirism, James combate raționalismul și ajunge la metafizică. Pragmatismul va deveni unui dintre curentele filosofice a căror înrîurire asupra gîndirii americane va fi deosebit de puternică.
— Ziaristul newyorkez Charles Edward Russell (1860—1941) publică eseul *The Uprising of the Many* ⟨*Răscoala celor mulți*⟩, în care — reluînd teoria contractului social — apără dreptul la nesupunere al celor cîrmuiți, în momentul în care cîrmuitorii nu țin seama de interesele lor.
— Francis Barton Gammere (1855—1919) publică studiul *The Popular Ballad* ⟨*Balada populară*⟩, în care apără teoria creației colective a poeziei epice populare.

— Medicul Charles Alexander Eastman (1858—1939), din Dakota de Sud, scrie *Old Indian Days* ⟨*Vechile vremuri ale indienilor*⟩, evocări din istoria triburilor sioux.

— **febr. 21** Se naște în Anglia Wystan Hugh Auden. (m. 1974)

1908 W. S. Braithwaite publică vol. de versuri, *The House of Falling Leaves* ⟨*Casa frunzelor căzătoare*⟩, inspirate din lirica populară a negrilor.,

— Ezra Pound pleacă în Italia și publică, la Veneția, în 100 de exemplare, vol. de versuri *A Lume Spento* ⟨*Lumina care se stinge*⟩, mărturisind o aspirație dureroasă către frumusețe și seninătate. Soluția lui Pound este, în această carte de început, evadarea în estetism.

— În *The Metropolis* ⟨*Metropola*⟩, Upton Sinclair polemizează violent cu morala unei societăți care se sprijină pe afacerile marilor monopoluri.

— W. Churchill publică romanul *Mr. Crewe's Career* ⟨*Cariera domnului Crewe*⟩, în care dezvăluie puterea societăților de căi ferate, manevrînd fără scrupule viața politică a Statelor Unite.

— D. G. Phillips scrie romanul *Susan Lenox: Her Fall and Rise* ⟨*Susan Lenox. Prăbușirea și ascensiunea ei*⟩. Cartea va fi publicată, postum, în 1917. Povestind aventurile unei fete, copil natural al unei femei sărace, romanul *realizează* o secțiune, de un copleșitor realism, în societatea modernă americană, creînd cîteva tipuri foarte vii din diverse straturi sociale.

— Romanul *The Bomb* ⟨*Bomba*⟩, de Frank Harris (1856—1931) e una dintre primele cărți despre demonstrația din Haymarket (Chicago, 1886), în cursul căreia mai mulți muncitori au fost uciși de poliție, iar în procesul care a urmat, 4 conducători ai manifestației au fost condamnați la moarte, cu toate că nu li s-a putut dovedi vinovăția.

— James Oliver Curwood (1878—1927), ziarist din Michigan, publică romanul de aventuri *The Courage of Captain Plum* ⟨*Curajul căpitanului Plum*⟩. Cartea inaugurează un ciclu înfă-

Scanned with OKEN Scanner

1908 țișînd viața din regiunea Marilor Lacuri; modul în care e tratată lupta oamenilor cu natura vitregă mărturisește evidenta influență a lui Jack London.

— John Fox scrie *The Trail of the Lonesome Pine* ⟨*Cărarea pinului singuratic*⟩, în care folosește o formulă devenită stereotipă în romanele sale: o fată cu cuget curat dejoacă planurile unor ticăloși și, după pedepsirea acestora, se căsătorește cu alesul inimii sale, un tînăr onest și întreprinzător.

— *The Master of the Inn* ⟨*Stăpînul hanului*⟩, roman de Robert Herrick, încercînd să demonstreze urmările nefaste ale vieții citadine asupra stării oamenilor din epoca modernă. Tema e reluată în *Together* ⟨*Împreună*⟩, alt roman al lui Herrick, publicat în același an dar cu o intrigă mai complicată; autorul recomandă ca leac pentru vindecarea presiunii psihice provocate de viața urbană, fericirea casnică. Concluzia morală, convenționalismul narațiunii l-au făcut foarte popular pe autor.

— Mary Roberts Rinehart (1876—1958) scrie romanul polițist *The Circular Staircase* ⟨*Scara în spirală*⟩. În 1920 cartea va fi dramatizată sub titlul *The Bat* ⟨*Liliacul*⟩.

— **aug.** În «*The Century Magazine*» ⟨«*Revista secolului*»⟩, Jack London tipărește povestirea *To Build a Fire* ⟨*Ca să aprinzi un foc*⟩, dramatică relatare a vieții și a morții în ținuturile polare, a destinului aspru al oamenilor din pustiurile înghețate. Povestirea va fi republicată în vol. *Lost Face* ⟨*Chip pierdut*⟩ (1910).

— George Randolph Chester (1869—1924), ziarist din Ohio, publică vol. de schițe *Get-Rich-Quick Wallingford* ⟨*Wallingford Cel-care-se-îmbogățește-repede*⟩. Înscriindu-se în tendința tot mai generală a literaturii americane a vremii de a dezbate problemele politice, schițele dezvăluie escrocheriile marii finanțe și felul în care monopolurile dirijează viața socială a Statelor Unite.

— Zona Gale (1874—1938), scriitoare din Wisconsin, reînvie tradiția „culorii locale" prin publicarea vol. de schițe *The Friendship Village* ⟨*Satul prieteniei*⟩.

— Ziaristul newyorkez William Henry Irwin (1873—1948) publică vol. de reportaje *Old Chinatown* ⟨*Vechiul cartier chinezesc*⟩, risipind mitul pitorescului turistic al acestui cartier, descoperind mizeria și disperarea locuitorilor lui.

— Apare drama fantastică *The Scarecrow* ⟨*Sperietoarea*⟩, de Percy MacKaye, inspirată dintr-o povestire de Hawthorne publicată în 1846. Piesa va fi reprezentată în 1909, de studenții de la Harvard.

— Eugene Walter (1874—1941), dramaturg din Cleveland, scrie melodrama *Paid in Full* ⟨*Plătit pînă la ultimul ban*⟩, în care figurează și unele elemente de descriere realistă a relațiilor sociale ale epocii.

— Edward Brewster Sheldon (1886—1946) prezintă drama sentimentală *Salvation Nell* ⟨*Nell-Salvare*⟩, a cărei eroină, cîntăreață la un local cu faimă dubioasă, se convertește la o existență morală.

— Primul număr al ziarului «*The Christian Science Monitor*» ⟨«*Monitorul Științei Creștine*»⟩, publicat la Boston de o sectă

Scanned with OKEN Scanner

religioasă. «C.S.M.» se declară „nu un ziar religios", ci „unul al cărui scop e să informeze, fără a pune accent pe crime și pe catastrofe senzaționale". Din 1960, mai apare o ediție la Los Angeles și alta la Londra.

— **aug. 31** La Fresno (California), se naște William Saroyan.

— **nov. 9** În Michigan, se naște Theodore Roethke. (m. 1963)

— La Londra se constituie gruparea «imagiștilor». Sub influența esteticii anti-romantice a lui T. E. Hulme (1883—1917), ea cerea folosirea unui limbaj simplu, precis, crearea unor ritmuri noi, alegerea fără prejudecată a subiectelor și concentrarea imaginilor. Mișcarea l-a atras curînd pe Ezra Pound, care va deveni conducătorul unui mic grup ce îndemna să se urmeze exemplul poeziei greco-romane și, mai tîrziu, acela al liricii orientale.

1909 Ezra Pound, aflat la Londra, publică vol. de versuri *Personae* ⟨*Măști*⟩ și *Exultations* ⟨*Bucurii*⟩, a căror intensitate și disciplină metrică au atras atenția poeților anglo-saxoni într-o măsură mai mare decît vol. de debut din anul precedent. Pound folosește ritmurile poeziei medievale, îndeosebi cele ale baladei trubadurești.

— William Carlos Williams, medic pediatru din Rutherford (New Jersey), publică un vol. de *Poems*, aflat sub evidenta influență a prietenilor săi, imagiștii.

— *Ballads of a Cheechako* ⟨*Baladele unui cheechako*⟩, de R. W. Service povestesc, cu un incontestabil simț al tragicului, aventurile unor căutători de aur din Alaska (pe care indigenii îi numeau „cheechako").

— Lizette Woodworth Reese publică vol. *A Wayside Lute* ⟨*Lăuta de la marginea drumului*⟩, în care se declară din nou împotriva convențiilor victoriene și optează pentru o poezie directă, „mai interesantă prin autenticitatea sentimentului decît prin modalitățile rafinate ale liricii de astăzi". (T. E. Howard, *A Survey on American Poetry of Today*, 1911, p. 38)

— Stuart Merrill publică la Paris, unde se stabilise demult, vol. *Une voix dans la foule* ⟨*Un glas în mulțime*⟩, pledoarie în versuri în sprijinul celor oprimați și „nesocotiți de cei puternici".

— *The Soul's Inheritance* ⟨*Moștenirea sufletului*⟩, poemele lui George Cabot Lodge, cheamă la o „aplecare asupra celor spirituale, asupra vieții sufletești", într-o lume „care nu ia seama decît la bogății și la speculații de bursă".

— Jack London publică romanul *Martin Eden*, cu numeroase elemente autobiografice, în care povestește experiența unui scriitor autodidact, atras de faima și de bogăția aduse de succesul literar. Cînd i se revelează faptul că dorința lui de a ajunge în înalta societate l-a despărțit de clasa căreia îi aparținea în mod firesc, pleacă într-o călătorie în Mările Sudului și se sinucide.

— *The Fashionable Adventures of Joshua Craig* ⟨*Elegantele aventuri ale lui Joshua Craig*⟩, romanul lui D. G. Phillips, dezvăluie corupția politicii americane a vremii.

1909 — William Allen White (1868—1944), ziarist din Kansas, publică romanul *A Certain Rich Man* ⟨*Un anume bogătaș*⟩, amestec de

Scanned with OKEN Scanner

1909 descriere realistă a vieții dintr-un orășel din regiunea Marilor Cîmpii, dominată de un afacerist fără scrupule.

— Gertrude Stein, expatriată la Paris după ce renunțase la o promițătoare carieră științifică (întreprinsese studii interesante asupra anatomiei creierului) publică vol. de schițe *Three Lives* ⟨*Trei vieți*⟩. Vol. dezvăluie concepția potrivit căreia literatura realizează „o expresie intuitivă a conștiinței și a emoțiilor". Se urmăresc destinele a 3 femei, expuse cu o simplitate care refuză sentimentalismul de orice fel.

— James Oppenheim (1882—1932) publică vol. de schițe *Dr. Rast*, înfățișînd viața mizeră din cartierul de Est al Manhattanului, prilej de a afirma ideile unui radicalism în numele căruia cere „reforme sociale eficiente, menite să aducă o democrație reală în această țară".

— Schițele din vol. *Reads of Destiny* ⟨*Drumurile destinului*⟩, de O. Henry sînt scrise cu un simț precis al observației detaliilor, cu un umor blajin, în tradiția „culorii locale".

— *The Nigger* ⟨*Negrul*⟩, melodramă de Edward Sheldon, susținînd ideea unei egalități adevărate între toți americanii și dezvăluind, în același timp, manevrele celor care folosesc politica pentru apărarea intereselor de afaceri.

— W. V. Moody publică piesele: *The Great Divide* ⟨*Marea linie de despărțire*⟩, în care sînt puși față în față reprezentanții Americii puritane și cei ai spiritului pionierilor din Vestul sălbatic, ca 2 generații ireconciliabil ostile ale istoriei Statelor Unite, și *The Faith Healer* ⟨*Tămăduitorul credinței*⟩, legendă de factură simbolistă, a cărei intrigă, convențională, nu se încheagă într-un conflict dramatic.

— Premiera dramei *A Man's World* ⟨*Lumea unui bărbat*⟩, de Rachel Crothers (1878—1958), care abordează, din unghi feminist, problema moralității în societatea modernă americană.

— *The Meaning of Truth* ⟨*Sensul adevărului*⟩, vol. de eseuri prin care William James răspunde criticilor *Pragmatismului*. Autorul își susține în continuare filosofia ca pe o modalitate, opusă idealismului, „de a asimila, valida, corobora și verifica ideile juste despre adevăr".

— *Upbuilders* ⟨*Constructori*⟩, vol. de pamflete al lui Lincoln Steffens, îndreptate împotriva corupției politice și a afacerismului care „amenință temeiurile vieții americane".

— Van Wyck Brooks (1886—1963) publică studiul *The Wine of the Puritans* ⟨*Vinul puritanilor*⟩, în care-i învinuiește pe puritani că au creat o tradiție a cultului valorilor materiale și că au nesocotit latura estetică a vieții.

— Herbert David Croly (1869—1930), ziarist newyorkez, scrie eseul *The Promise of American Life* ⟨*Făgăduința vieții americane*⟩, demonstrînd nevoia unor schimbări democratice în societatea americană.

— *The Literature of the South* ⟨*Literatura Sudului*⟩, studiu de Montrose J. Moses (1878—1934).

Scanned with OKEN Scanner

— *Their Day in Court* ⟨*Ziua judecății lor*⟩, vol. adunînd articolele de critică ale lui Percival Pollard (1869—1911), interpretări — pe atunci foarte respectate — ale literaturii europene și polemici violente cu sentimentalismul și cu moralitatea puritană.
— La Boston, apare « *Twentieth Century Magazine* » ⟨« *Revista secolului al XX-lea* »⟩. Colaboratorii săi — printre care Hamlin Garland și Edwin Markham — atacau politicianismul, corupția administrației de stat și lipsa de scrupule a monopolurilor. Se publică pînă în 1913.

1910 Apare vol. de poeme *The Town down the River* ⟨*Orașul de pe rîu*⟩, de Edwin Arlington Robinson, portrete lirice în genul celor realizate cîndva de Browning.

— Pound publică încă un vol., *Provença*, care exaltă poema criptică trubadurească.

— Robert Underwood Johnson (1853—1937) publică *Saint-Gaudens, an Ode* ⟨*Saint-Gaudens. Odă*⟩, propunînd o viziune romantică a epocii de aur, sugerată de sculpturile lui Augustus Saint-Gaudens (1848—1907), cel mai de seamă sculptor american al vremii.

— *Cowboy Songs and Other Frontier Ballads* ⟨*Cîntece de cowboy și alte balade din regiunea de frontieră*⟩, antologie folclorică alcătuită de John Avery Lomax (1872—1948). Va fi reeditată în 1916, 1927, 1938, de fiecare dată cu adăugiri, și va rămîne una dintre cele mai importante antologii de acest fel.

— Dane Coolidge (1873—1940) scrie *Hidden Water* ⟨*Apă ascunsă*⟩, unul dintre romanele de succes ale Vestului îndepărtat, compuse după rețeta clasică a genului: lupte ale indienilor cu cowboyii, idile ce se încheie cu fericite căsătorii etc.

— *Hopalong Cassidy*, romanul lui C. E. Mulford, înfățișează o imagine convențională a vieții din Vestul sălbatic.

— *Franklin Winslow Kane*, roman în care autoarea, Anne Douglas Sedgwick, îi opune, într-o manieră ce-l amintește pe Henry James, pe americanii sinceri și lipsiți de prejudecăți, englezilor sofisticați.

— Mary Stanbery Watts (1868—1958), scriitoare din Ohio, publică *Nathan Burke*, povestire realistă ce înfățișează experiența unui tînăr din Ohio în războiul cu Mexicul și dezamăgirea pe care o încearcă în clipa în care își dă seama de neadevărul imaginii eroice a luptătorilor de pe front.

— Hutchins Hapgood continuă seria de povestiri realiste cu un puternic caracter social, publicînd vol. *Types from City Streets* ⟨*Tipuri de pe străzile orașului*⟩.

— Premiera piesei *Anti-Matrimony* ⟨*Împotriva căsătoriei*⟩, de Percy MacKaye, satirizînd influența dramelor europene moderne asupra naivilor provinciali americani.

— Josephine Peabody cîștigă un premiu la festivalul de la Stratford-upon-Avon cu drama *The Piper* ⟨*Cîntărețul din fluier*⟩ inspirată de legenda flautului fermecat.

Scanned with OKEN Scanner

1910 — În tragedia *Orestes*, Richard Le Gallienne imită stilul dramei engleze de la sf. sec. precedent.

— Premiera operei *Pcia* a compozitorului Arthur Finley Nevin (1871—1943), pe un libret inspirat din istoria indienilor americani.

— Irving Babbitt publică vol. de critică literară *The New Laokoon* ⟨*Noul Laokoon*⟩, care, afirmînd ideile Noului Umanism, atacă romantismul, considerat drept „sursă a tuturor confuziilor în cultura modernă a lumii".

— Eugen V. Debs publică *The Growth of Socialism* ⟨*Dezvoltarea socialismului*⟩, eseu în care își afirmă încrederea în victoria ideilor socialiste și în prăbușirea capitalismului monopolist.

— C. E. Russell scrie vol. *Why I Am a Socialist* ⟨*De ce sînt socialist*⟩, socotind socialismul drept unicul drum posibil spre fericirea tuturor americanilor.

— Un atac împotriva oligarhiei financiare e și *History of the Great American Fortunes* ⟨*Istoria marilor averi americane*⟩, de Gustavus Myers (1872—1942), istoric din New Jersey.

— Apare eseul de critică *The Spirit of Romance* ⟨*Spiritul literaturilor romanice*⟩, al lui Ezra Pound. *Prefața* cărții — dedicată poeților medievali Arnaut Daniel și Guido Cavalcanti — consemnează cîteva principii care explică întreaga concepție estetică din acea pericadă a lui Pound: „Ceea ce ne trebuie e o cultură poetică în stare să-i cîntărească pe Teocrit și pe domnul Yeats cu aceeași balanță... să proslăvească frumusețea fără să fi avut nevoie să fi învățat cuvîntul într-un almanah... Arta e un fluid care se mișcă pe deasupra minții oamenilor... Arta e un produs al bucuriei. Fericirea dăruită de ea e mai veche chiar decît Whistler*; și *a propos* de asta, voi pleda foarte serios pentru mai multă neseriozitate, o neseriozitate care să se potrivească mai bine studiului artei."

— James Gibbons Huneker (1857—1921), faimos pianist al vremii, cronicar muzical, literar și dramatic al ziarului « *The Sun* » ⟨« *Soarele* »⟩, din New York, publică vol. *Promenades of an Impressionist* ⟨*Promenadele unui impresionist*⟩, subtile interpretări ale unor cărți americane și franceze ale vremii. Calitatea vol. e precizia observației, cusurul lui — calofilia.

— apr. 21 În orășelul Redding (Connecticut), moare Mark Twain (n. 1835). „A-l accepta pe Twain e aproape același lucru ca și a accepta steagul american... Nu prin subtilitate... nici prin profunzime sau elevație, ci prin înțelegerea și prin nesovăielnica afirmare a personalității obișnuite a americanului obișnuit a devenit Mark Twain « cel mai de seamă literat al nostru ». (Stuart P. Sherman, în „Nation", 12 mai 1910, p. 478); „Mark Twain era mare în patru privințe: ca umorist, ca povestitor, ca stilist și ca moralist. Uneori, umorul său era fantastic și arbitrar, poate chiar mecanic; dar, în reușitele lui cele mai importante, era irezistibil, cu rădăcinile împlîntate în solul adevărului, susținut de sinceritate și sprijinit de o melancolie bărbătească,

* James Abbot McNeill Whistler (1834—1903), pictor american a cărui artă opunea efectele cromatice picturii convenționale a epocii victoriene.

Scanned with OKEN Scanner

1910 devenind cu atît mai evidentă cu cît își lărgea orizontul vieții. Darul nativ de povestitor i-a fost sporit de o artă lucidă, și nu te puteai sustrage farmecului său... Ca maestru al prozei englezești, nu a primit recunoașterea pe care o merita... Și morala lui viguroasă, inspirată de adversitatea față de imitație și de afectare, o adversitate la fel de violentă ca și la Molière, ar fi trebuit să fie clară... pentru oricine a citit *Omul care a corupt Hadleyburgul*." (Brander Matthews, în „North American Review", iun. 1910, pp. 834—5); „Mark Twain nu e doar Samuel Clemens. A fost mult mai mult decît un simplu umorist. A fost un mare literat și un stilist cu vînă puternică, exprimîndu-se într-un fel care era doar al lui, cu amploare, cu putere, într-un mod direct... A rămas americanul din Vestul mijlociu și literatul cu concepții democratice... Fiecare literă a scrisului său era vitală pentru respirația personalității lui." (Hamlin Garland, în „North American Review", iun. 1910, p. 833); „Întotdeauna avea nevoie de spațiu, de întregul cer pentru acțiunea operelor sale... Mark nu a moștenit nimic de la nimeni dar... a fost tot atît de artist ca și Rabelais, Cervantes și Swift. Nu era tot atît de cultivat ca ei și nici nu avea un scop artistic la fel de clar ca al lor, dar exista un filon adînc de sinceritate în întreaga lui operă... Asemenea lui Lincoln, Mark Twain a fost un om al Americii și, asemenea lui, deși atît de diferit de Lincoln, era de o sinceritate gigantică". (Henry M. Alden, în „Bookman", iun. 1910, p. 367); „După cîte știu, domnul Clemens a fost cel dintîi scriitor care a folosit în opere de mare întindere stilul folosit de noi toți cînd gîndim și care a așternut pe hîrtie lucrurile așa cum îi veneau în minte, fără teamă și fără să se bucure de ceea ce avea să scrie... Lua tot ceea ce i se oferea de către acel divin talmeș-balmeș pe care-l numim minte și-l lăsa pe cititor să descopere singur înțelesurile... Nu încerca să meargă de-a lungul firelor ce leagă lucrurile între ele... Un instinct al haosului, al ironiei, al obișnuitului în ordinea experienței pare a fi fost inspirația artei umoristului nostru." (William Dean Howells, *My Mark Twain*, 1910, pp. 166—8); „Un artist de înaltă statură, cu daruri ale instinctului care îl ridicau, în *Huckleberry Finn*, pînă la rangul lui Cervantes și al lui Aristofan, a fost un fel de victimă a apartenenței naționale și nu a știut să distingă binele de rău în opera altor oameni care făceau parte din breasla sa. Paginile de critică literară ce i se pot găsi din cînd în cînd în operă sînt, de obicei, banale și lipsite de fundament cultural; înclinațiile gustului său sînt cele ale unui romantism sentimental de băiețandru... Dacă s-ar fi născut în Franța (țara pe care o detesta cel mai mult!) și nu într-un sat puritan din mijlocul Americii, ar fi cucerit lumea. Dar, fiind ceea ce a fost, nu s-a putut elibera de puritana mulțumire de sine, de disprețul puritan față de noile idei, de incapacitatea puritană de a vedea frumusețea ca pe un lucru în sine, și întreaga valoare a adevărului și a bunătății." (H. L. Mencken, *A Book of Prefaces*, 1917, pp. 204—5); „Exista un motiv al pesimismului lui Mark Twain, un motiv al acestei triste, al spaimei de singurătate, al conștiinței chinuite, al fantasticelor

Scanned with OKEN Scanner

1910 auto-acuzații, al nesovăielnicului dispreț de sine... Știm încă de pe vremea lui Milton ideea potrivit căreia unele talente se ascund de privirile lumii și vreau să sugerez că talentul lui Twain se ascundea în felul acesta. Amărăciunea lui era rezultatul unei dereglări a vieții sale creatoare, a unei personalități frustrate, al unei dezvoltări oprite la un moment dat, și de care el nu părea a fi fost conștient, dar care îi distrusese sensul însuși al vieții." (Van Wyck Brooks, *The Ordeal of Mark Twain*, 1920, p. 14); „Bănuiala mea e că forțele convenționale și cele sociale de mîna a doua, care l-au învăluit după succesele sale timpurii, și căsătoria, și presiunile asupra acestui umanist plin de înțelegere și, pe cît se pare, cu inimă slabă, au fost cele care, pentru o vreme, au izbutit să-l abată aproape complet de la o prezentare serioasă, realistă, aș putea spune dostoievskiană, a anacronismelor, a cruzimilor, precum și a suferințelor individului și ale lumii care, în străfunduri, se dovedesc a-l fi interesat în chipul cel mai sincer." (Theodore Dreiser, în „English Journal", oct. 1935, p. 621); „Mark avea o disciplină căreia i s-a supus riguros și cu mult succes: limbajul. Engleza lui Mark e superbă, gustul său în materie de dicțiune e impecabil. Se mîndrea cu asta și avea dreptate. Stilul său concis, simplu, eficient, cuvintele alese cu mult simț al valorilor, acuratețea și puterea lui nu au dat greș niciodată, cu excepția unor pasaje cenușii în care se străduia să realizeze o frumusețe convențională, care nu era punctul său forte. Scria... într-o engleză mai bună decît aceea a lui Henry James, atît din punct de vedere al cuvînului, cît și din acela al ritmului, deși era mult mai puțin susținut de un vocabular fluent." (Henry Seidel Canby, *Turn West, Turn East*, 1951, p. 191); „De la începuturile carierei lui, Twain a alternat între subiecte comice și serioase, sprijinindu-se adesea pe burlesc pentru a realiza comicul. Treptat, și-a rafinat materialul burlesc pînă a ajuns nu numai să realizeze o alternanță cu materialul serios, ci — în combinație cu el — să prevestească puritatea tematică." (Franklin R. Rogers, *Mark Twain's Burlesque Patterns*, 1960, p. 156); „Pe la 1900, Twain nu mai putea să cuprindă toate implicațiile «creșterii cunoștințelor». Împărtășea din nou visul unei societăți americane liberale fără a fi complexe, fără a fi complicate din punct de vedere politic, o societate a cărei agonie o descrisese în tinerețe în *Epoca aurită*, și visul său îi provoca o nostalgie încrîncenată." (Roger B. Salomon, *Twain and the Image of History*, 1961, p. 40); „Clemens s-a salvat de calea fără ieșire a unui scris complicat, prin evoluția spre un stil vorbit, viu și naiv, acea calitate despre care nu părea să știe ce urmează să spună în momentul imediat următor. Un asemenea stil nu poate fi despărțit de un anume tip de vorbitor: Clemens poate fi observat, de-a lungul întregii sale perioade de început, cum își caută tonul potrivit... Și, cum felul de a vorbi e de-a dreptul implicat într-un anume fel de viață, nu e de mirare că, în căutarea unui ton anticonvențional al vorbirii, Clemens a ajuns la personaje care nu aveau pic de respect pentru convențiile și formalismele sociale." (Tony Tanner, *The Reign of Wonder*, 1965, pp. 129 —

Scanned with OKEN Scanner

30); „Onestitatea cuvintelor a fost o obsesie permanentă a lui Mark Twain. În ultimii ani, era convins că scrie asemenea adevăruri cutremurătoare în autobiografia sa, încît ea nu poate fi publicată decît postum. Idealul său era să se exprime fără artificii și putem trasa o linie de la Mark Twain la Gertrude Stein și la preocupările ei de a spune « lucrurile așa cum sînt », la Hemingway care voia să recreeze « faptul exact »." (Richard Bridgman. *The Colloquial Style in America*, 1966, p. 109)

— **iun. 5** Moare William Sydney Porter (n. 1868, pseudonimul literar: O. Henry). „Avea un admirabil simț al umorului și era adeptul ingenioasei zugrăviri a circumstanțelor ironice, în povestiri a căror acțiune e bazată adesea pe coincidențe. Maestru în desenarea vignetelor unor vîrtejuri ale destinului, a văzut viața într-o formă episodică și a fost incapabil să realizeze o operă mai amplă sau o generalizare filosofică a concepției sale fataliste. Personajele lui sînt simple, oameni obișnuiți, și intriga povestirilor, depinzînd de surpriza finalurilor, nu era prea variată, dar era foarte priceput în obținerea variațiilor pe cîteva teme." (James D. Hart, *The Oxford Companion to American Literature*, 1965, p. 669)

1911 Vol. *Canzoni*, al lui Ezra Pound, reflectă aceeași concepție estetică potrivit căreia poezia modernă s-ar cuveni să se îndrepte spre exemplul liricii trubadurești, al cărei sens se descifrează cu multă dificultate.

— *Helen of Troy* ⟨*Elena din Troia*⟩, de Sara Teasdale, evocă o lume mitică pe care, însă, o interpretează ca pe o lume aspră, întunecată; poemul replică, în felul acesta, neoclasicismului (puternic mai cu seamă în arta și în arhitectura americană) înclinat să atribuie îndepărtatelor epoci un echilibru al proporțiilor artistice și al trăirilor sufletești.

— *The Human Fantasy* ⟨*Fantezia umană*⟩, vol. lui John Hall Wheelock, cuprinde versuri exuberante, proslăvind frumusețea lumii; ele mărturisesc influența lui Whitman.

— Apare romanul *Jennie Gerhardt*, de Dreiser, amestec de episoade realiste și de elemente sentimentaliste. „În primele sale două cărți, *Sora Carrie* (1900) și *Jennie Gerhardt* (1911), Dreiser studiază eșecul americanului ca individ și al americanilor ca grup de familie, și tema pune la îndemînă un fundament pătimaș al romanelor sale. El scria, luînd datele din nefericirea și pasiunea propriei sale experiențe". (Charles Shapiro, *Theodore Dreiser*, 1962, p. 4)

— *Ethan Frome*, roman de Edith Wharton, evocă o atmosferă întunecată, maladivă a unei ferme din Massachusetts, locuită de ființe obsedate de boli imaginare, cărora le este interzisă, de fapt, fericirea. Unele pagini trădează influența simbolismului belgian, îndeosebi a lui Maeterlinck și a lui Rodenbach.

— *The Iron Woman* ⟨*Femeia de fier*⟩, de Margaret Deland, continuare la *Deșteptarea Helenei Richie* (1906). De data aceasta, analiza psihologică e mai precisă și fundalul provinciei americane e pictat cu mai mult simț al culorii.

Scanned with OKEN Scanner

1911 — În *The Long Roll* ⟨*Lista cea lungă*⟩, Mary Johnston înfățișează un tablou sentimentalist al războiului de secesiune.

— George Barr McCutcheon publică romanul *Mary Midthorne*, o viziune realistă a vieții din Vestul mijlociu.

— Viața grea a muncitorilor de pe pămînturile neospitaliere ale zonei Canalului Panama e descrisă în romanul *The Ne'er-do-well* ⟨*Cel-ce-nu-face-niciodată-un-lucru-bun*⟩, una dintre puținele cărți dedicate acelor locuri.

— Anne Sedgwick publică romanul *Tante* ⟨*Mătușa*⟩, un studiu psihologic nuanțat al personalității puternice a unei pianiste care nu acceptă în jur decît admiratori supuși și care se opune cu înverșunare oricărei încercări a protejaților săi de a-și afla rostul vieții în altă parte decît în preajma ei.

— Apare *The Devil's Dictionary* ⟨*Dicționarul diavolului*⟩, de Ambrose Bierce. Definițiile sînt adunate din articolele publicate de Bierce de-a lungul a peste 20 de ani și se adresează „sufletelor luminate care preferă vinurile seci celor dulci, sensul — sentimentului, spiritul — umorului, și engleza curată — jargonului". Tonul e adesea sarcastic reflectînd concepțiile sociale și politice liberale ale scriitorului și scepticismul său filosofic.

— *The Winning of Barbara Worth* ⟨*Cîștigul Barbarei Worth*⟩, roman de Harold Bell Wright (1872—1944), a cărui acțiune se petrece într-un convențional peisaj al Sud-vestului și care proslăvește idei morale conformiste, de un puritanism desuet, devine un mare succes de librărie. În următorii 25 de ani, se vor publica numeroase tiraje succesive însumînd un milion și jumătate de exemplare.

— *The Dutch Twins* ⟨*Gemenii olandezi*⟩, prima dintr-o serie de cărți pentru copii de Lucy Fitch Perkins (1865—1937), urmărind să demonstreze contribuția diverselor naționalități la cultura americană. Vor urma *The Japanese Twins* ⟨*Gemenii japonezi*, 1912⟩ și *The French Twins* ⟨*Gemenii francezi*, 1918⟩.

— Melodrama *The Boss* ⟨*Șeful*⟩, de Edward Sheldon, prezintă un personaj — Michael Regan — ce va deveni celebru ca tip al politicianului lipsit de scrupule pe care, însă, autorul îl face să se căiască și să se convertească la o viață cinstită.

— Drama *The Return of Peter Grimm* ⟨*Întoarcerea lui Peter Grimm*⟩, de David Belasco imaginează situații imposibile cu fantome care veghează asupra averilor agonisite în viață și care-i pedepsesc pe cei ce vor să le risipească.

— Premiera dramei *The Herfords* ⟨*Familia Herford*⟩, de Rachel Crothers, povestea unei familii de artiști, absorbiți de dorința de a se afirma și care-și uită datoriile morale față de copii. Din stagiunea 1920, piesa se va numi *He and She* ⟨*El și ea*⟩.

— *The Soul of the Indian* ⟨*Sufletul indianului*⟩, de C. A. Eastman, e o încercare de reconstituire a istoriei culturii indienilor din America de Nord, în care explicațiile sînt acelea ale unui spirit radical, conștient de gravele urmări pe care le-a avut politica europenilor față de băștinași.

Scanned with OKEN Scanner

— Apare *Handbook of American Indian Languages* ⟨*Manual de limbi ale indienilor americani*⟩ (2 vol.), de Franz Boas (1858—1942), profesor la Universitatea Columbia. (Vol. 2, în 1912.)
— Vol. *The New Criticism* ⟨*Noua critică*⟩, de J. E. Spingarn, propune o metodă critică strict impresionistă. Titlul cărții va produce confuzii după deceniul al 3-lea, cînd un curent al criticii literare, purtînd acest nume, dar cu idei estetice cu totul deosebite, se va afirma în cultura americană.
— Primul număr al săptămînalului « *The Masses* » ⟨« *Masele* »⟩, „vlăstar al activității socialiste", una dintre cele mai importante publicații marxiste din Statele Unite. În primii ani, redacția era condusă de Max Eastman, Floyd Dell și John Reed. Suprimată în dec. 1918, revista va reapare peste cîteva luni, sub titlul « *The Liberator* » ⟨« *Eliberatorul* »⟩, formulînd un foarte clar program de acțiune socială. În 1922, redactorii ei vor adera la Partidul Comunist. Suspendată din nou în 1924, va fi reeditată în 1926 sub titlul « *The New Masses* » ⟨« *Noile mase* »⟩, unind vederile politice ale « *Liberatorului* » cu estetica « *Maselor* ». În 1948 se va uni cu o altă publicație marxistă, « *The Mainstream* », devenind « *The Masses and Mainstream* » ⟨« *Masele și curentul principal* »⟩. Are meritul de-a fi determinat o largă influență a ideilor marxiste asupra intelectualilor americani. Vor colabora de-a lungul anilor, Kenneth Patchen, J. E. Spingarn, Langston Hughes, Sherwood Anderson, William Saroyan, Albert Maltz, Thomas Wolfe, Erskine Caldwell, Ernest Hemingway, John Dos Passos, Upton Sinclair, Michael Gold, William Carlos Williams, Theodore Dreiser. Au apărut, de asemenea colaborări scrise special pentru revistă de Garcia Lorca, Henri Barbusse, Rafael Alberti, Romain Rolland.

1912 Bliss Carman publică vol. de versuri *Echoes from Vagabondia* ⟨*Ecouri din Vagabondia*⟩, celebrînd viața lipsită de griji a celui care hoinărește pe drumurile de țară, departe de civilizația urbană.
— Amy Lowell (1874—1925), nepoată a lui James Russell Lowell, debutează cu vol. *A Dome of Many-Coloured Glass* ⟨*O cupolă de sticlă multicolcră*⟩, care nu pare a prevesti vreun talent literar deosebit.
— *Ripostes* ⟨*Răspunsuri*⟩ și *The Sonnets and Ballate of Guido Cavalcanti* ⟨*Sonetele și baladele lui Guido Cavalcanti*⟩, de Ezra Pound, marchează tendința de a încorpora forme criptice ale poeziei medievale și ale unui folclor mitic, într-o poezie cu expresie concentrată, greu de descifrat.
— *Renascence* ⟨*Renaștere*⟩, poemul lui Edna St. Vincent Millay (1892—1950), poetă din Maine, dobîndește un larg succes. Amestec straniu de misticism și de orgolioasă conștiință a „omniscienței umane", poemul proclamă datoria poetului de a lua asupră-și „păcatele, părerile de rău și lupta întregii omeniri".
— Apare vol. *Songs of Jamaica* ⟨*Cîntece din Jamaica*⟩, al poetului negru Claude McKay (1890—1948), consemnînd aspecte ale vieții dramatice a locuitorilor din insula natală a poetului.

Scanned with OKEN Scanner

1912 — Robinson Jeffers (1887—1963) publică *Flagons and Apples* ⟨*Carafe și mere*⟩, poeme descriptive; deocamdată, versurile sale sînt lipsite de personalitate.

— E publicat, anonim, vol. de versuri *Incidental Numbers* ⟨*Numere întîmplătoare*⟩, al poetei Elinor Wylie (1855—1928), din New Jersey. Poemele stau evident sub semnul parnasianismului.

— *Smoke Bellew*, roman de Jack London, este construit din detalii autobiografice ale experienței din Alaska, completate cu surprinzătoare elemente romantice, descinzînd — parcă — din tradiția lui Fenimore Cooper.

— Theodore Dreiser scrie *The Financier (Financiarul)*, cel dintîi dintr-un ciclu înfățișînd viața unui om de afaceri din Philadelphia, C. T. Yerkes (în roman, F. A. Cowperwood), proiectată pe fundalul lumii lipsite de scrupule, cinice, necinstite și lacome a finanței americane de la sf. sec. trecut.

— *Riders of the Purple Sage* ⟨*Călăreții din cîmpiile vinețiii*⟩, roman de Zane Grey (1872—1939), reînvie tradiția romanului popular din sec. 19, narînd aventuri fanteziste din Vestul sălbatic. Grey va fi autorul a peste 60 de romane, scrise în această manieră, al căror tiraj va atinge aproape 15 mil. de exemplare.

— James Weldom Johnson publică *The Autobiography of an Excolored Man* ⟨*Autobiografia unui fost om de culoare*⟩, roman despre Harlem, din perioada în care acest cartier newyorkez începe să fie locuit mai ales de negri.

— Într-o intrigă amoroasă complicată, în romanul *Julia France and Her Times* ⟨*Julia France și vremea ei*⟩, Gertrude Atherton descrie evoluția unei tinere mondene care ajunge fruntașă a luptei pentru drepturile politice ale femeilor.

— Viața familiilor din orășelele americane de provincie constituie tema romanului *The Squirrel-Cage* ⟨*Cușca veveriței*⟩, de Dorothy Canfield Fisher, în care se relatează, pe un ton sentimentalist, ciocnirea dintre concepțiile patriarhale ale generației mai vechi și dramatica realitate socială a începutului de sec.

— Actorul John Hartley Manners (1870—1928) joacă rolul principal în drama *Peg o' My Heart* ⟨*Un ghimpe-n inima mea*⟩. Scrisă pe un ton simplu, de un sentimentalism duios, piesa a avut un mare succes de public: peste 600 de reprezentații fără întrerupere la New York, 500 la Londra și numeroase traduceri și spectacole în alte țări.

— Un succes al scenei americane e *The Bird of Paradise* ⟨*Pasărea paradisului*⟩, de Richard Walton Tully, al cărei sentimentalism i-a asigurat o îndelungată popularitate; în 1930, Rogers și Friml vor compune o operetă pe un libret inspirat de această comedie.

— oct. Harriet Monroe editează la Chicago revista *« Poetry — A Magazine of Verse »* ⟨*« Poezie — Revistă de versuri »*⟩. Considerată drept cea mai bună revistă dedicată în întregime poeziei, publicația va avea o profundă influență asupra creației lirice din Statele Unite. Fără să fi aderat la programul vreunui grup

Scanned with OKEN Scanner

literar, a tipărit versurile unor poeți (unii dintre ei debutanți) care mai tîrziu vor revoluționa tradiția versului american: Sandburg, T. S. Eliot, Amy Lowell, H. D. Frost, William Carlos Williams, Ezra Pound (o vreme, chiar editorul revistei), Vachel Lindsay, Wallace Stevens, Edgar Lee Masters, Hart Crane. Tot aici au apărut și versuri ale unor poeți din sec. trecut (Emily Dickinson), ale unor poeți britanici (W. B. Yeats, Richard Aldington, Hopkins, Hardy), traduceri din poezia belgiană, chineză, japoneză, armeană, peruană, havaiană, provansală, din folclorul indienilor americani.

— Editorul Mitchell Kennerley publică antologia *The Lyric Year* ⟨*Anul liric*⟩, subintitulată *Expoziția anuală sau Salonul poeziei americane*, în care erau adunate 100 poeme scrise de 100 poeți, printre care: Bliss Carman și Richard Hovey, Percy MacKaye, Josephine Peabody, Sara Teasdale, Vachel Lindsay, William Rose Benét, Edna St. Vincent Millay. „Așa cum s-a dovedit, 1912 a fost *annus mirabilis* al poeziei americane... (Mai întîi *The Lyric Year*, apoi *Poetry*) ... O calitate mai bărbătească a poeziei, datorată ascendenței unei arte bărbătești a scandinavilor, a slavilor și a anglo-saxonilor față de moștenirea decadentă a clasicismului. Poezia secolului al XX-lea era menită să fie democratică, științifică, umană. Ea dezvăluise influența optimismului lui Whitman. Reflecta tendința înviorătoare care trezise la viață muzica, pictura și poezia Europei." (Willard Thorp, *The „New" Poetry*, în: Robert Spiller, Willard Thorp, Thomas H. Johnson et al., *Literary History of the United States*, 1964, p. 1171)

— Ia ființă « Authors League of America » ⟨« Liga scriitorilor din America »⟩, organizație al cărei scop e apărarea dreptului de autor al scriitorilor și artiștilor americani.

— Compozitorul William Christopher Handy (1873—1958) publică *Memphis Blues* ⟨*Blues din Memphis*⟩, colecție de cîntece ale negrilor, cea dintîi lucrare de acest fel. Descoperirea folclorului negru va juca un rol important în dezvoltarea poeziei moderne americane.

— Se naște, la Seattle, Mary McCarthy.

1913 **ian.** În revista « *Poetry* » apare poemul *General William Booth Enters into Heaven* ⟨*Generalul William Booth intră în ceruri*⟩, de Vachel Lindsay. Poemul urma să fie cîntat pe melodia unui faimos marș pentru fanfară, cu scopul de a-i crea un statut asemănător aceluia al cîntecului și prin asta să i se lărgească sfera de acțiune.

— *The Tempers* ⟨*Stările de spirit*⟩, vol. de versuri al lui William Carlos Williams, compuse sub influența directă a imagismului.

— Apare *A Boy's Will* ⟨*Voința unui băiat*⟩, vol. de debut al lui Robert Frost. „Cartea domnului Frost e întrucîtva lipsită de subtilitate și conține destule pasaje neizbutite; dar, dedesubtul lor pulsează sevele pădurilor din New Hampshire și sinceritatea poetului e totală." (Ezra Pound, în „Poetry", mai 1913,

Scanned with OKEN Scanner

1913 p. 72); „Probabil pentru că Frost practicase poezia în taină, *Voința unui băiat* era în chip surprinzător eliberată de ecourile unor versuri mai vechi pe care oricine se aștepta să le audă în primul volum al unui poet ... Unele poeme, *Spaima de furtună*, de exemplu, sînt ale unui Frost autentic și memorabil." (William Thorp, *The „New" Poetry*, în: Robert Spiller, Willard Thorp, Thomas H. Johnson et al., *Literary History of the United States*, 1964, p. 1191)

— *Love and Liberation* ⟨*Dragoste și eliberare*⟩, vol. lui John Hall Wheelock, reflectă orientarea fostului discipol al lui Whitman spre o poezie lipsită de valori sociale.

— Robert W. Service, aflat în emigrație, în Europa (unde va rămîne pînă la sf. vieții, în 1958), publică *The Rhymes of a Rolling Stone* ⟨*Versurile unui hoinar*⟩, înrîurite de poezia simbolistă franceză.

— *The Valley of the Moon* ⟨*Valea lunii*⟩, roman de Jack London, inspirat de ciocnirile violente dintre muncitori și patroni în Oakland, oraș industrial din nordul Californiei. Dezvăluind conflictul ireductibil dintre muncă și capital, scriitorul recomandă refugiul în peisajul bucolic al Californiei de Sud, neatins de dezvoltarea capitalistă.

— Henry Sydnor Harrison publică romanul *V. V.'s Eyes* ⟨*Ochii lui V. V.*⟩, pledînd pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă în fabrici, pentru drepturile femeilor și pentru o legislație capabilă să-i ocrotească pe copiii care lucrează în industrie.

— Willa Cather publică *O Pioneers!* ⟨*O, pionieri!*⟩, amară relatare a vieții pionierilor din Nebraska de la sf. sec. trecut.

— *Virginia*, roman de Ellen Glasgow; scrisă în stilul lui Dreiser și al lui Howels, cu o incontestabilă capacitate de a crea situații veridice, de a descoperi implicațiile psihologice ale acțiunii, cartea e socotită și astăzi unul dintre primele romane moderne americane. „Ellen Glasgow ... nu a scris despre viața din Virginia, ci despre *viața oamenilor din Virginia*". (Howard Mumford Jones, în „Saturday Review", 16.X.1943, p. 20)

— Primul vol. al trilogiei istorice *Story of California* ⟨*Povestea Californiei*⟩, de S. E. White e romanul *Gold* ⟨*Aur*⟩, înfățișînd momentul migrației din 1849, în vremea descoperirii aurului în Sierra Nevada.

— *One Woman's Life* ⟨*Viața unei femei*⟩, de Robert Herrick, amestec de sentimentalism și fină observație a vieții sociale din marile orașe, mai ales a aceleia din Chicago și New York.

— *The Heart of the Desert* ⟨*Sufletul deșertului*⟩, roman de Honoré Wilsie Morrow (1880—1940), ce oferă o imagine idilică a vieții pionierilor, înfățișînd-o în contrast cu cea a capitalismului agrar și recomandînd întoarcerea la „vremea eroică" de odinioară, a luptei cu „pădurea și cu deșertul".

— În *Van Cleve*, Mary S. Watts înfățișează Vestul mijlociu în epoca războiului hispano-american de la sf. sec. 19, cînd ciocnirile sociale crescuseră în intensitate.

Scanned with OKEN Scanner

— Henry James publică povestirea autobiografică *A Small Boy and Others* ⟨*Un băieţaş şi alţii*⟩, evocînd viaţa familiei James în jurul anului 1859, imagini ale adolescenţei sale şi a fratelui său, William.

— Premiera dramei *Romance* ⟨*Poveste de dragoste*⟩, de Edward Sheldon, scrisă în tonul sentimental caracteristic multor scrieri dramatice ale literaturii americane din această epocă.

— *Fine Feathers* ⟨*Pene frumoase*⟩, melodramă de Eugene Walter, cu numeroase elemente realiste preluate din viaţa citadină americană de la începutul sec.

— *Mr. Faust*, poem dramatic de Arthur Davison Ficke (1883—1945), povestind experienţele unui newyorkez care recurge la ajutorul lui Satan în speranţa că va găsi liniştea într-o lume agitată, unde află numai grave deziluzii.

— John Macy (1877—1932) publică *The Spirit of American Literature* ⟨*Spiritul literaturii americane*⟩, unul dintre primele studii care stabilesc valoarea artei literare realiste şi relevă importanţa vieţii americane ca izvor de inspiraţie.

— Max Eastman (n. 1883) publică *Enjoyment of Poetry* ⟨*Bucuria poeziei*⟩, studiu critic, în care susţine că „simţul poetic existent în cotidian, în conversaţiile de fiecare zi ... nu trebuie despărţit de simţul poetic din literatură, fapt esenţial pentru o apreciere deplină a ambelor aspecte ale poeziei". Cunoaşterea şi înţelegerea poeziei înseamnă „arta de a te bucura de artă" şi e legată de scopul suprem al vieţii, care e „o descoperire entuziastă a lumii, aşa cum e sau aşa cum ar putea fi".

— W.S.B. Braithwaite publică primul vol. din *Anthology of Magazine Verse and Year Book of American Poetry* ⟨*Antologia versurilor din reviste şi Almanahul poeziei americane*⟩, care va apărea pînă în 1929.

1914 *The Single Hound* ⟨*Ogarul singuratic*⟩, antologie din poemele lui Emily Dickinson, publicată de Martha Dickinson Bianchi, nepoata poetei. Cea mai mare parte a poemelor erau alese dintre versurile pe care Emily Dickinson le trimisese, însoţite de buchete de flori, cumnatei sale, Susan Gilbert Dickinson („Sora Sue"), faţă de care a nutrit o caldă prietenie. Titlul vol. e inspirat de un vers din primul poem al culegerii. „Poemele sînt remarcabile prin condensarea lor (imaginile pline de viaţă, satiră şi ironie delicată sau tăioasă), prin reacţia copilărească la lucrurile trăite, prin sentimentul subtil al naturii şi surprinzătoare tratare abruptă a temelor considerate de obicei banale, prin desăvîrşirea auto-analizei plină de imaginaţie şi prin desăvîrşirea şi mai evidentă a fanteziei." [cca 1917] (Norman Foerster, în *Cambridge History of American Literature*, III, 1933, p. 34)

— Ezra Pound publică antologia *Des Imagistes: An Anthology* ⟨*Imaginişti. Antologie*⟩. „Pound a azvîrlit în antologia lui orice poem al prietenilor săi care ar fi putut să se numească, din politeţe, imagistic." (Willard Thorp, în: Robert E. Spiller, Willard Thorp et al., *Literary History of the United States*, 1964, p. 1187)

Scanned with OKEN Scanner

1914 — *The Congo and Other Poems* ⟨*Congo și alte poeme*⟩, de Vache Lindsay care, folosind un surprinzător amestec de ritmuri sincopate, de aliterații și de rime, elogiază spiritul culturii africane. Efectele muzicale ale versului, sugerînd ritmurile jazului, vor influența concepțiile poeților moderni americani din deceniile următoare.

— Apare vol. de poeme *North of Boston* ⟨*La nord de Boston*⟩, de Robert Frost. „« Yankeii sînt ceea ce au fost întotdeauna », cîntă domnul Frost. Noua Anglie, așa cum o înfățișează el, e aceeași bătrînă Nouă Anglie a părinților pelerini — un pămînt aspru, auster, de granit îmbrăcat în catifea ... Pentru a prezenta acest pămînt și oamenii lui, poetul folosește îndeobște un vers alb, la fel de masiv ca ei înșiși, la fel de lipsit de podoabe." (Harriet Monroe, în „Poetry", ian. 1917, pp. 203, 204)

— Conrad Aiken (1889—1973) publică vol. de poeme *Earth Triumphant* ⟨*Pămînt triumfător*⟩, în care celebrează peisajul Noii Anglii și proclamă datoria poeziei de a fi un mijloc de cunoaștere a lumii.

— Poemele din *Sword Blades and Poppy Seed* ⟨*Lame de săbii și semințe de mac*⟩, de Amy Lowell, sînt scrise într-un stil mai precis conturat, mai îndrăzneț decît cel al vol. precedente ale scriitoarei care, de acum înainte, se va identifica cu estetica școlii imagiste.

— Gertrude Stein publică vol. de poeme *Tender Buttons* ⟨*Muguri fragezi*⟩, în care încearcă să respingă logica și gramatica tradițională și, sub influența cubismului, să exprime „calitatea obiectelor". „În *Muguri fragezi*, subiectul convențional dispare... Cuvintele sînt așezate asemenea unor obiecte; și, izolate sau grupate, ele realizează deopotrivă efecte prin asocieri sugerate de compozițiile lor. Procesul stilistic este acela al unei renunțări treptate la narațiune (mișcare) și la subiect (obiect), pînă cînd, pe treapta maximei obscurități, Gertrude Stein oferă aranjamente aproape la fel de abstracte ca și cele pictate de prietenii ei Braque, Picasso, Gris și Picabia. Procedînd astfel, ea subliniază structurile interioare ale vorbirii colocviale, așa cum cubiștii izolau și stilizau componentele geometrice ale figurii umane." (Richard Bridgman, *The Colloquial Style in America*, 1966, pp. 193—4)

— **mart.** Revista « *Poetry* » publică 9 poeme ale lui Carl Sandburg, reporter la un ziar socialist. Printre ele, *Chicago*, ale cărui versuri vor fi astfel comentate de o revistă conservatoare: „Aranjamentul tipografic al acestui jargon îndreptățește bănuiala că ele intenționează să treacă drept o formă de poezie și bănuiala este confirmată de faptul că e așezat în fruntea unui mărunt periodic descris ca « revistă de versuri » ..." (*New Lamps for Old*, în „The Dial", 16.III.1914, p. 231)

— *Songs for the New Age* ⟨*Cîntece pentru timpurile noi*⟩, de James Oppenheim (1882—1932), reflectă ideile sociale radicale ale poetului. Cuprinzînd deopotrivă o analiză psihologică a individului și o analiză socială a vremii contemporane, versurile mărturisesc puternica influență a lui Whitman.

— În *Sonnets of a Portrait Painter* ⟨*Sonete ale unui pictor de*

 portrete〉, A. D. Ficke continuă o manieră desuet romantică, pe care o conturase creația sa de pînă atunci.

— Harry Kemp (1883—1960), poetul vagabond din Ohio, publică *The Cry of Youth* 〈*Plînsul tinereții*〉, poeme de o surprinzătoare factură neoclasică.

— *Trees and Other Poems* 〈*Arbori și alte poeme*〉, de Joyce Kilmer (1886—1918), grațioase descrieri de natură.

— Sub titlul *Hans Breitmann's Ballads* 〈*Baladele lui Hans Breitmann*〉, apare o culegere din versurile umoristice ale lui Charles Godfrey Leland (1824—1903), risipite în reviste și, în bună măsură, uitate la vremea tipăririi cărții.

— Arturo Giovannitti (1884—1950), activist sindical, își publică singura carte pe care a scris-o în englezește, *Arrows in Gale* 〈*Săgeți în furtună*〉, pasionat poem în proză, în care condamnă sistemul organizării penitenciarelor din Statele Unite. Autorul fusese întemnițat în mai multe rînduri pentru activitatea sa dedicată apărării drepturilor muncitorești.

— Se publică romanul *Vandover and the Brute* 〈*Vandover și fiara*〉, de Frank Norris, după un manuscris neterminat, datînd din 1894—5. Povestea unui tînăr artist ale cărui calități sînt înfrînte de fiara dinlăuntrul său, astfel încît decade din ce în ce mai jos pe scară socială și morală. Influența lui Zola se asociază cu aceea a lui Lewis Gates, fostul profesor de la Harvard al scriitorului, adept al unei viziuni romantice și al unei concepții care îmbina impresionismul cu criticismul istoric. „Vinovatul din *Vandover* e civilizația tehnologică, civilizația care — în loc să ucidă fiara — îi îngăduie cu indiferență să triumfe asupra virtuții." (Warren French, *Frank Norris*, 1962, p. 61)

— Apare, în foileton, *The Son of the Middle Border* 〈*Fiul frontierei din Vestul mijlociu*〉, roman autobiografic al lui Hamlin Garland, relatînd anii care au urmat emigrației spre Vest a familiei sale, experiența dramatică de muncitor pe pămînturile fermelor din Wisconsin, Iowa și Dakota de Sud. Va apărea în vol., în 1917.

— Sub titlul *The Titan*, Dreiser publică un roman care continuă acțiunea din *Financiarul* (1912) și demonstrează că, în societatea americană de la sf. sec. trecut, banul era acela care dădea putere și prestigiu. Finalul cărții are un ton justițiar, Cowperwood fiind înlăturat din afaceri de concurenții lui din Chicago.

— *Clark's Field* 〈*Domeniul lui Clark*〉, de Robert Herrick, dezvăluia conflictele pricinuite de dezvoltarea orașului capitalist, influența sa nefastă asupra vieții oamenilor. Încheierea sentimentalistă scade din valoarea analizei sociale a cărții.

— Eugene Manlove Rhodes (1869—1934), altădată cowboy în New Mexico, publică romanul *Bransford in Arcadia*, povestind întîmplări din Sud-vestul Statelor Unite. Romanul dezvoltă acțiunea cîtorva schițe pe care Rhodes le tipărise în « *Saturday Evening Post* ».

— Booth Tarkington publică romanul *Penrod*, al cărui erou, un băiat de 12 ani, imaginează — spre disperarea părinților — tot felul de jocuri năzdrăvane. Succesul cărții l-a determinat pe autor

Scanned with OKEN Scanner

1914 să compună continuarea acțiunii, în *Penrod and Sam* ⟨*Penrod și Sam*⟩ (1916) și *Penrod Jashber* (1929).
— Elsie Singmaster (1879—1958) scrie *Katy Gaumer*, roman inspirat de peisajele rurale din Pennsylvania.
— Sub pseudonimul « William McFee », Morley Punshon (1881—1966), mecanic pe o navă engleză naturalizat în Statele Unite, publică romanul *Aliens* ⟨*Străini*⟩, despre emigranții stabiliți în America în ultimele decenii. Cartea va fi revizuită în 1918 și va apărea în numeroase ediții.
— Apare *The Rise of Jennie Cushing* ⟨*Ascensiunea lui Jennie Cushing*⟩, roman sentimental de Mary S. Watts, povestind viața unei fete sărace care parvine pe scară socială și se dedică unor opere de caritate.
— Edgar Rice Burroughs (1875—1950) publică *Tarzan of the Apes* (*Tarzan al maimuțelor*), cea dintîi dintr-o lungă serie de cărți de mare succes, al căror erou e fiul unui nobil englez, pierdut în pădure și—asemenea lui Mowgli din *Cărțile junglei*, de Kipling — crescut de vietățile sălbatice. Povestirile acestei serii au fost adesea ecranizate, reluate în numeroase ediții, repovestite în benzi desenate.
— *Notes of a Son and Brother* ⟨*Însemnările unui fiu și frate*⟩, de Henry James, continuă relatarea autobiografică din *Un băiețaș și alții* (1913), cuprinzînd perioada dintre sf. deceniului al 6-lea — 1870, din viața familiei James.
— Premiera dramei polițiste *On Trial* ⟨*La proces*⟩, de Elmer Rice (1892—1967) realizată cu mijloace artistice cinematografice.
— Feeria dramatică *The Garden of Paradise* ⟨*Grădina paradisului*⟩, de Edward Sheldon, prelucrare scenică a povestirii *Sirena cea mică*, a lui H. Chr. Andersen.
— John Reed (1887—1920) publică vol. *Insurgent Mexico* ⟨*Mexicul răsculat*⟩, reunind reportajele despre revolta țăranilor mexicani conduși de Pancho Villa (1910—6), apărute în 1913 în ziarul newyorkez « *World* ». Reed era, în acel moment, colaborator permanent al revistei marxiste « *The Masses* », pentru care scrisese reportaje despre greva minerilor de la Ludlow (Colorado, 1914).
— David Starr Jordan (1851—1931), rector al Universității Stanford din California, scrie eseul *War's Aftermath* ⟨*Urmările războiului*⟩, în care făcea un apel la marile puteri, cerîndu-le să îndepărteze primejdia nimicirii lumii printr-un război mondial.
— *The Social Significance of the Modern Drama* ⟨*Semnificația socială a dramei moderne*⟩, de Emma Goldman (1869—1940), interpretare a literaturii din perspectiva anarhismului politic.
— Apare revista « *The New Republic* » de orientare liberală, în al cărei program se susținea intrarea în război a Statelor Unite alături de puterile Antantei. Printre colaboratorii ei se vor număra Malcolm Cowley și Walter Lippmann. Apare și astăzi.
— Apare, la Chicago, « *The Little Review* » ⟨« *Revista cea mică* »⟩. Va promova cu consecvență literatura modernă, dedicînd un număr (aug. 1918) lui Henry James sau publicînd *Ulysse* al lui Joyce în mai multe numere la rînd. Au colaborat unii dintre

Scanned with OKEN Scanner

cei mai de seamă scriitori anglo-saxoni ai vremii: Ezra Pound (care, în 1917—9, va fi și editorul ediției pentru străinătate), T. S. Eliot, William Carlos Williams, W. B. Yeats, Ford Madox Ford, Malcolm Cowley, Amy Lowell, Wallace Stevens, Sherwood Anderson, Carl Sandburg, Ben Hecht. Apare pînă în 1929; pentru o scurtă perioadă (1916—7), ea va reflecta ideile anarhistei Emma Goldman.

— Apare trimestrialul « *The Unpopular Review* » ⟨« *Revista nepopulară* »⟩, ce afișează o atitudine conservatoare în abordarea problemelor sociale și literare. Au colaborat: P. E. More, D. S. Jordan, Brander Matthews, Mary Austin, Amy Lowell. Apare pînă în 1921.

— În Brooklyn se naște, într-o familie de emigranți veniți din Rusia, Bernard Malamud.

— Se naște la Columbus (Mississippi), Thomas Lanier Williams, fiul unui comis voiajor, cunoscut ca scriitor sub numele de « Tennessee Williams ».

1915 La Londra, apare antologia *Some Imagist Poets* ⟨*Cîțiva poeți imagiști*⟩. *Prefața*, scrisă de englezul Richard Aldington și revăzută de Amy Lowell, cuprinde cîteva principii fundamentale ale noului curent: poezia trebuie să folosească limba comună, dar să noteze întotdeauna cuvîntul *exact* „și nu pe cel aproape-exact sau pe cel care e numai decorativ"; să creeze ritmuri noi și să nu considere versul liber „ca unică metodă de a scrie poezie"; să dea deplină libertate în alegerea subiectului; „nu înseamnă că se creează artă bună dacă se scrie prost despre aeroplane și automobile și nici nu înseamnă a crea artă proastă dacă se scrie bine despre trecut"; să propună *o imagine*; să producă o poezie clară, niciodată estompată sau indefinită; „concentrarea e adevărata esență a poeziei".

— **iun.** În revista « *Poetry* » apare *The Love Song of. J .Alfred Prufrock* ⟨*Cîntecul de dragoste al lui J. Alfred Prufrock*⟩, de T. S. Eliot. „Cele mai multe poeme ale lui Eliot pornesc de la convingerea că poetul poate să-și lărgească conștiința individuală, făcînd-o să coincidă cu o conștiință colectivă ... Numai cîteva poeme de tinerețe, precum *Prufrock*, sau *Portretul unei doamne* sînt limitate la perspectiva unui singur *ego*." (J. Hillis Miller, *Poets of Reality*, 1965, p. 172); „Sub forma unui monolog dramatic, se înfățișează cu ironie și cu patos reveriile unui tînăr care se maturizează, șovăitor, stîngaci, incapabil să se dăruiască dragostei sau chiar vieții înseși, o expresie tipică a frustrărilor vieții moderne și a aridității unei culturi sterile a claselor suprapuse." (James D. Hart, *The Oxford Companion to American Literature*, 1968, p. 497)

— Edgar Lee Masters publică în săptămînalul « *Ready's Mirror* » ⟨« *Oglinda lui Ready* »⟩ din St. Louis, poemul *Spoon River Anthology (Antologia orășelului Spoon River)*. Poetul adună laolaltă vreo 250 de epitafuri din cimitirul unui orășel din Vestul mijlociu, relevînd episoade ale vieții triste și monotone a orașului. „ În această comedie umană rustică, sînt asamblate poveștile vieții locuito-

Scanned with OKEN Scanner

rilor din Spoon River; sunetele stridente ale unei muzici jucăușe, muzica acestor vieți risipite e reverberată din pagină în pagină ..., atingînd din loc în loc o intensitate pe care nu știu cum s-o privim sau s-o apreciem." (Lawrence Gilman, în „North American Review", aug. 1915, p. 272); *„Antologia orășelului Spoon River* rămîne, în ciuda detractorilor ei, opera cea mai originală — cu excepția romanelor lui Dreiser — pe care geniul american a produs-o de la moartea lui Henry James încoace. Ea n-ar fi putut deveni ceea ce este, dacă autorul n-ar fi combinat în însăși natura sa un gust rabelaisian pentru aspectele suculente ale vieții din acest sat, cu o infinită antipatie față de limitele și de îmbîcseala ei". (John Cowper Powys, în „Bookman", aug. 1929, p. 650); „Cînd a apărut, în 1915, *Antologia orășelului Spoon River* a fost primul eveniment de acest fel și un fenomen al literaturii americane. La fel e și astăzi ... Toți actorii dramei sînt morți — «cu toții, cu toții dorm pe deal», într-un cimitir din Vestul mijlociu — și își rostesc din morminte propriile epitafuri, dîndu-și la iveală adevărata justificare a vieții lor. Își descoperă pașii neștiuți care i-au dus spre prăbușire sau i-au înălțat spre iluzoriul triumf din timpul vieții. E ca și cum bezna mormîntului le-ar fi dat ochi cu care să-și recunoască propriile suflete. Cadrul operei lui Masters a părut tot atît de ciudat cititorilor americani pe cît era și forma — un vers liber lipsit de rafinament, pe care mulți dintre critici l-au considerat fără nici un fel de grație." (May Swenson, *Prefața* la *Spoon River Anthology*, 1962, p. 5); „Masters a dezvăluit orășelul din Statele Unite — în particular orășelul din Vestul mijlociu — pentru a-i da în vileag faptele josnice și tristețile secrete. El cunoștea, desigur, asemenea aspecte ale vieții din micile orașe. Și tatăl său le cunoștea, și mama sa. Și le cunoșteau zeci de mii de alți oameni care trăiseră sau trăiau încă în aceste orășele. Dar cunoașterea — mai ales într-un chip atît de mușcător și de intens — nu exista în tradiția literară americană." (Dale Kramer, *Chicago Renaissance*, 1966, p. 270)

— Bazat pe însemnările lui E. F. Fenollosa, al cărui executor testamentar era, Ezra Pound publică vol. *Cathay* ⟨*Chitai*⟩, traduceri din poezia chineză.

— John Gould Fletcher (1886—1950), poet din Arkansas emigrat în Anglia (1908) — unde devenise un fruntaș al grupurilor imagiste — publică vol. *Irradiations: Sand and Spray* ⟨*Irizații. Nisip și spumă*⟩, care ilustrează teoria imagistă a versului polifonic.

— Sara Teasdale publică *Rivers to the Sea* ⟨*Rîuri către mare*⟩, vol. de o mare simplitate și franchețe lirică.

— Vol. *Factories with Other Lyrics* ⟨*Fabrici și alte poeme*⟩, de Margaret Widdemer (n. 1890), militează, în versuri patetice, pentru drepturile sociale ale muncitorilor.

— Poemul epic *The Song of Hugh Glass* ⟨*Cîntecul lui Hugh Glass*⟩, de John Gneisenau Neihardt (n. 1881), evocă o întîmplare din istoria Vestului, adesea pomenită în poveștile populare: vînătorul Hugh Glass e rănit de prietenul său, Jim Bridger,

1915 și părăsit în preria din preajma unor așezări indiene. Poetul (care, în 1901—7, trăise într-un sat al indienilor omaho) introduce numeroase elemente realiste ale vieții din regiunea Marilor Cîmpii.

— Badger Clark (1883—1957), poet din Dakota de Sud, publică vol. *Sun and Saddle Leather* ⟨*Soare și piele de șa*⟩, ale cărui versuri valorifică motivele folclorului cowboyilor din regiunea lui natală.

— *Afternoons of April* ⟨*După-amieze de aprilie*⟩, de Grace Hazard Conkling (1878—1958) notații agreabile — dar lipsite de originalitate — despre peisajul din Noua Anglie.

— C.E.S. Wood publică *The Poet in the Desert* ⟨*Poetul în pustiu*⟩, dialog între Adevăr și Poet, în care se protestează împotriva nedreptăților sociale și se propun generoase idealuri umanitare.

— Apare *The Genius*, roman de Dreiser, povestind viața unui pictor al cărui talent se risipește din lipsa unui ideal etic puternic și a dorinței de glorie mondenă, mai puternice decît afirmarea unor adevăruri artistice. „*Geniul*, în parte esențialmente autobiografic, ar fi putut să fie una dintre capodoperele lui Dreiser, dar suferă de o insuficientă detașare de subiect și e împovărat de elemente ale experienței, insuficient digerate ... Tema e viguroasă: lupta dintre integritatea artistică și impulsurile care amenință s-o spulbere." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 12)

— Willa Cather publică romanul *The Song of Lark* ⟨*Cîntecul ciocîrliei*⟩, în care analizează cu un simț fin al nuanțelor psihologice viața unei celebre cîntărețe de operă, drumul anevoios pînă la afirmare, pasiunea cu care s-a dăruit artei.

— Booth Tarkington publică *The Turmoil* ⟨*Tumultul*⟩, primul vol. din trilogia *Growth* ⟨*Creștere*⟩, înfățișînd viața citadină din Vestul mijlociu. Să scrii un roman despre viața contemporană, a cărui acțiune se desfășoară în peisajul lipsit de frumusețe al unui oraș industrial american; să descrii cu un realism adecvat, în plină lumină a zilei, fumul, murdăria, oamenii; să te abții să devii romantic sau psihologizant; să te oprești asupra motivelor vitale, elementare, precum dragostea și gelozia și puterea omului de afaceri modern; și, totuși, să nu fii banal sau deprimant, să păstrezi întotdeauna un simț al bucuriei și un interes pentru viață ... acesta pare a fi o datorie care impune, negreșit, fertilitatea minții, bună dispoziție, acea imaginație sănătoasă și neîngrădită care fac minuni în literatură și în viață." (***, în „North American Review", mart. 1916, pp. 452—3)

— Un roman inspirat din viața orășelelor din Vestul mijlociu e *The Bent Twig* ⟨*Crenguța aplecată*⟩, de Dorothy Canfield.

— Ernest Poole (1880—1950), scriitor care trăia într-unul din cartierele sărace ale New Yorkului (îl ajutase și pe Upton Sinclair să adune material autentic de viață pentru *Jungla*), publică romanul *The Harbor* ⟨*Portul*⟩, viziune realistă, dramatică a ciocnirilor dintre muncitori și marile monopoluri.

— S. E. White publică *The Gray Dawn* ⟨*Zorile cenușii*⟩, cel de-al 2-lea vol. al trilogiei *Povestea Californiei* (vol. 1, 1913)

Scanned with OKEN Scanner

— Apare romanul *The Sword of Youth* ⟨*Spada tinereții*⟩, de James Lane Allen, inspirat din evenimentele războiului civil.

— *History of American Literature, Since 1870* ⟨*Istoria literaturii americane, de la 1870*⟩, de Fred Lewis Pattee (1863—1950), profesor la Colegiul de Stat al Pennsylvaniei, reflectă un punct de vedere conservator, rareori receptiv la literatura nouă.

— Eseul *New Cosmopolis* ⟨*Noul Cosmopolis*⟩, al criticului muzical James Gibbons Huneker (1857—1921), e un studiu al vieții culturale din New York, dezvăluind atitudinile snoabe, lipsite de interes real pentru artă, ale mecenaților din marele oraș.

— Iau ființă grupările « Provincetown » (Massachusetts) și « Washington Square Players » ⟨« Actorii din Washington Square »⟩ (New York), menite să încurajeze dramaturgia națională. Ele au reprezentat în premieră piese de O'Neill, Edna St. Vincent Millay, Sherwood Anderson, E. E. Cummings, R. E. Jones, Floyd Dell, Edna Ferber și ale altor tineri autori dramatici americani.

— Se naște, la New York, Arhur Miller.

— Într-un orășel canadian din provincia Quebec, se naște Saul Bellow, fiul unor emigranți ruși.

1916 Vol. *Mountain Interval* ⟨*Spațiu muntos*⟩, de Robert Frost, cuprinde poeme care proiectează pe fundalul peisajului din New Hampshire amintiri autobiografice, unele cu valoare alegorică.

— *Men, Women and Ghosts* ⟨*Bărbați, femei și fantome*⟩, vol. lui Amy Lowell, mărturisește din nou adeziunea poetei la estetica imagismului.

— Ezra Pound publică *Lustra* ⟨*Lumina*⟩, antologie din scrierile sale de tinerețe.

— *The Man Against the Sky* ⟨*Omul împotriva cerului*⟩, vol. lui E. A. Robinson, conține cîteva poeme ce vor fi bine primite de critică. Dintre ele, poemul care dă titlul cărții, ilustrînd pesimismul gîndirii poetului, și *Ben Jonson Entertains a Man from Stratford* ⟨*Ben Jonson discută cu un om din Stratford*⟩, elogiu al geniului shakespearean, vor fi adesea citate de comentatorii operei sale.

— John Gould Fletcher publică *Goblins and Pagodeas* ⟨*Spiriduși și pagode*⟩, o ilustrare a principiilor esteticii școlii imagiste.

— Hilda Doolittle (1886—1961) publică *Sea Garden* ⟨*Grădina marină*⟩, versuri de factură imagistă. Cartea era semnată cu inițialele H. D., pentru că poeta considera că „efortul de concentrare trebuie să cuprindă și numele de pe copertă". Toate poemele Hildei Doolittle vor fi semnate în acest fel.

— Conrad Aiken publică vol. de poeme *Turns and Movies* ⟨*Rotiri și filme*⟩, în care afirmă obligația poeziei de a dezbate problemele etice fundamentale ale omului modern.

— Carl Sandburg publică în vol. *Poemele din Chicago.*

— *April Airs : A Book of New England Lyrics* ⟨*Cîntece de aprilie. Carte cu versuri din Noua Anglie*⟩, de William Bliss Carman,

Scanned with OKEN Scanner

1916 închinate naturii și vieții de la țară.
— Sub pseudonimele «Emanuel Morgan» și «Anne Knish», Witter Bynner (1881—1968) și A. D. Ficke publică poemul *Spectra*, parodiind poezia modernă. Spre dezamăgirea lor, farsa a fost luată în serios și *Spectra*, analizat de criticii revistelor literare ca un poem original.
— Robert W. Service, voluntar pe frontul din Europa ca șofer al unei ambulanțe canadiene, scrie *Rhymes of a Red Cross Man* ⟨*Versurile unui sanitar din Crucea Roșie*⟩, înfățișînd grozăviile războiului într-o viziune care atestă unele influențe ale expresionismului.
— În *Mushrooms* ⟨*Ciuperci*⟩, newyorkezul Alfred Kreymborg (n. 1883) încearcă să obțină efecte poetice simple și directe, opunîndu-se „poeziei ca formă de încifrare a sensurilor".
— Robinson Jeffers publică vol. de poeme *Californians* ⟨*Californieni*⟩, înfățișînd viața unei regiuni căreia avea să-i dedice aproape întreaga sa creație poetică.
— *Life and Gabriella: The Story of a Woman's Courage* ⟨*Viața și Gabriella. Povestea curajului unei femei*⟩, romanul lui Ellen Glasgow, creează portretul femeii energice, care-și croiește drumul în viață, opunîndu-se prejudecăților din Sudul ei natal.
— Încurajat de Carl Sandburg și de Floyd Dell, Sherwood Anderson publică romanul *Windy McPherson's Son* ⟨*Fiul lui Windy McPherson*⟩, despre viața unui băiat venit dintr-un obscur oraș al Vestului mijlociu care, în cele din urmă, renunță la averea cîștigată în operații comerciale, pentru „a afla adevărul" ascuns dincolo de meschinăria acestui fel de existență.
— Edward Lucas White (1866—1934), profesor de filologie clasică din Maryland, scrie romanul *El Supremo* a cărui acțiune romantică se desfășoară în sec. 19, în Paraguay.
— Dramaturgul A. B. Paine, biograf al lui Twain, publică povestirea *The Mysterious Stranger* ⟨*Străinul cel misterios*⟩, găsită printre hîrtiile scriitorului. „*Străinul cel misterios* a fost scrisă, se pare, între 1898 și 1905 ... E o acuzație necruțătoare a calității existenței umane și, probabil, cea mai limpede mărturie a pesimismului lui Twain." (Martin S. Day, *History of American Literature*, I, 1970, p. 201)
— Ziaristul newyorkez Irvn Shrewsbury Cobb (1876—1944) publică vol. de schițe *Speaking of Operations* — ⟨*À propos de operații ...*⟩ al căror erou, judecătorul Priest, introduce umorul „bunului simț" al provincialului american. Schițele sînt compuse în maniera tradițională a „culorii locale"
— În maniera „culorii locale" sînt scrise și schițele din vol. *Cappy Ricks* al californianului Peter Kyne (1880—1957).
— Schițele din *The Real Motive* ⟨*Adevăratul motiv*⟩, de Dorothy Canfield, relevă un aspect dramatic al vieții provinciei americane.
— În *Xingu and Other Stories* ⟨*Xingu și alte povestiri*⟩, Edith Wharton asociază ironia mușcătoare îndreptată împotriva snobilor din înalta societate cu naturalismul descrierii dramelor războiului și cu fantasticul povestirilor de groază.

Scanned with OKEN Scanner

1916 — Premiera piesei într-un act *Bound East for Cardiff (La est, spre Cardiff)*, de Eugene O'Neill, povestire întunecată a gîndurilor și amintirilor unui marinar care așteaptă să moară, pe puntea navei înconjurată de cețuri. „Foarte importantă din punctul meu de vedere. Aici se poate vedea sau simți germenul spiritului, al atitudinii de viață din toate operele mele ulterioare mai importante." (*O'Neill, cf.* Richard Dana Skinner, *Eugene O'Neill; The Poet's Quest*, 1955, p. VIII); „Visul și Moartea sînt elementele centrale în *La est, spre Cardiff*, prima și — probabil — cea mai bună din piesele timpurii." (Frederic I. Carpenter, *Eugene O'Neill* 1964, p. 85)

— Folosind din nou notele lui Fenollosa, Ezra Pound publică *Certain Noble Plays of Japan* ⟨*Cîteva piese nobile ale Japoniei*⟩ și *Noh-or, Accomplishment* ⟨*Nô, sau Desăvîrșirea*⟩.

— Henry Louis Mencken (1880—1956) publică *A Book of Burlesque* ⟨*O carte de scrieri burlești*⟩, notații critice în care atacă instituțiile americane ale timpului și — în același timp — denunță aservirea culturii americane față de cea europeană.

— **nov.** Apare revista « *The Seven Arts* » ⟨« *Cele șapte arte* »⟩, al cărei program prevedea încurajarea literaturii originale. Redactorii ei, James Oppenheim, Waldo Frank, Van Wyck Brooks i-au imprimat o orientare progresistă, opusă conservatorismului revistelor consacrate ale timpului. Au colaborat: Sherwood Anderson, Amy Lowell, John Reed, Frost, Dos Passos, Vachel Lindsay, Spingarn, Mencken. Atitudinea ostilă față de război a determinat retragerea subsidiilor, astfel încît publicația va înceta să apară în oct. 1917.

— Revista trimestrială « *Theatre Arts Magazine* » ⟨« *Revista artei teatrale* »⟩, al cărei prim număr e publicat în acest an, va susține consecvent ideea experimentului în arta dramatică. Din 1924, își schimbă titlul în « *Theatre Arts Monthly* » ⟨« *Revista lunară a artei teatrale* »⟩, sub care apare și astăzi.

— Se naște, la Boston, John Ciardi.

— **febr. 28** În cartierul londonez Chelsea, moare Henry James. „Am obosit să aud meschinării despre stilul lui Henry James. Subiectul a fost discutat destul de amănunțit, împreună cu tot ceea ce e minor în James. N-am auzit, însă, nici un cuvînt despre ceea ce e major în James, despre James cel care ura tirania. Despre cărțile care se rosteau împotriva oprimării, împotriva oprimării personale, sordide, mărunte, zdrobitoare... Nu demonstrată în diagrame ale tragediei grecești, nu etichetată « epos » sau « Eschil » ... Libertatea umană, libertatea personală, drepturile individului împotriva oricărui fel de sclavie ... Pasiunea ei, necontenita ei pasiune în acest om care — spun proștii — n-a simțit." (Ezra Pound, în „Little Review", aug. 1918, p. 7); „Nu a fost un critic al ideilor, ci al ființelor vii, care e un mod creator al criticii în sensul cel mai înalt al cuvîntului. Personajele cele mai bine realizate sînt — fiecare dintre ele — un succes al creației... Adevăratul erou, în orice povestire a lui James, e o entitate socială ai cărei constituenți sînt oamenii." (T. S. Eliot, în „Little Review", aug. 1918, p. 45); „A început ca un pasionat geometru

Scanned with OKEN Scanner

1916 sau, am spune, ca un păianjen al artei, care se năpustește asupra fărîmei suflate de vînt și o învelește repede în pînza lui. Și apoi un nou miracol s-a ivit, un stil, stilul fiind omul care devenise Henry James. Înlăturase ceea ce era fragil, tăios, mărunt: dorea ceea ce era bogat, rotund, răsunător și toate acestea se adăugaseră personalității sale. Tot ceea ce gîndise și simțise și gustase și atinsese, țesăturile cu care i se ospătaseră ochii, culorile pe care le iubise, sunetele catifelate, miresmele delicate își lăsaseră urma asupra spiritului său ... Metaforele înfloreau deasupra plantelor aeriene de la tropice, zvîrlind ramuri și flori; și fiecare sunet era estompat și fiecare mișcare era vagă." (Van Wyck Brooks, *The Pilgrimage of Henry James*, 1925, pp. 130—1); „Pentru prietenii lui James, ezitările lui bine gîndite, departe de a fi un obstacol, erau asemenea unei plase de păianjen întinsă de la spiritul său pînă la cel al celorlalți, o punte invizibilă pe care treceau ironii argintii, glume ascunse, răutăți ce mergeau în vîrful picioarelor și izbucneau într-un hohot uriaș de rîs cînd ajungeau pe malul celălalt. Acest moment de suspans, în decursul căruia se puteau contempla puterile maliției și ale veseliei întîlnindu-se într-un peisaj mobil, era — probabil — unul dintre cele mai rare al experienței conversației cu Henry James." (Edith Wharton, *A Backward Glance*, 1934, pp. 178—9); „Teoria sa estetică nu preceda mînuirea unor date ale experienței ... Povestea lui Henry James era povestea lui Henry James care-și scria romanele." (Alfred Kazin, în „New Republic", 15.II.1943, p. 217); „Sensibilitatea lui James era esențialmente morală, fapt evident dacă-i comparăm opera cu cea a lui Proust, să spunem. Pe James îl preocupau problemele morale așa cum se transformau ele în comportare socială, în vreme ce pe Proust îl interesa doar comportarea socială ca atare, un interes pur psihologic." (David Daiches, în „Kenyon Review", Autumn 1943, p. 572); „E adevărat că spiritul lui James e împovărat de complexitățile și rafinamentele născute de pasiune și lăcomie într-o lume cu legi complicate și cu mijloace subtile de comunicare. Dar, chiar în cursul actului de invenție și dezvăluire a numeroaselor deghizări pe care aceste pasiuni și le pot lua, James țintește spre o perspectivă simplă a înțelesului lor: dîndu-și pe față sentimentele, oamenii se dovedesc fie buni, fie răi — o atitudine morală care, luată împreună cu patima lui James pentru acțiuni violente, mă îndeamnă să spun că el a fost un scriitor de melodrame." (Jacques Barzun, în „Kenyon Review" Autumn 1943, p. 509); „James a înțeles ce lipsea în lumea tatălui său. Interesul acestuia față de ceea ce era universal mai curînd decît față de ceea ce reprezenta individualul se răspîndise atît de mult, încît a sfîrșit prin estomparea oricărei imagini a unui om adevărat. De aici, James a fost îndemnat să creadă că obligația primordială a artistului era să înceapă cu tangibilul, cu ceea ce se oferea vederii sale. Și, dacă imaginea omului său e limitată, dacă nu are aureola aspirațiilor tatălui său sau ale lui Emerson, ea posedă calitatea indispensabilă a artei mature: e extrem de concretă." (F. O. Matthiessen, *Henry James, The Major Phase*, 1944, p. 150); „Henry James

Scanned with OKEN Scanner

1916 e omul a două secole și îl atinge, în urmă, pe cel de-al treilea. Prin el, romanul american a ajuns, dintr-un singur salt, la o maturitate precoce pe care n-a depășit-o niciodată. Și se recunoaște astăzi că, prin James, romanul scris în englezește a dobîndit adevărata desăvîrșire." (Leon Edel, *Henry James: The Untried Years*, 1953, p. 10); „De-a lungul ultimei treimi a secolului, James a realizat ceva atît de deosebit, atît de esențialmente american — mai curînd decît european — încît ne lipsesc cuvintele cu care să-l descriem. El a realizat celebrarea unui triumf, triumful unei viziuni a vieții morale întemeiate pe libertate personală și care nu se sprijinea pe instituțiile create de generația tatălui său și a lui Emerson. Din acest punct de vedere, el a fost aproape contemporan cu Hawthorne, Whitman, Melville care, asemenea lui, au elaborat — fiecare din ei — o versiune a tradiției ... care, încorporată în opera lor, a contribuit la definirea acelor criterii potrivit cărora ei voiau să fie judecați." (Quentin Anderson, *The American Henry James*, 1957, p. 7); „Mijloacele formale pe care le folosește pentru a provoca interesul, pentru a-l cuceri pe cititor, pentru a-l face să creadă în adevărul acțiunii, creează, deopotrivă pentru autor și pentru cititor, probleme morale de existența cărora James era foarte conștient. El nu ignora cititorul din pricina preocupării pentru integritatea obiectivă a romanului său, nici nu se declara mulțumit să-i vorbească despre niște lucruri pe care i le arăta. Scopul său se înscria clar în concepția activă a artei, caracteristică americanilor Thoreau și Melville. El nu voia numai să-i arate cititorului niște lucruri, ci să și *acționeze* asupra lor." (Laurence Holland, *The Expense of Vision*, 1964, p. X); „A compus cele mai bune romane ale sale în concordanță cu principiile construcției dramatice — aproape, s-ar spune uneori, în concordanță cu principiile *Poeticii* lui Aristotel — pentru că socotea drept scop al prozei narative (așa cum a spus odată la un simpozion asupra romanului) acela de a recrea impresia vieții. Și credea că viața — viața trăită cu adevărat ... revelează forma, ritmul, lenta scurgere a dramei clasice și mai ales neoclasice." (R.W.B. Lewis, *Trial of the Word*, 1965, p. 112); „James n-a celebrat niciodată viziunea naiv inactivă: el dezvăluia această viziune înăsprită, în acțiune. Și, așa cum nuditatea sintactică a stilului lui Emerson reflecta teoriile pasivității, ale non-interferenței și absența oricărui simț al complexităților comunității umane, tot așa complexitatea sintactică din opera lui James mărturisește interesul mereu activ, alert, osîndit la efortul unui răspuns continuu în fața unei lumi cu o strălucire înșelătoare." (Tony Tanner, *The Reign of Wonder*, 1965, p. 268); „Aspirînd să scrie o literatură care să cuprindă o lume tot atît de bogată în fapte ca aceea a lui Balzac, a lui Zola și a lui Trollope și tot atît de intensă ca a lui Turgheniev, el și-a deschis spiritul spre o largă varietate a experienței umane, adunînd elementele lor atît de felurite sub lentila imaginației." (Jay Martin, *Harvests of Change*, 1967, p. 312)

— **nov. 22** Se sinucide Jack London. „De obicei, se consideră că febrilitatea și pasiunea pentru violență sînt semne de slăbi-

Scanned with OKEN Scanner

1916 ciune. Dar la Jack London nu se întîmpla așa — el era cu adevărat un om puternic. Așa era și în scris: furia limbajului și lipsa de temperanță a emoției i-au făcut pe unii critici să nege că ar fi autentică vigoare și putere. Dar aceasta e, desigur, o eroare: cei care nu se simt ofensați de excesele sale nu pot să nu-și dea seama de forța lui." (T. K. Whipple, în „Saturday Review", 24 sept. 1938, p. 4); „Jack London era unul dintre cei trei tineri pionieri care, la răspîntia secolelor au străbătut ca o vijelie cărările literaturii moderne americane. Deși unii predecesori le arătaseră drumul, Stephen Crane, Frank Norris și Jack London au insistat asupra introducerii unor teme și personaje noi, a unui stil neauzit încă în literatura americană, dar care se distingeau, ample și vitale, în viața Americii... Toți trei își trăiau epoca, bătînd, fără ezitare, tobele zilelor noi, care aveau să se transforme repede în zile de luptă, dar Jack London era socialist și, cu o perspectivă socială conștientă, el cerceta istoria pentru a-și găsi modelul ... Înainte de a fi căzut victimă spiritului de competiție și comercialismului epocii, i-a descris cu mai multă îndrăzneală și cu o mai mare putere de analiză decît a lui Frank Norris pe adevărații protagoniști ai acestei lupte, i-a descoperit cauzele și i-a prevăzut deznodămîntul." (Jean London, *Jack London and His Times*, 1939, p. 377); „Rămîne unul dintre cei mai semnificativi scriitori ai Americii, pentru că era preocupat de problemele vremii lui. De origine muncitorească, a fost primul scriitor american care și-a portretizat clasa cu simpatie și unul dintre puținii care au folosit literatura pentru a clădi temeliile unei societăți viitoare ... Spiritul camenilor de rînd din America eroică, mîndră, va trăi de-a pururi în paginile povestirilor, romanelor și eseurilor acestui rebel." (Philip S. Foner, *Jack London. American Rebel*, 1947, p. 130); „În literatura protestului american, de la John Woolman pînă la Richard Wright, scrierile lui Jack London trebuie să fie așezate într-un loc foarte aproape de vîrf. Pentru London, frăția umană era ... o Scriptură a pasiunii și o slujea folosind o intensitate și o pricepere care făceau din cărțile lui adevărate manuale ale cititorilor socialiști ai timpului." (Thomas Lask, în „New York Times", 18.I.1948, p. 24); „Cred că popularitatea lui London în Europa se datorește în parte faptului că cele mai bune scrieri ale lui erau compuse cu o mare intensitate, precum și elanului și vigoarei care sînt asociate cu această țară și care se desprind din paginile sale. Unei Europe secătuite de asemenea însușiri, e de înțeles că oamenii lui London, preocupările și virtuțile lor, trebuie să fi avut un înțeles nostalgic, că europenii puteau să citească despre ei cu același sentiment cu care alte generații citiseră despre Roland și despre Hector." (Harry Sylvester, în „New York Times", 19.VIII.1951, p. 18); „Jack London insista întotdeauna asupra faptului că scrierile lui nu erau numai relatări ale unor aventuri: ele aveau un sens. Din punct de vedere al teoriei, el era un materialist." (Edward Wagenknacht, *Cavalcade of the American Novel*, 1952, p. 224); El rămîne unul dintre cei mai populari scriitori ai Americii. De curînd, în 1952, ca rezultat al unei anchete pe plan internațional,

Scanned with OKEN Scanner

UNESCO a raportat că Jack London e scriitorul american cel mai popular, cel mai frecvent tradus în Europa." (Irving Shepard, *Prefața* la *Jack London's Tales of Adventure*, 1956, p. VII); „London a străbătut pămînturile virgine în căutarea unor grădini elizee. Și, cu toate că a fost dezamăgit de încercările lui în Extremul nord și la tropice, el a susținut vechiul vis american. Dar, în cele din urmă, acesta l-a doborît, așa cum îi doborîse pe Melville pe Twain și pe Henry Adams. Din acest punct de vedere, tragedia lui London este, probabil, în egală măsură, tragedia Americii." (Earle Labor, în „Nineteenth-Century Fiction", sept. 1962, p. 160)

1917 T.S. Eliot publică vol. *Prufrock and Other Observations* ⟨*Prufrock și alte remarci*⟩, al cărui titlu îl dă poemul apărut în 1915. „Prima lui carte, *Prufrock și alte remarci*, dezvăluie o orientare poetică proprie. Principalii săi maeștri erau poeții metafizici din vremea stuarților și simboliștii francezi, punct de plecare nu întrutotul surprinzător pentru un poet american, de vreme ce gustul pentru Donne și Herbert fusese adînc înrădăcinat în Noua Anglie de Emerson, prin Emily Dickinson, iar Baudelaire și urmașii săi fuseseră inspirați de Poe. Tonul de conversație spirituală și ironică din primele poeme ale lui Eliot se înrudește foarte mult cu Laforgue, dintre simboliști, dar un spirit mai grav decît acela al lui Laforgue se poate discerne sub ceea ce li se părea celor mai mulți cititori doar o parodie a unui *vers-de-société*. Epigraful la Prufrock a fost luat din Dante, pe care Pound, înaintea lui, îl privise cu entuziasm. Dar, diferența dintre ei în privința interesului față de acest maestru era aceeași ca și în cazul lui Henry James. În ambele cazuri, Pound era preocupat de incomparabila tehnică. Eliot pătrundea mai adînc în înțelesul textelor. Interesul lui predominant e sugerat de observația că adevăratul părinte al lui James e Hawthorne și că însușirea esențială comună acestor doi americani e sensul profund al binelui și al răului." (F. O. Matthiessen, în: Robert Spiller, Willard Thorp et al., *Literary History of the United States*, 1964, p. 1341)

— În vol. *Al Que Quiere* ⟨*Celui care o dorește*⟩, William Carlos Williams încearcă să lărgească sensul poeziei imagiste, încorporînd elementele expresioniste, abordînd numai elementele esențiale ale experienței vizuale și discernînd cu zgîrcenie senzațiile.

— Vachel Lindsay publică *The Chinese Nightingale and Other Poems* ⟨*Privighetoarea chinezească și alte poeme*⟩, ale cărui versuri fac dovada unei subtile muzicalități.

— Edna St. Vincent Millay (1892—1951) publică *Renascence and Other Poems* ⟨*Renaștere și alte poeme*⟩, versuri demonstrînd o mare virtuozitate a imaginilor și o pasionată dragoste pentru frumusețile naturii.

— Archibald MacLeish publică *Tower of Ivory* ⟨*Turn de fildeș*⟩, sumbru comentariu poetic al ororilor războiului.

Scanned with OKEN Scanner

1917 — Apare vol. *Nocturne of Remembered Spring* ⟨*Nocturna primăverii de care mi-aduc aminte*⟩, de Conrad Aiken, delicate poeme de natură.

— Poeta Eunice Tietjens (1884—1944) din Chicago își publică în vol. *Profiles from China* ⟨*Profiluri din China*⟩ impresiile de călătorie, sub forma unor poeme în vers liber.

— În *Love Songs* ⟨*Cîntece de dragoste*⟩, Sara Teasdale își urmează drumul definit în vol. precedente, acela al unei poezii de o mare simplitate și francheță, indiferentă la curentele literare ale vremii.

— Un vol. de versuri al lui Charles Badger Clark inspirat din cîntecele cowboyilor din Dakota de Sud: *Grass-Grown Trails* ⟨*Cărări prin iarbă*⟩.

— *Ideal Passion* ⟨*Pasiunea ideală*⟩, vol. de sonete al lui G. E. Woodberry, reflectă concepțiile idealiste despre frumos ale poetului.

— Witter Bynner publică *Grenstone Poems* ⟨*Poeme din Grenstone*⟩, versuri muzicale, dar lipsite de profunzime.

— *Sonnets and Other Lyrics* ⟨*Sonete și alte poeme*⟩, de Robert Hillyer (1895—1961), sînt compuse pe un ton desuet romantic.

— Publicat postum, romanul *Jerry of the Islands* ⟨*Jerry din insule*⟩, al lui Jack London, este construit în jurul unui subiect deseori abordat în literatura scriitorului: viața unui cîine într-un peisaj exotic predilect al lui London: Mările Sudului.

— *King Coal* ⟨*Regele Cărbune*⟩, roman de Upton Sinclair, pornește de la o mărturie depusă sub stare de jurămînt în timpul unei anchete întreprinse de guvern, după greva minerilor din Colorado (1914—5). Cartea înfățișează condițiile grele ale muncii minerilor, afacerile marilor companii care domină viața socială și politică a țării; ea militează pentru drepturile muncitorilor, afirmînd legitimitatea luptei lor. Scris într-un stil viguros, romanul a avut un larg ecou în America vremii.

— În timp ce Ernest Poole se afla în Rusia, unde idealurile sale sociale îl aduseseră ca martor al Revoluției din Octombrie, în Statele Unite îi apare romanul *His Family* ⟨*Familia lui*⟩, înfățișînd transformarea vieții de familie în New York, sub presiunea vieții moderne.

— Waldo Frank publică romanul *The Unwelcome Man* ⟨*Omul care nu-i binevenit*⟩, al cărui ercu e un copil sensibil și trist, străin printre oamenii practici ce formează lumea din jurul său.

— *The Ford* ⟨*Vadul*⟩, romanul lui Mary Austin, se inspiră din ciocnirile dintre capitaliștii lipsiți de scrupule și fermierii dintr-o regiune californiană bogată în petrol.

— Joseph Hergesheimer publică *The Three Black Pennys* ⟨*Cei trei negri din familia Pennys*⟩, roman masiv urmărind povestea ascensiunii și prăbușirii unei familii de industriași din Pennsylvania a cărei ultimă generație, obosită, lipsită de vlagă, încheie istoria unui neam aspru și puternic. Scrisă cu un acut spirit de observație realistă, cartea e una dintre cele mai cunoscute cronici de familie din literatura americană.

Scanned with OKEN Scanner

1917 — Apare, postum, romanul *Susan Lenox: Her Fall and Rise* ⟨*Susan Lenox: Căderea și ascensiunea*⟩, de D. G. Phillips. Acțiunea se proiectează pe fundalul cartierelor mizere ale orașelor din Vestul mijlociu și ale New Yorkului și stăruie îndelung asupra corupției din lumea business-ului și din viața artistică.
— *The Cream of Jest* ⟨*Crema farsei*⟩, roman de o fantezie spumoasă, dar propunînd o morală convențională, publicat de James Branch Cabell.
— Charles Gilmore Norris (1881—1945) publică romanul *Salt* ⟨*Sare*⟩, în care influența literaturii lui Frank Norris, fratele său, e evidentă în mijloacele naturaliste ale prezentării lumii oamenilor de afaceri și a atmosferei marelui oraș.
— Christopher Morley (1890—1957), cronicarul literar al ziarului «*New York Evening Post*» (unde cronica lui se distinsese prin efortul de a explica literatura nouă pentru publicul larg), scrie romanul *Parnassus on Wheels* ⟨*Parnasul pe roate*⟩, înduioșătoare descriere a vieții unui negustor de cărți ambulant, îndrăgostit de meseria lui.
— Konrad Bercovici (1882—1961), emigrant din România, scrie *Crimes of Charity* ⟨*Crimele caritații*⟩, povestind experiența sa ca lucrător pentru o societate filantropică din New York, afacerile oneroase făcute de aceasta în numele unei idei nobile.
— E. A. Robinson publică narațiunea dramatică în versuri albe *Merlin*, cea dintîi dintr-o trilogie inspirată de legendele din epoca regelui Arthur. Imagine a regatului lui Arthur prăbușindu-se, ruinat de imoralitatea curtenilor, în vreme ce Merlin nu-l poate apăra pentru „că a văzut prea departe și a știut prea mult", cu alte cuvinte a produs ruptura între vis și realitate.
— Premiera comediei de moravuri *Why Marry?* ⟨*De ce m-aș însura?*⟩, de Jesse Lynch Williams.
— Stuart Pratt Sherman (1881—1926) publică vol. *On Contemporary Literature* ⟨*Despre literatura contemporană*⟩. Ilustrare a principiilor Noului Umanism (curent care susținea că literatura nu poate fi discutată în afara experienței umane și că esențiala calitate a activității umane e de ordin etic), cartea dezvăluie, totuși, o mentalitate conservatoare, apărînd tradițiile puritane ale Americii.
— Eseurile din vol. *Creative Criticism* ⟨*Critica creatcare*⟩, al lui J. E. Spingarn, sînt scrise în spiritul Noii critici care, în acea vreme, se afla sub influența idealismului estetic al lui Santayana. Spingarn introduce, însă, și unele elemente ale gîndirii lui Croce.
— H. L. Mencken publică *A Book of Prefaces* ⟨*O carte de prefețe*⟩, polemizînd cu idealismul estetic de pe pozițiile unui „radicalism literar".
— Începe publicarea lucrării *The Cambridge History of American Literature* ⟨*Istoria de la Cambridge a literaturii americane*⟩, care își propunea să realizeze „o privire asupra vieții poporului american, așa cum e exprimată în literatură, mai curînd decît o istorie a literaturii". Editorii celor 4 vol. (ce vor apărea pînă în 1921) sînt W. P. Trent, John Erskine, Stuart P. Sherman, Carl Van Doren. Printre autori: V. L. Parrington, Norman, Foerster,

Scanned with OKEN Scanner

A. H. Quinn, P. E. More, Woodbridge Riley, J. S. Bassett, W. E. Leonard, H. C. Lodge.

— Se naște, în Georgia, Carson McCullers. (m. 1967)

1918 Apare antologia de poeme muncitorești *I. W. W. Songs* ⟨*Cîntece I.W.W.*⟩ publicată de centrala sindicală socialistă I.W.W. (Industrial Workers of the World = Muncitorii industriali ai lumii), condusă de Haywood și Debs. Versurile, aparținînd mai ales folclorului muncitoresc, reflectă starea de spirit a proletariatului american în anii războiului, protestul împotriva exploatării capitaliste.

— Carl Sandburg publică *Cornhuskers* ⟨*Curățitorii de știuleți*⟩, poeme inspirate din viața fermierilor din Vestul mijlociu.

— Lola Ridge (1871—1941), poetă de origine irlandeză, publică vol. *The Ghetto and Other Poems* ⟨*Ghetoul și alte poeme*⟩, influențat de imagism. Viața cartierelor mizere ale New Yorkului, într-o viziune întunecată, descurajată.

— Booth Tarkington publică *The Magnificent Ambersons* ⟨*Magnificii Ambersoni*⟩, cel de-al 2-lea vol. din trilogia *Creștere*, inaugurată în 1915 cu *Tumultul*. „Faptul că e un roman al unei clase, al burgheziei, e întregit de acela că e tipic american ... Cît de complexă e reconstituirea Americii din epoca Biedermeyer e dovedit de punerea în scenă semnată de domnul Tarkington" (Robert Morse Lovett, în „Dial", 25.I.1919. p. 86)

— *My Ántonia (Antonia mea)*, roman de Willa Cather, urmărind destinul unei fete de la țară, fiica unor emigranți sărăciți de speculațiile cu terenuri. Cartea conține unele accente naturaliste, dar izbutește, în general, să recompună o imagine realistă a vieții din fermele Vestului mijlociu și a oamenilor energici, formați în lupta cu o natură neprielnică.

— *Dere Mable : Love Letters of a Rookie* ⟨*Dragă Mable. Scrisori de dragoste ale unui recrut*⟩, schițe de Edward Streeter (n. 1891), care exploatează umorul verbal.

— Wilbur Daniel Steele (n. 1886) publică vol. de schițe *Land's End* ⟨*Marginea țării*⟩, inspirate din viața oamenilor din Noua Anglie, descrisă din perspectiva școlii „culorii locale".

— Premiera piesei *The Moon of the Caribbees (Luna Caraibilor)*, de Eugen O'Neill, amestec de viziune expresionistă a mizeriei umane și de feerie exotică. „O'Neill considera *Luna Caraibilor* drept cea mai bună piesă într-un act, a sa. O prețuia mult pentru că rupea cu tradiția teatrului comercial, dispensîndu-se de acțiune pentru a se ocupa mai mult de starea afectivă, de emoție, de personalitatea umană. De la început, aceste calități au marcat cele mai bune piese ale sale." (Frederic I. Carpenter, *Eugene O'Neill*, 1964, p. 84); „*Luna Caraibilor* însemna sfîrșitul primei faze a carierei lui O'Neill, o operă de mici proporții, de o înaltă desăvîrșire, eliberată de orice dependență de alți autori, despre care

Scanned with OKEN Scanner

1918 O'Neill spunea pe drept cuvînt că numai el ar fi putut-o scrie." (Travis Bogard, *Contour in Time*, 1972, p. 90)

— Actorul și regizorul Winchell Smith (1871—1933) scrie comedia sentimentală *Lightnin'*, al cărei erou (Lightin' Bill Jones), un lăudăros beţiv și nefericit, va ajunge unul dintre cele mai populare personaje ale teatrului american din acea vreme.

— Se reprezintă *Plays for Poem-Mimes* ⟨*Piese pentru mimi*⟩, drame poetice de Alfred Kreymborg, printre primele creaţii americane de acest gen.

— George Jean Nathan (1882—1958) publică sub titlul *The Popular Theatre* ⟨*Teatrul popular*⟩, mai multe eseuri consacrate unuia dintre cele mai caracteristice fenomene ale culturii americane din acea perioadă.

— Bliss Perry (1860—1954), fost profesor de literatură engleză la Princeton, publică *The American Spirit in Literature* ⟨*Spiritul american în literatură*⟩, un „eseu anti-academist", explicînd literatura americană ca pe un produs al spiritului puritan, al vigoarei pionierilor și al pragmatismului epocii moderne din istoria Statelor Unite.

— Apare *The Profits of Religion* ⟨*Profiturile religiei*⟩, violentă polemică a lui Upton Sinclair cu religia, declarată „unealtă a capitalismului care o folosește pentru obţinerea unor cîștiguri imense."

— Se înfiinţează « Premiile Pulitzer pentru ziaristică și literatură » decernate anual „pentru încurajarea operelor puse în serviciul publicului, al moralei civice, al literaturii americane și al progresului educaţiei". Fondurile erau puse la dispoziţie de o fundaţie întemeiată de ziaristul newyorkez Joseph Pulitzer (1847—1911). Primele premii au fost acordate lui Ernest Poole și lui Jesse L. Williams pentru operele create în anul precedent. S-au acordat, de asemenea, premii pentru lucrări biografice (Laura E. Richards și Maude H. Elliot: *Julia Ward Howe*) și de istorie (J. J. Jusserand: *Cu americanii din trecut și de astăzi*). Premiile pentru lucrările apărute în 1918: *Magnificii Amberson*, de Tarkington, ediţia din acel an a *Educaţiei lui Henry Adams*. (Nu s-a acordat premiu pentru dramaturgie.) Pînă astăzi, premiile Pulitzer sînt socotite drept cele mai importante distincţii literare americane.

— Ia fiinţă gruparea dramatică « Carolina Playmakers » ⟨« Oamenii de teatru din Carolina »⟩ care, prin numeroasele turnee întreprinse în statele din Sud, a determinat o largă dezvoltare a teatrului de amatori și a dramaturgiei de inspiraţie folclorică. Se reprezentau mai ales lucrări ale studenţilor. Printre tinerii autori prezentaţi de acest grup au fost și Thomas Wolfe și Paul Green.

— **mart. 27** Moare Henry Adams (n. 1838). „El e un singuratic printre gînditorii generaţiei sale, făcînd un efort remarcabil de a înţelege forţele știinţei, tehnologiei și politicii care ne aduseseră pe marginea unui dezastru fără putinţă de recuperare. Strălucirea sa de istoric nu face decît să scoată în relief unicitatea lui de

Scanned with OKEN Scanner

diagnostician social." (Lewis Mumford, în „Virginia Quarterly Review", Spring, 1962, p. 197)

1919 Apare primul vol. din *Yale Series of Younger Poets* ⟨*Seria de tineri poeți publicați la Yale*⟩. Din juriu au făcut parte, de-a lungul anilor, personalități ale literaturii americane, printre care Stephen Vincent Benét, MacLeish, W. H. Auden, Dudley Fitts. Dintre poeții premiați, cei care se vor impune în literatură vor fi Hervey Allen (premiat în 1921), Paul Engle (1932), James Agee (1934), Alan Dugan (1961).

— Poetul newyorkez Louis Untermeyer (n. 1885) editează antologia *Modern American Poetry* ⟨*Poezie americană modernă*⟩ care, frecvent revăzută și retipărită de-a lungul anilor, va oferi una dintre cele mai complete și elocvente imagini ale liricii din Statele Unite.

— Vol. lui Ezra Pound *Quia Pauper Amavi* ⟨*lat., Cei care-i iubesc pe săraci*⟩ conține cea dintîi versiune a primelor 3 *Cantos*-uri. Cel mai semnificativ poem din vol. e *Homage to Sextus Propertius* ⟨*Omagiu lui Sextus Properțiu*⟩, de fapt nu o traducere, ci o „redare" a versurilor elegiacului latin. Pound folosește prilejul pentru a redacta un comentariu asupra lumii contemporane, atacînd războiul și imperialismul. Una dintre cele mai importante opere din perioada în care Pound aderase la mișcarea *vorticismului* englez (*vortex* — „vîrtej"), care considera că imaginea artistică e dinamică, opunîndu-se imagismului static, și că artele se află într-o permanentă inter-relație.

— John Crove Ransom (n. 1888), poet din Tennessee, și profesor la Universitatea Vanderbilt din Nashville, publică *Poems About God* ⟨*Poeme despre Dumnezeu*⟩, comentarii ironice ale discrepanței între elanurile umane și incapacitatea lor de a se împlini într-o lume indiferentă la destinul omului. Autorul era unul dintre fruntașii « Grupului agrarienilor », scriitori care chemau la crearea unor opere inspirate din realitățile Sudului.

— *Pictures of the Floating World* ⟨*Imagini ale lumii plutitoare*⟩, vol. lui Amy Lowell, cultivă imaginea ca formă de expresie poetică, experimentul tehnic, efectul muzical al ritmurilor.

— Babette Deutsch (n. 1895), poetă din New York, publică vol. *Banners* ⟨*Stindarde*⟩, versuri scrise cu sensibilitate, abordînd aspecte dintre cele mai dramatice ale vieții sociale.

— Se publică *Poems*, vol. postum al poetei newyorkeze Gladys Cromwell (1885—1919), (care se sinucisese, deznădăjduită de imaginea lumii sfîșiate de război și căreia pacea nu-i adusese liniștea și echilibrul), descriind inutilitatea sacrificiilor celor uciși în tranșee și în spatele frontului.

— Thomas Augustine Daly (1871—1948), ziarist din Philadelphia, publică vol. *McAroni Balladas* ⟨*Baladele lui McAroni*⟩, versuri vesele scrise în dialectul vorbit de americanii de origine italiană.

— *Java Head* ⟨*Capul din Iava*⟩, roman de Joseph Hergesheimer, amestec de fantastic oriental și de atmosferă de groază, proiectat pe fundalul vieții unui orășel din Noua Anglie, creînd astfel o

Scanned with OKEN Scanner

1919 impresie de straniu și nefiresc. În același an, Hergesheimer publică romanul *Linda Condon*. Romanul este o asociere ciudată de idealism estetic și de descripție naturalistă.

— J. B. Cabell publică *Jurgen: A Comedy of Justice* ⟨*Jurgen. O comedie a dreptății*⟩, roman a cărui acțiune începe în mitica provincie medievală Poictesme și se continuă în peisajul fantastic al mitologiei antice.

— *From Father to Son* ⟨*De la tată la fiu*⟩, roman de Marry S. Watts, imagine optimistă a modificării standardelor morale în viața americană din sec. 20.

— John Cournos (n. 1881) publică sumbrul roman semi-autobiografic *The Mask* ⟨*Masca*⟩, despre viața imigranților.

— *Peter Kindred*, romanul lui Robert Nathan (n. 1894), descrie experiența unui tînăr care învață într-o școală americană organizată pe principii conservatoare, unde libertatea de opinie e privită drept o gravă culpă.

— Vol. de povestiri *Winesburg, Ohio*, de Sherwood Anderson; sensibile portrete psihologice de un intens realism, ale locuitorilor dintr-un orășel din Vestul mijlociu. „*Winesburg, Ohio* e un abecedar pentru inimă și pentru minte, care explică emoțiile și metoda lui Sherwood Anderson. E cartea lui cea mai densă, cea mai închegată, cea mai revelatoare.." (Harry Hansen, *Midwest Portraits*, 1923, p. 147); „*Winesburg, Ohio* e un document psihologic de primă importanță; chiar dacă el e o imagine incompletă a vieții moderne americane, rămîne un document onest și pătrunzător, realizat cu trăsături simple și îndrăznețe... Cartea e unul din produsele importante ale renașterii literare americane și a influențat, probabil, scrisul din această țară mai mult decît oricare altă carte americană publicată în ultimul deceniu. Ea creează și susține reputația lui Anderson, scriitor vrednic să fie comparat cu marii autori de schițe." (Cleveland B. Chase, *Sherwood Anderson*, 1927, pp. 51—2)

— Charles A. Siringo (1855—1928), autor al unor foarte populare romane polițiste, publică povestirea autobiografică *A Lone Star Cowboy* ⟨*Comwboyul stelei singuratice*⟩. Autorul fusese în tinerețe cowboy în Texas („statul stelei singuratice").

— Vol. de schițe *Dust of New York* ⟨*Praful New Yorkului*⟩, ale lui Konrad Bercovici consemnează aspecte ale vieții cartierelor mizere din marele oraș, scrise cu spirit de observație și cu o simpatie caldă pentru cei năpăstuiți.

— John Reed, activist de frunte al Partidului Comunist din Statele Unite, publică *Ten Days That Shook the World (Zece zile care au zguduit lumea)*, relatare fidelă a evenimentelor petrecute în primele zile ale Revoluției Socialiste din Octombrie. „Nu-i de mirare că *Zece zile care au zguduit lumea* e o carte mare. John Reed știa cum să privească în jurul său; *Mexicul insurgent* o demonstrase ... Învățase perfect cum se scriu reportajele despre o revoluție. Dar aici e vorba de ceva mai mult: era un participant și, în același timp, un observator, iar cartea lui o armă, nu numai o relatare, extrem de eficientă tocmai pentru că e atît de condensată și de precisă." (Granville Hicks, *John Reed*, 1936, p. 326)

Scanned with OKEN Scanner

1919 — Apare eseul *Our America* ⟨*America noastră*⟩, analiză a societății moderne americane, scrisă de Waldo Frank, de pe pozițiile radicalismului politic. Autorul se considera un revoluționar filosofico-social.

— H. L. Menchen publică *The American Language* ⟨*Limba americană*⟩, solidă analiză a dezvoltării limbii engleze în variantă americană. „Mencken începuse să publice unele observații asupra limbii naționale în 1910, în ziarul «*The Sun*» din Baltimore. Antipatia lui față de Anglia l-a îndemnat să scoată în evidență diferențele dintre engleza britanică și cea americană, ajungînd la concluzia că în Lumea Nouă s-a produs evoluția într-o limbă cu totul diferită. Începînd cu ediția din 1923, el a recunoscut totuși, existența multor asemănări, punîndu-le, desigur, pe seama influenței americane asupra englezei britanice, vlăstarul înfrîngînd limba originală. În mod surprinzător, de la un om care critica permanent multe aspecte ale vieții americane, venea un semn de dragoste pentru limba acestei națiuni: vocabular, pronunțare, ortografie și, de fapt, tot ceea ce constituie engleza americană, totul e cercetat cu o remarcabilă amănunțime". (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 246)

— *The Chicago Race Riots* ⟨*Răscoalele rasiale din Chicago*⟩, comentarii ziaristice ale lui Carl Sandburg, prezintă, cu patos și revoltă împotriva segregației rasiale, mișcările care avuseseră loc cu puțină vreme mai înainte.

— *The Cowboy Philosopher on Prohibition* ⟨*Cowboyul filosof vorbind despre prohibiție*⟩ vol. de aforisme publicat de Will Rogers (1879 — 1935), cowboy într-o trupă de music-hall, actor de cinema și autor al unor comentarii acide la adresa societății americane, publicate în diferite ziare. Literatura lui e scrisă în tradiția filosofiei populare a lui Petroleum V. Nasby și a lui Artemus Ward.

— Ia ființă The New School of Social Research ⟨Noua școală de cercetări sociale⟩, instituție radicală de învățămînt superior întemeiată la New York de istoricul Charles Austin Beard (1874 — 1948), care demisionase de la Universitatea Columbia în semn de protest împotriva destituirii profesorilor cu vederi pacifiste. Printre profesorii școlii au fost: Franz Boas, Aaron Copland, Waldo Frank, Alfred Kazin, Lewis Mumford, E.R.A. Seligman, Mark Van Doren. În 1933 se va întemeia o facultate de științe sociale și politice la care vor preda profesori refugiați din țările cu regim fascist. Școala a jucat un rol important în răspîndirea unor idei sociale progresiste, influențarea opiniei publice cu prilejul confruntărilor sociale celor mai dramatice din ultimele decenii.

— Prima audiție a poemului simfonic *The Portrait of a Lady (Portretul unei doamne)*, de Deems Taylor (1885 — 1966), inspirat de romanul lui Henry James (1881).

— Compozitorul newyorkez Rubin Goldmark (1872 — 1936) compune un *Requiem* inspirat de *Proclamația de la Gettysburg* (1863) a lui Lincoln.

Scanned with OKEN Scanner

1920 Carl Sandburg publică vol. *Smoke and Steel* ⟨*Fum și oțel*⟩, poeme în vers liber, celebrînd frumusețea peisajului industrial, a fumului și a flăcării, dar evocînd și munca oțelarilor oprimați, primejdiile teribile de care erau pîndiți.

— Vol. *Poems* de T. S. Eliot proclamă încrederea în victoria spiritului nobil, altruist al omului, în opoziție cu pragmatismul limitat, adversar al culturii.

— Edna St. Vincent Millay publică vol. *A Few Figs from Thistles* ⟨*Cîteva smochine culese din ciulini*⟩, afirmare a unui optimism ireductibil pe care poeta și-l păstrează în pofida dezamăgirilor aduse pe lume de război.

— Apare poemul *Hugh Selwyn Mauberley*, de Ezra Pound, cuprinzînd aluzii — uneori obscure — la degradarea culturii într-o lume pe care poetul o declară coruptă, mercantilă, tehnicizată. Sursele acestei degradări trebuie căutate, crede Pound, în estetica prerafaeliților și a artei *fin-de-siècle* continuată de imagism. „Cînd te întorci de la *Chitai* la un grup de poeme intitulat *Hugh Selwyn Mauberley* înseamnă că te întorci de la frumusețea lucidă, serioasă, a unei picturi chinezești la caustica linie oblică a unui sofisticat desen franțuzesc. Amîndouă reflectă preocuparea lui Pound pentru probleme tehnice, care l-a determinat să-i studieze nu numai pe descendenții simbolismului, ci și pe predecesorii săi, îndeosebi pe parnasienii care și-au polisat cu atîta grijă « smalțurile și cameele ». *Hugh Selwyn Mauberley* e un tribut plătit lui Gautier și un atac împotriva contemporanilor lui Pound, inclusiv împotriva acelora care se supuseseră la ceea ce — cu o aluzie directă la Miss Lowell — el numea *amygism*". (Babette Deutsch, *Poetry in Our Time*, 1967, pp. 140—1)

— În același an, Pound publică *Umbra*, traduceri și reeditări ale unor versuri din vol. sale mai vechi.

— Un nou vol. de versuri publicat de Sara Teasdale, *Flame and Shadow* ⟨*Flacără și umbră*⟩ nu aduce lucruri noi față de vol. anterioare.

— *A Canticle of Pan* ⟨*Un cîntec al lui Pan*⟩, vol. lui Witter Bynner, mărturisește influența poeziei lui Valéry, pe care poetul american o preia fără strălucire.

— Robert W. Service publică *Ballads of a Bohemian* ⟨*Baladele unui boem*⟩, însemnări lirice ale experienței sale literare din vremea șederii la Paris și ale contactului cu cercurile intelectuale de acolo.

— După mulți ani în care publicase versuri de factură neoclasică, Harry Kemp își revelează adevărata personalitate în *Chanteys and Ballades* ⟨*Cînturi și balade*⟩, poeme viguroase, celebrînd viața liberă, în mijlocul naturii, fără constrîngerile și prejudecățile burgheze.

— Maxwell Bodenheim (1893—1954), poet din New York care trăise mulți ani la Chicago, publică vol. *Advice* ⟨*Sfat*⟩, versuri de evidentă influență imagistă, postulînd estetismul și mizantropia.

— *Red Earth* ⟨*Pămînt roșu*⟩, vol. de poeme de Alice Corbin Henderson (1881—1949), în care răsună ecourile folclorului din Noul Mexic.

Scanned with OKEN Scanner

1920 — Folclorul indienilor din Munții Stîncoși și din Canada de Nord constituie sursa de inspirație a poemelor din *Many, Many Moons* ⟨*Multe, multe luni*⟩, de Lew Sarett (1888—1954).

— Evelyn Scott (n. 1893), poetă din New Orleans care, în semn de protest împotriva standardelor de viață din țara ei, se expatriase în Brazilia, publică — la întoarcerea în țară — vol. *Precipitations*, conținînd unele accente de protest împotriva injustiției sociale.

— *Kora in Hell* ⟨*Kora în infern*⟩, poeme în proză de William Carlos Williams, demonstrează o tot mai evidentă asimilare a mijloacelor literaturii expresioniste, asociate cu estetica imagistă, exprimată într-o concentrare maximă a metaforei care face ca textul să devină greu de deslușit.

— Poemul dramatic în versuri albe, *Lancelot*, de E. A. Robinson, propune o reinterpretare a cunoscutei legende medievale, în care acțiunile umane sînt justificate prin căutarea neistovită a adevărului. Poemul e cea de-a 2-a piesă din trilogia începută cu *Merlin* (1917). „Spre deosebire de Merlin, personaj estompat, Lancelot e viu, un om modern, febril, introspectiv, derutat, privind cu îndoială drumul pe care și l-a ales. În final, întunericul îl cuprinde pe Merlin, dar Lancelot rămîne căutătorul și, asemenea creatorului său, nu renunță niciodată la încercările de a afla « Lumina ». Analiza poemului e limitată și acțiunea lui viguroasă ne amintește remarca iritată a lui Robinson care se considera un dramaturg dezamăgit." (Stanley T. Williams, în: Robert E. Spiller, Willard Thorp et al., *Literary History of the United States*, 1964, p. 1167)

— În vol. *Three Taverns* ⟨*Trei cîrciumi*⟩, al lui E. A. Robinson sînt înfățișați oameni care acționează în concordanță cu propriile lor convingeri, înfruntînd puterile supranaturale. Dintre poemele incluse în vol. cel mai cunoscut e *Rahel to Varnhagen* ⟨*Rahel către Varnhagen*⟩, monolog liric de o fermecătoare delicatețe a sentimentului de dragoste.

— Apare romanul *This Side of Paradise* ⟨*De partea asta a paradisului*⟩, de Francis Scott Fitzgerald, schițat în primă formă în timpul războiului. Imagine a unei generații derutate, ale cărei idealuri fuseseră pierdute în anii războiului și în perioada de criză care a urmat imediat după aceea. Cartea a fost socotită drept una dintre primele semne ale formării unei conștiințe a „generației pierdute", incapabilă să se adapteze la formele de existență propuse de societatea americană postbelică.

— Sinclair Lewis publică *Main Street* ⟨*Strada mare*⟩, roman care înfățișează apatia și conservatorismul comunităților rurale din Vestul mijlociu. „Vechiul *vis american* însemna o viață frumoasă pentru toată lumea ... Începînd cu *Strada mare*, cele mai importante romane ale lui Sinclair Lewis vor scoate la lumină, cu un umor necruțător, acele fațete ale societății americane care contraziceau acest ideal. Dar disprețul ascundea uneori faptul că această condamnare nemiloasă era dictată de o credință pasionată. El credea în posibilitatea nelimitată a nobleții umane, a educației în spiritul frăției și al demnității. A devenit un om

Scanned with OKEN Scanner

1920 posomorît, nostalgic, tulburînd gîndurile unei națiuni, el însuși tulburat de felul în care națiunea își repudiase idealurile tinereții ei." (Lloyd Morris, *Postscript to Yesterday*, 1947, p. 137)

— *Moon-Calf* ⟨*Naivul*⟩, romanul lui Floyd Dell (n. 1887), cuprinzînd numeroase date autobiografice, povestește maturizarea unui adolescent sărac care, venind în contact cu ideile socialiste, își dă seama de alcătuirea nedreaptă a lumii capitaliste și caută drumul spre împlinirea idealului său social. „*Naivul* lui Floyd Dell ... va fi comparat, desigur, cu *Jean Christophe*, dar are propriile lui merite în privința creării unei atmosfere pline de duioșie, a unor momente care relevă un adevăr luminos." (* * *, în „Dial", ian. 1921, p. 106)

— *The Age of Innocence* ⟨*Vîrsta inocenței*⟩, roman de Edith Wharton, reprezintă un protest împotriva convențiilor puritane, a ipocritelor tabuuri burgheze, a unei morale care sufocă adevăratele sentimente. Romanul va fi dramatizat în 1928.

— Sherwood Anderson publică romanul *Poor White* ⟨*Alb sărac*⟩, a cărui concluzie amară e aceea că deosebirile de clasă sînt extrem de nete în interiorul democrației tradiționale a pionierilor, că relațiile de exploatare sînt foarte aspre, că tehnologia nu face decît să-i ajute pe cei bogați și că egalitatea nu-i decît un slogan demagogic în această lume. „*Alb sărac* e una din acele-puține-cărți, care au reconstituit cu o memorabilă vitalitate viața unei epoci, speranțele și deznădejdile ei, conflictele dintre prosperitatea materială și etică, deziluziile ei, într-un stil care stimulează imaginația istorică." (Horace Gregory, *Introducere* la *The Portable Sherwood Anderson*, 1949, p. 16); „În *Alb sărac*, Anderson a dat expresie limpede persistentului mit american al izolării: societatea care a transformat banul în obiectivul ei dominant face dovada îndoielilor față de sine însăși și a conștiinței culpabilității, demonstrînd că bogăția aduce și nefericire. Societatea care crede, ca nici o altă societate, în mitul succesului, simte nevoia să-și exprime dezaprobarea ... Ridicarea societății industriale americane coincide cu apogeul unui eșec: acela al existenței sociale, al muncii sociale care e legată aci de absența activității creatoare." (Irving Howe, *Sherwood Anderson*, 1951, p. 129)

— Ernest Poole publică romanul autobiografic *Blind* ⟨*Orb*⟩, în care înfățișează experiența unui tînăr crescut în cartierele sărace ale New Yorkului, trimis apoi pe frontul european, martor entuziast la evenimentele Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

— *Miss Lulu Bett* ⟨*Domnișoara Lulu Bett*⟩, roman de Zona Gale. Povestea unei fete dintr-un oraș de provincie care, neavînd puterea să înfrunte prejudecățile concetățenilor săi, își ratează fericirea. Dramatizarea, prezentată în același an, propune 2 finaluri, urmînd ca spectatorii să se declare de acord cu unul din ele: în primul, eroina își găsea fericirea în cadrul îngust al convențiilor burgheze; în celălalt, refuza orice compromis și prefera să trăiască singură decît să se supună prejudecăților.

— Arthur Train (1875—1945) publică *Tutt and Mr. Tutt* ⟨*Tutt și domnul Tutt*⟩, cel dintîi dintr-o lungă serie de romane detective

Scanned with OKEN Scanner

1920 al căror personaj principal, un avocat, cîștigă procesele cele mai complicate, datorită ingeniozității sale profesionale.

— Cu *The Rose Dawn* ⟨*Zorile trandafirii*⟩, S. E. White încheie trilogia *Povestea Californiei*, oglindind evenimente cunoscute în bună parte nemijlocit de către scriitor, care trăise mulți ani printre minerii, pădurarii și marinarii din acele părți.

— James Gibbons Huneker publică *Painted Veils* ⟨*Voaluri pictate*⟩, roman inspirat de viața lumii artiștilor din New York, descrisă într-un stil care dezvăluie pasiunea autorului pentru exotism, pentru ornamentul baroc.

— Schițele din *Hungry Hearts* ⟨*Inimi flămînde*⟩, de Anzia Yezierska (n. 1885) prezintă în culori sumbre oamenii cartierelor sărace ale New Yorkului, existența lor copleșită de spaimă și de sărăcie.

— Premiera dramei *Beyond the Horizon (Dincolo de zare)*, a lui O'Neill. Dureroasă contestare, din unghi expresionist, a viselor de fericire ale omului. „Privind în urmă, cauzele succesului piesei *Dincolo de zare* sînt complexe. În termeni exacți, ea era o tragedie naturalistă, scrisă într-un stil modern de un tînăr dramaturg american a cărui carieră stîrnise interes. Reprezentarea ei fusese rezultatul trudei dezinteresate a unor actori de seamă care respinseseră plicticosul succes comercial și își afirmaseră încrederea în piesa lui O'Neill. A apărut într-un context al entuziasmului crescînd pentru un teatru nou ca formă de artă și era îndeajuns de bine scrisă pentru a fi meritat o discuție serioasă. Totuși, fuseseră și alte succese la fel de mari, în condiții similare. *De ce să mă însor?* a lui Jesse Lynch Williams, care cîștigase primul premiu Pulitzer în 1918, dramatizarea după *Domnișoara Lulu Bette* a lui Zona Gale, sau *Înzăpeziții* lui Owen Davis, care vor primi premiul în 1921 și, respectiv, în 1923, erau — în felul lor — impresionante. Dar aceste piese sînt uitate și *Dincolo de zare* supraviețuiește. Asta se întîmplă pentru că tema fixează, cu mare claritate și cu simplitatea unei fabule, un motiv tragic major în drama americană." (Travis Bogard, *Contour in Time*, 1972, p. 127)

— **toamna** Se reprezintă *The Emperor Jones (Împăratul Jones)*, de O'Neill, în care înrîurirea expresionismului asupra creației dramaturgului e și mai explicită. „*Împăratul Jones* este, din toate punctele de vedere, extraordinară, ea e piesa care l-a făcut faimos pe O'Neill ... Concentrarea ei a făcut necesară excluderea personajelor importante, cu excepția eroului, precum și a detaliilor realiste necesare unei drame. Criticii au numit-o « un tur de forță » și i-au reproșat tonul « melodramatic ». Totuși e « un tur de forță », dar în sensul că e unică și « melodramatică », pentru că preia primitivismul emoțional al multor librete de operă. În felul ei, în propriile ei limite, e o dramă realizată pe de-a întregul și e perfect motivată. *Împăratul Jones* e unică între piesele lui O'Neill și pentru că-i lipsește orice element autobiografic. A fost creată dintr-un amestec de poveste populară și de imaginație, fără vreo referire aparentă la problemele psihologice ale autorului sau ale persoanelor reale pe care le cunoștea." (Frederic Carpenter, *Eugene O'Neill*, 1964, pp. 89—90)

Scanned with OKEN Scanner

1920 — Evelyn Scott scrie drama *Love* ⟨*Dragoste*⟩, o piesă convențională, cu numeroase accente melodramatice.

— Pamfletul *The Brass Check* ⟨*Stavila de netrecut*⟩, de Upton Sinclair, e descrierea experienței de ziarist a scriitorului, în care denunță politica marilor cotidiene și a agențiilor de presă pe care Sinclair le numește „sabotoare ale democrației"; el propune publicarea unor reviste care să relateze doar adevărul, lăsîndu-l pe cititor să-și formeze singur opinia.

— Mary R. Beard (1876—1958), reprezentantă a curentului radical în istoriografia americană, scrie *A Short History of the American Labor Movement* ⟨*Scurtă istorie a mișcării muncitorești americane*⟩.

— Van Wyck Brooks publică monografia *The Ordeal of Mark Twain* ⟨*Calvarul lui Mark Twain*⟩, în care îl consideră pe scriitor drept un luptător împotriva filistinismului și a injustiției sociale. Cel dintîi studiu sistematic al operei lui Twain.

— Santayana, aflat în Europa, unde se retrăsese în 1914, publică o serie de eseuri reunite sub titlul *Character and Opinion in the United States* ⟨*Caracter și opinie în Statele Unite*⟩, considerînd că istoria ideilor americane a cunoscut 2 momente importante: dogmatismul calvin al puritanismului din Noua Anglie și morala frontierei („goliciunea fizică primitivă", însoțită de „goliciunea morală"). Exprimă, totuși, încrederea în „admirabilul popor american", care e „tînăr, curios, cercetător al adevărului, entuziast".

— Van Wyck Brooks și istoricul Albert Jay Brooks (1873—1945) editează săptămînalul « *The Freeman* » ⟨« *Omul liber* »⟩, revistă de comentariu politic și estetic, de orientare liberală. Din pricina dificultăților financiare, în 1924 își întrerupe apariția. Seria a II-a va apărea în 1930—1, sub titlul « *The New Freeman* » ⟨« *Noul om liber* »⟩; noua publicație va afirma un punct de vedere mai apropiat de cel al Partidului Socialist.

— Apare (pînă în 1939) « *The Frontier* » ⟨« *Frontiera* »⟩, revistă literară regionalistă publicată la Universitatea statului Montana. În 1933 se va contopi cu « *The Midland* » ⟨« *Țara de mijloc* »⟩, revistă regionalistă din Iowa, și se va intitula « *Frontier and Midland* ». Aici vor debuta Mac-Kinley Kantor, Paul Engle, Phil Stong.

— Premiera operei *Rip Van Winkle*, de Reginald De Koven (1859—1920), pe un libret după povestirea lui Irving.

— **mai 11** Moare William Dean Howells (n. 1837). „A fost un înțelept care știa cum să trăiască, era cumpănit și ura ceea ce nu corespunde regulilor." (Edward S. Martin, în „Harper's", iul. 1920, p. 266); „A acceptat judecățile despre Noua Anglie așa cum erau formulate la Boston și a luat judecățile Bostonului drept ale sale. În consecință, a ajuns să nu reprezinte decît răspunsul unei clase restrînse la problemele unei societăți aflate în tulburare ... La sfîrșit, era exponentul perfect al spiritului burghez de la finele secolului al XIX-lea în literatura americană." (C. Hartley Grattan, în „The American Mercury", mai 1930, p. 50); „William Dean Howells a fost, cred, cea mai patetică figură

Scanned with OKEN Scanner

în galeria postbelică ... Dacă n-ar fi avut atîtea trăsături burgheze, dacă n-ar fi căutat cu atîta stăruință latura surîzătoare a vieții." (Lewis Mumford, *The Golden Day*, 1926, p. 167); „În tradițiile răzvrătirii care străbat literatura americană — de la Sam Adams și Tom Paine, prin Thoreau și Walt Whitman pînă la Dreiser — numele lui Howells e scris cu litere mari!" (Bernard Smith, în „The Saturday Review", 11.VIII.1934, p. 42); „După răscoalele din Haymarket din 1886 și execuția celor cinci conducători, «lucru ... abominabil pentru orice om civilizat», cum spunea el, rareori s-a mai legănat cu iluzii optimiste. Povestirile lui din deceniul următor aveau o notă sumbră care-i lipsise mai înainte. Dacă vocabularul lui e mai puțin violent decît cel al lui Stephen Crane sau al lui Jack London, critica nu e mult mai puțin profundă ... Înfățișa o societate subminată de iresponsabilitatea capitalismului hrăpăreț, de industrialism, de dezintegrarea legilor morale." (Henry Steele Commager, *The American Mind*, 1950, p. 59)

— Premiile Pulitzer: O'Neill — *Dincolo de zare* (dramaturgie); premiul pentru roman nu s-a decernat. Fundația Pulitzer nu va acorda fonduri pentru premiul de poezie decît începînd din 1922.

1921 Poemele din vol. *Legends*, de Amy Lowell, sînt scrise în obișnuita notă imagistă a poetei; ele încearcă să dea o replică, din unghiul estetismului imagist, transcendentalismului din versurile lui Frost.

— Marianne Moore (n. 1887) publică vol. *Poems*, scris într-o metrică foarte puțin convențională, dar foarte riguroasă. Așa cum mărturisea poeta, voia să scrie „într-un tipar precis, cu rime... pentru a realiza un efect de continuitate fluentă". „Umorul sever și aspru al acestei doamne... îi absoarbe visele și îi pune stăpînire pe suflet. Ea simte imense nepotriviri și — mai mult — nepotrivirea măruntului său *eu* în raport cu visele, ceea ce-i duce arta nu la grandoare, ci la ironie. Satira ei e uneori aproape sublimă — dar, ce naiba se întîmplă chiar și în aceste momente, ispitindu-i arta la cele mai neînchipuite bizarerii?" (Harriet Monroe, în „Poetry", ian. 1922, p. 215)

— Poemul narativ în versuri albe *Avon's Harvest* ⟨*Secerișul lui Avon*⟩, de E. A. Robinson, dezvoltă motivul fantastic al morții stranii a unui personaj urmărit întreaga viață de prezența amenințătoare a unui dușman, chiar și după ce aflase că acesta se număra printre victimele de pe «Titanic».

— James Oppenheim scrie poemul autobiografic în versuri albe *The Mystic Warrior* ⟨*Războinicul mistic*⟩, în care se fac auzite ecouri ale vieții săracilor din marile orașe americane și ale lumii artistice din New York, privite din perspectiva unui spirit liberal, revoltat împotriva nedreptăților.

— Cu vol. de versuri *Breakers and Granite* ⟨*Talazuri și granit*⟩, John Gould Fletcher se întoarce la tematica americană și la formele prozodice tradiționale.

— *In Nets To Catch the Wind* ⟨*Plase de prins vîntul*⟩, Elinor Wylie îi imită pe poeții metafizici din barocul englez.

Scanned with OKEN Scanner

1921 — Poemele în vers liber din *Explorations*, de Robert McAlmon (1895—1956), dau glas unui pesimism profund exprimînd descurajarea „generației pierdute", a generației căreia războiul mondial și anii care i-au urmat îi revelaseră tragicul existenței americane.

— Yvor Winters (1900—1968) publică vol. *The Immobile Wind* ⟨*Vîntul neclintit*⟩, poeme scrise într-o formă clasică, aspirînd la „ordine, noblețe, stăpînire de sine, viziune profund etică".

— John V. A. Weaver (1893—1938), poet din Carolina de Nord, publică vol. *In American* ⟨*În americană*⟩, poeme scrise în argoul vînzătorilor de prăvălie, al comis-voiajorilor și al garagiștilor din orașele Sudului. Versurile au un anume farmec al autenticității și ingenuității.

— *A Canopic Jar* ⟨*O urnă mortuară egipteană*⟩, vol. publicat de Leonora Speyer (1872—1956), cuprinde versuri de un lirism intens, cu unele inflexiuni simboliste, notații inteligente ale reacțiilor psihicului feminin în fața unei lumi pline de incertitudini.

— William Carlos Williams marchează aceeași înclinație spre expresionism, pe care o dezvăluiseră cărțile sale din anii precedenți. Poemele comentează pe un ton decepționat atmosfera postbelică, înfățișările unei societăți care „hibernează, lipsită de vlagă și de idealuri".

— Apare romanul *Three Soldiers* ⟨*Trei soldați*⟩, de John Dos Passos, imagine întunecată a războiului, a efectelor sale nefaste asupra mentalității oamenilor, a destinului nefericit al unei întregi generații care participase la tragedie. „*Trei soldați*, influențat de *Semnul roșu al curajului* al lui Crane, e o puternică expresie a oroarei cu care un intelectual privea războiul ... Războiul, spune Dos Passos, e o negare nu numai a civilizației, ci și a vieții înseși." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, pp. 75—6)

— Booth Tarkington publică *Alice Adams*, roman a cărui eroină e un fel de Emma Bovary a Vestului mijlociu american, visînd să evadeze din atmosfera sufocantă a mediului mic-burghez din orășelul copleșit de prejudecăți. „S-a spus că lui Booth Tarkington nu i-a plăcut *Strada mare* și că a conceput *Alice Adams* ca pe o replică. De fapt, el l-a completat pe Lewis și nu i-a oferit nici o replică." (Heywood Broun, în „Bookman", dec. 1921, p. 395)

— Ziaristul newyorkez Don Marquis (1878—1937) publică romanul *The Old Soak* ⟨*Bătrînul bețivan*⟩, al cărui titlu era preluat din rubrica de comentariu social, semnată de Marquis în ziarul « *The New York Sun* ». Personajul central al cărții e înțeleptul hazliu din suburbiile marelui oraș care comentează într-un limbaj pitoresc viața modernă, prejudecățile sociale, ridiculizînd dorințele de înavuțire cu orice preț ale multor contemporani ai săi.

— Ben Hecht (1894—1964), ziarist din Chicago, publică romanul *Erik Dorn*, al cărui succes se explică deopotrivă prin celebritatea pe care și-o cîștigase autorul, semnatar al unor rubrici de comentariu literar și social, scrise cu o ironie mordantă, ca și prin

Scanned with OKEN Scanner

1921 subiectul cărții, inspirat din viața agitată a mediilor artistice din marile orașe americane de după primul război mondial. Hecht devenise celebru datorită existenței sale boeme: refuzase să urmeze cursurile universitare, își cîștigase traiul ca acrobat într-un circ ambulant, ca violonist, ca reporter al unor ziare care duceau o susținută campanie împotriva politicianismului.

— *The Girls* ⟨*Fetele*⟩, romanul Ednei Ferber, e o privire asupra societății americane, a dramelor ei, văzute din perspectiva a 3 generații de femei dintr-un orășel din Vestul mijlociu.

— *Autumn* ⟨*Toamnă*⟩, roman de Robert Nathan, inspirat din viața învățătorilor de la sat, ce propune o imagine bucolică a lumii rurale din Vermont.

— Edward Lucas White publică romanul *Andivius Hedulio*, imagine romantică a Romei din ultimii ani ai Imperiului.

— *Brass* ⟨*Aramă*⟩, de Charles G. Norris, roman în care scriitorul urmărește „efectele capitalismului industrial și bancar asupra existenței umane, viața grea a muncitorilor, dramele familiilor celor exploatați", după cum mărturisea el însuși.

— *The Birmming Cup* ⟨*Paharul care se umple*⟩, roman convențional de Dorothy Confield Fisher, vădit influențat de proza sentimentală a lui Paul Bourget.

— Evelyn Scott publică romanul *The Narrow House* ⟨*O casă strîmtă*⟩, în care polemizează cu prejudecățile moralității burgheze.

— Harvey Fergusson (n. 1890), romancier din California, scrie *Blood of the Conquerors* ⟨*Sîngele cuceritorilor*⟩, primul vol. din trilogia *Followers of the Sun* ⟨*Urmașii Soarelui*⟩, în care va reconstitui istoria drumului spre Santa Fè. Romanul descrie decăderea vechilor proprietari spanioli de pămînt din Noul Mexic.

— *The Triumph of the Egg* ⟨*Triumful oului*⟩, de Sherwood Anderson, subintitulat *O carte de impresii despre viața americană, în povestiri și în poeme.* O imagine complexă a frustrării și dificultăților de adaptare a americanilor de rînd în societatea de după război.

— În vol. *Carter and Other People* ⟨*Carter și alți oameni*⟩, în afara unor schițe inspirate din viața negrilor, Don Marquis publică piesa într-un act *Words and Thoughts* ⟨*Cuvinte și gînduri*⟩, interpretare ironică a lumii americane postbelice.

— Donn Byrne (1889—1928), scriitor american de origine irlandeză, publică *Messer Marco Polo*, povestire romanțioasă despre drumul spre China al faimosului călător italian și idila acestuia cu fiica lui Kubla Han.

— *Harbours of Memory* ⟨*Porturile amintirii*⟩, de William McFee, schițe bazate pe experiența autorului din timpul navigațiilor lui pe mările îndepărtate.

— Premiera dramei *Anna Christie*, de O'Neill, în care influența expresionismului e evidentă. „Acțiunea aparent confuză din *Anna Christie* poate fi explicată dacă o considerăm dramă romantică de caracter. Cele trei personaje principale sînt copii ai mării și toți își vor înțelege și accepta destinul ... Evident,

Scanned with OKEN Scanner

nici unul nu e fericit și nu speră să dobîndească fericirea." (Frederic I. Carpenter, *Eugene O'Neill*, 1964, p. 96); „Simbolurile principale ale pieselor lui O'Neill sînt marea și pămîntul. Pămîntul e căminul natural al omului, dar viața a devenit aici posomorîtă, pervertită și statică. Marea e simbolul imaginației poetice, a spiritului, a unei libertăți a omului singuratic." (Martin S. Day, *History of American Literature*, 1971, p. 200)

— *The Hero* ⟨*Eroul*⟩, dramă de Gilbert Emery (1875—1945), violentă polemică cu mitul eroismului, pe care dramaturgul îl despoaie de aura lui romantică, demonstrînd că eroii nu sînt supra-oameni, ci — uneori — existențe grav viciate de viața petrecută pe front.

— *The Detour* ⟨*Ocolul*⟩, de Owen Davis (1874—1956), dramă care relevă condiția precară a talentului artistic într-o societate întemeiată pe cultul avuției, unde arta e sacrificată pe altarul dorinței de îmbogățire.

— *America and the Young Intellectual* ⟨*America și tînărul intelectual*⟩, eseul lui Harold Stearns (1891—1943), una dintre cele mai clare declarații de principii ale tinerei generații. Generației de după război „nu-i place (într-o asemenea măsură încît ajunge aproape la ură și, în orice caz, la dispreț) categoria de oameni care domină civilizația noastră prezentă".

— Carl Van Doren (1885—1950), profesor la Universitatea Columbia, publică studiul *The American Novel* ⟨*Romanul american*⟩, în care analizează creația literară ca pe un reflex al ideilor sociale ale unei epoci.

— La Richmond (Virginia), apare « *The Reviewer* » ⟨« *Recenzentul* »⟩, revistă editată de un grup de intelectuali din Sud, printre care Cabell — editor în primele luni de activitate. Cu toate că susține ideea necesității de a promova o literatură a Sudului, revista publică opere ale aproape tuturor scriitorilor de seamă ai Statelor Unite din acea vreme. Apare pînă în 1925.

— Premiile Pulitzer: Edith Wharton, *Era inocenței* (roman); Zona Gale, *Miss Lulu Bett* (dramaturgie).

1922 T. S. Eliot publică poemul *The Waste Land* (*Ținutul pustietății*), poem care constituie unul dintre cele mai răscolitoare expresii ale disperării din epoca postbelică. În structura simbolurilor preluate din mitologia Graalului, cele 5 părți ale poemului comentează decadența Europei Occidentale, dezorientarea ei morală. În cele 433 versuri au fost introduse citate sau aluzii la nenumărați scriitori ai lumii, cîntece populare în 6 limbi străine, ceea ce sporește considerabil dificultățile lecturii. Dar, admirabila mînuire a ritmurilor care relevă stările sufletești ale poetului, contemplînd neputincios ruina unei lumi, conferă poemului o muzicalitate gravă. „E adevărat că poemul pare un produs al unei experiențe emoționale limitate și că autorul său s-a sprijinit mai ales pe cărțile altora pentru a extrage căldura pe care n-o putea găsi în propria-i viață. E, negreșit, un anume aer vindicativ în tot ceea ce scrie domnul Eliot, ca și cum ar vrea să compenseze propriile limite printr-o atitudine de superio-

Scanned with OKEN Scanner

1922 ritate livrescă. Dar tocmai suferința acută care decurge din conștiința acestei uscăciuni e ceea ce dă ascuțime cărții sale." (Edmund Wilson, în „The Dial", dec. 1922, p. 615); „Autorul *Ținutului pustietății* și al celorlalte poeme din acea perioadă ne face să simțim o durere adîncă, vorbind despre dezorientarea, despre lipsa oricărui ideal și despre simțul de proprietate al lumii din jurul lui ... Și, în fața acestei lumi, versul său va sta ca o oglindă credincioasă. Confuziile vieții vor fi reflectate în fluxul imaginilor, lipsite de înțeles clar, în obscuritatea limbajului." (Paul Elmer More, în „Saturday Review", 12.XI.1932, p. 235); „Poezia lui seamănă uneori cu o cameră plină de oglinzi, reflectînd nu numai gloria Greciei și grandoarea Romei, Evul Mediu și Renașterea, ci și urîțenia și mizeria Parisului și a Londrei moderne." (Babette Deutsch, *Poetry in Our Time*, 1963, p. 172)

— Apare, anonim, *A Critical Fable* ⟨*Fabulă critică*⟩, de Amy Lowell, ale cărei idei, ritmuri neobișnuite, rime burlești urmează modelul *Fabulei pentru critici* (1848), a lui J. R. Lowell, unchiul poetei; într-un dialog între 2 poeți din generații diferite (probabil James Russell Lowell și nepoata sa), se discută cu umor, cu o anume maliție (încercîndu-se impunerea unui punct de vedere întemeiat pe bunul simț și nu pe vreo teorie de estetică literară), opera a 21 de poeți dintre cei mai reprezentativi ai Americii postbelice. Printre ei, Frost, Sandburg, Robinson, Vachel Lindsay și Amy Lowell însăși. T. S. Eliot și Pound sînt prezentați sub eticheta „obiecte desperecheate".

— Vol. de poeme *Slabs of Sunburnt West* ⟨*Lespezi din Vestul ars de soare*⟩ de Carl Sandburg e un elogiu al Americii energice, o laudă a omului simplu, creator de valori statornice.

— Poemele în proză din vol. *Spring and All* ⟨*Izvorul și celelalte*⟩, al lui Williams Carlos Williams, sînt marcate de influența expresionistă care se conturează în creația lui încă din 1920. Experiența senzorială, emoția răscolitoare, pătimașa comuniune cu o natură redusă la datele ei esențiale sînt trăsăturile cele mai caracteristice ale vol.

— Yvor Winters publică vol. de poeme *The Magpie's Shadow* ⟨*Umbra coțofenei*⟩, în care se pronunță iarăși în favoarea unui echilibru clasic al versului, a unei poezii întemeiate pe rațiune.

— Vol. de poeme *A Pushcart at the Curb* ⟨*Cărucicrul la cotitură*⟩, al lui John Dos Passos, conține versuri care mărturisesc, într-o frază poetică limpede, aspirația la calm și la frumusețe, a poetului.

— Edmund Wilson și John Peale Bishop scriu împreună vol. de versuri *The Undertaker's Garland* ⟨*Jerba antreprenorului de pompe funebre*⟩, tratare ironică a prejudecăților sociale și literare ale micului burghez american.

— Janet Lewis (n. 1899) publică vol. *The Indians in the Woods* ⟨*Indienii în pădure*⟩, omagiu primilor locuitori ai Americii; versurile sînt compuse în stilul clasicizant al lui Yvor Winters, soțul poetei.

Scanned with OKEN Scanner

1922 — O viziune dramatică, lipsită de pitoresc, a vieții negrilor newyorkezi caracterizează versurile din *Harlem Shadows* ⟨*Umbrele Harlemului*⟩, vol. de Claude McKay.

— John Hall Wheelock publică vol. de poeme *The Black Panther* ⟨*Pantera neagră*⟩, în care influența lui Whitman apare doar în structura energică a versului și într-o anume grandilocvență a tonului. Poeziile atestă orientarea tot mai clară spre o viziune mistică a lumii și a actului de creație.

— Genevieve Taggard (1894—1948), absolventă a Universității din California, publică *For Eager Lovers* ⟨*Pentru îndrăgostiții nerăbdători*⟩, poeme de un senzualism frust.

— Sub pretextul unei intrigi sumare, în care un bogătaș visează că-l întîlnește pe Isus, romanul *They Call Me Carpenter* ⟨*Mi se spune dulgherul*⟩, al lui Upton Sinclair, dezvăluie corupția lumii burgheze, incapacitatea ei de a apăra idealurile fundamentale ale echității și justiției sociale.

— *Babbitt*, romanul lui Sinclair Lewis, urmărește cariera unui om de afaceri din Vestul mijlociu care admiră fără măsură modul de viață american, idealurile „eficienței" și ale „succesului", dar e opac la tot ceea ce înseamnă viață spirituală. Criza individualismului e relevată în datele cele mai obișnuite ale existenței cotidiene a lui Babbitt, al cărui nume a intrat în dicționare, ca substantiv comun, cu sensul de „om care se conformează standardelor general recunoscute ale societății și nu manifestă nici un fel de înțelegere a valorilor artistice sau intelectuale".

— Romanul *The Beautiful and the Damned* ⟨*Cei frumoși și cei blestemați*⟩, de Scott Fitzgerald, evocă, uneori cu accente dramatice, conflictul dintre generații, dintre vechea mentalitate pragmatică și dezorientarea și lipsa de griji a celor tineri, în anii crizei morale care au urmat primului război mondial.

— *One of Ours* ⟨*Unul de-al nostru*⟩, roman de Willa Cather, oferă o paradoxală înțelegere a sensului războiului (văzut din perspectiva unui tînăr din Vestul mijlociu care vrea să evadeze din lumea apăsătoare a prejudecăților din orașul său) ca o forță vitalizantă. Viziune stranie într-o epocă în care tinerii scriitori dezvăluiau sensul dezumanizant, urmările decepționante ale războiului.

— *The Unspeakable Gentleman* ⟨*Indescriptibilul gentleman*⟩, roman sentimental de John Phillips Marquand (1893—1960), scriitor din Massachusetts.

— *Narcissus*, roman de Evelyn Scott; tînăra scriitoare din Tennessee atacă prejudecățile moralei burgheze americane.

— *Salome of the Tenements* ⟨*Salomeea din casele de raport*⟩, roman de Anzia Yezierska, inspirat din viața cartierelor sărace ale marilor orașe americane.

— Donn Byrne publică romanul *The Wind Bloweth* ⟨*Suflă vîntul*⟩, a cărui acțiune înfățișează viața plină de amărăciuni a unui marinar irlandez.

— *Vandemark's Folly* ⟨*Nebunia lui Vandemark*⟩, romanul lui Herbert Quick (1861—1925), fost ofițer în trupele americane de

frontieră, narează — într-un stil romantic ce-l amintește pe Fenimore Cooper — întîmplări din viața fermierilor din Vestul mijlociu și de pe malul Canalului Erie, la mijlocul sec. trecut. Vol. e cel dintîi dintr-o trilogie prezentîndu-i pe fermierii din Iowa și din nordul statului New York.

— Carl Van Vechten (1880—1964), cronicarul muzical al lui «*New York Times*», publică romanul semi-autobiografic *Peter Whiffle*, în care evocă dificultățile criticii de a-și exprima opiniile, dacă ele contravin gusturilor, foarte aproximative, ale conducerii ziarului.

— *Birthright* ⟨*Dreptul ereditar*⟩, roman de Thomas Sigismund Stribling (1881—1965), jurist, absolvent al Universității din Alabama, povestind lupta pentru afirmare a unui mulatru, într-o lume plină de prejudecăți rasiale.

— Apare *The Enormous Room* ⟨*Camera imensă*⟩, de E. E. Cummings (1894—1962), amplă povestire autobiografică, evocînd internarea scriitorului într-un lagăr francez, în timpul războiului, sub falsa acuzație de spionaj. Prizonierii din lagăr sînt portretizați cu o profundă compasiune, iar structura acestei povestiri care glorifică puterea omului de a înfrunta nedreptatea o amintește, clar, pe aceea a *Călătoriei pelerinului*, poemul englez din sec. 17 al lui John Bunyan. „Cartea e vie ... are ceva din viața oribilă a unui miriapod. În ea arde un foc, uneori abia mocnit, alteori izbucnind într-o vîlvătaie de un violet bolnăvicios. Ea conține un metal prețios pe care domnul Cummings l-a adus din subterane adînci, amestecat cu filoane de fier contorsionate." (Robert Littel, în „New Republic", 10 mai 1922, pag. 32.)

— John Dos Passos publică *Rosinante to the Road Again* ⟨*Rosinanta pornește din nou la drum*⟩, povestire alegorică în care descoperă adîncile rădăcini ale culturii iberice, considerate de scriitor drept parte integrantă a propriei personalități.

— F. Scott Fitzgerald adună în vol. *Tales of the Jazz Age* ⟨*Povestiri din epoca jazzului*⟩ mai multe schițe pe care le publicase în revistele «*The Saturday Evening Post*» și «*Scribner's*». Anticipînd tehnica romanelor lui Dos Passos, scriitorul prezintă, într-o viziune caleidoscopică, atmosfera deprimantă din America postbelică, prăbușirea valorilor morale, mizantropia tinerei generații.

— Drama *The Hairy Ape* ⟨*Maimuța părcasă*⟩, de O'Neill, proiectează o viziune tipic expresionistă a conflictului dintre om și mașină în epoca tehnologiei. „*Maimuța părcasă* nu e o piesă perfectă. Bucuria nu e, sub nici o formă, o caracteristică a domnului O'Neill. El e puternic și slab. Nici o urmă de frumusețe și de farmec nu ascunde momentele de eșec din opera lui... Drama aceasta e importantă în ceea ce privește viziunea, puterea și adevărul. Există un fel de lipsă de finețe în calitatea ei, dar e lipsa de finețe a stîncii; există o anume violență, dar e violența unei suferințe insuportabile." (Ludwig Lewisohn, în „Nation", 22.III.1922, p. 350)

Scanned with OKEN Scanner

1922 — Premiera comediei *The Endless Chain* ⟨*Lanțul fără de sfîrșit*⟩, de James Forbes (1871—1938), ironizînd fetișurile vieții moderne din New York.

— La Universitatea statului California se reprezintă drama *Wild Birds* ⟨*Păsări sălbatice*⟩, de Dan Totheroh (n. 1895), tragica poveste de dragoste a unei orfane și a unui tînăr dintr-o școală de corecție, a căror încercare de a fugi de pe ferma pe care munceau se încheie cu moartea amîndurora.

— Culegerea de interviuri *Civilization in the United States: An Inquiry by Thirty Americans* ⟨*Civilizația în Statele Unite. O anchetă cu treizeci de americani*⟩, publicată de Harold Stearns, relevă profunda neîncredere a tinerei generații față de standardele civilizației americane și față de „oamenii care domină societatea acestei țări".

— Carl Van Doren publică studiul *Contemporary American Novelists, 1900—1920* ⟨*Romancieri americani contemporani, 1900—1920*⟩, în care afirmă că „în ultimele două decenii proza americană a dobîndit o statură internațională".

— Lewis Mumford (n. 1895), absolvent al Universității Columbia și al Noii Școli de Cercetări Sociale, publică *The Story of Utopias* ⟨*Istoria utopiilor*⟩, studiu scris dintr-o perspectivă umanistă, influențată de ideile marxismului, în care proclamă dreptul omului de a milita pentru idealul unei existențe mai frumoase, al echității și al libertății.

— La Nashville (Tennessee), apare revista de orientare liberală « *The Fugitive* » ⟨« *Fugarul* »⟩, la care colaborau mai ales profesori ai Universității Vanderbilt; printre ei, John Crowe Ransom, Mervill Moore, Allen Tate, Robert Penn Warren. În 1925 își încetează apariția.

— Revista « *Secession* » ⟨« *Secesiune* »⟩, publicată la New York și în mai multe orașe europene, susține ideile avangardei literare și afirmă crezul unei arte dedicate omului. În scurta ei existență (apare pînă în 1924), ea s-a ilustrat mai ales prin contribuțiile lui Gorhamm B. Munsen, Kenneth Burke și Matthew Josephson

— *The Reader's Digest* ⟨*Rezumat pentru cititor*⟩ reprezintă o nouă formă de informație culturală și politică, tipărind textele prescurtate ale unor articole și povestiri apărute în alte reviste. La sfîrșitul deceniului al 7-lea, atinsese un tiraj de aproape 30 de milioane exemplare (din care peste 17 milioane în engleză, restul în alte limbi de largă circulație), ceea ce făcea din ea cea mai răspîndită publicație americană. Poziția redacției e conservatoare și în paginile ei se cultivă un optimism adesea neîntemeiat, înfățișîndu-se „mulțumirea de a trăi cu un venit modest", „mijloacele de a ocoli nefericirea", „miracolele științei transformînd viața", „posibilitatea de a aborda subiectele complicate ale culturii" etc.

— Premiile Pulitzer: Booth Tarkington, *Alice Adams* (roman), Edwin Arlington Robinson, *Culegere de poeme* (poezie), Eugene O'Neill, *Anna Christie* (dramaturgie).

Scanned with OKEN Scanner

1923 Apare vol. *New Hampshire*, de Robert Frost. Poemul care dă titlul e o profesiune de credință a poetului afirmînd adeziunea la modul de a înțelege viața, al oamenilor simpli din ținuturile Noii Anglii. În același timp, Frost se opune ideii unei literaturi angajate în comentarea problemelor celor mai dramatice ale societății americane, în general socotind că dramele existenței cotidiene ale fermierilor din New Hampshire și din Vermont, tragediile de familie pot da o substanță mai densă liricii lui.

— La 44 de ani, Wallace Stevens (înalt funcționar al unei firme de asigurări din Connecticut) își publică primul vol. de versuri: *Harmonium*. Versurile relevă o surprinzătoare prospețime adolescentină (deși Stevens n-a inclus nici unul din poemele scrise înainte de 1913) și exprimă aspirația de a realiza o imagine ordonată a reprezentărilor lumii, în termenii unei arhitecturi raționale, de a evoca lucrurile simple, umile, din existența de fiecare zi. Unul dintre poeme, *Thirteen Ways of Looking at a Blackbird* ⟨*Treisprezece feluri în care poate fi privită o mierlă*⟩, încercînd să introducă experiența picturii cubiste în poezie, ajunge la concluzia că lumea realului oferă „suficientă îndreptățire inspirației poetice" și că realitatea cuprinde o infinitate de posibilități de interpretare precisă, rațională, a vizibilului. „În *Harmonium*, publicat în deceniul lui Scott Fitzgerald, Stevens a exprimat bogăția luxuriantă a lumii vizibile." (Northrop Frye, în „Hudson Review", Autumn 1957, p. 368—70)

— E. E. Cummings publică vol. de versuri *Tulips and Chimneys* ⟨*Lalele și hornuri*⟩, al cărui titlu sugerează opoziția dintre versul liber, „natural" (lalelele) și cel „artificial" (hornurile). Poemele celebrează frumusețile naturii, întrupate deopotrivă în „nemărginitele spații stelare" și în „trupul omenesc". „Poetul pare a se bucura de tot ceea ce îi oferă această lume și aleargă asemenea unui faun, în vreme ce toți cititorii care au încercat să-l urmeze abia își mai trag răsuflarea." (Harriet Monroe, în „Poetry", ian. 1924, p. 213)

— Edna St. Vincent Millay publică vol. *The Ballad of The Harp-Weaver and Other Poems* ⟨*Balada strunitorului de harfe și alte poeme*⟩, marcînd evoluția poetei spre un pesimism amar. Poeme scrise cu o sensibilitate aproape maladivă, construite în arhitecturi simple, cu o ritmare strictă, muzicală.

— Louis Untermeyer (n. 1885) părăsește giuvaergeria tatălui său și se dedică poeziei. Vol. său de debut, *Roast Leviathan* ⟨*Friptură de Leviathan*⟩, oferă imaginea unui romantism îmbătat de culori și de miresme, opunîndu-se declarat experimentalismului școlilor recente ale liricii americane.

— Vol. *Body of This Death* ⟨*Trupul acestei morți*⟩, de Louise Bogan (n. 1897) mărturisește neadeziunea autoarei la curentele poetice derivate din imagism și cultivă o formă aproape tradițională, accentuînd — mai ales — sentimentele personale, exprimate în metafore pline de fantezie. „Într-o diversitate de forme, Louise Bogan s-a exprimat pe sine în mod aproape îngrozitor de unitar ... Putem fi siguri că o experiență fundamentală stă în spatele acestei poezii, că prin versurile acestea a trecut ceva,

Scanned with OKEN Scanner

1923 intens și întreg, lăsînd în urmă dezolarea unui cîmp pîrjolit odată pentru totdeauna. Dar dezolarea nu înseamnă spațiu gol sau oboseală. Iarba carbonizată e de un negru strălucitor și pămîntul ars e fascinant în culorile lui sumbre. Există viață, o viață care pulsează, ascunsă, și care se dezvăluie, impetuoasă." (Mark Van Doren, în „Nation", 31.X.1923, p. 494)

— Maxwell Bodenheim tipărește vol. de versuri *Against This Age* ⟨*Împotriva acestei epoci*⟩ și *The Sardonic Arm* ⟨*Brațul sardonic*⟩, compuse în spiritul esteticii imagiste și copleșite de o amară mizantropie. „E un feroce antisentimentalist. Nu știu cît de poet e d-l Bodenheim. Lucrul de care sînt sigur e că opera lui e onestă — onestă pînă la punctul în care-și bate joc de propria onestitate — și că niciodată nu ia o stare de sentiment drept una de simțire intensă ...E așa cum o demonstrează înțepătoarea aciditate a stilului său — mai puțin preocupat de sentimente decît de gînduri. Pentru el, viața e un paradox fără de limite, o ironie a înfrîngerii, un act crud de trădare." (John Gould Fletcher, în „Freeman", 30.I.1924, p. 502); „Poemele lui mărturisesc adesea că a fost și încă este capabil de emoții. Dar versurile acestea nu sînt aproape niciodată o expresie directă a emoțiilor, ci mai degrabă o recompunere analitică a unor asemenea stări afective." (Conrad Aiken, în „New Republic", 1.VI.1927, p. 53)

— *Fox Footprints* ⟨*Urmele vulpii*⟩, vol. de versuri publicat de Elizabeth J. Coatsworth (n. 1893), introduce elemente orientale de notație poetică, în tradiția imagismului.

— Wilbert Snow (n. 1884) publică vol. *Maine Coast* ⟨*Țărmul din Maine*⟩, poeme care evocă într-un stil direct priveliștile din ținutul natal al poetului.

— Influența poeților metafizici și a eufuismului se distinge în vol. de poeme *Black Armour* ⟨*Armură neagră*⟩, de Alinor Wylie. Poeta va rămîne fidelă întreaga viață acestei școli literare.

— William Ellery Leonard (1876—1944), profesor la Universitatea din Wisconsin, reputat traducător al lui Lucretius și a poemului medieval *Beowulf*, publică vol. de sonete *Two Lives* ⟨*Două vieți*⟩, despre nefericirile unei iubiri care se încheie cu sinuciderea unuia dintre îndrăgostiți. Structura versurilor îl dezvăluie pe profesorul de cultură clasică. În același an, Leonard scrie drama *Red Bird* ⟨*Pasăre roșie*⟩, inspirată de evenimentele din epoca sosirii pionierilor în Wisconsin.

— În vol. *Cane* ⟨*Trestie*⟩, scriitorul de culoare Jean Toomer (n. 1894), din Washington, reunește versuri, proze și o dramă inspirate din viața plină de obidă a negrilor americani.

— Djuna Barnes (n. 1892), newyorkeză stabilită de mai mulți ani în Europa, publică *A Book* ⟨*O carte*⟩, culegere de poeme, povestiri, fragmente dramatice, exaltînd principii estetizante· „Întreaga carte dezvăluie un temperament artistic îndrăgostit de frumos, de simplitate, de adevăr. Dar pentru a descoperi aceste calități, trebuie să treci obstacolele pe care ți le pune în cale stilul adesea obscur." (Floyd Dell, în „Nation", 2 ian. 1924, p. 15)

Scanned with OKEN Scanner

1923 — Romanul în versuri *Roman Bartholow*, al lui E. A. Robinson, dezbate problema morală a confruntării între ideal și real, între credință și conștiință, aflînd soluția în activitatea practică a individului despovărat de orice prejudecăți.
— Upton Sinclair publică *The Goose-Step* ⟨*Pasul de gîscă*⟩, descriere sarcastică a învățămîntului universitar în Statele Unite.
— *A Lost Lady* ⟨*Doamna pierdută*⟩, roman de Willa Cather, descriind apusul epocii pionierilor din Vestul mijlociu (simbolizată de frumoasa doamnă Forrester), alungată de pragmatismul brutal al noii generații de oameni de afaceri.
— Romanul *Holiday* ⟨*Sărbătoare*⟩, de Waldo Frank dezvăluie gravitatea problemelor rasismului din statele Sudului.
— Cu *The Midlander* ⟨*Locuitorul din centrul țării*⟩, Booth Tartington își încheie publicarea trilogiei dedicate vieții din orașele Vestului mijlociu.
— *The Hawkeye* ⟨*Ochi de șoim*⟩ al doilea vol. al trilogiei lui Herbert Quick, despre problemele tot mai complicate cu care la mijlocul sec. trecut erau confruntați fermierii Marilor Cîmpii.
— Charles G. Norris publică romanul *Bread* ⟨*Pîine*⟩, ilustrînd teza naturalistă a rolului eredității în structurarea individului.
— *Children of Loneliness* ⟨*Copii ai singurătății*⟩, roman de Anzia Yezierska, înfățișînd viața cartierelor sărace ale New Yorkului.
— *Blowing Weather* ⟨*Vreme rea*⟩, roman cu pirați a cărui acțiune se desfășoară în Philadelphia de odinioară. Autorul e John T. McIntyre, care publicase, începînd din primul deceniu al sec., numeroase cărți pentru copii.
— Elliot Paul publică romanul *Impromptu*, despre efectele nefericite ale primului război mondial asupra vieții morale a individului.
— Apare romanul *Jennifer Lorn* (subintitulat *O extravaganță serioasă*), de Elinor Wylie. Scris într-un stil manierist, cu juxtapuneri ale unor fraze îndelung polisate și ale unor fantezii sintactice, romanul descrie viața unor familii aristocrate engleze, din sec. 18, din Anglia și India colonială.
— Robert Nathan publică *The Puppet Master* ⟨*Meșterul păpușar*⟩, o fantezie despre păpușile însuflețite cioplite de meșterul John; numele personajului central va deveni foarte popular în deceniile următoare.
— *Escapade*, povestirea autobiografică a lui Evelyn Scott, relatează împrejurările expatrierii în Brazilia a autoarei, care protesta în felul acesta împotriva modului de viață din patria sa.
— Margaret Wilson (n. 1882), scriitoare din Iowa, publică *The Able McLaughlins* ⟨*Abilii McLaughlin*⟩, amplă povestire despre primii pionieri din ținuturile ei natale.
— În vol. de povestiri *Picture Frames* ⟨*Rame de tablouri*⟩, Thyra Samter Winslow (1893—1961) prezintă aspecte ale vieții din orășelele Sudului (mai ales din Arkansas), descrise într-o viziune patriarhală.
— Donn Byrne publică vol. de povestiri *The Changeling* ⟨*Copilul schimbat*⟩ ale căror subiecte se inspiră mai ales din viața Irlandei medievale. Nuvela care dă titlul vol. este o fantezie romantică

Scanned with OKEN Scanner

1923 despre un fiu de nobil, schimbat cu odrasla unui țăran. După mulți ani, el e regăsit și, într-un final fericit, își reia prerogativele ereditare, răsplătindu-i și pe părinții săi adoptivi.

— Premiera dramei expresioniste *The Adding Machine* ⟨*Mașina de calculat*⟩, a lui Elmer Rice, înfățișînd — într-o proiecție fantastică, în care sînt integrate elemente de comedie amară — efectele mecanizării vieții americane. „Să-i examinăm piesa, scenă cu scenă, simbol cu simbol. Clădirea rezistă. Nu există găuri în acoperiș. Ne dăruiește deopotrivă bucuriile poeziei și ale științei, frumusețea caldă a vieții și a dragostei, plăcerea de gheață a matematicilor ... Piesa e, în felul ei, onestă, finită, solidă." (Ludwig Lewisohn, în „The Nation", 4.IV.1923, p. 399)

— Drama expresionistă *Roger Bloomer*, de John Howard Lawson (n. 1895). „... Am aflat aici sensul unor implicații poetice și al unui patos cu adevărat tragic ... Și e foarte interesant faptul că, în locul obișnuitelor simplificări ale teatrului nostru, al fulgerelor și al manei cerești, al cărnii crude, găsim în această dramă a lui Roger Bloomer dezbaterea ... unor probleme ale societății, ale educației și ale familiei, o descriere directă a unui tînăr sensibil dintr-o comunitate americană, a reacției lui împotriva lucrurilor despre care nu se vorbește și nu se scrie, împotriva prejudecății și a banului." (Stark Young, în „The New Republic", 21.III.1923, p. 103)

— Se reprezintă drama *White Desert* ⟨*Deșertul alb*⟩, de Maxwell Anderson (1888 — 1959), inspirată de existența sufocantă a fermierilor din Dakota de Sud.

— Drama poetică *Puppet Plays* ⟨*Piese pentru păpuși*⟩, de Alfred Kreymborg. „Alfred Kreymborg merită mai mult decît a primit de la această țară. Un artizan original în privința esteticii dramei a fost neglijat de teatrul american, al cărui fondator poate fi socotit, într-o măsură mai mare decît Eugene O'Neill." (Waldo Frank, în „The Dial", iul. 1925, p. 72)

— Owen Davis scrie drama *Icebound* ⟨*Prizonierii gheților*⟩, amestec de melodramă și de studiu de caracter, a cărui acțiune e plasată într-o familie din Maine, dominată de prejudecăți conservatoare și devorată de un dezumanizant spirit acaparator.

— Premiera comediei *You and I* ⟨*Tu și eu*⟩, de Philip Barry (1896 — 1949), satiră a convențiilor sociale americane.

— Melodrama sentimentală *Sun Up* ⟨*Lumina soarelui*⟩, de Lula Vollmer (? — 1955) a cărei concluzie e „datoria omului de a iubi și a ierta".

— Scriitorul englez D. H. Lawrence (1885 — 1930), al cărui interes față de America se materializase în 1915 într-un proiect de întemeiere a unei comunități utopice, și care, din 1922, trăia în New Mexico (unde va rămîne pînă în 1925), publică *Studies in Classic American Literature* ⟨*Studii de literatură americană clasică*⟩. Eseurile abordează o problemă fundamentală, precum ideea „spiritului locului" în opera cîtorva scriitori americani reprezentativi: Franklin, Crevecoeur, Cooper, Poe, Hawthorne, Dana, Melville, Whitman. Fără să fi aderat la vreun curent anume, Lawrence întreprinde o analiză, adesea revelatoare, a

Scanned with OKEN Scanner

1923 literaturii americane din perioada constituirii specificului ei național.

— Apare vol. *The Great American Novel* ⟨*Marele roman american*⟩, eseuri scrise într-o manieră impresionistă de William Carlos Williams. Părerea autorului e că relațiile din societatea americană nu și-au găsit încă o reflectare literară pe măsura complexității lor.

— Gamaliel Bradford (1863—1923), scriitor din Massachusetts, publică vol. *Damaged Souls* ⟨*Suflete rănite*⟩, biografii ale unor americani de seamă, în care folosește metoda numită de el „psihografică", menită să extragă caracterul permanent, esențial, vital din țesătura continuă a vieții unui personaj.

— Studiul *Nature in American Literature* de Norman Foerster (n. 1887), profesor al Universității din Carolina de Nord, reflectă ideile Noului Umanism, curent care stabilește caracterul literaturii în funcție de toate determinările experienței raționale a omului și susține ideea unei dezvoltări armonioase a personalității umane, în funcție de valorile etice permanente.

— Arthur Hobson Quinn (1875—1960), profesor la Universitatea din Pennsylvania, începe publicarea tratatului în 3 vol. *History of American Drama*. Studiul — al cărui ultim vol. va fi publicat în 1927 — rămîne pînă astăzi una dintre cele mai autorizate cercetări ale istoriei teatrului american.

— G. J. Nathan publică *The World in Falseface* ⟨*Lumea fățarnică*⟩, profesiune de credință în sprijinul teoriei „artei pentru artă" al cărei dezinteres declarat față de problemele sociale economice, politice, sună singular într-o epocă în care, în literatura americană dominantă era preocuparea de a dezbate aspecte ale societății contemporane din Statele Unite.

— Victor Francisc Calverton (1900—1940), tînăr profesor din Baltimore, editează « *The Modern Quarterly* » ⟨« *Trimestrialul modern* »⟩, revistă de orientare marxistă. Articolul manifest al publicației contestă valabilitatea „artei pure" și afirmă idealul literar al unei creații militante, consacrate forțelor sociale celor mai înaintate și, în primul rînd, proletariatului. Revista (care, între 1933—8, a fost publicată sub titlul « *The Modern Monthly* » ⟨« *Revista lunară modernă* »⟩, încetează să apară după moartea editorului ei.

— Primul număr al săptămînalului « *Time* », publicat la New York, cu scopul de a informa asupra evenimentelor politice și, mai rar, asupra acelor culturale. Treptat, proprietarii publicației vor dezvolta o vastă companie de presă care va edita numeroase reviste ilustrate de mare tiraj; mai tîrziu, va tipări și cărți de popularizare a artei, a arhitecturii, a muzicii, concepute în același stil, cu ilustrație bogată și text sumar. Revista continuă să apară și azi.

— Într-un orășel din New Jersey, se naște Norman Mailer.

— Premiile Pulitzer: Willa Cather, *Unul de-al nostru* (roman); Edna St. Vincent Millay, *Balada strunitorului de harfe* (poezie); Owen Davis, *Prizonieri ai gheților* (dramaturgie).

Scanned with OKEN Scanner

1924 Apare vol. de opere al lui Emily Dickinson, *Complete Poems* cu o prefață de Conrad Aiken, text critic de o remarcabilă profunzime.

— Vol. de versuri *Observations*, de Marianne Moore, reflectă ideile fundamentale ale poetei care considera poezia o modalitate de a exprima, într-o formă riguros supravegheată, atitudinea față de moravurile sociale. „Un moralist care scrie într-un stil foarte exact, care relevă cu o rezonanță sofisticată convingeri etice și afecte fastidioase și i-a amuțit de uimire pe acei cititori pe care nu i-a subjugat cu totul". (Yvor Winters, în „Poetry", apr. 1925, p. 39)

— Povestirea în versuri *The Man Who Died Twice (Omul care a murit de două ori)*, de E. A. Robinson, imaginează destinul unui muzician care și-a risipit talentul, ajungînd să cînte într-o orchestră improvizată ce dădea concerte la colț de stradă. În clipa morții, are revelația exactă a simfoniei visate de el întreaga viață, dar nu fusese niciodată în stare s-o compună. Fragmentul descriind simfonia e una dintre memorabilele încercări de a transcrie în poezie efectele muzicale.

— William Faulkner publică *The Marble Faun (Faunul de marmură)*, poeme în tradiție pastorală.

— Vol. de versuri *Chills and Fever (Fiori și febră)*, de John Crowe Ransom, accentuează ironia tăioasă a primei culegeri de poeme (1919) a scriitorului. În acest an, Ransom adună într-o selecție, *Grace After Meat (Mîntuirea ce urmează cărnii)*, versuri din primele 2 vol. „Presupun că, dacă ar trebui să completez un pașaport literar pentru a-l trimite pe Ransom în Parnas, aș include un rezumat al stilului său ransomian, o turnură umoristică a frazei și aș adăuga puțin scepticism îndulcit. Apoi, calitatea viguroasă a ritmurilor și a gîndirii și, în al treilea rînd, detonația neașteptată a celor mai ciudate și mai eficiente fraze." (Robert Graves, în „Saturday Review", 27.XII.1924, p. 412)

— Mark Van Doren (1894—1972) publică vol. *Spring Thunder (Tunet de primăvară)*, poeme bucolice de o surprinzătoare delicatețe a sentimentului, caligrafiate cu grație.

— Robinson Jeffers (1887—1962) adună în vol. *Tamar and Other Poems (Tamar și alte poeme)*, cîteva piese care trădează o viziune întunecată, de un pesimism ireductibil. Concluzia lui Jeffers e aceea că dezastrele se cuvin așteptate și dorite, pentru că ele aduc purificarea.

— Vol. *Poems*, al lui J. E. Spingarn, propune o imagine clasicist echilibrată a lumii, versurile sale celebrînd bucuriile simple și priveliștile clare.

— *Sunrise Trumpets (Trompetele răsăritului de soare)*, vol. de versuri al lui Joseph Auslander (1897—1965), caracterizate printr-un retorism de obîrșie romantică.

— O fetiță de 11 ani, Nathalia Crane (n. 1913), stîrnește senzație cu vol. *The Janitor's Boy (Băiatul portarului)*, în care sînt cuprinse versuri rimate cu o îndemînare neobișnuită pentru un copil și scurte poeme morale, surprinzător de mature. Evoluția ei ulterioară nu va îndreptăți, însă, speranțele.

Scanned with OKEN Scanner

1924 — Edith Wharton publică romanul *The Old Maid* ⟨*Fata bătrînă*⟩, din ciclul «Vechiul New York». Concluzia scriitoarei e că falsificarea sentimentelor în numele principiilor puritane poate duce la uciderea morală a unui om, la irosirea întregii sale vieți.
— Cu *The Invisible Woman* ⟨*Femeia invizibilă*⟩, Herbert Quick își încheie trilogia ce înfățișează viața fermierilor din Iowa și din regiunea Canalului Erie, deteriorată de relațiile capitaliste din ajunul sec. 20.
— Maxwell Bodenheim publică romanul *Crazy Man* ⟨*Nebunul*⟩, afirmînd același cinism, aceeași pasiune a paradoxului și același scepticism față de valorile recunoscute, ca și în poeziile sale.
— În tradiția lui Henry James, Anne Douglas Sedgwick scrie romanul *The Little French Girl* ⟨*Mica franțuzoaică*⟩, opunînd standardele morale de pe cele 2 țărmuri ale Canalului Mînecii, demonstrînd anacronismul și ipocrizia moravurilor burgheziei franceze.
— *The Apple of the Eye* ⟨*Lumina ochilor*⟩, roman de Glenway Wescott (n. 1901), sugerează apariția, în patriarhalele așezări din Vestul mijlociu, a unor tendințe firești de reevaluare a standardelor de viață stabilite cu un sec. în urmă de tradiția pionierilor.
— Transformarea mentalității în Vestul mijlociu constituie tema romanului *Country People* ⟨*Oameni de la țară*⟩, de Ruth Suckow (1892—1960).
— Relațiile oamenilor din regiunile izolate cu societatea capitalistă americană, rezistența lor la asaltul noului tip de raporturi sînt urmărite de Wilbur Daniel Steel în romanul *Isles of the Blest* ⟨*Insulele fericiților*⟩, a cărui acțiune e plasată în Noua Anglie.
— Apare romanul *So Big* ⟨*Atît de mare*⟩, de Edna Ferber, povestea unei femei simple care se sacrifică pentru a-și putea crește copilul. Cartea e un amestec de tendințe realiste și de naturalism.
— Percy Marks (1891—1956) publică romanul *The Plastic Age* ⟨*Epoca de plastic*⟩, al cărui subiect se inspiră din viața unei comunități studențești în anii de după război.
— Louis Bromfield (1896—1956), corespondent în Franța al unor ziare newyorkeze, publică *The Green Bay Tree* ⟨*Copacul de la Green Bay*⟩, primul vol. al tetralogiei *Escape* ⟨*Fuga*⟩, înfățișînd eforturile unor indivizi de a-și afirma personalitatea împotriva prejudecăților puritane americane. Romanul e construit pe o intrigă complicată în care relațiile de familie și neliniștea socială generată de dezvoltarea capitalistă sînt, însă, estompate de o viziune convențional-sentimentală.
— Laurence Stallings (1894—1968) scrie romanul *Plumes* ⟨*Pene de podoabă*⟩, întemeiat pe experiența sa de pe frontul primului război mondial, dintr-un unghi realist, comparabil cu acela din literatura lui Remarque.
— Jim Tully publică romanul autobiografic *Beggars of Life* ⟨*Cerșetorii vieții*⟩, dezvăluind lupta familiilor de emigranți care îmbrățișau orice meserie, oricît de umilă, pentru a se salva de înfricoșătoarea sărăcie.

Scanned with OKEN Scanner

1924 — Konrad Bercovici scrie romanul *Iliana*, fantezistă prezentare a vieții țăranilor români.

— Se publică *Billy Budd*, povestire neterminată, găsită în hîrtiile lui Melville. Inspirată din viața marinarilor din sec. 18 opune, ca în atîtea opere ale lui Melville, principiului demoniac al răului inocența, întrupată de un tînăr care, după ce va fi spînzurat pe nedrept, va supraviețui în baladele folclorului marinăresc.

— *A Story Teller's Story* ⟨*Povestea unui povestitor*⟩, narațiune autobiografică de Sherwood Anderson, supranumită de autor „*Povestea călătoriei unui scriitor american prin lumea proprici imaginații și prin lumea faptelor*".

— Ring Lardner publică *How to Write Short Stories* ⟨*Cum se scriu schițele*⟩, portrete de un umor acid ale cîtorva boxeri, jucători de baseball, cîntăreți și alte tipuri americane prin intermediul cărora ironizează viciile sociale, falșii idoli ai „culturii stadioanelor", existența monotonă, banală, a unor oameni lipsiți de idealuri. „Lardner n-a imitat pe nimeni și nimeni nu-i poate reproduce esența literară ... Cu greu se poate găsi un paragraf al lui Lardner care, în acest amestec de prospețime și de ironie, să nu dea la iveală sensurile unei distincții inteligente și ale unui temperament interesant." (Edmund Wilson, în „The Dial", iul. 1924, p. 71)

— Robert McAlmon (1895—1956), scriitor stabilit în Franța, ale cărui cărți exprimau pesimismul nihilist al „generației pierdute", publică *Village: As It Happened Through a Fifteen Year Period* ⟨*Satul. Întîmplările dintr-o perioadă de cincisprezece ani*⟩, schițe influențate de Sherwood Anderson, scrise sub înrîurirea evidentă a lui *Winesburg, Ohio*; subiectul central e efectul deprimant al vieții rurale americane, asupra tineretului.

— A. B. Paine publică *Autobiografia* lui Mark Twain, al cărei manuscris se găsise printre hîrtiile rămase de la scriitor. Paine, care fusese secretarul lui Twain, devenise administratorul proprietății literare a scriitorului.

— Trăsăturile expresioniste sînt, din nou, vizibile în drama *Desire Under the Elms (Patima de sub ulmi)*, a lui Eugene O'Neill. „... Certitudinea puritană se întrupează în același timp într-o tărie de granit a caracterului și într-un *hybris* care precipită finalul tragic. Concluzia, cu exaltarea îndrăgostiților și cu Ephraim îngrozit și zguduit de cele petrecute, dar neclintit în sentimentul lui de posesiune a pămîntului, neagă sordidul și produce un *catharsis* ca într-o tragedie antică. Poate că adevărata figură centrală a dramei e Natura, așa cum o sugerează ulmii din titlu." (Martin S. Day, *History of American literature*, II, 1970, p. 201)

— În același an, la Teatrul din Provincetown, are loc premiera dramei *All God's Chillun Got Wings (Toți copiii lui Dumnezeu au aripi)*, de O'Neill, cu Paul Robeson în rolul principal, în esență, o tragedie a nefericirilor pe care le aduc prejudecățile rasiale. „Orice ar fi vrut să înțeleagă O'Neill prin « intenția reală » a piesei, ceea ce a realizat el este, pentru momentul 1924, o tratare îndrăzneață a problemelor sociale și personale care decurg dintr-o căsătorie între o femeie albă și un negru. În vremea

Scanned with OKEN Scanner

1924 aceea el a putut fi comparat în mod serios cu *Mulatra* (1859) lui Boucicault și cu *Negrul* (1909) lui Edward Sheldon, dar nici una din piesele mai vechi nu a explorat subiectul atît de direct și atît de realist." (Travis Bogard, *Contour in Time*, 1972, p. 193)
— Se reprezintă piesa *What Price Glory?* ⟨*Ce preț are gloria?*⟩, scrisă de Maxwell Anderson în colaborare cu Laurence Stalling, viziune sarcastică a războiului.
— Hatcher Hughes (1883—1945) scrie melodrama *Hell-Bent fer Heaven* ⟨*Prin Iad spre Rai*⟩, al cărei final specula efectele unei ingenioase puneri în scenă înfățișîndu-l pe unul dintre personajele principale care, după ce a aruncat în aer un baraj, este prins el însuși de puhoiul care urcă treptat, aducîndu-i moartea.
— Premiera dramei sentimentale *They Knew What They Wanted* ⟨*Știau ce vor*⟩, de Sydney Howard, povestea unei femei care-și sacrifică dragostea, pentru a rămîne alături de soțul ei infirm.
— Philip Barry scrie *The Youngest* ⟨*Cel mai tînăr*⟩, comedie spumoasă, care ironizează, cu un ascuțit simț al replicii și cu un ochi atent, moravurile și convențiile sociale ale Americii contemporane.
— W. E. B. DuBois publică *The Gift of Black Folk* ⟨*Darurile poporului negru*⟩, studiu de istorie și de sociologie a culturii, care subliniază contribuția civilizației africane la cultura umanității.
— Apare eseul de critică *The Seven Lively Arts* ⟨*Cele șapte arte vii*⟩, de Gilbert Seldes (n. 1893), ziarist din Chicago. Una din primele recunoașteri ale particularităților unor forme specifice de artă, precum cinematograful, banda desenată, muzica de jazz și muzica folclorică a Americii.
— Vol. lui Stuart P. Sherman (1881—1926) *Points of View* ⟨*Puncte de vedere*⟩ consemnează evoluția autorului de la conservatorismul extrem și de la șovinism, la o atitudine liberală. Modificare de atitudine și pentru direcția tradiționalistă a Noului Umanism pe care o reprezenta Sherman.
— Will Rogers, cowboyul scriitor, publică *The Illiterate Digest* ⟨*Rezumatul analfabetului*⟩, maxime și aforisme comentînd cu un umor tăios aspecte ale vieții sociale americane.
— Sub conducerea istoricului literar Henry Seidel Canby, apare la New York « *The Saturday Review of Literature* » ⟨« *Revista de literatură care apare sîmbăta* »⟩. Publicația își va căpăta repede un mare prestigiu datorită comentariilor literare obiective și profunde, precum și rubricilor de teatru, muzică, fotografie, cinema, știință, educație. Între 1936—8, redactorul ei șef va fi Bernard De Voto, apoi George Stevens, iar din 1940, Norman Cousins (cu o scurtă întrerupere de un an, cînd, în 1972, proprietarii revistei vor încerca s-o transforme într-un săptămînal cu un caracter comercial mai pronunțat). Din 1952 își schimbă titlul în « *The Saturday Review* » ⟨« *Revista care apare sîmbăta* »⟩, iar din 1973 — cînd s-a unit cu revista « *World* » ⟨« *Lumea* »⟩, recent înființată de Norman Cousins, demisionat în semn de protest față de noua politică promovată de « *The Saturday Review* » — se va numi « *World Saturday Review* ». Directorul revistei e din nou Norman Cousins care a cumpărat-o în momentul cînd apari-

Scanned with OKEN Scanner

ția ei era amenințată de faliment, semn că publicul prefera seriozitatea formulei mai vechi, spre care s-a întors actualul ei director.
— Primul număr al revistei « *The American Mercury* » ⟨« *Mercurul american* »⟩, înființată de H. L. Mencken și de G. J. Nathan; publicația se declară hotărîtă „să înfățișeze în chip realist scena publică americană". Atitudinea generală e aceea a unui nedisimulat scepticism față de civilizația americană modernă. Vor colabora, printre alții, Theodore Dreiser, Sherwood Anderson, Carl Sandburg, Sinclair Lewis, Edgar Lee Masters. Apare și astăzi.
— La New Orleans se naște Truman Capote.
— Se naște în Harlem, cartierul negrilor din New York, James Baldwin.
— Premiile Pulitzer: Margaret Wilson, *Abilii McLaughlin* (roman); Robert Frost, *New Hampshire* (poezie); Hatcher Hughes, *Prin Iad spre Rai* (dramaturgie).

1925 În vol. *Dionysus in Doubt* ⟨*Îndoiala lui Dionisos*⟩, E. A. Robinson se declară împotriva pragmatismului societății americane pe care îl socotește „dușman al dragostei și-al artei". Concluzia este a unei estetici idealiste care proclamă „desprinderea sufletului artistic" de determinările lui sociale.
— Archibald MacLeish publică poemul narativ *The Pot of Earth* ⟨*Vasul de pămînt*⟩, în care reia motivul unei faimoase legende a încarnării spiritului naturii, din *Creanga de aur*, dar încheie cu o concluzie pesimistă, pe măsura atitudinii sale etice, tipică pentru deznădejdea „generației pierdute".
— Apare *A Draft of XVI Cantos for the Beginning of a Poem of Some Length* ⟨*Proiectul a 16 Cantosuri pentru începutul unui poem de oarecare lungime*⟩, de Ezra Pound. Influența *Odiseii*, (tema necontenitelor rătăciri în căutarea adevărului și a purificării sufletului) se întrepătrunde cu aceea a *Infernului* lui Dante (călătoria prin lume asemănîndu-se cu aceea prin lumea chinurilor) și a *Metamorfozelor* lui Ovidiu, ca idee a permanentei transformări. Eroul poemelor sale este „eroul multiplu", în căutarea sensului adevărat al lucrurilor, venerînd actul creației artistice într-o existență activă și întorcîndu-se spre rădăcinile mitului. Pound îl celebrează pe Sigismundo Malatesta ⟨*Cantos VIII—XI*⟩, personaj al Renașterii timpurii, întrupare a valorilor unui umanism viguros. Stabilind „un centru al ordinii și echilibrului" ⟨*Cantos XII—XIII*⟩, el încheie cu un „ciclu al infernului" ⟨*Cantos XIV—XVI*⟩ în care stigmatizează lumea modernă, datorită căreia „a triumfat principiul anti-creator și anti-artistic".
— Amy Lowell publică vol. de poeme *What's O'Clock?* ⟨*Cît e ceasul?*⟩ care mărturisește consecvența ideilor estetice imagiste ale poetei.
— e.e. cummings (aceasta fiind, de acum înainte, ortografierea numelui său) publică vol. *XLI Poems* ⟨*41 de poeme*⟩ și & ⟨*Și*⟩ în care urmărește să producă, cu ajutorul unor savante aranjamente tipografice, efectul vizual menit să sporească emoția estetică a poemului. Silabele versurilor se întretaie, ritmurile sa-

Scanned with OKEN Scanner

1925 cadate se urmăresc cu greutate, dar efectul final, după descifrarea poemului este de o mare forță de evocare a stărilor de spirit ale poetului.

— Apare un vol. de *Collected Poems* ⟨*Culegere de poeme*⟩, de H. D. [Hilda Doolittle], ilustrînd principiile poetice ale imagismului.

— Sub titlul *Roan Stallion, Tamar, and Other Poems* ⟨*Armăsarul roib, Tamar și alte poeme*⟩, Robinson Jeffers publică o ediție revăzută a vol. din 1924. Tonul pesimist rămîne același, dar noul poem ⟨*Armăsarul roib*⟩ al cărei titlu e introdus în cel al vol. aduce mărturiile unei concepții obscure, ale unui panteism întunecat și ale unui fel de senzualitate mitică, în numele căreia se afirmă imposibilitatea de a deosebi răul de bine.

— Babette Deutsch publică vol. *Honey Out of the Rocks* ⟨*Miere din stîncă*⟩, versuri de un lirism intelectualizat, comentînd uneori cu ironie faptele existenței sociale a Americii moderne.

— Apare vol. de poeme *Color* ⟨*Culoare*⟩ al poetului negru Countée Cullen (1903—46), doctorand la Harvard. Versurile sînt influențate de poezia lui Keats; în ele nu se deslușesc decît arareori ecourile poeziei folclorice a negrilor, spre care se îndreptau mulți poeți americani. „Puține vol. de poezii apărute în ultima vreme au fost atît de pline de miez ... Meșteșugul domnului Cullen e evident, versurile lui sînt clare și muzicale." (Mark Van Doren, în „New York Herald Tribune", 10 ian. 1926, p. 3)

— *The Song of the Indian Wars* ⟨*Cîntecul războaielor cu indienii*⟩, poem epic de I. G. Neihardt inspirat din luptele deceniului al 8-lea al sec. trecut, dintre armatele guvernului federal și indienii din Marile Cîmpii, alungați de pe pămînturile asupra cărora li se recunoscuseră drepturile în tratatele anterioare semnate cu administrația de la Washington. Versurile au o anume grandoare eroică și tragedia primilor locuitori ai Americii e evocată cu o simplitate gravă.

— John V. A. Weaver publică *More In American* ⟨*Din nou în americană*⟩, ciclu de poezii închinat oamenilor simpli din orășelele americane, versuri sentimentale, scrise în dialect.

— *Ballads and Lyrics* ⟨*Balade și poezii lirice*⟩, de Margaret Widdemer, compuse pe un ton sentimental minor.

— Apare vol. *Hesperides*, versuri scrise de Ridgely Torrence în manieră transcendentalistă.

— *Profiles from Home* ⟨*Portrete de acasă*⟩, de Eunice Tietjens, dezvăluie o cunoaștere superficială a realității americane pe care, în pofida versului melodios, a unor imagini surprinzătoare, nu izbutește s-o evoce convingător.

— Chard Powers Smith (n. 1894), poet newyorkez stabilit în Noua Anglie, publică *Along the Wind* ⟨*Purtat de vînt*⟩, schițe delicate ale peisajului rustic, patriarhal, opuse infernului orașelor moderne.

— Poeta newyorkeză Léonie Adams (n. 1899), publică vol. *Those Not Elect* ⟨*Oamenii simpli*⟩, poeme de o intensă sensibilitate și de un intelectualism auster. „Accentul ei e sensibil și straniu, registrul poeziei sale pare a vibra de ecouri ale poeților elizabethani, dar freamătă cu o pasiune lirică în care recunoaștem

Scanned with OKEN Scanner

1925 propriul nostru secol." (Louis Untermeyer, în „New Republic" 25.XI.1925, p. 23); „*Oamenii simpli* e un neobișnuit volum de debut, deși își datorează o bună parte a inspirației poeților clasici metafizici." (Alfred Kreymborg, *Our Singing Strength*, 1929, p. 544) — Genevieve Taggard editează *May Days* ⟨*Zile de Întîi mai*⟩, antologie de lirică socială, la baza căreia stau poemele publicate în revistele progresiste «*The Masses*» și «*The Liberator*». — Apare *The Great Gatsby* (*Marele Gatsby*), roman de F. Scott Fitzgerald, manifest al „generației pierdute", proclamînd ideea imposibilității de a pune de acord idealurile tineretului din epoca postbelică și realitățile aspre ale societății americane pragmatice, ostilă oricărei sensibilități. „Lumea din care și-a ales subiectul e încă prea vastă pentru ca Fitzgerald să-i poată opune propriul univers. Valorile ei sînt prea puternice pentru el și de aceea nu le poate pune împotrivă o civilizație la fel de puternică și să le judece, astfel, cu calm. De aici, o filosofie lacunară și întrucîtva îmbătrînită, asemenea aceleia a Vestului Americii, care-l face să cadă victimă deziluziilor unei societăți căreia îi aparține; el încearcă să-i opună visele de grandoare și nu poate sădi o floare a patosului." (Paul Rosenfeld, *Men Seen*, 1925, p. 222); „Din punct de vedere artistic, a fost un drum lung de la simțul tragic al complexității care se ridică înlăuntrul său în jurul lui 1923, pînă la întruparea acestui simț într-o operă viabilă de artă. Ca romancier, trebuia să creeze un erou, fără îndoială tragic, care să stîrnească admirația și compătimirea cititorului. Acestui scop și-a dedicat viața începînd din 1923. Îl putem vedea cum se luptă pentru atingerea acestui ideal în proiectele succesive ale *Marelui Gatsby*, dar pentru că romanul are doi semi-eroi — Nick gînditorul și Gatsby, cel care acționează — în locul unui singur erou tragic, puterea lui artistică e divizată, devine difuză și nu izbutește să se închege într-o adevărată tragedie." (Henry Dan Piper, *F. Scott Fitzgerald*, 1965, p. 295); „*Marele Gatsby* l-a așezat printre conducătorii moderni ai artelor și totuși el voia să meargă mai departe, să scrie un roman care să fie modelul epocii căutat de Joyce și de Stein și negăsit de Conrad." (Robert Sklar, *F. Scott Fitzgerald, The Last Laocoon*, 1967, p. 291) — Theodore Dreiser publică *An American Tragedy* (*O tragedie americană*), roman bazat pe un autentic caz de omor, petrecut nu demult în New York, și pe care scriitorul îl consideră un simbol al disoluției morale a tineretului american al acelei vremi. „În trăsăturile sale cele mai largi, construcția *Tragediei americane* e la fel de solidă ca aceea a unui depozit de bancă. Romanul e, desigur, foarte lung, dar puține sînt locurile în care construcția să nu fie funcțională, oricum, nici un detaliu al proiectului solid al domnului Dreiser nu suferă... Romanul, ca un întreg, e masiv și impresionant. Nu știu în ce altă operă a prozei americane se poate găsi o tratare mai curajoasă a temei prezentate aici, atît de inteligent, atît de cuprinzător și, *prin urmare*, cu un asemenea adînc efect moral." (Stuart Sherman, *The Main Stream*, 1927, p. 144); „Dificultatea e că naturalismul său meca-

Scanned with OKEN Scanner

nicist îl obligă să selecteze și să manipuleze fapte ale experienței și să nege, prin intermediul naraţiunii sale, că viaţa ar avea vreun sens sau vreo valoare. O asemenea încercare înseamnă sinucidere și cu cît mai consecvent e dusă mai departe, cu atît e mai mult silit domnul Dreiser să-și abată creaţiile și acţiunile lor de la orice calitate și înțeles uman. Cu cît mai victorios e el, cu atît mai nesemnificativă îi devine opera. *Tragedia americană* ... e clădită cu mai multă artă, mai fidelă față de realitate și mai consecvent așezată pe baze naturaliste decît oricare din romanele mai timpurii ale scriitorului și exact din acest motiv ea nu conține nici un element de tragedie în înțelesul legitim al cuvîntului și îi impresionează pe cititorii atenți ca o povestire senzaţională de ziar, lungită mult." (Robert Shafer, în *Humanism and America*, 1930, pp. 165—6); „Cartea aceasta cuprinde ceea ce e mai bun în Dreiser. E o operă epică despre un aspect important al vieții americane, despre crasul ei pragmatism, despre indiferența față de tot ceea ce nu-i strălucire și spectacol, despre lipsa de răspundere față de tineret, despre felul în care ea condamnă, în loc să înțeleagă, despre setea de a pedepsi, în loc de a preveni, despre ipocrizia, sălbăticia, ferocitatea tribunalelor. E mai puțin obiectivism naturalist și mai multă căldură și milă față de oamenii care trăiesc cu asemenea idealuri sărace. E o condamnare fără răutate." (Harlan Hatcher, *Creating the Modern American Novel*, 1935, p. 55); „Povestirea nu introduce noutăți; de fapt, la prima vedere ea pare chiar că nu promite prea mult. Dar în mîna unui scriitor care are căldura sufletească și simțul tragic al lui Dreiser, devine o povestire mare. El a explorat orice mutație posibilă a temei; a cercetat mai profund și a extras semnificații mai largi dintr-o poveste simplă, omenească, decît a făcut-o oricare alt american care a tratat înaintea lui o temă similară." (George Snell, *The Shapers of American Fiction*, 1942, p. 245) — John Dos Passos publică romanul *Manhattan Transfer*, în care evocă existența complexă a New Yorkului, introducînd inovații stilistice, efecte descriptive impresioniste, urmărind simultan destinul mai multor personaje, înfățișate într-o succesiune de scurte episoade dramatice. „Dos Passos *poate* fi, mai mult decît Dreiser, Cather, Hergesheimer, Cabell sau Anderson, părintele romanului umanizat și viu ... nu numai pentru America, ci pentru întreaga lume. Socotesc *Manhattan Transfer* drept un lucru mai important decît tot ceea ce au scris Gertrude Stein sau Marcel Proust, și chiar decît acea făptură uriașă și ciudată, Ulise al lui Joyce. Pentru că domnul Dos Passos poate folosi (și folosește cu abilitate) toată psihologia și tot stilul lor experimental, întreaga lor revoltă împotriva tiparelor epicii clasice. Dar diferența e că Dos Passos e *interesant*." (Sinclair Lewis, în „Saturday Review" 5.XII.1925, p. 361); „Aproape singur între individualiștii anilor '20, printre acei expatriați și exilați plini de talent, Dos Passos a găsit o bază culturală pentru opera lui literară. Această bază a fost teoria marxistă." (Maxwell Geismar, în „The Nation", 14.IV.1956, p. 305)

Scanned with OKEN Scanner

1925 — Apare *Arrowsmith (Martin Arrowsmith)*, roman de Sinclair Lewis. „*Joc și creație* constituie o simplă dihotomie, dar ea rezumă mare parte din ideile și emoțiile lui Lewis, evoluția și regresul lui, ascensiunea și căderea. În contextul a 450 de pagini unde sînt înfățișate obstacolele pe care societatea le ridică împotriva doctorului Arrowsmith și a pasiunii lui pure pentru știință, *joc* și *creație*, par a opune degenerescența cu vitalitatea." (Martin Light, în „University Review", dec. 1963, p. 161)

— *Dark Laughter* ⟨*Rîs negru*⟩, roman de Sherwood Anderson, al cărui erou se silește cu disperare să evadeze din lumea „sterilei civilizații mașiniste", căutînd fericirea printre oamenii simpli. „Lucrul care mă cucerește e sinceritatea profundă, întrebarea serioasă, nedumerită, tragică, pe care o aud pe deasupra rîsului și lacrimilor. E, de fapt, întrebarea pe care literatura americană de-abia a început să și-o pună: « De ce? » ... E acea întrebare profundă, irezistibilă, care a făcut ca literatura rusă să fie ceea ce este. « De ce? De ce? De ce? » se aude în toate cărțile ei ... Ea se aude, de asemenea, în această carte, asemenea unui clopot care-și azvîrle înspăimîntătoarea întrebare spre un cer mut și trezind, primejdios, înlăuntrul individului uman, ceea ce el a dus cu grijă la culcare; poate însuși sufletul lui, cine știe?" (Floyd Dell, *Looking at Life*, 1925, pp. 83—4)

— Edith Wharton publică romanul *The Mother's Recompense* ⟨*Răsplata mamei*⟩, amestec de intrigă mondenă și de solidă analiză a vieții sociale a New Yorkului.

— Apare *The Professor's House* ⟨*Casa profesorului*⟩, roman de Willa Cather, în care se opun pasiunea pentru știință, însoțită întotdeauna de modestie și austeritate, și dragostea pentru lux, mondenitatea sterilă.

— Floyd Dell publică *Runway* ⟨*Fugar*⟩, roman care prezintă, din perspectiva unui intelectual cu vederi radicale (Dell era redactor al revistelor progresiste « *The Masses* » și «*The Liberator* »), deruta tinerei generații din epoca jazzului, revolta ei împotriva convențiilor sociale burgheze și, deopotrivă, a falsei boeme artistice, de multe ori snoabă și suficientă.

— Se publică romanul *The Making of Americans* ⟨*Caracterul americanilor*⟩, scris de Gertrude Stein în 1906—8. Istoria a 3 generații din familia scriitoarei, scrisă într-un limbaj simplu, cu multe fraze recurente, în scopul creării sentimentului unui „prezent prelungit" și a unui „început ce se repetă fără contenire".

— *Barren Ground* ⟨*Pămînt sterp*⟩, romanul lui Ellen Glasgow, este — de fapt — portretul unei fete energice de la țară, care, luptînd împotriva destinului, caută să-i salveze de sărăcie pe cei dragi. S-a spus că ea e o prefigurare a personajului central din *Pe aripile vîntului*, de Margaret Mitchell. „Istoricul unei societăți nu poate să se amestece el însuși în evenimente, pentru că, în acel moment, satira devine imposibilă. Ceea ce vrea să spună că succesul lui Miss Glasgow în operația de transmitere a sîngelui și a ironiei în istoria Virginiei depinde de propria ei putere de a se detașa; și, prea adesea, ea nu se detașează cîtuși de puțin, ci se leagă atît de intens de obiectele care ar trebui

Scanned with OKEN Scanner

supuse ironiei, încît nu mai poate fi nici ironică, nici realistă." (Louis D. Rubin, *No Place on Earth*, 1959, p. 13)

— Ruth Suckow, în *The Odyssey of a Nice Girl* ⟨*Odiseea unei fete frumoase*⟩, creează și ea un tip al fetei care se împotrivește prejudecăților din lumea rurală americană și încearcă să se salveze din acest mediu sufocant.

— Thames Williamson (n. 1894) scrie romanul *Run, Sheep, Run !* ⟨*Fugiți, oilor, fugiți !*⟩, în care demitizează imaginea convențională, idilică, a vieții de la țară. Scriitorul, fiul unor fermieri din Idaho, fugise de acasă la 14 ani, vagabondînd și trăind ca rîndaș la menajeria unui circ, marinar, cioban, reporter, paznic de închisoare. Își luase licența la Harvard și era profesor de engleză la un colegiu.

— Charles G. Norris publică romanul *Pig Iron* ⟨*Fontă*⟩ analiză — cu mijloace predominant naturaliste — a lumii oamenilor de afaceri, a relațiilor antagoniste ale muncitorilor cu această lume.

— *The Black Cargo* ⟨*Încărcătura neagră*⟩, roman de aventuri de J. P. Marquand.

— *Martha*, romanul lui Percy Marks, povestește încercările unei tinere indiene de a-și depăși condiția, de a învinge obstacolele ridicate în calea poporului ei și de a se integra în viața modernă americană.

— DuBose Heyward publică romanul *Porgy*, imagine a vieții sordide din cartierul negrilor din Charleston, luminată de sentimentele simple și sincere ale unor oameni bătuți de soartă. Împreună cu soția sa, Dorothy, Heyward va dramatiza romanul, iar Gershwin va compune faimoasa lui operă, *Porgy and Bess*. „DuBose Heyward, un alb din Charleston, a realizat o pictură plină de prospețime a sufletului negrului din Sud ... Tema din *Porgy* nu e neapărat o temă a vieții negrilor; e o temă generală, plămădită din tradițiile și superstițiile locale." (Lenore G. Marshall, în „The Nation", 16.XII.1925, p. 711)

— Apare romanul *Gentlemen Prefer Blondes* ⟨*Bărbații preferă blondele*⟩, de Anita Loos (n. 1893), roman scris pe un ton amuzant, care ironizează superficialitatea și lipsa de preocupări a unei părți a tineretului vremii, pasionați admiratori ai literaturii sentimentale, convenționale și ai filmelor de aventuri sau erotice.

— Întrucîtva asemănătoare e tema din *The Perennial Bachelor* ⟨*Eternul burlac*⟩, de Anne Parrish (1888—1957), biografie fictivă a unui tînăr pentru care muncește întreaga familie, lui nerămînîndu-i decît grija de a-și aranja o viață luxoasă.

— *Jarnegan*, romanul lui Jim Tully, propune o soluție optimist-moralistă: un tînăr dandy întemnițat pentru că și-a ucis un rival își folosește energia în chip util după eliberarea din închisoare și devine regizor la Hollywood.

— James Boyd (1888—1944) publică romanul istoric *Drums* ⟨*Tobe*⟩, a cărui acțiune se petrece în timpul războiului de independență.

— Apare *The Venetian Glass Nephew* ⟨*Nepotul de sticlă venețiană*⟩, de Elinor Wylie, roman scris într-un stil delicat, o cali-

1925 grafie plină de grație, o decantare subtilă a nuanțelor care evită, însă, orice referire la problemele sociale ale vremii. Un stil care încearcă să învie teoriile estetizante, cărora literatura americană nu le acordase niciodată o prea mare importanță. „Scriitoarea ... și-a creat o lume a ei, clădind — în mijlocul dezolării — o pagodă barocă, sanctuar al viselor rănite și al dorințelor neîmplinite." (James Branch Cabell, în „Virginia Quarterly Review", iul. 1930, p. 340)

— Hemingway publică vol. de povestiri *In Our Time* ⟨*În timpul nostru*⟩, imagini energice, uneori violente, ale vieții în Vestul mijlociu, ale războiului, ale luptelor cu taurii. Capitolele sînt despărțite prin viniete apărute într-o ediție separată, în Franța, în anul precedent. Cele mai multe povestiri sînt centrate în jurul întîmplărilor lui Nick Adams, un alter-ego al scriitorului, ale cărui experiențe din anii copilăriei și ai maturizării sînt descrise cu o mare economie a mijloacelor stilistice. „Ne aflăm în fața unui Hemingway « format », cu o paletă mai mult sau mai puțin completă, abordînd în chip caracteristic datele aproape complet asamblate ale experienței; perioada de ucenicie se încheie prin această teză — exerciții pentru cinci degete." (Earl Rovit, *Ernest Hemingway*, 1963, p. 43)

— La un teatru din Greenwich Village, se reprezintă *The Fountain* ⟨*Izvorul*⟩, dramă de O'Neill, a cărei acțiune, desfășurată în anii imediat următori descoperirii Americii de către Columb, se întemeiază pe dezvoltarea unui simbol poetic, acel al vieții care învinge moartea. „Lipsa fundamentală de articulație a *Izvorului* trebuie căutată adînc, în confuziile concepției dramatice și în misticismul romantic care a inspirat-o." (Frederic I. Carpenter, *Eugene O'Neill*, 1964, p. 98); „Povestea din *Izvorul* e caracteristică. Eroul, capabil de o viziune sensibilă, e transformat de pragmatism într-un monstru fără vlagă, mișcîndu-se — lipsit de suflet — printr-o societate coruptă, departe de lumea căreia îi aparținea în mod natural." (Travis Bogard, *Contour in Time*, 1972, p. 236)

— Premiera piesei *The Moon Is a Gong* ⟨*Luna e un gong*⟩, de John Dos Passos. Folosind mijloace dramatice diverse — cu precădere de factură cubistă și suprarealistă — piesa înfățișează lupta a 2 tineri îndrăgostiți, cu forța opresivă a societății americane contemporane. Finalul, propunînd o soluție optimistă, vede în dragoste puterea capabilă să se opună acestei lumi. În 1926, piesa va fi publicată sub titlul *The Garbage Man : A Parade with Shouting* ⟨*Guncierul. O paradă cu strigăte*⟩.

— Premiera dramei *Processional* ⟨*Imn*⟩, de John Howard Lawson, întemeiată pe procedee scenice abstracte, încearcă să înfățișeze „o simfonie în stil de jazz a vieții americane". „Propunînd o temă largă, această piesă știe să-și disciplineze umorul sardonic, de bună calitate, și să-și echilibreze lucid excesele pasionale care constituie substanța sa necesară." (Thomas H. Dickinson, *Playwrights of the New American Theater*, 1925, p. 313)

— Se reprezintă drama bulevardieră *The Lucky Sam McCarver* ⟨*Norocosul Sam McCarver*⟩, de Sidney Howard.

Scanned with OKEN Scanner

1925 — Premiera dramei sentimentale *The Dunce Boy* ⟨*Prostănacul*⟩, de Lula Vollmer, în care se povestește cu duioșie despre dragostea protectoare a unei mame pentru fiul ei, întîrziat mintal.
— *In a Garden* ⟨*Într-o grădină*⟩, spirituală comedie a lui Philip Barry, ironizînd principiile pedagogice din familia conservatoare americană.
— Premiera dramei *Craig's Wife* ⟨*Soția lui Craig*⟩, de George Kelly, studiu de caracter al unei femei despotice, care prețuiește doar valorile materiale ale vieții, dar — pentru că îi socotește pe cei din jur doar niște instrumente în atingerea scopurilor ei — e părăsită de toți.
— William Carlos Williams publică vol. de eseuri *In the American Grain* ⟨*Temperamentul american*⟩, încercînd să demonstreze, într-un șir de portrete literare, existența unor valori americane tradiționale.
— Cu vol. *Principles of Literary Criticism* ⟨*Principii ale criticii literare*⟩ al teoreticianului literar de origine britanică Ivor Armstrong Richards (n. 1893), se afirmă curentul « Noii Critici » care distinge specificul unei opere literare în semantică, metrică, imagistică, simbol, în tonul, textura, tensiunea lirică sau epică, într-un cuvînt în *materialul de construcție literară*. Noua critică e sursa multor direcții moderne de analiză a operei ca o creație individuală care conține în sine explicația particularităților de expresie literară.
— Victor Francis Calverton publică *The Newer Spirit* ⟨*Spiritul mai nou*⟩ una dintre primele interpretări din perspectivă marxistă ale societății și literaturii americane. „Cartea lui este, după cîte știu, prima încercare serioasă din această țară de a aplica interpretarea marxistă la toate formele gîndirii umane." (Michael Gold, în „The Daily Worker", 30.V.1925)
— *The Autobiography of an Attitude* ⟨*Autobiografia unei atitudini*⟩, de G. J. Nathan, încercare de a justifica estetismul scrierilor sale de critică dramatică.
— Estetismul e apărat și în vol. de eseuri *Red* ⟨*Roșu*⟩, al lui Carl Van Vechten.
— Primul număr al săptămînalului umoristic « *The New Yorker* » ⟨« *Newycrkezul* »⟩, editat de Harold Ross (1892—1951). Revista va publica comentarii sociale ironice despre marele capital, despre fascism, iar unul dintre numerele sale (august 1946, în care John Hersey va tipări un reportaj tragic despre Hiroshima) va fi unul dintre cele mai citite numere de revistă din istoria presei americane. Printre colaboratori: Saul Steinberg, Conrad Aiken, Ogden Nash, Thurber, Dorothy Parker, Edmund Wilson, John Updike. Apare și astăzi.
— La Universitatea din Virginia se publică « *The Virginia Quarterly Review* » ⟨« *Revista trimestrială a Virginiei* »⟩, publicație de orientare liberală, care tipărește comentarii economice și sociale, dar și opere și critică literară. Aici au apărut poeme, proze și articole critice semnate de Allen Tate, Robert Frost, Sherwood Anderson, Thomas Wolfe, Conrad Aiken, T. S. Eliot,

Scanned with OKEN Scanner

E. A. Robinson, precum și ale multor scriitori străini contemporani. Se publică și astăzi.

— Apare «*American Speech*» ‹«*Graiul american*»›, revistă de lingvistică destinată studierii particularităților vocabularului, pronunțării englezei din Statele Unite, a dialectelor locale, a argoului, precum și a limbilor ne-engleze vorbite în America de Nord. Se publică și astăzi.

— Premiera operei *The Garden of Mystery* ‹*Grădina tainelor*› a compozitorului Charles Wakefield Cadman (1881—1946), bazată pe *Fiica lui Rappaccini* (1844), a lui Hawthorne.

— **mai 12** Moare — în urma unei hemoragii cerebrale — Amy Lowell (n. 1874). „Avea un cap frumos pe care-l purta cu semeție, de parcă era mîndră de infirmitatea ei. O inimă pasionată și care se exprima fără ocolișuri. Apoi, boala, imobilitatea, căruciorul și toate celelalte pe care nici o femeie nu le-ar fi putut îndura fără o alterare a conștiinței de sine și cu un simțămînt dureros al paradisului pierdut. Și, totuși, mă îndoiesc să fi cunoscut o maturitate mai plină de vigoare decît aceea a bietei Amy Lowell." (Elizabeth Shepley Sergent, *Fire Under the Andes*, 1927, p. 11); „S-a despărțit complet de egoismul trist al predecesorului ei (James Rusell Lowell — *n.n., D. G.*), de efeminare și de moralismul convențional, pentru că înregistra viața așa cum o știa, nu așa cum scriseseră despre ea poeții precedenți. Amy Lowell e cel dintîi dintre poeții noștri care a știut să tragă foloase de pe urma atît a civilizațiilor de dincolo de Atlantic, cît și a celor de dincolo de Pacific și totuși să rămînă întru totul americană." (S. Foster Damon, *Amy Lowell*, 1935, p. 724); „Figura centrală a vieții poetice din anii '20, dacă nu chiar a literaturii acelei perioade în general, a fost Amy Lowell. Nu atît ca poet, cît ca factor dinamic, împărțind impulsuri de energie oriunde era nevoie de a stîrni interesul și entuziasmul. Un poet bun, un critic erudit și cîteodată insolent, o personalitate bogată și agresivă ar fi devenit în orice epocă un snob ... Trup invalid, mișcîndu-se cu greutate, am văzut-o stînd în casă asemenea unui vultur înlănțuit, tinjînd după aceea ce numea pedanteriile de la Harvard (unde fratele ei era președintele Universității), sau zdrobind cu o lovitură de gheată vreun recenzent căruia-i lipsea cultura și educația și spiritul unui gentleman." (Henry Seidel Canby, *American Memoir*, 1947, pp. 313—4)

— Premiile Pulitzer: Edna Ferber, *Atît de mare* (roman); E. A. Robinson, *Omul care a murit de două ori* (poezie), Sidney Howard, *Știau ce vor* (dramaturgie).

1926 Hart Crane (1899—1932) publică vol. *White Buildings* ‹*Clădiri albe*›, în care se deslușesc deopotrivă ecouri din imagism și din poezia elizabethanilor. Multe poeme mărturisesc însă o puternică notă personală, o suferință intensă, exprimată într-un stil al trecerilor abrupte ale ritmului, în comparații neașteptate. „Domnul Crane are un stil cu totul remarcabil, un stil care e izbitor de original, s-ar spune un stil *mare*, dacă ar exista așa ceva, un stil care să nu se aplice doar la un subiect mare, dar —

Scanned with OKEN Scanner

1926 așa cum se vede — la orice fel de subiect." (Edmund Wilson, în „New Republic", 11.V.1927, p. 320)

— În *Streets in the Moon* ⟨*Străzi în lună*⟩, Archibald MacLeish se dovedește a fi influențat profund de lirica lui Pound, al cărui îndemn la experimentarea unor noi forme poetice e urmat de autor. Atmosfera poemelor e întunecată, mărturisind dezamăgirile tînărului poet confruntat de realitățile lumii postbelice.

— *The Weary Blues* ⟨*Bluesuri obosite*⟩, de Langston Hughes (1902—67), poeme inspirate de ritmurile folclorului negru. „Langston Hughes, deși nu are decît 24 de ani, e de pe acum o personalitate proeminentă în grupul de intelectuali negri care dau Harlemului o viață culturală atît de plină de noblețe ... El e, totuși, un poet individual, nu numai membrul unui grup literar nou și interesant ... În *Bluesuri obosite* el înfățișează stări acute de sentimente, priveliști vii ale mărilor și pămînturilor văzute de tînărul poet în călătoriile lui, ceea ce consider că reprezintă o excepțională zestre poetică. Întotdeauna de un subiectivism intens, pasionat, sensibil la frumusețe și posedînd un admirabil simț muzical, Langston Hughes ne-a dat o carte de debut care marchează începutul unei cariere ce merită pe deplin să fie urmărită." (DuBose Heyward, în „New York Herald Tribune" 1.VIII.1926, pp. 4—5)

— Apare vol. *Dark of the Moon* ⟨*Întuneric de lună*⟩, de Sara Teasdale, a cărui temă erotică, tratată în versuri de o delicatețe sensibilă, apărea întrucîtva anacronică în această epocă, dominată de o poezie mai energică și mai profund introspectivă.

— În *Words for the Chisel* ⟨*Cuvinte pentru daltă*⟩, Genevieve Taggard marchează o apropiere evidentă de versurile poeților metafizici englezi din sec. 17.

— Vol. *Selected Poems* ⟨*Poeme alese*⟩, al lui Lizette Woodworth Reese, readuce în actualitate .viziunea unei poete care evoluase de la lirica victoriană la o poezie mai nuanțată, caligrafiată cu delicatețe.

— e.e. cummings publică vol. de versuri *is* 5 ⟨*e* 5⟩, comentarii dureroase ale ororilor războiului, compuse într-un stil mai limpede, mai puțin încifrat decît acela al vol. din 1925 *(41 de poeme, Și)*.

— Robert McAlmon publică vol. de versuri *The Portrait of a Generation* ⟨*Portretul unei generații*⟩, profesiune de credință a unui tineret dezamăgit, pesimist, dezorientat.

— Apare *Fiddler's Farewell* ⟨*Lăutarul își ia rămas bun*⟩, de Leonora Speyer, versuri scrise într-un limbaj poetic energic, uneori criptic, comentînd cu un umor fin reacțiile psihologieifeminin

— *I Sing the Pioneer* ⟨*Îl cînt pe pionier*⟩, de Arthur Guiterman (1871—1943), ziarist din New York, vol. de versuri în care legendele istoriei americane sînt tratate cu umor.

— După mai mulți ani în care publicase articole de critică literară și dramatică în ziarele și revistele newyorkeze, Dorothy Parker (1893—1967) tipărește vol. *Enough Rope* ⟨*Frîu liber*⟩, poeme cu o atitudine ușor satirică, compuse cu o evidentă preocupare pentru concizie. Unele versuri, însă, ating note mai grave, comentînd caustic dispariția idealurilor tinerei generații,

Scanned with OKEN Scanner

1926 căreia i se opune o societate cinică. „Dorothy Parker își prezintă micul ei spectacol ca și cum ar fi un circ: plesnește din bici și elefantul glumelor sale, cu toate cele patru picioare, sare într-o băltoacă de veselie; fete îmbrăcate în roz descriu în aer savante figuri geometrice ... Dorothy Parker a început să scrie în stilul domnișoarei Millay și și-a croit apoi un drum propriu. Edna Millay rămîne, din punct de vedere liric, desigur, superioară domnișoarei Parker ... Dar sînt unele tonalități care fac ca Dorothy Parker să fie mai concentrată, așa cum e whiskyul în comparație cu șampania." (Genevieve Taggard, în „New York Herald Tribune", 27.III.1927, p. 7)

— William Faulkner publică romanul *Soldiers' Pay* ⟨*Răsplata soldaților*⟩, tragică dezbatere a egoismului și a lipsei de înțelegere a burgheziei americane față de cei întorși de pe front. Cartea reconstituie atmosfera orașului de provincie, întemeiată pe prejudecăți, pe un puritanism ipocrit și realizează cîteva portrete psihologice de mare finețe a analizei. „Primul război mondial a fost nu numai o mare experiență pentru Fitzgerald, Dos Passos, Cummings, Wilson, el a fost, de asemenea, o școală a scrisului, care a învățat de la una dintre cele mai faimoase școli ale scrisului, cea franceză. Faulkner, care n-a aparținut acestui grup și care și-a trăit experiența războiului într-un avion vechi al Corpului Regal Aerian al Canadei nu și-a modelat *Răsplata soldaților* după exemplul clar al prozei franceze. Și 1917—1918 i s-a părut întotdeauna lui Faulkner mai puțin semnificativ decît 1861—1865." (Alfred Kazin, *Bright Book of Life*, 1973, p. 13)

— *The Sun Also Rises (Fiesta. Soarele răsare, soarele apune)*, romanul lui Ernest Hemingway, exprimă profunda deziluzie a generației de intelectuali americani de după război. Titlul cărții e preluat dintr-un pasaj de întunecat pesimism al *Ecleziastului*. „*Soarele răsare, Soarele apune*, l-a aruncat, în cîteva săptămîni, pe Hemingway, din regiunile obscure ale speranței literare în lumea notorietății best-seller-ului ... Romanul și-a dobîndit un « *succès de scandale* » al unui « *roman à clef* », plutind pe un « *vin ordinaire* ». O mulțime de oameni îl citeau, mulțumindu-se cu el, în loc să călătorească în străinătate. Pe alocuri, era — deliberat — monoton. Uneori, această monotonie e aducătoare de succes și devine interesantă. Nota cea Nouă în literatura americană fusese atinsă." (Robert Littell, în „New Republic", 10.VIII.1927, pp. 303—4); „*Soarele răsare* ... e discutat de obicei ca o carte despre zădărnicia vieții pe care o portretizează. Importanța ei rezidă în metoda portretistică a lui Hemingway. El nu se preocupă de emoții; se ferește de gîndirea introspectivă. Îl interesează mai ales limbajul și acțiunile personajelor; impresiile senzoriale sînt cele care umplu cartea ... Hemingway s-a mulțumit să schițeze cu o uimitoare claritate și cu savoare adevăratele sentimente ale celor mai vii contemporani ai săi care se îndreaptă spre experiență activă." (Arthur Dewing, în „North American Review", oct. 1931, pp. 366—7); „*Soarele răsare* e ... *Tărîmul pustietății* al lui Hemingway și Jake e Regele-pescar (personaj din *Tărîmul pustietății* al lui T. S. Eliot — *n.n., D. G.*)

Scanned with OKEN Scanner

 a lui Hemingway. Aceasta poate fi doar o coincidență, deși romancierul citise poemul, dar încă o dată protagonistul devenea neputincios și tărîmul său devenea steril. Londra lui Eliot e Parisul lui Hemingway unde viața spirituală e atît de săracă ... « Ce ne rămîne de făcut? » e permanenta întrebare și răspunsul e, din nou, « Nimic ».“ (Philip Young, *Hemingway*, 1952, pp. 59—60)

— *The Romantic Comedians* ⟨*Actorii romantici*⟩, roman de Ellen Glasgow, e — în același timp — o comedie de moravuri și o alegorie a opoziției dintre tendințele noi, vizibile în viața Sudului, și forțele conservatoare. „În toate romanele sale, sîntem conștienți că se află cineva care observă cu atenție spiritul etic. Etica e cea a scriitoarei înseși, tolerantă din fire, intolerantă față de ipocrizie și de impostură, conștiința ei fiind la fel de profund morală ca aceea a lui George Eliot ... Își construiește acțiunea lăsînd să se vadă clar cum se răzbună Timpul.“ (Stuart Sherman, *Critical Woodcuts*, 1926, p. 79)

— Thornton Wilder publică romanul *The Cabala*, în care descrie într-un stil construit cu o remarcabilă dozare a efectelor psihologice, experiențele unui tînăr intelectual american, descoperind corupția morală a aristocrației italiene. În același timp, el își dă seama și de sterilitatea doctrinei puritane și i se relevă că unica forță capabilă să supraviețuiască în această epocă de derută e umanismul antichității.

— Apare *Early Autumn: A Story of a Lady (Toamnă timpurie. Povestea unei doamne)*, de Louis Bromfield, roman care urmărește destinul unei vechi familii dintr-un orășel industrial din Massachusetts ce nu izbutește să se desprindă de tradițiile puritane. Cartea cuprinde numeroase recursuri naturaliste și elemente ale romanului monden.

— În Germania se publică romanul *The Deadh Ship (Vasul morții)*, de B. Traven, pseudonim al unui scriitor încă neidentificat. Se presupune că numele său adevărat ar fi fost Berik Traven Torsvan și că s-ar fi născut la Chicago în 1890, din părinți veniți din Suedia, că ar fi fost activist al organizațiilor progresiste, că ar fi fost în Germania în timpul primului război mondial și că — prin anii '20 sau '30 — s-ar fi stabilit în Mexic.

— Carl Van Vechten publică *Nigger Heaven* ⟨*Raiul negrilor*⟩, roman inspirat din viața Harlemului. Cartea se declară împotriva prejudecății potrivit căreia cartierul newyorkez al negrilor ar fi reprezentat o entitate socială lipsită de stratificări și demonstrează că și înlăuntrul acestei lumi a oropsiților se constituiau grupări cu interese sociale contradictorii, reflectînd întreaga structură a societății americane.

— *Her Son's Wife* ⟨*Soția fiului ei*⟩, romanul lui Dorothy Canfield, examinează relațiile de familie în societatea modernă americană, cu mijloace artistice tradiționale realiste.

— Elizabeth Madox Roberts (1886—1941) publică romanul *The Time of Man* ⟨*Veleatul omului*⟩, în care viața fermierilor din Sud e descrisă cu mult dramatism, demitizată cu un violent simț polemic care pare a-l prevesti pe Steinbeck. „Am comparat

Scanned with OKEN Scanner

1926 acest roman cu tetralogia polonezului Reymont și, fără să luăm seama la dimensiunile ei reduse, cartea domnișoarei Roberts nu are mult de suferit de pe urma comparației. Asemenea lui Reymont, domnișoara Roberts pare cufundată cu totul în materialul epic și capabilă să-l folosească cu o libertate care sugerează mai curînd o experiență intimă decît orice documentare laborioasă. Mai mult, ea are să datoreze foarte puțin oricărei școli de proză care s-a preocupat de prezentarea vieții provinciei americane. Tonul e original, plin de forță și — fără să cadă vreodată în sentimentalism — tandru. "(Joseph Wood Krutsch, în „Saturday Review", 28.VIII. 1926, p. 69)

— *Gypsy Down the Lane* ⟨*Țiganul din josul uliței*⟩, romanul lui Thames Williamson, reia tema preferată a scriitorului, aceea a vieții aspre a fermierilor americani, descrisă cu mijloacele romanului realist.

— *Brawnyman* ⟨*Voinicul*⟩, de James Stevens (n. 1892), roman semi-autobiografic a cărui acțiune e proiectată pe fundalul peisajului din Nord-vestul Statelor Unite, descris cu un simț romantic al fantasticului și grandiosului.

— Elinor Wylie publică romanul fantezist *The Orphan Angel* ⟨*Îngerul orfan*⟩, care-l imaginează pe Shelley salvat din furtună de o corabie americană și adus în Statele Unite, unde marele poet englez e decepționat de pragmatismul vieții pionierilor.

— *Teeftallcw*, roman de T. S. Stribling, e o descriere sumbră a vieții din regiunile rurale ale Vestului mijlociu.

— Esther Forbes (1891—1967) scrie romanul *O, Genteel Lady!* ⟨*O, ce doamnă bine!*⟩, a cărui eroină se răzvrătește împotriva convențiilor puritane din Bostonul sec. 19.

— *Shot Towers* ⟨*Turnuri împușcate*⟩, de John T. McIntyre, roman în manieră dickensiană, prezentînd viața citadină și cea rurală în America sec. trecut.

— *The Love Nest, and Other Stories* ⟨*Cuibul dragostei și alte povestiri*⟩, de Ring Lardner, scris în stilul limbii vorbite, relevă cu umor amarele decepții ale micului burghez, ipocrizia vieții ordonate după dogmele puritane.

— *Show Boat* ⟨*Teatrul plutitor*⟩, nuvelă romantică de Edna Ferber, inspirată din viața actorilor care, în sec. trecut, dădeau spectacole pe bărcile ancorate la malul rîurilor, în dreptul marilor orașe, mai ales în Vestul mijlociu.

— Povestirile din vol. *Iowa Interiors* ⟨*Interioare din Iowa*⟩, de Ruth Suckow, descriu viața de familie, monotonă, apăsătoare, din orașele și de pe fermele din regiunea Marilor Lacuri.

— Percy MacKaye publică *Tall Tales of the Kentucky Mountains* ⟨*Povești populare din munții din Kentucky*⟩.

— Premiera dramei *The Great God Brown (Marele zeu Brown)* de O'Neill, cu o acțiune complicată, întemeiată pe simbolul măștii pe care o poartă oamenii, ascunzîndu-și adevărata personalitate. „*Marele zeu Brown* a devenit faimos pentru modul îndrăzneț în care folosea măștile pentru a sugera personalitățile antagonice ale fiecărui erou al piesei. Mai demult, *Maimuța păroasă* picta măști ca să sugereze *fețele* artificiale ale oamenilor

Scanned with OKEN Scanner

1926 trăind în *Societate*... Dar în *Marele zeu Brown* toate personajele poartă măşti în scopul sublinierii contrastului între fiinţa lor exterioară, socială şi cea lăuntrică, particulară. Şi această nouă folosire a măştilor sugera trăsături psihologice mai complexe decît acelea din dramele anterioare. Dar nefericirea stă în ambiguitatea folosirii măştilor ... Dacă e adevărat că pare strălucitor, e tot atît de adevărat că, din punct de vedere dramatic, generează confuzii. Manipularea unui număr atît de mare de măşti tinde să devină un simplu hocus-pocus." (Frederic I. Carpenter, *Eugene O'Neill*, 1964, p. 11)

— Edmund Wilson publică *Discordant Encounters* ⟨*Întîlniri discordante*⟩, vol. de dialoguri şi scenete al căror subiect e, cu precădere, viaţa newyorkeză.

— *The Drums of Oude* ⟨*Tobele de pe Oude*⟩, vol. de piese într-un act inspirate din luptele primului război mondial pe care autorul, Austin Strong (1881—1952), îl prezintă ca pe un eveniment lipsit de glorie.

— Sidney Howard scrie *Ned McCobb's Daughter* ⟨*Fiica lui Ned McCobb*⟩, melodramă a cărei eroină înfruntă necinstea, personificată de soţul şi de cumnatul ei, şi o învinge, rămînînd să-şi crească în pace copiii. Unele scene oferă o imagine realistă a vieţii satului din Noua Anglie.

— Are loc premiera dramei *The Silver Cord* ⟨*Funia de argint*⟩, de Sidney Howard, poveste a dragostei dominatoare, aproape bolnăvicioase a unei mame faţă de fiii săi, cărora e pe cale să le anihileze orice încercare de a obţine fericirea. „Cu toate că atît *Fiica lui Ned McCobb*, cît şi *Funia de argint* sînt, în sensul cel mai exact al cuvîntului piese scenice, ele au o distincţie stilistică prin care dobîndesc o viaţă literară independentă. Paginile lor miros a vopsea groasă de ulei, dar nu sînt mînjite cu ea şi de aceea nu au de ce să se teamă de lumina rece a tiparului. În formă tipărită, ele îşi păstrează caracterul, datorită nu numai flerului cu care Sidney Howard construieşte acţiunea şi personajele, dar şi stilului viguros şi viu care marchează dialogul." (John Mason Brown, în „Saturday Review", 2.VII. 1927, p. 940)

— Premiera dramei *In Abraham's Bosom* ⟨*În sînul lui Avram*⟩, alcătuită de Paul Green (n. 1894), din 2 piese ale sale mai vechi: *Your Fiery Furnace* ⟨*Cuptorul tău fierbinte*, 1923⟩ şi *In Abraham's Bosom*, 1924, al căror subiect este inspirat de viaţa negrilor şi de conflictele rasiale violente din Carolina de Nord. „*În sînul lui Avram* e una dintre cele mai frumoase şi mai tragice drame moderne... Autorul află în tragedie modalitatea de manifestare a omului care trăieşte în chipul cel mai intens cu putinţă şi intensitatea setei sale de viaţă nu e potolită cu nimic din cîte îi oferă viaţa." (Barett N. Clark, în „Theatre Arts", oct. 1928, pp. 734—5)

— Philip Barry scrie fantezia dramatică *White Wings* ⟨*Aripi albe*⟩, în care tratează, cu mijloacele comicului, conflictul dintre progresul tehnic şi prejudecăţile patriarhale, optînd evident pentru cel dintîi.

Scanned with OKEN Scanner

1926 — *The Shanghai Gesture* ⟨*Întîmplare la Shanghai*⟩, melodramă naturalistă a dramaturgului newyorkez John Colton (1889—1946). Vrînd să creeze o variantă modernă a *Medeei*, autorul nu depășește senzaționalul și sentimentalismul.

— Pornind de la intenția de a scrie o carte pentru copii, Carl Sandburg o dezvoltă pînă la proporțiile unei ample biografii literare: *Abraham Lincoln*: *The Prairie Years* ⟨*Abraham Lincoln. Anii din prerie*⟩. Lincoln a fost personalitatea ale cărei idealuri au fost întotdeauna admirate de scriitor. „E o biografie scrisă de un poet, căutînd în Lincoln-omul, geneza lui Lincoln-mitul. Sandburg îl concepe pe Lincoln nu atît ca pe un produs al eredității, cît al mediului. În mijlocul atmosferei rurale din Vestul mijlociu, al începutului secolului al XIX-lea, un om — unind slăbiciuni umane și extraordinare posibilități — a fost modelat într-o figură grandioasă. Opoziția fantastică dintre teluricul primordial și exaltarea spirituală reprezenta acea tensiune care mocnea în Lincoln, dar — în același timp — se armoniza pentru a-l face un reprezentant și un conducător al poporului." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1970, p. 135)

— Apare *The Copeland Reader* ⟨*Lecturile lui Copeland*⟩, antologie a literaturii progresiste americane editată de Charles Townsend Copeland (1860—1952), profesor la Harvard, ale cărui prelegeri influențaseră viziunea unor scriitori și critici aparținînd mișcărilor de stînga, precum John Reed, Dos Passos, Malcolm Cowley.

— În *Composition as Explanation* ⟨*Compoziția ca explicație*⟩, Gertrude Stein își adună conferințele ținute în anii precedenți la Oxford și Cambridge. Ideea fundamentală a cărții e aceea că expresia literară nu reflectă o idee generală, universală, ci o experiență profund personală.

— Lewis Mumford publică *The Golden Day* ⟨*Ziua împlinirii*⟩, încercare de a analiza viața americană în relație cu literatura creată de ea, îndeosebi cu cea romantică.

— *Critical Woodcuts* ⟨*Xilogravuri critice*⟩, de Stuart P. Sherman, vol. de analize critice exprimînd punctul de vedere al Noului Umanism deși „complexul activităților umane" cu care încearcă să pună în relație literatura se dovedește a fi o noțiune generală, fără o determinare istorică precisă.

— În *Edgar Allan Poe*: *A Study of Genius* ⟨*Edgar Allan Poe. Studiu despre un geniu*⟩, Joseph Wood Krutch (1893—1970) întreprinde prima cercetare de largi proporții a biografiei spirituale a unui scriitor american, pornind de la premisele psihanalizei.

— Max Eastman publică *Marx, Lenin, and the Science of Revolution* ⟨*Marx, Lenin și știința revoluției*⟩, eseu politic în care demonstrează inevitabilitatea pieirii societății capitaliste.

— *Notes on Democracy* ⟨*Note despre democrație*⟩, de H. L. Mencken în care atacă violent societatea americană, egoismul și patima proprietății, legile și religia, în general toate instituțiile menite să apere capitalismul, dar punctul de vedere susținut de Mencken este acela al unei elite definite în spiritul lui Nietzsche.

Scanned with OKEN Scanner

— Ziaristul Mark Sullivan (1874—1952) publică *Our Times: The United States, 1900—1925* ⟨*Vremurile noastre. Statele Unite, 1900—1925*⟩, relatare amănunțită a evenimentelor vieții americane din această perioadă. Lucrarea, care va apărea în 6 vol. (vol. 6, în 1935) va contribui la modelarea conștiinței liberale a unei părți a opiniei publice din SUA.

— Se publică vol. lui J. J. Audubon *Delineation of American Scenery and Character* ⟨*Descriere a peisajului și caracterului american*⟩, una dintre cele mai complete descrieri ale priveliștilor Americii din prima jumătate a sec. trecut.

— Ia ființă primul „club de carte" din America, « Book-of-the -Month Club » ⟨« Clubul Cărții-lunare »⟩, cu 4 750 de membri. (În 1976 va ajunge la 1 650 000 membri.) În 1970, vor funcționa circa 35 de cluburi de acest fel, multe dintre ele specializate (cărți literare, de artă, istorie, psihologie, istorie militară, literatură polițistă, științifico-fantastică, astrologie, cărți de bucate etc.). Consecințele dezvoltării acestor cluburi au fost îndelung discutate: concluzia celor mai mulți sociologi ai culturii e că, pe de o parte, ele au dus cartea în regiuni pînă atunci sărace în librării și biblioteci; dar, pe de altă parte, au introdus forme standard de difuzare, au răspîndit cărți de valoare îndoielnică, excluzînd altele, uneori mai bune.

— Premiile Pulitzer: Sinclair Lewis, *Martin Arrowsmith* (roman), distincție declinată de Lewis; Amy Lowell, *Cît e ceasul?* (poezie); George Kelby, *Soția lui Craig* (dramaturgie).

1927 Carl Sandburg publică *The American Songbag* ⟨*Traista cu cîntece americane*⟩, antologie cuprinzînd aproape 300 de piese folclorice, culese de poet în drumețiile sale prin țară. Cele mai multe versuri ale acestei culegeri de poeme compuse de fermieri, muncitori din industrie, hoinari, erau publicate acum pentru întîia dată și îngăduiau formarea unei imagini mai complete a folclorului modern din Statele Unite.

— Apare antologia de lirică a negrilor *Caroling Dusk* ⟨*Amurgul care cîntă colinde*⟩, îngrijită de Countee Cullen. În același an, poetul newyorkez publică vol. de versuri *Copper Sun* ⟨*Soare de aramă*⟩ și *The Ballad of the Brown Girl* ⟨*Balada fetei brune*⟩, compuse sub înrîurirea lui Keats; poemele sînt plasate într-un spațiu abstract și nu reflectă violentele ciocniri rasiale ale vremii.

— E. A. Robinson publică *Tristram* ⟨*Tristan*⟩, narațiune dramatică în versuri albe, ultima parte a trilogiei inspirate de povestirile ciclului « Cavalerilor Mesei Rotunde ». „Emery Neff și alți critici socotesc poemul lui Robinson drept cea mai bună povestire despre Tristan scrisă în limba noastră, din cauza felului în care e înfățișată ezitarea eroului între cele două Isolde — cea dintîi tandră, și ca urmare uitată cu ușurință, cealaltă rece și indiferentă, deci stîrnind dorințele dureroase ale inimii. Remarcabilă, de asemenea, caracterizarea regelui Mark și a Isoldei de Bretania; ei sînt siliți să asiste la pierderea irecuperabilă a tot ce le e drag și să caute în interiorul sufletului o picătură de mîngîiere și de tărie." (Charles A. Spenner, în „Newsweek",

Scanned with OKEN Scanner

1927 23/1932, p. 67); „*Tristan* ne îndeamnă să privim cu ochi critic operele similare ale lui Tennyson, Arnold, Swinburne și Hardy. Poate că vechile povești vor oferi fiecărui secol viitor înțelesuri noi. Poate că admirația ne este sporită de familiarizarea cu problemele moderne care-i confruntă [pe îndrăgostiții din povestirile ciclului arthurian — *n.n., D.G.*]. În orice caz, îndrăgostiții sîntem noi înșine, tulburările sînt ale noastre. Pentru că unitatea acestor poeme rezidă nu în Camelot, ci în tema poetului, studiul plin de dezamăgiri al dilemelor dragostei romantice... Robinson (și criticii încă mai mult decît poetul... consideră *Tristan* ca fiind adevărata lui capodoperă. Scris cu «precipitare», el pulsează cu o energie care lipsește în *Merlin* și cu un extaz neabătut, care era negat în *Lancelot*. Uitarea de sine cu care poetul se lasă în voia pasiunii contrastează puternic cu argintiul cenușiu al operelor sale timpurii." (Stanley T. Williams, în: Robert E. Spiller, Willard Thorp et al. *Literatury History of the United States*, 1964, pp. 1167—68); „Respingînd licoarea magică din povestea tradițională a lui Tristan și a Isoldei ca pe « o fiertură imposibilă și cu totul inutilă », Robinson s-a hotărît să povestească tragedia în termeni pur umani urmînd, într-o bună măsură, relatarea lui Malory. Aici, ca nicăieri mai înainte, Robinson oferă un plîns liric pentru o pasiune ce începe să se stingă. Vorbind în limbajul timpului său, el folosește tehnicile psihologiei analizînd covîrșitoarea atracție exercitată de perechea centrală a poemului." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 122)

— John Crowe Ransom publică vol. de versuri *Two Gentlemen in Bonds* ⟨*Doi gentilomi în temniță*⟩. „Poetul nu-și poate rezolva problema (relația artistului cu societatea ordonată și dezordonată în mijlocul căreia se întîmplă să trăiască), printr-un simplu act de voință; dar poate încerca realizarea unui fel de echilibru care (deși se află în luptă cu sine însuși) să-i permită a-și continua opera fără a renunța la propria onestitate. Analiza va arăta că majoritatea poemelor lui Ransom sînt obiectivări ale acestei mici drame interioare. Aceste poeme nu sînt numai comentarii, oricît de spirituale, asupra naturii și comportării lumii exterioare." (Robert Penn Warren, în „Poetry", mai 1930, p. 111); „Nici o navă împodobită cu steaguri nu apare la orizontul poetului; nici un fel de ciudățenii, omenești sau zoologice, cu excepția actorilor într-o alegorie ocazională; nici o scînteietoare culoare tropicală, nici un fel de zurgălăi sunători sau de arlechinade nu pătrund în teatrul acesta... Ironia e elementul cel mai important al poeziei sale... El restrînge limbajul la formulări simple, lucide... E o infuziune de umor în reflecțiile filosofice care temperează tonul solemn al poemelor." (Elizabeth Drew, *Directions in Modern Poetry*, 1940, pp. 77—8)

— Vol. de versuri *The Bare Hills* ⟨*Dealurile sterpe*⟩, de Yvor Winters, relevă calitățile expresiei lapidare pe care poetul le cerea poeziei moderne. „Poezia lui e sterilă, cenușie și aspră... E rece, cu acea răceală arzătoare a gheții." (Babette Deutsch, în „Bookman" iun. 1928, p. 441)

Scanned with OKEN Scanner

1927 — Robinson Jeffers publică povestirea în versuri albe *The Women at Point Sur* ⟨*Femeile de la Point Sur*⟩. Proclamînd ideea necesității omului de a-și elibera gîndirea din universul egocentrist, poetul se opune și nihilismului moral „care poate să ducă la naufragiul umanității". Scopul suprem al omenirii e „descoperirea adevărului". „Jeffers e un poet important datorită pasiunii și demnității gîndirii sale. În întreaga lui operă se dezvăluie un filon de noblețe care nu-i altceva decît reflectarea propriului său caracter. El a suferit (și suferă încă) și, drept rezultat, multe versuri ale sale sînt prea chinuite și se citesc cu durere... Dar nimeni nu poate contesta onestitatea simplă, directă și pasiunea pentru adevăr implicite în toate scrierile lui Robinson Jeffers." (Lawrence Clark Powell, *Robinson Jeffers*, 1940, p. 210)

— Don Marquis publică satira în versuri *archy and mehitabel*, ale cărei personaje sînt archy, gîndacul de bucătărie, poet modernist pentru că nu poate folosi clapa majusculelor de la mașina de scris, și pisica mehitabel, a cărei deviză e *„toujours gai"* („veșnic vesel"). Aventurile lor îi prilejuiesc autorului un comentariu ironic, din perspectivă conservatoare, a vieții literare din America. „Archy a scris una dintre biografiile remarcabile ale anului. Nu i-a fost ușor, așa cum știe jumătate din lume: fiecare cuvînt bătut la mașină de înțeleptul gîndac înseamnă un efort îngrozitor... mehitabel, vesela pisică, e prezentată așa cum ne-au înfățișat-o cronicile din ziarele « *The Sun* » și « *The Tribune* », unde Don Marquis a contribuit în chip considerabil la înveselirea națiunii." (Charles Poore, în „The New York Times", 26. nov. 1933, p. 12)

— Jean Starr Untermeyer (n. 1886) publică *Steep Ascent* ⟨*Urcuș pieptiș*⟩, versuri de o austeritate clasicizantă.

— *The Tall Man* ⟨*Omul înalt*⟩, vol. de versuri al lui Donald Davidson (1893—1968), profesor din Tennessee, exprimă punctul de vedere al școlii regionalismului literar.

— Se publică un alt vol. de versuri regionaliste, inspirate de viața regiunilor din Sud-vest: *Fandango: Ballads of the Old West* ⟨*Fandango. Balade din Vestul de odinioară*⟩, de Walter Stanley Campbell (1887—1957), învățător din Oklahoma.

— James Weldon Johnson publică *God's Trombones* ⟨*Tromboanele lui Dumnezeu*⟩, versuri candide, compuse în spiritul folclorului negru.

— George Dillon (1906—68), student al Universității din Chicago, redactor al revistei « *Poetry* » publică *Boy in the Wind* ⟨*Un băiat dus de vînt*⟩, versuri de o muzicalitate catifelată, după exemplul simbolismului francez.

— Audrey Wurdemann (1911—60), elevă de liceu din Seattle, publică *The House of Silk* ⟨*Case de mătase*⟩, versuri de o delicatețe fragilă, manieriste.

— Apare *The Wheel in Midsummer* ⟨*Roata în mijlocul verii*⟩, de Janet Lewis, soția lui Yvor Winter. Poeme scrise într-un stil clasicist, mărturisind aspirația spre claritate și echilibru.

— *Oil!* ⟨*Petrol!*⟩, roman de Upton Sinclair, inspirat de marile scandaluri financiare din timpul administrației Harding (1921—

Scanned with OKEN Scanner

1927 23); tranzacțiile necinstite ale monopolurilor, mituirea funcționarilor publici, oprimarea muncitorilor sînt înfățișate ca niște urmări firești ale sistemului capitalist, ce nu pot fi înlăturate decît de socializarea industriei. „Intensitatea violentă și lipsită de umor din capodopera de tinerețe a lui Upton Sinclair, *Jungla*, a cedat aici locul unui stil mai matur... și unei curiozități pe care și-o satisface observînd cu atenție bogăția și multilateralitatea peisajului american, desfășurat în toate planurile sociale. Upton Sinclair e un adevărat romancier, și romanul său de față constituie una dintre cele mai importante împliniri în direcția descoperirii Americii contemporane de către literatura noastră." (*Floyd Dell*, în „New York Herald Tribune", 12 iun. 1927, p.7); „Upton Sinclair s-a consacrat propriei sale misiuni. E un viteaz și, în chip agitat și spectaculos, un luptător împotriva oprimării." (Walter Lippmann, în „Saturday Review", 3 mart. 1928, pp. 642—3)

— Sinclair Lewis scrie romanul *Elmer Gantry*, satiră vehementă împotriva ipocriziei și a concepțiilor retrograde ale clerului diferitelor congregații americane. Atitudinea anti-scientistă a bisericii protestante din timpul faimosului „proces al maimuțelor", din 1925 (în cursul căruia un profesor din Tennessee a fost condamnat pentru că susținea teoria darwinistă a evoluției), i-a furnizat lui Lewis cadrul real al romanului. „Cele patru sau cinci romane importante ale sale reținu, chiar și astăzi, atenția prin veselul lor caracter sinistru, și, dacă *Elmer Gantry* nu e în nici un fel cea mai reușită operă a lui Lewis, sînt multe romane americane mai bune pe care le-am lăsa cu dragă inimă la o parte pentru această carte. Într-un chip ciudat, indirect, arta americană ar fi mai săracă dacă n-ar exista astfel de cărți lipsite de artă." (Marius Bewley, în „Hudson Review", Spring 1962, p. 143)

— Apare *The Bridge of San Luis Rey (Puntea Sfîntului Ludovic)*, roman de Thornton Wilder. „Înainte de a-l citi, sîntem îndemnați să credem că e unul dintre acei scriitori contemporani a căror origine pare a fi literatura ultimului deceniu al secolului trecut; că e, pur și simplu, un «stilist», un alt admirator pătimaș al «frumuseții», că vom afla în el doar un scriitor agreabil sau prețios; dar cînd începem să-l citim, se dovedește că Wilder e ceva cu totul diferit. E înzestrat, fără îndoială, cu acea «calitate de a fermeca» despre care Saintsbury spunea că Balzac n-o avea, dar că Gérard de Nerval o stăpînea. Dar Wilder e mai consistent, mai tăios, mai precis... Are un tăiș, care e propriu artei lui și care nu e niciodată incompatibil cu știința de a decanta realul." (Edmund Wilson, în „New Republic", 8 aug. 1928, p.304); „*Puntea Sfîntului Ludovic* poate fi sacrificată fără vreo pierdere... Fatalismul ei pare trivial și chiar incorect... Și opera e viciată de acea superficială cochetărie cu misticismul care apasă asupra *Punții*." (Kenneth Burke, în „Bookman", aug. 1929, p. 562); „Domnul Wilder a fost ignorat pe nedrept de criticii literari, serioși... E un umorist care știe să releve seriozitatea evenimentelor comice, un scriitor satiric care-i iubește pe oameni. E adevărat,

Scanned with OKEN Scanner

1927 stilul este uneori pretenţios şi acţiunea e lentă: dar el merită pe deplin respectul nostru pentru arta sa; întreaga lui operă, începînd cu *Puntea Sfîntului Ludovic*, a avut semnificaţia unei încercări îndrăzneţe de a restabili valorile umane într-o lume care, cum socoteşte el, are o nevoie disperată de aşa ceva. A urmărit cu consecvenţă să scrie o literatură care, avînd o valoare proprie, nu reprezintă un scop în sine, ci o modalitate de a propune valori morale". (Joseph J. Firebaugh, în „Pacific Spectator", Autumn 1950, p. 438)

— Conrad Aiken publică romanul *Blue Voyage* ⟨*Călătorie albastră*⟩, evident înrîurită de literatura „fluxului interior" şi, îndeosebi, de Joyce. „Vreau să spun, foarte pe scurt, că proza lui Aiken izvorăşte dintr-o experienţă proprie a autorului... Romane de felul *Călătoriei albastre*... explorează *eul* pentru a releva eşecul onestităţii, al bunătăţii, al integrităţii în lumea noastră." (Jay Martin, *Conrad Aiken : A Life of His Art*, 1962, pp. 80—6); „*Călătoria albastră* ni se pare cel mai bun roman al său... În orice caz, el are o considerabilă importanţă istorică, pentru că aici Aiken a combinat tehnici influenţate de Joyce cu analize ce se datorează lui Freud. Nenumărate romane au apărut în ultimele trei decade, romane profund îndatorate, într-un fel sau în altul, *Călătoriei albastre*." (Granville Hicks, în „Saturday Review", 11 ian. 1964, p. 53); „Cele cinci romane pe care Conrad Aiken le-a scris între 1925 şi 1940 nu s-au bucurat în vremea aceea de atenţia meritată... Oricine consideră azi... *Călătoria albastră*... drept una dintre cărţile importante ale literaturii americane din acest secol." (Hayden Carruth, în „Nation", 17 febr. 1964, p. 171)

— Apare *Death Comes for the Archbishop* ⟨*Se-apropie moartea de arhiepiscop*⟩, roman de Willa Cather, a cărui acţiune se desfăşoară în Noul Mexic, la mijlocul sec. trecut. „*Se-apropie moartea de arhiepiscop* e un roman istoric. E, de asemenea, un roman regional şi, în mod deliberat, un roman pitoresc, descripţia naturii susţinînd tonul emotiv... E adevărat, în carte se deslueşte o admirabilă simpatie faţă de personaje şi un sentiment de mare sinceritate faţă de vremea şi de locul unde se petrece acţiunea. Dar nu rezultă de nicăieri că scriitoarea ar fi luptat cu un material greu de mlădiat. Materialul e prea uşor de tratat şi succesul, deşi real, pare c-a fost obţinut prea lesne." (David Daiches, *Willa Cather*, 1951, p. 105)

— Booth Tarkington scrie romanul *The Plutocrat*, în care un bogătaş american se trezeşte pus faţă-n faţă cu civilizaţia Lumii Vechi, pe care n-o cunoaşte şi pe care n-o poate înţelege.

— *Arrogant Beggar* ⟨*Cerşetor arogant*⟩, roman în care Anzia Yezierska descrie viaţa cartierelor sărace ale New Yorkului.

— Felix Riesenberg (1879—1939), scrie romanul *East Side, West Side* ⟨*Ţărm de Est, ţărm de Vest*⟩, descriere plină de pitoresc a vieţii marinarilor.

— Sub acelaşi misterios pseudonim, « B. Traven », scriitorul necunoscut care publicase *Vasul morţii* (1926), tipăreşte în Germania romanul *Comoara din Sierra Madre*, în care analizează psihologia a 3 americani în căutarea unei mine de aur părăsite

Scanned with OKEN Scanner

1927 din Munții Mexicului, și ruina la care-i duce lăcomia. Cartea va fi publicată în Statele Unite în 1935, iar în 1948 un film, al cărui scenariu se bazează pe acest roman, va obține un mare succes.
— *Zelda Marsh*, roman de Charles G. Norris, scris cu același mijloace naturaliste ca și cărțile precedente.
— Elizabeth Madox Roberts publică *My Heart and My Flesh* ⟨*Inima și trupul său*⟩, povestea fiicei unui bogat plantator din Kentucky, care descoperă trecutul imoral al rudelor sale și se simte solidară cu muncitorii negri în ura lor împotriva stăpînilor albi. Suferințele ei (descrise cu abundență de amănunte halucinante) se încheie într-o atmosferă de fericire bucolică.
— Julia Peterkin (1880—1961), scriitoare din Carolina de Sud, publică romanul *Black April* ⟨*April cel Negru*⟩, cel dintîi vol. dintr-o serie, în care scriitoarea va înfățișa existența oamenilor din ținutul ei natal, folosind frecvent dialectul gullah vorbit de negrii din cele 2 Caroline și din Georgia, ceea ce va spori veridicitatea scrierilor ei.
— Se traduce în englezește, sub titlul *Giants in the Earth : A Saga of the Prairie* ⟨*Uriașii pămîntului. O saga a preriei*⟩, romanul lui Ole Rölvaag (1876—1931). Autorul ei, emigrat în Statele Unite în 1896, era profesor de norvegiană la un colegiu din Minnesota, iar cartea fusese publicată în Norvegia, în 1924. Întreaga literatură pe care a publicat-o era scrisă în limba lui maternă. „Cui aparține opera lui Rölvaag? Literaturii norvegiene sau americane? Problema prezintă trăsături neobișnuite și interesante. Volumul pe care-l avem în față tratează viața americană și încă unul dintre cele mai caracteristice episoade ale istoriei noastre. El se deschide asupra cîmpiilor vestice și materialul său e în întregime american. Dar a fost scris în norvegiană și și-a dobîndit cea dintîi recunoaștere în Norvegia. Orice am spune, a și devenit parte a literaturii norvegiene. Arta lui Rölvaag pare mai curînd europeană; Rölvaag însuși e un american tipic. Viața și viitorul lui sînt legate de Lumea Nouă; totuși, o să continue să scrie într-o limbă străină. Dacă s-ar fi născut în America, ar fi creat același tip de literatură? Nu cred. Pe de altă parte, dacă ar fi rămas în Norvegia... unde ar fi ajuns literatura lui?" (Lincoln Colcord, *Introducere* la *Giants in the Earth* 1927, pp. XXII—XXIII); „*Uriașii pămîntului* e o carte mare, frumoasă, care sugerează bogăția de potențe umane aduse în America, în fiecare an, de emigranții țărani care trec prin Ellis Island și se răspîndesc apoi de-a lungul și de-a latul țării. Scrisă în norvegiană, provenind dintr-o tradiție veche și viguroasă, ea este — în același timp — profund și vital americană." (Vernon L. Parrington, *Introducere* la *Giants in the Earth*, 1927, p.XVIII); „*Uriașii pămîntului* este, probabil, cel mai bun roman scris pînă acum despre pionierii americani... Cartea înregistrează cucerirea parțială a preriei americane de către pionier și cucerirea parțială a minții și inimii pionierului de către prerie." (Charles R. Walker, în „Independent", 9 iul. 1927, p. 44)
— Un alt roman autobiografic al fostului cowboy Eugene Manlove Rhodes: *Once in the Saddle* ⟨*Cîndva în șa*⟩, a cărui viziune

Scanned with OKEN Scanner

realistă se opune tratării convențional sentimentaliste din majoritatea cărților despre viața din Sud-vest și din Vestul îndepărtat, publicate în acea epocă.

— *Slag* ⟨*Zgură*⟩, roman de John T. McIntyre, imagine realistă, cu unele accente naturaliste, a lumii interlope din cartierele rău famate ale New Yorkului; scriitorul pune criminalitatea pe seama condițiilor create de societate.

— Glenway Wescott publică romanul *The Grandmothers* ⟨*Bunicile*⟩ nostalgică reconstituire a vieții pionierilor din Vestul mijlociu. „Mi se pare greu să rămîn nepăsător cînd discut despre *Bunicile*. Publicarea ei în această epocă e comparabilă cu apariția *Antologiei orășelului Spoon River* și a lui *Winesburg, Ohio*. Desigur, comparația cu oricare din aceste două opere nu poate fi decît superficială..., *Bunicile* e nu numai un roman ale cărui rădăcini sînt adînc înfipte în solul american, dar e un roman al *acestor rădăcini* și al *acestui sol*. E un roman care dă o nouă semnificație vieții americane." (Burton Rascoe, în „Bookman", sept. 1927, pp. 86—7); „Glenway Wescott deschide un album de familie și, din pozele lui vechi, face o carte. Din paginile îngălbenite se ridică strigoi, fiecare cu povestea lui. Istoria se dezvăluie din nou, istoria unui grup de oameni, legați prin sînge și prin căsătorii, pionieri din Wisconsin. Scena are calitatea puternică a acelor zile de demult, înțelesul sumbru al pămîntului, creșterea lanurilor și a celor care au prins aici rădăcini. Fiecare strigoi devine, la rîndu-i, umbra unei obîrșii care și-a lăsat pe pămînt o moștenire de energii și de impulsuri. Fiecare viață își dezvăluie drama ascunsă; trecutul renunță la tainele lui. Din firele pasiunii, se țese materia acestui roman. Din această materie, autorul croiește modelul unei nații." (Hale Schafner, în „Survey", 1 nov. 1927, p. 161)

— James Stevens (n. 1892) scrie *Mattock* ⟨*Săpăligă*⟩, roman cu numeroase elemente autobiografice, descriind viața fermierilor din cîmpiile din Iowa și cele 2 Dakote.

— *Wolf Song* ⟨*Cîntecul lupului*⟩, cel de-al doilea vol. al trilogiei *Cei ce urmează soarele* a lui Harvey Fergusson, relatează evenimentele din vremea așezării primilor coloniști anglo-saxoni în Noul Mexic. (Vol. 1, în 1921)

— William Stearns Davis (1877—1930), profesor de istorie antică la Universitatea din Minnesota, publică *Gilman of Redford* ⟨*Gilman din Redford*⟩, roman a cărui acțiune se proiectează pe fundalul războiului pentru independența americană. Majoritatea celorlalte romane ale sale evocau Antichitatea romană și Evul Mediu.

— *Marching On* ⟨*În marș*⟩, de James Boyd, roman ce folosește evenimentele războiului civil, povestite dintr-o perspectivă romantică.

— În vol. *Men Without Women* ⟨*Bărbați fără femei*⟩, Ernest Hemingway își publică povestirile scrise în ultimii 2 ani, cele mai multe apărute în diverse reviste literare. Autorul explică vol. ca pe „o carte concepută fără influența feminină care îndulcește totul". Povestirile, compuse pe un ton energic, uneori brutal, exaltă calitățile omului care nu renunță la demnitate și

Scanned with OKEN Scanner

1927 își păstrează încrederea în dreptul său de a dobîndi frumusețea. Unele povestiri (de pildă *The Killers* ⟨*Ucigașii*⟩) constituie un veritabil avertisment împotriva pericolului fascist.

— Charles A. Lindbergh (1902—75), aviatorul care, în zilele de 20—21 mai 1927, traversase Atlanticul în cel dintîi zbor fără escală de la New York la Paris, publică *We* ⟨*Noi*⟩, relatare a acestui zbor.

— E publicată drama *Lazarus Laughed* ⟨*Și Lazăr a rîs*⟩, de O'Neill (premiera va avea loc în 1928). Pe fundalul legendei biblice folosită aici doar ca un pretext — se afirmă încrederea în viață, în puterea omului de a înfrînge moartea. Tonul e al unui straniu amestec de expresionism și de simbolism. „Lazăr posedă o stranie energie vitală ce aruncă o vrajă extatică asupra tuturor lucrurilor cu care vine în contact. Și această energie îi transformă trupul, redîndu-i vigoarea tinerească. El se opune cu totul conceptelor tradiționale ale negării dorinței fizice și ale spaimei de mînia cerească... Lazăr e figura poetului-profet, a omului care a pătruns în arii ale experienței unde alții se tem să meargă. El e artistul care ne aduce aminte adevărurile uitate de noi." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 203)

— Premiera comediei *The Road to Rome* ⟨*Drumul spre Roma*⟩, de Robert Sherwood (1896—1955), interpretare plină de haz a războaielor punice.

— Premiera farsei *Loud Speaker* ⟨*Cel care vorbește tare*⟩, de John Howard Lawson, prezentare ironică, mușcătoare, a politicianului american. „Receptarea piesei a suferit într-o bună măsură de pe urma faptului că autorul e un dramaturg serios. Cei care s-au cutremurat de pătimașa frumusețe din *Imn*... au părut incapabili să accepte farsa spumoasă... Exemplu american al *commediei dell'arte*, farsa lui Lawson pune însă probleme serioase privind societatea contemporană din țara noastră." (Joseph Wood Krutch, *Introducere* la *Loud Speaker*, 1927, pp. IX—X)

— Philip Barry compune melodrama de salon *Paris Bound* ⟨*Legătură pariziană*⟩.

— Lula Vollmer scrie drama *Trigger* ⟨*Trăgaci*⟩, poveste patetică a unei fete care luptă împotriva prejudecăților retrograde a oamenilor din regiunea muntoasă a Carolinei de Nord.

— Brian Hooker și W. H. Post reprezintă spectacolul muzical *White Eagle* ⟨*Vultur alb*⟩, al cărui libret se bazează pe *Soțul indienei*, drama din 1905 a lui E. M. Royle.

— Nuvela *Teatrul plutitor* (1926) de Edna Ferber inspiră opereta ce va purta același titlu; compusă de Jerome Kern și de Oscar Hammerstein, ea va avea un succes statornic, vreme de mulți ani.

— H. L. Mencken adună în vol. o selecție din eseurile publicate de el între 1919—27. Amestec de principii clasicizante și de idei iconoclaste, formulate cu o ironie violentă, eseurile se pronunță împotriva sistemului de educație din universitățile americane, împotriva religiei și a moralei puritane, a Noului Umanism, a culturii promovate de marea burghezie. Mencken proclamă va-

Scanned with OKEN Scanner

1927 loarea literaturii create de Dreiser, Sinclair Lewis și, dintre scriitorii epocilor trecute, de Poe, Twain, Huneker; concluzia sa e, totuși, că literatura americană se păstrează la un nivel mediocru, din cauza lipsei unei tradiții culturale și „a unei aristocrații civilizate", ceea ce reflectă conservatorismul său politic. „Mencken, plin de mînie, ia la țintă prostia, mediocritatea, impostura; el devine o întreagă armată, cu cavalerie, infanterie, artilerie, aviație, cu state majore, toate strînse într-o singură persoană. Și-a stabilit în toate orașele țării cîte un centru de spionaj care adună pentru el ilustrări ale absurdităților democrației... Dacă-l întrebi pe Mencken care e remediul acestor orori, el îți va răspunde că fenomenele sînt naturale, ca manifestări inevitabile ale lui « prostanacus americanus »." (Upton Sinclair, în „Bookman", nov. 1927, p. 255); „Nu se poate nega că, la început, manevrele sale lipsite de pietate și jargonul său agreabil au fost fermecătoare. Trebuie să fi fost o rară plăcere pentru mulți care aveau temperamentul său (dar le lipsea abilitatea și neînfricarea lui) să-l privească trecînd prin viață și scoțînd limba la toți cei la care majoritatea oamenilor s-ar teme să scoată limba. Dar, azi, vechiul farmec al domnului Mencken a murit sau, cel puțin, îl vedem cum se stinge repede... *Prejudecățile* sale au fost admirabil numite astfel, pentru că titlul protejează orice a fost publicat în carte; dar în tratarea subiectelor el nu se ostenește să-și aducă aminte că, de fapt, cel împotriva căruia se rostesc prejudecățile e el însuși." (William Saroyan, în „Overland Monthly", mart. 1929, pp. 77—8)

— Sub titlul *Heavenly Discourse* ⟨*Cuvîntare cerească*⟩ sînt publicate în vol. 40 de dialoguri scrise de C.E.S. Scott pentru revista marxistă « *The Masses* ». Compuse în timpul războiului, ele au apărut doar în parte în revista care fusese suprimată în dec. 1918; satirizînd războiul, denunțîndu-i caracterul antiuman, Scott se declară împotriva inechității economice, a meschinăriei claselor suprapuse, a abuzurilor politice, a puritanismului și a artei sentimentale.

— Constance Mayfield Rourke (1885—1941), profesoară la Colegiul Vassar de lîngă New York, publică vol. de eseuri, studii istorice și biografice *Trumpets of Jubilee* ⟨*Trompetele jubileului*⟩. „Fără îndoială, aceste cinci personaje au mînuit cuvîntul: Lyman Beecher și Henry Ward, predicatorii, Harriet Beecher-Stowe, romanciera care a contribuit la declanșarea unui război, Horace Greeley, vorbărețul care, adesea, rostea cuvinte pitorești, în cronica sa de la « *Tribune* », și Barnum, cel dintîi care a folosit reclama pentru a convinge lumea să creadă în miracole... Constance Rourke a dat portrete solide, tridimensionale ale acestor simboluri. Ea nu e deloc blajină cu pretențiile și cu rezultatele firave ale gîndirii lor, dar a înțeles cum au putut să influențeze generațiile vremilor de odinioară." (Leon Whipple, în „Survey", 1 iul. 1927, p. 390)

— Monografia *Sinclair Lewis, Our Own Diogenes* ⟨*Sinclair Lewis, Diogenele nostru*⟩, de Vernon Louis Parrington (1871—1929), profesor la Universitatea Washington (Seattle), contribuie

Scanned with OKEN Scanner

1927 esențial, datorită prestigiului autorului ei, la stabilirea faimei scriitorului. Tot în acest an, V. L. Parrington începe publicarea lucrării *Main Currents in American Thought* ⟨*Curente principale în gîndirea americană*⟩. Întemeiată pe concepția potrivit căreia „fenomenul culturii nu poate fi înțeles în afara determinărilor lui sociale", lucrarea — rămasă neterminată — mărturisește influența ideilor marxiste. „Parrington a desenat dezvoltarea politică, economică, socială, cu trăsături largi de penel și a urmărit să lege literatura și gîndirea de forțele «anterioare școlilor și mișcărilor literare», scoțînd la iveală substanța din care provine cultura literară. El a scris o carte cu adevărat semnificativă ... opusă criticii academiste." (Charles A. Beard, în „Nation", 18 mai 1927, p. 562)

— Arthur Hobson Quinn (1875—1960), reprezentant al pozitivismului în istoria literară, publică *A History of American Drama* (3 vol.), lucrare masivă conținînd numeroase date istorice inedite.

— Howard Mumford Jones (n. 1892), profesor la Universitatea Carolinei de Nord, publică studiul de literatură comparată *America and French Culture, 1750—1848.* ⟨*America și cultura franceză, 1750—1848*⟩.

— Foarte harnicul poligraf Hendrick Willem Van Loon (1882—1944) scrie *America*, o carte compusă într-un stil simplu, agreabil, destinată popularizării istoriei Statelor Unite.

— Felix Frankfurter (1882—1965), jurist cu convingeri democratice, profesor la Harvard, publică *The Case of Sacco and Vanzetti* ⟨*Cazul lui Sacco și Vanzetti*⟩, în care demonstrează că procesul și condamnarea celor 2 muncitori din Massachusetts este nu numai „o enormă eroare judiciară", ci și „o rușine a justiției care s-a lăsat condusă de prejudecăți".

— La Universitatea Harvard apare revista «*Hound and Horn*» ⟨«*Ogarul și cornul de vînătoare*»⟩. Titlul era împrumutat dintr-un vers al poemului *Cerbul alb*, de Ezra Pound: / „Pe cerbul alb Faimă-l vînăm, *ogarii* / lumii să vină la porunca acestui *corn*" /. În 1930, redacția se mută la New York. Concepția editorilor ei era eclectică, pendulînd între Noul Umanism, regionalismul sudist și neoclasicism (acesta din urmă, sub influența redactorului pentru ediția californiană, Yvor Winters). Se desluşesc, de asemenea, ecouri ale ideilor marxiste. Revista a publicat articole și lucrări literare ale unor personalități (unele dintre ele nu îndeajuns cunoscute de publicul american al vremii); Kenneth Burke, R. P. Blackmur (redactor al revistei în 1929—30), Allen Tate, Ezra Pound, T. S. Eliot, Gertrude Stein, Katherine Anne Porter. Își încetează apariția în 1934.

— La Universitatea din Nebraska, apare «*Prairie Schooner*» ⟨«*Bricul din prerie*»⟩, trimestrial literar care multă vreme va apăra ideile regionalismului. Din 1956, cînd editorul ei e Karl Shapiro, revista devine mai receptivă la literatura celorlalte provincii americane, îndeosebi la poezia tînără. Apare și astăzi.

— Doi tineri americani stabiliți la Paris scot revista «*Transition*»; deși influențată evident de doctrina suprarealistă, ea îi va

Scanned with OKEN Scanner

publica și pe Hemingway, Gertrude Stein, William Carlos Williams, Peter Neagoe. Își întrerupe apariția timp de 2 ani (1930—2), cînd redactorilor li s-a părut că e „amenințată de un succes mercantil, prea facil". Apare pînă în 1938.

— Primul vol. din *American Caravan*, almanah de poezie editat de cîțiva tineri, unii dintre ei cu convingeri marxiste, care voiau să demonstreze „sănătatea noii literaturi americane" și să întemeieze „o breaslă onestă a scriitorilor care să se întrajutoreze pentru publicarea operelor lor." Printre colaboratori: Hemingway, Dos Passos, Gertrude Stein. Publicația apare pînă în 1936.

— Premiile Pulitzer: Leonora Speyer, *Lăutarul își ia rămas bun* (poezie); Louis Bromfield, *Toamnă timpurie. Povestea unei doamne* (roman); Paul Green, *În sînul lui Avram* (dramaturgie).

1928 Carl Sandburg publică vol. de versuri *Good Morning, America* ⟨*Bună dimineața, Americă*⟩. Poemul care-i dă titlul fusese citit la adunarea anuală a Asociației « Phi Beta Kappa », de la Universitatea Harvard; o imagine panoramică, în tradiție whitmaniană, a țării, „a idealurilor Americii, care se distinge printr-o folosire adecvată a expresiilor argotice, a zicalelor populare, a unui umor viclean, a unui scepticism față de valorile acceptate de moda timpului; totuși, poemul exprimă o încredere profundă în triumful voinței unui popor înșelat, asupra greșelilor și abuzurilor civilizației moderne". (James D. Hart, *The Oxford Companion to American Literature*, 1965, p. 322)

— Apare poemul narativ *John Brown's Body* ⟨*Trupul lui John Brown*⟩, de Stephen Vincent Benét, al cărui titlu îl evocă pe acela al unui cîntec popular din vremea războiului civil, despre eroul anti-sclavagist executat în 1859. Poemul lui Benét relatează evenimentele care au urmat morții lui John Brown, pînă la încheierea războiului de secesiune. „*Trupul lui John Brown* ... e atît de bun cît pot realiza știința, sinceritatea sentimentelor și priceperea literară a domnului Benét. Să susții că ar fi mai mult decît atît, ar fi nedrept. Are din plin toate virtuțile vizibilului, farmecului romantic, patosului amintirilor; dar virtuțile mai înalte pe care cineva le-ar putea aștepta de la o asemenea performanță poetică lipsesc. Lipsesc, pe de o parte, pentru că poemul nu e organizat și controlat — așa cum s-ar cuveni să fie un poem — de o viziune filosofică limpede și cuprinzătoare; pe de altă parte, pentru că versurile nu sînt îndrumate de un scop artistic riguros." (Newton Arvin, în „New York Herald Tribune", 12 aug. 1928, p. 2); „*Trupul lui John Brown* a fost numit, printre altele, o epopee și a fost comparat, nu în mod nefavorabil, cu *Iliada*. Domnul Benét nu are asemenea pretenții. Poemul nu e, în nici un fel, o epopee; nu e nici o imagine filosofică a războiului civil; e o narațiune episodică în care se desfășoară cîteva teme fără legătură între ele, în secvențe cinematografice. În ciuda unei anume ezitări stilistice și a lipsei unei imaginații care să controleze faptele, povestea creează suspans și atinge, uneori, forța." (Allen Tate, în „Nation", 19 sept. 1928, p. 274); „Poemul

Scanned with OKEN Scanner

 e un fel de epopee cinematografică, proiectînd cu strălucire o suită de aspecte diferite ale vieții și istoriei americane pe ecranul unui stil fluent și sensibil." (Harriet Monroe, în „Poetry", nov. 1928, p. 91); „Stephen Benét are un dar adevărat al poeziei și un ideal, o energie, o ambiție, rare la poeții acestei epoci pragmatice... Chiar și acolo unde poezia lui Benét nu e atît de frumoasă, ea e susținută de o frumoasă sinceritate (de însăși inima poetului care simte cu onestitate tot ceea ce exprimă) și e împodobită cu pasaje ale unor excelente cîntece lirice. Toate aceste însușiri silesc pe oricine să judece *Trupul lui John Brown* cu unitatea de măsură a marii arte ... E o carte complexă, o carte intelectuală, plină de idei complicate, diverse și extrem de moderne. Dar, ca întreg, îi lipsește ideea. Îi lipsește o atitudine. Îi lipsește unitatea care e conferită de o intenție clară." (Max Eastman, în „Bookman", nov. 1928, p. 362)

— *The Hamlet of A. MacLeish* ⟨*Hamletul lui A. MacLeish*⟩, poem în versuri albe, reinterpretează personajul shakespearean ca pe un spirit însetat de cunoaștere, pesimist, al lumii moderne, în vreme ce Duhul regelui mort e interpretat de Archibald MacLeish ca o conștiință a răului, îndemnînd la răzbunare. Ideea dominantă e aceea că acțiunile umane și-au pierdut semnificația din clipa în care omul s-a depărtat de tradițiile străvechi și de natură. „*Hamletul lui A. MacLeish* e adesea îngrozitor de subiectiv și, prin urmare, romantic; dar, din timp în timp, mai ales în încheiere el cuprinde o declarație universală, devine aproape impersonal, clasic, prin felul în care acceptă, cu demnitate, povara dată de viață omului. Că sînt pasaje mai puțin riguroase, nu voi nega; pe alocuri, cuvintele sînt rău alese, cîte un vers e prea facil. Dar concepția poemului e nobilă, compoziția pură, accentul impresionant și adevărat, vocabularul bogat și poetic. Nu voi dezamăgi gustul nimănui dacă voi spune că domnul MacLeish e un poet de adevărată distincție și cel mai bun meșteșugar al versului dintre toți cei care scriu acum în englezește." (Lewis Galantière, în „Nation", 17 apr. 1929, p. 492)

— Ezra Pound publică *A Draft of the Cantos XVII to XXVII* ⟨*Ciornă a Cantosurilor XVII—XXVII*⟩, în care celebrează ideea de *virtù*, resursele spirituale care îngăduie omului să transforme voința sa și a semenilor săi în activitate creatoare.

— Robert Frost publică vol. *West-Running Brook* ⟨*Pîrîul ce aleargă spre-Apus*⟩, în care reia temele singurătății și deznădejdii umane, frecvente în poezia lui de pînă atunci. Cartea a trecut aproape neobservată, iar poetul, dezamăgit, nu va mai publica nici un vol. în deceniul următor.

— În *Cawdor and Other Poems* ⟨*Cawdor și alte poeme*⟩, Robinson Jeffers se îndreaptă spre experiențe umane mai concrete, deși atmosfera de teroare, impulsurile maladive ale unor personaje continuă să apese asupra versurilor; și — la fel ca în poemul *Tamar* (1924) — ajunge la concluzia că oamenii nu pot fi vinovați de faptele lor, pentru că sînt victime ale unor chemări instinctuale, care vin de dincolo de rațiune. „Imaginația lui e superbă; ditirambii au amploarea și mișcarea ideilor pe care el

1928 le sanctifică; personajele pulsează și sîngerează, ca în realitate; decorul Californiei are ceva olimpian ...Doi oameni, doi luptători, doi șerpi se înfruntă în poet: cel ce iubește și cel ce urăște ființa umană, și pustnicul, omul și supraomul." (Alfred Kreymborg, *Our Singing Strenght*, 1929, p. 626)

— Allen Tate (n. 1899) publică vol. *Mr. Pope and Other Poems* ⟨*Domnul Pope și alte poeme*⟩, în care influența lui T. S. Eliot se asociază cu cea a poeților metafizici din Renașterea engleză, cu polisarea neoclasică a versului. El realizează contraste puternice prin folosirea termenilor moderni și a arhaismelor baroce.

— *Burning Bush* ⟨*Tufișul în flăcări*⟩, vol. al lui Louis Untermeyer, a cărui însușire dominantă e imagistica bogată, de esență romantică.

— Elinor Wylie publică vol. de sonete *Trivial Breath* ⟨*Suflare neînsemnată*⟩ și *One Person* ⟨*O persoană*⟩ surprinzătoare prin pasiunea sentimentului, ascunsă cu grijă în vol. sale precedente.

— Marc Van Doren publică *Now the Sky* ⟨*Acum cerul*⟩, poeme bucolice, de factură clasicizantă.

— Apare vol. de sonete *The Lost Sail* ⟨*Corabia pierdută*⟩, de Alfred Kreymborg.

— Versurile din vol. *Jealous of Dead Leaves* ⟨*Invidios pe frunzele moarte*⟩, de Shaemas O'Sheel (1886—1954), sînt scrise în tradiția lui Yeats și a poeziei moderne irlandeze.

— Alice Corbin Henderson publică *The Tourquoise Trail* ⟨*Cărarea de turcoază*⟩, antologie a poeziei din Noul Mexic.

— *Boston*, roman de Upton Sinclair, mărturie a indignării scriitorului față de nedreptatea comisă în procesul Sacco și Vanzetti. „Tema romanului și convingerile autorului triumfă asupra stîngăciilor tehnice. Sinclair e o conștiință vie. Pe măsură ce înaintează spre punctul culminant, el înlătură elementele de ficțiune și, în ultimele capitole, magnifice, cartea devine un reportaj ce-și glorifică eroii. În același timp, indignarea fierbinte a autorului crește mereu pînă cînd, în final, cititorul rămîne cu impresia că a fost și el purificat prin foc și umilit de marea tragedie." (R. N. Linscott, în „Saturday Review", 1 dec. 1928, p. 425)

— Plasată în ținuturile locuite de negri, în Carolina de Sud, acțiunea romanului *Scarlet Sister Mary* ⟨*Prea-arzătoarea soră Mary*⟩, de Julia Peterkin, propune un final convențional, moralizator.

— T. S. Stribling publică romanul *Bright Metal* ⟨*Metal lucitor*⟩, prezentare realistă a oamenilor aspri, stăpîniți de prejudecăți, din regiunile muntoase din Tennessee.

— Romanul *Stride of Man* ⟨*Mersul omului*⟩, de Thames Williamson se inspiră din viața de odinioară a pionierilor din Oregon.

— Apare *Stained Sails* ⟨*Vele pătate*⟩, de John T. McIntyre, roman de factură romantică al cărui erou e John Paul Jones, navigator scoțian din sec. 18.

Scanned with OKEN Scanner

1928 — Vina Delmar (n. 1905), scriitoare din New York, publică romanul *Bad Girl* ⟨*Fată rea*⟩, în care generația de după război e înfățișată într-o manieră anti-convențională.

— *Home to Harlem* ⟨*Acasă, în Harlem*⟩, de Claude McKay, roman scris într-un stil de un realism dur, despre soldații negri întorși de pe front într-o țară unde sînt confruntați de tragice probleme sociale și rasiale.

— Elinor Wylie publică *Mr. Hodge and Mr. Hazard*, imaginea Angliei din „perioada prozaică a istoriei intelectuale", care a urmat morții lui Shelley și a lui Byron.

— *Ol'Man Adam an' His Children* ⟨*Bătrînu' Adam și copiii lui*⟩, de Roark Bradford (1896—1948), repovestire voit naivă a *Bibliei*, în care *Vechiul Testament* e reinterpretat în termenii vieții negrilor din Sudul Statelor Unite.

— Povestirile din vol. *Good-Bye, Wisconsin* ⟨*Adio, Wisconsin*⟩, de Glenway Wescott, sînt relatări de un realism sumbru ale vieții din Vestul mijlociu. „Viziunea lui poate fi pe alocuri extravagantă și e, fără îndoială, expusă a fi învinuită de misticism întunecat — dar e viziunea, mișcătoare și tulburătoare a unui pămînt vast, sever, care (ne dăm, în sfîrșit, seama!) nu e potrivit pentru Dreiser, ci pentru Dostoievski ... Nu e exagerat să se spună că proza domnului Wescott e printre cele mai frumoase din cîte se scriu astăzi în America." (Clifton Fadiman, în „Bookman", oct. 1928, pp. 220—1)

— Viața din ținuturile Vestului constituie substanța epică a povestirilor din *Homer in the Sagebrush* ⟨*Homer în iarba preriei*⟩

— *A Voyage to Pagany* ⟨*Călătcrie în Pagania*⟩ povestire autobiografică de William Carlos Williams despre experiențele unui medic american de țară care călătorește prin Europa și ajunge la concluzia că Lumea Veche nu mai poate oferi un model de viață locuitorilor Americii.

— *Shanty Irish* ⟨*Irlandezii cocioabelor*⟩, de Jim Tully, colecție de povestiri autobiografice, evocînd viața familiilor sărace din America.

— Un pronunțat caracter autobiografic au povestirile din *Frost on the Green Tree* ⟨*Gerul pe crengile copacului verde*⟩, de W.S.B. Braithwaite, scriitorul negru care s-a inspirat constant din viața oamenilor de culoare din Statele Unite.

— Se reprezintă drama *Gods of Lightning* ⟨*Zeii trăsnetului*⟩, de Maxwell Anderson, inspirată de procesul lui Sacco și Vanzetti.

— Premiera dramei *Strange Interlude (Straniul interludiu)*, de O'Neill, în care procedeele literaturii „fluxului interior" se amestecă cu o viziune de un misticism întunecat. Deși cele 9 acte ale dramei făceau ca spectacolul să dureze 5 ore, publicul a primit foarte bine piesa. „Personajul central, așa cum îl portretizează O'Neill, e confruntat cu o realitate aspră a suferinței umane, slab luminată, în clipele cele mai fericite, de o aspirație șovăielnică. În adevăratul sens al cuvîntului, pasiunea a fost aceea ... care lipsea din drama americană dinaintea lui O'Neill." (John Corbin, în „Saturday Review", 30 apr. 1924, p. 694); „*Straniul interludiu* este, fără îndoială, o piesă care te captivează. În multe

Scanned with OKEN Scanner

1928 privințe, efectul său seamănă cu acela al unui roman psihologic bun. El se încheie, însă, « nu cu un strigăt, ci nu un scîncet ». Nu se petrece nici o catastrofă, ci doar un *diminuendo*, pe măsură ce personajele — care nici nu și-au rezolvat problemele personale, nici nu aspiră la un final eroic — supraviețuiesc în nemișcarea timpului... Sînt mai interesante și mai complexe decît eroii celor mai bune piese de probleme, dar sînt mai curînd interesante decît importante din perspectivă tragică". (Joseph Wood Krutch, în: Robert E. Spiller, Willard Thorp et al., *Literary History of the United States*, 1964, pp. 1247—8)

— Se reprezintă drama *Marco Millions* ⟨*Marco-Milioane*⟩, de O'Neill, în care — sub pretextul povestirii aventurilor faimosului călător — dramaturgul polemizează cu spiritul de înavuțire, cu pragmatismul vulgar pe care consideră că s-a întemeiat societatea modernă occidentală. „*Marco-Milioane* e foarte diferită atît din punctul de vedere al atmosferei cît și din cel al metodei. Ea folosește fantezia și satira pentru a-și exprima limpede ideile, dar împarte cu experimentala, mai puternica *Marele zeu Brown*, poziția de denunțare a pragmatismului american... Scenele orientale introduc un colorit somptuos ce poate fi regăsit numai rareori în piesele lui O'Neill". (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, pp. 202—3)

— Apare drama *Airways, Inc.*, de John Dos Passos, prezentînd viața unei familii americane în anii crizei economice și ai reacțiunii anti-muncitorești. Mijloacele naturaliste ale construcției dramatice afectează, însă, claritatea mesajului propus de piesă.

— Premiera piesei *The International* ⟨*Internaționala*⟩, de J. H. Lawson, profețind izbînda revoluției muncitorilor din toate țările lumii

— Se reprezintă *Holiday* ⟨*Sărbătoare*⟩, de Philip Barry, dramă care dezvăluie prejudecățile marii burghezii americane, puterea ei de a se împotrivi fericirii celor ce se iubesc cu adevărat. Dramaturgul îndeamnă, într-un final poetic, la trăirea sinceră a sentimentelor, într-o lume care „are nevoie de oameni adevărați, de viață adevărată".

— Percy MacKaye compune *Kentucky Mountain Fantasies* ⟨*Fantezii din munții ținutului Kentucky*⟩, scurte piese de factură folclorică.

— *Mr. Monneypenny*, de Channing Pollock (1880—1946), ziarist newyorkez, alegorie mistică în care se recomandă întoarcerea la o viață umilă, „străină de diavoleasca sete de înavuțire".

— T. S. Eliot publică vol. de eseuri *For Lancelot Andrewes* ⟨*Pentru Lancelot Andrewes*⟩; cartea prezintă o importanță deosebită pentru evoluția ideologiei lui Eliot. În afara unui eseu în care polemizează cu Noul Umanism, reproșîndu-i că încrederea în civilizația modernă „nu propune un centru de referință morală", derivat din dogma autorității religioase, Eliot prezintă cu subtilitate cîteva portrete de scriitori (printre ei, Machiavelli și Baudelaire); eseul care dă titlul culegerii e o cercetare a stilului și a gîndirii unui episcop anglican din sec. 17. *Prefața* vol. însă, marchează un moment simptomatic în biografia literară a auto-

Scanned with OKEN Scanner

rului." „Cînd, în 1928, în prefața la cartea lui de eseuri intitulată *Pentru Lancelot Andrewes*, Eliot se declara un clasicist în literatură, un regalist în politică și un anglocatolic în religie, el i-a șocat pe mulți dintre foștii săi admiratori, care l-au repudiat și nu l-au mai recunoscut ca pe un conducător. De fapt, el ajunge la împlinirea unor legăminte pe care le implicau moștenirea sa din Noua Anglie, simpatiile lui europene, principiile istorice, înclinațiile clasiciste și formaliste (mai ales în forma derivată din scrierile filosofice ale englezului T. E. Hulme), de la începuturile carierei lui." (Morton D. Zabel, în: Robert E. Spiller, Willard Thorp et al., *Literary History of the United States*, 1964, p. 1364)

— Norman Foerster (n. 1887), profesor la Universitatea din Carolina de Nord, editează antologia de eseuri critice *The Reinterpretation of American Literature* și eseul *American Criticism* ⟨*Critica americană*⟩, lucrări ce exprimă pozițiile Școlii Noului Umanism, reprezentată de autor.

— Opiniile estetice ale Noului Umanism, dar într-un bizar amestec cu ceea ce autorul numea „idei post-nietzscheene sau radical-religioase", se descoperă și în vol. *Destinations; A Canvass of American Literature Since 1900* ⟨*Destinații. O dezbatere asupra literaturii americane de după 1900*⟩, de Gorham Munson (n. 1896), critic newyorkez.

— Sub auspiciile Consiliului American al Societăților Științifice și sub îngrijirea unui Comitet de redacție condus de Allen Johnson (1870—1931), profesor de istorie la Universitatea Yale, se publică *Dictionary of American Biography* ⟨*Dicționar de biografii americane*⟩, 2 vol. După moartea lui Johnson, opera de editare e continuată de Dumas Malone (n. 1892), care va îngriji tipărirea vol. 8—20. Publicarea se va încheia în 1936. Lucrarea nu include referiri la persoanele în viață; erau prezentate 13 633 personalități ale vieții sociale și culturale a Americii, schițele biografice fiind redactate de un colectiv de 2 243 colaboratori. În 1944 și 1958, apar 2 vol. suplimentare, cuprinzînd încă 1 234 nume ale celor care muriseră în perioada 1928—40.

— Prima ediție a poemului simfonic *Moby Dick*, al lui Douglas Moore (n. 1893), inspirat de romanul lui Melville (1851).

— La Washington, se naște Edward Franklin Albee.

— Premiile Pulitzer: E. A. Robinson, *Tristan* (poezie); Thornton Wilder, *Puntea Sfîntului Ludovic* (roman); Eugene O'Neill, *Straniul interludiu* (dramaturgie); Vernon Louis Parrington, *Curentele principale în gîndirea americană* — primele 2 vol. (istorie).

1929 E. A. Robinson publică poemul narativ *Cavender's House* ⟨*Casa lui Cavender*⟩, în care analiza psihologică, afirmarea unor idei morale fundamentale (de pildă, aceea potrivit căreia egoismul echivalează cu o crimă) sînt exprimate într-un stil adesea criptic. Dealtfel, mulți critici socotesc că poemele epice de mari dimensiuni din perioada inaugurată de *Casa lui Cavender* sînt opere mai puțin semnificative decît cele din perioada precedentă și că pă-

Scanned with OKEN Scanner

trunderea psihologică, negreșit mai profundă, s-a produs în dauna expresiei lirice, mai puțin vibrantă, și a limpezimii stilului.

— În *Firehead*, Lola Ridge evocă, într-o viziune biblică, martiriul lui Sacco și al lui Vanzetti.

— Poetul newyorkez Kenneth Fearing (1902—61) publică vol. *Angel Arms* ⟨*Brațe de îngeri*⟩, satire în versuri al căror subiect e dezintegrarea morală a burgheziei americane.

— Vol. lui Robert McAlmon *North American Continent of Conjectures* ⟨*America de Nord, continent al ipotezelor*⟩, mărturisește nihilismul profund, pesimismul și spaima de viitor ale unuia dintre cei mai descurajați reprezentanți ai „generației pierdute".

— Apare vol. de „poeme autobiografice" *Blue Juniata*, de Malcolm Cowley (n. 1898). „Printr-o înțelegere greșită a lucrurilor, Malcolm Cowley e mai bine cunoscut în calitate de critic și de traducător, pe cînd poezia lui e, de departe, cea mai importantă contribuție a sa ... Tonul caracteristic al versului său e acela al unui regret indefinit. Cu toate că acceptă această lume ca unica posibilă, el aduce în contemporaneitate un corectiv baudelairean al nostalgiei, al unei nostalgii anterioare faptelor, independentă de mediul ambiant." (Kenneth Burke, în „New York Herald Tribune", 18 aug. 1929, p. 2). „Ar fi greu să se găsească o carte de poeme mai simptomatică pentru experiențele scriitorilor americani de după război ... *Blue Juniata* e importantă nu numai pentru că ne aduce un mănunchi de versuri ale unui poet nou și deosebit de interesant, dar pentru că el constituie o mărturie despre sentimentele tinerilor literați ai Americii, în cei zece ani care au trecut de la război ... (Morton Dauwen Zabel, în „Nation", 21 aug. 1929, pp. 200—1); „Poezia e domeniul în care domnul Cowley se remarcă în chipul cel mai desăvîrșit." (Allen Tate, în „New Republic", 28 aug. 1929, p. 51); „Conștiința domnului Cowley este aceea a unei Americi tinere, familiarizată cu tradiția literară și cu viața din jurul nostru." (John Chamberlain, în „New York Times", 8 sept. 1929, p. 2)

— William Bliss Carman publică vol. *Wild Gardens* ⟨*Grădini sălbatice*⟩, ilustrînd înclinarea sa spre imaginile pline de culoare și spre ritmurile muzicale de factură simbolistă.

— Apare culegerea de poeme *Dark Summer* ⟨*Vară întunecată*⟩, de Louise Bogan, versuri sensibile, imagini construite cu o mare precizie a detaliilor vizuale. „Domnișoara Bogan scrie despre teme care sînt rațiuni ale inimii necunoscute de rațiune, despre eterna ciudățenie a timpului și a trecerii lui, despre curioasa putere a artei. Sentimentul său e adesea sumbru, pe care nu-l mîngîie veselia, ci spiritul sardonic. Ea e, mai presus de orice, o poetă lirică." (Babette Deutsch, *Poetry, in Our Time*, 1932, p. 238)

— În *Manhattan Men* ⟨*Oameni din Manhattan*⟩, Alfred Kreymborg abordează un stil poetic tradițional, renunțînd la experimentele din *Corabia pierdută* (1928).

— Eunice Tietjens publică *Leaves in Windy Weather* ⟨*Frunze în vînt*⟩, versuri de factură clasicizantă.

Scanned with OKEN Scanner

1929 — *The Black Christ* ⟨*Cristos cel negru*⟩, de Countee Cullen, proclamă valorile creatoare ale oamenilor de culoare din America.
— Apare, postum, vol. de sonete *Angels and Earthly Creatures* ⟨*Îngeri și creaturi pămîntene*⟩, de Elinor Wylie. „Disperarea și dezamăgirea de după război și-au aflat, peste hotare, vocea cea mai tragică în T. S. Eliot. Pe acest țărm al Atlanticului, ea și-a găsit corespondentul feminin în minunata inteligență a lui Elinor Wylie." (Alfred Kreymborg, *Our Singing, Strenght*, 1929, p. 549); „În tradiția lui Gautier ea, cel puțin la prima vedere, era un discipol auster și plin de distincție." Morton Dauwen Zabel, în „Poetry", aug. 1932, p. 277); „Ceea ce spuneau împreună sonetele ei și ea însăși era că ultima dragoste venise spre ea asemenea dragostei dintîi, dizolvînd-o în elementele ei juvenile, dar aceasta nu-i altera calitatea poeziei, și ea putea, instinctiv, să descopere cuvinte mai coapte, mai puternice, pentru sentimente care, de obicei, nu merg mai departe decît suspinele și lacrimile, sfîșierile timide și deznădejdile jalnice." (Carl Van Doren, în „Harper's", sept. 1936, p. 366); „Sonetele sînt, în general, privite ca punctul cel mai înalt al poeziei sale ... Ele comunică o căldură a sentimentului, comunică direct ideile, ceea ce nu se întîmplă prea des în poezia ei; ciclul experiențelor pe care-l atinge aici are o valoare mult mai generală decît înainte. (H. Lüdeke, în „English Studies", dec. 1938, p. 248); *„Îngerii...* e volumul în care Elinor Wylie a atins adevărata bogăție a expresiei." (George Brandon Saul, în „Bulletin of the New York Public Library ", nov. 1965, p. 609); „Poezia ei nu e o sculptură, ci o figurină de Tanagra, dintre acelea pe care îi plăcea să le admire la British Museum." (Celeste Turner Wright în „Twentieth Century Literature", apr. 1966, p. 22)
— Medicul psihiatru Merrill Moore (1903—57), din Boston, publică vol. de sonete *The Noise That Time Makes* ⟨*Zgomotul pe care-l face timpul*⟩, de factură eclectică, reducîndu-se uneori la exerciții ritmice, e adevărat, conduse cu strălucire.
— În versurile din *Indian Earth* ⟨*Pămînt indian*⟩, de Witter Bynner, influența lui Valéry e la fel de clară ca și în cele ale cărților anterioare publicate de acest poet.
— Edmund Wilson publică vol. de poeme *Poets, Farewell!* ⟨*Adio, poeți!*⟩, compus cu un remarcabil simț al echilibrului, într-o tehnică amintind-o pe aceea a lui Hart Crane.
— În același an, Edmund Wilson scrie romanul *I Thought of Daisy* ⟨*Mă gîndeam la Daisy*⟩, a cărui acțiune se desfășoară în mediul boemei literare newyorkeze.
— Apare *Sartoris*, cel dintîi roman al lui Faulkner despre oamenii comitatului Yoknapatawpha, acel ținut pe care criticul Cleanth Brooks l-a numit „o comunitate organică, un microcosmos al întregii umanități". Acțiunea e plasată în perioada imediat următoare primului război mondial și înfățișează apusul idealurilor aristocrației din Sud, în împrejurările asaltului industrializării moderne, care creează un mediu prielnic unei categorii sociale mai întreprinzătoare, mai pragmatice și mai agresive.

Scanned with OKEN Scanner

1929 — *The Sound and the Fury (Zgomotul și furia)*, roman în care Faulkner urmărește destinele unor oameni din comitatul Yoknapatawpha, scrutează evenimentele petrecute în 4 zile din existența familiei Compson, pentru a arunca o lumină de intensitate dureroasă asupra a 30 de ani din viața ei dramatică. (Titlul e preluat dintr-o faimoasă replică din *Macbeth*: /[*Viața*] e-o poveste / Spusă de un nărod, *plină de zgomot și de furie*,/Care nu înseamnă nimic"/.) „Aș vrea să găsesc pe cineva cu care să-l pot compara pe William Faulkner; dar, a-l compara pe acest scriitor din Mississippi cu James Joyce sau cu Marcel Proust sau cu Cehov sau cu Dostoievski, nu duce nicăieri, pentru că Faulkner e categoric american ... Dacă Faulkner e nebun, atunci și James Joyce e nebun; dacă Faulkner e obsedat de ideea zădărniciei și a nebuniei, tot așa se întîmplă cu Feodor Dostoievski. E adevărat că *Zgomotul și furia* e maladiv și monstruos și înspăimîntător, dar așa e și viața pe care o oglindește ... Cred, simplu și sincer, că e o carte mare." (Lyle Saxon, în „New York Herald Tribune", 13 oct. 1929, p. 3); „Construcția romanului e gîndită strălucit. Îndată ce se ajunge la structura centrală, fiecare detaliu își găsește locul cu o uimitoare precizie. Ca la o operație de deschidere a unei case de fier, în momentul în care știm combinația, auzim clinchetul tuturor ivărelor intrînd în locașul lor. Și putem să-l bănuim pe Faulkner că a adăugat cîteva ivăre doar din plăcerea de a le auzi clinchetul ... Foarte adesea folosirea acestor detalii e justificată din punct de vedere matematic și dramatic ... Pentru că în *Zgomctul și furia*, tehnica romanului și pirotehnica lui sînt subordonate unui sens: istoria degenerării Compsonilor." (Maxwell Geismar, *Writers in Crisis*, 1942, pp. 157—8); „Să vorbești despre *măreția* unui contemporan e periculos. Dar dacă sînt unele romane americane ale acestui secol care pot fi numite *mari* și care pot fi comparate — în mod serios, dacă nu întotdeauna în chip favorabil — cu realizările literaturii europene din secolul al XX-lea, atunci, cu siguranță, *Zgomotul și furia* se află printre ele. El e unul dintre acele trei sau patru opere americane în proză scrise de la începutul secolului în care tragicul e înțeles și susținut. Silit de materialul pe care-l folosește, Faulkner rămîne în cadrul propriilor mijloace estetice, încercînd rareori să spună mai mult decît poate sau decît are nevoie să spună. *Zgomotul și furia* este romanul în care viziunea și tehnica se află în completă armonie și viziunea însăși se rostește ca un întreg, ca un fapt de majoră semnificație." (Irving Howe, *William Faulkner*, 1952, pp. 126—7); „Să-ți cauți propria identitate, fie prin mijlocirea inconștientelor procese ale naturii, fie prin cultivarea deliberată a voinței, să-ți păstrezi această definire fermă împotriva tuturor acelor forțe care duc la slăbiciune și la distrugere — iată acea putere umană pe care Faulkner o privește cu cel mai înalt respect și pe care o celebrează limbajul său ..." (Carl F. Hovde, în „South Atlantic Quarterly", Autumn 1964, p. 537)

— Apare *Dodsworth*, considerat ultimul roman important al lui Sinclair Lewis; cartea e o demitizare a vieții americane de familie și, în același timp, a idealului european visat de mulți americani

Scanned with OKEN Scanner

1929 bogați care credeau că lumea contemporană din Statele Unite e supusă prea mult banului: Lewis sugerează că, din acest punct de vedere, burghezia Vechiului Continent nu diferă de aceea din America. „El știe, așa cum spune în *Strada Mare*, că zilele pionierilor sînt, în Vestul mijlociu, mai îndepărtate chiar decît acelea ale regelui Arthur, și își bazează satira pe această cunoaștere a lucrurilor; dar scrie numai despre faptele neîndoielnice ale prezentului. *Dodsworth* pare — cînd romanele sînt citite unul după altul — o încercare crucială de a-i aduce la cunoștință Americii moderne care sînt valorile ei de odinioară. Dar finalul său vag prefigurează unele personaje inutile, lipsite de relief din romanele ulterioare ale lui Lewis." (Maurice Kramer, în *The Twenties*, 1966, p. 68)

— Hemingway publică *A Farewell to Arms (Adio arme)*, care avea să-i asigure o faimă statornică. „Titlul ambiguu indică cele două teme: a dragostei și a războiului, care se întrepătrund, se compun contrapunctic de-a lungul întregului roman, atît de frumos construit. Henry debutează ca un american dezrădăcinat, superficial, atît în dragoste, cît și în război. Războiul, care e un lucru împotriva firii și a logicii, îl pătrunde pînă îl copleșește cu lipsa lui de sens. Golul lui sufletesc e umplut de o dragoste firească. Dar moartea femeii iubite încheie episodul și-i amintește lui Henry că societatea și presiunea ei neîncetată nu pot fi ocolite." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 32)

— John Steinbeck scrie romanul *Cup of Gold* ⟨*Cupa de aur*⟩, al cărui personaj e Sir Henry Morgan, faimos pirat englez din sec. 17, într-o acțiune relatată cu un fermecător romantism juvenil. „În ciuda deficiențelor filosofice, romanele sale de tinerețe sînt romane excelente. Au multe lucruri bune: observație precisă, stil clar și viguros, dragoste față de om, splendidă analiză psihologică. Nu sînt sigur că aș socoti că romanul *Cupa de aur* face excepție ...; le-aș recomanda mai presus decît tot ceea ce a scris Steinbeck după 1952. Pentru că, dincolo de greșelile începutului, ele indică drumul ascendent al unui scriitor." (John Fontenrose, *John Steinbeck; An Introduction and Interpretation*, 1963, p. 141)

— Thomas Wolfe publică *Look Homeward, Angel: A Story of the Buried Life* ⟨*Privește, înger, spre casă. Poveste despre viața înmormîntată*⟩, cel dintîi dintr-un ciclu de romane masive, înfățișînd experiențele unui băiețandru din Carolina de Nord, în atmosfera apăsătoare a unei familii învrăjbite, dominată de personalitățile despotice, ireconciliabile ale celor 2 părinți. Ideea fundamentală a romanului e formulată într-una din paginile de început: „ne-am născut singuri, toți cei care am trăit vreodată sau vom trăi, trăim singuri și murim singuri, sîntem străini unul față de altul și nu vom ajunge să ne cunoaștem vreodată."

— Cu *In Those Days* ⟨*Pe vremea aceea*⟩, a cărui acțiune se inspiră din evenimente contemporane, Harvey Fergusson încheie trilogia inspirată de istoria așezărilor din Sud-Vestul Statelor Unite.

Scanned with OKEN Scanner

1929 — Apare traducerea englezească a romanului *Peder Victorious* de O. E. Rölvaag (originalul norvegian fusese publicat în 1928), al 2-lea vol. al trilogiei inaugurate cu *Uriașii pămîntului* (1927) dar lipsit de forța epică a acestuia. „*Uriașii pămîntului* era o feerie, una dintre cele mai inteligente, mai pline de umor din toate feeriile. *Peder Victorious* e o poveste obișnuită despre oameni obișnuiți, ca dumneata și ca mine." (Alice Beal Parsons, în „Nation", 13 mart. 1929, p. 317)

— Ruth Suckow publică romanul *Cora* al cărui subiect e integrarea emigranților germani în viața americană.

— Romanul *Singermann*, de Myron Brinig (n. 1900) urmărește viața emigranților evrei în ținuturile îndepărtate din Montana.

— În *Low Run Tide* ⟨*Reflux*⟩, Eliot Paul descrie declinul unui sat pescăresc din Noua Anglie.

— Claude McKay publică *Banjo*, dramatic tablou al docurilor Marsiliei, unde scriitorul lucrase o bucată de vreme.

— Apare romanul *They Stooped to Folly : A Comedy of Morals* ⟨*Ei s-au plecat în fața nebuniei. Comedie de moravuri*⟩, de Ellen Glasgow; povestea unei femei care vrea să-i domine, tiranic, pe cei din jur, dar — în cele din urmă — e părăsită de toți și rămîne singură, purtînd grija unui tată slab de fire.

— Lloyd Cassel Douglas (1877—1951), pastor luteran, publică *Magnificent Obsession (Obsesia)*, roman cu o analiză psihologică foarte complicată, dar lipsit de veridicitate.

— *Hunky*, roman psihologic de Thames Williamson, al cărui erou, american de origine poloneză, înfruntă cu multă dificultate constrîngerile adaptării la viața din noua lui patrie.

— Maxwell Bodenheim publică *Sixty Seconds* ⟨*Șaizeci de secunde*⟩ în care afirmă idei opuse cu violență idealului burghez de existență,vieții lipsite de elanuri morale, patimii de înavuțire.

— *All Victories are Alike* ⟨*Toate victoriile sînt la fel*⟩, de Leane Zugmith (n. 1903) — povestea unui ziarist care își pierde treptat idealurile generoase și se complace într-o existență tihnită, dar ternă. Scriitorul era fiul unei familii foarte sărace din Kentucky.

— Walter Dumaux Edmonds (n. 1903) scrie romanul istoric *Rome Haul* ⟨*Remorcați spre Rome*⟩, inspirat din evenimentele construirii canalului Erie, care lega Albany, pe fluviul Hudson, cu Buffalo, pe lacul Erie, trecînd prin orașul Rome. Canalul a fost construit la începutul sec. trecut, înaintea dezvoltării căilor ferate, și lega Atlanticul de zona largilor ogoare din nordul statului New York și, mai departe, cu vastele cîmpii din preajma Marilor Lacuri, pînă spre Chicago și Minnesota.

— Un alt roman istoric, *The Wave* ⟨*Valul*⟩, de Evelyn Scott, tratează epoca războiului civil, îmbinînd detaliul autentic cu invenția romantică. A fost una dintre cele mai populare cărți ale vremii.

— Grace Stone (n. 1896) publică *The Heaven and Earth of Doña Elena* ⟨*Cerul și pămîntul doñei Elena*⟩, roman istoric înfățișînd o fabuloasă Spanie medievală.

Scanned with OKEN Scanner

1929 — Apare fantezia politică *The Grand Manner* ⟨*Măreața manieră*⟩, de Louis Kronenberger (n. 1904), despre un monarh autocratic, care guvernează un popor ce iubește libertatea și democrația.
— Etnologul și arheologul Oliver La Farge (1901—63) publică romanul *Laughing Boy*, poveste romantică și sentimentală despre un indian navaho, despre dragostea lui pentru o tînără instruită într-o școală americană. Concluzia e că, între cele 2 tipuri de civilizație, cea de obîrșie europeană și cea a băștinașilor, e o prăpastie adîncă, imposibil de trecut. Cartea conține numeroase amănunte antropologice, de o mare acuratețe.
— Aflat în Franța, Robert Myron Coates (n. 1897) scrie romanul de clară factură suprarealistă, *The Eater of Darkness* ⟨*Cel care mănîncă întuneric*⟩.
— William Riley Burnett (n. 1899), industriaș, autor de romane de aventuri, publică *Little Caesar* ⟨*Micul Cesar*⟩, spectaculoasă poveste din viața gangsterilor. Cartea va fi ecranizată și filmul va cîștiga o mare popularitate, mai ales datorită creației lui Edward G. Robinson.
— Sub pseudonimul comun « Ellery Queen », Frederic Dannay (n. 1905) și Manfred Lee (n. 1905) publică romanul polițist *The Roman Hat Mystery* ⟨*Misterul pălăriei romane*⟩, devenit extrem de popular.
— Întemnițat pentru vagabondaj, Jim Tully scrie povestirile ce vor fi adunate și publicate sub titlul *Shadows of Men* ⟨*Umbre de oameni*⟩, despre tovarășii săi de la închisoare.
— Sub pseudonimul « Michael Gold », scriitorul comunist Irwin Granich (1893—1967) publică vol. de schițe *120 Million* ⟨*120 de milioane*⟩, ale căror eroi sînt muncitorii americani, cei despre care autorul — el însuși fost muncitor — crede că „vor aduce o dimineață senină peste pămîntul acestei țări".
— W. D. Steele publică *Tower of Sand* ⟨*Castel de nisip*⟩, povestiri înfățișînd — din perspectivă realistă — viața oamenilor din Noua Anglie și din Carolina de Nord.
— Sub titlul *Dawn Ginsbergh's Revenge* ⟨*Răzbunarea lui Dawn Ginsbergh*⟩, ziaristul newyorkez Sidney Joseph Perelman (n. 1904), reunește mai multe schițe suprarealiste.
— Premiera dramei realiste *Street Scene* ⟨*Scenă de stradă*⟩, de Elmer Rice, în care sînt prezentate aspecte tragice din viața cartierelor sărace ale New Yorkului. În timpul spectacolului, transmiterea unor zgomote înregistrate pe străzile orașului sporea impresia de real pe care voia s-o sugereze autorul. „*Scenă de stradă* e scrisă într-o formă convențională. Dar schimbările rapide, foarte precise, ale stilului de interpretare, decorul care-i dă o excepțională unitate și spiritul în care e regizată (domnul Rice însuși și-a luat această însărcinare) fac din ea o piesă la fel de bună ca orice experiment stilizat cu franchețe. *Scenă de stradă* demonstrează ceea ce mulți dintre noi am bănuit demult și anume, că o formă nouă în ea însăși nu poate fi o creație, că o formă tradițională, ciocănită, polisată, sudată la temperatura înaltă a imaginației ... va străluci cu o lumină la fel de nouă ca orice experiență îndrăzneață, constructivistă, expresionistă sau cu

1929 alte forme născute din experimentele teatrale de oriunde." (Robert Littell, în „Theatre Arts", mart. 1929, pp. 164—5)
— Robert Penn Warren (n. 1905) publică studiul biografic *John Brown : The Making of a Martyr* ⟨*John Brown. Cum s-a născut un martir*⟩, expresie a admirației cu care generația de după război îl privea pe luptătorul anti-sclavagist din sec. trecut.
— Apare *Practical Criticism* ⟨*Critică practică*⟩, de I. A. Richards, una din scrierile care prevestesc Noua Critică; Richards socotește că metafora, metrica, tonul, textura, tensiunea trebuie cercetate separat, pentru a explica forma contopită și ideea operei.
— *The Modern Temper* ⟨*Temperamentul modern*⟩, de Joseph Wood Krutch, profesor la Universitatea Columbia, e una din cărțile de critică literară în care se reflectă pesimismul intelectualilor din „generația pierdută". Autorul ajunge la concluzia că „în societatea modernă, știința a năruit încrederea într-un univers binefăcător", iar „psihologia a alungat iluzia unei personalități nobile a omului contemporan". Totuși, soluția e „încrederea în știință, de vreme ce are meritul de a risipi falsele mituri ale lumii moderne, chiar dacă ea ne adîncește tristețea".
— Adoptînd un punct de vedere dialectic, Gorham Munson observă în *Style and Form in American Prose* ⟨*Stil și formă în proza americană*⟩, că „mentalitatea unei clase se reflectă în literatură la fel de clar ca în opera filosofică sau în interpretarea de economie politică".
— Walter Lippman (1889—1975), comentator politic și cultural la « *New York World* », publică *A Preface to Morals* ⟨*Prefață la morală*⟩, în care susține ideile liberalismului economic de pe pozițiile scepticismului intelectual, recomandă scriitorului o analiză realistă a faptelor, mai curînd decît adeziunea la vreo cauză etică sau estetică.
— La Universitatea Duke (Carolina de Nord), apare primul număr al revistei trimestriale « *American Literature* ». Revista, editată sub îngrijirea Asociației de limbi moderne, publică studii temeinice de istorie și de critică literară, studii de stilistică și bibliografii. Apare și astăzi.
— Prima ediție a poemului simfonic *Prairie* ⟨*Preria*⟩, de Leo Sowerby, pe versurile lui Sandburg.
— Premiile Pulitzer: Stephen Vincent Benét, *Trupul lui John Brown* (poezie); Julia Peterkin, *Prea-arzătoarea soră Mary* (roman); Elmer Rice, *Scenă de stradă* (dramaturgie).

1930 Sub titlul *Collected Poems*, Robert Frost își adună versurile publicate anterior; vol. oferă o imagine mai cuprinzătoare decît pînă atunci, a unei poezii unitare, ghidată de principiile consecvente ale unei creații ce „trebuie să observe omul și faptele lui" și care se inspira din peisajul dramatic al Noii Anglii. Robert Frost e atît de englez, încît America lui nu-i decît fundalul unor imagini create de un spirit britanic. Dar acest fundal e autentic american și oamenii pe care-i vezi mișcîndu-se și plîngînd acolo sînt ușor de recunoscut ca fiind oamenii din Noua Anglie."

Scanned with OKEN Scanner

1930 (C. Henry Warren, în „Virginia Quarterly Review" iul. 1931, p. 210)

— Poemul *Ash-Wednesday* ⟨*Miercurea cenușii*⟩, al lui T. S. Eliot e o profesiune de credință în sprijinul ideilor mistice care-l aduseseră pe poet în rîndurile bisericii anglicane. Folosind cîteva pasaje din *Divina Comedie* și dintr-o predică a lui Lancelot Andrewes, Eliot creează un cadru simptomatic al poemului acestuia în care el credea că poate să proclame „aflarea unor răspunsuri" la întrebările grave puse în finalul *Tărîmului pustietății*. „Autorul *Tărîmului pustietății* și al altor poeme din acea perioadă ne transmitea dureroasa constatare că lumea din jurul său e lipsită de ordine și de scop... Și, în fața acestei lumi, versul său va sta ca o oglindă fidelă, necruțătoare. Lipsa de ordine a vieții va fi reflectată de fluxul dezorganizat al imaginilor; lipsa unui înțeles clar, de obscuritatea limbajului... Și, acum, împotriva acestui profet liric al haosului trebuie să se ridice criticul care să judece lumea din punctul de vedere afirmat de crezul clasicizantului, al monarhistului, al catolicului... Cred că un cuget sensibil nu poate citi *Miercurea cenușii* fără să încerce un sentiment stingheritor că ceva fundamental lipsește din această încercare, o încercare de a folosi pentru o experiență născută din credința catolică o formă metrică și o punctuație capricioasă potrivită prezentării vieții cînd o privești ca pe ceva lipsit de formă, vid... E un conducător, și încă un conducător foarte influent. Dificultatea e că el pare a ne conduce în două direcții în același timp." (Paul Elmer More, în „Saturday Review", 12 nov. 1932, p. 235)

— Hart Crane publică poemul *The Bridge* ⟨*Podul*⟩, în care „podul Brooklyn devine un simbol al legăturii dintre pămînturile Americii, al mișcării oamenilor, al mărfurilor, al ideilor; simbol al triumfului uman asupra materiei pasive, al tuturor legăturilor dintre continente, dintre oameni, dintre vremuri; al dorinței oamenilor, arcuindu-se spre infinit și spre etern. Poetul aspiră să realizeze echilibrul unei Americi active și, în același timp, dornică de frumusețe, integrînd simbolurile lui Columb, Pocahontas, Rip Van Winkle, Poe, Whitman, împreună cu acelea semnificate de construcțiile tehnicii moderne americane. Unele pasaje ale celei mai bune poezii din vremea noastră pot fi găsite în *Podul*. Lipsa de limpezime lăuntrică e o fază a țelurilor lipsite de claritate din vremea aceasta. Crane a fost unul dintre acei oameni pe care fiece epocă pare să-i aleagă drept crainici ai vieții ei spirituale: ei reflectă exact epoca." (Allen Tate, *Reactionary Essays*, 1936, p. 38); „Poetul *Podului* e un om înstrăinat de societatea lui, pentru că... el caută o sinteză acceptabilă, plauzibilă a acestei societăți." (Frederick J. Hoffmann, *The Twenties*, 1955, p. 239); „Mulți au criticat *Podul* ca pe un «mit al Americii», cu un sens istoric și cronologic haotic și pentru aparenta lipsă de continuitate între diferitele sale secțiuni. E, însă, obligatoriu să privim poemul cu ochii lui Crane. Înainte de toate el și-a considerat poemul *simfonic* o sinteză a Americii în care istoria, faptul, spațiul concret, «toate trebuie transfigurate într-o

Scanned with OKEN Scanner

formă abstractă ». Nu trebuia să fie un epos care să se desfășoare în suită istorică, ci o evoluție în care ideea și motivul urmau să construiască, prin repetări, corpul imaginativ al poemului ca pe o « panoramă organică». Astfel încît s-ar putea spune că *Podul* nu e un mit al Americii într-un sens istoric, ci o construcție și o celebrare rituală a conștiinței spirituale și a forței creatoare de care e capabil poporul american. Pentru că prezent și trecut sînt adesea simultane și cronologia e deformată (ca într-un roman al lui Faulkner). *Podul* trebuie să se sprijine pe o ordine psihologică, intuitivă, emotivă." (Bernice Slote, *Start with the Sun*, 1960, p. 163); „Dialectica poemului slujește scopului clar de a feri viziunea de hipersimplificare... În concluzie, Crane încearcă să obțină frumusețea pe căi complicate, mai curînd decît simple, coerența lui e complexă, mai curînd decît sintetică." (Gordon K. Grigsby, în *College English*, apr. 1963, pp. 518—9); „Poemul e extrem de subiectiv în ceea ce privește limbajul și conținutul; și este de înțeles de ce e așa, pentru că întrebarea pe care și-o pune e o întrebare a unui individ, a unui poet în căutarea unei viziuni ce-i va satisface necesitățile *lui* spirituale. Dar Crane a văzut problema poetului și ca pe una ce îmbrățișează problemele centrale ale societății în care trăiește; și soluția poetului — dacă poate ajunge la vreuna — era, pentru el, o soluție ale cărei consecințe depășeau cu mult viața sa particulară." (Thomas A. Vogler, în „Sewanee Review", Summer 1965, pp. 381—2)

— Apare *A Draft of XXX Cantos* ⟨*Ciornă pentru XXX de Cantosuri*⟩, de Ezra Pound, în care poetul reia ideile din vol. publicat în 1928, afirmîndu-și încrederea în virtuțile umane, în resursele spirituale ale oamenilor ce vor izbuti să supună lumea materială." „Aceste *Cantos*-uri sînt un fel de *Măgarul de aur*. E o asemănare dar nu e nici o paralelă dincolo de cea pur istorică: ambele cărți sînt produse de niște lumi lipsite de convingeri și abandonate unui program secular aspru. Aici, asemănările încetează. Pentru că domnul Pound e un teribil reacționar, un cuget care admiră acele epoci cînd miturile nu erau numai frumoase, ci și adevărate." (Allen Tate, în „Nation", 10 iun. 1931, p. 633); „Unii ar spune că problema e aceea de a face inteligibilă imaginea cvadrigii trase de centauri — așa cum o întîlnim în *Cantos* — de a-i ajuta și pe bieții oameni s-o înțeleagă. Nu-mi închipui că, tot ceea ce-și propune un poet să fie rezonanța culorii, aluziile, sunetele ce se reflectă unele pe altele ca într-o instrumentație simfonică. Nu cred că ne este indiferent dacă cineva nu înțelege nimic și se desfată doar cu îndemînarea muzicală." (Marianne Moore, în „Poetry", oct. 1931, p. 48)

— Conrad Aiken publică vol. *Selected Poems*, în care liberalismul, gîndirea socială, concepțiile literare ale imagismului și simbolismului sînt evidente. Aiken visa să „descopere esența *eu*-lui" și să realizeze o poezie „absolută", întemeiată pe claritatea expresiei muzicale. Una dintre temele care reveneau cel mai adesea în lirica lui era „însingurarea conștiinței moderne". „Dezamăgirea lui e plină de spaime, melancolia incurabilă. El izbutește să descopere întotdeauna latura cea mai rea a lucrurilor, să-și folosească

Scanned with OKEN Scanner

 propria cunoaștere pentru a spori confuzia... Putem spune că de data asta au fost cîntate cîntecele cele mai amare." (Houston Peterson, *The Melody of Chaos*, 1931, p. 280)

— Babette Deustch publică *Fire for the Night* ⟨*Foc pentru noapte*⟩, comentarii în versuri ale evenimentelor contemporane, scrise pe un ton ironic, de un intelectualism uneori uscat.

— Horace Gregory (n. 1898) tipărește vol. de versuri *Chelsea Rocming Hcuse* ⟨*Camere de închiriat în Chelsea*⟩: reacțiile unui temperament romantic, adus din mediul patriarhal al Wisconsinului natal, din calma lume a universității, în periferia newyorkeză aspră, dar plină de energie.

— *The Proof* ⟨*Dovada*⟩, vol. lui Yvor Winters, cuprinde versuri scrise cu preocupare pentru limpezimea de factură clasicistă a expresiei poetice. „Domnul Winters rămîne unul dintre cei mai buni poeți ai școlii imagiste; dar efectul acestei școli e o limitare a viziunii lui. Îi e teamă să se încreadă în orice altă formă a limbajului care depășește claritatea și precizia absolută și, în consecință, pierde mult din vlaga poetică. El rămîne unul dintre cei mai interesanți și mai contemporani poeți ai noștri, în ciuda faptului că spiritul lui critic stînjenește întrucîtva spiritul poetic. Formulează mai clar decît orice alt poet dilema modernă: pierderea treptată a sentimentului, prin excesul de «literă tipărită»." (Eda Lou Walton, în „Nation", 17 dec. 1930, p. 680)

— Wystan Hugh Auden (1907—73), cetățean britanic expatriat în Statele Unite, publică vol. *Poems*, exprimînd, în versuri energice, sentimentele antiburgheze ale tinerei generații, speranța în biruința unei revoluții a clasei muncitoare.

— Versurile din vol. *New Found Land* ⟨*Pămînt descoperit*⟩ de Archibald MacLeish reflectă o transformare a concepțiilor poetului, o conștiință profundă a tradițiilor sociale și culturale ale Americii. „Am multă încredere în capacitatea acestui poet de a-și exprima epoca, de a da glas iubirii față de oameni." (Harriet Monroe, în „Poetry", iun. 1931, p. 155)

— Cu *Prologue in Hell* ⟨*Prclcg în iad*⟩, Alfred Kreymborg se îndreaptă spre o formă clasicizantă a poemului.

— *The Glcry of the Nightingales* ⟨*Gloria familiei Nightingale*⟩, povestirea în versuri a lui E. A. Robinson, ilustrează scepticismul moral al poetului, concepțiile sale despre relativitatea ideilor de Bine și de Rău.

— Carl Carmer (n. 1893) publică *Deep South* ⟨*Extremul Sud*⟩, versuri inspirate de lirica folclorică din Alabama.

— Richard Eberhart (n. 1904), student al Universității Cambridge (Anglia), scrie *A Bravery of Earth* ⟨*Curajul pămîntului*⟩, impresii versificate în tradiția romanticilor britanici — din călătoria făcută în jurul lumii, pe un vapor de mărfuri.

— Stanley J. Kunitz (n. 1905) publică *Intellectual Things* ⟨*Lucruri intelectuale*⟩, în care se deslușește influența poeziei metafizice engleze din sec. 17. „E un scriitor grațios, poezia lui are un ton feminin, poate cu un accent prea delicat. Totuși, știe să-și

1930 supravegheze cu grijă versurile și să arunce asupra lor umbrele subtile ale limbajului și ale ritmului, deși nu atinge nici o notă profundă." (Eda Lou Walton, în „Nation", 18 iun. 1930, p. 709)

— Vol. *White April* ⟨*Aprilie alb*⟩, de Lizette Woodworth Reese, dezvăluie o surprinzătoare prospețime a versului, mărturisind consecvența unei poete care, după ce debutase, înainte de 1890, își urmase drumul, indiferentă la mișcările poetice ale vremii. Un sunet clar, respingînd deopotrivă prozaismul sentimental și expresia criptică.

— John Dos Passos publică *42nd Parallel (Paralela 42)*, cel dintîi vol. din trilogia *U.S.A.*, în care reconstituie istoria primelor 3 decenii din viața Statelor Unite. Protagonistul trilogiei este „fundalul social al națiunii", iar tema ei majoră, „vicierea și degradarea caracterelor într-o civilizație decadentă, întemeiată pe comercialism și pe exploatare". (James D. Hart, *The Oxford Companion to American Literature*, 1965, p. 233). Trilogia introduce cîteva elemente noi ale construcției epice: bazată pe mai multe episoade ale vieții unor persoane reale (biografii care converg sau se desfășoară paralel), acțiunea se proiectează prin intermediul unor colaje narative (numite aici *newsreels*: jurnale cinematografice de actualități) alăturînd articole de gazetă, reclame, frînturi de conversație, cîntece populare, care sugerează, laolaltă, atmosfera generală a momentului în care e plasat episodul. Fragmentele epice se întrepătrund cu biografiile semnificative ale unor americani ai acestei vremi; iar punctul de vedere al autorului, formulat prin procedeul monologului interior, e cuprins în secțiunile intitulate *camera eyes* („obiectivul aparatului de fotografiat"). „Dacă-l comparăm pe Dos Passos cu alți romancieri de seamă ai noștri, nu găsim nici unul care să-l întrecă în privința conștiinței vieții americane. Tonul său se apropie de cel al lui Hemingway. El e poate la fel de dur ca și acesta, mai ales atunci cînd prezintă personaje dure; libertatea sa de limbaj e mai mare... Dar el e capabil, într-o mai mare măsură, de simpatie umană. Și simpatiile sale sociale, s-ar putea spune pasiunile lui de clasă, dau acestei opere o direcție care îi lipsește lui Hemingway... În privința implicațiilor, opera lui Dos Passos se înrudește cu a lui Dreiser și Sinclair Lewis și, încă mai mult, cu aceea a lui Upton Sinclair. Dar în vreme ce oamenii lui Sinclair sînt manechine de ceară, cele ale lui Dos Passos sînt vii și convingătoare." (Henry Hazlitt, în „Nation", 23 mart. 1932, p. 344); „Putem afirma cu deplină siguranță că estetul de la Harvard a murit în Dos Passos... El a intrat în lumea reală. A rupt categoric cu capitalismul și știe că acesta e doar un cadavru pe două picioare. I-a declarat război și-i înregistrează degenerarea. Nu a descoperit încă încrederea lui Walt Whitman în oamenii simpli ai Americii. Nu poate crede că în ei se cuprinde forța creatoare a unei lumi noi. Aceasta îi e dilema: o nostalgie a trecutului său aristocratic. Totuși omul acesta a crescut ca porumbul în soarele Iowei... Viitorul îi va descoperi marele talent, talentul de poet epic, darul de observație, îndrăzneala experimentului, curajul de a se pune cu totul în slujba unei socie-

Scanned with OKEN Scanner

1930 tăți, a mulțimii muncitoare." (Michael Gold, în „English Journal", febr. 1933, p. 97)

— Apare romanul *As I Lay Dying (Pe cînd agonizam)*, de Wiliam Faulkner, poveste a familiei Bundren, din comitatul Yoknapatawpha: oameni săraci, aspri, a căror viață e condusă după mentalități și obiceiuri primitive. Amestec de comedie amară și de tragedie, de eroism romantic și de naturalism, romanul relatează nenorocirile ce se abat asupra unei caravane care conduce sicriul unei bătrîne, moartă departe de locurile nașterii sale, unde cere să fie înmormîntată. Viața tristă a familiei e rememorată în 49 de secțiuni, construite cu tehnica monologului interior. „Centrul acestui nucleu tragic, al familiei — pe care o ține laolaltă și o îndreaptă spre un țel epic unic pînă cînd zace în mormînt — e Addie, o adevărată *Mamă-Gea*. Viața înseamnă pentru ea negarea cuvintelor goale, a ipocriziei... Singura rațiune a vieții ei e «datoria față de cei vii»." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 57)

— Sub titlul *Biography of the Life of Manuel* ⟨*Biografia vieții lui Manuel*⟩, James Branch Cabell publică în 18 vol. romanele al căror personaj principal era Don Manuel, din fictivul regat medieval Poictesme. „Aparentul pleonasm din titlu vrea să indice un studiu al vieții ca forță vitală... Povestea lui Manuel, cunoscută cititorilor din cărțile publicate din 1909 pînă acum, este aranjată după o cronologie internă urmărind acțiunea din ținut (care este pentru Cabell ceea ce e comitatul Yoknapatawpha pentru Faulkner), pînă la descedenții din Virginia ai lui Manuel... Ea ilustrează trei filosofii: una *cavalerească*, alta *eroică*, o a treia *poetică*." (F. O. Matthiessen, în „New Republic", 7 sept. 1942, p. 236)

— Thornton Wilder publică romanul *The Woman of Andros* ⟨*Femeia din Andros*⟩, inspirat de comedia *Fata din Andros* a lui Terențiu. Tragicele întîmplări sînt narate într-un stil care aspiră la desăvîrșirea cadențelor clasice dar, apărută într-o epocă de criză economică, de deprimare morală, cartea a trecut aproape neobservată.

— Mary Heaton Vorse (1889—1966) scrie romanul *Strike!* ⟨*Grevă!*⟩ al cărui subiect îl constituie greva din 1929 a muncitorilor textiliști din Gasconia, orășel din Carolina de Nord, grevă înăbușită brutal de Garda Națională.

— *Years of Grace* ⟨*Ani de grație*⟩, romanul pe care-l publică Margaret Ayer Barnes (1886—1967), reconstituie, într-o tehnică literară evident influențată de naturalism, dar și de psihologia freudiană, atmosfera unui cartier rău famat din Chicago.

— Edward Dahlberg (n. 1900), fiul unei femei sărace din Boston, crescut într-un orfelinat din Cleveland, expatriat la Paris în 1926, publică în Franța romanul autobiografic *Bottom Dogs* ⟨*Lumpenii*⟩, scris sub influență expresionistă, în care evocă o copilărie și o adolescență oprimată; atmosfera din orfelinat și din cartierele sărace e reconstituită cu o adîncă spaimă de viață.

— Influenței expresioniste i se datorează atmosfera apăsătoare din romanul *Grim Youth* ⟨*Tinerețe tristă*⟩, de John Held, jr.

Scanned with OKEN Scanner

 (1889—1958). Scriitorul, care era și unul dintre cei mai cunoscuți graficieni americani ai epocii, și-a însoțit textul cu ilustrații ce accentuau sentimentul de singurătate și de teamă mărturisit de eroii cărții.

— Kenneth Roberts (1885—1957), din Maine, scrie *Arundel*, roman istoric inspirat dintr-un episod al războiului de independență, evocat cu multă precizie a descrierii evenimentului real.

— Charles Norris continuă în romanul *Seed* ⟨*Sămînță*⟩ ciclul cărților în care polemizează cu imoralitatea societății monopoliste.

— Apare romanul *Great Oaks* ⟨*Stejarii falnici*⟩, în care Ben Ames Williams încearcă să reconstituie, cu mijloacele descripției realiste, o panoramă a vieții americane.

— Dorothy Canfield Fisher publică *The Deepening Stream* ⟨*Rîul care se adîncește*⟩, biografia unei femei din Vestul mijlociu; paginile cele mai izbutite ale cărții sînt cele în care descrie viața monotonă, apăsătoare, a micilor orașe de provincie.

— Edna Ferber publică romanul *Cimarron*, evocînd vremurile pionierilor din Oklahoma, la sfîrșitul sec. trecut. „Edna Ferber... a scris un roman ce va putea înflăcăra imaginația multor cititori. Dar ea a făcut mai mult decît să picteze un strălucitor tablou al Oklahomei. A creat portrete de oameni, de familii întregi care se duc să trăiască acolo... A scris o poveste frumoasă. N-are importanță cît de adevărate sînt faptele. E povestea frumoasă a pionierului și a indianului. Ne încîntă ochii, dar asemenea multor povești, nu spune nimic inimii." (Dorothy Van Doren, în „Nation", 23 apr. 1930, p. 494)

— Elizabeth Madox Roberts scrie romanul *The Great Meadow* ⟨*Pajiștea cea mare*⟩, a cărui acțiune romantică se petrece în Kentucky, la sfîrșitul sec. „Opera e scutită de sentimentalism, dar realismul ei — asemenea aceluia al lui Chaucer — e îmbibat de romantism, de strălucire." (J. D. Robins, în „Canadian Forum" nov. 1930, p. 66)

— Thames Williamson publică *The Earth Tcld Me* ⟨*Mi-a spus pămîntul*⟩, roman înfățișînd, într-un amestec de exactitate realistă și de mitologie convențional-romantică, viața eschimoșilor din Alaska.

— Renunțînd la experiența suprarealistă, Robert M. Coates scrie romanul istoric *The Outlaw Years* ⟨*Vremea briganzilor*⟩, a cărui acțiune se desfășoară într-o Americă colonială, descrisă cu acuratețe realistă și cu un acut simț al pitorescului.

— Amelie Rives publică romanul romantic *Firedamp* ⟨*Gaz de mină*⟩, al cărui stil poartă încă amintirile prozei *fin-de-siècle*.

— Katharine Anne Porter publică vol. de povestiri *Flowering Judas* ⟨*Înflorirea copacului Iudei*⟩, a cărui temă centrală e inadaptarea spiritelor sensibile la pragmatismul și rapacitatea capitalismului contemporan. Scriitoarea investighează resorturile tainice ale comportării umane și ajunge la concluzia pesimistă că ființele care caută, curajoase, adevărul și frumusețea sînt destinate suferinței, îndurate cu tragică demnitate. „E înaltul merit al domnișoarei Porter de a fi stabilit cu precizie atmosfera

Scanned with OKEN Scanner

1930 socială, evenimentul și, de a nu se fi supus originalității dubioase și forțate a formei." (Louise Bogaan, în „New Republic", 22 oct. 1930, p. 277)

— Premiera dramei în versuri *Elizabeth the Queen* ⟨*Regina Elisabeta*⟩, de Maxwell Anderson. „Piesa e una dintre încercările cele mai ambițioase — și care s-au soldat cu succes — de a aduce tragedia romantică pe scena americană. Anderson își relevă încrederea în eroismul uman; el crede că, uneori, chiar urzindu-și propria distrugere, faptele omenești pot fi iluminate și elevate de puterea transformatoare a dragostei." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1972, p. 210)

— Susan Glaspell (1882—1940), unul dintre fondatorii teatrului de la Provincetown (teatru care și-a afirmat virtuțile novatoare în peisajul cultural american al primelor decenii ale sec.), scrie *Alison's House* ⟨*Casa lui Alison*⟩, dramă a cărei eroină este Emily Dickinson.

— *Hotel Universe* marchează o curioasă orientare a dramaturgiei lui Philip Barry spre tematica mistică, spre fenomenele de somnambulism, de spiritism, și de „clar-viziune". Rezultatul e o dramă macabră, pe care criticii au suspectat-o că ar fi fost scrisă pentru a obține succes de casă.

— Premiera dramei expresioniste *The Last Mile* ⟨*Ultima milă*⟩, de dramaturgul newyorkez John Wexley (n. 1907).

— Marc Connelly (n. 1890) dramatizează, sub titlul *Green Pastures* ⟨*Pășunile verzi*⟩, romanul *Bătrînu' Adam și copiii lui* (1928), de Roark Bradford. „Marc Connelly, a cărui piesă a fost sugerată de o operă în dialectul negrilor — aceea scrisă de Roark Bradford — e omul căruia i se datorează, în chipul cel mai nemijlocit, extraordinarul spectacol; dar nici el, nici autorul lucrării originale, nici chiar admirabila trupă de actori negri nu pot să-și asume meritul exclusiv, de vreme ce opera fundamentală de creație a fost realizată de geniul anonim care a compus minunatele *spirituals* pe care se bazează cartea și drama." (Joseph Wood Krutch, în „Nation", 26 mart., 1930, p. 376)

— Laurence Stallings dramatizează *Adio arme*, de Hemingway.

— Apare, postum, al 3-lea vol. al lucrării *Curentele principale în gîndirea americană*, care — prin moartea prematură a autorului, Vernon Louis Parrington (1929) — rămăsese neterminat. Primul vol. analiza perioada 1620—1800, cel de-al 2-lea, anii 1800—1860 (amîndouă apărute în 1927), iar ultimul, 1860—1920; metoda lui Parrington era, așa cum precizase el însuși în prefața primului vol. „parcurgerea drumului larg al dezvoltării politice, economice și sociale, mai curînd decît a unei cărări înguste a beletristicii". Savantul american integra în cercetarea sa folclorul literar, proverbele, literatura frontierei și lega istoria literaturii de marile evenimente ale istoriei politice și sociale a Americii. Viziunea lui Parrington, pornind de la tradiția liberalismului jeffersonian, asimila elemente ale concepției lui Taine, precum și unele elemente ale gîndirii marxiste. „*Radicalism* — nu numai *liberalism* sau *progresism* — acesta e cuvîntul exact. El nu avea acea toleranță dulceagă care decurge din cinism, nici

Scanned with OKEN Scanner

1930 optimismul a cărei superficialitate se bazează pe un idealism olimpian. A fost, de la început, un critic partizan." (Bernard Smith, în *Books That Changed Our Minds*, 1939, p. 186); „Marea tradiție a gîndirii americane, tot ceea ce e mai de preț în această tradiție, poate fi identificat cu idealul democratic, cu liberalismul și revolta; și cei mai mulți americani de seamă au vorbit limbajul radicalismului, cuvîntul pe care el, cel dintîi, l-a folosit în locul «liberalismului»". (Henry Steele Commager, *The American Mind*, 1950, p. 301); „Se poate spune despre V. L. Parrington că, prin *Curentele principale...* a avut asupra concepției noastre privind cultura americană o influență care nu e egalată de nici un alt scriitor din ultimele două decenii." (Lionel Trilling, *The Liberal Imagination*, 1951, p.3)

— *Portrait of the Artist as American* ⟨*Portret al artistului ca american*⟩, de Matthew Josephson (n. 1899), analizînd creația lui Henry James, a lui Whistler și a lui Bierce, ilustrează teza (susținută și de Van Wyck Brooks) potrivit căreia industrialismul american e un adversar declarat al intelectualului.

— John Crowe Ransom publică *God Without Thunder: An Unorthodox Defense of Orthodoxy* ⟨*Dumnezeu rămas fără fulger. Apărare neortodoxă a ortodoxiei*⟩, polemică violentă cu scientismul, de pe pozițiile misticismului creștin.

— Fred Lewis Pattee (1863—1950), fost profesor la Colegiul statului Pennsylvania, publică *The New American Literature, 1890—1930* ⟨*Noua literatură americană, 1890—1930*⟩, privire asupra creației literare, din perspectivă pozitivistă.

— În contribuția sa la simpozionul *I'll Take My Stand* ⟨*Îmi voi spune părerea*⟩ și în eseul *The Critique of Humanism* ⟨*Critica Umanismului*⟩, Allen Tate (n. 1899), își afirmă ideile regionaliste, considerînd că analiza literară trebuie să țină seama de tradițiile istorice (în cazul de față, de participarea Sudului la modelarea conștiinței literare americane, ceea ce — în termenii lui Tate — reprezenta un concept clasicist al valorii, „opus standardelor competitive, agresive și experimentale" ale Nordului).

— Eseul *Five Masters: A Study in the Mutations of the Noves* ⟨*Cinci maeștri. Studiu asupra mutațiilor romanului*⟩, de Joseph Wood Krutch încearcă să stabilească — prin intermediul unei analize a prozei lui Boccaccio, Cervantes, Richardson, Stendhal și Proust — măsura în care valoarea unei opere e determinată de circumstanțele istorice și modul în care ea rezultă din respectarea unor permanențe etice și estetice.

— Criticul marxist Joseph Freeman (1897—1965) publică *Voices of October: Soviet Literature and Art* ⟨*Glasurile lui Octombrie. Literatura și arta sovietică*⟩, demonstrînd valoarea creației artistice „care se inspiră din victoria clasei muncitoare eliberată de exploatare".

— Apare primul vol. al lucrării *A History of American Magazines* ⟨*Istoria revistelor americane*⟩, de Frank Luther Mott (1886—1964)

Scanned with OKEN Scanner

— profesor la Universitatea din Missouri — (ultimul vol., al 4-lea, în 1957), pînă în momentul de față, cea mai solidă lucrare de referință în acest domeniu.

— Sinclair Lewis primește Premiul Nobel; e cel dintîi scriitor american căruia i se acordă această înaltă distincție.

— Premiile Pulitzer: Conrad Aiken, *Poeme alese* (poezie); Oliver La Farge, *Laughing Boy* (roman); Marc Connelly, *Pășunile verzi* (dramaturgie).

1931 *Matthias at the Door* ⟨*Matthias la poartă*⟩, povestire în versuri albe pe care autorul, E. A. Robinson a numit-o „transcendentalistă"; pentru unii, „poarta" (o scobitură naturală într-o stîncă prăpăstioasă) înseamnă *moartea*, în vreme ce pentru personajul principal al poemului, care nu învățase ce-i suferința și nici nu ajunsese a se cunoaște pe sine, ea semnifică *renaștere spirituală*. „Ideea *eșecului*, care, în poemele anterioare, era pusă în relație cu imaginea americanului, mai ales cu aceea a americanului din Noua Anglie, capătă aici un contur prea abstract pentru a mai putea fi convingător." (Horace Gregory, în „Poetry", dec. 1934, p. 160)

— Langston Hughes publică 2 vol. de versuri: *Dear Lovely Death* ⟨*Iubită moarte încîntătoare*⟩ și *The Negro Mother* ⟨*Mama neagră*⟩, în care folosește ritmurile folclorului negru, ale jazzului și bluesului.

— H. D. publică *Red Roses for Bronze* ⟨*Trandafiri roșii pentru bronz*⟩ în care continuă să cultive, consecventă, tehnica imagismului.

— În vol. intitulat *Vl* ⟨*Viva!*⟩, e.e. cummings publică poeme de dragoste evident influențate de transcendentalism. Poetul folosește o sinteză eliptică și transformă arbitrar în substantive alte părți de vorbire, încercînd să ilustreze caracterul abstract al limbii. Fraza poetică devine, astfel, foarte greu de descifrat.

— În *Epistle to Prometheus* ⟨*Scrisoare către Prometeu*⟩, Babette Deutsch proslăvește neliniștea creatoare, sacrificiul în numele unei idei generoase, pe care le regăsește în istoria umanității.

— Yvor Winters publică *The Journey* ⟨*Călătoria*⟩, poeme în stil clasicizant.

— Cu *The Flowering Stone* ⟨*Piatra care înflorește*⟩, George Dillon marchează o transformare a tonului din vol. anterior (*Băiatul în vînt*, 1927); noile poeme se remarcă printr-o factură mai energică, mai viguroasă.

— George Sylvester Viereck își adună în *My Flesh and Blood; A Lyric Autobiography, with Indiscreet Annotations* ⟨*Carnea și sîngele meu. Autobiografie lirică în adnotări indiscrete*⟩ poemele scrise în ultimele decenii, mărturii ale unui spirit clasicist, înclinat spre ordine și claritate.

— Înclinarea spre clasicism se deslușește și în vol. *The Serpent in the Cloud* ⟨*Șarpele în nori*⟩, de Theodore Morrison (n. 1901), profesor la Universitatea Harvard.

— În *The Coming Forth by Day of Osiris Jones* ⟨*Osiris Jones iese la iveală în timpul zilei*⟩ și *Preludes for Memnon* ⟨*Preludii*

Scanned with OKEN Scanner

pentru Memnon⟩, Conrad Aiken abordează o expresie lirică mai direct înrîurită de aceea a poeților englezi metafizici din sec. 17; viziunea lui e de un peisimism covîrșitor, imaginile evocă o lume a însingurării și a deznădejdii.

— Ogden Nash (n. 1902), absolvent al Universității Harvard, care-și încercase pînă atunci norocul ca agent de bursă și autor al unor texte de reclamă comercială, publică vol. de versuri bufone *Hard Lines* ⟨*Versuri aspre*⟩ și *Free Wheeling* ⟨*Pedalare în voie*⟩, cu rime surprinzătoare și formații lexicale originale. „Cartea prezintă unele satire în versuri scrise cu îndemînare și obține efecte foarte izbutite ale nonsensului. Cuvintele se năpustesc în toate direcțiile, de parcă poetul ar fi renunțat la luptă. Dar aluziile sînt locale și contemporane. Volumul e de o încîntătoare lipsă de seriozitate; dar e *newyorkez*, nu *american*." (Leon Whipple, în „Survey", 1 iun. 1931, p. 267)

— Faulkner publică *Sanctuary* ⟨*Sanctuar*⟩, roman ale cărui episoade, descrise cu o sinceritate brutală, sînt plasate tot în comitatul Yoknapatawpha. Titlul ascunde o ironie sumbră, pentru că în lumea interlopă a contrabandiștilor, a bordelurilor, a criminalilor reduși mintal, a linșajelor, descrisă de Faulkner, nu există nici un „sanctuar" (decît dacă, așa cum s-a spus, acesta s-ar afla în „searbădul conformism" al celor care socotesc că datoria lor morală e „să ascundă răul"). „Eroii lui Faulkner sînt Sudul plin de prejudecăți, sordid, violent, conservator și fatalismul întunecat, care-i împiedică pe oamenii lui (nici unul, de fapt, nedîndu-și seama de gravitatea celor întîmplate, de partea lor de vină) să se ascundă, să-și găsească vreun adăpost." (John Chamberlain, în „Forum", apr. 1931, p. 38)

— Apare ultimul vol. din trilogia lui Rölvaag: *Their Fathers' God* ⟨*Dumnezeul părinților*⟩, în care conflictul dramatic se centrează în jurul ciocnirilor politice și, mai ales, al celor dintre diferitele confesiuni religioase din Vestul mijlociu, la sfîrșitul sec. trecut. „Problemele epocii pionieratului sînt analizate în *Uriașii pămîntului* (1927). Cele care provin din confruntarea dintre pionieri și noii veniți, bătrînețea înfruntîndu-se cu tinerețea, maturizarea copiilor pionierilor — în *Peder Victorious* (1929). Problemele pe care le au de rezolvat copiii pionierilor, deveniți conducători ai comunității, sînt discutate în *Dumnezeulpărinților*... unde se ivește revolta socială și politică a tinerilor din așezările pionierilor, conflictul dintre generații." (George Leroy White, *Scandinavian Themes in American Fiction*, 1937, p. 100)

— Robert Emmett Cantwell (n. 1908) publică romanul *Laugh and Lie Down* ⟨*Rîzi și culcă-te*⟩, descriere realistă a vieții muncitorilor forestieri din regiunile de pe coasta Pacificului, în Nordvestul Statelor Unite.

— *The Forge* ⟨*Forja*⟩ — cel dintîi vol. dintr-o trilogie pe care T. S. Stribling a dedicat-o Sudului; romanul urmărește schimbările din structura socială a Alabamei în preajma, în timpul și în perioada imediat următoare războiului civil.

— Edna Ferber publică *American Beauty* ⟨*Frumusețea americană*⟩, roman despre emigranții polonezi din Connecticut.

Scanned with OKEN Scanner

1931 — Apare *Wide Open Town* ⟨*Oraș larg deschis*⟩, de Myron Brinig, roman care inaugurează un ciclu dedicat existenței minerilor din Montana.

— *Naked on Roller Skates* ⟨*Gol, pe patine cu rotile*⟩, de Maxwell Bodenheim, dezvăluie adeziunea autorului la estetica din epoca jazzului, profundul său scepticism față de valorile consacrate.

— *A Calendar of Sin* ⟨*Calendar al păcatului*⟩, de Evelyn Scott, roman ce urmărește decăderea treptată a unei familii americane, a cărei istorie e urmărită de-a lungul a 5 generații.

— Leane Zugsmith publică romanul *Goodbye and Tomorrow* ⟨*La revedere și pe mîine*⟩, a cărui eroină, o fată bătrînă, duce o viață tristă, lipsită de bucurii; singura ei mîngîiere e speranța că unii dintre cei pe care-i protejează cu generozitate vor ajunge artiști faimoși, speranță cu brutalitate contrazisă de viață.

— În *The Lively Lady* ⟨*Vesela doamnă*⟩, Kenneth Roberts tratează un episod din vremea războiului din 1812, împotriva englezilor.

— *Shadows on the Rock* ⟨*Umbre pe stîncă*⟩, de Willa Cather, prezentare plină de culoare a unor evenimente imaginare din Canada franceză, în sec. 17.

— Nathanael West (1903—1940) publică romanul *The Dream Life of Balso Snell* ⟨*Viața de vis a lui Balso Snell*⟩, fantezie de factură suprarealistă, cu numeroase detalii scatologice.

— Pearl Buck (1892—1973) publică *The Good Earth (Ogorul)*, primul vol. din trilogia *The House of Earth (Casa de lut)*, inspirată din evenimente istorice petrecute la sfîrșitul sec. trecut și în primele decenii ale acestui sec. în China. „Un roman de felul *Ogorului* impune comparația cu alte romane de același gen — romane despre pămînt pe de o parte, romane despre viața Orientului pe de altă parte. Orice comparație de acest fel scoate în evidență faptul că, în pofida stilului narativ foarte bun al doamnei Buck, în pofida familiarizării cu materialul pe care-l descrie, opera ei păcătuiește printr-o anume platitudine a tonului emotiv... Doamna Buck este, fără îndoială, unul dintre cei mai buni scriitori occidentali care tratează subiecte ale vieții din China, dar *Ogorului* îi lipsește intensitatea imaginației și calitatea lirică." (Eda Lou Walton, în „Nation", 13 mai 1931, p. 534); „*Ogorul*, cu toate că nu are umor și pasiune lirică profundă, demonstrează o tehnică bună și sinceritate artistică. Așa încît e descurajant să-ți dai seama că romanul duce la confuzie, nu la claritate... Doamna Buck, fiică a unui misionar, refuză de la începutul cărții să admită că ar exista o altă cultură decît aceea a propriei religii." (Younghill Kang, în „New Republic", 1 iul. 1931, p. 185)

— *These 13* ⟨*Aceștia 13*⟩, cel dintîi vol. de povestiri al lui Faulkner. Oamenii din Yoknapatawpha sînt înfățișați în cîteva schițe în care umorul fără zîmbet se asociază cu atmosfera lugubră; alte schițe evocă durerile, spaimele, iraționalismul războiului. „*Cei* 13 e primul — și, mulți cred, cel mai bun — vol. de schițe al lui Faulkner. Poate că Faulkner avea în minte *Histoire des treize* a lui Balzac, dar, aproape sigur, el se gîndea la aversiunea

Scanned with OKEN Scanner

 superstiţioasă faţă de numărul 13." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 57)

— James Grover Thurber (1894—1961) publică un vol. de schiţe ironice, jucăuşe: *The Owl in the Attic and Other Perplexities* ⟨*Bufniţa idn pod şi alte perplexităţi*⟩. Stilul e de o distincţie care va constitui întotdeauna o trăsătură semnalată laudativ de critică.

— Premiera trilogiei dramatice *Mourning Becomes Electra (Din jale se întrupează Electra)* de O'Neill, în care tema eschiliană a *Orestiei* e adusă în decorul Noii Anglii de după războiul civil. Cele 3 părţi ale trilogiei, *Homecoming (Întoarcerea acasă), The Hunted (Hăituiţii)* şi *The Haunted (Obsedaţii)*, proiectează o tragică viziune în care personajele sînt lipsite de măreţia eroică a îndepărtatului model grecesc, iar zbuciumul lor, fără ieşire, e acela al unor oameni moderni, cu reacţii psihologice determinate de viaţa complicată a unei epoci lipsite de eroism. „Cu *Din jale se întrupează Electra*, O'Neill se încadrează într-un plan narativ prin excelenţă. El descoperă că în expresivul model se află, potenţial, tot ceea ce conţine viaţa, forme care cuprind nuanţe şi detalii infinite, aşa cum se arată pe un zid lumina cu inepuizabile elemente şi intensităţi. A ajuns la ceea ce e foarte rar în arta dramatică americană, anume o înţelegere a repetiţiei şi variaţiei pe aceeaşi temă, contrastînd cu subiectul care e mai puţin profund, mai puţin subtil, deşi e exprimat, cu o surpriză mereu vie, cu multă varietate a detaliilor." (Stark Young, în „New Republic", 11 nov. 1931, pp. 354—5); „De obicei, criticii pun în contrast *happy-end*-ul *Orestiei* cu pesimismul încrîncenat al tragediei *Din jale se întrupează Electra* şi atunci, fie că-l condamnă pe O'Neill pentru pesimismul lui extrem, fie că — aşa cum a făcut recent Roger Asselineau — îl laudă pentru capacitatea analizei mai profunde, pentru îndrăzneala cu care şi-a condus povestea la un final atît de amar. Dar diferenţa nu e una de atmosferă sau de gradaţie a tragicului: *Orestia* şi *Din jale...* folosesc concepte cu totul diferite ale acţiunii. Nu e adevărat că O'Neill a psihologizat, aşa cum spunea el, destinul grecesc. Pentru că *destinul* pe care O'Neill îl consideră atît de tipic pentru tragedia greacă, nu există. Nu e nici o dovadă că O'Neill s-a apropiat de drama grecească, eliberat de prejudecăţile critice care există pînă în ziua de azi. El a văzut tragedia greacă prin lentila unui determinism popular." (Horst Frenz şi Martin Muller, în „American Literature", mart. 1966, p. 100)

— Cea dintîi reprezentaţie cu *Of Thee I Sing* ⟨*Despre tine cînt*⟩ (text — George Kaufman şi Morrie Ryskind, muzică — George Gershwin), comedie muzicală bufă, ironizînd spectacolul campaniilor electorale şi al alegerilor prezidenţiale din America.

— Se reprezintă comedia *Reunion in Vienna* ⟨*Întîlnire la Viena*⟩, de Robert Sherwood, amuzantă reconstituire a atmosferei de la curtea ultimilor Habsburgi. „*Întîlnire la Viena* este, desigur, mult mai mult decît o nouă dramatizare a unui vals vienez.., Cred că piesa trebuie citită, nu numai văzută, pentru că e cea

1931 mai matură și mai înțeleaptă comedie scrisă vreodată în America." (Thomas H. Dickinson, în „Saturday Review", 14 mai 1932, p. 728)

— Premiera piesei *Tomorrow and Tomorrow* ⟨*Mîine și mîine*⟩, de Philip Barry, dramă de salon, scrisă cu o îndemînare care i-a asigurat îndelungatul succes pe scenele de pe Brodway.

— Lynn Riggs (1899—1954) scrie *Green Grow the Lilacs* ⟨*Înfrunzește liliacul*⟩, comedie bazată pe formele tradiționale ale spectacolului popular, reconstituind cu nostalgie întîmplările petrecute în teritoriul indian din Oklahoma în vremea legendarului sf. de sec. 19.

— Gertrude Stein publică eseul *How To Write* ⟨*Cum să scriem*⟩, în care demonstrează conceptul „deplinătății", așa cum îl înțelege ea. Limbajul era despărțit de sensul său general acceptat, „pentru a dezvălui, în modul cel mai concentrat, conștiința unică a scriitorului". Subiectul e neglijat, pentru că „scrisul trebuie să exprime o stare de spirit". Urmarea e apariția multor simplificări, repetiții, suspensii ale frazei. Critica a semnalat inconsecvența principiilor expuse aici, de vreme ce stilul e destinat, totuși, să exprime *un subiect*, indiferent de natura acestuia. Se recunoaște, însă, meritul autoarei de a fi îndemnat la abordarea unui stil concentrat, lipsit de podoabe inutile. Unii au relevat asemănarea dintre viziunea lui Gertrude Stein și aceea a pictorilor cubiști care propuneau o perspectivă simultană a obiectelor.

— Apare vol. de eseuri *Axel's Castle : A Study in the Imaginative Literature of 1870 to 1930* ⟨*Castelul lui Axel. Studiu asupra literaturii de imaginație de la 1870 la 1930*⟩, de Edmund Wilson (1895—1973). E analizată creația lui Yeats, Valéry, T. S. Eliot, Proust, Joyce, Gertrude Stein. Titlul e derivat de la poemul *Axel*, al lui Villiers de l'Isle-Adam; Wilson descoperă în simbolism „o nouă flexibilitate și libertate" care s-ar cuveni, crede el, „să ne trezească speranțele și entuziasmul posibilităților încă neîncercate nebănuite, ale gîndirii și artei umane". „Distincția scrierilor critice ale lui Edmund Wilson, într-o perioadă de secetă în acest domeniu, rezidă în scepticismul său, în candoarea, în încrederea în capacitatea literaturii moderne de a exprima realitatea umană... Edmund Wilson abordează materialul pe care l-a ales, cu inteligență și cu energie, scrutînd opera literară, cerîndu-i cu insistență să-și dezvăluie înțelesul și intenția." (Matthew Josephson, în „Saturday Review", 7 mart. 1931, p. 642)

— Henry Seidel Canby (1878—1961), profesor la Yale, publică studiul *Classic Americans* ⟨*Americani clasici*⟩, în care printr-o analiză echilibrată, cu o nuanță ușor didactică, explică transformarea valorilor literare prin transformarea idealurilor sociale, în diferite epoci ale istoriei naționale americane.

— Kenneth Duva Burke (n. 1897) publică *Counter-Statement* ⟨*Contra-declarație*⟩, în care susține idei ce se vor generaliza mai tîrziu în doctrina Noii Critici. Punctul central al operei, socotește el, e „acțiunea simbolică"; arta rezultă dintr-un impuls psihologic de „trezire și împlinire a dorințelor". Spre deosebire de actul

Scanned with OKEN Scanner

„practic", cel „simbolic" este „dansul unei atitudini"; dar el are valoarea simbolică de a releva sensul sociologic, psihologic și — în consecință — estetic al operei. Modul de exprimare a acestui „act simbolic" rămîne fraza, iar analiza critică trebuie să se concentreze asupra efectului sintetic.

— Dintr-un unghi de vedere liberal, Louis Adamic (1899—1951) scrie *Dynamite: The Story of Class Violence in America* ⟨*Dinamită, Istoria violenței de clasă în America*⟩; în concepția lui, literatura și arta trebuie să contribuie la „unificarea națiunii", cu alte cuvinte la afirmarea unui ideal reformist, vag și inoperant, cum au subliniat comentatorii.

— Frederick Lewis Allen (1890—1954) publică *Only Yesterday* ⟨*Numai ieri*⟩, o istorie lipsită de pretenții a Americii din anii '20 ai acestui sec. Referirile la literatură denotă un gust remarcabil și o înțelegere exactă a determinărilor economice ale actului de creație.

— *The Genteel Tradition at Bay* ⟨*Tradiția rafinată se află în primejdie*⟩ de Santayana atacă Noul Umanism din punctul de vedere al naturismului raționalist. Eseul, respingînd ideile platoniciene și creștinismul, propune soluția unui idealism obiectiv opus gîndirii puritane care a dominat cultura creată pe țărmurile golfului Massachusetts.

— Lincoln Steffens publică *Autobiography*, document fundamental pentru înțelegerea istoriei politice a Americii din ultima jumătate de veac, a evoluției sociale și, în parte, literare. „*Autobiografia* domnului Steffens este panegiricul reformismului, al liberalismului american; e istoria și, în același timp, verdictul privind prima fază a mișcării din această țară împotriva privilegiilor, inegalității, individualismului, fază care-și găsește expresia în « opera socială » burgheză, în dezvăluirea corupției, în lupta împotriva trusturilor, în reforma legislației. Dar țara are nevoie, azi, de mai mult." (Newton Arvin, în „Nation", 15 apr. 1931, p. 416)

— La Viena apare revista lunară « *Story* » ⟨ «*Povestire* »⟩ înființată de soții Whit Burnett și Martha Foley. Scopul revistei era să publice povestirile și schițele refuzate de revistele comerciale, pentru că se ocupă de subiecte « nerentabile » sau « tabu »." Editată o vreme la Mallorca, în 1933 ea își stabilește redacția la New York unde apare pînă în 1953.

— La New York ia ființă, cu sprijinul lui O'Neill, al lui Maxwell Anderson și al altor dramaturgi, formația « Group Theatre » ⟨« Teatrul grupului »,⟩ sub conducerea tinerilor actori Harold Clurman, Lee Strasberg și Cheryl Crawford. Pînă în 1941, cînd își încetează activitatea, va pune în scenă piese cu conținut social protestatare, antiburghez (în primul rînd, piesele lui Cliford Odets).

— **dec. 5** La Springfield (Illinois), se sinucide Nicholas Vachel Lindsay (n. 1879). „Pămîntul bun, negru din Springfield, i-a pătruns în oase și toate prejudecățile și ideile « înfloritoarei văi a democrației » au contribuit la formarea spiritului său filosofic.

Scanned with OKEN Scanner

1931 William Jennings Bryan era fiul aceluiași oraș; el și Lindsay aveau trăsături de o izbitoare asemănare. Amîndoi erau democrați înflăcărați, luptători pentru oamenii simpli. Amîndoi nutreau același fervent idealism, amîndoi doreau cu onestitate ca toți oamenii să fie fericiți... dar amîndoi interpretau politica, economia și diplomația în termenii moralei din Vestul mijlociu." (Russell Brankenship, *American Literature*, 1931, pp. 594—5); „Combina, în poezie ca și în viață, libertatea improvizației menestrelului cu fervoarea misionarului. Un misionar care predica ideile dreptății și ale frumuseții; care credea că orice cartier mizer trebuie să devină un oraș iradiind splendoare și orice om, un poet." (Louis Untermeyer, în „Saturday Review", 12 dec. 1931, p. 368); „Ritmurile lui le căutau pe cele ale graiului natal, dar — spre deosebire de colocvialismul rece și plin de umor al lui Robert Frost — vorbirea lui era înflăcărată, asemenea strigătelor de la mitingurile universitare, sau ca puternicele chemări ale ciobanilor și ale barcagiilor. Ascultîndu-l, eram purtați nu înainte, ci în urmă, spre istora populară a Americii... spre Walt Whitman, în urmă, spre menestrelii autentici." (Henry Seidel Canby, în „Saturday Review", 9 ian. 1932, p. 1); „Viața, pentru el, era ritm și pasiunea sufletului său era să comunice și altora ritmurile sale." (A. Longfellow Friske, în „Commonwealth", 10 febr. 1932, p. 410); „Pămîntul pe care-l cînta poate să piară, pentru că, în atîtea înțelesuri fundamentale, el n-a existat niciodată. Dar cîntecul pe care l-a creat și cu care a creat o țară și un stat aparține cel puțin istoriei literaturii." (Edgar Lee Masters, *Vachel Lindsay*, 1935, p. 375); „Asemenea lui Whitman și oricărui american adevărat, Lindsay, credea că lucrurile cele mai bune din viață trebuie împărțite cu alții și dacă nu le împarți — ele încetează să mai fie bune." (Arthur Bryant, *The American Ideal*, 1936, p. 261); „Vachel Lindsay era de mult depășit de noua poezie. Reputația îi era în declin încă din timpul scurtei sale vieți. El era exuberant, în timp ce modernii sînt disciplinați... Era entuziast și plin de speranță, contemporanii lui mai tineri erau misterioși și întunecați... Lindsay vorbea despre inocenta anilor de dinainte de război, dar — așa cum observa, încă de la prima lor întîlnire, W. B. Yeats — un anume sunet straniu îi ferea versul de provincialism." (Granville Hicks, în „Saturday Review", 21 nov. 1959, p. 39); „Cele mai bune creații ale lui sînt diferite de tot ceea ce s-a scris la noi. El s-a dezvoltat într-un mediu prielnic talentului său, a folosit în mod serios limbajul popular, a dezvoltat temele americane; pentru că, așa cum spunea, el căuta să înțeleagă sufletul Americii. Într-o vreme cînd poezia noastră căzuse foarte jos, a revărsat viață, entuziasm în versuri, le-a dat un scop, a transformat din nou poezia într-o artă orală, a învățat publicul s-o asculte și, recitindu-și poemele de-a lungul și de-a latul țării, ani în șir, a pregătit terenul pentru poeții care au venit după el." (Albert Edmund Trmbbly, în „Southwest Review", Autumn 1962, p. 301)

Scanned with OKEN Scanner

— Premiile Pulitzer: George Oppene, *Despre faptul că sîntem mulți* (poezie); N. Scott Momaday, *Casa clădită din zori* (proză); Howard Sakler, *Marea speranță albă* (dramaturgie).

1932 Archibald Mac Leish publică poemul *Conquistador*, a cărui țesătură epică e inspirată de cronicile cuceririi Mexicului de către Cortez. Cît de mult învățase din versificația lui Pound „a demonstrat în *Conquistador* și în cel mai izbutit pasaj al poemului, « Prefața lui Bernal Diaz la propria sa carte »." (F. D. Matthiesen, în: Robert E. Spiller, Willard Thorp et al., *Literary History of the United States*, 1964, p. 1 351); „Grandoarea epică, în care splendoarea exotică și violența sîngeroasă a unui ținut vechi se combină cu reveria și lirismul, ține trează atenția cititorului. În căutare de jaf și de aventură, cuceritorii au năruit o întreagă cultură străveche a umanității." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, pp. 330—1)

— Apare vol. *The Dream Keeper* ⟨*Paznicul visului*⟩, vol. de poeme în care Langston Hughes recurge la sugestiile ritmice și metaforice ale folclorului negru.

— *Thurso's Landing* ⟨*Debarcarea lui Thurso*⟩, povestirea în versuri a lui Robinson Jeffers, care dă titlul vol., e influențată evident de expresionism, mai ales de atmosfera apăsătoare, maladivă din unele drame ale lui O'Neill. Patimile oamenilor care trăiesc într-o fermă de pe coasta Californiei sînt înfățișate cu un adînc simț al tragicului. „Cu treizeci de ani în urmă, Robinson Jeffers era un nume recunoscut printre cele ale poeților americani de seamă. Naturalismul sumbru, aproape fericit, din *Cawdor* și din *Debarcarea lui Thurso*, purta un sens violent polemic, atacînd doctrinele discreditate care, în anii aceia de criză, nu mai puteau aduce oamenilor nici o undă de încredere. Mai mult decît oricare alt poet al vremii, el vedea în om o ființă ce distruge lucrurile pe care le atinge, un dușman nu numai al lumii în care trăia, ci și al lui însuși. Dar anii depresiunii, umbra tot mai întunecată a crizei morale au făcut ca atitudinea lui Jeffers să fie socotită (pentru că era prea agresivă) ca anti-intelectuală și anti-umanistă și el nu și-a recîștigat niciodată din partea criticii și a cititorilor aprecierea pe care o dobîndise în deceniul al treilea." (Samuel French Morse, în „Virginia Quarterly Review", Summer 1963, p. 510)

— În *The Orators* ⟨*Oratorii*⟩, vol. de poeme al lui W. H. Auden, se deslușește o atitudine socială anti-burgheză profund influențată de marxism.

— Se publică vol. *Collected Poems* din opera lui Elinor Wylie, în care precizia imagistică se dovedește, în chip convingător, a fi însușirea principală a poeziei sale, iar fragilitatea construcției, cusurul ei cel mai evident. „În tradiția poeziei din *Emaux et Camées*, ea este — cel puțin la prima vedere — un discipol auster și plin de distincție." (Morton Dauwen Zabel, în „Poetry", aug. 1932, p. 277)

Scanned with OKEN Scanner

1932 — La Dijon, în Franța, apare o antologie a poeților obiectiviști, *An „Objectivists" Anthology*, îngrijită de un membru al grupării, Louis Zukofsky (n. 1904).

— Faulkner publică *Salmagundi*, culegere de poeme (evocînd atmosfera Sudului) și eseuri (a căror idee fundamentală e aceea că literatura trebuie să contribuie la „edificarea unei personalități umane, dornică să găsească răspunsuri la întrebările grave ale vieții"). În același an apare romanul *Light in August* (*Lumină de august*) al lui Faulkner, episod din viața orașului Jefferson, înfățișat de atîtea ori în cărțile sale; atmosfera viciată de prejudecățile rasiste, de violență, de mentalitatea rigidă a calvinilor din oraș. „Dialectica faulknneriană, care devenea întrucîtva mai clară în *Lumină de august*, fusese sugerată în *Zgomotul și furia*, din 1929... E caracteristic pentru talentul impetuos al lui Faulkner că între 1929—32 au apărut două dintre operele sale majore, *Zgomotul și furia* și *Lumină de august*. Ambele romane sînt scrise într-o formă experimentală extremă. Dealtfel, toate marile romane ale lui Faulkner sînt marcate de experimentalism tehnic, care se adaugă unei formidabile ambiguități a conținutului. *Lumină de august*, probabil cea mai accesibilă dintre cărțile lui Faulkner, pare a fi fost scrisă ca o narațiune obiectivă... În final Faulkner exprimă cea mai amară și mai profundă problemă culturală a Sudului, o fobie dominantă — rasismul și conservatorismul. Și, coșmarul acesta e egalat doar, poate, de sensul realității, așa cum se reflectă el în spiritele înspăimîntate ale eroilor principali." (Maxwell Geismar, în: Robert E. Spiller, Willard Thorp, et al. *Literary History of the United States*, 1964, pp. 1304—1305); „Inversările etice sînt, cu siguranță, în centrul operei sale: ele se deslușesc în « fericirile » lui Faulkner, care glăsuiesc « fericită e Lena Grove, pentru că al ei va fi pămîntul »." (Victor Strandberg, în „Sewanee Review", Spring 1965, p. 182); „Cele două căi prezentate în roman sînt primele dintre cele trei stadii ale responsabilității umane, așa cum le va releva Faulkner într-o conferință ținută la Universitatea din Virginia: « Cel dintîi spune nu mă amestec, prefer moartea. Cel de-al doilea spune nu-mi place, nu pot face nimic, nu mă amestec. Cel de-al treilea spune vreau să fac ce se poate face în această privință »." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 59)

— Apare romanul *1919*, cel de-al 2-lea vol. din trilogia *U.S.A.* a lui John Dos Passos, continuînd biografia amară a personajelor din *Paralela 42* (1930).

— Apare romanul *Tobacco Road* (*Drumul tutunului*), de Erskine Caldwell, povestea unei familii de fermieri a cărei sărăcie e înfățișată în culori sumbre. Însăși viața morală e profund afectată de înapoierea în care trăiesc acești oameni flămînzi și uitați. „Caldwell a trăit printre fermierii din Georgia și i-a studiat cu entuziasmul unui temperament tînăr. Îi iubește cu o dragoste sănătoasă. Impresiile produse de modul lor de viață sînt înregistrate cu o franchețe care nu se teme de nimic... El a descoperit ce anume trebuie învinuit că a provocat decăderea acestor oameni. Cauza nu e numai religia sumbră, nici educația falsă.

Scanned with OKEN Scanner

1932 E sărăcia. Oamenii aceştia au fost învinşi demult în lupta economică. Orice iniţiativă le-a fost interzisă. Aşa îi vede Caldwell. El cere cu patimă să li se restituie posibilitatea iniţiativei. Ar vrea să aprindă sentimentul public în sprijinul lor. I-ar învăţa cum să se ridice şi să înceapă iar lupta. El nu e numai unul dintre cei mai buni scriitori regionali de azi; e, în acelaşi timp, şi scriitorul proletar înzestrat cu cea mai mare forţă." (Vernon Loggins, *I Hear America*, 1937, p. 222); „Tema principală a scrierilor lui Caldwell e moartea treptată a pămîntului sărăcit, care a ajuns acum, în unele regiuni din Sud, la o epuizare aproape totală. Şi e doar o chestiune de timp (socoteşte el) ca furtunile de praf să treacă peste Mississippi şi să întindă pustiul spre Răsărit. Aceasta e baza materială a condiţiilor sociale pe care le înfăţişează în scrierile lui. Dar, bineînţeles, ca om ce studiază natura umană; oamenii sînt aceia care-l interesează; şi nu atît suferinţele materiale şi degradarea morală sînt cele care-i duc necontenit spre declin. Ci analfabetismul, moştenit din generaţie în generaţie de aceia care nu au timp sau haine să meargă la şcoală." (Joseph Warren Beach, *American Fiction, 1920—1940*, 1941, p. 223); „Dezvăluirea competentă a analfabetismului din Sud, a sărăciei, a anemiei fizice şi intelectuale (problema numărul unu a naţiunii, cum spunea Roosevelt) şi-a găsit reflectarea literară în *Drumul tutunului* de Caldwell." (Allen Nevins, în: Robert E. Spiller, Willard Thorp et al., *Literary History of the United States*, 1964, p. 1256)

— Ellen Glasgow publică *The Sheltered Life* ⟨*O viaţă pusă la adăpost*⟩, imagine dramatică — dar nu lipsită de accente sentimentaliste — a decăderii aristocraţiei conservatoare a Sudului, la începutul sec. nostru, cînd transformările structurii economice clătinau instituţiile tradiţionale ale societăţii din aceste regiuni ale Americii.

— *The Store* ⟨*Prăvălia*⟩, cel de-al 2-lea vol. din trilogia lui T. S. Stribling (vol. I, *The Forge*, 1931) prezintă viaţa din Alabama la sf. sec. trecut, cînd capitalismul invadează Sudul.

— Edward Dahlberg scrie romanul *From Flushing to Calvary* ⟨*Din Flushing pînă la cimitirul Calvary*⟩, descriind în manieră expresionistă viaţa sordidă a mahalalei newyorkeze.

— Sub pseudonimul « Fielding Burke », scriitoarea Olive Tilford Dargan (1869—1968) din Kentucky scrie *Call Home the Heart* ⟨*Cheamă-ţi inima acasă*⟩, prezentare de pe poziţii reformiste a conflictelor de muncă din industria textilă a Carolinei de Nord.

— Phil[ip Duffield] Stong (1899—1957), ziarist din Iowa, scrie *State Fair* ⟨*Tîrgul Statului*⟩, primul dintr-o lungă serie de romane prezentînd viaţa rurală din Vestul mijlociu.

— O viziune regionalistă caracterizează romanul *Captain's Archer's Daughter* ⟨*Fata căpitanului Archer*⟩, de Margaret Deland (1857—1945), al cărui subiect îl constituie ciocnirile dintre vechile familii şi proaspeţii îmbogăţiţi din Maine.

— *Drums in the Dawn* ⟨*Tobe în zori*⟩, de John T. McIntyre un roman de factură romantică, a cărui acţiune se petrece în timpul războiului civil.

1932 — În *Never Enough* ⟨*Niciodată destul*⟩, Leane Zugsmith își propune ambițiosul scop de a realiza o vedere panoramică a Americii din deceniul al 3-lea.

— Vardis Fisher (1895—1968), scriitor din Idaho și—scurtă vreme — profesor la Universitatea New York, unde se împrietenește cu Thomas Wolfe, publică romanul *In Tragic Life* ⟨*Viață tragică*⟩, primul dintr-o tetralogie autobiografică înfățișînd existența aspră, sărăcia și înapoierea culturală a micilor comunități din Munții Stîncoși.

— În *Earth Horizon* ⟨*La capătul lumii*⟩, scriere autobiografică, Mary Austin își proclamă „idealul suprem al vieții: Libertatea individului uman", care e „creatorul a tot ceea ce e mai frumos în această lume".

— Hemingway publică *Death in the Afternoon (Moartea după amiază)*, povestiri inspirate de luptele de tauri din Spania, văzute ca un fel de „tragedie microscopică, în care moartea taurului e inevitabilă, dar trebuie împlinită cu respectarea unui ritual care-i dă taurului mai multe șanse să-l ucidă pe toreador". „Teroarea trăită de omul modern nu cunoaște, la Hemingway, nici un moment de glorie pe care omul să nu-l plătească scump, cu sînge, cu nefericire, cu moarte... Luptele de tauri din *Moartea după amiază* sînt, însă, un simbol al frumuseții morale a omului care, nici cu acest preț, nu renunță la dorința lui de afirmare plenară." (Edmund Wilson, în „Atlantic Monthly", iul. 1939, p. 46); „*Moartea după amiază* e o analiză neliteraturizată a corridei, cea mai bună din cîte au fost scrise în engleză și, s-a spus, cea mai bună din cîte s-au scris în orice altă limbă a lumii... Mai important, ea cuprinde experiența estetică a luptei de tauri ca pe o tragedie aristotelică suind din adîncuri în sufletul spaniol, o viziune tragică a vieții... Matadorul e modelul eroului ritual al lui Hemingway." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 32)

— Kay Boyle (n. 1903), scriitoare originară din Minnesota, stabilită în Franța, publică *Year Before Last* ⟨*Penultimul an*⟩, roman psihologic care povestește dramele petrecute într-o familie amenințată de spectrul unei boli incurabile.

— Apare vol. *The Pastures of Heaven* (*Păşunile raiului*), de Steinbeck, cuprinzînd mai multe povestiri a căror acțiune e centrată în jurul acelorași personaje, locuitorii unei mici comunități așezată într-o vale din California. Motivele epice și filosofice ale povestirilor de aici (de pildă incapacitatea omului de a îmblînzi natura) vor constitui baza multora dintre cărțile de mai tîrziu ale lui Steinbeck. „Principalul accent cade pe lupta dintre om și natură. O luptă care — așa cum demonstrează scriitorul — e adesea umoristică și ironică, pentru că omul încearcă mereu să imprime naturii calități care există doar în propria-i închipuire... Dacă omul civilizat a făcut din natură un dușman, el și-a făcut dușmani și din toți aceia care acționează în armonie cu natura." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p.43)

— James T. Farrell (n. 1904) scrie *Young Lonigan* ⟨*Tînărul Lonigan*⟩, roman al cărui stil e influențat deopotrivă de Dreiser,

Scanned with OKEN Scanner

de Proust și de Joyce. Biografia unui adolescent, victimă a dezagregării morale din mediul burghez, e reconstituită în detaliu, în manieră naturalistă. Concluzia cărții este aceea că „viața individului are o valoare determinată de valorile puse în circulație de societate" și că „doar o schimbare a sistemului social va conduce la o existență mai frumoasă a fiecărui om în parte".

— Vol. de povestiri *The Knife of the Times* ⟨*Cuțitul timpurilor*⟩, al lui William Carlos Williams ilustrează, într-o tehnică precumpănitor naturalistă, principiile artei poetice a autorului, precum „inspirația din experiența imediată a Americii", căutînd — în spiritul școlii „obiectiviste" condusă de el — „ideile nu în altă parte decît în lucruri", ceea ce duce la un stil direct, lipsit de ornamente, încercînd să dezvăluie „calitățile lăuntrice ale lucrurilor".

— Elizabeth Madox Roberts publică *The Haunted Mirror* ⟨*Oglinda blestemată*⟩, povestiri în care reia o tematică familiară scrierilor ei: viața oamenilor din regiunile muntoase ale statului Kentucky.

— Vama americană interzice intrarea în Statele Unite a vol. de povestiri *Storm* ⟨*Furtună*⟩, scris de Peter Neagoe (1881—1960), român emigrat la New York (1906). Cartea, publicată la Paris, era scrisă într-un stil care mărturisea influența tendințelor de avangardă ale literaturii lui Joyce, Pound și Gertrude Stein.

— Louis Adamic scrie *Laughing in the Jungle* ⟨*Rîzînd în junglă*⟩, povestea experienței unui emigrant iugoslav în Statele Unite.

— Premiera dramei în versuri *Night over Taos* ⟨*Noapte peste Taos*⟩, de Maxwell Anderson, evocînd ultimele zile ale dominației mexicane în sud-vestul Americii, în ceea ce se va numi mai tîrziu „Noul Mexic". (La mijlocul sec. trecut, cînd se petrece acțiunea, Taos era un oraș comercial activ.)

— Istoria drumului spre Vest a coloniștilor americani e tratată și în drama *Distant Drums* ⟨*Tobe în depărtare*⟩, scrisă de californianul Dan Totheroth.

— Se reprezintă drama *Merry-Go-Round* ⟨*Călușeii*⟩, de Albert Maltz (n. 1908), prezentare realistă a corupției politice dintr-un mare oraș american. „O dramă viguroasă, onestă, dezvăluind fapte cutremurătoare, tocmai pentru că sînt adevărate." (Louise Maunsell Field, în „North American Review", aug. 1932, p. 171).

— *The Animal Kingdom* ⟨*Împărăția animalelor*⟩, drama lui Philip Barry, e un apel la dragostea simplă, lipsită de prejudecăți sociale.

— La Haga, apare antologia *Americans Abroad* ⟨*Americanii peste granițe*⟩, alcătuită de Peter Neagoe din operele cele mai reprezentative ale scriitorilor americani expatriați. Primă lucrare de acest gen, ea demonstrează valoarea ideilor novatoare ale literaturii create de ei.

— Edmund Wilson publică eseul *The American Jitters: A Year of the Slump* ⟨*Panica americană. Un an de criză economică*⟩, analizînd, de pe poziții marxiste, efectele depresiunii economice asupra moralei și creației artistice din Statele Unite.

Scanned with OKEN Scanner

1932 — *The Liberation of American Literature* ⟨*Eliberarea literaturii americane*⟩, de V. F. Calverton, privire asupra literaturii moderne din Statele Unite, a idealurilor ei umanitare, pe care tînărul critic le discută din perspectiva materialismului dialectic. — Bernard de Voto (1897—1955), profesor la Harvard, publică monografia *Mark Twain's America* ⟨*America lui Mark Twain*⟩, în care afirmă 2 dintre tezele fundamentale ale concepției sale critice: (1) „viața citadină a Americii moderne ascunde realitatea istoriei sale trecute"; (2) „țelul literaturii e să descopere adevărul în existența oamenilor". În această perspectivă, Twain e înfățișat ca un scriitor care a reflectat viața Americii autentice, netransformată de dezvoltarea urbană. „Diverse pasaje din această carte sînt o polemică îmbibată cu un fel de exasperare pe care Mark Twain a exprimat-o adesea; și oferă răspunsuri dense. În primul rînd, importanța ei ca «prefață» la Mark Twain stă în descoperirea elementelor fundamentale ale literaturii americane... *America lui Mark Twain* le va furniza criticilor idei prețioase pentru multă vreme. E, mai presus de orice, o carte elocventă, înzestrată cu elocvența caldă a spiritului partizan, evocînd sugestiv o întreagă mentalitate și o epocă." (Constance Rourke, în „New York Herald Tribune", 11 sept. 1932, p.3) — Irving Babbitt publică eseul *On Being Creative* ⟨*Despre creativitate*⟩, în care opune principiul clasicist al imitației, concepției romantice a spontaneității.

— *The Twentieth-Century Novel* ⟨*Romanul secolului al douăzecilea*⟩, studiu de Joseph Warren Beach (1880—1957), amestec de pozitivism, de aplicare a concepției psihoanalitice și de idei ale Noului Umanism.

— J. W. Krutch publică vol. de eseuri *Experience and Art*, în care își afirmă încrederea în crezul umanist al artei și — în spiritul pragmatismului lui William James și al lui John Dewey — proclamă necesitatea valorilor științifice în creația artistică.

— Apare revista lunară de critică socială, politică, economică «*Common Sense*» ⟨«*Bunul simț*»⟩; preluînd titlul faimosului pamflet din 1776 al lui Thomas Paine, revista se situa pe pozițiile liberalismului și ale ideologiei antimonopoliste. Colaboratori: Dos Passos, John Dewey, MacLeish, Upton Sinclair, Max Eastman, Louis Adamic, Norman Thomas. Se editează pînă în 1946.

— Se publică revista «*The American Spectator*» ⟨«*Spectatorul american*»⟩, ai cărei fondatori erau G. J. Nathan, Ernest Boyd, Cabell, O'Neill, Dreiser, Sherwood Anderson. Într-un stil satiric, acid, revista (care va fi editată pînă în 1937) va publica articole ce tratau „viața, în general, și unele probleme specifice ale timpului nostru, în particular". Cele 3 condiții ale publicării articolelor erau „vigoarea, claritatea și umorul".

— apr. 27 Hart Crane (n. 1899) se sinucide aruncîndu-se de pe puntea vaporului care-l aducea la New York din călătoria întreprinsă în Mexic. „A scris într-o limbă a cărei virtute era aceea de a modifica și a lega între ele momentele viziunii emotive — momente în care sensul existenței dobîndea cel mai larg acces

Scanned with OKEN Scanner

— momente în care, prin natura sensibilă a cunoașterii, observarea lucrurilor le dezvăluie propriul lor înțeles. Și a încercat să aplice acest limbaj, într-un efort susținut, la o temă care cerea un limbaj discret, afirmativ, precis, colocvial, un limbaj în care, prin forța mișcării, simpla catalogare poate depăși reprezentarea." (B. P. Blackmur, *The Double Agent*, 1935, p. 126); „În procesul de renovare a versului alb, Crane a dat vigoare și poeziei și limbajului liric al timpului său. A fost capabil să descopere cuvinte, să le folosească aproape ca pe niște obiecte, să dea valoare culorilor, sunetelor, formei lor, mai mult chiar decît strictei lor definiții." (Philip Harton, *Hart Crane*, 1937, p. 310); „Puterea lui naturală de expresie poetică era prodigioasă, dar eficiența ei era subminată de șovăielile tehnice." (Elizabeth Drew, *Directions in Modern Poetry*, 1941, p. 69); „Nu avea inteligența critică aptă să-i dezvăluie care sînt locurile slabe ale doctrinei sale, dar avea curajul convingerilor lui, integritate morală și merită, de aceea, respectul nostru." (Yvor, Winters, *In Defense of Reason*, 1947, p. 602); „Opera lui e semnificativă datorită temei: aspirația omului la dragoste și la frumusețe absolută. El exprimă stări de spirit care variază de la încrederea entuziastă în împlinirea năzuinței lui, în pofida nenumăratelor eșecuri, pînă la întunecata prevestire a eșecului; dar dorința lui nu deviază niciodată de la adevăratul nord al imaginației. Ceea ce dă poeziei sale demnitate și valoare universală." (Vincent Quinn, *Hart Crane*, 1963, p. 127)

— La Shillington (Pennsylvania), se naște John Hoyer Updike.

— Premiile Pulitzer: George Dillon, *Piatra care înflorește* (poezie); Pearl Buck, *Ogorul* (roman); George Kaufman și Morrie Ryskind, *Despre tine cînt* (dramaturgie).

933 Vol. postum al lui Hart Crane, *Cellected Poems* include și poeme inedite, printre care și cîteva impresii lirice din călătoriile lui în Antile.

— E. A. Robinson publică poemul narativ *Talifer*, cu o intrigă relativ simplă, prezentînd nefericirile unui menaj modern.

— *Frescoes for Mr. Rockefeller's City* ⟨*Fresce pentru orașul domnului Rockefeller*⟩, suită de poeme de Archibald MacLeish, o imagine amplă a istoriei Americii, a vieții de toate zilele a țării, prezentînd în contrast milioanele de muncitori și pe capitaliști, pe exploratorii îndrăzneți ai drumurilor noi din sec. trecut, cu financiarii veroși ai prezentului; una dintre „fresce" e dedicată expatriaților și celor care ocolesc realitățile prezente. Poemele fuseseră prilejuite de hotărîrea administrației « Centrului Rockefeller » din New York de a îndepărta picturile murale ale lui Diego Rivera pentru că erau „prea agitatorice". „*Frescele* domnului MacLeish sînt o dovadă a unei înțelegeri active, dinamice, pasionate a istoriei și a contemporaneității Americii care nu-l pot lăsa indiferent pe poet." (Conrad Aiken, în „New Republic", 17 ian. 1934, p. 288)

Scanned with OKEN Scanner

1933 — Robinson Jeffers publică poemul narativ *Give Your Heart to the Hawks* ⟨*Dă-ți inima la șoimi*⟩, povestea sumbră a unui fratricid, a spaimei obsedante de pedeapsă încheiată cu sinuciderea făptașului, totul înfățișat în tonuri întunecate alternînd cu izbucniri violente de culoare, amestec de naturalism și de expresionism.

— Ezra Pound publică *A Draft of XXX Cantos* ⟨*Ciornă pentru XXX de cantosuri*⟩.

— Apare *A Green Bough* ⟨*Creangă verde*⟩, culegere din versurile lui Faulkner, poeme de o mare limpezime, construite într-o arhitectură riguroasă, mărturisind o intensă trăire a sentimentului.

— Horace Gregory publică vol. de versuri *No Retreat* ⟨*Nu există retragere*⟩, mărturisindu-și convingerea că viața este potrivnică omului, dar că acesta are datoria să lupte pentru a face să supraviețuiască marile idealuri ale umanității.

— Apare vol. de versuri umoristice *Happy Days* ⟨*Zile fericite*⟩, de Ogden Nash.

— Robert Hillyer (1895—1961), profesor de engleză la Harvard își strînge în vol. *Collected Poems* versurile neoclasiciste, de o perfecțiune rece.

— Robert Peter Tristram Coffin (1892—1955) publică *Ballads of Square-Toed Americans* ⟨*Baladele americanilor de modă veche*⟩, versuri care descriu cu simplitate naivă viața oamenilor din Maine, văzută ca o ipostază a fericirii bucolice, într-o lume industrializată.

— Sara Teasdale își adună versurile scrise în ultimii ani, în vol. *Strange Victory* ⟨*Victorie stranie*⟩; caracterizate de aspirația la simplitate, poemele sale resping ornamentul și, într-un stil lipsit de metafore, încearcă să condenseze o stare de spirit.

— Gertrude Stein publică *The Autobiography of Alice B. Toklas*, scriere autobiografică pe care autoarea o atribuie prietenei și secretarei sale Alice Babette Toklas (1877—1967). Adevărata autoare spunea despre carte că „a fost scrisă la fel de natural cum a scris Defoe autobiografia lui Robinson Crusoe". *Autobiografia*, scrisă într-un stil mai clar, supus într-o mai largă măsură convențiilor clasice decît celelalte scrieri ale Gertrudei Stein, e o sursă neprețuită de informații privind artiștii europeni și americani care trăiau la Paris după război. „În detașarea ei, în ascetismul și eclectismul ei, domnișoara Stein ne amintește de un alt autor american care a trăit în Europa și s-a dedicat din ce în ce mai mult problemelor generale. Principala diferență față de Henry James (pe care domnișoara Stein îl citește tot mai des în aceste zile) e că el se păstrează în domeniul uman, tratînd problemele morale." (William Tory, în „Nation", 6 sept. 1933, p. 274)

— *To a God Unknown* ⟨*Unui Dumnezeu necunoscut*⟩, romanul lui John Steinbeck, introduce un simbol păgîn al fertilității, preluat din mitologia agrară, acela al autosacrificiului unui țăran pe ogorul sterp, căruia vrea să-i dăruiască, astfel, din nou, rodnicia pierdută.

Scanned with OKEN Scanner

1933 — În *God's Little Acre* ⟨*Pogonul lui Dumnezeu*⟩, Erskine Caldwell reia tema fermierului sărac, urmărit de obsesia înavuțirii prin descoperirea unei comori (evident, inexistente); mania lui tragică, promiscuitatea existenței celor din jur, violența, crima alcătuiesc cadrul specific romanelor lui Caldwell din perioada aceasta. „Dacă portretul fermierului și, în general, al oamenilor din Sud e adevărat așa cum apare în *Pogonul lui Dumnezeu* și în *Drumul tutunului*, atunci fermierul sau Dumnezeu pot face prea puțin pentru îmbunătățirea lucrurilor; doar dacă domnul Caldwell va stîrni, cu scrierile sale, interesul lui Dumnezeu și-l va îndemna să-i plămădească din nou pe fermier, pe moșier și pămîntul însuși." (Joseph Warren Beach, în *American Fiction, 1920—1940*, 1941, p. 223)

— Jack Conroy (n. 1899), publică romanul *The Disinherited* ⟨*Dezmoșteniții*⟩, tratînd, cu o tragică luciditate, tema forțelor economice care modelează o societate nedreaptă, antiumană.

— Josephine Herbst (n. 1897), scriitoare din Iowa, scrie *Pity Is Not Enough* ⟨*Mila nu ajunge*⟩, primul vol. dintr-o trilogie în care va urmări o familie americană de-a lungul unei jumătăți de sec. a existenței ei. Acest vol. caută să descopere dramele pe care le ascunde „epoca de aur" de la sf. sec. trecut.

— Caroline Miller (n. 1903), romancieră din Georgia, publică *Lamb in His Bosom* ⟨*Cu mielul la sîn*⟩, imagine plină de culoare a Sudului de dinaintea războiului civil.

— *Miss Lonelyhearts*, de Nathanael West, satiră a corupției morale din redacțiile ziarelor, e în același timp o ascuțită analiză a psihologiei complexe a unui om însingurat, timid, crezînd, însă, în menirea sa, mereu contrazisă de societate, de a aduce bucurie oamenilor. „E destul de ușor să depistezi materialul folosit de domnul Nathanael West în frumosul său roman grotesc *Miss Lonelyhearts*. Dar e cu mult mai greu să traduci noțiunea intensei și originalei incandescențe a spiritului care sudează aceste elemente simple." (Florence Haxton Britten, în „New York Herald Tribune", 30 apr. 1933, p. 6)

— R. M. Coates publică *Yesterday's Burden* ⟨*Povara zilei de ieri*⟩, roman despre viața cartierelor aristocratice ale New Yorkului.

— *The Woods Colt* ⟨*Mînzul pădurilor*⟩, roman sentimental de Thames Williamson, al cărui decor, zugrăvit cu multă exactitate, e situat în munții Ozark.

— Phil Stong publică *Stranger's Return* ⟨*Întoarcerea străinei*⟩, ironică relatare a experienței unei fete din New York venită să-și viziteze bunicii, fermieri în Vestul mijlociu.

— Apare *Anthony Adverse*, de Hervey Allen, roman picaresc a cărui acțiune se desfășoară în epoca nepoleoneană. Cartea a obținut un remarcabil succes de public, în primii 2 ani de la publicare vînzîndu-se peste 2 milioane de exemplare.

— Louis Bromfield publică *The Farm* ⟨*Ferma*⟩, cronică romantică a unei familii de fermieri din Ohio (propria familie a scriitorului), de-a lungul a 100 de ani (1815—1915).

Scanned with OKEN Scanner

1933 — Juristul californian Erle Stanley Gardner (n. 1889) publică *The Case of the Velvet Claws* ⟨*Cazul ghearelor de catifea*⟩ și *The Case of the Sulky Girl* ⟨*Cazul fetei morocănoase*⟩, primele dintr-o lungă serie de romane polițiste al căror personaj principal e avocatul detectiv Perry Mason. Romanele lui Gardner au devenit foarte populare; s-a calculat că, pînă în 1970, în Statele Unite s-au vîndut peste 152 milioane exemplare.

— Se publică vol. *Collected Prose* ⟨*Culegere de proză*⟩, de Elinor Wylie. „Elinor Wylie scria cu o extraordinară precizie; dar era precizia care nu sacrifica niciodată turnura incalculabilă a frazei, expresia spontană răzbunătoare intuitivă a cuvintelor, pe care nu le primea ca pe un dar al zeilor." (William Rose Benét, *The Prose and Poetry of Elinor Wylie*, 1934, p. 13)

— În *Winner Takes Nothing (Cîștigătorul nu ia nimic)*, Hemingway adună 14 povestiri scrise în perioada 1927—32. Personajele trăiesc o existență apăsătoare, rareori luminată de amintirea unei clipe frumoase, și sînt urmărite de un sfîșietor sentiment al zădărniciei. „Hemingway e eroul azvîrlit la suprafață de fermentul american, tot așa cum, într-un chip diferit și de la o adîncime mai mare, D. H. Lawrence a fost azvîrlit la suprafață de fermentul Angliei industriale. Hemingway e primitivul modern, care pornește la drum încărcat de emoții, așa cum strămoșii lui porneau îndemnați de chemarea pămîntului. E omul frontierei, cu mușchi, inimă, bicepși, indianul stoic căruia-i lipsesc tradițiile, disprețuind trecutul, dezbrăcat de sentimentalism, reflectînd viața într-o proză simplă și bărbătească. E eroul care nu crede în eroism, profetul celor fără credință." (Clifton Fadiman, în „Nation", 18 ian. 1933, pp. 63—4)

— Apare *Company K* povestire de William [Edward] March [Campbell] (1893—1954), scriitor din Alabama. Fiecare fost luptător în primul război mondial își povestește experiențele, creindu-se un portret compozit al eroului colectiv. „Calitățile scrisului domnului March sînt cele ale unei complete absențe a sentimentalismului și a romantismului banal ... Necontenita acumulare de amărăciune și de ironie ... duce la un fel de romantism răsturnat." (Arthur Ruhl, în „Saturday Review", 28 ian. 1933, p. 399)

— James Thurber, editor al prestigioasei reviste «*The New Yorker*» publică *My Life and Hard Times* ⟨*Viața mea și vremurile grele*⟩, amuzante amintiri despre întîlnirile sale cu jurnaliști și scriitori celebri.

— Premiera dramei *Both Your Houses* ⟨*Amîndouă neamurile voastre*⟩, de Maxwell Anderson. Piesa (al cărei titlu e luat din blestemul muribundului Mercutio împotriva învrăjbitelor familii Montague și Capulet în *Romeo și Julieta* de Shakespeare) polemizează pe un ton grav cu mentalitatea politicianismului, cu corupția și ignoranța unora dintre deputați. Concepția fundamentală a lui Anderson e aceea a liberalismului jeffersonian, care limita drastic puterea legislației federale. În aceeași stagiune, se reprezintă o dramă cu o structură cu totul diferită, scrisă tot de Maxwell Anderson: *Mary of Scotland* ⟨*Mary a Scoției*⟩. Scrisă în versuri albe, ea reconstituie evenimente istorice

Scanned with OKEN Scanner

1933 autentice, încărcîndu-le cu un adînc sens poetic și moral; tragedia tinerei regine a Scoției e aceea a unui visător într-o lume rea, iar pierderea ei se datorează intrigilor unor însetați de putere, ale reginei Elisabeta, cu precădere.

— Dramatizarea romanului *Drumul tutunului*, de Caldwell, datorată lui Jack Kirland, obține un succes fără precedent pe Broadway; pînă în 1941, piesa se va reprezenta de 3 182 ori fără întrerupere.

— Elmer Rice prezintă drama realistă *We, the People* ⟨*Noi, popcrul*⟩, inspirată din ciocnirile sociale prilejuite de criza economică a acelor ani.

— *Men in White* ⟨*Oameni în alb*⟩, dramă de Sidney Kingsley (n. 1906), inspirată din viața medicilor, martori la tragedii umane care aruncă în umbră propriile nefericiri. „De-a lungul celor trei acte ale *Oamenilor în alb*, accentele sînt admirabil distribuite, evoluția interesului tragic e neîntreruptă, imaginile completează inteligent expresia dramatică." (Stark Young, în „New Republic", 11 oct. 1933, p. 241); „Sidney Kingsley a avut ideea să transfere un aspect al științei moderne în termenii unei drame, atît de viu, atît de precis, încît sensul e clar și ne înspăimîntă." (Walter Prichard Eaton, în „New York Herald Tribune", 1 apr. 1934, p. 17); „Drama e construită pe o viziune realistă, meticuloasă și înțelesul ei e generos: noblețea unei profesiuni dedicată omului și ai cărei membri se uită pe sine pentru a se dărui durerii altora." (George Kline, în „New York Times", 29 apr. 1934, p. 31)

— Premiera comediei *Ah, Wilderness !* ⟨*Tinerețea, bat-o vina !*⟩, a lui O'Neill, prezentare romantică, învăluită de duioșie, a revoltei unui adolescent împotriva convențiilor mic-burgheze și a mediocrității. Autorul recunoștea că piesa „e un strigăt al cuiva care și-ar fi dorit o adolescență asemenea celei prezentate pe scenă."

— Sub titlul *The Use of Poetry and the Use of Criticism* ⟨*Utilitatea poeziei și utilitatea criticii*⟩, T. S. Eliot își publică prelegerile ținute, în anii precedenți, la Harvard.

— Granville Hicks (n. 1901), fruntaș al grupului de tineri intelectuali comuniști de la revista «*Masses* », publică *The Great Tradition* ⟨*Marea tradiție*⟩, interpretare marxistă a literaturii americane de după războiul civil, a direcțiilor ei umaniste, provenind din tendințele progresiste ale claselor productive din societatea Statelor Unite.

— În *Alice Through the Cellophane* ⟨*Alice văzută prin celofan*⟩ ziaristul Elwyn Brooks White (n. 1899), de la « *The New Yorker* », ironizează direcțiile avangardiste ale literaturii americane moderne.

— Profesorul Seward Collins editează « *The American Review* » ⟨« *Revista americană* »⟩; publicată pînă în 1937, revista va apăra pozițiile agrariene, în politică, și ale neoumanismului, în estetica literară.

— **sep. 25** Moare Ring Lardner (n. 1885). „Mîndru, timid, solemn, abil, politicos, îndrăzneț, blajin, cinstit, toate aceste în-

Scanned with OKEN Scanner

1933 susiri au stîrnit afecțiune și un fel de admirație amestecată cu teamă ... Adesea părea un melancolic Jacques, trist, dar tristețea lui era un tovarăș de nădejde al oamenilor." (F. Scott Fitzgerald, în „New Republic", 11 oct. 1933, p. 255); „În momentele lui cele mai bune, Lardner era ... cel mai de seamă autor comic al nostru, un incomparabil artist în operele lui serioase, iar pentru noua literatură americană, el a modelat un limbaj nou american. Așa cum Joyce elaborează un vocabular mai sus de zonele cele mai înalte ale cunoașterii noastre și mai departe, dincolo de orice ezoterism, Lardner a plăsmuit unul adus din adîncuri, din autentica temelie, din vorbirea poporului și nu din structurile teoretice." (Maxwell Geismar, *Writers in Crisis*, 1942, pp. 27—8); „Alții au scris satire mai pretențioase, ori cu o anvergură mai amplă a scopului pe care și-l propuneau; dar cred că nici un alt american nu a ajuns să stăpînească măiestria satirei lui Lardner. Tăișul cuțitului său era mai ascuțit, el pătrundea mai adînc — atît de adînc, încît aceiași oameni care păreau uscați, banali, mărginiți, ni se înfățișează ca niște personaje ce tînjesc, nefericite, pierdute, frustrate." (James T. Farrell, *League of Freightened Philistines*, 1945, p. 35); „Lardner a avut un talent uriaș. Cu toate că n-a lăsat o operă de mari proporții și că uneori și-a desconsiderat talentul, investindu-l în glume, sardonica strălucire a imaginației lui comice nu e depășită, în operele cele mai bune ale ei, de vreo alta, creată în literatura americană; cu toate că n-a fost semnalată de critica vremii, ea a avut o influență vitală asupra unora dintre cei mai buni scriitori tineri — J. D. Salinger, de exemplu." (Paul Pickrel, în „Harper's", iul. 1956, p. 92); „Hipersensibilitatea lingvistică a lui Lardner a fost o hipersensibilitate față de suferința umană, fapt care devine clar doar cînd este pus în relație cu umorul său." (Delmore Schwartz, în „Reporter", 9 aug. 1956, p. 52); „Ring Lardner nu a fost doar un ziarist sau un comic literar. A fost un artist, sensibil la aspectele lumii în care trăia și la problemele transpunerii acestei lumi în domeniul invenției literare." (Howard W. Webb, în „American Quarterly", Winter, 1960, p. 482)

— Moare Irving Babbitt (n. 1865), unul dintre fondatorii curentului Noului Umanism. „Cît de bine cunoștea toate acele înfăptuiri masive, ciudate și puternice, care se numesc idei moderne, cît de convingător le stabilea originea, evoluția și înfățișarea de astăzi ... Și cum le diseca pe toate, scoțînd la iveală mușchii puternici, colții ascuțiți, pungile cu venin ... Ascultîndu-l, însemna să înțelegi lumea modernă." (Hoffman Nickerson, în „Criterion", ian. 1934, p. 194); „Faptul cel mai uimitor ... e acela că el pare să se fi ivit, asemenea Minervei, gata înarmat. Fără îndoială, a adăugat multe date lucrurilor pe care le știa și a dobîndit, prin practică, o teribilă dexteritate în mînuirea lor; dar e ceva aproape inuman în imobilitatea ideilor lui principale." (Paul Elmer More, în „University of Toronto Quarterly", ian. 1934, p. 132); „Considerat adesea ca un partizan al unei critici conservatoare, el a apărat o libertate academică prețioasă și fragilă: libertatea de a judeca." (Austin Warren, în „Common-

Scanned with OKEN Scanner

weal", 26 iun. 1936, p. 236); „Insista asupra necesității de a înțelege literatura ca pe un produs al întregii activități umane și se opunea exclusivismului romantic; creația umană răspunde — spunea el — unor necesități lăuntrice, și criticii îi revenea rolul să descopere subtilul mecanism al stabilirii unei relații între sursă, creator, operă și receptor." (T. N. Morse, în „American Review", aug. 1936, p. 36)

— Premiile Pulitzer: Archibald MacLeish, *Conquistador* (poezie); T. S. Stribling, *Prăvălia* (roman); Maxwell Anderson, *Amîndouă neamurile voastre* (dramaturgie).

1934 Vol. *Collected Poems*, de William Carlos Williams, e tipărit la Editura Obiectivistă, al cărei nume era împrumutat de la curentul „obiectivist", preconizat de poet ca replică la imagismul căruia i se reproșa că „deși s-a eliberat de verbiaj, nu propunea o necesitate formală implicită în această formă poetică". Williams susținea că „poemul e un obiect ... ce prezintă în el însuși problematica și înțelesul pe care le asumă prin forma abordată". *Prefața*, scrisă de Wallace Stevens, recomandă „imagistica precisă a versului lui Williams, capacitatea sa de a descoperi poezia în subiectul anti-poetic, austeritatea spartană, rigurosul refuz al sentimentalismului".

— Pound publică *Eleven New Cantos, XXXI—XLI* ⟨*Unsprezece noi Cantosuri, XXXI—XLI*⟩. Ciclul a devenit cunoscut sub numele de *Cantosurile Istoriei americane;* eroii lui Pound sînt Jefferson și John Adams, ale căror vederi politice și sociale agrariene, antiindustrialiste, erau împărtășite de poet. Apariția, în ultimul *Cantos* al ciclului, a lui Mussolini ca reprezentant al principiilor jeffersoniene de dinaintea „coruperii lor de către bănci și cămătă" anunță orientarea de extremă dreaptă a lui Pound și provoacă un viu protest al criticilor democrați americani.

— *Homage to Sextus Propertius* ⟨*Omagiu lui Sextus Propertius*⟩, de Ezra Pound, a fost caracterizat nu ca o traducere, ci ca o transpunere a liricii elegiace a poetului latin pe care Pound o folosește pentru a comenta stările de lucruri ale vremii și pentru a proclama obligația poeziei de a trata problemele fundamentale ale omenirii.

— Apare vol. *Wine from These Grapes* ⟨*Vin din acești struguri*⟩, de Edna St. Vincent Millay, în care expresia directă, strictețea formei, claritatea geometrică a imaginilor constituie elementele caracteristice ale strofei de structură renascentistă. „Opera ei nu e îndeajuns de bogată în tonuri profunde și în referințe contrapunctice pentru a crea un vers muzical remarcabil; nu îndeajuns de marmoreană pentru a crea un vers plastic remarcabil; nici nu are o putere atotcuprinzătoare, ordinatoare, pentru a crea o remarcabilă poezie de idei." (Philip Blair Rice, în „Nation", 14 nov. 1934, p. 540)

— Yvor Winters publică *Before Disaster* ⟨*Înaintea dezastrului*⟩, poeme de factură clasicizantă.

Scanned with OKEN Scanner

1934 — *American Song* ⟨*Cîntec american*⟩, vol. lui Paul Engle (n. 1908), e aclamat de critică (mai ales de cea tînără), ca „o scriere ce dezvăluie un adevărat urmaș al lui Whitman".

— Apare un nou vol. de sonete al lui Merrill Moore, *It Is a Good Deal Later Than You Think* ⟨*E mult mai tîrziu decît crezi*⟩, dovedind o capacitate remarcabilă de a transcrie impresiile într-un vers cursiv, mlădios, fluent. „Aceste sonete sînt americane în sensul cel mai larg al cuvîntului ... Ele nu celebrează nici o regiune anume a țării ... această poezie e americană în atitudine și în subiect, în nesățioasa dorință de a afla lucruri mereu noi, în combinația de egosim naiv și de detașare, în excesiva neseriozitate și reverență, de veșnic uluită lipsă de siguranță, în nonșalanță ..." (Louis Untermeyer, în „Sewanee Review", ian. 1935, p. 61)

— Cele 700 de sonete din vol. *Man With a Bull-Tongue Plow* ⟨*Omul cu plug ca o limbă de taur*⟩, de Jesse Stuart (n. 1907) evocă peisajul ținutului natal al poetei, de la poalele munților din Kentucky; versurile dezvăluie o anume influență a poeziei lui Frost.

— *Bright Ambush* ⟨*Ambuscadă luminoasă*⟩, de Andrey Wurdemann, adună laolaltă versuri senine și altele de un dramatism dens, influențate de imagiști.

— George Oppen (n. 1908) publică vol. *Discrete Series* ⟨*Serii discontinue*⟩, prefațat de Ezra Pound. O poezie inspirată de „tragedia conflictului dintre societatea tehnicizată și creator, a cărei rezolvare e întrezărită doar în schimbarea relațiilor dintre oameni într-o societate mai umană". (J. T. Cornfield, în „New York Times", 8 ian. 1935, p. 38)

— În *The Singing Heart* ⟨*Inima care cîntă*⟩, sînt adunate poemele scrise de Clinton Scollard (1860—1932) în cursul unei îndelungate cariere poetice, poeme marcate de tendințe diverse, rezumînd — într-un fel — evoluția unei anumite direcții conservatoare a liricii americane de la sf. sec. trecut pînă în anii care au urmat primului război mondial: clasicism de influență franceză, balade de factură medievală, poeme mistice, descrieri romantice ale unor țări îndepărtate.

— *The Friends* ⟨*Prietenii*⟩, poem de James Norman Hall (1887—1951), un elogiu cu accente patetice adus poeziei lui E. A. Robinson, scris într-o manieră care o mimează pe aceea a maestrului său.

— Phyllis McGinley (n. 1905), poetă din Oregon, publică *On the Contrary* ⟨*Dimpotrivă*⟩, vol. de versuri de o surîzătoare superficialitate, scrise, însă, cu o remarcabilă îndemînare tehnică.

— Poetul și pictorul Christopher La Farge (1897—1956) publică romanul în versuri *Hoxie Sells His Acres* ⟨*Hoxie își vinde pămîntul*⟩, a cărui acțiune, nu lipsită de dramatism și de putere de caracterizare a tipurilor, se petrece în regiunile rurale ale Noii Anglii.

— Etnologul John A. Lomax publică împreună cu fiul său, Alan (n. 1915) *American Ballads and Folk Songs* ⟨*Balade și*

Scanned with OKEN Scanner

1934 *cîntece populare americane*〉, una dintre cele mai complete colecții de folclor american, ale cărei criterii de sistematizare vor fi urmate mai tîrziu, în linii generale, de folcloriștii structuraliști.

— *Stars Fell on Alabama* 〈*Cădeau stele peste Alabama*〉, cîntece și balade populare adunate de poetul Carl Lamson Carmer.

— F. Scott Fitzgerald publică romanul *Tender Is the Night* (*Blîndețea nopții*), în care sentimentul amar al zădărniciei e prezentat cu și mai multă pregnanță decît în operele precedente ale scriitorului. Prima versiune datează din 1925; între 1938—40, Scott Fitzgerald a reorganizat materialul epic în ordine cronologică, ediția definitivă fiind publicată postum, în 1948, însoțită de un celebru comentariu al lui Malcolm Cowley; „Din punct de vedere artistic, era un drum lung de la simțămîntul tragicei complexități care s-a ivit înlăuntrul conștiinței sale prin 1923, pînă la materializarea acestui simțămînt într-o operă de artă viabilă. Ca romancier, el trebuia să creeze un erou, firește tragic, capabil să stîrnească deopotrivă admirația și compasiunea cititorului. Acestui țel i-a dedicat întreaga viață din 1923 înainte ... *Blîndețea nopții* intenționa ... să fie o tragedie, și Dick Diver avea atributele unui adevărat erou tragic: o inteligență ascuțită, o sensibilitate vibrantă. Era americanul modern, aparținînd unei clase mijlocii, ridicat la statură de erou și, apoi, nimicit ... Dar, Fitzgerald nu putea păstra distanța estetică necesară și, la jumătatea drumului, Dick își pierde atributele eroice. Ca urmare, romanul nu mai poate susține o viziune tragică." (Henry Dan Piper, *F. Scott Fitzgerald*, 1965, p. 295); „Cu *Blîndețea nopții*, el a trecut dincolo de mișcarea modernă, s-a îndepărtat de miturile universale și s-a apropiat de patosul istoriei. Romanul e o viziune artistică a unei epoci a istoriei americane, a eșecului unei societăți și a unui individ care întrupa darurile și slăbiciunile societății. În *Blîndețea nopții* Fitzgerald a creat o operă de un tip mai puțin obișnuit în literatura americană, un roman unind frumusețea romantică cu profunzimea istorică și socială și a demonstrat prin această creație că arta și identitatea lui de artist pot supraviețui morții unei societăți care l-a nutrit și l-a susținut." (Robert Sklar, *F. Scott Fitzgerald : The Last Laocoon*, 1967, pp. 291—2)

— *The Young Manhood of Studs Lonigan* 〈*Tinerețea lui Studs Lonigan*〉, al 2-lea vol. al trilogiei lui James T. Farrell, urmărește decăderea treptată a eroului, imposibilitatea adaptării lui la o societate ale cărei concepții le privește cu ură și cu dispreț.„Nu e numai cea mai bună carte a lui Farrell ... ci și un excelent roman contemporan. Cititorului american care, fie că e amuzat, fie că e plictisit, nu știe cam ce limbaj folosesc locuitorii periferiei și nu înghite naturalismul cu aerul că ar trebui să înghită o lingură de ulei de ricin, și nu se simte obligat să-și ceară iertare pentru că folosește un asemenea limbaj, *Tinerețea lui Studs Lonigan* îi este recomandată ca un roman pasionant, o carte semnificativă, o capodoperă a realismului american." (Fred Marsh, în „New Republic", 21 mart. 1934, p. 166)

Scanned with OKEN Scanner

1934 — Nathanael West scrie *A Cool Million* ⟨*Un milion bătut pe muche*⟩, surprinzător roman de aventuri, cu travestiuri și cu romantice lupte nocturne, în maniera cărților populare ale lui Horatio Alger, din sec. trecut. „În cele mai autentice cărți ale lui, West e un « satiric universal ». Umorul lui e necruțător și trist, în contrast cu farsa amuzantă a lui Perelman, și el provine, cred, dintr-o viziune tragi-comică a lumii, din conștiința conflictelor dintre ceea ce e « acceptat », și ceea ce e « necesar ». Rîsul lui se termină cu un țipăt. Eforturile personajelor din *Milionul* — uneori grotești, întotdeauna dureroase — de a găsi răspunsuri zădărnicesc sentimentul de milă." (Daniel Aaron, în „Massachusetts Review", Winter-Spring 1965, p. 316)

— *Passions Spin the Plot* ⟨*Patimile dirijează acțiunea*⟩, cel de-al 2-lea vol. al tetralogiei lui Vardis Fisher, relatează anii dezamăgirilor eroului, Vridar Hunter, care — student la Universitatea din Salt Lake City (Utah) — nu izbutește să pătrundă sensurile vieții, să înțeleagă rosturile alcătuirii lumii.

— Cu *Unfinished Cathedral* ⟨*Catedrală neterminată*⟩, T. S. Stribling își încheie trilogia dedicată istoriei sociale a Alabamei la răspîntia veacurilor 19 și 20. Simbolic, atotputernicul personaj care reprezentase mentalitatea „vechiului Sud" conservator piere sub ruinele catedralei visate de el să fie simbolul victoriei în lupta cu tendințele de modernizare.

— Robert Cantwell publică *The Land of Plenty* ⟨*Țara belșugului*⟩ povestire naturalistă despre o grevă a muncitorilor forestieri din Munții Cascadei, în Nord-vestul Statelor Unite.

— *The Foundry* ⟨*Topitoria*⟩, roman de Albert Hapler (n. 1904), scriitor proletar din Illinois, evocă în tonuri sumbre, atmosfera dintr-o uzină din Chicago în ajunul crizei economice din 1929—33.

— *The Executioner Waits* ⟨*Călăul așteaptă*⟩, al 2-lea vol. din trilogia proiectată de Josephine Herbst; acțiunea e plasată în anii 1918—29 și reflectă conflictele sociale ale unei perioade dramatice din istoria modernă americană.

— Editat la Paris, romanul *Tropic of Cancer* de Henry Miller (n. 1891) nu poate fi difuzat în Statele Unite (unde va fi tipărit abia în 1961), din pricina limbajului obscen. Cartea e o relatare autobiografică a tinereții scriitorului, a experiențelor lui de muncitor și de mărunt slujbaș în New York, la începutul sec. E literatura unui răzvrătit împotriva convențiilor burgheze ale vieții americane, a unui individualist care-și exprimă cu violență verbală intensa lui dragoste de viață, ura împotriva a tot ceea ce împiedică afirmarea individului uman; o proză lirică energică, un dialog rebelaisian, alternînd cu descripții lirice ale emoțiilor și ideilor autorului. Pasajele licențioase sînt scrise cu un fel de ostentație, de bravadă a atitudinii anti-tradiționaliste și răzvrătirea lui Miller nu e, de aceea, întotdeauna convingătoare.

— Ruth Suckow publică *The Folks* ⟨*Oamenii*⟩, roman care polemizează cu mica burghezie din măruntele așezări de provincie, cu prejudecățile ei conservatoare.

Scanned with OKEN Scanner

— *So Red the Rose* ⟨*Un trandafir atît de roșu*⟩, de Stark Young, roman istoric a cărui acțiune se desfășoară în timpul războiului civil, într-un Mississippi deprimant.

— Kay Boyle publică romanul *My Next Bride* ⟨*Viitoarea mea mireasă*⟩, în care relatează conflictul dintre sentimentele de dragoste și spiritul pragmatic din familiile burgheze americane.

— Josephine Johnson (n. 1910), scriitoare din Missouri, scrie romanul *Now in November* (*Acum, în noiembrie*), relatare de un realism dramatic a vieții de pe o fermă din Vestul mijlociu.

— Peter Neagoe publică la o editură newyorkeză romanul *Easter Sun* ⟨*Soare de Paști*⟩, înfățișînd — cu o vigoare realistă care le-a prilejuit unor comentatori comparația cu Joseph Conrad — episoade din viața țăranilor din Transilvania.

— In *The Native's Return* ⟨*Întoarcerea băștinașului*⟩, Louis Adamic consemnează nostalgice impresii ale vizitei sale în Iugoslavia.

— Apare *The Reckoning* ⟨*Răfuiala*⟩, de Leane Zugsmith, descripție realistă, cu accente expresioniste, a oamenilor din cartierele sărace ale New Yorkului.

— *Appointment in Samarra* ⟨*Întîlnire la Samarra*⟩, romanul lui John O'Hara (1905—70), desfășoară o frescă de mare exactitate a detaliilor, înfățișînd viața bogătașilor dintr-un oraș din Pennsylvania, dezvăluindu-le imoralitatea, egoismul, infatuarea. „Romanul domnului O'Hara *Întîlnire la Samarra* a fost una dintre senzațiile sezonului trecut. Ernest Hemingway l-a apreciat, Dorothy Parker a vorbit despre el cu entuziasm ... Clubul aristocratic din *Întîlnire la Samarra* e alcătuit din mulți oameni de incredibilă sărăcie spirituală; ei au fost priviți cu luare aminte și zugrăviți din memorie." (William Rose Benét, în „Saturday Review", 2 mart. 1935, p. 517)

— MacKinlay Kantor (n. 1904) publică romanul *Long Remember* ⟨*Adu-ți aminte multă vreme*⟩, despre lupta de la Gettysburg din timpul războiului civil. „Nici o carte scrisă pînă acum nu sugerează atît de bine priveliștea și mirosul bătăliei, adunarea celor 2 armate, încleștarea, mohorîta retragere. *Semnul roșu al curajului* e superior ca operă de artă, dar din punctul de vedere al analizei psihologice, și nu ca spectacol vizual." (Allen Tate, în „New York Herald Tribune", 8 apr. 1934, p. 2)

— James M. Cain (n. 1892), ziarist din Baltimore, publică romanul *The Postman Always Rings Twice* (*Poștașul sună întotdeauna de două ori*) poveste a unei crime, într-un stil care-l mimează pe acela al lui Hemingway.

— William Saroyan (n. 1908) publică vol. *The Daring Young Man on the Flying Trapeze* ⟨*Îndrăznețul tînăr de pe trapezul zburător*⟩, povestiri de un dramatism concentrat, plin de compasiune față de cei oropsiți. „Domnul Saroyan e un om viu, entuziast, inteligent, introspectiv, onest ... visător, tandru și exact inversul naivității, deși mimează naivitatea. E original. Nu văd nici o influență căreia să-i fie dator, cu excepția aceleia a lui Sherwood Anderson, a cărui onestitate blajină din primele scrieri a fost, pare-se, absorbită de domnul Saroyan ... E clar ... că un

Scanned with OKEN Scanner

1934 talent nou, înviorător, interesant, se exprimă în această etapă experimentală a creației lui." (Burton Rascoe, în „New York Herald Tribune", 21 oct. 1934, p. 9)

— În *Hacienda*, de Katherine Anne Porter, eroul central e Eisenstein, înfățișat în anii în care turna filmul *Que viva Mexico !*

— Premiera dramei istorice în versuri *Valley Forge*, de Maxwell Anderson, care evocă împrejurările din iarna aspră a anului 1776, în timpul războiului de independență, cînd, lipsită de provizii, armata americană comandată de Washington e pe cale să capituleze.

— Gertrude Stein scrie libretul „operei experimentale" *Four Saints in Three Acts* ⟨*Patru sfinți în trei acte*⟩, cu muzică de Virgil Thomson, în care logica subiectului e sacrificată spre a obține „o desfătare a simțurilor, mai ales a simțului frumosului".

— Se reprezintă piesa *The Petrified Forest (Pădurea împietrită)* de Robert Sherwood, melodramă a cărei idee centrală acut pesimistă e aceea că „natura ia lumea din stăpînirea ființelor inteligente și o dă înapoi maimuțelor".

— Premiera dramei *Peace on Earth* ⟨*Pace pe pămînt*⟩, de Albert Maltz, patetică pledoarie împotriva războiului. „Ceea ce-mi place în spectacolul de la Teatrul Union și în piesa reprezentată acolo este ... necesitatea, realismul dramatic, exprimarea unor gînduri care sînt ale americanului din ziua de astăzi." (Sherwood Anderson, *Prefață* la *Peace on Earth*, 1934, p. V)

— T. S. Eliot scrie drama mistică *The Rock* ⟨*Piatra*⟩, în genul misterelor medievale, afirmîndu-și încrederea în victoria catolicismului.

— Drama *The Children's Hour* ⟨*Ceasul copiilor*⟩, de Lillian Hellman (n. 1905), pornind de la o întîmplare reală, dezbate principiile fundamentale ale moralității și atrage atenția asupra consecințelor grave ale lipsei unei opinii publice conștiente, capabile să sancționeze calomnia și să-i reabiliteze la timp pe nevinovați. „Lillian Hellman nu e o specialistă în psihologie patologică, nici în interpretarea faptelor sociale; ea e specialistă în «problemele» urii și ale frustrării. Ibsen și Cehov au fost amintiți în legătură cu scrierile ei. Strindberg ar fi mai potrivit." (Joseph Wood Krutch, în „Nation", 26 dec. 1936, pp. 769—70)

— *They Shall Not Die* ⟨*N-au să moară*⟩, drama lui John Wexley, înfățișează un caz autentic de rasism (un proces care se afla pe atunci în recurs, în fața Curții Supreme, unde fusese adus de acțiunea mai multor intelectuali progresiști); spectacolele cu piesa lui Wexley vor contribui la revizuirea condamnării nedrepte a unui grup de negri din Scottsboro, în statul Alabama.

— Ezra Pound publică *ABC of Reading* ⟨*Abecedarul lecturii*⟩, un fel de „metodă de înțelegere a literaturii", întemeiată pe sensibilitate, pe cultură umanistă și scientistă, pe meditație asupra celor citite. „*Cunoașterea* e tot atît de importantă pentru el ca și *crearea* unei opere ... Ignoranța, infatuarea înseamnă moarte; și nu doar moarte morală ci, pur și simplu, moarte biologică." (Allen Tate, în „The Nation", 5 sept. 1934, p. 731)

— Malcom Cowley, redactor al revistei «*New Republic*», publică

studiul *Exile's Return : A Narrative of Ideas* ⟨*Întcarcerea exilatului. Poveste a ideilor*⟩, interpretare marxistă a literaturii generației pierdute în contextul întregii situații sociale a Americii. „De vreți cumva să știți cum v-ați fi simțit dacă ați fi trăit în deceniul al treilea, trebuie să citiți *Întoarcerea exilatului*. Domnul Cowley a zugrăvit imaginea clasică și nu cred că poate fi depășit în autenticitate, elocvență și frumusețe." (Lloyd Morris, în „New York Herald Tribune", 8 iul. 1951, p. 10); „*Întoarcerea exilatului* e de departe cea mai bună carte despre această generație care a fost crucială nu numai pentru literatură, ci pentru întreaga cultură americană." (Arthur Mizener, în „New York Times", 10 iul. 1951, p. 9)

— Apare « *The Partisan Review* » ⟨« *Revista partizană* »⟩, trimestrial de atitudine politică, socială, culturală, aflat multă vreme sub influența Partidului Comunist din Statele Unite. Printre colaboratori, de-a lungul anilor, s-au numărat personalități de seamă ale literaturii Statelor Unite: T. S. Eliot, W. H. Auden, William Carlos Williams, Archibald MacLeish, Th. Roethke, Jacques Barzun, Edmund Wilson, Randall Jarrell, Philip Rahv (care, împreună cu Delmore Schwartz, a fost editorul revistei între 1943—55), Alfred Kazin, Allen Tate, Lionel Trilling, Robert Lowell, Dwight Macdonald, Saul Bellow. Apare și astăzi. În ultimii ani atenția redacției se concentrează cu precădere asupra criticii literare.

— Premiile Pulitzer: Robert Hillyer, *Collected Poems* (poezie); Caroline Miller, *Cu mielul la sîn* (roman); Sidney Kingsley, *Oameni în alb* (dramaturgie).

1935 Wallace Stevens publică vol. de versuri *Ideas of Order* ⟨*Idei despre ordine*⟩, care — cu vorbele poetului — „încearcă să ilustreze rolul imaginației în viață și, mai ales, în viața de astăzi". Poemele enunță, de fapt, principii estetice decurgînd din acelea ale lui Coleridge, potrivit cărora „realitatea nu înseamnă materia brută oferită de lumea fizică, ci formele pe care imaginația le plămădește din această materie".

— *An Early Martyr* ⟨*Un martir timpuriu*⟩, de William Carlos Williams, dă glas „conștiinței sociale a întunecaților ani de criză", dar proclamă, în același timp, izolarea de orice mișcare protestatară. Poetul observă consecințele tragice ale crizei economice asupra moralei sociale și, cu osebire, „creșterea unei violențe inumane" în viața orașelor americane.

— Robinson Jeffers publică *Solstice and Other Poems* ⟨*Solstițiu și alte poeme*⟩. Piesa cea mai semnificativă a vol. este *At the Birth of an Age* ⟨*La nașterea unei ere*⟩, interpretare expresionistă a episodului din *Nibelungii*, care relatează nimicirea burgunzilor de către hunii năvălitori. Gudrun, cel care pusese la cale masacrul, e figura centrală a unei narațiuni ce vrea să releve nașterea unei religii noi, care-i adună laolaltă pe Crist, Prometeu și Wotan. Unii critici au pus viziunea lui Jeffers în legătură cu influența lui Spengler și chiar cu aceea a fascismului. Un alt poem, *Shine, Republic* ⟨*Să strălucești, republică*⟩, exprimă încrederea că anii

Scanned with OKEN Scanner

1935 crizei vor umaniza America, însuflețind-o „cu dragoste de libertate și dispreț al trîndăviei". Poemul care dă titlu vol. e o repovestire a tragediei *Medeea* de Euripide. (Vol. fiind publicat la sf. anului, o parte din tiraj e datată 1936.)

— Pe patul de moarte, E. A. Robinson termină poemul *King Jasper* ⟨*Regele Jasper*⟩, „tratat de economie în versuri" a cărui idee i-a fost sugerată în ziua inaugurării administrației F. D. Roosevelt (1933). Simbolistica, relativ simplă, exprimă spaima poetului în fața consecințelor catastrofei economice din 1929—33 și încrederea lui utopică într-un viitor clădit pe „înțelepciune și altruism". *Jasper* era numele minei în care familia poetului își investise ultimii bani și care dăduse faliment în timpul crizei.

— În această atmosferă generată de depresiunea economică, apare vol. *Chorus for Survival* ⟨*Cor pentru supraviețuire*⟩, de Horace Gregory, exprimînd opinia unor poeți mai tineri, apropiați de mișcările protestatare ale vremii, care recunoșteau că viața modernă a Americii e aspră, dar că merită trăită și că datoria oamenilor e s-o facă mai frumoasă și mai bună. „Gregory e analizat în contextul scriitorilor care luptă pentru revoluție socială; ... sinceritatea și arta care sînt investite în cărțile lui trebuie să fie daruri prețioase pentru orice cauză a luptătorilor sociali." (Morter D. Zabel, în „New Republic", 19 iun. 1935, p. 173)

— Robert Penn Warren publică primul său vol. de versuri *Thirty-six Poems* ⟨*Treizeci și șase de poeme*⟩; sînt omise însă poemele publicate în revista « *The Fugitive* » de la Universitatea Vanderbilt (Tennessee), în redacția căreia, la mijlocul deceniului al 3-lea, lucrase poetul. (Revista apăra idealul unei legături statornice între om și pămîntul natal, socotind că această legătură a fost ruptă de dezvoltarea industrială a Americii). Temele vol., tratate într-un stil poetic înrîurit de T. S. Eliot, sînt disperarea față de trecerea vieții și a frumuseții, răspunderea individului față de semenii săi.

— Karl Jay Shapiro (n. 1913), student la o universitate din Baltimore, publică *Poems*, versuri de factură clasicistă.

— William Everson (n. 1912) publică vol. *These Are the Ravens* ⟨*Aceștia sînt corbii*⟩. Poemele, evident influențate de Robinson Jeffers, reflectă deznădejdea unei generații care se maturizase în anii crizei ulterioare primului război; începînd din deceniul 6, Everson va semna « Brother Antoninus ».

— Apare vol. *XXIV Elegies* ⟨*24 de elegii*⟩, de John Gould Fletcher, poeme în formă clasică în care se deslușește viziunea întunecată, pesimistă a poetului.

— În vol. *Poems*, Kenneth Fearing satirizează fără cruțare mentalitatea burgheză, prejudecățile „unei clase ... fără viitor", setea ei de înavuțire.

— Apare un nou vol. de sonete ale lui Merrill Moore: *Six Sides to a Man* ⟨*Șase fețe ale unui om*⟩. „Are o ureche fină, dar e prea adesea atras de aparentele efecte contrapunctice, de rime interne și de asonanțe, de calambururi ... Are un dar ascuțit al caracterizării într-un stil urban, asemănător celui al lui La Bruyère.

Scanned with OKEN Scanner

1935 Un simț neîndoielnic al culorii, o percepție exactă a sunetului cuvintelor ... Dar dilată totul și poezia lui nu duce nicăieri." (Cyrus L. Sulzberger, în „New York Times", 16 iun. 1934, p. 8)
— Chard Powers Smith publică lungul poem didactic *Prelude to Man* ⟨*Preludiu la Om*⟩, care intenționa să fie „o epopee a evoluției omului".
— Muriel Rukeyser (n. 1913), poetă din New York, care se identificase cu idealurile grupărilor militante muncitorești, publică vol. *Theory of Flight* ⟨*Teoria zborului*⟩, versuri scrise în maniera eliptică a imagismului, mărturisind aspirația instaurării unei justiții sociale efective. „*Teoria zborului* e unul din acele rare vol. de debut care impresionează prin împliniri mai mult decît prin promisiuni ... Ni se înfățișează o gîndire bine articulată, viguroasă, străduindu-se să exprime o lume a imaginației și a ordinei umane. Muriel Rukeyser a scris poeme închinate unei idei revoluționare, îmbinînd meșteșugul literar, fraza lapidară și onestitatea intelectuală." (Philip Blair Rice, în „Nation", 29 ian. 1936, p. 134); „Versurile ei, spre deosebire de cele ale generației precedente de moderniști, nu emană dintr-o fascinație decorativă sau fenomenalistă; ele conțin o voință morală, o voință de a deveni utile ca o declarație de principii, o voință de a-și păstra căldura în cele mai importante situații umane ale zilei de azi: exploatarea socială, moartea, fundalul istoric, revoluția." (Harold Rosenberg, în „Poetry", mai 1936, p. 17)
— *Dance of Fire* ⟨*Dansul Focului*⟩, de Lola Ridge, folosind resursele simbolisticii expresioniste, reia tema predilectă a poetei: martirajul celor asupriți, pe care se înalță edificiul capitalismului.
— Robert P. T. Coffin înfățișează — într-un stil evident influențat de Frost — peisajele rurale din Maine, în *Strange Holiness* ⟨*Stranie sfințenie*⟩.
— John G. Neihardt scrie un nou poem epic inspirat de istoria indienilor, *The Song of the Messiah* ⟨*Cîntecul lui Mesia*⟩, consemnînd momentul în care, copleșiți de invazia coloniștilor, băștinașii visau la sosirea unui erou salvator care să le redea celor înfrînți libertatea.
— În romanul *It Can't Happen Here* ⟨*Aici nu se poate întîmpla*⟩, Sinclair Lewis atrage atenția asupra primejdiei instaurării unei dictaturi fasciste în Statele Unite, dacă americanii nu vor păzi cu vigilență instituțiile democratice, dacă nu vor respinge demagogia șovină și dacă nu vor replica, la nevoie, cu armele. Stilul păcătuiește, însă, prin schematismul portretelor psihologice.
— George Santayana publică romanul *The Last Puritan* ⟨*Ultimul puritan*⟩, al cărui erou e (în bună măsură, un autoportret) tînărul ce respinge tradiția puritană a Noii Anglii, fără să aibă destulă putere de a o înlocui cu un ideal statornic al desăvîrșirii. „Abordînd, fără să se sfiască, formele și metodele romanului tradițional, liniștit și unitar, *Ultimul puritan* face ca romanele obișnuite (chiar cele mai bune) de astăzi să pară, prin contrast, bidimensionale. Are vigoarea lui *Tom Jones* și a *Clarissei Harlowe* și realizează pentru peisajul Noii Anglii ceea ce au realizat aceste romane pentru Anglia secolului al XVIII-lea." (Conrad Aiken,

Scanned with OKEN Scanner

1935 în „New Republic", 5 febr. 1936, p. 372),; „*Ultimul puritan* analizează un eșec al culturii americane ... Santayana îl vede pe puritanul atavic ca pe un personaj tragic, plin de intenții nobile, dar lipsit de vigoarea de a le concretiza." (James C. Ballowe, în „American Quarterly", Summer 1966, p. 132)

— *Pylon* ⟨*Filon*⟩ — unul dintre puținele romane ale lui Faulkner a căror acțiune nu se desfășoară în comitatul Yoknapatawpha. Orașul — în cazul de față New Orleans (care figurează în carte sub numele de New Valois) — îi apare scriitorului ca „un tărîm pustiu" al lumii moderne; dealtfel, și prin titlul unuia dintre capitole, „Cîntecul de dragoste al lui J. A. Prufrock", Faulkner recunoaște înrîurirea viziunii lui T. S. Eliot asupra operei sale.

— Cu *Judgment Day* ⟨*Ziua judecății*⟩, James T. Farrell încheie trilogia lui Studs Lonigan, descriindu-i sfîrșitul tragic, decăderea totală, incapacitatea de a face efortul reabilitării. „O problemă majoră pe care o avea de înfruntat Farrell în încercarea sa de a reconstitui sensul vieții, așa cum îl înțelegea Studs, era aceea a convertirii simultane a conștiinței unei lumi nemărginite, unde se cuvenea să acționeze o emoție matură, și fundalul de fapte, tendințe și valori din afara conștiinței lui Studs."(Edgar M.Branch, în „University of Kansas City Review", Winter 1962, p. 110)

— Thomas Wolfe publică *Of Time and the River; a Legend of Man's Hunger in His Youth* ⟨*Despre timp și rîu. Legenda foamei unui tînăr*⟩, în care continuă biografia eroului din *Privește, înger, spre casă* (1929). Capitolele poartă numele unor mari căutători din mitologia antică și din istoria medievală (Oreste, Faust, Telemah, Proteus, Iason). Adevărul e descoperit, în cele din urmă, în realitățile pămîntului și, îndeosebi, ale Americii; imaginea continentului american, a vastelor lui întinderi a îngăduit comparația lui Wolfe cu Whitman. „Asupra căror lucruri se concentrează uriașul material al cărții? Ce-i dă formă? Romanele lui sînt evident autobiografice.Aceasta înseamnă că factorul de legătură trebuie să fie, cel puțin în parte, personalitatea povestitorului sau, de vreme ce domnul Wolfe adoptă o deghizare în persoana eroului, Eugene Gant ... Eroul e, de fapt, această înverșunare fără nume care-l mînă pe Eugene. Cartea reprezintă efortul de a da un nume acestei patimi și, pesemne, dîndu-i un nume, s-o îmblînzească. Dar patima se năpustește mai departe, neîmblînzită și fără nume." (Robert Penn Warren, în „American Review", mai 1935, pp. 199—202);„El nu-și poate controla subiectul și nici să-i reducă substanța la un intermediar între realitate și ficțiune. Nu va scrie nici poezie, nici proză, ci amîndouă ... Astfel încît efectul e acela că el aparține în același timp la două lumi, ficțiune și real, pînă cînd curiozitatea va lua locul acestei acceptări a unei vieți omogene în imaginea pe care un roman bun o înfățișează întotdeauna." (Henry Seidel Canby, *Seven Years' Harvest*, 1936, p. 168).

— Steinbeck publică *Tortilla Flat*, imagine picarescă a unei lumi tragice în care tema mitică din ciclul « Cavalerilor Mesei Rotunde » capătă dimensiuni umane; e lupta dintre societatea organizată și cei care nu vor s-o accepte, socotind că unicul scop

Scanned with OKEN Scanner

1935 al vieții e bucuria individului, indiferent de mijloacele prin care și-o procură și, de aici, impasul definitiv al individului neasimilat de societate. „Steinbeck ilustrează în chip scînteietor impasul moral la care ne-a condus ideea de relativitate aplicată la domeniul investigării culturale, în timp ce el lărgește granițele toleranței într-un fel cu care nu putem decît să fim de acord. De vreme ce ceea ce e *bun* în cultura noastră poate fi *rău* în alta, nu putem aplica termenul *bun* decît acelor motive care par a fi comune acestor culturi. Aceasta e exact ceea ce face Steinbeck." (Blake Nevins, în „Pacific Spectator", Summer 1949, pp. 407—8)

— Vardis Fischer publică *We Are Betrayed* ⟨*Sîntem trădați*⟩, cel de-al 3-lea vol. al trilogiei sale autobiografice; romanul prezintă tragica experiență pe front a eroului, deziluziile sale la întoarcerea în țară, conflictul dintre mediul conservator al provinciei americane și vederile înnoitoare ale generației tinere.

— În *Vein of Iron* ⟨*Filon de fier*⟩, Ellen Glasgow revine la tema vieții din ținuturile rurale ale Virginiei, prezentată — în anii care au precedat criza economică și în timpul catastrofei — cu un ascuțit simț al detaliului dramatic semnificativ. Cartea propune, însă, un final sentimentalist care-i strică echilibrul epic. „Ellen Glasgow a demonstrat o remarcabilă receptivitate la ideile noi. A început să scrie în vremea cînd tratarea idealistă a materialului romantic oferit de viața din Sud atinsese punctul cel mai înalt al preferinței publicului. Nu a rupt cu tradițiile acelei școli, dar a știut să preia ceea ce era mai bun în lecția ei și a transformat-o într-o adevărată împlinire. Prin întreaga operă (dar poate mai ales prin *Filonul de fier*), tendințele puritane, totdeauna prezente în Virginia, încă din vremea în care ele au aprins răscoala lui Bacon ... își găsesc locul legitim în panorama prozei americane." (Arthur Hobson Quinn, *America Fiction*, 1936, p. 681)

— Horace McCoy (1897—1955), fost multă vreme redactor al unei reviste de sport din Texas, prieten al intelectualilor americani expatriați la Paris, scrie *They Shoot Horses, Don't They? (Și caii se împușcă, nu-i așa?)*, povestirea de un realism brutal a unei experiențe sordide, aceea a unui dezumanizant maraton de dans la care participau oameni rămași fără resurse de existență în timpul marii crize economice. Cartea — care va fi readusă în actualitate, în deceniul al 7-lea, de un film de succes — este considerată una dintre primele opere existențialiste americane.

— Cartierele newyorkeze ale marii burghezii, organizațiile criminale, viața promiscuă a cafenelei sînt înfățișate în *Butterfield*, de John O'Hara. „E un roman despre oameni care trăiesc într-un vid moral total, de un amoralism violent și periculos, pentru care crima nu e doar o meserie, ci o modalitate de a-ți face loc; o lume cinică și în același timp ipocrită, surprinsă într-o radiografie nemiloasă în care, totuși, poate să mire accentul melodramatic al unor tragedii." (David Daiches, în „Commentary", apr. 1957, p. 38)

— *A World To Win* ⟨*O lume de cîștigat*⟩, de Jack Conroy, viziune naturalistă, crudă, a societății contemporane dominată de interesele grupurilor bancare.

Scanned with OKEN Scanner

1935 — Tema depresiunii economice și a efectelor ei asupra americanului de rînd e tratată în romanul *Thei Shall Inherit the Earth* ⟨*Ei vor moșteni pămîntul*⟩, de Morley Callaghan. Romanul, deși prezintă stări de lucruri observate cu minuție, suferă de un anume ton declamatoriu.

— *He Sent Forth a Raven* ⟨*A trimis un corb*⟩, de Elizabeth Madox Roberts, e un tablou, realizat cu un amestec de mijloace realiste și sentimentale, al relațiilor aproape superstițioase ale fermierului cu pămîntul.

— Mark Schorer (n. 1908), student al Universității din Wisconsin, publică *A House Too Old* ⟨*O casă prea veche*⟩, roman despre transformările lente, nu lipsite de tragism, ale mentalității oamenilor din ținutul său natal, în regiunea rurală din preajma lacului Michigan.

— *A Sign for Cain* ⟨*Un semn pentru Cain*⟩, de Grace Lumpkin e un roman de un realism aspru despre proletarii agricoli din Sud.

— Gladys Hasty Carroll scrie un roman inspirat din viața comunităților rurale din Maine, *Few Foclish Ones* ⟨*Cîțiva prostănaci*⟩, pe care le consideră drept un ultim refugiu al unor străvechi relații idilice dintre oameni.

— Epoca patriarhală a unei alte regiuni a Statelor Unite, Oregonul, constituie tema romanului *Hcney in the Hcrn* ⟨*Cornul cu miere*⟩, de Harold Lenoir Davis (1896—1960).

— Lewis Corey (1896—1960), publică *Fig Tree John* ⟨*John-Smcchin*⟩ biografie romantică a unui fruntaș indian din Arizona sec. trecut. Fundalul social e descris cu acuratețe, cu o înțelegere precisă a relațiilor dintre pionierii albi și băștinași.

— Apare *The League of Frightened Men* ⟨*Liga îngrcziților*⟩, de Rex Stout (n. 1886), roman polițist, care își va cîștiga o largă popularitate datorită personajului său central, Nero Wolfe, un detectiv înzestrat cu simțul umorului.

— Ernest Hemingway publică vol. de povestiri *Green Hills cf Africa* ⟨*Colinele verzi ale Africii*⟩, în care proslăvește puterea omului de a se împotrivi naturii vrăjmașe. „Hemingway a scris o carte care poate fi comparată deopotrivă cu whitmanianul *Cîntec despre mine însumi* și cu *Tărîmul pustietății* ... îi lipsește, însă, sensul social al lui Whitman, pasionata asimilare a întregii năzuințe spre desăvîrșire a umanității." (Sean O'Faolian, *The Vanishing Hero*, 1956, p. 224)

— Clarence Day (1874—1935) publică *Life With Father* ⟨*Viața alături de tata*⟩, povestiri evocînd cu duioșie viața de familie și peisajul newyorkez de la sf. sec. trecut.

— James Thurber compune *The Middle Aged Man on the Flying Trapeze* ⟨*Bărbatul cam trecut de pe trapezul zburător*⟩, răutăcioasă parodie a povestirii lui Saroyan (1934) și, în general, a literaturii moderniste americane.

— În *Perscnal History*, Vincent Sheean (n. 1899), corespondent (1922—5) al ziarului « *Chicago Tribune* », își publică memoriile în care sînt relatate și numeroase evenimente internaționale de

Scanned with OKEN Scanner

largă semnificație; concluzia autorului e aceea că „americanii n-au dreptul să se izoleze de ceea ce se petrece în restul lumii", că ei „trebuie să știe totul și să înțeleagă totul."

— Arthur Kober (n. 1900), fiul unor emigranți polonezi, publică vol. de schițe *Thunder Over the Bronx* ⟨*Tunet deasupra Bronx-ului*⟩, descrieri — unele umoristice, altele grave — în argoul unui cartier periferic din New York.

— Premiera dramei în versuri *Winterset* ⟨*Coboară iarna*⟩, a cărei acțiune i-a fost sugerată lui Maxwell Anderson de cazul Sacco și Vanzetti; piesa prezintă, cu unele inflexiuni sentimentaliste, consecințele unei înscenări judiciare, asasinarea unui tînăr care voia să-și răzbune tatăl condamnat pe nedrept.

— Acțiunea dramei în versuri *Panic* ⟨*Panică*⟩, de MacLeish, se petrece în momentul de culme al crizei economice din 1929—33 și urmărește, în 21 planuri separate, luminate alternativ, reacțiile oamenilor obișnuiți și pe cele ale marilor financiari; panica îi doboară pe aceștia din urmă, fapt în care ceilalți deslușesc un motiv de speranță. Într-o notă care însoțește textul publicat al piesei, autorul își explică intenția de a adopta versul la limba vorbită de americani, introducînd un număr fix de accente, fără să limiteze numărul silabelor.

— Se reprezintă drama *Dead End* ⟨*Fundătura*⟩, de Sidney Kingsley, înfățișînd confruntarea deschisă dintre locuitorii unei uliți imunde din New York și vecinii lor dintr-o clădire luxoasă, care-i disprețuiesc pe săracii în preajma cărora sînt siliți să trăiască. Dialogul plin de sevă, concluzia robustă, umanistă au făcut din piesa lui Kingsley unul dintre succesele stagiunii 1935/36.

— Cartierele sărace din New York constituie decorul dramei *Awake and Sing* ⟨*Trezește-te și cîntă*⟩, de Clifford Odets (1906—63); în Bronx, într-o atmosferă de deznădejde, o familie încearcă să-și păstreze aparența de respectabilitate, în pofida sărăciei înspăimîntătoare care o pîndește fără contenire. Singura soluție a tragediei e întrevăzută de unul dintre fii, care aderă la ideile radicale și se consacră activității politice pentru transformarea societății. „*Trezește-te și cîntă*... revelează un talent nou, interesant, cum n-am mai văzut de mult pe scena unui teatru ... Din punct de vedere emotiv, el se simte aproape de oamenii despre care scrie și le înțelege viața interioară." (Joseph Wood Krutch, în „Nation", 13 mart. 1935, p. 314). La puțin timp după aceea, Clifford Odets prezintă drama *Waiting for Lefty* ⟨*Așteptîndu-l pe Lefty*⟩, relatarea momentului în care izbucnește o grevă, explicat retroactiv de fiecare personaj în parte, printr-o proiectare dramatică a suferințelor și nedreptăților care l-au adus pînă aci.

— Greva la o mină de cărbuni constituie subiectul dramei *Black Pit* ⟨*Groapa cea neagră*⟩, de Albert Maltz. „Piesa lui Albert Maltz ... deși departe de a fi o capodoperă, demonstrează o certă vitalitate atît în privința acțiunii, cît și în aceea a personajelor." (Grenville Vernon, în „Commonweal", 5 apr. 1935, p. 654)

— *Mulatto* ⟨*Mulatrul*⟩, drama lui Langston Hughes, dezbate, pe un ton ușor grandilocvent, confruntările rasiale din Statele Unite.

Scanned with OKEN Scanner

1935 — Zoë Akins (1886—1958) adaptează pentru scenă o nuvelă de Edith Wharton, *The Old Maid* ⟨*Fata bătrînă*, 1924⟩; rezultatul e o dramă cu autentice calități în caracterizarea personajelor, dar care speculează prea insistent efectele melodramatice.

— Efectele melodramatice domină și în *How Beautiful with Shoes* ⟨*Cît e de frumoasă cu pantofi*⟩, dramatizare de Wilbur Daniel Steele (n. 1886) și Anthony Brown (n. 1897) a unei schițe scrise de cel dintîi; acțiunea piesei, care se petrece într-o regiune izolată și înapoiată din Sud, introduce unele elemente de factură expresionistă.

— Drama istorică în versuri *Murder in the Cathedral* ⟨*Crimă în Catedrală*⟩, de T. S. Eliot, introduce mijloace ale dramei medievale pentru a evoca asasinarea arhiepiscopului Thomas Becket, în catedrala de la Canterbury, în iarna anului 1170. Construcția dramatică e prea liniară, versul are însă o armonie energică, iar unele pasaje — mai ales replicile corului — sînt de o mare muzicalitate.

— Francis Otto Matthiessen (1902—50), profesor la Harvard publică *The Achievement of T. S. Eliot* ⟨*Împlinirea lui T. S. Eliot*⟩, cel dintîi studiu de largă întindere asupra operei poetului, pe care criticul o consideră drept „un efort de a realiza o imagine integrală a omului, a echilibrului dintre bine și rău, într-o lume care pare a-l amenința tot mai mult cu ivirea unor epoci de întuneric."

— Richard Palmer Blackmur (n. 1904), care se distinsese prin studiile și eseurile publicate în reviste ce susțineau mișcarea Noii critici, publică *The Double Agent, Essays in Craft and Elucidation* ⟨*Agentul dublu. Eseuri despre meșteșug și elucidare*⟩, în care se desparte, în unele detalii, de alți « noi critici »; el acceptă de pildă, ideea relativismului critic și declară că „orice apropiere rațională de literatură e legitimă și poate fi numită, în mod propriu, *critică*, în măsura în care se fixează, prin orice punct al ei, de opera însăși".

— Întors din lunga expatriere în Franța, Harold Stearns, cel care — în 1921 — proclamase opoziția tinerei generații față de societatea americană, publică eseul *The Street I Know* ⟨*Strada pe care o știu*⟩, afirmînd crezul necesității „unei acțiuni sociale, în locul evadării."

— Herbert Agar (n. 1897) scrie *Land of the Free* ⟨*Pămîntul celor liberi*⟩, istorie, din perspectivă naționalistă, apologetică, a culturii americane.

— Criticul marxist Edwin Corle (1906—56), din New Jersey, publică *The Crisis of the Middle Class* ⟨*Criza burgheziei*⟩, în care, analizînd evoluția societății americane (și a literaturii create de ea), prevestește decăderea capitalismului și victoria dictaturii proletariatului.

— În *Jefferson and/or Mussolini* ⟨*Jefferson și/sau Mussolini*⟩, Ezra Pound își afirmă mai clar ca oricînd simpatiile lui pro-mussoliniene. „Concluziile acestui mare (incontestabil, *mare*) poet sînt inacceptabile. Și, fie că trădează naivitatea, fie că sînt scrise cu rea-credință, ele trebuie combătute fără rezerve, pentru că nu putem să admitem apropierea de un regim care s-a dovedit

Scanned with OKEN Scanner

anti-uman și anti-cultural." (Dwight Macdonald, în „Partisan Review", Spring 1936, p. 38)

— Joseph Freeman publică antologia *Proletarian Literature in the United States*. În cuvîntul introductiv, Freeman caracterizează această literatură ca fiind „o expresie a speranței într-o lume mai bună ... a certitudinii că inima generoasă a Americii continuă să bată cu vigoare."

— La Universitatea din Iowa, apare revista « *American Prefaces* » ⟨« *Prefețe americane* »⟩. Deși se proclama ca o publicație menită să promoveze literatura locală (în spiritul esteticii regionalismului ea va publica și scrieri ale lui T. S. Eliot, Robert Frost, Muriel Rukeyser, Paul Engle, Eudora Welty, Wallace Stegner, John Gould Fletcher. Se publică pînă în 1943.

— La Baton Rouge, sediul Universității statului Louisiana, apare «*The Southern Review* » ⟨« *Revista Sudului* »⟩. Redactorii (printre care se afla și Robert Penn Warren) se declarau partizani ai regionalismului; dar revista îi va publica și pe Kenneth Burke, Katherine Anne Porter, John Peale Bishop, John Crowe Ransom, Allen Tate, Herbert Agar. Întrerupîndu-și apariția în 1942, ea va fi republicată în 1965, de o echipă redacțională tînără, dar militînd pentru idei estetice similare celor apărate în prima serie.

— Se instituie *Federal Writers' Project* ⟨*Prciectul federal pentru scriitori*⟩, program al guvernului federal care urmărea să-i susțină pe scriitorii loviți de criza economică. În primii ani ai *Proiectului*, 6 600 de scriitori, ziariști, redactori, istorici literari, bibliografi au lucrat la filialele înființate pe tot cuprinsul țării; una dintre formele cele mai larg folosite era editarea unei serii de « Ghiduri americane » care intenționa „să-i dea țării un portret detaliat". Cărțile furnizau informații geografice și turistice, date ale istoriei culturale, folclorului, arhitecturii. Au apărut, de asemenea, studii asupra diverselor grupuri rasiale, biografii ale unor personalități istorice și culturale, studii sociologice și etnografice. Din 1941, *Prciectul* trece în bugetul statelor.

— **apr. 6** Moare Edwin Arlington Robinson (n. 1869), cel care, în preajma primului război mondial și în anii deceniului al 3-lea, fusese proclamat „cel mai de seamă poet al Americii" era socotit acum un partizan al tradiționalismului. Dar, la cîțiva ani după moarte, prestigiul lui literar va dobîndi din nou o largă recunoaștere și mulți poeți ai generației formate în ajunul celui de-al doilea război se vor reclama discipoli ai săi. „Arta lui e aceea a unui yankeu: pe de o parte, e laconică, economia ei verbală ducînd la exprimarea numai pe jumătate a adevărurilor; pe de altă parte, îi place sporovăiala, pentru că aceasta ajută la ascunderea lucrurilor pe care « yankeul le are în cap »." (Percy H. Boynton, *Literature and American Life*, 1936, p. 804); „E un realist nu numai în conștiință, ci și în stil și în direcție, în descrierea ambianței și în imagistică, și aceasta-i dă dreptul să exploreze problemele cele mai abstracte și contradicțiile morale cele mai grave pe care le transcrie într-un stil de meditație calmă, pasionată despicare a firului de păr, în aforisme întunecate, care-i vor

Scanned with OKEN Scanner

fi întotdeauna caracteristice." (Morton D. Zabel, *Literary Opinion in America*, 1937; p. 405), „Viziunea lui asupra lumii era rece și întunecată — așa i-a fost și viața — și stilul și personalitatea sa erau neguroase și pustii. A existat vreodată un poet care să iubească mai puțin viața și care să găsească atît de puține motive de bucurie în schimbarea anotimpurilor? Cu o expresie obișnuită pe la New York, el era «domnul Ger»." (Van Wyck Brooks, *New England: Indian Summer*, 1940, pp. 490—1); „Pentru că poezia lui era bazată atît de ferm pe propria apreciere senzitivă a ceea ce e permanent și valoros în poezia trecutului, Robinson a fost în stare să contemple viitorul cu oarecare resemnare. Revoluții ale stilului și ale gustului i-au slăbit reputația către sfîrșitul carierei; dar tocmai aceste revoluții au arătat că o parte a poeziei lui Robinson a atins dimensiunile visate de el și că nu va fi uitată prea repede." (Edwin S. Fussell, *Edwin Arlington Robinson*, 1954, p. 186); „Deși puternic influențat de Balzac, Zola, Henry James, Crabbe, Browning, Kipling (mai ales), el și-a găsit curînd o voce proprie. Nu s-a răsculat împotriva clasicei deosebiri dintre subiect *poetic* și *nepoetic*, dar a ignorat-o cu ostentație. A scris o poezie interesantă despre viața lăuntrică dezintegrată a omului contemporan, care folosește vocabularul și ortoepia conversației snoabe." (Hoxie Neale Fairchild, *Religious Trends in English Poetry*, V, 1962, p. 238); „Sensul conștiinței lui Robinson are multe lucruri în comun cu Thoreau: există, însă, o diferență. Amîndoi voiau, într-un fel sau altul, să protesteze împotriva îngustării conștiinței anglo-saxonului, a protestantului, împotriva codului moral al lumii rurale din Noua Anglie. A scrie bine era o problemă de conștiință, tot așa cum era a ara bine sau a face negustorie cinstită. Dar Robinson *pare* (și eu cred că a fost chiar) mai tulburat decît Thoreau... Noua Anglie insufla, cîndva, intelectualilor săi, o siguranță dogmatică. În vremea lui Robinson, o asemenea siguranță nu mai era posibilă." (Austin Warren, *The New England Conscience*, 1966, pp. 190—3)

— Premiile Pulitzer: Audrey Wurdemann, *Ambuscadă luminoasă* (poezie); Josephine Johnson, *Acum, în noiembrie* (roman); Zoë Akins, *Fată bătrînă* (dramaturgie).

1936 T. S. Eliot publică vol. *Collected Poems*, în care își adună versuri publicate între 1909—35. „Opiniile lui Eliot nu sînt legate numai de propria-i poezie. Ele definesc întreaga lui atitudine critică... Țelul lui de scriitor a fost acela de a rămîne un tradiționalist; și, de aceea, cred, nu întîmplător, acest poet modern a ajuns la biserică. Implicațiile sociologice și estetice sînt clare: a devenit un individualist, nu un tradiționalist legat în chip radical cu procesul istoric, un izolat... în sensul că scrie despre credințe de «fabricație proprie», ceea ce-l face un excentric..." (Stephen Spender, *The Destructive Element*, 1936, pp. 164—5); „El e acela care, împreună cu Ezra Pound, ne ajută să definim conștiința peisajului urban, folosirea imaginii anti-poetice, a ritmurilor limbii vorbite, trecerile cinematografice și prim-planurile, toate aceste lucruri care fac ca poezia contemporană să-și merite

Scanned with OKEN Scanner

 adjectivul." (Babette Deutsch, în „American Scholar", Winter 1939, p. 30)

— Cu *A Further Range* ⟨*Un spațiu mai îndepărtat*⟩, Robert Frost abordează o tematică mai largă decît aceea a peisajului Noii Anglii. „Cînd celebritatea lui Robinson nu începuse să urce spre zenit, unii rosteau numele lui Frost [împreună cu acela al lui Robinson]. Acum, Robinson a murit, Frost e cel mai de seamă poet al nostru. Faima lui se va înălța pe o temelie mai fermă. Robinson, asemenea lui MacLeish, poate fi judecat nu atît prin opera lui, cît prin explicarea motivelor pentru care ea place cititorilor; pe cînd, în cazul lui Frost, opera e aceea care contează ... cele mai bune poeme ale lui sînt mai bune decît cele mai bune poeme ale lui Robinson." (John Wheelwright, în „Poetry", oct. 1936, pp. 45—6); „E foarte adevărat că Frost nu scrie ca Eliot, Pound, Auden sau Spender. Prin urmare proștii pot conchide că el e un poet slab sau neimportant; dar cei ce știu să citească prețuiesc poezia pe care a scris-o. Cînd procedezi astfel, observi imediat — dacă nervii nu-ți sînt sigilați cu ceară — că ai în față opera unui poet ... care nu seamănă cu alții, un poet important nu doar în contextul acestei epoci, ci în contextul întregii noastre literaturi, un poet american." (Bernard De Voto, în „Saturday Review", 1 ian. 1938, p. 14)

— Carl Sandburg publică *The People ,Yes* ⟨*Poporul, da*⟩, reafirmîndu-și încrederea în vitalitatea țării lui; vol. cuprinde și versuri personale ale lui Sandburg, dar și o vastă culegere de poeme, anecdote, proverbe și poeme folclorice. „Căldura sufletească, sentimentele umane, de o mare generozitate și robustețe, se găsesc din belșug în carte; emoție puternică și arzătoare, pasiune și intensitate poetică — mai puțin." (Newton Arvin, în „New Republic", 9 sept. 1936, p. 120)

— În *Public Speech* ⟨*Discurs public*⟩, MacLeish își afirmă deplina adeziune la programul Partidului Comunist din Statele Unite.

— *Owl's Clover* ⟨*Trifciul bufniței*⟩, al lui Wallace Stevens e scris în stilul obișnuit al poetului, lapidar, lucid, precis, refuzînd sentimentalismul și ornamentul; poemul ocupă un loc cu totul particular în opera lui Stevens, abordînd problematica socială a vremii.

— William Carlos Williams publică poemul *Adam & Eve & the City* ⟨*Adam și Eva și Orașul*⟩, compus din aceleași surprinzătoare colaje și din „melodii care nu emit nici un cîntec".

— O poetă care aderase și ea la programul «obiectivismului», Marianne Moore, conturează în *The Pangolian and Other Verse* ⟨*Furnicarul și alte poezii*⟩ propria variantă a esteticii acestui curent: versul e clar, *obiectul* interpretat ca un mijloc de a releva analogii capabile să sprijine ideea forței individului uman; expresia — la fel de lapidară ca aceea a lui Williams — provine din intuiție mai curînd decît din logică, folosind ceea ce ea numea „elasticitate".

— Conrad Aiken publică *Time in the Rock* ⟨*Timp în piatră*⟩, poeme care — cum s-a spus — „exprimă vidul ... în imaginile

Scanned with OKEN Scanner

1936 și pe tonul unui vizionar", conținînd — de fapt — tradiția liricii engleze din sec. trecut, căreia — însă — îi adaugă neliniștea psihanalitică. „Viziunea lui e aceea a umbrelor dintr-o peșteră, într-o peșteră impalpabilă precum ceața, precum zbuciumul fantomelor, dansul atomilor, impulsul orb al dorinței." (Stanley J. Kunitz, în „Poetry", mai 1937, p. 104)

— Apare *Reading the Spirit* ⟨*Cercetînd spiritul*⟩, de Richard Eberhart, versuri cu structuri lirice diverse, provenind din influențe diferite, unite, însă, de claritatea sensurilor, de simplificarea cu care se exprimă un crez estetic al „onestității sentimentului".

— Winfield Townley Scott (1910—68), redactor al unui ziar din statul Rhode Island, scrie *Elegy for Robinson* ⟨*Elegie pentru Robinson*⟩, preaslăvind amintirea poetului „care a adus glorie întregului ținut al Noii Anglii."

— Kenneth Patchen (1911—72), fost muncitor la o uzină metalurgică din Ohio, pentru scurt timp student la Universitatea din Wisconsin, publică *Before the Brave* ⟨*Înaintea celor bravi*⟩. Poezia unui spirit profund neliniștit, înspăimîntat de „zgomotul și urîțenia" lumii moderne, de „promontoriile întunecate și sterile" ale civilizației capitaliste. Ideea (amintind de nihilismul lui Jeffers) e exprimată în modalități stilistice împrumutate din proza lui Joyce.

— Apare vol. *The Mediterranean and Other Poems* ⟨*Mediterana și alte poeme*⟩, de Allen Tate, tributar influenței lui T. S. Eliot. Dar versurile lui Tate diferă de acelea ale modelului lor (de la care preluaseră și metafora „tărîmului pustietății") printr-o participare emoțională mai intensă și printr-o legătură afectivă mai strînsă cu peisajul american.

— Paul Engle publică *Break the Heart's Anger* ⟨*Frînge mînia inimii*⟩; în versuri de factură whitmaniană, poetul atacă mentalitatea mercantilă, „dominantă în relațiile dintre oamenii Americii moderne".

— John Gould Fletcher compune *The Epic of Arkansas* ⟨*Epopeea Arkansasului*⟩, marcînd deopotrivă o evoluție spre ideile agrarienilor din Sud și spre o formă poetică tradițională, demonstrînd despărțirea totală de imagismul care-l înrîurise în vol. precedente.

— În *Not So Deep as a Well* ⟨*Nu atît de adînc ca o fîntînă*⟩, Dorothy Parker își adună versurile de o ironie caustică, în care persiflează mai cu seamă viața artistică și literară a New Yorkului, prejudecățile micului burghez. „Versurile ei amuză, desigur, dar stîrnesc și admirația pentru desăvîrșita polisare a formei ... O personalitate care nu sugerează cinismul la modul abstract, ci te face să rîzi de lucruri concrete." (Louis Kronenberger, în „New York Times", 13 dec. 1936, p. 28)

— Robert Francis (n. 1901) publică vol. *Stand with Me Here* ⟨*Stai aici cu mine*⟩, poeme exprimînd speranța în izbînda solidarității umane.

— Poeziile amuzante din *The Bad Parent's Garden of Verse* ⟨*Grădina de versuri a părintelui denaturat*⟩, de Ogden Nash, cu

Scanned with OKEN Scanner

1936 rime neașteptate și calambururi pline de fantezie, își cîștigă o largă popularitate.

— Se publică, postum, vol. *The Old House in the Country* ⟨*Casa veche de la țară*⟩, de Lizette Woodworth Reese, nostalgică mărturie a idealurilor unei poete care, cu 50 de ani în urmă, se împotrivise sentimentalismului liricii americane victoriene.

— Carl Carmer editează *Lonesome Drum* ⟨*Tobă singuratică*⟩, folclor adunat de pe valea fluviului Hudson și din împrejurimile lacului Erie, în statul New York.

— John și Alan Lomax publică *Negro Fclk Song as Sung by Lead Belly* ⟨*Cîntece folclorice ale negrilor, așa cum sînt cîntate de Lead Belly*⟩, transcrieri ale baladelor unui celebru chitarist negru din Louisiana.

— *The Big Money* (*Marile afaceri*) încheie trilogia *U.S.A.* a lui Dos Passos (publicată integral în 1938). Folosind aceeași tehnică a „colajului" și a derulării cinematografice, romanul reconstituie biografiile unor oameni ale căror vise sînt năruite de anii marii crize economice, concluzia amară fiind aceea că numai oportuniștii lipsiți de scrupule și de idealuri se pot adapta la epoca „marilor afaceri". „*U.S.A.* demonstrează extraordinara capacitate de observație a lui Dos Passos; « știința » sa în această privință e uimitoare; volumul lecturilor sale, varietatea lor, așa cum se reflectă atît în biografii, cît și în narațiunea propriu-zisă sînt uriașe. Opera, în întregul ei, e una dintre cele mai impresionante performanțe din scrisul contemporan." (Margaret Marshall, în „Nation", 6 ian. 1940, p. 17); „Fiecare detaliu răsfrînge, ca un ecou, vuietul maselor evocate aici: succesul ei a provenit din această forță concentrată, din aglomerarea atîtor vieți în tiparele simetrice ale dezastrului." (Alfred Kazin, în „New Republic", 15 mart. 1943, p. 353); „În trilogia lui, Dos Passos privea înapoi, la America optimistă din 1900, din perspectiva prăbușirii, în 1929, a prosperității, și își formula acuzația împotriva acelor forțe ale societății noastre care au răpit țării imensa ei încredere în viitor." (Lloyd Morris, în „New York Herald Tribune", 2 ian. 1949, p. 3)

— Faulkner publică *Absalcm ! Absalom !*, cronică tragică în care se cuprinde aproape un sec. din viața familiei Sutpen. O cronică a Sudului, violent, misterios, de o poezie întunecată, o cronică povestită din perspectiva a 3 personaje, ale căror narațiuni se îmbină într-un adevărat epos plin de dramatism. „Expresia tensiunii psihice se realizează ... într-o nevoie de a investiga tot ceea ce la el se transformă în literatură, cu o teribilă intensitate ... o intensitate strălucitoare, devastatoare, neconcludentă în energia ei, dar care pare că vine de nicăieri." (Alfred Kazin, *On Native Grounds*, 1952, p. 456); „Viziunea lui Faulkner, modul lui fundamental de a vedea oamenii mi se par apropiate de cele ale lui Euripide." (W. H. Frohock, *The Ncvel cf Vicience in America*, 1950, p. 23); „Răul înseamnă, la Faulkner, violarea naturii și negarea umanului ... Totuși, Faulkner nu e un discipol al lui Jean-Jacques Rousseau. El nu se leagănă-n iluzia că omul ar fi bun de la natură ... Omul e capabil de rău, ceea ce înseamnă

Scanned with OKEN Scanner

1936 că bunătatea trebuie cucerită prin luptă, prin disciplină, prin efort." (Cleanth Brooks, în „Massachusetts Review", Summer, 1962, p. 712); „În centrul celor exprimate de Faulkner se află mitul istoric povestit cum nu se poate mai clar în biografia lui Thomas Sutpen. Nici unul dintre cei care-o relatează nu-i înțeleg exact sensul, aspectele ei diferite îi fascinează pe fiecare în parte. Și cred că ceea ce e adevărat pentru ei și pentru cititori e adevărat și pentru Faulkner. Sutpen din *Absalom ! Absalom !* are un sens pentru istoria Sudului. Care anume, nu știm; știm doar că istoria Sudului e un microcosmos al întregului macrocosmos al naturii experienței umane, pe care Faulkner o simte ca fiind clară și atotcuprinzătoare." (C. Hugh Holman, *Three Mode of Modern Southern Fiction*, 1966, pp. 46—7)

— *Dubious Battle* ⟨*Bătălia pierdută*⟩ de John Steinbeck reflectă ezitările scriitorului, solicitat să răspundă întrebărilor dramatice din anii ce au urmat marii crize de la începutul deceniului. Romanul reia simbolistica lui Milton din *Paradisul pierdut* (poemul e sugerat, dealtfel, de titlu, care citează un fragment de vers al poetului englez); deși recunoaște în Partidul Comunist forța cea mai puternică a organizării muncitorimii americane, purtătorul celor mai consecvente idealuri de libertate, ale celei mai adînci dorințe umane de cunoaștere, scriitorul își mărturisește teama de revoluție. „Aruncînd o privire asupra carierei lui Steinbeck, sîntem obligați să acceptăm un paradox. Romanele sale de tinerețe, deși bazate pe imaginea unui om aproape pur biologic și natural, izbutesc să exploreze unele aspecte și să le dea o semnificație care, în mîna scriitorilor naturaliști mai vechi, au dus doar la degradarea omului. Mai mult, această imagine biologică a omului și-a creat tehnici și forme capabile să o transmită și s-o înzestreze cu forță estetică de convingere. Pe de altă parte, cînd Steinbeck își abandonează punctul acesta de vedere și încearcă să proiecteze o imagine a omului bazată pe noțiuni atît de convenționale cum e aceea a moralei creștine, a integrității etice, nu pare să spună ceva semnificativ. Și, lipsite de pătrunzătoarea metaforă naturalistă, calitățile acestei literaturi nu devin mai evidente, ci întrucîtva inferioare celor demonstrate de alți scriitori, care nu sînt cîtuși de puțin înzestrați cu formidabilele însușiri ale lui Steinbeck". (Peter Lisca, în „Modern Fiction Studies", Spring 1965, p. 10)

— Leane Zugsmith scrie romanul *A Time to Remember* ⟨*Timp de neuitat*⟩, inspirat din evenimentele care au premers grevei lucrătorilor dintr-un supermagazin newyorkez. Cartea e scrisă în stilul aspru, cu voită lipsă de armonie, a întregii sale literaturi.

— Cu *A World I Never Made* ⟨*O lume pe care n-am făcut-o eu*⟩, James T. Farrell inaugurează un nou ciclu narativ autobiografic, reconstituind momente din viața lui Danny O'Neill, între 1909 și 1927. Personajul provine din aceeași matcă din care se ivise și Studs Lonigan, dar izbutește să-și croiască drum prin mediul potrivnic, pentru că poate să descopere valorile umaniste ale existenței.

Scanned with OKEN Scanner

1936 — *No Villain Need Be* ⟨*De ticăloşi nu-i nevcie*⟩ ultimul vol. din tetralogia lui Vardis Fischer; concluzia ciclului e aceea că oamenii nu-şi vor putea cîştiga fericirea atîta vreme „cît nu vor fi uniţi printr-un splendid sentiment de frăţie". „O tetralogie dedicată vieţii contemporane în Statele Unite, care se dovedeşte pînă la urmă o combinaţie derutantă de talent narativ evident, de egocentrism exacerbat, de investigare onestă a înţelesului vieţii şi de gîndire insuficient elaborată, se încheie cu *De ticăloşi nu-i nevcie*. Asemenea celor trei cărţi care l-au precedat, vol. îşi ia titlul dintr-un poem al lui George Meredith ... Pentru încercarea unui autor de a-şi comunica opiniile nimic nu poate fi mai păgubitor decît neglijarea deliberată a propriei obligaţii de a da coerenţă operei sale, de a folosi forma ca pe un mijloc de comunicare a ideilor, şi de a se înţelege pe sine, considerînd că e mai onest decît tot restul lumii, prin simplul fapt că nu se supune convenţiilor romanului." (Herschel Brickell, în „North American Review", iun. 1936, pp. 358—9)

— Kay Boyle publică romanul *Death of a Man* ⟨*Moartea unui om*⟩, a cărui eroină renunţă la dragostea unui medic, pentru că ideile naziste ale acestuia veneau în contradicţie cu convingerile sale.

— *A Tree Grown Straight* ⟨*Un copac drept*⟩, romanul lui Percy Marks, dezbate relaţia dintre literatură şi realitate, aşa cum se înfăţişa ea în anii în care scriitorul era confruntat de problema „rostirii unui adevăr ce i-ar putea deprima şi mai mult pe oamenii întristaţi de viaţa lor amară". Concluzia e că, totuşi, literatura nu are dreptul să ascundă adevărul, ci să-l exprime întreg, indiferent de riscuri.

— Anaïs Nin (n. 1903), fiica unui spaniol şi a unei cubaneze, sosită în 1914 din Franţa, ţara ei natală, publică romanul *The House of Incest* ⟨*Casa incestului*⟩, subtil studiu psihologic, redactat într-o proză poetică prin mijlocirea căreia scriitoarea năzuia să realizeze efecte asemănătoare acelora ale picturii moderne; în mod deliberat, ea renunţa la construcţia epică şi la definirea personajelor, recurgînd doar la descripţia de factură impresionistă.

— *Career* ⟨*Meserie*⟩, romanul lui Phil Stong, descrie valul de violenţă care zguduie existenţa, de obicei patriarhală, a unui orăşel din Iowa, explicîndu-l prin lipsa de idealuri morale a unor oameni pe care spaima de a accepta noul îi face agresivi.

— Djuna Barnes publică *Nightwood*, în care descrie, printr-o amănunţită analiză psihologică, relaţiile dintre 5 personaje psihopate, creînd o atmosferă asemănătoare aceleia din cele mai întunecate tragedii elizabethane. „Deşi personajele sînt nişte psihopaţi agresivi, însuşirile cărţii nu derivă din acest element care constituie mecanismul tragediei, ci din forţa şi distincţia scrisului lui Miss Barnes. Stilul ei ... devine apăsător pentru că percepţia şi limbajul sînt prea conştient rafinate dar, de cele mai multe ori, spiritul şi pasiunea o salvează de aceste greşeli." (Philip Horton, în „New Republic", 31 mart. 1937, p. 247); „În *Nightwood*, ca în opera lui Braque şi a unor pictori abstrac-

Scanned with OKEN Scanner

ționiști de mai tîrziu, principiul naturalist e complet părăsit; romanul nu încearcă să ne convingă în nici un fel că personajele sînt ființe adevărate, de carne și sînge. Ni se cere să acceptăm lumea aceasta ca pe o pictură abstractă ... ca pe un model autonom care ne dă mai curînd o imagine individuală a realității, decît ceea ce am putea considera că e reflectarea ei exactă ... *Nightwood* combină măreția simplă a moralității medievale cu subtilitatea verbală și rafinamentul unui poem simbolist." (Joseph Frank, în „Sewanee Review", Summer 1945, pp. 435, 455)

— Chiar în ziua apariției, romanul *Gone with the Wind (Pe aripile vîntului)*, cartea cu care debuta Margaret Mitchell (1900—49), obține un imens succes de librărie: se vînd 50 000 exemplare; de-a lungul anului 1936 se vor vinde peste 1 milion și jumătate de exemplare. „*Pe aripile vîntului* e o carte masivă, copioasă, plină de oameni și de întîmplări, legate laolaltă cu un fir puternic: teribila poftă de acaparare a lui Scarlett O'Hara, care e hotărîtă să-și croiască un drum, în ciuda stînjenitorului ideal al desăvîrșitei Doamne din Sud și a ruinei aduse de războiul bărbaților ... ; povestea aventurilor și a luptelor ei realizează un roman istoric puternic, care se poate citi cum de multă vreme nu se putea citi un roman istoric. O carte care, în unele pasaje, cum e acela al fugii din Atlanta incendiată, se ridică la înălțimi adevărate." (Stephen Vincent Benét, în „Saturday Review", 4 iul. 1936, p. 5); „Margaret Mitchell ne înfățișează războiul civil văzut prin ochii sudiștilor și nici o filosofie tolerantă nu vrea să scuze crimele invadatorilor; ea scrie cu o părtinire regionalistă pătimașă, dar întîmplările verificabile descrise aici justifică în mod elocvent prejudecățile. Din nefericire, limitele temperamentului ei de critic, atît al mișcărilor mulțimii, cît și al comportărilor individuale, duc adesea la efecte lipsite de profunzime. Ea e îndeajuns de viguroasă pentru a-și îmbiba opera de o dramatică bună dispoziție, dar nu răspunde îndemnului mai subtil al tragediei, concepută pe bună dreptate ca o culme a povestirii ei. " (Evelyn Scott, în „Nation", 4 iul. 1936, p. 19); „*Pe aripile vîntului* e unul dintre acele romane de o mie de pagini, scrise cu competență, dar nici foarte bune, nici foarte solide. Fundalul istoric e bine mînuit, cu un extraordinar simț al detaliului. Problema morală e tratată cu mai puțină siguranță." (John Peale Bishop, în „New Republic", 15 iul. 1936, p. 301); „*Pe aripile vîntului* e o enciclopedie a legendelor plantației. Alți romancieri au participat cu sutele, la conturarea acestei legende, dar fiecare n-a prezentat decît o parte a ei. Miss Mitchell o repetă în întregime, cu toate episoadele, personajele și decorurile ei ... Și, chiar dacă această legendă e în parte falsă și în parte ridiculă și cu efecte nefaste asupra vieții de azi din Sud, Miss Mitchell îi conferă o forță nouă, povestind-o ca și cum nimeni n-ar mai fi povestit-o vreodată, amestecînd savant realismul cu descrierea romantică ... N-o să spun niciodată că a scris o carte mare, dar în mijlocul banalității și al sentimentalismului, romanul ei are un curaj lipsit de sofisticări și care-i sugerează pe marii romancieri din trecut." (Malcom Cowley, în „New Republic", 16 sept. 1936, p. 162); „*Pe aripile vîntului*

Scanned with OKEN Scanner

avea o calitate mai importantă decît aceea de a furniza doar un mijloc de amuzament. Se simțea că există o viață dincolo de coperțile ei și eroina era o creație înzestrată cu acea incontestabilă vitalitate care-i anima pe Căpitanul Ahab și pe Huckleberry Finn ... Și nu numai Scarlett era cea care ieșea din paginile romanului și intra în viață, ca un om pe care-l știau și la care se gîndeau milioane de cititori ; celelalte trei personaje principale erau, de asemenea, acceptate ca niște oameni reali. Și, la fel, numeroase personaje minore. Asta provenea nu numai din caracterizarea lor abilă, ci și din efectul structurii solide." (Finis Farr, *Margaret Mitchell of Atlanta*, 1965, p. 137—8)

— Arna Bontemps (n. 1902), scriitoare de culoare din Louisiana, publică romanul istoric *Black Thunder* ⟨*Trăsnet negru*⟩, inspirat dintr-o răscoală a sclavilor din Virginia, la începutul sec. 19.

— *Rich Man, Poor Man* ⟨*Bogat și sărac*⟩, romanul scriitoarei Janet Ayer Fairbank (1879—1951), evocă luptele pentru drepturile politice ale femeilor, la începutul sec.; cartea e scrisă într-un stil expozitiv, lipsit de culoare.

— W. D. Edmonds publică *Drums Along the Mohawk* ⟨*Tobe de-a lungul rîului Mohawk*⟩, roman care înfățișează urmările războiului de independență asupra fermierilor din nordul statului New York.

— *Steps Going Down* ⟨*Pași care coboară*⟩, roman melodramatic, de John T. McIntyre, prezentînd un tablou convențional al lumii interlope din Philadelphia, își cîștigă o largă popularitate, fiind imediat tradus în alte limbi.

— W. Saroyan publică vol. de schițe: *Inhale and Exhale* ⟨*Inspirați și expirați*⟩ și *Three Times Three* ⟨*Trei ori trei*⟩, exprimînd compasiunea față de cei oropsiți, trăind la periferia societății, și interpretînd cu un umor amar evenimente autobiografice.

— În revista « *Esquire* », apare povestirea lui Hemingway *The Snows of Kilimanjaro* ⟨*Zăpezile de pe Kilimanjaro*⟩, alegorie a aspirației la puritate, la aerul amețitor al înălțimilor (simbol al împlinirii artistice) a unui scriitor ratat în urma unei existențe nepăsătoare, lipsită de idealuri.

— **sept.** În « *The Cosmopolitan* », apare *The Short Happy Life of Francis Macomber (Scurta fericire a lui Francis Macomber)*, de Hemingway. Tema ei este în esență asemănătoare aceleia din povestirea publicată cu o lună mai devreme: un om lipsit de curaj, de bărbăție nu-și poate dobîndi fericirea decît în clipa morții, pe care o înfruntă cu îndrăzneală.

— Apare primul vol. al revistei anuale « *New Directions* » ⟨« *Noi direcții* »⟩, de fapt o antologie de poezie și de proză ilustrînd noile tendințe literare americane. Se publică de asemenea articole dedicate fotografiei, arhitecturii și urbanismului. Printre scriitorii editați aici: Cummings, Wallace Stevens, William Carlos Williams, Denise Levertov, Kenneth Rexroth, Jack Kerouac, Henry Miller, Dahlberg, Kay Boyle, Kenneth Burke. Revista apare și astăzi.

— Martha Gellhorn (n. 1908), reporteră la cîteva mari ziare americane, publică *The Trouble I've Seen* ⟨*Nenorocirile pe care*

Scanned with OKEN Scanner

1936 *le-am văzut*〉, vol. de relatări ale situației muncitorilor în vremea crizei economice.

— Premiera dramei în versuri *High Tor*, de Maxwell Anderson; fantezie care combină descrierea vieții moderne cu aceea a epocii coloniale, reprezentată aici de echipajul unei nave olandeze din sec. 17, fantome rătăcite prin hățișurile lui High Tor, muntele singuratic de pe valea fluviului Hudson. Comedia ascunde, de fapt, un sentiment de profundă amărăciune al autorului care constată că peisajul natural se degradează, invadat de civilizația modernă, și că spiritul de independență al coloniștilor piere și el, atacat de conformismul societății moderne. Piesa se va publica în 1937.

— *The Wingless Victory* 〈*Victoria fără aripi*〉, de Maxwell Anderson, dramă în versuri, localizare a *Medeii* lui Euripide, plasată în orășelul Salem, la începutul sec. 19. „Neobișnuitele calități și regretabilele defecte ale domnului Anderson sînt evidente în ultimele sale piese. Amîndouă conțin multe strofe frumoase. Amîndouă ... dezvăluie un spirit și un punct de vedere infinit superioare dramelor obișnuite. Și *High Tor* și *Victoria fără aripi* combină o puternică originalitate și ... o oarecare căldură a amintirii, semn sigur al unei drame importante. Dar și una și cealaltă sînt lipsite de legăturile puternice, încordate, care să strîngă laolaltă elementele valoroase, izolate și sunetele melodioase ale unei muzici dramatice." (George Jean Nathan, în „Saturday Review", 30 ian. 1937, p. 19); „Mi se pare că, în piesele lui, domnul Anderson a dat cea mai clară confirmare a lipsei de actualitate a dramei în versuri. El e capabil să scrie bine, în proză și cînd e aproape de limbajul american adevărat. Dar, în aceste ultime piese, el scrie prost. Nu vreau să spun că e incompetent din punct de vedere tehnic; dar scrie prost pentru că versul alb englezesc nu mai are nici o relație cu limba sau cu ritmul vieții noastre și pentru că de îndată ce încearcă să-l folosească, nu are alte resurse decît o imagistică lipsită de savoare, care devenise banală pe vremea bunicilor noștri." (Edmund Wilson, în „New Republic" 23 iun. 1937, p. 194)

— Se reprezintă drama *Idiot's Delight* 〈*Desfătarea idictului*〉 de Robert Sherwood a cărui acțiune, plasată în „orice an cu putință", la izbucnirea unui nou război mondial, e o pledoarie pentru pace, împotriva războiului dezumanizant, al fabricanților de arme. „Spre deosebire de mulți dramaturgi de pe Broadway, domnul Sherwood are un crez, are sentimente ... are o minte subtilă și o sensibilitate a impresiilor care-l face să se simtă acasă în domeniul ironiei. Mai mult decît atîta, el cunoaște lumea, „lumea bună" ca și pe cea a zilerilor." (Grenville Vernon, în „Commonweal", 10 apr. 1936. p. 664)

— Într-un teatru de avangardă din afara Broadwayului se reprezintă drama satirică *Bury the Dead* 〈*Îngropați morții*〉, de Irwin Shaw (n. 1913). Parabolă antirăzboinică, piesa e o fantezie sumbră, amestec de influențe brechtiene și de suprarealism, plasată „în cel de-al doilea an al războiului care va izbucni la noapte": un grup de soldați uciși pe front refuză să se lase în-

Scanned with OKEN Scanner

1936 mormîntați și, în pofida ordinelor ofițerilor, a rugăminților rudelor, înaintează nepăsători, amenințîndu-i pe cei rămași în viață.
— Lillian Hellman scrie drama *Days to Come* ⟨*Zile viitoare*⟩, inspirată de o grevă, prilej pentru autoare de a-și mărturisi sentimentele de simpatie față de muncitorii care-și apărau drepturile.
— Paul Green scrie *Hymn to the Rising Sun* ⟨*Imn soarelui care răsare*⟩, dramă de factură expresionistă care denunță condițiile inumane din penitenciare.
— Premiera dramei într-un act *Private Hicks* ⟨*Soldatul Hicks*⟩, de Albert Maltz, inspirată din lupta unor greviști cu armata și cu spărgătorii de grevă.
— Se reprezintă *Two Hundred Were Chosen* ⟨*Au fost aleși două sute*⟩, dramă de Ellsworth Prouty Conkle (n. 1899) despre un grup de fermieri din Vestul mijlociu colonizați în Alaska, unde cad victime climei necruțătoare și speculanților de pămînturi.
— Premiera tragediei *The Cherokee Night* ⟨*Noaptea cherokeilor*⟩ de Lynn Riggs, înfățișînd pieirea treptată a triburilor indiene după colonizarea, de către Statele Unite, a teritoriului Oklahoma.
— *You Can't Take It with You* ⟨*Nu poți s-o iei cu tine*⟩, de Moss Hart și George Kaufman, e o comedie spumoasă ale cărei personaje excentrice creează o farsă bufă, cu o concluzie generoasă: viața se cuvine trăită cu deplină sinceritate.
— Van Wyck Brooks publică *The Flowering of New England, 1815—1866* ⟨*Înflorirea Noii Anglii, 1815—1865*⟩, primul dintr-o serie de 5 vol., *Finders and Makers* ⟨*Descoperitori și creatori*⟩, amplă cercetare a literaturii americane dintre 1800 și 1915. Autorul, concentrîndu-și analiza istoric-literară asupra centrelor de la Boston și Concord, relevă însemnătatea acestei perioade, dominată de Thoreau și de Emerson, în modelarea conștiinței culturale americane, a idealurilor democratice din epoca modernă a istoriei Statelor Unite. „E cel mai influent critic din ultimii douăzeci de ani. Opera lui de tinerețe a constituit factorul principal al stabilirii unor standarde culturale înalte care au încurajat afirmarea unei critici mature, serioase, filosofice ... În orice caz, ceva din mentalitatea și din arta lui Brooks s-a infiltrat în concepțiile tuturor criticilor americani mai tineri de cincizeci de ani." (Bernard Smith, în „New Republic", 26 aug. 1936, p. 72)
— Allen Tate publică vol. *Reactionary Essays on Poetry and Ideas* ⟨*Eseuri reacționare despre poezie și idei*⟩. El își relua ideile din articolul publicat în culegerea *Îmi voi spune părerea* (1930). Opunînd Sudul agrar Nordului industrial, el susținea că întreaga cultură a Sudului se sprijinea pe cea a Europei și nu numai pe tradiția engleză și se împotrivea „naționalismului", proclamînd superioritatea „regionalismului" literar. „Tate ... e un catolic prin convingere intelectuală (deși nu și prin religie), un agrarian sudist prin proveniență socială, un literat educat în tradiția romantismului tîrziu și a simbolismului — și aceste trei poziții nu pot găsi un punct comun de întîlnire în altă parte

Scanned with OKEN Scanner

1936 decît în Nirvana. Sudul, de exemplu, nu a fost ospitalier nici cu poezia romantică, nici cu literatura realistă ... a fost și rămîne ostil față de Roma. Dacă Tate și-ar duce elogiul religiei tradiționale pînă la adeziunea la biserica ei, s-ar înstrăina de propriul său popor ... Ar fi silit să-i respingă pe unii poeți pe care încă îi admiră ... S-ar părea că eseurile lui sînt scrise de trei persoane, nu în colaborare, ci rivale între ele." (Malcom Cowley, în „New Republic", 29 apr. 1936 p. 348); „Să ne întcarcem la certitudinile picase care ne pot accepta credința; să reînviem puterea magică aflată în tradiție; să reclădim temeliile credinței noastre ruinate. Acesta e, în rezumat, crezul lui Tate, și el e ceea ce vrea să fie *reacționar* ... Nu știu dacă Allen Tate are sau nu dreptul să vorbească în numele Sudului, dar el nu reprezintă, în nici un caz, gîndirea avansată a vremii lui. E un profet local, un gînditor provincial ... Pentru că apelul său la tradiție nu e decît o repudiere a prezentului și o evadare nostalgică spre trecut ... și pentru că s-a pus în serviciul obscurantismului economic, e vinovat de trădare față de intelectuali, simptom atît de alarmant în gîndirea contemporană." (Charles Glicksberg, în „Sewanee Review", Summer, 1937, pp. 294—5)

— *John Reed*, biografia publicată de Granville Hicks, e un înflăcărat elogiu al marelui luptător comunist.

— Edmund Wilson publică *Travels in Two Democracies* ⟨*Călătorie în două țări democratice*⟩, însemnări de voiaj prin Statele Unite și Uniunea Sovietică; se relevă importantele înfăptuiri ale socialismului în cele 2 decenii de la revoluție, în țara sovietică.

— La cîteva săptămîni după moartea lui Lincoln Steffens, se publică o culegere a scrierilor din ultimii ani, care relevă consecvența crezului democratic, a opoziției sale față de capitalismul monopolist; *Lincoln Steffens Speaking* ⟨*Vorbește Lincoln Steffens*⟩ consfințește forța unei personalități militante.

— Herbert Agar și Allen Tate editează antologia *Who Owns America?* ⟨*Cine-i stăpînul Americii?*⟩, scrieri îndreptate împotriva marelui capital, reflectînd poziții diverse, cea predominantă fiind cea reprezentată de agrarienii sudiști.

— Se inaugurează *Federal Theatre Project* ⟨*Programul federal pentru teatru*⟩, prin intermediul căruia guvernul încerca să-i sprijine pe dramaturgii, actorii și lucrătorii din teatre, afectați de criza economică. Proiectul consta în înființarea mai multor teatre mici, în compunerea unor piese inspirate din evenimente contemporane, dramatizări ale unor romane celebre, punerea în scenă a unor piese din dramaturgia clasică (s-au reprezentat, astfel, 1200 de piese de autori americani și universali). E suspendat în 1939.

— Moare Lincoln Steffens (n. 1866). „Unii dintre noi am început să-l citim pe Lincoln Steffens pe cînd își cîștigase un public imens, datorită scrierilor lui polemice împotriva nedreptății. I-am fost întotdeauna cititori credincioși ... Era un generos, un visător, un om care dorea mai presus de toate dreptatea umană, împlinirea drepturilor sociale ale omului." (Carl Sandburg,

Scanned with OKEN Scanner

Prefață la *The Letters of Lincoln Steffens*, 1938, I, pp. VII—VIII); „Prestigiul și puterea lui de înțelegere, dorința de a îmbunătăți forma democratică de guvernămînt l-au făcut să fie un om scrutător și un critic ... Atacurile lui împotriva corupției erau necruțătoare, dar nu le-a dus pînă la capăt: era mulțumit ca alții să lovească acolo unde le arăta el că dușmanul e mai vulnerabil." (Charles A. Madison, *Critics and Crusaders*, 1947, p. 405); „Steffens se mîndrea că e un reformator și nu un moralist; dar structura *Autobiografiei* sale îl dezvăluie ca pe un gînditor depinzînd fundamental de modelul arhetipal al mitului american al Edenului ... El construiește o societate întemeiată pe polaritățile tradiționale — America și Europa, Est și Vest, sat și oraș — care sînt, pentru el, echivalente cu Raiul și cu Iadul ... Era un călător în căutarea unui pămînt al făgăduinței." (Charles L. Sanford, *The Quest for Paradise*, 1961, p. 191)

— Lui O'Neill i se decernează premiul Nobel pentru literatură. — Premiile Pulitzer: Robert Coffin, *Stranie sfințenie* (poezie); H. L. Davis, *Cornul cu miere* (roman); Robert Sherwood, *Desfătarea Idiotului* (dramaturgie).

1937 Titlul vol. *The Man with the Blue Guitar and Other Poems* ⟨*Omul cu ghitară albastră și alte poeme*⟩, de Wallace Stevens, preia un simbol dintr-o pictură a lui Picasso, pentru a discuta necontenita relație dintre obiectul real și cel imaginat. Totodată, Stevens afirmă că „poetul are misiunea de a-i dărui omului liniștea sufletească; oamenii pot să fie prizonierii fără speranțe ai vieții cotidiene și, ca urmare, să respingă soluția poeziei. Dar ghitara albastră e acea forță a imaginației care întărește cugetul uman, transformînd lumea vizualului într-o nouă realitate." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, pp. 160—1); „Stevens a fost, în primul rînd, un poet-filosof, aparținînd celei mai rare categorii a acestei specii, căutîndu-i fără contenire, « pe cei ... care-l cunosc în chip fundamental pe Platon » ... Motivul filosofic primar duce la limitare majoră — modul meditativ e o solitudine care exclude caracterul uman și personalitatea poetului dramatic și narativ. Dar duce la o altă însușire, îngăduie accesul la o altă lume: Stevens, studiindu-i pe Picasso și pe Matisse, a făcut din arta poeziei o artă vizuală așa cum nu fusese ea nicicînd în trecut, iar el a devenit primul poet influențat, adesea chiar în același poem, de Shakespeare, de cubism, de simbolism și de filosofia modernă, de la Kant încoace." (Delmore Schwartz, în „New Republic", 22 aug. 1955, pp. 21—2)

— Ezra Pound publică *The Fifth Decad of Cantos* ⟨*A cincea decadă de cantosuri*⟩, ciclu numit și al *Cantosurilor Cometei*; el conține un violent atac (evident, mai ales, în *cantosul* 45), împotriva capitalismului financiar și oferă ca model economia naturală. Invenția verbală, referințele textuale sînt, și aici, elementele esențiale ale liricii lui Pound. „Pound e literatul pur, literatul complet; preocuparea de a discuta probleme literare, de a le da un contur precis în oglinda paginii, acesta e centrul,

Scanned with OKEN Scanner

 sursa scrierilor lui." (Delmore Schwartz, în „Poetry", mart. 1938, p. 339)

— Poemul narativ *Such Counsels You Gave to Me* ⟨*Asemenea sfaturi mi-ai dat*⟩, de Robinson Jeffers, e o reinterpretare sumbră a mitului lui Oedip, din care reține mai ales violența patimilor și ideea pedepsei prin suferință. Acțiunea se proiectează pe fundalul unei deprimante Californii rurale din epoca modernă. „Jeffers e un mare artist al cuvîntului și e foarte important modul în care nu contenește să dezvăluie ororile și primejdiile intravertirii individului și a grupurilor sociale ... Poezia lui e magnifică, ceea ce e straniu, pentru că — din punct de vedere filosofic — cu toate «teribilismele», el e mai curînd viermele — conștient-de-sine sub călcîiul care-i gata să-l strivească, decît — să zicem — picătura de ploaie care nu disperă chiar dacă se întîmplă să cadă pe un schelet în descompunere și dispare printre oasele îngălbenite." (Louis Adamic, *My America*, 1938, p. 476)

— Edna St. Vincent Millay publică poemul narativ *Conversation at Midnight* ⟨*Conversație la miezul nopții*⟩, ale cărui generoase idei sociale nu sînt susținute de versuri cu o suficientă forță de convingere.

— Vol. *Collected Poems*, strîngînd laolaltă cele mai multe versuri publicate de Sara Teasdale în vol. separate precum și unele inedite trece aproape neobservat de critică. „Un sunet nostalgic, curat, de o mișcătoare onestitate spirituală, dar care nu mai găsește ecou în epoca noastră agitată." (R. P. Blackmur, în „Southern Review", Spring, 1938, p. 85)

— Marya Zaturenska (n. 1902), absolventă a Universității din Wisconsin, publică vol. *Cold Morning Sky* ⟨*Cerul rece-al dimineții*⟩, poezie declarativă, de un prozaism ostentativ.

— May Sarton (n. 1912) debutează cu vol. de poeme *Encounter in April* ⟨*Întîlnire în aprilie*⟩ scrise în tradiția lui St. Vincent Millay. „Cea mai mare parte a poemelor din acest volum sînt sonete de dragoste ... Pentru a obține finisarea desăvîrșită a acestor sonete a fost necesar ca poeta să folosească o seamă de emoții prefabricate, tot așa cum forma sonetului pune la îndemîna versului o strălucire gata fabricată." (Herman Conrad, în „Poetry", iul. 1937, p. 229)

— Stephen Vincent Benét scrie libretul operetei *Călărețul fără cap*, cu muzica lui Douglas Moore, după povestirea lui Washington Irving (1820).

— Apare romanul *To Have and Have Not (A avea și a nu avea)*, de Ernest Hemingway. Tragica poveste a unui barcagiu care, în anii crizei, cînd nu mai are cine să-l angajeze pentru partide pașnice de pescuit, e nevoit să recurgă la operații ilegale și, într-o luptă cu niște bandiți, e ucis. Concluzia scriitorului e că în încleștarea cu viața „omul singur n-are sorți de izbîndă." „I-a fost dat lui Hawthorne să scrie drama sufletului omenesc; în epoca noastră, Hemingway a scris drama dispariției sufletului." (John Peale Bishop, în „Virginia Quarterly Review", Winter, 1937, p. 118)

Scanned with OKEN Scanner

1937 — John Steinbeck publică *Of Mice and Men (Oameni și șoareci)*, roman în care tehnica naturalistă, determinismul întunecat se asociază cu un umanism plin de compasiune pentru cei sortiți nefericirii. „Steinbeck urăște și respinge eticheta «mistic» folosită de unii critici pentru a-l caracteriza. El e profund preocupat de problema binelui și răului, nu în vreun fel convențional, moral sau filosofic, ci ca fenomene și principii vitale. Nu l-am auzit rostind vreun cuvînt care să-i definească natura credinței sale; dar aș descri-o, vag, ca pe una cuprinzînd un maniheism curios, foarte modern, derivînd — probabil — pe de o parte din credințele indienilor din Vest pe care le știa din copilărie, pe de altă parte din observația acută a cauzei și a efectului operînd în rîndul oamenilor primitivi, neajutorați, în sfîrșit, pe de altă parte dintr-o confruntare sinceră cu evidența propriilor resurse ascunse ale minții și voinței sale." (Burton Rascoe, în „English Journal", mart., 1938, pp. 213—4) În același an, Steinbeck scrie o dramatizare a romanului.

— *No Pockets in a Shroud* ⟨*Giulgiurile nu au buzunare*⟩, romanul lui Horace McCoy, creează o atmosferă veridică a corupției și crimei dintr-un oraș, aparent patriarhal, al provinciei americane.

— J. P. Marquand publică *The Late George Apley* ⟨*Răposatul George Apley*⟩, romanul care avea să-i aducă faima. Tema (similară aceleia din *Ultimul puritan* — 1936 — al lui Santayana) e decăderea vechii aristocrații a Noii Anglii care nu poate rezista standardelor vieții din sec. 20 și depresiunii economice. „E un maestru al satirei blajine, sănătoase și necorozive în același timp. În toate problemele tehnice relative la structura intrigii, economia personajului, controlul artistic al tuturor detaliilor mișcării, al ritmului, dialogului, scenelor importante, Marquand e un expert. A atins capacitatea de a domina complet povestirea la persoana întîi din punctul de vedere al unui observator sau al unui participant activ, fără să abuzeze de încrederea sau să risipească iluzia cititorului, subordonîndu-l aparent rolului de povestitor, în realitate transformîndu-l într-una dintre cele mai importante personaje din distribuție." (Harlan Hatcher, în „English Journal", sept. 1939, p. 514)

— Un alt succes al lui Marquand e romanul polițist *Think Fast, Mr. Moto* ⟨*Gîndește-te repede, domnule Moto*⟩, al cărui personaj, detectivul chinez Moto, e un exemplu de inteligență analitică ascuțită, de simț al observației și de umor.

— Jerome Weidman (n. 1913), ziarist din New York, publică *I Can Get for You Wholesale* ⟨*Pentru tine pot s-o obțin la preț de en gros*⟩, imagine a cartierelor evreiești din marele oraș, descrise cu mult realism, descoperind contradicțiile dintre diversele pături sociale ale comunității.

— O reprezentare veridică a Sudului rural, a conflictelor lui sociale și economice e *The Garden of Adonis* ⟨*Grădina lui Adonis*⟩, de Caroline Gordon (n. 1895)

— *Ferment*, romanul lui John T. McIntyre, e relatarea unei lupte a muncitorilor din Philadelphia cu spărgătorii de grevă; tonul e melodramatic, sentimental.

Scanned with OKEN Scanner

1937 — *Remembering Laughter* ⟨*Rîsul care stîrneşte amintiri*⟩, de Wallace Stegner (n. 1909), absolvent al Universităţii din Utah, e o prezentare aspră, în tradiţia regionalismului literar, a vieţii fermierilor din Iowa. „Domnul Stegner care n-a publicat pînă acum nici o piesă literară mai amplă, a construit o naraţiune ce se apropie uimitor de perfecţiune. În multe privinţe ea aminteşte ... de *Ethan Frome* (1911). Are aceeaşi putere liniştită şi simplitate a structurii şi a stilului. Caracterizările nu sînt la fel de mature şi de subtile ca în romanul doamnei Wharton, dar ele sînt bine scrise şi povestirea are relief dramatic." (Phil Stong, în „Saturday Review", 25 sept. 1937, p. 5)

— Elliot Paul scrie romanul *The Life and Death of a Spanish Town* ⟨*Viaţa şi moartea unui oraş spaniol*⟩, imagine tragică a perioadei războiului civil din Spania, privită cu falsă detaşare — din perspectiva vieţii patriarhale de pe o insulă din Baleare.

— În *White Mule* ⟨*Catîrul alb*⟩, William Carlos Williams povesteşte, cu aceeaşi aparentă obiectivare, ca şi în versurile lui, drama adaptării emigranţilor în Statele Unite, într-o lume care le rămîne străină şi-i acceptă cu o răceală nedisimulată.

— Acţiunea din *Northwest Passage* ⟨*Trecerea pe la Nord-vest*⟩, de Kenneth Roberts se inspiră din luptele armatelor britanice şi ale coloniştilor americani cu francezii şi cu indienii, în jurul anului 1760; principalul personaj al romanului e Robert Rogers, un celebru aventurier, ale cărui încercări de a găsi „o trecere pe la Nord-vest", pe apă, sînt reconstituite cu multă exactitate. „Una dintre numeroasele mele opinii eretice e că domnul Roberts nu are un talent deosebit pentru proza literară. Ca romancier se strecoară, cred, şi în seria lui *Arundel*, şi în *Trecerea pe la Nord-vest*, numai pentru că e, în primul rînd, un scriitor excelent de proză neliterară ... Dacă admitem că trebuie să punem istorie în cărţile noastre, atunci să fie istorie, nu legendă. Aşa gîndeşte Roberts şi sînt de acord cu el." (Burton Rascoe, în „Newsweek", 20 iun. 1938, p. 31)

— Sub pseudonimul «Frances Winwar», siciliana Francesca Vinciguerra (n. 1900), emigrantă în America împreună cu părinţii ei în 1907, scrie *Gallows Hill* ⟨*Dealul spînzurătorilor*⟩, roman de factură romantică—despre procesele vrăjitoarelor de la Salem.

— Phil Stong publică *Buckskin Breeches* ⟨*Pantaloni de piele*⟩, roman istoric, cu o anume tentă romantică, despre pionierii din Iowa de la mijlocul sec. trecut.

— Mari Sandoz (1900—60), fiică a unor elveţieni emigraţi în Nebraska la sf. sec. trecut, scrie *Slogum House* ⟨*Casa Slogum*⟩, roman istoric inspirat din viaţa pionierilor în Vestul mijlociu, în sec. 19, surprinzînd cu îndemînare culoarea locală.

— Morley Callaghan povesteşte, în *More Joy in Heaven* ⟨*Mai multă veselie în ceruri*⟩, încercările unui fost deţinut de a începe o viaţă cinstită, încercări zădărnicite de prejudecăţile sociale. Romanul abordează un stil de o duioşie dulceagă.

Scanned with OKEN Scanner

1937 — Gladys Hasty Carroll publică un roman inspirat de peisajul plin de poezie din New Hampshire și din Maine, contrastînd cu viața tristă a fermierilor: *Neighbour to the Sky* ⟨*Vecin cu cerul*⟩.

— Nuvela *The Red Pony* (*Căluțul roib*), de Steinbeck, e povestea descoperirii tristeții și a dezamăgirilor de către un băiețandru care, astfel, își dobîndește maturitatea. Evenimentele exterioare mediului familial, unde fantezia nu e îngăduită, capătă dimensiuni de legendă, văzute de copilul dornic să înțeleagă adevărul. „El a fost martor al nașterii, al morții, a auzit despre fapte ciudate petrecute pe acest pămînt, despre istorii cu indieni și cu pionieri, a descoperit relațiile vrăjmașe ale omului cu natura și pășește în viață, convins că fiecare act al cunoașterii e un act al existenței." (Warren Smithson, în „New York Times", 15 febr. 1938, p. 18)

— Tema copilăriei pierdute, a maturizării în împrejurările unor ciocniri sociale violente e prezentată în povestirile din vol. *Home Is Where You Hang Your Childhood* ⟨*Acasă e acolo unde te-ai despărțit de copilărie*⟩, de Leane Zugsmith, unde tabloul conflictelor dintre bogați și săraci e zugrăvit cu mijloacele realiste ale unui scriitor care, sub înrîurirea ideilor marxiste promovate de revista « *The New Masses* », proclama necesitatea unor profunde transformări ale societății americane.

— Umorul din povestirile adunate în vol. *Strictly from Hunger* ⟨*Numai din pricina foamei*⟩, de S. J. Perelman, e un umor trist, provenind din proiectarea pe fundalul social al epocii a unor personaje inadaptabile la o lume dominată de spiritul afacerist, de banalitatea reclamei. Stilul, cu fraze discontinui, e influențat de Joyce și de Virginia Woolf.

— Premiera piesei *My Heart's in the Highlands* (*Inima mea e pe înălțimi*), de William Saroyan, o dramă de un lirism amar, în care se susține ideea incapacității lumii moderne, pragmatice, de a accepta visul și poezia.

— În insula Roanoke de lîngă coasta Carolinei de Nord, se reprezintă în aer liber spectacolul în stil medieval *The Lost Colony* ⟨*Colonia pierdută*⟩, de Paul Green, evocare a istoriei primei așezări a coloniștilor englezi în acest loc. De atunci, spectacolul se organizează în fiecare an. Drama, încorporînd balade folclorice, dansuri, reflectă concepția scriitorului care declarase că vrea să scrie „piese preluate din istoria poporului, din legendele, obiceiurile și credințele, din speranțele și idealurile lui".

— Trupa de avangardă « Group Theatre », din New York, montează un spectacol cu piesa lui Paul Green: *Johnny Johnson*, pe muzică de Kurt Weil, faimosul colaborator al lui Brecht. „Piesa lui Paul Green, cu muzică de Kurt Weil, e o încercare curajoasă și, în același timp, pe deplin izbutită de a compune o operă antirăzboinică, îmbibată cu mult umor. Johnny Johnson e un tînăr american din Vestul mijlociu care crede în pace dar se lasă furat de propaganda războinică, pînă cînd e dezamăgit ... Dacă ar fi fost mai puțin naivă și la fel de bună cum sînt versurile scrise de domnul Green pentru muzica domnului Weil (și ea foarte bună), piesa ar fi fost o piatră de hotar în teatrul american".

Scanned with OKEN Scanner

1937 (Grenville Vernon, în „Commonweal", 4 dec. 1937, p. 162); „Opera lui Paul Green e cea mai remarcabilă contribuție a Americii la perpetuarea dramei folclorice. Genul e important în noua dramaturgie americană. Deși a atras teatrele de pe Broadway, nu e conceput să satisfacă standardele Broadwayului. E un teatru pentru oamenii de pretutindeni și a fost încurajat de teatre din diverse centre ... Problemele economice din *În sînul lui Avram* al lui Green erau privite din punctul de vedere al proletarilor. Aceasta e adevărat pentru majoritatea celorlalte piese și mai ales pentru cea mai recentă, *Johnny Johnson* ... Fiecare idee a creației folclorice e un simbol cu anumită semnificație socială." (Vernon Loggins, *I Hear America*, 1937, pp. 219—21); „*Johnny Johnson* ... e de departe cea mai inventivă și mai eficientă piesă anti-războinică de proporții ample din teatrul american". (John Gassner, *Prefața* la *Five Plays of the South* de Paul Green, 1963, p. XI)

— John Howard Lawson scrie drama *Marching Song* ⟨*Marș*⟩, inspirată de-o grevă ce avusese loc, cu un an mai înainte, în industria automobilelor. „*Marșul* e o dramă ... în care disperarea și durerea cuprind întreaga acțiune, ca urmare a luptei înverșunate dintre muncitori și proprietarii fabricii. Eroul piesei ... e mulțimea și, ca atare, dă posibilitatea unui mare număr de actori ... să modeleze un ansamblu dramatic. Episoadele grevei din *Marșul* ne impresionează adînc și ne provoacă simpatia, datorită convingătoarei realități pe care actorii o sugerează. Sînt bărbați, femei, copii, așa cum îi vedem pe străzile orașului, purtînd aceeași tristețe și mînie în ochi." (Edith R. Isaacs, în „Theatre Arts", apr. 1937, p. 265)

— Archibald MacLeish scrie drama radiofonică în versuri *The Fall of the City* ⟨*Căderea orașului*⟩, avertisment împotriva celor care demoralizați, renunță la lupta cu forțele anti-umaniste și sînt gata să le predea orașul. Se dovedește că principalul dușman e tocmai lipsa de hotărîre, spaima de propaganda amenințătoare, care folosește slogane tipic fasciste.

— Edmund Wilson scrie „piesa experimentală" *This Room and This Gin and These Sandwiches* ⟨*Camera asta și ginul ăsta și sandviciurile astea*⟩, satiră anti-burgheză scrisă cu mijloace suprarealiste și expresioniste.

— *Prelude to Glory* ⟨*Preludiul gloriei*⟩, de E. P. Conkle, dramă istorică, despre viața lui Lincoln, scrisă cu mijloacele artei tradiționale.

— Eseul *Primitivism and Decadence* ⟨*Privitivism și decadență*⟩, de Yvor Winters se declară împotriva „stilului obscur al poeziei americane moderne", pe care o pune pe seama moștenirii romantice, „așa cum se înfățișează nu numai în literatură, ci și în istoria socială". „Yvor Winters, scriind ca un scolastic medieval combinat cu un profet din Noua Anglie, e un critic aparținînd unei categorii pe care ne obișnuisem s-o considerăm practic dispărută ... Domnul Winters pornește evident de la un dezgust temperamental față de întreaga stare de deprimare, față de febrilele experimente ale formelor ce caracterizează într-o mare

Scanned with OKEN Scanner

1937 măsură poezia contemporană. Dar acestei situații el îi răspunde cu acel mecanism al spiritului care constă în a reacționa la orice fenomen prin lăudarea celui opus lui ... Domnul Winters e dogmatic, regionalist; și acestea sînt defectele metodei sale. Dar ar fi nedrept să nu menționăm virtuțile unor asemenea defecte: concentrarea asupra problemelor importante, formularea unor distincții utile, construirea unor definiții care constituie, cel puțin, o trambulină a discuției." (William Troy, în „Nation", 20 febr. 1937, p. 216); „Sistemul categoriilor absolute al domnului Winters ... nu e nici mult mai bun, nici mult mai rău decît altele; dar e mai impertinent, mai sincer și mai puțin dispus la compromisuri decît multe altele; și, de aceea, mai enervant și, aș spune, mai lesne a fi ignorat. Cînd își retraduce categoriile absolute, în elemente autentice — dar, la urma urmelor provizorii — ale sensibilității lui față de poezie e întotdeauna la nivelul cel mai înalt al criticii sale." (R. P. Blackmur, în „New Republic" 14 iul. 1937, p. 285)

— Michael Gold își adună în vol. *Change the World* ⟨*Schimbați lumea*⟩ o parte din articolele politice și literare publicate în ziarul comunist «*The Daily Worker*» și în revista «*The New Masses*»; articolele sînt scrise de pe pozițiile unui intelectual revoluționar și ating, uneori, datorită stilului, energic și plin de culoare, o mare intensitate.

— De pe poziții marxiste e scris și studiul lui Malcolm Cowley *After the Genteel Tradition; American Writers Since 1910* ⟨*Așa cum cere tradiția aristocratică. Scriitori americani de după 1910*⟩, în care fenomenul literar e explicat din unghiul relațiilor sale cu societatea americană modernă. „Ni se înfățișează o perspectivă amplă, convingătoare a unei epoci artistice care se relevă ca o oglindire a unei istorii sociale agitate; fiecare operă exprimă, cu sau fără voia autorului, o poziție ideologică" (Dwight Macdonald, în „Partisan Review", dec. 1937, p. 8)

— *In the American Jungle* ⟨*În jungla americană*⟩, eseul lui Waldo Frank, atacul împotriva societății contemporane capătă unele accente naive, provenind din ideile religioase, îmbrățișate pe atunci de scriitor; dar pledoaria pentru un umanism generos al lumii de mîine e de un patetism sincer.

— aug. 11 Moare Edith Newhold Wharton (n. 1862), unul dintre ultimii reprezentanți ai realismului de tip clasic în romanul american. „Nu i-a plăcut niciodată să se joace cu lucrurile ușoare, spectaculoase, care aduc repede recompense ieftine. Căuta să atingă tot ce e mai dificil și nu-și îngăduia să piardă vremea și normele stabilite la început, și pe care le-a respectat întreaga viață." (Percy Lubbock, *Portrait of Edith Wharton*, 1947, p. 13); „În special în operele ei de început, Edith Wharton e preocupată de copleșitoarea influență a convențiilor sociale și tribale asupra individului. Ea adera la ideea că realitatea acestor convenții e mai puternică decît Omul care, deși poate că nu piere neapărat în ciocnirea cu ele, e rănit grav, iar fericirea lui, mutilată." (Heinrich Straumann, *American Literature in the Twentieth Century*, 1951, p. 54); „Era un fel de teamă față

Scanned with OKEN Scanner

de oamenii simpli ... pe care ea îi simțea că i-ar fi amenințat clasa socială. Tot timpul era în defensivă, nu se simțea în largul ei de îndată ce părăsea cercul magic al vechiului New York." (Van Wyck Brooks, *The Confident Years*, 1952, p. 278); „Opera lui Edith Wharton e o punte între romanul secolului al XIX-lea și proza revistelor de azi, cu aranjamentul superficial al decorului, al moravurilor, hainelor, hranei, al mobilei, descrise pe îndelete. Tot așa cum scriitoarea însăși reprezenta perioada de tranziție a literaturii americane, începînd în epoca bibelourilor și a culturii importate din Europa la sfîrșitul secolului și încheindu-se în visul revistelor pentru doamnele din cartierele bogate." (Louise Bogan, *Selected Criticism*, 1955, p. 84); „Adevărul e că nici un romancier american al vremii noastre, cu excepția lui Nathanael West, nu a fost atît de neîndurător, atît de mușcător, de rece cum a fost Edith Wharton cînd a atacat vulgaritatea și eșecurile societății noastre." (Irwing Howe, în „Encounter", iul. 1962, p. 46)

— Premiile Pulitzer: Robert Frost, *Un spațiu mai îndepărtat* (poezie); Margaret Mitchell, *Pe aripile vîntului* (roman); George Kaufman și Moss Hart, *Nu poți s-o iei cu tine* (dramaturgie); Van Wyck Brooks, *Înflorirea Noii Anglii* (istorie).

1938 Apare vol. *Complete Collected Poems*, al lui William Carlos Williams, imagine cuprinzătoare a evoluției poetului de la receptarea entuziastă a imagismului, pînă la reprezentarea, într-o expresie extrem de concentrată, a momentelor unei existențe „pe deplin caracterizate de înfățișarea concretă a unui loc". Îndepărtîndu-se de Pound, el descoperă frumosul în viața oamenilor simpli și în atmosfera sordidă a spitalului.

— John Gould Fletcher își adună în vol. *Selected Poems* versurile scrise în vremea îndelungatului său exil în Anglia (1908—33), marcînd trecerea de la imagism — pe care l-a urmat pînă pe la sf. deceniului al 3-lea — la forme și teme tradiționale, tălmăcite în imagini picturale clare. În momentul apariției vol., Fletcher era unul dintre conducătorii grupului poeților agrarieni din Sud. „Primele scrieri ale lui Fletcher ilustrează slăbiciunea unei metode care urmărește stricta aplicare a crezului imagist. Cele mai remarcabile părți ale poeziei sale de început sînt cele unsprezece simfonii de culoare din *Goblenuri și pagode*. Aceste memorabile înlănțuiri de imagini frumoase sînt o demonstrație practică a imposibilității minții omenești de a trăi numai cu imagini. Nu e destul să înșiri priveliști strălucitoare pe firul unei singure culori; cititorul pretinde ispitele dinamice ale emoției, ale gîndirii sau ale acțiunii. Dar imagismul a fost doar o treaptă a dezvoltării complexe a lui Fletcher; în versurile de mai tîrziu emoția și gîndirea nu lipseau." (Fred B. Millett, *Contemporary American Authors*, 1940, p. 142)

— Muriel Rukeyser publică vol. de versuri *U.S.1*, imagine panoramică a Americii de-a lungul șoselei naționale nr. 1 care străbate regiunile de pe coasta Atlanticului, din nordul cu sate pescă-

Scanned with OKEN Scanner

rești, trecînd prin zona intens industrială dintre Boston și Washington și ajungînd, prin statele plantațiilor din Sud, pînă în Florida. Poeta surprinde, în tradiție whitmaniană, aspecte ale vieții, dar și puternicele conflicte sociale. „Tema ei, ca și a colegilor de generație, e viața de toate zilele ... Punctul său de vedere, la fel ca al lor, are claritatea și obiectivitatea unei fotografii ... Dar ea e cu mult mai conștientă de posibilitățile de manevrare a aparatului de fotografiat și obține efecte pe care poeții realiști din trecut nu le-au visat ... Pe cînd confrații ei încearcă să cuprindă numai fenomenele sociale ample sau exemple izolate, ea surprinde deopotrivă înțelesul general și detaliul specific, le pune în contrast, dobîndind astfel o analiză mai adevărată, mai emoționantă." (Kerker Quinn, în „New York Herald Tribune", 20 febr. 1938, p. 12); „Sînt unele momente în care *U.S.1* e îndeajuns de greoi, dar aceasta pare a fi atributul tuturor lucrurilor bune, dacă sînt suficient de serioase: cînd cineva — devotat lucrului pe care-l face, unui lucru pe care nu-l gîndește de la început ca pe ceva neapărat strălucitor — vrea să-și atingă ținta, chiar de-ar fi să se tîrască pe brînci pînă acolo. Cînd poate — ori de cîte ori poate — se ridică și aleargă ... Sper că Miss Rukeyser va rămîne credincioasă drumului greu pe care l-a ales și *va inova*, va realiza forma aptă să-i întrupeze rarele daruri ale inteligenței și ale pasiunii pentru renaștere socială." (William Carlos Williams, în „New Republic", 9 mart. 1938, pp. 141—2)

— Donald Grady Davidson, unul dintre fruntașii cercului regionalist de la Universitatea Vanderbilt din Tennessee, publică *Lee in the Mountains* ⟨*Generalul Lee în munți*⟩, vol. de scurte poeme epice închinate eroilor Sudului în războiul civil.

— Merrill Moore publică vol. *M: One Thousand Autobiographical Sonnets* ⟨*M. O mie de sonete autobiografice*⟩. Mărturisind influențe diverse — dar mai ales regionaliste —, o cursivitate excesivă, multe dintre sonete erau scrise — așa cum mărturisea autorul, medic psihiatru — după notele stenografice din răgazul dintre 2 consultații.

— Delmore Schwartz (1913—66), doctorand la Harvard, publică *In Dream Begin Responsibilities* ⟨*Răspunderile încep în vis*⟩, poeme care vor să ilustreze concepte ale filosofiei clasice prin situații ale vieții contemporane. Poetul se declară discipol al lui Shakespeare și versurile sale exprimă o exuberantă poftă de viață, tălmăcită într-un limbaj limpede, plin de culoare. „Preocupat de probleme fundamentale, de problema identității și a cunoașterii, de pildă, speriat de zgomotul făcut de timp, capabil să scrie spiritual și emoționant, domnul Schwartz e trădat de lipsa de concentrare. Ceea ce e, poate, inevitabil la un om sensibil privindu-și chipul într-o oglindă care reflectă și peisajul acestui divers secol al XX-lea." (Babette Deutsch, în „New York Herald Tribune", 5 mart. 1939, p. 21)

— Vol. de sonete *Testament of Love* ⟨*Testamentul dragostei*⟩ de Audrey Wurdemann aduce un sunet mai calm, un colorit mai

Scanned with OKEN Scanner

1938 grațios în atmosfera tensiunilor dramatice ce caracterizau cu precădere lirica americană a vremii.

— Satirele din *The Fox of Peapack* ⟨*Vulpea din Peapack*⟩, de E. B. White propun un ideal umanist al integrității morale și al echității sociale.

— *Collected Poems*, de Laura Riding (n. 1901), dezvăluie o personalitate puternică, ale cărei versuri nu stăteau sub influența nici unuia dintre curentele principale ale epocii și proclamau necesitatea ca ritmul și, în general, forma să se subordoneze subiectului și ideii.

— O conștiință poetică lucidă, interesată de aspectele cele mai actuale ale confruntărilor sociale se conturează în *Cdlected Poems*, de Genevieve Taggard, poetă formată în cercurile de orientare marxistă din jurul revistelor « *The Masses* » și « *The Liberator* ».

— Cu *Dead Reckoning* ⟨*Sccoteală greșită*⟩, Kenneth Fearing adaugă un nou vol. faimei sale de autor al unor necruțătoare ironii la adresa vieții burgheze.

— Faulkner publică, sub titlul *The Unvanquished* ⟨*Neînfrînții*⟩, povestea familiei Sartoris în anii dinaintea, din vremea și imediat următori războiului civil. Dintre cele 7 fragmente narative, 6 apăruseră în «*The Saturday Evening Post* », iar ultimul, *An Odor of Verbena* ⟨*Mireasmă de verbină*⟩, menit să fie o concluzie a acestei cronici a modificării codului moral al Sudului, a fost scris special pentru carte. Eroul (care e și povestitor) respingea „ritualul violenței" vechiului Sud, conceptul de onoare al vechii generații fiind re-evaluat de cei tineri dintr-un unghi lucid, sceptic. „Unele trăsături ale operei lui Faulkner sugerează că ea s-a născut dintr-o nevoie profundă de a-și înfățișa, sieși, înapoierea culturii și civilizației din Sud. ... Scopul său era înțelegerea evenimentelor în sensul experiențelor umane care le-au produs; ambițiile, nevoile, atitudinile intelectuale și sentimentale care au dat formă destinului. Rezultatul e o serie de volume care formează o singură saga." (Lloyd Morris, *Postcripts to Yesterday*, 1947, pp. 160—1)

— *The Summer Soldier* ⟨*Soldatul verii*⟩, de Leane Zugsmith, se inspiră tot din viața Sudului și dezbate problema drepturilor negrilor în societatea modernă.

— *Far From Cibola* ⟨*Departe de Cibola*⟩, de Paul Horgan (n. 1903), e un roman scris cu mijloacele tradiționale ale prozei realiste. Subiectul îl constituie viața fermierilor săraci din Noul Mexic.

— August Derleth (n. 1909), prolific scriitor din Wisconsin, publică *Wind Over Wisconsin* ⟨*Vînt peste Wisconsin*⟩, unul din numeroasele vol. ce înfățișează, într-un stil convențional romantic, preria din zona lacurilor ce se învecinează cu Michiganul.

— În *Signing Off* ⟨*Încheierea programului*⟩, J. T. McIntyre opune imaginea cartierelor sărace ale New Yorkului celei a „lumii bune", sub aparența respectabilității căreia-i descoperă corupția și imoralitatea.

Scanned with OKEN Scanner

1938 — *What's in It for Me?* ⟨*Ce-am de cîștigat?*⟩, de Jerome Weidman, e o virulentă descriere a lumii afaceriștilor, a lipsei de scrupule a fabricanților de confecții din New York.

— *Cu Dynasty of Death* ⟨*Dinastia morții*⟩, Janet Taylor Caldwell (n. 1900) inaugurează un ciclu care va deveni foarte popular, reconstituind — într-un stil dramatic, concis — istoria unei bogate familii de fabricanți de muniții.

— Horace McCoy scrie *I Should Have Stayed Home* ⟨*Ar fi trebuit să stau acasă*⟩, deprimantă prezentare a adevăratei fețe a Hollywoodului, ascunsă sub înșelătoarea strălucire popularizată de revistele mondene.

— Elliot Paul publică romanul *Concert Pitch* ⟨*Acordarea instrumentelor*⟩, despre viața „generației pierdute" la Paris.

— Sub titlul *Laughter in the Dark* ⟨*Rîs în întuneric*⟩, apare traducerea din limba rusă, a romanului lui Vladimir Nabokov (n. 1899). Cartea apăruse, în aceeași traducere, în 1936, în Marea Britanie, sub titlul *Camera Obscură*. Tema, prezentată într-o frazare discontinuă, cu un acut simț al grotescului, e degradarea moralității burgheze din Germania.

— În romanul *Black Is My Truelove's Hair* ⟨*E negru părul dragei mele*⟩, Elizabeth Madox Roberts povestește viața unei fete de la țară, un fel de replică poetică, de incontestabilă subtilitate psihologică, la romanul *Tess of the d'Urbervilles*, de Thomas Hardy.

— *The Single Hound* ⟨*Ogarul singuratic*⟩, roman de May Sarton, scris într-un stil care-l amintește pe Huxley, e afirmarea unei luminoase încrederi în rosturile poeziei, în frumusețea vieții. „Numai un poet — și, poate, un poet tînăr — ar fi putut scrie acest roman de debut, plin de distincție. May Sarton a creat o lume mică în care trăiesc doar cîteva personaje, dar care clocotește de o viață bogată, generoasă, nu numai plină cu sensul clipei de față, ci și adînc împlîntată în acea umanitate care nu îmbătrînește nicicînd ... Aici, ca și în poemele sale, scopul scriitoarei e să dobîndească ceea ce ea numește «transparență»." (Jane Spence Southron, în „New York Times", 20 mart. 1938, p. 6)

— Marjorie Kinnan Rawlings (1896—1953) publică *The Yearling* ⟨*Puiul*⟩, duioasă poveste a deznădejdii unui copil al cărui tată e silit să-i ucidă tovarășul de joacă, un pui de căprioară, pentru că sărăcăcioasa lui plantație era mereu primejduită de micul animal. „Să scrii literatură pentru adulți despre un copil într-o lume a copilăriei, iată o întreprindere grozav de grea ... Marjorie Kinnan Rawlings a izbutit acolo unde atît de mulți au eșuat, și *Puiul* e o carte frumoasă." (Frances Woodward, în „Atlantic Monthly" iun. 1938. f. p.)

— În vol. *The Long Valley* ⟨*Valea cea lungă*⟩, de Steinbeck, sînt cuprinse 13 povestiri, parte din ele apărute mai înainte în reviste literare. Ele întregesc tabloul frustrării ființei umane, așa cum îl vedea Steinbeck, al omului care-și caută zadarnic adăpost în „paradisul naturii" (aici, Valea Salinas din California) și încearcă să-și apere visul de fericire, idealul — e adevărat,

Scanned with OKEN Scanner

1938 vag — unei vieți cu un înțeles mai adînc. „Fără îndoială, nimeni nu scrie povestiri agreabile din dorința de a provoca o plăcere pură. Aici ne întîlnim cu tragedia, cu suferința și violența, desigur, dar totul e topit într-o miere aurie, coaptă, dulce. Chiar și cruzimea și crima se transformă în ceva oarecum pastoral, idilic, descris într-o lumină blîndă, ca și cum cineva ar privi lupta peștilor cu șerpii de apă în adîncurile unui iezer de munte ... Poate că, într-o oarecare măsură e minuția artei sale, cu nesfîrșitul chin al inventării și al aranjării fiecărui detaliu, pînă cînd totul se potrivește perfect și devine suav și neted, asemenea fildeșului lustruit. Dar probabil e mai mult vraja stilului său, a acelei melodii fluide care curge necontenit." (T. K. Whippe, în „New Republic", 12 oct. p. 273)

— William Carlos Williams publică *Life Along the Passaic River* ⟨*Viața de-a lungul rîului Passaic*⟩, schițe care ilustrează principiile afirmate pînă atunci în poezia autorului; cele mai caracteristice scrieri din vol. sînt însemnările despre experiențele sufletești rezultînd din întîlnirile cu bolnavii și cu oamenii sărmani. În același timp, însă, critica lucidă a sistemului capitalist — atitudine rar întîlnită în versurile lui Williams — e prezentă în schițe. „Citind aceste schițe, ai impresia că fiecare din ele dă libertate celorlalte: cuvîntul e o matrice prin intermediul căreia obiectul devine recognoscibil și mariajul dintre cuvînt și obiect înseamnă nașterea unei generații a dragostei pentru amîndouă." (J. A. Bryant, jr., în „Sewanee Review", Winter, 1963, p. 121)

— Apar 3 vol. de povestiri ale lui William Saroyan: *A Native American* ⟨*Un american băștinaș*⟩, *The Trouble With Tigers* ⟨*Necazul cu tigrii*⟩ și *Love, Here is My Hat* ⟨*Dragă, asta mi-e pălăria*⟩, toate exemplificînd umorul trist, lirismul nostalgic al prozei scriitorului care-și situează personajele, oameni visători și însingurați, în contrast cu lumea rece a celor care obțin succesul. „El izbutește să ne amețească ... doar prin acțiunea artei ... Această virtute vrăjitorească e susținută de temperamentul fermecător al lui Saroyan care ne îndeamnă să luăm de la el ceea ce n-am accepta să primim de la altcineva. Întreaga explicație, în cazul lui Saroyan, stă în temperament: scriitorul n-are de gînd să inventeze o mașină. Zîna cea bună care a fost de față la nașterea lui l-a înzestrat cu unul dintre cele mai prețioase daruri pe care le poate avea un artist și Saroyan nu contenește să ne explice cît a fost de norocos." (Edmund Wilson, în „New Republic", 18 nov. 1940, p. 697)

— Vol. de nuvele și povestiri *The Way Things Are* ⟨*Așa stau lucrurile*⟩, de Albert Maltz, reflectă atitudinea unui scriitor militant, înflăcărat adversar al capitalismului. Stilul simplu mărturisește dorința de accesibilitate a unei literaturi al cărei țel era să-și convingă cititorii asupra unor adevăruri sociale grave, dramatice.

— Hemingway publică vol. *The Fifth Column and the First Forty-nine Stories* ⟨*Coloana a cincea și primele 49 de povestiri*⟩. Piesa *Coloana a cincea* prezintă realitățile tragice ale războiului civil din Spania, la care Hemingway participa alături de armatele

Scanned with OKEN Scanner

1938 republicane; scrierea e, de fapt, un apel la raţiune adresat guvernelor ţărilor democrate, care asistau cu nepăsare la drama Spaniei. Printre povestiri sînt retipărite şi *Scurta fericire a lui Francis Macomber* şi *Zăpezile de pe Kilimanjaro*. „Hemingway a exprimat magistral spaimele omului modern de a nu pierde controlul asupra acestei lumi şi a propus propria sa reţetă de antidot. Antidotul e, paradoxal, de ordin aproape complet moral. În ciuda pasiunii pentru întreceri atletice, eroii săi sînt aproape întotdeauna înfrînţi psihic, nervos; practic, victoriile lor sînt morale." (Edmund Wilson, în „Atlantic Monthly", iul. 1939, p. 46)

— Premiera dramei *Our Town* ⟨*Oraşul nostru*⟩, de Thornton Wilder. Piesa, folosind soluţii regizorale inspirate de teatrul expresionist şi de drama chineză clasică, dezbate dificultatea de a găsi un înţeles în necontenita trecere a timpului şi a vieţii; Wilder crede că rostul de a descoperi sensul vieţii îi revine artistului. „*Oraşul nostru* e, pur şi simplu, un act de conştiinţă, o demonstraţie a faptului că o operă de artă poate cuprinde şi păstra experienţa. Perspectiva morţii la care a recurs domnul Wilder conferă un plus de intensitate dureroasă vieţii unui oraş mic a cărei esenţă el încearcă, pasionat, s-o comunice." (Mary McCarthy, *Sights and Spectacles*, 1956, p. 28); „Cred că dacă piesa şi-ar fi examinat tema cu mai multă grijă, universul creat de o familie scoasă în afara timpului şi de un ritm al existenţei pe care autorul îl proiectează dincolo de tulburările sociale nu ar fi rămas atît de paşnică... Cred, mai departe, că strînsul contact stabilit de piesă cu sala e rezultatul coincidenţei cu profunda aspiraţie a publicului de a găsi o asemenea stabilitate, o stabilitate care nu există în realitate, pe străzile oraşelor". (Arthur Miller, în „Atlantic Monthly", apr. 1956, p. 39)

— În aceeaşi stagiune, se reprezintă încă o piesă a lui Wilder: *The Merchant of Yonkers* ⟨*Negustorul din Yonkers*⟩, o comedie de tip clasic, cu situaţii neprevăzute, cu bogătaşi bătrîni traşi pe sfoară şi cu obişnuitul *happy-end*. Piesa va fi publicată în 1954, sub titlul *The Matchmaker* ⟨*Peţitoarea*⟩.

— Archibald MacLeish recurge la formula teatrului radiofonic, conştient de larga audienţă a genului şi compune drama în versuri *Air Raid* ⟨*Raid aerian*⟩, inspirată de bombardarea Guernicăi de către aviaţia fascistă. Piesa atrăgea atenţia asupra tragediei ce pîndeşte lumea ale cărei progrese tehnice pot să se transforme, dacă nu sînt oprite de conştiinţa popoarelor, în mijloace de distrugere a omului.

— Premiera dramei istorice *Abe Lincoln in Illinois*, de Robert Sherwood, care utilizează surse documentare pentru reconstituirea anilor de tinereţe şi a începutului carierei politice a lui Lincoln şi chiar pentru formularea unor replici mai importante. Piesa va fi publicată în 1939, însoţită de un amplu comentariu al autorului, partizan al ideilor liberale ale preşedintelui Lincoln, asupra „substanţei" şi compoziţiei „dramei." S-a spus că aceasta e cea mai bună piesă despre Lincoln, şi probabil că aşa e; cea mai bună piesă a domnului Sherwood — ceea ce e discutabil; cea

Scanned with OKEN Scanner

1938 mai bună piesă scrisă de vreun american în viață — ceea ce, probabil, nu e adevărat. Dar e o foarte emoționantă poveste despre una dintre cele mai mari figuri ale umanității". (Lewis Nichols, în „New York Times", 26 febr. 1939, p. 18)

— MacLeish tipărește un album de fotografii, *Land of the Free* ⟨*Țara celor liberi*⟩, ale căror comentarii în versuri se asociază dureros unor imagini înfățișînd lanuri pîrjolite, fermieri evacuați de pe pămîntul lor pentru neplata datoriilor, chipuri deznădăjduite, peisaje ale unui pămînt deșert. Concluzia amară a poemului e că Visul American a fost îngropat pentru totdeauna sub o lespede grea.

— Apare *Understanding Poetry* ⟨*Înțelegerea poeziei*⟩, de Robert Penn Warren și Cleanth Brooks, lucrare care oferă exemple de analiză pe text, așa cum o practicau reprezentanții direcției ce se va numi Noua critică; pentru ei, elementul principal era „realizarea estetică a unei opere literare individuale".

— Un alt critic al grupării „agrariene", John Crowe Ransom, publică *The World's Body* ⟨*Trupul lumii*⟩, în care socotește că poezia dă „trup lumii", în vreme ce știința îi creează „doar scheletul", și proclamă necesitatea de a se întoarce „la valorile tradiționale ale unei societăți care să-l umanizeze pe om și să-l înalțe în imperiul esteticului". „Domnul Ransom ni se înfățișează ca un fel de « reacționar luminat ». E prea bine informat ca să fie ademenit de școala turnului de fildeș, și prea cinic pentru a adera la un grup liberal. Nu mulți critici de azi pot pretinde că-l egalează în ceea ce privește ascuțimea spiritului. Dar problemele poeziei de azi nu se pot detașa de problema culturii umane care ne apare atît de grav amenințată". (Louis Kronenberger, în „Nation", 13 aug. 1938, pp. 161—2)

— Edmund Wilson publică vol. de eseuri *The Triple Thinkers* ⟨*Tripli gînditori*⟩ — titlu împrumutat de la Flaubert (scriitorul francez afirmase că artistul e „un demiurg cu o percepție a vieții de trei ori mai ascuțită decît a omului obișnuit"). Wilson pleda însă pentru o înțelegere a artei în relațiile ei cu societatea și cu universul psihic al scriitorului (perspectivă din care propunea o interpretare psihanalitică a romanului *Frîu liber* al lui Henry James, interpretare contestată de mulți critici americani)

— În *Maule's Curse* ⟨*Blestemul lui Maule*⟩, Yvor Winters atacă „tradiția obscurantismului" din opera scriitorilor americani ai sec. trecut, pe care o socotește răspunzătoare pentru „ilogismul" literaturii moderne din Statele Unite.

— Ella Winters și Granville Hicks editează *Scriscrile* lui Lincoln Stephens.

— Eseul *I Like America* ⟨*Iubesc America*⟩ e o vibrantă declarație patriotică a lui Granville Hicks.

— La Universitatea din Chicago apare primul vol. al lucrării *Dictionary of American English* ⟨*Dicționar al englezei americane*⟩, care cuprinde cuvinte și expresii ale englezei britanice care și-au schimbat sensul în limba vorbită în Statele Unite, precum și forme lexicale create în America. Lucrarea, în 4 vol., se va încheia în 1944.

Scanned with OKEN Scanner

1938 — În Utah apare « *Rocky Mountain Review* » ⟨« *Revista din Munții Stîncoși* »⟩, care apăra ideologia literară a regionalismului. Din 1946, cînd, sub titlul « *Western Review* ⟨« *Revista Vestului* »⟩, s-a mutat în orașul Lawrence din statul Kansas, și mai ales după 1949, cînd și-a stabilit redacția la Universitatea statului Iowa, a părăsit treptat punctul de vedere regionalist și a abordat o tematică mai largă. Încetează să apară în 1959. Aici au publicat, printre alții, William Carlos Williams, Kenneth Burke, Vardis Fisher, Harvey Swados, Wallace Stegner.

— Primul număr al publicației « *Twice a Year* » ⟨« *De două ori pe an* »⟩, revista semestrială „de literatură, artă și libertăți civile", al cărei program recomanda realizarea „unei sinteze a expresiei sociale și estetice". Aici au apărut traduceri din Kafka, Proust, Lorca, iar dintre scriitorii americani au colaborat Henry Miller, Muriel Rukeyser, Stieglitz, Saroyan, Kenneth Patchen. Apare pînă în 1948.

— La inițiativa lui Robert Sherwood, Maxwell Anderson, Elmer Rice și a altor cîțiva dramaturgi, ia ființă « Playwright's Company » ⟨«Compania dramaturgilor »⟩, organizație profesională menită să încurajeze literatura dramatică originală. Aici s-a reprezentat, de pildă, *Abe Lincoln în Illinois*.

— Lui Pearl Buck i se decernează Premiul Nobel.

— **sept. 15** Thomas Wolfe (n. 1900) moare de pneumonie. „Despre morți se poate spune orice. În cazul lui Wolfe, s-ar putea ca el să devină un clasicizant, așa cum poate și-ar fi și dorit să fie. Dar ceea ce pierdem acum este acea nezăgăzuită vitalitate... care făcea ca toate cărțile lui, lumea și personajele lui să fie atît de vii." (Jonathan Daniels, în „Saturday Review", 24 sept. 1938, p.8); „Wolfe a scris *mari* romane americane, a scris mari *romane* americane și mari romane *americane*. Dar el n-a ajuns să se împlinească și pe cea de-a patra dimensiune: n-a scris *marele roman american*... Wolfe nu avea temperamentul artistic necesar unei asemenea opere. Autorul Marelui Roman American trebuie să fie dramatic și omniprezent; Thomas Wolfe era liric și uniprezent. Pentru el exista doar o singură lume și el însuși era centrul ei... Dar... limita lui cea mai gravă era propriul său geniu... Geniul lui Thomas Wolfe era prea puternic. A fost condus de o neliniște care l-a împiedicat să ajungă la acea perfecțiune rece, atît de adesea la îndemîna unor oameni mai mărunți". (Thomas Lyle Collins, în „Sewanee Review", Fall, 1942, p. 504); „Poezia lui Wolfe nu e intensă într-o manieră calmă și tăcută; tema lui principală e omul care se simte pierdut în America... Perspectiva Americii însăși nu e coerentă: distanțele și spațiile sînt exacerbate, un voiaj de la New York în Carolina de Nord devine o expediție « în josul continentului »; America lui e, în mare măsură, o abstracție ... Din cînd în cînd, el revelează un simțămînt adînc al istoriei acestui popor (dar nu și o prea solidă cunoaștere a ei), simțămîntul că aceste meleaguri sînt diferite de altele, pentru că pulberea strămoșilor lui e amestecată cu pulberea *acestui* pămînt. Și e trist că asemenea lucruri nu au un înțeles mai adînc pentru el, că, într-adevăr, nu are un loc al său și « nici

Scanned with OKEN Scanner

o ușă care să i se deschidă », că e purtat de rîul învolburat al vieții. Răspunsul eternei sale întrebări nu e răspunsul lui Whitman, Crane, sau Engle. Singurul lucru de care putea fi sigur, singura ușă care i se deschidea era moartea." (W. M. Frohock, în „Southwest Review", Autumn, 1948, p. 357); „Ca și Proust, Wolfe caută să surprindă trecutul prin mijlocirea memoriei, inclusiv prin memoria inconștientă, și să dezvăluie senzațiile și stările de spirit evocate prezentului de către trecut. Sau, ca Joyce în *Veghea lui Finnegan*, el opune o concepție liniară a timpului uneia ciclice, unde eternul se repetă în schimbările aparente." (W. P. Albrecht, în „New Mexico Quarterly", Autumn 1949, p. 320); „Succesul sau eșecul lui Wolfe provin din aventura lui cu Visul American, așa cum acest Vis a evoluat din timpul lui Jefferson prin Emerson și Whitman, pînă în primul pătrar al secolului al XX-lea. Visul îngloba speranțele împlinirii democrației, a libertății, a egalității și a umanismului, speranțe nutrite de cei tineri. Era un ideal și o promisiune ... Înainte de a-și fi desăvîrșit investigarea naturii acestor idealuri în America, Wolfe a cîștigat lupta care constituie esența dramei umane ... A descoperit că destinul său era comun cu al tuturor oamenilor. Cărțile lui s-au plămădit din viața și din această convingere a sa." (Richard Walser, *Thomas Wolfe: An Introduction and Interpretation*, 1961, p. 143); „Operele lui sînt enciclopedice, pentru că a căutat să cuprindă diversitatea vieții americane. Dar, a recunoaște diversitatea nu înseamnă a integra toate elementele diverse, și Wolfe a fost adesea capabil să obțină o imagine integrală pe care o considerăm că înseamnă unitatea artistică." (Richard S. Kennedy, în „Modern Fiction Studies", Autumn 1965, p. 232); „Faulkner și Wolfe aveau în comun multe lucruri — erau « din Sud », aveau aceeași forță verbală, intensitate, profunzime introspectivă — dar se deosebeau în cîteva lucruri semnificative. Pentru că Faulkner a fost romancierul Sudului rural al tradițiilor lui de ordine socială, iar Wolfe era reprezentantul Noului Sud, al Sudului care anunța sosirea industrialismului... și care nutrea visul marilor orașe și al unei vaste națiuni. Așa încît, pe cînd Faulkner proiecta o tragedie cosmică într-un comitat rural, Wolfe încerca să dezvăluie, prin experiența unui om, ce înseamnă să fii american. Personajele lui Faulkner sînt încrustate în istorie; cele ale lui Wolfe sînt întrupări ale unor drame, ale unor atitudini deopotrivă naționale și epice, mai curînd decît provinciale și mitice. Literatura lui Wolfe era determinată de burghezia măruntă a unei regiuni pe care o știa bine; cînd s-a îndepărtat de ea, a îmbrățișat America și a încercat să împlinească făgăduințele Americii." (C. Hugh Holman, *Three Modes of Modern Southern Fiction*, 1966, p. 70)

— Premiile Pulitzer: Marya Zaturenska, *Cerul rece-al dimineții* (poezie); J. P. Marquand, *Răposatul George Apley* (roman); Thornton Wilder, *Orașul nostru* (dramaturgie).

1939 America își descoperă pe unul dintre cei mai de seamă poeți ai trecutului ei: Edward Taylor (c. 1644—1729), fost pastor

Scanned with OKEN Scanner

1939 și medic într-un orășel din Massachusetts, Westfield. Potrivit voinței lui Taylor, urmașii săi nu i-au publicat versurile al căror manuscris a fost descoperit abia în 1937, la biblioteca Universității Yale și editate sub titlul *Poetical Works* ⟨*Opere poetice*⟩, de Thomas H. Johnson. „Poezia lui e, în general, mai sensuală, mai bogată în imagini luxuriante, mai îndrăzneață și mai expresivă ... decît a celor mai mulți puritani. Ne întîlnim la Taylor cu altare ornate, cu bijuterii, arome, parfumuri; cu ecouri din poeți precum John Donne și Richard Crashaw; sînt poeme întregi care exaltă — mai direct decît încuviințau puritanii — dragostea pentru culori, pentru bijuterii, pentru miresme pentru bucuriile trupești. Desigur, versurile lui erau scrise cu o intenție pioasă: era un credincios — dar își exprima devoțiunea în termeni care, așa cum poate a recunoscut el însuși, evocau puternicele seve ale acestei lumi ... Emoțiile au fost prea puternice pentru limitele rigide ale teoriei puritane, dar el folosește intenționat unele convenții literare puritane pentru a da operei sale un contrast și o tensiune mai puternică. Folosirea constantă a unei dicțiuni și a unei imagistici domestice și realiste adună laolaltă viziunea extatică religioasă și priveliștea exactă a lucrurilor pămîntești, stîrnind scîntei poetice din acest contrast. El leagă mereu drama de aspirația omului de-a afla o frumusețe de dincolo de pămînt, realizabilă doar în imagini ale bucuriei pămîntești." (Kenneth B. Murdock, în Robert E. Spiller, Willard Thorp et al., *Literary History of the United States*, 1964, pp. 66—8)

— Se publică o primă ediție a versurilor lui Samuel Bernard Greenberg (1893—1917), poet dintr-un cartier al săracilor, din New York. Versurile, scrise în anii lungi pe care poetul și-i petrecuse într-un spital, fuseseră cunoscute de Hart Crane, a cărui operă receptase influența lor.

— Robert Frost publică vol. *Collected Poems*, de fapt o reeditare a celui din 1930, prefațat de eseul *The Figure a Poem Makes* ⟨*Chipul pe care-l ia poezia*⟩. Impulsul poetic provine din retrăirea unei experiențe emotive puternice sau din concentrarea asupra unei idei. Frost refuză să arhitectureze un sistem: scopul poeziei e crearea „unui popas de-o clipă împotriva tulburării". „E un fel de indiferență umană, o poezie care se scrie « singură », ca să țintească la « înțelepciune » ... Un sistem care respinge sistemul, un umanism care respinge participarea. Norocul a fost că Frost n-a avut niciodată putere să-și respecte ideile și că oamenii lui sînt vii și el participă, sincer îndurerat, la destinul lor." (Lionel Trilling, în „Partisan Review", Summer 1959, p. 450)

— Și Mark Van Doren își adună în vol. *Collected Poems*, versurile scrise de-a lungul aproape 2 decenii. Poezia lui e tributară diverselor influențe ale liricii engleze din Renaștere și pînă în epoca romantică, dar preocupată de „evenimentele lui *aici* și *acum*"; ea e rodul unei minuțioase cizelări și refuză experimentul modern. „Aparține tradiției engleze; maestrul său e, fără nici un fel de îndoială, Dryden. Are ușurința lui Dryden, tot așa cum are luciditatea lui; dar — deși e întotdeauna limpede — nu

Scanned with OKEN Scanner

1939 iradiază la fel de puternic. Are o grație personală, dar nu comunică acel sens al forței neînfrînte, care, mai mult decît orice, contribuie, în cazul lui Dryden, la sugerarea unei impresii de bărbăție nobilă ... A ajuns prea tîrziu la tradiția engleză, tot așa cum a ajuns prea tîrziu la subiectele Noii Anglii ... Stilul pe care l-a creat pentru această temă, e astfel, în chip potrivit, uscat și autumnal." (John Peale Bishop, în „Nation", 23 dec. 1939, p. 714)

— *America Was Promises* ⟨*America era țara făgăduințelor*⟩, de Archibald MacLeish, e o declarație în versuri a unui poet care credea în necesitatea solidarității tuturor oamenilor din lume, pentru a se împotrivi primejdiei fasciste.

— Paul Engle, publică vol. *Corn* ⟨*Porumb*⟩, peisaje ale cîmpiilor roditoare din Iowa; tehnica poetică se îndepărtează de modelul whitmanian, dar Engle păstrează optimismul *Firelor de iarbă*, încrederea robustă în viitorul Americii.

— *First Will and Testament* ⟨*Prima dorință și testamentul*⟩, vol. lui Kenneth Patchen, proclamă — într-o succesiune de ritmuri discontinui, de fraze de o mare concentrare a expresiei metaforice— dreptul omului la o viață eliberată de spaimele războiului și ale sărăciei. „Domnul Patchen încearcă să vorbească în limbajul dur al străzii și totodată să scrie poezie. Ceea ce nu e o sarcină ușoară." (William Rose Benét, în „Saturday Review", 25 nov. 1939, p. 16)

— Muriel Rukeyser publică vol. *A Turning Wind* ⟨*Vîrtejul*⟩, mărturie a încercării de a lărgi orizontul poeziei sale, de a cuprinde o tematică mai amplă. „Extinderea perspectivei poate fi descrisă printr-o simplificare și printr-o deplasare a accentului de pe concret pe abstract, în sensul că trece de la descrierea decăderii sociale la remediile ei ... Un motiv, cred, al eșecului parțial de comunicare a ideilor trebuie căutat în faptul că Muriel Rukeyser nu a izbutit să susțină cu lărgirea mijloacelor stilistice, lărgirea perspectivei." (Philip Horton, în „New Republic", 22 ian. 1940, p. 123)

— Versurile din *Inner Landscape* ⟨*Peisaj interior*⟩, de May Sarton, mărturisesc un efort statornic de detașare, de disciplinare a ritmurilor și a imaginilor. „Scrise cu un fel de grijă a secolului al XVIII-lea pentru versurile liniștite, lipsite de emoție, poemele ei sugerează pajiștile egale și grădinile precis desenate din vremea reginei Anne și a lui George I, înainte ca neliniștile romantismului să se fi năpustit ... pentru a tulbura o lume strict ordonată. Totuși, sub suprafața versurilor pline de demnitate, e mai multă emoție decît se găsea în poezia secolului al XVIII-lea. Rezultatul acestei combinații paradoxale e interesant. Să ne închipuim un fluture prins într-un cub de gheață și vom avea o imagine îndeajuns de exactă a poemelor." (Percy Hutchinson, în „New York Times", 5 mart. 1939, p. 5)

— Josephine Miles (n. 1911), studentă la Universitatea Californiei, publică *Lines at Intersection* ⟨*Linii la intersecție*⟩, poeme de o mare concizie, cu un acut simț al observației, dar de o geometrie rece, în spiritul poeziei neoclasice engleze.

Scanned with OKEN Scanner

1939 — Se publică *The Web and the Rock* ⟨*Plasa și stînca*⟩, de Thomas Wolfe, roman cu numeroase elemente autobiografice, exprimînd aspirația unei întregi generații de a împlini setea de adevăr a unui spirit neliniștit și nemulțumit. „*Plasa* se referă la împrejurările care-l împiedică pe om să-și realizeze capacitățile lui reale: mentalitatea puritană, concepțiile înapoiate ale educației... *Stînca* ... e New Yorkul, centrul care-i atrage necontenit pe cei tineri și ambițioși. Contrastul dintre cele două simboluri stă în calitatea statică a stîncii și natura veșnic mișcătoare a plasei." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 41)

— Steinbeck publică *The Grapes of Wrath (Fructele mîniei)*, capodopera scriitorului preocupat de tragedia contemporanilor săi, de imposibilitatea obținerii fericirii de către dezmoșteniții acestui pămînt. În bună măsură, amănuntele migrației spre California a muncitorilor agricoli din Vestul mijlociu îi erau cunoscute dintr-o experiență directă: în 1937 el însoțise un grup de „okies" (țărani din Oklahoma) în drumul lor spre Coasta Pacificului și muncise împreună cu ei în livezile californiene. „Așa cum sugeraseră povestirile adunate în *Valea cea lungă* el era cel mai înzestrat dintre toți scriitorii din generația lui Thomas Wolfe, iar *Fructele mîniei* îi confirmau poziția de fruntaș al generației. O anume facilitate și o simplificare a experienței l-au împiedicat pe Steinbeck să fie impresionant, și a rămas un scriitor captivant. Totuși, povestea drumului acestor « okies » spre Apus, în căutarea unei Lumi Noi, amintind sensul istoric al *frontierei*, deși — de data aceasta — *frontiera* era economică, a dat o carte mare și creatoare de viață." (Maxwell Geismar, în Robert Spiller, Willard Thorp et al., *Literary History of the United States*, 1964, p. 1312); „Dacă eroii acestei cărți nu ar fi fost prizonierii unui timp și ai unui loc care care i-au afectat profund pe Steinbeck și pe cititorii săi, am putea recunoaște mai ușor că povestea lor e asemănătoare aceleia din *Furtuna* lui Shakespeare și din alte capodopere ale muncii și ale triumfului spiritului uman." (Warren G. French, *The Social Novel at the End an Era*, 1966, p. 44)

— Cu *Rope of Gold* ⟨*Funie de aur*⟩, Josephine Herbst încheie trilogia care reconstituia viața unei familii americane din „epoca aurită" de la începutul sec. pînă în deceniul al 4-lea: tînără generație a familiei Trexler străbate perioada crizei și visele ei se destramă în fața unei realități adverse.

— Vol. *Pale Horse, Pale Rider* (*Calule alb! Călărețule palid!*), de Katherine Anne Porter, conține trei romane scurte: *Old Mortality* ⟨*Bătrîna lume pieritcare*⟩, al cărui titlu e preluat dintr-un foarte cunoscut roman al lui Walter Scott, e o parabolă a tînărului care izbutește să se desprindă de relicvele unui trecut întunecat, de vechile mituri — false — ale familiei, și să-și afle drumul spre afirmarea sinceră a propriei personalități; *Noon Wine* ⟨*Arșiță*⟩ — o imagine a lumii primitive, aspre, inflexibile a Texasului rural pe care se proiectează tragica personalitate a unui om ce-și caută zadarnic justificarea unei crime săvîrșite în legitimă apărare; romanul care dă titlul vol. e într-o măsură, auto-

Scanned with OKEN Scanner

1939 biografic și povestește un episod de dragoste consumat în atmosfera de spaimă de la începutul războiului, viziunile eroinei, bolnavă de friguri, amestecînd viața și moartea într-o imagine a groazei, a cărei concluzie e — totuși — speranța într-o existență cu un sens mai profund pentru întreaga omenire eliberată de amenințarea războiului. „Katherine Anne Porter aparține unei direcții ilustre conduse de Hawthorne, Flaubert și Henry James. E direcția povestitorilor a căror creație se distinge printr-o mare calitate estetică, ale căror sentimente au atins o expresie armonioasă." (Paul Rosenfeld, în „Saturday Review", 1 apr. 1939, p. 7); „Accentuînd însușirile stilului ei, nu vom umbri faptul că Miss Porter are și alte atribute ale unui bun prozator. Cele mai bune opere ale ei stăpînesc ritmul și construcția narativă; dialogul e colocvial și, în același timp, plin de grație și de demnitate; a păstrat cu minuție o mare varietate de caracteristici locale și ale modului de viață; oamenii descriși de ea vorbesc foarte firesc; e spirituală; o inteligență modernă, chiar dacă nu foarte originală și puternică, dominîndu-și narațiunea de la o oarecare distanță." (Philip Blair Rice, în „P.M.L.A.", Spring 1939, p. 442)

— În Franța, apare *Tropic of Capricorn* ⟨*Tropicul Capricornului*⟩, roman autobiografic al lui Henry Miller; interzis de legile puritane ale vămii americane, va fi publicat în Statele Unite abia în 1962. „Miller are ceva comun cu Lawrence și cu Joyce; cînd detestă viața abstractă, depersonalizată a timpului său, se apropie de Lawrence și se aseamănă cu Joyce în ceea ce privește caracterul de confesiune a operei lui. Dar temperamentul său e diferit de acela al lui Joyce: el împarte cu dărnicie tot ce are, și asta e bine ... Revarsă tot ce-i stă pe inimă, depășindu-și jena ... așa cum făcea Rabelais; nu atît de complet ca Rabelais, dar mai mult decît Joyce." (Edwin Muir, *The Present Age from 1914*, 1939, p. 149); „Pretenția lui Miller de a fi recunoscut ca o călăuză a vieții și a artei poate fi respinsă cu ușurință ... El e, totuși, remarcabil ca biograf al intelectualului proletarizat și ca poet al acelor oameni de la periferia societății în care un contact imprevizibil și misterios cu arta și literatura a stîrnit un antagonism latent față de viața obișnuită, o dorință de a scăpa de tortură chiar și cu prețul foamei și al degradării." (Philip Rahv, în „New Republic", 21, apr. 1941, p. 579)

— Tot autobiografică e și acțiunea din *Wickford Point*, romanul lui J. P. Marquand. Atmosfera intelectuală a Noii Anglii, dispariția treptată a vechii aristocrații alcătuiesc substanța narativă a cărții.

— Waldo Frank publică *The Bridegroom Cometh* ⟨*Sosește mirele*⟩, roman care pledează pentru angajare socială, din perspectiva unui reformism socialist-creștin.

— Apare *The Day of the Locust* ⟨*Ziua lăcustei*⟩, de Nathanael West. Romanul e, de fapt, o alegorie a societății americane fascinate de Hollywood, transformată într-un adevărat infern unde se ispășesc, într-un fel de frenezie orgiastică, păcatele existenței lipsite de țel și de sens. „Faptele personajelor lui West sînt bizare

1939 și, în același timp, sordide și fără sens. Domnul West a surprins vidul moral al Hollywoodului; și el e, după cîte știu, cel dintîi scriitor care a făcut ca acest vid să fie oribil." Edmund Wilson, în „New Republic", 26 iul. 1939, p. 339.)

— John Dos Passos publică *Adventures of a Young Man* ⟨*Aventurile unui tînăr*⟩, roman care exprimă renunțarea scriitorului la țelul unei transformări radicale a societății americane moderne.

— Pietro Di Donato (n. 1911) publică romanul *Christ in Concrete* ⟨*Cristos în beton*⟩, narațiune autobiografică despre o familie de imigranți italieni: tatăl moare pe un șantier de construcții, căzînd într-o groapă de ciment. Stilul, alternînd realismul brutal cu pasaje lirice, a adus cărții un larg succes de librărie.

— În *Seasoned Timber* ⟨*Cherestea fasonată*⟩, Dorothy Confield Fisher revine la tema ei predilectă: viața micilor orașe de provincie în epoca asaltului civilizației urbane.

— O temă asemănătoare e și cea din *Capital City* ⟨*Capitala*⟩, roman de Mari Sandoz, în care amintirea pionerilor de odinioară e pusă în contrast cu filistinismul urmașilor, cu degradarea simțului de responsabilitate civică și morală.

— Acțiunea din *Night Rider* ⟨*Călărețul nopții*⟩, de Robert Penn Warren se întemeiază pe evenimente reale din Kentucky unde, în 1904—5, unii cultivatori de tutun, amenințați de monopoluri, organizaseră detașamente de guerilla („călărețiі nopții").

— Vardis Fisher publică romanul *Children of God* ⟨*Copiii lui Dumnezeu*⟩, o istorie documentată a migrației mormonilor, sectă religioasă înființată în sec. trecut, de pe coasta de Est pînă în Munții Stîncoși, a conflictelor violente dintre conducătorii bigoți ai acestei grupări.

— Apare *The Last Flower* ⟨*Cea din urmă floare*⟩, de James Thurber, o alegorie ironică a războiului, satirizîndu-i pe politicieni, pe ofițerii superiori și pe ziariștii care susțineau agresiunea.

— În « *The New Yorker* », apare povestirea *The Secret Life of Walter Mitty* ⟨*Viața secretă a lui Walter Mitty*⟩, povestire de Thurber, al cărei erou, obosit de banalitatea vieții sale cotidiene, trăiește în imaginație o existență aventuroasă, de pilot de încercare, chirurg faimos pentru operațiile lui îndrăznețe, gangster cinic ... Psihologia lui era analizată cu atîta exactitate, evadarea în vis era explicată atît de plauzibil, încît foarte serioasa publicație medicală « *The Lancet* » a început să utilizeze, ca termen științific, sintagma „complexul Mitty."

— Raymond Chandler (1888—1959) publică *The Big Sleep* (*Somnul de veci*), roman polițist cu acțiune violentă, cu un limbaj aspru, care va deveni foarte popular în deceniul următor, mai ales datorită lui Marlowe, personaj care ilustrează tipul „detectivului justițiar", frecvent prezentat în literatura polițistă americană ulterioară.

— William Saroyan publică vol. de schițe: *Peace, It's Wonderful* ⟨*Pace, e minunat*⟩.

— În vol. *Here Lies* ⟨*Aici zace*⟩, Dorothy Parker adună schițele publicate în vol. *Laments for the Living* ⟨*Bocete pentru cei vii*⟩ (1930) și în *After such Pleasures* ⟨*După asemenea plăceri*⟩ (1933).

Scanned with OKEN Scanner

1939 „Tonul urban al acestor povestiri este cel al unei persoane spirituale, cu un loc bine determinat într-o societate complexă ..., neîndurarea lor e aceea a unei inteligențe critice ascuțite, care are ceva de clinician, de dentist experimentat: instrumentul fin al dentistului descoperă fără greșeală caria în spatele surîsului ... Doamna Parker pare că se amuză, dar e limpede că e realmente îngrozită. Revelațiile ei ironice sînt inspirate de respect pentru decență, și mila și simpatia ei apar ori de cîte ori e nevoie." (William Ploner, în „Spectator", 17 nov. 1939, p. 708)

— Premiera piesei *The Time of Your Life (Clipe de viață)*, de Saroyan, romantică prezentare a vieții sufletești a unor nefericiți, înfrînți de viață, care-și caută în vis evadarea dintr-o lume pragmatică, rece, întemeiată pe o morală puritană, agresivă, o lume care i-a nedreptățit. Un fel de *Azil de noapte* adus în California modernă. „Refugiul acestor oameni, minunați dar slabi, e fragil: în lumea lor, pe care și-o doresc adăpostită de toate relele, își face — totuși — loc violența. Și, cînd nu pot alunga răul, elementul discordant, ei recurg la crimă; ceea ce, evident, reprezintă adevărata lor înfrîngere." (Walter Prichard Eaton, în „Commonweal", 16 dec. 1939, p. 265)

— Se reprezintă piesa *The Gentle People: A Brooklyn Fable* ⟨*Oamenii cumsecade. Parabolă din Brooklyn*⟩, de Irwin Shaw. „O comedie amară inspirată din viața oamenilor mărunți dintr-un cartier periferic newyorkez, ale căror vise cuminți — ce par, însă, extravaganțe celor din jur, oameni practici — nu se împlinesc decît atunci cînd răspund violenței cu violență: ei ucid și jefuiesc un gangster care-i amenința și, astfel, își procură banii trebuitori cumpărării unei bărci de pescuit, vechiul lor vis.... O parabolă sentimentală (și, în același timp, cinică) în care se pleda pentru intrarea în război, împotriva fascismului ..." (Leslie A. Fiedler, în „Commentary", iul. 1956, p. 72)

— Premiera piesei în versuri *The Family Reunion* ⟨*Reuniunea de familie*⟩, a lui T. S. Eliot, în care psihanaliza și sugestiile teatrului antic se asociază pentru a construi o dramă întemeiată deopotrivă pe ciocnirea ideilor și pe evoluția personajelor. „Domnul Eliot realizează o măiastră caracterizare definitivă (atît satirică, cît și plină de simpatie), mînuind acțiunea, definirea fundalului prin dialog și ... tot ceea ce ține de caracterul oral al dramei. E o alinare să te gîndești că un intelectual ... care a fost acuzat că trăiește într-un turn s-a decis să se adreseze direct publicului prin efectele dramei." (John Crowe Ransom, în „Poetry", aug. 1939, p. 266)

— Drama *The Little Foxes* ⟨*Vulpițele*⟩, de Lillian Hellman, dezbate, cu o remarcabilă economie de mijloace, dezumanizarea produsă de pofta banilor: o femeie, reprezentînd spiritul rece, acaparator, al marii burghezii din Sud, își lasă soțul să moară ca să-i moștenească banii și cu ajutorul lor își speculează frații. Piesa realizează portrete de un necruțător realism (scena morții lui Horace Giddens împrumutînd efecte din teatrul naturalist american al primelor decenii ale sec.).

— Sub titlul *Life with Father* ⟨*Viața alături de tata*⟩ (după vol.

Scanned with OKEN Scanner

lui Clarence Day, 1935), Howard Lindsay (1889—1968) și Russel Crouse (1893—1966) dramatizează mai multe povestiri ale scriitoarei. Piesa a avut un imens succes, devenind spectacolul cu cea mai îndelungată reprezentare neîntreruptă pe o scenă americană de pînă atunci.

— Cleanth Brooks publică *Modern Poetry and the Tradition* ⟨*Poezia modernă și tradiția*⟩, în care demonstrează necesitatea integrării tradiției (a ceea ce el numea „usable past" — trecutul care poate fi folosit) în exercițiul liric modern. „*Poezia modernă și tradiția* e solidă fără a fi sentențioasă, e sugestivă și precisă; evită tentația senzaționalului și stilul greoi. Domnul Brooks scrie lucid, mai curînd decît strălucitor, despre raza de acțiune a imaginii ... și explică, într-o măsură, «dificultatea» poeziei moderne și rezistența, la început, a cititorului față de ea ... Domnul Brooks e un analist încercat, dar nu e un pedant. Opera lui ... e abuzivă mai degrabă decît simplă și directă, complexă dar clară." (Louis Untermeyer, în „Saturday Review", 13 ian. 1940, p. 17)

— *The American Drama Since 1918* ⟨*Dramaturgia americană după 1918*⟩, de Joseph Wood Krutch e analiza unui fenomen complex întreprinsă cu mijloacele unei moderate critici psihanalitice, dar și cu acelea ale unei investigații a textului și a spectacolului din perspectiva relațiilor cu ideile sociale și politice ale unei epoci agitate.

— Criticul marxist Max Lerner (n. 1902) publică eseul *Ideas Are Weapons* ⟨*Ideile sînt arme*⟩, în care demonstrează forța artei de a influența societatea, precum și faptul că iluzoria concepție potrivit căreia „literatura se creează într-un spațiu autonom" e contrazisă de realitatea istorică.

— V. F. Calverton publică studiul *The Awakening of America* ⟨*Trezirea Americii*⟩, o istorie a începuturilor Americii, „scrisă din punctul de vedere al celor conduși și nu al conducătorilor". Studiul său este una dintre cele mai solide analize ale istoriei Statelor Unite întreprinse pe temeiul materialismului istoric.

— Carl Sandburg publică *Abraham Lincoln: The War Years* ⟨*Abraham Lincoln. Anii războiului*⟩ (4 vol.), studiu socotit de unii comentatori a fi cea mai bună scriere a poetului. E o epopee a Americii în anii cei mai tragici ai istoriei sale, al cărei erou central, Lincoln, e privit cu dragostea celui ce i-a împărtășit, încă din tinerețe, idealurile. „America de azi e o civilizație urbană și pragmatică, iar ideile lincolniene au dispărut de mult, datorită crizei și politica — datorită reclamei comerciale. Pe cînd Sandburg întrupează acea epocă a trecutului, și întrupează și victoriile muncitorimii în luptele înverșunate cu capitalul, și lupta victorioasă a emigranților împotriva privilegiilor ... Nu din întîmplare părinții lui Sandburg erau imigranți și Sandburg, cu mult înainte de a fi început să scrie biografia lui Lincoln, a descris într-o poezie elocventă îngrozitoarea perioadă de adaptare a emigranților și a fermierilor la societatea industriala." (Harry Golden, *Carl Sandburg*, 1961, p. 29)

— John Crowe Ransom, profesor de poezie la Colegiul Kenyon (Ohio), înființează «*The Kenyon Review*» ⟨«*Revista de la*

Scanned with OKEN Scanner

Kenyon »), trimestrial de literatură, critică și estetică. Publicau aici mulți dintre foștii colaboratori ai lui « *The Southern Review* », printre care, Allen Tate, R. P. Warren, Muriel Rukeyser. Revista tipărea analize de text ale poeziei moderne, eseuri de estetică generală, poezie și proză modernă de o calitate cu totul deosebită. În 1959, Ransom se retrage de la conducere și redactor devine Robie Macauley, asistat de un colegiu din care fac parte Cleanth Brooks, Eric Bentley, Lionel Trilling și R. P. Warren, toți continuînd politica redacțională a fondatorului. Apare și astăzi.

— Douglas Moore compune opera *The Devil and Daniel Webster* (*Diavolul și Daniel Webster*) pe un libret scris de Stephen Vincent Benét, după propria nuvelă publicată în 1937.

— Premiile Pulitzer: John Gould Fletcher, *Selected Poems* (poezie); Marjorie K. Rawlings, *Puiul* (roman); Robert Sherwood, *Abe Lincoln in Illinois* (dramaturgie); premiul pentru istorie i s-a decernat lui Frank L. Mott pentru primele 3 vol. ale lucrării *Istoria revistelor americane*, a căror publicare începuse în 1930.

1940 Hilda Doolittle publică vol. *Cellected Poems*, semnat cu inițialele H. D. Versurile mărturisesc consecvența ideilor estetice ale imagismului, la care poeta aderase din primii ani ai constituirii școlii.

— Apare vol. *Cellected Poems*, de Kenneth Fearing, versuri care înfățișează, pe un ton ironic, într-un limbaj argotic, viața lipsită de idealuri a burgheziei. Tehnica poetică e un amestec de influențe receptate de la e.e. cummings (de la care a preluat aranjamentul tipografic arbitrar) și de la Dos Passos (montajul cinematografic al episoadelor). „Lumea lui Fearing e aceea a marii metropole. El participă la existența metropolei (în aerul căreia « plutesc gaze toxice ») și e fascinat de marele oraș, tot așa cum Frost e îndrăgostit de peisajul Noii Anglii, împodobit cu ornamente banale, și așa cum Jeffers își iubește debarcaderele și pescărușii... El a găsit în teleimprimator, în radio, în revista de mare tiraj, în reclama comercială, un subiect la care nu renunță niciodată." (Weldon Kess, în „Poetry", ian. 1941, p. 265)

— Apare vol. *50 Poems*, de e.e. cummings, Tehnica „strofelor vizuale", în care gruparea unor versuri scrise în ritmuri clasice alternează cu combinații ale unor cuvinte cu silabele arbitrar amestecate, atinge aici punctul culminant.

— Stephen Vincent Benét publică poemul *Nightmare at Noon* (*Coșmar la amiază*), în care cere Americii să intervină pentru a stăvili agresiunea hitleristă.

— Edna St. Vincent Millay scrie *Make Bright the Arrows* (*Faceți săgețile să strălucească*), „poeme pentru o lume aflată în război", în care dă glas speranței că va veni o vreme a păcii între oameni.

— Ezra Pound publică vol. *Cantos LII—LXXI*. Primele 10 poeme cuprind un elogiu al gîndirii idealiste a lui Confucius. Ultimele 10 îl omagiază pe John Adams, cel de-al 2-lea președinte al Statelor Unite, simbol al „conducătorului virtuos", al celui care a visat să întemeieze „o societate dreaptă".

Scanned with OKEN Scanner

1940 — *The Soul and Body of John Brown* ⟨*Sufletul și trupul lui John Brown*⟩, poemul lui Muriel Rukeyser, exprimă, cu un elan romantic specific, încrederea că sacrificiul eroului american prevestește o eră a libertății oamenilor din țara sa.

— Yvor Winters publică *Poems*, ale cărui versuri sînt scrise în stilul riguros clasic, auster, pe care poetul l-a respectat de-a lungul întregii sale cariere.

— În vol. *And in the Human Heart* ⟨*Și în inima omenească*⟩, al lui Conrad Aiken se disting ecouri clare ale imagismului și o aspirație statornică de a crea „muzica senină a cuvintelor". „[Conrad Aiken] ... s-a dedicat unei poezii pe care ar vrea s-o aducă, de fapt, cît mai aproape cu putință, de muzică. În acest scop, a cultivat repetiția mișcărilor muzicii simfonice, transcrierea limpede a emoției, căreia îi sacrifică rațiunea, substituind coerenței logice o coerență emoțională." (Fred B. Millett, *Contemporary American Authors*, 1940, p. 144)

— Elizabeth Madox Roberts publică *Song in the Meadow* ⟨*Cîntec pe pajiște*⟩, poeme lirice și legende în versuri care dezvăluie încă o dată contrastul dintre proza de factură regionalistă și poezia inspirată de subiecte general umane.

— John Ciardi (n. 1916), poet originar din Boston, absolvent al Universității din Michigan, publică *Homeward to America* ⟨*Spre casă, spre America*⟩, versuri în care viața cotidiană a Americii e înfățișată cu un ascuțit simț al dramaticului. „Provenind evident dintr-o familie de emigranți, Ciardi încearcă să descopere înțelesul pe care-l are America pentru generația lui. Fără îndoială, el îl cunoaște bine pe poetul englez Auden. Tehnica lui provine din aceea a lui Auden. Unele pasaje mai puțin izbutite își au originea în poezia lui MacLeish. Dar, ceea ce e mai important, el demonstrează că pentru tinerii poeți americani, ca și pentru cei englezi, tema dragostei, a prieteniei, a relațiilor de familie, nu poate fi despărțită de tema socială." (Eda Lou Walton, în „New York Times", 25 febr. 1940, p.5)

— Leonard Bacon (1887 — 1954) publică vol. de versuri *Sunderland Capture* ⟨*Captura din Sunderland*⟩, care produce senzație, relevînd o personalitate ce nu se întrezărise în poemele apărute destul de frecvent pînă atunci și cărora li se reproșase superficialitatea sentimentului.

— Poetul de culoare Robert Hayden (n. 1913) tipărește vol. *Heartshape in the Dust* ⟨*Forma inimii în praf*⟩, tragică imagine a vieții celor săraci din marile orașe americane.

— Randall Jarrell (1914—65), poet originar din Tennessee, publică *The Rage for the Lost Penny* ⟨*Mînia pentru bănuțul pierdut*⟩, descriind într-un limbaj de o simplitate ostentativă viața dramatică a metropolei, prozaica existență a oamenilor

— O viziune poetică asemănătoare e și aceea din *In What Hour* ⟨*La care ceas*⟩, de Kenneth Rexroth, unde descrierea obiectelor are o precizie care amintește de pictura „obiectivistă" americană din deceniile al 3-lea și al 4-lea.

Scanned with OKEN Scanner

1940 — *A Pocketful of Wry* ⟨*Un pumn plin de jucării stricate*⟩, de Phyllis McGinley e un vol. de versuri jucăușe, scrise cu vervă. — Un vol. asemănător, cu o notă ironică, poate, mai accentuată, este *The Face Is Familiar* ⟨*Figura mi-e cunoscută*⟩, de Ogden Nash. — Hemingway publică romanul *For Whom the Bell Tolls* (*Pentru cine bat clopotele*), celebrînd ideea solidarității umane, pusă la încercare de evenimentele tragice ale războiului civil din Spania. „Una dintre acele cărți fundamentale ale conștiinței umane din secolul nostru, care proclamă ideea că omul nu e singur, nu e *o insulă*, ci un *continent*, aspirînd la pace și la frumusețe." (Maxwell Geissmar, *Writers in Crisis*, 1942, p. 81); „Stilul însuși s-a limpezit, ca aerul în preajma primăverii regeneratoare, vestită de drama întunecată a unei ierni ce aduce moarte și tristețe." (William T. Moynihan, în „College English", dec. 1959, p. 131); „*Pentru cine bat clopotele* reprezintă o excepție în proza lui Hemingway. E de departe romanul cu acțiunea cea mai îndelung susținută, e foarte dens populat pentru un roman de Hemingway și demonstrează o mare agilitate în mînuirea spațiului și a decorurilor... E foarte verosimil ca repeziciunea cu care a fost scris să fi fost rezultatul profundei crize interioare a scriitorului din anii 1936—37, după perioada de secetă de aproape zece ani." (Earl Rovit, *Ernest Hemingway*, 1963, p. 76)

— Apare *World's End* ⟨*Sfîrșitul lumii*⟩, de Upton Sinclair, cel dintîi dintr-un amplu ciclu de romane al căror personaj central, Lanny Budd, participă la evenimentele cele mai importante ale istoriei americane din sec. 20. Acest prim vol. al ciclului acoperă perioada 1913—19 și se centrează, firește, în jurul împrejurărilor primului război mondial „Sinclair este un maestru al narațiunii. Asemenea scriitorilor victorieni, al căror obicei de a-și desena personajele cu o linie foarte acuzată și de a comenta îndelung faptele el l-a imitat întotdeauna, Sinclair știe cum să ne determine să urmărim, plini de curiozitate, ce se întîmplă în episodul următor". (Granville Hicks, în „New Republic", 24 iun. 1940, p. 863)

— Romanul *The Hamlet (Cătunul)*, de Faulkner, este primul vol. din ceea ce avea să devină „trilogia familiei Snopes". Episoadele acțiunii nu sînt foarte strîns legate între ele; comicul se asociază — în tradiția povestirii folclorice a frontierei — cu macabrul, oferind o imagine cuprinzătoare a unei categorii sociale în ascensiune, noua burghezie vulgară și agresivă. „Este evident că Faulkner îi detestă pe cei din familia Snopes și regretă că, datorită vitalității lor și, mai ales, datorită simțului lor de orientare economică, ei sînt biruitorii de astăzi și stăpînii de mîine. Cînd romancierul se apropie, totuși, de fiecare din aceste personaje în parte, îi prezintă ca pe niște oameni adevărați și nu ca pe niște imagini stereotipe. Ei sînt mai prejos decît vechile familii ale pionierilor, mai triviali, le lipsește simțul valorilor umane și al importanței solidarității între oameni." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 63)

— Albert Maltz publică *The Underground Stream* ⟨*Curentul subteran*⟩, roman care evocă lupta din 1936 a muncitorilor din

Scanned with OKEN Scanner

1940 Detroit pentru respectarea drepturilor și libertăților lor civile. „Domnul Maltz a avut curajul să nu facă apel la formule uzate și și-a întemeiat romanul pe un simț sigur al valorilor umane, al lucrurilor pentru care luptă oamenii și care le fac viața vrednică să fie trăită." (Harold Strauss, în „New York Times", 7 iul. 1940, p. 7)

— Romanul *You Can't Go Home Again* ⟨*Nu te mai poți întoarce acasă*⟩, de Thomas Wolfe continuă biografia eroului său, George Webber, din *Plasa și stînca* (1939). Cartea, construită din episoade aparent disparate, analizează experiențele personajului autobiografic în vremea crizei economice din 1929—33, sentimentul de solidaritate cu semenii săi care suferă; Webber își exprimă, totodată, opoziția față de nazism, față de stările de lucruri generate de dezvoltarea capitalismului, față de inegalitatea socială și proclamă idealul whitmanian al unei Americi democrate. „În romanul *Nu te mai poți întoarce acasă*, el își dă seama că nici viața de la țară, nici orașul nu-i pot aduce liniștea... și că nu poate fugi de realitate, ci trebuie să se îndrepte spre realitate, că realitatea artistică nu e aceea a unei orgolioase izolări romantice... ci o realitate împlîntată adînc în faptele morale și în responsabilitatea umană." (Louis D. Rubin, *Thomas Wolfe: The Weather of His Youth*, 1955, pp. 24—5)

— William Carlos Williams continuă, în *In the Money* ⟨*Cei cu bani*⟩, cronica, începută în 1937, a unei familii de emigranți venită în Statele Unite în sec. 19. Acțiunea romanului *Cei cu bani* e plasată în anii dramaticelor conflicte sociale de la sf. veacului trecut.

— Carson McCullers (1917—67), fostă studentă a Școlii de Muzică din New York, publică romanul *The Heart Is a Lonely Hunter* ⟨*Inima-i un vînător singuratic*⟩, amară parabolă a alienării individului în lumea Americii moderne, a imposibilității lui de a-și comunica sentimentele și ideile. „Imaginea singurătății, a morții, a spaimei și a violenței, așa cum o prezintă domnișoara McCullers, e cea mai întunecată imagine a Sudului din cîte am văzut pînă acum. Disperarea ei are o rezonanță unică: ea pare mai naturală și mai autentică decît aceea a lui Faulkner. Personajele sale, rătăcite în întuneric, trăiesc într-o lume mai izolată decît ar fi îndrăznit s-o viseze vreodată Sherwood Anderson. Și incidentele mortale, atitudinile stoice sînt relatate de ea pe un ton atît de neutru încît, prin comparație, proza concisă a lui Hemingway pare fierbinte." (Richard Wright, în „New Republic", 5 aug. 1940, p. 195)

— Apare *Sapphira and the Slave Girl* ⟨*Sapphira și sclava*⟩, roman de Willa Cather, poveste sentimentală a cărei acțiune e plasată în anii premergători războiului civil.

— Wallace Stegner publică romanul *On a Darkling Plain* ⟨*Pe o cîmpie întunecată*⟩, propunînd o soluție bucolică a problemelor complicate ale vieții moderne: personajul principal își găsește fericirea în liniștea netulburată a preriei. „Generația mai vîrstnică l-a privit pe om printr-un ochean întors, făcîndu-l să pară mai mic, mai neînsemnat decît e în realitate. În mod inevitabil,

Scanned with OKEN Scanner

personajele erau prea mărunte pentru a putea fi văzute; generația tînără se întoarce la unica unealtă posibilă, lentila care mărește și-l ridică din nou pe om deasupra pămîntului. Credincios acestei tradiții, Wallace Stegner a scris un studiu emoționant. Probabil fără voia sa, scriitorul este un romantic, plin de căldură, sentimental." (Milton G. Lehman, în „New Republic", 26 febr. 1940, p. 284).

— Conrad Richter (n. 1890) publică romanul *The Trees* ⟨*Copacii*⟩, primul dintr-o trilogie inspirată de istoria unei familii din Ohio; eroii cărții sînt viguroșii pionieri din sec. 18. „Richter folosește cu meșteșug rezultatul profundelor lui studii istorice și imaginea vieții pionierilor e extraordinar de concentrată, de amănunțită și de plină de viață." (Rosamond Lehmann, în „Spectator", 17 mai 1940, p. 694)

— David Cornel De Jong (n. 1905), scriitor de origine olandeză, publică *Light Sons and Dark* ⟨*Fii senini și întunecați*⟩, roman inspirat din viața fermierilor din regiunea Vestului mijlociu.

— Un subiect asemănător, tratat însă dintr-un unghi sentimentalist, constituie substanța narativă a romanului *Trees of Heaven* ⟨*Arborii cerului*⟩, de Jesse Stuart, membru al grupului regionalist din Kentucky.

— Stewart Edward White publică *Wild Geese Calling* ⟨*Chemarea gîștelor sălbatice*⟩, roman în care descrie într-un stil sobru viața celor dintîi fermieri americani în Alaska.

— Richard Wright (1908—60), scriitor de culoare din Chicago, publică romanul *Native Son* ⟨*Fiu al acestei țări*⟩, care povestește, în tradiție naturalistă, viața tragică a unui tînăr negru dintr-un cartier sărac al unui mare oraș: Chicago. „Domnul Wright a dezvăluit, cu o violență rar întîlnită, cele mai adînci înțelesuri ale relațiilor sociale și umane dintre albi și negri. Și violența lui nu izvorăște dintr-o dorință vindicativă de a șoca pe cineva, ci dintr-o preocupare pasionată pentru o problemă care ocupă, în mod evident, centrul propriei sale realități; el izbutește să-și convingă cititorii că această problemă face parte și din existența lor." (Margaret Marshall, în „Nation", 16 mart. 1940, p. 367)

— Glenway Wescott publică romanul *The Pilgrim Hawk* ⟨*Șoimul peregrin*⟩, poveste de dragoste, realizată cu mijloacele analizei psihologice, al cărei cadru e un cartier parizian, descris cu un evident simț al pitorescului. „Substanța dramatică a scenelor și a personajelor nu poate susține comentariul complicat pe care i l-a dedicat autorul... Tendința îngrijorătoare de prețiozitate în pasajele rezervate analizei nu e întotdeauna depășită de evoluția normală a personajelor și acțiunii și rezultatul e o proză afectată. Aceasta nu înseamnă că trebuie să minimalizăm frumusețea multor pagini ale cărții, adecvarea stilului, știința de a construi acțiunea, observațiile adesea scînteietoare ale autorului." (Milton Dauwen Zabel, în „Nation", 21 dec. 1940, p. 636)

— Walter Van Tilburg Clark (n. 1909) scrie *The Ox-Bow Incident* ⟨*Incidentul de la Ox-Bow*⟩, roman în care analizează motivarea psihologică a participanților la un linșaj în Nevada sf. sec. 19.

Scanned with OKEN Scanner

1940 — Romanul istoric *Oliver Wiswell*, al lui Kenneth Roberts, evocă anii războiului de independență din perspectiva americanilor conservatori.

— Granville Hicks, redactorul șef al revistei marxiste « *The Masses* », publică — împreună cu Richard M. Bennett (n. 1903) — romanul de anticipație *The First To Awaken* ⟨*Primul care se va trezi*⟩, al cărui erou, un pașnic locuitor din New Hampshire, anesteziat în 1940, se deșteaptă cu un secol mai tîrziu și află despre transformările revoluționare din Statele Unite.

— William Saroyan publică vol. de povestiri *My Name Is Aram (Mă cheamă Aram)*, centrate în jurul experiențelor de viață ale unor tineri emigranți armeni din California. „E o carte... bogată în contraste extrem de amuzante între idealul tinerilor armeni și realitatea mediului din California, scrisă cu amestecul naiv de romantism și de cinism realist care poate fi găsit în literatura arabă populară. În același timp, ea e foarte americană... Aș recomanda, desigur, această poveste despre niște adolescenți armeni, drept cel mai autentic volum american al anului." (Henry Seidel Canby, în „Saturday Review", 28 dec. 1940, p. 5)

— John O'Hara publică *Pal Joey* ⟨*Prietenul nostru, Joey*⟩, vol. de povestiri epistolare al căror erou, cîntăreț într-un bar de noapte, e un om pe care mediul interlop l-a transformat într-un individ lipsit de scrupule; dar O'Hara îl prezintă cu umor, iar comedia muzicală inspirată de cartea sa (pe un libret scris tot de O'Hara) și reprezentată tot în 1940 va avea un mare succes pe Broadway.

— *The Big Sea* ⟨*Marea adîncă*⟩ a lui Langston Hughes, e o amplă povestire autobiografică, înfățișînd imagini emoționante din viața negrilor săraci din micile așezări urbane ale Sudului, unde au de înfruntat prejudecățile rasiste și nedreptățile întregii alcătuiri sociale.

— Premiera dramei *Battle of Angels* ⟨*Lupta îngerilor*⟩, de Tennessee Williams. Piesa, revăzută mai tîrziu și reprezentată din nou, în 1957, sub titlul *Orpheus Descending (Orfeu în infern)*, va fi intitulată, într-un vol. apărut în 1958, și *The Fugitive Kind* ⟨*Din spița fugarilor*⟩. Una dintre cele dintîi opere care conturează concepția filosofică a dramaturgului, romantismul său violent proclamînd dreptul făpturii omenești de a-și cultiva simțămintele autentice, opuse convențiilor sociale.

— *Heavenly Express* ⟨*Expresul ceresc*⟩, piesa lui Albert Bein (n. 1902), e o feerie plină de amărăciune, ale cărei personaje, dezmoșteniți ai soartei, vagabondînd prin orașele Americii, se visează într-un tren ce-i duce spre rai. Dar trezirea din vis, în mijlocul neîndurătoarelor realități, e teribil de dureroasă.

— Premiera dramei *There Shall Be No Night* ⟨*Nu va mai fi noapte*⟩, de Robert Sherwood, inspirată de războiul din Europa, ale cărui motive reale nu sînt, de fapt, înțelese de dramaturg.

— Apar cele 20 de vol. ale culegerii *America's Lost Plays* ⟨*Piesele pierdute ale Americii*⟩, editată de regizorul și criticul dramatic Barrett H. Clark (1890—1953). Se publicau pentru prima dată opere dramatice care circulaseră pînă atunci numai în manuscris

Scanned with OKEN Scanner

1940 — R. P. Blackmur publică vol. *The Expense of Greatness* ⟨*Prețul măreției*⟩, care marchează, din nou, diferențele dintre concepția sa critică și aceea a celorlalți reprezentanți ai direcției Noii critici americane; pentru Blackmur, *„orice metodă rațională* se legitimează ca modalitate de analiză critică".

— Apare *New England: Indian Summer, 1865—1915* ⟨*Noua Anglie. Vara târzie, 1865—1915*⟩, de Van Wyck Brooks, continuînd istoria culturală a regiunii pe care criticul o consideră centrul iradierii tradițiilor literare ale Americii. Analiza lui, consecvent proiectată pe fundalul vieții sociale, urmărește operele cele mai semnificative ale unei perioade care se încheie cu Frost și O'Neill.

— Archibald MacLeish publică pamfletul *The Irresponsables* ⟨*Iresponsabilii*⟩, virulent atac împotriva acelor intelectuali care nu luau o poziție decisă pentru apărarea democrației împotriva pericolului fascist.

— *To the Finland Station* ⟨*Spre gara finlandeză*⟩, de Edmund Wilson, este o încercare de reconstituire a tradițiilor revoluționare europene din anii premergători mișcărilor de la 1848 pînă în ajunul asaltului Palatului de Iarnă de la Petrograd. Informația privind ultima perioadă se dovedește, însă, a fi insuficientă, cartea lui Wilson păcătuind uneori printr-o interpretare subiectivă a faptelor.

— Criticul literar și sociologul marxist Matthew Josephson (n. 1899) publică studiul *The President Makers* ⟨*Fabricanții de președinți*⟩, despre manevrele din culisele vieții politice americane la sf. sec. 19 și în primele decenii ale sec. 20.

— Istoricul Arthur Meier Schlesinger (1888—1965) publică manuscrisul intitulat *The Immigrant in American History* ⟨*Emigrantul în istoria americană*⟩, al sociologului Marcus Lee Hansen (1892—1938), demonstrație a rolului diverselor naționalități în configurarea unei culturi americane.

— În redactarea unui grup de 17 istorici și sociologi, apar cele 6 vol. ale lucrării *Dictionary of American History*.

— Apare primul număr al revistei trimestriale « *Common Ground* » ⟨« *Temeiuri comune* »⟩, care intenționa să demonstreze contribuția emigranților din diferite țări la clădirea unei culturi naționale a Statelor Unite. Redactorul revistei (care va apărea pînă în 1949) era Louis Adamic.

— La Universitatea din Illinois se publică revista « *Accent* » trimestrial eclectic de „literatură nouă". Colaborau: Katherine Anne Porter, Wallace Stevens, Kenneth Burke, R. P. Blackmur, Irwin Shaw, John Crowe Ransom și Thomas Mann (pe atunci, refugiat în Statele Unite). Revista apare pînă în 1960.

— În cartierul newyorkez Harlem, ia ființă compania dramatică « American Negro Theater » ⟨«Teatrul negrilor americani »⟩, al cărui program prevedea „crearea unor condiții prielnice culturalizării populației de culoare".

— Moare, într-un accident de automobil, Nathanel West (n. 1903). „Hollywoodul lui West e construit pe un pămînt al imoralității și al violenței. Un loc al plictisului, unde tot ceea ce e viu se

Scanned with OKEN Scanner

1940 transformă într-un tablou de o grotescă imobilitate, într-o viziune bruegheliană." (Alan Ross, *Prefață* la *The Complete Works of Nathanael West*, 1957, pp. XXI—II); „Cu toate că era la fel de îngrijorat ca toți contemporanii săi de relele Americii din anii crizei (o dată a și fost arestat pentru că participase la greva lucrătorilor de la un mare magazin newyorkez), el nu a vorbit despre aceste furtuni. Îl interesa mai ales falimentul moral care se ascundea în spatele acestor racile." (Roger H. Smith, în „Saturday Review", 11 mai 1957, p. 13); „Avea darul imaginației grotești, atît de mult admirat în anii '20, dar principalul motiv pentru care opera lui își păstrează popularitatea e faptul că știa să scrie. Scria de parcă și-ar fi sculptat în piatră fiecare cuvînt, lăsînd mult spațiu în jurul lui. Scria de parcă ar fi redactat telegrame pentru o țară îndepărtată, de parcă fiecare cuvînt l-ar fi costat atît de scump, încît nu-și putea îngădui să facă risipă, dar nici să nu se facă perfect înțeles... Dovada valorii acestor opere e că ele ocupă mai mult spațiu în memoria cititorilor decît pe pagina tipărită." (Malcolm Cowley, în „New York Times", 12 mai 1957, p. 5); „Lăsînd din mînă o carte a lui West, cititorul nu știe dacă i s-a înfățișat un coșmar investit cu datele realității sau cu o realitate transformată în coșmar. Dar, în orice caz, el rămîne cu convingerea că i s-a prezentat o viziune a lumii în care, de necrezut, trăiește și el." (Leslie Fiedler, *Love and Death in the American Novel*, 1960, p. 465); „Toate personajele sale suferă de aceeași maladie spirituală pe care, în cinstea celui ce și-a dedicat studiului ei întreaga lui viață, o putem numi «Maladia lui West». E o maladie a conștiinței, făcînd-o incapabilă să-și convertească aspirațiile în realități." (W. H. *Auden*, *The Dyer's Hand*, 1962, p. 241)

— **dec. 21** Moare Francis Scott Key Fitzgerald (n. 1896). „Gîndesc la tot ce-ai împlinit, / La tot ce-aveai de împlinit, pînă cînd moartea / Le-a risipit pe toate, și n-a rămas / Decît amara împlinire — a suferinței... / Nu, n-a fost nimeni pe-atunci, cînd erai tînăr, / Să poarte-un scut pe care / Să strălucească atît de tare Gorgona înspăimîntătoare." (John Peale Bishop, în „New Republic", 3 mart. 1941, p. 313); „S-ar spune că Scott și-a ales înadins vremea morții. Și-a început cariera cînd se încheia un război mondial și și-o încheie cînd începe un alt război mondial. Vorbea în numele unei generații rănite de șrapnele. A fost unul dintre cei mai de seamă istorici ai «timpului nimănui» dintre cele două războaie... Dar cinismul lui Scott are ceva frumos, poetic..." (Budd Schulberg, în „New Republic", 3 mart. 1941, p. 312); „Stilul lui ne aduce mereu aminte, mai ales în operele de tinerețe, de bucuria cu care Fitzgerald întîmpina nemărginita frumusețe a vieții; în același timp, el reflectă ideile sale despre lipsa de sens a ornamentului și despre pericolele care amenință frumusețea vieții." (Andrew Wanning, în „Partisan Review", sept. 1943, p. 547); „Fundamentul operei sale era autoanaliza, dar adevăratul rezultat este un comentariu elocvent al lumii. Un gen rar de scriitor, un microcosmos autentic înzestrat cu darul real al obiectivității. Combinația aceasta îi explică succe-

Scanned with OKEN Scanner

sul." (Mark Schorer, în „Yale Review", Autumn 1945, p. 187); „Marea împlinire a lui Fitzgerald e aceea de a fi exprimat într-un limbaj american atitudinea unui romantic, cel puțin în forma în care reacțiile sensibilității și emotivității romantice sînt disciplinate de conștiința binelui și a răului. Avea un fel de instinct care-l ajuta să descopere fața tragică a vieții." (Arthur Mizener, în „Sewanee Review", ian. 1946, p. 66); „Rădăcinile eroismului lui Fitzgerald pot fi găsite, așa cum se întîmplă adesea la personajele tragice, în puterea de-a iubi... Chiar și în cărțile de tinerețe, încă lipsite de maturitate, chiar și atunci cînd stilul lui e neîngrijit, se deslușește o undă de căldură și de tandrețe." (Lionel Trilling, *The Liberal Imagination*, 1950, p. 244); „Fitzgerald avea însușirile ușurinței și grației ateniene, pe cînd Hemingway era spartanul aspru și perseverent. Amîndoi sînt mari artiști, dar poate că alegerea finală trebuie să decidă între arta lui Fitzgerald de a înțelege mai profund viața omenească și stilul mai viguros, mai cizelat al lui Hemingway." (Andrew Turnbull, *Scott Fitzgerald*, 1962, p. 188); „Legenda vieții romantice, dezordonate a lui Fitzgerald răspunde nevoii americanului de a-și afla un erou asemenea lui Poe. Orice încercare de a cerceta opera lui Fitzgerald nu se poate salva de ispita de a vorbi despre legenda lui Fitzgerald. Totuși, opera lui pare a se bucura astăzi de o mare stimă, poate pentru că nu e atît de manieristă ca aceea a lui Hemingway, nici atît de contorsionată ca aceea a lui Faulkner, nici atît de stîngace cum sînt scrierile romancierilor noștri naturaliști." (Kenneth Eble, *F. Scott Fitzgerald*, 1963, p. 153); „Fitzgerald nu e, pur și simplu, cronicarul lumii bune din Epoca Jazzului, așa cum e etichetat adesea. El a relevat întotdeauna efectele nocive ale banului și implicațiile dureroase ale visului de parvenire socială... Contribuția lui îmbracă două aspecte: a distilat într-o proză frumoasă spiritul unei epoci și a creat premisele unei critici pătrunzătoare a bazelor sociale ale acestei epoci." (William Goldhurst, *F. Scott Fitzgerald and His Contemporaries*, 1963, p. 228) — Premiile Pulitzer: Mark Van Doren, *Collected Poems* (poezie), John Steinbeck, *Fructele mîniei* (roman), William Saroyan, *Clipe de viață* (dramaturgie) — distincție refuzată de scriitor.

1941 În vol. *The Broken Span* ⟨*Podul rupt*⟩, William Carlos Williams se îndepărtează de concepția „obiectivistă", caracteristică poemelor lui de pînă atunci, și abordează tonul unei confesiuni lirice încărcate de nostalgia trecerii ireversibile a timpului.

— Apare vol. *Collected Sonnets*, de Edna St. Vincent Millay, ilustrînd talentul cizelării răbdătoare a versului, pentru care poetei i s-a spus „bijutieră a cuvintelor englezești".

— Marianne Moore publică *What Are Years?* ⟨*Ce sînt anii?*⟩, în care își dezvăluie din nou capacitatea compunerii unei poezii clare ce-și propune să dea „un răspuns convingător paradoxurilor vieții". Versurile ei reflectă, într-o oarecare măsură, influența obiectivismului, dar viziunea ei poetică se întemeiază deopotrivă pe concepția „intuiției lirice", nume sub care ea înțelege meditația filosofică în fața lumii realului.

Scanned with OKEN Scanner

1941 — Apare *Be Angry at the Sun* ⟨*Revarsă-ți mînia pe soare*⟩, de Robinson Jeffers, vehementă diatribă poetică împotriva modului american de viață.

— Vol. *Poems, 1930—1940*, al lui Horace Gregory, conturează personalitatea unui poet îndurerat de suferințele oamenilor umili într-un secol „vrăjmaș și distrugător". „Gregory nu e cîtuși de puțin un scriitor căruia să nu-i pese de cele ce se întîmplă pe lume. El e înzestrat cu un simț puternic al contemporaneității, atît în înțeles istoric, cît și în ceea ce privește limbajul folosit de oamenii acestei epoci." (Stanley J. Kunitz, în „Poetry", iun. 1941, p. 155).

— William Rose Benét publică *The Dust Which Is God* ⟨*Pulberea care e Dumnezeu*⟩, roman autobiografic în versuri, de factură romantică.

— Mark Van Doren publică poemul narativ *The Mayfield Deer* ⟨*Căprioara din Mayfield*⟩, versificare în metrică renascentistă a unei legende din vremea colonizării regiunilor de Vest ale Americii.

— Apare *The Listening Landscape* ⟨*Peisajul care ascultă*⟩, de Marya Zaturenska, versuri în care se simt ecourile expresionismului; viziunea orașului bîntuit de spaime o amintește pe aceea a poeziei germane de la începutul secolului.

— Vol. de debut al lui Theodore Roethke, *Open House* ⟨*Casă deschisă*⟩, trece aproape neobservat de critici. Influența lui Auden, structura tradiționalistă a versurilor nu a sugerat decît unui număr mic de cititori adevăratele însușiri ale poetului. „Mulți s-au simțit nedreptățiți și umiliți de viață: unii au căutat să uite cît mai repede o asemenea experiență, alții — narcisiști — i-au sorbit din ochi detaliile nesemnificative. Dar se întîmplă foarte rar ca vreunul dintre ei să-și amintească o experiență atît de dramatică și s-o transforme într-un lucru frumos, așa cum face domnul Roethke." (W.H. Auden, în „Saturday Review", 5 apr. 1941, p. 31)

— Un alt debut tîrziu e acela al lui Louis Zukofski (n. 1904), cu *Fifty-Five Poems* ⟨*Cincizeci și cinci de poeme*⟩, în care se observă influența lui Pound (fraza e concentrată, din dorința de a spune numai esențialul, ceea ce duce la o exprimare adesea criptică) și aceea a lui Williams, în pasajele în care limba își păstrează un caracter oral.

— Selden Rodman publică poemul epic *The Airmen* ⟨*Zburătorii*⟩, glorificîndu-i pe cei care „au învins văzduhul", de la Icar pînă la aviatorii sec. 20. Structura versurilor, ritmurile sincopate, imagistica plină de fantezie nu pot înlătura impresia de lungime, datorată lipsei de abilitate narativă.

— *Poems on Several Occasions* ⟨*Poeme scrise cu diferite prilejuri*⟩, de Josephine Miles sînt mărturii ale unei capacități reale de a exprima concis datele unei observații îndelungate, atente, a lumii imediate.

— Tradițiile foclorului indian și ale baladelor pionierilor constituie substanța vol. *Collected Poems*, al lui Lew Sarett.

Scanned with OKEN Scanner

1941 — Se publică, postum, romanul neterminat *The Last Tycoon* ⟨*Cel din urmă nabab*⟩, de F. Scott Fitzgerald. Cartea urma să înfățișeze nemiloasele ciocniri din lumea oamenilor de afaceri care puseseră stăpînire pe Hollywood. „În cartea aceasta fragmentară, Fitzgerald și-a realizat dorința de a scrie o tragedie modernă într-o măsură mai mare decît i-ar fi îngăduit forma tradițională. Personajul principal de aici ne stîrnește respectul și admirația așa cum nu o mai face nici un alt personaj al lui Fitzgerald. « Nababul » e un erou tipic al societății americane: inividul care se ridică prin propriile puteri și e osîndit să se prăbușească în clipa în care dobîndește succesul." (Henry Dan Piper, *F. Scctt Fitzgerald*, 1965, p. 295)

— Inspirat tot din viața Hollywoodului, scoțîndu-i la iveală falsitatea strălucirii, romanul *What Makes Sammy Run?* ⟨*Ce-l face pe Sammy să fugă?*⟩, al lui Budd Schulberg (n. 1914), abordează un ton satiric lipsit, însă, de profunzime.

— Romanul *Between Two Worlds* ⟨*Între două lumi*⟩, al lui Upton Sinclair, e cel de-al 2-lea din ciclul al cărui erou, Lanny Budd, trăiește experiența vieții politice a Europei occidentale și a Americii, de-a lungul primei jumătăți a sec. 20. Aici, eroul lui Sinclair e martorul evenimentelor din perioada dintre încheierea Tratatului de pace de la Versailles și declanșarea crizei din 1929, la Bursa din New York.

— Ellen Glasgow publică *In This Our Life* ⟨*În această viață a noastră*⟩, cronică a decăderii unei familii aparținînd vechii aristocrații din Virginia, care nu poate rezista noilor relații sociale stabilite de capitalism.

— În *H. M. Pulham, Esquire*, J. P. Marquand reconstituie viața unui mărunt funcționar newyorkez care, descoperind cît de lipsită de bucurii i-a fost existența, își dă seama că „idealurile deprinse în copilărie, în mediul conservator al burgheziei din Boston, nu i-ar fi îngăduit, în nici un caz, să ducă un alt soi de viață".

— Vladimir Nabokov — care, în 1940, emigrase din Anglia în Statele Unite — publică romanul *The Real Life of Sebastian Knight* ⟨*Adevărata viață a lui Sebastian Knight*⟩, al cărui personaj, secretarul unui celebru scriitor britanic, descoperă drama ascunsă sub aparența vieții strălucitoare a prietenului său. „Amestec de suav și de brutalitate, stilul romanului aduce o undă proaspătă în literatura noastră. N-aș putea să-l compar cu Joseph Conrad, care a scris și el într-o limbă învățată tîrziu, pentru că farmecul lui Nabokov e tocmai fraza frustă, interesantă prin *ceea ce* spune, o frază concentrată, cu idei fundamentale." (Kay Boyle, în „New Republic", 26 ian. 1942, p. 124)

— *They Went On Together* ⟨*Au mers mai departe împreună*⟩, romanul lui Robert Nathan, e o evocare plină de sensibilitate a vieții evacuaților din țările europene lovite de război.

— Într-un stil aparținînd tradiției realismului american de la începutul sec., Booth Tarkington scrie *The Heritage of Hatcher Ide* ⟨*Moștenirea lui Hatcher Ide*⟩, roman care descrie atmosfera din anii crizei economice într-un oraș din Vestul mijlociu, ce nutrise pînă atunci, iluzia invulnerabilității relațiilor patriarhale.

Scanned with OKEN Scanner

1941 — Evelyn Scott publică *Shadow of the Hawk* ⟨*Umbra șoimului*⟩, roman psihologic al cărui personaj central e tulburat de conștiința că tatăl lui, acuzat de crimă, fusese executat fără a fi fost vinovat.

— Apare *Genesee River* ⟨*Rîul Genesee*⟩, de Carl Carmer, roman istoric despre pionierii stabiliți, în sec. 18, în nordul statului New York.

— Howard Fast (n. 1914) publică *The Last Frontier* ⟨*Ultima frontieră*⟩, în care, reînviind stilul narațiunii romantice din sec. trecut, povestește un episod al luptei pentru libertate a indienilor împotriva armatei americane, în 1878. „Domnul Fast scrie cu respirația întretăiată și uneori are el lacrimi în ochi, în loc să-i facă pe cititori să lăcrimeze. Uneori, cuvintele lui sînt mai puțin ecourile unei întîmplări, decît ale literaturii lui Hemingway... Uneori își procură personajele de la aceleași agenții literare folosite și de alți autori de romane istorice." (Malcolm Cowley, în „New Republic", 17 aug. 1942, p. 203)

— Apare vol. de povestiri *Fables* ⟨*Fabule*⟩, de Saroyan, descriind nostalgica despărțire de adolescență a unui grup de tineri din California. „Cineva va trebui să analizezeze stilul său foarte personal, căci, dacă unii îl pot defini ca pe un urmaș al lui Hemingway, se cuvine să precizeze ce anume a adăugat și ce a lăsat deoparte din tradiția celui care a scris *Bărbați fără femei*. Arta lui e, desigur, o artă a eliminărilor, o artă care știe să taie franjurile fără să sfîșie pînza. Devine o artă a tăcerilor, cînd tăcerile spun mai mult decît cuvintele." (Bonamy Dobrée, în „Spectator", 28 mart. 1941, p. 354)

— Jesse Stuart publică *Men of the Mountain* ⟨*Oameni din munți*⟩, povestiri inspirate din viața satelor risipite prin munții împăduriți din Kentucky.

— Povestirile din vol. *A Curtain of Green* ⟨*O perdea de verdeață*⟩, de Eudora Welty (n. 1909), înfățișează atmosfera apăsătoare a existenței din regiunea deltei lui Mississippi, unde oamenii se simt izolați de tot restul lumii. „Povestirea perfectă sau aproape perfectă poate fi găsită, spunea Katherine Anne Porter (care a aspirat toată viața să realizezeze o povestire perfectă), în *O perdea de verdeață* de Eudora Welty." (Alfred Kazin, *Bright Book of Life*, 1973, pp. 166—7)

— Sub titlul *A Crusader in Crincline* ⟨*Un cruciat în crinolină*⟩, ziaristul Forrest Wilson (1883—1942), din Ohio, publică o entuziastă biografie a lui Harriet Beecher-Stowe, demonstrînd rolul pe care literatura scrisă de ea l-a avut în promovarea ideilor generoase, antisclavagiste, la mijlocul sec. trecut.

— O'Neill scrie piesa autobiografică *Long Day's Journey into Night (Lungul drum al zilei către noapte)*, în care influențele expresioniste ating o intensitate dureroasă: atmosfera morbidă a vieții de familie este reconstituită cu un fel de crispare tragică. Drama va fi reprezentată și publicată postum, în 1956.

— Premiera dramei *Watch on the Rhine* ⟨*De veghe pe Rin*⟩, de Lillian Hellman, înfățișînd creșterea conștiinței popoarelor care luptau împotriva nazismului.

Scanned with OKEN Scanner

1941 — Într-un singur an, Saroyan scrie 4 piese: dramele *The Beautiful People* ⟨*Oamenii frumoși*⟩, a cărei acțiune reia tema și cadrul dramatic din *Clipe de viață*; *Sweeney in the Trees* ⟨*Sweeney în copaci*⟩; *Across the Board on Tomorrow Morning* ⟨*Dincolo de ușă, mîine dimineață*⟩, amîndouă inspirate din viața oamenilor de la periferia societății; *Love's Old Sweet Song* ⟨*Vechiul și dulcele cîntec de dragoste*⟩, comedie de situații. Primele au fost publicate în vol. *Three Plays* ⟨*Trei piese*⟩. De valoare inegală, ele poartă, fără îndoială, semnul grabei cu care au fost compuse. „Aș fi vrut să se fi acordat mai multă atenție vioiciunii replicilor sale și chiar sentimentalismului său. Personajele lui Saroyan își păstrează identitatea într-o lume monotonă, pragmatică, pe care dramaturgul se distrează s-o întoarcă pe dos. El știe cum să deruteze lumea meschină, filistină, în piese cum ar fi *Inima mea este pe înălțimi*, *Clipe de viață*, *Oamenii frumoși*. O inteligență strengărească se joacă punîndu-și masca naivității și a sentimentalismului... Afirmînd crezul frăției între oameni, personajele sale îi doboară pe cei atotputernici." (John Gassner, *Theatre at the Crossroads*, 1960, p. 150)

— Premiera dramei istorice în versuri *Shenandoah*, de Delmore Schwartz.

— Dreiser publică eseul *America Is Worth Saving* ⟨*America merită să fie salvată*⟩, patetică declarație de credință a unui intelectual care crede în ideile socialismului.

— Jim Crowe Ransom publică vol. de eseuri *The New Criticism* ⟨*Noua critică*⟩, în care fundamentează teoria „primatului operei", al „analizei textului", al „explorării ironiei, paradoxului și tensiunii", opuse „criteriilor biografice, istorice, psihologice", considerate relativ lipsite de importanță. „El a început prin a despuia naturalismul și pozitivismul și a terminat afirmînd că analiza « proprietăților structurale » ale poemului este principala îndatorire a criticii... Ceea ce se poate vedea în opera unor critici ca Ransom și Tate, Blackmur și Yvor Winters este utilizarea formei ca o misterioasă valoare supremă, a formei ca piatră de încercare, un fel de apoteoză în vid." (Alfred Kazin, *On Native Grounds*, 1942, pp. 429, 431); „Ransom și grupul său au fundamentat o metodă științifică de analiză a operei literare care înlătură dilentantismul și impresionismul." (Thornton H. Parsons, în „Modern Language Quarterly", dec. 1965, p. 584)

— Apare vol. *Reason in Madness* ⟨*Raționalul în nebunie*⟩, de Allen Tate, în care se pledează, de asemenea, pentru doctrina Noii critici, împotriva a ceea ce se numește „forma platonică în literatură", unde nu se realizează „fuziunea necesară, evidentă la marii poeți ce percep abstracția și gîndesc senzația".

— Kenneth Burke publică *The Philosophy of Literary Form — Studies in Symbolic Action* ⟨*Filosofia formei literare, studii asupra acțiunii simbolice*⟩, în care definește arta ca pe un produs al acțiunii visului și rațiunii, capabilă să releve sensul lumii tangibile; elementele definitorii ale artei sînt „simbolul, retorica, gramatica motivelor", iar criticul trebuie să reconcilieze într-un sistem diversele procedee analitice pentru a le aplica adecvat la

Scanned with OKEN Scanner

temele pe care le cercetează. „Dacă are o reținere, cred că aceasta provine dintr-un dezgust organic față de problemele poeziei, văzute ca probleme filosofice. Mi se pare că pentru el poezia e un lucru strălucitor și primejdios, filosofia, ceva laborios și arid, și că nu poți vorbi despre una în termenii celeilalte, fără să comiți o greșeală de gust... E perspicace și de o originalitate scînteietoare și nu m-aș aventura să polemizez cu nici o afirmație a lui, dar aș observa că proporțiile și perspectiva generală a sistemului său nu sînt convingătoare." (John Crowe Ransom, în „Kenyon Review", Spring 1942, pp. 219, 237)

— F. O. Matthiessen publică *American Renaissance: Art and Expression in the Age of Emerson and Whitman* ⟨*Renașterea americană. Arta și expresia în epoca lui Emerson și a lui Whitman*⟩, relevînd valorile estetice și conștiința socială a celor mai de seamă scriitori americani din a 2-a jumătate a sec. trecut, „giganți renascentiști în ceea ce privește concepțiile lor asupra literaturii, pasiunea cunoașterii, solidaritatea umană". Ei sînt „viguroși exponenți ai idealurilor democratice". „Într-o epocă de criză, un popor se întoarce, în chip firesc, spre istorici, spre critici, pentru a-și redobîndi încrederea în destinul său. Domnul Mattheissen... știe bine și a meditat profund și îndelung asupra istoriei literare americane și a antecedentelor ei în cultura europeană. Și-a consolidat o tehnică proprie a criticii literare, studiind sub îndrumarea celor mai de seamă maeștri contemporani... Rezultatul, *Renașterea americană*, este, probabil, opera cea mai profundă de critică literară întemeiată pe principii istorice, scrisă în America modernă." (Robert E. Spiller, în „Saturday Review", 14 iun. 1941, p. 6); *„Renașterea americană*, publicată în 1941, poate fi recunoscută ca o piatră de hotar în interpretarea literaturii noastre, comparabilă în importanță cu lucrarea lui Vernon L. Parrington, *Curente principale în gîndirea americană* din 1927—30." (Henry Nash Smith, *F. O. Matthiessen*, 1950, p. 55); „Nici o altă operă nu s-a dovedit a avea o asemenea influență asupra interpretărilor literaturii clasice americane; ea combină un punct de vedere ferm istoric cu o sensibilă apreciere estetică." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 258)

— Edmund Wilson publică vol. de eseuri *The Wound and the Bow* ⟨*Rana și arcul*⟩, al cărui titlu sugerează acțiunea tragediei *Filoctet*, de Sofocle: eroul grec e alungat de tovarășii săi pentru că mirosul greu al rănii lui infectate devenise de nesuportat, dar se dovedește că lupta nu poate fi cîștigată fără arcul său fermecat. Episodul capătă o valoare alegorică, Wilson observînd discrepanța dintre atitudinea politică a unor scriitori și valoarea socială a operei lui, ilustrînd-o cu analize ale scrierilor lui Dickens, Joyce, Edith Wharton, Hemingway.

— Eseurile lui Edmund Wilson din *The Boys in the Back Room* ⟨*Băieții din camera din spate*⟩ relevă talentul cîtorva tineri scriitori din California, insuficient discutați de critică, și condamnă pe cei care, renunțînd la idealurile lor, au făcut concesii comercialismului hollywoodian.

Scanned with OKEN Scanner

1941 — Archibald MacLeish publică pamfletul *The American Cause* ⟨*Cauza Americii*⟩, lansînd un apel către scriitorii Statelor Unite de a milita lucid pentru idealurile democrației și ale egalității între oameni.

— Michael Gold publică *The Hollow Men* ⟨*Oameni găunoși*⟩, eseuri polemizînd cu concepțiile literare estetizante și relevînd necesitatea unei atitudini civice angajate a scriitorilor.

— Se publică, postum, *Where Angels Dared to Tread* ⟨*Acolo unde îngerii cutezau să calce*⟩, de V.F. Calverton, o istorie a socialismului utopic american, scrisă din unghiul concepției marxiste.

— Logan Pearsall Smith (1865—1945), eseist american stabilit în Anglia din 1888, scrie *Milton and His Modern Critics* ⟨*Milton și criticii săi moderni*⟩, în care îi atacă pe T. S. Eliot și pe Ezra Pound, în numele „respectului față de formele constituite ale unei culturi".

— Apare ampla culegere de folclor *Our Singing Country* ⟨*Țara noastră care cîntă*⟩, de John și Alan Lomax.

— Frederic Dannay (n. 1905) și Manfred Lee (n. 1905) editează, sub pseudonimul comun « Ellery Queen », publicația « *Ellery Queen's Mystery Magazine* » ⟨« *Revista de povestiri polițiste a lui Ellery Queen* »⟩, care apare și astăzi.

— **mart. 8** Moare Sherwood Anderson (n. 1876). „În toate cărțile lui Anderson există o imagine a vieții, văzută ca o casă cu multe uși, cu făpturi umane care bat la ușă, se furișează înăuntru și sînt oprite de alte uși, mereu altele, ca într-un vis. Pentru el, viața era un vis; și el și personajele lui rătăceau de-a lungul coridoarelor. Cine era stăpînul acestei Case a Vieții? Cum se putea ieși de aici? Nimeni din cărțile lui Anderson nu știa să răspundă; dintre toți, Anderson știa cel mai puțin." (Alfred Kazin, *On Native Grounds*, 1942, p. 211); „Citită ca un ghid moral al vieții, opera lui e nesatisfăcătoare: pur și simplu, ea nu ne spune destul. Dar există și un alt mod, mai fertil, de a-i citi opera: ca pe o expresie a unui martor sensibil la experiența națională și ca pe o împlinire a unui scriitor care a creat niște povestiri unice în literatura americană prin puritatea lirică a sentimentului. Privită în felul acesta, opera lui devine o parte durabilă a structurii literare americane... Steinbeck și Saroyan pot accentua sentimentalismul lui ocazional, Hemingway poate scrie într-un stil mai riguros, dar nici un scriitor american nu e în stare să sugereze acel sentiment liric și nostalgic care ne amintește de un alt poet, mai mare, al tandreții: Turgheniev." (Irving Howe, *Sherwood Anderson*, 1951, pp. 249, 255); „Exactitatea purității sau puritatea exactității: spuneți-i cum vă place." (William Faulkner, în „Atlantic Monthly", iun. 1953, p. 28); „Viziunea Vestului mijlociu își trăgea puterea din umilință și din dragoste. Era, de asemenea, un fel de lirism de care Anderson nu se rușina; mai tîrziu, lirismul acesta avea să fie transmis prin simpatie și altor opere ale sale, era — la origine — croit din trunchiul tare al literaturii realiste." (Bernard Duffey, *The Chicago Renaissance in American Letters*, 1954, p. 205); „Ceea ce a făcut Anderson pentru scriitorii mai tineri a fost să deschidă noi perspective,

Scanned with OKEN Scanner

descoperind adîncimile și respirația largă a Americii cotidiene. S-ar fi putut mîndri, împreună cu Whitman, că i-a condus pe toți pe vîrful unui deal de unde le-a arătat peisajul continentelor și un drum public obișnuit." (Malcolm Cowley, în „New Republic", 15 febr. 1960, p. 16)

— Premiile Pulitzer: Leonard Bacon, *Captura din Sunderland* (poezie); Robert Sherwood, *Nu va mai fi noapte*, (dramaturgie); premiul pentru roman nu s-a acordat.

1942 Wallace Stevens publică vol. *Parts of the World* ⟨*Părți ale lumii*⟩ și *Notes Toward a Supreme Fiction* ⟨*Note anticipînd suprema ficțiune*⟩, care-i stabilesc, definitiv, prestigiul literar. Proclamînd obligația poetului de a respinge prejudecățile confortabile, versurile din cele 2 cărți îndeamnă la investigarea lumii în scopul descoperirii adevărurilor esențiale, arta fiind mijlocul suprem de discernere a realității. „Ideile lui au rămas neschimbate de-a lungul a mai bine de un sfert de secol; ele au fost întotdeauna foarte clar exprimate, astfel încît nu există posibilitatea să ne îndoim de sinceritatea lor; de la început, el a fost un mare poet, așa că ori de cîte ori examinăm efectul acestor idei asupra operei lui, examinăm un fapt de mare importanță literară." (Yvor Winters, *The Anatomy of Nonsense*, 1943, p. 119)

— Robert Frost publică vol. de poeme *A Witness Tree* ⟨*Copacul martor*⟩, atestînd momentul de înțelepciune deplină și de seninătate al bătrîneții care, privind lumea, cunoscută din anii adolescenței, îi interpretează mesajul ca pe un îndemn la cunoaștere directă, pentru că Natura nu se dezvăluie decît dacă omul încearcă, necontenit, s-o descopere.

— Langston Hughes publică vol. *Shakespeare in Harlem*, versuri în care se sprijină pe sugestiile ritmice ale folclorului negrilor.

— Apare vol. de versuri *Blood for a Stranger* ⟨*Sînge pentru un străin*⟩, de Randall Jarell, în care poetul aspiră să surprindă scene ale existenței cotidiene, peisaje întunecate ale războiului, desprinzînd concluzia că „viața e un lucru pentru care merită să lupți", în pofida „imenselor suferințe" ce-i sînt date omului. „E o mare promisiune, are simțul formei, puterea de-a emoționa, sensibilitate muzicală și, spre deosebire de mulți tineri contemporani, nu e plicticos." (Mary M. Column, în „New York Times", 1 nov. 1942, p. 8)

— Mark Van Doren publică *Our Lady Peace* ⟨*Doamna noastră, Pacea*⟩, poeme ce dau glas speranței într-o lume fără război. Versurile sînt scrise în obișnuitul stil al poetului, amintind de ritmurile Renașterii engleze.

— Nădejdea într-o lume a păcii și a înțelegerii între oameni, exprimată pe tonul calm al unei poezii pastorale, se deslușește și în *There Will Be Bread and Love* ⟨*Vom avea pîine și dragoste*⟩, de Robert P. T. Coffin.

— *A Dry Season* ⟨*Anotimp secetos*⟩, poemele lui Malcolm Cowley, evocă destinele dureroase ale intelectualilor din „generația pierdută", de după primul război mondial.

Scanned with OKEN Scanner

1942 — Karl Shapiro publică *Person, Place and Thing* ⟨*Persoană, loc și obiect*⟩ și *The Place of Love* ⟨*Locul dragostei*⟩, dramatice confesiuni ale unui poet care crescuse în perioada crizei economice și se maturiza în anii războiului. „Amărăciunea e, poate, mai concentrată în poemele lui Kenneth Fearing; detașarea nobilă a lui Spender... sau disperata umilință a lui James Agee nu-și află egal. Dar, afirmările și negațiile unei generații sînt proiectate de Shapiro, pentru prima dată... într-un limbaj caracteristic... Asemenea lui Hart Crane, Shapiro vede viața ca pe o acută necesitate. Dar, spre deosebire de Crane, el o vede reflectată în oglinda unei conștiințe sociale dezvoltate." (Selden Rodman, în „New Republic", 21 dec. 1942, p. 834)

— William Everson publică *The Masculine Dead* ⟨*Bărbații morți*⟩, elegii scrise pe un ton de o tristețe copleșitoare, într-un limbaj simplu, cel al dialogului cotidian al americanului obișnuit.

— J.V. Cunningham (n. 1911) publică *The Helsman* ⟨*Cîrmaciul*⟩, versuri influențate de laconismul clasicist al lui Yvor Winters.

— John Berryman (1914—72) debutează cu vol. *Poems*, în care influența lui Yeats este evidentă.

— În *Brownstone Eclogues* ⟨*Eglogele de la Brownstone*⟩, Conrad Aiken încearcă să realizeze, ca și în vol. anterioare, sugestia muzicii prin intermediul ritmurilor și disonanțelor versificației.

— Robert Penn Warren publică vol. *Eleven Poems on the Same Theme* ⟨*Unsprezece poeme pe aceeași temă*⟩, concepute ca variații ale temei dragostei, văzută ca supremă întrupare a frumuseții morale, în timp ce dezamăgirea e înțeleasă ca o condiție a cunoașterii.

— Kenneth Patchen publică *The Teeth of the Lion* ⟨*Dinții leului*⟩, poeme de factură expresionistă, tulburate de obsesia imaginilor urîțeniei și ale beznei, ale peisajelor sterpe și ale scenelor unei vieți lipsite de bucurii.

— Romanul *Dragon's Teeth* ⟨*Colții balaurului*⟩, al lui Upton Sinclair, continuă biografia lui Lanny Budd, personajul central al ciclului inaugurat cu *Sfîrșitul lumii* (1940); acțiunea romanului își poartă eroul prin anii crizei economice din 1929—33, prilej de a nota faptele tragice ale vieții sociale americane din acea perioadă.

— John Steinbeck publică romanul *The Moon Is Down (Nopți fără lună)*, una dintre primele cărți ale literaturii universale inspirate din lupta de rezistență antifascistă a popoarelor Europei.

— *Happy Land* ⟨*Țară fericită*⟩, de MacKinlay Kantor, este un roman care povestește un episod din război, relevînd suferințele îndurate de populația din spatele frontului.

— William Lindsay White (n. 1900) scrie *They Were Expendable* ⟨*Puteau fi sacrificați*⟩, roman despre luptele unor marinari americani pe frontul din Pacific.

— Clyde Brion Davis publică *Follow the Leader* ⟨*Urmați-l pe șef*⟩, dezvăluind, pe un ton violent satiric, mentalitatea unor soldați americani, care vedeau în război doar un prilej de afaceri rentabile.

Scanned with OKEN Scanner

1942 — *The Gates of Aulis* ⟨*Porțile Aulidei*⟩, de Gladys Schmitt (n. 1909) e o pledoarie a unei scriitoare de origine germană care, prin intermediul personajelor sale, o familie de oameni muncitori și generoși, declară că toți conaționalii ei din America rămîn credincioși patriei lor adoptive.

— Ziaristul newyorkez Abbot Joseph Liebling (1904—63) publică *The Telephone Booth Indian* ⟨*Indianul din cabina telefonică*⟩, roman ce reia tema „metropolei care ucide".

— Degradarea vieții americane de familie în vremea crizei economice constituie subiectul romanului *My Uncle Dudley* ⟨*Unchiul meu Dudley*⟩, de Wright Morris (n. 1910), romancier din Pennsylvania.

— Nelson Algren publică romanul *Never Come Morning* ⟨*Să nu vii niciodată dimineața*⟩, descriere de un realism întunecat a cartierelor sărace din Chicago. „E un roman despre lumea deprimată, scris de un om deprimat, un roman convingător prin unitatea desăvîrșită de acțiune, de ton și de formă... Realismul lui Algren e dozat astfel încît să evite clișeele naturaliste, copierea literală a suprafeței. Știe să selecteze, să folosească detaliile fără să se lase sufocat de ele." (Philip Rahv, în „Nation", 18 apr. 1942, pp. 466—7); „În ciuda poveștii violente pe care o spune — și o spune foarte convingător — el nu este un romancier prin vocație. Este un poet al cartierelor triste din Chicago și ar putea foarte bine să fie urmașul lui Sandburg." (Malcolm Cowley, în „New Republic", 4 mai 1942, p. 614)

— Apare *The Robber Bridegroom* ⟨*Mirele tîlhar*⟩, de Eudora Welty, amestec de poveste și de descriere realistă, scrisă în formă de baladă, a cărei acțiune e plasată în ținuturile de pe valea inferioară a lui Mississippi, personajele idilei fiind un bandit și fiica unui plantator bogat.

— Conrad Richter publică romanul *Tacey Cromwell*, în care încearcă să demitizeze imaginea romantică a Vestului îndepărtat, oferită de filmele Hollywoodului, opunîndu-i realitatea brutală, lipsită de poezie a Arizonei de la începutul sec.

— *The Last Time I Saw Paris* ⟨*Ultima dată cînd am văzut Parisul*⟩, de Elliot Paul, este un tablou, conținînd multe elemente reale, al vieții expatriaților americani în Franța.

— mai 9 În revista « *The Saturday Evening Post* » din Philadelphia, William Faulkner publică povestirea *The Bear (Ursul)*.

— Povestirea *Ursul* e inclusă de Faulkner, împreună cu alte 6 narațiuni care înfățișează episoade ale istoriei familiei McCaslin, în vol. *Go Down, Moses* ⟨*Pogoară, Moise*⟩. Este, de fapt, istoria vieții violente, complicate, a Sudului, a conștiinței umane care se desprinde, cu dureroase eforturi, de prejudecăți și de ritualurile simbolice ale trecutului. Titlul culegerii, împrumutat dintr-un cîntec al negrilor, sugerează speranța foștilor sclavi că va veni ziua cînd vor dobîndi deplina libertate; o speranță care tulbură adîncurile conștiinței negrilor de pe plantațiile Sudului.

— Vol. de povestiri *Little People* ⟨*Oameni umili*⟩, de Albert Halper, înfățișează, într-un stil cu puternice inflexiuni naturaliste, viața muncitorilor din industria confecțiilor de la Chicago.

Scanned with OKEN Scanner

1942 — Schițele din *The Company She Keeps* ⟨*Prietenii ei*⟩, de Mary McCarthy sînt, în cea mai mare parte, autobiografice; în același timp, însă, sînt prezentate elemente ale atmosferei cercurilor artistice și ziaristice din cîteva orașe americane, dezorientarea unor membri ai grupărilor de avangardă în anii care au precedat cel de-al doilea război mondial. „O carte care nu se citește cu plăcere, care nu e foarte bine construită, dar are neobișnuita calitate de a fi fost trăită." (Malcolm Cowely, în „New Republic", 25 mai 1942, p. 737)

— Premiera dramei *The Eve of St. Mark* ⟨*Ajunul sfîntului Mark*⟩, de Maxwell Anderson, al cărei erou, un tînăr fermier american, bun și naiv, moare în război.

— Selden Rodman scrie drama în versuri *The Revclutionists* ⟨*Revoluționarii*⟩, al cărei subiect este o răscoală a sclavilor din Haiti, la sf. sec. 18.

— Se reprezintă comedia *The Skin of Our Teeth* ⟨*Urechile acului*⟩, de Thornton Wilder, ironic comentariu al modului american de viață, ale cărui personaje, trăind în era glaciară, anticipează ticurile și prejudecățile micului burghez din sec. 20. Piesa conține un mesaj umanist proclamînd încrederea în puterea omenirii de a supraviețui marilor cataclisme ale istoriei. „Optimismul vitalist, cosmic, din *Urechile acului* dă omenirii contemporane liniștea sufletească de care ea are nevoie." (Paul Fussell, Jr., în „Nation", 3 mai 1958, p. 395).

— Apare *On Native Grounds* ⟨*Pe pămînturile natale*⟩, o istorie a prozei literare americane de la Howells (începutul sec. 20) pînă la al doilea război mondial. Autorul, Alfred Kazin (n. 1915), adopta poziția istorismului pozivist; literatura era discutată în cadrul mai larg al fenomenului socio-cultural american.

— Mark Van Doren adună într-un vol., *Private Reader* ⟨*Antologie personală*⟩, eseuri despre literatura anglo-saxonă modernă. „Domnul Van Doren e un critic bun în sensul larg al cuvîntului, pentru că știe să spună lucruri interesante despre cărți. A citit în profunzime, astfel încît poate să așeze orice carte nouă pe care o citește în cadrul larg al literaturii... Și în cadrul vieții... Opiniile lui, asemenea prozei pe care o scrie, sînt nete și seci." (Louis Kronenberger, în „Nation", 16 mai 1942, p. 576)

— Se publică, postum; vol. *Roots of American Culture and Other Essays* ⟨*Rădăcinile culturii americane și alte eseuri*⟩, de Constance Rourke. „Cultura americană, așa cum o concepea Constance Rourke, își avea rădăcinile în popor și emana din experiența lui într-o țară nouă. Chiar atunci cînd folosea tehnicile și materialele europene, el transpunea notele venite de peste ocean într-o altă cheie și într-o altă măsură. Indieni, negri, țărani moravi, puritani, fermieri, negustători, mineri, tăietori de păduri, cowboy, toți și-au adus contribuția la cultura noastră." (Lewis Mumford, în „Saturday Review", 15 aug. 1942, p. 3)

— Bernard De Voto publică unele manuscrise inedite ale lui Mark Twain, însoțindu-le de cîteva eseuri asupra artei autorului lui *Huckleberry Finn*. Vol. *Mark Twain at Work* ⟨*Mark Twain la lucru*⟩ este cel de-al 2-lea dintr-o serie de studii consacrate scrii-

Scanned with OKEN Scanner

torului. „Epuizează întreaga informație, gîndește logic, își desfășoară demonstrația cu o abilitate comparabilă cu aceea a unui autor de romane polițiste. Ca urmare, cartea aceasta stabilește o documentare care, de acum înainte, va deveni indispensabilă cercetătorilor și o stabilește într-un fel ce o face să devină o lectură fascinantă." (Walter Blair, în „Saturday Review", 20 iun. 1942, p. 11)

— E. B. White își adună în vol. *One Man's Meat* ⟨*Hrana zilnică*⟩ parte din articolele pe care, din 1938, le publica la rubrica cu acest titlu din revista «*Harper's*». „Înrudirea cu Thoreau e evidentă, dar există, de asemenea, și o înrudire implicită cu Montaigne. Evident, comparat cu marele umanist, domnul White e un minor... Dar, cînd îi citim jurnalul redactat în timpul primului război, recunoaștem cît de timpuriu s-a apropiat el de tradiția umanistă." (Diana Trilling, în „Nation", 8 aug. 1942, p. 118).

— Norman Cousins (n. 1912), redactorul lui «*The Saturday Review*» (funcție pe care o preluase în 1940 de la George Stevens și o mai deține și astăzi), publică eseul *The Democratic Chance* ⟨*Posibilitățile democrației*⟩, în care își exprimă speranța că forțele fasciste vor fi înfrînte și că pacea va aduce triumul democrației și al umanitarismului, unitatea lumii, capabilă să reconstruiască o civilizație neamenințată de războaie.

— Continuîndu-și studiile referitoare la Lincoln și la epoca lui, Sandburg scrie *Storm over the Land* ⟨*Furtună peste țară*⟩, un eseu despre războiul de secesiune scris de pe pozițiile liberalismului de origine lincolniană.

— Primul număr al săptămînalului «*Yank*» (prescurtare glumeață a cuvîntului „Yankee", yankeu), revistă care, deși redactată pentru soldații americani de pe front, va deveni foarte repede cea mai populară publicație din timpul războiului (apare pînă în 1945). Conținea bucăți literare ușoare, fotografii, caricaturi, comentarii politice și culturale scrise într-un limbaj accesibil.

— Premiile Pulitzer: William Rose Benét, *Praful care e Dumnezeu* (poezie); Ellen Glasgow, *În această viață a noastră* (roman); premiul pentru dramaturgie n-a fost acordat.

1943 T. S. Eliot publică vol. de poeme *Four Quartets* (*Patru cvartete*), ilustrînd convingerea poetului că „temele recurente pot fi utilizate la fel de firesc în poezie, ca și în muzică". Generația de poeți de după primul război „a căutat un limbaj propriu, un limbaj modern și natural". A venit acum timpul „cînd limbajul poetic s-a definit și se poate inaugura o perioadă a elaborării muzicale". *Cvartetele* își asumă această sarcină; ele sînt compuse într-un stil diferit de excesul metaforic al poeziei renascentiste engleze pe care Eliot îl cultivase pînă atunci. Meditația lui, întemeiată adesea pe filosofia bergsoniană, se exprimă în pasaje a căror descifrare e extrem de dificilă; se deslușește, însă, un protest statornic împotriva barbariei fasciste. Și, chiar dacă, adesea, protestul e formulat în numele principiilor catolicismului, uma-

Scanned with OKEN Scanner

 nismul lui Eliot se conturează clar, în pofida ideilor filosofice complicate, a metafizicii cu accente anacronice.

— Archibald MacLeish publică poemul *Colloquy for the States* ⟨*Dialog pentru Statele Unite*⟩, patetică declarație de credință față de patrie.

— Stephen Vincent Benét publică poemul epic *Western Star* ⟨*Steaua Vestului*⟩, prima parte a unei proiectate istorii în versuri a migrației spre Apus. Poemul înfățișează episodul stabilirii în America, la Plymouth și la Jamestown, a celor dintîi coloniști, în sec. 17.

— Apare vol. *Afternoon of a Pawnbroker* ⟨*După-amiaza unui cămătar*⟩, acerbe satire antiburgheze, de Kenneth Fearing.

— În *The Giant Weapon* ⟨*Uriașa armă*⟩, Yvor Winters ilustrează din nou principiile severe ale echilibrului, concentrării verbale și lucidității pe care le socotea „legi fundamentale ale poeziei moderne".

— Viziunea expresionistă a lui Kenneth Patchen e ilustrată de *Cloth of Tempest* ⟨*Materia furtunii*⟩, poeme înfățișînd un univers al spaimelor, al coșmarului și al crimelor războiului.

— Robert P. T. Coffin publică *Primer for America* ⟨*Abecedar pentru America*⟩, în care îndeamnă la adoptarea unui model al vieții rustice, „viguroasă și simplă", opus orașului „sufocant, apăsător".

— Vol. *Home Front Memo* ⟨*Jurnal de pe frontul de-acasă*⟩, al lui Carl Sandburg, conține versuri și fragmente de proză în care este comentat războiul și se exprimă speranța unei păci statornice.

— Delmore Schwartz publică *Genesis* ⟨*Geneză*⟩, versuri și bucăți în proză care reconstituie biografia unui emigrant european, căutînd să-și afle adevărata identitate morală într-o Americă tulburată de criză. „În ciuda unor pasaje unde flecăreala e cu totul aridă, *Geneza* sugerează o viziune tragică a vieții, care reclamă mai mult decît oricînd o opoziție decisă față de tonul fals al unor declarații îndemnînd la indiferență sau la disperare." (Frank Jones, în „Nation", 14 aug. 1943, p. 187)

— În *Wide Is the Gate* ⟨*Poarta e largă*⟩, romanul lui Upton Sinclair, Lanny Budd (personajul central al ciclului consacrat istoriei lumii occidentale din 1913 pînă în 1945) asistă la organizarea opoziției împotriva fascismului în Franța din vremea Frontului Popular și la izbucnirea războiului civil din Spania. Concluzia romanului e aceea că pacea nu se poate instaura decît într-o lume din care să fi fost înlăturată primejdia nazistă.

— *Number One* ⟨*Numărul unu*⟩ este cel de-al 2-lea roman din „trilogia familiei Spotswood", începută de Dos Passos în 1939 cu *Aventurile unui tînăr*. Cartea dezvăluie demagogia și incorectitudinea unor politicieni hotărîți să obțină, prin orice mijloace, succesul electoral.

— Martin Flavin publică *Journey in the Dark* ⟨*Călătorie în beznă*⟩, roman al cărui personaj principal ajunge un mare bogătaș cu prețul unor grave concesii morale.

Scanned with OKEN Scanner

1943 — Un bogătaș lipsit de scrupule, care-și sacrifică familia pentru a dobîndi puterea politică, e personajul romanului *At Heaven's Gate* ⟨*La porțile raiului*⟩, de Robert Penn Warren.
— J. P. Marquand publică *So Little Time* ⟨*Atît de scurt răstimp*⟩, a cărui acțiune se plasează în anii ce au precedat intrarea în război a Statelor Unite, cînd opinia publică americană era divizată între diverse tendințe, unele îndemnînd la adeziunea la coaliția antifascistă, altele la neutralitate.
— Hiram Haydn (n. 1907), redactorul revistei academice « *The American Scholar* », scrie romanul *By Nature Free* ⟨*Liberi prin natură*⟩, în care atrage atenția asupra pericolului nazist în Statele Unite.
— Aceluiași subiect îi este dedicat romanul *The Dark Stain* ⟨*Pata întunecată*⟩, de Benjamin Appel (n. 1907), ziarist din New York. Cartea descrie activitatea unor grupări fasciste newyorkeze, care se sprijină pe reprezentanți ai lumii interlope, pe spărgătorii de greve și pe diverse categorii de declasați, dispuși să facă orice pentru bani.
— Saroyan publică *The Human Comedy* ⟨*Comedia umană*⟩, reluînd un subiect predilect al scriitorului: viața copiilor săraci dintr-un oraș californian. Cartea e plină de poezia delicată care provine din evocarea reacțiilor sufletești ingenue ale vîrstei.
— *The Big Rock Candy Mountain* ⟨*Muntele cel mare de bomboane*⟩, de Wallace Stegner, povestește viața nefericită a unui țăran din Vestul îndepărtat, rătăcind zadarnic, împreună cu familia lui, în căutarea norocului. „Într-un sens mai larg, această carte e un studiu extraordinar al tradițiilor folclorice. Limba, psihologia, obiceiurile personajelor sînt esențiale și caracteristice în bună parte deoarece, dat fiind că le cunoștea bine, scriitorul le-a luat ca atare, nu le-a disecat și nu le-a analizat." (Howard Mumford Jones, în „Saturday Review", 2 oct. 1943, p. 11)
— Hervey Allen publică *The Forest and the Fort* ⟨*Pădurea și fortul*⟩, cel dintîi roman dintr-o trilogie dedicată unui colonist din sec. 18, crescut de indienii din valea fluviului Hudson.
— Apare *Citizen Tom Paine* ⟨*Cetățeanul Tom Paine*⟩, roman de Howard Fast, al cărui erou e faimosul revoluționar american din sec. 18.
— Se publică *Darkness and the Deep* ⟨*Bezna și genunea*⟩, cel dintîi dintr-o serie de 12 romane în care Vardis Fisher voia să reconstituie istoria umanității. Cartea năzuia să evoce epoca apariției antropoizilor. (Întreaga serie purta titlul *The Testament of Man* ⟨*Testamentul Omului*⟩.)
— Allan Seager (1906—68), profesor la Universitatea din Michigan, scrie *Equinox*, roman de influență naturalistă, cu numeroase pasaje în care sînt descrise în detaliu reacțiile de o violență dezumanizantă a unor personaje lipsite de stabilitate psihologică.
— John Hersey (n. 1914), fostul secretar al lui Sinclair Lewis, publică *In the Valley* ⟨*În vale*⟩, roman în care reconstituie cu minuție un episod de mare cruzime din război.
— Betty Smith (n. 1904), scriitoare din Carolina de Nord, publică romanul *A Tree Grows in Brooklyn* ⟨*Un pom crește în Brook-*

Scanned with OKEN Scanner

lyn⟩, înduioșetoare amintire despre viața copiilor unui cartier sărac din New Yorkul natal al romancierei.

— *Jake Home*, romanul publicat de Ruth McKenney, înfățișează cu multă simpatie lupta unui activist al Partidului Comunist în perioada procesului lui Sacco și al lui Vanzetti, în cel de-al treilea deceniu al secolului.

— Ayn Rand (n. 1905) publică romanul *The Fountainhead* ⟨*Izvorul*⟩; modelul eroului e faimosul arhitect Frank Lloyd Wright (1869—1959), a cărui biografie e urmată de scriitoare cu multă fidelitate.

— Întrucîtva anacronic, romanul *Dunnybrcok*, de Gladys Hasty Carroll, celebrează viața rurală din New Hampshire, prezentată într-o viziune bucolică.

— Vol. *The Wide Net and Other Stories* ⟨*Plasa cea largă și alte povestiri*⟩, de Eudora Welty, e o carte a cărei substanță epică e învăluită în taina legendelor vechi indiene. „Cu *O perdea de verdeață* și *Plasa cea largă*, ea a devenit, probabil, personalitatea cea mai distinctă din noua generație de povestitori." (Sinclair Lewis, cf. *A Sinclair Lewis Reader*, 1951, p. 212)

— John Cheever (n. 1912) publică *The Way Some People Live* ⟨*Cum trăiesc unii oameni*⟩, povestiri dezvăluind o acută observație a faptului cotidian semnificativ, ai căror eroi, cei mai mulți, locuitori ai unor mărunte comunități urbane din Massachusetts, duc o existență de o înspăimîntătoare banalitate. „Aceste povestiri ale domnului Cheever sînt printre cele mai bune apărute în ultima vreme ... Dar se poate observa că impresia pe care au făcut-o cînd au apărut în « *The New Yorker* » nu se păstrează la publicarea lor în volum. Citite separat, erau mai bune; împreună, au prea multe asemănări în ton și în situații." (Weldon Kees, în „New Republic", 19 apr. 1943, p. 576)

— Ernie (Ernest Taylor) Pyle (1900—45), corespondent de război în Europa, în Africa de Nord și în Pacific, își adună în *Here Is Your War* ⟨*Iată războiul vostru*⟩ reportajele, de o mare sinceritate, opusă oricărei grandilocvențe, publicate pînă atunci în diverse ziare americane.

— Însoțind-o cu un substanțial comentariu critic, Edmund Wilson publică antologia *The Shock of Recognition* ⟨*Șocul recunoașterii*⟩, subintitulată *Dezvoltarea literaturii în Statele Unite, înregistrată de cei care au creat-o*. Cartea conține articole despre scriitorii americani scrise de alți scriitori, contemporani cu ei, și acoperă o amplă perioadă: 1845—1943.

— Cleanth Brooks și Robert Penn Warren publică *Understanding Fiction* ⟨*Pentru a înțelege proza literară*⟩, manual de colegiu conținînd și numeroase analize care reflectă ideile Noii critici.

— În *Anatomy of Nonsense* ⟨*Anatomia nonsensului*⟩, Yvor Winters declanșează un violent atac împotriva experimentului în literatura americană a sec. 20.

— Jacques Barzun (n. 1907), profesor la Columbia, publică *Romanticism and Modern Ego* ⟨*Romantismul și eul modern*⟩, în care pledează pentru apărarea romantismului și pentru o

Scanned with OKEN Scanner

literatură aptă să exprime nobilele aspirații ale umanității din toate timpurile și din toate țările.

— **mart. 13** În urma unui atac de inimă, moare Stephen Vincent Benét (n. 1898). „Viața lui a fost un model pe care tinerele generații ar trebui să și-l însușească ... Un intelectual care s-a dăruit cu generozitate și convingere cauzei democrației și libertății." (Archibald MacLeish, în „Saturday Review", 27 mart. 1943, p. 7); „Dragostea lui profundă pentru Statele Unite ale Americii se întemeia nu pe un simțământ al sîngelui și al pămîntului, ci pe convingerea că țara lui poate dărui libertate oamenilor. Cunoștea mizeria și corupția, pe care le găsim adesea consemnate în cărțile sale. Dar, mai presus de orice, Benét credea că țara lui are datoria să devină un spațiu în care cuvîntul *libertate*, deformat în chip nechibzuit, poate să-și recapete sensul original." (Paul Engle, în „Poetry", dec. 1943, p. 160); „Benét credea în popor, se bucura de victoriile oamenilor și spera că ei vor putea trăi în pace ... El reafirma drepturile popoarelor și proclama obligațiile lor de a-i alunga pe demonii răului și de a se apropia cu înțelegere de celelalte popoare." (Robinson Bailey, în „Saturday Review", 4 ian. 1947, p. 16)

— Premiile Pulitzer: Robert Frost, *Copacul martor* (poezie); Upton Sinclair, *Colții dragonului* (roman); Thornton Wilder, *Urechile acului* (dramaturgie).

1944 William Carlos Williams publică vol. de versuri *The Wedge* ⟨*Icul*⟩; titlul vrea să sugereze forța poeziei de a despica lucrurile, asemenea icului, bucata de fier cu care sînt despicate trunchiurile groase de copaci.

— Apare vol. *1* × *1* al lui e.e. cummings; poetul își afirmă, încă din titlu, concepția privind „unicitatea", „desăvîrșirea" viziunii poetice. Versurile sînt scrise în aceeași structură complicată, a căror lectură e extrem de dificilă; unele poeme, însă, sînt compuse în forme tradiționale, urmînd, de pildă, modelul sonetului elizabethan.

— Marianne Moore publică *Nevertheless* ⟨*Și totuși*⟩, versuri care dau pilda optimistă a lumii vegetale, supraviețuind tuturor obstacolelor și primejdiilor.

— Semnat, ca de obicei, cu inițialele H.D., vol. *The Walls Do Not Fall* ⟨*Zidurile nu se năruie*⟩, de Hilda Doolittle dezvăluie consecvența unui poet imagist ale cărui imagini delicate, celebrînd frumusețea, au o rezonanță stranie în atmosfera culturală a unei lumi bîntuite de război.

— *Winter Sea* ⟨*Mare, iarna*⟩, versurile lui Allen Tate, sînt mărturiile unui spirit tradiționalist, proslăvind trecutul și detestînd prezentul, aspirînd la dobîndirea unor certitudini spirituale. Poemele de război, exprimînd o ură ireductibilă împotriva nazismului, cristalizează un sentiment de disperare a martorului la primejdia de năruire a unei civilizații. Tonul și viziunea poemelor au ceva din deznădejdea *Țărîmului pustietății* al lui T. S. Eliot, publicat în anii derutei morale ce urmase primului război mondial. „Allen Tate e un poet care atinge rareori perfecțiunea

Scanned with OKEN Scanner

1944 stilului lui Frost, dar are alte calități ... Fără îndoială, el nu se împacă defel cu literatura noastră, cu tiparele civilizației noastre, cu războaiele ... Dacă îi lipsește calmul lui Frost, e tot atît de adevărat că nu are nici mulțumirea de sine a acestuia ... Și Tate, nu Frost, e acela care-i influențează pe tinerii poeți." (F. W. Dupee, în „Nation", 21 apr. 1945, p. 466)

— Kenneth Rexroth publică *The Phoenix and the Tortoise* ⟨*Pasărea Phoenix și broasca țestoasă*⟩, tragică imagine a războiului.

— Tema ororilor de pe front și din orașele bombardate constituie substanța lirică a vol. *Passport to the War: A Selection of Poems* ⟨*Pașaport pentru război. O selecție de poeme*⟩, de Stanley Kunitz. „*Pașaport pentru război* e o realizare sinceră și solidă. Este opera unui artizan talentat, cu o minte pătrunzătoare, preocupată de cea mai semnificativă problemă a lumii contemporane, mecanizarea criminală a războiului, invadînd și corupînd conștiințele unor personalități umane." (A. J.M. Smith, în „Poetry", iun. 1944, p. 165)

— Robert Francis publică *The Sound I Listened For* ⟨*Sunetul pe care l-am ascultat*⟩, poeme mărturisind spaima de război, dureroasa aspirație la fericire a unei întregi generații.

— Karl Shapiro, înrolat pe front, scrie *V-Letter and Other Poems* ⟨*Litera V și alte poeme*⟩, notații ale sentimentelor unui om care „trăiește tot timpul sub amenințarea morții absurde". „Terenul certitudinilor din poemele lui anterioare se clatină sub loviturile războiului și ale lungilor ani de front ... Opera lui mărturisește un fel de nepăsare față de tehnicile artistice, o nerăbdare de a se cufunda în prezent, asemenea tovarășilor lui, soldații." (F. W. Dupee, în „Nation", 16 sept. 1944, pp. 327—8)

— Robert Lowell [Robert Trail Spence Lowell, Jr.] (n. 1917), care se afla în închisoare pentru că refuzase să se înroleze în armată, publică *Land of Unlikeness* ⟨*Pămînt al neasemănărilor*⟩, protestînd împotriva războiului în numele unor idei vag umanitariste.

— Melvin Tolson (1900—66) publică *Rendez-vous with America* ⟨*Întîlnire cu America*⟩, expresie a încrederii în viitorul țării, trăind, pe atunci, gravele îngrijorări ale războiului.

— Apare *Golden Mirror* ⟨*Oglinda de aur*⟩, de Marya Zaturenska, vol. de poeme în care se deslușește, în primul rînd, efortul de polisare a formei.

— Sub influența lui Wallace Stevens, Thomas Merton (1915—68) scrie *Thirty Poems* ⟨*Treizeci de poeme*⟩, versuri de o surprinzătoare seninătate a sentimentului.

— În *Presidential Agent* ⟨*Emisar al președintelui*⟩, de Upton Sinclair, personajul central al „ciclului lui Lanny Budd" e martor al atitudinii concesive a puterilor occidentale care au cedat, în 1938, la München, agresivității hitleriștilor. „*Emisarul președintelui* e o întreprindere extraordinară, gigantică ... de adunare a materialului, de selecție, sinteză, meșteșug și interpretare, o întreprindere ce nu poate fi asumată decît de un romancier experimentat, cu o gîndire matură. O carte ce prezintă un interes acut, prin disperarea preluată de la epoca pe care o trăim ... E

Scanned with OKEN Scanner

 pentru prima dată cînd un romancier are curajul să înfățișeze monstruoasele forme ale răului și să le dea proporțiile reale." (Struthers Burt, în „Saturday Review", 10 iun. 1944, p. 8)

— John Hersey publică *A Bell for Adano* ⟨*Un clopot pentru Adano*⟩, roman în care se confruntă sentimentele umanitare, ura împotriva războiului, ale unor militari americani de pe frontul sicilian, cu rigiditatea și absurditatea unor ofițeri, nepăsători la suferințele celor din jurul lor. „Domnul Hersey e un romancier tînăr, cu o viziune realistă, care — cel puțin pînă acum — a descoperit motivele unei încrederi profunde în sentimentele umane ale unor semeni de-ai săi. Este evident în scrierile lui că el are acea însușire fundamentală necesară unui scriitor aflat pe front și care înseamnă dragostea pentru oamenii simpli și nefericiți întîlniți în drumurile lui. Sînt romane ai căror autori se interesează de soarta umanității, dar nu iubesc oamenii, pe indivizii speciei căreia îi aparțin și ei. Un roman mare trebuie să aibă amîndouă aceste calități: să-l iubească pe om și să-i iubească și pe oameni." (J. Donald Adams, *The Shape of Books to Come*, 1944, p. 186)

— Sub pseudonimul « Harry Brown », Peter McNab, Jr. (n. 1917) publică *A Walk in the Sun* ⟨*Drum în soare*⟩, roman povestind, pe tonul precis al unui reportaj, viața unor soldați americani pe frontul italian.

— Albert Maltz publică *The Cross and the Arrow* ⟨*Crucea și săgeata*⟩, în care sînt relatate fapte ale muncitorilor germani, luptători împotriva fascismului. *„Crucea și săgeata* e un roman a cărui acțiune alegorică este condusă cu evidentă vervă și cu îndemînare, obținînd același rezultat ca și binecunoscutele drame cu subiect muncitoresc ale lui Albert Maltz. Rezultatul acesta provine dintr-o prezentare lapidară a personajelor, dintr-o concentrare pînă la cristal a ideilor filosofice și politice, dintr-o mînuire a acestor idei cu o maximă puritate a emoției." (William Poster, în „New Republic", 9 oct. 1944, p. 468)

— Feike Feikema (n. 1912), fiul unor emigranți din Asia Mică, stabiliți în Iowa, publică *The Golden Bowl* ⟨*Cupa de aur*⟩, roman al cărui subiect este conflictul dintre generații în mediul rural al Vestului mijlociu.

— Confruntările sociale dintr-un mare oraș american, lipsa de scrupule a oamenilor de afaceri sînt înfățișate, în tradiție realistă, în romanul *Flint* ⟨*Cremene*⟩, de Charles Norris.

— *Strange Fruit* ⟨*Fruct străin*⟩, de Lillian Smith (n. 1897), este un roman a cărui acțiune se inspiră din tragicele consecințe ale prejudecăților rasiale.

— Jean Stafford (n. 1915) scrie *Boston Adventure* ⟨*Aventură la Boston*⟩, dezvăluind șovinismul și amoralitatea oamenilor de afaceri, care-i persecută pe angajații lor veniți din străinătate, dar nu șovăie să încheie afaceri profitabile cu marile concerne de peste hotare, cu toate că asemenea afaceri se pot întoarce împotriva intereselor propriei țări.

— Charles Jackson (1903—68) publică *The Lost Weekend* ⟨*Weekendul irosit*⟩, tragică poveste a decăderii fără speranță a unui

Scanned with OKEN Scanner

1944 alcoolic, dezumanizat, incapabil să mai acționeze coerent. Cartea, scrisă cu o minuție naturalistă a detaliului dramatic, va constitui baza scenariului unui film de mare succes.

— Saul Bellow (n. 1915) publică *Dangling Man* ⟨*Omul suspendat*⟩, roman de factură kafkiană, al cărui erou se dezvăluie, în notațiile din jurnalul personal, ca un om profund preocupat de descifrarea propriei identități într-o lume a războiului și a sărăciei. Dialogurile cu propria conștiință, întrupată într-un *alter-ego*, îl conving că omul are datoria să-și creeze propriul destin; de aceea se înrolează să plece pe front, știind prea bine că existența umană se justifică în lupta împotriva răului.

— Premiera dramei *The Glass Menagerie (Menajeria de sticlă)*, de Tennessee Williams. În mare măsură autobiografică, piesa recreează sufocanta atmosferă dintr-o familie mic-burgheză, ale cărei vise de fericire sînt brutal contrazise de realitate. „Nici o piesă de teatru nu poate fi lipsită de defecte și, desigur, *Menajeria de sticlă* nu face excepție. Domnul Williams a înlocuit acțiunea cu un flux necontenit al atitudinilor umane, al relațiilor și al ideilor care străbat scena. Simbolismul e prea evident... Pentru fiecare defect, însă, există o mulțime de lucruri scînteietoare, chiar și în ceea ce privește simbolismul." (Otis L. Guernsey, Jr., în „New York Herald Tribune", 8 apr. 1945, p. 1)

— Se reprezintă piesa *The Searching Wind* ⟨*Vîntul scrutător*⟩, de Lillian Hellman, imagine a vieții crispate din capitala Statelor Unite și din Europa apuseană în ajunul războiului.

— Lumea afacerilor de la Hollywood, dezamăgirile tinerilor scriitori care crezuseră în rosturile morale ale operei lor, sînt dezvăluite, în piesa *Get Away Old Man* ⟨*Pleacă, bătrîne*⟩, de Saroyan.

— Premiera dramei *The Assasin* ⟨*Asasinul*⟩, de Irwin Shaw, tratînd într-o tehnică expresionistă un episod al războiului.

— *Harvey*, comedia fantastică scrisă de Mary Coyle Chase (n. 1907), exprimă nevoia oamenilor de a se confesa cuiva; în cazul de față, personajul piesei discută și se justifică în fața unui iepure uriaș, proiecție a propriei imaginații.

— Ernie Pyle publică un nou vol. de reportaje de pe front, *Brave Men* ⟨*Vitejii*⟩.

— Bernard De Voto publică *The Literary Fallacy* ⟨*Înșelătoria literară*⟩, în care poeții deceniului al 3-lea sînt învinuiți că s-au îndepărtat de realitate; concluzia cărții subliniază necesitatea unei literaturi care să releve vitalitatea istoriei americane. Negativismul tonului, judecățile prea aspre și nedrepte au provocat o reacție violentă. „Aceste eseuri, care sînt la fel de originale și de definitive ca o lucrare scrisă de un elev de liceu, vor să ne indice cîte lucruri am omis, noi, ceilalți, și despre cîte n-am știut și n-am scris în anii '20; și ne arată cum ar fi trebuit să scriem acele cărți, dacă am fi avut norocul ca domnul De Voto să le fi scris pentru noi." (Sinclair Lewis, în „Saturday Review", 15 apr. 1944, p. 10)

— F.O. Matthiessen publică *Henry James: The Major Phase* ⟨*Faza cea mai importantă de creație a lui Henry James*⟩, prima

Scanned with OKEN Scanner

lucrare dintr-un ciclu de analize ale operei scriitorului. Cărțile lui Matthissen constituie unul dintre momentele de seamă ale exegezei scrierilor lui Henry James.

— *The World of Washington Irving* ⟨*Lumea lui Washington Irving*⟩, de Van Wyck Brooks, cel de-al 3-lea vol. din ciclul *Finders and Makers* ⟨*Descoperitori și creatori*⟩, inaugurat cu *Înflorirea Noii Anglii* (1936), reconstituie atmosfera literară din New York, la începutul sec. trecut. Una dintre cele mai cuprinzătoare sinteze ale perioadei începuturilor literaturii americane naționale.

— Premiile Pulitzer: Stephen Vincent Benét, *Steaua Vestului* (poezie); Martin Flavin, *Călătorie în beznă* (roman); premiul pentru dramaturgie nu s-a decernat; s-a acordat doar o distincție specială pentru opereta *Oklahoma !*, compusă în 1943 de Richard Rodgers (n. 1902) pe un libret de Oscar Hammerstein II (1895—1960), inspirată de piesa *Înverzește liliacul*, de Lynn Riggs (1931).

1945 Wallace Stevens publică *Esthétique du Mal* ⟨*Estetica răului*⟩, în care reia ideea că imaginația este elementul capabil să distileze în frumusețe neliniștile existenței zilnice. Negînd speranța într-un „viitor cosmic" și într-o „justiție poetică", omul aparține vieții pămîntene, recunoscînd durerea ca „parte integrală a lumii vii". Din suferință se naște spiritul cutezător al făpturii umane.

— Apare vol. *Selected Poems*, de Jim Crowe Ransom, care cuprinde o selecție de 42 de piese poetice apărute în vol. anterioare. Cartea dezvăluie clar viziunea poetului, dezamăgit de discrepanța între speranță și împlinire, într-o lume „care-și pierde tradițiile". Versuri compuse în ritmuri energice, într-un limbaj metaforic foarte concentrat. „Fără a transforma Vechiul Sud într-un fetiș, Ransom e ultimul poet notabil care exprimă însușirile cele mai durabile ale acestei regiuni istorice." (Henry W. Wells, *The American Way of Poetry*, 1945, p. 161); A fi un Ransom în Tennessee e un lucru mult mai important decît se poate spune ... Poemele domnului Ransom sînt compuse dintr-un material originar din Tennessee ... L-a pictat de multe ori în această carte. Cu cît îi acordă mai multă valoare, cu atît îi devine mai drag; cu cît îi caută mai atent înfățișarea precisă, cu atît el devine o legendă a lucrurilor așa cum sînt ele cînd nu-s cum dorim noi să fie, fără vreuna dintre acele pastișe care vulgarizează adesea atîtea legende." (Wallace Stevens, în „Sewanee Review", Summer 1948, pp. 367—9); „O neobișnuită claritate structurală, o justețe a tonului și a ritmului, o ingenuitate tăioasă și eficientă, focurile de artificii retorice ale descrierii și dialogului. Dar mai mult decît atîta: interesul viu pentru subiecte cu adevărat umane; un echilibru, o stăpînire a mijloacelor, o maturitate, o agerime, o asprime, o delicatețe a temperamentului." (Robert Lowell, în „Sewanee Review", Summer, 1948, pp. 374—6).

— Randall Jarrell publică *Little Friend, Little Friend* ⟨*Micul, micul meu prieten*⟩, consemnări pesimiste ale unor stări de spirit întunecate de amenințările războiului.

Scanned with OKEN Scanner

1945 — Într-o construcție sintactică în care se recunosc ecouri din Joyce, Kenneth Patchen scrie o poezie de factură expresionistă, copleșită de imagini ale nopții și spaimei: *An Astonished Eye Looks Out of the Air* ⟨*Un ochi uimit privește din văzduh*⟩.

— În *Tribute to Angels* ⟨*Tribut îngerilor*⟩, H. D. [Hilda Doolittle] face din nou dovada unei consecvente adeziuni la principiile estetice ale imagismului.

— Versurile lui Karl Shapiro din *Essay on Rime* ⟨*Eseu asupra rimei*⟩ reprezintă un violent atac împotriva poeziei americane moderniste, îndeosebi împotriva influenței imagismului și a liricii lui William Carlos Williams. „Atacul său, trebuie să avem curajul s-o spunem, este magistral. În ceea ce privește poemul însuși și prozodia, dacă e adevărat că se apropie prea mult de proză și sînt mai adesea pedestre decît ecvestre, și reprezintă prea arareori o desfătare a auzului, ele sînt bine calculate pentru scopul pe care și l-au propus. Și e greu să stabilim dacă o formă mai îngrijită nu ar fi făcut să se piardă mai mult decît s-ar fi cîștigat. Se cuvine să-i fim recunoscători domnului Shapiro: el și-a asumat sarcina vrednică de invidiat și, în același timp, foarte primejdioasă, de a fi unul dintre șefii generației sale". (Conrad Aiken, în „New Republic", 3 dec. 1945, p. 754)

— Gwendolyn Brooks (n. 1917), poetă de culoare din Chicago, publică *A Street in Bronzeville* ⟨*O stradă din Bronzeville*⟩, versuri care dezvăluie, într-o ritmică sincopată, gravitatea problemei rasiale în cartierele sărace ale marilor orașe americane. „Această cărticică de poeme este deopotrivă o operă de artă și un impresionant document social." (Starr Nelson, în „Saturday Review", 19 ian. 1946, p. 15)

— În *The Wonderful Adventures of Paul Bunyan* ⟨*Minunatele aventuri ale lui Paul Bunyan*⟩, Louis Untermeyer (n. 1886) prelucrează în versuri cîteva episoade din poveștile populare ale sec. trecut, al căror erou e un uriaș cu o putere supraomenească; lui Paul Bunyan i se atribuia, în folclorul Vestului îndepărtat, despicarea munților la Marele Canyon al fluviului Colorado sau deschiderea golfului Puget, de-a lungul coastei Pacificului de Nord-vest.

— Upton Sinclair publică *Dragon Harvest* ⟨*Balaurul*⟩, în care Lanny Budd, personajul ciclului epic inaugurat cu 5 ani în urmă, asistă la ofensiva armatelor hitleriste împotriva Franței și la căderea Parisului.

— Glenway Wescott publică romanul *Apartment in Athens* ⟨*Un apartament din Atena*⟩, episod al ocupației Greciei de către armatele naziste și al începutului luptei de rezistență împotriva ocupanților.

— Apare *Cannery Row*, de John Steinbeck, roman care reflectă dezamăgirile perioadei de la sf. războiului. Unii critici au relevat accentele critice conținute de această carte în care scenele tragice alternează cu cele comice, o critică îndreptată „împotriva Americii care exaltă proprietatea, valorile comerciale, ritmul trepidant și suferă de maladiile ce rezultă de aici." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, pp. 48—9)

Scanned with OKEN Scanner

1945 — Edna Ferber publică *Great Son* ⟨*Marele fiu*⟩, roman care reconstituie cronica a 4 generații ale unei familii din Seattle.
— Apare *The Air-Conditioned Nightmare* ⟨*Coșmarul cu aer condiționat*⟩, de Henry Miller, sarcastice note de drum din America.
— *The Age of Thunder* ⟨*Vremea trăznetului*⟩, de Frederic Prokosch, e o povestire, scrisă într-o vibrantă proză poetică, despre rezistența franceză împotriva ocupației fasciste.
— În *Wars I Have Seen* ⟨*Războaie pe care le-am văzut*⟩, de Gertrude Stein, cele mai emoționante pasaje sînt acelea în care autoarea relatează viața Parisului în timpul ocupației hitleriste. Stilul e mai sincer, mai direct, fraza e mai puțin cizelată decît în scrierile anterioare ale scriitoarei și, de aceea, comunică mai clar sentimentele unui intelectual care participă, patetic, la istoria vremii sale.
— Joseph Wechsberg (n. 1907), care emigrase din Cehoslovacia în 1938, publică vol. de schițe *Looking for a Bluebird* ⟨*În căutarea unei păsări albastre*⟩, în care transcrie cu umor impresii de călătorie prin Europa, în anii pregătirii agresiunii lui Hitler.
— Premiera comediei *State of the Union* ⟨*Starea Uniunii*⟩, de Russel Crouse (1893—1966) și Howard Lindsay (1889—1968), satiră la adresa politicienilor demagogi și a fastuoaselor campanii electorale.
— Drama *Home of the Brave* ⟨*Căminul celor viteji*⟩, de Arthur Laurents (n. 1918), inspirată din suferințele morale ale soldaților de pe front, care asistă fără putere la moartea camarazilor lor, obține un mare succes pe Broadway.
— Premiera dramei în versuri *Mesa Verde*, de Christopher La Farge (1897—1956), scriitor, pictor și arhitect, cunoscut pentru studiile sale referitoare la arhitectura tradițională a Noii Anglii. Drama se inspiră din viața populațiilor indiene din Noul Mexic.
— Cu *A Grammar of Motives* ⟨*O gramatică a motivelor*⟩, Kenneth Burke inaugurează o trilogie „a relațiilor umane", probabil o încercare unică, în genul ei, de a construi un sistem al comportării umane, pornind de la teoria literară. În concepția autorului, fiecare scriere literară, fiecare acțiune umană, pot fi analizate ca o „dramă", folosindu-se 5 „cuvinte-cheie": act, scenă, personaj, acțiune, scop. Întreaga comportare umană („drama") provine din simbolismul lingvistic al omului. Limba creează reacția negativă a percepției umane; omul stabilește ierarhii, un sistem complicat de interdicții. De vreme ce nimeni nu poate împlini în chip perfect fiecare prevedere în parte a „contractului ierarhic", omul încearcă un sentiment al culpabilității. Pentru înlăturarea acestui sentiment, el face apel la *catharsis*, care operează prin „mortificare". Ceea ce produce „purificarea" și „înlăturarea culpabilității". Burke deplasează, astfel, întreaga problemă a criticii literare spre filosofie și lingvistică (disciplină pe care el o va numi „logologie"). Sistemul său — s-a spus — era amenințat de rigiditate și de exclusivism.
— Frederick J. Hoffman (n. 1909) publică *Freudianism and the Literary Mind* ⟨*Freudismul și concepția literară*⟩, analizînd influența teoriei psihanalizei asupra unor scriitori americani mo-

Scanned with OKEN Scanner

1945 derni. Hoffman nu consideră psihanaliza ca pe o modalitate absolută, ci ca pe una complementară altor mijloace de investigație a creației literare.

— H. L. Mencken publică *Primul Supliment* la lucrarea sa, *Limba americană*, din 1919 (și retipărită apoi, în ediții revizuite, în 1921, 1923 și 1936). Abandonînd în bună parte teoria potrivit căreia în America s-ar vorbi nu un dialect al englezei, ci o limbă națională proprie, total diferită de aceea din Marea Britanie, Mencken întreprinde o amănunțită analiză a vocabularului, pronunțării și ortografiei englezei americane.

— William E. B. DuBois scrie *Color and Democracy: Colonies and Peace* ⟨*Culoare și democrație. Coloniile și pacea*⟩, pamflet în care atacă imperialismul și proclamă dreptul la independență al tuturor popoarelor lumii.

— Richard Wright scrie *Black Boy* ⟨*Băiatul negru*⟩, o impresionantă autobiografie, în care sînt dezvăluite grave consecințe ale prejudecăților rasiale.

— Wallace Stegner publică *One Nation* ⟨*O națiune unică*⟩, eseu în care analizează contribuția fiecărei naționalități provenind din emigranții veniți din toate colțurile lumii la clădirea națiunii americane.

— O temă foarte asemănătoare e dezvoltată în *A Nation of Nations* ⟨*O națiune de națiuni*⟩, de Louis Adamic.

— Apare revista lunară « *Commentary* » ⟨« *Comentariu* »⟩, în care se publică creații literare, articole de critică și comentarii pe diverse teme sociale și politice. Colaborează James Baldwin, Alfred Kazin, Richard Hofstadter, Norman Mailer, Bernard Malamud, Lionel Trilling. Revista apare și astăzi.

— **febr. 9** Ernie Pyle (n. 1900) moare în lupta cu japonezii pe insula Iwo Jima și este declarat erou național.

— **dec. 28** Moare Theodore Dreiser (n. 1871). Cu puțină vreme înaintea morții, el adresase o scrisoare conducerii Partidului Comunist din Statele Unite, solicitînd primirea în partid, ca o încheiere firească a unei activități închinate idealurilor umaniste. „A fost una dintre figurile dominante ale unei epoci în care au trăit mulți oameni de seamă. Un om cu o statură de luptător, generos și de o cinste mai presus de orice îndoială. Un scriitor care nu a acceptat moda și a scris numai ceea ce a crezut." (John Dos Passos, în „Atlantic Monthly", ian. 1946, p. 3); „Odată cu el, s-a prăbușit un stîlp al generației noastre." (Ernest Hemingway, în „Harper's", ian. 1946, p. 16); „Probabil că nimeni altul în literatura noastră nu s-a simțit atît de puternic atras de formele obișnuite ale experienței, indiferent dacă ele însemnau frumusețe sau urîțenie. Dar, asemenea lui Balzac, cel care-i corespunde în literatura europeană, a fost unul dintre marii romantici. Ceea ce a dat operei sale remarcabila ei textură și strălucire a fost simțul simplu al varietății și misterului vieții așa cum se înfățișează ea în forme atît de diverse." (Maxwell Geismar, *American Moderns*, 1958, p. 50); „Așa cum scria Mencken, el se născuse cu o anume înțelegere a lucrurilor, nu neapărat în favoarea omului simplu, cît în aceea a oamenilor ca victime ale

Scanned with OKEN Scanner

sistemului economic, ale propriilor impulsuri, ale vieții însăși. Aceasta l-a dus la contradicții grave, dar i-a dăruit, în același timp, puterea de a pătrunde lucrurile, ceea ce face din romanele lui — cu toate greșelile lor — o parte permanentă a literaturii noastre." (Granville Hicks, în „Saturday Review", 4 apr. 1959, p. 16); „Cînd se afla în culmea succesului ... și ar fi putut să devină o surîzătoare figură publică, s-a hotărît să sfîșie pînza civilizației americane drept prin mijloc, de la economie pînă la morala ei." (Nelson Algren, în „Nation", 16 mai 1959, p. 459); „Scrierile lui Dreiser, deși explorează multe fețe ale problemei, aderă la un singur punct de vedere, și focarul observației sale — cu toate că se deplasează, de la carte la carte, în diverse direcții filosofice și economice — își avea originea în ceea ce el credea că reprezintă în acel moment rădăcinile cele mai adînci ale nefericirii americane." (Charles Shapiro, *Theodore Dreiser*, 1962, p. 4); „Fără prea multe teorii, utilizînd doar materiale ale vieții obișnuite, Dreiser a putut să realizeze, cu ușurință, o viziune a vieții diferită de homiliile convenționale ale vremii lui. Încă și mai important, din contrastul dintre viața cotidiană așa cum o trăiau frații și surorile lui, și viața așa cum era înfățișată în melodrame, el a creat un stil literar care a dat formă, și încă o formă eroică, lucrurilor ce păreau informe." (Ellen Moers, în „American Scholar", Winter, 1963/64, p. 110); „Dreiser a fost cel dintîi american care a portretizat cu forță, cu simț al adevărului, lumea modernă a comerțului și a tehnicii noastre, cel dintîi portretist al tristei depersonalizări a individului ce rezultă din presiunea crescîndă a unei societăți conformiste, cel dintîi care a desenat cu franchețe tendințele de parvenire din interiorul națiunii noastre ... În lumea lui Dreiser, fiecare viață e, în mod necesar, o tragedie." (Philip L. Gerber, *Theodore Dreiser*, 1964, p. 173); „Opera creată de el în anii aceia (în perioada care se încheie cu *O tragedie americană* — *n.n., D.G.*) a aruncat o punte între Howells și Hemingway și nimeni altcineva nu și-ar fi putut asuma o asemenea însărcinare gigantică." (W. A. Swanberg, *Dreiser*, 1965, p. 523)

— Premiile Pulitzer: Karl Shapiro, *Litera V și alte poeme* (poezie); John Hersey, *Un clopot pentru Adano* (roman); Mary Chase, *Harvey* (dramaturgie).

1946 Apare Cartea întîi, *The Delineaments of the Giants* ⟨*Descrierea giganților*⟩, a amplului poem narativ *Paterson*, de William Carlos Williams. Ideea fundamentală a poemului a fost enunțată astfel de autorul lui: „Fiecare om este asemenea unui oraș; el își începe viața, caută neistovit în jurul său, se maturizează și se stinge întocmai ca un oraș care întrupează, imaginar, toate aceste etape ale existenței, toate detaliile ce pot da glas celor mai intime convingeri ale sale." Orașul e personificat aici de doctorul Paterson din orașul Paterson, „un uriaș" întins într-o vale din apropierea cascadei Passaic, din nordul statului New Jersey. Cascada simbolizează visele uriașului, substanța însăși a vieții lui; rîul Passaic este Forța vitală, care pare a alerga mereu spre

Scanned with OKEN Scanner

1946 marginile orizontului, mereu înnoită, nesecînd niciodată. Doctorul Paterson e poetul însuși, un om care încearcă necontenit să se regăsească în vălmășagul orașului; el cercetează istoria acestei așezări și descoperă un trecut plin de vigoare care se transformă într-un prezent lipsit de speranță. Totuși, doctorul nu crede că evadarea ar fi posibilă, pentru că el și orașul pe care-l întrupează au datoria să supraviețuiască.

— *The Flowering of the Rod* ⟨*Înflorirea toiagului*⟩, de H. D. [Hilda Doolittle], ilustrează o concepție poetică statornic credincioasă principiilor imagiste.

— Mark Van Doren publică vol. *Country New Year* ⟨*Anul nou la țară*⟩, poeme care celebrează viața rustică.

— *Stones from a Glass House* ⟨*Pietre dintr-o seră*⟩, de Phyllis McGinley, versuri lipsite de profunzime, dar pline de un spirit scînteietor, de o surprinzătoare prospețime a expresiei.

— Genevieve Taggard publică vol. *Slow Music* ⟨*Muzică lentă*⟩, versuri influențate de estetica poeților metafizici englezi din sec. 17.

— Vol. *Collected Poems*, al lui Kenneth Patchen, sintetizează o viziune întunecată, de coșmar, a unui poet înspăimîntat de înfățișările unei lumi agresive și vulgare. „Confruntat cu problemele lumii noastre complexe și haotice, domnul Patchen nu-și capătă seninătatea descoperind relații necunoscute, nici nu clădește o lume mai bună în propria-i închipuire, nici nu cheamă la răscoală, ci, pur și simplu, se prăbușește." (Jean Starr Untermeyer, în „Saturday Review", 22 mart. 1947, p. 15)

— În *Lord Weary's Castle* ⟨*Castelul lordului Weary*⟩, Robert Lowell se pronunță împotriva puritanismului și a masacrelor comise în numele religiei. „Cea mai de seamă virtute a lui Lowell e lipsa oricărei ipocrizii ... Poemele sînt expresia unei conștiințe, sînt mai puțin spirituale și ironice decît sincere." (Austin Warren, în „Poetry", aug. 1947, pp. 263—4); „Lowell este, probabil, cel mai interesant dintre toți tinerii poeți americani. Mai presus de orice, el are o uimitoare știință a echilibrului, e concis, are un simț rar al formei." (William Elton, în „Poetry", dec. 1947, p. 138); „Sub suprafața unui vers formalist, se deslușește un adînc protest împotriva Noii Anglii contemporane, a spiritului comercial al epocii și a decăderii vieții obștești ... Un strigăt chinuit împotriva unor vremuri corupte." (Louis Untermeyer, *Modern American Poetry*, 1950, p. 693)

— James Merrill (n. 1926) publică vol. *The Black Swan* ⟨*Lebăda neagră*⟩, poeme cu o sintaxă complicată, cu un sistem de imagini greu de descifrat din pricina excesivei concentrări.

— Apare, în Anglia, vol. *The Double Image* ⟨*Dubla imagine*⟩, de Denise Levertov (n. 1923), versuri meditative, comentînd cu gravitate dramele mărunte ale vieții cotidiene.

— Elizabeth Bishop (1911—70) publică *North and South* ⟨*Nord și Sud*⟩, poeme compuse sub influența obiectivismului, așa cum îl preconiza Marianne Moore: o poezie clară, logică, dezvăluind „paradoxurile vieții" și obligîndu-l pe poet „să dea un răspuns moral" problemelor existenței. „Elizabeth Bishop atinge spec-

taculosul tocmai prin felul în care respinge tot ceea ce-i spectaculos. « De ce — se poate întreba oricine — nu s-a gîndit nimeni la asta? De ce să nu fim preciși și modești » Tehnica poeziei sale, savanta exactitate pe care o ascunde transformă lucidul sînge rece într-o suspicioasă autoanaliză." (Marianne Moore, în „Nation", 28 sept. 1946, p. 354)

— Philip Lamantia (n. 1927) publică *Erotic Poems* ⟨*Poeme erotice*⟩, scrise sub evidenta influență a suprarealismului (mai ales a poeziei lui Breton).

— Vol. de versuri *Anew* ⟨*Din nou*⟩, al lui Louis Zukofsky, e înrîurit de Ezra Pound, tehnica folosită fiind aceea a unei notații extrem de concise a faptelor, a unei fraze aproape complet epurate de ornamente.

— Apare, sub titlul *The Earth-Bound* ⟨*Legat de pămînt*⟩, o culegere a versurilor pe care Janet Lewis le publicase în vol. sale mai vechi (*Indienii în păduri*, 1922; *Roata în miez de vară*, 1927).

— Cu *The Burning Mountain* ⟨*Muntele în flăcări*⟩, J. G. Fletcher marchează definitiva despărțire de imagism și orientarea spre temele oferite de viața Americii contemporane.

— Josephine Miles publică vol. de versuri *Local Measures* ⟨*Măsuri locale*⟩, dovedind un ascuțit simț de observație a vieții din California, reflectată într-o poezie lapidară, de o mare claritate a expresiei.

— Reed Whittemore (n. 1919) publică *Heroes and Heroines* ⟨*Eroi și eroine*⟩, poeme înfățișînd războiul și epoca postbelică într-un amestec de tragism și de sarcasm.

— Apare, postum, romanul *The Bulwark* ⟨*Bastionul*⟩, de Theodore Dreiser. Scris în 1910, anunțat de autorul său ca o operă pe cale a fi publicată în 1917, romanul constituie una dintre puținele cărți ale lui Dreiser care nu reflectă influența naturalismului. „E foarte posibil ca scriitorul să fi renunțat să-l publice pentru că, pe lîngă o virulentă descriere a lumii bancare dintr-un mare oraș (Philadelphia), el conținea multe elemente ale unei confuze filosofii mistice pe care Dreiser n-a izbutit s-o formuleze cu suficientă claritate." (B. H. Jones, în „New York Times", 15 dec. 1946, p. 36)

— Upton Sinclair publică romanul *A World to Win* ⟨*O lume de cîștigat*⟩, în care Lanny Budd relatează evenimentele primilor ani ai războiului, într-o povestire căreia faptele istorice reale îi conferă o tragică autenticitate.

— *The Fields* ⟨*Cîmpiile*⟩, cel de-al 2-lea vol. al trilogiei începute de Conrad Richter în 1940, cu romanul *Copacii*, urmărește istoria unei familii din Ohio în timpul războiului civil.

— Robert Penn Warren publică romanul *All the King's Men* ⟨*Toți oamenii regelui*⟩, inspirat din viața politică a unui stat din Sud (se pare, Louisiana); demagogia, setea de putere, lipsa de scrupule sînt dezvăluite într-o acțiune foarte precis articulată, a cărei concluzie este aceea că fiecărui individ îi revine responsabilitatea socială de a se împotrivi primejdiei reprezentate de corupție. „Asemenea lui Hemingway și Steinbeck, el crede în principiul solidarității ca valoare esențială; dar, spre deosebire

Scanned with OKEN Scanner

 de ei, el relevă inevitabila ciocnire cu alte elemente ale comportării umane, ambiția și dorința de putere mai presus decît orice. El susține necesitatea unei onestități fundamentale, chestiune atît de vitală pentru generația dintre cele două războaie." (Heinrich Straumann, *American Literature in the Twentieth Century*, 1951, p. 115)

— Apare romanul *Island in the Atlantic* ⟨*Insulă în Atlantic*⟩, de Waldo Frank, o cronică a New Yorkului între războiul civil și primul război mondial.

— William Saroyan publică romanul *The Adventures of Wesley Jackson* ⟨*Aventurile lui Wesley Jackson*⟩, în care, într-o țesătură epică discontinuă, se povestesc peripețiile de pe front ale unui soldat, portretizat cu mijloacele obișnuite, ale scriitorului, amestec de ironie și duioșie.

— *Brewsie and Willie*, povestire de Gertrude Stein, dezvăluie dramaticele experiențe ale soldaților americani din Franța, în timpul războiului, într-o lume ale cărei criterii valorice erau mult deosebite de acelea pe care le știau ei, din țara lor.

— Gore Vidal (n. 1925), demobilizat de curînd, publică ***Williwaw***, roman bazat pe experiența sa de marinar pe un vas de război care operase în regiunea insulelor Aleutine.

— Apare romanul *Mister Roberts*, de Thomas Heggen (1919—49), convențională povestire de război, în care faptele (multe dintre ele preluate din experiența autorului, fost marinar pe un vas din Pacific) sînt astfel prelucrate încît să obțină un larg succes de librărie.

— Mark Harris (n. 1922) publică romanul *Trumpet to the World* ⟨*Cîntec de trompetă îndreptat spre lume*⟩, poveste a vieții nefericite a unui soldat negru.

— *All Thy Conquest* ⟨*Tot ce-ai cucerit*⟩, romanul lui Alfred Hayes (n. 1911), se inspiră din conflictele surde dintre armata americană de ocupație și civilii italieni.

— Carson McCullers publică romanul *The Member of the Wedding* ⟨*Nuntașa*⟩, povestire plină de poezie a maturizării unei adolescente. „E o scriitoare care compune într-un stil mai degrabă sugestiv decît elocvent și uneori pare să ne prezinte mai mult o aluzie decît un lucru cu un sens perfect conturat. Și totuși frazele ei sînt clare și ferme." (George Dangerfield, în „Saturday Review", 30 mart. 1946, p. 15); „Asemenea unor scriitori ca Virginia Woolf sau Glenway Wescott, ea ară un ogor nu prea întins, dar brazda rămasă în urma ei e foarte adîncă." (Francis Downing, în „Commonweal", 24 mai 1946, p. 148)

— Se publică romanul *The Fall of Valor* ⟨*Degradarea valorii*⟩, de Charles Jackson, sumbră relatare a vieții unui mic oraș de provincie.

— Romanul *The American*, de Howard Fast, este o evocare plină de simpatie a vieții lui J. P. Altgeld (1847—1902), guvernatorul statului Illinois, a cărui atitudine față de mișcările muncitorilor din Chicago îl transformaseră într-o figură legendară.

— Acțiunea din ampla povestire *Delta Wedding* ⟨*Nunta din Delta*⟩, de Eudora Welty se constituie din relatările succesive ale

1946 unor personaje diverse, trăsătura de unire fiind nevoia unei călduri sufletești, a unei comunicări sincere între oamenii dintr-un sat izolat din Delta lui Mississippi. „Investigarea profundă a conștiinței umane, iluminarea ei sub influența aspirațiilor oamenilor moderni par a fi principalele valori ale operei domnișoarei Welty." (Eunice Glenn, în *A Southern Vanguard*, ed. Allen Tate, 1947, p. 89)

— Povestirile din vol. *Memoirs of Hecate County* ⟨*Memorii din ținutul Hecate*⟩, de Edmund Wilson, înfățișează o imagine sarcastică a vieții bogătașilor din suburbiile elegante ale New Yorkului.

— Joseph Wechsberg publică emoționanta povestire *Homecoming* ⟨*Întoarcerea acasă*⟩, relatînd întoarcerea sa, ca soldat american, în Praga eliberată de sub ocupația hitleristă.

— Premiera dramei *The Iceman Cometh* ⟨*Vine omul de gheață*⟩, a lui Eugene O'Neill. Titlul piesei evocă o legendă a mitologiei populare anglo-saxone care personifică moartea sub chipul unui om de gheață. Acțiunea este plasată în atmosfera deprimantă a unei cîrciumi newyorkeze, unde mai mulți dezmoșteniți ai soartei încearcă să evadeze într-o lume a iluziilor, înfricoșați de adevărurile unei existențe lipsite de speranțe. O'Neill atinge aici nivelul cel mai dureros al viziunii lui expresioniste. „Arta lui O'Neill izvorăște din dezamăgire, din simțul acut, expresionist și naturalist, al inutilității existenței." (George Jean Nathan, în „Atlantic Monthly", dec. 1946, p. 718)

— Cele 11 piese într-un act din vol. *27 Wagons Full of Cotton* ⟨*27 de care pline cu bumbac*⟩, de Tennessee Williams, constituie patetice fragmente ale unei compoziții ample, înfățișînd disperarea unor oameni care trăiesc într-o lume lipsită de idealuri generoase, de bucurii și de speranțe.

— Comedia bufă *Born Yesterday* ⟨*Născut ieri*⟩, de Garson Kanin (n. 1912), ridiculizează viața funcționarilor din instituțiile guvernamentale și ale micii burghezii din Washington în timpul războiului.

— John Hersey publică reportajul *Hiroshima*, cea dintîi relatare amplă a tragediei orașului japonez.

— Soții Horace Gregory și Marya Zaturenska publică *History of American Poetry, 1900—1940*, în care relevă direcțiile umaniste, conștiința socială orientată spre idealurile generoase ale liricii Statelor Unite dintr-o perioadă de mari tulburări politice.

— Apare antologia *The Winged Serpent* ⟨*Șarpele cu aripi*⟩, de Margaret Astrov (?—?), cuprinzînd versuri ale liricii indiene din diferite regiuni ale Statelor Unite.

— În *Realism and Reality*, Anaïs Nin își justifică literatura ca pe „o încercare de a reliza, cu ajutorul cuvintelor, ceea ce realizează pictura cu ajutorul formelor și culorilor", adică „o reflectare emotivă a realității".

— Wright Morris publică vol. *The Inhabitants* ⟨*Locuitorii*⟩, în care combină textul și imaginea fotografică pentru a evoca America epocii contemporane.

Scanned with OKEN Scanner

— Ezra Pound e internat într-un sanatoriu de boli nervoase, pentru a se evita deschiderea procesului său de trădare; va rămîne aici pînă în 1958.

— **iul. 27** Moare Gertrude Stein (n. 1874), una dintre cele mai influente personalități ale literaturii moderne americane. „Stilul său este mai aspru decît cel al prozei tradiționale, așa cum o limbă străină e mai aspră decît limba maternă. La prima vedere, surprindem ici și colo cîte un cuvînt, o propoziție, o frază, dar sensul general trebuie scos cu trudă la iveală. Totuși, Gertrude Stein creează o tensiune, pune o întrebare și, în cele mai bune opere ale ei, contextul dramatic urcă spre un punct de maximă violență și se îndreaptă spre o concluzie.„ (W. G. Rogers, *When This You See Remember Me*, 1948, p. 69): „Eforturile ei de a ajunge la rădăcinile vieții adevărate, de a face să se înalțe din ele viață, au dat cuvintelor sale o fluiditate întunecată, asemănătoare cu murmurul sîngelui. Nu mutilează cuvintele și nici nu le inventează. Multe cuvinte își păstrează înțelesul original pentru ea și le folosește cu simplitate.“ (Katharine Anne Porter, *The Days Before*, 1952, p 39); „Dacă aceste opere sînt deosebit de complexe și, pentru unii, cu neputință să fie citite, nu e numai din cauza complexității vieții, a subiectului, ci și pentru că ele imită de fapt ritmul vieții, felul în care se petrec faptele ei, într-o încercare de a ne atrage atenția asupra unui alt aspect al adevăratei sale naturi.“ (John Ashberry, în „Poetry“, iul. 1957, p. 252); „Arta ei e o operație de scădere, de permanentă îngustare a domeniului narativ ... Respinge frumusețea, emoția, asociația, analogia, metafora. Arta ca operație a scăderii ajunge să scadă arta însăși. ... Gertrude Stein transformă artistul într-un mecanism imprimator, într-un aparat de fotografiat care scoate cuvinte și nu poze.“ (B. L. Reid, *Art by Substraction: A Dissenting Opinion on Gertrude Stein*, 1958, pp. 171—2); „Se știe că scrierile ei i-au influențat, într-o măsură oarecare, pe Sherwood Anderson și, mai tîrziu, pe Hemingway. Se presupune că au avut ecouri și în *archy și mehitabel* al lui Don Marquis, ca și în poezia lui Wallace Stevens ... Credința ei în primatul fenomenelor asupra ideilor, în superba măreție a realității directe și-a aflat un răspuns tumultos la Stevens, un răspuns calm la Marianne Moore.“ (F. W. Dupee, în „Commentary“, iun. 1962, p. 522); „Mai mult chiar decît Thoreau ... Stein dorea să-și deschidă ochii în fața realității, așa cum nimeni nu și-i deschisese vreodată ... Voia să comunice nu metafore, ci fapte de viață.“ (Tony Tanner, *The Reign of Wonder*, 1965, p. 191); „Nu este adevărat că n-o interesa dacă este sau nu înțeleasă de public: visul ei era să fie publicată în revistele de mare tiraj și să primească mii de scrisori de la admiratori.“ (George Wickes, *Americans in Paris, 1903—1939*, 1969, p. 49)

— Premiile Pulitzer: Russel Crouse și Howard Lindsay, *Starea Uniunii* (dramaturgie); nu s-au decernat premii pentru roman și poezie.

1947 W. H. Auden publică amplul poem *The Age of Anxiety: A Baroque Eclogue* ⟨*Epoca neliniștii. O eglogă barocă*⟩. Conceptul central

al poemului e cel de *durere:* presiunea societății industrializate asupra individului, constituirea unei „culturi de serie" l-au transformat pe om într-o făptură anonimă care încearcă, deznădăjduită, să evadeze din lumea aceasta „a chinului și a zădărniciei". Structura poemului, urmînd-o pe aceea a *Divinei Comedii,* relevă nefericirea omului care se simte lipsit de apărare în mijlocul unui oraș mare (în cazul de față, New Yorkul), înspăimîntat de amenințările războiului. Secolul e „baroc", înțelegîndu-se prin aceasta „nefirești contraste" ale unei „epoci apăsătoare". Personajele lui Auden nu-și află fericirea: soluția propusă de poet e refugiul în misticism. „Cel mai bun poet al generației lui Auden este Auden. *Poemele* sale (1930) revelau o nouă conștiință socială, o sensibilitate nezăgăzuită de convenții, exprimată într-o melodie originală care e aceea a muzicii de jazz sau a limbajului colocvial. Imaginile fabricilor pustii, ale cărucioarelor de invalizi, ale ghețarilor îi sugerau lui Auden moartea unei clase. Acum, într-o viziune existențialistă, imaginile devin încă și mai tragice, pentru că peste generația lui Auden a trecut războiul." (William York Tindall, *Forces in Modern British Literature,* 1947, pp. 56—7)

— Wallace Stevens publică vol. *Transport to Summer* ⟨*În drum spre vară*⟩, meditații asupra raportului dintre istorie și vremurile prezente, dintre existența reală și literatură. În același timp, poetul celebrează rodnicia naturii, împlinirea însușirilor umane într-o lume care se cuvine a fi „aceea a păcii între națiuni".

— Robert Frost publică 2 vol. de versuri; cel dintîi, *Steeple Bush* ⟨*Arbustul*⟩, glorifică întoarcerea poetului spre natură, ironizînd eforturile de a afla adevărul în lumea științei sau în filosofie; cel de-al 2-lea, *A Masque of Mercy* ⟨*Mascarada îndurării*⟩, apără ideea unei existențe trăite în deplină onestitate, a unei opoziții decise față de nedreptate, proclamînd credința că „nimic nu poate fi mai primejdios decît îndurarea față de cei nedrepți". „Frost ... este foarte aproape de ceea ce ar fi un « poet laureat », un poet național: și acest fapt demonstrează comunitatea de gîndire și de sentiment dintre Frost și o parte largă a cititorilor americani ... Principiile care au modelat evoluția lui, principiile romantismului lui Emerson și Thoreau, au fost înfățișate de el în chip deschis și se regăsesc, larg răspîndite, în cultura noastră. Pînă cînd le vom părăsi, pentru a ne însuși altele, e greu să ne închipuim că vom avea mulți poeți mai buni decît Frost." (Yvor Winters, în „Sewanee Review", Autumn, 1948, p. 596)

— În *Fields of Wonder* ⟨*Cîmpii de miracole*⟩, Langston Hughes continuă să scrie într-un stil care se inspiră din versurile muzicii de jazz a negrilor americani.

— Karl Shapiro publică *Trial of a Poet* ⟨*Încercarea unui poet*⟩, versuri înfățișînd, într-o formă prozodică tradițională, fapte ale vieții cotidiene. „Domnul Shapiro e un poet despre care e foarte greu să emiți o judecată, pentru că unele versuri sînt de o admirabilă desăvîrșire tehnică, iar altele sînt rudimentare, dacă le privești din unghiul unei critici puriste, și prea violente pentru un spirit tradiționalist. Adevărul e, însă, că rostește prea multe

Scanned with OKEN Scanner

 cuvinte și că un efort de concentrare i-ar prinde foarte bine." (Stephen Spender, în „Poetry", mart. 1948, pp. 316—7)

—Apare vol. de versuri *Rumination* ⟨*Meditație*⟩, de Richard Eberhart. Compuse într-o formă tradițională, poemele dezvăluie o atitudine filosofică și literară conservatoare, care îndemna la refugiu în „natura divină", așa cum „o intuiesc copiii", și în „revelația mistică". „Necazul e că defectele sale sînt foarte evidente și că oricui îi vine ușor să se simtă mai presus decît ele, pentru că sînt cît se poate de demodate; sînt greșelile literaturii victoriene". (Arthur Mizener, în „Poetry", ian. 1949, p. 226)

— John Ciardi publică *Other Skies* ⟨*Alte ceruri*⟩, poeme ale cotidianului și ale „oamenilor obișnuiți". „Spre deosebire de Eliot, care este doar unul dintre strămoșii săi, Ciardi îi iubește pe oameni și îi satirizează cu un umor blînd, mai degrabă decît cu dispreț. În întreaga lui operă, o personalitate clar definită caută să cuprindă experiențele semenilor." (Gerard Previn Meyer, în „Saturday Review", 6 dec. 1947, p. 60)

— Howard Nemerov (n. 1920) publică vol. *Image and the Law* ⟨*Imaginea și legea*⟩. „Aflîndu-se sub influența lui Wallace Stevens, domnul Nemerov și-a însușit nu numai dihotomia fundamentală a acestui poet, ci și modul în care tratează ideile și percepțiile, simultan și în opoziție. Cam jumătate din poeme se ocupă de *imagini*, în vreme ce cealaltă jumătate tratează *legea*, adică funcțiunea normativă a minții ... În cazul său, dacă izbutește să obțină o colaborare între ochi și intelect, poate realiza o poezie de valoare." (F. C. Golffing, în „Poetry", nov. 1947, pp. 96—7)

— *The Ego and the Centaur* ⟨*Eul și centaurul*⟩, vol. de versuri de Jean Garrigue (n. 1914), poetă din Indiana, e evident influențat de poezia lui Wallace Stevens. „Folosind simbolul pădurii, al grădinii zoologice, al statuii și al centaurului, Jean Garrigue explorează dragostea, însingurarea și neliniștile omului modern, cristalizîndu-le în poeme care transmit senzațiile unei experiențe reale. Efectul e obținut într-un idiom întotdeauna proaspăt și plin de sens, capabil de analiză, cu muzicalitate care conține exact atîta disonanță cît îi trebuie să sugereze muzica contemporană." (Stephen Stepanchev, în „New York Herald Tribune", 28 sept. 1947, p. 18)

— *The Beautiful Changes* ⟨*Frumcasele schimbări*⟩, vol. de poeme al lui Richard Wilbur (n. 1921), e scris sub influența lui Lowell, dar reprezintă, în același timp, o încercare de întoarcere la poezia manieristă și la concepția „artei pentru artă."

— J. V. Cunningham publică vol. *The Judge is Fury* ⟨*Judecătorul e mînia*⟩, poeme în care prezintă o imagine întunecată a sentimentelor tinerei generații întoarse de pe front.

— Thomas Merton publică vol. de versuri *Figures for an Apocalipse* ⟨*Figuri pentru un apocalips*⟩, deprimantă descriere a Americii postbelice.

Scanned with OKEN Scanner

1947 — Apare vol. de poeme *Down in My Heart* ⟨*În adîncul inimii mele*⟩ al lui William Stafford (n. 1914). Versurile sale evocă natura și oamenii de pe coasta de Nord-vest a Pacificului.

— John Frederick Nims (n. 1913) publică *The Iron Pastoral* ⟨*Pastorala de fier*⟩, poeme inspirate de peisajul din Michigan.

— *The Amazing Year: A Diary in Verse* ⟨*Uimitorul an, Jurnal în versuri*⟩, de Selden Rodman, e un poem narativ, relatînd pe un ton voit nepoetic evenimente ale scenei politice americane și întîmplări din viața autorului, petrecute în anul 1946.

— În *Presidential Mission* ⟨*Misiune încredințată de președinte*⟩, Lanny Budd, personajul ciclului de romane al lui Upton Sinclair, își continuă călătoriile pe teatrele de operații și trage concluzia că puterile Axei nu vor putea cîștiga războiul. „Domnul Sinclair crede, cu o statornicie care descinde din optimismul pionierilor americani, în victoria forțelor binelui. Nu știu dacă Hitler a avut în Statele Unite un dușman mai înverșunat decît pe Upton Sinclair." (Maxwell Geismar, în „Saturday Review", 28 aug. 1948, p. 13).

— Sinclair Lewis publică romanul *Kingsblood Royal (Kingsblood urmașul regilor)*, vehement atac împotriva prejudecăților rasiste.

— *The Wayward Bus* ⟨*Autobuzul năuc*⟩, romanul lui John Steinbeck, înfățișează un adevărat microcosmos alcătuit din mai mulți oameni speriați și deznădăjduiți, înghesuiți într-un autobuz de pe o șosea lăturalnică din California. „Țăranii săi din *Tortilla*, Mack și prietenii lui din *Cannery Row*, cele mai multe personaje din *Autobuzul* dobîndesc o anume vitalitate (pe care personajele mai puțin telurice nu o au), ca rezultat al reacției lor neinhibate la impulsurile organice; dar aceasta implică o desprindere aproape totală de responsabilitatea socială și o nesocotire a tot ceea ce cultura a dăruit vieții umane. și aceasta e principala limită a lui Steinbeck." (Blake Nevius, în „Pacific Spectator", Summer, 1949, p. 308)

— Saul Bellow publică romanul *The Victim*, în care examinează cauzele sociale ale rasismului. „Sînt unele personaje care reprezintă conceptul umanismului, concept adesea conturat în opera lui Bellow și pe care romancierul le folosește ca pe niște unități de măsură pentru a judeca dimensiunile prăbușirii celorlalți." (Chester Eisinger, *Fiction of the Forties*, 1963, p. 346); „Romanul este, de fapt, o dezbatere a responsabilității morale." (Marcus Klein, în *Recent American Fiction*, 1963, p. 122)

— Romanul *Aurora Dawn*, de Herman Wouk (n. 1915), e o satiră a afacerilor lipsite de scrupule a agențiilor de publicitate. „Dincolo de nevinovatele anacronisme din *Aurora Dawn*, se pare că se deslușește un frumos talent: literatura satirică — o satiră lipsită de gravitate — e ceea ce lipsește în peisajul cultural de astăzi." (Diana Trilling, în „Nation", 24 mai 1947, p. 636)

— Gore Vidal publică *In a Yellow Wood* ⟨*În pădurea-ngălbenită*⟩, portret al unui fost combatant, ale cărui idei non-conformiste sînt privite cu suspiciune într-o lume conservatoare și rutinieră.

Scanned with OKEN Scanner

1947 — Cel de-al doilea război mondial constituie cadrul acțiunii din romanul *The Indifferent Children* ⟨*Copiii indiferenți*⟩, de Louis Auchincloss (n. 1917). Cartea, scrisă într-un stil îngrijit, e lipsită, însă, de dramatism.

— Martin Flavin publică *The Enchanted* ⟨*Fermecații*⟩, grațios roman al copilăriei.

— Apare romanul istoric *Lydia Bailey*, de Kenneth Roberts, narațiune picarescă a unor călătorii și aventuri în Antile și Nordul Africii, la începutul sec. 19. „Romanele sale au tendința de a se întinde fără rost; și, în acest caz, avem un început, un mijloc și un sfîrșit și, apoi, fără să ne îngăduie să respirăm, alt început, alt mijloc și alt sfîrșit." (Edward Weeks, în „Atlantic Monthly", febr. 1947, p. 130)

— Robert A. Heinlein (n. 1907) publică romanul științifico-fantastic *Rocket Ship Galileo* ⟨*Nava cosmică Galileo*⟩; succesul cărții se va datora mai ales filmului *Destinația Luna* (1950), al cărui scenariu se baza pe textul romanului.

— *The Mountain Lion* ⟨*Puma*⟩, romanul publicat de Jean Stafford, este o poveste tragică în care 2 adolescenți, frate și soră, încearcă zadarnic să evadeze într-o lume desăvîrșită: ei își dau seama prea tîrziu că lumea reală e mai puternică decît utopicele lor vise. „Romanul e mai bun chiar decît *Aventura la Boston*, deși mai puțin scînteietor. Nu posedă uimitoarea bogăție de fapte pe care Jean Stafford a oferit-o în primul ei roman; dar are un sens mai profund al mitului și al folclorului copilăriei: un farmec care se opune lumii celor maturi, poezii ale copilăriei, dialoguri de un ezoterism naiv, glume fermecătoare, seriozitatea cu care sînt privite noțiunile de bine și de rău, inocența și experiența." (Henry Rago, în „Commonweal", 4 apr. 1947, p. 618)

— Alfred Bertram Guthrie (n. 1901) publică *The Big Sky* ⟨*Cerul cel larg*⟩, roman istoric, al cărui personaj central, un tînăr din Kentucky, încearcă să se adapteze la viața unui trib de indieni din munții Aleghani. Povestirea, plasată în prima jumătate a sec. 19, relatează evenimente (unele atestate documentar) din istoria indienilor, povești de dragoste, călătorii printre peisaje sălbatice, crime pasionale, într-o evidentă tradiție romantică.

— *House Divided* ⟨*Casa învrăjbită*⟩, de Ben Ames Williams, e un lung roman despre războiul civil din 1861—5.

— Willard Motley (1912—65) publică romanul *Knock at Any Door* ⟨*Bate la orice ușă*⟩, poveste, cu numeroase elemente naturaliste, a unui delincvent minor care ajunge temut bandit într-un cartier rău famat din Chicago.

— James Farl Powers (n. 1917) publică *Prince of Darkness* (*Prințul întunericului*), roman care glorifică, de pe pozițiile misticismului catolic, faptele unui cleric din Vestul mijlociu.

— Mickey Spillane (n. 1918) publică romanul polițist *I, The Jury* ⟨*Eu, juriul*⟩, amestec de sadism și pornografie. „O asemenea scriere imorală, subliterară, antiartistică nu poate fi privită fără cuvenită oroare." (Cleanth Brooks, în „Saturday Review", 15 nov. 1947, p. 217); „Dacă Spillane a vrut doar să provoace sentimen-

Scanned with OKEN Scanner

1947 tul silei, dacă a vrut să demonstreze cît de plictisitoare poate fi cruzimea, a reușit pe deplin." (Alexander O'Shell, în „Atlantic Monthly", dec. 1947, p. 446)

— Vladimir Nabokov publică vol. *Nine Stories* ⟨*Nouă povestiri*⟩.

— Vol. *The Neon Wilderness* ⟨*Pustiul de neon*⟩, de Nelson Algren, conține mai multe povestiri ale căror personaje sînt declasații din cartierele mărginașe ale unui mare oraș american, portretizați cu simpatie.

— James Albert Michener (n. 1907) publică *Tales of the South Pacific* ⟨*Povestiri din Pacificul de Sud*⟩, notații ale experienței autorului care luptase, ca ofițer de marină, în cel de-al doilea război mondial. Unele episoade ale cărții vor deveni libret al operetei *Pacificul de Sud*, cu muzică de Richard Rogers, care se va reprezenta cu mult succes pe Broadway (1950). „Domnul Michener poate fi sarcastic cînd vorbește despre disciplină, grade și tradiții ale marinei militare. Poate fi romantic cînd se bucură de extraordinara culoare locală a Noii Caledonii și a arhipelagului Solomon. Poate fi plin de haz, de vioiciune, poate fi duios. De fapt, variațiile lui de temperament sînt uimitoare. Și, mai mult decît atît, el știe să păstreze virtuțile fundamentale ale ritmului epic, fără să-și sacrifice maturitatea gîndirii ... E, fără îndoială, unul dintre cei mai abili și mai originali scriitori din cîți au apărut în literatura americană de foarte multă vreme." (Orville Prescott, în „Yale Review", Spring, 1947, p. 576)

— Edmund Wilson publică *Europe Without Baedeker* ⟨*Europa fără ghidul Baedeker*⟩, schițe de călătorie scrise cu nerv, cu acut simț de observație.

— Premiera dramei *A Streetcar Named Desire (Un tramvai numit dorință)*, de Tennessee Williams, dureroasă ciocnire între vis și realitatea unei lumi aspre, pragmatice. „*Un tramvai* ... este cea mai de seamă piesă de teatru creată în America în ultimul deceniu ... Viața e densă în această dramă a unei femei care face eforturi tragice să-și ascundă vidul sufletesc ... Punctul de vedere al autorului combină un sens ascuțit al realității cu o îndrăzneală naturalistă în fața lucrurilor grosolane din viața individului și a societății și cu un cald sentiment de compasiune." (John Gassner, în „Forum", febr. 1948, p. 86); „Există mai multe asemănări între *Menajeria de sticlă* și *Un tramvai* ... care l-au definit pe Tennessee Williams ca pe unul dintre cei mai importanți dramaturgi moderni: amîndouă insistă asupra grotescului, asupra rafinamentului anacronic al unei societăți sudiste muribunde." (Paul Moor, în „Harper's", iul. 1948, p. 71)

— Se reprezintă *All My Sons* ⟨*Toți fiii mei*⟩, de Arthur Miller, dramă de conștiință a unui industriaș american ale cărui avioane, construite fără respectarea unor măsuri minime de securitate, se prăbușiseră ucigînd mai mulți tineri piloți, printre care și pe propriul său fiu. „*Toți fiii mei* e o dramă serioasă care, din punctul de vedere al tehnicii teatrale, provine din tradiția lui Ibsen. E numai o sugestie privind școala căreia aparține scriitorul și nu o operă de imitație. O poveste autentică, un temei moral puternic, o amplă varietate de personaje, bine desenate și care oferă

Scanned with OKEN Scanner

1947 o bază neobișnuit de valoroasă pentru actori și regizor."(Stark Young, în „New Republic", 10 febr. 1947, p. 42); „Arthur Miller a încercat și a realizat o tragedie: timpul — acum; locul — curtea unei case dintr-un cartier bogat al unui oraș american. Piesa e bună pentru că oferă propria ei soluție. Dacă tot ceea ce ni se oferă la ultima cădere a cortinei, în ciuda fermității acțiunii lăuntrice, e o întrebare mai curînd decît un răspuns, aceasta se întîmplă pentru că există întrebări grave pe care nu le putem ocoli ... Domnul Miller a îndrăznit să și le pună." (Kappo Phelan, în „Commonweal", 14 febr. 1947, pp. 445—6)

— Maxwell Anderson scrie *Joan of Lorraine*, o piesă în care se înfățișează punerea în scenă a unei drame ce urmează să reflecte diferitele puncte de vedere asupra eroinei franceze; Anderson însuși o vede ca pe o mistică.

— Se montează o versiune muzicală a piesei *Scenă de stradă* (1929), de Elmer Rice: versurile aparțin lui Langston Hughes, muzica, lui Kurt Weill.

— Yvor Winters publică *In Defense of Reason* ⟨*În apărarea rațiunii*⟩, eseu care afirmă din nou încrederea criticului într-o creație călăuzită de gîndire.

— Cleanth Brooks publică *The Well Wrought Urn* ⟨*Urna bine lucrată*⟩, în care susține concepțiile Noii critici și stabilește ironia și paradoxul drept criterii estetice fundamentale ale poeziei. În *The Times of Melville and Whitman* ⟨*Vremurile lui Melville și Whitman*⟩, apărut tot în 1947, Brooks face un fel de demonstrație practică a acestei concepții. „Un miez al sensului plin de vigoare e învelit cu inhibiții care n-au fost niciodată libere de morbiditatea intelectuală. Ordinea devine aproape o obsesie pentru Brooks ... El e închis într-o cușcă. Suferă de limitările obișnuite ale doctrinelor dogmatice: dar, între aceste limite, el scrie cu un admirabil simț al discernămîntului." (Henry W. Wells, în „Saturday Review", 12 apr. 1947, p. 50); „Domnul Brooks sugerează că poezia e valoroasă în măsura în care are putere să cuprindă și să concilieze sisteme întregi de valori contrare. Adevărul poeziei e un adevăr dramatic, determinat de o relație justă cu contextul său ... Studiile domnului Brooks asupra structurii poeziei sînt exerciții magistrale într-un gen de explicație critică strînsă care ne îmbogățește judecata asupra poemelor examinate și conferă operei poetului o nouă demnitate." (George F. Whicher, în „New York Herald Tribune", 20 apr. 1947, p. 2)

— Eseurile din *American Memoir* ⟨*Memoriu american*⟩, de Henry Seidel Canby, sînt scrise într-un stil tradițional, în care actul critic se definește ca o modalitate de judecată a valorii, în contextul în care literatura reflectă direcțiile principale ale istoriei naționale.

— F. O. Matthiessen publică studiul *The James Family*, una dintre cele mai complete analize a operelor acestor intelectuali, atît de influenți în cultura țării lor: filosoful Henry James-tatăl (1811—82) și fiii săi, William (1842—1910), fondator al

Scanned with OKEN Scanner

curentului filosofic al pragmatismului, și Henry James, Jr. (1843—1916), scriitorul.

— În *Call Me Ishmael* ⟨*Spune-mi Ishmael*⟩, Charles Olson urmărește influențele literare — cu precădere cele shakespeareane — din *Moby Dick* (1851), al lui Melville.

— Leo Stein (1872—1947), fratele scriitoarei Gertrude Stein, publică vol. *Appreciations*, eseuri literare, note critice scrise sub influența doctrinei lui Freud.

— În *Across the Wide Missouri* ⟨*Dincolo de largul rîu Missouri*⟩, Bernard De Voto reconstituie o pagină din istoria Americii anilor 1830—40: importanța comerțului cu blănuri în unificarea culturală a națiunii americane.

— Premiile Pulitzer: Robert Lowell, *Castelul lordului Weary* (poezie), Robert Penn Warren, *Toți oamenii regelui* (roman); premiul pentru dramaturgie nu s-a acordat.

1948 Apare *Cartea a II-a* a poemului *Paterson*, de William Carlos Williams. Intitulată *Sunday in the Park* ⟨*Duminică în parc*⟩, cartea dezvăluie reacțiile doctorului Paterson în fața orașului contemporan, în care deslușește „lipsa de unitate a unei noncomunități", „o grădină imensă de impresii de oameni", pe care nu-i ține laolaltă nici gravitatea trecutului, nici drama prezentului.

— Ezra Pound publică vol. *The Pisan Cantos* ⟨*Cantosurile de la Pisa*⟩, întunecată meditație asupra problemelor fundamentale ale vieții, așa cum i se revelaseră în vremea în care fusese încarcerat într-o cușcă de metal, în lagărul militar american de la Pisa și se aștepta să fie executat. Poemele continuă ciclul de *cantos*-uri început în 1925: în această serie, ele sînt numerotate de la 72 la 83. Poetul își recunoaște înfrîngerea, dar nu renunță la principiile sale: într-unul din poeme (82) se identifică cu Whitman, iar opera și-o compară cu *Firele de iarbă*, declarînd că țelul ei este acela de a-l înfățișa pe om, în totalitatea lui, și făptura lui etică. „*Cantos*-urile lui Pound sînt cuvintele unui om pentru care tot ce a obținut de la viață a însemnat o piedică în calea unei hotărîri libere, dictate de propria sa voință ... Aș spune că tocmai în celula îngrozitoare de la Pisa, el a simțit valoarea libertății. A lui și a altora." (Robert Fitzgerald, în „New Republic", 16 aug. 1948, p. 22)

— Robinson Jeffers scrie, în obișnuitele sale tonalități sumbre, *The Double Axe* ⟨*Securea cu două tăișuri*⟩.

— Într-un limbaj lipsit de ornamente poetice, Randall Jarrell compune poemele reunite în vol. *Losses* ⟨*Pierderi*⟩, în care se deslușesc pesimismul și descurajarea unei întregi generații de poeți ai Americii.

— John Peale Bishop publică vol. *Collected Poems*, care-l relevă ca pe unul dintre cei mai reprezentativi poeți ai grupului agrarian. Poezia lui, de o precizie rece, se declara împotriva vieții citadine, „lipsită de rădăcini", a industrialismului și a capitalismului, pe care le considera principalele forțe care „viciază viața omului". „Personalitatea lui, torturată de privelиștile

1948 pe care i le oferă lumea contemporană americană, găsește în creație singura justificare a existenței unui suflet chinuit și sensibil." (William Arrowsmith, în „Hudson Review", Spring 1949, p. 118)

— Concepțiile estetice ale agrarienilor se conturează clar și în vol. *Poems, 1922—1947*, al lui Allen Tate. Registrul tematic e restrîns, dar frecventele reveniri la imaginile trecutului pașnic, opus civilizației moderne, „apăsătoare" și „dezumanizante", creează o atmosferă memorabilă. „În ultimul sfert de secol, numele lui Allen Tate și-a cîștigat prestigiul datorită unei neobișnuite integrități a ideilor. Tot timpul, el a dat impresia unui poet care-și cunoaște propriile gînduri și vrea să le traducă în poezie. Ca urmare, a fost acuzat de o anume răceală a sentimentelor; dar nu există nici un vers din Tate care să nu fie încărcat cu o pasionată sinceritate, deși s-ar putea ca el să fie cenzurat de o ironie fină sau guvernat de sentimente pe care cititorii din alte părți decît din Sudul strămoșilor lui nu și le pot explica." (Gerard Previn Meyer, în „Saturday Review", 20 mart. 1948, p. 24); În poezia sa, Tate traversează o lume a spaimelor, la un capăt al căreia se află Sudul, iar la celălalt — Abisul." (Robert Fitzgerald, în „New Republic", 26 apr. 1948, pp. 31—2); „Hart Crane l-a îndemnat cîndva pe Tate să rămînă credincios limbii în care scrie, « într-un chip care să rețină atenția altora, și atunci vei realiza lucruri însemnate ». Profeția lui Crane s-a împlinit astăzi întru totul; Tate a rămas credincios esteticii sale ascetice, pasiunii pentru o limbă care a doar e lui." (Peter Viereck, în „Atlantic Monthly", nov. 1948, p. 98)

— Cu *The Lost Son* ⟨*Fiul pierdut*⟩, Theodore Roethke marchează maturizarea stilului său poetic. Amintirile din copilărie, cînd — în serele fermei tatălui său — încerca să deslușească tainele florilor, sînt puse în opoziție cu experiențele prezentului, cînd poetul se simte înconjurat de o natură amenințătoare. Lumea florilor și a gîngăniilor e descrisă cu o grație de miniaturist. „Theodore Roethke transformă florile, vîntul, apa într-un material al artei și al materiei capabil să-i exprime gîndurile despre probleme mult mai largi... Imaginile sînt pictate în culori clare, obiectele sînt apoi modelate ca niște simboluri ale luptei sau contemplației umane... Domnul Roethke evocă neliniștile tulburătoare ale unui tînăr și dobîndirea, cu multă greutate, a echilibrului lăuntric: versurile lui mărturisesc un talent adevărat." (Eugene Davidson, în „Yale Review", Summer 1948, p. 747)

— Robert Hayden publică vol. *The Lion and the Archer* ⟨*Leul și arcașul*⟩, în care proslăvește libertatea și egalitatea între toți oamenii acestui pămînt.

— William Everson publică vol. de poeme *The Residual Years* ⟨*Anii din adîncuri*⟩, influențate de Jeffers, evocînd peisajele Californiei pe care le interpretează din perspectiva unei pătimașe dăruiri pentru dobîndirea frumuseții morale a oamenilor.

— Apare vol. *The Dispossessed* ⟨*Dezmoșteniții*⟩, de John Berryman, în care influențele lui Yeats, Auden, e.e. cummimgs

Scanned with OKEN Scanner

sînt evidente. Poetul caută să obțină efecte prozodice șocante, fără — însă — să abdice de la principiul unei comunicări clare cu cititorul, al unei coerențe logice a versului. „John Berryman... e un scriitor complicat, nervos, inteligent a cărui poezie s-a desăvîrșit fără încetare... Acest stil-lucid, disonant... — pare a se potrivi surprinzător de bine cu sensibilitatea și gîndirea domnului Berryman și s-ar cuveni să producă, în final, o poezie mai bună decît cele mai bune poeme pe care le-a scris pînă acum și care conțin versuri neșlefuite sau șlefuite prea stăruitor, alături de altele pline de imaginație." (Randall Jarrell, în „Nation", 17 iul. 1948, pp. 80—1); „John Berryman posedă — cel puțin într-o măsură limitată — darul limbajului ... dar e handicapat de lipsa abilității de a-și defini subiectul și de imposibilitatea de a-și înțelege și disciplina emoțiile. Cele mai multe poeme ale sale par a se ocupa de o singură temă, atotcuprinzătoare: haosul social, filosofic, psihologic al vieții americane moderne și haosul echivalent al lui John Berryman." (Yvor Winters, în „Hudson Review", Autumn 1948, p. 404)

— David Ignatow (n. 1914) publică vol. *Poems*; scrise într-un limbaj simplu, respingînd ornamentul, versurile înfățișează tabloul unui oraș tragic, în care oamenii trăiesc fără speranțe și fără idealuri.

— Peter Viereck (n. 1916), profesor de istorie la Colegiul Mount Holyoke (Connecticut), inițiator al mișcării Noul conservatorism (pe care-o definea ca pe „o revoltă împotriva revoltei"), publică vol. de versuri *Terror and Decorum* ⟨*Teroare și purtare aleasă*⟩, imagine romantică a războiului. „Poemele sînt vioaie ... și unele dintre ele au o claritate corectă și o întorsătură satirică a fanteziei, care nu e dezagreabilă ... Aceste calități constituie dovada unei schimbări a poeziei, de la o concentrare înaripată, la o atitudine mai rece, la un stil epigramatic. În cazul lui Viereck, schimbarea e lipsită de spiritul de discriminare și seamănă a regres ... Viereck a scris încă foarte puține lucruri asupra cărora cineva ar vrea să revină adesea, mînat de un interes adevărat." (Robert Fitzgerald în „New Republic", 8 aug. 1949, p. 17.)

— Poemul *Mr. Whittier*, al lui Winfield Townley Scott, e un omagiu plin de căldură pentru scriitorul considerat ca „o întrupare a spiritului nobil al Noii Anglii de odinioară".

— May Sarton publică *The Lion and the Rose* ⟨*Leul și trandafirul*⟩, versuri înrîurite de Frost, dar care păstrează o grație proprie a notației lirice.

— Apare romanul *Intruder in the Dust (Nechemat în țărînă)*, de Faulkner. Atmosfera dintr-un orășel din Sud în care se pregătește linșajul unui negru acuzat pe nedrept de crimă. Concluzia cărții e aceea că valoarea etică se relevă indiferent de deosebirile de rasă.

— Cu *One Clear Call* ⟨*Chemare limpede*⟩, Upton Sinclair continuă povestirea experiențelor lui Lanny Budd în lumea contemporană: acțiunea cuprinde ultimii 2 ani ai războiului și alegerea pentru a 4-a oară a lui Roosevelt ca președinte al Statelor Unite.

Scanned with OKEN Scanner

1948 — Norman Mailer (n. 1923) publică romanul *The Naked and the Dead (Cei goi și cei morți)*, relatare a unor întîmplări adevărate din timpul războiului la care participase și autorul. Unul dintre romanele generației tinere care stabilesc noile tendințe ale prozei: descrierea unor evenimente reale al căror tragism e exprimat cu simplitate, într-un stil direct, de reportaj. „Mailer e preocupat de soarta individului și de modul de viață care l-a modelat. Șocul războiului e un agent corosiv care atacă substanța epică pînă în miezul adevărului despre oameni. *Cei goi și cei morți* e, într-o largă măsură, mai matur decît romanele de război ale deceniului al treilea. Din punct de vedere artistic, el suportă comparația cu cele mai bune dintre ele. E o carte de o forță remarcabilă, de o uimitoare putere de pătrundere deopotrivă în psihologia oamenilor și în structura modului de viață american. Mailer debutează cu unul dintre cele mai fascinante romane publicate de la sfîrșitul deceniului al treilea ... *Cei goi și cei morți* e nu numai o carte bună, e o carte mare." (Charles J. Rolo, în „Atlantic Monthly", iun. 1948, p. 114); „Lucrurile pe care le spune nu sînt noi, dar au valoarea autenticității, sînt povestite cu o incontestabilă acuratețe a celor întîmplate și nu constituie doar ecoul altor cărți despre alte războaie." (Raymond Rosenthal în „Commentary", iul. 1948, p. 92)

— În *The Ides of March (Idele lui martie)*, Thornton Wilder creează un fals roman istoric, în care numai puține evenimente au valoare documentară; romanul este, de fapt, o polemică acerbă cu dictatorii tuturor vremurilor, mai ales cu aceia care instauraseră teroarea fascistă.

— Carl Sandburg publică romanul *Remembrance Rock ⟨Stînca amintirii⟩*; în zilele sfîrșitului războiului, un ofițer de curînd demobilizat descoperă printre hîrtiile bunicului său 3 nuvele care reconstituie momente de seamă ale istoriei americane. Romanul e construit pe acțiunea paralelă a faptelor contemporane și a celor din nuvelele istorice. „Că Sandburg își iubește America e mai presus de orice îndoială. E sincer, generos și înregistrează priveliștile, obiceiurile, vorbirea, folclorul diverselor regiuni ale țării. Dacă cineva izbutește să rezume în vreun fel materialul acesta stufos, poate ajunge la concluzia că Sandburg proclamă necesitatea dezrădăcinării bigotismului ca pe o condiție a realizării libertății individului." (Richard Crowder, *Carl Sandburg*, 1964, p. 146)

— Truman Capote (n. 1924) publică romanul *Other Voices, Other Rooms ⟨Alte voci, alte camere⟩*: într-un amestec de elemente ale romanului gotic și ale naturalismului, se evocă experiențele unui tînăr nefericit, incapabil să reziste presiunilor unei societăți amorale. În același timp, cartea e o consemnare a decăderii morale a Sudului american. „Romanul justifică pe deplin părerile criticii și ale publicului care l-au aclamat pe Capote ca pe un scriitor excepțional de înzestrat.... Nu e numai o operă de o neobișnuită frumusețe, ci și o operă de o neobișnuită inteligență. Cititorii fac cunoștință cu unul dintre cei mai de seamă romancieri americani din cîți și-au făcut debutul în ultimii ani." (Lloyd

Scanned with OKEN Scanner

1948 Morris, în „New York Herald Tribune", 16 ian. 1948, p. 2); „Chiar dacă domnul Capote ar fi fost cu zece sau douăzeci de ani mai în vîrstă, capacitatea lui de a modela un limbaj poetic tot ar fi fost remarcabilă. La un scriitor atît de tînăr, ea reprezintă o înzestrare de geniu. Pe de altă parte, nu mă pot declara de acord cu scopul moral și artistic al cărții ... Mi se pare că ea creează o lume care acceptă pasiv faptele, în care nimeni nu pare răspunzător de propria-i comportare." (Diana Trilling, în „Nation", 31 ian. 1948, pp. 133—4)

— Betty Smith publică *Tomorrow Will Be Better* ⟨*Mîine va fi mai bine*⟩, roman despre viața oamenilor sărmani dintr-o periferie a New Yorkului, descrisă într-un stil care asociază naturalismul și sentimentalismul.

— În *The Home Place* ⟨*Locul natal*⟩, Wright Morris dezvăluie imposibilitatea readaptării la viața aspră din comunitățile rurale americane a generației care trăise o vreme la oraș. „Însoțindu-și textul cu fotografii de o dramatică elocvență, domnul Morris realizează un adevărat film documentar despre tristețea vieții rurale din această țară." (William Germain Dooley, în „New York Times", 18 iul. 1948, p. 5)

— Horace McCoy publică romanul *Kiss Tomorrow Good-Bye* ⟨*Ia-ți rămas-bun de la ziua de mîine*⟩, tragică poveste a degradării morale a unei părți din tînăra generație, dezorientată și lipsită de idealuri.

— Apare romanul *Raintree County* ⟨*Comitatul Raintree*⟩ de Franklin Lockridge, Jr. (1914—48), evocare a optimistei Americi rurale de la sf. sec. 19. Cartea e întîmpinată laudativ de critică; în vreme ce ea dobîndea un succes din ce în ce mai evident, autorul se sinucide pe neașteptate.

— Feike Feikema publică *The Chockecherry Tree* ⟨*Cireșul sălbatic*⟩, înfățișînd conflictul dintre un tînăr, plin de idealuri generoase, și conservatorismul unei comunități rurale din Vestul mijlociu.

— *Find Me in Fire* ⟨*Găsește-mă în flăcări*⟩, de Robert Lowry (n. 1919) este un roman care dezbate urmările nefericite ale războiului asupra psihologiei tinerei generații.

— Fața lipsită de eroism a războiului, conflictele rasiale care mocnesc în rîndurile armatei sînt dezvăluite în *Guard of Honor* ⟨*Garda de onoare*⟩, romanul lui James Gould Cozzens (n. 1903). „În romanul său, forma și conținutul sînt atît de strîns legate, încît formează o unitate puternică. Mai mult: ele sînt împreună legate de viață. Sînt mai multe romane unite într-unul singur și fiecare paranteză ar putea constitui un roman pentru un scriitor mai puțin pretențios cu sine." (Bernard De Voto, în „Harper's", febr. 1949, p. 73)

— Forța răufăcătoare a prejudecăților rasiale suprapuse psihozei îngrozitoare a războiului este descrisă cu o mare subtilitate psihologică în *The Young Lions* ⟨*Tinerii lei*⟩, romanul lui Irvin Shaw. „Asemenea lui Mailer, Shaw a văzut nevoia oamenilor de a nutri un ideal generos, dar a fost capabil să obiectiveze

Scanned with OKEN Scanner

1948 numai această nevoie, nu și idealul." (John W. Aldridge, în „Saturday Review", 12 febr. 1949, p. 8)

— Joseph Stanley Pennell (1908—63) publică *The History of Nora Beckham* ⟨*Povestea Norei Beckham*⟩, reconstituire realistă a vieții din Kansas City de la sf. sec. 19.

— Apare *The Inheritance* ⟨*Moștenirea*⟩, roman de Allan Seager, în care este tratată cu mijloace naturaliste tema violenței în societatea modernă americană; scriitorul consideră că întreaga Americă contemporană este amenințată de această primejdie, dar demonstrația lui e tezistă și neconvingătoare.

— Vol. de povestiri *The World Is a Wedding* ⟨*Lumea e o nuntă*⟩ de Delmore Schwartz înfățișează cu o dureroasă duioșie lumea cartierelor sărace ale New Yorkului. „Povestirile sînt scrise, în cea mai mare parte, într-o proză monotonă, aproape stîngace. Pentru un scriitor cu o asemenea reputație de poet, ele sînt surprinzător de slabe în ceea ce privește imagistica și simțul vizualului. Dar se observă ușor că subiectele explicite, limbajul abstract, referirile la politică duc în mod deliberat spre o rezolvare epică aflată la jumătatea drumului între literatura tradițională și dialogul filosofic." (John Farrelly, în „New Republic", 2 aug. 1948, p. 27)

— Herman Wouk publică *The City Boy* ⟨*Copilul orașului*⟩, povestire de un umor plin de duioșie despre un adolescent din anii care precedau criza economică din 1929—33, un fel de Gavroche newyorkez.

— Povestirile din *The Circus in the Attic* ⟨*Circul din pod*⟩, vol. lui Robert Penn Warren, sînt scrise cu o abundență a detaliilor care demonstrează că scriitorul se supunea cu greu rigorilor genului scurt. Tema principală este tragica maturizare a unei adolescențe confruntată de adversitatea naturii și a oamenilor, năzuința de a realiza frumusețea, frăția între toți tinerii lumii, responsabilitatea morală.

— S. J. Perelman publică *Westward, Ha!* ⟨*Porniți spre vest!*⟩, schițe satirice, descriind lumea afacerilor dintr-un mare oraș american.

— Allen Tate adună în vol. *On the Limits of Poetry* ⟨*Despre limitele poeziei*⟩ eseuri critice publicate în presă și în unele volume anterioare, susținînd ideea că poezia are îndatorirea de a echilibra elementul obiectiv, de descriere a realului, cu cel subiectiv, de confesiune.

— Apar cele 3 vol. ale lucrării *Literary History of the United States*, elaborată de 51 de istorici literari, sub conducerea lui Robert E. Spiller, Willard Thorp, Thomas Johnson, Seidel Canby. Reeditată de multe ori, ea constituie și astăzi una dintre cele mai solide baze de referință pentru cercetător. Deși scrisă de personalități cu vederi critice diverse, ea e unificată de tendința de a interpreta creația literară ca reflectare a istoriei sociale.

— În *The Theory of American Literature*, Howard Mumford Jones propune o interpretare comparatistă a creației literare din țara sa.

— Apar cele 11 vol. ale celei de-a 2-a serii a lucrării *American Men of Letters* ⟨*Literații americani*⟩. (Prima serie apăruse în

1881—1904). Editorii, J. W. Krutch, Margaret Marshall, Lionel Trilling, Mark Van Doren, prezentau biografii ale unor scriitori contemporani și mai vechi, laolaltă cu „elemente ilustrînd influențele sociale, morale și politice".

— *The Legacy of Sacco and Vanzetti* ⟨*Moștenirea lui Sacco și Vanzetti*⟩ de G. Louis Joughin și Edmund M. Morgan repertoriu bibliografic ce demonstrează largul ecou pe care l-a avut în cultura americană moartea acestor luptători: 144 de poeme, 6 drame, 8 romane, multe dintre ele compuse de scriitori de seamă, au fost inspirate de sacrificiul celor doi martiri.

— Se publică primul număr din « *The Hudson Review* » ⟨« *Revista Hudsonului* »⟩, care tipărește opere beletristice și comentarii critice. De-a lungul anilor (revista apare și astăzi), aici au publicat Saul Bellow, Blackmur, Kenneth Burke, T. S. Eliot, Richard Lattimore, Marianne Moore, Ezra Pound, W. D. Snodgrass, Allen Tate, Eudora Welty, Yvor Winters, dînd publicației un prestigiu cu totul deosebit.

— Lui T. S. Eliot i se decernează Premiul Nobel pentru literatură.

— Premiile Pulitzer: W. H. Auden, *Epoca neliniștii* (poezie); James A. Michener, *Povestiri din Pacificul de Sud* (proză); Tennessee Williams, *Un tramvai numit dorință* (dramaturgie).

1949 Apare *Cartea a III-a, The Library* ⟨*Biblicteca*⟩, a poemului *Paterson*, al lui William Carlos Williams. Poetul se opune academismului, inspirației livrești și îndeamnă la redescoperirea lumii realului și integrarea ei într-o poezie sinceră care să respingă imitația. „Un lucru asupra căruia nu s-a insistat, cred, îndeajuns, este că în această poezie clădită pe ceea ce Crane numea logică metaforică, întregul e întotdeauna mai mare decît suma părților. *Paterson* este un poem construit pe temeiul unui plan, deși e mai puțin riguros decît *Ulise*, *Patru cvartete* sau *Cantos*-urile. Cărți succesive au transformat materialul brut în elemente mitice, ritmice și metaforice sugerate încă de la început, așa încît efectul e cumulativ, și nu surprinzător." (R. W. Flint, *Kenyon Critics*, 1951, p. 335)

— H. D. [Hilda Doolittle] publică vol. *By Avon River* ⟨*Pe malul rîului Avon*⟩, care conține poeme și notații în proză dedicate lui Shakespeare și poeților epocii elizabethane.

— *One Way Ticket* ⟨*Bilet într-o singură direcție*⟩, de Langston Hughes, conține poeme scrise în ritm de jazz și de cîntece folclorice ale negrilor americani.

— Apare vol. *Red Wine and Yellow Hair* ⟨*Vin roșu și păr galben*⟩, de Kenneth Patchen, imagini ale vieții contemporane americane, scrise pe un ton de adîncă deznădejde, sugerînd o atmosferă de spaime, de coșmaruri care mărturisesc influențele expresionismului. „Kenneth Patchen scrie cu mult mai multă violență decît William Carlos Williams, cu un fel de agitație și de umor celtic, cu afirmații și negații pătimașe ... Se vorbește mult despre moarte și morminte, morți care se veselesc sub mormane de sticle de bere, morții istoriei și ai legendei, toți invidiindu-i pe cei vii, oricît de

Scanned with OKEN Scanner

1949 crudă ar fi soarta acestora." (Eugene Davidson, în „Yale Review", Summer 1949, p. 725)

— Kenneth Fearing publică vol. *Stranger at Coney Island* ⟨*Străin la Coney Island*⟩, versuri care satirizează mica burghezie și mentalitatea ei.

— În *Live Another Day* ⟨*Să trăiești într-o altă zi*⟩, John Ciardi reconstituie tablouri ale cotidianului american. „John Ciardi e un poet înzestrat cu daruri autentice și neegalate, a cărui poezie — în cele mai bune creații ale ei — are spirit, percepe lucrurile cele mai diferite și e profund umană. Ciardi scrie o poezie inteligibilă și matură, o poezie care absoarbe toate resursele puse la îndemînă de poezia modernă, fără să-și piardă contactul cu cititorul." (David Daiches, în „New York Herald Tribune", 1 ian. 1950, p. 6)

— Richard Eberhart publică vol. *Brotherhood of Man* ⟨*Frăția umană*⟩, poeme care conțin o morală conservatoare, influențată de dogmele bisericii protestante.

— Thomas Merton, care se făcuse cunoscut mai ales prin lucrările sale teologice și, de mai mulți ani, se retrăsese într-o mînăstire trapistă din Kentucky, publică *The Tears of the Blind Lions* ⟨*Lacrimile leilor orbi*⟩, versuri ce conturează o imagine tragică a lumii contemporane.

— Apare *Annie Allen*, de Gwendolyn Brooks, poem inspirat din viața negrilor americani. „Opera acestei tinere poete din Chicago nu ezită niciodată să fie umană, caldă și generoasă ... În contrast cu mulți contemporani, ea nu e stăpînită de neliniști, nici apăsată de sentimentul vinovăției ... Citindu-i acest al doilea volum, am fost impresionat de constatarea că e nevoie de atît de puțină energie, dar de atît de multă delicatețe, pentru a apăra ideea vieții." (Stanley Kunitz, în „Poetry", apr. 1950, p. 52).

— Merrill Moore publică vol. *Clinical Sonnets* ⟨*Sonete scrise în clinică*⟩, versuri cu o formă îngrijită, dar în care sentimentul este, nu o dată, exprimat într-un chip superficial.

— În *The Signature of All Things* ⟨*Semnătura tuturor lucrurilor*⟩, Kenneth Rexroth sugerează persistența sentimentului de neîmplinire morală în generația care luptase în război. „Rexroth datorează mult poeziei de tinerețe a lui Ezra Pound, imagismului, lui D.H. Lawrence și liricii chineze și japoneze... Ceea ce nu înseamnă că Rexroth nu e Rexroth. El și-a modelat un stil care poate fi recunoscut ușor." (Selden Rodman, în „New York Herald Tribune", 7 mai 1950, p. 22)

— Substanța lirică a vol. *The Arrivistes*, de Louis Simpson (n. 1923), se constituie din amintiri ale războiului și din imagini ale lumii postbelice din America, toate comentate pe un ton amar, lipsit de entuziasm.

— Hyam Plutzik (1911—62) publică vol. *Aspects of Proteus* ⟨*Înfățișări ale lui Proteu*⟩, notații — într-un stil influențat de Wallace Stevens — ale vieții contemporane din Statele Unite.

— *The Cycle of the West* ⟨*Ciclul vestului*⟩ adună într-un singur vol. poemele cu temă indiană ale lui John G. Neihardt: *Cîntecul lui Hugh Glass* (1915), *Cîntecul celor trei prietene* (1919),

Scanned with OKEN Scanner

1949 *Cîntecul războaielor cu indienii* (1925), *Cîntecul lui Messia* (1935), *Cîntecul lui Jed Smith* (1941).

— Romanul *O Shepherd, Speak* ⟨*Grăiește, păstorule !*⟩, de Upton Sinclair, înfățișează sfîrșitul războiului și speranțele omenirii la începutul unei ere de pace; acest al 10-lea vol. încheie ciclul de romane care, început cu *Sfîrșitul lumii* (1940), narau evenimentele petrecute între 1913—45 și la care Lanny Budd, personajul central, fusese martor.

— Mary McCarthy publică romanul *The Oasis* ⟨*Oaza*⟩, care contestă idealul utopic al evadării din realitățile societății contemporane. „Ceea ce e admirabil în *Oaza* e energia molipsitoare a domnișoarei McCarthy care, cu un zel rebarbativ, se aruncă în mijlocul unor probleme complicate." (Julia Strachey, în „New Statesman and Nation", 26 febr. 1949, p. 211)

— Se publică romanul *Point of No Return* ⟨*Locul de unde nu mai există întoarcere*⟩, de J. P. Marquand, imagine realistă a vieții marii burghezii americane, a „junglei lumii de afaceri", a ambițiilor de îmbogățire care ucid visurile și fac imposibilă întoarcerea spre o existență onestă. „Cunoaște tot așa de bine ce s-a întîmplat în ultimii treizeci și cinci de ani, pe plan social și în existența tuturor orașelor care-l interesează, cum știau piloții lui Mark Twain locurile de-a lungul lui Mississippi." (Granville Hicks, în „Harper's", apr. 1950, p. 106)

— James Michener publică *The Fires of Spring* ⟨*Focurile primăverii*⟩, roman care povestește experiențele dramatice ale unui adolescent din anii crizei economice din 1929—33.

— Howard Nemerov publică romanul *The Melodramatists* ⟨*Melodramaticii*⟩, portrete satirice ale unei familii mic-burgheze din Boston care încearcă în zadar să găsească un drum spre o viață mai puțin convențională și searbădă decît aceea pe care o trăiesc ei. „În loc să folosească procedeul obișnuit al transparentelor fragmente autobiografice, așa cum fac mulți scriitori la primul lor roman, domnul Nemerov și-a asumat sarcina mult mai dificilă de a prezenta cîteva aspecte ale civilizației contemporane ... Și își îndeplinește cu artă această sarcină." (Herbert Barrows, în „New York Times", 3 apr. 1949, p. 4)

— Alfred Bertram Guthrie (n. 1901) scrie romanul *The Way West* ⟨*Drumul spre vest*⟩, evocînd drumurile caravanelor care traversau continentul, de la Missouri pînă în Oregon, la mijlocul sec. 19.

— Henry Miller publică *Sexus*, primul vol. al trilogiei *The Rosy Crucifixion* ⟨*Crucificarea trandafirie*⟩, în care asociază notația naturalistă cu stilul de factură Joyce pentru a înfățișa actele cele mai banale ale vieții.

— Apare *The Man with the Golden Arm* ⟨*Omul cu brațul de aur*⟩, roman de Nelson Algren, înfățișînd — pe un ton de un naturalism crud — lumea interlopă din Chicago. „S-ar putea ca unii cititori să fie adînc mișcați de *Omul cu brațul de aur*, dar trebuie — cred — să-l privim cu seriozitate ca pe un roman lipsit de responsabilitate, ca pe o închipuire sentimentală care nu mai dă

1949 nici o șansă omenirii." (Charles Child Walcutt, *American Literary Naturalism*, 1956, pp. 298—9)

— Într-o editură newyorkeză apare romanul *A Time to Keep (Timp de neuitat)*, de Peter Neagoe, roman cu puternic caracter autobiografic, în care satul românesc e prezentat cu o nostalgică poezie.

— Apare romanul *A Long Day's Dying* ⟨*Agonia lungii zile*⟩, de Frederick Buechner (n. 1926), roman psihanalitic, a cărui acțiune se plasează într-o atmosferă de un erotism maladiv.

— John O'Hara publică *A Rage to Live* ⟨*Furia de-a trăi*⟩, înfățișînd, cu mijloace brutal naturaliste, viața unor mari burghezi, obsedați de tulburi dorințe erotice.

— Percy Marks publică *Blair Marriman*, roman psihologic, al cărui personaj principal, o femeie peste măsură de egoistă, distruge fericirea celor din preajmă.

— *West of the Hill* ⟨*La vest de colină*⟩, roman de Gladys Hasty Carroll, descrie într-un stil realist tradițional viața unei comunități rurale din Maine.

— Walter Van Tilburg Clark publică *The Track of the Cat* ⟨*Urma pisicii*⟩, roman influențat într-o măsură de *Ursul* (1942) lui Faulkner; într-un peisaj sălbatic din Nevada se proiectează episodul unei vînători misterioase, ale cărei întîmplări simbolizează lupta individului cu păcatul hărăzit lui de destin și întrupat aici de o puma.

— Sub pseudonimul « John Hawkes », Clendennin Burne, Jr. (n. 1925), publică *The Cannibal*, 2 povestiri a căror acțiune se întrepătrunde și care prezintă, într-o construcție epică suprarealistă, tabloul unor orașe germane devastate de război.

— Albert Maltz publică romanul *The Journey of Simon McKeever* ⟨*Călătoria lui Simon McKeever*⟩, povestire alegorică despre un bătrîn care-și caută, febril, fericirea, asemenea omenirii încercate de războaie, care are datoria să construiască o lume a păcii și a înțelegerii.

— Fizicianul Mitchell Wilson (n. 1913) publică *Live with Lightning* ⟨*În preajma fulgerului*⟩, roman inspirat din viața oamenilor de știință, scris cu mijloacele narațiunii tradiționale.

— Faulkner publică vol. *Knight's Gambit* ⟨*Gambitul calului*⟩, 6 povestiri al căror personaj principal, un avocat cu vederi largi, umaniste, își propune să-i ajute pe cei din jurul său să-și găsească fericirea în aplicarea unor principii raționale, în respingerea prejudecăților.

— Vol. *A Tree of Night and Other Stories* ⟨*Copacul nopții și alte povestiri*⟩, al lui Truman Capote ilustrează 2 tendințe opuse ale literaturii tînărului prozator: pe de o parte, prezentarea unor personaje cu o viață psihică dezintegrată, urmărite de coșmaruri și de obsesii întunecate; pe de alta, schițarea unei atmosfere pline de candoare și de optimism. „Preocupat evident, într-o măsură neobișnuită, de tehnica scrisului, domnul Capote relevă o combinație de elocvență și simplitate ... Mai mult decît atîta, stilul domnului Capote servește, în general, ca un instrument viguros și flexibil de comunicare a unor daruri cu adevărat remarcabile de

Scanned with OKEN Scanner

1949 observație și de creare a atmosferei." (Iris Barry, în „New York Herald Tribune", 27 febr. 1949, p. 2); „El are un talent de povestitor cu totul particular, remarcabil... Basmul și povestirea de groază sînt astfel mînuite, încît să asimileze atitudinile psihologiei secolului al XX-lea, fără să-și piardă specificul, fără să pretindă a fi acceptate ca simplă fantezie sau transformate în simboluri." (Leslie A. Fiedler, în „Nation", 2 apr. 1949, p. 395)

— Eudora Welty publică vol. de povestiri *The Golden Apples* ⟨*Merele de aur*⟩, a căror acțiune se desfășoară într-o comunitate rurală din Mississippi, unde oamenii sînt victimele unor grave prejudecăți sociale și trăiesc, suspicioși, într-o izolare dureroasă. „Încă de la debut, domnișoara Welty a scris o proză foarte personală, într-o limbă vorbită de o incredibilă acuratețe; și imaginația ei, exprimată în formele tradiționale, însoțită de o profundă compasiune, ne înfățișează oameni adevărați, stranii, dar de un verosimil incontestabil." (Herschell Brickell, în „Saturday Review", 27 aug. 1949, p. 9)

— Apare vol. de povestiri satirice *Listen to the Mocking Bird* ⟨*Ascultă pasărea cîntătoare*⟩ de S. J. Perelman.(„Mocking Bird" e o pasăre din pădurile Americii care imită cîntecul celorlalte.)

— Shirley Jackson (1919—65) publică vol. *The Lottery* ⟨*Loteria*⟩, povestiri lugubre care-și propun să descopere psihologii aberante la oamenii cei mai obișnuiți, cu existența cea mai banală. „Amestecul de macabru și de calm domestic — infernul căscîndu-se sub înfățișările cele mai obișnuite ale vieții, combinația de cruzime și de inocență sînt temele permanente ale domnișoarei Jackson; dar ele nu sînt surse ale unui umor macabru, ci ale torturii macabre." (Donald Barr, în „New York Times", 17 apr. 1949, p. 4); „Vede viața ca pe un lucru pustiitor, așa cum o pictează Dali, are o tehnică solidă, dar viziunea ei e greu de acceptat." (James Hilton, în „New York Herald Tribune", 1 mai 1949, p. 4)

— Premiera dramei *Death of a Salesman (Moartea unui comis voiajor)*, de Arthur Miller, tragică poveste a naufragiului unui om care nu se poate adapta la schimbările rapide ale societății și ale mentalității celorlalți. „În *Moartea unui comis voiajor* e o poezie gravă — nu poezia sentimentelor, ci a conștiinței etice ... Drama ne tulbură datorită adevărurilor pe care le exprimă, a faptelor înfățișate și judecate într-un chip care nu îngăduie evadarea în sentimentalism." (Harold Clurman, în „New Republic", 28 febr. 1949, p. 27); „E o dramă a orașului american, a micii lui burghezii, ironizate cu tristețe, a unei atmosfere a cărei revitalizare înseamnă, implicit, așezarea ei într-o zonă de umbră, unde o atinge o undă gravă de poezie, de compasiune, visul unui om cu inimă generoasă." (Gilbert W. Gabriel, în „Theatre Arts", apr. 1949, p. 15): „Piesa e un triumf al acelei direcții care a făcut din teatru o formă de expresie a conștiinței și a criticii realităților sociale." (John Gassner, în „Forum", apr. 1949, p. 219); „O mare tragedie americană, copleșitoare în im-

Scanned with OKEN Scanner

1949 plicațiile ei, dezvăluind rădăcinile otrăvitoare ale succesului financiar... E tragedia omului sărac, căruia fericirea îi este mereu interzisă." (Euphemia Van Rensselaer Wxatt, în „Catholic World", apr. 1949, p. 62); „Forța piesei e dată de profunzimea cu care Miller privește baza morală putredă a societății noastre comercializate." (Albert A. Shea, în „Canadian Forum", iul. 1949, p. 86)

— Oscar Hammerstein II adaptează *Povestirile din Pacificul de Sud* ale lui Michener, transpunîndu-le într-un spectacol muzical; partitura îi aparținea lui Richard Rodgers.

— Se reprezintă drama în versuri *The Cocktail Party* ⟨*Petrecerea*⟩, de T. S. Eliot care prezintă o galerie de potrete din „lumea bună", personaje cărora le lipsește capacitatea de a acționa în numele unor idei generoase. Singura cale a salvării, crede poetul, este „acceptarea vieții și a morții" ca „două lumi deschise fiecărui om", deci a unui fatalism mistic.

— T. S. Eliot publică eseul *Notes Toward the Definition of Culture* ⟨*Note în vederea definirii culturii*⟩. „În ciuda oricăror alte lucruri, Eliot a spus ceea ce era necesar să se spună în vremea noastră. El a demonstrat, în termeni exacți, că romantismul se îndreaptă spre declin, că tendința de a vedea în poezie doar expresia individualității poetului nu mai poate fi susținută, a redescoperit gloria poeților din sec. 16 și a adus din nou în poezia engleză și americană respectul inteligenței și al pasiunii." (David Daiches, în „Yale Review", Spring 1949, p. 466)

— René Wellek (n. 1903) și Austin Warren (n. 1912) publică *Theory of Literature*, lucrare considerată de unii „cea mai influentă operă din acest secol în ceea ce privește metodele studiului literar". Lucrarea susține ideile Noii critici, fără — însă — a respinge criteriile istorice, biografice, sociologice pe care le socotește „valoroase, dar periferice pentru interpretarea creației literare".

— Joseph Campbell (n. 1904) publică *The Hero with a Thousand Faces* ⟨*Eroul cu o mie de fețe*⟩, cea dintîi încercare coerentă din critica americană de a aplica teoria „arhetipului", a lui Jung, la cercetarea mitului.

— Leonard Bernstein (n. 1918) compune simfonia *Epoca neliniștii*, bazată pe textul poemului lui W. H. Auden (1948).

— Fundația Bollingen, finanțată de « Compania Mellon », instituie Premiul Bollingen pentru poezie care urma să se decerneze anual „pentru cea mai de seamă operă a poeziei americane realizată în anul precedent". Juriul era alcătuit din poeții aleși în calitate de consilieri literari de Biblioteca Congresului (cea mai înaltă recunoaștere a artei literare în America): T. S. Eliot, W. H. Auden, Conrad Aiken, Allen Tate, Robert Lowell, R. P. Warren, Louise Bogan, Karl Shapiro, Katherine Anne Porter, Paul Green, Willard Thorp, Katherine Garrison Chopin, Léonie Adams, Theodore Spencer. Premiul a fost acordat lui Ezra Pound, ceea ce a determinat declanșarea unei violente polemici; contestată la început, într-un articol publicat în « *Saturday Review* », sub semnătura lui Robert Hillyer, hotărîrea a fost

Scanned with OKEN Scanner

apoi atacată de numeroși intelectuali care considerau că valoarea poeziei lui Pound nu poate îndreptăți trecerea cu vederea a activității lui colaboraționiste. Urmarea a fost că Biblioteca Congresului și-a retras distincția acordată și a declarat că renunță, pe viitor, la patronarea Premiului Bollingen. Premiul va fi decernat, de acum înainte, de Biblioteca Universității Yale; cel dintîi laureat va fi Wallace Stevens.

— **aug. 16** În urma unui accident, moare, la Atlanta, Margaret Mitchell (n. 1900). „Cariera literară a acestei scriitoare devenită celebră peste noapte va interesa sociologia culturii mai mult decît estetica literară." (Waldo Frank, în „Saturday Review", 29 oct. 1949, p. 66); „Romanul unei scriitoare care a scris o singură carte nu reprezintă, desigur, începutul unei noi epoci literare, dar nici nu va putea trece neluat în seamă de istoriile literare din deceniile viitoare." (Herbert Barrows, în „New York Times", 3 nov. 1949, p. 24); *„Pe aripile vîntului* abundă în episoade epice bine construite și e îmbibat cu atmosfera nostalgică sugerată de titlul lui superb; dar elementul cel mai important în carte este felul în care sînt pictate portretele: Scarlett O'Hara și Rhett Butler sînt înfățișați... într-un stil care respinge deopotrivă sentimentalismul și violența invectivei ... Un roman realist remarcabil, cu o concluzie anti-războinică." (Edward Wagenknecht, *Cavalcade of the American Novel*, 1952, p. 429); „...Eroina are o vitalitate comparabilă cu aceea a lui Ahab și a lui Huckleberry Finn." (Finis Farr, *Margaret Mitchell of Atlanta*, 1965, p. 137)

— Premiile Pulitzer: Peter Viereck, *Teroare și purtări alese* (poezie); James Gould Cozzens, *Garda de onoare* (proză); Arthur Miller, *Moartea unui comis voiajor* (dramaturgie).

1950 Apare vol. *Complete Poems*, al lui Carl Sandburg. „Carl Sandburg a dispărut ca poet acum zece ani. Cred că așa a vrut el. Poemele spuseseră ce aveau de spus, se clădiseră în grămezi înalte, apoi au pierit brusc, ca o lumină. El nu dădea răspunsuri, și nici nu căuta să dea... Figurile lui literare nu dobîndeau formă, ceea ce reflecta lipsa de formă a materialului cu care lucra. Acesta e adevărul. E ceea ce a dorit să fie clar pentru toată lumea; el nu putea accepta forma decît cu un preț teribil: eșecul deliberat, o inevitabilă grăbire a înfrîngerii finale." (William Carlos Williams, în „Poetry", sept. 1951, p. 346); „Întreaga lui poezie este expresia unui singur efort: fundamentarea unui nou tip de romantism, a unei viziuni și a unui extaz al imaginației care să provină din realitățile obișnuite ale experienței unui luptător pentru idealurile muncitorimii și ale democrației lincolniene." (Bernard Duffey, *The Chicago Renaissance in American Letters*, 1954, p. 216)

— Wallace Stevens publică *The Auroras of Autumn* ⟨*Aurorele toamnei*⟩. Afirmînd ideea realității tragice a vieții, poetul proclama responsabilitatea omului în modelarea propriului destin. Poezia trebuie să surprindă tendința de ordine care se ascunde sub fiecare schimbare firească din natură și să nu se îndrepte spre modele

Scanned with OKEN Scanner

 prestabilite, ci să se constituie din elementele realității contemporane.

— e.e. cummings publică vol. *XAIPE* al cărui titlu e o transcriere aproximativă în engleză a cuvîntului grecesc „bucurie"; versurile glorifică frumusețea lumii, victoria vieții și ridiculizează acțiunile celor care nu țin seama de legile naturii, încercînd să acționeze — împinși de prejudecăți — împotriva lor. „Dacă e.e cummings nu e un gînditor prea profund, nu e mai puțin adevărat că el este un meșteșugar creator. Este, în același timp, proiectantul îndemînatic, clovnul batjocoritor, comentatorul sensibil și băiețandrul naiv. Poetul satiric care dă cu tifla e în permanență întrerupt de cîntărețul liric, înflăcărat și tandru. Un modern printre moderni, el demonstrează o obsesie — proprie poeziei din sec. 17 — a dorinței și a morții." (Louis Untermeyer, *Modern American Poetry*, 1950, p. 509)

— J. V. Cunningham publică vol. *The Quest of the Opal* ⟨*În căutarea Opalului*⟩ și *Doctor Drink*, versuri influențate de pesimismul lui Randall Jarrell.

— În forme tradiționale, Alfred Kreymborg scrie mai multe poeme pe care le publică în vol. *No More War* ⟨*Niciodată să nu mai fie războci*⟩, patetică declarație de încredere în viitorul umanității.

— Peter Viereck publică vol. *Strike Through the Mask !* ⟨*Izbiți prin mască !*⟩, poeme care configurează o evoluție a ideilor politice de la Noul conservatorism spre idealuri democratice mai liberale.

— În *Ceremony*, vol. lui Richard Wilbur, influența lui Wallace Stevens este evidentă. „El poate mînui o considerabilă varietate de maniere și face dovada unui simț real al proporțiilor în modul în care acordă tonul cu subiectul." (Rolfe Humphries, în „Nation", 9 dec. 1950, p. 536); „Unele dintre aceste poeme sînt piese de o veselie pură, altele sînt mărturii ale unei fericiri sincere. Cele mai multe celebrează obiectele care aduc fericire omului. Toate dezvăluie simțămîntul responsabilității față de viață și de lumea materială." (Babette Deutsch, în „New York Times", 11 febr. 1951, p. 12)

— J. F. Nims publică vol. *A Fountain in Kentucky* ⟨*Izvorul din Kentucky*⟩, poeme cu vagi inflexiuni preluate de la imagism, proslăvind patriarhalitatea peisajului rural.

— Apare vol. de poeme *Vaudeville for a Princess* ⟨*Vodevil pentru o prințesă*⟩, de Delmore Schwartz, meditații asupra timpului care aduce maturizarea și bătrînețea „pustietoare" pentru om. „Schwartz a fost multă vreme un poet al orașului; l-a explorat și a risipit orice iluzie care ar mai fi putut să fie nutrită despre viața citadină ... Nimic n-a fost cruțat pentru aflarea adevărului: banalul, sentimentalul, grosolanul, senzualul ... Nu apar decît puține semne de mînie, de pasiune: ele sînt înlocuite cu o înțelegere filosofică; o muncă îndelungată, grea a pus la punct tot ceea ce elaborase versul. Poemele așază oglinzi ale rațiunii care să reflecte adevărata lume și viață urbană." (Richard Eberhart, în „New York Times", 5 nov. 1950, p. 2)

Scanned with OKEN Scanner

1950 — John Ciardi editează antologia *A Mid-Century American Poets* ⟨*Poeți americani de la mijlocul secolului*⟩, care demonstrează importanța contribuției tinerei generații de poeți la definirea literaturii naționale.

— După o îndelungată tăcere, Hemingway publică romanul *Across the River and into the Trees* ⟨*Dincolo de rîu și printre copaci*⟩, al cărui personaj principal întrupează ideile amare, scepticismul scriitorului, lipsa lui de entuziasm (pe care critica a remarcat-o de îndată).

— Saroyan publică vol. *The Twin Adventures* ⟨*Aventurile gemene*⟩, care reunește scurtul roman *The Adventures of Wesley Jackson* ⟨*Aventurile lui Wesley Jackson*⟩ (1946) și memoriile intitulate *The Adventures of William Saroyan, an hour-to-hour chronicle of a writer at work on the writing of a novel* ⟨*Aventurile lui William Saroyan, cronică ceas-cu-ceas a unui scriitor ocupat cu scrierea unui roman*⟩

— Cu *The Town* ⟨*Orașul*⟩, Conrad Richter încheie trilogia dedicată unei comunități din Ohio (*Copacii*, 1940; *Cîmpurile*, 1946). Urbanizarea — consideră scriitorul — a adus pierderea idealurilor constructive ale pionierilor de odinioară. „Conrad Richter a construit o clădire solidă. Opera lui e foarte personală, poetică deopotrivă în substanță și în imagine. Ea creează o atmosferă profund veridică și, în cazul romanelor istorice, se bazează pe o documentație amănunțită. El are darul suprem pe care și-l poate dori un romancier: crearea unei lumi de o stringentă realitate, în care cititorul e în stare să se piardă cu totul, după primele două sau trei pagini." (Louis Bromfield, în „New York Herald Tribune", 23 apr. 1950, p. 5)

— Robert Penn Warren publică romanul *World Enough and Time* ⟨*Destulă lume și timp*⟩, inspirat de faimoasa „tragedie din Kentucky", o întîmplare de la începutul sec. 19, în care 2 tineri soți fuseseră condamnați în pofida protestelor opiniei publice, conștientă că osîndiții erau nevinovați. Împrejurarea fusese adesea evocată de scriitorii americani. „Domnul Warren își ia subiectele din istoria Sudului... Romanele lui sînt pline de sînge și de zgomot, în tradiția narațiunii istorice, dar ele au profunzimea și sensul universal al parabolei, pentru că personajele caută să afle cauzele destinului lor, ale legilor societății, ideile filosofice care par a-și păstra valoarea într-o lume tulburată de evenimentele morale, politice și economice." (Harry R. Warfel, *American Novelists of Today*, 1951, p. 442)

— Wallace Stegner publică romanul *The Preacher and the Slave* ⟨*Predicatorul și sclavul*⟩, al cărui erou e Joe Hill (1872? — 1915), fruntaș al luptei sindicaliste executat în urma unui simulacru de proces. Compozitor și poet (titlul romanului lui Stegner îl reia pe cel al unui cîntec faimos al lui Joe Hill), el devenise foarte popular în rîndurile muncitorilor care îl considerau „un martir al cauzei eliberării proletariatului".

— *Eagle on the Coin* ⟨*Vulturul de pe monedă*⟩, romanul lui Ronald Verlin Cassiel (n. 1919) prezintă intrigile țesute de politicienii ra-

Scanned with OKEN Scanner

siști împotriva unui candidat negru la postul de membru în comitetul școlar al unui orășel din Vestul mijlociu.

— John Hersey publică *The Wall* ⟨*Zidul*⟩, roman inspirat de răscoala din ghetto-ul varșovian împotriva ocupanților hitleriști. „Cele două lucruri care contribuie cel mai evident la recunoașterea lui Hersey ca scriitor important sînt convingerea lui că valorile, sentimentele, experiențele umane sînt elementele esențiale ale construcției literare... și sensul adînc al scopului unei opere de creație: sentimentul că istoria prezentă se cuvine consemnată cu toată grija pentru semnificația detaliilor." (Norman Cousins, în „Saturday Review", 4 mart. 1950, p. 15)

— Apare *The House of Breath* ⟨*Casa adierilor*⟩, roman de William Goyen (n. 1915), povestire poetică despre viața unui adolescent dintr-un orășel texan.

— Jack Kerouac (1922—69) publică romanul *The Town and the City* ⟨*Orășelul și marele oraș*⟩; conținînd numeroase elemente autobiografice, cartea descrie viața unei familii din Massachusetts și dezorientarea morală a tinerei generații, risipirea tragică a oricăror idealuri. „Vitalitatea extraordinară a stilului, autenticitatea materialului ating aproape tonul unui barbar. Kerouac este întotdeauna sincer; el scrie cu o elocvență instinctivă care aduce atmosfera unui vînt rece și tăios peste cîteva pasaje de adevărată duioșie, iar pe altele le acoperă cu tautologii și solecisme. Dar ce importanță au toate astea?... Domnul Kerouac dă cele mai veridice explicații stării de spirit a tinerei generații de astăzi." (Florence Haxton Bullock, în „New York Herald Tribune", 5 mart. 1950, p. 7); „Asemenea lui Wolfe, căruia se pare că-i seamănă foarte mult, domnul Kerouac are tendința să scrie mai mult decît este nevoie... Dar romanul lui aparține unui gen în care viața conduce acțiunea. Foarte adesea, profunzimea și respirația largă a cărții triumfă asupra stîngăciilor tehnicii narative." (John Brooks, în „New York Times", 5 mart. 1950, p. 6)

— *The Disenchanted* ⟨*Dezamăgiții*⟩, romanul lui Budd Schulberg povestește ultimul an de viață al unui scriitor; modelul personajului principal e Scott Fitzgerald.

— Arthur C. Clarke (n. 1907) publică romanul de anticipație științifică *Interplanetary Flight* ⟨*Zbor interplanetar*⟩.

— Apare *I, Robot* ⟨*Eu, robotul*⟩, roman științifico-fantastic de Isaac Asimov (n. 1920), profesor de biochimie la Universitatea Boston. Cartea pune în discuție unele probleme complexe ale relațiilor dintre omul epocii moderne, spațiul așa cum i-l relevă știința, și tehnica acestei vremi.

— Langston Hughes publică vol. *Simple Speaks His Mind* ⟨*Simple spune ce are pe suflet*⟩, povestiri pline de căldură despre viața negrilor americani.

— Vol. *Mixed Faith* ⟨*Credință confuză*⟩, al lui Irwin Shaw conține mai multe povestiri care comentează cu o dramatică luciditate aspecte ale vieții contemporane din America. „Ca și Dickens, domnul Shaw a creat o galerie largă de oameni ce nu pot fi uitați. Ca și Dickens, el mînuie scenele cu admirabilă iscusință. De la

Scanned with OKEN Scanner

1950 atmosfera sumbră a hotelului newyorkez de mîna a treia, pînă la arșița înăbușitoare a unei redacții militare de pe frontul african, povestirile lui sînt ferm ancorate în timp și în spațiu. El își comunică experiența cu un fel de bucurie și cu o sinceritate narativă care răscumpără chiar frecventul sentimentalism și situațiile unilaterale." (William Peder, în „Saturday Review", 18 nov. 1950, p. 28)

— Povestirile din vol. *The Sunnier Side* ⟨*Locuri mai însorite*⟩, al lui Charles Jackson, prezintă o imagine tristă a vieții citadine americane.

— Nuvela *The Roman Spring of Mrs. Stone* ⟨*Primăvara din Roma a doamnei Stone*⟩, de Tennessee Williams, este o scriere plină de amare reflexii privind condiția morală a oamenilor.

— Premiera comediei *Rose Tattoo* ⟨*Trandafirul tatuat*⟩, a lui Tennessee Williams, care elogiază sinceritatea sentimentului. Acțiunea, plasată într-o comunitate italiană din Louisiana, îi dă prilej scriitorului să facă dovada unei adevărate virtuozități în folosirea limbajului colocvial. „Pentru a-i face dreptate, trebuie să-l recunoaștem pe domnul Williams nu numai ca pe cel mai bun dramaturg american de astăzi, ci și ca pe *singurul* dramaturg. El este unicul autor dramatic care se relevă deopotrivă ca artist și ca poet: piesele lui sînt construite din imagini, prinzînd aspectele vieții în clipa în care se găsesc încă în stare fluidă, înainte de a fi fost sterilizate prin reflexie. Arthur Miller, de exemplu, construiește piese mai bune, dar le clădește din piatră; ale lui Williams sînt din carne și sînge." (Walter Kerr, în „Commonweal" 23 febr. 1951, p. 492)

— *Come Back, Little Sheba* ⟨*Întoarce-te, micuțul meu Sheba*⟩, drama lui William Inge (n. 1913), în care se amestecă influențe expresioniste, naturaliste și freudiene, se încheie cu afirmarea încrederii în capacitatea omului de a se elibera de coșmaruri și de a-și găsi fericirea în existența reală.

— Dramatizarea romanului *Nuntașa* (1946), de Carson McCullers, obține un mare succes pe Broadway.

— Apare vol. *Classics and Commercials* ⟨*Autori clasici și reclame*⟩, în care Edmund Wilson adunase articole privind literatura deceniului precedent; apărute în reviste, în ultimii ani ele încercau să restabilească un criteriu logic de disociere a valorilor artistice de succesul comercial.

— Lionel Trilling (n. 1905) publică *The Liberal Imagination* ⟨*Imaginația cu orizonturi largi*⟩, studiu asupra istoriei literaturii americane, în care explicația faptului estetic pornește de la analiza determinărilor lui sociale și general culturale. „Domnul Trilling se impune drept unul dintre cei mai de seamă critici ai noștri prin disprețul său față de orice fel de pedanterie și prin atenția pe care o acordă relației intime dintre literatură și viață." (Charles J. Rolo, în „Atlantic Monthly", iun. 1950, p. 82)

— Apare studiul *A Rhetoric of Motives* ⟨*Retorica motivelor*⟩, de Kenneth Burke; autorul analizează relația între opera literară și cititor, considerînd că identificarea acestuia cu ideile scriitorului, scopul suprem al artei se realizează prin mijlocirea *retoricii*,

adică „a limbajului literar". „Curajul domnului Burke nu e pur și simplu de factură teoretică. El îndrăznește să-și traducă ideile în formulări foarte precise; el creează în numele libertății de gîndire și al libertății cuvîntului, ceea ce ar putea stîrni mînia conservatorilor înverșunați din jurul senatorului McCarthy. Noroc că aceștia nu-l înțeleg." (Albert Guerard, în „New York Herald Tribune", 23 iul. 1950, p. 8)

— Charles Olson publică eseul *Projective Verse* ⟨*Poezia proiectivă*⟩, considerat de mulți scriitori un manifest al unui nou curent literar care, respingînd poezia „închisă", proclama valorile limbii vorbite. Eseul afirma „primatul conținutului asupra formei" și — sub influența lui William Carlos Williams — cerea poeziei să ilustreze „energia cinetică" a realității.

— Eseul *Stephen Crane*, al lui John Berryman, reflectă stima tinerei generații față de acest reprezentant al realismului din sec. 19.

— Russell Lynes (n. 1910) publică vol. *Snobs* ⟨*Snobi*⟩, eseuri definind literatura din unghiul unei doctrine realiste care se opune transformării artei „într-un act gratuit".

— Karl Shapiro editează la Baltimore revista *« Poetry »* ⟨*« Poezie »*⟩, în care militează pentru o literatură inspirată din viața cotidiană. Va apărea pînă în 1955.

— **mart. 5** Moare Edgar Lee Masters (n. 1868). „În respectul său față de tradiție, cu disprețul lui față de ipocrizie, cu preocuparea pentru problemele fundamentale ale artei și veșnicele nefericiri provocate de cultura pragmatică a acestei țări, a fost glasul poetic al epocii noastre, în aceeași măsură în care Sinclair Lewis și Scott Fitzgerald au fost glasurile care s-au exprimat în proză. Astăzi admirăm încă măiestria portretelor din *Spoon River*, cu toate că ne îndreptăm din ce în ce mai mult spre o poezie cu o mai mare subtilitate intelectuală și o mai nuanțată folosire a limbii." (John T. Flanagan, în „South West Review", Summer 1953, p. 236); „Însușindu-și atitudinea estetică a realismului, poetul a abordat o viziune care i-a îngăduit o stabilitate tragică și o autentică putere de pătrundere psihologică." (Bernard Duffey, *The Chicago Renaissance in American Letters*, 1954, p. 166); „În poemele lui, viața era un dar care nu trebuia risipită zadarnic, ci cultivat ca un bun neprețuit. Cei mai fericiți oameni din Spoon River erau nemuritorii: adică aceia care trăiseră sincer, drept, generos, dînd vieții întreaga lor putere." (Robert N. Hertz, în „Minnesota Review", Spring, 1962, p. 357)

— **mai, 10** Se sinucide John Gould Fletcher (n. 1886). „Și-a dăruit întreaga putere cauzei artei, unei arte cu miez, care pune în mișcare idei și simțăminte ale omului simplu. Pentru Fletcher, aceasta era o cauză cavalerească, singura cauză cavalerească pe care o putea sluji un scriitor modern. Pentru aceasta, și pentru multe altele, amintirea lui va fi mereu onorată." (Donald Davidson, în „Poetry", dec. 1950, p. 161); „Comparat cu contemporanii lui, el nu pare deloc mai puțin proeminent. Orizontul său e mai larg decît al lui Frost: el cuprinde țări întregi și nu numai indivizi. Tradiția lui literară e la fel de bogată ca aceea a lui Amy

Scanned with OKEN Scanner

Lowell, dar dragostea lui pentru oameni e mai profundă. E un filosof la fel de important ca Robinson și, chiar dacă nu are simțul epic al poetului din Maine, poezia lui e mai clară... Datorită vastei lui producții literare, îndemînării lui tehnice, experienței bogate ar putea fi considerat cel mai reprezentativ poet al generației sale." (Norey Jephson O'Connor, în „South West Review", Summer 1953, p. 243)

— **oct., 19** Moare Edna St. Vincent Millay (n. 1892). „Un scriitor trebuie judecat prin ceea ce are mai bun. Creația cea mai bună a poetei a venit într-o vreme în care oamenii aveau nevoie de acest gen de literatură... Desigur, francheța poeziei ei e un element care a contribuit mult la lărgirea tematicii poetice îngăduite de atmosfera anilor '20." (John Ciardi, în „Saturday Review", 11 nov. 1950, p. 77); „Dați-mi voie să notez aici o opinie cu totul demodată: Edna Millay mi se pare unul dintre puținii poeți de limbă engleză care au atins statura unor mari figuri literare într-o epocă în care predomină proza. E greu să-ți dai seama cum ar putea fi comparată cu Eliot, Auden sau Yeats; e încă și mai greu s-o compari cu Pound ... Dar împarte cu primii trei capacitatea de a da o supremă expresie unei experiențe personale trăite cu intensitate; era capabilă să se identifice cu o experiență umană mai largă, să se exprime ca un purtător al ideilor umanității, să le enunțe ca pe niște vicisitudini și, în același timp, să aspire la splendoarea umană, mai presus de dureri și de spaime." (Edmund Wilson, în „Nation", 19 apr. 1952, p. 372); „Patetismul cu care a înregistrat crima de la Lidice, asasinarea lui Sacco și a lui Vanzetti, asasinatul de la Hiroshima, o așază în rîndul poeților unei mari tradiții, nu ai « tradiției blajine » din Noua Anglie." (Francis Hackett, în „New Republic", 14 dec. 1956, p. 22); „Millay va fi — dacă nu cumva este de pe acum — o piesă de muzeu, o curiozitate culturală asemenea florilor făcute din aripi de fluturi și păstrate sub sticlă." (Bette Richart, în „Commonweal", 10 mai 1957, p. 159)

— Premiul Nobel e decernat lui William Faulkner.

— Consiliul American al Editorilor, Asociația Librarilor Americani și Institutul Tipografilor instituie "The National Book Award" ⟨Premiul Național al Cărții⟩. Distincția e acordată lui William Carlos Williams.

— P r e m i i l e P u l i t z e r: Gwendolyn Brooks, *Annie Adams* (poezie); A. B. Guthrie, *Drumul spre Vest* (proză); Rodgers și Hammerstein, *Pacificul de Sud* (dramaturgie).

— P r e m i u l B o l l i n g e n: Wallace Stevens, *Aurorele toamnei.*

1951 *Cartea a IV-a* a poemului *Paterson*, de William Carlos Williams, intitulată *Idyl* ⟨*Idilă*⟩, începe cu amara constatare că, în lumea dominată de puterea banului, dragostea se degradează; poetul își păstrează, însă, încrederea în puterea omului de a descoperi lucrurile frumoase ale universului din preajma sa și deslușește în puterea veșnic înnoită a rîului un simbol al puterii nicicînd secate a vieții. „E adevărat că *Paterson* atinge numai rareori valoarea celor mai bune opere ale lui Pound; dar el este o operă

Scanned with OKEN Scanner

1951 cu mult mai vie decît pasajele cele mai întunecate din *Cantos*-uri. Amîndoi poeții sînt preocupați de problema comunicabilității și a forțelor care o împiedică să se manifeste sau o degradează. Diferența este că pentru Williams timpul nu înseamnă Antichitatea sau Renașterea, ci Prezentul (căruia îi recunoaște, însă, rădăcinile din trecut); decorul nu e cel al unei țări îndepărtate, ci al unui orășel industrial de pe riul Passaic, cu întreaga lui înfățișare sordidă, cu energia și frumusețea batjocorite." (Babette Deutsch, *Poetry in Our Time*, 1952, p. 104)

— Apare vol. *Collected Poems*, de Marianne Moore, care cuprinde aproape întreaga creație de pînă atunci a poetei. *Obiectivismul* se manifestă la ea — spre deosebire de sensul social mai larg pe care i-l acorda Williams — printr-o afirmare a valorilor individualului. Suprema valoare — consideră poeta — e sinceritatea, ipocrizia însemnînd moarte; izvorul cunoașterii poetice stă în cercetarea lumii reale. „Am citit mai multe articole ai căror autori o declarau pe domnișoara Cutare cea mai de seamă poetă în viață; oricine s-ar feri să rostească niște cuvinte atît de stîngace în legătură cu domnișoara Moore. Dar e sigur că ea *este* cea mai de seamă poetă a Americii contemporane. Poemele ei, cînd ating culmea unei incredibile valori, par aproape nemuritoare, obiecte care au trecut prin încercările mileniilor. Ea le-a luat numai ceea ce timpul le-ar fi luat oricum și a lăsat un schelet pe care anii nu pot decît să-l facă și mai puternic." (Randall Jarrell, *Poetry and the Age*, 1953, p. 184)

— Randall Jarrell publică vol. *The Seven-League Crutches* ⟨*Cîrjele de șapte poște*⟩, poeme care exprimă încrederea că gesturile obișnuite ale oamenilor cuprind semnificații adînci și că activitatea creatoare, cotidiană, a umanității poate s-o apere de primejdiile războiului și de pieire. „Confruntarea lui nesovăitoare cu faptele brutale de viață e dictată de o imensă compasiune. El este asemenea viteazului care, pentru a tăia capul balaurului, trebuie să apuce spada de sub mîner. Și așa face." (Babette Deutsch, *Poetry in Our Time*, 1952, pp. 376—7)

— Vol. *The Mills of the Kavanaughs* ⟨*Morile familiei Kavanaugh*⟩, al lui Robert Lowell, conține ample poeme narative, gen rareori prezent în creația de pînă atunci a poetului. Poemul care dă titlul vol. înfățișează declinul unei familii bogate din Noua Anglie; el are semnificația unei răspîntii în evoluția ideilor morale ale lui Lowell care renunță, în bună măsură, la concepțiile catolice, dominante în lirica lui de pînă atunci. „Poemele... au un aer întrucîtva neglijent care ne face să simțim că poetul vorbește cu sine însuși înainte de a-și scrie versurile. Dar probabil că un asemenea efect este premeditat." (David Daiches, în „Yale Review", sept. 1951, p. 157)

— Langston Hughes publică vol. *Montage of Dream Deferred* ⟨*Montajul amînat al unui vis*⟩, poeme care folosesc ritmurile jazzului și ale muzicii folclorice a negrilor americani; multe dintre ele vor constitui baza unor compoziții muzicale, devenite faimoase în deceniile următoare. „Puțini oameni sînt mai mîndri decît Hughes că aparțin unei naționalități cu asemenea tradiții

Scanned with OKEN Scanner

străvechi... Poezia lui afirmă, orgolioasă, apartenența la o spiritualitate specifică, dar se exprimă astfel încît să fie înțeleasă de toată lumea." (Arna Bontemps, în „Saturday Review", 5 apr. 1952, p. 17)

— Apare vol. *Praise to the End!* ⟨*Laudă pînă la capăt!*⟩, de Theodore Roethke, al cărui titlul, preluat dintr-un vers al poemului *Preludiul* (1799—1805) al lui Wordsworth, mărturisește afinitățile poetului american cu estetica romantică. Poemele sînt aranjate într-o suită pe care Roethke a numit-o „o istorie a psyché-ului" și înfățișează cugetul uman, îmbogățit de faptele descoperite în analiza sufletului, întorcîndu-se spre lumea materială a cărei „unitate a existenței" o recunoaște. „Subiectele lui sînt cuprinse într-un registru restrîns și supravegheat cu grijă ... limbajul său atinge mari profunzimi... Roethke a lansat un asalt strălucit și, într-o largă măsură, victorios asupra mortalelor abstracțiuni din poezie." (Frederick Brantley, în „Yale Review", Spring 1952, p. 476)

— John Ciardi publică vol. *From Time to Time* ⟨*Din timp în timp*⟩, poeme scrise pe tonul obișnuit al versurilor poetului, consemnări ale evenimentelor vieții cotidiene americane.

— Poemele din vol. *The Word of Love* ⟨*Cuvîntul dragostei*⟩, al lui Paul Engle, proslăvesc, în tradiție whitmaniană, largile spații ale preriei și frumusețea sufletească a oamenilor simpli.

— Apare vol. *A Change of World* ⟨*O schimbare în lume*⟩, de Adrienne Rich (n. 1929). „Datorită aspirației la perfecțiune, a compus poeme a căror percepție e precisă și al căror sunet e clar. S-ar putea spune că ea aparține unei epoci în care tineretul e sceptic cînd vorbește despre lumea rău întocmită de generațiile trecute; dar e conștientă de locul poetul în societate ... Pe scurt, este o poetă neoclasică, încrezătoare în virtuțile formei îngrijite. Din acest punct de vedere, se aseamănă unui alt poet tînăr, ceva mai vîrstnic decît ea, un poet care visează la desăvîrșirea poemului: Richard Wilbur." (Alfred Kreymborg, în „New York Times", 13 mai 1951, p. 27)

— James Merrill (n. 1926) publică vol. *First Poems* ⟨*Prime poeme*⟩, versuri sarcastice, îndreptate împotriva ipocriziei burgheze.

— Vol. *A Short Walk from the Station* ⟨*Un drum scurt de la gară*⟩, de Phyllis McGinley, conține poeme care descriu, pe un ton fără pretenții, lipsit de gravitate, cu o uimitoare ușurință a ritmului, viața din cartierele celor înstăriți.

— Ogden Nash publică vol. de versuri umoristice *Parents Keep Out! ⟨Părinți, nu intrați!⟩*.

— Sub îngrijirea lui A. Grove Day (n. 1910), apare *The Sky Clears* ⟨*Cerul se-nsenînează*⟩, antologie de versuri ale indienilor.

— Faulkner publică *Requiem for a Nun* ⟨*Recviem pentru o călugăriță*⟩, continuare a romanului *Sanctuarul* (1931). Existențele oamenilor sînt tulburate de conștiința dramatică a păcatului pe care personajele cărții cred că nu-l pot șterge decît printr-un sacrificiu, ca în străvechile mitologii, ceea ce duce la un deznodămînt tragic. „Faulkner crede că responsabilitatea individuală

Scanned with OKEN Scanner

1951 constituie ţelul cel mai important al omului. Acesta e răspunsul pozitiv la propria disperare negativă... Thoreau își întemeia individualismul pe nemărginita dragoste de natură. La Faulkner, dragostea de natură e înlocuită de dragostea pentru pămînt... Diferența fundamentală e dată de doctrina transcendentalistă încorporată în conceptul de natură al lui Thoreau... În locul transcendentalismului lui Thoreau, el a preluat dragostea de oameni a lui Hawthorne." (Ward L. Miner, *The World of William Faulkner*, 1952, p. 153)

— Apare *The Ballad of the Sad Café* ⟨*Balada cafenelei triste*⟩, roman de Carson McCullers, viziune pesimistă a relațiilor între oameni, a imposibilității împlinirii unei iubiri sincere. „În toate operele importante publicate de Carson McCullers se deslușește același motiv fundamental. Motivul este elaborat cu mai multă grijă în *Balada cafenelei triste*, dar originile sale pot fi găsite încă din primul ei roman și evoluția lui coincide cu biografia literară a scriitoarei. ... E un motiv care închide o stranie viziune a vieții, a unei permanente incapacități de a se desena un contur precis al dragostei, deși dragostea — crede autoarea — e singura care poate să-l libereze pe om din izolare." (Oliver Evans, în „New World Writing", apr. 1952, p. 310)

— Irwin Shaw publică *The Troubled Air* ⟨*Undele tulburate*⟩, roman inspirat de atmosfera creată de campania dezlănțuită de senatorul McCarthy împotriva forțelor progresiste americane. „Domnul Shaw face apel la un cuvînt simplu și clar pe care ofensiva aceasta oarbă și absurdă îl disprețuiește: *decență*. El vrea să spună că, aducîndu-ni-l aminte, ne vom da seama cît de grave sînt, cu adevărat, lucrurile." (Lionel Trilling, în „Saturday Review", 9 iun. 1951, p. 8)

— Truman Capote publică *The Grass Harp (Harfa de iarbă)*, poveste plină de gravă duioșie a copilăriei, ale cărei însușiri — inocența și prietenia sinceră — sînt așezate de scriitor deasupra oricăror alte valori ale vîrstei mature. „Cel de-al doilea roman al domnului Capote, *Harfa de iarbă*, rămîne la limitele a ceea ce numim *gotic*, dar ale unui gotic însorit, o formă aberantă cu o personalitate care e în întregime a sa... La începutul romanului se pot surprinde unele pale de vînt venite din bine-cunoscuta decadență a Sudului; dar cartea nu se preocupă de subiecte morbide. Ea este o poveste luminoasă, încîntătoare, scrisă cu măiestrie." (Oliver La Farge, în „Saturday Review", 20 oct. 1951, pp. 19—20); „În limitele încă strîmte ale operei sale, Truman Capote a realizat o capodoperă de pasionantă simplitate, de observație directă. Fără să-și fi pierdut intensitatea, el a purificat aerul din *Alte glasuri...*, construind o oglindă luminoasă a unicei sale sensibilități vizuale." (Richard Hayes, în „Commonweal", 26 oct. 1951, p. 74)

— Apare romanul *From Here to Eternity* ⟨*De-acum și pînă-n vecii vecilor*⟩, de James Jones (n. 1912), amestec de realism crud și de poezie a vieții soldaților în ajunul intrării Statelor Unite în cel de-al doilea război mondial, a lipsei de omenie a relațiilor dintre oameni, deformate de absurdul sentiment al puterii neli-

Scanned with OKEN Scanner

mitate pe care-l manifestă unii ofițeri și gradați. „Pentru oamenii maturi, lipsiți de prejudecăți, romanul e cea mai bună descriere a vieții din armata americană... Experiența anterioară a personajului principal e saturată de lupta de clasă din America și de conștiința martirajului. Din acest punct de vedere, Jones seamănă cu Dreiser." (Ned Calmer, în „Saturday Review", 24 febr. 1951, p. 11); „Pentru oricine parcurge imensa și convingătoarea poveste a vieții din armată în timp de pace, e limpede că James Jones e un talent original, sincer, care a redat realismului american locul său important în literatura universală."(David Dempsey, în „New York Times", 25 febr. 1951, p. 5); „James Jones a ales viața însăși pentru a o transforma în subiect literar și a scris despre ea în cea mai viguroasă tradiție a realismului, căutînd adevărul și necruțîndu-și nici un efort pentru a spune lucrurilor pe nume." (Gene Baro, în „Phylon" nr. 4, 1953, p. 384).

— *Melville Goodwin, USA*, romanul lui J. P. Marquand, este o ascuțită satiră anti-militaristă, ironizînd excesul de zel al unor ofițeri din armata americană. „Talentului său nativ, bucuriilor succesului, el le-a adăugat o mare putere a voinței, temperamentul unui muncitor perseverent care nu-și permite niciodată luxul finalurilor fericite și nici să le arate personajelor un drum ușor care să le scoată din dileme. De fapt, ele nici nu-și rezolvă vreodată dilemele." (Leo Gurko, în „American Scholar", Autumn, 1952, p. 445)

— Jerome David Salinger (n. 1919) publică romanul *The Catcher in the Rye (De veghe în lanul de secară)*, povestea unui tînăr dornic să afle sinceritatea și frumusețea, dar care e confruntat, de-a lungul a 2 zile petrecute în New York, cu amare experiențe care-i relevă ipocrizia și promiscuitatea unei lumi decăzute. El, însă, nu-și părăsește idealurile și e convins că dragostea adevărată va alunga urîțenia din lume. „Un strigăt de deznădejde al unei generații care crede în necesitatea instaurării unor relații umane întemeiate pe adevăr, dar care nu află decît grave motive de dezamăgire." (George T. Stanrope, în „Atlantic Monthly", dec. 1951, p. 27)

— Herman Wouk publică *The Caine Mutiny* ⟨*Revolta de pe «Caine»*⟩, roman care dezvăluie rigiditatea inumană a sistemului despotic de comandă din marina Statelor Unite. „Trei direcții narative sînt țesute împreună în roman. Prima, viața obișnuită de pe un vas, cu prieteniile și conflictele ei. A doua, o cercetare ironică a sistemului militar din marină, pe care marinarii îl urăsc, dar de care se tem... A treia, viața interioară, complicată, a personajului principal, analizată cu atenție într-un roman... care se dovedește a fi una dintre cele mai bune cărți despre război, bine proiectată și bine clădită, din cîte au fost publicate în America." (Edward Weeks, în „Atlantic Monthly", aug. 1951, p. 79); „O admirabilă transpunere în lumea militară a conflictelor sociale și economice din viața civilă." (Harvey Swados, în „Pacific Spectator", mart.-apr. 1953, p. 256)

— *The Beetle Leg* ⟨*Piciorul gîndacului*⟩, romanul lui John Hawkes, povestește într-un stil expresionist, moartea unui muncitor, îngropat de viu la construcția unui baraj.

Scanned with OKEN Scanner

1951 — William Styron (n. 1925) publică *Lie Down in Darkness* ⟨*Rămîi și zaci în beznă*⟩, roman care asociază elementele naturaliste și expresioniste pentru a reconstitui decăderea unei familii din Virginia. „Forța lirică a cărții provine din bogatele resurse ale tradiției Sudului. Deși, evident, o poveste a naufragiului psihologic și moral, cartea este în primul rînd un roman al unui loc și trebuie judecat în termenii unei evocări minunate a unui spațiu geografic. Asemenea celor mai mari contemporani ai săi mai vîrstnici, Faulkner și Warren, Styron posedă o înaltă sensibilitate poetică. Ea îi îngăduie să dea formă narativă acelor relații complexe dintre om și mediu care, cel puțin de la landele lui Hardy și marea lui Conrad, au constituit nucleul celor mai de seamă romane scrise în englezește." (John W. Aldridge, în „New York Times", 8 sept. 1951, p. 5); „Deși nu se poate extrage nici un sistem moral din această carte, domnul Styron crede în existența unei legi morale. Puțini scriitori au avut curajul, în ultimii ani, să facă o asemenea afirmație, și tot atît de puțini au știut să contopească frumusețea, înțelepciunea și arta narativă așa cum a știut el." (Howard Mumford Jones, în „New York Helald Tribune", 9 sept. 1951, p. 3); „William Styron face parte din familia unor scriitori care au creat *fluxul interior*: Thomas Wolfe, James Joyce, William Faulkner... Cartea lui e o mărturie a unei arte adevărate, a puterii de a evoca un loc aparent misterios dar care se dovedește a fi la fel ca atîtea alte comunități rurale din această țară." (Ruth Chapin, în „Christian Science Monitor", 4 oct. 1951, p. 15); „Mulți scriitori tineri învață meșteșugul de la Faulkner: aceasta e o tendință dominantă în zilele noastre. Dar nu-mi aduc aminte de nici un roman care să fi aplicat aceste lecții cu atîta fidelitate și, în același timp, atît de personal și cu atît talent." (Malcolm Cowley, în „New Republic", 8 oct. 1951, p. 20); „Se afirmă ca un membru al unui grup de uriași ai literaturii Sudului, din care fac parte Faulkner și Wolfe. Și, în nici un caz, ca un membru lipsit de însemnătate printre ceilalți." (Margaret Wallace, în „Independent Woman", nov. 1951, p. 325)

— Robert A. Heinlein publică romanul științifico-fantastic *The Green Hills of Earth* ⟨*Dealurile verzi ale pămîntului*⟩, influențat de H. G. Wells.

— Alfred Kazin publică *A Walker in the City* ⟨*Un hoinar prin oraș*⟩, povestire cu multe accente lirice despre copilăria sa petrecută într-un cartier sărac din Brooklyn.

— Apare vol. *Return to Paradise* ⟨*Întoarcerea în paradis*⟩, de James Michener, schițe, povestiri și însemnări de călătorie din locurile care constituiseră fundalul *Povestirilor din Pacificul de Sud* (1947).

— Ray Bradbury (n. 1920) publică *The Illustrated Man* ⟨*Omul vizibil*⟩, povestiri fanteziste în tradiția recentă a prozei științifico-fantastice.

— În colaborare cu George Abbott (n. 1889), Betty Smith dramatizează *Un pom crește în Brooklyn*, romanul său din 1943.

— În vol. *The Necessary Angel: Essays on Reality and the Imagination* ⟨*Îngerul necesar. Eseuri despre realitate și imaginație*⟩, Wallace Stevens adună conferințele pe care le ținuse între 1942 —

Scanned with OKEN Scanner

51, a căror temă comună e necesitatea creației artistice, ca stimul esențial pentru existența umană. (Titlul fusese preluat de la cel al unui tablou al pictorului abstracționist francez Pierre Tal Coat.)
— Ronald S. Crane (n. 1886), care — în 1948 — lansase, în cursurile sale de la Universitatea din Chicago, un apel de întoarcere spre principiile aristotelice, editează antologia *Critics and Criticism: Ancient and Modern* ⟨*Critici și critică. Vechiul și modernul*⟩. În prefața vol., Crane afirmă că Noua critică pierde din vedere realitatea genului literar și relația întregului operei cu alte opere. Principiile aristotelice „au meritul de a-l investi pe critic cu un punct de vedere ferm, cu procedee uniforme și cu criterii consecvente de judecată". Grupul neo-aristotelismului, constituit la Chicago, nu acceptă, însă, nici critica întemeiată pe o viziune istorică.
— Josephine Miles publică studiul de poetică *The Continuity of English Poetic Language* ⟨*Continuitatea limbajului poetic englez*⟩, bazat pe criteriul istoric-literar și al istoriei limbii.
— *Theodore Dreiser*, de F. O. Matthiessen, e cel dintîi studiu monografic temeinic, consacrat prozatorului.
— Premiera operei *Giants in the Earth* ⟨*Uriașii pămîntului*⟩ a compozitorului Douglas Moore (n. 1893); libretul se întemeiază pe romanul lui O. E. Rölvaag (1927).
— **ian. 10** Moare Sinclair Lewis (n. 1885). „Pentru prima dată în viață, am fost conștient că ascultam un om care era preocupat, violent și pătimaș, de aceleași lucruri care mă interesaseră, vag, și pe mine, că aveam în față un om periculos de scînteietor. Trezirea mea la viață se datorase, în parte, lecturilor din Bernard Shaw și H. G. Wells; mi s-a părut că Lewis era un Shaw mai tînăr, poate un alt Wells și brusc am știut că am întîlnit cel dintîi geniu din viața mea. Nu mi-a plăcut niciodată să folosesc acest cuvînt banal, dar atunci — și mai tîrziu — l-am legat fără ezitare de Sinclair Lewis." (Harrison Smith, în „Saturday Review", 27 ian. 1951, p. 8); „Lewis a fost un povestitor înnăscut. Cînd nu avea de spus o povestire memorabilă, spunea una care nu era memorabilă. Dorința de a spune neapărat o poveste era atît de puternică, încît îl ținea necontenit la masa de lucru. Din punctul acesta de vedere, el se deosebea hotărît de alți scriitori americani contemporani cu el, care erau artiști mult mai pretențioși față de ei înșiși și aveau mult mai mult de spus... Lewis revărsa necontenit povestiri, în vreme ce scriitorii cu o structură artistică diferită meditau îndelung, ezitau și se luptau cu ideea și forma." (C. Hartley Grattan, în „New Republic", 2 apr. 1951, p. 19); „Ceea ce iubea Lewis în America era expresia constantă a unei largi libertăți umane, munca onestă a individului, toleranța gîndirii. Și ceea ce ura, ceea ce disprețuia, era tot ce se îndrepta împotriva acestei libertăți: sistemul economic, rigiditatea intelectuală, dogma teologică, opresiunea juridică și de clasă." (Mark Schorer, în „New Republic", 6 apr. 1953, p. 19); „La drept vorbind, proza americană ar fi cu mult mai săracă fără aceste cărți lipsite de virtuți artistice." (Marius Bewley, în „Hudson Review", Spring 1962, p. 143); „Privind la romanele

Scanned with OKEN Scanner

lui Lewis ca la niște opere individuale și, în același timp, ca la niște etape ale unei întregi evoluții artistice, recunoaștem că își datorează structura, tensiunea, personalitatea, juxtapunerii artei unui autor dramatic, a unei ativități sociale, a unei conștiințe de luptător și de creator... Și dacă e adevărat că lumea evocată de el pare a nu mai fi actuală iar scriitorii mai tineri o înțeleg mai bine, nu putem uita că el a fost unul dintre cei dintîi intelectuali care au observat tragismul vieții cotidiene americane." (Maurice Kramer, în *The Twenties*, 1966, p. 68)

— Premiile Pulitzer: Carl Sandburg, *Poeme complete* (poezie); Conrad Richter, *Orașul* (proză); premiul pentru dramaturgie nu s-a acordat.

— Premiul Bollingen: J. C. Ransom (onorific, pentru întreaga creație).

1952 Apare vol. *Collected Poems*, al lui Yvor Winters. Alcătuit cu mare severitate, vol. nu conține decît puține poeme, cele pe care autorul le-a considerat cu adevărat reprezentative pentru creația lui. „Construite pe temeiul unor foarte stricte scheme metrice, versurile exprimă, totuși, o mare energie care depășește disciplina formei și demonstrează capacitatea rațiunii de a crea imagini sensibile." (Allen Tate, în „Nation", 2 mart. 1953, p. 18)

— Archibald MacLeish publică vol. *Cclected Poems, 1917—1952*. „Cred că MacLeish a scris unele poeme care... vor trăi atîta vreme cît se va citi poezie în lume și cadențele vorbirii engleze și americane vor fi prețuite." (John Ciardi, în „Atlantic Monthly", mai 1953, p. 67); „Preocuparea lui MacLeish de a se adresa unui public a avut un efect extrem de important asupra scrierilor sale: ...l-a determinat să scrie convingător." (Reed Whittemore, în „Sewanee Review", Autumn 1953, p. 707)

— Peter Viereck publică vol. de poeme *The First Morning* ⟨*Prima dimineață*⟩, în care se reflectă concepția poetului, potrivit căreia „versurile trebuie să fie clare, pentru a li se putea descifra mesajul". Vol. exprimă încrederea lui Viereck într-o lume a păcii, opusă spaimelor războiului. „Spre deosebire de moda poetică a deceniului trecut, moda psihologizării veșnic neliniștite, întreruptă de exclamații dureroase, Viereck... s-a declarat un *clasicizant*; în realitate, el reprezintă un fapt mult mai rar în aceste timpuri, o direcție mult mai greu de a fi păstrată la un înalt nivel al valorilor contemporane: un romantism ambițios și inteligent." (Maurice English, în „Poetry", mai 1954, p. 89)

— Vol. *The Dragon and the Unicorn* ⟨*Balaurul și inorogul*⟩, de Kenneth Rexroth, conține versuri care evocă peisajul și oamenii Angliei, Franței, Italiei, țări în care poetul călătorise în ultimii ani. „O acuzare a societății. O acuzare ...a întregii atitudini a civilizației occidentale față de ea însăși. Ul *J'accuse !* la care nu se poate răspunde." (Dudley Fitts, în „New Republic", 9 febr. 1953, p. 19)

— Jesse Stuart publică *Kentucky Is My Land* ⟨*Kentucky e țara mea*⟩, poeme în tradiția literaturii regionaliste.

Scanned with OKEN Scanner

1952 — Vol. *New and Selected Poems* ⟨*Poeme noi și alese*⟩, al lui Thomas Hornsby Ferril (n. 1896), este scris de pe pozițiile estetice ale regionalismului și înfățișează priveliști din Colorado.

— Versurile din *A City Winter* ⟨*O iarnă citadină*⟩, de Frank O'Hara (1926—66), creează sugestii vizuale cu ajutorul unor colaje imagistice, aparent întîmplătoare, în realitate compuse cu multă grijă pentru detaliile acordurilor cromatice.

— William Stanley Merwin (n. 1927) publică *A Mask for Janus* ⟨*O mască pentru Ianus*⟩, poeme în formă prozodică tradițională, cu precădere sonete și rondeluri.

— Gerd Stern (n. 1928) publică *First Poems and Others* ⟨*Primele poeme și altele*⟩, vol. influențat de poezia obiectivistă, mai cu seamă de cea a lui William Carlos Williams.

— Apare romanul *East of Eden (La răsărit de Eden)* de John Steinbeck. Acțiunea, plasată în Valea Salinas din California, care constituie decorul și al altor cărți ale scriitorului, dezbate, pe un ton decepționist, tema existenței răului în acțiunile oamenilor. „Dacă personajele lui Steinbeck dobîndesc atît de rar însușirile realității literare, aceasta se întîmplă pentru că ele sînt atît de puțin individualizate și, în cele din urmă, atît de puțin umane. Emoțiile lor rămîn întotdeauna obscure și întrucîtva opace... e greu să le pictezi, chiar și după trecerea unei perioade mai lungi de timp, bizuindu-te numai pe conștiința lor de sine." (Claude-Edmonde Magny, în *Steinbeck and His Critics*, 1957, p. 225)

— Mary McCarthy publică *The Groves of Academe* ⟨*Crîngurile lui Akademos*⟩, surprinzînd atmosfera de agitație și nesiguranță din universități, într-o epocă a ofensivei anti-democratice a forțelor politice reacționare.

— Bernard Malamud (n. 1914) publică *The Natural*, ironie a „noii mitologii" create de pasionații baseballului în jurul jucătorilor preferați. De fapt, un studiu sarcastic al psihologiei sociale americane. „*Naturalul* e un roman admirabil... Pentru că interesul lui Malamud depășește sfera baseballului... Folosind deliberat limbajul argotic, alternîndu-l cu pasaje evocatoare, aproape lirice, punînd sportul în relație cu tipul de cultură pe care îl creează, Malamud a scris o carte scînteietoare." (Harry Sylvester, în „New York Times", 24 aug. 1952, p. 5); „*Naturalul* lui Malamud e primul roman serios despre sport pe care îl avem de la Ring Lardner încoace... El sugerează că baseballul este modalitatea americană de satisfacere a unor nevoi pe care cultura noastră refuză, în general, să le satisfacă." (Norman Podhoretz, în: „Commentary", mart. 1953, p. 323)

— În romanul *Go!* ⟨*Pleacă!*⟩, de John Clellon Holmes (n. 1926), este descrisă tînăra generație de non-conformiști, „această generație *beat*, această viață ilegală". Cartea e cea dintîi care folosește termenul *beat*, definit de Holmes după cum urmează: „Mai mult decît oboseală, el implică sentimentul de a fi fost uzat, de a rămîne mereu imatur. Înseamnă o goliciune a minții și, în cele din urmă, a sufletului; un simțămînt al reducerii la temelia conștiinței." („New York Times Magazine", 5 sept. 1952). În cea de-a 2-a jumătate a deceniului al 6-lea, mișcarea *beat* se va

Scanned with OKEN Scanner

1952 constitui la New York și San Francisco, printre fruntașii ei figurînd Kerouac, Allen Ginsberg, William Burroughs, Gregory Corso, Neal Cassady, Gary Snyder și Holmes însuși. Aceste grupuri practicau un fel de „exil intern", pronunțîndu-se împotriva moralei burgheze și predicînd o „întoarcere la natură și la dragoste"; ideologia lor pornea de la budism și recomanda renunțarea la civilizația materială. Refugiul în „paradisurile artificiale" se realiza uneori cu ajutorul drogurilor. La mijlocul deceniului următor, grupurile *beat* se vor risipi și atitudinea lor va fi preluată de epigoni, care-i vor copia doar elementele exterioare și o vor degrada. Eșecul ei este cel al revoltei utopice.

— Ralph Ellison (n. 1914) publică romanul *The Invisible Man* ⟨*Omul invizibil*⟩, examinînd — într-un amestec dramatic de realități crude și de simboluri — procesul psihologic complex al unui tînăr negru care încearcă să se regăsească pe sine ca individ, precum și în relație cu societatea și cu „întreaga omenire, înțeleasă ca o unitate". „Cititorul familiarizat cu traumaticele mișcări rasiale din America va descoperi lucruri noi în cartea domnului Ellison. El va găsi descrierea unei etape dureroase a dobîndirii conștiinței de sine a unei întregi populații de culoare... *Omul invizibil* aparține aceleiași categorii de cărți clasice în care e descris efortul omului de a desena harta rîului Lethe de la vărsare pînă la izvor." (Wright Morris, în „New York Times", 13 apr. 1952, p. 5); „Ellison e un scriitor de primă mărime, unul dintre acele talente originale care și-a creat un limbaj propriu pentru a-și tălmăci o viziune proprie. Un limbaj alcătuit din fantezie și burlesc, care conține un fel de ritmuri ale incantației mitice... Romancierul reconstituie strălucirea magică a poveștii cu zîne, într-un mediu lipsit de fumusețe și de bunătate." (Robert Bone, *The Negro Novel in America*, 1958, p. 196); „Ellison, care are simțul ascuțit al cîntărețului de jazz și instinctul sigur al compozitorului de *blues*, înțelege că mînia și chinul nu pot supraviețui decît într-o operă de adevărată *artă*." (Ihab Hassan, *Radical Innocence*, 1961, p. 169)

— Jean Stafford publică *The Catherine Wheel* ⟨*Roata Ecaterinei*⟩, roman psihologic care urmărește efectele maladive ale conștiinței păcatului asupra comportării unor tineri educați într-o atmosferă puritană de falsă moralitate. „Satul în care se petrece acțiunea romanului se numește Hawthorne; dar, chiar și dacă n-ar fi existat această aluzie, e limpede că miss Stafford e preocupată de o problemă identică aceleia din povestirile lui Nathaniel Hawthorne: tragedia izolării umane, lupta dureroasă, plină de primejdii pentru realizarea armoniei și a înțelegerii. *Roata Ecaterinei* e un roman lapidar, de o mare frumusețe." (Walter Havighurst, în „Saturday Review", 26 ian. 1952, p. 11)

— *Sybil*, romanul lui Louis Auchincloss, e scris într-o manieră care-o amintește pe Edith Wharton. „Sînt multe greșeli în acest roman al domnului Auchincloss. Stilul e cam plat, uneori chiar stîngaci; are mult simț de observație, dar numai rareori ceea ce vede e descris îndeajuns de sugestiv. Eroina lui este... într-o

Scanned with OKEN Scanner

măsură prea evidentă întruparea ideilor și sentimentelor autorului. În ciuda acestor limite, *Sybil* e totuși o carte dintre cele mai promițătoare. Pentru că domnul Auchincloss izbutește să ne dea portrete vii ale tuturor oamenilor din roman... El nu le acordă nici un fel de milă, nu le trece cu vederea greșelile și, cu toate acestea, o anume tandrețe plutește în paginile cărții." (James Yaffe, în „Yale Review", Spring 1952, p. VI)

— H. L. Davis publică romanul *The Winds of Morning* ⟨*Vîntul de dimineață*⟩, a cărui acțiune se petrece pe valea fluviului Columbia, în Oregon, în ajunul crizei economice din 1929—33.

— Flannery O'Connor (1926—64) publică *Wise Blood* ⟨*Sînge înțelept*⟩, roman care descrie detaliat automutilarea unui mistic, în timpul unei prelungite crize extatice. „Stilul domnișoarei O'Connor e la fel de tăios, direct și lipsit de ornamente ca un ordin transmis unui pluton de execuție, care trage într-un condamnat. E un amestec de gotic și naturalism înspăimîntător, rece." (William Goyen, în „New York Times", 18 mai 1952, p.4); „Scris într-un stil încordat, uscat, obiectiv, acest prim roman al unei fete de 26 de ani din Georgia reprezintă un important adaos la literatura grotescă a decadenței Sudului." (John H. Simons, în „Commonweal", 27 iun. 1952, p. 297)

— Apare *Islands in the Sky* ⟨*Insule în cer*⟩, roman științifico-fantastic de Arthur C. Clarke.

— E. B. White publică *Charlotte's Web* ⟨*Plasa Charlottei*⟩, care va deveni unul dintre cele mai populare romane americane pentru copii.

— Hemingway publică nuvela *The Old Man and the Sea (Bătrînul și marea)*, în care conflictul dintre om și natura potrivnică ia dimensiuni de tragedie antică. „El contopește, la o presiune continuă, elementele opuse ale experienței și viziunii, ale faptului prozaic și ale lumii lăuntrice, dramatice și poetice... Hemingway a încercat să alunge acea umbră care — așa cum spune T. S.Eliot — cade între idee și realitate, între esență și formă." (Harvey Breit, în „Nation", 6 sept. 1952, p. 194)

— Apare vol. de povestiri *Laughing to Keep from Crying* ⟨*Rîd ca să-mi țin plînsul*⟩, de Langston Hughes, inspirate din viața negrilor americani. „Hughes scrie într-un stil lucid, intim ca o scrisoare personală, simplu ca un articol de ziar. Dar proza aceasta, scrisă aparent fără nici un fel de efort, conține curente submarine de umor șăgalnic, de amărăciune, o conștiință socială care are largi ecouri în mintea noastră." (Stanley Cooperman, în „New Republic", 5 mai 1952, p. 21)

— William Saroyan scrie *The Bicycle Rider in Beverly Hills* ⟨*Biciclistul din Beverly Hills*⟩, povestire autobiografică.

— Premiera piesei *The Time of the Cuckoo* ⟨*Vremea cucului*⟩, de Arthur Laurents, povestea de dragoste a unei tinere care n-are destulă putere să se desprindă de prejudecățile mic-burgheze ale mediului în care a fost crescută, orașul american de provincie.

— Drama *The Shrike* ⟨*Gaița*⟩, de Joseph Kramm (n. 1900), înfățișează degradarea sentimentelor într-o căsnicie mic-burgheză.

Scanned with OKEN Scanner

— Edmund Wilson publică *The Shores of Light* ⟨*Țărmurile luminii*⟩, antologie de articole despre literatura anilor '20 și '30, majoritatea scrise sub înrîurirea marxismului.

— Apare studiul *Language as Gesture* ⟨*Limbajul ca gest*⟩, al lui R. P. Blackmur, exemplu de adecvare a unei gîndiri critice precise la analiza operei literare; judecata critică rațională are putința să determine, prin intermediul creației artistice, caracterul mai larg al existenței sociale dintr-o epocă.

— Babette Deutsch publică amplul eseu *Poetry in Our Time* ⟨*Poezia epocii noastre*⟩, o „istorie critică a poeziei de limbă engleză între 1900 și 1960".

— Apare vol. *A Test of Poetry* ⟨*Test de poezie*⟩, al lui Louis Zukofsky, articole critice reflectînd punctul de vedere al unei generații care-i recunoștea ca înaintași pe Pound, Williams și Stevens, dar milita pentru o poezie cu o implicare socială mai clară.

— *The Thread of Laughter* ⟨*Pe firul rîsului*⟩, de Louis Kronenberger, o istorie a comediei anglo-saxone, din Renaștere pînă în sec. 20, relevă necesitatea adoptării unei atitudini critice lipsite de echivoc.

— Bernard De Voto publică *The Course of Empire* ⟨*Drumul imperiului*⟩, studiu asupra influenței europene în gîndirea și creația artistică americană din sec. 16—19. „Cartea dă istoriei explorării acestui continent o perspectivă poetică, poezia provenind din însuși faptul documentat istoric." (Arthur Schlesinger, Jr., în „New England Quarterly", iun. 1953, p. 260)

— E publicat primul vol. al antologiei *New World Writing* ⟨*Literatura Lumii Noi*⟩, al cărei scop era popularizarea literaturii universale contemporane. Pînă în 1959, cînd își va înceta apariția, ea va tipări, într-un format accesibil publicului larg, opere literare și eseuri critice semnate de unii dintre cei mai de seamă scriitori ai vremii. Printre ei, de pildă: Auden, Dylan Thomas, Lorca, Farrell, Jeffers, Algren, Kerouac.

— Un semn al teroarei instaurate de grupul reacționar condus de senatorul McCarthy: William Carlos Williams, ales „poet consultant al Bibliotecii Congresului", este împiedicat să exercite această funcție onorifică, fiind suspectat de „activități antiamericane și simpatii comuniste".

— Premiile Pulitzer: Marianne Moore, *Collected Poems* (poezie); Herman Wouk, *Revolta de pe „Caine"* (proză); Joseph Kramm; *Gaița* (dramaturgie).

— Premiul Bollingen: Marianne Moore, *Collected Poems*

1953 Apare culegerea *The Waking: Poems 1933—53* ⟨*Trezirea. Poeme 1933—53*⟩, de Theodore Roethke, mărturisind dorința de a înțelege viața prin intermediul faptelor concrete ale lumii și aspirația împlinirii unei armonii universale. „Domnul Roethke este poetul sănătății morale; versul său își taie drum sigur, pornind de la răzvrătirea sevelor din rădăcini și ajungînd la calmul reflexiv al peisajului de iarnă. Poezia lui convinge prin bogăția

Scanned with OKEN Scanner

și varietatea ritmurilor, laolaltă cu limpezimea frazelor sacadate." (John Ciardi, în „Nation", 14 nov. 1953, p. 410)

— Robert Penn Warren publică lungul poem narativ *Brother to Dragons: A Tale in Verse and Voices* ⟨*Fratele balaurilor. Povestire în versuri și cu strigăte*⟩, în care 11 personaje — printre ele și „R.P.W." — comentează o crimă reală, petrecută în 1811 pe plantația unor nepoți ai lui Jefferson. „Criticii nu au ajuns încă la o concluzie comună: unii consideră poemul ca pe una dintre cele mai valoroase opere narative în versuri ale vremii noastre, alții îl resping ca pe o povestire pe care romanele lui Warren o tratează mai bine." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 185)

— Charles Olson publică vol. *The Maximus Poems, 1—10* ⟨*Poeme despre Maximus, 1—10*⟩, ilustrînd tehnica poetică preconizată de el în eseul *Poezia proiectivă* (1950): „respingerea oricărei interferențe lirice a individului, luat ca *ego*, a *subiectului* și a sufletului său". Versurile sînt construite prin secționări și eliminări succesive, urmînd modelul poeziei lui cummings, Pound și Williams.

— Apare poemul *Libreto for the Republic of Liberia* ⟨*Libret pentru Republica Liberia*⟩, de Melvin B. Tolson, omagiu adus continentului african și străvechilor lui tradiții.

— Kenneth Koch (n. 1925) publică *Poems New York* ⟨*Poeme ale New Yorkului*⟩, versuri epurate de metafore, reconstituind momente ale vieții cotidiene din marele oraș.

— În *Dry Sun, Dry Wind* ⟨*Soare uscat, vînt uscat*⟩, vol. lui David Wagoner (n. 1926), se deslușește clar influența lui Roethke.

— John Ashberry (n. 1927) publică *Turandct and Other Poems* ⟨*Turandot și alte poeme*⟩, versuri care — asemenea celor din alte vol. ale tinerilor poeți din grupul newyorkez, vor să realizeze efectele vizuale ale picturii moderne cu ajutorul „șocului verbal".

— Influențate de tehnica picturii moderne, a alăturării violente de suprafețe colorate, sînt și versurile lui Harvey Shapiro (n. 1924) din vol. *The Eye* ⟨*Ochiul*⟩.

— Conrad Richter publică romanul *The Light in the Forest* ⟨*Lumina din pădure*⟩, povestire romantică despre un băiețandru din sec. 18, răpit de indieni, care — după întoarcerea acasă — își amintește nostalgic zilele petrecute printre „frumoșii oameni ai Naturii".

— *The Outsider* ⟨*Intrusul*⟩, romanul lui Richard Wright, e o descriere de un realism crud a vieții populației de culoare dintr-un cartier sărac din Chicago; comentariile privind viața politică a perioadei interbelice sînt, însă, confuze și inexacte.

— În continuarea ciclului al cărui personaj central consemna evenimentele politice și sociale ale lumii între 1913 și 1945, Upton Sinclair publică *The Return of Lanny Budd* ⟨*Întoarcerea lui Lanny Budd*⟩, în care se dezvăluie dezorientarea ideologică a scriitorului.

— Apare *Plexus*, cel de-al 2-lea vol. al trilogiei *Crucificarea trandafirie* a lui Henry Miller (primul vol., *Sexus*, în 1949). Amestec

Scanned with OKEN Scanner

 de naturalism violent și de lirism înduioșat, năzuind la dobîndirea bucuriilor obișnuite ale vieții zilnice.

— Ben Ames Williams publică *The Unconquered* ⟨*Neînfrînții*⟩, roman inspirat de ciocnirile rasiale din New Orleans în anii care au urmat războiului civil din 1861—5.

— *Amos Berry*, romanul lui Allan Seager, este un exemplu al direcției moderne a naturalismului american, o literatură a violenței externe și a descrierii amănunțite, sub influența psihologiei comportamentiste, a acțiunii personajelor.

— William Styron publică *The Long March* ⟨*Marșul cel lung*⟩, roman în care se relatează, după cum se pare, un fapt real: în cursul unui marș forțat, ordonat de un ofițer cu o absurdă înțelegere a disciplinei militare, 8 soldați mor din pricina extenuării.

— Apare *The Adventures of Augie March* ⟨*Aventurile lui Augie March*⟩, roman de Saul Bellow. Construită în tehnica romanului picaresc, cartea parcurge mediile cele mai diverse ale societății americane din anii '30, reconstituind o imagine complexă, foarte colorată a unei lumi observată cu un intens simț al grotescului. „Reacția cititorului lui *Augie March*, în 1953, trebuie să fie, într-o mare măsură, asemănătoare aceleia a cititorului lui *Ulise*, în 1920... Romancierul merită să fie comparat numai cu cei mai de seamă reprezentanți ai genului, chiar și în această etapă timpurie a evoluției lui." (Harvey Curtis Webster, în „Saturday Review", 19 sept. 1953, pp. 13—4); „*Augie* introduce cele mai neașteptate extreme ale realismului, cu un fel de veselă nepăsare. El nu face deosebiri între actul literar și viață: multe scene sînt descrise cu o abundență a detaliilor explicite, cu o vigoare și o jovialitate rar întîlnite în romanul nostru recent... De la *U.S.A.* al lui Dos Passos, nu a mai apărut un roman care să cuprindă atîtea amănunte culese de pe un teritoriu atît de larg al vieții americane." (Robert Gorham Davis, în „New York Times", 20 sept. 1953, pp. 1, 36); „Romanul lui Saul Bellow este un nou gen de carte. Singurele romane americane cu care poate fi comparat sînt *Huckleberry Finn* și *U.S.A.*: celui dintîi îi este superior prin complexitatea subiectului, celui de-al doilea, prin unitatea de compoziție." (Delmore Schwartz, în „Partisan Review", ian. 1954, p. 112)

— James Baldwin (n. 1924) publică romanul *Go Tell It on the Mountain* ⟨*Du-te și spune-o pe munte*⟩, povestire a vieții unei familii din Harlem, cartierul negrilor săraci din New York. Concentrată într-un interval de cîteva ore, acțiunea contopește elemente ale existenței populației de culoare, într-o atmosferă de violente confruntări cu rasiștii albi, și amintiri, încărcate de lirism, ale trecutului. „Frumusețea cărții este frumusețea sincerității și a curajului de a înfrunta realitatea aspră. Nu s-ar putea spune că ea nu conține ezitări (despre care roman s-ar putea spune așa ceva?), dar judecata critică a lui James Baldwin e perspicace și instinctul estetic e sigur; faptul că i-a citit pe Faulkner, Richard Wright și — foarte probabil — pe Dostoievski este în avantajul său." (J. Saunders Redding, în „New York Herald Tribune", 17 mai 1953, p. 5); „Cred că principala calitate a cărții este simțul măreț

Scanned with OKEN Scanner

al greșelilor omenești și al capacității lor de a depăși nefericirile zilnice și de a năzui spre pace și frumusețe." (T. E. Cassidy, în „Commonweal", 22 mai 1953, p. 186); „Probabil cea mai importantă carte scrisă de un negru american... Deși e proiectată meticulos și fiecare episod aparține organic concepției generale, ea nu este un roman al relațiilor delicate, al caracterizărilor subtile, al personajelor descrise amănunțit, ci dezvăluie o forță care leagă personajele între ele, fără a le pulveriza liniile ce le desenează pe fiecare, clar și convingător." (Steven Marcus, în „Commentary", nov. 1953, pp. 459–60)

— *Maud Martha*, de Gwendolyn Brooks, este un roman despre populația de culoare din Chicago. „Cu puține excepții, cînd descrierea devine lineară, acțiunea surprinde prin strălucirea luminii, discontinuă ca raza unui far, care surprinde realitatea, o realitate distilată din semnificațiile fiecărui incident, amintind de poemele imagiste, de șirurile de ideograme din care se recreează faptele experienței reale." (Hubert Creekmore, în „New York Times", 4 oct. 1953, p. 4)

— Robert Lowry publică *The Violent Wedding* ⟨*Nunta violentă*⟩, roman despre confruntările rasiale din America contemporană.

— Sub pseudonimul « William Lee », William S. Burroughs publică romanul *Junkie* ⟨*Căzătură*⟩, povestea tragică — în bună parte autobiografică — a unui tînăr a cărui viață se irosește zadarnic în umilitoare experiențe cu droguri.

— *Cress Delahanty*, roman de Jessamyn West, este o grațioasă poveste a vieții unei adolescente în peisajul însorit al Californiei.

— Ray Bradbury publică romanul de anticipație fantastică *Fahrenheit 451*⁰; amară reflectare a ideilor tinerei generații care se opunea atmosferei de suspiciune creată de investigațiile comisiei „pentru cercetarea activităților anti-americane", condusă de senatorul McCarthy.

— J. D. Salinger publică vol. *Nine Stories (9 povestiri)*, fragmente dintr-o cronică plină de duioșie și de patetism a unei familii americane. „J. D. Salinger e un scriitor original, valoros, care scrie frumos, cu seriozitate... Are un ochi sensibil, o ureche fină și încă ceva pe care nu pot să-l numesc altfel decît *har*. Nici o urmă de sentimentalism, deși copiii pe care ni-i înfățișează el sînt adorabili... Ceea ce le place cititorilor e că povestirile cinstesc tot ceea ce este unic și prețios în fiecare om de pe acest pămînt." (Eudora Welty, în „New York Times", 5 apr. 1953, p. 4)

— Povestirile din vol. *The Enormous Radio* ⟨*Enormul aparat de radio*⟩, de John Cheever, înfățișează vidul vieții sufletești al marii burghezii newyorkeze. „Unghiurile din care sînt privite aceste personaje au precizia aparatului de fotografiat; aparențele de respectabilitate se pulverizează, iar viețile aparent complexe se dovedesc a fi de o exasperantă banalitate." (Arthur Mizener, în „New Republic", 25 mai 1953, p. 19)

— Apare vol. *The Ill-Tempered Clavichord* ⟨*Clavecinul rebel*⟩, povestiri de S. J. Perelman, ironizînd — într-un stil care folosește adesea reducerea fantastică la absurd — goliciunea existenței burgheze.

Scanned with OKEN Scanner

1953 — Carl Sandburg publică vol. de memorii *Always the Young Strangers* ⟨*Întotdeauna tinerii străini*⟩.

— Apare vol. de povestiri autobiografice *i, six nonlectures* ⟨*eu șase non-conferințe*⟩ al lui e.e. cummings.

— Premiera dramei *The Crucible (Vrăjitoarele din Salem)*, de Arthur Miller. Evocarea psihozei „vînătorii de vrăjitoare" din 1692 sugerează o paralelă cu atmosfera Americii din „epoca lui McCarthy". „Dacă e adevărat că *Vrăjitoarele din Salem* e o dramă a anului 1953 tot atît de mult cît și a anului 1692, nu înseamnă că ni se propune o simplă parabolă. Dimpotrivă, drama se susține prin mijloacele cele mai solide ale construcției dramatice. O situație teribilă și tragică, plasată într-un decor real... O situație convingătoare în cel mai absurd detaliu." (Freda Kirchwey, în „Nation", 7 febr. 1953, pp. 131—2)

— Se reprezintă piesa *Picnic*, de William Inge, al cărei subiect e constituit de amănunte ale vieții monotone dintr-un orășel din Vestul mijlociu, unde visele de fericire nu se pot împlini din pricina conservatorismului mic-burghez al majorității locuitorilor de aici. „Poezia, în piesa domnului Inge, sălășluiește în sentimentul de compasiune; la prima privire, nu ni se oferă decît o suprafață de un naturalism aspru, dar dedesubt se descoperă o incandescență lăuntrică." (Richard Hayes, în „Commonweal", 20 mart. 1953, p. 603)

— Premiera dramei *Tea and Sympathy* ⟨*Ceai și simpatie*⟩, de Robert W. Anderson (n. 1917). „Tema principală... este apărarea unui individ deosebit într-o societate care tinde să condamne ciudățenia celui ce nu seamănă cu media. Dacă piesa are un mesaj, acesta este descifrat în sensul că un adolescent cum este protagonistul ei poate fi un bărbat mai autentic decît oamenii aparent viguroși care-l oprimă. Piesa avertizează împotriva prejudecății, calomniei și falsei acuzații — cu alte cuvinte, e o pledoarie pentru toleranță... Și, în această privință, nu cred că în societatea noastră de azi o asemenea pledoarie pentru toleranță a devenit inutilă." (Harold Clurman, în „Nation", 17 oct. 1953, p. 318)

— Sub pseudonimul « John Patrick », J. P. Goggan (n. 1905) scrie comedia *The Teahouse of the August Moon* ⟨*Ceainăria Luminii de lună din august*⟩, despre viața trupelor americane de ocupație din Okinawa.

— Paddy Chayefsky (n. 1923) scrie *Marty*, piesă pentru televiziune, înduioșătoare poveste de dragoste a 2 oameni timizi și onești, căutîndu-și cu disperare fericirea. Piesa va fi ecranizată în 1955, într-o versiune care-și va dobîndi repede celebritatea.

— Randall Jarrell publică vol. de eseuri *Poetry and the Age* ⟨*Poezia și epoca*⟩, în care susține necesitatea operei literare de a se inspira din faptele vieții contemporane. „Jarrell trece dincolo de concepțiile lui T. S. Eliot care au dominat critica poeziei în ultimii 25 de ani; și el face asta, asimilînd punctele de vedere ale lui Eliot... E vesel și mînios, disprețuitor și cordial, tot așa cum e lucid, direct, tot așa cum vorbește simplu, cu deplină sinceritate și căldură." (Delmore Schwartz, în „New York Times", 16 aug. 1953, p. 1)

Scanned with OKEN Scanner

1953 — Apare vol. *The Forlorn Demon* ⟨*Demonul deznădăjduit*⟩, eseuri de Allen Tate, pledînd pentru o filtrare rațională a impresiilor culese de poet din lumea realului. „Nimeni n-a văzut mai clar decît el primejdia reprezentată de izolarea de natură care creează abstracțiuni goale, zei falși și fantome imaginare." (Arthur Mizener, în „New Republic", 13 apr. 1953, p. 18)

— În vol. *The Languages of Criticism and the Structure of Poetry* ⟨*Limbajele criticii și structura poeziei*⟩, Ronald S. Crane își publică cursul pe care-l ținuse în ultimii ani la Universitatea din Toronto. Poziția estetică a Neo-aristolismului devine mai flexibilă, mai tolerantă; Crane recunoaște că analiza literară se poate realiza prin metode diverse, dar insistă asupra necesității de a se examina „structura totală și forma", ca un corectiv al „vînătorii de amănunte fragmentare" pe care ar fi reprezentat-o critica recentă.

— Peter Viereck publică eseul *Dream and Responsability: The Tension Between Poetry and Society* ⟨*Vis și responsabilitate. Încleștarea dintre poezie și societate*⟩, demonstrație a necesității unei implicări sociale a literaturii.

— Charles Olson publică *Mayan Letters* ⟨*Scrisori maya*⟩, analiză a poeziei moderne din perspectiva esteticii proiective.

— Apare vol. I, *The Untried Years* ⟨*Anii inocenței*⟩, al monumentalei biografii a lui Henry James, scrisă de Leon Edel (n. 1907), profesor la Universitatea New York.

— Primul număr al revistei «*Discovery*» ⟨«*Descoperire*»⟩. Redactorul ei, Vance Bourjaily (n. 1922), va publica în nr. 2 un articol, *No More Apologies* ⟨*Nu mai vreau scuze*⟩, în care susține ideea că tînăra generație de scriitori (printre aceștia sînt citați Nelson Algren, Kenneth Fearing, Norman Mailer, William Styron, și ei colaboratori ai publicației) poate suporta comparația cu generația lui Faulkner și Hemingway. Între 1953—1955 — cînd își încetează apariția — sînt publicate 6 numere, în formatul unor cărți de buzunar.

— Se publică, concomitent la New York și la Paris, « *The Paris Review* » ⟨« *Revista pariziană* »⟩, care — fără a fi neapărat o publicație de avangardă — apără literatura contemporană. Colaborează Malcolm Cowley, Jack Kerouac, Philip Roth, W. D. Snodgrass, William Styron. Aici au apărut cîteva interviuri (Eliot, Hemingway, Frost, Huxley), remarcabile contribuții la istoria vie a literaturii anglo-saxone din sec. 20. Se publică și astăzi.

— **nov. 27** Moare Eugene O'Neill (n. 1888). „Mulți dintre noi, din motive diverse, n-am fost de acord cu O'Neill. Ni s-a părut prea întunecat, morbid, în orice caz, cîtuși de puțin surîzător în stilul Broadway... Gîndirea lui ni s-a părut confuză, « elocința » lui prea agitată, « poezia » obositoare. Dar sîntem de acord cu el că un teatru căruia-i lipsește viziunea tragică e doar o jucărie de copii. Sinceritatea lui O'Neill, intensitatea expresiei, curajul erau însușiri de care dramaturgia americană avea nevoie. Și dacă alți dramaturgi îndrăznesc astăzi să scrie despre *teroarea și mila* omenească și să găsească un producător și un public pentru asta, trebuie să-i fim recunoscători lui O'Neill pentru că le-a arătat drumul." (N. Bryllion Fagin, în „Antioch Review", Spring 1954,

Scanned with OKEN Scanner

1953 p. 25); „Meșteșugul lui O'Neill avea multe stîngăcii, gîndirea lui nu era perfect articulată... Totuși, a stărui numai asupra acestor fapte, înseamnă a-ți mărturisi incapacitatea de a înțelege viața în mijlocul căreia trăim noi înșine... Nu numai că O'Neill trăia cu intensitate, dar aspira — cu o onestitate primejdioasă — să contemple, să absoarbă și să digere înțelesul vieții lui și al vieții noastre. S-a dedicat cu o hotărîre fără compromis acestui țel; a vrut să prezinte și să interpreteze în termeni dramatici evenimentele pe care le trăise, cele asupra cărora meditase, o credință unică în teatrul nostru." (Harold Clurman, în „Nation", 3 mart. 1956, pp. 182—3); „O'Neill poate dezvălui patimi autentice, pentru că nu vrea doar să se joace ca să-și demonstreze meșteșugul. Uneori, e plat; din cînd în cînd, cade victimă nihilismului împotriva căruia a luptat fără contenire. Dar putem găsi *mai mult adevăr în îndoiala sinceră*, dacă « îndoiala sinceră » nu înseamnă « îndoială mulțumită de sine ». Și O'Neill nu e niciodată mulțumit de sine: e întotdeauna profund implicat în viață și artă." (Joseph Wood Krutch, în „New York Times", 22 sept. 1957, p p. 42); „Cei care susțin că lui O'Neill îi lipsea capacitatea de a scrie bine, nu surprind esența problemei. A fi preocupat de « scrierea frumoasă » înseamnă a nega însăși obsesia care-l îndemna să scrie." (Tom Driver, în „Tulane Drama Review", dec. 1957, p. 17); „Ar fi o naivitate să se sugereze că toate piesele lui O'Neill sau măcar majoritatea lor pot să-și găsească locul într-o formulă precisă sau că ar trata *aceeași* problemă. Totuși, multe dintre ele sînt bazate pe același model arhitectural, nu mult diferit de cel al *Împăratului Jones*: omul care-și pierde încrederea în viața și sentimentul că aparține unei realități. Pierzîndu-și — deci — aceste certitudini care erau cîndva concomitente cu simțămîntul uniunii sale cu natura, este azvîrlit într-o furtună de impulsuri contradictorii, destructive, cărora le lipsește idealul, ierarhia certă a valorilor care să-i dea sensul lucrurilor și să-l îndrume spre un scop precis." (Robert F. Whitman, în „Quarterly Journal of Speech", apr. 1960, pp. 158—9); „O'Neill pare a se fi gîndit la personajele sale ca la niște oameni care știu *ce* vor, dar care, neînțelegînd viața, nu știu *cum* să dobîndească lucrurile pe care și le doresc." (Eugene M. Waith, în „Educational Theatre Journal", oct. 1961, p. 185); „A-l acuza pe O'Neill că ar fi un pesimist ireductibil, un profet al Apocalipsului, înseamnă a-l citi superficial. De obicei, tonul întunecat din opera lui O'Neill este doar un mod de a exprima tragicele consecințe care-i așteaptă pe cei ce s-au refugiat în iluzii. Întunericul nu vrea să fie înțeles ca un scop în sine." (Richard E. Langford, *Essays in Modern American Literature*, 1963, p. 65); *„Orestia* și *Din jale se-ntrupează Electra* se sprijină pe concepte total diferite ale acțiunii. Nu e adevărat că O'Neill, așa cum s-a spus, ar fi psihologizat *soarta* din tragedia greacă... Nu există nici o dovadă că apropierea sa de drama grecească l-ar fi eliberat de prejudecățile critice care persistă pînă astăzi. El a văzut tragedia antică prin ochelarii unui determinism popular". (Horst Frenz și Martin Nueller, în „American Literature", mart. 1966, p. 100); „Energia creatoare a lui O'Neill țîșnea, nestăvilită, în

Scanned with OKEN Scanner

toate direcțiile. Această nemiloasă încleștare cu sine însuși era factorul dinamic al talentului său. Dorința de a-și afla liniștea în această permanentă tensiune l-a atras spre scris, dar expresia matură îi era prea adesea estompată de arșița trăirilor sale. Prea rar izbutea să se desprindă de efectele deformante ale declarației emfatice, ale repetiției plictisitoare, ale compătimirii." (Robert C. Lee, în „Modern Drama", sept. 1966, p. 127); „O'Neill a determinat cursul dramaturgiei americane în perioada celei mai semnificative perioade a dezvoltării ei, între 1915 și 1930... Influența lui poate fi discutată cu mai mult folos în general, decît în termeni specifici: el a depășit limitele practice și teoretice ale scenei americane și, în felul acesta, i-a învățat și pe alții să facă același lucru." (Travis Bogard, *Contour in Time*, 1972, pp. XIII—XIV).

— Premiile Pulitzer: Archibald MacLeish, *Collected Poems, 1917—1952* (poezie); Hemingway, *Bătrînul și marea* (proză); William Inge, *Picnic* (dramaturgie).

— Premiul Bollingen: Williams, *Paterson (Cartea a IV-a)* și MacLeish, *Collected Poems, 1917—1952.*

1954 Apare vol. *Collected Poems* al lui Wallace Stevens. „Totul e o problemă de cuvinte. Cîteodată, de non-cuvinte. Unele dintre cele mai celebre poeme ale lui Stevens sînt compuse în metrică tradițională sau în cadențe libere, de felul celor cu care ne-am obișnuit de multă vreme. Ele sînt salvate de monotonie datorită auzului său fin și individualizării vocabularului." (Babette Deutsch, în „New York Herald Tribune", 3 oct. 1954, p. 3)

— William Carlos Williams publică vol. *The Desert Music* ⟨*Muzica deșertului*⟩. „Nici un poet de la Donne încoace nu s-a apropiat cu atîta aviditate de Lucruri, n-a vrut cu atîta înflăcărare să și le însușească prin simțuri. Totul, inclusiv propria lui estetică, a fost năruit în numele Lucrurilor." (John Ciardi, în „Nation", 24 apr. 1954, p. 368)

— Apare vol. *Hungerfield and Other Poems* ⟨*Hungerfield și alte poeme*⟩, de Robinson Jeffers. „Cu un dispreț față de artă care e la fel de net ca și disprețul său față de oameni, își rostește parabolele despre violență și imnurile înălțate disperării într-o frază unidimensională, de o simplitate aproape homerică. Și comparațiile pe care le folosește sînt, dacă nu homerice, preluate din mitologia primitivă a coloniștilor americani." (Selden Rodman, în „Poetry", iul. 1954, p. 227)

— Archibald MacLeish publică vol. *Songs for Eve* ⟨*Cîntece pentru Eva*⟩, interpretînd legenda biblică a alungării din rai nu ca pe o prăbușire a omului, ci ca pe un moment al evoluției sale de la primitivism la cunoaștere și creativitate.

— Apare vol. *Poems*, de Léonie Adams. „Poezia domnișoarei Adams e rezultatul unei trude minuțioase. Densă, intens intelectualizată, de o rigoare ascetică, ea dezvăluie adevăruri, dar nu se citește cu ușurință. Substanța poetică — așa cum scrie ea — e «muiată în noroi de aur»... Cei ce vor izbuti să ajungă la

«noroiul» acestei poezii vor rămîne admiratori fideli și entuziaști." (John Ciardi, în „Nation", 22 mai 1954, p. 445)

— Louise Bogan publică vol. *Collected Poems, 1922—1953* „O poezie onestă, pătrunzătoare, conștientă de tragismul vieții. Se poate desluși ușor hiperestezia, dar ea e înfășurată în viață adevărată și viața e cîntărită cu măsurile realității." (Kenneth Rexroth, în „New York Herald Times", 4 iul. 1954, p. 5)

— Imaginea care se desprinde din vol. *Selected Poems*, de Marya Zaturenska este aceea a unei poezii clare, de factură clasicistă.

— *The Dancing Bears* ⟨*Urșii dănțuitori*⟩, vol. lui W. S. Mewin, conține versuri scrise cu dezinvoltură, fără să se supună unor reguli prozodice stricte.

— Apare vol. *An Armada of Thirty Whales* ⟨*O armada de 30 de balene*⟩, de Daniel Hoffman (n. 1923), poeme în formă fixă, al căror registru tematic, fără a fi prea larg, demonstrează preocuparea poetului de a interpreta liric aspecte variate ale vieții americane contemporane.

— Apare vol. *The Love Letters of Phyllis McGinley* ⟨*Scrisorile de dragoste ale lui Phyllis McGinley*⟩, versuri grațioase, spirituale, fără profunzime.

— John Ciardi publică trad. *Infernului* lui Dante.

— Apare trad. *Fabulelor* lui La Fontaine, semnată de Marianne Moore.

— Romanul *A Fable* ⟨*O parabolă*⟩, al lui Faulkner, reprezintă una din rarele opere în care scriitorul se îndepărtează de miticul comitat Yoknapatawpha; acțiunea se bazează pe evenimentele din timpul „falsului armistițiu" din 1918, povestite sub forma faptelor relatate de *Biblie* despre viața și moartea lui Isus. „Mitul creștin nu are aici altă valoare decît aceea a folosirii legendei lui Ulise de către Joyce și a adaptării poveștii faustiene în romanul lui Thomas Mann." (Dayton Kohler, în „College English", mai 1955, p. 475)

— În *Sweet Thursday* ⟨*Joia mare*⟩, Steinbeck se întoarce la lumea personajelor picarescului său californian din *Tortilla* (1935). „Steinbeck e un Dickens al Californiei sec. 20, un critic social, înzestrat mai mult cu sentiment decît cu știință sau sistem, cald, uman, inconsecvent, uneori furios — dar de cele mai multe ori încîntat de bucuriile oferite de viața cea mai obișnuită." (Hugh Holman, în „New Republic", 7 iun. 1954, p. 20)

— Randall Jarrell își publică unicul său roman, *Pictures from an Institution* ⟨*Tablouri dintr-o instituție*⟩, imagine satirică a sistemului de educație și a prejudecăților corpului didactic.

— *Man in the Middle* ⟨*Omul de la mijloc*⟩, romanul lui David Wagoner, asociază procedeele de factură suprarealistă cu observația amănunțită, realistă, a mediului burghez american.

— *Sayonara*, romanul lui James A. Michener, relevă — într-o emoționantă poveste a unei iubiri nefericite — nefastele urmări ale prejudecăților șovine. Acțiunea se petrece în timpul ocupației militare americane a Japoniei, după război. *Sayonara* (în japoneză „*adio*") e cuvîntul pe care o frumoasă actriță japoneză îl ros-

teşte la despărţirea de iubitul ei, ofiţer american, pe care şefii lui nu-i îngăduie să-l urmeze. „O modernizare, parcă prea grăbită, a lui *Madame Butterfly* în versiune 1954." (Frank Gibney, în „Saturday Review", 6 febr. 1954, p. 11)

— Eudora Welty publică *The Ponder Heart* ⟨*Inima domnului Ponder*⟩, roman „comic" al cărui personaj central obţine, datorită banilor pe care-i împarte juraţilor — un verdict de nevinovăţie la procesul care judeca uciderea soţiei lui. „Scriind cu o înţelegere sigură, rapidă, adesea necruţătoare, a personajelor ei, cu un « umor » care seamănă cu ţipătul unui copil înghiţit de nisipuri mişcătoare, ea a creat — din artificiu şi meşteşug — o lume ce e numai a ei şi se dovedeşte a fi întru totul reală." (William Peden, în „Saturday Review", 16 ian. 1954, p. 14)

— Apare *The Hound of Earth* ⟨*Căţelul pămîntului*⟩, de Vance Bourjaily, roman povestind drama unui savant, îngrozit de efectele bombei atomice de la Hiroshima: renunţă la slujbă, îşi părăseşte familia şi dispare, împovărat de sentimentul vinovăţiei de a fi participat la realizarea unei asemenea invenţii ucigătoare. „O carte umană, profund umană, un avertisment lucid, o descriere sentimentală, o galerie de portrete... ale vieţii înspăimîntătoare a Americii dintr-o anume perioadă." (Paul Pickrel, în „Yale Review", Spring 1955, p. 479); „Romanul relevă un scriitor matur, purificat de naivităţile tinereţii... Melancolia şi sarcasmul lui desenează o imagine şocantă a crizei conştiinţei americane dintr-un moment de grea cumpănă." (Herbert Gold, în „Nation", 23 iul. 1955, p. 79)

— Gladys Carroll publică *One White Star* ⟨*O stea albă*⟩, roman realist despre viaţa unei comunităţi rurale din New Hampshire.

— Cu *Dolores* şi *A Ride on a Tiger* ⟨*Călare pe-un tigru*⟩, publicate în Anglia, David Stacton (1925—68), originar din Nevada, inaugurează un lung ciclu de romane istorice cu subiect exotic, evocînd întîmplări macabre, descrise într-un stil oniric.

— Sub titlul *The Woman Within* ⟨*Femeia dinăuntru*⟩, apare — postum — autobiografia acelei „răzvrătite a regatului literelor", care a fost Ellen Glasgow.

— Autobiografia unui boem, veşnic neliniştit, comentînd cu sarcasm prejudecăţile burgheze, este *A Child of the Century* ⟨*Un copil al secolului*⟩ de Ben Hecht.

— Sub titlul *The Caine-Mutiny Court Martial* ⟨*Procesul rebeliunii de pe Caine*⟩ se reprezintă, cu mare succes, dramatizarea lui Herman Wouk după propriul său roman, publicat în 1951.

— Apare vol. *The Literary Essays*, de Ezra Pound, cu o prefaţă de T. S. Eliot, antologie a unor scrieri reprezentative publicate de poet între 1910 şi 1952.

— W. K. Wimsatt (n. 1920) publică studiul *The Verbal Icon* ⟨*Icoana verbală*⟩, în care analizează modalităţile fundamentale ale imaginii poetice în literatura modernă.

— La Colegiul Black Mountain (Carolina de Nord), se publică «*The Black Mountain Review* » ⟨ «*Revista de la Black Mountain* »⟩; editorul ei, Robert Creeley (n. 1926), era profesor la această şcoală unde personalitatea lui Charles Olson domina cu autoritate

Scanned with OKEN Scanner

studiile literare. În afara membrilor Grupului Proiectiv (Olson, Creeley, Robert Duncan, Edward Dorn, Joel Oppenheimer, Jonathan Williams), vor publica versuri, proză, eseuri Paul Blackburn, Paul Carroll, Denise Levertov, Jack Kerouac, William Carlos Williams, Kenneth Rexroth. Revista va fi una dintre cele mai influente publicații de literatură modernă. Apare pînă în 1957.

— Lui Ernest Hemingway i se decernează Premiul Nobel pentru literatură.

— Premiile Pulitzer: Theodore Roethke, *Trezirea* (poezie); John Patrick, *Ceainăria Luminii de lună din august* (dramaturgie); premiul pentru proză nu s-a acordat.

— Premiul Bollingen: W. H. Auden (pentru întreaga creație poetică).

1955 William Carlos Williams publică *Journey to Love* ⟨*Călătorie spre dragoste*⟩. „La vîrsta aceasta, după ce a scris mai bine de 30 de cărți, Williams se folosește de prestigiul întregii sale personalități pentru a desfereca o minunată comoară a cîntecului de dragoste. Cîntecul lui cuprinde multe lucruri, atitudini și sentimente; el are calitățile sincerității, ale cunoașterii și ale unei acute percepții." (Richard Eberhart, în „Saturday Review", 18 febr. 1956, p. 49)

— Apare vol. *Selected Poems*, de Randall Jarrell. „Poezia lui Jarrell era plină de promisiuni... Dar mi se pare că slăbiciunile operelor de tinerețe au devenit manierismele poemelor de mai tîrziu: un sentimentalism intenționat (pus, evident, ca o piedică în calea sofisticărilor) și o neglijență intenționată, o nesocotire deliberată a mijloacelor de a controla fie versul liber, fie pe cel clasic." (Donald Hall, în „New World Writing", no. 7/1955, p. 238)

— Elizabeth Bishop publică vol. *Poems: North and South, A Cold Spring* ⟨*Poeme. Nord și Sud, Primăvară rece*⟩. „Prima culegere din versurile ei conținea 30 de poeme; ea a stabilit reputația domnișoarei Bishop într-un chip mai hotărît decît reușesc, de obicei, s-o facă volumele de debut. Cîteva dintre aceste poeme de început au și devenit piese ce nu pot lipsi din nici o antologie de poezie modernă..." Poemele din *Primăvară rece* nu sînt variații, ci scrieri cu totul noi care, în cele mai izbutite versuri ale lor, au aceleași calități remarcate în operele precedente." (Coleman Rosenberger, în „New York Herald Tribune", 4 sept. 1955, p. 2)

— Apare vol. de versuri *The Shield of Achilles* ⟨*Scutul lui Ahile*⟩, de W. H. Auden. „Domnul Auden e solidar cu umanitatea care suferă, cuprinsă de spaime. El este un poet tragic căruia nu-i pasă neapărat de demnitatea tragică. Poezia lui, rînd pe rînd retorică și colocvială, e întotdeauna pe cale să alunece în banalitate." (Anthony Hartley, în „Spectator", 9 dec. 1955, p. 816)

— John Ciardi publică *As If, Poems New and Selected* ⟨*De parcă, poeme noi și alese*⟩. „Poezia domnului Ciardi depinde de universul imaginației tot atît de mult cît și de lumea în care trăiește; și ele nu sînt teritorii separate, ci interdependente. El scrie, deci, o

Scanned with OKEN Scanner

poezie care are o mare sănătate sufletească, în care se dezvăluie spiritul, satira, compasiunea, toate dirijate logic. Poate fi de o ironie acidă, dar este întotdeauna profund uman." (I. L. Salomon, în „Saturday Review", 28 ian. 1956, p. 24)

— Versurile din *The Dissolving Fabric* ⟨*Țesătura în destrămare*⟩, de Paul Blackburn (1926—71), poet din grupul de la Colegiul Black Mountain, sînt influențate evident de Charles Olson.

— Richard Wilbur publică vol. *A Bestiary* ⟨*Bestiar*⟩, versuri care vor să sugereze, prin subtile — și uneori obscure — mijloace verbale, efectele cromatice ale picturii.

— Poemele lui A. R. Ammons (n. 1926), din *Ommateum*, sînt influențate de lirica lui Rexroth și a grupului *beat* din California.

— *The Gentle Weightlifter* ⟨*Blajinul halterofil*⟩, de David Ignatow, recompune, în versuri lipsite de ornament, imagini ale vieții cotidiene din marile orașe.

— Harvey Shapiro publică *The Book and Other Poems* ⟨*Cartea și alte poeme*⟩, unde influența „obiectivismului" lui William Carlos Williams este încă vădită.

— Apare vol. *The Diamond Cutters* ⟨*Șlefuitorii de diamante*⟩, de Adrienne Rich. „Poeții tineri au, în general, cîteva lipsuri bine știute de toată lumea: fie că sînt afectați de maladia ermetismului și, atunci, poezia lor trebuie curățată de toate metaforele moarte, de clișee și de retorică incorectă; fie că sînt atinși de talentul de a spune totul cu multă ușurință și atunci poezia lor își pierde sunetul personal. Adrienne Rich face parte din cea de-a doua categorie, dar nu întru totul. Îți vine la îndemînă să-i saluți unele poeme cu familiaritate: «Ce mai faci, Mr. Frost? Dar dumneata, Mr. Auden?». Dar chiar dacă cineva s-ar hotărî să elimine aceste poeme (ceea ce ar fi ridicol), tot ar rămîne destule care să nu poată fi atribuite altcuiva decît poetei însăși." (Donald Hall, în „Poetry", febr. 1956, p. 301)

— Conrad Aiken publică *Letter from Li Po* ⟨*Scriscare de la Li Po*⟩. „Aiken e un fel de Midas: tot ce atinge se preface în vers... O nesfîrșită undă de sunete melodioase, un caleidoscop întrucîtva plicticos (pentru că este întotdeauna previzibil), ale cărui transmutații sînt voalate, încețoșate, estompate. Metamorfoze ale unei lumi în care totul se întunecă, transformîndu-se în altceva, unde tonul simplu, liric, elegiac, nostalgic al versului preface totul într-un vers identic cu sine însuși." (Randall Jarrell, în „Yale Review", Spring 1956, pp. 479—80)

— *Cycle for Mother Cabrini* ⟨*Suită pentru măicuța Cabrini*⟩, de John Logan (n. 1923), este un exemplu caracteristic al expresionismului acestor ani; imaginile întunecate, apăsătoare, înfățișează obiecte ale căror contururi sînt deformate de un fel de patimă pustietoare.

— Viziunea lui Louis Simpson din *Good News of Death* ⟨*Vești bune despre moarte*⟩ e tulburată de amintirile războiului și ale lagărelor naziste de concentrare; poezie expresionistă de o incontestabilă vigoare.

— Gregory Corso (n. 1930) publică vol. *The Vestal Lady on Brattle* ⟨*Vestala despre tropăit*⟩, poeme scrise pe tonul folosit de poeții

1955 *beat* din New York: comentarii amare, de o violentă lipsă de reverență, ale vieții cotidiene.

— Unul dintre vol. cele mai caracteristice pentru poziția estetică și socială a generației *beat* este *Pictures of the Gone World* ⟨*Imagini dintr-o lume dispărută*⟩, de Lawrence Ferlinghetti (n. 1919): stil direct, imagini simple, atitudine anti-burgheză vehement contestatară.

— Donald Hall (n. 1928) publică *Exiles and Marriages* ⟨*Exiluri și căsătorii*⟩, versuri de factură tradiționalistă.

— Apare vol. *Prefabrications*, de Josephine Miles, poeme de o mare concentrare a expresiei, vădind un autentic simț al observației.

— Oscar Williams publică ampla antologie *American Verse from Colonial Days to the Present* ⟨*Poezie americană din vremurile coloniale pînă în prezent*⟩.

— Robert Penn Warren publică romanul *Band of Angels* ⟨*Îngeri cîntînd*⟩, evocînd evenimente tragice ale războiului civil din 1861—5; concluzia este aceea a unui conservator sudist; fără intervenția Nordului, Sudul s-ar fi dezvoltat pe un drum pașnic, într-un desăvîrșit echilibru social.

— *The Deer Park* ⟨*Parcul căprioarelor*⟩, roman de Norman Mailer, este o satiră la adresa vieții amorale, lipsită de orice frumusețe, a stelelor de cinematograf din Hollywood. „Cîndva, *Parcul căprioarelor* a fost fixat de cineva într-o categorie intermediară între naturalism și simbolism. Oricine își poate da seama cît de neadecvată e o asemenea categorisire, pentru că romanul este o fuziune aproape desăvîrșită a acestor două stiluri: planul complex, de mare artă și realizarea profund realistă a detaliilor." (Dachine Rainer, în „New Republic", 31 oct. 1955, p. 25)

— May Sarton publică *Faithful Are the Wounds* ⟨*Rănile sînt credincioase*⟩, roman despre viața unor intelectuali, confruntați în chip dramatic cu problemele complexe ale vieții politice americane.

— Romanul *Money Money Money* ⟨*Bani, bani, bani*⟩, de David Wagoner, comentează cu un sarcasm amar influența pe care marea finanță o are asupra vieții americane moderne.

— Harvey Swados (n. 1920) publică *Out Went the Candle* ⟨*S-a stins lumînarea*⟩, roman al cărui personaj central, un bogat om de afaceri, pierde dragostea copiilor lui, ale căror sentimente le nesocotise, vrînd să facă din ei niște oameni „practici".

— La Paris, apare romanul *Lolita* de Vladimir Nabokov. „Umorul *Lolitei* provine, în primul rînd, dintr-o tehnică subtilă a șocului... Rareori un roman pretinde o mentalitate atît de liberală a cititorilor săi și, fără îndoială, mulți oameni cultivați consideră *Lolita* ca pe o carte șocantă. Unii o vor declara chiar subversivă pentru morala americană... Dar vor fi alții care-și vor da seama că Nabokov a scris doar un echivalent american al *Sufletelor moarte*." (Richard Schickel, în „Reporter", 28 nov. 1957, pp. 46—7)

— McKinlay Kantor publică romanul istoric *Andersonville*, a cărui acțiune se inspiră din fapte reale ale războiului civil din 1861—5: într-un lagăr sudist, aproape 14 000 de prizonieri din

Scanned with OKEN Scanner

1955 armata Uniunii au fost exterminați. „Pe urzeala istoriei, domnul Kantor a țesut cu o uluitoare imaginație o pînză imensă, teribilă, care se transformă într-o panoramă gigantică a războiului însuși, a națiunii sfîșiate de război. Din documente fragmentare și incoerente, domnul Kantor a cizelat unul dintre cele mai de seamă romane ale războiului civil." (Henry Steele Commager, în „New York Times", 30 oct. 1955, p. 1); „Deopotrivă în privința tehnicii și a situațiilor, romanul se situează la întîlnirea dintre *Zidul* lui Hersey și *Cei gci și cei morți*, al lui Mailer." (Sidney Alexander, în „Reporter", 12 ian. 1956, p. 40)

— W. D. Steele publică *The Way to the Gcld* ⟨*Drumul spre aur*⟩, roman de factură regionalistă, a cărui acțiune e plasată într-un mic sat din Carolina de Nord.

— *Ten North Frederick* ⟨*Strada North Frederick, nr. 10*⟩, roman de John O'Hara, este o analiză detaliată a climatului provincial (în cazul de față, un orășel din Pennsylvania) care facilitează visele de mărire politică ale mediocrităților. „Romanul smulge vălul de pe miturile respectabilității «frumoaselor zile de odinioară», demonstrînd că faptele neînfăptuite și cuvintele nerostite pot fi mai reprezentative decît cele de care ne aducem aminte; el se ocupă de lozinci și clișee, de formulele din școli, universități, cluburi, de averi și succes, de poziția familiei în lupta dintre Parveniți și Cei-care-vor-să-parvină." (James Kelly, în „Saturday Review", 26 nov. 1955, p. 13)

— William Faulkner publică vol. *Big Wocds* ⟨*Păduri adînci*⟩, povestiri de vînătoare.

— În povestirile din vol. *The Bride of Innisfallen* ⟨*Mireasa din Innisfallen*⟩, Eudora Welty abordează subiecte din alte medii geografice decît Delta lui Mississippi care constituise pînă atunci fundalul scrierilor ei. Experimentînd noi procedee stilistice, scriitoarea încearcă o aprofundare a analizei psihologice a personajelor.

— Apare vol. de povestiri *A Good Man Is Hard to Find* ⟨*E greu să găsești un om bun*⟩, de Flannery O'Connor, ale căror personaje trăiesc momentul tragic al revelării inutilității vieții pe care au dus-o, pragmatică și egoistă. „Povestirile din acest volum sînt plasate în Georgia, dar realitatea necruțătoare pe care o cuprind ele nu are nimic comun cu pitorescul și culoarea locală. Asemenea lucruri, trebuie să recunoaștem, se pot întîmpla oriunde; unele sînt grotești, altele înspăimîntătoare, dar n-avem curajul să spunem despre nici una: „așa ceva nu se poate întîmpla decît în imaginația autoarei." (Sylvia Stallings, în „New York Herald Tribune", 5 iun. 1955, p. 1)

— Carl Carmer publică *The Susquehanna* ⟨*Rîul Susquehanna*⟩, povestiri despre oamenii care trăiesc în Pennsylvania și în vestul statului New York.

— Premiera dramei *Cat on a Hot Tin Roof (Pisica pe acoperișul fierbinte)*, de Tennessee Williams. „Scriitorul explorează *adevărata* lume ascunsă în spatele celei aparente... El deschide masiva ușă metalică și descoperă, în spatele trepidantei mașini a tehnologiei moderne, înfricoșata inimă modernă... Cu cît luminează

1955 mai deplin lumea lăuntrică, cu atît mai mult revelează el lumina brutală de afară." (Paul Engle, în „New Republic", 24 ian. 1955, p. 27)

— Se reprezintă drama *A View from the Bridge (Vedere de pe pod)*, de Arthur Miller. Scrisă, într-o primă formă, în versuri, piesa păstrează accente poetice care-i accentuează sensul tragic. „Domnul Miller este un om interesat de relațiile dintre legea scrisă și cea naturală, de ciocnirile dureroase dintre oamenii săraci care iubesc și urăsc cu deplină sinceritate... În piesele lui, condițiile reale, materiale de viață alungă iluziile romantice... și, în această lume a durerii, omul se relevă a fi cel căruia i se cuvine respectul suprem." (Henry Hewes, în „Saturday Review", 15 oct. 1955, p. 26)

— *A Life in the Sun* ⟨*O viață în soare*⟩, de Thornton Wilder, este o prelucrare a tragediei *Alcesta* a lui Euripide.

— Maxwell Anderson scrie *The Bad Seed* ⟨*Soiul rău*⟩, dramatizare a unui roman cu același titlu publicat în 1954 de William March (1893—1954), narațiune de un psihologism maladiv, despre o fetiță de 8 ani, criminală sadică.

— Premiera piesei *Bus Stop* ⟨*Stația de autobuz*⟩, de William Inge, variație pe tema grupului de oameni care se găsește izolat de restul lumii, fiecare relevîndu-și adevăratul caracter, pus în fața primejdiei. „Nu este, probabil, un mare dramaturg (cel puțin, mă îndoiesc că vreuna din piesele scrise de el pînă acum va fi inclusă în arhivele secolului nostru); dar e un observator acut, amuzat, plin de compasiune, care s-a antrenat să scrie un teatru aproximativ perfect. Ca orice bun meșteșugar, el izbutește să facă astfel încît totul să pară că a fost realizat pur și simplu din instinct." (Robert Haitch, în „Nation", 19 mart. 1955, p. 255)

— Albert Hackett (n. 1900) și soția sa, Frances Goodrich (n. 1906), dramatizează *Jurnalul Annei Frank*, a cărui primă ediție în limba engeză (1952) provocase o profundă emoție.

— James Baldwin publică *Notes of a Native Son* ⟨*Note ale unui băștinaș*⟩, vol. de eseuri, amintiri din Harlem, comentarii tăioase asupra vieții intelectualului de culoare în America de astăzi.

— În *The Scrolls from the Dead Sea* ⟨*Manuscrisele de la Marea Moartă*⟩, Edmund Wilson comentează, cu impresionantă erudiție, importanța pe care o au documentele în reconstituirea istoriei culturale și materiale a omenirii.

— R. P. Blackmur publică *The Lion and the Honeycomb* ⟨*Leul și fagurele*⟩, eseuri care se disting prin obișnuita precizie a metodei criticului. Studiile consacrate lui Henry James și Henry Adams sînt considerate printre contribuțiile fundamentale la exegeza celor 2 scriitori. Blackmur definește rolul criticului ca pe acela al unui om care „trebuie să construiască punți între societate și artă: să pregătească publicul pentru înțelegerea artei care i se adresează și să pregătească artele pentru artiștii care le creează". Arta nu poate exista *in vacuo*; în „această epocă de dezintegrare culturală", el crede că îi revine criticii „funcțiunea vitală de a realiza o suită de judecăți raționale asupra artei timpului, ca pe un ajutor în determinarea identității, a sensului societății

Scanned with OKEN Scanner

1955 prezente". „Domnul Blackmur crede în rolul criticului, îl justifică, îl demonstrează în chip strălucit și ne convinge că nici critica, nici literatura, nu pot trăi în afara unui spațiu și a unui timp care le-a produs." (John F. Sullivan, în „Commonweal", 13 mai 1955, p. 159)

— I. A. Richards publică *Speculative Instruments* ⟨*Instrumente de speculație*⟩, dezvoltare a tezelor Noii critici și demonstrație a legitimității metodelor de analiză a textului preconizate de ele.

— Leslie A. Fiedler (n. 1917) publică *An End to Innocence* ⟨*Sfîrșitul inocenței*⟩, eseuri care încearcă să aplice psihanaliza în analiza literară.

— Apare studiul *Our Yankee Heritage* ⟨*Moștenirea noastră yankee*⟩, de Carleton Beals, analiză din perspectivă marxistă a contribuției Noii Anglii la definirea civilizației americane.

— Se publică primul număr al revistei trimestriale « *Daedalus* », editată de Academia Americană de Arte și Științe. Fiecare număr conține studii de nivel academic centrate în jurul cîte unei probleme fundamentale ale culturii sau a societății americane. Apare și astăzi.

— aug. 11 Moare Wallace Stevens (n. 1897). „Studiindu-i pe Picasso și pe Matisse, Stevens a transformat arta poeziei într-o artă vizuală și a devenit cel dintîi poet influențat, adesea în același poem, de Shakespeare, de cubism, de simbolism și de filosofia modernă, de la Kant încoace." (Delmore Schwartz, în „New Republic", 22 aug. 1955, p. 22); „Din punctul de vedere al tehnicii, Stevens n-a fost, așa cum au fost mulți contemporani ai săi, un experimentalist... Poezia lui e construită pe temeiul unui sistem ordonat intrinsec, pe care-l urmează cu o neabătută fidelitate, cîștigînd o muzicalitate imposibil de definit, adesea puternic accentuată de Stevens. Poetul n-a introdus deformări ale frazei « pentru efecte poetice » și sintaxa lui are o mare limpezime." (William Carlos Williams, în „Poetry", ian. 1956, pp. 235—6); „Cînd întîlnim un poet înzestrat cu asemenea meșteșug artistic și, în același timp, apropiindu-se de subiect cu un sentiment mereu proaspăt, observăm că îndemînarea lui dobîndea calitatea adevăratului curaj: un curaj fără compromis într-o lume plină de retorică ieftină, care nu folosește nici o formulă prestabilită a retoricii într-o lume plină de compromisuri." (Northrop Frye, în „Hudson Review", Autumn 1957, p. 369); „Acutul simț al culorii și al sunetului devine, la Stevens, parte a unei conștiințe mai ample a percepției senzuale ca principiu, ca forță, a existenței fizice ca element permanent înăuntrul căruia trăiesc rațiunea și imaginația." (Robert Pack, *Wallace Stevens: An Approach to His Poetry and Thought*, 1958, p. 5); „Efortul lui Stevens de a afla umanismul desăvîrșit... l-a condus la o curioasă dezumanizare. El l-a determinat (sau l-a silit) să-și purifice poemele pînă la limita unde abia se deslușește că ele ar fi poemele unui om ce trăiește, iubește, urăște, creează, moare. Ele sînt mai curînd poemele unui om care nu face altceva decît să scrie poeme, și abstractizează viața, dragostea, ura, creația, moartea din poemele

Scanned with OKEN Scanner

sale, în speranța că tot ceea ce va rămîne nu va fi poezie, ci posibilitate poetică." (Ray Harvey Pearce, *The Continuity of American Poetry*, 1961, p. 413); „La prima lectură, Stevens pare incredibil de bizar și de impenetrabil. Apoi, din dorința de a obține simplitatea și coerența, criticul este ispitit să-i privească poezia ca pe un asamblaj de formule matematice într-o schemă abstractă, doctrinară. Criticului serios care examinează mai atent aceste structuri, i se dezvăluie aspecte care — modelate întotdeauna cu ironie — pot duce, în mod greșit, la concluzia că Stevens ar fi doar un poet al raționalului." (Eugene Paul Nassar, *Wallace Stevens: An Anatomy of Figuration*, 1965, p. 13)

— nov. 14 Moare Robert Sherwood (n. 1896). „Oricine îl întîlnea pe Bob era conștient că se afla în prezența unei inteligențe și a unei personalități formidabile. Nici un prieten de-al său nu putea spune că i-ar lipsi căldura sufletească, știința de a interveni discret în rezolvarea încurcăturilor altora... Arta lui, simplă, firească, era îndreptată împotriva prostiei pretențioase, a tiraniei de orice fel, a vidului sufletesc. Iubea Omul și asta explică totul." (Maxwell Anderson, în „Time", 28 nov. 1955, p. 26).

— Premiile Pulitzer: Wallace Stevens, *Culegere de poeme* (poezie), Faulkner, *Fabulă* (proză), Tennessee Williams, *Pisica pe acoperișul fierbinte* (dramaturgie).

— Premiul Bollingen: Léonie Adams, *Poeme* și Louise Bogan, *Culegere de poeme, 1922—1953.*

1956 *Like a Bulwark* ⟨*Ca un bastion*⟩, vol. de poeme publicat de Marianne Moore, conturează precis temele predilecte ale poetei: frumusețea lucrurilor concrete ale naturii, valoarea etică a observației estetice, rolul intuiției și al inteligenței în revelarea adevărului conținut de înfățișările realului. „Pound și Eliot ne-au convins că erudiția e o calitate absolut esențială a poetului, dar ei nu au acea finețe încîntătoare cu care miss Moore etalează pietrele prețioase adunate de mintea ei limpede și cuprinzătoare." (Bette Richart, în „Commonweal", 28 dec. 1956, p. 338)

— Ezra Pound publică vol. *In Section: Rock-Drill 85—95 de los Cantares* ⟨*Transversal. Perforarea stîncii, Cantosurile 85—95*⟩, al cărui titlu, împrumutat de la cel al unei sculpturi din 1913 a lui Jacob Epstein (unul dintre cei mai de seamă discipoli englezi ai lui Rodin), vrea să sugereze forța germinativă a materiei. Poemele reiau teme ale *cantosurilor* mai vechi: anatema împotriva capitalismului, glorificarea vechii istorii a Extremului Orient. „Ezra Pound nu poate fi citit și înțeles decît cu un dicționar de referințe... Totuși, chiar și un cititor mai grăbit observă că intenția poetului e să compună o operă epică al cărei subiect să fie istoria conștiinței omului modern și că, folosind un prezent continuu, el sugerează un fel de reverie a umanității de-a lungul întregii sale istorii." (John Ciardi, în „New York Times", 24 iun. 1956, p. 4)

— Apare vol. de poeme *Things of This World* ⟨*Lucruri ale acestei lumi*⟩, de Richard Wilbur, care marchează tendința de a aborda

Scanned with OKEN Scanner

un stil mai direct, mai simplu decît în versurile anterioare ale poetului. „Ideea echilibrului, a ordinei, a desăvîrșirii e slujită de o expresie mai clară; dar, și de data aceasta, nimic nu e în exces, nimic nu e în minus: Wilbur a atins o deplină, firească armonie." (Richard Eberhart, în „New York Times", 24 iun. 1956, p. 5)

— Louis Zukofsky publică *Some Time* ⟨*Cîndva*⟩, poeme care mărturisesc influența lui Williams.

— Poemele din *In Defence of the Earth* ⟨*În apărarea pămîntului*⟩, de Kenneth Rexroth, sînt scrise în spiritul poeziei cultivate de grupurile *beat* din New York și California.

— Unul dintre cele mai elocvente poeme ale generației *beat* este *Howl* ⟨*Urlet*⟩, de Allen Ginsberg (n. 1926). Într-o formă care o imită pe aceea a *Firelor de iarbă*, poetul înfățișează „infernul" vieții moderne, în care oamenii sînt nimiciți de „Molohul capitalist, tehnocrat și conformist". După publicarea poemului, editorul lui, Lawrence Ferlinghetti (el însuși poet aparținînd grupării *beat*) a fost dat în judecată pentru „difuzarea de material obscen" (procesul s-a încheiat cu o sentință de achitare). „Poezia aceasta nu este *discursul raționalist* pe care-l aflăm în aproape toate scrierile dizidenților americani. Nu este nici nihilismul superficial care diminuează proporțiile tragismului, așa cum ni se înfățișează la Patchen... Este mînia unui îndrăgostit sau a unui copil cu sufletul rănit, iar dinamismul poemului provine din violența reacției, din nevoia mistuitoare de dragoste, de înțelegere, din explorarea generoasă a ideilor, din răspunsul direct, uman, la unele probleme atît de îndelung reprimate de mașinăria lentă a complicațiilor intelectuale." (M. L. Rosenthal, în „Nation", 23 febr. 1957, p. 162); „Walt Whitman e maestrul lui Ginsberg... Dar virulența revoltei sale împotriva societății descinde — dacă asemenea lucruri pot avea antecedente literare — din poezia scrisă în vremea marii crize economice din '29—33: Fearing, Patchen, Richard Wright." (Frederick Eckman, în „Poetry", sept. 1957, p. 393); „Lucrul care mă șochează cel mai mult la lectura acestui poem este rostirea contemporană, ceea ce nu mă consterna cînd citeam poeziile din perioada de după primul război, descinzînd din tradiția europeană a dadaismului. Intensitatea negației este deopotrivă destructivă și plină de speranță, ca un fel de cîntec de luptă pentru izbînda marilor valori umane." (Herbert Blau, în „Evergreen Review", 4/1957, p. 155)

— Tennessee Williams publică vol. de versuri *In the Winter of Cities* ⟨*În iarna orașelor*⟩, imagini de o picturalitate densă, înfățișînd scene triste din viața orașelor.

— Peter Viereck publică *The Persimmon Tree* ⟨*Pomul cu prune brumate*⟩, versuri în cadență clasică, limpezi, stăruind asupra „necesității de a comunica direct cu cititorul", enunțată de autor în prefața vol.

— Poemele din vol. *Green with Beasts* ⟨*Verde cu jivini*⟩, al lui W. S. Merwin, cultivă o melancolie discretă, dar tenace.

— Apare vol. *Some Trees* ⟨*Cîțiva copaci*⟩, de John Ashbury, poeme care pledează pentru „o expresie inteligibilă care să-l cîștige pe cititor de partea poetului, în strădania lui de a insta-

Scanned with OKEN Scanner

 ura frumusețea și de a respinge urîțenia și ipocrizia." (Ronald Hughes, în „Northwest", 15 dec. 1956, p. 2)

— Unul dintre foarte rarele vol. de versuri comice este *An American Takes a Walk* ⟨*Un american iese la plimbare*⟩, de Reed Whittemore.

— John Berryman publică *Homage to Mistress Bradstreet* ⟨*Omagiu doamnei Bradstreet*⟩, biografie în versuri a celei dintîi poete din istoria literară a Americii (c. 1612—72)

— William Saroyan publică romanul *Mama, I Love You* ⟨*Te iubesc, mamă*⟩, descriere grațioasă a vieții unui copil precoce, a cărui mamă, actriță de teatru, îi dezvăluie lumea feerică a scenei.

— Sub înrîurirea concepțiilor grupurilor *beat*, care predicau întoarcerea spre misticismul oriental, John Hersey publică *A Single Pebble* ⟨*O singură pietricică*⟩, punînd în contrast „pragmatismul civilizației occidentale" și „meditația orientală". (Titlul conține un joc intraductibil de cuvinte, Pebble fiind și numele unuia dintre personajele principale ale cărții.) Opoziția, superficială, schematică, nu convinge. „Adevărata deficiență a cărții e formularea vagă a ideilor. Dacă domnul Hersey repudiază cu seriozitate raționalismul și se declară pentru misticism, trebuie să ne convingă că are dreptate. Și, așa cum de altfel era de așteptat, nu izbutește." (R. T. Horchler, în „Commonweal", 29 iun. 1956, p. 330); „Pentru cei care știu cît de profund era sentimentul tragic din reportajul domnului Hersey despre Hiroshima, cartea sa de acum e o dezamăgire." (William Arrowsmith, în „New Republic", 13 aug. 1956, p. 19)

— *Atlantic Avenue*, romanul lui Albert Halper, oferă un tablou realist al cartierelor situate în apropierea portului New York, al violențelor puse la cale de organizațiile criminale care controlează comerțul din aceste zone ale orașului.

— Nelson Algren publică *A Walk on the Wild Side* ⟨*O plimbare prin cartierul sălbatic*⟩, înfățișînd viața deprimantă din cartierele rău-famate din New Orleans, în timpul crizei economice din 1929—33.

— Sub pseudonimul « Frederick Manfred », Feike Feikema publică romanul *Morning Red* ⟨*Roșul dimineții*⟩, al cărui subiect e corupția vieții politice și a ziaristicii într-un orășel din Minnesota.

— Edwin O'Connor (1918—68) publică romanul *The Last Hurrah* ⟨*Ultimele urale*⟩, prezentînd viața politică dintr-un oraș al Noii Anglii (identificat a fi Bostonul), unde moravurile arhaice dispar sub presiunea schimbărilor de mentalitate care se produc în întreaga țară. „Atmosfera e reconstituită cu talentul unui desenator de vignete; strălucitoare satiră a unei lumi care dispare, dar și a celei care, vulgară, agresivă, îi ia locul." (Joe Dever, în „Commonweal", 9 mart. 1956, p. 601)

— *Adventures of „Horse" Barnsby* ⟨*Aventurile lui Barnsby — „Calul"*⟩, de Phil Stong, e un roman picaresc, plin de umor candid, urmărind isprăvile unui personaj din vremea „goanei după aur" spre California, la mijlocul sec. trecut.

Scanned with OKEN Scanner

— Apare *Boon Island*, roman istoric de Kenneth Roberts, care evocă naufragiul unei corăbii franceze pe coasta din Maine.
— James Thurber publică vol. de povestiri umoristice *Further Fables for Our Time* ⟨*Alte fabule despre vremea noastră*⟩.
— Se reprezintă drama *Long Day's Journey into Night (Lungul drum al zilei către noapte)*, scrisă de O'Neill în 1941, dar necunoscută publicului pînă în 1956. Conținînd numeroase elemente autobiografice, piesa evocă atmosfera sumbră, maladivă, din casa părinților dramaturgului, explicînd — astfel — într-o largă măsură trăsăturile sale temperamentale, pesimismul și scepticismul său. „Subiectul este, de fapt, lupta între bine și rău, și nu se poate trage concluzia că O'Neill ar fi crezut în șansele de izbîndă ale binelui; oamenii lui, așa cum sînt plămădiți, sînt prea slabi și nu pot aspira la fericire." (Sophia Winther, în „Arizona Quarterly", Winter 1957, p. 297)
— În *Freud and the Crisis of Our Culture* ⟨*Freud și criza culturii noastre*⟩, Lionel Trilling avertizează asupra exagerărilor psihanaliste în analiza fenomenelor culturii vechi și moderne.
— Mary McCarthy publică *Sights and Spectacles* ⟨*Priveliști și spectacole*⟩, articole și notații, pline de grație, inteligente, despre cărți, piese de teatru, opere de artă, comentate cu finețe.
— John F. Kennedy (1917—63), proeminentă personalitate politică (va fi președinte al S.U.A. în 1961—3), publică *Profiles in Courage* ⟨*Profiluri ale unor curajoși*⟩, portrete scrise cu multă căldură poetică ale unor oameni politici cu vederi înaintate din trecutul Statelor Unite.
— Karl Shapiro ia conducerea revistei «*Prairie Schooner*» — care apărea la Universitatea din Nebraska din 1927 — și o va transforma într-o publicație de literatură modernă, opusă regionalismului primilor editori. Revista va deveni una dintre cele mai active susținătoare ale poeziei contemporane americane, caracter pe care și-l păstrează și astăzi.
— Premiile Pulitzer: Elizabeth Bishop, *Poeme. Nord și Sud, Primăvară rece* (poezie); MacKinlay Kantor, *Andersonsville* (proză); Albert Hackett și Frances Goodrich, *Jurnalul Annei Frank* (dramaturgie).
— Premiul Bollingen: Conrad Aiken, *Scrisoare de la Li Po.*

1957 Sub îngrijirea lui S. F. Morse, se publică *Opus Posthumous*, în care sînt adunate scrieri inedite ale lui Wallace Stevens: eseuri, piese de teatru și cîteva poeme.

— Apare vol. *Promises: Poems 1954—1956* ⟨*Promisiuni. Poeme 1954—1956*⟩, al lui R. P. Warren, în care poetul afirmă o încredere, mai profundă, decît în versurile sale anterioare, în izbînda bunătății și a păcii pe pămînt.

— Vol. *Here and Now* ⟨*Aici și acum*⟩, al tinerei poete Denise Levertov, conține o declarație poetică potrivit căreia versul trebuie să se inspire din evenimentele lumii contemporane. „Poeme care nu pot fi desprinse de forma lor ireductibilă, ultimă esență a ideii. Deslușind, pesemne, lecția lui Brâncuși, ele sînt făpturi modelate și polisate într-o materie vitală a unei puter-

Scanned with OKEN Scanner

nice sensibilități creatoare... Oricît de desăvîrșite ar fi ca *obiecte de artă*, ele cuprind un mesaj plin de căldură, umanismul feminin, delicat și sensibil, parte a unei experiențe universale, dar și a unei meditații asupra condiției umane de *aici* și de *acum*. Aceasta se cuvine s-o înțelegem fără echivoc." (Kenneth Rexroth, în „Poetry", nov. 1957, p. 122)

— Richard Eberhart publică vol. *The Oak* ⟨*Stejarul*⟩, versuri scrise în obișnuita manieră a poetului, influențată de mitologia și prozodia romantismului englez.

— Poemele din vol. *When We Were Together* ⟨*Cînd eram împreună*⟩, de Kenneth Patchen, ilustrează tendința atenuării elementelor violent expresioniste ce caracterizau pînă atunci opera poetului.

— În *Meditations in an Emergency* ⟨*Meditații în stare de urgență*⟩, de Frank O'Hara, se deslușesc influențele tehnicii suprarealiste a poeziei europene de la începutul deceniului al 4-lea.

— Richard Wilbur publică vol. *Poems*, care exprimă aspirația poetului de a „transforma lumea în imagini, astfel încît cititorul să-și recunoască orașele dragi". „Domnul Wilbur era, pînă acum, un om care privea în urmă și aspira spre viitor. Într-o zi de primăvară, de exemplu, el ar fi dorit să fie toamnă... Acum, totul s-a schimbat. În cel mai recent volum al său, el stă drept în mijlocul lucrurilor acestei lumi și-i este drag tot ceea ce vede, aude, simte." (Leah Bodine Drake, în „Atlantic Monthly", iun. 1957, p. 78)

— În *After Lorca* ⟨*După Lorca*⟩, Jack Spicer (1925—65) își recunoaște ca maeștri ai poeziei sale pe Milton și Lorca și definește versul ca pe o modalitate de a evoca „temele majore" ale istoriei și legendelor umanității.

— James Wright (n. 1926) publică vol. *The Green Wall* ⟨*Zidul verde*⟩, care nu se distinge prin vreun accent convingător al unei adevărate personalități poetice.

— Vol. *Into the Stone* ⟨*În piatră*⟩, de James Dickey (n. 1923), este o mărturie a dorinței poetului de a consemna în versuri momentele cele mai de seamă ale vieții sale, într-un limbaj clar, accesibil.

— George Garrett (n. 1929) publică vol. *The Reverend Ghost* ⟨*Venerabila fantomă*⟩, versuri caustice la adresa prejudecăților sociale și morale ale Sudului.

— Faulkner publică *The Town (Orașul)*, partea a 2-a a trilogiei începute cu *Cătunul* (1940). Cartea reflectă concepțiile autorului privind „degradarea vieții din Sud" în urma ofensivei capitalismului. „Faulkner își alege, de obicei, un personaj din perspectiva căruia comentează, fără să rezolve, complicațiile acțiunii tulburate de intervențiile brutale ale unor oameni lacomi, lipsiți de simțul echității și al justiției umane. Comentariul este expresia unei conștiințe capabile să-l salveze pe individul respectiv sau să-i deschidă o perspectivă mai cuprinzătoare asupra lumii, ceea ce înseamnă tot salvare; dezastrul care încheie, aproape întotdeauna, acțiunea cărților lui Faulkner are proporțiile unui epos. Punctul de vedere al scriitorului este acela al unui bard: cu deosebirea că, aici, bardul se află profund im-

Scanned with OKEN Scanner

1957 plicat în acțiunea cărții." (Andrew Lytle, în „Sewanee Review", Summer 1957, p. 475)

— Apariția romanului comic *The Short Reign of Pippin IV* ⟨*Scurta domnie a lui Pepin al IV-lea*⟩, de Steinbeck provoacă dezamăgirea cititorilor și a criticii, care constată că scriitorul abordează teme minore, fără semnificații importante.

— Mary McCarthy publică *Memories of a Catholic Girlhood* ⟨*Amintiri dintr-o copilărie catolică*⟩, în care relevă, cu ajutorul multor detalii autobiografice, sentimentul de dureroasă insatisfacție pe care-l produce asupra tineretului educația dogmatică, inflexibilă din școlile confesionale. „*Amintirile* sînt la fel de sceptice ca toate scrierile ei de pînă acum, societatea americană e privită cu aceeași neîncredere; dar maturizarea scriitoarei se vede în seriozitatea cu care sînt analizate legăturile propriei sale personalități cu lumea din jur." (Victor Lange, în „New Republic", 24 iun. 1957, p. 18)

— Apare romanul istoric *The Lady* ⟨*Doamna*⟩, de Conrad Richter, a cărui acțiune se petrece la sfîrșitul sec. 19 în Noul Mexic, într-o atmosferă minuțios reconstituită. „Romanele despre Noul Mexic nu sînt la fel de bune ca acelea despre Ohio; acțiunea lor nu are aceeași amploare. În fiecare roman despre Ohio se învolburează un rîu puternic, neîncătușat al vieții; romanele despre Sud-vest sînt mai complicate, cu idei mai puțin generoase. Dar Richter respectă la fel de profund pămîntul, oamenii și faptele lor". (Walter Havighurst, în „Saturday Review", 25 mai 1957, p. 14)

— Henry Miller publică *Big Sur and the Oranges of Hieronymus Bosch* ⟨*Big Sur și portocalele lui Hieronymus Bosch*⟩, amintiri lirice din tinerețea petrecută într-o Californie înfățișată ca un pămînt al vegetației luxuriante, dar și al dramelor omenești.

— James Jones publică *Some Came Running* ⟨*Unii veneau în fugă*⟩, unde mentalitatea pragmatică intră în conflict cu idealurile unei generații ce speră în puterea omenirii de „a nu uita lecția îngrozitoare a războiului" și de „a nu o repeta".

— *On the Road* ⟨*Pe șosea*⟩, romanul lui Jack Kerouac, este o pledoarie, din perspectiva concepțiilor *beat*, pentru „bucuria aspră și extatică a vieții pure", o dezvăluire a disperării tinerei generații, obosită de inutilitatea „studiilor abstracte, fără vreo legătură cu viața" pe care le oferea universitatea. Soluția, o călătorie frenetică prin Statele Unite, este — de fapt — o evadare, un refuz de confruntare cu adevăratele probleme. „*Pe șosea* conține multe pagini scrise excelent. Domnul Kerouac are un stil personal, în parte de o mare simplitate, în parte violent, argotic. El folosește aceste elemente cu o tușă sigură, realizează nenumărate combinații și contraste și nu încetinește niciodată ritmul povestirii care înaintează cu o viteză constantă, asemenea lui Dean [personajul principal al romanului, *n.n., D.G.*], care stă la volan, gonind constant cu 110 mile/oră... Cartea se citește ușor. Dar dezamăgește, pentru că promite mereu o revelație sau o concluzie de reală importanță și nu poate ajunge la o asemenea concluzie, pentru că Dean e mai convingător ca

 personaj excentric decît ca reprezentant al vreunei categorii umane." (Phoebe Adams, în „Atlantic Monthly", oct. 1957, p. 180)

— John Cheever publică *The Wapshot Chronicle* ⟨*Cronica familiei Wapshot*⟩, analiză plină, deopotrivă, de maliție și de poezie, a decăderii unei familii dintr-o comunitate izolată, săracă, din Massachusetts. „Așa cum știu cititorii schițelor lui Cheever, el este un admirabil creator al scenelor cu acțiune limitată, al episodului izolat, al conversației banale, al confruntării cruciale. *Cronica familiei Wapshot* demonstrează cu prisosință aceste virtuți; dar faptele sînt ținute laolaltă cu sfoară și cu sîrmă. Se dovedește că dacă darurile lui Cheever sînt multe, amuzante, înduioșătoare, arhitectura nu se află printre ele." (Carlos Baker, în „Saturday Review", 23 mart. 1957, p. 14)

— Bernard Malamud publică romanul *The Assistant* ⟨*Băiatul de prăvălie*⟩, înfățișînd viața unui cartier mărginaș al New Yorkului. „Mila lui infinită pentru sufletele chinuite ni-l aduce aminte pe Dostoievski, un Dostoievski îmblînzit de nostalgia lirică a lui Chagall." (Herbert Gold, în „Nation", 20 apr. 1957, p. 350)

— În *By Love Possessed* ⟨*Sub stăpînirea dragostei*⟩, James Gould Cozzens relevă meschinăria și falsa respectabilitate a înaltei societăți dintr-un orășel de pe Coasta de Est. „Pentru că nu scrie despre omul în haine gri de flanelă, mulți cititori și critici nu vor băga de seamă că, de fapt, Cozzens este un scriitor contemporan în sensul cel mai adînc al cuvîntului. Lumea cărților lui este comunitatea urbană modernă, o lume complexă în care omul, prins în jocul implacabil al unor forțe mai puternice decît el, se vede osîndit la condiția unei permanente limitări a personalității sale." (James W. Ward, în „American Scholar", Winter 1957, p. 99)

— James Agee publică romanul *A Death in the Family* ⟨*Moarte în familie*⟩, despre o familie din Tennessee, care suferă grav de pe urma crizei economice din 1929—33.

— Povestirile din vol. *Simple Stakes a Claim* ⟨*Simple își cere drepturile*⟩, de Langston Hughes, sînt inspirate din viața populației de culoare, descrisă cu un umor plin de poezie.

— Vladimir Nabokov publică vol. *Pnin*, schițe amuzante despre viața unui profesor de entomologie la un mărunt colegiu din statul New York.

— Apare vol. de povestiri umoristice *The Road to Miltcwn* ⟨*Drumul spre Miltown*⟩, de S. J. Perelman.

— Premiera dramei *A Clearing in the Woods* ⟨*Un luminiș în pădure*⟩, de Arthur Laurents. Folosind mijloacele teatrului simbolist, piesa proiectează „tragedia psihologică a femeii americane", ipostaziată aici în 3 personaje, semnificînd 3 vîrste diferite ale ei, „victimă a singurătății și a febrei acumulării".

— Cu *The Dark at the Top of the Stairs* ⟨*Întunericul din capul scărilor*⟩, William Inge se îndreaptă spre o dramaturgie de factură poetică; piesa e un fel de replică sentimentală la *Moartea unui comis-voiajor* (1949) a lui Arthur Miller. „Domnul Inge scrie subtile piese dulcege... Nu vreau, prin asta, să diminuez

Scanned with OKEN Scanner

valoarea operei domnului Inge, pentru că dulciurile sînt produse de cele mai bune fabrici franțuzești. El e incapabil să producă surogate. Personajele lui sînt amuzante — cînd el vrea să fie amuzante, triste — cînd el le vrea triste, întotdeauna înduioșătoare." (Patrick Dennis, în „New Republic", 30 dec. 1957, p. 21)

— Ketti Frings (n. 1912) dramatizează romanul *Privește, înger, spre casă* (1929) al lui Thomas Wolfe.

— *Memoirs of a Revolutionist* ⟨*Memoriile unui revoluționar*⟩, de Dwight Macdonald (n. 1906), oferă o imagine cuprinzătoare a societății americane din ultimii 30 de ani, văzută de un intelectual care împărtășise, întreaga viață, idealurile clasei muncitoare americane. Cartea constituie o prețioasă sursă de informații despre activitatea cercurilor progresiste din Statele Unite.

— T. S. Eliot publică vol. de eseuri *On Poetry and Poets* ⟨*Despre poezie și poeți*⟩; într-o epocă în care critica literară se constituia pe temeiuri raționaliste, scrierile lui Eliot — deși de o mare subtilitate a observației — produc mai puțină impresie decît odinioară.

— Apare vol. *The Function of Criticism: Problems and Exercises* ⟨*Funcția criticii, probleme și exerciții*⟩, de Yvor Winters, care consemnează deopotrivă adeziunea autorului la atitudinea estetică a Noii critici și abaterile de la principiile curentului: el consideră că analiza critică trebuie să ia în considerație „natura rațională și morală a poeziei". Adversar al romantismului, dar și al „scientizării excesive a criticii", Winters proclamă poezia ca pe o modalitate a îmbogățirii experienței umane, a adîncirii puterii de percepție intelectuală a adevărului și de „întărire a fibrei noastre morale".

— Richard Volney Chase, Jr. (n. 1914), profesor la Universitatea Columbia, publică *The American Novel and Its Traditions* ⟨*Romanul american și tradițiile sale*⟩, care se declară un „manifest al Noului liberalism", o „întrupare a eforturilor de a recupera liberalismul din ruinele, trădările și înfrîngerile deceniului al 4-lea". Chase consideră că romanul american a valorificat nu numai tradițiile realismului, ci și pe cele ale sentimentalismului. Calitatea lui primordială ar fi nu crearea de personaje, ci construcția logică a acțiunii și definirea unui caracter profund național.

— Apare primul număr din «*The Evergreen Review*» ⟨«*Revista veșnic verde*»⟩. La început trimestrială, devine — din 1959, de cînd e scoasă de editura newyorkeză The Grove Press — bilunară. Publică literatură, eseuri, interviuri, suplimente fotografice în care se susțin ideile tinerei generații, mai ales — pentru o vreme — ale grupurilor *beat*. Colaborează, printre alții, Ferlinghetti, Ginsberg, Rexroth, se publică traduceri din Dürrenmatt, Beckett, Eugen Ionescu. Apare și astăzi.

— Premiile Pulitzer: Richard Wilbur, *Lucrurile lumii acesteia* (poezie); Eugen O'Neill, *Lungul drum al zilei către noapte* (dramaturgie); premiul pentru proză nu s-a acordat.

— Premiul Bollingen: Allen Tate (pentru întreaga activitate).

Scanned with OKEN Scanner

1958 William Carlos Williams publică *Paterson (Cartea a V-a)*. Intitulat *The Hunt of the Unicorn* ⟨*Vînătoarea inorogului*⟩, vol. li s-a părut multor comentatori a fi un *post-scriptum* la o operă încheiată. Faimoasa tapiserie flamandă a *Doamnei cu inorogul* este interpretată ca un îndemn de a redescoperi adevărurile esențiale ale vieții. Suprema virtute a omului este, după Williams, capacitatea de a crea lucruri frumoase pentru semenii săi. Arta este, astfel, o expresie a dragostei și a altruismului. Nu numai artistul, ci orice făptură umană însuflețită de aceste simțăminte e în stare să modeleze, din experiențele vieții lui, exprimate cu sinceritate, substanța unei realități artistice. „Pentru Williams... poemul înseamnă capacitatea de a discerne neobișnuitul din ceea ce este obișnuit, să dea structură faptelor aparent lipsite de formă, să le purifice, să le măsoare, să impună rigorile ritmului unui limbaj de fiecare zi, să-i impună modele raționale, dar să nu-l îndepărteze de izvoarele pline de sevă ale vorbirii naturale." (Alan Ostrom, *The Poetic World of William Carlos Williams*, 1966, p. 105)

— Apare vol. *95 Poems* al lui e.e. cummings; forța poetică se păstrează intactă, dar experimentările febrile nu aduc nici o noutate de ordin tematic sau tehnic. „Tot ceea ce iubește, iubește adînc; dar, pentru el, existența dragostei înseamnă mînie, dispreț, dezgust față de tot ceea ce e nevrednic de dragoste. Aceasta este și a fost el din adolescență pînă acum, deși îndelungata experiență l-a transformat într-un artist care știe să nu fie altcineva decît el însuși." (Granville Hicks, în „Saturday Review", 22 nov. 1958, p. 14)

— Sub titlul *Words for the Wind* ⟨*Vorbe pentru vînt*⟩, Theodore Roethke publică un vol. selectiv de versuri, unele poeme de dragoste (de pildă, cel închinat soției sale) fiind tipărite acum pentru prima dată. „A devenit foarte clar că Roethke e un poet deosebit de important... La prima vedere, aceste poeme par niște strigăte ale zonei incontrolabilului, glasuri ale rădăcinilor, pietrelor, frunzelor, trunchiurilor de copaci, ale păsărilor; el seamănă și cu cîntecele din piesele shakespeareane, cu cele ale Ofeliei îndeosebi... Cine consideră că Roethke e cu adevărat un poet liric primitiv greșește enorm sau pierde din vedere lucruri foarte importante... În întreaga sa operă, Roethke folosește o varietate de mijloace, de tehnici iscusite, pentru a aduce subconștientul poetic la nivelul expresiei articulate." (Delmore Schwartz, în „Poetry", iun. 1959, p. 203)

— Denise Levertov publică vol. *Overland to the Island* ⟨*Pe uscat spre insule*⟩, versuri încărcate de un adînc sentiment de compasiune față de oamenii nefericiți și singuri.

— Apare vol. *Selected Poems, 1928—1958* al lui Stanley Kunitz, reflectînd consecvența cu care poetul încerca — într-o formă riguroasă, amintind adesea de versurile lui Emily Dickinson — să regăsească motivele emoției lirice în faptele vieții cotidiene. „Deși are un auz delicat, rareori îi îngăduie acestei calități să le domine pe celelalte. Ceea ce mi se pare că e o nenorocire pentru Kunitz, fiindcă tehnica lui flexibilă ar putea fi astfel îndrep-

1958 tată spre simplitate și ar adăuga un spor de frumusețe întregii lui poezii." (David Wagoner, în „Poetry", dec. 1958, p. 176)

— John Ciardi publică vol. *I Marry You* ⟨*Mă-nsor cu tine*⟩. „Poezia aceasta cuprinde întregul registru de gînduri și de sentimente ale unui om, e însuși omul care, oricît de îmbătrînit ar fi în concepții, nu simte nevoia să pozeze în literatura pe care o scrie... Uneori creează expresii la fel de fericite ca Dylan Thomas, dar le risipește cu mai multă nepăsare... Cuvintele lui sînt trupul, uneori trupul gol, și nu veșmîntul gîndurilor lui." (Dilys Laing, în „Nation", 13 sept. 1958, p. 138)

— Lawrence Ferlinghetti publică *A Coney Island of the Mind* ⟨*Un Coney Island al gîndului*⟩, versuri pe care le dorea „înțelese de un public larg, nu numai de cititorii obișnuiți ai poeziei". (Coney Island e faimosul parc de distracții al New Yorkului). Poemele sale, influențate de e.e. cummings, Prévert și Apollinaire, denunță cu sarcasm „sterilitatea și meschinăria lumii banului". „Vol. lui e un sac plin de vise studențești despre dragoste și artă, de versuri vehement satirice despre viața americană și de mărturii ale unei înțelegeri uneori exactă, alteori deformată a acestei vieți". (Harvey Shapiro, în „New York Times", 7 sept. 1958, p. 10)

— *Gasoline* ⟨*Benzină*⟩, vol. lui Gregory Corso, conține versuri tipice pentru mișcarea *beat*, satire anti-burgheze scrise într-un limbaj ireverențios, paradoxuri inteligente exprimate cu multă fantezie verbală.

— Cu *The Dark Houses* ⟨*Casele întunecate*⟩, Donald Hall se îndepărtează, într-o măsură, de tehnica tradițională; poemele sale despre viața micilor orașe sînt scrise într-un stil mai liber, întrucîtva influențat de Williams.

— David Wagoner publică *A Place to Stand* ⟨*Un loc de păstrat*⟩, în care influența lui Roethke e foarte evidentă.

— *The Carpentered Hen and Other Tame Creatures* ⟨*Găina de lemn și alte făpturi domesticite*⟩, de John Hoyer Updike (n. 1932), conține versuri amuzante, scrise cu îndemînare, dar fără vreo implicație filosofică mai profundă.

— John Hollander (n. 1929) publică *A Crackling of Thorns* ⟨*Un trosnet de spini*⟩, poeme livrești, cu structură și lexic foarte complicate.

— Apare vol. *A Cage of Spines* ⟨*O cușcă de țepi*⟩, de May Swenson (n. 1929), poeme cu o simbolistică limpede, sugerînd complexitatea reacțiilor sufletești ale unui copil care descoperă, pe rînd, înfățișările lumii ascunse dincolo de poveștile cu zîne.

— Versurile adunate de Margaret Widdemer în vol. *The Dark Cavalier* ⟨*Cavalerul negru*⟩ fuseseră scrise de-a lungul aproape a 50 de ani; ele reflectă o îngustare treptată a tematicii, de la poemele militante publicate în timpul primului război mondial, pînă la sentimentalismul facil din vol. mai recente.

— Truman Capote publică romanul *Breakfast at Tiffany's (Micul dejun la Tiffany)*, pledoarie pentru o viață trăită intens, cu sinceritate, respingînd primejdioasa transformare a realității într-un vis lipsit de eficiență morală. „Perspectiva, tonul,

Scanned with OKEN Scanner

1958 stilul nu anunță nici un fel de descoperiri tehnice în cîmpul literaturii: ele se asociază, însă, cu simplitate, pentru a face ca subiectul să se apropie de viață." (Ihab Hassan, *Radical Innocence*, 1961, p. 254)

— *The Dharma Bums* ⟨*Vagabonzii dharmei*⟩, de Jack Kerouac, reconstituie atmosfera din grupurile *beat*, unde se discuta filosofie budhistă (dharma — termen din cărțile cultului zen — „adevăr"); discuțiile sînt, însă, superficiale și nu duc nicăieri. Personajul principal al cărții îl reprezintă pe poetul *beat* Gary Snyder (n. 1930), unul dintre promotorii misticismului introdus ca principiu de viață al tinerilor scriitori din generația sa. „Anarhismul său își are originea în radicalismul secolului trecut. Kerouac poate vedea panorama peisajului rural și a orașelor americane și poate spune tot ce vede. Romanul lui e un studiu de sociologie a fenomenelor contemporane." (Dorothy Nyren, în „Library Journal", 15 sept. 1958, p. 2 441)

— Kerouac publică romanul *The Subterraneans* ⟨*Cei din subterane*⟩, povestea de dragoste a unui scriitor *beat* și a unei fete de culoare. „Kerouac își spune *poet al jazzului*. Nu există nici o îndoială în privința marii sensibilități a limbajului său; frazele lui se mișcă uneori în vîrtejuri tempestuoase, alteori au ceva din muzica bogată a lui Dylan Thomas." (Clyde S. Kilby, în „New York Herald Tribune", 23 febr. 1958, p. 4)

— *The Horn* ⟨*Cornul*⟩, romanul lui John Clellon Holmes, descrie cu mișcătoare compasiune ultimele zile de viață ale unui saxofonist negru, cîndva celebru, acum uitat de toți foștii lui admiratori.

— John Barth (n. 1930) publică *The End of the Road* ⟨*Capătul drumului*⟩, roman de factură existențialistă, reluînd tema convențională a triunghiului conjugal.

— H. L. Humes (n. 1926) publică *Underground City* ⟨*Oraș subteran*⟩, roman inspirat de lupta de rezistență antifascistă din Franța.

— John O'Hara publică romanul *From the Terrace* ⟨*De pe terasă*⟩, biografie foarte amănunțită, acoperind aproape 70 de ani din viața unui om de afaceri și membru proeminent al administrației federale, prilej de reconstituire a atmosferei sociale din Statele Unite de-a lungul unei perioade semnificative a istoriei lor. Acțiunea este, însă, greoaie, detaliile abundă, fără a sugera neapărat elemente importante ale biografiei sau ale mediului social.

— *The Travels of Jamie McPheeters* ⟨*Călătoriile lui Jamie McPheeters*⟩, de Robert Lewis Taylor (n. 1912), povestesc, într-un stil de roman picaresc, drumul de-a latul continentului, din Kentucky în California, al unui băiețandru care-l însoțea pe tatăl său plecat să caute aur, în vremea exodului din 1849.

— David Wagoner publică *Rock* ⟨*Piatră*⟩, roman despre inadaptarea tinerei generații la condițiile sociale contemporane.

— În Marea Britanie, apare romanul *On a Balcony* ⟨*De pe balcon*⟩, de David Stacton, exotică poveste plasată în Egipt, pe timpul reginei Nefertiti.

Scanned with OKEN Scanner

1958 — Willard Motley scrie romanul de factură naturalistă *Let No Man Write My Epitaph* ⟨*Nu lăsați pe nimeni să-mi scrie epitaful*⟩, despre un băiat care aspiră la o viață decentă, înfrîngîndu-și tragicele complexe provocate de amintirea tatălui său, electrocutat pentru crimă, de prezența demoralizantă a mamei, care se droghează, și de atmosfera dezolantă a cartierului rău famat în care trăiește.

— *The Long Dream* ⟨*Visul cel lung*⟩, romanul lui Richard Wright, reconstituie lumea coruptă a afacerilor dintr-o comunitate a populației de culoare din Mississippi. „Wright e un cruciat al negrilor americani, un negru cu o acută conștiință morală și socială care nu cruță nici un aspect reprobabil al vieții americane, indiferent de mediul în care-l observă." (Robert Hatch, în „Nation", 25 oct., p. 297)

— James Patrick Donleavy (n. 1926), absolvent al Colegiului Trinitry din Dublin, publică *The Ginger Man* ⟨*Omul de turtă-dulce*⟩, poveste de un comic dramatic despre un american stabilit în Irlanda, unde comportarea lui exuberantă, iresponsabilă, provoacă adversitatea localnicilor și-l duce la ruină. „Domnul Donleavy a fost inclus de criticii britanici în grupul *tinerilor furioși*... El este un irlandez născut în Brooklyn, trăind acum la Londra. La prima vedere, pare un fel de Henry Miller rătăcind prin Dublinul lui Joyce. Cartea lui demonstrează, însă, că el are ceea ce Miller a pierdut de mult: simțul umorului." (Vivian Mercier, în „Nation", 24 mai 1958, p. 480)

— Cu *My Holy Satan* ⟨*Sfîntul meu Satan*⟩, evocînd fapte de la sfîrșitul Evului Mediu, Vardis Fisher încheie ciclul început în 1943, care voia să reconstituie istoria umanității de la antropoizi la timpurile moderne. După apariția *Sfîntului meu Satan*, cel de-al 12-lea vol. al ciclului, apariție care n-a produs nici un fel de ecou, Fisher a renunțat la planurile lui ambițioase.

— Langston Hughes publică povestirea autobiografică *I Wonder As I Wander* ⟨*Mă minunez de tot ce-ntîlnesc în drum*⟩.

— Apare vol. *Nabokov's Dozen* ⟨*Duzina lui Nabokov*⟩, care conține, de fapt, 13 povestiri de un sarcasm necruțător scrise de Vladimir Nabokov. Scriitorul demonstrează apropierea lui, tot mai clară, de tehnica literaturii absurdului.

— Povestirile din vol. *Housebreaker of Shady Hill* ⟨*Spărgătorul din Shady Hill*⟩, de John Cheever, au un aer monden, răspunzînd ideilor editoriale ale redacției revistei « *The New Yorker* », unde apăruseră în 1956—8.

— John Steinbeck își publică în vol. *Once There Was a War* ⟨*A fost odată un război*⟩ reportajele de pe front apărute în 1943 în diverse reviste și ziare americane.

— Se publică drama poetică *J.B.*, de Archibald MacLeish, repovestire a legendei lui Iov și a suferințelor lui, transpuse în împrejurările epocii moderne. „Dacă-l socotim englez pe T.S. Eliot, atunci putem spune că, dintre poeții americani, Archibald MacLeish a fost cel mai serios în eforturile de a scrie dramă în versuri și că *J.B.* este, probabil, cea mai bună dramă americană în versuri de pînă acum... Schimbarea continuă de

Scanned with OKEN Scanner

la piesa de teatru, prin piesa de teatru-în-teatru, la realitatea-în-teatru e un procedeu dramatic de o excepțională eficiență estetică." (Robert Langbaum, în „New York Herald Tribune", 11 mai 1958, p. 31).

— Drama în versuri *The Elder Statesman* ⟨*Bătrînul om de stat*⟩, a lui T. S. Eliot, abordează un subiect lipsit de amploarea celor din piesele precedente: de data aceasta se urmăresc reacțiile unui tată de familie față de isprăvile fiului său care-i amintesc de propria tinerețe zvăpăiată.

— Premiera comediei *The Cave Dwellers* ⟨*Locuitorii peșterilor*⟩, de William Saroyan, al cărei subiect e însingurarea locuitorilor din New York, trăind „în peșterile lor de beton".

— William Saroyan scrie dramele *Suddenly Last Summer* ⟨*Vara trecută, pe neașteptate*⟩ și *Something Unspoken* ⟨*Ceva ce nu s-a spus*⟩, tratînd tema binelui și răului, încărcată cu detalii naturaliste, uneori lugubre (personajul central al celei dintîi, de pildă, e mîncat, în final, de canibali). Spre sfîrșitul anului, cele 2 piese vor fi reprezentate împreună sub titlul *Garden District* ⟨*Cartierul parcului*⟩.

— Martin Luther King, Jr. (1929—68), fruntaș al luptei pentru drepturile populației de culoare, publică *Stride Toward Freedom* ⟨*Drum spre libertate*⟩.

— În *The Territory Ahead* ⟨*Teritoriul din fața noastră*⟩, Wright Morris stabilește poziția estetică a noii generații de scriitori realiști americani. Aspirația de a cuprinde *întreaga* realitate a țării — crede autorul — nu poate duce decît la eșec; „descoperirea fragmentară a lumii americane mi se pare obligatorie".

— Lui W.E.B. Du Bois i se decernează Premiul Lenin pentru Pace.

— Premiile Pullitzer: R. P. Warren, *Promisiuni* (poezie); James Agee, *O moarte în familie* (proză); Ketti Frings, *Privește, înger, spre casă* (dramaturgie).

— Premiul Bollingen: e.e. cummings, *95 de poeme.*

1959 Marianne Moore publică vol. de versuri *O To Be a Dragon* ⟨*Grozav să fii balaur*⟩, al căror sens liric era astfel definit de către autoare: „Vreau să realizez o structură poetică riguroasă, cu rime... pentru a asigura un efect de continuitate fluentă".

— Apare vol. *Thrones; 96—109 de los Cantares* ⟨*Tronuri. Cantosurile 96—109*⟩, de Ezra Pound. Titlul se referă la tronurile din *Paradisul* lui Dante, pe care stăteau așezați cei răspunzători de buna cîrmuire a lumii. Pound le dădea această semnificație: „Tronurile din *Cantosuri* reprezintă o încercare de renunțare la egoism și de stabilire a definiției unei ordini posibile sau, în orice caz, așa cum ar fi de dorit să existe în lume". Vol. încheia ciclul de *Cantosuri*, a căror publicare începuse în 1925; cu mulți ani în urmă, poetul își anunțase intenția de a publica 100 de poeme, tot atîtea cîte cînturi sînt în *Divina Comedie*. De aici, analogia cu *Paradisul* care reprezintă încheierea poemei dantești. Totuși, Pound nu exaltă idealul religios al catolicismului; dimpotrivă, el consideră *(Cantosul 96)* că forma desă-

Scanned with OKEN Scanner

vîrșită a culturii universale a fost dată de Bizanț, locul de întîlnire a tradițiilor Răsăritului și Apusului. „Poate se va dovedi că el a fost Ossian al secolului al XX-lea... Whitman și Pound aveau viziuni diametral opuse despre ceea ce ar trebui să însemne un epos american. Dar ei împărtășeau ideea că poezia lor trebuie să conducă la o unificare totală a umanității. *A ști* însemna la Whitman *a deveni*; la Pound, însemna *a deveni* sau *a fi nimicit*." (Roy Harvey Pearce, *The Continuity of American Poetry*, 1961, p. 101)

— Robert Frost publică vol. *You Come Too* ⟨*Vino și tu*⟩ în care, cu o extraordinară vigoare tinerească, proclamă încrederea în izbînda vieții și a frumuseții morale.

— Apare vol. *Summer Knowledge* ⟨*Cunoaștere de vară*⟩, cuprinzînd o selecție din poemele publicate și inedite, scrise în 1938—58 de Delmore Schwartz. „A trecut prin anii depresiunii și ai războiului, încrezător în ideile marxiste, ceea ce i-a ferit poezia de uscăciunea abstracțiunilor intelectuale." (Katherine G. Chapin, în „New Republic", 9 nov. 1959, pp. 24—5)

— William Everson publică, sub noua sa identitate, Brother Antoninus (din 1951 devenise călugăr dominican), vol. *The Crooked Lines of God* ⟨*Nepătrunse sînt căile Domnului*⟩, o poezie pătimașă, de o dramatică sinceritate, în care poetul se declară „frate și părtaș al tuturor celor care suferă din pricina nedreptății".

— Se publică vol. *With Eyes at the Back of Our Heads* ⟨*Cu ochii la ceafă*⟩, de Denise Levertov, versuri dezvăluind o fascinantă imaginație metaforică, al căror rost — așa cum îl definește poeta — este acela de a „introduce ordine în haosul existenței moderne".

— În *Apples from Shinar* ⟨*Mere din Shinar*⟩, Hyam Plutzik propune o interpretare a raporturilor poeziei cu lumea care-i amintește pe Apollinaire și Cendrars.

— Vol. *Poems*, al lui Vladimir Nabokov, conține versuri amuzante, pline de paradoxuri spirituale.

— Jack Kerouac publică vol. *Mexico City Blues* ⟨*Bluesuri din Ciudad de Mexico*⟩, poeme care reflectă atitudinea caracteristică a generației *beat*, profunda ei insatisfacție exprimată într-un limbaj violent, contestarea valorilor pragmatice ale societății de consum.

— *Saint Judas*, poemul lui James Wright, folosește pretextul legendei biblice pentru a susține ideea necesității altruismului, a „binelui care nu așteaptă răsplată". „Americanii care și-au pierdut identitatea, desfigurații, cei înconjurați de dragoste și de păcat, se mișcă în poemele lui Wright ca niște prezențe care-l silesc pe poet să vorbească și, vorbind, să se definească pe sine prin reacțiile față de ele. Întrebările pe care i le pun, ne spune el, sînt întrebări morale... Și răspunsurile sînt proclamate mai curînd cu trudă, decît cu emfază." (Daniel G. Hoffman, în „Sewanee Review", Autumn 1960, pp. 674—5)

— Unul dintre cele mai semnificative vol. de poezie ale anului este *Heart's Needle* ⟨*Acul inimii*⟩, de William DeWitt Snodgrass

Scanned with OKEN Scanner

1959 (n. 1926). „Poemele domnului Snodgrass reprezintă urmarea din ce în ce mai evidentă a conferirii unui înțeles poetic povestirii strict autobiografice, care nu se constituie din imagini profunde asamblate într-un fel de țesătură retorică, așa ca în multe amintiri ale lui Dylan Thomas, de exemplu, ci scrise la îndemnul unor reflecții pline de miez, care evocă mai curînd tremurul creionului decît vocaliza... Poemele... izbutesc să rămînă declarat autobiografice, în același timp intense și delicate, niciodată obositoare." (John Hollander, în „Partisan Review", Summer 1959, p. 504)
— Robert Duncan (n. 1919) publică vol. *Selected Poems*, a cărui adeziune la „estetica proiectivă" a școlii de la Black Mountain se traduce prin adoptarea unei tehnici a colajului verbal și a juxtapunerii imaginilor. „Poemele lui sînt ilustrări, concretizări ale raporturilor dintre ordine și dezordine, însoțite de emoții adecvate, mai degrabă conturate decît zugrăvite precis, emoții ale dragostei și uimirii, descoperite de privirea ordinei perfecte, emoții ale durerii și spaimei față de noile forme (uneori monstruoase), ce se nasc din dezordine, ale chinuitoarei mărturii a decăderii și dezintegrării. Raportul lui Duncan cu poezia, cu crearea formei devine un aspect al ordinei și a schimbării operînd în toate aspectele realității." (A. R. Ammons, în „Poetry", apr. 1960, p. 53)
— Apare vol. *A Form of Women* ⟨*O formă de femei*⟩, de Robert Creeley, compus în spiritul poeziei de la Black Mountain. „Poemele lui întrupează o imaginație care nu se teme de sentimente autentice în lupta de a trăi zilnic pe lume și care se poartă cu sentimentele într-un mod marcat invariabil de demnitate și de grație. William Carlos Williams prezidează și el asupra operei lui Creeley." (James Wright, în „Minnesota Review", Winter 1961, p. 250)
— Gary Snyder (n. 1930) publică *Riprap*, versuri care se integrează întru totul în poetica generației *beat*.
— *Ko or a Season on Earth* ⟨*Ko sau un anotimp pe pămînt*⟩, de Kenneth Koch e un epos burlesc, parodiind viziunea și tehnica romantică.
— James Merrill publică *The Country of a Thousand Years of Peace* ⟨*Țara celor 1 000 de ani de pace*⟩, sarcastică satiră a convențiilor și prejudecăților mic-burgheze.
— Philip Lamantia publică *Ekstasis* și *Narcctica*, vol. de versuri suprarealiste.
— Într-un limbaj a cărui eficiență emotivă provine din marea simplitate, aproape prozaică, *A Dream of Governors* ⟨*Un vis despre guvernatori*⟩, vol. lui Louis Simpson evocă tragedia războiului, frontul și lagărele naziste de concentrare.
— Robert Lowell publică vol. *Life Studies* ⟨*Studii biografice*⟩, poeme și piese în proză care indică orientarea spre o tematică mai largă, profund umanistă. Fragmente de autobiografie, bucățile cuprinse în vol. relevă conturarea fermă a unei conștiințe capabile să-l salveze pe poet de tradițiile puritane ale familiei. Cartea va deveni, în deceniul următor, una dintre cele mai influente creații ale literaturii americane moderne. „Robert Lowell este un pionier

Scanned with OKEN Scanner

1959 care lărgește frontierele limbajului și realizează importante anexiuni de material care par adesea cu totul nepotrivite pentru poezie; el, însă, le consolidează, dîndu-le o formă puternică și unitară... Ceea ce relevă aceste poeme, este posibilitatea unui gen umanist de poezie, în care experiențele disparate sînt unite înăuntrul sensibilității unui poet, înzestrat el însuși cu o imensă compasiune, combinată cu claritate și cu asprime. Tensiunea e realizată prin reconcilierea unor calități opuse, calități foarte personale ale poetului." (Stephen Spender, în „New Republic", 8 iun. 1959, p. 17)

— Cu *The Mansion (Conacul)*, Faulkner încheie „trilogia familiei Snopes", începută în 1940, cu *Cătunul* și continuată, în 1957, cu *Orașul*. „Romanul lui Faulkner nu mai are scînteierea inedităului, dar e mai profund decît majoritatea cărților lui anterioare. Scriitorul a devenit mai uman, suferă mai mult în fața nefericirii altora, chiar dacă aceștia sînt niște ticăloși, vermină a lumii civilizate, plante otrăvitoare care se cațără peste tot și sufocă tulpinile sănătoase, așa cum se cațără familia Snopes." (Granville Hicks, în „Saturday Review", 14 nov. 1959, p. 22)

— James Michener publică *Hawaii*, roman în care asociază evenimentul fictiv cu datele istorice și antropologice reale. „Dacă *Hawaii* e un roman popular de reală valoare, în loc să fie romanul excelent pe care-l așteptăm, aceasta se întîmplă, cred, pentru că domnul Michener n-a rezolvat conflictul central al acțiunii. El acordă modernității un fel de importanță nesăbuită; pe cînd sentimentele lui cele mai profunde și talentul său cel mai autentic aparțin, de fapt, trecutului legendar al Hawaiului." (Maxwell Geismar, în „New York Times", 22 nov. 1959, p. 5)

— Apar romanele *Doctor Sax* și *Maggie Cassidy*, a căror acțiune autobiografică — înfățișează strădaniile tragice ale unui adolescent de a-și afla adevărata identitate, într-o lume adversă și meschină.

— William Burroughs publică la Paris romanul *The Naked Lunch* ⟨*Prînzul în pielea goală*⟩; de fapt, episoade ale halucinațiilor îngrozitoare ale unui tînăr *beat*, consumator de droguri. „Burroughs ne înfățișează viziunea completă a erorii umane... După ce trece primul șoc, îți dai seama că Burroughs scrie nu numai despre distrugerea unui tînăr depravat, ruinat de viciul drogurilor, ci despre distrugerea tuturor celor care sînt ruinați de vicii, indiferent dacă viciul se cheamă drog sau poftă de bani." (John Ciardi, în „Saturday Review", 27 iun. 1959, p. 30); „Singurul scriitor de talent cu care poate fi comparat Burroughs e marchizul de Sade; dar, dacă îl răsfoiești pe Sade după ce ai citit *Prînzul*, îți dai seama că, acolo unde el punea ironie, Burroughs pune o lugubră seriozitate." (John Wain, în „New Republic", 1 dec. 1962, p. 23); „Domnul Wain n-a înțeles nimic din zbaterea anti-filistină a lui Burroughs, din efectul cărții, comparabil cu literatura lui Kafka, sensul simultan al terorii viciului și al comediei... „Omul lui Burroughs e degradat; dar vinovatul trebuie căutat în altă parte." (Richard C. Kostelanetz, în „New Republic", 15 dec. 1962, p. 30)

— Apare romanul *Henderson the Rain King* ⟨*Henderson, regele*

1959 *ploii*〉, de Saul Bellow, aparent o fantezie exotică despre un milionar din Connecticut care ajunge să fie proclamat rege al unui trib african; în realitate, o demonstrație sentimentalistă a virtuților umane pe care le păstrează populațiile neafectate de „civilizația tehnologizantă." „E limpede că, deși insistența cu care Bellow vorbește despre libertatea individului nu reprezintă o viziune completă a destinului uman, ea nu înseamnă nici o simplă dovadă de naivitate sau de iresponsabilitate morală, așa cum s-a sugerat uneori... El se deosebește de practica tradițională a fanteziei americane în proză, care desparte definitiv realul de imaginar și declară că între ele nu circulă viața." (Richard Chase, în „Commentary", apr. 1959, p. 327); „Eroii lui se află în relații strînse cu durerea și toți afirmă sensul existenței umane, al unei existențe circumscrise unei lumi concrete, deși lumea nu-i acceptă pentru că nu sînt niște învingători. Dar încăpățînarea cu care ei își păstrează speranța dezvăluie o formă a curajului omenesc." (Ihab H. Hassan, în „Critique", Summer 1960, p. 36)

— John Updike publică *Poorhouse Fair* 〈*Bazarul azilului de săraci*〉, scurt roman alegoric în care protestează împotriva sistemului ineficient de asistență socială, organizat de stat.

— *The War Lover* 〈*Iubitorul de război*〉, romanul lui John Hersey, conține un patetic apel pentru pace: el înfățișează cazul unui pilot american de bombardament care ajunge să-și iubească, halucinant, meseria, se dezumanizează și piere, mistuit de propria poftă de distrugere.

— H. L. Humes publică romanul *Men Die* 〈*Oamenii mor*〉, despre relațiile dintre soldații albi și negri, supraviețuitori ai exploziei unui depozit de muniții. Cartea are semnificația unui avertisment împotriva primejdiei pe care o reprezintă psihoza războiului.

— *Advise and Consent* 〈*Sfătuiește și încuviințează*〉, romanul lui Allen Drury (n. 1918), dezvăluie o parte a mașinațiilor politice din senat, în preajma numirii unui nou secretar de stat.

— Harvey Swados publică *False Ccin* 〈*Bani falși*〉, roman care dezbate problema moralei profesionale a artiștilor într-o lume în care valorile sînt comercializate.

— *Light Infantry Ball* 〈*Balul infanteriei ușoare*〉 de Hamilton Basso (1904—64) e un roman istoric al cărui subiect evocă viața unui orășel din Louisiana în timpul războiului civil.

— James Purdy (n. 1923) publică *Malcclm*, un roman picaresc bizar, conținînd multe episoade de o precizie naturalistă din experiențele unui adolescent care, în căutarea tatălui său, străbate lumea cartierelor rău-famate a mai multor orașe americane.

— *The Cave* 〈*Peștera*〉, povestirea lui Robert Penn Warren, e un amestec de psihologism complicat și de fantezie gotică; ea tratează reacțiile mai multor oameni din Tennessee, martori la chinurile unui tînăr osîndit să fie zidit de viu într-o peșteră. „Warren crede că valorile acelor lucruri pe care oamenii le iubesc trebuie, cîndva, să iasă la iveală. Nu aderă la nici un *sistem* de valori: consideră că sensul și prețul lucrurilor sînt date de măsura în care oamenii au participat la revelarea lor." (Alfred Kazin, în „Partisan Review", Spring 1959, p. 315)

Scanned with OKEN Scanner

1959 — În Statele Unite, apare sub titlul *Invitation to a Beheading* ⟨*Invitație la o decapitare*⟩, traducerea unei nuvele a lui Vladimir Nabokov, a cărei primă ediție apăruse în 1938, în Uniunea Sovietică. Povestirea este influențată de proza lui Kafka (cineva e condamnat la moarte pentru o pricină neștiută; după cum se pare, pentru că și-a căutat adevărata personalitate și pentru că e convins că are o conștiință).

— John Updike publică vol. *The Same Door* ⟨*Aceeași ușă*⟩, povestiri al căror subiect comun este relativitatea fericirii unor oameni care nu știu să iubească și să urască îndeajuns de sincer.

— Apare vol. de schițe *Goodbye, Columbus* ⟨*Adio, Columb*⟩, de Philip Roth (n. 1933), satirice prezentări ale vieții mic-burgheze. „*Adio, Columb* e o carte de debut, dar nu cartea unui începător. Spre deosebire de cei care vin pe lume urlînd, orbi și goi, domnul Roth apare cu unghii, păr, dinți, vorbind coerent. La 26 de ani, el e îndemînatic, spiritual, energic, înfățișîndu-se ca un virtuoz. Unica lui greșeală — și nu mă aștept ca toți confrații s-o considere greșeală — e că încearcă să complice prea mult lucrurile. Uneori, el strălucește prea tare." (Saul Bellow, în „Commentary", iul. 1959, p. 77)

— Evan S. Connell, Jr. (n. 1924) publică vol. de schițe *Mrs. Bridge* ⟨*Doamna Bridge*⟩, despre viața oamenilor din suburbiile marilor orașe, povestită cu un umor plin de amărăciune.

— William Styron publică o antologie, *Best Short Stories* ⟨*Cele mai bune nuvele*⟩, din bucățile apărute în « *The Paris Review* » de la înființare (1953), pînă în 1959. Printre autorii cuprinși în antologie: Kerouac, Roth și Styron însuși.

— Premiera dramei *Sweet Bird of Youth (Dulcea pasăre a tinereții)*, de Tennessee Williams, amestec de poezie dureroasă și de violență și cruzime de coșmar. „Tragicele încercări ale unei actrițe bătrîne de a nesocoti timpul, patima unui tînăr decăzut ce aspiră la puritate, inocența unei fete frumoase care crede în dragoste, opacitatea și lăcomia de putere a unui bătrîn prea autoritar; și toate astea într-un Sud violent, conservator și răzbunător. Iată elementele ce se compun într-o dramă la care nu plîngi, ci urli de indignare împotriva proastei alcătuiri a vieții." (William H. Gass, în „Accent", Winter 1959, p. 36)

— Mark Van Doren compune drama istorică *The Last Days of Lincoln* ⟨*Ultimele zile ale lui Lincoln*⟩.

— Se reprezintă drama *A Raisin in the Sun* ⟨*Un strugure în soare*⟩, a scriitoarei de culoare Lorraine Hansberry (1930—65). Piesa dezbate, pe de o parte, contrastul dintre concepțiile tinerei generații de negri care luptă pentru afirmarea valorilor propriului popor și ale generației mai vechi, aspirînd la bogăție, pentru a distruge astfel barierele rasiale; pe de altă parte, prejudecățile rasiste ale burgheziei albe.

— În Berlinul Occidental are loc premiera dramei *The Zoo Story (Zoo)*, de Edward Albee (n. 1928), poveste lugubră a unei crime care e comisă fără nici un motiv aparent. Influențat de teatrul absurdului, autorul vrea să demonstreze imposibilitatea comunicării, a împlinirii nevoii omului — însingurat între zidurile marelui oraș

Scanned with OKEN Scanner

1959 modern — de a descoperi un sentiment autentic la semenii săi. Premiera americană a piesei va avea loc în 1960.

— Jack Gelber (n. 1932) scrie piesa *The Connection* ⟨*Intermediarul*⟩, dramă experimentală, construită pe sistemul „teatrului în teatru" și care se reduce la o conversație obosită a mai multor tineri, așteptînd disperați sosirea „Cowboyului", traficantul de narcotice. O analiză nu atît a viciului în sine, cît a atmosferei bolnăvicioase care învăluie viața unor personaje ratate.

— Premiera comediei *Fiorello!*, de George Abbott (n. 1889) și Jerome Weidman (n. 1913), satiră a moravurilor electorale.

— Edmund Wilson publică *Apologies to the Iroquois* ⟨*Iertare, irochezi*⟩, o istorie a indienilor americani și a felului în care au fost nesocotite tratatele încheiate în trecut de guvernul federal cu căpeteniile Confederației irocheze constituite în sec. 16 la îndemnul legendarului Hiawatha.

— Apare vol. *Cellected Essays*, de Allen Tate, ilustrînd concepțiile Noii critici.

— Kenneth Rexroth publică vol. de eseuri *The Bird in the Bush* ⟨*Pasărea în tufiș*⟩, comentarii eclectice asupra unor cărți și autori contemporani. Cartea lasă să se înțeleagă limpede că autorul, care — la început — apărase ideile grupurilor *beat*, manifesta acum o pronunțată rezervă față de ele.

— Apare revista « *The Fifties* » ⟨« *Anii cincizeci* »⟩, condusă de Robert Bly și William Duffy. Milita pentru o poezie energică, inspirată din realitățile americane, profund implicată în evenimentele sociale și politice pe care poeții se cuvine nu numai să le comenteze, ci să și participe direct la ele. Din 1960, se va numi « *The Sixties* » ⟨« *Anii șaizeci* »⟩. Din 1963, Bly va rămîne singurul redactor. Vor colabora: Simpson, Wright, Jerome Rothenberg, John Logan, David Ignatow, Donald Hall, unii poeți din grupul de la Colegiul Black Mountain (Paul Blackburn, Denise Levertov, Gary Snyder). Literaturii lui Pound și Eliot („plante crescute în ghivece"), li se opunea poezia lui Cesar Vallejo, Ungaretti, Lorca, Apollinaire, Rilke, a căror „veșnică noutate" provine din „pasiunea ideilor și nu a formei". Apare și astăzi.

— **febr. 28** Moare Maxwell Anderson (n. 1888). „Mulți dintre cei care nu se numără neapărat printre admiratorii săi vor fi, probabil, de acord că el a izbutit, mai pe deplin decît oricare alt dramaturg american, să convingă un public larg să-l urmeze cu voie-bună dincolo de limitele unui cerc îngust de subiecte, de atitudini și de tehnici dramatice înăuntrul căruia erau amenințați să rămînă mulți spectatori, țintuiți de rutină... Același lucru se poate spune și despre versurile lui care și-au găsit o audiență largă, pentru că nu pretindeau o familiarizare prealabilă cu o tradiție modernă despre care 4/5 dintre cei ce merg la teatru știu foarte puțin. El ținea mult la virtuțile democratice ale teatrului care se rostește ușor și se înțelege la fel de ușor." (Joseph Wood Krutch, *American Drama Since 1918*, 1959, p. 305)

— Premiile Pulitzer: Stanley Kunitz, *Selected Poems 1918—1958* (poezie); Robert Lewis Taylor, *Călătoriile lui Jaimie McPheeters* (proză); Archibald MacLeish, *J. B.* (dramaturgie).

— Premiul Bollingen: Theodore Roethke, *Cuvinte pentru vînt.*

1960 La editura newyorkeză Grove Press, una dintre cele mai curajoase promotoare ale literaturii contemporane americane, apare antologia *The New American Poetry* ⟨*Noua poezie americană*⟩, alcătuită de Donald M. Allen. Culegerea relevă larga diversitate a stilurilor liricii postbelice, adunînd pentru prima dată în vol. versuri care circulaseră pînă atunci numai în reviste sau în cărți cu tiraj redus, în broșuri șapirografiate, sau rămăseseră în manuscris. Gruparea diverselor tendințe ale poeziei moderne, așa cum a propus-o Allen, a fost adesea reluată de istoria literaturii din deceniul al 6-lea: 1. grupul de la Colegiul Black Mountain; 2. grupul „Renașterii de la San Francisco", cuprinzînd — printre alții — pe Brother Antoninus, Jack Spicer, Madeline Gleason, Philip Lamantia, Ferlinghetti; 3. grupul *beat* din New York; 4. grupul constituit la Harvard (Ashbery, Koch, Frank O'Hara) și stabilit apoi la New York, dar fără să adere la mișcarea *beat*; 5. restul poeților tineri, risipiți în întreaga țară, din Pacificul de Nord-vest, pînă în Los Angeles, din Noua Anglie pînă în Brooklyn. S-a recunoscut că, în ciuda structurii eterogene a grupărilor astfel alcătuite, acest criteriu, geografic, e singurul care poate introduce un anume sistem, mai ușor de înțeles, într-o mișcare vastă, în care diferențele dintre poeți sînt uneori doar de nuanță, iar evoluția individualităților este, adesea, derutantă, oscilînd între direcții estetice diverse.

— Randall Jarrell publică vol. *The Woman at the Washington Zoo* ⟨*Femeia de la grădina zoologică din Washington*⟩, versuri care înregistrează, cu un sentiment de amărăciune tragică, ireversibila trecere a anilor. „Poemele ciclului relevă încă o dată, într-un chip și mai convingător, încrederea lui Jarrell în tehnica basmului, despre care scrie cu atîta luciditate într-unul din recentele sale articole. Dar basmul și visul se dovedesc a avea rădăcini înfipte nu numai în lumea adevărată în care trăim, ci și în rațiunea, nicicînd obosită, a poetului." (John Logan, în „Saturday Review", 28 ian. 1961, p. 30)

— Apare vol. *The Bean Eaters* ⟨*Mîncătorii de fasole*⟩, de Gwendolyn Brooks, imagini, desenate precis, ale vieții tihnite de familie pe care femeia încearcă, cu disperare, s-o apere împotriva amenințării lumii crispate din jurul ei. „Poemele, generoase și pline de umanism, își sună vorbele și picură, sonor, faptele. Imaginile sînt cele cotidiene; subiectele — viața oamenilor săraci (adesea negri), visele celor năpăstuiți, suferințele celor slabi." (Peter Davison, în „Atlantic Monthly", sept. 1960, p. 93)

— Charles Olson publică vol. de versuri *The Maximus Poems* ⟨*Poemele despre Maximus*⟩ și *The Distances* ⟨*Distanțele*⟩, ilustrînd estetica proiectivă, căreia nu-i adaugă elemente noi.

— Vol. *Poems* cuprinde o selecție largă din creația lirică a lui Allen Tate. „Clădită pe o fundație critică riguroasă, înfățișată cu vigoare și cu strălucire în influentele sale eseuri, opera lui a fost exemplu și model pentru cei mai de seamă poeți tineri ai vremii. Dacă poezia bună a acestui secol e fermă și unificată,

Scanned with OKEN Scanner

compusă în versuri bogate în formă și coerente în structură, stînd pe propriile picioare și apărîndu-și propria cauză, atunci datoria ei de recunoștință trebuie plătită lui Allen Tate, tot atît de mult ca oricărui poet în viață." (Louis D. Rubin și Robert D. Jacobs, *South: Modern Southern Literature in Its Cultural Setting*, 1961, p. 247)

— Gregory Corso publică *The Happy Birthday of Death* ⟨*Fericita zi de naștere a morții*⟩, în care tonalitatea generală e aceea, devenită obișnuită, a poemelor *beat*.

— În *Myths and Texts* ⟨*Mituri și texte*⟩, Gary Snyder se relevă din nou ca un reprezentant al idealurilor umanitariste, exprimate cu vehemență verbală de poeții *beat*.

— *Of the Festivity* ⟨*Despre serbare*⟩, vol. lui James Dickey (n. 1923), conține poeme inspirate din atmosfera cotidiană a orașului american, scrise în tehnica poeziei medievale anglo-saxone care se întemeia pe aliterație. Poetul relevează comercialismul care învăluie, în America, știrile despre evenimentele violente, „negustoria cu spaimă", și introduce uneori titluri de ziar anunțînd crime și sinucideri; dar el caută să descopere adevărata dramă omenească ascunsă sub formula senzațională.

— Robert Duncan publică *The Opening of the Field* ⟨*Deșteleneirea cîmpului*⟩." „În cele mai bune versuri ale lui, Duncan e un maestru al retoricii, în înțelesul pe care elizabethanii îl dădeau acestui termen. Folosind cea mai simplă dicțiune, cel mai simplu ritm, el îl conduce pe cititor spre un model sonor clar și după aceea îl variază astfel, încît muzica versului său produce un sentiment de desăvîrșire și de surpriză." (James Wright, în „Minnesota Review", Winter 1961, p. 251); „Deși Duncan a fost extrem de receptiv la toate influențele venite din toate timpurile și zonele geografice, și deși a învățat de la toți bătrînii maeștri ai modernismului, de la Ruben Darío la Yves Bonnefoy, caracteristica lui esențială nu este aria largă a influențelor, ci profunzimea și omenia inimii sale." (Kenneth Rexroth, *Assays*, 1961, p. 192)

— *West of Your City* ⟨*La Apus de craşul tău*⟩, vol. lui William Stafford, e scris într-o formă prozodică tradițională în care sînt transcrise impresii ale poetului care admiră natura dramatică a Pacificului de Nord-vest și meditează asupra temelor majore ale vieții omului, așa cum le revelează existența cotidiană.

— Jack O'Hara publică *Second Ave* și *Odes*, poeme în care încearcă să realizeze imagini picturale, cu ajutorul asociațiilor verbale.

— *The Drunk in the Furnace* ⟨*Bețivul din furnal*⟩, vol. lui W. S. Merwin, marchează o receptivitate accentuată a procedeelor suprarealiste. Dealtfel, aproape fiecare vol. al poetului va reprezenta o nouă orientare estetică, încorporarea unor elemente poetice de proveniențe diferite.

— Paul Engle publică vol. *A Prairie Christmas* ⟨*Crăciun în prerie*⟩, nostalgice amintiri din copilărie.

— Anne Sexton (n. 1928) debutează cu vol. *To Bedlam and Part Way Back* ⟨*Spre ospiciu și parte din drumul înapoi*⟩, în care influența *Studiilor biografice* ale lui Lowell și a poeziei lui Snodgrass se manifestă printr-o descriere dramatică a propriei expe-

Scanned with OKEN Scanner

rienţe de viaţă. „O carte remarcabilă în care simţim... cum biografia poetei se lărgeşte pentru a cuprinde tragediile altor semeni ai săi." (Geoffrey H. Hartman, în „Kenyon Review", Autumn 1960, p. 698)

— Sylvia Plath (1932—63) publică vol. *Colossus*, care mărturiseşte influenţa poeziei de tinereţe a lui Lowell, exacerbîndu-i-se, însă, caracteristicile morbide; în întregul vol. pluteşte un întunecat presentiment al morţii, exprimat într-un stil concentrat, într-o imagistică lapidară.

— *Ghosts of the Heart* ⟨*Fantomele inimii*⟩, vol. lui John Logan, se apropie deopotrivă de poezia *beat* şi de tradiţia expresionismului european.

— Galway Kinnell (n. 1927), unul dintre conducătorii revistei « *The Sixties* », publică *What a Kingdom It Was* ⟨*Ce mai regat a fost*⟩, poeme cu suflu larg (unii comentatori au rostit numele lui Whitman printre cele ale poeţilor a căror influenţă se deslueşte aici), cu o imagistică sobră, construită coerent.

— J. V. Cunningham publică *The Exclusions of a Rhyme* ⟨*Excluderile unei rime*⟩, versuri scrise în tradiţia lui Jarrell.

— *A Little Geste* ⟨*Un gest mărunt*⟩, vol. lui Daniel Hoffman, se inspiră din faptele aparent nesemnificative ale existenţei zilnice.

— Apare vol. *When the Sun Tries To Go On* ⟨*Cînd soarele încearcă să meargă mai departe*⟩, de Kenneth Koch, poeme pledînd pentru o „poezie sinceră", opusă convenţiilor literare, pentru o poezie care „să aibă un ecou adînc în minţile cititorilor, capabil să-i îndemne să mediteze la ceea ce se întîmplă în jurul lor".

— Marya Zaturenska publică *Terraces of Light* ⟨*Terase de lumină*⟩, versuri scrise în tradiţia lui Robert Frost.

— Cu *Knowledge of the Evening* ⟨*Cunoaştere de seară*⟩, J. F. Nims prelungeşte în poezia acestui început de deceniu experienţa imagistă, contestată de mulţi poeţi ai tinerei generaţii.

— Se publică *Times Three* ⟨*De trei ori*⟩, culegere a poemelor scrise de Phillys McGinley în ultimele 3 decenii.

— Louis Osborne Coxe (n. 1918), profesor la Colegiul Bowdoin (Maine), publică *The Middle Passage* ⟨*Calea de la mijloc*⟩, poem narativ despre comerţul cu sclavi, scris într-o formă tradiţionalistă care a făcut ca autorul să fie numit „cel dintîi neo-victorian".

— Conrad Richter publică romanul fantastic *The Waters of Kronos* ⟨*Apele lui Cronos*⟩, al cărui personaj central, un bătrîn, se întoarce în orăşelul natal din Pennsylvania, pentru a se întîlni cu sine însuşi, aşa cum arăta ca tînăr. „O carte care tratează strălucit tema trecutului şi a prezentului, cu sensibilitate şi cu o bună înţelegere a valorii meditaţiei asupra cauzelor fenomenului real şi ale celui imaginar." (Riley Hughes, în „Catholic World", iul. 1960, p. 254)

— Apare *Nexus*, ultimul vol. al trilogiei *Crucificarea trandafirie*, de Henry Miller. „Un scriitor care ştie să folosească resursele englezei. Scrisul lui e viguros, muşcător, memorabil... Stil, stil, stil: trăsătura de pensulă, mîna care modelează lutul, construcţia liniilor unei structuri care se împletesc între ele, mişcarea unei fraze muzicale, echilibrul şi conflictul dintre culori, suişul şi co-

Scanned with OKEN Scanner

 borîșul și pauzele vocii unui actor; stilul e un scop principal al artiștilor din toate domeniile. Henry Miller a izbîndit: el e un admirabil stilist." (Gilbert Highet, în „Horizon", nov. 1961, p. 104); „Arta lui e aceea de a spune lucrurilor pe șleau fără să-i jignească decît pe puritani și pe cei care vorbesc despre frumusețe, dar iubesc kitsch-ul și surogatul." (Robert Bly, în „The Sixties", dec. 1961, p. 6); „Prea multă clovnerie, prea multe lucruri spuse doar de dragul originalității, deștrămînd intriga, diluînd ideea." (S. R. Morton, în „New York Times", 15 ian. 1962)

— *Ceremony in Lone Tree* ⟨*Ceremonie în Lone Tree*⟩, romanul lui Wright Morris, e un tablou al vieții de familie mic-burgheze dintr-o așezare rurală din Nebraska. „Dintre toți scriitorii americani, el are un sens mai acut al vieții actuale a burgheziei, al valului de prost gust, al calvinismului defunct, al urei false (față de oraș), al dragostei false (pentru oamenii aspri de odinioară, pionierii), al spaimei de nenorocire care-i îndeamnă pe onorabilii săi concetățeni să ia masa în bucătărie, stînd pe scaune joase și nu pe taburete înalte." (Benjamin DeMott, în „Partisan Review", Fall 1960, p. 758).

— H. D. [Hilda Doolittle] publică romanul *Bid Me to Live* ⟨*Îndeamnă-mă să trăiesc*⟩, al cărui ton delicat și a cărui imagistică luxuriantă, deloc afectată de dramele sociale, idealul „clarității eline, dulce, netă, rece cînd o atingi" au un sunet ciudat într-o epocă în care, din unghiuri diverse, scriitorii americani comentează evenimentul contemporan.

— *Rabbit, Run* ⟨*Fugi, iepure*⟩, de John Updike este romanul existenței banale a unui biet vînzător de prăvălie dintr-un orășel din Pennsylvania, care vrea să evadeze din mediul acesta sufocant, dar n-are curajul să înfrunte dificultățile și nu-i în stare decît să fugă veșnic de ele. „Ne aflăm într-o perioadă a non-soluției unui roman, a anti-literaturii... Updike, asemenea noilor *alittérateurs* francezi, nu dorește ca romanul său să însemne o compensație a vieții, o *ieșire*... *Fugi, iepure* dă prea puțin impresia că ar vrea să traducă un plan care dăunează, adesea, atît de mult operei lui Robbe-Grillet sau Nathalie Sarraute, de exemplu. Dar romanul e o teoremă (sau, cel puțin, nu găsim în el altceva decît o teoremă); nici un fel de încercare de a înnoda niște fire, nici o concluzie care ar putea fi așezată frumos într-un raft, nici un fel de hărți ale șoselelor... Doar o balanță care stabilește echilibrul unei imagini goale, foarte semnificative, a vieții precare, credincioasă sie însăși." (Richard Gilman, în „Commonweal", 28 oct. 1960, p. 128); „Acest scriitor cu chip de Ianus combină o cultură uimitoare cu o melancolie profundă, într-un fel care are o calitate aproape joyceană." (Evelyn Geller, în „Wilson Library Bulletin", sept. 1961, p. 67)

— Cu *Tristessa*, Jack Kerouac atinge nivelul cel mai sumbru al prozei *beat*, alcătuind un fel de monografie detaliată a viciului, a decăderii și a deznădejdii umane.

— Harper Lee (n. 1926), scriitoare din Alabama, publică *To Kill a Mockingbird (Să ucizi o pasăre cîntătoare)*, roman care — asociind delicata analiză a psihologiei copiilor cu elemente dra-

Scanned with OKEN Scanner

matice și misterioase — reconstituie atmosfera unui oraș din Sud, tulburat de prejudecăți rasiste. „...o remarcabilă evocare a Sudului și a inocenței infantile. Sudul e văzut cum se mișcă, prin însăși forța lui lăuntrică, spre un viitor mai bun." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, pp. 297–8)

— Apare *Set This House on Fire* ⟨*Dați foc casei ăsteia*⟩, de William Styron, tablou complex al vieții mai multor expatriați în Italia, al relațiilor morbide dintre ei; raportul tradițional — așa cum îl înfățișează literatura americană — dintre Lumea Nouă și cea Veche e răsturnat, în sensul că prima devine agentul corupător, iar cea de-a 2-a e o întrupare a inocenței. „Drama din viața personajelor lui Styron e relevată cu o dezarmantă sinceritate, cu o apăsătoare conștiință a responsabilității, într-un stil de o originalitate cuceritoare ce te silește să fii convins că te afli în fața unei opere de artă." (Helen S. Mulcahy, în „Chimera", ian. 1961, p. 66)

— *The Violent Bear It Away* ⟨*Cel aspru se descurcă*⟩, romanul lui Flannery O'Connor, este o povestire lugubră despre o crimă săvîrșită de un fanatic mistic. „Ea vede Sudul ca un ținut populat de oameni care și-au pierdut sensul existenței. Oamenii descriși de ea sînt, cîteodată, conștienți de asta. Dar romanciera nu explică un asemenea fapt printr-o caracteristică regională; e o condiție morală, comună Nordului și Sudului, comună — desigur — lumii în care trăim." (Robert Fitzgerald, în „Sewanee Review", Summer 1962, p. 393)

— James Purdy publică *The Nephew* ⟨*Nepotul*⟩, poveste a vieții imorale a unui tînăr, descoperită abia după moartea lui, cînd toți cunoscuții îi păstrau o amintire plină de respect și de dragoste.

— Walter Michael Miller, Jr. (n. 1923) publică romanul de anticipație *A Canticle for Leibowitz* ⟨*Un imn pentru Leibowitz*⟩, viziune a unui pămînt pustiit de pe care supraviețuitorii lansează rachete, trimițîndu-le spre alte planete și răspîndind, astfel, cultura umanității.

— Povestirea *The Exterminator* a lui William S. Burroughs reprezintă punctul extrem al deznădejdii și neîncrederii în viață al grupurilor *beat*.

— În *Excerpts from Visions of Cody* ⟨*Fragmente din viziunile lui Cody*⟩, de Kerouac, se continuă povestea personajului principal din romanul *Pe șosea* (1957); violența, zadarnica aspirație la puritate și la bucurie extatică constituie și aici trăsătura fundamentală a tînărului *beat*.

— Premiera dramei *Toys in the Attic* ⟨*Jucării în pod*⟩, de Lillian Hellman, dezvăluind vechile prejudecăți din Sud care împiedică mariajele între oameni de rase diferite. „Miss Hellman ia sabia judecății pe care mulți dramaturgi din anii '50 au lăsat-o deoparte și o mînuiește cu vigoare înnoită. De data aceasta, însă, ea realizează o operație chirurgicală și nu o decapitare: oamenii... comit ticăloșii — spune ea — nu pentru că așa le-ar fi cumva firea, ci pentru că trăiesc într-o permanentă neliniște și își pot pierde cu ușurință cumpătul." (John Gassner, *Theatre at Crossroads*, 1960, p. 137)

Scanned with OKEN Scanner

1960 — Sub înrîurirea teatrului absurdului, Edward Albee compune drama *The Sandbox* ⟨*Lada cu nisip*⟩, crudă poveste alegorică a unei bătrîne lăsată de copiii ei să moară pe o plajă pustie.
— În *The Death of Bessie Smith* ⟨*Moartea lui Bessie Smith*⟩, Albee abordează tehnica unei povestiri psihologice, realizată cu mijloacele expresionismului, al cărei personaj principal (o celebră cîntăreață de blues) așteaptă să moară; atmosfera spitalului, lipsa conștiinței profesionale a medicilor sînt înfățișate cu o capacitate reală de construcție a situațiilor dramatice.
— *The Prodigal* ⟨*Risipitorul*⟩, de Jack Carter Richardson (n. 1934) este o adaptare, în genul lui Giraudoux și Anouilh, a unei teme din istoria antică: nefericirile care lovesc neamul lui Agamemnon, la întoarcerea sa de la Troia.
— Sub titlul *All the Way Home* ⟨*Întregul drum spre casă*⟩, Tad Mosel (n. 1922) dramatizează *O moarte în familie* (1957), romanul lui James Agee.
— Arthur L. Kopit (n. 1937) reprezintă, la Universitatea Harvard, piesa *Oh Dad, Poor Dad, Mama's Hung You in the Closet, and I'm Feelin' So Sad* ⟨*O, tată, sărmane tată, mama te-a spînzurat în debara și mă simt atît de trist*⟩, o „tragifarsă pseudoclasică într-o păcătoasă tradiție franțuzească".
— Ezra Pound publică *Impact, Essays on Ignorance and the Decline of American Civilization* ⟨*Conflict, eseuri despre ignoranță și despre declinul civilizației americane*⟩, pamflet împotriva structurilor politice, economice și culturale ale țării sale.
— Apare eseul *In Defence of Ignorance* ⟨*Întru apărarea ignoranței*⟩, eseu de Karl Shapiro, atac de o neobișnuită violență împotriva lui T. S. Eliot, ale cărui idei sînt considerate „anacronice și osificate."
— Psihiatrul newyorkez Paul Goodman (n. 1911) scrie *Growing Up Absurd* ⟨*Maturizare absurdă*⟩, atac împotriva efectului pe care-l are — mai cu seamă asupra tineretului — pasiunea pentru senzațional, atît de caracteristică pentru cultura americană modernă.
— Leslie A. Fiedler publică studiul *Love and Death in the American Novel* ⟨*Dragoste și moarte în romanul american*⟩. Cercetarea se întemeiază pe funcția lui Eros și a lui Thanatos și constată — în termenii mitologiei — constituirea unui complex oedipian și, odată cu aceasta, eșecul încercării de a contura personaje feminine convingătoare și înlocuirea lor cu tipul femeii, convențional, așa cum l-a lansat Hollywoodul. „Cartea e un corectiv, extrem de valoros, al tuturor lucrurilor cîte s-au spus, este o continuă polemică cu vederile și cu imaginile greșite despre literatura noastră și despre noi înșine." (R.W.B. Lewis, în „Yale Review", iun. 1960, p. 610)
— Se publică postum, fără a stîrni prea mult interes, *The Magic Mirror* ⟨*Oglinda magică*⟩, antologie de cronici dramatice și fragmente teoretice din scrierile lui G. J. Nathan, cîndva unul dintre cei mai temuți critici de teatru din America.
— La New York se publică primul număr al revistei bianuale « *The Noble Savage* » ⟨« *Bunul sălbatic* »⟩ al cărei program declara

Scanned with OKEN Scanner

că „revista nu luptă pentru dobîndirea bunătății naturale, de vreme ce fiii naturii au pierit de pe pămînt", dar că va milita pentru păstrarea nobleții spirituale. Colaborează Saul Bellow, Ralph Ellison, Herbert Gold, Arthur Miller, Wright Morris, Harvey Swados. Fiecare număr prezintă, de asemenea, o „secțiune a înaintașilor", unde se publică texte de Samuel Butler, D. H. Lawrence, Pușkin. Apare și astăzi.

— Premiile Pulitzer: W. D. Snodgrass, *Acul inimii* (poezie); Allen Drury, *Sfătuiește și încuviințează* (proză); Jerome Weidman și George Abbott, *Fiorello* (dramaturgie).

— Premiul Bollingen: Delmore Schwartz, *Cunoaștere de vară*

1961 Începe publicarea monumentalei serii *The Collected Writings of Walt Whitman* ⟨*Scrierile complete ale lui Walt Whitman*⟩, conținînd textul poemelor, al scrierilor în proză, variantele, articolele de ziar, corespondența, toate însoțite de un amplu corp de note.

— H.D. [Hilda Doolittle] publică *Helen in Egypt*, dovedindu-și consecvența principiilor imagiste, la care aderase în urmă cu 50 de ani.

— *I Am! Says the Lamb* ⟨*Eu sînt! Zice Mielul*⟩, vol. lui Theodore Roethke, conține surprinzătoare versuri sprințare, dar umorul atinge uneori tonalități care amintesc de Blake.

— John Hall Wheelock publică vol. *The Gardener* ⟨*Grădinarul*⟩, versuri viguroase, de factură whitmaniană.

— Vol. *In the Stoneworks* ⟨*Pe construcții de piatră*⟩, al lui John Ciardi e primit fără mult entuziasm, poetul începînd să se repete prea adesea.

— Paul Blackburn publică vol. *The Nets* ⟨*Plasele*⟩, în care influența lui Olson e vizibilă, dar care reflectă o mai constantă preocupare pentru expresia lapidară.

— Influența „proiectivismului" de la Black Mountain este evidentă și în *The Newly Fallen* ⟨*Cei de curînd căzuți*⟩ de Edward Dorn (n. 1929); tînărul poet caută, însă, un stil mai concentrat, mai puțin aluziv decît al grupului lui Olson.

— Langston Hughes publică *Ask Your Mama* ⟨*Întreab-o pe mama*⟩, 12 poeme compuse într-un ritm care-l evocă pe acela al muzicii de jazz. „Piesele nu pot fi judecate cu nici o unitate literară de măsură; nu sînt non-literare, ci orale, vocale, compoziții menite a fi rostite sau strigate, cu acompaniament de tobă, flaut și contrabas... Din acest punct de vedere, ele ne duc cu gîndul la Vachel Lindsay și la *Congo*... Dar indignarea, mînia, comedia necruțătoare sînt foarte departe de Lindsay." (Dudley Fitts, în „New York Times", 29 oct. 1961, p. 16)

— Apare vol. *Advice to a Prophet* ⟨*Sfaturi pentru un profet*⟩, de Richard Wilbur, poeme picturale al căror scop este „o confruntare directă cu lumea vizibilă, astfel încît s-o transformăm prin imaginație". „Așa cum spune Ortega y Gasset, « În lume, totul e straniu și miraculos pentru cei care au ochii larg deschiși »... Fără îndoială, Wilbur ar fi fost încuviințat de filosoful spaniol. Pentru că el descoperă straniul și miraculosul în obiec-

Scanned with OKEN Scanner

1961 tele cele mai obișnuite. Asemenea pictorului Pieter de Hooch pe care îl admiră, el e vrăjit de spectacolul unei curți ce pare că arde în lumina soarelui, se desfată la vederea unor « țesături adevărate », devenite magice « în manșeta unei mîneci ». Chiar și umilul cartof îi inspiră un poem lung de zece strofe. Însă e conștient (așa cum, odinioară, a fost și Wordsworth) că, investind priveliștea banală cu frumusețe magică, poezia care rezultă provine jumătate din observație și jumătate din propria lui creație." (Frederic Faverty, *Poets in Progress*, 1962, p. 70)

— Cu *Empty Mirror* ⟨*Oglindă goală*⟩ și *Kaddish and Other Poems* ⟨*Kaddish și alte poeme*⟩, ale lui Allen Ginsberg, se relevă primejdia manierizării poemului *beat*; conștient de acest pericol, poetul caută tonalități noi, mai calme, „drama umană neavînd întotdeauna capacitatea să se exteriorizeze în gesturi largi, ea însemnînd adesea tocmai suferința profund interiorizată, devorînd sufletul, dar lăsînd intactă conștiința." (George Oppen, în „Poetry", aug. 1962, p. 329)

— Lawrence Ferlinghetti publică *Starting from San Francisco* ⟨*Pornind din San Francisco*⟩, poeme în tradiție *beat*.

— Poemele din *The Jacob's Ladder* ⟨*Scara lui Iacob*⟩, de Denise Levertov, mărturisesc o participare lucidă la evenimentul contemporan, pe care poeta îl interpretează din perspectiva unei umanități conștiente de răspunderea ei față de viitoarele generații. „O poezie de intensă trăire personală, tinzînd să realizeze — în același timp — o ordine și o concentrare clară a ideii... Forțele anti-umane vor să ne despartă: voința și pasiunea ne vor ajuta să trecem peste prăpastia care se adîncește din ce în ce mai mult. Aceasta e încercarea cea mai ambițioasă pe care o face miss Levertov." (M. L. Rosenthal, în „Reporter", 3 ian. 1963, p. 46)

— David Ignatow publică *Say Pardon* ⟨*Cere iertare*⟩, versuri a căror structură pare înrîurită de poezia lui Ungaretti.

— *Armed Descend* ⟨*Coborîre înarmată*⟩, vol. lui Robert Kelly (n. 1935), abordează — într-o tehnică poetică amintind-o pe cea a lui e.e. cummings — subiecte ale vieții contemporane americane.

— X. J. Kennedy (n. 1929) publică *Nude Descending a Staircase* ⟨*Nud coborînd pe o scară*⟩; referirea din titlu la arta lui Marcel Duchamp e îndreptățită de tehnica colajului verbal, amintind de dadaism.

— Carolyn Kizer (n. 1925) publică *The Ungrateful Garden* ⟨*Grădina nerecunoscătoare*⟩, versuri influențate de Denise Levertov și de grupul de la Black Mountain.

— Versurile din *Halfway* ⟨*La jumătatea drumului*⟩, de Maxine Kunin (n. 1925), sînt confesiuni lirice, în stilul lui W. D. Snodgrass.

— Diane Wakoski (n. 1937) publică *Coins and Coffins* ⟨*Monede și sicrie*⟩, poeme în care se manifestă o conștiință civică limpede, o atitudine îndreptată net împotriva mentalității burgheze.

Scanned with OKEN Scanner

1961 — Unul dintre debuturile semnificative ale anului este cel al lui Le Roi Jones (n. 1934), autor al vol. *Preface to a Twenty Volume Suicide Note* ⟨*Prefață la un anunț de sinucidere în douăzeci de volume*⟩. Tînărul poet, preluînd ideologia grupărilor extremiste ale militanților de culoare, proclamă nevoia instaurării „puterii negre"; versurile lui, abrupte, energice, întemeiate pe ritmurile jazzului, definesc de pe acum o personalitate foarte precis conturată. Peste cîțiva ani, pentru a consfinți adeziunea sa la ideile grupurilor politice ale populației de culoare, poetul va adopta un nume african: Imamu Amiri Baraka. „Asemenea lui Allen Ginsberg, el improvizează forme și structuri, dar principiul său e diferit. El sparge forma, o extinde mult, repetă efectele, mută cuvintele de-a lungul unor spirale sugestive, incisive, devine uneori obositor prin repetiții, se oprește brusc și realizează un solo frumos, timp de un minut sau două." (M. L. Rosenthal, în „Reporter", 3 ian. 1963, p. 49)

— Un alt debut important este cel al lui Bob Dylan (n. 1941); discul înregistrat de el și lansat în acest an va inaugura tradiția muzicii și a versului *folk*, a căror atitudine militantă va caracteriza, vreme de mai bine de un deceniu, o parte importantă a tinerei poezii americane. „Explozie și murmur; dezmierdare și pumn; dragoste nețărmurită pentru valorile umane, ură împotriva crimei, a războiului, a conformismului, a banalității confortabile; o nouă formă poetică își face apariția în cultura americană, evocînd pe trubadurii de odinioară." (R. O. Voss, în „New York Herald Tribune", 6 ian. 1962, p. 8)

— Versurile contestatare ale lui Alan Dugan (n. 1923), publicate în vol. *Poems*, afirmă necesitatea unor forme accesibile cititorului.

— Margaret Atwood (n. 1939) publică *Double Persephone* ⟨*Dubla Persefonă*⟩, versuri de profund umanism, militînd pentru ideea justiției sociale și a realizării depline a personalității omului.

— May Sarton publică vol. *Cloud, Stone, Sun, Vine* ⟨*Nor, piatră, soare, viță*⟩, patetică declarație de participare la ritmurile naturii.

— Compozitorul John Cage (n. 1912), ale cărui compoziții aleatorii avuseseră o mare influență asupra formei poeziei *beat*, publică *Silence* ⟨*Tăcere*⟩, vast poem în care stabilește normele unei creații menite să cuprindă deopotrivă cuvîntul, sunetul muzical, suprafața pictată, dar și tăcerea, pauza, intervalul alb, astfel încît să exprime integral existența umană.

— Apare romanul *The Winter of Our Discontent* (*Iarna vrajbei noastre*), de John Steinbeck, marcînd întoarcerea scriitorului la o tematică majoră: în cazul de față, naufragiul unei familii din Noua Anglie, zdrobită de presiunea societății pragmatice americane de la mijlocul sec. 20. „Îl regăsim, în sfîrșit, pe autorul *Fructelor mîniei*, pe intelectualul care trăiește intens drama acestei societăți, pe scriitorul pentru care cuvîntul are sens nu numai prin *ce*, dar și prin *cum* spune. Adevărul e zeul suprem al lui Steinbeck; el i se închină cu devoțiune și nu acceptă alt zeu." (Edmund Wilson, în „Partisan Review", 16 dec. 1961, p. 221)

Scanned with OKEN Scanner

1961 — Arthur Miller publică *The Misfits* ⟨*Inadaptabilii*⟩, „roman cinematografic", de fapt un scenariu de film scris pentru soția sa, Marilyn Monroe: povestea unei femei sensibile care descoperă, în Nevada, cruzimea vieții din micile așezări rurale. „Personajele lui Miller, întrupări vii ale realității, sînt angrenate într-o acțiune pe care creatorul lor o consideră a fi cea mai semnificativă din cîte poate întreprinde un om: căutarea unui sens al demnității într-o lume ostilă. Acesta e punctul în care Willy Loman din *Moartea unui comis-voiajor* seamănă cu sărmanii cowboy din *Inadaptabilii*; toate personajele sale aparțin lumii contemporane și problemele lor sînt problemele noastre." (Arthur Ganz, în „Drama Survey", oct. 1963, p. 231)

— *Clock Without Hands* ⟨*Ceasornic fără minutare*⟩, romanul lui Carson McCullers, se inspiră din atmosfera vieții Sudului în perioada de imediat după război, dominată de violente ciocniri rasiale. „De la început, ea a fost o legendă americană, cu alte cuvinte, celebritatea ei a fost în egală măsură creația publicității și a talentului... Spre deosebire de multe alte « legende », talentul ei era real. Deși din literatura sa au germinat multe « scrieri ale Sudului » (se pot numi o duzină de scriitori care n-ar fi așa cum sînt, dacă ea n-ar fi scris așa cum a scris), a avut un stil propriu. Proza ei a fost severă și realistă în eforturile de a ieși din condiția narativului. Cred că dintre toți scriitorii din Sud, este cea care are șansele să supraviețuiască mai mult, deși viziunea ei nu e cîtuși de puțin atît de largă și de cuprinzătoare ca aceea a lui Faulkner, să spunem, cu care are grația să nu semene defel." (Gore Vidal, „Reporter", 28 sept. 1961, p. 50)

— Bernard Malamud publică romanul *A New Life* ⟨*O viață nouă*⟩, imagine sarcastică a vieții dintr-un colegiu de pe coasta de Vest.

— Apare romanul *Catch-22* ⟨*Articolul 22*⟩, de Joseph Heller (n. 1921), o vehementă satiră antimilitaristă („articolul 22" e invocat adesea de ofițerii armatei americane, cînd explicația logică eșuează). „Satira lui Heller sapă o brazdă adîncă. Scriitorul rîde de birocrați, ironizează sistemul de asistență socială, îi ridiculizează pe psihiatri și pe medicii militari; uneori țintește prea sus, de cele mai multe ori, însă, lovește drept în centru. Unele pasaje sînt extrem de amuzante, umorul provenind din logica dementă care i se pare lui Heller că ar constitui esența războiului modern." (Granville Hicks, în „Saturday Review", 14 oct. 1961, p. 31); „Comicul *Articolului 22*, inventiv, fantastic, construit cu luciditate, chiar atunci cînd pare a fi doar o nemaipomenită improvizație și un suprarealism de tipul „spune-ceva-mai-grozav-dacă-ești-în-stare", înseamnă un atac nimicitor împotriva eroului, sau a ceea ce mai rămăsese din el în tradiția romanului american al sec. 20." (Melvin Seiden, în „Nation", 18 nov. 1961, p. 408); „O carte extraordinară... Aparent o farsă despre o escadrilă de bombardiere americane care staționează pe o insulă din Mediterana, spre sfîrșitul celui de-al doilea război, ea este, de fapt, o *Iliadă* fantezistă, unde rolul zeilor nedrepți

Scanned with OKEN Scanner

1961 e jucat de înaltul comandament... Romanul este construit cu consecvență, este unitar, creînd legenda din elementele farsei necruțătoare și din cel mai autentic și dureros realism." (Julian Mitchell, în „Spectator", 15 iun. 1962, p. 301)

— Louis Kronenberger publică *A Month of Sundays* ⟨*O lună de duminici*⟩, satiră a societății moderne, prezentată alegoric ca un sanatoriu de lux ai cărui pacienți suferă de forme dintre cele mai felurite ale demenței.

— *David Knudsen*, romanul lui George P. Elliott (n. 1918), avertizează asupra pericolelor pe care le prezintă experiențele atomice.

— Hortense Calisher (n. 1911) publică *False Entry* ⟨*Înregistrare sub nume fals*⟩, relatare a incidentelor rasiale din Alabama, a prejudecăților care guvernau hotărîrile judiciare.

— Shirley Ann Grau (n. 1929) publică *The House on Coliseum Street* ⟨*Casa de pe Coliseum Street*⟩, a cărui eroină descoperă cu spaimă viața măruntă a orașului de provincie (în cazul de față, New Orleans).

— *The Moviegoer* ⟨*Spectatorul de cinema*⟩, romanul lui Walker Percy (n. 1916), înfățișează atmosfera din New Orleans, de ale cărei influențe nocive personajul principal se salvează printr-o dragoste profundă pentru o ființă nefericită.

— Mitchell Wilson publică *Meeting at a Far Meridian* ⟨*Întîlnire pe un meridian îndepărtat*⟩, în care dezbate problema responsabilității savantului față de întreaga umanitate.

— Edwin O'Connor publică *The Edge of Sadness* ⟨*Marginile tristeții*⟩, roman care prezintă o imagine plină de culoare a vieții americanilor de origine irlandeză din Boston. „Acesta este, fără doar și poate, *romanul* americanilor irlandezi. În același timp, însă, e un roman cu semnificații umane mai largi, și mi se pare că nu-i întru totul nepotrivit să se menționeze profunzimea stilului cehovian ca o sursă cu prisosință posibilă." (John V. Kelleher, în „New York Times", 4 iun. 1961, p. 1)

— *Come With Me* ⟨*Hai cu mine*⟩, roman în care Gladys Carroll descrie viața aspră a comunităților rurale din New Hampshire.

— Romanul fantastic *Stranger in a Strange Land* ⟨*Străin în țară străină*⟩ de Robert A. Heinlein e un fel de *Carte a junglei* cu final tragic, al cărei personaj central e fiul unor pămînteni, trăind pe Marte unde e ucis din pricina spaimei provocate de puterile lui aparent supranaturale, aduse din civilizația foarte avansată a planetei Terra.

— J. D. Salinger publică *Franny and Zooey*, 2 povestiri ample, relevînd criza morală a unei adolescente din familia Glass, fostă „copil-minune", incapabilă să-și dăruiască semenilor săi neobișnuitele ei talente creatoare. „Povestirile din ciclul familiei Glass dovedesc tot mai clar că Salinger nu mai e mulțumit să producă ceea ce este îndeobște recunoscut a fi un lucru realizat foarte bine de el: narațiunea scurtă, abruptă, turul-de-forță construit pe o bază în general îngustă, disecînd efectele unei vieți lipsite de idealuri... Declarîndu-se de acord cu viziunea lui Fitzgerald, aceea a tristeții pe care o cuprinde o viață lipsită

Scanned with OKEN Scanner

1961 de adîncime, într-o societate meschină (unul dintre personajele sale declară că *Marele Gatsby* a fost *Tom Sawyer*-ul său), Salinger refuză ideea că visul american s-a transformat pentru vecie într-un coșmar. Văzînd viața așa cum e în realitate, membrii familiei Glass se dedică pe deplin aspirației de a-i găsi, totuși, un sens." (Sam S. Baskett, în „Wisconsin Studies in Contemporary Literature", Winter 1963, p. 61)

— Apare vol. de povestiri *The Farmer's Daughter* ⟨*Fiicele fermierului*⟩, de William Carlos Williams, inspirate de aceleași realități dramatice ale vieții americane ca și poemul *Paterson* (1946—58).

— Delmore Schwartz publică, sub titlul *Successful Love* ⟨*Dragoste fericită*⟩, un vol. de povestiri de un realism aspru despre viața cartierelor sărace din New York.

— John Cheever publică *Some People, Places and Things That Will Not Appear in My Next Novel* ⟨*Oameni, locuri și lucruri care nu vor apărea în viitorul meu roman*⟩, schițe ale căror eroi sînt reprezentanți ai marii burghezii, goi sufletește, măcinați de oribile boli psihice.

— *Book of Dreams* ⟨*Cartea viselor*⟩, de Jack Kerouac, conține mai multe notații minuțioase ale coșmarelor care tulburau spiritul bolnav al scriitorului, extenuat de o existență tragică, lipsită de speranțe.

— Sub titlul *Stories by the Man Nobody Knows* ⟨*Povestiri ale omului neștiut de nimeni*⟩, apare un vol. de schițe ale lui B. Traven.

— William Carlos Williams publică un vol. de teatru, intitulat *Many Loves* ⟨*Multe iubiri*⟩.

— Premiera dramei *The American Dream* ⟨*Visul american*⟩, de Edward Albee, amestec de grotesc, de satiră brechtiană și de teatru al cruzimii, povestind crima a 2 americani conservatori care-și ucid copilul în torturi groaznice, de teamă că nu va deveni un membru demn al societății burgheze. „Edward Albee aparține teatrului absurdului, pentru că atacă însăși temelia optimismului american." (Martin Esslin, *The Theatre of the Absurd*, 1961, p. 225).

— Se reprezintă *Gideon*, de Paddy Chayefsky, dramă aparent de inspirație biblică, în realitate o pledoarie pentru ideea că „omul poate întrece puterile divinității, e în stare să-și asume măreția ei și să întemeieze o morală umană".

— Jacques Barzun publică studiul *Classic, Romantic, Modern*, de fapt o ediție lărgită a vol. *Romantismul și eul modern* (1943), care proclamă valoarea romantismului, forța lui de a afirma potențialul nobil al umanității.

— *The Happy Critic* ⟨*Criticul fericit*⟩, vol. de articole și eseuri al lui Mark Van Doren, conturează concepțiile pozitiviste ale criticului.

— Archibald MacLeish publică *Poetry and Experiences* ⟨*Poezie și experiență*⟩, vol. în care sînt adunate mai multe conferințe, ilustrînd concepția unei „angajări necesare a poetului în slujba celor mai generoase idealuri ale epocii".

Scanned with OKEN Scanner

1961 — Sub titlul *Assays* (intraductibil: *ass* = „măgar", „prost"; sonoritatea cuvîntului din titlu sugerează, însă, *eseuri*), Kenneth Rexroth publică mai multe pamflete care contestă, de pe poziții influențate de literatura *beat*, tradițiile poeziei moderne americane.

— Întors în Statele Unite după 10 ani de expatriere în Europa, James Baldwin publică *Nobody Knows My Name* ⟨*Nimeni nu-mi știe numele*⟩, eseuri în care comentează noile forme ale contradicțiilor rasiale din America, relațiile artist-societate; vol. conține, de asemenea, analize ale operei lui Faulkner, Richard Wright și Norman Mailer, a căror originalitate e recunoscută de autor.

— *Sinclair Lewis: An American Life* ⟨*Sinclair Lewis. O viață americană*⟩ de Mark Schorer este cea dintîi biografie serioasă a scriitorului de la moartea căruia (1951) puține semne anunțau că opera sa continua să fie apreciată de critică și cititori.

— Waldo Frank salută revoluția cubană, publicînd eseul *The Prophetic Island: a Portrait of Cuba* ⟨*Insula profetică: un portret al Cubei*⟩.

— **iul. 2** Moare Ernest Miller Hemingway (n. 1898). „În calitate de cititor care nu s-a preocupat niciodată de ierarhizarea operelor lui Hemingway, ci a fost întotdeauna recunoscător pentru bucuria dăruită de fiecare scriere a lui, cred că am dreptul să rostesc un cuvînt despre acei critici care s-au simțit jigniți și au adoptat un ton mustrător cînd luau în discuție ceea ce ei considerau a fi un declin al operei sale. Ei păreau să-l socotească pe Hemingway drept un scriitor hotărît să rîdă de ei, dispărînd de pe scena literară; îl știam, însă, îndeletnicindu-se zilnic, eroic, neabătut, cu scrisul, scriind *cît putea* de mult, *cît putea* de bine, pînă în ziua morții. Și, cînd *nu putea* să scrie, el tot făcea *tot ce putea* în clipa aceea, adică trăia o viață autentică, și cu generozitatea lui nelimitată oferea publicului viața lui particulară, așa încît fiecare putea să se bucure de prezența lui." (Lillian Ross, *Portrait of Hemingway*, 1961, p. 16); „Nici un alt scriitor american de la Whitman încoace nu și-a asumat asemenea riscuri în făurirea unui stil: și succesul acestor riscuri nu era accidental. Pentru că erau riscuri asumate de existență și aici se forma o tensiune pe care nici un risc literar n-o putea realiza." (Nelson Algren, în „Nation", 18 nov. 1961, p. 387): „M-a uimit întotdeauna să descopăr că el, care n-a fost niciodată în stare să creeze un erou tragic, era un om tragic, cu înțelesuri menite nouă, tuturor, rostite pe un ton diferit de acelea ale propriilor lui mituri, sensuri de a căror gravitate aveam să-mi dau seama abia mai tîrziu." (Leslie Fiedler, în „Partisan Review", Summer 1962, p. 404); „Ernest Hemingway e mult prea credincios realismului și e un om prea onest ca să încerce să se înșele singur, crezînd că cineva ar putea depăși dimensiunile timpului. Dar e conștient de ceea ce alți oameni au vrut să spună cînd pomeneau despre experiența sentimentelor depline care pot fi convertite în bucurie, putere, frumusețe, într-un moment al eternității." (Cleanth Brooks, *The Hidden God*, 1963, p. 18); „Un

Scanned with OKEN Scanner

act constant al voinței creatoare și un sens profund al responsabilității universale se asociază în conștiința eroului lui Hemingway. Și amenințarea omniprezentă care-i plutește deasupra capului este *nada* — un spirit capricios al distrugerii voinței, responsabilității. Eroul caută *sensul* ca pe un pod care să-l ducă pe deasupra umbrelor și pentru care plătește foarte scump. E o rețea de promisiuni pe care și-o face sie însuși de a se așeza în calea primejdiilor și de a le înfrunta... El dobîndește un minimum de siguranță și-l proiectează într-o lume donquijotescă, singura lui călăuză spre viitor." (Earl Rovit, *Ernest Hemingway*, 1963, p. 114); „Opera lui Hemingway... a contribuit la conturarea unei noi interpretări a imaginii Americii. Desigur, nu direct, ca în cazul lui Sinclair Lewis, ci printr-o metodă mult mai complexă, aceea de a proiecta un individ american (căruia i se dădea uneori rolul povestitorului) pe un fundal străin." (Heinrich Straumann, *Introducere* la *The Literary Reputation of Hemingway in Europe*, 1965, p. 6); „La Hemingway, există întotdeauna o profundă discontinuitate între emoție și acțiune. Acțiunea nu este rezultatul întîmplător — oricît de mult ar fi el modificat — al izbucnirii emoționale care-și pune pecetea adevărului asupra individului și a locului său în lume. Acțiunea crucială este, la Hemingway, îndreptată spre universul lăuntric al eroului: el nu determină hotărîtor, ci este determinat de lumea complicată din afară, de lumea realității obiective." (Robert Evans, în „American Literature", mai 1966, p. 163); „Cred cu toată convingerea că a fost un geniu... Opera lui cuprinde un mare număr de nuvele și povestiri și printre cele mai bune scrieri ale lui figurează și unul sau două romane extraordinare. La această operă se cuvine să ne referim cînd stabilim valoarea scriitorului: o operă care deschide o epocă, o operă nepieritoare... O operă a cărei influență asupra gîndirii literare moderne nu poate fi încă măsurată pe de-a întregul." (Stanley Kauffmann, în „New Republic", 10 iun. 1967, p. 18); „A murit așa cum n-ar fi vrut să piară nici un erou al său: ros de boală, înfricoșat de viață, incapabil să mai lupte cu un public care nu-l mai iubea și începuse să-l uite." (Sidney, Hall, în „American Scholar", Spring 1974, p. 106)

— Premiile Pulitzer: Phyllis McGinley, *De trei ori* (poezie); Harper Lee, *Să ucizi o pasăre cîntătoare* (proză); Tad Mosel, *Întregul drum spre casă* (dramaturgie).

— Premiul Bollingen: Yvor Winters, *Collected Poems*.

1962 La 88 de ani, Robert Frost își păstrează, nealterată vigoarea poetică; vol. *In the Clearing* ⟨*În luminiș*⟩ mărturisește o senină împăcare cu sine, o înțeleaptă acceptare a sfîrșitului. În jur, se întind păduri negre, pline de mister, dar omul încearcă să ajungă în „luminișul" înțelegerii desăvîrșite. „Domnul Frost e un *om*... Cele mai bune poeme ale sale vor rezista pentru că sînt teribile și sfințite. Focul începuturilor de lume e teribil și sfințit. Domnul Frost se va putea urca la ceruri și va auzi cum îngerii îi spun *frate*; dar se va putea urca și pe Vezuviu și va

Scanned with OKEN Scanner

1962 auzi cum pietrele fierbinți îl strigă. Întunericul poemelor lui e la fel de profund, pe cît este de strălucitoare lumina lor. Ele sînt teribile, pentru că sînt aduse de la o adîncime a vieții spre care nu putem privi fără să ne cutremurăm." (John Ciardi, în „Saturday Review", 24 mart. 1962, pp. 15—6)

— *Pictures from Brueghel* ⟨*Imagini din Brueghel*⟩, vol. lui William Carlos Williams, reflectă consecventa viziune a poetului, ale cărui versuri reconstituie atmosfera locală a orașului american de provincie, evocată într-o limbă simplă, cu forme colocviale. „Williams e un poet care refuză să bagatelizeze spiritul american al invenției tehnice. Care a dezvoltat conceptul unei mașini poetice pentru a dobîndi expresie artistică într-un dialect american. Dar el vede, în același timp, instrumentul moral și spiritual pe care l-a pus la punct tipul de cultură american, cultura vitezei și a eficienței care și-a pierdut putința de a descoperi lucrurile simple și naturale... El ne cere să ne realizăm umanitatea într-o epocă a științei." (Mary Ellen Solt, în „Massachusetts Review", Winter 1962, p. 317)

— Apare vol. *Cclllected Verse Plays* ⟨*Culegere de teatru în versuri*⟩ al lui Richard Eberhart.

— Brother Antoninus publică vol. *The Hazards of Holiness* ⟨*Primejdiile cucerniciei*⟩, poeme care exprimă cu patimă bucuriile existenței simple, ale descoperirii frumuseții peisajului californian.

— Apare vol. *Lament for the Makers* ⟨*Tînguire pentru făuritori*⟩, de Jack Spicer, poeme care proiectează imaginile vieții zilnice a oamenilor, la dimensiunile mitologiei.

— În *A Ballad of Remembrance* ⟨*Balada amintirii*⟩, Robert Hayden exaltă sentimentul libertății ca pe „o nevoie vitală a omului din toate timpurile".

— George Oppen publică *The Materials* ⟨*Materialele*⟩, vol. de poeme compuse în spiritul obiectivismului.

— *Destroyed Works* ⟨*Opere distruse*⟩, vol. lui Philip Lamantia, ilustrează creația unuia dintre puținii adepți americani ai suprarealismului.

— În *Travelling Through the Dark* ⟨*Călătorind prin întuneric*⟩, William Stafford e influențat încă de poezia lui Roethke.

— Kenneth Koch publică *Thank You* ⟨*Mulțumesc*⟩, versuri în care experimentează realizarea sugestiei picturale prin intermediul sonorității cuvintelor.

— *The Tennis Court Oath* ⟨*Jurămîntul de pe terenul de tenis*⟩, de John Ashberry, încearcă să provoace impresia de culoare; poemele sînt, în același timp, profund influențate de imagistica lui André Breton.

— Estetica proiectivă a grupului de la Black Mountain este ilustrată de vol. *For Love* ⟨*Pentru dragoste*⟩ care cuprinde poemele scrise între 1950—60 de Robert Creeley. „Ceea ce sper că se întîmplă în poezia lui Creeley e o diminuare a reticențelor; calitățile limbajului său poetic, adresa directă, concizia, simplitatea dicției, o anume tentă de colocvialism profan, se evidențiază tot mai clar." (William Dickey, în „Poetry", mart. 1963, p. 423)

Scanned with OKEN Scanner

1962 — Charles Reznikoff publică vol. *By the Waters of Manhattan* ⟨*Lîngă apele Manhattanului*⟩, exemplu al influenței exercitate de poezia lui William Carlos Williams asupra tinerei generații.
— Lirica lui James Dickey din *Drowning with Others* ⟨*Înecîndu-se cu alții*⟩ se întemeiază pe episoade autobiografice, evocate cu un acut sentiment dramatic. „După o carte extraordinară, *În piatră*, apărută acum 5 ani, James Dickey ne dă *Înecîndu-se cu alții* și nu mai avem de ce să ne îndoim că ne aflăm în prezența unui mare talent, a unei arte adevărate... Contribuția lui majoră e crearea unui cosmos tipic dickeyan, a unui peisaj în care respiră plante dickeyene și în care sînt implîntate obiecte dickeyene, prin care aleargă ritmuri și metafore dickeyene, întrecînd în goană lentele animale dickeyene, oamenii dickeyeni, sub privirea emblematicelor păsări dickeyene... Poezia lui Dickey e cosmică; dacă e micro- sau macrocosmică, e greu (și inutil) să se precizeze." (John Simon, în „Hudson Review", Autumn 1962, pp. 466—7)
— Gregory Corso publică *Long Live Man* ⟨*Trăiască omul*⟩, versuri scrise în maniera poeziei *beat*, înnobilată de o pătimașă încredere în destinul umanității.
— James Merrill publică vol. *Water Street*, imagini patetice ale vieții din cartierele sărace ale unui oraș din Connecticut. „Impulsul domestic se traduce prin opoziția dramatică între locurile care merită respect și cele de faimă îndoielnică, o opoziție care tulbură conștiința poetului, autor al acestor poeme sumbre și lipsite de speranțe." (Richard Howard, *Alone with America*, 1971, p. 340)
— Vol. *Waterlily Fire* ⟨*Foc de nuferi*⟩ cuprinde poeme scrise de Muriel Rukeyser în perioada 1935—62, versuri ale unui poet militant, dedicat idealurilor umaniste. „Dragostea de om este evidentă în toate poemele. Tăria convingerilor asociată cu limpezimea concepției despre lume este, probabil, ceea ce dă originalitate stilului său, care nu face nici un fel de compromisuri față de stilul altora și este întotdeauna proaspăt, vibrant, profund. Poezia e afirmarea unei trăiri. Ea e o punte aruncată spre omenire. Nu poate exista fără comunicare și, ca urmare, e profund legată de societate. Miss Rukeyser exemplifică aceste adevăruri... Ea nu e o șlefuitoare de giuvaeruri, ci un poet care aprinde focuri imense. (Richard Eberhart, în „New York Times", 9 sept. 1962, p. 4)
— Anne Sexton publică *All My Pretty Ones* ⟨*Toți drăgălașii mei*⟩, confesiuni lirice în stilul lui Lowell și al lui Snodgrass.
— Poemele din *Movie-Going* ⟨*La cinema*⟩, de John Hollander, sînt inspirate de scene ale vieții urbane pe care le transcriu într-o tehnică dramatică, aceea a „vocilor" ce rostesc, pe rînd, cuvintele poetului, comentator, în diverse ipostaze, al înfățișărilor orașului.
— Cid Corman (n. 1923) publică *Sun Rock Man* ⟨*Soare Stîncă Om*⟩, poeme influențate de estetica lui Charles Olson.
— *Silence in the Snowy Fields* ⟨*Liniște pe cîmpiile înzăpezite*⟩, vol. de poeme al lui Robert Bly (n. 1926), a atras atenția prin

Scanned with OKEN Scanner

1962 refuzul de a adopta vreuna dintre modalitățile poetice ale vremii, singura aspirație a poetului fiind aceea de „a observa viața, în toate înfățișările ei multiple".

— Richard Howard (n. 1929) publică vol. *Quantities* ⟨*Cantități*⟩, versuri scrise în maniera lui William Carlos Williams.

— *Everyone But Thee and Me* ⟨*Toți afară de tine și de mine*⟩, de Ogden Nash, culegere de versuri hazlii.

— Apare vol. *Collected Poems*, de Winfield Townley Scott, conținînd versurile scrise de-a lungul unui sfert de secol (1937—62) și dedicate pămîntului și oamenilor Noii Anglii.

— Poemele și eseurile din *The Boy from Iowa* ⟨*Băiatul din Iowa*⟩, de Reed Whittemore pledează pentru o literatură care să se inspire din realitățile Americii contemporane.

— Romanul *The Reivers* ⟨*Tîlharii*⟩ de William Faulkner, ultimul din vastul ciclu al comitatului Yoknapatawpha, e un fel de răspuns tîrziu la *Ursul* (1942): inițierea, pierderea inocenței se realizează printr-o descoperire naturală, cu un fel de voie-bună, a lucrurilor. „Răul înseamnă, pentru Faulkner, violarea naturii și negarea umanului... Totuși, Faulkner nu este un discipol al lui Jean-Jacques Rousseau. El nu are iluzia că omul e bun prin natură sau că se poate încrede în propriile instincte și emoții. Omul e capabil de rău și aceasta înseamnă că bunătatea trebuie obținută prin luptă, disciplină și efort." (Cleanth Brooks, în „Massachusetts Review", Summer 1962, p. 712)

— Katharine Anne Porter publică romanul *Ship of Fools* (*Corabia nebunilor*), la a cărui elaborare lucra din 1940. Cartea evită construcția unei acțiuni propriu-zise și propune „o imagine simplă, aproape universală, a corăbiei acestei lumi în drumul ei spre eternitate". A unei lumi în care scriitoarea nu crede că e cu putință să se împlinească fericirea oamenilor; a unei lumi în care, odată cu venirea la putere a nazismului în Germania amenințarea devenea tot mai gravă. „Romanul este o vastă galerie de portrete animate la înălțimi diferite; unele dintre ele par a dansa în rame, altele se dau peste cap sau își croiesc drum și ies din cadru, cu o înspăimîntătoare vitalitate... O carte care reclamă, din partea cititorului, un sentiment de lucidă solidaritate umană." (Glenway Wescott, în „Atlantic Monthly", apr. 1962, p. 48); „Izolarea oamenilor, lipsa de comunicare între ei, egoismul cel mai crud, toate duc la monstruozitatea nazismului și la catastrofa războiului. Lipsa unei conștiințe sociale clare duce la victoria minciunii și la durere."(Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 266)

— Vladimir Nabokov publică romanul *Pale Fire* ⟨*Foc palid*⟩, straniu amestec de lungi fragmente în versuri, comentarii în proză și texte exegetice. „*Foc palid* va avea un *succes de stimă*, pentru a contrasta cu *succesul de scandal* al *Lolitei*... Ca și în *Lolita*, experiența esențială a personajelor înseamnă *aliniere mentală*... Fragilitatea acestor oglinzi deformante, sparte, poate deruta un spirit deprins cu literatura epică de factură clasică: dar esența talentului lui Nabokov este aceea de a rătăci printre personaje ce trăiesc doar o jumătate din propria lor viață."

Scanned with OKEN Scanner

1962 (Robert Martin Adams, în „Hudson Review", Autumn 1962, p. 424); „Opera-centaur al lui Nabokov, jumătate-poem, jumătate-proză, această sirenă a adîncurilor... nu poate ascunde faptul că este una dintre marile opere de artă ale secolului, romanul modern despre care toți credeau că a murit pentru vecie." (Mary McCarthy, în „Encounter", oct. 1962, p. 84)

— James Jones publică *The Thin Red Line* ⟨*Linia subțire și roșie*⟩, relatare naturalistă, abundînd în detalii de tehnică militară, a războiului din jungla unei insule din Pacific. Romanul pledează pentru un crez anti-militarist, demonstrînd că războiul anihilează valorile umane. „Înfățișînd cîmpul de luptă ca pe un azil de nebuni, el amintește de *Articolul 22*; în ceea ce privește polemica sa cu neomenia războiului, poate fi comparat cu multe romane; dar violența tonului polemic îl apropie numai de cele mai bune cărți ale literaturii noastre." (Paul Levine, în „Hudson Review", Winter 1962—3, p. 605)

— *Letting Go* ⟨*Fie ce-o fi !*⟩, romanul lui Philip Roth, înfățișează deruta morală a unei părți a tinerei intelectualități americane, tentată de stabilirea unor adevăruri speculative, într-o vreme în care faptele impuneau o atitudine fermă, combativă. „Roth este o figură literară de care se cuvine să ținem seama, și romanul său este una dintre acele cărți proaste pe care doar un scriitor bun le poate scrie. După *La revedere, Columb*, ea este o dezamăgire." (Granville Hicks, în „Saturday Review", 16 iun. 1962, p. 16)

— James Baldwin publică romanul *Another Country* ⟨*Altă țară*⟩, descriere a vieții violente, a relațiilor rasiale complicate, a prejudecăților sociale din New York. „Baldwin a scris romanul pe care, de ani de zile, toată lumea îl aștepta de la el. Este o operă unitară și de mare putere; dar mi-e teamă că nu pot face excepție de la opinia rostită de cei mai mulți, de la observația că lucrurile sînt privite dintr-o perspectivă unilaterală. Prea mulți vicioși, perverși, criminali, derbederi; ni se sugerează că au o viață interioară complexă, dar — să fiu sincer — nu am rămas cu această impresie. Ei nu vorbesc decît despre ticăloșii și nu făptuiesc decît lucruri abominabile." (Robert M. Adams, în „Partisan Review", Spring 1963, p. 131)

— Cartierele sărace ale New Yorkului, viața aspră a oamenilor de acolo constituie fundalul pe care se proiectează acțiunea romanului *Riverside Drive*, de Louis Simpson.

— Jack Kerouac publică *Big Sur*, continuare a romanului *Pe șosea* (1957), conținînd multe date autobiografice din vremea în care mișcarea *beat* cuprindea orășelele californiene.

— Apare prima ed. tipărită în S.U.A. a romanului *Prînzul în pielea goală*, al lui William S. Burroughs, publicat în Franța în 1959.

— *Youngblocd Hawke*, romanul lui Herman Wouk, prezintă fapte inspirate din biografia tragică a lui Thomas Wolfe.

— Regizorul de teatru și de film Elia Kazan (n. 1909) publică romanul *America, America*, scris sub forma unui scenariu, al

Scanned with OKEN Scanner

 cărui erou este un tînăr emigrant grec sosit în Statele Unite la începutul sec.

— *Only Fifty Years Ago* ⟨*Acum doar cincizeci de ani*⟩, de Gladys Carroll este un roman inspirat din viața comunităților rurale din New Hampshire.

— John Steinbeck publică *Travels with Charley in Search of America* (*Eu și Charley descoperim America*), notații dintr-o călătorie în 40 de state ale Statelor Unite. „Steinbeck este un alt scriitor care a căzut victimă propriului succes. Nu se poate vorbi despre tragedii, pentru că Steinbeck este încă un scriitor sensibil și talentat și, avînd doar 60 de ani, se mai poate autodepăși. Ceea ce este evident în ultimul deceniu, e că se profilează două personalități distincte în opera sa. O comparație între ultimele sale două cărți, *Iarna vrajbei noastre* (1961) și *Eu și Charley...* (1962) poate pune în evidență acest fapt. Un Steinbeck este versiunea mai veche a artistului-critic social care a scris *Fructele mîniei*, celălalt a ziaristului care scrie pentru « *Saturday Evening Post* » și « *Holiday* ». Cu 25 de ani în urmă, era numai Steinbeck-scriitorul... În ultima vreme, declinul lui Steinbeck spre statutul ziaristului-înrobit-de-sistemul-drepturilor-de-autor este cel care a produs cele mai multe cărți apărute sub semnătura sa." (James Woodress, în „South Atlantic Quarterly", Summer 1964, p. 386)

— *Here Comes, There Goes, You Know Who* ⟨*Uite că vine, uite că pleacă, știi tu cine*⟩ este o povestire autobiografică a lui William Saroyan.

— Povestirile publicate de John Updike în vol. *Pigeon Feathers* ⟨*Pene de porumbel*⟩ reconstituie viața agitată a orașului american contemporan.

— Premiera dramei *The Night of the Iguana* (*Noaptea iguanei*), de Tennessee Williams, a cărei acțiune prezintă, alegoric, străduniile zadarnice ale unor personaje de a-și dobîndi libertatea morală, de a se salva de presiunea tiranică a instinctelor. „Oameni care au uitat de existența frumuseții; trăirile lor sînt învelite într-un fel de pîslă ce amortizează sunetele și șocurile; o atmosferă sufocantă, cu miresme tari, putrede, cu fructe căzînd, prea coapte, din copaci, cu flori înflorind în culori crude. Totul e exaltat, ca într-un delir din preajma morții." (Charles Bawdoin, în „American Scholar", Spring 1963, p. 38)

— Edward Albee scrie piesa *Who's Afraid of Virginia Woolf?* (*Cui i-e frică de Virginia Woolf?*). Într-o construcție dramatică amintind de teatrul absurdului, cele 4 personaje ale piesei își dezvăluie gravele tare psihice; în final, totuși, ele au convingerea că vor trăi o viață mai plină de sens, pentru că iluziile au fost alungate și realitatea se dovedește a fi mai puternică decît visele, oricît de mult ar izbuti ele să consoleze pentru nefericirile și neîmplinirile existenței. „Cu premiera aceasta, stagiunea de pe Broodway a intrat, în sfîrșit, în posesia unei piese adevărate... Pășind pe urmele lui O'Neill și ale lui Tennessee Williams, Albee privește fără să se cutremure la cadavrul normei noastre morale." (John Simon, în „Hudson Review", Winter

Scanned with OKEN Scanner

1962—3, p. 571); „Orice s-ar spune împotriva lui Albee, trebuie să fim de acord că valorile mai importante ale operei sale sînt cele ale specificului dramatic. Și că erorile sale sînt erori dramatice... El nu este un *talent* dramatic, ci un instinct." (Tom F. Driver, în „Reporter", 2 ian. 1964, p. 38)

— *Plays for Bleecker Street* ⟨*Piese pentru Bleecker Street*⟩, 3 piese într-un act de Thornton Wilder, fac parte dintr-un vast proiect al unei construcții dramatice care urma să înfățișeze „cele șapte vîrste ale omului" și „cele șapte păcate de moarte", proiect niciodată realizat.

— La Frankfurt (R. F. Germania), se reprezintă *The Alcestiad* ⟨*Alcestiada*⟩, de Thornton Wilder, versiune muzicală a dramei *O viață în soare* (1955), inspirată scriitorului de tragedia *Alcesta* a lui Euripide.

— Se reprezintă comedia muzicală *How to Succeed in Business Without Really Trying* ⟨*Cum să reușești în afaceri, fără măcar să încerci*⟩, de Abe Burrows (n. 1910).

— Howard Nemerov scrie *The Next Room of the Dream* ⟨*Odaia de alături a visului*⟩, vol. care reunește 2 anacronice drame în versuri cu subiect biblic.

— W. H. Auden publică vol. de eseuri și aforisme *The Dyer's Hand* ⟨*Mîna vopsitorului*⟩, operă importantă în evoluția scriitorului spre un umanism care proclamă implicarea gîndirii creatoare în orice act al istoriei contemporane. „E remarcabil că Auden e întotdeauna capabil să facă două lucruri în același timp: să dezvolte o argumentație pe marginea unui subiect literar, lămurindu-i implicațiile proprii și pe cele ale literaturii în general, și să demonstreze fapte cu semnificații general morale, cu aluzii revelatorii la lumea contemporană. Acest lucru e mai clar în secțiunea dedicată lui Shakespeare, dar mi se pare că afirmația e valabilă pentru întreaga carte." (Monroe Spears, *The Poetry of W. H. Auden: The Disenchanted Island*, 1963, p. 308)

— *Patriotic Gore* ⟨*Cicatrice patriotică*⟩ de Edmund Wilson este „o istorie a literaturii creată în timpul războiului civil", pînă astăzi cea mai substanțială lucrare consacrată acestui subiect.

— În vol. *Stand Still Like the Hummingbird* ⟨*Stai nemișcat ca o pasăre-muscă*⟩, Henry Miller își adună eseurile publicate în reviste, în care subiecte literare, morale, sociale sînt discutate din perspectiva non-conformismului anti-bughez, argumentele fiind adesea paradoxul și reducerea la absurd.

— Randall Jarrell publică *A Sad Heart at the Supermarket* ⟨*Un suflet trist la super-magazin*⟩, eseuri care proclamă obligația literaturii de a se inspira din viața contemporană.

— Eseurile din *Rocking the Boat* ⟨*Clătinînd barca*⟩, de Gore Vidal, sînt consemnări ale unui spirit liberal care militează pentru înnoirea principiilor politicii americane și pentru o literatură (îndeosebi dramatică) inspirată de temele majore ale vieții sociale.

— Alfred Kazin publică vol. *Contemporaries* ⟨*Contemporani*⟩, eseuri ale unui critic raționalist despre momente ale literaturii

Scanned with OKEN Scanner

1962 americane moderne, de la Melville pînă la generația lui Roth, Mailler, Baldwin și a grupurilor *beat*.

— *A Radical's America* ⟨*America unui radical*⟩, vol. de eseuri al lui Harvey Swados, conține consemnări critice privind viața socială, politică și culturală a Statelor Unite.

— Karl Shapiro publică *Prose Keys to Modern Poetry* ⟨*Chei ale prozei pentru poezia modernă*⟩, una dintre cele mai solide interpretări stilistice ale liricii din sec. nostru.

— Apar vol. 2 și 3 ale masivei monografii consacrate de Leon Edel lui Henry James: *The Conquest of London* ⟨*Cucerirea Londrei*⟩ și *The Middle Years* ⟨*Pericada de mijloc*⟩ (Vol. 1, în 1953)

— **iul. 6** Moare William Faulkner (n. 1897). „Cititorul european găsește ceva foarte specific american în opera lui Faulkner și, evident, nici un european n-ar fi putut scrie aceste cărți. Puținii comentatori europeni pe care i-am citit par a-l glorifica pe Faulkner, privindu-i opera ca și cum ar fi fost creată într-un vid de provincialism american (sau sudist). Cred că astăzi, cînd omul dispare de sub ochii noștri, el va trebui recunoscut ca un mare artist al prozei căreia Ford Madox Ford îi spunea *roman impresionist*. De la Stendhal, prin Flaubert și Joyce, există o linie directă care ajunge pînă la Faulkner; și aceasta nu e doar o problemă de influență. Subiectul central al operei lui Faulkner este, ca și la Flaubert sau Proust, suferința pasivă, victima fiind nimicită de societate sau de forțele întunecate dinăuntrul său. Faulkner este unul dintre marii reprezentanți ai școlii care, de mai bine de un secol, a răsturnat doctrina aristotelică, potrivit căreia tragedia nu este o acțiune, ci o calitate." (Allen Tate, în „Sewanee Review", Winter 1963, p. 162); „În ultimii 15 ani, opera lui Faulkner a fost cercetată aproape din toate punctele de vedere. Și aceasta este, bineînțeles, o necesitate legitimă: pentru că psihologia, istoria literară, filosofia, sociologia luminează și ajută să fie explicate unele aspecte ale operei lui Faulkner... Unul dintre obstacolele din calea înțelegerii valorii depline a acestei opere este ostilitatea multor critici americani față de ceea ce avea de spus Faulkner. El trebuie analizat în termenii propriei sale creații; altfel, nu numai temele, dar și arta cu care și le dezvoltă va fi greșit înțeleasă. Ambiguitățile lui trebuie văzute ca ambiguități; concepția lui conservatoare va trebui, pur și simplu, recunoscută; relațiile cu formele orale ale artei lui narative se vor cuveni stabilite; obiceiul de a da o tentă comică personajelor pe care le admiră și nu celor pe care le detestă, trebuie explicat; și discuția privitoare la efectul analizei conștiinței creatoare trebuie dusă mai departe." (M. E. Bradford, în „Sewanee Review", Winter 1964, p. 150); „Faulkner e preocupat nu numai de explorarea conștiinței unui personaj, ci de descoperirea esențelor umanității, ceea ce-i dă libertatea de-a se mișca în orice direcție, în spațiu și în timp, de a se întoarce pentru a re-examina orice acțiune, orice situație sau personaj, dintr-o nouă perspectivă. În consecință, Faulkner experimentează mereu nu pentru că, asemenea lui Henry James, ar fi interesat în formă

Scanned with OKEN Scanner

1962 și în tehnică, pe care le-ar considera valori în ele însele, ci pentru că nici o metodă nu-i poate furniza elementele figurii unice pe care ar trebui s-o deseneze țesătura lui epică... James e cel mai conștient și mai desăvîrșit artist produs vreodată de America; Faulkner e cercetătorul atent al naturii umane, condus de un demon neobosit al curiozității pasionate." (Olga W. Vickery, în „South Atlantic Quarterly", Summer 1964, p. 322); „Dacă Faulkner vede în trecut tezaurul marilor imagini ale efortului uman, el îl consideră deopotrivă ca pe o sursă a răului dinamic. Dacă e conștient de valorile romantice ale trecutului, este de asemenea conștient că supunerea absolută la legile trecutului înseamnă moarte. Dacă ajunge la concluzia că lumea modernă aduce cu sine violarea visului unei „frății depline între oameni", a naturii și a onoarei, Faulkner n-o interpretează ca pe o încheiere tragică a destinului umanității; ea este, în același timp, momentul în care acțiunea devine posibilă, cînd se poate concretiza opțiunea între acțiune ca „pedepsire" a trecutului și acțiune ca afirmare... Cu alte cuvinte, dialectica timpului este, la Faulkner, atotcuprinzătoare, dinamică — și dureroasă." (R. P. Warren, în „Southern Review", Summer, 1965, p. 526); „Automatismul personajelor lui Faulkner nu rezultă din acțiunea forțelor dezumanizante ale mecanizării, pe care mulți critici au deplîns-o, ci din atmosfera politică a unui stat în care orice dezvăluire sinceră a propriilor sentimente poate ruina viața unui om. Desigur, viața din Frenchman's Bend este atît de primitivă și de nemecanizată cît poate fi viața dintr-o cultură modernă. Faulkner scoate, sardonic, la iveală faptul că un om nu-și poate recîștiga spontaneitatea prin simpla fugă de oraș și de mașină." (Warren French, *The Social Novel at the End of an Era*, 1966, pp. 38—9); „Lumea rurală a lui Faulkner este o lume de oameni mărunți, mici plantatori, mici oameni de afaceri; dar el i-a investit pe oamenii aceștia cu o capacitate a reacțiilor intense, cu o pătimașă putere de a căuta adevărul, cu o energie de cataclism, așa încît ei par mai mari decît modelele lor din viață, și devin copleșitori reprezentanți ai unei idei și ai unei regiuni. Și o bună parte a acestei energii e împrumutată din contextul istoric contemporan". (C. Hugh Holman, *Shree Modes of Modern Southern Fiction*, 1966, p. 46); „Deși nici una dintre cărțile lui din ultimii ani nu a atins nivelul unor opere ca *Zgomotul și furia* sau *Cobcară, Moise*... cred că el a rezolvat, mai bine decît oricare scriitor american din acest secol, problema păstrării propriului geniu, viu și nealterat." (Malcolm Cowley, în „Saturday Review", 11 iun. 1966, p. 26)

— Lui John Steinbeck i se decernează Premiul Nobel pentru literatură.

— Premiile Pulitzer: Alan Dugan, *Poeme* (poezie); Edwin O'Connor, *Marginile tristeții* (proză); Abe Burrows, *Cum să reușești în afaceri, fără măcar să încerci* (dramaturgie).

— Premiul Bollingen: J. H. Wheelock (pentru vol. *Grădinarul*) și Richard Eberhart (pentru *Culegere de teatru în versuri*).

1963 Apare vol. *Collected Poems, 1917—1962* al lui Archibald MacLeish. „Recolta poetică a domnului MacLeish dă la iveală un spirit pasionat, un om căruia nimic din cîte se petrec pe lume, și mai ales în țara lui, nu-i este indiferent. Un singur lucru nu l-a interesat: moda literară; și-a urmat un drum al său și arta lui e atît de personală, încît nu poate fi încadrată în nici un curent. Se înțelege, nu din cauza eclectismului, ci a puterii de a vorbi despre lucrurile cele mai grave, într-un stil care nu acceptă decît cu greu comparațiile." (M. T. Storeway, în „Scrutiny", Fall 1963, p. 296)

— Se publică postum vol. *73 poems*, al lui e.e. cummings, care conține versuri alese din opera poetului, în diferite perioade ale creației sale.

— *The Beginning and the End* ⟨*Începutul și sfîrșitul*⟩, antologie a poemelor lui Robinson Jeffers.

— În vol. *Honey and Salt* ⟨*Miere și sare*⟩, Carl Sandburg publică versuri apărute în reviste, în ultimii 2 ani. Poemele reflectă consecvența viziunii lui Sandburg, pasiunea cu care poetul s-a dedicat unor teme inspirate din istoria modernă a Americii.

— Poemele din vol. *The Morning Song of Lord Zero* ⟨*Cîntecul de dimineață al lordului Zero*⟩, de Conrad Aiken, marchează un moment al influenței existențialismului asupra poeziei americane. „Conrad Aiken a avut întotdeauna calitatea nebuloasă a poetului recunoscut, omagiat, care nu scrie poeme. Vreau să spun că poemele lui nu se organizează ca poeme: ele transmit impresia generală că ne aflăm în fața unui lucru excelent, scris cu competență și cu meșteșug. Versurile ies la iveală și se așază singure la locul lor: dar cine poate să se oprească asupra unui astfel de poem și să-l țină minte? El se ridică asemenea unei ape, trece dincolo de margini și se pierde. Privești din nou în urmă și constați că n-a mai rămas nimic." (Joseph Bennett, în „Hudson Review", Winter 1963/4, p. 630)

— Theodore Roethke publică vol. *Party at the Zoo* ⟨*Petrecere la Grădina zoologică*⟩ și *Sequence, Sometimes Metaphysical* ⟨*Suită, uneori metafizică*⟩. „În poezia lui Roethke se aude ceva asemănător unui țipăt: un țipăt de uimire la descoperirea unui lucru, copac, piatră, scoică, femeie, uimire că el și lucrul acela se pot afla în același loc, în același timp. Un țipăt care spune că poetul *știa* că ei trebuiau să se întîlnească." (James Dickey, în „Poetry", nov. 1964, p. 120)

— Kenneth Patchen publică vol. *But Even So* ⟨*Dar chiar și-așa*⟩, în care tonul e la fel de sumbru ca în poemele sale mai vechi, viața e înfățișată în aceleași imagini de coșmar, concluzia e la fel de deprimantă. „Tristețea lui Patchen e cutremurătoare. Ea ne îndeamnă să căutăm, totuși, temeiuri pentru o încredere nedezmințită în viață, pe care s-o opunem în locul disperatei încheieri a poetului. Și, paradoxal, o găsim uneori chiar în poezia lui; îl auzim cum strigă: « Sînt obligat să vă spun că iubesc viața și că tocmai de aceea mă doare să văd cît e de urîtă lumea noastră care batjocorește viața mea și a voastră. Oameni buni, vă iubesc »!"

Scanned with OKEN Scanner

1963 (Keith Bailer, în „New Mexico Quarterly", Fall 1963, p. 311)

— Apare vol. *Selected Poems*, de Gwendolyn Brooks, versuri de o mare delicatețe a sentimentului, dedicate tuturor copiilor lumii, îndrăgostiților, dorinței de pace a oamenilor de pretutindeni. „Gwendolyn Brooks realizează un lucru pe care prea puțini poeți ai lumii îl izbutesc: să facă din limba cu adevărat vorbită, o limbă care să se potrivească poeziei și care să dea imaginii întreaga ei valoare, sentimentului întreaga lui autenticitate." (Bruce Cutler, în „Poetry", mart. 1964, p. 389)

— John Ciardi publică vol. *In Fact* ⟨*De fapt*⟩, versuri de factură tradițională, al căror subiect e viața cotidiană din Statele Unite.

— Apare vol. *Natural Numbers* ⟨*Numere naturale*⟩, de Kenneth Rexroth, care, deși marchează îndepărtarea poetului de poziția grupurilor *beat*, păstrează un ton tragic, determinat de conștiința unei „atmosfere în care rănile războiului trecut se vindecă greu".

— Alan Dugan publică vol. *Poems 2*, care exprimă o vehementă poziție anti-burgheză, o acută conștiință a nedreptăților sociale. „E ca și cum umbra lui Lucretius s-ar fi reîncarnat, laică și sceptică, vorbind o americană simplă, plină de miez, asemenea oricărui mic negustor din cartierul nostru. New Yorkul, cu haimanalele și cerșetorii lui, trăiește în aceste versuri, cu o neîntrecută autenticitate." (X. J. Kennedy, în „New York Times", 22 dec. 1963, p. 5)

— Vol. *To Mix with Time* ⟨*Să te amesteci cu timpul*⟩, de May Swenson (care, într-o formă preliminară, se intitula *Things Taking Place* ⟨*Lucruri care se întîmplă*⟩), conține versuri ce afirmă încrederea în valorile lumii, în viața cotidiană a oamenilor comparabilă cu energiile cosmosului.

— Apare vol. *Moving Target* ⟨*Țintă mișcătoare*⟩, de W. S. Merwin, în care poetul se apropie de estetica suprarealismului.

— Allen Ginsberg publică vol. *Reality Sandwiches* ⟨*Sandviciuri cu realitate*⟩, una dintre ultimele opere reprezentative ale poeziei *beat*. „S-ar putea spune că Ginsberg e un Dreiser al poeziei americane... Francheța frazei lui conține, totuși, un sentiment al frumuseții lucrurilor, urîte și frumoase laolaltă. El înalță poduri care leagă lucrurile și pe care trece dragostea." (Stephen Stepanchev, *American Poetry Since 1945*, 1965, p. 174)

— Louis Simpson publică vol. *At the End of the Open Road* ⟨*La capătul drumului mare*⟩, unde influența whitmaniană e evidentă în tragica evocare a războiului și în modul în care sînt înfățișate imaginile Americii contemporane; „dar viziunea prăvăliilor de mașini uzate, a orașelor amenințate de ruină, de moarte și de degradare nu conduce la o concluzie pesimistă: speranța unei Americi democratice, biruitoare e prezentă în fiecare vers al volumului." (Neil Keller, în „Northwest", febr. 1964, p. 66)

— Apare vol. *Emblems of a Season of Fury* ⟨*Emblemele unui anotimp de mînie*⟩, de Thomas Merton, mărturie a unei conștiințe poetice preocupate de peisajul social al Americii vremii.

Scanned with OKEN Scanner

1963 — În *The Branch Will Not Break* ⟨*Creanga n-o să se frîngă*⟩, de James Wright, este evidentă influența poeziei expresioniste, a sentimentului liric deprimant, care descinde din versurile lui Trakl.
— Influența expresionistă e clară și în *Spring of a Thief* ⟨*Saltul hoțului*⟩, de John Logan.
— Versurile din *The City of Satisfaction* ⟨*Orașul satisfacțiilor*⟩, de Daniel Hoffman, sînt dominate de imaginile unui coșmar expresionist.
— Adrienne Rich publică *Snapshots of a Daughter-in-Law* ⟨*Instantaneele unei nurori*⟩, „o confesiune limpede, scrisă în tradițiile unei Emily Dickinson, a apartenenței la o lume confruntată de marile probleme ale vieții actuale." (Richard Howard, *Alone with America*, 1971, p. 434)
— Apare vol. *Collected Poems*, de Wilbert Snow, imagini ale peisajelor din Maine, descrise într-un stil simplu și clar, în tradiția poeziei din sec. 19.
— În *A Local Storm* ⟨*O furtună locală*⟩, de Donald Justice, aspirația la o lume înfrumusețată de luciditatea spiritului, de dorința poetului de „a extirpa tot ceea ce se opune măreției umane", e exprimată în versuri de o energie frustă.
— David Wagoner publică *The Nesting Ground* ⟨*Pămîntul cuiburilor*⟩, vol. considerat de unii comentatori „*o artă poetică*... a versului ca acțiune și nu doar ca observație, a năzuinței de a instaura o lume a dreptății și a frumuseții." (Richard Lawrence, în „Survey", 28 ian. 1964, p. 311)
— Philip Levine (n. 1924) debutează cu *On the Edge* ⟨*Pe muchie*⟩, poeme înrîurite de lirica lui Wallace Stevens.
— Violența nonconformistă a poeziei lui Edward Field din *Stand Up, Friend, With Me* ⟨*Ridică-te, prietene, împreună cu mine*⟩ se reduce adesea la brutalitatea limbajului.
— John Updike publică *Telephone Poles* ⟨*Stîlpi de telefon*⟩, surprinzătoare versuri scrise pe tonul unui umor lipsit de implicații grave.
— Romanul *The Centaur*, al lui Updike, relatează întîmplările petrecute de-a lungul a 3 zile într-un colegiu din Pennsylvania. Într-o structură narativă de un naturalism fotografic, romanul tratează, pe de o parte, tema existenței omului modern într-o lume mărginită și meschină; pe de altă parte, el sugerează dimensiunile mitologice ale luptei pentru supraviețuire, pentru păstrarea valorilor umaniste și perpetuarea lor în generațiile care vor urma. „Măreția barocă a lumii lui Faulkner și simplitatea medievală a lumii lui Hemingway par a fi rămas în urma curentului principal al vieții americane; și această impresie e accentuată pe măsură ce trec anii celei de-a doua jumătăți a secolului al XX-lea. Ceea ce e valabil, desigur, și pentru fragilele reflexii din ciclul Glass al lui Salinger. Prin contrast, Updike scrie despre un lucru mult mai profund: cum trăim cu adevărat în această lume deprimantă." (Richard Kluger, în „New York Herald Tribune", 7 apr. 1963, p. 8); „Updike ne oferă priveliștea lumii moderne văzută din perspectiva faptului banal de viață; el ne relevă

Scanned with OKEN Scanner

1963 drama omului obișnuit, a tipului reprezentativ pentru secolul al XX-lea care este, adesea, fie lovit fără milă, fie imun la problemele cele mai grave. Dar — demonstrează Updike — semnificația unui asemenea gen de oameni nu trebuie neglijată; importanța cărții stă tocmai în felul cum îl încurajează pe cititor să descopere această semnificație, fără să recurgă la sentimentalism, la detaliul senzațional sau sordid." (David D. Galloway, în „Modern Fiction Studies", Summer 1964, p. 127)

— James Michener publică romanul *Caravans*, descriere a experiențelor unei fete romantice, în peisajul exotic al Afganistanului.

— Romanul *The Group*, de Mary McCarthy, povestește viața unor foste colege care se întîlnesc după 7 ani de la absolvirea colegiului Vassar, constatînd cît de departe sînt de împlinirea viselor nutrite în adolescență. „Ceea ce a făcut Chaucer pentru pelerinul englez din secolul al XIV-lea, a făcut și Mary McCarthy pentru fata de la Vassar din 1933. Secțiunea socială pe care și-a ales-o ea îi limitează, bineînțeles, viziunea; dar una din calitățile principale ale cărții este construcția sobră, lipsită de pretențiile adevărului simbolic și universal, urmărind înțelesurile faptului particular. Chiar și atunci cînd depășește hotarele timpului și locului impuse de scriitoare, ea rămîne ceea ce și-a propus Miss McCarthy: o piesă de epocă." (Robert Kiely, în „Nation", 21 sept. 1963, p. 163)

— Sub pseudonimul «Victoria Lucas», Sylvia Plath publică romanul *The Bell Jar* ⟨*Clopotul de sticlă*⟩, analiza efectelor nefaste ale marelui oraș asupra psihologiei oamenilor. „Faptul că Sylvia Plath a devenit celebră ca poetă și că substanța autobiografică a unicului ei roman e binecunoscută, nu trebuie să umbrească însușirile cărții care se afirmă drept unul dintre cele mai bune romane americane." (Tony Tanner, *City of Words*, 1971, p. 262)

— Cu prilejul sărbătoririi centenarului *Declarației de emancipare* a sclavilor (proclamată de Lincoln la 11 ian. 1863), James Baldwin publică autobiografia *The Fire, Next Time* ⟨*Data viitoare, focul*⟩, descriind atmosfera din cartierele locuite de populația de culoare și dramele care decurg din inegalitatea rasială din Statele Unite. „Ascultînd glasul lui Baldwin, glasul care strigă, care atrage luarea-aminte, care pledează pătimaș pentru o cauză, ascultăm un ecou mai puternic decît cel al rațiunii: e un plîns, un blestem, un poem al adevărului." (Saul Maloff, în „Nation", 2 mart. 1963, p. 181)

— Robert Creeley publică romanul filosofic *The Island* ⟨*Insula*⟩, în care — deși susține ideea că „orice om e o insulă, fără legături cu ceilalți oameni" — consideră că „scopul oricărui individ e să transforme insula într-un loc unde să se poată trăi cu folos, nu numai să se moară frumos". „Ideea lui Creeley e inacceptabilă: romanul său nu poate convinge pe nimeni, pentru că — reluînd imaginea lui — insulele comunică în adîncuri, pe sub ape; și dacă semințele plantelor n-ar fi duse de vînturi și de valuri, insulele ar rămîne pustii..." (Roy Burlington, în „New York Times", 11 aug. 1963, p. 27)

Scanned with OKEN Scanner

1963 — În *Visions of Gerard* ⟨*Viziunile lui Gerard*⟩, Jack Kerouac încearcă să justifice fundamentul mistic al ultimelor sale cărți.
— *The Fair Sister* ⟨*Sora cea frumoasă*⟩, romanul lui William Goyen, înfățișează viața din cartierele sărace ale orașelor din Sud, locuite de negri.
— William Eastlake (n. 1917), scriitor din Noul Mexic, publică romanul *Portrait of an Artist with Twenty-six Horses* ⟨*Portretul unui artist cu 26 de cai*⟩, povestea unui fermier, al cărui singur prieten în momentele de restriște e un indian navaho.
— Apare, postum, romanul *Lawd' Today* ⟨*Azi e zi de leafă*⟩, al lui Richard Wright, povestind o zi din viața nefericită a unui negru, mărunt funcționar la un oficiu poștal din Chicago.
— A. J. Guerard publică *The Exiles* ⟨*Exilații*⟩, roman inspirat de dramele trăite de locuitorii Republicii Dominicane sub dictatura lui Trujillo.
— Thomas Pynchon (n. 1936) publică romanul *V.*, amestec de analiză freudiană, de meditație în stilul beatnicilor și de parodie a sentimentalismului și a romanului polițist. „Fantastica țesătură epică leagă existența a trei generații, evenimentele ne trimit fără contenire înainte și înapoi prin timp. Personajele sînt un fel de *yo-yo*-uri mînuite de autor. Stilul este eliptic și argotic, numele lor sînt de-a dreptul imposibile și localizarea acțiunii e fantezistă. Întregul roman dă impresia unui talmeș-balmeș, îndelung pregătit." (Ihab Hassan, în „Saturday Review", 23 mart. 1963, p. 44); „Dacă Viginia Woolf, Gide, Borges, Proust și Lawrence Durrell și-au dat întîlnire în *V.*, aceasta nu se întîmplă în sensul unor influențe, ci al unor puncte de plecare." (Irving Feldman, în „Commentary", sept. 1963, p. 259).
— *The Benefactor* ⟨*Binefăcătorul*⟩, romanul scris de Susan Sontag (n. 1933) sub forma unui jurnal de însemnări intime, e o carte de amănunțită autoanaliză, în care se deslușește influența literaturii franceze moderne. „În ceea ce mă privește, primul roman al domnișoarei Sontag îmi evocă imaginea unei Lillian Gish (faimoasă actriță a cinematografului mut — *n.n.,D.G.*) cîntînd o nocturnă de Chopin pentru indienii comanche, care o ascultă în umbra cactușilor dintr-un deșert ars de soare... De fapt, constatăm uimiți la urmă că eclectismul cărții nu ne deranjează: evenimentele sînt precise, asemenea cuburilor de gheață dintr-un frigider." (Donald Phleps, în „New Leader", 28 oct. 1963, pp.24—5); „*Binefăcătorul* a fost lansat cu mult tam-tam și recenzat cu un fel de dezamăgire: i s-a reproșat că e prea european, prea apropiat de Gide și de Robbe-Grillet." (Geoffrey Busch, în „Yale Review", Winter 1964, p. 301)
— Kurt Vonnegut, Jr. (n. 1922) publică romanul *Cat's Cradle (Leagănul pisicii)*, fantezie care profetizează sfîrșitul lumii în urma unui îngheț provocat de un savant iresponsabil; de fapt, cartea atrage atenția asupra pericolului cursei înarmărilor.
— *The Devil with Love* ⟨*Cu dragoste, diavolul*⟩, romanul lui Robert Nathan, e o fantezie aparent umoristică, dezvăluind ipocrizia celor care susțin legile virtuții, cerînd — însă — să fie respectate numai de alții.

Scanned with OKEN Scanner

1963 — Într-un stil evident influențat de Joyce, J. P. Donleavy scrie romanul *A Singular Man* ⟨*Un om ciudat*⟩, satiră a „societății de consum" și a legendei „abundenței". „Aparent, personajele lui Donleavy nu se răzvrătesc, pentru că n-au împotriva cui să se răzvrătească; în realitate, ele se revoltă împotriva întregii așezări a unei lumi prea rigide, în care abuzul a căpătat numele de *ordine*." (Norman Podhoretz, *Doings and Undoings*, 1964, p. 168)

— Harvey Swados publică *The Will* ⟨*Testamentul*⟩, roman povestind, cu mare finețe a analizei psihologice, lupta inumană dintre membrii unei familii pentru dobîndirea unei moșteniri.

— J. D. Salinger publică într-un vol. romanele *Raise High the Roof Beam, Carpenters* ⟨*Ridicați bîrna acoperișului, dulgheri*⟩ și *Seymour: An Introduction* ⟨*Seymour. O introducere*⟩, în care povestește episoade din viața familiei Glass, eroii ciclului inaugurat în 1953, cu *Nouă povestiri*. „Declarîndu-se de acord cu viziunea lui Fitzgerald asupra unei societăți lipsite de profunzime, false, Salinger refuză soluțiile unei lumi în care visul american s-a transformat în coșmar. Astfel încît, dîndu-și seama de adevărata înfățișare a lumii, familia Glass se decide să ducă o existență mai apropiată de realități." (Sam S. Baskett, în „Wisconsin Studies in Contemporary Literature", Winter 1963, p. 61)

— William Saroyan publică *Not Dying* ⟨*Nu mor*⟩, o autobiografie, și romanul *Boys and Girls Together* ⟨*Fete și băieți laolaltă*⟩, de asemenea cu un puternic caracter autobiografic. „El se apropie de tradiția lui Whitman împreună cu care nutrește dragoste pentru fiecare om în parte și are încredere în unitatea umanității. Se apropie și de tradiția lui Twain, de vesela lui nepăsare față de forma estetică, împărtășindu-i dorința de a găsi destul material pentru a aduce manuscrisul la dimensiunile unei cărți... Dar Whitman și Twain erau oameni ai secolului al XIX-lea; Saroyan aparține secolului al XX-lea. Tatăl său a venit din Lumea Veche, în căutarea optimismului Americii din secolul al XIX-lea; întorcîndu-se spre lumea de la Răsărit de Atlantic, fiul său proclamă, implicit, amurgul optimismului și al speranțelor americane." (Chester E. Eisinger, în „Saturday Review", 31 aug. 1963, p. 46)

— *Joanna and Ulysses*, roman de May Sarton, poveste tragică al cărei cadru e peisajul Greciei.

— August Derleth (1909—71), scriitor și editor de literatură de anticipație, publică un vol. de povestiri științifico-fantastice ale lui H. P. Lovecraft (1890—1937), *The Dunwich Horror and Others* ⟨*Oroarea de la Dunwich și altele*⟩, scrise cu un sentiment al spaimei de inexplicabil, care le apropie de proza lui Poe.

— Morle Callaghan publică *That Summer in Paris* ⟨*Vara aceea la Paris*⟩, amintiri despre Hemingway, Scott Fitzgerald și alți intelectuali americani expatriați în Franța după primul război mondial.

— Premiera dramei *Balada cafenelei triste*, de Edward Albee, după romanul lui Carson McCullers (1951).

Scanned with OKEN Scanner

1963 — Louis Zukofsky publică vol. de eseuri și studii *Bottom : On Shakespeare* ⟨*Bottom. Despre Shakespeare*⟩, în care — plecînd de la personajul din *Visul unei nopți de vară* — demonstrează permanența operei shakespeariene.

— Apare « *The New York Review of Books* » ⟨« *Revista newyorkeză a cărților* »⟩, publicație care prezintă, în recenzii și comentarii, ultimele apariții editoriale. Printre colaboratori s-au numărat, de-a lungul anilor, Edmund Wilson, W. H. Auden, Alfred Kazin, Truman Capote, Vladimir Nabokov, Dwight MacDonald. Se publică și astăzi.

— ian. 29 Moare Robert Frost (n. 1874). „Un om născut în California a vorbit — ca nimeni altul — cu glasul cel mai adînc și mai adevărat al Noii Anglii. Nu se poate imagina peisajul aspru și, în același timp, plin de tandrețe din New Hampshire, fără versul acestui înțelept pasionat. După cum nu ne putem imagina America însăși, fără versul lui." (Malcolm Cowley, în „New York Times", 31 ian. 1963, p. 1); „Frost a rămas pe pămîntul despre care *știa* că-l împarte cu cititorul său. *Știa că*, de-ar avea de spus o poveste patetică în cîteva cuvinte obișnuite, cu o compoziție asemănătoare sîngelui nostru, îi vom răspunde fără ezitare... Frost și-a petrecut întreaga viață cercetînd cît de mult se poate spune într-un asemenea sistem de relații cu cititorul. El este poetul care a atribuit cea mai adîncă semnificație gestului uman simplu." (Denis Donoghue, în „Yale Review", Winter 1963, p. 216); „Atît Frost, cît și Wallace Stevens acceptă lumea faptelor pozitive, științifice. Amîndoi au dat deoparte consolatoarele mituri care neagă evidența simțurilor, pentru amîndoi adevărul se constituia din adevărurile ce pot fi observate de om." (Reuben Brower, *The Poetry of Robert Frost*, 1963, p. 94); „În unele cercuri, chiar și capodoperele lui recunoscute au fost declarate deficitare, cel puțin în lumina pretențiilor față de eroul culturii naționale. Totuși, faptele, faptele poetice, vorbesc prin ele însele: poemele trebuie lăsate să supraviețuiască maldărelor de memorii, comentarii, scrisori, versuri de tinerețe care au și apărut în ediții ce amenință să se umfle asemenea torentelor de primăvară. În bună măsură, acest material se va dovedi util de-a lungul timpului; dar va fi nevoie de un savant cu daruri excepționale, de un cititor cu o minte extrem de ascuțită, de un observator obiectiv al peisajului literar din secolul al XX-lea, pentru a separa banalitatea de ceea ce este esențial, inutilul de util. Și, pentru că banalul e, uneori, util, sarcina lui va fi și mai dificilă." (Samuel French Morse, în „Poetry", iul. 1964, p. 254); „Ținta poeziei lui Frost este aceea de a exprima un act al existenței umane al cărui sens se precizează în funcție de lumea unde omul trăiește cu adevărat. Cel dintîi pas este descoperirea lumii însăși, așa cum este ea în realitate. Și lumea pe care o descoperă Frost... nu e o lume prietenoasă față de om, față de speranțele, visele și dorințele lui. Dar deznădejdea nu este răspunsul uman față de lumea aceasta sumbră." (Nina Baym, în „American Quarterly", Winter 1965, p. 722); „Frost n-a iubit niciodată grandilocvența, versul răsunător, dar gol, și nici teoria uscată a artei-pentru-

Scanned with OKEN Scanner

1963 artă. Și-a dat, însă, seama că — pentru a iubi poezia — e nevoie de o *stare poetică* a cititorului; întreaga lui creație înseamnă efortul de a crea *starea* pentru un cititor căruia i se adresa și care constituia unica rațiune a poeziei lui." (Norman Stillwater, în „New York Times", 16 apr. 1974, p. 36)

— **mart. 4** Moare William Carlos Williams (n. 1883). „William Carlos Williams se va dovedi a fi fost unul dintre cei mai de seamă scriitori ai vremii noastre... Este mai presus de orice îndoială că Williams, asemenea lui Whitman, iubea viața, vedea tot ceea ce-i oferea lumea din jur, nu credea că ar exista vreo fisură în unitatea universului material, înfățișînd totul cu dragoste, într-un limbaj clar." „Omul era — ca și la Whitman, dar cu mai multă luciditate decît la Whitman — elementul integrator al întregii realități." (Kenneth Burke, în „New York Review of Books", Spring 1963, p. 45); „De la mijlocul deceniului al treilea pînă foarte de curînd, poezia americană s-a afirmat ca o variantă a tradiției britanice. Aspectul colocvial al literaturii a fost neglijat de poeții mai tineri... Singura direcție contrară care s-a menținut de-a lungul acestui răstimp, cultivînd un limbaj cu adevărat american a fost aceea reprezentată de Williams." (Donald Hall, *Contemporary American Poetry*, 1963, pp. 19, 21); „Dr. Williams credea neabătut în importanța *elementului local*. Poemul trebuia să re-creeze fragmente semnificative ale vieții contemporane așa cum se găseau în lumea imediat înconjurătoare a poetului. Conceptul său era foarte deosebit de cel al poeților *culorii locale* cu care criticii îl asociază adesea. Williams credea în sensul poetic al materialului familiar, în capacitatea lui de a transmite adevăruri generale; el nu proclama *cultura locală* ca o valoare în ea însăși." (Linda Welshimer Wagner, în „College English", mart. 1964, p. 427); „Cea mai de seamă caracteristică a poeziei lui Williams e claritatea cu care construiește imaginile ca parte a unei lumi reale. El le respectă prea mult pentru a le estompa contururile de dragul gestului grandilocvent." (A. Kingsley Weatherhead, în „English Literary History", mart. 1965, p. 126); „Williams a fost poetul sensibilității, al fascinantei ordini naturale a anotimpurilor, al frumuseții umane, al dragostei pentru precizie, al experimentării imaginilor și cuvintelor în scopul unei exprimări cît mai exacte a lumii." (Neil Myers, în „American Literature", ian. 1966, p. 466)

— **aug. 15** Moare Clifford Odets (n. 1906). „Odets a fost o conștiință lucidă, un intelectual care s-a dedicat unei cauze nobile. În timpul marii confruntări de clasă din anii '30, el a fost unul dintre cei care au deschis larg perspectivele sociale ale materialismului istoric; pieselor sale li se datorește, într-o bună măsură, răspîndirea ideilor marxiste." (Michael J. Mendelsohn, în „Drama Survey", Fall 1963, p. 238); „Odets e preocupat de ideea reacției omului față de injustiție, de construcția unui sistem dramatic care să reflecte această atitudine." (Gerald Rabkin, *Drama and Commitment*, 1964, p. 209); „Ce n-aș da să pot scrie cu aceeași mînie necruțătoare cu care scria el, să spun adevărul la fel de direct!... Scriitorul și-ar uita îndelungata singurătate și vorbind

Scanned with OKEN Scanner

mulțimii care-l urmărește în întunericul sălii ar face-o să-l poarte pe brațe, să-i mulțumească pentru că i-a adus viața la lumina rampei. Cît de interesante ne-ar fi scrierile, cînd le-am compune astfel, vii și puternice, în ritmul vieții contemporane!" (Alfred Kazin, *Starting Out in the Thirties*, p. 81); „A fost comparat cu Cehov și cu Sean O'Casey, dar Odets rămîne american. A fost acuzat că scrie piese propagandistice, dar a răspuns că orice piesă, precum întreaga literatură e, esențialmente, *propagandă*. Spunea: « Problema pe care trebuie s-o rezolv este înfățișarea adevărului în modalități dramatice ». Și, într-un chip personal, și-a rezolvat « problema »." (Jean Gould, *Modern American Playwrights*, 1966, p. 201)

— **aug. 16** Moare Theodore Roethke (n. 1908). „Sînt prea profund influențat de Roethke, versul meu e prea evident modelat de limbajul lui, pentru a putea fi un bun judecător al operei sale. Dar știu că era un artist de o extraordinară îndrăzneală, pentru că și-a deschis verbul poetic unei arii largi de conotații, controlînd cel mai formidabil corpus de posibilități. Poezia lui construiește modele ale experienței umane, ale mișcării, modele recurente, relevante, mult mai largi decît poate s-o sugereze analiza critică." (William Dickey, în „Hudson Review", Winter 1964—65, p. 596); „Poemele lui Roethke par adesea a fi un dans. Nu un dans transcendat și purificat în poezie, modelul metafizic al lui Auden sau Eliot, nici dansul tragic pe morminte al lui Yeats, ci pur și simplu — dansul unui tînăr viguros și senin, căruia-i place viața." (Stephen Spender, în *Theodore Roethke: Essays on the Poetry*, 1965, p. 5); „Roethke a voit să rezolve o întrebare fundamentală: care sînt mijloacele cele mai potrivite de prezentare a experienței umane. Plecînd de la expresia intelectuală a poeților din școala metafizică a secolului al XVII-lea, el a evoluat spre metafora sensibilă, simbolică, organică... Și a realizat o demonstrație strălucită a felului în care poezia poate reflecta dezvoltarea universului psihologic de-a lungul istoriei speței umane." (Karl Malkoff, *Theodore Roethke, An Introduction to the Poetry*, 1966, p. 221)

— Premiile Pulitzer: William Carlos Williams (postum); *Picturi din Brueghel* (poezie); William Faulkner (postum); *Țîlharii* (proză); premiul pentru dramaturgie nu s-a decernat.

— Premiul Bollingen e acordat, postum, lui Robert Frost.

1964 Se publică vol. *The Far Field* ‹*Cîmpia îndepărtată*›, conținînd poeme scrise de Roethke în ultimii ani ai vieții, în majoritate inedite.

— În vol. *Selected Poems*, Randall Jarrell își retipărește unele poeme publicate în *Sînge pentru un străin* (1942), *Pierderi* (1948), *Cîrjele de șapte leghe* (1951) și *Femeia la Grădina Zoologică din Washington* (1960), unele dintre ele cu importante modificări.

— Vol. *Collected Poems* al lui Horace Gregory oferă cea mai cuprinzătoare antologie a creației de peste 30 de ani a poetului. „Încă din primele versuri s-a aplecat asupra celor asupriți și obidiți; și, descoperindu-le felul în care vorbesc, le-a dat cu-

Scanned with OKEN Scanner

 vîntul. Un cuvînt care se așterne, ca o punte, între realitate și vis, oglindește speranțele și năzuințele celor mai buni oameni ai Americii." (Theodore Weiss, în „Poetry", nov. 1964, p. 134)
— Thomas McGrath (n. 1916), poet militant, colaborator al publicațiilor muncitorești publică vol. *New and Selected Poems* ⟨*Poeme noi și poeme alese*⟩.
— Sub pseudonimul « Samuel Nomad », S. Foster Damon publică vol. de sonete *Nightmare Cementery* ⟨*Cimitirul coșmarului*⟩, puternic influențat de poezia expresionismului german din primele decenii ale veacului.
— Vol. *For the Union Dead* ⟨*Celor căzuți pentru Uniune*⟩ al lui Robert Lowell este o replică la vol. *Celor căzuți pentru Confederație* (1928) al lui Allen Tate. „Cartea proclamă o ruptură conceptuală cu imaginea umană, generală și lipsită de element concret, din primele poeme ale lui Lowell... Pînă de curînd, sufletul acționa asupra lumii, acum el e modelat de acțiunea universului: tot ceea ce era pînă astăzi preocupare pentru factorul religios implicat în suflet, devine înțelegere psihologică a acțiunii modelatoare a intelectului laic." (Jerome Mazzaro, *The Poetic Themes of Robert Lowell*, 1965, p. 120)
— John Berryman publică *77 Dream Songs* ⟨*77 de cîntece de reverie*⟩, complex poem în care, sub numele de Henry, se ascunde ușor de recunoscut — poetul însuși, participant la dramele societății, la războaiele, la ciocnirile rasiale ale vremii. „Berryman scrie o istorie a secolului al XX-lea, comparabilă cu *Cantos*-urile lui Pound și cu *Studiile de viață* ale lui Lowell." (Ted Wolfe, în „Nation", 25 nov. 1964, p. 36); „Aparent, o poezie a măștilor de carnaval; în realitate, o viziune a Americii tragice, cu măști de teatru antic, teatru al sfîșierilor și al spaimelor." (Frederick Seidel, în „Poetry", ian. 1965, p. 257)
— J. V. Cunningham publică vol. *To What Strangers, What Welcome* ⟨*Căror străini, ce fel de bun-venit*⟩, poeme scrise în metrică tradițională, în care se afirmă încrederea în destinul omului contemporan.
— Vol. *You Know Who* ⟨*Știi tu cine*⟩, al lui John Ciardi, conține delicate versuri de dragoste.
— Robert Duncan publică *Roots and Branches* ⟨*Rădăcini și ramuri*⟩, versuri compuse în tehnica juxtapunerii și a colajului cubist. „Doar Duncan știe pentru ce cuvintele sînt aranjate și spațiate așa cum sînt în poezia lui. Oricît de bune ți-ar fi intențiile, nu poți să nu observi cît de arbitrar e aranjamentul... Nimic nu e mai serios decît un poem de Duncan, dar a-l parcurge înseamnă a practica un sport periculos." (Roger Sale, în „Hudson Review", Summer 1965, pp. 302—3)
— *The Holy Grail* ⟨*Sfîntul Graal*⟩, vol. lui Jack Spicer, proclamă „supremația obiectului concret asupra oricărui alt subiect poetic"; stilul, însă, e obscur și sintaxa extrem de complicată, ceea ce face ca lectura să fie „o operație trudnică, asemănătoare aceleia a unui spărgător care vrea să deschidă un safe cu ajutorul daltei și al ciocanului." (Pearl Taylor, în „The Oregonian", 17 iun. 1965, p. 36).

Scanned with OKEN Scanner

1964 — Denise Levertov publică *O Taste and See* ⟨*O, gustă și dă-ți seama*⟩, vol. în care muzicalitatea versului, ajunsă la virtuozitate, este contrabalansată de tematica „domestică" a obiectelor banale din gospodărie. „În *O, gustă și dă-ți seama*, Denise Levertov se dovedește a fi adevărata urmașă a lui William Carlos Williams. Nu numai că folosește un vers liber care e mai aproape de versurile lui decît este poezia oricărui alt contemporan, nici pentru că scrie poeme care sună, ca și ale lui, ca niște fragmente ale unei experiențe personale... Ci pentru că amîndoi proslăvesc în același fel puterea vieții." (George P. Elliott, în „Hudson Review", Autumn 1964, p. 461); „E considerată, de obicei, poet liric, pentru că sensibilitatea ei este, incontestabil, muzicală; dar mi se pare că poemele ei sînt, de fapt, epice, în sensul în care Brecht folosea termenul vorbind despre dramaturgia lui ca despre un « teatru epic »." (Hayden Carruth, în „Poetry", ian. 1964, p. 260)

— Vol. *The Bourgeois Poet* ⟨*Poetul burghez*⟩, al lui Karl Shapiro, conține versuri care comentează, pe un ton violent critic, aspectele sociale ale vieții contemporane din America. „Ironia și critica socială constituie, împreună cu elementul autobiografic axa volumului; dar pe alocuri se aud accente ale unui iraționalism care nu are nimic comun cu scopul generos al versurilor." (Ralph J. Mills, *Contemporary American Poetry*, 1965, p. 119)

— În vol. *Lunch Poems* ⟨*Poeme de prînz*⟩, Frank O'Hara urmărește să declanșeze, cu ajutorul cuvintelor risipite aparent la întîmplare, șocul emoțional pe care-l provoca, prin distribuția culorilor, pictura lui Jackson Pollock.

— David Ignatow publică vol. *Figures of the Human* ⟨*Chipuri de oameni*⟩, inspirat din existența cotidiană a americanilor.

— A.R. Ammons se apropie, în vol. *Expressions of Sea Level* ⟨*Cum se vede la nivelul mării*⟩, de exemplul lui Frost pe care, însă, îl interpretează dintr-un unghi intimist.

— *Helmets* ⟨*Coifuri*⟩, vol. lui James Dickey, mărturisește o patetică încredere în „realitatea obiectului palpabil", în „adevărul existenței celei mai obișnuite a americanilor".

— Le Roi Jones publică *The Dead Lecturer* ⟨*Conferențiarul mort*⟩, poem care exprimă ideile promovate de grupările extremiste ale negrilor. „Luată ca teorie a culturii negrilor americani, teoria lui Jones aduce mai multe confuzii decît clarificări. Pentru că el s-a împiedicat de acel ironic obstacol care stă în calea oricui încearcă să construiască o teorie a culturii negrilor americani, fără să țină seama de legăturile complexe dintre negri și restul întregii societăți". (Ralph Ellison, *Shadow and Act*, 1964, p. 253)

— În spiritul grupului de la revista « *The Sixties* » (și, mai ales, a lui Robert Bly), Donald Hall (n. 1928) creează în vol. *A Roof of Tiger Lilies* ⟨*Acoperiș de crini*⟩, o imagine de o fascinantă exactitate a realității, în care detaliile capătă o extraordinară intensitate.

— Vol. *In Good Time* ⟨*La timp*⟩ de Cid Corman ilustrează principiile poeziei „proiective" creată de grupul de la Colegiul Black Mountain.

Scanned with OKEN Scanner

1964 — Edward Dorn se dovedește, în *Hands Up !* ⟨*Sus mîinile!*⟩, un consecvent partizan al ideilor lui Charles Olson și ale școlii „proiective".

— Lawrence Ferlinghetti publică *Routines* ⟨*Rutine*⟩, vol. în care se poate deslușì amurgul poeziei *beat*.

— În vol. *Flower Herding on Mount Monadnock* ⟨*Florile se-nghesuie pe Muntele Monadnock*⟩, Galway Kinnell glorifică valorile fundamentale ale Americii tradiționale și ale literaturii ei, în primul rînd ale poeziei lui Frost.

— *The Quarry* ⟨*Cariera de piatră*⟩, vol. de poeme al lui Richard Eberhart, păstrează forma prozodică tradițională și proclamă idei literare și filosofice a căror obîrșie poate fi găsită în romantismul sec. 19.

— În *Country Without Maps* ⟨*Țară fără hărți*⟩, Jean Garrigue scrie o poezie în care se descoperă cu ușurință influența lui Wallace Stevens.

— Mark Strand (n. 1934) publică *Sleeping with One Eye Open* ⟨*Dormind iepurește*⟩, poeme ale unor presentimente morbide; versurile folosesc adesea calamburul și savantele alternanțe ritmice.

— Vol. *The Lightfall* ⟨*Căderea luminii*⟩, al lui Armand Schwerner (n. 1927), este un amestec de dadaism și de parodie burlescă a ermetismului.

— Se publică *A Moveable Feast* ⟨*Sărbători ce-și schimbă data*⟩, amintirile lui Hemingway din anii 1921—6, perioadă în care scriitorul trăise în Franța.

— Conrad Richter publică *The Grand Fathers* ⟨*Bunicii*⟩, roman în care tonului grav din scrierile anterioare îi ia locul un stil alert, prezentarea oamenilor din munții Marylandului adoptînd o formă umoristică plină de grație.

— În *One Day in the Afternoon of the World* ⟨*O zi în după-amiaza lumii*⟩, Saroyan înfățișează cu duioșie amară viața unui scriitor care se apropie de bătrînețe.

— Edwin O'Connor publică *I Was Dancing* ⟨*Dansam întruna*⟩, povestea tragică a unui actor de revistă care, bolnav și singur, se luptă să nu fie internat într-un azil de bătrîni, ceea ce ar însemna „sfîrșitul fără de întoarcere".

— *Defense* ⟨*Apărare*⟩, de Nabokov, este un roman psihologic, analizînd viața sufletească a unui băiețandru obsedat de șah. „Ne așteptăm mereu să descoperim în cărțile lui Nabokov o alegorie capabilă să ne îndrepte spre modul în care el înțelege funcțiile artei. *Apărare* nu face excepție; și sînt convins că, dacă am fi putut-o citi acum cîțiva ani, nu am mai fi fost atît de uluiți de *Foc palid*, cartea aceea contradictorie, obscură și plină de aluzii." (Andrew Field, în „Tri-Quarterly", Winter 1967, p. 31)

— Gore Vidal publică romanul istoric *Julian*, în care împăratul „apostat" e privit cu simpatie pentru încercarea sa de a reînvia autoritatea culturii antice; dar, opunînd fanatismului creștinilor din imperiul său propriul fanatism, el nu-și poate impune ideile înnoitoare.

Scanned with OKEN Scanner

1964 — *Herzog*, romanul lui Saul Bellow, folosind tehnica monologului interior al lui Joyce (dealtfel, numele eroului e împrumutat de la un personaj episodic din *Ulise*), urmărește constituirea unei conștiințe individuale, de la acceptarea placidă a lumii, pînă la descoperirea sensului vieții. „Romanul ... e coerent, nu e ispitit de abstracțiuni fade, nici de ezoterism stilistic. Se constituie din elementele reale ale vieții: suferințele lui Herzog dezvăluie alcătuirea proastă a unei lumi împotriva căreia inteligența lui Bellow se ridică, plină de curaj." (Philip Rahv, în „New York Herald Tribune", 20 sept. 1964, p. 1); „Un roman de idei și un personaj care simte că se apropie de capătul drumului și că vidul din jur începe să se umple de gînduri și de simțăminte ... Cel mai important pas pe care romantismul l-a făcut de la Lawrence încoace pentru a se despărți de decorul lui de spaime și a aduce oamenilor certitudini." (Roger Sale, în „Hudson Review", Winter 1964—5, p. 618)

— *The Rector of Justin* ⟨*Directorul de la Justin*⟩, romanul lui Louis Auchincloss, reconstituie biografia unui personaj respectat de toată lumea pentru energia și integritatea lui, sub care — însă — se descoperă slăbiciuni, ezitări și renunțări dureroase. „Domnul Auchincloss scrie în maniera lui Trollope și subiectul său preferat este tot comercialismul, ale cărui baze se dovedesc mai complexe decît comercialismul însuși. Dar, din păcate, el nu are puterea să pună întrebări prea grave și, de aceea, cartea lui vădește un fel de conformism etic pe care nu-l puteam prevedea în cartea unui scriitor de talent." (Robert M. Adams, în „New York Review of Books", 9 iul. 1964, p. 15)

— John Cheever publică romanul *The Wapshot Scandal* ⟨*Scandalul din familia Wapshot*⟩, prezentare a vieții americane din sec. 20, pe care autorul o consideră alterată de comercialism, de mentalitatea produsului în serie, de egoism, de „euforia tehnicii". „Cheever scrie o literatură lipsită de pretenții, o literatură în care scepticismul se alătură duioșiei și umorului; el este preocupat de complexitatea, tensiunea și dezamăgirile vieții contemporane, într-o lume a oamenilor mărunți; el descoperă însingurarea ascunsă sub aparențele «fericirii» și «succesului»." (William Peden, *The American Short Story*, 1964, pp. 47—8)

—Betty Smith publică romanul *Joy in the Morning* ⟨*Bucuria dimineții*⟩, de un optimism facil.

— Robert Penn Warren publică *Flood* ⟨*Inundație*⟩, roman inspirat din confruntarea dramatică a oamenilor dintr-un orășel din Tennessee cu constructorii unui baraj care le va modifica întregul mod de viață.

— *The Keepers of the House* ⟨*Străjerii casei*⟩, romanul lui Shirley Ann Grau, prezintă un tablou al vieții din Sud, descris din perspectiva unei familii rezultate din căsătoria unei fete de culoare cu un fermier alb; prejudecățile rasiale, conservatorismul politic sînt înfățișate cu un ascuțit simț realist de observație.

— *Nova Express*, romanul publicat la Paris de Williams S. Burroughs, exprimă deprimanta lipsă de încredere a autorului în lumea modernă, incapacitatea lui de a afla o soluție care să-l salveze

Scanned with OKEN Scanner

1964 de spaimele prezentului. „Evadarea din cuvinte în tăcere și din noroi și metal în spațiu reprezintă versiunea vechiului vis american de eliberare din oprimanta acțiune a forțelor ce limitează libertatea omului ... Dar se cuvine să observăm că o asemenea evadare nesocotește *natura* pe care Burroughs a declarat constant că trebuie s-o respectăm și să ne-o luăm drept mentor." (Tony Tanner, *City of Words*, 1971, p. 134)

— Apare vol. de povestiri *Come Back, Dr. Caligari* ⟨*Întoarce-te, dr. Caligari*⟩ al tînărului Donald Barthelme (n. 1935), scrise într-un stil care vrea să sugereze aglomerarea barocă de detalii din proza reclamelor comerciale.

— Premiera dramei *After the Fall (După cădere)*, de Arthur Miller; operă autobiografică (în centrul căreia este așezată povestea tragică a căsătoriei dramaturgului cu Marilyn Monroe), ea reflectă și unele momente ale istoriei recente americane, de pildă atmosfera de suspiciune creată de „comisia pentru investigarea activităților anti-americane" din anii '50. „Oricîte cusururi ar avea, piesa e impresionantă prin proporțiile problemelor pe care le pune ... Ea examinează dreptul la speranță al unui om, al tuturor oamenilor ce trăiesc într-o lume unde violența și incredibilele orori dospesc astfel încît să pună la îndoială încrederea în progresul rasei umane." (Henry Hewes, în „Saturday Review", 15 febr. 1964, p. 35)

— Se reprezintă drama *Blues for Mr. Charley* ⟨*Bluesuri pentru domnul Charley*⟩, de James Baldwin al cărei subiect e inspirat de antagonismele rasiale din Statele Unite. Scrisă într-un moment în care scriitorul se apropiase de mișcarea „musulmanilor" negri piesa conține un îndemn la păstrarea identității culturii afro-americane." Principala lacună a piesei este tezismul, tendința de a crea contraste violente, de a înlocui realitatea cu proiecția propriilor sale idei." (John Simon, în „Hudson Review", Autumn, 1964, p. 421)

— Le Roi Jones scrie dramele într-un act *Dutchman, The Slave* ⟨*Dutchman, sclavul*⟩ și *The Toilet* ⟨*Toaleta*⟩, într-un stil de un naturalism brutal. „Revitalizarea limbajului nu e o simplă problemă care se rezolvă prin stabilirea forțată a unor noi sensuri ale cuvintelor. Cum am putea să ne adresăm unul altuia fraze cuprinzînd idei generoase, inteligibile? Nu prin juxtapunerea cuvintelor, ci prin interacțiunea lor logică. E ceea ce domnul Jones respinge cu un gest plin de mînie ... Teatrul absurdului devine un teatru al cruzimii, prezentînd un război înspăimîntător între oameni și între lucruri: totul e cuprins de furia luptei." (William Dickey, în „Hudson Review", Winter 1964—5, p. 592)

— *Tiny Alice* ⟨*Micuța Alice*⟩, drama lui Edward Albee, este o piesă filosofică în care se dezbate problema raportului dintre aparență și realitate; soluția filosofică a lui Albee este scepticismul, cea etică — proclamarea incapacității binelui de a se opune răului. „Piesa prezintă asemănări frapante cu *Vizita* lui Durrenmatt ... Ceea ce poate conduce la interpretări greșite, pentru că Albee nu-și propune o atitudine justițiară; el vrea să smulgă masca de pe fața unor cuvinte: bine, rău, dragoste, viață, moarte,

Scanned with OKEN Scanner

și ajunge la concluziile obișnuite în teatrul absurdului, pentru care singura realitate e absurdul." (Michael E. Rutenberg, *Edward Albee: Playwright in Protest*, 1969, pp. 114—5)

— Premiera dramei *The Subject Was Roses* ⟨*Se vorbea despre trandafiri*⟩, de Frank D. Gilroy (n. 1926), înfățișînd viața unei familii de emigranți irlandezi dintr-un cartier sărac al New Yorkului.

— James Dickey publică vol. de eseuri *The Suspect in Poetry* ⟨*Suspectul în poezie*⟩, în care militează pentru o creație inspirată din temele cele mai importante ale contemporaneității.

— Eseurile din *The Journal of John Cardan* ⟨*Jurnalul lui John Cardan*⟩, vol. lui J. V. Cunningham, susțin ideea unei literaturi capabile să transmită idei și sentimente, înnoirile formale trebuind „să contribuie la o comunicare mai adecvată, la o definire precisă a conceptelor".

— Leslie A. Fiedler (n. 1917), una dintre cele mai originale inteligențe ale criticii recente, publică vol. *Waiting for the End* ⟨*În așteptarea sfîrșitului*⟩, eseuri în care se declară împotriva „obscurității" și a „exercițiului formal fără scop conceptual".

— În vol. de eseuri *The Cart and the Horse* ⟨*Căruța și calul*⟩ de Louis Kronenberger declară că „întreaga cultură americană, de la învățămîntul universitar pînă la reclama comercială, trebuie reconsiderată pentru a răspunde mai direct scopului umanist pe care se cuvine să și-l propună".

— Eseurile adunate în vol. *Shadow and Act* ⟨*Umbră și fapt*⟩ de Ralph Ellison dezbate problema relației literaturii cu realitatea contemporană și pe cea a integrării culturii create de populația de culoare în civilizația americană modernă.

— *The „New Directions" Reader* ⟨*Antologia „New Directions"*⟩ publică o selecție a lucrărilor apărute în cei 28 de ani de cînd se edita anuarul *New Directions* a cărui contribuție la afirmarea literaturii moderne americane fusese esențială. Printre cei 58 de autori care figurau în *Antologie* se aflau: Wallace Stevens, William Carlos Williams, e.e. cummings, Henry Miller, Kenneth Burke, Denise Levertov, Kerouac, Rexroth, Kay Boyel.

— Lui Martin Luther King, Jr. i se decernează Premiul Nobel pentru Pace.

— Premiile Pulitzer: Louis Simpson, *La capătul drumului mare* (poezie); premiile pentru roman și dramaturgie nu s-au acordat.

— Premiul Bollingen, care începe să se acorde din doi în doi ani, este decernat lui Horace Gregory.

1965 W. H. Auden publică vol. *About the House* ⟨*În preajma casei*⟩, versuri în care se deslușește o aspirație la echilibru, tendința de a scrie o poezie mai clară, capabilă să transmită sentimentul profund al frăției între oameni.

— Apare vol. *The Lost World* ⟨*Lumea pierdută*⟩, de Randall Jarrell, care cuprinde mai multe monologuri dramatice ale unor femei bătrîne ce-și amintesc cu tristețe de anii copilăriei. „În ultima și cea mai bună carte a sa, subiectele și tehnica poemelor

Scanned with OKEN Scanner

 erau tot cele pe care le dezvoltase, desăvîrșindu-le, de-a lungul a douăzeci de ani... Personajele monologurilor vorbesc, toate, despre aceleași lucruri: singurătatea, singurătatea femeilor necăsătorite, singurătatea celor căsătorite, dragostea uitată, copilăria pe care n-o mai pot regăsi decît în amintire. Copilăria, mai presus de toate! Subiectul, care a devenit la unii doar un clișeu, a fost tratat de el așa cum îl trataseră doi dintre poeții lui preferați: Rilke și Wordsworth, și a devenit o viziune amplă și de o vibrantă autenticitate." (Robert Lowell, în „New York Review Books", 25 nov. 1965, p. 4)

— Vol. *Selected Poems, 1930—1965* al lui Richard Eberhart conturează personalitatea unui poet tradiționalist, indiferent la înnoirile liricii din ultimele decenii.

— Vol. *Collected Poems*, publicat de Marya Zaturenska, dovedește consecvența unei cariere poetice definite de abordarea unor teme inspirate din viața socială americană a ultimelor 4 decenii.

— Louis Zukofsky publică vol. *ALL the Collected Short Poems, 1923—1958 ⟨TOATE poemele scurte, 1923—1958⟩* în care se reflectă evoluția de la poezia influențată de Pound la aceea a obiectivismului.

— Vol. *Testimony: the United States 1885—1890 ⟨Mărturie. Statele Unite 1885—1890⟩*, de Charles Reznikoff, constituie o probă a reactualizării obiectivismului, ale cărui teme poetice devin mai direct legate de realitatea socială, comentată în termenii unui protest lucid împotriva inechității.

— Revirimentul obiectivismului se descifrează și în vol. *This Is Which ⟨Iată care⟩*, de George Oppen.

— Poezia lui Melvin B. Tolson din vol. *Harlem Gallery: The Curator ⟨Galeria Harlem. Muzeograful⟩* exprimă opoziția față de discriminările rasiale.

— James Dickey publică vol. *Buckdancer's Chcice ⟨Alegerea dansatorului*⟩*, în care continuă să înfățișeze evenimentele vieții cotidiene, într-o structură lirică amintind-o pe aceea a lui Randall Jarrell.

— După o îndelungată tăcere, Robert Francis publică vol. *Come Out in the Sun ⟨Ieși la soare⟩*, poeme de un optimism întrucîtva facil, a căror formă mărturisește influența lui Eliot.

— Carolyn Kizer, poetă din Școala Pacificului de Nord-vest care se formase în jurul lui Roethke, publică vol. *Knock Upon Silence ⟨Lovitură asupra tăcerii⟩*, în care adoptă poziția mișcării pentru drepturile civile ale femeilor.

— Vol. *Corsons Inlet ⟨Golful Corsons⟩* și *Tape for the Tur of the Year ⟨Bandă pentru sfîrșitul anului⟩*, ale lui A. R. Ammons sînt compuse în stilul obișnuit al poetului, influențat de Frost.

— În vol. *Love Poems ⟨Poeme de dragoste⟩*, de Frank O'Hara, tehnica suprarealistă — caracteristică operelor anterioare ale

---

* *Buckdance* — dansul țapului, dans folcloric din regiunile de Sud-est ale Statelor Unite.

Scanned with OKEN Scanner

 poetului — cedează, în bună măsură, locul unei forme mai clare, care exprimă o vibrantă lirică de confesiune.

— În vol. *Geography*, Edward Dorn rămîne credincios ideilor școlii „proiective" de la Black Mountain.

— În vol. *Visions from the Ramble* ⟨*Priveliști dintr-o hoinăreală*⟩, John Hollander încearcă să sugereze imagini vizuale, dezvoltînd o tehnică a „corespondențelor" de îndepărtată origine simbolistă, dar asimilînd deopotrivă și influențe dadaiste.

— Howard Moss publică vol. *Finding Them Lost* ⟨*Le-am aflat pierdute*⟩, poeme care conțin un atac violent împotriva clișeului și a platitudinii; ultima secțiune a vol. este o delicată transpunere a *Cimitirului marin* al lui Valéry.

— Hayden Carruth (n. 1921) publică *Nothing for Tigers* ⟨*Nimic pentru tigri*⟩, poeme care proclamă încrederea într-o lume a rațiunii și a păcii, interpretînd războiul din Asia de Sud-est ca pe un semn al primejdiilor ce amenință omenirea.

— *Jukebox All'Idrogeno* ⟨*Tonomat cu hidrogen*⟩, de Allen Ginsberg este un vol. de poeme protestatare, anti-militariste și anti-burgheze, scrise în tradiția poeziei *beat*.

— Ted Berrigan (n. 1934) publică vol. *The Sonnets*, în care influența literaturii *beat* și a lui Henri Michaux este evidentă.

— *January* ⟨*Ianuarie*⟩, vol. lui David Shapiro (n. 1947), relevă o expresie poetică asupra căreia se exercitase influența lui Ferlinghetti și a lui Ginsberg.

— Vol. de debut al poetului de culoare Bob Kaufman (n. 1925), *Solitudes Growded with Loneliness* ⟨*Solitudini înțesate de singurătate*⟩, constituie un comentariu amar al vieții din orașele americane.

— Norman Mailer publică romanul *An American Dream* ⟨*Un vis american*⟩, sardonică prezentare a unui caz de paranoia: bolnavul, o celebritate a programelor de televiziune, comite o crimă și rătăcește fără țintă prin oraș, pradă unui coșmar înspăimîntător, ce devine o replică la tradiționalul „vis american" pe care — considera scriitorul — „literatura și cinematograful l-au transformat în reclamă comercială". „Coșmarul n-ar fi mai mult decît o povestire neplăcută, dacă Mailer l-ar fi despărțit de virtuozitate și, mai ales, de exuberanța metaforică în care se regăsește, cred, un mod de satirizare a inventivității primejdioase a celor ce folosesc necontrolat vorbele *visul american* ca pe o expresie magică." (Leo Bersani, în „Partisan Review", Fall 1965, p. 64); „*Un vis american* reprezintă asocierea a două tipuri de naturalism: cel al lui James Jones *(De aici pînă-n eternitate)*, Joseph Heller *(Articolul 22)* și William Burroughs *(Prînzul gol)* cu acela ... al lui Dos Passos, Farrell și Steinbeck." (Leo Braudy, *Norman Mailer*, 1972, p. 5)

— Un caz de paranoia e descris și în romanul *Despair* ⟨*Deznădejde*⟩, al lui Vladimir Nabokov, în care personajul principal își imaginează că e criminal.

— Le Roi Jones publică romanul *The System of Dante's Hel* ⟨*Sistemul Infernului lui Dante*⟩, în care descrie ciocnirile rasiale din orașul Newark (New Jersey). „Tot ceea ce se ascunde sub

Scanned with OKEN Scanner

1965 suprafața aparent artistică a romanului e o dramă brutală în care Jones prezintă condițiile de viață, *condiția* însăși a negrului american contemporan." (Richard Gilman, în „New York Herald Tribune", 26 dec. 1965, p. 9)

— În *Voices of a Summer Day* ⟨*Glasurile unei zile de vară*⟩, Irwin Shaw reconstituie amintirile triste din tinerețe ale unui scriitor care simte apropiindu-se bătrînețea.

— Apare romanul *The Escape Artist* ⟨*Artistul evadării*⟩, de David Wagoner, în care este ironizată „patima pentru senzațional și emfatic", propunîndu-se o literatură a faptului cotidian.

— Richard Brautigan (n. 1935) publică *A Confederate General from Big Sur* ⟨*Un general confederat de la Big Sur*⟩, roman influențat de concepțiile mișcării *beat* care proslăvea întoarcerea la natură și respingerea convențiilor burgheze. „Combinarea detaliilor, vitalitatea plină de imaginație, juxtapunerea unor lucruri lipsite de vreo legătură între ele fac din *Generalul confederat* una dintre cele mai vesele cărți din literatura americană recentă." (Terence Malley, *Richard Brautigan*, 1972, p. 114)

— Romanul *The Sterile Cuckoo* ⟨*Cucul fără pui*⟩, de John Nichols (n. 1940) descrie în culori vesele, viața studenților dintr-o mică universitate de provincie.

— Apare, postum, *The Saint of Montparnasse. A Novel Based on the Life of Constantin Brancusi* ⟨*Sfîntul din Montparnasse. Roman bazat pe viața lui Constantin Brâncuși*⟩, de Peter Neagoe.

— Sub titlul *The Lost Boy* ⟨*Băiatul rătăcit*⟩, se publică un vol. de schițe și povestiri, în cea mai mare parte inedite, ale lui Thomas Wolfe.

— Apare vol. *Collected Stories* ⟨*Culegere de povestiri*⟩, de Katherine Anne Porter, conținînd — pe lîngă bucățile publicate în vol. și în reviste — și altele, netipărite înainte.

— Povestirile din vol. *Idiots First* ⟨*Mai întîi, idioții*⟩, de Bernard Malamud, relatează cu un umor amar aventurile (în mare măsură autobiografice) ale unui tînăr sărac, incapabil să lupte cu prejudecățile concetățenilor săi dintr-un cartier mărginaș al New Yorkului.

— Se publică, postum, vol. *Everything That Rises Must Converge* ⟨*Tot ceea ce crește trebuie să se unească*⟩, de Flannery O'Connor, conținînd 9 povestiri inedite în care este tratată o temă predilectă a scriitoarei: conflictul dintre societatea pragmatică și aspirațiile spirituale (uneori de un fanatism căruia nu i se ascunde grotescul) ale individului.

— B. J. Friedman publică antologia *Black Humor* ⟨*Umor negru*⟩, în care sugerează că genul îi numără printre înaintași pe Voltaire și pe Samuel Johnson, iar dintre scriitorii americani recenți pe Nathanael West, Vonnegut și Heller.

— Robert Lowell publică vol. *The Old Glory* ⟨*Gloria de odinioară*⟩, dramatizări ale unor celebre povestiri din literatura clasică americană (mai ales din cea a sec. 19).

— Premiera comediei *Children from Their Games* ⟨*Judecîndu-i după jocurile lor, sînt copii*⟩ de Irwin Shaw.

Scanned with OKEN Scanner

— Se publică vol. *To Criticise the Critic* ⟨*Criticîndu-l pe critic*⟩ al lui T. S. Eliot.
— Apare vol. de eseuri *On the Poet and His Craft* ⟨*Despre poet și meșteșugul lui*⟩ de Theodore Roethke, cea mai amplă expunere a principiilor estetice ale poetului din Seattle.
— *The Human Universe* ⟨*Universul uman*⟩, vol. lui Charles Olson, reprezintă o încercare de lărgire a orizontului poeziei proiective, integrînd mai decis tema omului.
— Karl Shapiro publică *A Prosody Handbook* ⟨*Manual de prozodie*⟩, în care obiectează împotriva nesocotirii normelor prozodice în lirica recentă.
— Edmund Wilson adună în vol. *The Bit Between My Teeth* ⟨*Bucățica din gură*⟩ o parte a cronicilor literare pe care le publicase în reviste, în anii '50 și '60. „Exemplul lui Wilson, disciplina, perseverența, angajarea civică, voința de a exprima lucrurile cele mai importante, au fost însușite — dar nu recunoscute îndeajuns — de criticii americani mai tineri. Pentru a face posibilă apariția unei critici americane care să fie atît de puternică încît să se poată compara cu amploarea și subtilitatea criticii franceze, era nevoie de un efort fără seamăn. Cel care l-a făcut — cu deplin succes — a fost Wilson." (Frank Kermode în „Encounter", mai 1966, p. 65)
— Edmund Wilson publică *O, Canada*, comentarii asupra culturii canadiene, primele studii sistematice asupra acestui subiect.
— În vol. *The New American Arts* ⟨*Noile arte americane*⟩, editat de tînărul poet și critic literar Richard Kostelanetz (n. 1940), care semnează și studiul referitor la teatru — apare o analiză a poeziei, datorată lui Jonathan Cott (n. 1929), ce trasează diversele direcții ale liricii contemporane americane, relațiile lor cu literatura generațiilor anterioare și cu tradițiile europene.
— Comitetul Național al Cărții instituie „Medalia Națională pentru Literatură", ce onorează „realizările din cariera literară a unui american"; cel dintîi scriitor căruia i se decernează noua distincție e Thornton Wilder.
— Premiile Pulitzer: John Berryman, *77 cîntece de visare* (poezie); Slurley Ann Grau, *Paznicii casei* (proză); Frank D. Gilroy, *Se vorbea despre trandafiri* (dramaturgie).

1966 Louis Zukofsky publică vol. *ALL the Collected Short Poems, 1956—1964* ⟨*TOATE poemele scurte 1956—1964*⟩.
— Apare vol. *Selected Poems: New and Old, 1923—1966* ⟨*Poeme alese. Noi și vechi, 1923—1966*⟩, al lui R. P. Warren. „În prima secțiune a acestui volum, cea reprezentînd cel mai recent ciclu de poeme, *Tale of Time* ⟨*Povestea timpului*⟩, din 1960—66 cuvîntul *licărire*, atît de drag poetului, odinioară, apare ... numai *de 3 ori*, *strălucire* apare *de 6 ori*, iar *vîlvătaie*, *de 10 ori*. Poezia lui Warren din ultimii ani e inundată de lumină. La cea mai înaltă intensitate a ei, *devine* lumină." (Elliott Coleman, în „Poetry", sept. 1967, p. 417)
— Vol. *The Collected Shorter Poems of Kenneth Rexroth* ⟨*Poemele scurte ale lui Kenneth Rexroth adunate în volum*⟩ demonstrează

Scanned with OKEN Scanner

1966 despărțirea treptată a unui poet important al acelor ani de mișcarea *beat* și adoptarea unui ton personal; polemica energică cu prejudecățile burgheze constituie trăsătura fundamentală a acestei poezii.

— Se publică vol. *Collected Poems* de Theodore Roethke, a cărui operă se impune drept una dintre cele mai de seamă din întreaga poezie americană modernă.

— Brother Antoninus semnează cu numele său laic, William Everson, vol. *Single Source — Early Poems* ⟨*Sursă unică — Poeme timpurii*⟩, o antologie a versurilor apărute în vol., în reviste, precum și a unora inedite, scrise în deceniul al 4-lea.

— Charles Olson publică vol. *Selected Writings* ⟨*Scrieri alese*⟩, conținînd versuri și pagini de critică, majoritatea scrise în sprijinul concepțiilor poeziei proiective, curent întemeiat de el la Colegiul Black Mountain, la începutul anilor '50.

— Vol. *Selected Poems*, al lui Robert Hayden, conține versuri dedicate, în cea mai mare parte, personalităților de seamă ale istoriei negrilor americani.

— William Stafford publică vol. *The Rescued Year* ⟨*Anul salvat*⟩, în care se deslușește clar influența poeziei lui Roethke.

— În vol. *Touch of the Marvelous* ⟨*Harul miraculului*⟩, Philip Lamantia abordează un stil mai sobru, depărtîndu-se — într-o oarecare măsură — de suprarealismul pe care-l cultivase, consecvent, pînă atunci.

— Vol. *Rivers and Mountains* ⟨*Rîuri și munți*⟩, al lui John Ashbery mărturisește năzuința de a crea corespondențe cu lumea culorilor, așa cum îndemnase Kandinsky la începutul sec.; influența suprarealistă se asociază aceleia a simbolismului rimbaldian.

— Adrienne Rich publică vol. *Necessities of Life* ⟨*Nevoile vieții*⟩, scris pe un ton dezolant, de totală deznădejde; fiecare poem e însoțit de un *motto* din Montaigne, comentînd înfățișările diverse ale morții.

— Vol. *Ariel* cuprinde ultimele poeme scrise de Sylvia Plath, cu puțin înaintea tragicei sale morți (1963). Versurile sînt pătrunse de un cutremurător spirit maladiv, de o teribilă intensitate, care proclamă inutilitatea vieții și anunță sinuciderea ca pe unica soluție „a dobîndirii unui nou eu" într-o lume „ce interzice frumusețea vieții".

— În vol. *Staying Alive* ⟨*Rămînînd viu*⟩, David Wagoner celebrează frumusețea peisajului din Pacificul de Nord-vest, comuniunea poetului cu natura, într-un stil de o mare intensitate a expresiei metaforice. „Poemele sînt ritmate subtil și respiră un sentiment robust ...conțin un impuls liric plin de autenticitate." (Rochard Howard, *Alone with America*, 1971, p. 548)

— Versurile din vol. *Northfield Poems* ⟨*Poemele de la Northfield*⟩, al lui A. R. Ammons, sînt echilibrate, căutînd în natură prilejul bucuriei și al încrederii în viață.

— James Merrill publică vol. *Nights and Days* ⟨*Nopți și zile*⟩, în care vrea să demonstreze ideea că „fericirea e ascunsă în faptele mărunte ale vieții".

Scanned with OKEN Scanner

1966 — În vol. *Live or Die* ⟨*Trăiește sau mori*⟩, Anne Sexton se desparte de „poezia confesiunii" pe care o compusese sub influența lui Lowell și a lui Snodgrass, pentru a se îndrepta spre temele dramatice ale existenței, spre „ceea ce face din viața acestui oraș și a altor orașe un tablou tragic".

— Mary Ellen Solt (n. 1920) publică vol. *Flowers in Concrete* ⟨*Flori de beton*⟩, în care experimentează tehnica „limbajului vizual", aranjamente tipografice de litere, adesea neorganizate în cuvinte, care sugerează forme ale obiectelor. „Cred că posibilitățile poeziei sînt nelimitate, cu condiția ca ea să rămînă *poezie*, adică *verb*, *sens*. Decorativele compuneri ale domnișoarei Solt, însă, pot fi reținute doar ca un întîrziat ecou dadaist, încercare stranie de a sparge unitatea inteligibilă a cuvîntului." (Donald M. Allen, în „New York Times", 16 dec. 1966, p. 37)

— Într-un limbaj de o simplitate ostentativă, Harvey Shapiro înfățișează în vol. *Battle Report* ⟨*Raport despre bătălie*⟩ imagini ale marelui oraș, ostil, ale lumii americane, de o asprime tragică.

— În vol. *Wichita Vortex Sutra*, Allen Ginsberg apelează la simboluri ale misticismului oriental, cu care poezia *beat* și mai recenta mișcare *hippie* se asociau tot mai frecvent.

— George Starbuck (n. 1931) publică vol. *White Paper* ⟨*Hîrtie albă*⟩, în care se deslușesc vagi rezonanțe ale poeziei *beat*.

— *Blonde on Blonde* ⟨*Blond pe blond*⟩, de Bob Dylan, e unul dintre primele exemple notabile ale constituirii unei poezii *pop*, poezie cantabilă, inspirată din realitatea imediată a vieții americane, din aspectele civilizației de consum, ale reclamei comerciale, ale autostrăzii, ale marelui oraș.

— Gerd Stern publică vol. *Afterimage* ⟨*După-imagine*⟩, în care se mai simt ecourile influenței poeziei proiective de la Black Mountain.

— Sub titlul *A Range of Poems* ⟨*Un șir de poeme*⟩, Gary Snyder adună o parte a versurilor apărute în vol. sale anterioare. „Sugestia de *șiruri de munți*, de mișcare în sus, de depărtare, nu ne poate împiedica să observăm că mai sînt *alte șiruri* de munți, alte posibilități, alte registre pe care poetul le-a refuzat... De fapt, întreaga lui aventură poetică e precis etichetată și limitată." (Richard Howard, *Alone with America*, 1971, p. 498)

— *The Fixer* ⟨*Îndemînaticul*⟩, romanul lui Bernard Malamud, e inspirat de un fapt real, petrecut în Rusia, în anii care au urmat revoluției din 1905: pogromurile puse la cale de organizațiile teroriste ale „Sutelor negre". „Acesta este, fără îndoială, cel mai puternic roman al lui Malamud... O explicație fundamentală a valorii sale este legătura strînsă dintre metaforă și faptul real: închisoarea lui Malamud nu este aici doar o analogie, o formă morală și metafizică, ci are ziduri din piatră adevărată, gardieni cu pumni grei, celule întunecoase și neîncălzite, păduchi. Simbolurile lui Malamud capătă consistență, au sens pentru că *sînt* reale și nu numai pentru că *se referă* la realitate." (Robert Alter, în „Commentary", sept. 1966, p. 75)

— *The Saddest Summer of Samuel S.* ⟨*Cea mai tristă vară a lui Samuel S.*⟩, de J. P. Donleavy, este un roman satiric în care des-

Scanned with OKEN Scanner

 crierea existenței absurde a burgheziei și a prejudecăților ei atinge proporțiile grotescului.

— Thomas Pynchon publică *The Crying of Lot 49* ⟨*Plînsul lotului 49*⟩, roman care — sub aparența unei intrigi polițiste fantastice — prezintă primejdiile ce amenință America: tehnocrația dezumanizată, conflictele sociale, dezorientarea tinerei generații; o conspirație de tip fascist se pregătește ca, profitînd de aceste împrejurări, să distrugă instituțiile democratice. „Reducerea la absurd e și ea un tip de demonstrație: avertismentul lui Pynchon nu e mai puțin grav pentru că e formulat în termeni comici." (Lewis Campbell, în „Massachusetts Review", Summer 1967, p. 212)

— În *Giles Goat-Boy* ⟨*Giles, păstorul de capre*⟩, John Barth amestecă influența lui Joyce cu jocul din *Vrăjitorul din Oz*, referirile la tragedia greacă, la *Don Quijote*, la diverse lucrări teoretice recente, la cititorii reali sau imaginari, creînd o atmosferă fabuloasă în care personajul central vrea „să se miște fără constrîngerile spațiului" și să evadeze în cosmos. Întregul roman devine o construcție complicată, al cărei înțeles e greu de descifrat.

— *The Last Gentleman* ⟨*Ultimul aristocrat*⟩, romanul lui Walker Percy, este o carte care vrea să demonstreze „inutilitatea oricărei încercări de a depăși vidul sufletesc", ale cărei personaje se mișcă fără scop; lumea însăși, alcătuită din lucruri produse în serie și cărora li se face o zgomotoasă reclamă nu le îndeamnă la acțiune.

— Existențialismul constituie baza filsofică a romanului *Black Light* ⟨*Lumină neagră*⟩, de Galway Kinnell: episoadele cărții pornesc, însă, de la înfățișări reale ale vieții contemporane americane, mai ales de la viața tinerei generații.

— Kenneth Rexroth publică *An Autobiographical Novel* ⟨*Un roman autobiografic*⟩, interesant prin amănuntele privind viața artistică și culturală a Statelor Unite de după cel de-al doilea război, privind, în primul rînd, atmosfera din San Francisco de la începutul mișcării *beat*.

— William Gass (n. 1932) publică povestirea *The Omensetter's Luck* ⟨*Norocul prezicătorului*⟩, în care „opune vidului din lumea înconjurătoare, populată de oameni cu figuri împietrite, halucinante, ca în picturile lui Hopper, propria bogăție sufletească, încrederea în sensul uman al existenței sociale." (Tony Tanner, *City of Words*, 1971, p. 270)

— *In Cold Blood (Cu sînge rece)*, de Truman Capote, este, cum l-a definit autorul său, „un roman non-fictiv"; el relatează asasinarea sadică a unei familii de fermieri din Kansas, care avusese loc, într-adevăr, în 1959. Cartea încearcă să stabilească adevăratele cauze ale violenței, ale existenței răului în lumea socială. „« Parajurnalism » e termenul pe care l-a creat Dwight Macdonald pentru reportajul literar de critică socială... *Cu sînge rece* nu este un exemplu de « parajurnalism »: atitudinea critică depășește semnificația directă a faptului, ea se îndreaptă spre mentalitățile sociale, spre felul în care închisorile acționează, de fapt, împotriva educației și a binelui, incapacitatea lor de a ieși din condiția

Scanned with OKEN Scanner

 de element *anti*-social." (F. W. Dupee, în „New York Review of Books", 3 febr. 1966, p. 3); „Autorul e profund îngrijorat de cauzele pentru care șase oameni au fost uciși. El vrea să înțeleagă și este tot timpul un participant inteligent, plin de compasiune la tot ce se întîmplă, deoarece simte că tot ce se întîmplă e absurd." (John Kenneth Galbraith, în „Reporter", 10 mart. 1966, p. 58); „Ceea ce face dl. Capote poartă de mult un nume: *istcrie*... Istoricul este, într-o măsură incomparabil mai largă decît romancierul, un om al semnificațiilor generale." (Charles Alva Hoyt, în „Columbia University Forum", Winter 1966, p. 63)

— Premiera dramei *A Delicate Balance* ⟨*Echilibru fragil*⟩, de Edward Albee, dureroasă dezvăluire a vidului din existența familiei burgheze, unde fiecare trăiește ca un străin printre ceilalți, acoperind cu vorbe lipsa oricăror punți de legătură între ei. „În această piesă — desigur, cea mai bună și mai matură piesă a lui Albee — oamenii se tem de viață tot atît de mult cît se tem și de moarte... Acceptă minciuna, deși știu bine că totul a naufragiat în existența lor; îi înconjoară un gol imens, pentru că nu știu să iubească pe nimeni." (John Chapman, în „Daily News", 23 sept. 1966)

— Kenneth Koch publică *Bertha*, un vol. de teatru în care se distinge influența pieselor lui Beckett.

— *Home* ⟨*Acasă*⟩, vol. de eseuri al lui Le Roi Jones, e scris pe tonul unei violente contestări a civilizației americane moderne.

— Kenneth Burke publică *Language as Symbclic Action : Essays on Life, Literature and Method* ⟨*Limba ca acțiune simbclică. Eseuri despre viață, literatură și metcdă*⟩, în care tratează psihologia expresiei, stabilind existența a 4 elemente în orice formă umană de exprimare: „poezia (simbolism pur), gramatica (funcție gnoseologică), retorica (funcție de catharsis) și etica (descrirea individualului și a asocialului)".

— Apare vol. *Poets on Poetry* ⟨*Poeți despre poezie*⟩, antologie în care Howard Nemerov adună profesiuni de credință și scrieri critice ale poeților definind sensul și rolul operei literare.

— **mart.** La inițiativa lui Robert Bly și David Ray, se constituie o „Asociație a scriitorilor împotriva războiului din Vietnam"; membrii Asociației vor fi: Robert Creeley, Robert Duncan, Lawrence Ferlinghetti, Mitchell Goodman, Donald Hall, George Hitchcock, Galway Kinnell, Denise Levertov, John Logan, Robert Lowell, Robert Peterson, James Schevill, William Stafford, Louis Simpson, James Wright, poeți reprezentînd grupări diverse și, reunind în Asociație aproape tot ceea ce era mai de seamă în poezia americană a ultimilor ani.

— Premiile Pulitzer: Richard Eberhart, *Sellected Poems* (poezie); Katherine Anne Porter, *Culegere de povestiri* (proză); premiul pentru dramaturgie nu s-a acordat.

— Premiul Bollingen pentru anii 1966—7: Robert Penn Warren, *Poeme alese noi și vechi, 1923—1966.*

Scanned with OKEN Scanner

1967 Vol. postum *In Memory of My Feeling* ⟨*În amintirea sentimentelor mele*⟩ îl relevă pe Frank O'Hara ca pe unul dintre cei mai reprezentativi poeți ai generației sale.

— Delmore Schwartz publică vol. *Selected Poems 1938—1958*, care repetă, în general, structura vol. retrospectiv *Cunoaștere de vară* (1959).

— Apare vol. *Poems: 1957—1967* al lui James Dickey.

— În vol. *Selected Works, 1943—1966* ⟨*Opere alese 1943—1966*⟩ al lui Philip Lamantia, se poate urmări o evoluție poetică multă vreme determinată de estetica suprarealistă, apoi îndreptîndu-se treptat spre o expresie care descinde din tradiția lui Rimbaud și a lui Mallarmé.

— Apariția vol. *Collected Poems* de Dilys Laing (1906—60) înfățișează cititorului creația, aproape necunoscută, a unei poete delicate, de expresie întrucîtva livrescă, influențată de lirica grupului de la Colegiul Dartmouth, și, îndeosebi, de aceea a lui Eberhart.

— Conrad Aiken publică vol. *Thee* ⟨*Pre tine*⟩, versuri care năzuiesc să realizeze „poezia absolută" întemeiată pe efecte muzicale; poetul proslăvește forța unificatoare a naturii, capacitatea omului de „a cunoaște lumea și de a se cunoaște pe sine".

— Apare vol. *Near the Ocean* ⟨*Aproape de ocean*⟩, de Robert Lowell, care continuă direcțiile conturate în *Studii de viață* (1959); destinul omului e înfățișat dintr-o perspectivă deprimantă, a lipsei de încredere în capacitatea lui de adaptare la o societate dominată de legile pragmatice ale profitului.

— Louis Zukofsky publică lungul poem *„A" 1—12*, în care notația stenografică din poezia lui Pound se asociază descrierii detaliate din obiectivismul lui William Carlos Williams.

— Vol. *The Heart's Garden, the Garden's Heart* ⟨*Grădina inimii, inima grădinii*⟩, al lui Kenneth Rexroth este cartea unei conștiințe neliniștite de prelungirea atmosferei de război și de suspiciune.

— Denise Levertov publică *The Sorrow Dance* ⟨*Dansul durerii*⟩, versuri îndreptate împotriva intervenției în Vietnam.

— Vol. *The Light Around the Body* ⟨*Lumina din jurul trupului*⟩, de Robert Bly conține un pasionat protest împotriva războiului din Asia de Sud-est.

— Apare vol. *The Rose of Sclitude* ⟨*Trandafirul singurătății*⟩, de Brother Antoninus, mărturie a gravelor îndoieli față de soluția oferită de viața monahală, a nostalgiei după o existență plenară a omului.

— Howard Nemerov scrie, în vol. *The Blue Swallows* ⟨*Rîndunelele albastre*⟩, o poezie caligrafiată cu grijă, care conține unele accente dramatice, prilejuite de războiul din Vietnam.

— John Berryman publică 2 vol.: *Berryman's Sonnets* ⟨*Sonetele lui Berryman*⟩ și *Short Poems* ⟨*Poeme scurte*⟩, a căror substanță se nutrește din meditațiile asupra lumii contemporane, asupra aspectelor fundamentale ale existenței omului. „Intensitatea sentimentului, concentrarea gîndirii, dramatismul expresiei, uneori abruptă, alteori eliptică, nu o dată de o claritate și de o muzicalitate desăvîrșită, îl așază pe Berryman printre cei mai

Scanned with OKEN Scanner

1967 reprezentativi poeți ai unei generații care s-a format în anii tragici ai războiului și ai perioadei ce i-a urmat." (Louis Simpson, în „Poetry", oct. 1967, p. 31)

— Vol. *Poems 3*, al lui Alan Dugan, este cartea unui poet care caută semnele solidarității umane, „suprema condiție a supraviețuirii."

— Donald Justice publică, sub titlul *Night Light* ⟨*Lumină de noapte*⟩, versurile din vol. *Furtună locală*, împreună cu alte 25 poeme noi. „Imaginea obsedantă este aceea a oglinzii ... care duce cu gîndul la narcisism. Izbucnirile sînt ale unei conștiințe ținută captivă într-un *eu* despotic, o conștiință care-și dă seama că e captivă, în sensul precis al lui Narcis ținut captiv de el însuși." (Richard Howard, *Alone with America*, 1971, pp. 256—7)

— Gary Snyder publică vol. *The Back Country* ⟨*Tărîmul îndepărtat*⟩, conținînd versuri apărute de-a lungul anilor în diverse publicații literare, cele mai multe mărturisind un apăsător sentiment de alienare.

— Vol. *Words* ⟨*Cuvinte*⟩, al lui Robert Creeley, demonstrează consecvența poetului față de principiile poeziei proiective, ale cărei temeiuri le pusese, împreună cu Charles Olson, la începuturile deceniului precedent.

— În *The Cities* ⟨*Orașele*⟩, de Paul Blackburn, se vădește un spirit poetic modelat de estetica școlii de la Colegiul Black Mountain.

— Trăsătura definitorie a poeziei din vol. *Words for Each Other* ⟨*Vorbe pentru fiecare*⟩ de Cid Corman este folosirea limbii vorbite, a ritmurilor ei, așa cum îndemna programul grupului de la Black Mountain.

— May Swenson publică vol. *Half Sun Half Sleep* ⟨*Jumătate soare, jumătate somn*⟩, versuri inspirate din realitatea imediată, în spiritul poeziei lui William Carlos Williams.

— Vol. *Variety Photoplays* ⟨*Filme de varietăți*⟩ de Edward Field este un elogiu al vieții obișnuite a omului, al bucuriilor simple și aspirațiilor la liniște și la frumusețe.

— Anthony Hecht (n. 1923) îndeamnă, în vol. *Hard Hours* ⟨*Ceasuri grele*⟩, la o investigare lucidă a sensurilor lumii, la efortul de a înțelege gesturile cele mai obișnuite ale vieții.

— Richard Howard publică *The Damages* ⟨*Stricăciunile*⟩, o poezie care — declarîndu-se împotriva emfazei — proclamă primatul rațiunii într-o lume ce are neapărată nevoie de înnoire a principiilor de viață.

— W. S. Merwin publică vol. *The Lice* ⟨*Păduchii*⟩, al cărui titlu, inspirat din Heraclit, vrea să sugereze că aparența lucrurilor e înșelătoare; versurile mărturisesc un simțămînt ascuțit al singurătății, al izolării, din care nu poate izvorî decît gîndul obsedant al morții.

— *After the Cries of Birds* ⟨*După țipetele păsărilor*⟩, vol. lui Lawrence Ferlinghetti, este scris în tradiția poeziei *beat*, dar cu o tendință de îmblînzire a asperităților verbale.

— Ted Berrigan se dovedește a fi, în *Bean Spasms* ⟨*Spasmele boabei*⟩, unul dintre poeții cei mai apropiați de formula *beat* la care aderase mai devreme decît mulți alții.

Scanned with OKEN Scanner

1967 — În *A Year from Monday* ⟨*De luni într-un an*⟩, John Cage scrie un comentariu în versuri (a căror așezare e arbitrară) asupra culturii moderne, a teoriilor lui McLuhan și a propriei sale muzici.

— John Giorno (n. 1936) publică vol. *Poems*, în care abordează temele obișnuite ale culturii *pop*: strada, reclama comercială, muzica rock — toate, într-un limbaj brutal; asemenea muzicii și a filmului *pop*, poezia lui Giorno exprimă opoziția față de războiul din Vietnam.

— Versurile publicate de Diane Wakoski în *The George Washington Poems* ⟨*Poemele despre George Washington*⟩ înfățișează, într-o structură clară, muzicală, momente ale istoriei naționale americane.

— William Styron publică *The Confessions of Nat Turner* ⟨*Confesiunile lui Nat Turner*⟩, roman istoric bazat pe însemnările conducătorului unei răscoale a sclavilor din Virginia, în 1831.

— În *The Eighth Day (Ziua a opta)*, Thornton Wilder se întoarce la temele primelor sale romane și drame; într-o intrigă îndeajuns de complicată (în drum spre locul de execuție, un condamnat pe nedrept e răpit și salvat de un grup de necunoscuți: mai tîrziu, va afla că autorul crimei pentru care fusese osîndit era propriul fiu), scriitorul meditează asupra rolului obscur al întîmplării în destinul omului.

— Sub forma unui roman, *The Man Who Knew Kennedy* ⟨*Omul care l-a cunoscut pe Kennedy*⟩, Vance Bourjaily examinează înțelesul unui eveniment tragic din istoria recentă a Americii, avertizînd asupra pericolului pe care-l reprezintă violența. „O carte a cărei substanță se constituie din propria noastră experiență. Forța ei provine din cunoașterea — nu a faptelor, pentru că pe acestea, din nenorocire, le știm cu toții — ci a mentalității care a dus la fapte." (Granville Hicks, în „Saturday Review", 4 febr. 1967, p. 35)

— Donald Barthelme publică romanul *Snow White* ⟨*Albă-ca-zăpada*⟩, sarcastică prezentare a Americii contemporane, în care basmul e introdus ca un element de contrast violent.

— *When She Was Good* ⟨*Pe vremea cînd ea era bună*⟩, romanul lui Philip Roth, este o analiză a deteriorării relațiilor de familie în atmosfera pragmatică a orașelor din Vestul mijlociu. „În același an cînd apare *Albă-ca-zăpada*, Philip Roth publică *Pe vremea cînd ea era bună*, care e — de fapt — un roman dreiserian, cu verosimilitatea unui album de familie ... Ideile lui Roth, asediate de vechiul spirit al platitudinii și uscăciunii burghezului american, sînt mai interesante decît cele ale lui Barthelme sau ale lui Burroughs. Romanele sînt prea lungi, scriitorul nu știe să se ferească de unele giumbușlucuri; dar dezvăluie o substanță dramatică pe care pare a o scoate din propria-i ființă." (Marwin Mudrick, în „Hudson Review", Autumn 1967, pp. 485—6)

— În *The Ticket That Exploded* ⟨*Biletul care a explodat*⟩, William Burroughs interpretează lumea burgheză modernă ca pe un loc la care se ajunge cu un bilet cumpărat cu prețul renunțării la propria individualitate. „Oricît de autentică ar părea realitatea,

Scanned with OKEN Scanner

1967 ea se constituie — spune Burroughs — din clișeele vechi, ca din niște cadavre. Atmosfera e o curioasă combinație de dezolant tărîm al pustietății și de film supra-expus, realitatea se dizolvă, amestec de entropie și de evaporare. O undă a apocalipsului plutește în carte." (Tony Tanner, *City of Words*, 1971, p. 136)

— *The Trout Fishing in America* ⟨*Pescuitul de păstrăvi în America*⟩, de Richard Brautigan, e o carte care înlocuiește acțiunea cu un comentariu de o copleșitoare tristețe, asupra Americii de odinioară, a frumuseților ei naturale amenințate de poluare și de întinderea spiritului comercial în cele mai îndepărtate regiuni ale continentului. „Nu e adevărat că poți elimina fără nici o pagubă orice pasaj din carte ... Dar vrem *să ne dăm seama* că nu există nici o ordine în construcția ei. Acest echilibru fragil între ordine și dezordine e realizat, cred, printr-o metodă narativă foarte originală, și ea se cheamă a povesti în scris exact cum ai povesti oral." (John Clayton, în „New American Review", nov. 1967, p. 223)

— James Purdy publică *Eustace Chishclm and the Works* ⟨*Eustace Chishclm și Operele*⟩, a cărui acțiune — plasată la Chicago, în anii marii crize din 1929—33 — e doar un pretext pentru consemnarea unor gînduri de un pesimism profund, a unor imagini întunecate ale unei lumi dominate de prejudecăți, de violență, de lipsă de înțelegere între oameni.

— În *Stop-time* ⟨*Timp-oprit*⟩, Frank Conroy (n. 1936) descrie reacțiile unui tînăr care descoperă lumea, diversitatea înfățișărilor ei. „Evident, însăși scrierea cărții e manifestarea unei nevoi de a găsi o ordine a lucrurilor din viață ... Incidentele sînt autobiografice și ... demonstrează că genul se poate impune cu netăgăduită forță artistică." (Tony Tanner, *City of Words*, 1971, pp. 320—1)

— Stanley Elkin (n. 1934) publică *A Bad Man* ⟨*Un om rău*⟩, roman a cărui temă este entropia, înțeleasă ca „un regres al omului în animal, apoi în plantă, în mineral, și — în cele din urmă — oprindu-se în noroi sau în gunoi". „Generația lui Elkin are dreptul, desigur, să fie disperată; dar nu cred că are dreptul să uite că există o soluție care se cheamă *acțiune* și că sînt atîția oameni care recurg la ea și se salvează astfel de orice « entropie » ba, mai mult, nici nu le pasă că așa ceva există în fizică." (Roy Winston, în „The Centennial Review", Fall 1967, p. 33)

— *Why are we in Vietnam?* ⟨*De ce ne-am dus în Vietnam?*⟩, de Norman Mailer este o lungă povestire al cărei erou (un *alter-ego* al autorului) ajunge la concluzia că „America se află în mîna unei forțe demonice" și că „simțul adevărului e amenințat de o teribilă magie neagră". „Oricine trebuie să recunoască arta lui Mailer de a se azvîrli în miezul evenimentelor, de a lega viața lui sufletească de viața Americii însăși." (Alfred Kazin, *Bright Book of Life*, 1973, p. 154)

— Sub titlul *You Know I Can't Hear You When the Water's Running* ⟨*Știi că nu te pot auzi cînd curge apa*⟩, se reprezintă un grupaj de 4 scurte piese comice de Robert Anderson.

Scanned with OKEN Scanner

— Yvor Winters publică studiul *Forms of Discovery* ⟨*Forme ale descoperirii*⟩, în care stabilește criterii raționale, logice de cunoaștere a realității prin artă și a artei prin analiză.
— Eseurile din vol. *The New Poets* ⟨*Noii poeți*⟩ de M. L. Rosenthal reprezintă una dintre cele mai serioase încercări de a înfățișa peisajul liric american din ultimul deceniu.
— Daniel Hoffman publică eseul *Barbarous Knowledge* ⟨*Cunoaștere barbară*⟩, în care proclamă datoria poetului de a reflecta lumea reală, exprimînd-o în forme logice, astfel încît „să împlinească, într-un alt plan, ceea ce realizează filosoful cu uneltele lui de cunoaștere".
— Moare Carl Sandburg (n. 1878). „A apus încă o stea din constelația care a luminat în urmă cu o jumătate de secol cerul poeziei americane. Dintre toți poeții generației sale, el a fost, poate, spiritul cel mai larg, cel mai generos, dăruindu-se cu fiecare vers (fiecare vers însemnînd la el o fibră din propria-i ființă) poporului său și popoarelor lumii." (Granville Hicks, în „Saturday Review", 26 oct. 1967, p. 45); „Inovațiile lui ni se par astăzi atît de obișnuite pentru că poezia sa le-a încărcat cu o extraordinară forță emoțională care le-a făcut să ni se comunice ca un lucru ce ne aparținea, dar nu-l știam." (Elizabeth Bishop, în „Poetry", nov. 1967, p. 225). „Simplu, înțelept, drept, era ultima întrupare a gîndurilor generoase ale lui Lincoln. În deceniul acesta, violent, în care am pierdut un președinte, ucis asemenea lui Lincoln, în care băieții mor în junglele unei țări îndepărtate, pentru o cauză pe care nimeni n-o pricepe, îl pierdem pe ultimul urmaș de seamă al marelui poet democrat care a fost Whitman." (Denise Levertov, în „Tri-Quarterly", Winter 1968, p. 66)
— Moare Carson McCullers (n. 1917). „A fost un om trist, care — însă — n-a invidiat bucuriile altora. Oamenii cărților ei știu că fericirea nu se refuză acelora care o caută, ci doar acelora care o disprețuiesc și o înlocuiesc cu vulgaritatea și cu vorbele mari și goale." (Leslie A. Fiedler, în „New York Times", 18 dec. 1967, p. 46); „Puterea de a ține mituri era dublată de simțul însingurării obsedante, al totalei slăbiciuni în fața osîndei reale a Sudului, a climei, a orașului toropit de arșiță ... Chiar și stilul ei concentrat, de o desăvîrșită limpezime, pare a sugera atmosfera depresivă, golul, explozia ucigașă a luminii de amiază, totul de un efect tragic. Spre deosebire de însingurații învinși de convenții în *Winesburg, Ohio*, adolescentele lui McCullers recunosc că orașul e asemenea lor însele. Orașul e absorbit în țesătura epică a cărților, peisajul se îmbibă de emoție." (Alfred Kazin, *Bright Book of Life*, 1973, pp. 52—3)
— Premiile Pulitzer: Anne Sexton, *Trăiește sau mori* (poezie); Bernard Malamud, *Îndemînaticul* (proză); Edward Albee, *Echilibru fragil* (dramaturgie).

1968 Comentatorii literaturii americane definesc anul 1968 ca pe „un an al poeziei": nu numai sub raport cantitativ (tirajele cărții de poezie au atins una dintre cele mai înalte cifre din istoria literară a acestui secol), ci și din punctul de vedere al definirii mai

clare a unor personalități din generația tînără, al unor vol. retrospective din creația generației mai vîrstnice, capabile să traseze cîteva direcții fundamentale a poeziei din ultima perioadă.

— Se publică vol. *The Complete Poems* al lui Randall Jarrell.

— Louise Bogan își tipărește vol. *The Blue Estuaries: Poems 1923—1968* ⟨*Estuarurile albastre. Poeme 1923—1968*⟩, versuri conținînd un sentiment delicat de melancolie, pricinuit de trecerea anilor, scrise într-o formă tradițională, indiferentă la înnoirile aduse de diversele mișcări literare americane.

— Apare vol. *The Collected Longer Poems of Kenneth Rexroth* ⟨*Poemele lungi ale lui Kenneth Rexroth adunate în volum*⟩ consemnînd evoluția poetului de la obiectivism la o expresie apropiată de poezia *beat* și, apoi, la un stil mai armonios, lipsit de violența versurilor grupului Ginsberg-Kerouac.

— În vol. *Collected Poems*, Kenneth Patchen se dovedește cel mai consecvent reprezentant american al poeziei expresioniste.

— Apare vol. *Uncollected Poems* ⟨*Poeme nepublicate încă în volum*⟩, al Sylviei Plath, care întregește profilul patetic al poetei.

— John Ashbery publică vol. *Selected Poems*, mărturie a tendinței de a exprima vizualul în imagini apte să evoce modificările lumii vizibile, a formelor și a culorilor, imagini prin definiție picturale. „Ashbery caută să dea sentimentului poetic aceeași formă aparent spontană, în realitate profund meditativă, pe care o dă Jackson Pollock sentimentului pictural." (Paul Carroll, *The Poem in Its Skin*, 1968, p. 36)

— Apare vol. *Selected Poems* al lui A. R. Ammons. „O poezie a contemplației calme, în care se ascunde dorința lui Faust de a opri clipa modificării formelor, a transformării lor în impresie muzicală, în poezie." (William Mathews, în „Shenandoah", Summer 1969, p. 68)

— Kenneth Koch publică vol. *Poems from 1952 and 1953* ⟨*Poeme din 1952 și 1953*⟩, versuri în care îndemnase la abordarea unui „stil newyorkez", ferit de influențe, a unui stil capabil „să reflecte moartea și viața marelui oraș".

— În același an, Koch publică și vol. *The Pleasures of Peace* ⟨*Bucuriile păcii*⟩, poeme în care se declară împotriva intervenției în Vietnam.

— Robert Penn Warren publică vol. *Incarnations, Poems 1966—1968* ⟨*Încarnări, Poeme 1966—1968*⟩, versuri care dezbat probleme etice ale vieții contemporane, din perspectiva unui spirit umanist.

— Apare vol. *His Toy, His Dream, His Rest* ⟨*Jucăria lui, visul lui, odihna lui*⟩, de John Berryman, în care personajul din *Cîntece de visare* (1964), un *alter-ego* al poetului, e urmărit de-a lungul a 11 ani de viață: anii durerilor pricinuite de dispariția multor prieteni, anii unei tragice presimțiri a morții.

— În *After Experience* ⟨*După încercare*⟩, W. D. Snodgrass își confesează experiențele trăite în mijlocul unei lumi care rămîne indiferentă la suferințele individului. „Încercările care au precedat scrierea acestor poeme sînt adesea dureroase, dar descrise cu duioșie și lesne a fi înțelese de cititor. Dicțiunea lui e în acelaș-

timp sentimentală și aspră; frazele par simple, dar sînt solid întemeiate pe fapte: Snodgrass înțelege lucrurile pe care le descrie." (Martin S. Day, *History of American Literature*, II, 1971, p. 345)

— Louis Zukofsky publică vol. *„A" 13—21* în care se accentuează înclinarea spre relevarea funcției poetice a cuvîntului, cu ajutorul aranjamentului tipografic, înclinare prezentă din vol. precedent. *„A" 1—12* (1967)

— În *Body Rags* ⟨*Zdrențe trupești*⟩, Galway Kinnell își păstrează tonul poetic de factură whitmaniană, dar versurile lui sînt umbrite, pe alocuri, de un sentiment al disperării, provenind din conștiința unei alcătuiri nedrepte a lumii.

— Apare vol. *Cables to the Ace* ⟨*Telegrame asului*⟩, al lui Thomas Merton, poeme străbătute de un apăsător presentiment al morții.

— Poemele din *If Personal* ⟨*Dacă e personal*⟩ și *Seaweed* ⟨*Iarbă de mare*⟩, ale lui Armand Schwerner, reflectă influența ritmurilor jazzului (poetul fusese cîntăreț de jazz și publicase studii asupra acestui gen muzical).

— John Hollander publică vol. *Types of Shape* ⟨*Tipuri de forme*⟩ în care încearcă „să introducă în poezie cîte ceva din energia asociată de noi, în ultimele decenii, cu proza". Rezultatul e un vers cu ritmuri abrupte, în care metafora e redusă la o exprimare lapidară: „ea nu formează scopul poeziei, ci vrea numai să plasticizeze evenimentul relatat." (Melba Radcliff, în „New Arts", dec. 1968, p. 41)

— Vol. *Many Happy Returns* ⟨*La mulți ani*⟩ al lui Ted Berrigan este vădit influențat de estetica artei *pop*, evocînd peisajul citadin contemporan, reclama comercială, produsele în serie din supermagazine.

— În *Rescue the Dead* ⟨*Salvați morții*⟩, David Ignatow se declară împotriva războiului din Asia de Sud-est; versurile lui, clare, „s-au născut din dorința de a spune *nu* unui act nedrept".

— Creeley publică vol. *The Finger* ⟨*Degetul*⟩ și *5 Numbers* ⟨*5 numere*⟩ în care pare a se îndepărta de estetica versului proiectiv.

— Poemele din vol. *Bending the Bow* ⟨*Încordînd arcul*⟩, al lui Robert Duncan, sînt violente atacuri împotriva oamenilor politici americani care nu curmă intervenția în Vietnam.

— *Inside the Blood Factory* ⟨*Înăuntrul fabricii de sînge*⟩, de Diane Wakoski, conține versuri care dezvăluie barbaria războiului din Asia de Sud-est.

— Muriel Rukeyser publică *The Speed of Darkness* ⟨*Viteza întunericului*⟩, poeme în care comentează evenimentele contemporane din punctul de vedere al unei conștiințe umaniste, tulburată de criza morală a tinerei generații și de războiul din Vietnam.

— Gwendolyn Brooks își exprimă, în vol. *In the Mecca* ⟨*La Mecca*⟩, îngrijorarea față de atmosfera socială a Americii, agitată de război; versurile ei au o muzicalitate aspră, încercînd să imite ritmurile jazzului.

— Nikki Giovanni (n. 1945) publică vol. *Black Feeling, Black Talk, and Black Judgement* ⟨*Simțire neagră, vorbire neagră și*

Scanned with OKEN Scanner

judecată neagră⟩, poeme care militează pentru drepturile civile ale populației de culoare.

— Allen Ginsberg publică 3 vol. de poeme: *T. V. Baby Poems* ⟨*Poemele copilașului de la televizor*⟩, *Airplane Dreams* ⟨*Visuri în avion*⟩ și *Planet News* ⟨*Știri de pe planetă*⟩, „notații de ziar puse la un loc într-o grupare cît de cît coerentă, legînd laolaltă fraza vagă și brutalitatea, într-o singură mișcare amplă." (Richard Howard, *Alone with America*, 1971, p. 151)

— *Striking the Stones* ⟨*Lovind pietrele*⟩, vol. lui Daniel Hoffman, reflectă o viziune întunecată, descurajată, a lumii contemporane.

— Paul Blackburn publică vol. *In On Or About the Premises* ⟨*Înăuntrul sau în afara incintei*⟩, poeme influențate de estetica poeziei proiective.

— Ideile poeziei proiective, cărora li se asociază și ecouri ale literaturii *beat*, se deslușesc și în vol. *Not This Pig* ⟨*Nu porcul acesta*⟩ al lui Philip Levine.

— Vol. *The Last Day and the First* ⟨*Ultima și prima zi*⟩ al lui Theodore Weiss e pătruns de un fel de panteism, de o încredere vitală în puterile naturii care, „după ce trece vremea părelnicei morți", învie din nou, astfel încît „moartea și viața sînt aceeași față a lumii".

— Howard Moss publică *Second Nature* ⟨*A doua natură*⟩, poeme scrise cu năzuința de a realiza o formă de o perfecțiune cristalină, în care proclamă „dreptul cîntecului de a evada din închisoarea eului", din făptura umană celebrată ca „durată, deci ca permanență."

— Vol. *Reasons for Moving* ⟨*Motive de mișcare*⟩, al lui Mark Strand, mărturisește efortul de lărgire a perspectivei poetice, versul transformîndu-se într-un comentariu politic în care militarismul e considerat un „izvor al coșmarelor și al morții".

— James Wright publică vol. *Shall We Gather at the River* ⟨*Să ne strîngem lîngă rîu*⟩, în care imaginea Americii contemporane e înfățișată ca într-un tablou expresionist, dezolant și amenințător.

— Gail Dusenbery (n. 1939) debutează cu vol. *The Mark* ⟨*Semnul*⟩, poeme în care influența poeziei *beat*, în sensul prezentării unei geografii precise a unor ținuturi americane, se asociază cu înrîurirea expresionistă, rezultatul fiind o poezie sumbră, a morții și a neliniștii.

— Un îndepărtat ecou al imagismului este vol. *Leopards in the Temple* ⟨*Leoparzi în templu*⟩, de David Galler (n. 1929).

— Antologia *The Young American Poets* ⟨*Tinerii poeți americani*⟩, alcătuită de Paul Carroll, cuprinde versuri ale poeților născuți în 1935—45.

— John Barth publică *Lost in the Funhouse* ⟨*Rătăcit în pavilionul de distracții*⟩, roman a cărui structură reflectă influența lui Beckett și a lui Robbe-Grillet. „Îndoiala corozivă referitoare la identitate și la relația ei cu limbajul relevă preocuparea lui Barth față de raportul dintre obiect și nume. Personajele rămîn doar *semne* și instituie o relație ambiguă între *eu* și semnul pe care-l reprezintă ... Casa veseliei însăși reprezintă o varietate de

Scanned with OKEN Scanner

 structuri, evocînd asociații cu labirintul lui Borges." (Tony Tanner, *City of Words*, 1971, p. 255)

— Romanul *Mosby's Memoires* ⟨*Amintirile lui Mosby*⟩ de Saul Bellow analizează psihologia americanului șovin, incapabil să înțeleagă lumea, obosit și uscat sufletește.

— *Couples* ⟨*Perechi*⟩, romanul lui John Updike, comentează relațiile de familie în America contemporană. „Întreaga atmosferă are ceva din fantasticele povestiri ale lui Edgar Poe în care zidurile casei se strîng treptat, sufocîndu-i pe cei ce trăiesc înăuntru." (Dan Yergin, în „New York Times", 23 ian. 1969, p. 36); „Teoria lui e simplă: fără dualitate, fără existența multiplă a oamenilor, se ajunge la entropie, la decăderea ireversibilă a întregii lumi." (Howard Junker, în „American Quarterly", Spring 1969, p. 71)

— *Pictures of Fidelman: an Exhibition* ⟨*Picturi de Fidelman, Expoziție*⟩, romanul lui Bernard Malamud este o carte satirică, a cărei intrigă picarescă îl urmărește pe Fidelman, personajul principal, călătorind prin Europa și încercîndu-și norocul ca pictor, critic de artă și falsificator de tablouri.

— J. P. Donleavy publică romanul *The Beastly Beatitudes of Balthazar B.* ⟨*Fericirile animalice ale lui Balthazar B.*⟩, care, într-o epocă de scepticism și de pesimism al prozei americane, propune o imagine rabelaisiană a vieții, plină de sevă și de umor.

— Romanul *Death Kit* ⟨*Setul morții*⟩, de Susan Sontag, se întemeiază pe o concepție sceptică asupra valorii cunoașterii și a relațiilor dintre om și mediul înconjurător. „Ca în atîtea alte cărți ale literaturii americane, visul unei lumi care să poată fi un spațiu larg, unde să se poată respira se preface într-un coșmar al lumii care sufocă. Mediul ambiant se închide, prinzîndu-și captivii, asemenea zidurilor din închisoarea lui Poe." (Lee Steinberg, în „Ramparts", apr. 1969, p. 71)

— Richard Brautigan publică utopia ironică *In Watermelon Sugar* ⟨*În zahăr de pepene*⟩, imaginînd o lume bucolică, unde fericirea e adusă de capacitatea oamenilor de a uita lucrurile urîte.

— *In the Heart of the Heart of the Country* ⟨*În inima inimii țării*⟩, William Gass schițează — în stilul noului roman francez — fragmente din viața exasperant de banală a orașului din Vestul mijlociu.

— Un alt roman al lui William Gass, *Willie Master's Lenesome Wife* ⟨*Singuratica soție a lui Willie Master*⟩, analizează psihologia însingurării, mecanismul pierderii treptate a simțului realității, apariția halucinațiilor.

— M. Scott Momaday publică romanul *House Made of Dawn* ⟨*Casa clădită din zori*⟩, în care analiza psihologică a personajelor — oameni împovărați de sentimentul zădărniciei vieții — se realizează cu mijloacele existențialismului.

— Frederick Exley publică romanul autobiografic *A Fan's Notes* ⟨*Însemnările unui admirator fanatic*⟩, în care își descrie viața ca pe o aglomerare de fragmente fără sens și ajunge la con-

Scanned with OKEN Scanner

cluzia că „americanul obișnuit nu poate să-și dobîndească niciodată identitatea, profilul distinct".

— Una din cărțile care au repurtat un mare succes este romanul de anticipație *2001: A Space Odyssey* ⟨*2001. O odisee spațială*⟩, al lui Arthur C. Clarke.

— Vol. de povestiri *Unspeakable Practices, Unnatural Acts* ⟨*Obiceiuri despre care nu se poate vorbi, fapte nefirești*⟩ de Donald Barthelme realizează, prin procedeul colajului, o viziune fantastică aberantă a lumii. „...o specie curioasă de proză, uneori părînd tare și lucioasă, asemenea plasticului, alteori fluturînd ca o panglică veselă pe deasupra peisajului contemporan sau ca stegulețele de la magazinele în aer liber de automobile uzate." (Tony Tanner, *City of Words*, 1971, p. 404)

— Robert Anderson se întoarce la temele grave ale dramaturgiei, înfățișînd în *I Never Sang for My Father* ⟨*N-am cîntat niciodată pentru tata*⟩, relațiile dintr-o familie unde fiecare își construiește micul său univers egoist, indiferent la viața celorlalți.

— Drama *The Great White Hope (Marea speranță albă)* de Howard Sackler se inspiră din existența tragică a tinerei generații în anii războiului din Asia de Sud-est.

— Allen Tate publică o antologie a paginilor sale de critică *Essays of Four Decades* ⟨*Eseuri din patru decenii*⟩, demonstrînd consecventa adeziune la principiile Noii Critici.

— Vol. *Babel to Byzantium. Poets and Poetry Now* ⟨*De la Babel la Bizanț. Poeții și poezia acum*⟩, al lui James Dickey, conține analize ale liricii contemporane din America, ale căror concluzii sînt necesitatea unei poezii energice, coerente, opusă sentimentalismului — și eșecul unei expresii generalizatoare, vagi, care nu aderă la evenimentul contemporan.

— David W. Noble publică studiul *The Eternal Adam and the New World Garden: The Central Myth in the American Novel Since 1930* ⟨*Eternul Adam și Grădina Lumii Noi: mitul central în romanul american de după 1930*⟩, relevînd eșecul „visului american", aprofundarea scepticismului în proza Statelor Unite din ultimele decenii.

— Richard Kostelanetz scrie studiul *The Theatre of Mixed Means* ⟨*Teatrul mijloacelor combinate*⟩, constatînd înnoirea artei spectacolului american, mai ales sub înrîurirea evoluției artei plastice și a accentuării caracterului politic al tuturor artelor.

— Premiile Pulitzer: Antony Hecht, *Ceasuri grele* (poezie); William Styron, *Confesiunile lui Nat Turner* (proză); premiul pentru dramaturgie nu s-a acordat.

— Premiul Bollingen: Karl Shapiro și John Berryman.

1969 Apare vol. *The Complete Poems*, de Elizabeth Bishop. „Tehnica ei poetică uimește prin flexibilitate: într-un ambalaj obișnuit, ea cuprinde un cîmp larg al experienței: *Jurnalul* lui Trollope, viața din mahalalele mizere din Rio, înfruntarea morții în Nova Scotia; ea poate sugera, într-o singură metaforă, un întreg anotimp al ploilor, poate privi îndeaproape orice fapt al vieții ... Pe scurt, ea poate scrie într-un stil artificial, fără să-și piardă exprimarea

Scanned with OKEN Scanner

 directă: talentul său este acela de a vedea clar lucrurile." (Gene Baro, în „New York Times", 26 mart. 1970, p. 5)

— Alan Dugan publică vol. *Collected Poems*. „Ceea ce șochează în poezia lui — auto-analiza feroce, auto-ironia tăioasă — este, de fapt, o sinteză a poeziei de astăzi, o literatură a limitelor, o prăbușire dureroasă, o literatură care știe mai puțin cum să pună la încercare caracterul unui om decît cum să-l nege ... Dar suferința aceasta este energia în luptă cu vidul." (Robert Mazzocco, în „New York Review of Books", 23 nov. 1969, p. 22)

— Apare vol. *New and Selected Poems* ⟨*Poeme nci și alese*⟩, de David Wagoner, în care influența lui Roethke este încă vizibilă.

— John Berryman publică vol. *Dream Songs* ⟨*Cîntece de visare*⟩. „În esență, atît *Doamna Bradstreet* cît și *Cîntece de visare* sînt piese ale evocării, complemente reciproce ale viziunii istorice. În cel dintîi, Berryman afirma și nega, simultan, credința strămoșilor; în cel de-al doilea, pe cea a urmașilor. *Doamna Bradstreet* era vechea Americă, simetria puritană, dezgustul față de ceea ce este pămîntesc. *Cîntecele de visare* consemnează starea de astăzi, apăsătoarele complicații interioare, păcatele neispășite, spaimele provocate de visul american. Visul însuși este un clișeu tiranic, un vodevil al banului, al beciurilor trezoreriei. Interpretînd peisajul american, Berryman adoptă o atitudine critică față de ilegalitatea batjocoritoare și de crezurile ce vor să acopere totul." (Frederick Seidel, în „Poetry", ian. 1970, p. 8)

— Vol. *Notebook* ⟨*Carnet*⟩, al lui Robert Lowell, cuprinde poemele scrise în 1967 și 1968, meditații amare asupra atmosferei din America în anii războiului din Vietnam.

— Apare postum vol. *The Geography of Lograire* al lui Thomas Merton, confesiuni, de un tragism intens ale unui spirit inadaptabil, descoperind în faptele existenței prilejul durerii și al îndoielii.

— În *Maximus Poems, IV, V, VI* ⟨*Poeme despre Maximus, IV, V, VI*⟩, Charles Olson se dovedește a fi rămas credincios doctrinei poeziei proiective îndemnînd la prezentarea faptului obișnuit într-o limbă lipsită de ornamente, apropiată de limba vorbită.

— *The Zig Zag Walk* ⟨*Mersul în zig-zag*⟩, vol. lui John Logan, atestă aspirația de a aborda un stil mai simplu, identificarea poetului cu fiecare obiect întîlnit în cale realizîndu-se cu un fel de bucurie a certitudinii lucrurilor reale.

— Marry Ellen Solt publică vol. *The Peoplemover — A Demonstration Poem* ⟨*Cel care mută oamenii: un poem-demonstrație*⟩, decorative aranjamente de litere alcătuind diverse forme al căror sens verbal e foarte greu de înțeles.

— Poetul și pictorul Liam O'Gallagher (n. 1917) publică vol. *Planet Ncise* ⟨*Zgomotul planetei*⟩, în care folosește construcții vizuale ale diverselor caractere tipografice.

— În *The Secret Meaning* ⟨*Sensul ascuns*⟩, Lawrence Ferlinghetti renunță la o parte a principiilor poemului *beat*, stilul său devenind mai flexibil, lexicul mai puțin violent.

— John Cage publică *Notations*, versuri a căror scriitură sugerează muzica aleatorie.

Scanned with OKEN Scanner

1969 — *The Tablets*, vol. lui Arnold Schwerner, caută să realizeze o sinteză între poezie și muzica atonală.
— David Shapiro publică *Poems from Deal* ⟨*Poeme din grămadă*⟩, pe care le definește drept „explorări ale *acoerenței*", ale unor procedee care aveau rostul să le apropie de muzica lui Cage.
— În *Leaflets* ⟨*Foi volante*⟩, Adrienne Rich se declară părtașă a tuturor celor care trăiesc și suferă în marile orașe.
— George Oppen creează, în vol. *Of Being Numerous* ⟨*Despre faptul că sîntem mulți*⟩, o poezie a speranței și a încrederii în idealurile umanitare.
— Gwendolyn Brooks publică un vol. cu titlu elocvent: *Riet* ⟨*Răscoală*⟩, în care sînt înfățișate aspecte ale vieții populației de culoare din Statele Unite.
— Sub numele de Imamu Amiri Baraka (pe care, asemenea multor militanți din gruparea „musulmanilor negri", și-l luase pentru a-i cinsti pe strămoșii veniți din Africa), Le Roi Jones publică vol. *Black Magic Poetry* ⟨*Poezia magiei negre*⟩, exprimînd indignarea împotriva discriminării rasiale.
— Vol. *Untitled Subjects* ⟨*Subiecte fără titlu*⟩ al lui Richard Howard propune o interpretare raționalistă a lumii, într-un sistem de imagini care insistă asupra sugestiilor cromatice.
— Eric Torgensen (n. 1946) publică vol. *The Carpenter* ⟨*Tîmplarul*⟩, poeme care relevă aspectele sordide ale existenței zilnice, lipsa de sens a războiului din Vietnam, în versuri a căror sintaxă amintește de arbitrarul dadaismului.
— *End Moments* ⟨*Momentele sfîrșitului*⟩, vol. lui Dan Graham (n. 1942), conține versuri care disimulează, sub forma aparent matematizată, o poezie de un vibrant sentiment al frumuseții lumii.
— Raymond Di Palma (n. 1943) publică vol. *Between the Shapes* ⟨*Între forme*⟩ și *Max*, comentarii de o ironie mușcătoare ale evenimentului contemporan.
— Împreună cu Stephen Sharder (n. 1944), Raymond di Palma experimentează procedeul „versurilor scrise în colaborare" și publică *Macaroons*, un fel de „ghid turistic al Europei", scris pe un ton sarcastic.
— Apare vol. *The Shot Goes In* ⟨*Glontele pătrunde în trup*⟩, de David Hilton (n. 1938), poezie a faptului divers, căruia i se descoperă dimensiunile tragice; versurile, sacadate, sînt scrise cu o ostentativă lipsă de ornamente.
— Poeții americani care s-au afirmat în ultimele 3 decenii sînt cuprinși în antologia *The Contemporary American Poets* ⟨*Poeții americani contemporani*⟩, editată de Mark Strand.
— Apare antologia *Quickly Aging Here : Some Poets of the 1970* ⟨*Maturizîndu-se repede aici : cîțiva poeți ai anilor 1970*⟩, de Geof Hewitt (n. 1943), incluzînd poeți — în majoritate publicați pînă atunci numai în reviste — care promiteau să se afirme în deceniul următor.
— Mary Ellen Solt publică antologia *Concrete Poetry : A World View* ⟨*Poezie concretă, o viziune universală*⟩.
— Jerome Rothenberg publică antologia de poezie a indienilor

Scanned with OKEN Scanner

1969 americani intitulată *Technicians of the Sacred* ⟨*Tehnicieni ai lucrurilor sacre*⟩.

— Romanul *Mr. Sammler's Planet* ⟨*Planeta domnului Sammler*⟩ de Saul Bellow este un comentariu sceptic al priveliștilor americane contemporane; și — în general — al lumii moderne. „Cel mai important aspect al cărții este interesul față de diversele tipuri ale cunoașterii. În tinerețe, Sammler îl admirase pe H. G. Wells și încercarea lui de a explica din perspectivă intelectuală lumea și viitorul ei îl cucerise. Acum, cînd i se apropie sfîrșitul, caută o soluție irațională. Cred că personajele lui Bellow (și, prin ele, poate și Bellow însuși) caută ceea ce aș numi « momentul tolstoian »." (Tony Tanner, *City of Words*, 1971, p. 309)

— John Cheever publică romanul *Bullet Park* în care continuă analiza dramatică a decăderii comunităților rurale din Noua Anglie, analiză începută în romanele din ciclul Wapshot (1957; 1964).

— *Slaughterhouse-Five or the Children's Crusade* ⟨*Abatorul nr. 5 sau Cruciada Copiilor*⟩, romanul lui Kurt Vonnegut Jr., este o carte în bună măsură autobiografică, relatînd printre altele, de pildă, bombardarea Dresdei la care scriitorul asistase, pe vremea cînd era prizonier într-un lagăr din apropierea orașului; prevelișstea aceasta infernală îl urmărise de-a lungul anilor, dar i se păruse că ea este „dincolo de orice putințe ale limbajului". „Într-o carte care spune adevărul, pînă și personajele lui Kafka ar putea fi derutate. Vonnegut a definit cu claritate și compasiune natura irațională a acestei derute." (Tony Tanner, *City of Words*, 1971, p. 201)

— Philip Roth publică romanul *Portnoy's Complaint* ⟨*Plîngerea lui Portnoy*⟩, în care — analizînd psihologia adolescentului — descoperă frustrările pricinuite de prejudecățile sociale și de sistemul inuman al segregației. „Starea de auto-încarcerare pe care o relevă cartea este frecvent prezentată în proza americană recentă și provine din gravul conflict dintre individ și societate, dintre ceea ce se știe și ceea ce se descoperă necontenit din structura inamică a societății." (Dan Yergin, în „Granta", mai 1969, p. 2)

— Apare romanul *Love Story (Poveste de dragoste)*, de Erich Segal, a cărui înclinație spre melodramă este violent criticată de revistele de orientare liberală și mai ales de publicațiile studențești.

— *Ferdinand*, romanul lui Louis Zukofsky, e o relatare — scrisă într-un stil complicat, cu o sintaxă arbitrară — a unei vieți însingurate, a unei totale incapacități de adaptare la normele sociale.

— Gerald Butler (n. 1942) publică romanul *Little Girl Lost* ⟨*Fetița pierdută*⟩, prezentare sumbră a existenței tinerei generații, a problemelor grave cu care ea era confruntată în anii războiului din Vietnam.

— Robin Moore publică *The French Connection (Filiera franceză)*, roman povestind o întîmplare adevărată din lupta poliției newyorkeze împotriva traficanților de droguri.

— Apare vol. de povestiri *Earth Household* ⟨*Gospodăria pămîntului*⟩, al lui Gary Snyder, amestec de realitate violentă și de încer-

Scanned with OKEN Scanner

care de evadare în meditație mistică, tipic pentru concepțiile grupului *beat* din anii '60.

— Fanny Howe (n. 1940) publică vol. *Forty Whacks* ⟨*40 de lovituri*⟩, povestiri de o mare franchețe, înfățișînd momente ale vieții cotidiene, schițate într-un stil limpede, sobru.

— Apare vol. *Collected Stories* de Jean Stafford.

— Premiera piesei *Indians*, de Arthur Kopit, scrisă sub forma unei drame folclorice, în care sînt evocate cu profundă compasiune momente ale istoriei indienilor americani.

— Se publică *The Third Book of Criticism* ⟨*Cea de-a treia carte de critică*⟩, în care sînt adunate articole și eseuri ale lui Randall Jarrell, rămase în manuscris sau risipite în reviste.

— Richard Howard publică *Alone with America* ⟨*Singur cu America*⟩, „eseuri despre arta poeziei din Statele Unite de la 1950 încoace", analizînd poeții cei mai reprezentativi ai generației care se afirmase în ultimele două decenii.

— Apare vol. *The Making of a Counter-Culture* ⟨*Constituirea unei contra-culturi*⟩, de Theodore Roszak, analiză a fenomenelor *beat* și *pop*, puse în relație cu cauzele lor sociale, cu tradițiile culturale recente, cu structura învățămîntului american.

— Richard Kostelanetz publică *Master Minds* ⟨*Inspiratorii*⟩, eseuri asupra literaturii moderne americane și a înaintașilor ei celor mai de seamă.

— **oct. 21** Moare Jack Kerouac (n. 1922), „Va veni o vreme cînd, despărțind mitul de realitate, vom vedea că marea lui tristețe venea dintr-o mare dragoste pentru America, pentru ceea ce e mai de preț în tradițiile, în oamenii ei, în viața lor de azi." (Jack McClintock în „Esquire", mart. 1970, p. 21)

— **Premiile Pulitzer:** George Oppen, *Despre faptul că sîntem mulți* (poezie); N. Scott Momaday, *Casa clădită din zori* (proză); Howard Sakler, *Marea speranță albă* (dramaturgie).

1970 Poezia Sylviei Plath continuă să-i fascineze pe cititori, mai ales pe cei din tînăra generație; apariția a încă 2 vol. postume, *Crossing the Water* ⟨*Trecînd peste rîu*⟩ și *Winter Trees* ⟨*Arbori în iarnă*⟩, e întîmpinată ca unul dintre evenimentele literare cele mai importante ale anului.

— Allen Tate publică vol. *The Swimmers* ⟨*Înotătcrii*⟩, selecție de poeme din întreaga sa operă poetică.

— Apare vol. *Poems 1934—1969*, al lui David Ignatow, în care se poate urmări drumul unui poet pornit de la exemplul liricii lui William Carlos Williams și evoluînd spre o expresie mai lapidară, inspirată, însă, tot de faptele vieții cotidiene.

— *Love and Fame* ⟨*Dragoste și glorie*⟩, vol. lui John Berryman, conturează și mai precis imaginea „poetului care, cu o dicție complexă, o ortografie arhaică, o atitudine înțeleaptă și ironică, vorbește clar despre dramele lăuntrice ale omului contemporan, străin într-o lume ce-l acceptă cu greu, dar pentru dreptatea căreia el acționează" (Mark Lewis, în „Village Voice", 15 nov. 1970, p. 12)

Scanned with OKEN Scanner

1970 — John Ashbery publică vol. *The Double Dream of Spring* ⟨*Dublul vis al primăverii*⟩. „Aceste meditații asupra puterii minții care trebuie să se supună formelor realității îl apropie de cele mai bune poeme ale lui Wallace Stevens". (Ralph Bozzaro, în „New York Review of Books", oct. 1970, p. 26)

— Vol. *Eyebeaters, Blood, Victory, Madness, Buck-head and Mercy* ⟨*Bătăuși, sînge, victorie, nebunie, mutră roșie și milă*⟩, al lui James Dickey se inspiră din atmosfera de nemulțumiri și de neliniști provocată de războiul din Indochina.

— Daniel Hoffman publică vol. *Broken Laws* ⟨*Legi încălcate*⟩, a cărui temă centrală este înfățișarea Americii în anii de încordare ai intervenției militare în Vietnam.

— În vol. *Relearning the Alphabet* ⟨*Învățînd din nou alfabetul*⟩, Denise Levertov îndeamnă la o reconsiderare fundamentală a legilor ce guvernează relațiile morale dintre oameni.

— Maxine Kumin publică *The Nightmare Factory* ⟨*Fabrica de coșmaruri*⟩, viziune întunecată a Americii contemporane, a încordării sociale și a dezamăgirilor din anii războiului din Vietnam.

— Richard Wilbur publică vol. *Walking to Sleep* ⟨*Plimbare de seară*⟩, în care reia tema obișnuită a poeziei sale, aceea a imaginației capabile să prezinte realitatea mai bună și mai generoasă decît este ea cu adevărat.

— Apare vol. *Selected Poems*, al lui Alfred Starr Hamilton (n. 1914), cea dintîi culegere a unui poet care interpretase poezia ca pe „un comentariu în formă specifică, muzicală, a evenimentului politic".

— Richard Howard publică vol. *Untitled Subjects* ⟨*Subiecte fără titlu*⟩, poeme ce pun în valoare tehnica „monologului dramatic".

— *The Carrier of Ladders* ⟨*Purtătorul de scări*⟩, vol. lui W. S. Merwin, este o confesiune patetică a unui spirit îngrozit de barbariile războiului.

— Charles Wright publică vol. *The Grave of the Right Hand* ⟨*Podul palmei drepte*⟩, poeme scrise sub influența liricii lui Lowell și a lui Snodgrass.

— Vol. *To See, To Take* ⟨*Să vezi, să iei*⟩, publicat de Mona van Duyn (n. 1921), înfățișează opiniei publice literare personalitatea unei poete, aproape necunoscută pînă atunci, care se impune printr-o expresie energică, personală și al cărei loc între direcțiile liricii americane contemporane e greu de stabilit. „Poezia aceasta are darul de a lărgi orizontul criticii, deprinsă de mai mulți ani cam cu aceleași modalități ale expresiei; versurile volumului pot fi, în sfîrșit, comparate cu ele însele și nu neapărat cu un model, real sau imaginar." (Louis Wolff, în „New York Times", 16 oct. 1970, p. 35)

— Shirley Kaufman (n. 1923) publică vol. *The Floor Keeps Turning* ⟨*Podeaua se tot învîrte*⟩, versuri în care se deslușește influența lui Roethke și a lui William Carlos Williams.

— Antologia *Forty Poems Touching on Recent American History* ⟨*40 de poeme referitoare la istoria americană recentă*⟩, publicată

Scanned with OKEN Scanner

de Robert Bly, conține versuri de atitudine militantă ale unor poeți de orientări estetice diverse, scrise în ultimul deceniu.
— Cuprinzătoarea antologie *The Voice That is Great Within Us* ⟨*Vocea măreață din noi*⟩, publicată de Hayden Carruth, urmărește tradițiile umaniste ale poeziei americane moderne, de la poeții generației lui Sandburg și a lui Frost, pînă la cei care debutau la începutul deceniului al 8-lea.
— Richard Kostelanetz publică antologia *Possibilities of Poetry* ⟨*Posibilitățile poeziei*⟩, în care figurează cei mai de seamă poeți americani, de la Randall Jarrell, Delmore Schwartz și Theodore Roethke, pînă la poeții care începuseră să publice în ultimii cîțiva ani.
— O altă antologie publicată de Kostelanetz, *Imaged Words and Worded Images* ⟨*Cuvinte în imagini și imagini în cuvinte*⟩, stăruie mai ales asupra „poeziei concrete" pe care autorul o cultiva cu consecvență.
— Se publică romanul *Islands in the Stream* ⟨*Insule în vîltoare*⟩, al cărui manuscris se găsise printre hîrtiile lui Ernest Hemingway. În stilul obișnuit al scriitorului, se relatează fapte din deceniul al 4-lea și din timpul celui de-al doilea război mondial, urmărindu-se evoluția morală a personajului central, un pictor căutînd singurătatea pe o insulă, Bimini, de lîngă coasta Floridei; treptat, pe măsura precipitării evenimentelor, el își dă seama de necesitatea unei atitudini hotărît îndreptate împotriva agresiunii fasciste și se înrolează în armată. „Energia umană nu are preț în sine, spune și de această dată Hemingway; ea se definește ca valoare în acțiunea pentru o cauză generoasă. Întregul roman risipește prejudecata, cultivată atîția ani în șir, potrivit căreia Hemingway trăia, în ultimii ani, tragedia unei crize a creației; el poate fi așezat, fără ezitare, alături de cele mai bune cărți ale sale." (Leslie A. Fiedler, în „Esquire", oct. 1970, p. 46)
— James Jones publică romanul *The Merry Month of May* ⟨*Vesela lună mai*⟩, descriind — cu un deosebit simț al detaliului — mișcările din cartierele studențești ale Parisului, în primăvara lui 1968, așa cum sînt văzute de un grup de americani stabiliți în Franța, înspăimîntați de violența răscoalei. „Ultimul roman al lui Jones demonstrează că autorul trebuie să fie considerat ca făcînd parte din micul grup — probabil nu mai mare de cinci sau șase scriitori — al celor mai importante talente literare de astăzi". (Maxwell Geismar, în „New York Times", 16 sept. 1970, p. 36)
— *Autobiografia* lui Louis Zukofsky prezintă un interesant tablou al mediilor literare americane de-a lungul a jumătate de sec.
— Drama *No Place to Be Somebody* ⟨*Nu se poate să fii cineva*⟩ de Charles Gordone înfățișează violentele conflicte sociale și politice ale Americii contemporane.
— Monroe K. Spears publică vol. *Dionysus and the City* ⟨*Dionysus și cetatea*⟩, o analiză istorică și comparatistă a spiritului modern în poezia americană și engleză a sec. 20. Concluzia sa este că „una dintre împlinirile cele mai de seamă ale acestui spirit e

marcată de poezia revoluționară a Americii de la mijlocul secolului".

— Apare antologia *Modern American Poetry, Essays in Criticism* ⟨*Poezia americană modernă. Eseuri de critică*⟩, publicată de Jerome Mazzaro, reunind comentarii asupra fenomenului poetic american din ultimele decenii.

— Premiile Pulitzer: Richard Howard, *Subiecte fără titlu* (poezie); Jean Stafford, *Collected Stories* (proză); Charles Gordone, *Nu se poate să fii cineva* (dramaturgie).

— Premiul Bollingen: Richard Wilbur și Mona van Duyn.

1971 Apare vol. *Collected Poems of Frank O'Hara*, a cărui introducere e scrisă de John Ashbery.

— Howard Moss publică vol. *Selected Poems*, cuprinzînd peste 70 de poeme apărute în vol. tipărite între 1946 și 1968.

— Se publică vol. *Collected Poems*, al lui James Wright.

— Jerome Rothenberg (n. 1931) își editează vol. *Poems for the Game of Silence, 1960—1970* ⟨*Poeme pentru jocul tăcerii, 1960—1970*⟩.

— Denise Levertov publică vol. *To Stay Alive* ⟨*Să rămîi viu*⟩, poeme care dezvăluie o profundă conștiință militantă.

— Poemele din vol. *Family Portraits* ⟨*Portrete de familie*⟩, de Gwendolyn Brooks se disting prin violența tonului polemic, prin luciditatea atacului împotriva racilelor sociale, îndeosebi a capitalismului monopolist și a militarismului.

— Stanley Kunitz publică vol. *The Testing-Tree* ⟨*Copacul încercării*⟩, poeme dedicate mai ales vieții casnice, bucuriilor familiale.

— Louis Simpson înfățișează în *The Adventures of the Letter I* ⟨*Aventurile literei I*⟩, un tablou tragic al Americii din anii războiului în Vietnam.

— *The Book of Nightmares* ⟨*Cartea coșmarurilor*⟩, vol. lui Galway Kinnell, este socotit de unii critici „un miracol, după atîtea cărți ale sale, lipsite de relief" (James Whitehead, în „Saturday Review", 18 dec. 1971, p. 40)

— Adrienne Rich publică vol. *The Will to Change* ⟨*Voința de schimbare*⟩, poeme exprimînd concepții filosofice influențate clar de existențialism; poeta se declară, însă, împotriva războiului, a sărăciei și cere „schimbarea mentalității ce protejează răul".

— Apare vol. *Findings* ⟨*Constatări*⟩, de Richard Howard, versuri care păstrează amintirile obiectivismului lui William Carlos Williams.

— Jim Harrison (n. 1938) publică vol. *Outlyer and Ghazels* ⟨*Cel care stă deoparte și gazeluri*⟩, bizară celebrare a vieții însingurate, în mijlocul naturii, într-un moment cînd cei mai mulți poeți americani se simțeau implicați în viața socială a țării lor.

— *News of the Nile* ⟨*Știri despre Nil*⟩, vol. lui R.H.W. Dillon, face apel la tehnica suprarealismului pentru a înfățișa „absurdul existenței cotidiene din America epocii războiului".

— Sidney Goldfarb publică vol. *Messages* ⟨*Mesaje*⟩, ale cărui versuri fac apel la „rațiunea cea mai obișnuită" pentru a descoperi

Scanned with OKEN Scanner

„sensul existenței zilnice a oamenilor", „dorința lor de a trăi frumos".

— Vol. *A Program for Survival* ⟨*Un program de supraviețuire*⟩, al lui Gibbons Ruark, e dedicat păcii și frumuseții vieții domestice.

— Mario Puzo (n. 1920) publică romanul *The Godfather* ⟨*Nașul*⟩, prezentare de o mare vigoare realistă, adesea întemeiată pe documente, a activității mafiote în America dinaintea celui de-al doilea război mondial.

— Matthew J. Bruccoli și Jackson R. Bryer publică *F. Scott Fitzgerald in His Own Time* ⟨*F. Scott Fitzgerald în vremea sa*⟩, conținînd povestiri și articole nepublicate pînă atunci în vol.

— Apariția elegantului vol. *My Life and Times* ⟨*Viața și vremurile mele*⟩, al lui Henry Miller e primită cu multă rezervă de critică; unii comentatori vorbesc despre „reclama ce și-o face, într-o carte somptuoasă, încărcată de fotografii decoltate, un scriitor de 80 de ani, care n-a mai scris nimic de multă vreme." (Benjamin DeMott, în „Saturday Review", 11 dec. 1971, p. 29)

— Se publică vol. *The Long Patrol* ⟨*Lunga patrulare*⟩, al lui Norman Mailer, cuprinzînd fragmente din operele cele mai reprezentative ale prozatorului; scopul cărții era acela de „a-i atrage pe cititorii care-l descoperă, poate, pentru întîia dată pe Mailer".

— Bernard Malamud publică romanul *The Tenants* ⟨*Chiriașii*⟩, inspirat din viața cartierelor mizere ale New Yorkului.

— Romanul *Meet Me in the Green Glen* ⟨*Să ne-ntîlnim în vîlceaua înverzită*⟩, al lui Robert Penn Warren înfățișează, cu mijloacele tradiționale ale realismului din deceniile 2—3, viața tihnită dintr-o așezare rurală.

— Viața într-o comunitate rurală din Sud e prezentată în *Arkansas Adios* ⟨*Rămas bun de la Arkansas*⟩, de Earl MacRauch (n. 1949).

— Page Stegner (n. 1937) publică *Hawks and Harriers* ⟨*Șoimi și prepelicari*⟩, roman picaresc descriind aventurile unui grup de tineri care colindă, într-un automobil vechi, drumurile Americii.

— John Yount (n. 1935) publică *The Trapper's Last Shot* ⟨*Ultima împușcătură a vînătorului*⟩, roman istoric despre Carolina de Nord în sec. 19.

— *Elias*, romanul lui Jesse Hill Ford (n. 1928), evocă, într-un stil influențat de cărțile lui Conrad Richter, viața pionierilor ce se așezaseră, la sfîrșitul sec. trecut, în regiunea Munților Stîncoși.

— *The Day of the Jackal* ⟨*Ziua șacalului*⟩, romanul lui Frederick Forsyth, construit cu abilitate, imaginează amănuntele unui complot pus la cale de organizațiile reacționare care urmăresc, în anii '60, asasinarea generalului de Gaulle.

— Hubert Selby publică *The Room* ⟨*Camera*⟩, roman care înfățișează existența violentă dintr-un mare oraș american.

— *The Wheels (Roțile)*, romanul lui Arthur Hailey, este inspirat de scandaloasele afaceri din industria automobilelor.

— *The Exorcist* ⟨*Vrăjitorul*⟩, de William Peter Blatty, este un exemplu de literatură a succesului obținut prin specularea falsului mister, a descrierilor naturaliste a cruzimilor.

Scanned with OKEN Scanner

1971 — Actrița Shirley MacLaine (n. 1934) publică *Don't Fall Off the Mountain* ⟨*Să nu cazi de pe munte*⟩, autobiografia unei intelectuale care caută soluții pentru o existență echitabilă a contemporanilor săi.

— William S. Burroughs publică *Wild Boys* ⟨*Tinerii dezlănțuiți*⟩, însemnări despre eșecul generației *beat*, scrise într-un stil dezordonat, cu numeroase aluzii obscure, uneori cu un naturalism aspru.

— Povestirile inedite ale lui Carson McCullers sînt publicate sub titlul *The Mortgaged Heart* ⟨*Inima amanetată*⟩.

— Un vol. conținînd povestiri, poeme și fragmente de roman, publicate anterior de Sylvia Plath în reviste, apare sub titlul *The Daughters of Blossom Street* ⟨*Fetele de pe Blossom Street*⟩.

— Se publică vol. *The Complete Stories*, de Flannery O'Connor. „Remarcabila Renaștere a Sudului, care a început în deceniul al 3-lea cu opera unor scriitori ca William Faulkner și Thomas Wolfe, continuă să înflorească... Flannery O'Connor și Carson McCullers sînt două nume dintre cele mai importante ale continuatorilor acestei mișcări literare". (Thomas A. Gullason, în „Saturday Review", 13 nov. 1971, p. 57)

— Howard Nemerov publică *Stories, Fables and Other Diversions* ⟨*Povestiri, fabule și alte diversiuni*⟩. „Asistăm la eforturile unui scriitor care e-n largul lui cînd lucrează potrivit unei tradiții realiste și care încearcă să stăpînească alte stiluri, mai puțin convenționale; cineva ar putea spune «mai mondene». Și nu izbutește." (Ronald De Feo, în „Saturday Review", 25 sept. 1971, p. 37)

— Viața fermierilor din Carolina de Sud e evocată cu tragism de Mark Steadman în vol. de povestiri *McAfee County* ⟨*Districtul McAfee*⟩.

— Penney Chapin Hills și Rust Hills publică antologia *How We Live* ⟨*Cum trăim*⟩, cuprinzînd fragmente de roman, schițe, povestiri ce înfățișează viața Americii contemporane. Printre cei incluși în antologie, se află Bernard Malamud, John Cheever, Philip Roth, John Updike.

— Paul Zindel scrie drama socială *The Effect of Gamma Rays on Man-in-the-Moon's Marigolds (Efectul razelor gama asupra crăițelor)*.

— Premiera dramei muzicale *Aint Supposed to Die a Natural Death* ⟨*Nu mi-e dat să mor de moarte bună*⟩, de Melvin Van Peebles. Folosind ritmurile folclorului negru, piesa înfățișează viața din cartierul newyorkez Harlem.

— Acțiunea comediei *Moonchildren* ⟨*Copiii lunii*⟩, de Michael Weller (n. 1942), se alcătuiește din cîteva episoade ale vieții unor tineri americani, naivi și incapabili să-și afle un drum.

— Se reprezintă drama istorică *Assassination, 1865*, de Stuart Vaughan, cronică a evenimentelor ce au condus la uciderea președintelui Lincoln.

Scanned with OKEN Scanner

— Larry Arrick reprezintă, sub titlul *Unlikely Heroes* ⟨*Eroi neverosimili*⟩, dramatizarea a 3 povestiri de Philip Roth: *Defender of the Faith* ⟨*Apărătorul credinței*⟩, *Epstein* și *Eli*.

— Apar, în 2 vol., *The Collected Essays of Leslie Fiedler*, opera unuia dintre cei mai temuți critici literari din anii '60. „Eseurile lui Fiedler ne pun la îndemînă o balanță pentru echilibrarea unora dintre teoriile cele mai opuse între ele; dintre toți contemporanii care se înfruntă în critică, Fiedler e un fel de înger al dreptății. Un înger care-și strigă mînia sau dragostea." (Charles Larson, în „Saturday Review", 25 dec. 1971, p. 27)

— Tony Tanner publică vol. *The City of Words* ⟨*Cetatea cuvintelor*⟩, una dintre cele mai complete analize ale prozei americane din deceniile al 6-lea și al 7-lea.

— Horace Gregory publică *The House on Jefferson Street* ⟨*Casa de pe Jefferson Street*⟩, evocare a vieții literare de după primul război mondial și a activității cercurilor liberale și radicale ale intelectualilor americani din deceniile al 4-lea și al 5-lea.

— Apare monografia *Homage to Theodore Dreiser*, publicată de Robert Penn Warren cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea scriitorului.

— Premiile Pulitzer: W. S. Merwin, *Purtătorul de scări* (poezie); Paul Zindel, *Efectul razelor gama asupra crăițelor* (dramă); premiul pentru proză nu s-a acordat.

1972 Se publică vol. *Collected Poems*, al lui A. R. Ammons, care confirmă concluzia criticii potrivit căreia poetul era „cel mai de seamă continuator al versului lui Whitman, în anii care au urmat morții lui Sandburg".

— Consecvența atitudinii militante, a ideilor socialiste caracterizează poemele din vol. *The Movie at the End of the World, Collected Poems* ⟨*Filmul de la capătul lumii. Culegere de poeme*⟩ al lui Thomas McGrath.

— Denise Levertov publică vol. *Footprints* ⟨*Urme de pași*⟩, a cărui tematică este protestul popular împotriva războiului din Vietnam.

— Vol. *My House* ⟨*Casa mea*⟩, de Nick Giovanni, e un patetic elogiu al tradițiilor democratice ale oamenilor Americii și își declară dîrza opoziție față de război.

— James Merrill dovedește, în vol. *Braving the Elements* ⟨*Înfruntînd elementele*⟩, că ideile lui estetice s-au clarificat și că realitatea Americii contemporane a devenit principala lui sursă de inspirație.

— Maxine Kumin publică vol. *Upcountry* ⟨*Țara de sus*⟩, în care laudă frumusețea peisajului american, în opoziție cu priveliștea înspăimîntătoare a orașelor.

— În vol. *Bedtime Stories* ⟨*Povești pentru ora culcării*⟩, Mona van Duyn se îndreaptă spre o poezie asemănătoare aceleia a Sylviei Plath, o confesiune dramatică a unei conștiințe înspăimîntate de cataclismul războiului.

— George Keithley publică lungul poem epic *The Donner Party* ⟨*Grupul lui Donner*⟩, inspirat de tragicele întîmplări ale unei

Scanned with OKEN Scanner

expediții plecată din Missouri în 1846 și nimicită de secetă, geruri și furtuni, în drumul ei spre California. *„Grupul lui Donner* e un exemplu al dificultăților pe care le are de înfruntat un poem ce pornește de la un episod istoric cunoscut. Keithley a simplificat povestea: faptele au fost mai îngrozitoare și mai complexe, mai ușor de înțeles și mai lumești... Aș fi preferat mai puțin adevăr arhivistic și mai mult adevăr omenesc." (Peter S. Prescott, în „Newsweek", 14 febr. 1972, p. 96)

— Vol. *Good News About Earth* ⟨*Vești bune despre pămînt*⟩, de Lucille Clifton, înfățișează un peisaj urban dezolant, devastat de ciocniri sociale și de conflicte rasiale. Unul dintre cele mai impresionante poeme e dedicat studenților de la Universitatea de stat Kent (Ohio) care fuseseră uciși de garda națională în timpul unei demonstrații împotriva războiului din Vietnam.

— Wong May (n. 1944) publică vol. *Reports* ⟨*Relatări*⟩, poeme inspirate din tragediile lumii contemporane (copii murind de foame în orașele Bengalului, asasinarea lui Martin Luther King); versurile sînt scrise pe un ton întrucîtva retoric, dar nu lipsite de emoție.

— Vol. *Absences* ⟨*Absențe*⟩, al lui James Tate, propune o viziune apocaliptică a naturii ce se răzbună împotriva unei civilizații tehnice, care „construiește mașini sufocînd pădurile".

— Chester Kallman publică vol. *The Sense of Occasion* ⟨*Sensul prilejului*⟩, subtile confesiuni ale unui poet care, în tradiția lui Whitman, crede că personalitatea omului e „cea mai de seamă împlinire a naturii".

— Larry Rottmann, Jan Barry, Basil T. Paquet editează antologia *Winning Hearts and Minds* ⟨*Inimi și cugete biruitoare*⟩, al cărei titlu exprimă o amară ironie: versurile sînt compuse de foști combatanți de pe frontul din Asia de Sud-est. „Cea mai elocventă prezentare a războiului din cîte au fost publicate în acești ani. Se pune accentul pe întîmplări semnificative: asasinatul mecanizat, maltratarea copiilor, moartea zadarnică a tinerilor." (Peter S. Prescott, în „Newsweek", 12 iun. 1972, p. 104)

— Se publică vol. *Folklore on the American Land* ⟨*Fclclorul pămîntului american*⟩, editat de Duncan Emrich, cuprinzătoare antologie de proverbe, ghicitori, balade cu subiecte istorice, cîntece ale marinarilor și cowboyilor, povestiri fantastice.

— Dennis Tedlock publică *Finding the Center* ⟨*Aflînd centrul*⟩, transcrieri în versuri ale povestirilor și poemelor tradiționale ale indienilor zuñi.

— Romanul *Chimera* al lui John Barth este, de fapt, o complicată povestire simultană a 3 nuvele cu subiect mitologic, al cărei scop e prezentarea destinului poetului, văzut ca un „erou ce are îndatorirea să descopere temeiurile lumii și să lupte s-o facă mai bună".

— Philip Roth publică 2 romane: *Our Gang* ⟨*Banda noastră*⟩, în care polemizează cu politicienii de la Casa Albă, și *The Breast* ⟨*Pieptul*⟩, imagine kafkiană a unei lumi absurde, dominate de obsesia erotică.

Scanned with OKEN Scanner

1972 — *Angle of Repere* ⟨*Unghi de ochire*⟩ de Wallace Stegner înfățișează o imagine dramatică a Statelor Unite din deceniul al 7-lea, a crizei morale a tineretului american.
— În romanul *The Summer After the War* ⟨*Vara de după război*⟩, James Whitfield Ellison prezintă o imagine idilică a Americii din anii războiului din Vietnam.
— Eudora Welty reconstituie, în *The Optimist's Daughter* ⟨*Fiica optimistului*⟩, atmosfera dintr-o familie din Sud, veșnic tulburată de ambițiile de înavuțire, de dorința de putere a membrilor ei.
— Regizorul Elia Kazan publică romanul *The Assassins*, „diagnostic al Americii grav bolnave, cu echipamentul militar dezintegrîndu-se în deșerturi, cu legalitatea dizolvîndu-se, inutilă, cu violența prosperînd, cu tineretul care-și distruge creierul, intoxicîndu-și-l cu substanțe chimice" (R. Z. Sheppard, în „Time", 14 febr. 1972, p. 70)
— Isaac Bashevis Singer publică *Enemies. A Love Story* ⟨*Dușmani. Poveste de dragoste*⟩, roman ai cărui eroi sînt emigranți, incapabili să se adapteze la viața americană.
— Drama emigrantului alcătuiește și substanța epică a romanului *Somewhere Else* ⟨*În altă parte*⟩, de Robert Katlowitz.
— *Over and Out* ⟨*Dincolo și afară*⟩, romanul lui Norman Rosten, tragica imagine a cartierelor sărace ale New Yorkului. „Cred că Rosten a surprins cîteva lucruri importante care privesc America de azi, cîteva lucruri pe care e cu neputință să le respingi..., filtrate de obicei de ziare și de televiziune: însingurarea, inutilitatea, deșertul existenței celor de la periferie." (Reed Whittemore, în „New Republic", 23—30 dec. 1972, p. 28)
— John O'Hara publică *The Ewings* ⟨*Familia Ewing*⟩, o prezentare îndeajuns de convențională a vieții unei familii micburgheze din Cleveland, în anii următori primului război mondial.
— *The Confession of a Child of the Century* ⟨*Confesiunea unui copil al secolului*⟩, de Thomas Rogers, e biografia fictivă a unui spion, a cărui viață banală „e la fel cu atîtea alte sute de vieți ale unor tineri fără idealuri, plecați în război, întorși fără să-și găsească rosturile, incapabili să-și urmeze cursurile sau să ia vreo decizie omenească. Un roman scris într-un stil ce șerpuiește între burlesc și tragic." (Walter Clemons, în „Newsweek", 12 iun. 1972, p. 100).
— Cynthia Buchanan publică romanul *Maiden* ⟨*Fecioara*⟩, a cărui eroină suferă frustrările unei existențe însingurate, „pentru că acesta e destinul femeii ce refuză prejudecățile și vulgaritățile înaltei societăți extravagante din California". (Peter S. Prescott, în „Time", 14 febr. 1972, p. 95)
— *Thinking Girl* ⟨*Fata care gîndește*⟩, de Norma Meacock, e un roman ce protestează împotriva situației de inferioritate a femeii în societatea americană.
— Marjorie Kellogg publică romanul *Like the Lion's Tooth* ⟨*Precum colții leului*⟩, înfățișînd viața tragică a copiilor de la periferia marilor orașe.
— Romanul *Captain Blackman*, de John A. Williams, reconstituie contribuția populației de culoare la istoria Statelor Unite,

Scanned with OKEN Scanner

 de-a lungul unei perioade care începe cu războiul pentru independență de la sfîrșitul sec. 18 și se încheie în America zilelor noastre.

— Rosemary Hawley Jarman publică *We Speak No Treason* ⟨*Nu vorbim despre trădare*⟩, roman de factură gotică, a cărui acțiune e plasată în Anglia lui Richard al III-lea.

— Romanul istoric *The Dawn's Early Light* ⟨*Lumina zorilor*⟩, al lui Walter Lord, e inspirat de războiul din 1812 împotriva englezilor.

— Se publică vol. *The Nick Adams Stories* ⟨*Povestirile despre Nick Adams*⟩, al lui Hemingway, conținînd piese autobiografice, unele dintre ele inedite. „Este evident că autorul își cunoștea bine creația și că nu a lăsat în zadar deoparte unele dintre operele sale; ceea ce nu înseamnă că ar fi trebuit să nu fie aduse la lumină. Dar un volum a cărui necesitate se simte acut e o culegere de povestiri, completă, editată cu grijă, cuprinzînd toate scrierile mai scurte, în ordine cronologică și — apoi — într-un grupaj separat, cele nepublicate în timpul vieții." (William Abrahams, în „Atlantic", iun. 1972, p. 101)

— John Updike publică *Museums and Women and Other Stories* ⟨*Muzee și femei și alte povestiri*⟩, în care comentează aspectele cele mai diverse ale Americii contemporane. „Poziția lui este aceea a unui radical, nemulțumit, indignat de ceea ce vede, descoperind conflictul dintre societatea de azi și sensibilitatea oamenilor." (Dorothy Rabinowitz, în „World", 10/24, 1972, p. 53)

— În *Sadness* ⟨*Tristețe*⟩, Donald Barthelme publică povestiri de o nuanțată analiză psihologică. „Cartea depășește ingenuitatea experimentală și confirmă maturitatea unui talent cu totul deosebit." (***, în „American Journal", dec. 1972, p. 42)

— Sol Yurick (n. 1925) publică vol. *Someone Just Like You* ⟨*Cineva întocmai ca tine*⟩, povestiri despre oamenii umili dintr-un mare oraș, descriși ca victime ale nedreptei orînduiri sociale. „Fiecare povestire e o operă memorabilă, unică. Și, dedesubtul aspectelor sociale, prezentate cu măiestrie, un misterios simț al destinului indivizilor îl captivează pe cititor." (S. K. Overbeck, în „Newsweek", 14 aug. 1972, p. 82)

— Hyemeyohsts Storm, indian din tribul cheyenne, publică antologia de povestiri folclorice *Seven Arrows* ⟨*Șapte săgeți*⟩.

— Apare vol. *The Collected Plays*, de Lillian Hellman.

— Premiera dramei *Small Craft Warnings* ⟨*Avertismentele micii ambarcațiuni*⟩, de Tennessee Williams, în care 5 personaje, epave umane, își povestesc tragica prăbușire și simt că nu există nici o soluție salvatoare. „Sublim e un cuvînt care poate fi rostit în legătură cu tot ceea ce scrie Tennessee Williams și pasiunea cu care descrie viața personajelor sale, aflate la granița disperării este evidentă și în noua lui piesă." (Henry Hewes, în „Saturday Review", 22 apr. 1972, p. 22)

— Drama de inspirație biblică *The Creation of the World* ⟨*Facerea lumii*⟩, a lui Arthur Miller, este considerată a fi unul dintre

Scanned with OKEN Scanner

cele mai grave eșecuri ale unui scriitor important. „Te duci la ultima piesă a lui Arthur Miller ca și cum te-ai duce la înmormîntarea cuiva pe care ai fi dorit să-l iubești mai mult." (Stanley Kauffmann, în „New Republic", 23—30 dec. 1972, p. 26)

— Într-o viziune regizorală ingenioasă, drama *Kaddish*, de Allen Ginsberg, prelucrare a unui poem închinat memoriei mamei scriitorului, obține un mare succes.

— Drama *Sticks and Bones* ⟨*Cicmege și case*⟩, de David Rabe, este o imagine a Americii contemporane, așa cum îi apare unui tînăr întors, îngrozit, din războiul din Vietnam.

— *The Basic Training of Pavlo Hummel* ⟨*Instrucția de bază a lui Pavlo Hummel*⟩, de David Rabe, este o virulentă dramă anti-militaristă. „Un comentariu al războiului și al atrocităților care s-ar potrivi și vechilor greci." (Horace Judson, în „Time", 24 apr. 1972, p. 66)

— Speculînd descrierea unor stări psihice patologice, drama *Night Watch* ⟨*Paza de ncapte*⟩, de Lucille Fletcher, nu depășește valoarea unei piese bulevardiere.

— Se reprezintă drama *Lake of the Wocds* ⟨*Lacul din pădure*⟩, de Steve Tesich, parabolă a „visului american", a cărui acțiune se desfășoară într-un ținut pustiu din Vestul îndepărtat, simbolizînd convențiile puse în circulație de la legendele Hollywoodului.

— În *Fingernails Blue As Flcwers* ⟨*Unghii albastre ca florile*⟩, de Ronald Ribman, acțiunea se petrece într-un hotel de lux, alegorie a societății de consum care corupe și ucide.

— Premiera dramei *That Championship Season* ⟨*Anul în care am fost campioni*⟩, de Jason Miller, o dezbatere etică asupra principiului „suprema fericire e cîștigul", asupra ipocriziei moralei mic-burgheze. „Culmea pe care au atins-o aceste existențe a fost cîndva, cu ani în urmă, cînd codul etic al antrenorului lor, « cîștig-cu-orice-preț, i-a dus la victorie. Acum totul se prăbușește... și oamenii sînt văzuți ca o Americă în miniatură: vid moral, spaimă, venalitate, neputință." (Jack Kroll, în „Newsweek", 15 mai 1972, p. 92)

— Drama *The Duplex* ⟨*Casa cu două apartamente*⟩, de Ed Bullins, înfățișează lupta populației de culoare cu o segregație interzisă de lege, dar practicată în relațiile economice.

— *No Name in the Street* ⟨*Nici un nume pe stradă*⟩, cartea lui James Baldwin, e un violent act de acuzare împotriva celor care alimentează ura rasistă, fiind — astfel — vinovați de moartea lui Martin Luther King și a altor fruntași ai luptei populației de culoare.

— Howard Nemerov publică vol. de eseuri *Reflexions on Poetry and Poetics* ⟨*Reflecții asupra poeziei și poeticii*⟩, cele mai multe afirmînd un punct de vedere tradiționalist.

— Leon Edel publică vol. 5, *Henry James: The Master* ⟨*Henry James. Maestrul*⟩, al studiului consacrat marelui scriitor, în care cercetează ultima perioadă de creație a acestuia, 1901—16.

— Antologia *Touch the Earth* ⟨*Atinge pămîntul*⟩, alcătuită de T.C. McLuhan, reconstituie istoria indienilor americani, a trep-

Scanned with OKEN Scanner

tatei lor dispariții în fața armatelor și a pionierilor veniți dinspre răsărit, așa cum se reflectă în documentele istorice și literare. „Cartea este un ochean îndreptat spre trecut, spre istoria săpată pe chipurile grave ale unui popor demn care și-a iubit cu sfințenie pămîntul." (William Kittridge, în „Harper's", nov. 1972, p. 120)

— Premiile Pulitzer: James Wright, *Collected Poems* (poezie); Wallace Stegner, *Unghi de cchire* (proză); premiul pentru dramaturgie nu s-a acordat.

— Premiul Bollingen: James Merrill.

1973 Robert Lowell publică vol. *History* ⟨*Istorie*⟩ și *For Lizzie and Harriet* ⟨*Pentru Lizzie și Harriet*⟩, ediții revizuite ale vol. *Carnet, 1967—68*. Cele 80 de poeme adăugate în noua ediție sînt, în majoritate, notații ale unui intelectual indignat și îndurerat de consecințele intervenției în Asia de Sud-est.

— Poemele din vol. *The Dolphin* ⟨*Delfinul*⟩, al lui Lowell, sînt dureroase confesiuni ale unui spirit veșnic nemulțumit, ale unui om a cărui sănătate fragilă îl face să simtă cu și mai mult dramatism izolarea la care este condamnat.

— Se publică în vol. poemele pe care Denise Levertov le compusese pentru studenții ei de la Institutul de Tehnologie din Massachusetts, în anul universitar 1969/70. Vol. intitulat *A New Year's Garland* ⟨*Ghirlanda de Anul Nou*⟩, constituie o lecție de atitudine civică a unei poete care se declară hotărît împotriva războiului din Vietnam, a segregației rasiale și a injustiției sociale.

— *The Owl and the Snake* ⟨*Bufnița și șarpele*⟩, vol. publicat de Diane Wakoski, conține versuri scrise într-o formă metaforică de o elaborată simplitate.

— Adrienne Rich publică *Diving into the Wreck : Poems 1971—1972* ⟨*Plonjînd în epavă. Poeme 1971—1972*⟩. „Poeme ale mîniei, însingurării, auto-analizei; versuri remarcabile, așa cum sînt cele în care e descrisă *Simfonia a IX-a* a lui Beethoven: « muzică a unui suflet izolat, asemenea bătăii unui pumn însîngerat într-o ușă spartă de loviturile durerii »." (Steve Bell, în „Washington Post Book World", 15 nov. 1973, p. 34)

— *From Snow and Rock, from Chaos* ⟨*Din zăpadă și stîncă, din haos*⟩, vol. lui Hayden Carruth, reflectă o conștiință poetică îndurerată de tragedia morală a războiului.

— Allen Ginsberg publică vol. *The Fall of America; poems of these states 1965—1971* ⟨*Căderea Americii, poeme ale acestor stări de lucruri 1965—1971*⟩.

— *Town and Country Matters* ⟨*Subiecte urbane și rurale*⟩, vol. lui John Hollander, conține o selecție de sonete scrise pe un ton ireverențios, ironizînd fetișurile morale ale burgheziei.

— Poeta de culoare Ai publică vol. *Cruelty* ⟨*Cruzime*⟩, dezolante imagini ale unei existențe lipsite de bucurii.

— Culegerea *Merciful Disguises* ⟨*Deghizări compătimitoare*⟩, publicată de Mona Van Duyn, conține o selecție din vol. precedente ale poetei și cîteva poeme inedite. „Sînt versuri care și-au pus

Scanned with OKEN Scanner

1973 o mască strîmbă, cîtuși de puțin compătimitoare, sub care se zărește, totuși, privirea ce caută adevărul, sensul lucrurilor, spiritul biruitor al lumii." (Richard Howard, în „American Poetry Review", nov.-dec. 1973, p. 9)

— Poemele din *The Naming of Beasts* ⟨*Dînd nume jivinelor*⟩, de Gerald Stern, sînt mărturii lucide ale unui spirit poetic care nu acceptă injustiția, violența existenței sociale din America, prejudecățile rasiale.

— Stephen Henderson publică antologia *Understanding the New Black Poetry* ⟨*Înțelegînd noua poezie neagră*⟩.

— **nov.-dec.** Revista « *The American Poetry Review* » publică un supliment conținînd versuri a 4 tineri poeți indieni: Roberta Hill (din tribul irochez), Ray A. Young Bear (indian mesquaki din Iowa), Duane Niatum (din tribul Klallam din Seattle) și James Welch (indian blackfoot din Montana). În prezentarea poemelor, Richard Hugo scrie: „Indienii provin dintr-o civilizație recent distrusă. Nici un alt grup național din America nu mai prezintă o asemenea caracteristică. Din această cauză, sensibilitatea indiană are ceva asemănător aceleia a giganților din secolul al XX-lea, îndeosebi a lui Yeats și Eliot, care se simțeau moștenitori ai unor lumi ruinate, unde sălășluiseră înainte vreme simțul respectului de sine, al unității sociale, al certitudinilor spirituale și sentimentul pămîntului înțeles ca un cămin al omului."

— Se publică romanul *Silas Snobden's Office Boy* ⟨*Băiatul de serviciu al lui Silas Snobden*⟩; apărut întîi în foileton, în revista « *The Argosy* » din 1889, sub pseudonimul « Arthur Lee Putnam », el fusese recent identificat ca aparținîndu-i lui Horatio Alger.

— John Gardner publică romanul *The Sunlight Dialogues* ⟨*Dialoguri în lumina soarelui*⟩, viziune tragică a vieții dintr-un orășel american, unde conflictul dintre generații și dintre diverse grupuri sociale ia forme de o extremă violență.

— *A Fairy Tale of New York* ⟨*Un basm din New York*⟩, romanul lui J. P. Donleavy, înfățișează lumea metropolei pe care o interpretează ca pe un factor potrivnic libertății spirituale a individului.

— Thornton Wilder publică romanul *Theophilus North*, caracterizare ironică a vieții urbane americane, a prejudecăților burgheze, a rapacității și a invidiei generate de o existență lipsită de idealuri. „O poveste spusă în chip convingător de către un om fascinat dintotdeauna de influențele dintre diverse grupuri sociale și de dramele ascunse sub înșelătoarele aparențe de calm burghez." (Edward Wecks, în „Atlantic", nov. 1973, p. 127)

— Romanul *Gravity's Rainbow* ⟨*Curcubeul gravității*⟩, al lui Thomas Pynchon, propune o viziune întunecată a lumii, potrivit căreia „însingurarea, decăderea și dragostea de moarte" sînt forțele primordiale ale istoriei.

— Norman Mailer publică *Marilyn*, o biografie a faimoasei actrițe Marilyn Monroe, prin intermediul vieții căreia încearcă

Scanned with OKEN Scanner

 să explice fenomenele „culturii *pop*", ale noii mitologii americane produse de Hollywood. „E foarte bine că Mailer și-a construit textul ca pe un comentariu al fotografiilor. Marilyn Monroe a fost, de-a lungul întregii sale cariere, o creație a aparatului de fotografiat și de filmat." (Louis Berg, în „Saturday Review World", 25 sept. 1973, p. 34); „*Marilyn* e cea dintîi carte a lui Mailer care mi s-a părut obositoare. Aceasta pentru simplul motiv că a încercat să separe adevărul despre Marilyn Monroe de mitul și fantezia adunate în jurul acestui personaj." (Malcolm Muggeridge, în „Esquire", nov. 1973, p. 78)

— *The Hothouse by the East River* ⟨*Sera de pe malul lui East River*⟩, de Muriel Spark, e un roman fantastic ale cărui personaje, victimele unui bombardament german asupra Londrei, în timpul războiului, își trăiesc a doua viață la New York, ca pe-o osîndă în iad. (Cuvîntul *Hothouse* poate însemna și „casă fierbinte").

— În *Law and Order* ⟨*Lege și ordine*⟩, Dorothy Uhnak face o prezentare necruțătoare a corupției și imoralității poliției newyorkeze.

— *Edwin Mullhouse*, de Steven Millhauser, este o parodie a biografiilor amănunțite de scriitori și a romanelor ce imită *Portretul artistului în tinerețe* al lui Joyce: personajul cărții e un romancier care a murit la 11 ani și fiecare detaliu al copilăriei sale e interpretat ca un semn de genialitate.

— Critica reproșează romanului *Fairy Tale* ⟨*Poveste*⟩, de Erich Segal, convenționalismul acțiunii și superficialitatea prezentării realității sociale.

— Garson Kanin publică *A Thousand Summers* ⟨*O mie de veri*⟩, roman inspirat de viața lipsită de bucurii dintr-o comunitate rurală, dominată de prejudecăți conservatoare.

— Gore Vidal publică *Burr*, roman istoric al cărui erou central, Aaron Burr, a fost vicepreședinte al Statelor Unite în timpul primei guvernări a lui Jefferson (1801—1805). Atmosfera politică agitată de la sfîrșitul sec. 18 și începutul sec. 19 (Burr l-a ucis în duel, în 1804, pe Alexander Hamilton, unul dintre principalii oponenți ai politicii jeffersoniene) este reconstituită cu exactitate și cu un ascuțit simț al pitorescului.

— Povestea tragică a „grupului Donner" — care, la mijlocul sec. 19, a fost decimat de intemperii și de foame în timpul încercării de a traversa continentul, spre California — îl inspiră pe Richard Rhodes. Romanul său, *The Ungodly* ⟨*Necredincioșii*⟩, este un violent „anti-Western".

— Eroul central al romanului *The Unsullied Dynasty* ⟨*Luminata dinastie*⟩, de Louise Lux, este Spătarul Nicolae Milescu, prezentat ca un cărturar erudit și diplomat abil; călătoria lui în China e povestită cu multă fantezie.

— *The Jaws* ⟨*Fălcile*⟩, de Peter Benchley, e un roman de groază, scris în stilul filmelor lui Hitchcock, despre o stațiune maritimă ale cărei ape sînt invadate de rechini.

Scanned with OKEN Scanner

1973 — Truman Capote publică vol. de povestiri și de portrete literare *The Dogs Bark* ⟨*Câinii latră*⟩, sarcastică prezentare a vieții publice din America contemporană.

— *If I Die in a Combat Zone* ⟨*Dacă voi muri pe un câmp de luptă*⟩, vol. lui Tim O'Brien, conține povestiri, scrise cu multă sinceritate, despre tragica experiență a scriitorului în războiul din Vietnam.

— Irwin Shaw publică vol. de povestiri *God Was Here But He Left Early* ⟨*Dumnezeu a fost aici, dar a plecat repede*⟩, prezentînd episoade dramatice ale existenței cotidiene a Americii.

— Într-un stil influențat evident de cartea lui Truman Capote, *Cu sînge rece* (1966), Joseph Wambaugh scrie *The Onion Field* ⟨*Cîmpul cu ceapă*⟩, relatare a unei crime — petrecute cu adevărat — și a procesului ce i-a urmat și pe care avocații apărării au izbutit să-l prelungească peste măsură, folosind diverse tertipuri împotriva evidenței celei mai clare.

— Unul din marile succese de librărie ale anului este cartea pentru copii *Jonathan Livingston Seagull*, de Richard Bach, fermecătoare poveste a unui pescăruș, însoțită de admirabile fotografii.

— *The Deltoid Pumpkin Seed* ⟨*Sămînța de dovleac triunghiulară*⟩, de John McPhee este povestea unui grup de tehnicieni care visează să construiască un avion supersonic, capabil să „transporte poduri, clădiri, cirezi de camioane, oameni și bunătate, dintr-un colț în celălalt al pămîntului".

—Unul dintre cele mai mari succese de pe Brcadway este *A Little Night Music* ⟨*Mică serenadă*⟩, cu textul și muzica lui Stephen Sondheim, piesă sugerată de filmul lui Ingmar Bergman *Surîsul unei nopți de vară*, din 1955. „Sondheim e, de fapt, singurul autor care încearcă să păstreze marea tradiție a muzicii de teatru, inaugurată acum mai bine de 40 de ani de Jerome Kern și Oscar Hammerstein... într-o vreme cînd « nou » înseamnă puerilele spectacole « rock », el încearcă să reconsidere o tradiție, scriind texte serioase și cu adevărat contemporane." (Charles Michener, în „Newsweek", 23 apr. 1973, p. 54)

— Premiera dramei *Finishing Touches* ⟨*Trăsături finale*⟩ de Jean Kerr e un tablou al „tragediei domestice" dintr-o familie din America „epocii atomului", cînd sentimentul înstrăinării și al însingurării devine copleșitor.

— *The River Niger* ⟨*Rîul Niger*⟩, drama lui James A. Walker, se inspiră din viața negrilor și înfățișează „ce se întîmplă unor oameni a căror dezvoltare naturală e oprită de o societate americană specializată în asemenea fenomene de blocare a dezvoltării". (Jack Kroll, în „Newsweek", 19 febr. 1973, p. 75)

— *Freeman*, drama lui Philip Hayes Dream, este povestea unui tînăr de culoare, Freeman Aquila, care respinge împăcarea cu societatea americană și devine militant al mișcărilor pentru drepturile civile.

— Le Roi Jones își pune în scenă drama *A Recent Killing* ⟨*Un asasinat recent*⟩; scrisă sub numele pe care scriitorul și-l luase din momentul adeziunii la mișcarea „musulmanilor negri",

Scanned with OKEN Scanner

Imamu Amiri Baraka, piesa înfățișează — într-un stil influențat pe alocuri de Joyce — momente autobiografice din vremea în care autorul încercase „să facă pace cu societatea" și își dăduse seama că „prăpastia e cu neputință de trecut".
— Sub titlul *The Fourteenth Chronicle* ⟨*Ce-a de-a 14-a cronică*⟩, se publică o selecție a scrisorilor și paginilor de jurnal ale lui John Dos Passos. (*Cea de-a 13-a cronică* era titlul romanului la care scriitorul lucra în momentul morții, în 1970). Vol. reflectă „involuția unui mare creator de oameni și de situații, de la radicalismul epocii crizei economice din 1929, pînă la ultra-conservatorismul ultimilor ani". (Edward Weeks, în „Atlantic", oct. 1973, p. 128)
— Travis Bogard publică vol. *Contour in Time* ⟨*Contur prin timp*⟩, cea dintîi monografie amplă consacrată lui Eugene O'Neill.
— *So Short a Time* ⟨*Un timp atît de scurt*⟩, de Barbara Gelb, este o biografie, scrisă cu multă căldură, a scriitorului și militantului comunist John Reed.
— Richard O. Boyer publică *The Legend of John Brown*, o analiză a vieții și a operelor literare dedicate celebrului luptător anti-sclavagist de la mijlocul sec. trecut.
— Una dintre cele mai remarcabile cărți de critică ale anului este *Contemporary American Literature 1945—1972* a lui Ihab Hassan.
— Walter Sutton publică studiul *American Free Verse* ⟨*Versul liber american*⟩.
— Premiile Pulitzer: Maxime Kumine, *Țara de sus* (poezie); Eudora Welty, *Fiica optimistului* (proză); Jason Miller *Anul în care am fost campioni* (dramă).

1974 Părăsind viața monahală, William Everson publică sub adevăratul său nume vol. *Man-Fate: The Swan Song of Brother Antoninus* ⟨*Soartă de bărbat. Cîntectul de lebădă al Fratelui Antoninus*⟩.
— May Sarton publică vol. *Cellected Poems, 1930—1973.*
— Apare vol. *Poems 4* al lui Alan Dugan, în versurile căruia se deslușește un ecou tragic profund, rezultat al experiențelor recente ale întregii generații a poetului.
— Vol. de versuri *The Center of Attention* ⟨*Centrul atenției*⟩ îl impune pe Daniel Hoffman ca pe unul dintre cei mai interesanți poeți contemporani ai Americii. „Cu acest volum, el a găsit tonul și subiectul care-i îngăduie să dea întreaga măsură a talentului." (Robert Penn Warren, în „New York Review of Books", 16.V.1974, p. 34)
— *The Death Notebooks* ⟨*Carnetele morții*⟩, vol. de poeme publicat de Anne Sexton, e o sfidare a morții, o proslăvire a bucuriilor vieții.
— Philip Booth publică vol. *Margins* ⟨*Limite*⟩ în care celebrează frumusețea omului, certitudinile „ființei ce creează lumea".
— Millen Brand publică vol. *Local Lives* ⟨*Vieți locale*⟩, poeme descriind viața dintr-un orășel german din Pennsylvania. „O evocare tandră a unei comunități de germani pennsylvanieni.

Scanned with OKEN Scanner

1974 În dragostea pentru locurile descrise și în arhitectura episoadelor, cartea amintește de *Antologia orășelului Spoon River* și de *Winesburg, Ohio.*" (Stanley Kunitz, în „American Literature", mai 1975, p. 322)

— Apare vol. *Two-Part Inventions* ⟨*Invenții în două părți*⟩, poeme de Richard Howard.

— Stephen Dunn publică vol. *Looking for Holes in the Ceiling* ⟨*Căutînd găurile din tavan*⟩, versuri ce vor să exprime „îndoielile, dramele psihologice, neliniștile care-l confruntă pe poetul contemporan".

— *Like Ghosts of Eagles* ⟨*Asemenea stafiilor de vulturi*⟩, vol. lui Robert Francis, conține poeme satirice, elegii, meditații „prilejuite de realitățile complexe ale lumii de astăzi".

— În vol. *A Blessing Over Ashes* ⟨*Binecuvîntare cenușilor*⟩, Howard Schwartz celebrează pacea și prietenia între oameni.

— Se editează *The Notebooks of David Ignatow* ⟨*Carnetele lui David Ignatow*⟩, mărturii ale unui contemporan al evenimentelor dramatice din istoria ultimelor 4 decenii.

— Sub titlurile *Reflection on the Atomic Bomb* ⟨*Reflexii despre bomba atomică*⟩ și *How Writing is Written* ⟨*Cum se scrie scrisul*⟩, se editează 2 vol. de texte inedite ale lui Gertrude Stein.

— Louis Auchincloss publică romanul *The Partners* ⟨*Partenerii*⟩, a cărui acțiune înfățișează speculațiile unei firme bancare din Wall Street. „Dintre toți romancierii noștri, Auchincloss e singurul care ne spune cum se comportă conducătorii noștri în băncile pe care le posedă și în sălile de consilii, în birourile de avocatură și la club." (Gore Vidal, în „New York Review of Books", 18.VII.1974, p. 10)

— *If Beale Street Could Talk* ⟨*Dacă Beale Street ar putea vorbi*⟩, romanul lui James Baldwin, înfățișează un tablou de un realism necruțător al vieții din Harlem, cartierul negrilor din New York.

— Alison Lurie publică *The War Between the Tates* ⟨*Războiul din familia Tate*⟩, un roman care se inspiră din existența măruntă, convențională a unei familii burgheze.

— *My Life as a Man* ⟨*Viața mea ca bărbat*⟩, romanul lui Philip Roth, „își propune drept țel principal să vorbească direct, fără parabole și hiperbole, să renunțe la narațiunea de tip dadaist și să creeze un portret realist al ororilor din viața particulară a unui american cu desăvîrșire obișnuit". (Michael Wood, în „New York Review of Books", 13 iun. 1974, p. 8)

— James Michener publică romanul *Centennial* ⟨*Centenar*⟩, o amplă istorie a regiunii Marilor Cîmpii, din primele ere geologice pînă în prezent, insistînd asupra vechilor civilizații indiene și a epocii așezării primilor coloniști europeni.

— În romanul *The Hesitant Heart* ⟨*Inima șovăielnică*⟩, Anne Edwards reconstituie viața plină de taine a lui Emily Dickinson, folosind corespondența poetei, publicată în 1954.

— Romanul de anticipație *The Dispossessed* ⟨*Dezmoșteniții*⟩, de Ursula K. Le Guin, prezintă o imagine plină de speranță a unui univers condus de legile rațiunii, iubirii și păcii.

Scanned with OKEN Scanner

— Norman Mailer scrie textul unui album de fotografii, *The Faith of Graffiti* ⟨*Cultul inscripțiilor pe ziduri*⟩, care explică obiceiul copiilor newyorkezi de a mîzgăli pereții stațiilor și vagoanelor de metrou ca pe „o nevoie de culoare într-o privelişte prea cenușie și ternă".

— John Cheever publică vol. de povestiri *The World of Apples* ⟨*Lumea merelor*⟩; critica observă o anume diluare a stilului realist și o înclinare spre sentimentalism.

— Se editează vol. *Staying On Alone* ⟨*Cînd stau singură*⟩, conținînd scrisorile lui Alice B. Toklas, faimoasa secretară și prietenă a lui Gertrude Stein; cartea conține pagini extrem de interesante cu privire la Hemingway, Thornton Wilder, Picasso și la alte personalități ale culturii americane și europene de-a lungul unei jumătăți de veac.

— John Updike publică piesa istorică *Buchanan Dying* ⟨*Buchanan pe patul morții*⟩, prezentînd fapte din viața lui James Buchanan, președinte al Statelor Unite (1857—61) și evenimentele politice din preajma și din timpul războiului civil din 1861—5.

— Premiera dramei *My Sister, My Sister* ⟨*Soră, surioară*⟩, de Ray Aranha, povestea vieții unei fete de culoare din Sud, în anii '50, avînd de înfruntat prejudecățile rasiste ale albilor și bigotismul propriei familii.

— Donald Barlow Stauffer publică studiul *A Short History of American Poetry* ⟨*Scurtă istorie a poeziei americane*⟩.

— *Versions of the Past* ⟨*Relatări din trecut*⟩, de Harry B. Henderson, e un studiu asupra romanului istoric american.

— Arthur P. Davis publică *From the Dark Tower* ⟨*Din turnul întunecat*⟩, o analiză a literaturii publicate de scriitorii de culoare între 1900 și 1960.

— Joseph R. Conlin editează antologia de studii și eseuri asupra publicațiilor progresiste, *The American Radical Press 1880—1960* ⟨*Presa radicală americană, 1880—1960*⟩.

— Selden Rodman publică vol. de interviuri *Tongues of Fallen Angels* ⟨*Graiul îngerilor căzuți*⟩, care conține convorbiri cu Hemingway, Frost, Mailer, Kunitz și cu alți scriitori americani aparținînd diverselor generații.

— *Great Tom* ⟨*Marele Tom*⟩, de T. S. Matthews, e considerată cea dintîi biografie completă a lui T. S. Eliot".

— Ann Charters publică vol. *Kerouac*, o biografie plină de compasiune a unui scriitor „nefericit care a încercat în zadar să afle un drum spre lumină, pentru el însuși și pentru omenirea năpăstuită".

— Premiile Pulitzer: Robert Lowell, *Delfinul* (poezie); premiile pentru proză și dramaturgie nu s-au acordat.

1975 Robert Bly editează și scrie prefața la vol. *Selected Poems*, al lui David Ignatow.

— John Hollander publică vol. de versuri *Tales Told of the Fathers* ⟨*Povestiri despre părinți*⟩.

Scanned with OKEN Scanner

1975 — Vol. *Residue of Songs* ⟨*Reziduuri de cîntece*⟩, al lui Marvin Bell, e primit favorabil de critică, despre poet vorbindu-se ca despre „un om capabil să privească, fără a se clinti, la lucrurile dureroase și tragice". (Anthony Hecht, în „New York Review of Books", apr. 1975, p. 19).

— Apare vol. *Self-Portrait in a Convex Mirror* ⟨*Autoportret într-o oglindă convexă*⟩, al lui John Ashbery. „El se alătură acelei direcții a poeziei americane care-i cuprinde pe Whitman, Dickinson, Stevens și Hart Crane. Această carte va constitui un moment important în istoria imaginației americane." (Harold Bloom, în „The New York Times Book Review", 18 mai 1975, p. 15)

— Vol. *Sleeping in the Woods* ⟨*Dormind în pădure*⟩, al lui David Wagoner, e considerat a fi mărturia unei consecvente orientări spre modelul lui Roethke.

— Vol. *New Poems* ⟨*Poeme noi*⟩, al lui Kenneth Rexroth, proclamă necesitatea unei „ecologii morale a lumii".

— Gary Snyder publică vol. *Turtle Island* ⟨*Insula Broaștei țestoase*⟩, poeme de natură influențate de concepțiile misticismului budist.

— *The Awful Rcwing Tcward God* ⟨*Ingrozitcare vîslire spre Dumnezeu*⟩, vol. publicat de Anne Sexton, mărturisește disperata nevoie a eliberării de spaimele morții care-o urmăreau pe poetă de la primele ei versuri.

— Diane Wakoski publică vol. *Virtuoso literature for Two and Four Hands* ⟨*Literatură de virtuozitate pentru două și patru mîini*⟩, în care poezia e definită ca „o punte ce leagă oamenii de viața adevărată".

— Apare vol. *Bloodlines* ⟨*Versuri de sînge*⟩, al lui Charles Wright, poeme autobiografice de o intensă trăire a sentimentului.

— Judith Hemschemeyer publică vol. *Very Close and Very Slow* ⟨*Foarte strîns și foarte încet*⟩, versuri influențate de Sylvia Plath, dar scrise cu o clasică limpezime a expresiei.

— În *Correspondences* ⟨*Corespondențe*⟩, Anne Stevenson reconstituie „o istorie în scrisori a unei familii"; povestea dramatică a unei familii din Noua Anglie, d. la începutul sec. 19 pînă astăzi.

— Maxine Kumin publică vol. *House, Bridge, Fountain, Gate* ⟨*Casă, punte, izvor, poartă*⟩, al cărui scop declarat e „crearea unei poezii pe măsura sentimentelor umane".

— Polemizînd cu Ezra Pound (care, în tinerețe, scrisese poemul *Ceea ce iubești cu adevărat rămîne*), Richard Hugo publică vol. *What Thou Lovest Well, Remains American* ⟨*Ceea ce iubești cu adevărat rămîne american*⟩, versuri de un patriotism fierbinte.

— Kenneth Koch publică *The Art of Love* ⟨*Arta iubirii*⟩. „Din întreaga « școală de la New York », Koch e poetul cel mai direct și, deci, cel mai accesibil... a cărui poezie pornește pe de-a întregul dintr-o experiență personală, privită cu ironie și cu simplitate." (Michael Lally, în „The Washington Post Book World", 3 aug. 1975, p. 1)

Scanned with OKEN Scanner

1975 — *Cain and Other Poems* ⟨*Cain și alte poeme*⟩, vol. lui Walter Kaufmann, interpretare sceptică a istoriei care „n-are de spus noutăți nimănui".

— Joseph Heller publică romanul *Something Happened* ⟨*S-a întîmplat ceva*⟩, sarcastic comentariu al vieții americane din ultimul deceniu.

— Romanul *Humboldt's Gift* ⟨*Darul lui Humboldt*⟩, de Saul Bellow, este povestea tragică a unui poet mort prematur, fără a fi fost înțeles.

— Earl Thompson publică *Tattoo* ⟨*Tatuaj*⟩, roman picaresc al cărui personaj principal străbate America de astăzi, dîndu-și seama de iluziile „visului american" de îmbogățire și prosperitate.

— Romanul *Nightwork* ⟨*Muncă de noapte*⟩, de Irwin Shaw, este o interpretare ironică a ghidurilor de voiaj în Europa și a mentalității acelora pentru care unica unitate de măsură a valorilor sînt banii.

— Richard Brautigan publică *Willard and His Bowling Trophies* ⟨*Willard și premiile cîștigate de el la popice*⟩, o imagine a micii burghezii americane, văzută în rezumat, în existența unor familii dintr-o casă de raport din San Francisco.

— William Styron publică romanul *The Long March* ⟨*Marșul cel lung*⟩, în care polemizează cu ideea că „războiul este un rău inevitabil" și proclamă dreptul la pace al tuturor oamenilor.

— *An Island Death* ⟨*Moartea pe-o insulă*⟩, romanul lui Sol Yurick, este o proiecție kafkiană a vieții ciudate a unui savant, în peisajul exotic al unei insule din Mediterana.

— Reynolds Price publică vastul roman *The Surface of Earth* ⟨*Suprafața pămîntului*⟩, cronică a unei familii din Virginia în perioada 1903—44, influențată de tehnica narativă a lui Thomas Mann din *Buddenbrooks*.

— *The Straw Man* ⟨*Omul de paie*⟩, romanul publicat de Barbara Goldsmith, e o carte comică al cărei subiect este viața din lumea galeriilor de artă newyorkeze, a afacerilor care nu țin seama în nici un fel de valorile artistice.

— Romanul *The Killer Angels* ⟨*Îngerii ucigași*⟩ de Michael Shaara întreprinde o secțiune prin viața societății americane, dezvăluind în primul rînd dramele de conștiință ale tinerei generații.

— Arthur Hailey publică *The Moneychangers* ⟨*Cei ce schimbă banii*⟩, roman inspirat din lumea lipsită de scrupule a băncilor și a instituțiilor de credit.

— *The Young Man Who Wrote Soap Operas* ⟨*Tînărul care scria piese dulcege*⟩, de Joel Gross, e povestea unui autor de melodrame de succes, prilej de a înfățișa o imagine a vieții și a afacerilor din districtul teatrelor din New York.

— Kristia Hunter publică *The Survivors* ⟨*Supraviețuitorii*⟩, povestire sentimentală despre prietenia dintre o femeie de culoare și un copil alb.

Scanned with OKEN Scanner

1975 — Jessamyn West înfățișează, în *The Massacre at Fall Creek* ⟨*Masacrul de la Fall Creek*⟩, o imagine îndeajuns de convențională a „frontierei" din Vestul mijlociu, în sec. 19.

— *The Iron Crown* ⟨*Coroana de fier*⟩, de Clare Barroll, este un roman cu o epică lipsită de fantezie, plasată în Europa secolului 11; reconstituirea atmosferei, a vieții de curte, a pitorescului, se face — însă — cu pricepere.

— Martin Woodhouse și Robert Ross publică *The Medici Guns* ⟨*Tunurile Medicilor*⟩, roman care încearcă să evoce Italia sec. 15.

— James Clavell scrie *Shōgun*, roman de inspirație exotică, al cărui cadru e Japonia anului 1600.

— Martha Foley editează monumentala antologie *200 Years of Great American Short Stories* ⟨*200 de ani de mari nuvele americane*⟩.

— Joyce Carol Oates publică vol. *The Seduction and Other Stories* ⟨*Seducția și alte povestiri*⟩, în care afirmă necesitatea ca oamenii să trăiască o viață pe deplin conformă cu aspirațiile lor spirituale, opusă fetișurilor societății de consum.

— În vol. de povestiri *Look at the Harlequins !* ⟨*Priviți-i pe arlechini*⟩, Nabokov polemizează cu prejudecățile sociale și morale ale burgheziei.

— Donald Barthelme adună în vol. *Guilty Pleasures* ⟨*Plăceri vinovate*⟩ mai multe povestiri publicate în ultimii ani în presa literară, în care „înfățișa, din perspectiva unei înțelegeri larg umaniste, anchilozarea morală a micului burghez". (Kenneth Maxwell, în „The New York Review of Books", 17 apr. 1975, p. 17)

— S. J. Perelman publică vol. de schițe umoristice *Vinegar Puss* ⟨*Pisica de oțet*⟩, sugerînd absurdul unor existențe mărunte, lipsite de orice ideal.

— Drama *Seascape* ⟨*Priveliște marină*⟩ de Edward Albee e compusă într-un stil crispat, înfățișînd aceeași lume a destrămării morale, obișnuită în operele din ultimii ani ale scriitorului.

— Virginia Spencer Carr scrie *The Lonely Hunter* ⟨*Vînătorul singuratic*⟩, o biografie a lui Mary McCarson.

— Leon Edel editează vol. de eseuri *The Twenties* ⟨*Anii' 20*⟩ al lui Edmund Wilson. „Una dintre cele mai impresionante inteligențe critice ale Americii, a cărei gîndire — evident înrîurită de marxism — a reușit să pună diagnosticuri literare de o mare precizie; Wilson nu s-a înșelat niciodată cînd a vorbit despre talentul sau lipsa de talent a unui scriitor." (Joseph Epstein, în „The New York Times Book Review", 15 iun. 1975, p. 1)

— Apare vol. *Democracy and Poetry* al lui Robert Penn Warren, în care se afirmă ideea că „datoria poetului e să militeze pentru idealurile generoase ale unei epoci".

— W. D. Snodgrass publică vol. de eseuri *In Radical Pursuit* ⟨*Urmînd ideile radicale*⟩, analize, din perspectiva unui intelectual progresist, ale literaturii contemporane, ale funcției ei sociale.

Scanned with OKEN Scanner

— Hugh Kenner întreprinde o cercetare lucidă a literaturii americane din sec. 20, *A Homemade World* ⟨*O lume fabricată-n casă*⟩, evaluînd operele literare din punctul de vedere al ecoului stîrnit în epocă.
— Robert Scholes afirmă, în *Structural Fabulaticn*, convingerea că literatura de anticipație reprezintă o problemă cu adevărat importantă a culturii moderne, o formulă capabilă să cuprindă o perspectivă umanistă a lumii.
— Premiile Pulitzer: Gary Snyder, *Insula Broaștei țestoase* (poezie); Michael Shaara, *Îngerii ucigași* (proză); Edward Albee, *Priveliște marină* (dramă).

1976 Apare vol. *Selected Poems* al lui Robert Lowell, cuprinzînd și cîteva poeme recente, dedicate bicentenarului independenței americane.
— Se publică vol. *Collected Poems*, al lui W. H. Auden, în care apar și unele poeme postume.
— Richard Eberhart publică vol. *Collected Poems, 1930—1976*. „Sînt convins că posteritatea va îndrăgi cele mai bune versuri ale sale tot atît de mult cît le îndrăgește pe acelea ale celor mai de seamă contemporani ai săi". (Stanley Kunitz, în „The New York Review of Books", 10.VI.1976, p. 21)
— *1876*, romanul lui Gore Vidal, reconstitue atmosfera politică din Statele Unite, în timpul alegerilor prezidențiale de acum un secol, adesea evocate pentru corupția pe care au dezvăluit-o.
— Kurt Vonnegut publică romanul *Slapstick* ⟨*Comedie bufă*⟩, fantezie ironică prezentînd lumea politică americană din viitor, interpretată caricatural.
— *Evidence of Love* ⟨*Dovada dragostei*⟩, de Shirley Ann Grau, „mînuiește cu abilitate și inteligență decoruri variate (Philadelphia în 1880, Anglia în primul război, Chicago și Florida de azi), pentru a releva frumusețea sentimentelor umane". (R. Z. Sheppard, în „Time", 7.II.1977, p. 52)
— *The Manly-Hearted Woman* ⟨*Femeia cu inimă de bărbat*⟩, romanul lui Frederick Manfred, restituie imaginii indianului american noblețea ei aspră și tragică.
— Vol. *Details of a Sunset* ⟨*Amănuntele unui amurg*⟩ adună povestirile publicate de Vladimir Nabokov între 1924—1935.
— În vol. *W. W. II* ⟨*Al 2-lea război mondial*⟩, James Jones își publică amintirile de pe front, din anii 1941—45.
— Sub titlul *Scoundrel Time* ⟨*Timp ticălos*⟩, Lillian Hellman își publică memoriile „care desenează un contur clar al unei conștiințe lucide, opunîndu-se practicilor reacționare". (Murray Kempton, în „The New York Review of Books", 10.VI. 1976, p. 24)
— Medicul Gregory Hemingway publică vol. *Papa*, amintiri despre tatăl său.
— Fiica lui Wallace Stevens, Holly, publică *Souvenirs and Prophecies* ⟨*Amintiri și profeții*⟩, portret al tatălui ei.

Scanned with OKEN Scanner

1976 — Scriitorul indian N. Scott Momaday publică *The Names* ⟨*Numele*⟩; „din poveștile auzite de la părinții și bunicii săi, din bogatele tradiții folclorice ale tribului său, el reconstituie sursele propriei identități umane". (William Safire, în „The New York Times Book Review", 12.XII.1976, p. 10)
— Alex Haley publică *Roots* ⟨*Rădăcini*⟩, povestea investigațiilor care au dus la descoperirea rudelor sale din Africa de Vest, de unde au fost aduși, în sec. 18, strămoșii lui, deveniți sclavi pe plantațiile americane.
— Drama *Travesties* ⟨*Travestiuri*⟩, de Tom Stoppard, evocă atmosfera politică și intelectuală a Europei în ajunul primului război mondial.
— Premiera dramei *Comanache Café*, de William Hauptman, a cărei acțiune se plasează în anii crizei economice din 1929—33, în regiunea „marelui castron cu praf" din Oklahoma. „Mizerie, crispare, deznădejde: iată eroii piesei lui Hauptman". (Edith Oliver, în „The New Yorker", 13.XII.1976, p. 115)
— *Genius and Lust* ⟨*Geniu și voluptate*⟩, de Norman Mailer, e o pledoarie pasionată în favoarea artei lui Henry Miller.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

TABEL SINOPTIC

BIBLIOGRAFIE CRITICĂ SELECTIVĂ

INDICE DE AUTOR

TABEL SINOPTIC

Anul	Evenimente din istoria universală	Istoria Americii	Cultura și literatura americană	Literatura universală
1	2	3	4	5
986		Cea dintîi mențiune despre pămînturile de la apus de Atlantic: navigatorul norvegian Herjulfson, împins de furtună, zărește țărmul unui ținut necunoscut, care nu poate fi decît America		
987	Hugo Capet, rege al Franței			
1000		Vikingul norvegian Leif Ericson se așază în Vinland, probabil în Noua Anglie de astăzi		
1066	Normanzii în Anglia			
1215	*Magna Charta*			
1330	Lupta de la Posada			
1359	Bogdan, voievod al Moldovei			
1450	În Anglia izbucnește Războiul celor două Roze			

Scanned with OKEN Scanner

1453	Cucerirea Constantinopolului de către turci		
1457	Ştefan, pe tronul Moldovei		
1485—92	Dinastia Tudor pe tronul Angliei	*oct., 12* Cristofor Columb debarcă într-o insulă din Bahamas, pe care-o botează San Salvador	
1494	Tratatul de la Tordesillas: Spania şi Portugalia îşi împart Lumea Nouă; Vasco da Gama porneşte spre India, ocolind Africa		
1495			Boiardo, *Orlando innamorato* (It.)
1497	Vasco da Gama ocoleşte Africa, în drum spre India	*iun., 24* John Cabot descoperă Terra Nova, căreia el îi spune Prima Vista	
1500—12	Milanul ocupat de francezi		
1504			Sannazaro, *Arcadia* (It.)
1508			Montalvo, *Amadis* (Sp.)
1509	Henric VIII pe tronul Angliei		
1512			
1513		*apr., 2* Juan Ponce de Léon descoperă Florida	*Farsa Jupînului Pathelin* (Fr.)
1515	Francisc I pe tronul Franţei		Machiavelli, *Principele* (It.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1516				Ariosto, *Orlando furioso* (It.)
1518				Morus, *Utopia* (Angl.)
				Învățăturile lui Neagoe Basarab (Rom.)
1519	Carol Quintul, împărat al Germaniei			
1520	Reforma lui Luther în Germania			
1524—25	Războiul țărănesc german			
1532				Rabelais, *Pantagruel* (Fr.)
1536		*mai, 3* Hernando Cortes ajunge în California, în fruntea unei expediții care plecase din Mexic		
1541	Teocrația lui Calvin la Geneva	*mai, 8* Primii europeni, membrii expediției lui Fernando de Soto, ating țărmul lui Mississippi		
1543	Copernic			
1545—63	Conciliul de la Trento			
1549				Du Bellay, *Apărarea și ilustrarea limbii franceze* (Fr.)
1550				Montemayor, *Diana* (Port.), Vasari, *Viețile arhitecților, pictorilor și sculptorilor* (It.)

Scanned with OKEN Scanner

1552				Ronsard, *Amorurile*—(Fr.);
1554				Bandello, *Nuvele* (It.);
1558	Elizabeth I pe tronul Angliei			
1559				Marguerite de Navarre, *Heptameronul*;
1562	În Franța începe persecutarea hughenoților	Primii coloniști europeni pe actualul teritoriu al Statelor Unite: francezii conduși de hughenotul Jean Ribaut, pe insula Parris (din apropierea actualului oraș Beaufort, Carolina de Sud). După un an, colonia se dizolvă		
1564			Primele imagini înfățișînd viața de pe pămîntul Statelor Unite de astăzi: scenele de vînătoare desenate de Jacques la Moyne, colonist din insula Parris; desenele vor însoți relatarea lui Laudonniere privind expediția în Carolina de Sud	
1565	Răscoala provinciilor olandeze împotriva Spaniei	Cea dintîi așezare permanentă: St. Augustine, Florida, construit de expediția spaniolă a lui Pedro Menéndez de Aviles		
1566	Răscoala Țărilor de Jos împotrivadominației spaniole			

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1572	Noaptea Sfîntului Bartolomeu			Comoëns, *Lusiadele* (Port.); Ronsard, *Franciada*; Montaigne, *Eseuri* — (Fr.) Tasso, *Ierusalimul eliberat* (It.)
1580				
1587	John Knox întemeiază presbiterianismul în Scoția Mary Stuart e decapitată, după 20 de ani de detențiune	*mai* Întemeierea coloniei engleze de pe Insula Roanoke, Virginia. Confruntată cu mari dificultăți, colonia trimite un mesager cerînd ajutor în Anglia. În 1591, cînd o expediție de ajutor sosește în Roanoke, nu mai găsește nici un supraviețuitor		
1588	*Armada* spaniolă zdrobită în largul coastei engleze		Thomas Hariot, *Înfățișare pe scurt și adevărată a ținutului Virginiei*	Marlowe, *Faust* (Angl.)
1589			Richard Hakluyt, *Cele mai de seamă navigații, călătorii, negoțuri și descoperiri ale națiunii engleze...*	
1593	Mihai Viteazul pe tronul Țării Românești			
1594				*Satira Ménippée* (Fr.)
1598	Edictul din Nantes pune capăt războaielor religioase din Franța		Primul spectacol teatral: într-o așezare de pe Rio Grande (aproape de actualul El Paso, Texas),	

Scanned with OKEN Scanner

			se reprezintă o *comedia* spaniolă, inspirată din evenimentele expedițiilor	
1600	Mihai Viteazul unește cele 3 țări române			
1601				Shakespeare, *Hamlet* (Angl.)
1603	Iacob I Stuart pe tronul Angliei			
1605				Cervantes, *Don Quijote* (Sp.)
1606				Shakespeare, *Macbeth* (Angl.)
1607		*mai, 13* Prima colonie engleză permanentă: Jamestown (Virginia)		
1608	Champlain întemeiază Québecul	Căpitanul John Smith, ales președinte al coloniei Jamestown	John Smith, *Povestire adevărată a acelor împrejurări și întîmplări mai însemnate care s-au petrecut în Virginia*	
1609	Independența Provinciilor Unite olandeze		Robert Jonson, *Noua Britanie*; Robert Gray, *Drum bun spre Virginia*; Hakluyt, *Bogatul preț al Virginiei*	
1610		Populația indiană este apreciată la cca un milion	Richard Rich, *Vești din Virginia*	
1611	Gustav-Adolf pe tronul Suediei		Thomas West, *Povestire despre colonia întemeiată în Virginia*	Shakespeare, *Furtuna* (Angl.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1612		Olandezii construiesc primele case pe actualul loc al orașului New York, înființînd un post comercial pentru schimburi în natură cu indienii	John Smith, *O hartă a Virginiei*; William Strachey, *Despre colonia Virginiei*	
1613			Alexander Whitaker, *Vești bune din Virginia*; Purchas, *Pelerinajele lui Purchas*;	
1616			John Smith, *O descriere a Noii Anglii*	
1618	Izbucnește Războiul de 30 de ani			Lope, *Fîntîna turmelor* (Sp.)
1619		*iulie, 30* Prima adunare legislativă din colonii se întrunește la Jamestown, Virginia; *aug.* Cei dintîi sclavi sînt aduși în Virginia	Administrația din Virginia stabilește impozite mari pentru cei „care se îmbracă prea extravagant" Primele „legi albastre", poruncind temperanța	
1620		Populația coloniștilor: 2 499; Corabia „Mayflower" sosește pe țărmul Americii, aducînd 41 de familii de puritani emigrați din Anglia	Prima bibliotecă publică, la Heunco, Virginia	Matei al Mirelor, *Cronica în versuri* (Rom.)
1621				Guillen de Castro, *Las mocedades del Cid* (Sp.)

Scanned with OKEN Scanner

1622			*Relatarea lui Mourt*	
1623				Marino, *Adonis* (It.)
1624	Richelieu, prim-ministru al Franței	Virginia devine colonie regală	John Smith, *Istoria generală a Virginiei*; Winslow, *Vești bune din Noua Anglie*	Opitz, *Cartea poeziei germane* (Germ.)
1625			Wil. Morrell, *Nova Anglia*; Purchas, *Hakluytus Posthumus*	Tirso de Molina, *Înșelătorul din Sevilla* (Sp.)
1626		Olandezii cumpără insula Manhattan, plătind indienilor suma de 24 dolari, în mărgele de sticlă	George Sandys traduce *Metamorfozele* lui Ovidiu	
1627				Gongora, *Sonete* (Sp.)
1628	Parlamentul englez votează Billul Drepturilor, limitînd puterea regală			
1629		*iun., 7* 900 coloniști debarcă în portul Salem, întemeind Colonia Golfului Massachusetts		Corneille, *Mélite* (Fr.)
1630	Suedia intervine în Războiul de 30 de ani	Populația coloniilor: 5 700; Olandezii stabilesc sistemul arenzilor și împart întregul pămînt de pe valea fluviului Hudson la cîțiva arendași care-l închiriază la prețuri foarte ridicate	John Smith, *Adevăratele călătorii*; Cotton, *Făgăduința lui Dumnezeu față de Plantația sa*; Bradford, *Istoria Plantației Plimmoth*; Winthrop, *Jurnal*	

1	2	3	4	5
1631		Întemeierea Bostonului, ca așezare subordonată administrației din Salem Legea electorală din Massachusetts acordă calitatea de cetățean al coloniei numai membrilor congregației religioase		Calderon, *Viața e vis* (Sp.)
1632		Lordul Baltimore primește dreptul întemeierii coloniei Maryland		
1634			Wood, *Perspectivele Noii Anglii*	
1636			Richard Mather sosește la Boston	Corneille, *Cidul* (Fr.)
1637			*oct., 28* Întemeierea colegiului Harvard Morton, *Noul Canaan englez*	Descartes, *Discurs asupra metodei* (Fr.)
1638		Suedezii stabilesc prima lor colonie pe valea rîului Delaware	Pierce, *Almanah pentru anul Domnului 1639;* Stephen Daye deschide tipografia de la Cambridge, Massachusetts	
1639		*ian., 14* „Legea fundamentală" a coloniilor, redactată de Roger Ludlow, prima constituție din America	Primul document tipărit în America: *Jurămîntul unui om liber*	

1640	Începe războiul civil din Anglia	Populația: 27 947	*Cartea psalmilor de la Golf*	Corneille, *Horace*; *Cinna* (Fr.); Comenius, *Didactica magna* (Ceh.)
	Portugalia se proclamă independentă	Margaret Brent devine prima femeie avocat din America		
1641		Curtea de Justiție din Massachusetts votează un „Corpus al libertăților"		Guevara, *Diavolul șchiop* (Sp.)
1642			Shepard, *Sincerul convertit*	
1643	Ludovic XIV pe tronul Franței	Primele ateliere textile, la Rowley, Massachusetts	*Primele roade ale Noii Anglii*; *O cheie a limbii din America*	Varlaam, *Cazania* (Rom.)
1644		Prima corabie construită în America, la Boston	Williams, *Arendașul sîngeros al persecuției pentru pricini de conștiință*; Cotton, *Cheile împărăției cerurilor*	
		Prima fabrică metalurgică, lîngă Lynn, Massachusetts		
1646			Cotton, *Lapte pentru prunci*; Vaughan, *Caierul de aur*	
1647		Prima corabie de război patrulează în golful Long Island, pentru a preveni un posibil atac olandez; Legea învățămîntului din Massachusetts: fiecare comunitate de 50 familii trebuie să asigure educație gratuită; comunitățile de 100 familii sînt obligate să deschidă și școli secundare gratuite	Ward, *Umilul peticar*; Cotton, *Arendașul cel sîngeros spălat de păcat*; Prima pictură din America: imaginea unui steag cu 4 dungi, reprezentînd cele 4 state ale Noii Anglii: Massachusetts, Connecticut, New Haven și Plymouth	

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1648		Cizmarii din Boston întemeiază prima organizație muncitorească din America		Simion Ștefan, *Noul Testament de la Bălgrad* (Rom.)
1649	Parlamentul e învingător în lupta cu regele: Carol I e judecat și decapitat În Franța — Frondele	Virginia își proclamă fidelitatea față de dinastia Stuart		Cyrano de Bergerac, *Istoria comică* (Fr.)
1650		Populația: 51 700	Bradstreet, *A zecea muză*	(cca) Kornaros, *Erotokrit* (Gr.)
1651				Scarron, *Romanțul comic* (Fr.)
1652	Izbucnesc războaiele dintre Anglia, pe de o parte, Franța și Olanda, pe de alta	*apr.* Guvernatorul olandez Peter Stuyvesant e obligat să acorde orașului New Amsterdam dreptul de a fi guvernat de un consiliu comunal autonom; Maine e anexat la Noua Anglie		
1653	Cromwell, lord protector al Angliei	Coloniștii din Virginia stabilesc primele posturi în regiunea care va deveni Carolina de Nord	Johnson, *Providența zămislitoare de miracole*	
1655		Stuyvesant anexează așezările suedezilor și finlan-		Hobbes, *Leviathan* (Angl.)

		dezilor din valea lui Delaware		
		Izbucnește războiul civil dintre catolicii și protestanții din Maryland. Catolicii, înfrînți, sînt scoși în afara legii		
1656		În Massachusetts se publică un decret în virtutea căruia quakerii sînt pedepsiți cu biciuirea	Hammond, *Lea și Rașela*	Pascal, *Provincialele* (Fr.)
1657		Cursele de cai sînt interzise în New Amsterdam	Concepția heliocentristă a lui Galileu e acceptată la Harvard	
1658		*aug. 12.* Prima forță polițienească organizată în America, la New Amsterdam		
1659				Molière, *Prețioasele ridicule* (Fr.), Vondel, *Iafet* (Ol.)
1660	Restaurarea monarhiei în Anglia	Populația: 84800 *Actul Navigației* prevede că întregul comerț pe mare cu Anglia trebuie efectuat de nave engleze; unele mărfuri (tutun, bumbac, lînă, coloranți) nu puteau fi exportate decît în Anglia		
1661			Eliot traduce *Biblia* în limba indienilor algonquini	Spinoza, *Etica* (Ol.)
1661		*30 ian.*, ziua în care Carol I Stuart fusese de-	Wigglesworth, *Ziua Judecății de Apoi*	Molière, *Școala femeilor* (Fr.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		capitat (1649), e declarată zi de doliu și de post în Virginia		
1663		*iun., 23* Înființarea coloniei New Jersey	Devenport, *Discurs despre cîrmuirea civilă*	
1664	Primele colonii franceze în India	Maryland legiferează sclavia negrilor. Curînd, asemenea legi vor intra în vigoare în Virginia, Carolina de Nord, New York, Carolina de Sud și New Jersey; Noua Olandă se predă englezilor din flota aparținînd ducelui de York		La Rochefoucauld, *Maxime*; Molière, *Tartuffe* — (Fr.)
1665		Colonia New Havene anexată de Connecticut Noua administrație din New York proclamă deplina libertate a tuturor sectelor; „Ziua complotului prafului de pușcă" (tentativa de asasinare a regelui Iacob I, în 1605) e sărbătorită în colonia New York	*Poart-o și ciomăgește-o*	
1666				
1667	Franța ocupă Flandra		Pain, *Meditații zilnice*	Racine, *Andromaca*, (Fr.); Milton, *Paradisul pierdut* (Angl.)

Scanned with OKEN Scanner

1668				La Fontaine, *Fabule* (Fr.)
1669			Wigglesworth, *Carne din trupul celui care mănîncă*; Eliot, *Abecedarul indian*	Grimmelshausen, *Simplicius Simplicissimus* (Germ.)
1670		Populația: 114 500 Înființarea Companiei Golfului Hudson	Prima gravură din colonii: un portret al lui Richard Mother (autor necunoscut)	Pascal, *Pensées* (Fr.); Dryden, *Cucerirea Granadei* (Angl.)
1672			Prima lege a drepturilor de autor, în Massachusetts	Molière, *Femeile savante* (Fr.)
1673		*aug., 8* Olandezii pun din nou stăpînire (pînă la 9 febr. 1674) pe New York		Molière, *Bolnavul închipuit* (Fr.); Dosoftei, *Psaltirea în versuri* (Rom.)
1674		Expediția lui Jolliet și Marquette pe valea superioară a lui Mississippi	*Jurnalul* lui Sewall	Boileau, *Arta poetică* (Fr.)
1675		Izbucnește „războiul regelui Philip" (după numele unei căpetenii indiene) între indieni și coloniștii din Massachusetts. Mai multe așezări sînt distruse		Miron Costin, *Letopisețul Țării Moldovei* (Rom.)
1676		„Regele Philip" e asasinat	Peter Folger, *Ochean pentru timp*; Tompson, *Criza Ncii Anglii*	
1677			Hubbard, *Povestea nenorocirilor cu indienii din Noua Anglie;* Mather, *O povestire a nenorocirilor*	Racine, *Phèdre* (Fr.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1678			Anne Bradstreet, *Mai multe poeme*	La Fayette, *Prinţesa de Clèves* (Fr.); Bunyan, *Drumul pelerinului* (Angl.)
1679	Parlamentul englez votează *Habeas corpus*		Hardy, *Îndreptar în drumul spre cer*	
1680		Populaţia: 155 600	Matematicianul Thomas Brattle din Boston calculează orbita unei comete, cea dintîi operă ştiinţifică a unui colonist american recunoscută de europeni	
1681		*mart., 10* William Penn primeşte ca proprietate personală teritoriul ce se va numi Pennsylvania		Bossuet, *Discurs asupra istoriei universale* (Fr.)
1682	Urcarea pe tron a lui Petru I al Rusiei	Întemeierea Philadelphiei	Rowlandson, *Captivitate şi eliberare*	
1683	Ia sfîrşit asediul Vienei	Primii colonişti germani sosesc în Philadelphia	Guvernatorul Berkeley interzice tiparul în Virginia	
1684		Revocarea cartei coloniei Massachusetts	Mather, *Remarcabile providenţe*; Exquemelin, *Piraţii Americii*	
1685	Revocarea edictului din Nantes provoacă emigrarea hughenoţilor	Primii colonişti în Texas sînt francezii conduşi de La Salle		Miron Costin, *De neamul moldovenilor* (Rom.)

Scanned with OKEN Scanner

1686				Iharu Saikaku, *Kcshcku-Ichidai-Onna* (Jap.)
1687			Almanahurile lui Tulley; Penn, *Excelentul Privilegiu al libertății*	
1688				La Bruyère, *Caracterele*; Perrault, *Discurs asupra celor vechi și a modernilor* — (Fr.); *Biblia de la București* (Rom.)
1689	Dinastia de Orania pe tronul Angliei	O răscoală armată, inițiată de Cotton Mather, duce la răsturnarea guvernatorului Andros din Massachusetts Răscoală a protestanților din Maryland		
1690		Populația: 213 500	*sept., 25* « *Publick Ocurrences* » din Boston, primul ziar din colonii *Abecedarul Ncii Anglii*	Locke, *Eseu asupra înțelegerii umane* (Angl.)
1691				Racine, *Athalie* (Fr.)
1692		Procesele de vrăjitorie de la Salem: 19 acuzați vor fi spînzurați, un mort în torturi, 2 morți în închisoare		
1693			Mather, *Minuni ale lumii nevăzute*. Se întemeiază Colegiul William și Mary, în Virginia	
1697				Perrault, *Povești* (Fr.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1698			Cea dintîi carte conținînd partituri muzicale	
1699	Pacea de la Karlowitz			Fénelon, *Télémaque* (Fr.)
1700		Populația: 275 000 Legislatura din Massachusetts acordă preoților catolici un termen de 3 luni în care să plece din colonie: cei rămași erau pasibili de pedeapsa cu moartea	Sewall, *Vînzarea lui Iosif* — cel dintîi text antisclavagist	
1701	Războiul pentru succesiunea la tronul Spaniei	Francezii întemeiază o așezare pe Lacul Erie, la Detroit	Întemeierea Școlii colegiate (mai tîrziu, Colegiul Yale)	
1702			Mather, *Magnalia Christi Americana*	
1704	Englezii ocupă Gibraltarul		« *Boston News Letter* »	
1705			Beverly, *Istoria Virginiei*	Cantemir, *Istoria hieroglifică* (Rom.)
1706			*Calea cea bună de cdinicară*, cartea lui Cotton Mather, reflectă slăbirea influenței puritane	
1707	Unirea Angliei cu Scoția și constituirea Marii Britanii			
1708			Cook, *Negustorul de tutun*	

Scanned with OKEN Scanner

1710		Populația: 357 500 Începe „Marea migrație" a germanilor și elvețienilor, aduși ca meșteșugari	Mather, *Bonifacius*; Wise, *Cearta dintre biserici dată la iveală*	
1711	Lupta de la Stănilești	Indienii tuscarora atacă așezări din Carolina de Nord, unde copiii lor fuseseră luați în sclavie		Addison și Steele, « *The Spectator*» (Angl.)
1713	Englezii ocupă Terra-Nova și Acadia	Tratatul de la Utrecht: Franța cedează Angliei Terra Nova, Noua Scoție și acceptă protectoratul britanic asupra indienilor irochezi		Maffei, *Meropa* (It.)
1714	Dinastia de Hanovra pe tronul Angliei		Cea dintîi piesă de teatru tipărită în America: comedia *Androboros*, de Robert Hunter Cotton Mather face declarație publică în sprijinul teoriei cosmogonice a lui Copernic	
1715				Lesage, *Gil Blas* (Fr.)
1716		Primii sclavi negri în teritoriul francez al Louisianei	William Levingston construiește prima sală de teatru din America, la Williamsburg, Virginia	
1717			Wise, *Cerere a cîrmuirii bisericilor din Noua Anglie*	
1718		Francezii întemeiază orașul New Orleans		

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1719			*Cîntecele Măicuței Goose*, tipărite la Boston	Defoe, *Robinson Crusoe* (Angl.)
1720		Populația: 474 400 (din care 8% trăiau la oraș) Începe expansiunea franceză de-a lungul lui Mississippi		
1721	Pacea de la Nystad pune capăt războiului ruso-suedez			Montesquieu, *Scrisori persane* (Fr.)
1722			Franklin, *Documentele doamnei Dogood*	Holberg, *Erasmus Montanus* (Dan.)
1723			Primul catalog de bibliotecă, tipărit de Colegiul Harvard La Colegiul William și Mary se întemeiază prima școală pentru indieni	
1724				Metastasio, *Didona* (It.)
1725		Numărul sclavilor negri din colonii depășește 75 000 (15% din întreaga populație)	*Almanahurile* lui Ames	Vico, *Știința nouă* (It.)
1726		Răscoale ale săracilor din Philadelphia	Log College, prima instituție de învățământ superior în Pennsylvania	Swift, *Gulliver* (Angl.)
1727			Colden, *Istoria celor 5 națiuni indiene*	
1728				Pope, *Dunciada* (Angl.)

Scanned with OKEN Scanner

1729		Mișcări anti-monarhice în Carolina de Sud	Primul manual de aritmetică tipărit în colonii, la Boston	
1730		Populația: 654 950 Întemeierea orașului Baltimore		Marivaux, *Jocul dragostei și-al întîmplării* (Fr.)
1731			Franklin înființează Compania Bibliotecilor din New York	Prévost, *Manon Lescaut* (Fr.)
1732		Se acordă carta noii colonii a Georgiei	« *Philadelphische Zeitung* », cea dintîi gazetă într-o limbă străină din America, întemeiată de Franklin Franklin, *Almanahul sărmanului Richard*	Voltaire, *Zaira* (Fr.)
1733	Războiul pentru succesiune la tronul Poloniei			Pope, *Eseu asupra omului* (Angl.)
1734		Primii coloniști în Indiana (8 familii de francezi)		
1735			Primul spectacol de operă în colonii: *Flora* de Colley Cibber (la Charleston, Carolina de Nord)	
1736			Cea dintîi revistă literară, « *Virginia Gazette* », înființată de William Parks, la Williamsburg	

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1739		3 răscoale ale sclavilor se succed, în interval de cîteva luni, în Carolina de Sud		
1740	Friedrich II pe tronul Prusiei Începe războiul de succesiune la tronul Austriei, între Anglia pe de o parte Franța, Spania și Prusia, pe de alta	Populația: 889 000 Coloniștii din Carolina de Sud invadează Florida, aflată în posesiune spaniolă	Tailfer, *Povestea coloniei Georgia*	Voltaire, *Secolul lui Ludovic XIV* (Fr.); Richardson, *Pamela* (Angl).
1741			Primul concert simfonic, organizat de germanii din Bethlehem, Pennsylvania; Edwards, *Păcătoșii în mîna unui Dumnezeu mînios*; Bradford, « *The American Magazine* »; Franklin, « *The General Magazine* »	
1742		În bătălia de pe insula St. Simon, spaniolii sînt înfrînți	Tîmplarii din Philadelphia întemeiază o Bibliotecă de arhitectură și un atelier „unde să se învețe tainele meșteșugului“	Young, *Nopțile* (Angl.)
1743			Se întemeiază Societatea Americană de Filosofie	Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei* (Rom.)

1744		Prin tratatul de la Lancaster (Pennsylvania), indienii irochezi cedează englezilor teritoriul de la nord de rîul Ohio	Germanii din Pennsylvania întemeiază Collegium Musicum; se execută periodic muzică de cameră și simfonică de Bach, Haydn, Mozart, Stamitz	
1745		Lupte violente între englezi și francezi, fiecare aliați cu triburi indiene, în nordul coloniei New York și în Maine	Revistele din colonii publică largi pasaje traduse din *Scriscrile filosofice* ale lui Voltaire	
1746			Numărul ziarelor care apar în colonii: 22 Shirley, *Asediul Louisburgului*	
1747			Stith, *Întemeierea Virginiei*	
1748	Pacea de la Aix-la-Chapelle pune capăt războiului de succesiune la tronul Austriei			Klopstock, *Messiada* (Germ.); Montesquieu, *Spiritul legilor* (Fr.); Smollett, *Roderick Random* (Angl.)
1749			Prima companie dramatică, întemeiată la Philadelphia (în urma protestelor locuitorilor, se mută la New York)	Buffon, *Teoria pămîntului*, primul vol. din *Istoria naturală* (Fr.); Fielding, *Tom Jones* (Angl.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1750	În jurul acestei date, începe în Anglia revoluția industrială	Populația: 1 207 000	Primele hărți ale văii superioare a rîului Ohio, desenate de Christopher Gist, se disting și azi prin marea lor exactitate;	
1751			Se întemeiază Academia din Philadelphia (azi, Universitatea Pennsylvaniei), sub președinția lui Franklin; Franklin, *Experiențe și observații de electricitate*; Prima școală pentru copiii de muncitori, „fără deosebire de sex și rasă", în Maryland	*Enciclopedia* (Fr.); Gray, *Elegie într-un cimitir de țară* (Angl.); Lomonosov, *Ode* (Rus.)
1753		George Washington este emisarul administrației coloniale în discuțiile cu francezii, cărora le cere să se retragă din valea rîului Ohio	Lui Franklin i se conferă Medalia Copley a Societății Regale Britanice, pentru lucrările sale în domeniul electricității	Goldoni, *Hangița* (It.)
1754		Franklin propune un plan de uniune a coloniilor sub un președinte. Planul e respins	Edwards, *Libertatea de vcință* Prima caricatură într-un ziar american: un desen al lui Franklin, în « *Pennsylvania Gazette* », îndemnînd la uniunea coloniilor	Rousseau, *Discurs asupra inegalității* (Fr.)

Scanned with OKEN Scanner

			John Woolman, *Cîteva considerații privind folosirea negrilor*, energic protest anti-sclavagist Se întemeiază, la New York, Colegiul regal (Universitatea Columbia de astăzi)	
1755	Englezii încep campania de cucerire a Indiei	Izbucnesc lupte grele între armatele engleze și cele franceze și ale aliaților lor indieni. Războiul va dura pînă în 1760 și se va încheia cu înfrîngerea francezilor		
1756				Gessner, *Idile* (Germ.)
1757				Diderot, *Fiul natural* (Fr.)
1758			Maylem, *Cucerirea Louisburgului*	Helvétius, *Despre spirit* (Fr.)
1759				Voltaire, *Candide* (Fr.)
1760		Populația: 1 610 000		Macpherson, *Ossian*; Sterne, *Tristram Shandy* —(Angl.)
1761				Rousseau, *Noua Heloiză* (Fr.)
1762	Ecaterina II pe tronul Rusiei			Rousseau, *Émile*; *Contractul social* (Fr.)
1763			Prima mențiune a sclavilor eliberați (în Massachusetts)	Diderot, *Nepotul lui Rameau* (Fr.); Gozzi, *Turandot* (It.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		Prin Tratatul de la Paris, Franța ceda Canada și Louisiana de la est de Mississippi, iar Spania renunța la Florida		
1764			Otis, *Drepturile coloniilor britanice*; Hutchinson, *Istoria Massachusettsului*	Voltaire, *Dicționar filosofic* (Fr.); Winckelmann, *Istoria artei la cei vechi* (Germ.)
1765		În multe orașe din colonii iau ființă organizații ale „Fiilor libertății" care se opun administrației coloniale	Godfrey, *Prințul Parthiei*	Percy, *Relicve de poezie veche* (Angl.)
1766			Rogers, *Ponteach*	Goldsmith, *Vicarul din Wakefield*; Sterne, *Voiaj sentimental* — (Angl.);
1768	Războiul ruso-turc		Dickinson, *Scrisorile unui fermier din Pennsylvania*	Lessing, *Laocoon* (Germ.)
1770	Căpitanul Cook debarcă în Australia	Populația: 2 205 000 *mart., 5* La Boston, 7 coloniști sînt uciși de soldații britanici („Masacrul de la Boston")		Holbach, *Sistemul naturii* (Fr.)
1771			Franklin începe să-și scrie *Autobiografia*	
1772	Prima împărțire a Poloniei		Freneau și Brackenridge, *Răsare gloria Americii*; Trumbull, *Călătoria prostici*	

Scanned with OKEN Scanner

1773	Răscoala lui Pugaciov	„Legea ceaiului" votată de Parlamentul din Londra are ca efect grava nemulţumire a coloniştilor: legea acorda un regim preferenţial produselor Companiei Indiilor de Est; *dec. 16* Un grup de coloniști aruncă în mare, la Boston, încărcătura de ceai a unor nave engleze („Petrecerea ceaiului de la Boston")	Wheatley, *Poeme*; Warren, *Linguşitorul*; Franklin, *Edictul regelui Prusiei* şi *Mijloace prin care un imperiu mare poate fi transformat într-unul mic*	Goethe, *Goetz von Berlihingen* (Germ.)
1774	Tratatul ruso-turc de la Kuciuc-Kainargi	*sept., 5* Primul Congres Continental reunit la Philadelphia *oct., 14 Declaraţia Drepturilor*, constînd din 10 rezoluţii asupra drepturilor coloniştilor (inclusiv una privind „dreptul la viaţă, libertate şi proprietate"); *dec., 14* Prima ciocnire dintre coloniști și armatele engleze, la Fortul William și Mary, în New Hampshire	Hopkinson, *O poveste frumoasă*	Goethe, *Suferinţele tînărului Werther* (Germ.)
1775		Prima Societate pentru abolirea sclaviei („Societatea pentru eliberarea negrilor ţinuţi ilegal în robie") organizată la Philadelphia,	Bourgoyne, *Blocada*; Freneau, *Litanie politică*; Trumbull, *M'Fingal*; Warren, *Grupul*	Beaumarchais, *Bărbierul din Sevilla* (Fr.)

1	2	3	4	5
		de Franklin și Benjamin Rush; *apr., 19* Lupta de la Lexington. Primele cîștiguri teritoriale obținute de coloniști; *mai, 10* Al Doilea Congres Continental se adună la Philadelphia; *iun. 15* George Washington comandant suprem al armatei coloniștilor;		
1776		*iul., 4* Congresul Continental de la Philadelphia adoptă *Declarația de independență*. Proiectul Declarației fusese redactat de Jefferson; Jefferson elaborează un plan potrivit căruia sclavii urmau să se întoarcă în ținuturile lor strămoșești din Africa; *sept.* Franklin e ales să reprezinte coloniile în negocierile cu Franța pentru încheierea unui tratat de comerț	Paine, *Bunul simț*; Brackenridge, *Bătălia de la Bunkers-Hill*; Leacock, *Prăbușirea tiraniei engleze*; Freneau, *Frumusețile din Santa Cruz*; Munford, *Patrioții*; Se întemeiază Societatea Phi Beta Kapa a studenților cu vederi politice progresiste	

		sept., *9* Congresul hotărăște înlocuirea titulaturii de Coloniile Unite prin Statele Unite; *sept.*, *15* New Yorkul e evacuat de americani; *dec.*, *26* Washington cîștigă bătălia de la Trenton, New Jersey		
1777		*ian.*, *3* Englezii învinși la Princeton de armata comandată de Washington *iul.* Statul Vermont abolește sclavia și instituie „sufragiul universal al alegătorilor de sex masculin"; *sept.*, *27* Philadelphia e cucerită de englezi; *oct.*, *4* Atacul lui Washington de la Germantown, Philadelphia, respins cu grele pierderi; *oct.*, *7* Englezii, învinși la Bernis Heights, New York, se retrag spre nord; *oct.*, *17* Generalul englez Bourgoyne capitulează în fața lui Gates, comandantul armatei americane din statul New York;	Hopkinson, *Un catehism politic*	Sheridan, *Școala bîrfelilor* (Angl.)

1	2	3	4	5
		dec., *17* Washington se retrage să ierneze la Valley Forge, Pennsylvania		
1778		*febr.*, *6* E semnat tratatul cu Franța. Independența Statelor Unite e recunoscută de francezi; *iun.*, *18* Englezii evacuează Philadelphia; *aug.*, *30* Americanii evacuează Rhode Island; *dec.*, *29* Armata engleză ocupă Savannah, Georgia	Hopkinson, *Bătălia butoaielor*	
1779		*mart.*, *3* Americanii sînt înfrînți la Brier Creek, Georgia; *iul.* *15* Armata americană comandată de gen. Wayne îi învinge pe englezi la Stony Point, New York	Freneau, *Casa nopții*	
1780		Populația: 2 781 000 *mart.*, *1* Pennsylvania abolește sclavia; *oct.*, *7* Englezii și susținătorii lor, conservatorii americani, învinși la King's Mountain, Carolina de Sud	*mai*, *4* Se întemeiază la Boston Academia Americană de Arte și Științe	Wieland, *Oberon* (Germ.); Șincai și Micu, *Elementa linguae daco-romanae* (Rom.)

1781		*sept., 5* Flota britanică respinsă de navele franceze în largul coastelor Virginiei Generalul britanic Cornwallis capitulează în fața armatei americane comandate de Washington și Lafayette	Freneau, *Nava-închisoare britanică*	Rousseau, *Confesiuni* (Fr.); Kant, *Critica rațiunii pure* (Germ.)
1782			Crèvecoeur, *Scrisorile unui fermier american*	Laclos, *Legături periculoase* (Fr.); Alfieri, *Saul* (It.)
1783		Sclavia e declarată ilegală în Massachusetts; *sept., 3* Prin Tratatul de la Paris, Anglia acordă independența Statelor Unite, între Marile Lacuri la nord, Florida la sud, Atlanticul la est, Mississippi la vest	Webster, *Carte de ortografie*	
1784	Răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan	Sclavia e abolită în Connecticut	Allen, *Rațiunea, singurul oracol al omului;* Reprezentațiile teatrale se reiau la Philadelphia, cu *Bocet pentru căpeteniile căzute în lupta pentru cauza libertății americane*	Beaumarchais, *Nunta lui Figaro* (Fr.); Schiller, *Intrigă și iubire* (Germ.)
1785		Sclavia e abolită în New York	Dwight, *Cucerirea Canaanului*	
1786	Englezii pătrund în Malaya	Sclavia e declarată ilegală în New Jersey	*Anarhiada*; Freneau, *Poeme*	Burns, *Poezii* (Angl.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1787		*dec.*, *1* Delaware ratifică constituția; e urmat de Pennsylvania, New Jersey, Georgia, Connecticut... La *21 iun.* 1788 era ratificată de un număr suficient de state pentru a putea intra în vigoare	Jefferson, *Note despre Virginia*; Barlow, *Viziunea lui Columb*; Tyler, *Contrastul*	Bernardin de Saint-Pierre, *Paul și Virginia* (Fr.); Schiller, *Don Carlos*; Goethe, *Iphigenia* — (Germ.)
1788			Freneau, *Opere diverse*	
1789	Revoluția franceză	*apr.*, *30* George Washington e ales președinte al Statelor Unite;	Dunlap, *Tatăl*; Brown, *Puterea simpatiei*	Blake, *Cîntecele inocenței* (Angl.)
1790		Populația (potrivit celui dintîi recensămînt național): 3 929 625 (dintre care 697 624 sclavi și 59 557 sclavi eliberați);		1790—1831: Goethe, *Faust* (Germ.)
1791		Vermont, al 14-lea stat al Uniunii	Paine, *Drepturile omului* La New Orleans se construiește clădirea primei săli de operă din America	
1792	Proclamarea republicii franceze	Se întemeiază Partidul Republican (anti-federalist), sub conducerea lui Jefferson. Ideologia sa e influențată de aceea a Revoluției franceze; el stă la originile Partidului Democrat de azi	Barlow, *Sfat pentru clasele privilegiate*; Brackenridge, *Cavalerismul modern*	

Scanned with OKEN Scanner

		Kentucky, al 15-lea stat al Uniunii		
1793	Cea de-a doua împărțire a Poloniei; Flota franceză învinsă de englezi la Aboukir	*mart., 4* Washington, ales pentru a 2-a oară președinte al Statelor Unite. Vicepreședinte, John Adams, fruntaș revoluționar din Massachusetts	*Orfanul nefericit*; Freneau, *Aniversarea dărîmării Bastiliei*	
1794		Președintele Washington trimite miliția să înăbușe răscoalele din Pennsylvania pricinuite de impozitele prea mari	Dwight, *Greenfield Hill*; Rowson, *Charlotte Temple*; Paine, *Epoca rațiunii*	Robespierre, *Ființa supremă* (Fr.); Radcliffe, *Castelul Udclpho* (Angl.)
1795		Mari fraude cu pămînturile de pe Mississippi, în care sînt amestecați numeroși oameni de stat din Georgia	Freneau, *Poeme*; Story, *Libertate*	X. de Maistre, *Călătorie în jurul camerei mele* (Fr.)
1796	Campania lui Bonaparte în Italia	Tennessee, al 16-lea stat al Uniunii	Barlow, *Mămăligă pripită*	Goethe, *Wilhelm Meister* (Germ.)
1797		John Adams e ales al 2-lea președinte	Morton, *Beacon Hill*; Foster, *Cocheta*; Tyler, *Sclava algeriană*	Hölderlin, *Moartea lui Empedocle*; Goethe, *Hermann și Dorothea* — (Germ.)
1798	Campania lui Bonaparte în Egipt	Președintele emite un număr de 4 legi care limitează imigrația în Statele Unite	Hopkinson, *Slavă, țară a lui Cclumb*; Rowson, *Reuben și Rachel*; Brown, *Wieland*	

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1799	Napoleon, prim-consul	*dec., 14* Moare George Washington	Brown, *Edgar Hunthy, Arthur Mervyn* și *Ormond*; *Sera politică*	Schlegel, *Lucinda*; Hölderlin, *Hyperion* — (Germ.); Wordsworth și Coleridge, *Balade lirice* (Angl.)
1800		Populația: 5 308 483, din care 896 849 sclavi	Sewall, *Elogiu al răposatului președinte Washington*; Wood, *Julia și baronul „iluminat"*; Linn, *Moartea lui Washington*	Staël, *Despre literatură* (Fr.); I. Budai-Deleanu, *Țiganiada* (Rom.)
			Ia ființă Biblioteca Congresului	
1801	Ia ființă Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei; În Santo Domingo, răscoala împotriva administrației franceze; insula se declară independentă	Thomas Jefferson, al 3-lea președinte (primul președinte american a cărui instalare are loc în Washington, noua capitală a Statelor Unite); Izbucnește războiul dintre Statele Unite și pașa din Tripoli	Tenney, *Donquijotism feminin*; Allen, *Poeme originale*; «*Port Folio*»; «*New York Evening Post*»	Chateaubriand, *Atala* (Fr.)
1802	Primele legi care organizează munca în fabricile engleze		Wood, *Amelia*	Foscolo, *Iacopo Ortis* (It.); Novalis, *Heinrich von Ofterdingen* (Germ.)
1803		Ohio devine al 17-lea stat; *apr., 30* Statele Unite cumpără de la Franța un teritoriu imens, cuprins între	Wirt, *Scrisori ale spicnului englez*; «*The Literary Magazine and American Register*»	Kleist, *Ulciorul sfărîmat* (Germ.)

		Mississippi și Munții Stîncoși („Cumpărarea Louisianei"); teritoriul țării crește astfel cu aprox. 150%		
1804	Napoleon, împărat al Franței	Expediția lui Lewis și Clark pornește de pe Mississippi pentru a explora Teritoriul Louisianei; la sfîrșitul anului următor va ajunge pe țărmul Pacificului, la vărsarea fluviului Columbia; *iul.*, *11* Hamilton e ucis în duelul cu Burr	Williams, *Hamiltoniada*; Wirt, *Curcubeul*	Schiller, *Wilhelm Tell* (Germ.); Oehlenschlager, *Aladin* (Dan.)
1805		Jefferson reales președinte Primele lupte în Africa de Nord ale unui corp expediționar american, împotriva pașei din Tripoli. Pacea, semnată în acest an, acordă flotei americane libertate de navigație în Mediterana	Ioor, *Independența*; « *Boston Athenæum* »	
1806	Luptele războiului ruso-turc se poartă pe teritoriul Principatelor române	Virginia expulzează sclavii eliberați Congresul Statelor Unite declară boicotul împotriva tuturor mărfurilor engleze	Littell, *Epistolele lui William*; Webster, *Dicționar-compendiu*	

1	2	3	4	5
1807		Comerțul cu sclavi e declarat ilegal pe teritoriul Statelor Unite; Anglia și Franța refuză recunoașterea neutralității americane și închid porturile pentru vasele Statelor Unite	Barlow, *Columbiada*	Staël, *Corinne* (Fr.); Hegel, *Fenomenologia spiritului* (Germ.); Moore, *Melodii irlandeze* (Irl.)
1808		Napoleon ordonă confiscarea tuturor navelor americane care ar intra în porturile franceze, italiene sau hanseatice	Irving, *Salmagundi*; Barker, *Prințesa indiană*	Krîlov, *Fabule* (Rus.)
1809		James Madison ales președinte	Campbell, *Gertrude din Wyoming*; Irving, *Istoria New Yorkului*; «*Philadelphia Gazette*»	
1810	Începe lupta pentru independența Mexicului de sub dominația spaniolă	Populația: 7 239 881, din care 1 191 364 sclavi și 186 746 sclavi eliberați	Ingersoll, *Ichinquin*	Staël, *Despre Germania* (Fr.)
		Relațiile cu Anglia și cu Franța devin foarte încordate, și comerțul Statelor Unite cu Europa e blocat		
1811	Paraguay se declară independent	Florida e anexată printr-o hotărîre secretă a lui Madison	Mitchell, *Azilul*	La Motte-Fouqué, *Ondine* (Germ.)

		Colonişti din New York se stabilesc în Pacificul de Nord-Vest, după o călătorie lungă, pe la Capul Horn		
1812	Campania lui Napoleon în Rusia	Atacaţi de indieni, coloniştii de pe ţărmul Lacului Michigan se retrag spre sud; Louisiana, al 18-lea stat *iun., 18* Se declară război împotriva Angliei; Nava americană „Old Ironsides" cîştigă bătălia navală cu corabia engleză de război „Guerrière". Dar pe uscat, americanii sînt învinşi	Pierpont, *Portretul*; Barker, *Marmion*; Rush, *Kelroy*	Byron, *Childe Harold* (Angl.); Grimm, *Poveşti* (Germ.)
1813	Venezuela devine independentă	Madison, preşedinte pentru a 2-a oară; Vasele americane continuă să le înfrîngă pe cele engleze; *oct., 5* Armata Statelor Unite, învingătoare în lupta de pe Thames, în Canada	Holland, *Ode*	Austen, *Mîndrie şi prejudecată* (Angl.)
1814	Congresul de la Viena	*aug., 24* Englezii cuceresc Washingtonul *dec., 24* Pacea de la Gand recunoaşte frontierele de dinainte de război	Key, *Bombardarea fortului McHenry*; Humphreys, *Yankeul în Anglia*; Carey, *Ramura de măslin*	Scott, *Waverley* (Angl.); Chamisso, *Peter Schlemihl* (Germ.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1815	Napoleon înfrînt la Waterloo; exilul pe Sf. Elena	La 2 săptămîni după semnarea păcii, ostilitățile reîncep. Gen. Andrew Jackson îi înfrînge pe englezi la New Orleans; *mart., 3* Congresul declară război bey-ului din Alger care capturase cîteva nave americane; *iul. 3* Se semnează tratatul cu Algerul: prizonierii americani sînt eliberați din sclavie	Bryant, *Unei păsări de apă*; Freneau, *Poeme* « *The North American Review* » Prima ediție a *Autobiografiei* lui Franklin	Courier, *Pamflete* (Fr.)
1816	Argentina își dobîndește independența	Indiana, al 19-lea stat	Woodwarth, *Luptătorii pentru libertate*; Tucker, *Scrisori din Virginia*	Shelley, *Alastor* (Angl.); Hoffman, *Elixirul diavolului* (Germ.); Constant, *Adolphe* (Fr.)
1817		James Monroe, al 5-lea președinte Indienii seminoli, ajutați în secret de spanioli, atacă așezările coloniștilor din Florida Mississippi, al 20-lea stat	Bryant, *Thanatopsis*; Neal, *Păstrează-ți calmul*; Barker, *Cum să pui la încercare un îndrăgostit*; John Trumbull pictează compoziția *Semnarea Declarației de independență*	Byron, *Manfred*; *Don Juan* (Angl.); Arnim, *Paznicii corcanei* (Germ.)

Scanned with OKEN Scanner

1818	Chile devine independent	Se inaugurează cursele regulate ale navelor engleze și americane peste Atlantic; Illinois, al 21-lea stat	Payne, *Brutus*; W. Allston începe să picteze ampla compoziție *Ospățul lui Balthazar*, rămasă neterminată	Scott, *Rob Roy* (Angl.)
1819	Simon Bolivar îi învinge pe spanioli; devine președinte al Republicii Columbia (teritoriul statelor Columbia, Venezuela, Ecuador și Panama de azi)	Se declanșează o gravă criză financiară. Multe bănci dau faliment Spania cedează Florida Alabama, al 22-lea stat	Halleck, *Fanny*; Wilde, *Jeluirea prizonierei*; Drake și Halleck, *Documentele broscciului*; Irving, *Cartea de schițe*	Chénier, *Opere* (Fr.); Schopenhauer, *Lumea ca voință și reprezentare* (Germ.); Shelley, *Odă vîntului de apus*; Scott, *Ivanhoe* — (Angl.)
1820		Populația: 9 638 453 Un grup de 86 sclavi eliberați emigrează în Africa Sclavia e interzisă la nord de paralela 36°30' Maine, al 23-lea stat	Sands și Eastburn, *Yamoyden*; Peter Irving, *Giovanni Sbogairo*	Lamartine, *Meditații* (Fr.); Keats, *Hyperion*; *Ode*; Shelley, *Unei ciocîrlii*; *Prometeu descătușat* — (Angl.)
1821	Mișcarea revoluționară a lui Tudor Vladimirescu; Mexicul devine independent	Se deschide „drumul spre Santa Fe", cea mai importantă cale a comerțului cu Mexicul; Monroe, pentru a 2-a oară președinte;	Bryant, *Vîrstele*; Percival, *Poeme*; Allen, *Noe*; Cooper, *Spionul*	Manzoni, *Logodnicii* (It.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		Indienilor li se iau privilegiile comerciale, ceea ce sporește starea de mizerie a acestei populații		
		Missouri, al 24-lea stat		
1822	Brazilia și Peru devin independente	Răscoala sclavilor din Carolina de Sud condusă de Denmark Vesey e înăbușită în sînge	Lawson, *Ontwa*; Irving, *Bracebridge Hall*; Neal, *Logon*; Bird, *Ocheanul orașului*	Pușkin, *Evgheni Oneghin*, (Rus.); Vigny, *Poeme* (Fr.)
1823		Președintele Monroe elaborează principiile doctrinei care-i poartă numele, susținînd politica de non-intervenție în Europa și declarînd orice încercare a europenilor de a se amesteca în afacerile Statelor Unite drept „act de agresiune“	Cooper, *Pilotul*; *Pionierii*; Paulding, *Konings marke*; Neal, *'76* « *New York Mirror* »	Stendhal, *Racine și Shakespeare* (Fr.); Scott, *Quentin Durward* (Angl.)
1824	Englezii pătrund în Birmania	Jedediah Strong Smith deschide drumul spre Vest, descoperind Trecătoarea de Sud din Munții Stîncoși	Tyler, *Castanul*; Irving, *Povestirile unui călător*; Barker, *Superstiție*; Woodworth, *La Fayette*; Payne, *Charles II*	
1825	Bolivia își dobîndește independența	John Quincy Adams, al 6-lea președinte; Tratat comercial semnat cu Confederația Americii Centrale	Bryant, *Un imn al pădurii*; Cooper, *Lionel Lincoln*; Neal, *Fratele Jonathan*; Woodworth, *Fiul văduvei*	Micu, Maior, *Lexiconul de la Buda* (Rom.)

Scanned with OKEN Scanner

1826		Prima expediție transcontinentală spre California	Woodworth, *Melodii, duete, cîntece...*; Cooper, *Ultimul mohican*; Payne, *Richelieu*	
1827		Impozitele pe lînă provoacă primul conflict între senatorii din Sud și cei din Nord; Tratat între Statele Unite și Anglia pentru ocuparea în comun a Teritoriului Oregon	Poe, *Tamerlan și alte poeme*; Cooper, *Preria*; « *The Youth's Companion* »	Hugo, *Cromwell* (Fr.); Heine, *Cartea cîntecelor* (Germ.)
1828		Se formează Partidul Democrat pe baza fostului Partid Republican al lui Jefferson; Ia ființă Partidul Național Republican	Whittier, *Călătoria căpitanului Ireson*; Hawthorne, *Fanshawe*; Neal, *Rachel Dyer*; Webster, *Dicționar american al limbii engleze* « *The Southern Review* »	
1829	Pacea de la Adrianopol	Andrew Jackson, președintele Partidului Democrat, devine al 7-lea președinte al StatelorUnite La New York și la Philadelphia se înființează Partidul Muncitorilor	Poe, *Al Aaraf*; Irving, *Cronică a cuceririi Granadei*; Cooper, *Plînsul de la Wishton-Wish*; Stone, *Metamora*; Liber, *Encyclopaedia Americana*	Almeida Garett, *Poezii* (Port.), Merimée, *Cronica domniei lui Carol IX* (Fr.); «*Curierul românesc*»; « *Albina românească* » — (Rom.)
1830	Revoluția din iulie în Franța; Revoluția din Polonia	Populația: 12 866 020; Se votează legea conform căreia indienii din est urmează a fi strămutați în teritoriul Oklahoma	Snelling, *Povestiri din Nord-vest*; Smith, *Schilodul*; Paulding, *Leul din Vest*;	Hugo, *Hernani*; Stendhal, *Roșu și negru*; Balzac, *Gobsek* — (Fr.); Pann, *Versuri muzicești*; Cîrlova, *Ruinurile Tîr-*

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
			Primele spectacole ale menestrelilor	*goviștei* — (Rom.)
1831	Regulamentul organic intră în vigoare în Țările Române	Violente dispute între antisclavagiști și susținătorii sclaviei Răscoala sclavilor conduși de Nat Turner din Virginia	Poe, *Poeme*; Bryant, *Cîntecul ostașilor lui Marion*; Holmes, *Ultima frunză*; Whittier, *Legende ale Nciii Anglii*; Paulding, *Căminul clandezului*; Bird, *Gladiatorul*; « *Spirit of the Times* »	Leopardi, *Cîntece* (It.); Pușkin, *Boris Godunov* (Rus.); Grillparzer, *Valurile mării și ale dragostei* (Germ.); Hugo, *Notre Dame de Paris* (Fr.)
1832		În *iun.* izbucnește o gravă epidemie de holeră; numai la New York se raportează 2 251 morți, iar la New Orleans peste 6 000. Epidemia se întinde în Marile Cîmpii, unde triburile indiene sînt decimate; Tribul condus de Șoim negru e masacrat de miliția comandată de gen. Atkinson. Bătrînii, femeile și copiii au fost uciși chiar după ce se ridicase steagul alb	Cooper, *Castelul Heidenmauer*; Hawthorne, *Înmormîntarea lui Roger Malvin*; Kennedy, *Hambarul Rîndunicii*; Dunlap, *Istoria teatrului american*	Pellico, *Închisorile mele* (It.); Almqvist, *Cartea măcețului* (Sued.); Hugo, *Regele petrece* (Fr.); Lenau, *Poezii* (Germ.); Gr. Alexandrescu, *Poezii* (Rom.)
1833	„Legea săracilor" votată de Parla-	Jackson, pentru a 2-a oară președinte	Thomas, *Emigrantul*; Poe, *Manuscris găsit într-o*	Michelet, *Istoria Franței* (Fr.); Carlyle, *Sartor*

Scanned with OKEN Scanner

	mentul din Londra, determină creșterea emigrației engleze spre Statele Unite	Se întemeiază Societatea Americană Anti-sclavagistă	*sticlă*; Cooper, *Călăul*; Longfellow, *Dincolo de mare;* Simms, *Martin Faber*; David Crokett, *Schițe și excentricități*	*Resartus* (Angl.); Krasinski, *Comedie nedivină* (Pol.); Balzac, *Moș Goriot* (Fr.)
1834		Se organizează Partidul Liberal prin adeziunea membrilor Partidului Național Republican și al altor oponenți față de politica federalistă a lui Jackson; Mișcări anti-sclavagiste în orașul New York;	Emerson, *Rododendronul*; Simms, *Guy Rivers*; Hart, *Miriam Coffin*; Stone, *Povestiri*; Logan, *Pământ yankeu*; Dunlap, *Istoria ridicării și progresului artei desenului* *«Southern Literary Messenger»*	Lenau, *Faust* (Germ.); Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (Pol.)
1835		Indienii seminoli sînt evacuați din Florida În Florida izbucnește războiul cu indienii seminoli care refuză să-și părăsească pămînturile	Drake, *Zîna vinovată*; Thomas, *Clinton Bradshaw*; Caruthers, *Cavalerii din Virginia*; Simms, *Partizanul*; Irving, *O călătorie în prerii*; Cooper, *Maimuțele*; Poe, *Hans Pfaal* Almanahurile lui Crockett	Musset, *Nopțile*; Balzac, *Crinul din vale* — (Fr.) Büchner, *Moartea lui Danton* (Germ.); Andersen, *Povești* (Dan.); Lönnrot, *Kalevala* (Finl.);
1836		Texasul, fostă provincie mexicană, se declară republică independentă;	Hildreth, *Sclavul*; Ingraham, *Lafitte*; Simms, *Mellichampe*; Hawthorne,	Eckermann, *Convorbiri cu Goethe* (Germ.); Dickens, *Pickwick* (Angl.);

1	2	3	4	5
		Statele Unite nu recunosc republica Armata texană, comandată de gen. Houston, înfrînge trupele mexicane	*Armindenii la Merry-mount*; Smith, *Actrița din Padova*; Emerson, *Natură*	Musset, *Confesiunile unui copil al secolului*; Dumas, *Kean* — (Fr.)
1837	Regina Victoria pe tronul Angliei	Arkansas, al 25-lea stat Martin Van Buren, al 8-lea președinte; Michigan, al 26-lea stat	Hawthorne, *Povestiri repovestite*; Bird, *Nick-al-pădurii*; Snelling, *Cursa de șoareci*; Emerson, „Cărturarul american"	Musset, *Un capriciu* (Fr.); Carlyle, *Istoria revoluției franceze* (Angl.); Gogol, *Taras Bulba* (Rus.)
1838	Mișcarea chartistă	Se organizează „Calea ferată clandestină", organizație care-i ajuta pe sclavi să se refugieze în statele din Nord. Pînă în 1861, la izbucnirea războiului civil, un număr de 500—1 000 sclavi erau astfel salvați în fiecare an; Președintele Van Buren declară că Statele Unite rămîn neutre în problema răscoalei canadienilor împotriva Angliei; Se constituie Teritoriul Iowa;	Whittier, *Poeme scrise în timpul discutării sclaviei*; Cooper, *Spre casă*; Simms, *Richard Hurdis*; Neal, *Schițe în cărbune*; Kennedy, *Furtul pocalului*; Poe, *Gordon Pym*, *Ligeia*; Cooper, *Democratul american*; «*The Boston Quarterly Review*»	Hugo, *Ruy Blas* (Fr.)

		Primul membru al Camerei Reprezentanților ales pe baza programului antisclavagist pe care-l propunea: Joshua Giddings din Ohio		
1839		Ciocniri la frontiera dintre Canada și Statele Unite Ia ființă Partidul Libertății, cu o platformă net antisclavagistă	Emerson, *Bondarul*; Longfellow, *Glasurile nopții*, *Hyperion*; Poe, *Palatul bîntuit*, *Prăbușirea casei Usher*, *Povestiri ale grotescului și arabescului*; Willis, *Tortesa*	Stendhal, *Mînăstirea din Parma* (Fr.)
1840	Noua Zeelandă devine colonie engleză	Populația: 17 069 453; Camera Reprezentanților declară că nu va accepta nici o petiție prin care să se ceară abolirea sclaviei	Osgood, *Ulciorul destinului*; Cooper, *Cel-ce-află-cărări-noi*; Simms, *Ogarii de la graniță*; Dana, *Doi ani în fața catargului*; « *The Dial* »	Espronceda, *Diavolul-Lume* (Sp.); Sainte-Beuve, *Port Royal* (Fr.); Lermontov, *Un erou al timpului nostru* (Rus.)
1841		William Henry Harrison, reprezentant al Partidului Liberal, e ales al 9-lea președinte. Moare după o lună și vicepreședintele John Tyler devine al 10-lea președinte al Statelor Unite	Longfellow, *Balade*; Cooper, *Vînătorul de cerbi*; Simms, *Rudele*; Poe, *Coborîre în Maleström*; Gallagher, *Selecții din literatura poetică a Vestului*	
1842		În Rhode Island izbucnește o răscoală armată	Cooper, *Wing-and-Wing*; Simms, *Beauchampe*;	Dickens, *Note din America* (Angl.); Gogol, *Man-*

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		a cetățenilor cărora restricțiile legale le negau dreptul la vot. Ei își aleg propriul guvernator, dar răscoala e înăbușită	Whitman, *Franklin Evans*; Poe, *Mascarada Morții Roșii*; Griswold, *Poeții și poezia Americii*	*taua*; *Suflete moarte* — (Rus.)
1843	După un scurt război cu burii (coloniștii olandezi din Africa de Sud), Anglia declară Natalul posesiune britanică	O expediție condusă de John Frémont stabilește calea cea mai ușoară de acces spre Teritoriul Oregon	Whittier, *Massachusetts către Virginia*; John Pierpont, *Poeme antisclavagiste*; Hawthorne, *Calea ferată cerească*; Poe, *Puțul și Pendulul*, *Gîndacul de aur*; Longfellow, *Studentul spanicl*	Kierkegaard, *Sau... sau* (Dan.)
1844		Ciocniri între catolici și protestanți în Philadelphia. 24 de morți	Lowell, *Poeme*; Cooper, *În larg și la țărm*; Hawthorne, *Artistul frumosului*, *Fiica lui Rapaccini*; Poe, *Farsa balonului*	Dickens, *Martin Chuzzlewit* (Angl.); Dumas, *Cei trei mușchetari* (Fr.); Petöfi, *Poezii* (Ung.); Zorrilla, *Don Juan Tenorio* (Sp.); Heliade, *Zburătcrul* (Rom.); Merimée, *Carmen* (Fr.); Wagner, *Tannhäuser* (Germ.); Kogălniceanu, *Letopisețele Țării Moldovei* (Rom.)
1845		James K. Polk, al 11-lea președinte, Florida, al 27-lea stat ***mart***. Texasul este anexat la Statele Unite; Plenipotențiarul american trimis în Mexic pentru a evita, prin tratative, iz-	Longfellow, *Clopotnița din Bruges*; Poe, *Corbul*; Cooper, *Satanstoe*; Sargent, *Fleetwood*; Simms, *Wigwamul și coliba*; Mowatt, *Modă*	

		bucnirea războiului, nu e primit de președintele acestei țări; *dec.*: Texasul devine al 28-lea stat		
1846		Migrația spre vest a membrilor sectei mormonilor, Un grup de rezidenți din California proclamă întemeierea „Republicii California". După cîteva luni, e anexată la Statele Unite Izbucnește războiul cu Mexicul, ca urmare a anexării Texasului; Prin tratat cu Anglia, Teritoriul Oregon e anexat la SUA; Iowa, al 29-lea stat	Kellogg, *Spartacus către gladiatori*; Melville, *Typee*; Cooper, *Pieile Roșii*; Hawthorne, *Mușchi dintr-o veche casă parohială*; Mathews, *Vrăjitcrie*; Poe, *Filosofia compoziției*, *Oamenii de litere din New York*	Dostoievski, *Oameni sărmani* (Rus.); Balzac, *Verișoara Bette*; G. Sand, *Balta diavolului* (Fr.); Bălcescu, *Puterea armată și arta militară la români* (Rom.)
1847	Liberia devine republică independentă	Gen. Zachary Taylor învinge armata mexicană. Gen. W. Scott capturează Vera Cruz și se îndreaptă spre Ciudad de Mexico, pe care îl ocupă în septembrie Tragedia „grupului Donner", surprins de iarnă în vreme ce traversa Munții Stîncoși	Longfellow, *Evangeline*; Poe, *Ulalume*; Story, *Poeme*; Melville, *Omco*; Peck, *Viața lui Daniel Boone*; Summerfield, *„Desperados" din Sud-vest*; Parkman, *Calea spre Oregon*; Griswold, *Prozatorii Americii*; « *North Star* »; « *The Literary World* »; « *The Mas-*	E. Brontë, *La răscruce de vînturi*; Thackeray, *Bîlciul deșertăciunilor* — (Angl.); Arany, *Toldi* (Ung.); Ch. Brontë, *Jane Eyre* (Angl.); Balzac, *Vărul Pons* (Fr.); Pann, *Povestea vorbei* (Rom.)

1	2	3	4	5
			sachusetts Quarterly Review »; « *The National Era* »	
1848	*Manifestul Comunist*; Revoluții în Franța, Germania, Austria, Ungaria, Boemia, Italia, Țările române. Începe răscoala antimonarhică a taipingilor, în China	Se întemeiază Partidul Pământului-liber, organizație anti-sclavagistă; Se descoperă aur în California; *febr.* 2 Prin tratatul de pace cu Mexicul, Statele Unite anexează California de Nord și întregul teritoriu de la nord de Rio Grande, în schimbul unei sume de 15 mil. dolari; Wisconsin, al 30-lea stat	Lowell, *Viziunea lui Sir Launfal, O fabulă pentru critici, Scriscrile lui Biglow*; Poe, *Evrika*; Cooper, *Luminișul dintre stejari*; Myers, *Primul Knickerbocker*; Backer, *O privire asupra New Yorkului*	Dumas-fiul, *Doamna cu camelii* (Fr.)
1849		Începe marea migrație spre California a căutătorilor de aur; Zachary Taylor al 12-lea președinte	Poe, *Eldorado, Clopotele*; Whittier, *Poeme*; Melville, *Redburn, Mardi*; Longfellow, *Kavanagh*; Paulding, *Puritanul și fiica sa*; Thoreau, *Nesupunere civică*;	Ruskin, *Cele 7 lumini ale arhitecturii* (Angl.)
1850		Populația celor 30 state: 23 191 876; Catastrofală epidemie de holeră în Vestul Mijlociu; Un incendiu distruge aproape în întregime San Francisco;	Longfellow, *La malul mării și lîngă foc*; Whittier, *Cîntecele muncii*; Hawthorne, *Litera stacojie*; Melville, *Tunică-albă*; Taylor, *Eldorado*; Emerson, *Oameni repre-*	Dickens, *David Copperfield*; Chateaubriand, *Amintiri de dincolo de mormînt* (Fr.); Tennyson, *In memoriam* (Angl.)

Scanned with OKEN Scanner

		California, al 31-lea stat; Congresul votează „Legea Sclavilor Fugiți" care ordona ca sclavii refugiați în nord să fie înapoiați stăpînilor; *iul. 9.* Președintele Taylor moare; vicepreședintele Millard Fillmore devine al 13-lea președinte	*zentativi*; Allston, *Prelegeri despre artă*; Copway, *Istoria tradițională a națiunii Ojibway* «*Harper's Monthly Magazine*»	
1851		Indienii sioux își cedează pămîntul din Iowa și Minnesota Consumul băuturilor alcoolice e interzis în Maine	Fay, *Ulric*; Hawthorne, *Casa cu șapte frontoane*, *Chipul-de-zăpadă*; Melville, *Moby-Dick*; Beecher-Stowe, *Coliba unchiului Tom*; Longfellow, *Legenda de aur*; «*The New York Times*»	Sainte-Beuve, *Discuțiile de lunea*; Labiche, *Pălăria de pai florentină* (Fr.)
1852	Napoleon al III-lea se proclamă împărat al Franței Cavour — prim-ministru în Piemont	Ia naștere mișcarea „Tineretul Americii" care susținea o însănătoșire a vieții politice a țării, acordarea unor fonduri importante pentru dezvoltarea culturii și valorificarea tradițiilor democratice ale Americii și Europei	Taylor, *Carte de romanțe*; Hawthorne, *Povestea de dragoste de la Blithdale*; Melville, *Pierre*; Beecher-Stowe, *Coliba unchiului Tom*	Leconte de Lisle, *Poeme antice* (Fr.); Hebbel, *Agnes Bernauer*; Storm, *Nuvele* — (Germ.); Turgheniev, *Povestirile unui vînător* (Rus.); Alecsandri, *Poezii populare* (Rom.)
1853		Franklin Pierce, al 14-lea președinte	Whittier, *Capela pustnicilor*; Melville, *Bartleby*;	Wagner, *Inelul Nibelungilor* (Germ.); Hugo, *Bleste-*

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		Arizona de Sud și unele regiuni din Noul Mexic sînt cumpărate de la Mexic	Simms, *Spada și fusul de tors*; Lippard, *New York*; Tuckerman, *File din jurnalul unui visător «Putnam's Monthly Magazine»*	*mele* (Fr.); Alecsandri, *Doine și lăcrămioare* (Rom.)
1854	Războiul Crimeii	Ia ființă Partidul celor născuți în America, al cărui program se opunea emigrării Se înființează Partidul Republican la care aderă adversari ai sclavagismului din toate celelalte partide. Primul președinte e Abraham Lincoln „Societatea de ajutorare a emigranților" din Massachusetts are ca scop încurajarea stabilirii emigranților cu vederi progresiste în teritoriile unde sclavia era legală; Mari mișcări populare în Boston împotriva Legii sclavilor fugiți;	Whittier, *Maud Muller*; Hosmer, *Opere poetice*; Cary, *Poeme și parodii*; Ridge, *Viața și aventurile lui Joaquin Murieta*; Thoreau, *Walden*; Melville, *Encantadas*; Cooke, *Comedianții din Virginia*; Arthur, *Zece nopți într-o cîrciumă*	Nerval, *Fiicele focului* (Fr.); Jókai, *Ultimele zile ale ienicerilor* (Ung.); Keller, *Heinrich cel verde* (Germ.)
1855		Guvernatorul Teritoriului Kansas e demis din cauza vederilor sale anti-sclavagiste. Măsura e urmată de mari tulburări care amenință să se transforme în ciocniri armate	Whitman, *Fire de iarbă*; Longfellow, *Cîntecul lui Hiawatha*; Melville, *Israel Potter*; Simms, *Cei care pradă*; Boker, *Francesca da Rimini*	

Scanned with OKEN Scanner

1856	Tratatul de la Paris	John Brown, începe lupta de guerrilla în Kansas împotriva partizanilor sclaviei Violente ciocniri în senat: un senator antisclavagist e grav lovit de adversari	Whittier, *Panorama*; Parkman, *Vassall Morton*; Simms, *Eutaw*; Beecher-Stowe, *Dred*; Curtis, *Prue și cu mine*	Hugo, *Contemplații* (Fr.)
1857	Adunările ad-hoc în Țările Române	James Buchanan, al 15-lea președinte; Criză financiară la New York; În Kansas se alege o administrație anti-sclavagistă	Emerson, *Brahma*; Butler, *N-are nimic de-mbrăcat*; Stoddard, *Cîntecele verii*; Trowbridge, *Vecinul Jackwood*; Boucicault, *Săracii din New York*; « *Atlantic Monthly* »	Flaubert, *Doamna Bovary*; Baudelaire, *Fleurs du mal* — (Fr.); Stifter, *Sfîrșitul verii* (Germ.); Eliot, *Silas Marner* (Angl.)
1858		Minnesota, al 32-lea stat	Longfellow, *Miles Standsh*; Whittier, *Vorbind cu albinele*; Holmes, *Autocratul de la micul dejun*	Gonciarov, *Oblomov* (Rus.)
1859	Începe lupta pentru unitatea națională a Italiei; Unirea Țărilor Române	Oregon al 33-lea stat; În Nevada se descoperă mari zăcăminte de argint; Kansasul ratifică o constituție antisclavagistă; John Brown pune stăpînire pe arsenalul de la Harpers Ferry. Planul lui era întemeierea unei republici antisclavagiste în Munții Appalachi. Luat prizo-	Simms, *Crucișătorul patrioților*, *Sutana lui Kiawah*; Boucicault, *Mulatra*; « *Vanity Fair* »	Mistral, *Mireille*; Hugo, *Legenda secolelor* — (Fr.); Darwin, *Originea speciilor* (Angl.)

1	2	3	4	5
		nier, e executat la Charlestown, Virginia		
1860	Garibaldi debarcă în Sicilia	Populația: 31 443 321, din care aproape 4 mil. sclavi; Prima poștă călare („poney express mail") pleacă din Missouri la 3 apr. și sosește în California la 13 apr.; *dec., 20* Carolina de Sud se retrage din Uniunea Statelor Unite	Bryant, *Un imn al pădurii*; Timrod, *Poeme*; Whittier, *Balade, poeme...*; Hawthorne, *Faunul de marmură*; Stephens, *Malaeska*; Emerson, *Comportarea în viață*	Ostrovski, *Furtuna*; Turgheniev, *Părinți și copii* — (Rus.); Spencer, *Primele principii* (Angl.); Odobescu, *Mihnea Vodă cel rău, Doamna Chiajna* (Rom.); Eliot, *Silas Marner*
1861	Proclamarea regatului Italiei	În *ianuarie*, încă 5 state din Sud (Mississippi, Florida, Alabama, Georgia, Louisiana) se retrag din Uniune; *febr. 4* Se constituie Statele Confederate ale Americii, cuprinzînd statele secesioniste, retrase din Uniune. Jefferson Davis devine președinte al Confederației. Se vor mai alătura Texas, Virginia, Arkansas, Carolina de Nord, Tennessee;	Longfellow, *Goana lui Paul Revere*; Beers, *Sentinela*; Timrod, *Etnogeneză*; Holmes, *Elsie Venner*	Dostoievski, *Amintiri din casa morților* (Rus.); Goncourt, *Sora Philomène* (Fr.)

Scanned with OKEN Scanner

		Kansas, al 34-lea stat; *mart.*, *4* Abraham Lincoln, al 16-lea președinte; *apr.*, *15* Lincoln declară că statele secesioniste sînt în situația de „răsculate" împotriva țării; Începe războiul civil dintre Nord și Sud; Trupele confederate cîștigă mai multe bătălii		
1862	Bismarck, cancelar al Prusiei	Armata sudistă respinsă. Amiralul Farragut cucerește New Orleans După numirea (*iun. 1*) generalului Lee în calitate de comandant al armatei confederate din Virginia, trupele Uniunii suferă grele înfrîngeri	Howe, *Imnul de luptă al republicii*; Wallace, *Clopotul libertății*	Hugo, *Mizerabilii*; Flaubert, *Salammbô*; Leconte de Lisle, *Poeme barbare* — (Fr.) Hebbel, *Nibelungii* (Germ.)
1863		*ian.*, *1* Lincoln emite Proclamația de Emancipare a sclavilor; Se declară mobilizarea tuturor emigranților între 20 și 45 ani care își ceruseră naturalizarea; *iul.*, *4* Lee învins la Gettysburg. Virginia de Vest, care se constituise prin despărțirea de	Longfellow, *Povestiri din Hanul de lîngă drum*; Emerson, *Voluntarii*; Taylor, *Hannah Thurston*; Hawthorne, *Vechea noastră casă*; Thoreau, *Excursii*; «*The Round Table*»	Fromentin, *Dominique*; Gautier, *Căpitanul Fracasse* — (Fr.); Fondarea „Junimii" (Rom.)

1	2	3	4	5
		Virginia a unor regiuni, predominant aboliționiste, devine al 35-lea stat; *iul.* Generalii confederați Pemberton și Gardner se predau împreună cu 35 000 soldați ai lor; *iul.* La New York izbucnesc mișcări împotriva mobilizării. 1 000 morți și răniți; *nov.* Generalul Grant îi înfrînge pe confederați la Chattanooga		
1864	Organizarea Internaționalei Întîi Maximilian, împărat al Mexicului	*mart.* Gen. Grant numit comandant șef al armatei Uniunii Atacurile Nordului sînt respinse de gen. Lee *sept. 2* Gen. Sherman ocupă Atlanta, Georgia Acțiuni ale diversioniștilor sudiști care incendiază muzee și teatre în New York *dec., 22* Gen. Sherman ocupă Savannah, Georgia Nevada, al 36-lea stat	Boker, *Poeme de război*; Whittier, *În vreme de război*; Trowbridge, *Peștera lui Cudjo*; Taylor, *Norocul lui John Godfrey*; Locke, *Hîrtiile lui Nasby*; Nichols, *40 de ani din viața Americii*	Tennyson, *Enoch Arden*; Browning, *Dramatis personnae* — (Angl.) Vigny, *Destine* (Fr.)

Scanned with OKEN Scanner

1865	Cu ajutorul puterilor europene, răscoala taipingilor e înfrîntă	Lee e numit comandant suprem al armatei confederate; Lincoln, pentru a 2-a oară președinte; Richmond, capitala Confederației, evacuat; *apr. 9* Gen. Lee capitulează în fața lui Grant; *apr., 14* Lincoln e asasinat; Andrew Johnson, al 17-lea președinte; *mai, 10* Jefferson Davis e luat prizonier; Alabama ratifică legislația antisclavagistă;	Whitman, *Răpăit de tobe*; Work, *Mărșăluind prin Georgia*; Lowell, *Odă... recitată la comemorarea de la Harvard*; Read, *Poveste de vară*; Whittier, *Laus Deo*; Stoddard, *Abraham Lincoln*; Twain, *Broasca săltăreață* « *The Nation* »; « *The Radical* »	Tolstoi, *Război și pace* (Rus.); Wagner, *Tristan și Isolda* (Germ.); Lewis Caroll, *Alice în țara minunilor* (Angl.); Hasdeu, *Ion Vodă cel Cumplit* (Rom.)
1866	Războiul dintre Prusia și Austria	*apr., 9* Actul Drepturilor civile acordă cetățenie tuturor persoanelor născute în America, exceptîndu-i pe indieni	Whittier, *Înzăpeziți*; Brownell, *Versuri de război*; Melville, *Piese de război*; Emerson, *Cuvîntări*; O'Connor, *Bunul poet cărunt*; «*Galaxy* »	Daudet, *Scrisori din moara mea* (Fr.); Swinburne, *Poezii și balade* (Angl.); Ibsen, *Brand* (Norv.); Dostoievski, *Crimă și pedeapsă* (Rus.); De Sanctis, *Scrieri critice* (It.); Bolintineanu, *Florile Bosforului* (Rom.)
1867	Marx, *Capitalul*; Proclamarea Imperiului austro-ungar; Constituirea Confederației canadiene,	Nebraska, al 37-lea stat; *mart., 2* Legea Reconstrucției stabilește trecerea treptată la administrație civilă în statele	Emerson, *Armindeni*; Whittier, *Cortul de pe plajă*; Longfellow, *Divina Comedie*; De Forest, *Convertirea domnișoarei Ravenel*; Daly,	

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
	sub suveranitate engleză; Împăratul Maximilian al Mexicului e înfrînt de răscoala populară armată condusă de Benito Juarez	din Sud *mart., 23* O a doua Lege a Reconstrucției acordă drept la vot foștilor sclavi *mart., 30* Statele Unite cumpără Alaska de la Rusia	*Sub lumina lămpii de gaz*; Harte, *Romane condensate*; « *The Southern Review* »	
1868	Începe războiul pentru independența Cubei	Ia ființă organizația rasistă paramilitară Ku Klux Klan; Camera Reprezentanților deschide audierile pentru punerea sub acuzație a președintelui Johnson, acuzat de abuz de putere; Congresul votează legea celor 8 ore de lucru pentru muncitorii angajați în instituții guvernamentale; Președintele Johnson proclamă amnistie generală pentru participanții la „insurecție sau rebeliune“	Longfellow, *Tragediile din Noua Anglie*; Corey, *Grafiti d'Italia*; Miller, *Eșantioane*; Alcott, *Micile doamne*; Harte, *The Luck din Roaring Camp*; « *The New Eclectic* »	Browning, *Inelul și cartea* (Angl.); Baudelaire, *Arta romantică* (Fr.); Botev, *Poezii* (Bulg.); Dostoievski, *Idiotul* (Rus.)
1869	Inaugurarea Canalului Suez	Gen. Ulysses S. Grant, al 18-lea președinte; Pentru prima dată, femeilor americane li se acordă dreptul la vot în	Lowell, *Catedrala*; Whittier, *Printre dealuri*; Twain, *Ageamii în străinătate*; Beecher-Stowe, *Oamenii din Oldtown*;	Flaubert, *Educație sentimentală*; Prudhomme, *Solitudini*; Verlaine, *Sărbători galante*; Lautréamont, *Cîmpurile lui Maldo-*

Scanned with OKEN Scanner

		alegerile din Teritoriul Wyoming	Harte, *Exilaţii din Poker Flat*, *Tovărăşul din Tennessee*; *«Appleton's Journal»*	*ror* — (Fr.)
1870	Războiul franco-prusian	Populaţia: 39 818 449; Primii reprezentanţi ai populaţiei de culoare sînt aleşi în Congresul Statelor Unite	Bryant, *Iliada*; Kimball, *Astăzi în New York*; Howard, *Saratoga*; Emerson; *Societate şi solitudine*; Noyes, *Istoria socialismelor americane*	Dostoievski, *Demonii* (Rus.)
1871	Comuna din Paris Unificarea Germaniei	Oraşul Chicago e distrus de foc: peste 250 morţi, 17 500 clădiri mistuite de flăcări, aproape 100 000 de persoane rămase fără adăpost	Longfellow, *Divina Tragedie*; Whittier, *Miriam*; Bryant, *Odiseea*; Howells, *Călătoria lor de nuntă*; Ward, *Tovarăşul cel tăcut*; James, *Un pelerin plin de pasiune*; Daly, *Orizont*; Whitman, *Perspective democratice*	Rimbaud, *Corabia beată* (Fr.)
1872	Roma este proclamată capitală a Italiei	Ia fiinţă Partidul pentru o Reformă a Muncii La New York se întruneşte Convenţia Naţională a Muncitorilor	Longfellow, *Christus*; Ingraham, *Spionul mascat*; Hawthorne, *Septimius Felton*; Holmes, *Poetul la micul dejun*; Cranch, *Eneida*	Daudet, *Tartarin din Tarascon* (Fr.); Butler, *Erewhon* (Angl.); Meyer; *Nuvele* (Germ.); Nietzsche, *Originea tragediei* (Germ.); Macedonski, *Prima verba* (Rom.)
1873		Eliminarea argintului din sistemul monetar provoacă grave crize ale industriei minere, mai ales în Nevada Gen. Grant ales pentru a	Taylor, *Lars*; Timrod, *Poeme*; Ricketson, *Clopotul fabricii*; Howells, *O cunoştinţă întîmplătoare*; Twain şi Warner, *Vîrsta de*	Perez Galdos, *Episoade naţionale* (Sp.); Corbière, *Amoruri galbene*; Rimbaud, *Un anotimp în infern* — (Fr.);

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		2-a oară președinte O puternică criză economică urmează falimentului băncii care finanța construcția căii ferate a Pacificului de Nord	*aur*; Wallace, *Zeul cel drept* Se afirmă o generație nouă de pictori: George Inness, Thomas Eakins, Winslow Homer	Saltîkov-Șcedrin, *Frații Golovliov*; Tolstoi, *Anna Karenina* — (Rus.); Verga, *Nedda* (It.)
1874		Mișcări ale foștilor sclavi din statele din Sud cărora, în pofida legii, li se nega dreptul la vot	Rebecca Davis, *John Andross*; Clark, *În afara talmeș-balmeșului*; Lawson, *Liddesdale*; Eggleston, *Călărețul din parohie*	Alarcón, *Tricornul* (Sp.); Barbey d'Aurevilly, *Diabolicele*; Flaubert, *Ispitirea sfîntului Antonie* — (Fr.); Odobescu, *Pseudokinegetikos* (Rom.)
1875	Începe mișcarea pentru independența Irlandei	Congresul votează o lege care nu permite unui președinte al Statelor Unite să fie ales pentru a 3-a oară	Whittier, *Flori de corn*; Lanier, *Simfonia*; Taylor, *Pastorale...*; Howells, *Concluzie pripită*; Whitman, *Memorii din timpul războiului*	
1876	Porfirio Diaz devine dictator al Mexicului	Colorado, al 38-lea stat	Melville, *Clarel*; Taylor, *Clubul Ecoului*; Twain, *Tom Sawyer*; Lanier, *Poeme*; La Philadelphia se organizează o expoziție de artă în cinstea centenarului Independenței. Sînt aduse sculpturi europene, printre altele opere de Dalou și Rodin	Mallarmé, *După-amiaza unui faun* (Fr.); Jacobsen, *Doamna Marie Grubbe* (Dan.); Conta, *Teoria ondulațiunii universale* (Rom.)

Scanned with OKEN Scanner

1877	Independența de stat a României	Rutherford A. Hayes, al 19-lea președinte; Tribul indian Nez Percé declară război Statelor Unite, cerînd restituirea pămînturilor; Ia ființă Partidul Socialist Muncitoresc American	James, *Americanul*; Jewett, *Deephaven*; Ia ființă Societatea Artiștilor Americani	Carducci, *Ode barbare* (It.); Alecsandri, *Ostașii noștri* (Rom.)
1878	Tratatul de la San-Stefano	Curtea Supremă declară că „asigurarea unor condiții egale de călătorie pe căile ferate, indiferent de rasă, este neconstituțională"	Whittier, *Viziunea lui Echard*; James, *Europenii*, *Daisy Miller*; Eggleston, *Roxy*	Collodi, *Pinocchio* (It.); Meredith, *Egoistul* (Angl.); Hasdeu, *Cuvente den betrani* (Rom.)
1879		Răscoala tribului indian ute din Colorado e înăbușită și întregul trib strămutat într-o regiune pustie din Utah;	Howells, *Doamna de pe „Aroostook"*; Henry George, *Progres și sărăcie*; Primele operete ale lui Gilbert și Sullivan	Strindberg, *Camera roșie* (Sued.); Dostoievski, *Frații Karamazov* (Rus.); Caragiale, *O noapte furtunoasă* (Rom.); Ibsen, *Nora* (Norv.)
1880	Irlandei i se acordă statut de autodeterminare	Populația: 50 155 783; Se constituie Alianța Națională a Fermierilor, organizație care lupta împotriva impozitelor discriminatorii	Henry Adams, *Democrație*; Wallace, *Ben-Hur*; Twain, *O haimana în străinătate*; Hale, *Hîrtiile doamnei Peterkin*; Inaugurarea Muzeului Metropolitan din New York	Maupassant, *Bulgăre-de-seu*; Verlaine, *Cumințenie* — (Fr.); Alecsandri, *Despot-Vodă* (Rom.)
1881	Tunisia devine protectorat francez	James A. Garfield, al 20-lea președinte al Statelor Unite. După cîteva luni	James, *Portretul unei doamne*, *Washington Square*; Harris, *Moș Remus*; Jackson, *Un secol de rușine*	Anatole France, *Crima lui Sylvestre Bonnard* (Fr.); Verga, *Familia Malavoglia* (It.);

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		de la instalare, este împușcat pe peronul unei gări din Washington și, după 2 luni, moare. Vicepreședintele Chester A. Arthur îi succede ca al 21-lea președinte	« *The Critic* »; « *Century Magazine* »; În pictura contemporană se confruntă curente diverse, unele de certă influență europeană (academismul — la Eastman Johnson, impresionismul — la Mary Cassatt), altele provenind din dezvoltarea tradiției americane (realismul lui John Singer Sargent)	Ibsen, *Strigoii* (Norv.); Spitteler, *Prometeu și Epimeteu* (Germ.); Creangă, *Amintiri din copilărie* (Rom.)
1882	Constituirea Triplei Alianțe dintre Germania, Austro-Ungaria și Italia	Se votează o lege de limitare a emigrării în Statele Unite. Printre alte categorii excluse de la emigrare erau și sărăcii;	Whitman, *Zile de încercare*; Howells, *O împrejurare modernă*; Woolson, *Anne*; Twain, *Prinț și cerșetor*	
1883		Ca o reacție la legea emigrării din anul precedent, în Sud și în Pacificul de Nord-vest iau ființă asociații de încurajare a emigrației din diverse țări ale Europei și Asiei Curtea Supremă declară neconstituțională Legea	Hawthorne, *Secretul doctorului Grimshawe*; Twain, *Viața pe Mississippi*; Mac Dowell, *Povestiri în dialect*; James, *Asediul Londrei*; Cody, *Vestul sălbatic*; Inaugurarea Podului Brooklyn, cel mai lung pod suspendat din lume pe vremea aceea	Villiers de l'Isle-Adam, *Povestiri crude* (Fr.); Stevenson, *Insula comorilor* (Angl.); Nietzsche, *Așa grăit-a Zarathustra* (Germ.); Björnson, *Mai presus de puterile omenești* (Norv.); Eminescu, *Poezii* (Rom.)

Scanned with OKEN Scanner

		Drepturilor Civile din 1875, care condamnase segregaţia rasială		
1884	Pasteur descoperă vaccinul antirabic	Se înfiinţează Partidul Drepturilor Egale, al cărui program cerea drepturi pentru femei; Organizaţia Anti-monopolistă a Statelor Unite, înfiinţată în acest an, cere instituirea unui sistem echitabil de impozite	Twain, *Huckleberry Finn*; Jewett, *Un doctor de ţară*; Adams, *Esther*; Murfree, *În munţii din Tennessee*; Harris, *Mingo*; Se aşază piatra de temelie a Statuii Libertăţii, pe insula Bedloe de la intrarea în portul New York	Caragiale, *O scrisoare pierdută* (Rom.); Huysmans, *În răspăr* (Fr.)
1885	Crearea Congresului Naţional Indian	Grover Cleveland, al 22-lea preşedinte; *iul. 23* Înmormîntarea generalului Grant devine prilej de manifestare a respectului pentru învingătorul din Războiul civil: cea mai vastă manifestaţie populară din istoria oraşului New York	Stedman, *Poeţii Americii*; Holmes, *Duşmănie de moarte*; Howells, *Silas Lapham*; Cooke, *Pokahontas*	Becque, *Pariziana*; Zola, *Germinal* — (Fr.); Fogazzaro, *Daniele Cortis* (It.)
1886		*mai, 4* O demonstraţie muncitorească e risipită de poliţia din Chicago: 7 morţi şi 70 de răniţi. Organizatorii sînt arestaţi, 7 dintre ei vor fi condamnaţi la moarte	Channing, *John Brown*; James, *Prinţesa Casamassima*, *Bostonienii*; Burnett, *Micul lord Fauntleroy*; Foote, *Hiawatha* « *The Cosmopolitan* ».	Rimbaud, *Iluminări* (Fr.); Cehov, *Povestiri*; Tolstoi, *Puterea întunericului* — (Rus.); Hasdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae* (Rom.)
1887	În Franţa se declanşează mişcarea	Se întemeiază Federaţia Americană a Muncii;	Merrill, *Les Gammes*; Kirkland, *Zury*; Robin-	Eça de Queiroz, *Relicva* (Port.); Pater, *Portrete*

1	2	3	4	5
	reacționară a boulangismului	Constituirea Trustului zahărului determină o creștere importantă a prețului zahărului rafinat	son, *Prăvălia unchiului Lisha*; Freeman, *O iubire timidă*; Page, *În vechea Virginie* «*Scribner's Magazine*»	*imaginare* (Angl.); Strindberg, *Tatăl* (Sued.); Dobrogeanu-Gherea, *Tendenționismul și tezismul în artă* (Rom.)
1888	Anglia ocupă Birmania	New Yorkul e izolat de un viscol violent care durează 36 ore: 400 morți	Whitman, *Crengi de noiembrie*; Melville, *John Marr*; Russell, *Poeme*; Howard, *Shenandoah*; «Societatea Americană de Folclor»	Jarry, *Ubu rege* (Fr.); Verga, *Mastro Don Gesualdo* (It.)
1889	Proclamarea republicii în Brazilia	Aproape toate statele americane votează legi anti-trust; Benjamin Harrison, al 23-lea președinte; Teritoriul Oklahoma e deschis pentru cei ce vor să lucreze pămîntul, deținut pînă de curînd de indieni Dakota de Nord și de Sud, Montana și Washington admise în Uniunea care numără acum 42 state; Populația: 62 947 714	Bates, *Filistinii*; Twain, *Un yankeu din Connecticut* Hearn, *Chita*; Primul concert de muzică simfonică americană în Europa (la Expoziția internațională de la Paris) Primul zgîrie-nori, construit la Chicago de Louis Sullivan	Jerome K. Jerome, *Trei într-o barcă* (Angl.); Bourget, *Discipolul* (Fr.); Sudermann, *Onoare* (Germ.); Tolstoi, *Sonata Kreutzer* (Rus.); Maiorescu, *Eminescu și poeziile lui* (Rom.)
1890	Marele ducat de Luxemburg devine independent	La New York trăiesc tot atîția italieni cîți sînt și la Napoli, tot atîția germani cîți și la Hamburg	Emily Dickinson, *Poeme*; Howells, *Primejdia noilor averi*; Riis, *Cum trăiește cealaltă jumătate*; «*The Conservator*»; «*The*	Claudel, *Cap-de-aur* (Fr.); Wilde, *Portretul lui Dorian Gray* (Angl.); Stefan George, *Imnuri* (Germ.); Hamsun, *Foamea*; Ibsen;

Scanned with OKEN Scanner

		și de 2 ori mai mulți irlandezi decît la Dublin; Greve ale muncitorilor new yorkezi din transporturi; Idaho (al 43-lea) și Wyoming (al 44-lea stat) admise în Uniune	*Literary Digest*» *Sonata Kreutzer* a lui Tolstoi e interzisă în America de Departamentul Poștelor, sub motivul imoralității	*Hedda Gabler* — (Norv.); Caragiale, *Năpasta* (Rom.)
1891		Se înființează Partidul Populist, organizație a fermierilor care sufereau consecințele creșterii tarifelor și impozitelor	Whitman, *Adio, iubirea mea*; Melville, *Timoleon*; Locke, *Demagogul*; Howells, *Critică și proză literară*	Conan Doyle, *Sherlock Holmes*; Hardy, *Tess d'Uberielle* — (Angl.); Selma Lagerlöf, *Gösta Berling* (Sued.)
1892	Anglia ocupă șeicatele din estul Arabiei	Pe insula Ellis, din largul portului New York, se creează un centru de primire și triere a imigranților	Harriet Monroe, *Odă columbiană*; Garland, *Jason Edwards*; Twain, *Pretendentul american*; Riis, *Copiii celor săraci*; Cele dintîi benzi desenate apar în ziarul «*Examiner*» din San Francisco	Hauptmann, *Țesătorii* (Germ.); D'Annunzio, *Inocentul* (It.); Caragiale, *Note și schițe*, *Păcat* (Rom.); Croce, *Istoria privită în conceptul general de artă* (It.)
1893	Ia ființă P.S.D.M.R.	Grover Cleveland, ales pentru a 2-a oară; devine al 24-lea președinte	Crane, *Maggie*; Allen, *John Gray*; Bierce, *Pot exista asemenea lucruri?* Prima clădire proiectată de Frank Lloyd Wright, construită la Chicago	Maeterlinck, *Pelléas și Mélisande* (Belg.); Hérédia, *Trofee* (Fr.); Kipling, *Cărțile Junglei* (Angl.)
1894	Se declanșează afacerea Dreyfus	11 greviști de la mina din Connellsville, Pennsylvania,	Howells, *Un călător din Altruria*; Twain, *Wilson*	Renard, *Morcoveață* (Fr.); Moore, *Esther Waters*

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
	Izbucnește războiul chino-japonez	uciși în ciocnirea cu armata; Un marș demonstrativ al șomerilor din Ohio plecați spre Washington e risipit de poliția federală	*cel prostănac*; Lacy, *Chatterton*; Garland, *Idolul care se năruie*	(Angl.); Sienkiewicz, *Quo Vadis* (Pol.); Duiliu Zamfirescu, *Viața la țară* (Rom.)
1895	Roentgen descoperă razele X; Marconi transmite primul mesaj prin telegrafie fără fir José Marti conduce lupta de independență a Cubei	Impozitul pe venit declarat neconstituțional de Curtea Supremă	Crane, *Călăreții negri*, *Semnul roșu al curajului*; Debs, *Libertate*; « *The Bookman* »; « *The Lark* » Se înființează Biblioteca Publică din New York	Verhaeren, *Orașe tentaculare* (Belg.); Yeats, *Poezii* (Angl.); Fontane, *Effi Briest*; Wedekind, *Duhul pământului* — (Germ.); Conrad, *Hanul Almayer* (Angl.); Macedonski, *Excelsior* (Rom.)
1896	Războiul colonialist al Italiei împotriva Etiopiei	Utah, al 45-lea stat	Dunbar, *Versuri ale vieții umile*; Twain, *Ioana d'Arc*; Crane, *Micul regiment*; Santayana, *Simțul frumosului*; Robinson, *Torentul*	Renard, *Povestiri naturale*; Valéry, *Domnul Teste* — (Fr.); Coșbuc, *Fire de tort* (Rom.)
1897		William McKinley, al 25-lea președinte; Cele 5 „burguri" ale New Yorkului se unesc, alcătuind un oraș de 3,5 mil. locuitori; Greve ale minerilor din Pennsylvania, Ohio, Virginia de Vest. 75 000 muncitori părăsesc lucrul.	James, *Ce știa Maisie*; Post, *Omul ultimei resurse*; Robinson, *Copiii nopții*	Barrés, *Romanul energiei naționale*; France, *Istorie contemporană*; Gide, *Nourritures terrestres*, Rostand, *Cyrano de Bergerac* — (Fr.); Pascoli, *Mici poeme* (It.); Shaw, *Discipolul diavolului* (Angl.)

Scanned with OKEN Scanner

		Intervenția poliției din Pennsylvania se soldează cu 20 morți		
1898	Soții Curie descoperă radiumul	Statele Unite declară război Spaniei; Flota spaniolă distrusă în Golful Manila. Un corp expediționar american debarcă în Filipine, un altul în Cuba. Spaniolii sînt înfrînți pe ambele fronturi. Statele Unite ocupă insulele Guam (fără lupte, pentru că garnizoana spaniolă n-avea muniții) și Puerto Rico Prin Tratatul de pace de la Paris, Statele Unite anexau Puerto Rico, Guam; Spania renunța la pretențiile asupra Cubei și cedau Filipinele contra sumei de 20 mil. dolari	Howells, *Stăpînul de la Lion's Head*; James, *În cușcă*; Norris, *Moran*; Dunne, *D-l Dooley*; Westcott, *David Harum*; Crane, *Barca*; J. Stuart Blackton realizează un film, înfățișînd sfîșierea unui steag spaniol	Jammes, *De la vecernie pînă la utrenie*; Bloy, *Cerșetorul nerecunoscător* — (Fr.); Rokwa, *Cucul* (Jap.); Capuana, *Ismele contemporane* (It.)
1899	Anglia declanșează războiul împotriva burilor din Africa de sud	Filipinezii se ridică la luptă împotriva forțelor americane de ocupație Răscoala va dura pînă în 1901	Markham, *Omul cu sapa*; Norris, *Mc Teague*, *Blix*; Crane, *Monstrul*; Spingarn, *Istoria criticii literare în Renaștere*	Moréas, *Stanțe* (Fr.); Cehov, *Unchiul Vania*; Tolstoi, *Învierea*; Gorki, *Foma Gordeev* — (Rus.)
1900		Populația: 75 994 575; Ia ființă Partidul Social-	Dreiser, *Sora Carrie* (editorul refuză să-l difuzeze); Glasgow, *Glasul*	Azorin, *Suflet castilian* (Sp.); Rostand, *Puiul de*

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		Democrat, sub președinția lui Eugene V. Debs; Anexarea arhipelagului Hawaii devine oficială cînd Statele Unite numesc un guvernator; 112 000 mineri se află în grevă	*poporului*; Baum, *Vrăjitorul din Oz*; Twain, *Omul care a corupt Hadleybergul*; London, *Fiul lupului*; Crane, *Povestiri din Whilomville*; Belasco, *Madame Butterfly*; Tarbell, *Viața lui Lincoln*	*vultur*; Regnier, *Medalii de argilă* — (Fr.); Conrad, *Lord Jim* (Angl.); Strindberg, *Dansul morții* (Sued.)
1901		Partidul Socialist se formează prin fuziunea Partidului Social-Democrat cu aripa reformistă a Partidului Socialist Muncitoresc; William McKinley ales pentru a 2-a oară președinte. La 6 luni după instalare e asasinat; Vicepreședintele Theodore Roosevelt devine al 26-lea președinte al Statelor Unite	Markham, *Lincoln*; James, *Izvorul sfințit*; Norris, *Caracalița*; Churchill, *Criza*; Sinclair, *Vremea primăverii*	Thomas Mann, *Casa Buddenbrok* (Germ.); Șt.O.Iosif, *Patriarhale*; Densusianu, *Histoire de la langue roumaine* — (Rom.); Cehov, *Trei surori* (Rus.)
1902		Cuba dobîndește independența; Filipinele sînt declarate teritoriu al Statelor Unite	Whitman, *Scrieri complete*; Robinson, *Căpitanul Craig*; James, *Aripile porumbiței*; Wister, *Virginianul*; Wharton, *Valea Hotărîrii*	Gide, *Imoralistul* (Fr.); Cunha, *Sertoes* (Braz.); Croce, *Estetica* (It.)

Scanned with OKEN Scanner

1903	Congresul social-democraților ruși, la Londra	Statele Unite sprijină răscoala separatiștilor din Panama împotriva Columbiei	Cather, *Amurguri de aprilie*; James, *Ambasadorii*; Norris, *Groapa*; London, *Chemarea strămoșilor*; Austin, *Țara cu puțină ploaie*	Machado, *Solitudini* (Sp.); Valle-Inclán, *Marchizul de Bradomin* (Sp.); Conrad, *Taifun* (Angl.); Delavrancea, *Hagi Tudose* (Rom.)
1904	Franța și Anglia semnează Antanta Cordială; Izbucnește războiul ruso-japonez	Republica Panama transferă Statelor Unite un teritoriu prin care avea să treacă un canal legînd Pacificul de Atlantic; La alegerile prezidențiale din nov., Eugene Debs obține cel mai mare număr de voturi dintre toți candidații din afara partidelor tradiționale	James, *Vasul de aur*; Glasgow, *Izbăvirea*; Howells, *Fiul lui Royal Langbrith*; London, *Lup de mare*; O. Henry, *Verze și regi*; Davis, *Dictatorul*; Steffens, *Rușinea orașelor*	Rolland, *Jean-Christophe* (Fr.); Hesse, *Peter Camezind* (Elv.); Reymont, *Țăranii* (Pol.); Pirandello, *Răposatul Mateo Pascal*; Grajia Deleda, *Iedera* — (It.); Aakjer, *Copiii mîniei* (Dan.)
1905	Izbucnește revoluția burghezo-democratică din Rusia; Einstein formulează teoria relativității	Theodore Roosevelt reales președinte; Mari fraude sînt descoperite în activitatea societăților de asigurări	London, *Meciul*; Wharton, *Casa veseliei*; Belasco, *Fata din Vest*; În Sud se organizează tot mai des concerte de muzică „rag", inspirată de folclorul negru	Dario, *Cîntece de viață și de speranță* (Nicar.); Bataille, *Marș nupțial* (Fr.); Goga, *Poezii* (Rom.)
1906	Conferința de la Algesioas recunoaște predominanța intereselor franceze și spaniole în Maroc	San Francisco distrus de cutremur; Mișcări rasiste în Atlanta, Georgia; Prima legătură prin radio stabilită cu Europa;	Sinclair, *Jungla*; London, *Colț alb*; Churchill, *Coniston*; O. Henry, *4 milioane*	Galsworthy, *Forsyte Saga* (Angl.); Andersen-Nexö, *Pelle cuceritorul* (Dan.); Ady, *Poezii noi* (Ung.); Papini, *Crepusculul filosofilor* (It.); Slavici, *Mara*;

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		Reginald Fessuden transmite un program muzical, interceptat în Scoția		Lovinescu, *Pași pe nisip* — (Rom.)
1907	Rusia aderă la Antanta Cordială, care se va numi Tripla Înțelegere Marile răscoale țărănești din România	Oklahoma, al 46-lea stat Panică la bursa din New York: rezervele bancare se epuizează, retrase de deținători	Teasdale, *Sonete către Duse*; London, *Călcîiul de fier*; *Educația lui Henry Adams* Ziegfield Follies	Bergson, *Evoluția creatoare* (Fr.); Yeats, *Deirdre*; Synge, *Năzdrăvanul Occidentului* — (Angl.)
1908	Austria anexează Bosnia și Herțegovina	Șomajul atinge proporții necunoscute pînă atunci Henry Ford începe fabricarea în serie a „Modelului T". Pînă la sfîrșitul anului, va produce aproape 20 000 de automobile; La alegeri, Partidul Socialist și Debs obțin un mare număr de voturi	Pound, *A Lume Spento*; Sinclair, *Metropola*; Fox, *Cărarea primului singuratic*; Cinematografelor din New York li se interzice să prezinte filme în zilele de duminică	Blasco-Ibánez, *Arene însîngerate* (Sp.); Minulescu, *Romanțe pentru mai tîrziu*; Brătescu-Voinești, *În lumea dreptății*; Maiorescu, *Critice* — (Rom.); Gorki, *Mama* (Rus.)
1909		William H. Taft, al 27-lea președinte; Expediția condusă de R.E. Peary atinge Polul Nord Trupele americane intervin în Nicaragua; Se constituie Asociația Națională pentru Pro-	Pound, *Personae, Exultații*; London, *Martin Eden*; O. Henry, *Drumurile destinului*; Steffens, *Constructori*; Brooks, *Vinul puritanilor*; Se constituie grupul pictorilor realiști din Broo-	Goga, *Ne cheamă pămîntul*; Ibrăileanu, *Spiritul critic în literatura română*; Lovinescu, *Critice*, I — (Rom.); « *Nouvelle Revue Française* »

Scanned with OKEN Scanner

		gresul Populației de culoare	klyn: „Școala cutiei de cenușă“; Primul film de desene animate: *Gertie Dinosaurul* de Winsor Mc Cay	
1910	Proclamarea republicii în Portugalia	Populația: 91 972 266; Populația rurală e în scădere; emigrația în statele din Sud se menține la o cotă foarte scăzută; Primii membri socialiști ai Camerei Reprezentanților	Robinson, *Orașul din josul rîului*; Pound, *Provença*; Peabody, *Cîntărețul din fluier*; Prima expoziție a artiștilor moderni americani, în sala „291“, atelierul lui Alfred Stieglitz	Rilke, *Malte Laurids Brigge* (Germ.); Palamas, *Flautul regelui* (Gr.); Dobrogeanu-Gherea, *Neoiobăgia* (Rom.); Yeats, *Chivăra verde* (Irl.)
1911	Răsturnarea monarhiei chineze Italia declară război Turciei și anexează Tripolitania	Ia ființă Liga Națională Progresistă Republicană, care cere abolirea sistemului electoral prin delegați	Pound, *Canzoni*; Dreiser, *Jennie Gerhardt*; Wharton, *Ethan Frome*; Bierce, *Dicționarul Diavolului*; Perkins, *Gemenii olandezi*; Eastman, *Sufletul indianului*; Spingarn, *Noua Critică*; « *The Masses* »	Chesterton, *Father Brown* (Angl.); Hoffmannsthal, *Jedermann* (Germ.)
1912	Războiul balcanic	Noul Mexic (al 47-lea) și Arizona (al 48-lea stat), admise în Uniune; Theodore Roosevelt, înfrînt în convenția Partidului Republican pentru desemnarea candidatului la președinție, înființează Partidul Progresist	Amy Lowell, *O cupolă de sticlă colorată*; Pound, *Ripostes*; Millay, *Renaștere*; Dreiser, *Financiarul*; Fisher, *Cușca veveriței* « *Poetry* » Gaston Lachaise sculptează *Femeie șezînd*;	Cendrars, *Paștele la New York*; Claudel, *Îngerul a vestit-o pe Maria*; France, *Zeilor li-i sete* — (Fr.); Shaw, *Pygmalion* (Angl.); Benn, *Elegii*; Rilke, *Elegii duineze* — (Germ.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1913	Pacea de la București	Woodrow Wilson, al 28-lea președinte; fusese rector al Univ. Princeton	**Frost**, *Voința unui băiat*; Lindsay, *Generalul Booth intră în ceruri*; London, *Valea lumii*; Glasgow, *Virginia*; James, *Un băiețaș* „Expoziția de la Armurărie", cea dintîi expoziție importantă de artă modernă din America: triumful sculpturii lui Brâncuși Se construiește, la New York, „Woolworth Building" (235 m)	Allain-Fournier, *Cărarea pierdută*; Apollinaire, *Alcooluri* — (Fr.); Valéry Larbaud, *A.O. Barnabooth*; Proust, *În căutarea timpului pierdut* — (Fr.); Tagore, *O fraudă lirică* (Ind.); Maiakovski, *Poezii* (Rus.); Mann, *Moartea la Veneția* (Germ.)
1914	Izbucnește primul război mondial	Statele Unite rup relațiile diplomatice cu Mexicul; Șomerii din Ohio organizează un marș spre Washington; Statele Unite se declară neutre față de războiul din Europa	Pound, *Des Imagistes*; Dickinson, *Ogarul singuratic*; Lindsay, *Congo*; Frost, *La nord de Boston*; Stein, *Muguri moi*; Sandburg, *Chicago*; Norris, *Vandover*; Dreiser, *Titanul*; Tarkington, *Penrod*; Burroughs, *Tarzan*; Reed, *Mexicul răsculat*	Joyce, *Oameni din Dublin* (Angl.); Soseki, *Inimă* (Jap.); Hogaș, *Pe drumuri de munte*; Galaction, *Bisericuța din răzoare* — (Rom.)
1915	Italia intră în război alături de puterile Antantei	O rețea germană de spionaj e descoperită în Statele Unite	«*The Little Review*» Eliot, *Cîntecul de dragoste al lui Prufrock*; Masters,	Akutagawa, *Rashomon* (Jap.); Sadoveanu, *Neamul Șoimăreștilor* (Rom.)

Scanned with OKEN Scanner

		Haiti devine protectorat al Statelor Unite; Vaporul de pasageri „Lusitania" e scufundat de un submarin german. Urmează un violent schimb de note între Statele Unite și Germania	*Antologia orășelului Spoon River*; Pound, *Cathay*; Dreiser, *Geniul*; Cather, *Cîntecul ciocîrliei*; Prin John Marin și Max Weber încep să se afirme expresionismul și cubismul în arta americană; Se constituie grupările teatrale „Provincetown Players" și „Washington Square Players"	
1916	Intrarea României în războiul împotriva Puterilor Centrale	Infanteria marină americană debarcă în Santo Domingo, intervenind în războiul civil din această țară; Trupe ale Statelor Unite trec frontiera mexicană, intervenind și în războiul civil de aici	Frost, *Spațiu dintre munți*; Amy Lowell, *Bărbați, femei și fantome*; Pound, *Lustra*; Robinson, *Omul împotriva cerului*; Kreymborg, *Ciuperci*; Anderson, *Fiul lui Windy McPherson*; Wharton, *Xingu*; O'Neill, *La est, spre Cardiff*; « *The Seven Arts* »	Barbusse, *Focul*; Max Jacob, *Cornetul cu zaruri* — (Fr.); Gentile, *Spiritul* (It.); Esenin, *Poezii* (Rus.); Kafka, *Metamorfoza* (Ceh.); Bacovia, *Plumb* (Rom.)
1917	Marea Revoluție Socialistă	Vaporul de pasageri „Housatonic" e scufundat de germani; Puerto Rico devine teritoriu al Statelor Unite; *apr., 6* Președintele Wilson semnează rezoluția Congresului care proclamă *starea de război cu Germania*;	Eliot, *Prufrock și alte observații*; Williams, *Al Que Quere*; Lindsay, *Privighetoarea chinezească*; London, *Jerry*; Sinclair, *Regele Cărbune*; Poole, *Familia lui*; Austin, *Vadul;* Robinson, *Merlin*; Spingarn, *Critica creatoare*	Eluard, *Poezii*; Desnos, *Poezii*; Valéry, *Tînăra parcă* — (Fr.); Andreev, *Cel care primește palme* (Rus.); Freud, *Introducere în psihanaliză* (Germ.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		iun., *26* Primele trupe ale corpului expediționar american debarcă în Franța		
1918	Înfrîngerea Puterilor Centrale	*iul.-aug.* 250 000 soldați americani participă la ofensiva aliată de pe Marna *sept.-nov.* La luptele de pe Meuse iau parte și 1 200 000 soldați ai Statelor Unite *nov.*, *11* Germania capitulează	Antologia *Cîntece ale muncitorilor lumii*; Tarkington, *Magnificii Ambersoni*; O'Neill, *Luna Caraibilor*; Premiile Pulitzer	Maurois, *Tăcerile colonelului Bramble*; Apollinaire, *Caligrame* — (Fr.); Block, *Cei 12* (Rus.); Spengler, *Declinul Occidentului* (Germ.);
1919	Tratatul de la Versailles	La Conferința de pace de la Paris, Wilson prezintă proiectul de înființare a unei Ligi a Națiunilor; Eugene V. Debs e condamnat la 10 ani închisoare pentru declarațiile sale anti-războinice; *aug.*, *31* Ia ființă Partidul Comunist din America	Pound, *Quia Pauper Amavi;* Ransom, *Poeme despre Dumnezeu*; Deutsch, *Stindarde*; Cabell, *Jurgen*; Anderson, *Winesburg, Ohio*; Reed, *10 zile care au zguduit lumea*; Mencken, *Limba americană*	Dorgelès, *Cruci de lemn* (Fr.); Keyserling, *Jurnalul de voiaj al unui filosof* (Germ.); Blaga, *Poemele luminii* (Rom.); Papadat-Bengescu, *Ape adînci* (Rom.); Aldington, *Imagini ale războiului* (Angl.)
1920	Organizarea Ligii Națiunilor	Populația: 105 710 620; Arestarea lui Sacco și a lui Vanzetti; Deși aflat în închisoare,	Sandburg, *Fum și oțel*; Eliot, *Poeme*; Pound, *Mauberley*; Williams, *Kora în infern*; Robinson,	Duhamel, *Salavin* (Fr.); Mansfield, *Fericire* (Angl.); Undset, *Kristine Lavransdatter* (Norv.);

Scanned with OKEN Scanner

		Debs obține aproape un mil. voturi în alegerile prezidențiale	*Lancelot*; Fitzgerald, *Această latură a paradisului*; Lewis, *Strada mare*; Anderson, *Alb sărac*; O'Neill, *Dincolo de zare*, *Împăratul Jones*	Hašek, *Svejk* (Ceh.)
1921	Crearea Partidului Comunist din România	Warren Gamaliel Harding, al 29-lea președinte; Se introduc norme restrictive ale imigrării; Ku Klux Klanul dezlănțuie o campanie de teroare în statele din Sud	Dos Passos, *Trei soldați*; O'Neill, *Anna Christie;* Robinson, *Poeme;* Anderson, *Triumful oului*; Cabell, *Chipuri de pămînt*; Van Doren, *Romanul american*	Pirandello, *Șase personaje* (It.); Breton-Soupault, *Cîmpuri magnetice* (Fr.); Barbu, *După melci*; Voiculescu, *Pîrgă* — (Rom.)
1922	Venirea la putere a fascismului mussolinian	Grevele minerilor și feroviarilor cuprind vaste regiuni ale țării	Eliot, *Tărîmul pustietății*; Lewis, *Babbitt*; Cummings, *Camera enormă*; Sedgwick, *Adrienne Toner*; O'Neill, *Maimuța păroasă*; Lowell, *Fabula critică*; « *The Fugitive* »; « *Reader's Digest* »	Joyce, *Ulise* (Angl.); Carossa, *Copilărie* (Germ.); Čapek, *Fabrica de absolut* (Ceh.); Rolland, *Inimă vrăjită*; Montherlant, *Olimpice*; Martin du Gard, *Familia Thibault*; — (Fr.)
1923	În Spania, dictatura lui Primo de Rivera; Constituirea Statului Liber al Irlandei	*aug., 2* Președintele Harding moare ca urmare a unui atac de apoplexie; vicepreședintele Calvin Coolidge îi urmează, ca al 30-lea președinte; Mari fraude în politica de închiriere a pămînturilor statului	Sinclair, *Pas de gîscă*; Millay, *Împletitorul de harpe*; Frost, *New Hampshire*; Rice, *Mașina de calculat*; Stevens, *Armoniu*; « *Time* » Sînt produse filmele *Robin Hood, Cocoșatul de la Notre Dame*	Svevo, *Conștiința lui Zeno* (It.); Buber, *Eu și tu* (Germ.); Pillat, *Pe Argeș în sus* (Rom.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1924	Înfrîngerea partidului nazist în alegerile parlamentare din Germania	Un ciclon distruge 35 așezări urbane în Vestul Mijlociu și ucide 800 de oameni Criză industrială	Jeffers, *Tamar*; Lardner, *Cum se scriu povestirile*; O'Neill, *Patima de sub ulmi*; Anderson și Stallings, *Ce preț are gloria?*; Hemingway, *În timpul nostru* Gershwin compune *Rapsodia albastră*	St. John Perse, *Anabasis* (Fr.); Valéry, *Varietăți*; Breton, *Manifestul suprarealist*; Th. Mann, *Muntele vrăjit* (Germ.); Blaga, *Filosofia stilului* (Rom.); Maiakovski, *Vladimir Ilici Lenin* (U.R.S.S.)
1925		Coolidge, pentru a 2-a oară președinte Faimosul „Proces al maimuțelor": un profesor din Tennessee e condamnat pentru că preda în școală teoria evoluționistă a lui Darwin	Dos Passos, *Manhattan Transfer*; Anderson, *Rîsul negru*; Dreiser, *O tragedie americană*; Lewis, *Arrowsmith*; H.D. *Poeme*; Loos, *Bărbații preferă blondele*; Pound, *Cantos*; Fitzgerald, *Marele Gatsby*	Gide, *Falsificatorii* (Fr.); Kafka, *Procesul* (Ceh.); Rebreanu, *Adam și Eva* (Rom.)
1926	Proclamarea Commonwealthului britanic	Richard Byrd: primul zbor peste Polul Nord; Statele Unite intervin în războiul civil din Nicaragua; Un uragan distruge 18 000 locuințe și ucide 400 persoane în Florida; Criză a industriei automobilului	Hemingway, *Fiesta*; Sandburg, *Abraham Lincoln*; Hughes, *Bluesuri obosite*; Faulkner, *Plata soldaților*	Aragon, *Țăranul din Paris*; Silone, *Fontamara*; Brémond, *Poezia pură* (Fr.); Sadoveanu, *Dumbrava minunată* (Rom.); O'Casey, *Plugul și stelele* (Irl.)
1927	Izbucnește răscoala țăranilor chinezi din provincia Hunan	Charles Lindbergh: primul zbor transatlantic; Execuția lui Sacco și a lui	Robinson, *Tristram*; Sinclair, *Petrol!*; Cather, *Moartea vine pentru ar-*	Benda, *Trădarea intelectualilor*; Mauriac, *Thérèse Desqueyroux* — (Fr.);

Scanned with OKEN Scanner

		Vanzetti provoacă largi proteste ale opinici publice	*hiepiscop*; Rolvaag, *Uriașii pămîntului*; Parrington, *Principalele curente în gîndirea americană* (vol. I, II); Wilder, *Puntea Sfîntului Ludwig*; Hemingway, *Bărbați fără femei*	Babel, *Cavaleria roșie*, *Povestiri din Odesa* (U.R.S.S.); Fadeev, *Înfrîngerea* (Rus.); Arghezi, *Cuvinte potrivite* (Rom.); Virginia Woolf, *Spre far* (Angl.); de la Roche, *Jalna* (Can.)
1928	Haile Selassie I — împărat al Etiopici	Legea propusă de Congres pentru ajutorarea fermierilor grav afectați de criză e respinsă de președintele Coolidge, sub motiv că ar „încuraja supra-producția agricolă"	O'Neill, *Straniu interludiu*; MacLeish, *Un Hamlet al lui A. MacLeish*; Sandburg, *Bună dimineața, Americă*; Benét, *Trupul lui John Brown* Walt Disney îl creează pe Mickey Mouse; Gershwin — *Un american la Paris*; Primele premii Oscar	Lorca, *Romancero gitan* (Sp.); Breton, *Nadja* (Fr.); Lawrence, *Lady Chatterley* (Angl.); Remarque, *Pe frontul de Vest, nimic nou* (Germ.); Șolohov, *Donul liniștit* (U.R.S.S.); Sadoveanu, *Hanul Ancuței* (Rom.); Yeats, *Turnul* (Irl.)
1929		Herbert Hoover, al 31-lea președinte *oct., 24* Criza economică se declară la Bursa din New York	Hemingway, *Adio, arme!*; Wolfe, *Privește, înger, spre casă*; Faulkner, *Zgomotul și furia*; Rice, *Scenă de stradă*; Lewis, *Dodsworth*; Prima expoziție a Georgiei O'Keeffe	Moravia, *Indiferenții* (It.); Colette, *Sido*; Achard, *Jean de la Luve* — (Fr.); Huxley, *Punct Contrapunct* (Angl.); Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea Veche* (Rom.); Döblin, *Alexanderplatz* (Germ.)
1930	Criza economică cuprinde întreaga lume capitalistă	Populația: 122 775 046; Șomajul afectează largi categorii de muncitori;	Eliot, *Miercurea Cenușii*; Crane, *Podul*; Faulkner, *Pe cînd zăceam pe moarte*;	Musil, *Omul fără calități* (Germ.); Barbu, *Joc secund* (Rom.); Sadoveanu,

Scanned with OKEN Scanner

		Vanzetti provoacă largi proteste ale opinici publice	*hiepiscop*; Rolvaag, *Uriașii pămîntului*; Parrington, *Principalele curente în gîndirea americană* (vol. I, II); Wilder, *Puntea Sfîntului Ludwig*; Hemingway, *Bărbați fără femei*	Babel, *Cavaleria roșie*, *Povestiri din Odesa* (U.R.S.S.); Fadeev, *Înfrîngerea* (Rus.); Arghezi, *Cuvinte potrivite* (Rom.); Virginia Woolf, *Spre far* (Angl.); de la Roche, *Jalna* (Can.)
1928	Haile Selassie I — împărat al Etiopici	Legea propusă de Congres pentru ajutorarea fermierilor grav afectați de criză e respinsă de președintele Coolidge, sub motiv că ar „încuraja supra-producția agricolă"	O'Neill, *Straniu interludiu*; MacLeish, *Un Hamlet al lui A. MacLeish*; Sandburg, *Bună dimineața, Americă*; Benét, *Trupul lui John Brown* Walt Disney îl creează pe Mickey Mouse; Gershwin — *Un american la Paris*; Primele premii Oscar	Lorca, *Romancero gitan* (Sp.); Breton, *Nadja* (Fr.); Lawrence, *Lady Chatterley* (Angl.); Remarque, *Pe frontul de Vest, nimic nou* (Germ.); Șolohov, *Donul liniștit* (U.R.S.S.); Sadoveanu, *Hanul Ancuței* (Rom.); Yeats, *Turnul* (Irl.)
1929		Herbert Hoover, al 31-lea președinte *oct., 24* Criza economică se declară la Bursa din New York	Hemingway, *Adio, arme!*; Wolfe, *Privește, înger, spre casă*; Faulkner, *Zgomotul și furia*; Rice, *Scenă de stradă*; Lewis, *Dodsworth*; Prima expoziție a Georgiei O'Keeffe	Moravia, *Indiferenții* (It.); Colette, *Sido*; Achard, *Jean de la Luve* — (Fr.); Huxley, *Punct Contrapunct* (Angl.); Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea Veche* (Rom.); Döblin, *Alexanderplatz* (Germ.)
1930	Criza economică cuprinde întreaga lume capitalistă	Populația: 122 775 046; Șomajul afectează largi categorii de muncitori;	Eliot, *Miercurea Cenușii*; Crane, *Podul*; Faulkner, *Pe cînd zăceam pe moarte*;	Musil, *Omul fără calități* (Germ.); Barbu, *Joc secund* (Rom.); Sadoveanu,

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		se atinge cifra — fără precedent — de 5 mil. șomeri	Dos Passos, *Paralela 42*; Roberts, *Arundel*; Connelly, *Pășunile verzi* Lewis primește premiul Nobel	*Baltagul*; Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război* — (Rom.); Musil, *Călătorie la capătul posibilului* (Austr.)
1931	Invadarea Manciuriei de către armatele japoneze	Pînă în luna oct., 522 de bănci dau faliment pe teritoriul Statelor Unite	O'Neill, *Din jale se-ntrupează Electra*; Wilson, *Castelul lui Axel*; Buck, *Casa de lut*; Faulkner, *Sanctuarul*	Jünger, *Muncitorul* (Germ.); Blaga, *Eonul dogmatic* (Rom.)
1932	Salazar prim-ministru al Portugaliei	Depresiunea economică atinge punctul culminant. Șomajul ajunge la cifra de 13 mil.; salariile erau cu 60% mai mici decît în 1929; deficitul comercial era de 6 miliarde dolari; volumul prod. industriale era cu peste 50% mai scăzut decît în 1929 17 000 de veterani de război își ridică tabără lîngă Washington, cerînd plata pensiilor neachitate de mai mulți ani	Caldwell, *Drumul tutunului*; Farrell, *Tînărul Lonigan*; Calverton, *Eliberarea literaturii americane*; De Voto, *America lui Mark Twain*; Dos Passos, *1919*; Anderson, *Noapte peste Taos*; Nordhoff și Hall, *Revolta de pe Bounty*; Jeffers, *Debarcarea lui Thurso*; Faulkner, *Lumină de august* «*Common Sense*»	Céline, *Călătorie la capătul nopții* (Fr.); K. Barth, *Dogmaticul* (Germ.); Rebreanu, *Răscoala*; Călinescu, *Viața lui Mihai Eminescu* — (Rom.); Aragon, *Frontul roșu* (Fr.)
1933	Hitler devine cancelar al Germaniei. Se dezlănțuie te-	Franklin Delano Roosevelt, al 32-lea președinte al Statelor Unite.	Stein, *Autobiografia lui Alice B. Toklas*; Caldwell, *Pogonul lui Dumnezeu*;	Malraux, *Condiția umană* Jouve; *Sudoare des înge*– (Fr.); Camil Petrescu,

Scanned with OKEN Scanner

	roarea nazistă; amenințarea unui nou război crește	Președintele e învestit cu puteri excepționale pentru rezolvarea crizei economice	Allen, *Anthony Adverse*; Hicks, *Marea tradiție*; Hemingway, *Cîștigătorul nu ia nimic*; MacLeish, *Fresce*; Kingsley, *Oameni în alb*; Robinson, *Talifer*	*Patul lui Procust*; Bogza, *Poemul invectivă*—(Rom.)
1934		Administrația Roosevelt face mari eforturi pentru rezolvarea gravei situații economice; Sindicatele votează boicotul tuturor mărfurilor produse în Germania nazistă	Fitzgerald, *Blîndețea nopții*; Hellman, *Ora copiilor*; Sherwood, *Pădurea împietrită*; Saroyan, *Tînărul de la trapezul zburător*; Anderson, *Valley Forge*; Lomax, *Balade americane*; Miller, *Tropicul Cancerului*	Guéhenno, *Jurnalul unui om de 40 de ani* (Fr.); Sebastian, *De două mii de ani* (Rom.)
1935	Agresiunea Italiei fasciste împotriva Etiopiei	Flagelul gangsterismului amenință aproape toate orașele americane Puternice acțiuni ale sindicatelor împotriva marii industrii	Lewis, *Aici nu se poate întîmpla*; MacLeish, *Panică*; Wolfe, *Despre timp și despre rîu*; Steinbeck, *Tortilla*; Day, *Viața alături de tata*; Anderson, *Coboară iarna*	Ors, *Barocul* (Sp.); Giraudoux, *Război cu Troia nu se face*; Arthaud, *Teatrul cruzimii* — (Fr.); Cavafis, *Poeme* (Gr.); Ostrovski, *Așa s-a călit oțelul* (U.R.S.S.); Sadoveanu, *Frații Jderi* (Rom.);
1936	„Rebeliunea generalilor" duce la izbucnirea războiului civil spaniol În Franța, guvern al Frontului Popular	Cu toate măsurile întreprinse de guvern, șomajul scade lent: mai sînt încă 8 mil. șomeri Mari greve în industria de automobile	Brooks, *Înflorirea Noii Anglii*; Dos Passos, *Marea finanță*; Faulkner, *Absalom! Absalom!*; Sandburg, *Poporul, da!*; Mitchell, *Pe aripile vîntului*; Steinbeck, *În bătălia pierdută*; Shaw,	Lorca, *Casa Bernardei Alba* (Sp.); Bernanos, *Jurnalul unui preot de țară*; Aragon, *Clopotele din Basel* — (Fr.); Vianu, *Generație și creație* (Rom.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
			Îngropați morții; Jeffers, *Solstițiu*; O'Neill, Premiul Nobel «*New Directions*»	Borges, *Istoria universală a infamiei* (Arg.)
1937	Militariștii japonezi invadează China	Roosevelt, pentru a 2-a oară președinte; Președintele semnează Actul de Neutralitate a Statelor Unite	Hemingway, *A avea și a nu avea*; MacLeish, *Căderea orașului*; Marquand, *Răposatul George Apley*; Steinbeck, *Oameni și șoareci*, *Calul roib*	Anouilh, *Călător fără bagaje* (Fr.); Blaga, *Geneza metaforei* (Rom.); Silone, *Pîine și vin* (It.)
1938	Germania anexează Austria	Președintele Roosevelt propune adoptarea de sancțiuni internaționale împotriva fascismului	Sherwood, *Abe Lincoln în Illinois*; Wilder, *Orașul nostru*; Hemingway, *Coloana a cincea*; Pearl Buck primește premiul Nobel; Se inaugurează "The Cloisters", o clădire a Muzeului Metropolitan din New York, adăpostind arta medievală	Icaza, *Groapa cu indieni* (Ecuad.); Astmias, *Domnul președinte* (Guatem.); Sartre, *Greața*; Audiberti, *Abraxas*—(Fr.); Călinescu, *Enigma Otiliei* (Rom.)
1939	Germania ocupă Cehoslovacia, fără ca puterile occidentale să reacționeze; Germania nazistă dezlănțuie cel de-al	Un program special de finanțare a cheltuielilor militare e recomandat de guvern. Congresul votează o lege autorizînd vînzarea de ar-	Steinbeck, *Fructele mîniei*; Edward Taylor, *Opere poetice*; West, *Ziua lăcustei*; Dos Passos, *Aventurile unui tînăr*; Frost, *Poeme*; Sandburg, *Abraham Lin-*	Gide, *Jurnal* (Fr.); Joyce, *Veghea lui Finnegan Wake* (Angl.); Brecht, *Omul cel bun din Si-ciuan* (Germ.); Philippide, *Visuri în vuie-*

Scanned with OKEN Scanner

	doilea război mondial	me către puterile beligerante	*coln*; Saroyan, *Clipe de viață*; Wolfe, *Plasa și stînca*; Benét, *Diavolul și Daniel Webster*; « *Kenyon Review* »	*tul vremii* (Rom.); Saint-Exupéry, *Pămîntul oamenilor* (Fr.); Seghers, *Morții rămîn tineri* (Germ.)
1940	Franța e ocupată; un teritoriu liber, cu capitala Vichy, se păstrează în Sud. Pétain, șeful statului francez, pactizează cu ocupanții	Populația: 131 669 275 Se votează legea care-i obligă pe supușii străini să se înregistreze la oficiile guvernamentale	Brooks, *Vara tîrzie a Noii Anglii*; MacLeish, *Irresponsabilii*; McCullers, *Inima e un vînător singuratic*; Wolfe, *Nu poți să mergi din nou acasă*; Hemingway, *Pentru cine bat clopotele*; Saroyan, *Mă cheamă Aram*	Cocteau, *Copiii teribili* (Fr.); Buzzati, *Deșertul tătarilor* (It.); Brecht, *Mutter Courage* (Germ.)
1941	Agresiunea germană împotriva Uniunii Sovietice	Roosevelt, primul președinte american ales pentru a 3-a oară; Se votează o lege permițînd Statelor Unite să acorde împrumuturi țărilor din coaliția antifascistă; Consulatele germane din Statele Unite sînt închise; bunurile germane și italiene sînt blocate; *dec., 7* Flota americană suferă mari pierderi în timpul atacului aerian japonez la Pearl Harbor, în Hawaii;	Fitzgerald, *Ultimul Magnat*; MacLeish, *Un timp cînd trebuie să vorbim*; Hellman, *Veghe pe Rin*; Millay, *Sonete*; Wilson, *Rana și arcul*; Se inaugurează Galeria Națională de Artă din Washington; Ia ființă „Teatrul experimental" din New York, ca formă de opoziție împotriva sistemului comercial al teatrului de pe Broadway; Orchestra Filarmonică din Boston execută *Simfonia*	Moretti, *Văduva Fioravanti* (It.); Lu Sin, *Ah Q* (China); Ehrenburg, *Căderea Parisului* (U.R.S.S.); Maritain, *Crepusculul civilizației* (Fr.); Călinescu, *Istoria literaturii române* (Rom.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		dec., *8* Congresul votează declarația de război împotriva Japoniei; Japonia invadează Filipinele; Germania și Italia declară război Statelor Unite	*Folclorică* a lui Roy Harris	
1942	Germania hitleristă ocupă aproape întreaga Europă	Statele Unite suferă înfrîngeri grele pe frontul din Pacific; *nov.*, *7* Forțe americane comandate de gen. Eisenhower debarcă în Africa de Nord	Faulkner, *Coboară, Moise*; Paul, *Ultima dată cînd am văzut Parisul*; Sinclair, *Colții balaurului*; Steinbeck, *Nopți fără lună*; Premiera baletului *Rodeo* de Aaron Copland	Camus, *Mitul lui Sisif*, *Străinul*; Emmanuel, *Zilele mîniei* — (Fr.); Brancato, *Don Giovanni în Sicilia* (It.); Saint-Exupéry, *Scrisoare unui ostatic* (Fr.)
1943	Înfrîngerea armatelor germane la Stalingrad	*mai*, *12* Trupele germane din Africa de Nord capitulează; Aliații debarcă în Sicilia și, apoi, în Italia; *sept.*, *8* — Italia capitulează; *oct.*, *13* — noul guvern italian declară război Germaniei	Dos Passos, *Numărul unu*; Smith, *Un pom crește în Brooklyn*; T. S. Eliot, *Patru cuartete*; Rodgers și Hammerstein, *Oklahoma!* Prima expoziție personală a lui Jackson Pollock	Sartre, *Mustele*; Saint-Exupéry, *Micul prinț*; de Beauvoir, *Invitata* — (Fr.); Cernuda, *Ocnaș* (Sp.)
1944	Insurecția națională armată antifascistă și anti-	Victorii în luptele din Pacific Victorii pe frontul italian și în Pacific; *iun.*, *6* Debarcarea din	Jackson, *Weekendul irosit*; Pyle, *Oameni viteji*; Shapiro, *Litera V*; Smith, *Fruct ciudat*	Cocteau, *L'Eternel Retour*; Michaux, *Spațiul interior* — (Fr.); Betti

Scanned with OKEN Scanner

	imperialistă în România	Bretania; *aug., 25* — Eliberarea Parisului; *sept., 12* — primele detașamente americane intră pe teritoriul Germaniei	Aaron Copland compune baletul *Primăvara în Appalachi*	*Corupție la Palatul de Justiție*; Ulise, *Lt. Bertram* (Germ.)
1945	*mai* Înfrîngerea Germaniei hitleriste *sept.* și a Japoniei militariste	Roosevelt, pentru a 4-a oară președinte al Statelor Unite; *apr., 12* Roosevelt moare; îi succede vicepreședintele Harry S. Truman care devine cel de-al 33-lea președinte al Statelor Unite; *apr., 24* Conferința de constituire a Organizației Națiunilor Unite la San Francisco; *mai, 7* Germania capitulează; *aug., 6* Bomba atomică de la Hiroshima; *aug., 14* Japonia capitulează	Frost, *Mascarada Rațiunii*; Mencken, *Limba americană, Primul supliment*; Shapiro, *Eseu asupra rimei*; Stein, *Războaiele pe care le-am văzut*; Williams, *Menajeria de sticlă*; Wright, *Băiatul negru*	Bogza, *Cartea Oltului* (Rom.); Vittorini, *Oameni și neoameni*; Levi, *Cristos s-a oprit la Eboli* — (It.); Emmanuel, *Libertate, călăuzește-ne pașii* (Fr.)
1946	Proclamarea Republicii Italiene	Statele Unite sînt confruntate de problema inflației. Violente conflicte de muncă izbucnesc în întreaga țară; Filipinele își dobîndesc independența	Dreiser, *Bastionul*; Hersey, *Hiroshima*; Williams, *Paterson*; Mc Cullers, *Nuntașa*; R. P. Warren, *Toți oamenii regelui*; Jeffers, *Medea*; Lowell, *Castelul lordului Weary*	Aymé, *Drumul școlarilor*; Salacrou, *Nopțile mîniei* — (Fr.); Alvaro, *Vîrsta cea scurtă*; de Filippo, *Blestematele fantome* — (It.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
1947	România se proclamă republică populară; India și Pakistanul devin independente	Inflația continuă, afectînd toate sectoarele vieții economice	Brooks, *Vremea lui Melville și Whitman*; Frost, *Mascarada Milei*; Lewis, *Kingsblood Royal*; Michener, *Povestiri din Pacificul de Sud*; Williams, *Un tramvai numit dorință*	Lowry, *Sub vulcan* (Angl.); Mann, *Dr. Faustus* (Germ.); Bazin, *Vipera-n pumn* (Fr.); Arghezi, *Una sută una poeme* (Rom.)
1948	Birmania și Ceylonul devin independente	Se creează Partidul Progresist, sub președinția lui Henry A. Wallace, fost vicepreședinte al Statelor Unite; la Convenția națională din New York, Partidul Comunist hotărăște să susțină, în alegerile din toamnă, partidul nou creat	Faulkner, *Nechemat în țărînă*; Mailer, *Cei goi și cei morți*; Cozzens, *Garda de onoare*; Pound, *Cantos-urile din Pisa*; Capote, *Alte glasuri, alte camere*; Auden, *Epoca neliniștii*; Sandburg, *Stînca amintirii*; T.S. Eliot, Premiul Nobel	Sarraute, *Portretul unui necunoscut*; Aymé, *Uranus* — (Fr.); Saba, *Cantonierul* (It.)
1949	Ia ființă Pactul Nord Atlantic, sporind tensiunea în Europa, obosită de război; Proclamarea Republicii Populare Chineze	Truman e reales președinte al Statelor Unite; Se inaugurează clădirea O.N.U. din New York	Clark, *Cărarea pisicii*; Miller, *Moartea unui comis-voiajor*; Wellek și Warren, *Teoria literaturii*; Patchen, *Vin roșu și păr galben*; Rexroth, *Semnătura tuturor lucrurilor*; Brooks, *Annie Allen*; Acordarea premiului Bollingen lui Ezra Pound dezlănțuie o vastă campanie de proteste	Myrivilis, *Panagheia și Madona* (Grecia); Malaparte, *Pielea* (It.); Camil Petrescu, *Bălcescu* (Rom.)

1950	Indonezia devine stat independent	Populația: 150 697 361 *ian.* Truman ordonă finanțarea unui program de înarmare, incluzînd producerea bombei cu hidrogen; *iul.* Statele Unite debarcă trupe în Coreea de Sud	Hemingway, *Dincolo de rîu și printre copaci*; Olson, *Versul proiectiv*; Stevens, *Aurorile toamnei*; Cummings, XAIPE; Faulkner, Premiul Nobel	Pavese, *Luna și focurile* (It.); Neruda, *Canto general* (Chile); Dürrenmatt, *Romulus cel Mare* (Elveția); de Beauvoir, *Al doilea sex*; (Fr.)
1951	Libia devine independentă	Gen. Mac Arthur e înlăturat de la comanda armatei americane din Coreea, ca urmare a insucceselor lui militare	Faulkner, *Recviem pentru o călugăriță*; Jones, *De aici pînă la eternitate*; Mc Cullers, *Balada unei cafenele triste*; Salinger, *De veghe-n lanul de secară*	Beckett, *Molloy* (Irl.Fr.); Fort, *Balade franceze și cîntece ale Franței*; Prevert, *Spectacol* — (Fr.)
1952	Ample demonstrații ale oamenilor muncii în Japonia	Greva muncitorilor din industria oțelului	Hemingway, *Bătrînul și marea*; Steinbeck, *La răsărit de Eden*; MacLeish, *Poeme*	Becher, *Sonete germane* (Germ.); Beckett, *În așteptarea lui Godot* (Irl. (Fr.)
1953	Cambodgia devine independentă	Gen. Dwight D. Eisenhower, al 34-lea președinte al Statelor Unite; Întreaga țară e martora campaniei organizate împotriva elementelor progresiste de sen. Joseph McCarthy; se inaugurează o epocă de nesiguranță și de suspiciune	Warren, *Fratele dragonului*; Roethke, *Trezirea*; Bellow, *Aventurile lui March*; Stewart, *U.S. 40*	Robbe — Grillet, *Gumele* (Fr.); Camil Petrescu, *Un om între oameni* (Rom.)
1954	Independența Laosului	Șomajul din nou în creștere; aproape 3 mil. de muncitori fără lucru *mai, 14* Curtea Supremă	Hecht, *Un copil al secolului*; Faulkner, *O fabulă*; Stevens, *Poeme*; Jeffers, *Hungerfield*	Aub, *Bunele intenții* (Sp.); Sagan, *Bonjour Tristesse* (Fr.); Remarque, *Soroc de viață, soroc de moarte*

1	2	3	4	5
		declară neconstituțională segregația rasială în școli	Hemingway, Premiul Nobel	(Germ.); Murdock, *În capcană* (Angl.); Preda, *Moromeții* (Rom.)
1955	Singapore devine independent	A.F.L. și C.I.O., cele două mari organizații sindicale, se unesc; *sept.*, 26 Panică la bursa din New York: se înregistrează cea mai mare pierdere din istoria bursei — 14 miliarde dolari	Anderson, *Soi rău*; Inge, *Stația de autobuz*; Mailer, *Parcul cerbilor*; Miller, *Vedere de pe pod*; Williams, *Pisica pe acoperișul fierbinte*	Adamov, *Ping-Pong* (Fr.); Greene, *Americanul liniștit* (Angl.); Vianu, *Literatură universală și literatură națională* (Rom.); Nérby, *Picnic la Sakhara* (Angl.)
1956	Independența Tunisiei și a Sudanului	Cel dintîi student negru din Alabama e exmatriculat fără motiv; decizia provoacă mari conflicte rasiale	Berryman, *Omagiu doamnei Bradstreet*; Ginsberg, *Urlet*; O'Neill, *Lungul drum al zilei către noapte;* Premiera operei *Unicornul* de Menatti; *Balada lui Baby Doe*, de Moore; *Procesul de la Rouen* de Norman Dello Joio	Gall, *Melusine* (Germ.); Dürrenmatt, *Vizita bătrînei doamne* (Elv.); Arghezi, *Cîntare omului* (Rom.)
1957	Primul satelit artificial al pămîntului e lansat în Uniunea Sovietică Independența Ghanei și a Malaeziei	Nouă campanie a senatorilor conservatori împotriva drepturilor civile Elevii din Little Rock, Arkansas, merg la școală sub protecția armatei federale, împotriva amenințărilor rasiste	Cheever, *Cronica familiei Wapshot*; Agee, *Un deces în familie*; Faulkner, *Orașul*; Kerouac, *Pe drum*; Malamud, *Asistentul*; Wilbur, *Poeme*	Durrell, *Justine* (Angl.); Butor, *Modificarea*; Cl. Simon, *Vîntul;* Robbe-Grillet, *Gelozia*; Beckett, *Sfîrșit de partidă* — (Fr.—Irl.); Osborne, *Privește înapoi cu mînie* (Angl.); Barbu, *Groapa* (Rom.)

Scanned with OKEN Scanner

1958	Guineea devine independentă	Mari demonstrații populare împotriva războiului și a experiențelor cu arme atomice	MacLeish, *J.B.*; Nabokov, *Lolita*; Roethke, *Vorbe pentru vînt*; Williams, *Dintr-o dată, vara trecută*	Aragon, *Săptămîna patimilor* (Fr.); Duras, *Moderato Cantabile* (Fr.)
1959		*ian., 3* Alaska devine al 49-lea stat; *aug. 21* Hawaii, al 50-lea stat	Bellow, *Henderson Regele Ploii*; Lowell, *Studii de viață*; Pound, *Tronuri*; Snodgrass, *Acul inimii*; Roth, *Adio, Columb*	Ionescu, *Rinocerii* Sartre, *Sechestrații din Altona* — (Fr.); Pasolini, *O viață violentă* (It.); Sillitoe, *Singurătatea alergătorului de cursă lungă* (Angl.)
1960	Ciprul își dobîndește independența; Fosta colonie Congo Belgian devine independentă; Sub numele de Republica Malgașă, Madagascarul devine independent; Începe construcția barajului de pe Nil, la Assuan	Populația: 170 323 175; Un număr de 18 senatori sudiști încep o campanie împotriva drepturilor civile; legea votată de Senat e definită de partizanii libertăților cetățenești ca „o palidă fantomă a speranțelor lor"; Cea mai lungă grevă din industria oțelului	Faulkner, *Conacul*; Jarrell, *Femeia la Grădina Zoologică din Washington*; Styron, *Dați foc acestei case*; Updike, *Fugi Rabbit*; Tate, *Poeme*; Winters, *Collected Poems*; Lee, *Să ucizi o pasăre cîntătoare*	Butor, *Repertoriu*; Claude Simon, *Drumul Flandrei* (Fr.); Enzensberger, *Limba țării* (Germ.); Quasimodo, *Poezii* (It.); Călinescu, *Scrinul negru* (Rom.); Storey, *Viață sportivă* (Angl.)
1961	Iuri Gagarin, cel dintîi om în spațiul extraterestru; Kuweitul devine stat independent	John F. Kennedy, al 35-lea președinte al Statelor Unite; Societatea clandestină „John Birch" duce o activitate teroristă împotriva simpatizanților comuniști	Baldwin, *Nimeni nu-mi știe numele*; Dugan, *Poeme*; McCullers, *Ceasornicul fără arătătoare*; Salinger, *Franny și Zooey*; Steinbeck, *Iarna vrajbei noastre*; Lowell, *Imitații*; Cage,	Vicente Aleixandre, *Poemele mele majore* (Sp.); Beckett, *Zile fericite* (Fr.); Ehrenburg, *Oameni, ani, viață* (U.R.S.S.); Claude Mauriac, *Marchiza a ieșit la 5* (Fr.); Sollers, *Parcul*

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		Eșecul încercării de a invada Cuba	*Tăcere*; Levertov, *Scara lui Iacob*; *Roethke, Eu mi-s, mielul a zis*	(Fr.); Bachmann, *Al treizecilea an* (Austr.)
1962	Yemenul devine republică; Adolf Eichman, fostul organizator al crimelor naziste, comise în numele „purității rasei", este judecat și executat în Israel; Uganda își dobîndește independența	Se intensifică intervenția americană în Vietnam; John Glenn, primul american pe orbită circumterestră; Tulburări rasiale în Mississippi, provocate de refuzul guvernatorului de a permite unui student negru înscrierea la universitatea statului; Grevă a tipografilor de la ziarele din New York; Se inaugurează, sub titlul „Expoziția Secolul XXI", tîrgul internațional din Seattle	Albee, *Cui i-e frică de Virginia Woolf?*; Auden, *Mîna vopsitorului*; Faulkner, *Tîlharii*; Nabokov, *Foc palid*; Porter, *Corabia nebunilor*; Tennesse Williams, *Noaptea iguanei*; Edmund Wilson, *Sînge patriotic*; Frost, *În luminiș*; Ciardi, *De fapt*; Corso, *Trăiască omul*; Rukeyser, *Foc de nuferi*	Bassani, *Grădinile Finzi-Contini* (It.); Nelly Sachs, *Semne pe nisip* (Germ.); Philippide, *Poezii* (Rom.)
1963	Statele Unite, Uniunea Sovietică și Marea Britanie semnează Tratatul împotriva proliferării armelor nucleare;	Președintele Kennedy este asasinat la Dallas; vicepreședintele Johnson devine al 36-lea președinte al Statelor Unite; Ample demonstrații în	Jeffers, *Începutul și sfîrșitul*; Mc Carthy, *Grupul*; Malamud, *Întîi idioții*; Updike, *Centaurul*; Williams, *Picturi din Brueghel*; Cummings, *73 poe-*	Celan, *Trandafirul nimănui* (Germ.); Pratolini, *Statornicia rațiunii*; Piovene, *Furiile* — (It.); Böll, *Părerile unui clovn* (Germ.)

Scanned with OKEN Scanner

	Algeria, Kenya, Singapore devin independente	Mississippi și Alabama împotriva segregației ; Guvernatorul Wallace al Alabamei se împotrivește înscrierii studenților negri la universitatea statului ; Conducerea sindicatelor votează împotriva segregației în industrie. Demonstrații antirasiste au loc la New York și la Washington	*me* ; Sandburg, *Miere și sare* ; Ginsberg, *Sandviciuri cu realitate* ; Simpson, *La capătul drumului mare* ; Pynchon, *V*	
1964	Demonstrații antiamericane în Panama ; Independența Tanzaniei, a Zambiei și a statului Malawi	Președintele Johnson semnează „Legea drepturilor civile" și „Legea împotriva sărăciei" ; Trei activiști ai mișcării pentru drepturi civile sînt asasinați în Mississippi ; Lui Martin Luther King i se decernează Premiul Nobel pentru Pace	Hemingway, *Sărbători cu zile schimbătoare* ; Bellow, *Herzog* ; Vidal, *Julian* ; Lowell, *Celor căzuți pentru Uniune* ; Roethke, *Cîmpul îndepărtat* ; Berryman, *77 cîntece de visare* ; Le Roi Jones, *Conferențiarul mort* ; Barthelme, *Întoarce-te, dr. Caligari*	Faye, *Ecluza* (Fr.) ; Benedetti, *Trecătoarea longobarzilor* (It.) ; Ion Barbu, *Ochean* (Rom.) ; Weiss, *Marat/Sade* (Germ.)
1965	Război între India și Pakistan, provocat de nerezolvarea problemei Kashmirului ; Infanteria marină americană debarcă în Republica Dominicană	Lyndon B. Johnson este ales președinte al Statelor Unite ; Se intensifică intervenția în Asia de Sud-Est ; Pe întregul teritoriu al Statelor Unite au loc manifestații de protest împotriva războiului ;	Albee, *Micuța Alice* ; Mailer, *Visul american* ; Sylvia Plath, *Ariel* ; Jarrell, *Lumea pierdută* ; T. S. Eliot, *Criticîndu-l pe critic*	Pinget, *Cineva* ; Sollers, *Drama* — (Fr.) ; Calvino, *Cosmicomicării* (It.) ; Voiculescu, *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare* (Rom.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		În Watts, cartier al orașului Los Angeles, izbucnesc violente ciocniri rasiale, soldate cu moartea a 75 de persoane; Peste 500 de demonstranți pentru drepturi civile sînt arestați la Chicago		
1966	Indira Gandhi, prim-ministru al Indiei Președintele De Gaulle cere retragerea trupelor NATO din Franța Independența fostei Guyane Britanice Națiunile Unite retrag mandatul Republicii Sud-Africane asupra Namibiei	Escaladarea războiului în Vietnam determină ample demonstrații de protest în toate orașele Statelor Unite; Bruscă scădere a cursului acțiunilor la Bursa din New York; Fruntașii organizației rasiste Ku-Klux-Klan sînt condamnați de o comisie specială de anchetă a Camerei Reprezentanților	Capote, *Cu sînge rece*; Albee, *Echilibru delicat*, *Autobiografia lui Malcoln X*; Dylan, *Blond pe blond*; Roethke, *Collected Poems*; Se inaugurează noua clădire a Operei Metropolitane din New York și a Muzeului Whitney de Artă Americană	Thibaudeau, *Uvertură* (Fr.); Pratolini, *Alegorie și batjocură*; Montale, *Autodafé* (It.); Doderer, *Sub stele negre* (Germ.); Nichita Stănescu, *11 elegii* (Rom.); Graham Greene, *Comedianții* — (Angl.)
1967	Lovitură de stat în Grecia; „Războiul de 6 zile" din Orientul Apropiat; Secesiunea Biafrei, în Nigeria;	Continuă demonstrațiile împotriva războiului din Vietnam: la New York, participă 400 000 de oameni, la San Francisco 50 000 (15. apr.); Printr-un plebiscit organizat în Puerto Rico, popu-	Styron, *Confesiunile lui Nat Turner*; Wilder, *A opta zi*; Lowell, *În apropierea oceanului*; Bly, *Lumina din jurul trupului*; O'Hara, *În amintirea simțămintelor mele*; Mailer, *Parcul cerbilor*;	Abrahams, *Insula Acum* (Afr.S.); Carew, *Domnilor, luați loc!* (Guyana); Edelman, *Insula rechinilor* Graves, *Colophon* (Angl.); Narayan, *Vînzătorul de dulciuri* (Ind.)

Scanned with OKEN Scanner

	În Congo, compania belgiană Union Minière e naționalizată	lația acestei insule se declară împotriva acordării statutului de stat în uniunea Statelor Unite ale Americii; *mart., 10* La Bursa din New York se atinge cel mai scăzut curs al acțiunilor de la criza din 1929 încoace	Allen Ginsberg e arestat pentru participare la demonstrații antirăzboinice; Retrospectiva pictorului realist Andrew Wyeth se bucură de un imens succes	
1968	Președintele De Gaulle vizitează România ; O expediție britanică pornește spre Polul Nord pe care-l va atinge în aprilie 1969 Se declanșează o violentă criză monetară în Europa Occidentală	Asasinarea lui Martin Luther King și a senatorului Robert F. Kennedy ; Convențiile celor două partide mari, la Chicago și Miami, devin scena unor mari demonstrații împotriva războiului. Se operează numeroase arestări ; Forțele reacționare creează Partidul American, organizație naționalistă; Se deschid convorbirile de la Paris între reprezentanții forțelor aflate în conflict în Vietnam ;	Updike, *Perechi*; R. P. Warren, *Încarnații*; Snodgrass, *După încercare*; Bogan, *Estuarele albastre*; Dickey, *De la Babel la Bizanț*; Tate, *Eseuri din patru decenii*; Donleavy, *Fericirile animalice ale lui Balthazar B.*; Hailey, *Aeroportul*; Vidal, *Myra Breckinridge*	Pasolini, *Teorema* (It.); Moore, *Mă cheamă Mary Dunne* (Can.); Doris Lessing, *9 povestiri africane*; Priestley, *E-o țară veche*; Durrel, *Tunc* — (Angl.); Marques, *Un veac de singurătate* (Arg.)
1969	Demisia președintelui De Gaulle; Georges Pompidou este ales președinte al Republicii Franța	Richard M. Nixon, al 37-lea președinte al Statelor Unite ; Departamentul Apărării recunoaște că cheltuiește	Roth, *Plîngerea lui Portnoy*; Auchincloss, *Lumea profitului*; Baldwin, *Spune-mi cît lipsește trenul*; Barthelme, *Practici despre*	Amis, *Dorința* (Angl.); Montale, *Afară din casă* (It.); Ballantyne, *Podul de la Sidney s-a dat peste cap* (N.Z.); Bates,

1	2	3	4	5
	Atmosfera din Orientul Apropiat continuă să fie foarte încărcată; pericolul războiului pare iminent; La București are loc cel de-al X-lea Congres al P.C.R. Se intensifică lupta de eliberare în coloniile portugheze; În Republica Federală Germania, Partidul Social-Democrat cîștigă alegerile parlamentare: Willi Brandt devine cancelar al țării; Războiul dintre Salvador și Honduras	350 mil. dolari anual cu producerea de gaze otrăvitoare și de arme bacteriologice; În demonstrații a căror amploare o întrece pe a tuturor manifestațiilor de protest din istoria Statelor Unite, se cere retragerea din Vietnam; Președintele Nixon ordonă primelor unități să părăsească Vietnamul; Președintele Statelor Unite vizitează România; Astronauții Armstrong și Aldrin coboară pe solul lunar	*care nu se poate vorbi*; Calisher, *Newyorkezii*; Segal, *Love Story*; Mailer, *De ce ne aflăm în Vietnam?*; Puzo, *Nașul*; G. Brooks, *Răscoală*; Baraka, *Poezia magiei negre*; Lowell, *Carnet*; Vonnegut, *Abatorul 5*	*Cireșul sălbatic*; C. Day Lewis, *Rană particulară* — (Angl.) Becket, *Cascando* (*Fr.*); Bowen, *Eva Trout* (Irl.); Burgess, *Enderby* (Angl.)
1970	Alegerile din Chile sînt cîștigate de o largă coaliție democratică; Salvator Allende devine pre-	Populația: 204 765 770; Demonstrațiile împotriva războiului din Vietnam capătă o amploare fără precedent. Guvernatorii	Sylvia Plath, *Traversînd apa* și *Arbori în iarnă*; Ashbery, *Dublul vis al primăverii*; Hoffman, *Legi încălcate*; Kumin, *Fa-*	Iris Murdoch, *O înfrîngere aproape onorabilă*; Lawrence Durrell, *Nunquam* — (Angl.); White, *Vivisector* (Austr.)

Scanned with OKEN Scanner

	ședințe al țării Ia sfîrșit războiul civil din Nigeria Largă reacție de protest în întreaga lume împotriva escaladării războiului din Indochina de către Statele Unite	unor state semnează legi potrivit cărora locuitorii acestor state au dreptul să refuze încorporarea în armată, războiul fiind declarat anticonstituțional; La Universitatea Kent, Ohio, Garda națională deschide focul și ucide 4 studenți; Nava cosmică Apollo XIII eșuează în încercarea de a atinge suprafața Lunii Greve ale muncitorilor agricoli din sud-vestul Statelor Unite	*brica de coșmare*; Bly, *40 de poeme referitoare la istoria americană recentă*; Hemingway, *Insule în vîltoare*; Jones, *Vesela lună mai*; Uris, *Q.B. VII*	C. Day Lewis, *Rădăcinile șoptesc* (Angl.)
1971		Manifestații împotriva ritmului prea lent al retragerii trupelor americane din Vietnam și a intervenției în alte țări din Asia de sud-est	Gw. Brooks, *Portrete de familie*; Simpson, *Aventurile literei I*; Mailer, *Lunga patrulare*; Malamud, *Chiriașii*; Hailey, *Roțile*; Mc Cullers, *Inimă amanetată*; Plath, *Fetele de pe Blossom Street*; Vaughan, *Asasinat, 1865*; Tanner, *Cetatea cuvintelor*	Canaway, *O declarație de independență* (Angl.); Buchanan, *Rațiune goală* (Angl.); Desai, *Rămas bun, mierlă* (Ind.)
1972	Conferința națională a P.C.R.	Președintele Nixon este reales cu o mare majoritate; La New York, izbucnește	Ammons, *Collected Poems*; McGrath, *Filmul de la capătul lumii*; Levertov, *Urme de pași*; Giovanni,	C.P. Snow, *Nemulțumiții*; Sillitoe, *Materie brută*; Murdoch, *Omul accidental* — (Angl.)

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3	4	5
		cu mare violență „războiul familiilor" mafiote	*Casa mea*; May, *Relatări*; Bart, *Himera*; Roth, *Banda noastră*; Williams, *Captain Blackman*; Updike, *Muzee și femei*; Rabe, *Ciomege și oase*; Baldwin, *Nici un nume pe stradă*	Clarke, *Un vînt dinspre soare* (Angl.)
1973	Un nou război izbucnește în Orientul Apropiat; Lovitură militară de stat în Chile; președintele Allende e asasinat. Urmează o perioadă de persecuții împotriva forțelor democratice	Instalarea președintelui Nixon; În toamnă, demisia vicepreședintelui Spiro Agnew; Gerald Ford, vicepreședinte al Statelor Unite Henry Kissinger devine Secretar de Stat al Statelor Unite	Lowell, *Istorie* și *Pentru Lizzie și Harriet*; Levertov, *Ghirlanda de Anul Nou*; Wakoski, *Bufnița și șarpele*; Ginsberg, *Căderea Americii*; Donleavy, *Un basm din New York*; Pynchon, *Curcubeul gravitației*; Mailer, *Marylin*; Vidal, *Burr*; Capote, *Câinii latră*; Bach, *Jonathan Livingston Seagull*	De Filippo, *Examenele nu se sfîrșesc niciodată* (It.)
1974	Revoluția din Portugalia; Congresul XI al P.C.R. Fostele colonii portugheze dobîndesc independența; Valéry Giscard	Demisia președintelui Nixon, primul act de retragere de la conducerea țării în istoria Statelor Unite; Gerald Ford devine președinte al Statelor Unite	Everson, *Soartă de bărbat*; Hoffman, *Centrul atenției*; Sexton, *Carnetele morții*; Francis, *Asemenea duhurilor de vulturi*; Auchincloss, *Partenerii*; Baldwin, *Dacă Beale Street ar putea vorbi*; Michener,	

	d'Estaing devine președinte al Franței;		*Centenar*; Updike, *Buchanan pe patul morții*	
1975	Conferința pentru securitate europeană de la Helsinki; Încheierea victorioasă a războiului anticolonialist din Vietnam	Se încheie retragerea trupelor americane din Vietnam Președintele Ford vizitează mai multe țări europene, între care și România	Hollander, *Povestiri despre părinți*; Ashbery, *Autoportret într-o oglindă convexă*; Rexroth, *Poeme noi*; Wright, *Versuri de sînge*; Heller, *S-a întîmplat ceva*; Oates, *Seducția*; Nabokov, *Priviți la arlechini*; Warren, *Democrație și poezie*	Beckett, *Nu eu* (Fr.)

Scanned with OKEN Scanner

BIBLIOGRAFIE CRITICĂ SELECTIVĂ

Gorton Carruth (ed.), *The Encyclopedia of American Facts and Dates*, New York, 1956

Charles Van Doren și Robert McHenry, *Webster's Guide to American History*, Springfield, Mass., 1971

Charles A. și Mary R. Beard, *The Rise of American Civilization*, New York, 1927 (2 vol.; vol. 3 — 1939; vol. 4 — 1942)

Vernon L. Parrington, *Main Currents in American Thought*, New York, 1927 (2 vol.; vol. 3 — 1930)

Oscar Cargill, *Intellectual America: Ideas on the March*, New York, 1941

Merle Curti, *The Grouwth of American Thought*, New York, 1943

Henry S. Commager, *The American Mind: An Interpretation of American Thought and Character Since the 1880's*, New Haven, 1950

Richard D. Mosier, *The American Temper*, Berkeley, 1952

Max Lerner, *America as a Civilization: Life and Thought in the United States Today*, New York, 1957

Stow Parsons, *American Minds: A History of Ideas*, New York, 1958

Nelson M. Blake, *A Short History of American Life*, New York, 1952

Herbert W. Schneider, *A History of American Philosophy*, New York, 1963

Morton S. White, *Social Thought in America*, New York, 1949

James D. Hart, *The Oxford Companion to American Literature*, New York, 1965

Clarence Gohdes, *Bibliographical Guide the Study of the Literature of the U.S.A.*, Durham, 1963

Robert E. Spiller, Willard Thorp, Thomas H. Johnson, Henry Seidel Canby, Richard M. Ludwig (ed.), *Literary History of the United States*, New York, 1963

Marcus Cunliffe, *Literatura Statelor Unite*, București, E.L.U., 1969

Martin S. Day, *History of American Literature*, New York, 1971 (2 vol.)

Lewis Leary, *Articles on American Literature, 1900—1950*, Durham, 1954

Charles Wells Moulton, *Library of Literary Criticism* (abridged, revised and with additions by Martin Tucker), New York, 1966 (4 vol.)

Scanned with OKEN Scanner

Martin Tucker (ed.), *The Critical Temper; A Survey of Modern Criticism on English and American Literature from the Beginning to the Twentieth Century*, New York, 1969 (3 vol.)
Dorothy Nyren Curley, Maurice Kramer, Elaine Fialka Kramer (ed.), *A Library of Literary Criticism*, New York, 1969 (3 vol.)
Richard Ruland (ed.), *The Native Muse: Theories of American Literature*, New York, 1972
Frank L. Mott, *History of American Magazines*, Cambridge, Mass. (3 vol. 1930—38; vol. 4 — 1957)
Van Wyck Brooks, *Makers and Finders; A History of the Writer in America, 1800—1915*, Londra (5 vol. 1945—52)
Fred L. Pattee, *A History of American Literature since 1870*, New York, 1915
Paul Ehuer More, *Shelburne Essays*, New York (11 vol. 1904—21)
Lewis Lewinsohn, *Expression in America*, New York, 1937
Norman Foerster, *The Reinterpretation of American Literature*, New York, 1928
Granville Hicks, *The Great Tradition*, New York, 1933
Max Beloff (ed.), *The Debate on the American Revolution*, Londra, 1949
Edmund Wilson, *Patrictic Gore: Studies in the Literature of the American Civil War*, New York, 1962
Jay B. Hubbell, *The South in American Literature, 1607—1900*, Durham, 1954
Henry N. Smith, *Virgin Land: The American West as Symbol and Myth*, Cambridge, Mass., 1950
William R. Taylor, *Cavalier and Yankee: The Old South and American National Character*, New York, 1961
Henry Seidel Canby, *The Short Story in English*, New York, 1909
Carl Van Doren, *Contemporary American Novel, 1900—1920*, New York, 1922
Edmund Wilson, *Axel's Castle*, New York, 1931
Arthur H. Quinn, *American Fiction*, New York, 1936
Carl Van Doren, *The American Novel*, New York, 1940
Alfred Kazin, *On Native Grounds*, New York, 1942
Alexander Cowie, *The Rise of the American Novel*, Boston, 1949
Edward Wagen Knecht, *Cavalcade of the American Novel*, New York, 1952
Walter Bates Rideout, *The Radical Novel in the United States, 1900—1945*, Cambridge, Mass., 1956
Leslie A. Fiedler, *Love and Death in the American Novel*, New York, 1960
Daniel G. Hoffman, *Form and Fable in American Fiction*, New York, 1961
Harry T. Moore (ed.), *Contemporary American Novelists*, Carbondale, 1964
Michael Millgate, *American Social Fiction: James to Cozzens*, Edinburgh, 1964
Tony Tanner, *City of Words: American Fiction, 1950—1970*, New York, 1971

Scanned with OKEN Scanner

Alfred Kazin, *Bright Book of Life: American Novelists and Storytellers from Hemingway to Mailer*, Boston, 1973
Louise Bogan, *Achievement in American Poetry*, Chicago, 1951
Donald M. Allen (ed.), *The New American Poetry*, New York, 1960
Roy Harvey Pearce, *The Continuity of American Poetry*, Princeton, 1962
Stephen Stepanchev, *American Poetry Since 1945*, New York, 1965
Ralph J. Mills, *Contemporary American Poetry*, New York, 1965
M. L. Rosenthal (ed.), *The New Moden Poetry*, New York, 1967
Richard Kostelanetz (ed.), *Possibilities of Poetry*, New York
Richard Howard, *Alone with America: Essays on the Art of Poetry in the United States since 1950*, New York, 1971
Serge Fauchereau, *Introducere în poezia americană modernă*, Ed. Minerva, București, 1974
Joseph Wood Krutch, *American Drama since 1918*, New York, 1939
Arthur Quinn, *A History of the American Drama from the Beginnings to the Civil War*, New York, 1943
Glenn Hughes, *A History of the American Theatre, 1700—1950*, Philadelphia, 1951
Alan S. Downer, *American Drama and Its Critics*, Chicago, 1965

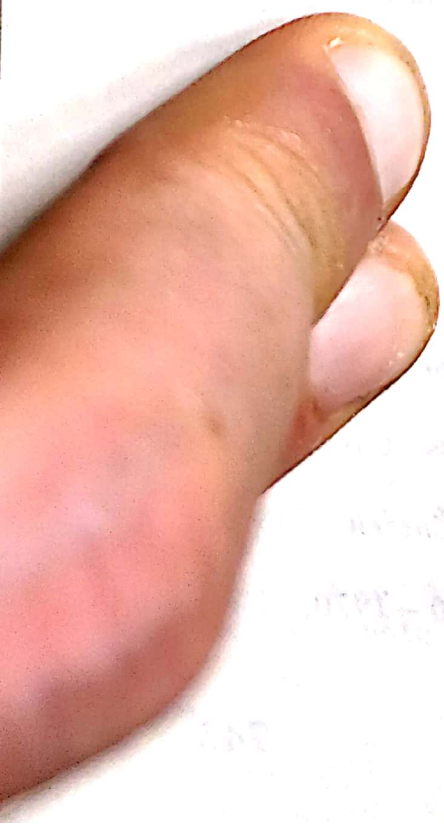

Scanned with OKEN Scanner

Coli de tipar: 49. Tirajul: 23.000 ex. Bun de tipar: 16.V.1977.

Tiparul executat sub comanda
nr. 861 la
Întreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București,
Republica Socialistă România

Scanned with OKEN Scanner